

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**AZERBAYCAN TÜRKÇESİNDEKİ ADLARIN TÜRKİYE
TÜRKÇESİNDEKİ ADLARLA KARŞILAŞTIRILMASI**

Doktora Tezi

Eda EKEN

Danışman

Doç. Dr. Mediha MANGIR

SAMSUN
2025

TEZ KABUL VE ONAYI

Eda EKEN tarafından, **Doç. Dr. Mediha MANGIR** danışmanlığında hazırlanan “**AZERBAYCAN TÜRKÇESİNDEKİ ADLARIN TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEKİ ADLARLA KARŞILAŞTIRILMASI**” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından 24.01.2025 tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı Üniversitesi Ana Bilim/Ana Sanat Dalı	Sonuç
Başkan	Doç. Dr. Şeyma BÜYÜKKAVAS KURAN Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı	☐ Kabul ☐ Ret
Üye (Danışman)	Doç. Dr. Mediha MANGIR Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı	☐ Kabul ☐ Ret
Üye	Doç. Dr. Salih DEMİRBİLEK Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eski Türk Dili Ana Bilim Dalı	☐ Kabul ☐ Ret
Üye	Doç. Dr. Seçil HİRİK Samsun Üniversitesi Yeni Türk Dili Ana Bilim Dalı	☐ Kabul ☐ Ret
Üye	Doç. Dr. Kürşat EFE Amasya Üniversitesi Yeni Türk Dili Ana Bilim Dalı	☐ Kabul ☐ Ret

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

Prof. Dr. Faik Ahmet SESLİ
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım Doktora tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

Etik Kurul Gerekli mi ?

Evet ☐ (Gerekli ise ekler kısmına ekleyiniz)

Hayır ☒

23 /12 / 2024

Eda EKEN

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı : AZERBAYCAN TÜRKÇESİNDEKİ ADLARIN TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEKİ ADLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 22.12.2024. tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : % 27

Tek kaynak oranı : % 4 çıkmıştır.

23 /12/ 2024

Doç. Dr. Mediha MANGIR

ÖZET

AZERBAYCAN TÜRKÇESİNDEKİ ADLARIN TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEKİ ADLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

Eda EKEN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

Doktora,/2024

Danışman:Doç. Dr.Mediha MANGIR

Bu çalışmada Azerbaycan Türkçesindeki adlarla Türkiye Türkçesindeki adlar anlam açısından karşılaştırılmıştır. Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü ve Türkçe Sözlük temel alınarak yapılan bu karşılaştırmada adlarda yalancı eş değerlik ve çok anlamlılık ölçüt olarak belirlenmiştir. Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi XVI. yüzyıldan sonra lehçe farklılıkları belirginleşen Türk dilinin iki lehçesidir. Bu fark, ad türünden sözlük birimlerinde de kendini gösterir.

Dilin anlamlı en küçük birimi olarak tanımlanan kelime, sözlüğün temel birimidir. Sözlükler ise toplumun konuşma ve yazı dilindeki söz varlığını içine alan yazılı kaynaklardır. Dil; toplum, ekonomi, siyaset, kültür, eğitim vb. alanlardaki gelişmelerden ve değişmelerden etkilenir. Bu durum dildeki kelimelerin anlamlarını da etkileyerek anlamların değişmesine, çoğalmasına ya da kaybolmasına yol açabilir. Kelime eş değeri, iki ayrı lehçede bulunan kelimelerin birbirlerine kavram alanı bakımından denk olma durumu olarak tanımlanırken yalancı eş değeri de kaynak dildeki bir kelimeyle hedef dildeki bir kelimenin köken, yazılış ve söyleniş bakımından aynı, anlamlarının ise farklı olması durumudur.

Bu çalışmada iki lehçede karşılaştırılan adlar “Yalancı Eş Değer Adlar” ve “Çok Anlamlı Adlar” olmak üzere iki başlık altında değerlendirilmiştir. Yalancı eş değer adlar, “Tam Yalancı Eş Değerli Adlar” ve “Kısmi Yalancı Eş Değerli Adlar” olarak ele alınmıştır. Çok anlamlı adlar ise, “Eş Değer Çok Anlamlı Adlar”, “Tam Yalancı Eş Değer Çok Anlamlı Adlar” ve “Kısmi Yalancı Eş Değer Çok Anlamlı Adlar” olmak üzere üç alt başlıkta karşılaştırılmıştır.

Çalışma ile birbirine yakın iki lehçenin sözlüklerinde yer alan ad türünden sözlük birimlerinin arasındaki farklılıkların belirlenmesinin yanı sıra Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde adların eş değeri ve çok anlamlılık sözlüklerinin oluşturulması da amaçlanmıştır. Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü ve Türkçe Sözlük kaynak alınarak ad türünden sözlük birimleri eş zamanlı yöntemle karşılaştırılmış, yalancı eş değer adlar ve çok anlamlı adlar tespit edilmiştir. Hazırlanan çalışmanın yalancı eş değeri, çok anlamlılık ve ad bilimi çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Anahtar Sözcükler:Azerbaycan Türkçesi, Türkiye Türkçesi, Ad, Yalancı eş değeri, Çok anlamlılık

ABSTRACT

COMPARİSON OF NAMES IN AZERBAIJANI WITH NAMES IN TURKISH

Eda EKEN

Ondokuz Mayıs University

Institute of Graduate Studies

Department of Turkish Language and Literature

Ph.D.,December/2024

Supervisor:Assoc. Prof. Dr.Mediha MANGIR

In this study, names in Azerbaijan Turkish and names in Turkey Turkish are compared in terms of meaning. In this comparison based on Azerbaijan Turkish Dictionary and Turkish Dictionary, pseudo-synonymy and polysemy in names are evaluated as criteria. Azerbaijan Turkish and Turkey Turkish are two dialects of the Turkish language whose dialectal differences became evident after the 16th century. This difference also manifests itself in dictionary units of the noun type.

The word, defined as the smallest meaningful unit of language, is the basic unit of the dictionary. Dictionaries are written sources that include the spoken and written language of the society. Language is affected by developments and changes in society, economy, politics, culture, education, etc. This situation may also affect the meanings of the words in the language and lead to change, increase or loss of meanings. While word equivalence is defined as the situation where words in two different dialects are equivalent in terms of concept area, pseudo equivalence is the situation where a word in the source language and a word in the target language are the same in terms of origin, spelling and pronunciation, but their meanings are different.

In this study, the nouns compared in the two dialects were evaluated under two headings: 'False Equivalent Nouns' and 'Polysemous Nouns'. False equivalent nouns are analysed as 'Full False Equivalent Nouns' and 'Partial False Equivalent Nouns'. Polysemous nouns were compared under three subheadings: 'Equivalent Polysemous Nouns', 'Full False Equivalent Polysemous Nouns' and 'Partial False Equivalent Polysemous Nouns'.

The study aims to determine the differences between the dictionary units of nouns in the dictionaries of two dialects close to each other, as well as to create dictionaries of synonymy and polysemy of nouns in Azerbaijan Turkish and Turkey Turkish. Taking the Dictionary of Azerbaijani Turkish and Turkish Dictionary as a source, dictionary units of nouns were compared with the simultaneous method and pseudo-synonyms and polysemous nouns were determined. It is thought that the study will contribute to the studies on pseudo-synonymy, polysemy and nomology.

Keywords:Azerbaijan Turkish, Türkiye Turkish, Name, Pseudo-synonymy, Polysemy

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Türk Dünyası'nda ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal vb. alanlarda her geçen gün etkileşim artmakta ve bu durum Türk dilini olumlu yönde etkilemektedir. Türk dilini konuşan ülkeler arasında iletişimin sürekliliği ve kültürel birlik, Türk lehçeleri kullanıcılarının konuşma, dinleme, okuma, yazma becerileri açısından birbirlerini anlamalarına bağlıdır. Türk dilini konuşan ülkeler arasında dilde birlik sağlanması bakımından Türk lehçeleri üzerine yapılan karşılaştırmalı çalışmalar önemlidir. Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi XVI. yüzyıldan sonra lehçe farklılıkları belirginleşen Türk dilinin iki lehçesidir. Bu fark, ad türünden sözlük birimlerinde de kendini gösterir.

Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi sıfat, zarf, zamir ve fiil kategorileri açısından karşılaştırmalı olarak çalışılmıştır fakat bu iki lehçedeki adlar üzerine kapsamlı karşılaştırma çalışması yapılmamıştır. Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde adlar, yalancı eş değerlik ve çok anlamlılık açısından karşılaştırılarak alandaki boşluğun doldurulması amaçlanmıştır. Bu çalışmada, Azerbaycan Türkçesindeki adlarla Türkiye Türkçesindeki adlar anlam açısından karşılaştırılmış ve çalışmanın verileri her iki lehçenin sözlüklerinden elde edilmiştir.

Çalışma, dört bölümden oluşur. Birinci bölüm, “Araştırmanın Konusu”, “Araştırmanın Amacı ve Önemi”, “Araştırmanın Yöntemi”, “Alan Yazını Taraması” başlıklarının yer aldığı Giriş bölümüdür. İkinci bölüm olan “Kuramsal Çerçeve”, “Anlam ve Anlam Bilimi”, “Sözlük Bilimi”, “Ad ve Ad Bilimi”, “Çok Anlamlılık”, “Yalancı Eş Değerlik” başlıklarından oluşur. Çalışmanın üçüncü bölümü İnceleme kısmıdır. Bu bölümünde yalancı eş değer adlar “Yalancı Eş Değer Adların İncelenmesi” ana başlığı altında “Tam Yalancı Eş Değerli Adlar”, “Kısmi Yalancı Eş Değerli Adlar” alt başlıklarında incelenmiştir. “Çok Anlamlı Adların İncelenmesi” başlığı altında “Eş Değer Çok Anlamlı Adlar”, “Tam Yalancı Eş Değer Çok Anlamlı Adlar”, “Kısmi Yalancı Eş Değer Çok Anlamlı Adlar” karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Dördüncü bölüm ise “Sonuç” bölümüdür.

Çalışmanın konusunu belirleyen ve bu konuyu çalışmam için bana yol gösteren, çok kıymetli hocam Prof. Dr. Özen YAYLAGÜL ÜSTÜNEL'e; çalışmanın her safhasında beni titizlik ve sabırla yönlendiren değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Mediha MANGIR'a minnettarım. Tez süreci boyunca görüşleriyle çalışmaya katkı sağlayan Prof. Dr. Mehmet AYDIN, Doç. Dr. Salih DEMİRBİLEK

ve Doç. Dr. Şeyma BÜYÜKKAVAS KURAN hocalarıma Őükranlarımı sunarım. Doktora ders döneminde engin bilgilerinden faydalandığım Prof. Dr. Selçuk IKLA, Prof. Dr. Bekir ŞİŞMAN ve Doç. Dr. İlknur TATAR KIRILMIŞ hocalarıma teŐekkürü bir borç bilirim. Doktora dönemi boyunca yanımda olan, görüş, düşünce, maddi ve manevi yardımlarıyla çalışmaya katkı sağlayan doktora arkadaşım Berna Nur BÖĞREK’e Őükranlarımı sunarım.

Çıktığım eğitim yolculuğunda beni her zaman cesaretlendiren ve desteğini hep yanımda hissettiğim kız kardeşim Sümeyra YILDIZ’a sonsuz rahmet diliyorum. Hayatımın her anında yanımda olan ve aldığım her kararda beni destekleyen canım annem Gülser EKEN’e ve canım babam Nihat EKEN’e, maddi ve manevi desteğini hep hissettiğim kıymetli ablam AyŐe KARAKAYA’ya, Sibel KARS EKEN’e ve geniş ailemin bütün fertlerine teşekkür ederim.

Eda EKEN

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI.....	i
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	ii
TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
TABLolar DİZİNİ	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Konusu	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	1
1.3. Araştırmanın Kapsam ve Yöntemi.....	2
1.4. Kaynak Taraması	5
1.4.1. Tezler	5
1.4.2. Makaleler ve Bildiriler.....	9
1.4.3. Sözlükler ve Kitaplar	13
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	14
2.1. Sözlük ve Sözlük Bilimi	14
2.2. Anlam ve Anlam Bilimi	17
2.2.1. Ad ve Ad Bilimi.....	21
2.2.2. Çok Anlamlılık.....	24
2.2.3. Yalancı Eş Değerlik	27
1. İNCELEME.....	31
1.1. Yalancı Eş Değer Adların İncelenmesi	31
1.1.1. Tam Yalancı Eş Değerli Adlar.....	31
1.1.2. Kısmi Yalancı Eş Değerli Adlar	112
1.2. Çok Anlamlı Adların İncelenmesi	561
1.2.1. Eş Değer Çok Anlamlı Adlar	561
1.2.2. Tam Yalancı Eş değer Çok Anlamlı Adlar	599
1.2.3. Kısmi Yalancı Eş Değer Çok Anlamlı Adlar	608
SONUÇ	671
KAYNAKLAR	676
ÖZ GEÇMİŞ.....	682

SİMGELER VE KISALTMALAR

[]	:Adın Kökeni Gösterir
TS	:Türkçe Sözlük
AZ	:Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü
a.	:Ad
Alm.	:Almanca
anat.	:Anatomi
Ar.	:Arapça
argo.	:Argo Söz
ask.	:Askerlik
bit. b.	:Bitki Bilimi
biy.	:Biyoloji
Bulg.	:Bulgarca
coğ.	:Coğrafya
ç.	:Çokluk
dil b.	:Dil Bilgisi
din. b.	:Din Bilgisi
ed.	:Edebiyat
eğt.	:Eğitim Bilimi
ekon.	:Ekonomi
Erm.	:Ermenice
esk.	:Eskimiş
Far.	:Farsça
fel.	:Felsefe
fiz.	:Fizik
fizy.	:Fizyoloji
Fr.	:Fransızca
geom.	:Geometri
gök b.	:Gök bilimi
hay. b.	:Hayvan Bilimi
hlk.	:Halk ağzı
huk.	:Hukuk
İbr.	:İbranice

İng.	:İngilizce
İsp.	:İspanyolca
İt.	:İtalyanca
kim.	:Kimya
Lat.	:Latince
Mac.	:Macarca
man.	:Mantık
mat.	:Matematik
mdn.	:Madencilik
mec.	:Mecaz
meteor.	:Meteoroloji
Moğ.	:Moğolca
müz.	:Müzik
öz.	:Özel
ruh b.	:Ruh Bilimi
Rum.	:Rumca
Rus.	:Rusça
sf.	:Sıfat
sin.	:Sinema
Sl.	:Slavca
sp.	:Spor
T.	:Türkçe
tar.	:Tarih
tekno.	:Teknoloji
tek.	:Teknik
tıp.	:Tıp
tic.	:Ticaret
tiy.	:Tiyatro
top. b.	:Toplum Bilimi
TV	:Televizyon
Yun.	:Yunanca
zf.	:Zarf
zm.	:Zamir

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.2.2. Tam yalancı eş değeri çok anlamlı adlar.....	599
Şekil 1.2.3. Kısmi yalancı eş değeri çok anlamlı adlar.....	608

TABLÖLÄR DİZİNİ

Tablo 1.3. Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi fonetik farklılıklar.....	4

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Konusu

Bu çalışmada Azerbaycan Türkçesindeki adlarla Türkiye Türkçesindeki adlar anlam açısından karşılaştırılmıştır. Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü ve Türkçe Sözlük temel alınarak yapılan bu karşılaştırmada adlarda yalancı eş değerlik ve çok anlamlılık ölçüt olarak belirlenmiştir. Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi XVI. yüzyıldan sonra lehçe farklılıkları belirginleşen Türk dilinin iki lehçesidir. Bu fark, ad türünden sözlük birimlerinde de kendini gösterir.

Bu çalışmada iki lehçede karşılaştırılan adlar “Yalancı Eş Değer Adlar” ve “Çok Anlamalı Adlar” olmak üzere iki başlık altında değerlendirilmiştir. Yalancı eş değer adlar, “Tam Yalancı Eş Değerli Adlar” ve “Kısmi Yalancı Eş Değerli Adlar” olarak ele alınmıştır. Çok anlamlı adlar ise, “Eş Değer Çok Anlamalı Adlar”, “Tam Yalancı Eş Değer Çok Anlamalı Adlar” ve “Kısmi Yalancı Eş Değer Çok Anlamalı Adlar” olmak üzere üç alt başlıkta karşılaştırılmıştır.

Çalışma ile Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi sözlüklerinde yer alan ad türünden sözlük birimlerin arasındaki farklılıkların belirlenmesinin yanı sıra Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde adların eş değerlik ve çok anlamlılık sözlükleri oluşturulmuştur. Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü ve Türkçe Sözlük kaynak alınarak ad türünden sözlük birimleri eş zamanlı yöntemle karşılaştırılmış, yalancı eş değer adlar ve çok anlamlı adlar tespit edilmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Azerbaycan Türkçesi ile Türkiye Türkçesi birbirine yakın iki lehçe olmalarına rağmen sözlük birimlerinde farklılıklar mevcuttur. Sözlük birimlerden adlarda hem yapısal hem de anlamsal farklılıklar görülmektedir. *Azerbaycan Türkçesindeki Adların Türkiye Türkçesindeki Adlarla Karşılaştırılması* başlıklı bu çalışma ile *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*’nde yer alan adların TDK tarafından hazırlanan *Türkçe Sözlük (2011)* ve *Güncel Türkçe Sözlük (2023)*’teki denkleri anlamsal olarak karşılaştırılıp aralarındaki farklılıklar tespit edilerek çalışmaya eklenmiştir. Çalışmada Seyfettin Altaylı’nın *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü (2018)* ve TDK’nin yayınladığı *Türkçe Sözlük (2011)* ve *Güncel Türkçe Sözlük (2023)* kaynak alınmıştır. Azerbaycan Türkçesindeki adların Türkiye Türkçesindeki eşleri anlamsal

olarak incelenip yalancı eş değerli adlar ve çok anlamlı adlar tespit edilmiştir. Bununla beraber bu karşılaştırmayla aynı adın Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü'nde ve Türkçe Sözlük'teki farklı anlamları da gösterilmiştir.

Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi üzerine hazırlanan karşılaştırmalı çalışmalarda; bu iki lehçedeki sıfat, zarf, fiil vb. kelime türleri yalancı eş değerlik ve çok anlamlılık bakımından incelenmiştir. Ancak Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi üzerine yalancı eş değerlik ve çok anlamlılık konularında adların tamamını kapsayan karşılaştırmalı bir çalışma yapılmamıştır. Yapılan bu çalışma ile birbirine yakın iki lehçenin sözlüklerinde yer alan ad türünden sözlük birimlerin arasındaki farklılıkların belirlenmesinin yanı sıra Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde adların eş değerlik ve çok anlamlılık sözlüklerinin oluşturulması da amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Kapsam ve Yöntemi

Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi Oğuz grubunun Batı kolunda yer almalarına rağmen sözlük birimlerinde hem yapısal hem de anlamsal farklılıklar vardır. Çalışmada *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü* ve *Türkçe Sözlük* temel araştırma kaynakları olarak kullanılmış, *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*'ndeki adlarla Türkçe Sözlük'teki adlar yalancı eş değerlik ve çok anlamlılık bakımından karşılaştırılmış. Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü'nde 88.252 madde başı sözlük birim, Türkçe Sözlük'te (2011) 77.005 madde başı sözlük birimle karşılaştırılmış ve adlar tespit edilmiştir. Tespit edilen adlar çalışma için belirlenen başlıklar altında karşılaştırılmıştır.

Oğuz grubunun batı koluna ait lehçelerden Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde bazı adların anlamları tamamen farklıdır. Özellikle 16.yy sonrası değişimlerin başladığı dönemde bu iki lehçeye yabancı dillerden adlar girmiş ve ilk kullanım şekillerini unutturmuştur. Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesine Farsça, Arapça, Rusça ve batı dillerinden ödünçlenen kelimeler iki lehçe arasında farklılıklara neden olmuştur. Bazı kelimelerin yazılışı aynı ama anlamı farklıdır; bazı kelimeler lehçenin birinde sıfat görevindeyken diğesinde ad işlevinde kullanılmaktadır. Bazı adlar Azerbaycan Türkçesinde kullanılırken Türkiye Türkçesinde kullanılmamakta ya da tam tersi bir durum söz konusudur. Bütün bu farklılıklar çalışmanın konusunu belirlemiştir. Çalışmada “*Yalancı Eş Değerli Adların İncelenmesi*” bölümünde, “*Tam Yalancı Eş Değer Adlar*” ve “*Kısmi Yalancı*

Eş Değer Adlar” başlıkları altında Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü ve Türkçe Sözlük’teki adlar alfabetik sıraya göre karşılaştırılmıştır. Adı geçen sözlüklerde bazı adların birçok gösterileni bulunmaktadır. Birçok anlamı bulunan adların bütün anlamları çalışmaya eklenmiştir. Ayrıca *Türkçe Sözlük*’te ve *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*’nde yazılışı aynı, anlamı farklı olan adlar; “*Tam Yalancı Eş Değer Adlar*” bölümünde verilmiştir. Tam yalancı eş değer adların tespitinde adların anlamları çalışmada “AZ Adaq (I) is. nişan. Nişanlanma anında yapılan tören, söz kesimi. Adaq (II) is. adım. Çocuğun yürümeye başlarken attığı ilk adımlar, ilk yürüyüş; TS Adak a. Adanılan şey, nezir” şeklinde gösterilmiştir. Kaynak alınan sözlüklerde yazılışı aynı, anlamlarının bir ya da birkaçı farklı olan adlar “*Kısmi Yalancı Eş Değer Adlar*” bölümünde verilmiştir. Çalışmanın “*Kısmi Yalancı Eş Değer Adlar*” bölümünde adın, *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*’nde ve *Türkçe Sözlük*’teki anlamları çalışmada “Bobin is. [Fr.] bobin. Tel, iplik vb. şeylerin sarıldığı makara; TS Bobin a. [Fr.] bobine 1. Makara. 2. Fotoğraf filmi rulosu. 3. Tampon silindiri veya mihver boru etrafına sarılmış kâğıt veya kartonun sürekli uzunluğu. 4. fiz. İçinden elektrik akımı geçebilen yalıtılmış tel ile bu telin sarılı bulunduğu silindirden oluşan aygıt” şeklinde gösterilmiştir. *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*’nde ve *Türkçe Sözlük*’te karşılaştırılan adın ilk anlamıyla bağlantılı birçok anlamı bulunmaktadır. “*Çok Anlamlı Adlar*” bölümü; “*Eş Değer Çok Anlamlı Adlar*”, “*Tam Yalancı Eş Değer Çok Anlamlı Adlar*”, “*Kısmi Yalancı Eş Değer Çok Anlamlı Adlar*” başlıkları altında incelenmiştir. “*Eş Değer Çok Anlamlı Adlar*” başlığı altında adlar, *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü* ve *Türkçe Sözlük*’teki anlamlarıyla birlikte verilmiştir. “*Tam Yalancı Eş Değer Çok Anlamlı Adlar*” ve “*Kısmi Yalancı Eş Değer Çok Anlamlı Adlar*” başlıkları altında adlar listelenmiştir. Karşılaştırılan ad, *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*’nde çok anlamlı ise “Azim: AZ” *Türkçe Sözlük*’te çok anlamlı ise “Azma: TS” her iki lehçede çok anlamlı ise “Abdal: AZ; Abdal TS” şeklinde gösterilmiştir. Ayrıca kaynak alınan sözlüklerde karşılaştırılan ad, sözlüğün birinde çok anlamlyken diğer sözlükte eş seslidir. Böyle durumlarda eş sesli olan adın sözlükteki bütün anlamları birleştirilerek çalışmaya eklenmiştir.

Azerbaycan Türkçesinde sözlük birimlerin oluşumunda kullanılan sesler Türkiye Türkçesinden fazladır. Azerbaycan Türkçesinde hem konuşma hem de yazı dilinde Türkiye Türkçesinden farklı olarak “ə, x, q” harfleri kullanılır. “ə, x, q” harfleriyle oluşturulan ya da içerisinde bu harflerin bulunduğu eklerle türetilen bazı

adlar, Türkiye Türkçesinde “e, g, h, k” harfleriyle gösterilmiştir. Azerbaycan Türkçesinde “q” harfi genellikle kalın ünlülerden sonra kullanılır ve Türkiye Türkçesindeki “k” harfinin kullanımıyla benzerlik gösterir. “k” harfi daha çok ince ünlülerle kullanılır. Türkiye Türkçesinde “k” harfinin bulunduğu aynı ad Azerbaycan Türkçesinde kalın ünlüden sonra “q” harfiyle ince ünlüden sonra “k” harfiyle kullanılır. Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde adlarda görülen bazı fonetik farklılıklar aşağıdaki tabloda örneklerle gösterilmeye çalışılmıştır.

Tablo 1.3. Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi fonetik farklılıklar

Azerbaycan Türkçesi	Fonetik farklılıklar	Türkiye Türkçesi
T əndir	ə ~ a	Tandır
Alma	a ~ ə	Elma
Eşk	é ~ a	Aşk
Xırman	ı ~ a	Harman
Xilas	i ~ a	Halas
Ətir	ə ~ ı	İtir
İlan	i ~ ı	Yılan
Məzac	ə ~ i	Mizaç
Ehtişam	e ~ i	İhtişam
Axır	ı ~ i	Ahir
Ovuc	o ~ a	Avuç
Hövsələ	ö ~ a	Havsala
Vüqar	a ~ ü	Vakar
Novruz	o ~ e	Nevruz
Dövlət	ö ~ e	Devlet
dönük	ü ~ e	Dönek
Altun	u ~ ı	Altın
Fürsət	ü ~ ı	Fırsat
Zeytun	u ~ i	Zeytin
Tülkü	ü ~ i	Tilki
Tısbağa	ı ~ o	Tosbağa
Ula	a ~ u	Ulu
Ərqəvan	ə ~ u	Erguvan
Çamır	ı ~ u	Çamur
Nöqtə	ö ~ o	Nokta
Buğa	u ~ o	Boğa
Küftə	ü ~ ö	Köfte
Dodaq	o ~ u	Dudak
Yun	u ~ ü	Yün
Kötük	ö ~ ü	Kütük
Qübbə	ü ~ u	Kubbe
Möcizə	ö ~ u	Mucize
Şikəncə	Ø ~ i	İşkence
Zülm	Ø ~ ü	Zulüm
Muncuq	m ~ b	Boncuk

Böyrək	y ~ b	Böbrek
Duyğu	ğ ~ g	Duygu
Qəm	q ~ g	Gam
Düymə	y ~ ğ	Düğme
Uğra	ğ ~ r	Urva
Ceyran	r ~ l	Ceylan
Donuz	n ~ m	Domuz
Məlhəm	l ~ r	Merhem
Qığılıcm	ğ ~ v	Kıvılcım
Toyuq	y ~ v	Tavuk
Xidmət	d ~ z	Hizmet
Şorba	ş ~ ç	Çorba
Xaç	x ~ h	Haç
Axşam	x ~ k	Akşam
Sifariş	f ~ p	Sipariş
Paxır	p ~ b	Bakır
Açun	ç ~ c	Acun
Borc	c ~ ç	Borç
Tikan	t ~ d	Diken
Xoşab	b ~ f	Hoşaf
Kölgə	k ~ g	Gölge
Gənə	g ~ k	Kene
Boğça	ğ ~ h	Bohça
Ağıl	ğ ~ k	Akıl
Ocaq	q ~ k	Ocak
Fişəng	ng ~ k	Fişek
Çəyirdək	y ~ k	Çekirdek
Barmaq	b ~ p	Parmak
Dovşan	d ~ t	Tavşan
Almaz	z ~ s	Elmas
Kağız	z ~ t	Kağıt
Cehiz	h ~ y	Çeyiz
Filosof	s ~ z	Filozof
İl	ø ~ y	Yıl
Həyva	h ~ ø	Ayva
Toqqa	qq ~ k	Toka
Addım	dd ~ d	Adım
Dükan	k ~ kk	Dükkan
Toppuz	pp ~ p	Topuz

Doqquz	qq~k	Dokuz
Səkkiz	kk~k	Sekiz
Fənn	nn~n	Fen
Cəmiyyət	yy~y	Cemiyet

Sədd	dd~t	Set
Həcc	cc~c	Hac
Dollar	ll~l	Dolar
Aorta	a~ ø	Aort

Adlarda tabloda belirtilen fonetik farklılıklar dikkate alınarak karşılaştırma yapılmıştır. Adlar karşılaştırılırken *Müasir Azərbaycan Dili (morfolojiya)* kitabına ve *Güncel Türkçe Sözlük (2023)* genel ağa başvurulmuştur.

Türkiye'nin komşu ülkelerle ticaret, sanat siyaset, ekonomi vb. konulardaki ilişkileri Türkiye Türkçesini doğrudan etkilemiştir. Bu etkileşim sonucunda Türkiye Türkçesine birçok ödünçlenmiş kelime girmiştir. Aynı şekilde Azerbaycan'ın coğrafi olarak İran'a yakın olması ve siyasi olarak da bir dönem Sovyet Rusya yönetimi altında bulunması sebebiyle Azerbaycan Türkçesine Farsça ve Rusçadan birçok kelime dâhil olmuştur. Ayrıca ödünçlenmiş kelimeler dışında Türkçe kaynaklı yeni sözlük birimler üretilmiştir. Çalışmada, Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesine yabancı dillerden geçen adların aynı ya da farklı anlamlarda kullanımı da gösterilmiştir. Ayrıca karşılaştırılan adların kullanım alanları kaynak alınan sözlüklerde bulunmaktadır. Adların hangi alanda kullanıldığını belirten kısaltmalar sözlüklerdeki şekliyle çalışmaya eklenmiştir. Azerbaycan Türkçesinde kullanılan adların yazılışı *Azerbaycan Türkçesi Orfografiya Lügatı*'ndaki şekliyle verilmiştir. *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*'nde “çarpoz” adı *Türkçe Sözlük*'te “çapraz” şeklinde gösterilmiştir. Bu tür göçüşme olan adlar ve bir harfi farklı ama anlamlarının bir ya da birkaçı aynı olan adlarda karşılaştırılmıştır. Çalışmanın sayfa sayısının fazla olmasından dolayı yararlanılan sözlüklerdeki adların açıklamalarının bazı kısımlarında kısaltmalar yapılmıştır. Ayrıca adlarla ilgili olan deyimlere ve örnek cümlelere de yer verilmemiştir.

1.4. Kaynak Taraması

1.4.1. Tezler

Türkçede kelime türleri içerisinde adlar söz varlığının önemli bir bölümünü oluşturur. XVI. yüzyıldan itibaren lehçe farklılıkları oluşmaya başlayan Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesi daha önce birçok alanda karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Göbütoğlu, *Türkiye ve Azerbaycan Türkçesinde Fiillerin Karşılaştırmalı Anlam Gelişmeleri (1995)* adlı yüksek lisans tezinde her iki lehçedeki fiilleri tespit etmiştir.

Tespit ettiği fiillerdeki anlam gelişmelerini ve fiillerde gerçekleşen ses olaylarını tezinde göstermiştir.

Tahiroğlu, *Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesinde Sıfatların Anlam Açısından Karşılaştırılması* (2003) adlı tezinde Azerbaycan Türkçesindeki sıfatlarla Türkiye Türkçesindeki sıfatları karşılaştırmıştır. Tahiroğlu “*Genel Karşılaştırma*” bölümünde tespit ettiği sıfatları teze eklemiş ve çok anlamlı sıfatları tezinde listelemiştir.

Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi karşılaştırmalı olarak birçok araştırmacı tarafından farklı konular üzerine çalışmıştır. Sebine Abid, *Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesinde Fiillerin Anlam Açısından Çeşitlenmesi* (2006) adlı yüksek lisans tezinde Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesinde mevcut fiilleri anlam açısından incelemiştir. Her iki dil grubu için tespit edilen 100 fiili; ses, şekil ve anlam bakımından değerlendirmiş ve farklılık gösteren fiilleri incelemiştir.

A. Aytaç, Feridun Ağasioğlu Celilov’un “*Azerbaycan Dilinin Morfonologiyası*” Adlı Eserinin Türkiye Türkçesine Aktarımı ve Azerbaycan Türkçesi ile Türkiye Türkçesinin Biçim Bilimsel Ses Bilim (Morfonologiya) Açısından Karşılaştırılması (2007) adlı yüksek lisans tezinde Feridun Ağasioğlu Celilov’un *Azerbaycan Dilinin Morfologiyası* adlı çalışmasını Türkiye Türkçesine aktarmış ve bu çalışmadan yararlanarak Azerbaycan Türkçesi ile Türkiye Türkçesini ses bilgisi özellikleri açısından karşılaştırmıştır.

Sadiye Ertuğ, *Oğuz Grubu Türk Lehçelerindeki Hareket Fiillerinde Yalancı Eş Değerlikler* (2007) adlı tezinde Oğuz grubu Türk lehçelerinde hareket fiillerinde yalancı eş değerklikleri göstermiştir. Türkiye, Azerbaycan, Türkmen ve Gagavuz Türkçelerine ait sözlüklerden yararlanarak hareket fiillerini tespit etmiş ve hareket fiillerini anlamsal açıdan incelemiştir. Hareket fiillerini benzeşen ya da kısmî veya tamamen farklılaşan anlamlarına göre sınıflandırmıştır.

Sertaç Ayaz, *Eş Anlamlılığın Bilimsel Temelleri ve Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesindeki Eş Anlamlıların Karşılaştırılması* (2011) adlı yüksek lisans tezinde Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesindeki eş anlamlı kelimelerin oluşum şekillerini, oluşma nedenlerini ve kullanım şekillerini göstermiştir.

Z. Teymurlu, *Azerbaycan Dili Dialektlerinde ve Türk Edebi Dilinde İşlenen Ortaq Sözler* (2013) adlı tezinde Azerbaycan Türkçesinin bölgesel diyalektlerinde

kullanılan bazı kelimelerin Türk edebi dilinde anlamlarının değişmeden kullanıldığını tespit ettiği kelimeler üzerinden vermiştir.

Hüseynova, *Organ Adlarıyla Kurulmuş Deyimlerin Karşılaştırılması (Azerbaycan – Özbek ve Türkiye Türkçesi)* (2014) adlı yüksek lisans tezinde Azerbaycan, Özbek ve Türkiye Türkçelerinde organ adının bulunduğu deyimleri tespit etmiş ve tespit ettiği deyimlerin ortak, benzer ve ayrı yönlerini deyimler üzerinden göstermiştir.

Günsel Barış, *Azerbaycan Türkçesinin Söz Varlığının Türkiye Türkçesi ile Karşılaştırılması* (2016) adlı tezinde Azerbaycan ve Türkiye Türkçelerinin çağdaş yazı dillerini ve ağızlarını kapsayan çalışma ile her iki lehçedeki ortaklıkları tespit etmiştir. Azerbaycan Türkçesi üzerine yapılan bir diğer çalışma ise Selda Dağ'ın *Türkiye Türkçesinde ve Azerbaycan Türkçesinde Batı Kökenli Paronimlerde Anlam Değişimleri* adlı yüksek lisans tezidir. Dağ, Türkiye Türkçesinde ve Azerbaycan Türkçesinde Batı kökenli paronimlerdeki anlam değişimlerini ele almış ve anlambilimi, anlam değişmesi türleri ve batı dillerinden alıntılar hakkında bilgi vermiştir. Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesindeki Batı kökenli paronimlerin anlam değişmelerinin türlerini belirtmiş ve paronimlerdeki anlam değişmelerinin tablosunu yapmıştır.

Paşayev, *Türkiye Türkçesindeki Eşya Adlarının Azerbaycan Türkçesindeki Eşya Adları ile Karşılaştırılması* (2016) adlı yüksek lisans tezinde Türkiye Türkçesinde ve Azerbaycan Türkçesinde kullanılan eşya adlarını karşılaştırmıştır. Azerbaycan Türkçesinde ve Türkiye Türkçesinde tespit ettiği eşya adlarını “*Ev Eşyası İsimleri*”, “*Giyim Kuşam İsimleri*”, “*Hayvancılıkla İlgili İsimler*”, “*Mekân İsimleri*”, “*Silah İsimleri*” olmak üzere beş bölümde karşılaştırmıştır.

F. Dura'nın *Azerbaycan Türkçesinden Türkiye Türkçesine Aktarma Sorunları* adlı yüksek lisans tezinde *Azerbaycan Nağılları* (2017) adlı çalışmadan kaynak aldığı on masalı Türkiye Türkçesine aktarmış ve bazı aktarma sorunlarını tespit etmiştir.

Çiğdem Güneş, *Azerbaycan Türkçesinde Yapım Ekleri ve İşlevleri* (2018) adlı yüksek lisans tezinde Azerbaycan Türkçesinde isim ve fiillere eklenerek yeni anlamları işaret eden yapım ekleri ve yapım eklerinin işlevlerini tespit etmiştir. Güneş, *Azərbaycan Dilinin İzahlı Lüqəti*'ni ve *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*'nü

örnekleme alanı olarak almış ve bu sözlüklerde yeni bir kavram alanına işaret eden kelimelerin aldıkları ekleri yapı ve işlev bakımından değerlendirmiştir. Ayrıca bu ekleri Azerbaycan Türkçesiyle yazılmış edebî eserlerden alıntı cümlelerle örneklendirmiştir.

Shafa Hajiyeva, *Mehmet Emin Yurdakul ve Abdullah Şaik'in Eserleri Bağlamında XX. Yüzyıl Azerbaycan ve Türkiye Türkçelerinin Sözvarlığı Karşılaştırması* (2018) adlı doktora tezinde Abdullah Şaik ve Mehmet Emin Yurdakul'un şiirlerini belirlenen kategorilere göre incelemiştir. Tez üç bölümden oluşmaktadır. Tezin birinci bölümünde Mehmet Emin Yurdakul'un hayatı, edebî kişiliği, sanatsal özelliklerine yer vermiştir. Tezin ikinci bölümünde; Abdullah Şaik'in hayatı, Sovyet döneminden önce ve sonraki çalışmalarına yer vermiştir. Tezin üçüncü bölümünde ise söz varlığı açısından tespit edilen kelimeleri belirlenen kategorilere göre incelemiştir.

Mirzabayov, *Azerbaycan Türkçesi ile Eski Anadolu Türkçesindeki Hayvan İsimlerinin Karşılaştırılması* (2018) adlı yüksek lisans tezinde Azerbaycan Türkçesinde ve Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan hayvan isimlerini tespit etmiş ve tespit ettiği hayvan isimlerini Azerbaycan Türkçesi ve Eski Anadolu Türkçesi biçim özelliklerine göre karşılaştırmıştır. Ayrıca Mirzabayov, Azerbaycan Türkçesinde ve Eski Anadolu Türkçesinde benzer ve farklı anlamı olan hayvan isimlerini tespit etmiştir.

U. Adıgüzelova, *Azerbaycan ve Türkiye Türkçesi Arasında Aktarma Sorunları "Beş Katlı Evin Altıncı Katı Romanı"* (2019) adlı yüksek lisans tezinde aktarma sorunlarını "Ek Düzeyindeki Hatalar", "Kelime Düzeyindeki Hatalar", "Deyim Düzeyindeki Hatalar" olmak üzere üç başlıkta ele almıştır. "Ek Düzeyindeki Hatalar" bölümünde; yapım ve çekim ekleri, kısmi ve tam yalancı eş değer ekleri, ek fazlalığının sebep olduğu hataları tespit etmiş ve her hata tipine ortalama üç örnek vermiştir. "Kelime Düzeyindeki Hatalar" bölümü; aslını koruma ve aslını uyarlama, yanlış kelime seçimi, birleşik fiiller, tam yalancı ve kısmi yalancı eş değer kelimeler, kelime eksikliği ve kelime fazlalığı, birleşik fiiller, yanlış birleşik fiil kullanımı gibi farklı başlıklar altında incelemiş ve her bölüme ortalama on örnek vermiş. "Deyim Düzeyindeki Hatalar" bölümünü de aslını koruma ve aslını uyarlama, yanlış deyim kullanımı, deymi deyim ile aktarmama şeklinde düzenlemiştir.

İ. Kartal, *Türkiye ve Azerbaycan Türkçesinde Aile ve Akrabalıkla İlgili Sözcüklerin Cümle İçinde Kullanımları (Ses Bilgisi ve Çekim Ekleri Örneklerinde)*(2019) adlı tezinde Türkiye Türkçesinde ve Azerbaycan Türkçesinde aile ve akrabalıkla ilgili kelimelerin cümle içinde kullanımları esnasında aldığı eklere yer vermiştir.

Görkem, *Cəlil Məmmədquluzadə'nin Seçilmiş Öykülerinin Azerbaycan Türkçesinden Türkiye Türkçesine Aktarılması ve Öykülerdeki ki'li Tümcelerin İncelenmesi* (2019) adlı yüksek lisans tezinde Celil Memmedguluzade'nin belirlenen hikâyelerini Türkiye Türkçesine aktardıktan sonra öykülerdeki ki'li tümceleri tespit etmiştir. Tespit ettiği ki'li tümceler üzerinden “ki” bağlacının Azerbaycan Türkçesindeki kullanımıyla Türkiye Türkçesindeki kullanımı arasındaki farklılıkları göstermiştir.

B. Ç. Doğan, *Azerbaycan Türkçesinde Birleşik Fiiller* (2019) adlı yüksek lisans tezinde *Ağ Deve* romanını kaynak alarak romandaki isim+yardımcı fiil yapısını ve fiil+ fiil yapısını incelemiştir. Doğan, Azerbaycan Türkçesindeki birleşik fiilleri Türkiye Türkçesindeki birleşik fiillerle karşılaştırmış, karşılaştırılan fiillerin benzerliklerini ve farklılıklarını tespit etmiştir.

K. Yazıcı, *Türkmen ve Azerbaycan Türkçesindeki Arapça, Farsça Kelimelerdeki Ses Değişimleri* (2019) adlı yüksek lisans tezinde Türkmen ve Azerbaycan Türkçelerinin fonetik açıdan benzer ve farklı yönlerini tespit etmiştir. Yazıcı, Türkmen ve Azerbaycan Türkçelerine ait sözlükleri tarayarak her iki lehçedeki Arapça ve Farsça alıntı kelimeleri tespit etmiş ve tespit ettiği Arapça ve Farsça alıntı kelimelerdeki ses değişimlerini Türkiye Türkçesindeki şekilleri ile karşılaştırmıştır.

Görüldüğü gibi Azerbaycan Türkçesiyle Türkiye Türkçesi karşılaştırmalı olarak birçok alanda çalışılmış fakat adlar üzerine kapsamlı bir çalışma yapılmamıştır. *Azerbaycan Türkçesindeki Adların Türkiye Türkçesindeki Adlarla Karşılaştırılması* adlı çalışmayla bu alandaki boşluk doldurulmaya çalışılmıştır.

1.4.2. Makaleler ve Bildiriler

Karaörs, *Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesinin Kelime Grupları, Cümle ve Cümle Çeşitleri Bakımından Karşılaştırılması* (1999) adlı çalışmasında Türkiye Türkçesiyle Azerbaycan Türkçesinin kelime gruplarını, cümle ve cümle çeşitlerini

cümle tahlilleriyle karşılaştırmıştır. Ayrıca Azerbaycan ve Türkiye Türkçeleri arasında terim birliği sağlanması için bazı terimler hakkında önerilerde bulunmuştur.

Karaman, *Bağımsızlık Sonrasında Türkiye Türkçesinden Azeri Türkçesine Geçen Kelimeler* (2007) adlı bildirisinde Azerbaycan Türkçesine 1993–2003 yılları arasında Türkiye Türkçesi’nden birçok kelimenin geçtiğini tespit etmiştir.

Adıgüzel, *Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi Arasında Aktarma Üzerine Bazı Problemler* (2012) adlı çalışmasında Azerbaycan Türkçesinden Türkiye Türkçesine-Türkiye Türkçesinden Azerbaycan Türkçesine aktarma yapılırken karşılaşılan sorunları belirtmiştir.

Gökçür, *Azerbaycan Türkçesi ile Doğu Anadolu Ağızlarındaki Ortaklıklar Üzerine* (2012) adlı makalesinde Doğu Anadolu Bölgesindeki illerin (Erzurum, Elazığ, Erzincan, Kars, Iğdır, Ardahan, Muş, Bitlis ve Van) ağız çalışmalarını incelemiş, incelediği ağız çalışmalarını ses ve şekil bilgisi bakımından Azerbaycan Türkçesiyle karşılaştırmıştır.

Demirdağ, *Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesinde Cümle Öğelerinin Karşılaştırılması Üzerine* (2014) adlı makalesinde Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesine ait edebi metinler üzerinden cümlenin öğelerini karşılaştırmıştır. Cümlenin öğelerinin Türkiye Türkçesinde yüklem, özne, yer tamlayıcısı, nesne, zarf tümleci; Azerbaycan Türkçesinde mübteda, tamamlıq, teyin şeklinde adlandırıldığını belirtmiş ve seçilen edebi metinler üzerinde cümlenin öğelerini göstermiştir.

A. Öksüz, *Türkiye Türkçesinde ve Azerbaycan Türkçesinde “Su” Unsurlu Atasözlerinin Gramer Özellikleri* (2014) çalışmasında Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde su ile ilgili söylenmiş atasözlerinin gramer özelliklerini incelemiş ve gramer özelliklerinin farklı ve benzer yanlarını tespit etmiştir.

Guliyev, *Türk ve Azerbaycan Dilbilgisinde Ad Tamlamalarının Araştırılması Üzerine* (2015) adlı makalesinde Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesi gramer kitaplarının yazılmasında bazı araştırmacıların ad tamlamaları ile ilgili görüşlerine yer vermiş, ad tamlamalarıyla ilgili sorunların çözümü için önerilerde bulunmuştur.

Z. Gaddar, *Türkiye Türkçesi-Azerbaycan Türkçesi Tiyatro Terimleri Üzerine Bir Karşılaştırma* (2015) adlı makalesinde Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesinin tiyatro terimlerini “Özdeş Terimler” ve “Değişik Terimler” olmak üzere

iki başlık altında incelemiştir. “Özdeş Terimler” bölümünde; Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesinde tiyatro terimlerinin aynı olduğunu belirtmiş ve “Değişik Terimler” bölümünde ise Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesinde farklı ifade edilen veya olmayan terimleri anlamlarıyla birlikte vermiştir.

Teymurlu ve Emiroğlu, *Azeri Türkçesi ve Türkiye Türkçesi Ağzlarındaki Söz Varlığının Temel Özelliklerine Dair* (2016) adlı bildirilerinde Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesindeki kelimelerde ve bazı fiil çekimlerinde ses değişikliklerinin olduğunu belirtmişler ve bu değişiklikleri göstermek için Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi diyalektlerinden kelimeler seçmişler, farklı türlerden seçtikleri bu kelimeleri Azerbaycan Türkçesinin ve Türkiye Türkçesinin ses özelliklerine göre karşılaştırmışlardır.

Tokatlı, *Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesindeki Eş Sesli Kelimeler Üzerine* (2017) adlı bildirisinde eş sesliliğin ve çok anlamlılığın sebepleri bağlamında Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesindeki eş sesli kelimelerin özelliklerini tespit etmiştir.

Çalışır ve Yalçın, *Türkiye ve Azerbaycan’da Okutulan 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Alıntı Sözcüklerin Kökenleri Açısından Karşılaştırılması* (2017) adlı bildirilerinde Türkiye ve Azerbaycan’daki 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinleri karşılaştırmışlar ve yabancı kelimelerin sayısını ve kökenlerini tespit edilmişlerdir.

Dağlı ve Gulusoy, *Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesi Ağzlarında “Baba” ve “Oğul” Sözcüklerinin Fonetik Varyantları Üzerine* (2018) adlı makalelerinde ağız derlemelerinden hareketle değerlendirmeye alınan baba ve oğul kelimelerini Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesi ağızları düzleminde incelemiş ve *baba* ve *oğul* kelimelerinin bölgelere göre aktarımı, fonetik özellikleri, ağızlardaki konson ve vokal değişimlerini tespit etmişlerdir.

O. Sevgi, *Türkiye ve Azerbaycan Türkçesinde Ekoloji Terimlerinin Kullanımı ve Etkileşim İmkânı* (2018) adlı makalesinde Azerbaycan ve Türkiye Türkçesinde ekoloji terimlerini karşılaştırmıştır. Azerbaycan ve Türkiye Türkçesinin ekoloji terimlerinin benzer olduğunu ve Azerbaycan ve Türkiye Türkçesine birçok ekoloji teriminin yabancı dillerden geçtiğini tespit etmiştir. Türkiye ve Azerbaycan Türkçesinde eko ve türevleriyle üretilen bazı terimleri tablolarla vermiştir. Orhan,

makalesinde Azerbaycan Türkçesinde kullanılıp Türkiye Türkçesinde kullanılmayan, Türkiye Türkçesinde kullanılıp Azerbaycan Türkçesinde kullanılmayan, Azerbaycan ve Türkiye Türkçesinde ortak olarak kullanılan ekoloji terimlerini tespit etmiştir.

Baldane, *Çalgıbilimde Ortak Terminoloji: Türkiye ve Azerbaycan'daki Telli Çalgı Adlarının Terimleşmesinde Öne Çıkan Dil Yapıları ve Faktörler* (2018) adlı bildirisinde Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesindeki telli çalgı adlarının terimleşmelerinde öne çıkan bazı ortak hususları, “*Dil Yapıları*” ve “*Faktörler*” olmak üzere iki başlıkta incelemiştir. Telli çalgı adlarını kendi içinde farklı özelliklere göre tasnif etmiştir. Ayrıca bazı alıntı terimlerin Türkçeleştirilmesi konusunda önerilerde bulunmuştur.

Demirdağ, *Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesinde Kelime Gruplarının Tasnifi Üzerine* (2018) adlı çalışmasında Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesinde kelime gruplarını karşılaştırmıştır. Tokat, *Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi Arasındaki Yalancı Eş Değerlerin XVI. Yüzyılda Azerbaycan Sahasında Türkçeye Çevrilmiş Bir Metindeki Örnekleri* adlı makalesinde İbn Bezzâz’ın *Safvetu’s ü Safâ* adlı eserini Neşâtî’nin *Tezkire-i Şeyh Safî* adlı eseriyle karşılaştırmış ve Azerbaycan Türkçesi ile Türkiye Türkçesinin tarihî devirleri arasındaki yalancı eş değer kelimeleri tespit etmiştir. Ayrıca tespit ettiği yalancı eş değer kelimelerin türlerini ve kökenlerini belirtmiştir.

Dağlı, *Azerbaycan Türkçesi ile Türkiye Türkçesinin Cümle Öğeleri Bakımından Karşılaştırılması* (2018) adlı makalesinde Azerbaycan Türkçesiyle Türkiye Türkçesi’nin cümle öğelerini karşılaştırmış ve özne, yüklem, nesne, yer tamlayıcısı ve zarf başlıkları altında Azerbaycan Türkçesinde ve Türkiye Türkçesindeki kullanımlarını vermiştir.

Dağlı, *Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesinin Birleşik Zarf-Fiil Eklerinin Yapı Açısından Karşılaştırılması* (2019) adlı bildirisinde Azerbaycan Türkçesiyle Türkiye Türkçesinin birleşik zarf-fiil eklerini yapı bakımından karşılaştırmış ve birleşik zarf-fiil ekleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları tespit etmiştir.

Dağlı, *Azerbaycan Türkçesinde Bildirme (Haber) Kiplerinin Türkiye Türkçesiyle Karşılaştırılması* (2019) adlı makalesinde Türkiye Türkçesinde bildirme kiplerinin “geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman ve geniş zaman”

terimlerini Azerbaycan Türkçesindeki karşılıklarıyla “geçmiş zaman, indiki zaman ve gelecek zaman” karşılaştırmıştır.

Hacıyeva, *Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesinde Öfemizmelerin Oluşmasının Leksikolojik Semantik Özellikleri* (2019) adlı makalesinde Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesinde emosyonel ekspresif kelimelerden övgü, alkış, kargış, nefret kelimelerini karşılaştırmıştır.

1.4.3. Sözlükler ve Kitaplar

Ercilasun, A. B. ve Diğerleri, (1991). Azerbaycan Türkçesinin Kısa Grameri: Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü (Kılavuz Kitap).

Albayrak, H. R. (1992). Azeri Türkçesi Dil Kılavuzu, Güney Azeri Sahası Derleme Deneme Sözlüğü.

Mehmedoğlu, A. ve Buran, A. (1994). Karşılaştırmalı Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü. Türkiye Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi, Rusça, İngilizce.

Altaylı, S. (1994). Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü Sözlük Dizisi.

Akdoğan, Y. (1999). Azerbaycan Türkçesi’nden Türkiye Türkçesi’ne Büyük Sözlük.

Necefoğlu, H. (1999). Türkiye ve Azerbaycan Türkçelerinde Eşsesli ve Eşköklü Kelimeler Sözlüğü.

Erdem, M. (2009). Modern Oğuz Türkçesi Söz Varlığı Türkiye, Azerbaycan ve Türkmen Standart Türleri Esasında.

Altaylı, Y. ve Altaylı, A. (2010). Azerbaycan - Türkiye Türkçesi Ortak Kelimeler Sözlüğü.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sözlük ve Sözlük Bilimi

Dilin temel ögesi kullanıldığı dildeki kelimelerdir. Kelime, özlüğün temel birimidir. Sözlük ise toplumun konuşma ve yazı dilinde var olan bütün söz varlığını içine alan yazılı kaynaklarıdır. Yerli ve yabancı birçok bilim insanı tarafından sözlüğün kuramsal ve uygulama yönlerinden kaynaklanan farklı tanımları yapılmıştır. Aydın (2007:107) sözlüğü “bir dilin kelimelerini, deyimlerini, atasözlerini genellikle alfabetik düzene uygun olarak sıralayan, anlamlarını açıklayan ve başka dillerdeki karşılıklarını veren eserlerdir” biçiminde tanımlarken Sterkenburg (2003:4) ise “Sözlük, belli bir konuşma toplumunun konuşma alışkanlıklarından derlenen ve nitelikli bir okuyucunun her bir formu anlayacağı şekilde yazar tarafından üzerine yorum yapılan toplumsallaşmış dilbilimsel formların sistematik olarak düzenlenmiş listesi” olduğunu söyler. “Sözlük bir veya birden fazla dilin kelimelerinin bütününe veya bir bölümünü, genel amaçlı veya özel amaçlı olarak içeren, anlam, açıklama ve örnekleriyle ortaya koyan ve daha çok alfabetik olarak düzenlenmiş eserlerin genel adıdır” (İlhan, 2007:15). Aksan, “bir dilin (ya da birden çok dilin) sözvarlığını, söyleyiş biçimleriyle, yazımlarıyla veren, bağımsız biçimbirimleri temel alarak bunların, başka öğelerle kurdukları söz öğeleriyle birlikte anlamlarını, değişik kullanımlarını gösteren bir sözvarlığı kitabı” (2000/III:75) tanımını yapmıştır. Dildeki kavramları anlamsal olarak ortaya koyan sözlük için Günay (2007:33), toplumun belleği olduğunu söyler ve kelimenin bir dildeki kelimeler ve kelimelerin anlamlarıyla ilgili yeterli bilgi ve açıklamanın bulunduğu başvuru kaynağı olduğunu belirtir. Jackson, *Sözlük Bilime Giriş* (2016:43-48-51) çalışmasında sözlükleri, kelimelerle ilgili olan bir referans kitabı olarak tanımlarken sözlüklerin makro ve mikro yapılarından söz eder. Jackson, makro yapı içerisine ön kısım, gövde ve ekleri dâhil ederken mikro yapının da madde içinde bulunan bilgilerin düzeniyle ilgili olduğunu ve bir maddedeki bilgi çeşitliliğinin ve türünün madde başı kelimelerine göre değiştiğini belirtir.

Sözlükler, alfabetik sıraya göre madde başı olarak kelimenin temel ve yan anlamlarıyla birlikte aynı kelimedenden türetilmiş başka kelimelere ve anlamlarına yer vererek oluşturulur. Yaylagül (2015:119), sözlüklerin bir dilin ölçülenmiş biçimi üzerine oluşturulabileceği gibi o dilin ağız ve lehçelerinin söz varlığı üzerine de oluşturulabileceğini ifade eder. Oluşturulan sözlüklerde bulunması gereken

özellikleri Crystal şöyle sıralar: cilt dayanıklılığı, kâğıdın niteliği, aranan kelimelerin bulunması, madde başlarının açık yazılması, uluslararası genel kelimeleri kapsamaması, ansiklopedik bilgi içermesi, zor kavramlara ilişkin resim bulunması, tanımların birbirinden açıkça ayrılması, tanımların anlaşılır olması, örneklendirmelerin gerçekçi ve yapaylıktan uzak olması, kullanım bilgileri içermesi, biçim açıklamalarına yer vermesi, köken bilgisi vermesi, heceleme, noktalama vb. konularda bilgi vermesi, söyleyiş açıklamalarına yer vermesi, deyim-atasözü vb. içermesi, eş-zıt anlamlı kelimeleri göstermesi, ilişkili kelimeleri çapraz gönderimle nitelemesi, kelimelerle ilgili dilbilgisi bilgileri içermesi, yararlı ekleri bulunması (Kocaman, 1998:111-113). Bu özelliklerin birçoğu günümüzde de sözlükte bulunması gereken niteliklerdendir.

Sözlükler nitelik ve hazırlanma amaçlarına göre çeşitlilik gösterirler. Niklas-Salminen'in sınıflandırmasına göre üç tür sözlük vardır: İki dilli ya da tek dilli sözlükler, yaygın ve yoğun sözlükler, kavramların ve kelimelerin sözlüğü (Günay, 2007:40). Aksan (1990:75-76) ise değişik açılardan sözlükleri şöyle sınıflandırmıştır:

1. Bir ya da birden çok dilin söz varlığını işleme bakımından: Tek dilli ve çok dilli sözlükler.
2. Abece sırasının temel alınıp alınmamış olmasına göre: Abecesel sözlükler ve kavram sözlükleri.
3. Ele alınan sözvarlığının niteliğine göre: a) Genel sözlükler. b) Lehçebilim sözlükleri. c) Eşanlamlı, eşadlı, ters anlamlı ögeler sözlükleri. ç) Yabancı ögeler sözlükleri. d) Tarihsel sözlükler. e) Köken bilgisi sözlükleri. f) Terim sözlükleri. g) Argo sözlükler. h) Deyim ve atasözü sözlükleri. ı) Anlatımbilim sözlükleri. i) Sanatçı ve metin sözlükleri. j) Yanlış yerleşim öge sözlükleri. k) Tersine sözlükler ve başka sözlük türleri.

Kocaman sözlük türlerini; a) betimlemeli-kuralcı sözlükler, b) eşzamanlı-artzamanlı sözlükler, c) genel- teknik sözlükler, d) genel kullanım- öğrenim amaçlı sözlükler, e) tek dilli- iki ya da çok dilli sözlükler (1998:111) biçiminde sınıflandırmıştır. İlhan sözlükleri ele aldıkları malzeme, malzemenin kaydedildiği ortam ve yazılış biçimleri bakımından sınıflandırır: 1. İşledikleri ürünler açısından sözlükler: Yazı dili sözlükleri, ağız sözlükleri. 2. Malzemenin kaydedildiği ortam açısından sözlükler: Basılı / kitabî sözlükler, elektronik sözlükler. 3. Yazılış biçimleri açısından sözlükler: Manzum sözlükler, mensur sözlükler (2009:534-538). Görüldüğü gibi sözlükler araştırmacılar tarafından özelliklerine, hazırlanma amacına ve kullanım şekline göre farklı biçimlerde sınıflandırılmıştır.

Dille ilgili tartışmalı konuların çözümü için sözlüklere başvurulur. Çünkü sözlükler hazırlanırken kaynak alınan dilin kuralları çerçevesinde hazırlanır. Bu

bağlamda sözlükler metnin anlaşılmasında hakemdir (Günay, 2007:34). İlhan (2007:9), milletler için yazılı ürünlerin en önemlisinin sözlükler olduğunu söyler. Toplumla alakalı din, uzlaşma, ekonomi, hukuk vb. birçok alanla ilgili yazılı ve sözlü metinler için sözlüğe başvurulur. Sözlükler toplumun kültürel birikimidir.

Bilim insanlarının leksikografi, sözlükbilgisi, sözlükbilimi ya da sözlükçülük gibi farklı terimlerle adlandırdığı bu alanı Akalın“kelimelerin ve temel başvuru kaynaklarının hazırlanmasını, düzenlenmesini, yazılmasını ve bu eserlerin kapsam, ilke, yöntem ve içeriklerinin araştırılmasını konu edinen bilim dalı”¹ şeklinde tanımlarken Aksan (2009:75) sözlük biliminin, bir dilin ya da karşılaştırmalı olarak çeşitli dillerin söz varlığını sözlük biçiminde ortaya koymaya yönelik, bu amaçla yöntemler koyarak uygulama yollarını gösteren bir dil bilimi dalı olduğunu söyler. Erdoğan Boz, *Sözlük Bilimi Yazıları I* (2011:4-6) çalışmasında leksikografinin geçmişten günümüze sanat, meslek ve bilim çizgisinde gelişmekte olan bir çalışma alanı olduğunu ifade eder. Boz, leksikografinin günümüzde meslek ve bilim çizgisinde olduğunu ve daha çok bilimsel nitelik kazandığını, bu durumda leksikografiyi sanatla ilişkilendirmenin mümkün olmadığını belirtir. Yazar leksikografinin iki temel çalışma alanını ayrı iki terimle belirtmek yerine sadece sözlük bilimi teriminin kullanılmasının uygun olacağını ifade eder.

Sözlük bilimi iki alt kolu olan bir bilim dalıdır. Bu alt kolların birincisinde, sözlük ve sözlükçülük araştırılır ve sözlüklerin yapısı, tarihi kullanımı, tipiyle ilgili çalışmalar yapılır (Zengin, 2010:227). Sözlük biliminin ikinci alt kolu sözlük hazırlama ile ilgilidir. Kocaman 'a göre sözlük hazırlamak, bir ya da daha çok dilin sözvarlığında ve kelime birleşimindeki birimleri inceleme, derleme, seçme ve betimleme işidir (Kocaman, 1998:111). Bu bağlamda sözlük biliminin ikinci alt kolunda yeni yöntemlerle ihtiyaca göre dilin söz varlığı hazırlanır, denetlenir, düzenlenir ve dil kullanıcılarının kullanımına sunulur.

Sözlük çalışmalarında telaffuz ve imla bilgisi, ses bilgisi, anlam bilgisi, dil bilgisi öğeleri kullanılır. Bu öğeler doğrultusunda hazırlanan sözlükler söz dizimi, kelime bilimi, anlam bilimi, ses bilimi vb. bilim dallarıyla bağlantılıdır (Magay, 2000:443). Ayrıca sözlük bilimi; toplum bilimi, ruh bilimi, köken bilimi gibi disiplinler arasında ilişki söz konusudur. Denilebilir ki sözlük bilimi, pek çok bilim dalının ürettiklerinden yararlanan disiplinler arası bir bilim dalıdır (Usta 2010:98).

¹<https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/sozlukbilim> 01.09.2024

Sözlük bilimi yukarıda belirtilen disiplinlerinin sadece ürettiklerinden değil onların yöntemlerinden de yararlanır. Sözlük bilimciler tarafından sözlük hazırlama konusunda çeşitli yöntem, ilke ve kurallar belirlenmiştir. Sözlük bilim kuramları; sözlüklerin içeriğini, yapısını, metinlerini inceler ve bir sözlükten diğer sözlüğe kelime geçişlerini, ödünçleme yoluyla geçen kelimelerin gerekçesini ve dile yerleşme nedenlerini araştırır (Usta, 2010:93-95). Sözlük bilimi, dil konuşucuları arasında iletişime aracılık etmekle beraber aynı dilde kullanılan kelimeleri dil konuşucularına toplu biçimde sunar. Bu biliminin temel amacı bilimsel ilke ve yöntemlerle dilin kelime hazinesini belirlemek ve bu kelimelerin kullanım alanları bakımından ele alarak sözlüğü hazırlamaktır. Sözlük hazırlamak için bir dilin kelimeleri, deyimleri vb. toplanır ve bunlar belirlenen dizgeye göre sınıflandırılır. Günümüzde bilgisayarın bilgiye erişme, bilgiyi depolama ve sınıflandırma gibi özellikleri sözlük biliminin hem işini kolaylaştırmış hem de gelişimine önemli katkı sağlamıştır.

Türkçede sözlük bilimi, sözlükçülük, sözlük bilgisi gibi terimlerle de karşılanan bu bilim dalı, ilk kez “TDK Türkçe Sözlük’e 1974 yılındaki yedinci baskısında sözlükbilim ve sözlükbilgisi”² terimleriyle alınmış ve bu terimler Celâl Sahir Erozan’ın teklifiyle söz kökünden türetilerek söz varlığına kazandırılmıştır.

Çalışmaya kaynaklık eden *Türkçe Sözlük*’ün Türk Dil Kurumu tarafından 1945’te ilk baskısı yayımlanmıştır. Çalışmada on birinci baskı *Türkçe Sözlük* ve 2023 yılında yapılan 12. baskısının genel ağdan sunulan sürümü *Güncel Türkçe Sözlük*³ kullanılmıştır. Çalışmaya kaynaklık eden diğer sözlük ise Seyfettin Altaylı tarafından hazırlanan, 1994 yılında ilk baskısı yapılan *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*’dür. *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü* 2018 yılında Türk Dil Kurumu Yayınları tarafından yeniden basılmış ve 88.252 madde başından oluşmaktadır. Altaylı (2018:7), *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*’nün, Türkiye Türkçesindeki 94.523 maddenin de karşılığını içerdiğini ve *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*’nün Türk Dil Kurumunun hazırladığı sözlükteki usul esas alınarak hazırlandığını belirtir.

2.2. Anlam ve Anlam Bilimi

Anlam; bir sözden, olgudan, kelimedenden veya kelime grubundan çıkarılan düşüncedir. *Türkçe Sözlük*’te anlam, “kelimenin tek başına veya söz dizimindeki

²<https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/sozlukbilim> 01.09.2024

³<https://sozluk.gov.tr/> 01.09.2024

öteki öğelerle bağlantılı olarak zihinde yarattığı kavramlardan her biri; deme, mana, meal, mazmun, medlul” olarak tanımlanırken Grünberg’e göre anlam; dilsel ifadeleri sadece dile getirdikleri nesneler açısından inceleyen bir semiyotik daldır (1999:8). Dil bilimciler anlam konusunda birçok görüş belirtmişlerdir. Demirci; ses, kelime, kök, ek gibi dil biliminde var olan bütün öğelerin amacının anlam olduğunu söyler. (2017:221). Bir bildirişimde göstergenin anlamını ilgilendiren her şey anlamsaldır (Guiraud, 1999:16). Karaağaç, anlamı dil ve düşünce dünyasından dil yoluyla alınan bilgilerin önceki bilgiler çerçevesinde değerlendirilmesi olarak tanımlar ve anlamsız sözün olmadığını sözlerin anlamsız olarak sadece özel isimlerde kullanıldığını belirtir (2015:313). Eziler Kıran ise kelimelerin tanımlar yardımıyla betimlendiği bir anlam ve kullanımdaki anlam (anlamlandırma) (2014:724) biçiminde iki anlamdan söz eder. Denilebilir ki anlam, konuşmacının zihninde tasarlayıp ifade ettiğini dinleyicinin zihninde somutlaştırdığı kavramdır.

Yukarıda verilen anlam tanımları bize anlamın iletişim açısından da belirleyici olduğunu gösterir. Çünkü alıcı ile verici arasında mesaj alış-verişi gerçekleşir. Vericinin mesajını ifade etmesi, alıcının mesajı anlaması anlam olgularıyla alakalıdır.

Dış dünyadan insana ulaşan uyaranlar sonsuz ve sürekli bir gönderim (reference) dünyasıdır. Bu dünya gerçek ya da hayali olabilir. Verici algıladığı uyaranları zihni bir ayıklamadan geçirir. Algıladığı ya da hayal ettiği her şeyi ifade etmez, sadece bazı özelliklerini ifade eder. Bu kavramlaştırma olgusudur (Yaylagül, 2015:124).

İnsan çevresinde meydana gelen her çeşit olayı anlama, bu olaylara anlam verme ve anlamlarını araştırma özelliğine sahiptir. Dünyadaki olay ve nesnelerin zihinsel imge oluşturarak simgeleştirilmesi kavramlaştırmadır. Bu bağlamda vericinin mesajında uyaranların ifade edilebilmesi için kullanıldığı dilde kodlanır. Verici tarafından üretilen mesajın gönderilmesi için alıcının mesajı kavramlaştırması gerekir. İletişimde vericinin mesajını verdiği bir bağlam vardır. Aksan (2016:61) “dilde birer “gösterge” niteliğiyle yer alan, insanın dünya bilgisine dayalı bir takım belirleyicileri bulunan kelimelerin belli bir bağlam ve belli bir konu içinde ilettikleri kavramı sözcüğe dayalı anlam şeklinde tanımlar ve Aksan (2017:96) bir sözcüğün anlamının birlikte olduğu kelimeyle belirlendiğini söyler. Vardar ise *Açıklamalı Dil Bilim Terimler Sözlüğü*’nde anlamla ilgili olarak dil içi bağıntıların yanında bağlamınve durumun belirleyici olduğunu belirtir (2002:17). Denilebilir ki kelimeler ve bağlam sıkı ilişki içindedir. Anlam kullanımla oluşur. Kelimenin, sözcenin anlamları aynı kalmaz. Söylem, bağlam, durum farklı olabilir ve bu farklılık yeni

anlamlar oluşturur. Yani anlam “kullanımdan” sonra oluşur (Baylon, Mignot 1995:42). Dilde zamanla gerçekleşen olaylar sonucunda yeni anlamlar oluşabilir veya değişebilir.

İnsan doğal veya kültür hayatıyla ilgili olaylara anlam verme, onların anlamlarını araştırma eğilimindedir. Bu nedenle anlam, insan bilimlerinin ortak araştırma alanıdır. Anlamın bilimsel yöntemlerle araştırılması dil biliminin alt dalı olan anlam biliminin inceleme alanıdır. “Anlamı araştıran bilimdir” (Lyons, 1983:9-Yule, 1998:114). Burada anlam bilimi hangi anlamı inceler diye sorulduğunda dil bilimcilerin tanımları farklılaşır. Anlam bilimi çoğunlukla “kelimelerin anlamını inceleyen bilim dalıdır” (Uğur, 2007:9). “Dil aracılığı ile kurulan iletişimin incelenmesidir” (Kılıç, 2009:17). “Kelimelerin ve cümlelerin anlamını inceleyen bilim dalıdır” (Finegan, 1994:156). “Anlambilim, insanların kelimelere ve diğer sembollere nasıl karşılık verdiklerinin incelenmesidir” (Condon, 1995:11). “Anlamın ya da anlamlandırmanın bilimsel incelenmesi” (Baylon, Mignot, 1995:3) şeklinde tanımlanır. Anlam bilimi için “yaygın olarak kullanılan terim semanticstir” (Yaylagül, 2015:122). Anlam yerine kullanılan Fransızca *sémantique* “sema” (gösterge) kökenli Yunanca *semainô* sözcüğüne bağlanır (Guiraud, 1999:16). Süheyla Bayrav *Yapısal Dil Bilimi* adlı çalışmasında dilin anlam açıklamasını, dil öğelerinin anlamını inceleyen dalı anlam bilimi veya semantik olarak adlandırır (1998:119). Düşüncelerin başkalarına aktarılmasını sağlayan dil, bildirişim aracıdır ve insan zihninin somut yansıması olduğu için zihnin işleyişi ile alakalı bilgiler ortaya koyar. Bu bağlamda “anlam bilimi, kelimelerin işlevini inceler. Bu işlev anlam aktarımıdır” (Guiraud,1999:19). Yaylagül (2015:123) ise, anlam bilimini genellikle sözlük birimlerinin anlamını ya da işaretlenenini inceleyen bilim dalı olarak tanımlar. Vardar anlam bilimini; (Alm. Semantik, Fr. *semantique*, İng. semantics), dili anlam yönünden ele alan, göstergenin gösterilen bölümünü ya da içeriği eşsüremli (senkronik/betimsel) ve artsüremli (artzamanlı/tarihsel) açılardan inceleyen bilimi dalı olduğunu söyler (2002:17). Eziler Kıran (2014:728) anlam biliminin tanımında her zaman bir eksiklik olacağını ifade eder ve anlam biliminin anlamın bulunduğu derin yapılarda, anlamın kelimedenden tümceye, tümceden karmaşık tümceye, karmaşık tümceden sözceye geçişte nasıl oluştuğunu incelediğini belirtir. Yukarıdaki tanımlara bakıldığında anlam biliminin hangi anlamı incelediği

noktasında dil bilimciler arasında görüş birliği olmasa da anlam biliminin anlamı inceleme noktasında ortak görüşte oldukları görülür.

Dil bilimsel anlam çalışmaları semantik ve pragmatik olarak genellikle iki alanda yapılır. “Semantik, kelime anlamı ve kelimelerin birleşme yollarına bağlı olarak ortaya çıkan anlamlarla uğraşır. Pragmatik ise konuşmacının demek istediği, ifade etmek istediği şeyle ve konuşmacı seçimleriyle yani bir çeşit konuşmacıya has anlamla ilgilenir” (Yaylagül, 2015:122). Dil bilimciler anlam bilimi üç biçimde tasarlarlar. Anlamın incelenmesi, kelimelerin anlamının incelenmesi, kelimelerin, cümlelerin ve sözcelerin anlamının incelenmesi şeklindedir (Aydın, 2007:72). Tamba-Mecz anlam biliminin sözcüğün anlamının incelenmesi olarak ifade edenleri azla yetinenler olarak belirtir ve anlam biliminin tümceler, kelimelerin ve sözcelerin anlamlarını incelediğini söyler (Tamba-Mecz, 1998:9). Vendryes dil bilimsel semantik, felsefi semantik ve genel semantik olmak üzere üç temel anlam bilim olduğunu ifade eder. Dil bilimsel semantiğin anlamı tarihsel ve yapısal olarak; felsefi semantiğin gösterge ve gösterilen arasındaki bağıntıyı ve genel semantiğin de dili psikoloji, sosyoloji ve mantık açısından ele aldığını belirtir (2001:149-151-154-157). Anlam bilimin anlamı farklı açılardan ele alması onu birçok bilimle ilişkili hale getirir. Gösterge bilimi bu bilimlerin başında gelir. Dil bilimsel anlam bilimi göstergenin gösterilen tarafını, anlam açısından değişimleri, gösterilen ile gösteren arasındaki ilişkiyi ve dilin anlamsal boyutundaki sorunları inceler. Anlam ile ilgili sorunlar dil bilimi dışında toplum bilimi, mantık, sosyoloji, felsefe, ruh bilimi gibi bilim dallarını da ilgilendirir. Aydın (2007:72), anlamın sadece dillcileri alakadar eden bir olgu olmadığını ve davranışların, olayların, gösterilenlerin, hareketlerin, günün, günlerin ve nesnelerin anlamının olduğunu söyler. Bu bağlamda anlam farklı bilimlerin de inceleme alanlarına girer. Guiraud, anlam bilimin doğrudan dil bilime, ruh bilime ve mantığa bağlandığını ve adı geçen bilim dallarının göstergelerin anlamlama ve anlam sorununu incelediğini belirtir. (1999:16-17). Bayrav, *Yapısal Dil Bilimi* (2018:121) çalışmasında bildirışmede iş gören göstergelerin anlamlarının psikoloji, mantık ve dil bilimi açılarından ele alındığını ifade eder.

Psikoloji açısından: nasıl ve neden bildirışmeye girişilir? Göstergeyi kullananın ve onu çözenin zihninde ne gibi işlemler olur? Mantık açısından: gösterge ile gerçek arasındaki ilişkiler nelerdir? Doğru anlam taşıyan önermelere varmayı sağlayacak kurallar hangileridir? Dil bilimi açısından: biçimle anlam ilişkisi dilde nasıl işler? Kelimenin öteki kelimelerle ilişkileri nedir? Kelimeler dilde nasıl görev görür? (Bayrav, 2018:121).

Dilin ferdi boyutunu inceleyen psikoloji, aynı kelimenin anlama ve anlamlandırmada oluşan farklılıkların nedenlerini incelemekle birlikte dil kullanıcısının dili kullanma yetisini nasıl kazandığını ve dil kullanıcıları arasındaki iletişim biçimlerini inceler. Dil toplumsal ve kültürel olaylardan etkilenir. Bu durum zamanla bazı kelimelerin anlamlarının değişmesine neden olur. Bu bağlamda anlam bilimi ve sosyoloji arasında ilişkiden söz edilebilir. Anlam biliminin ilişkili olduğu bir diğer bilim dalı antropolojidir. İnsanın kökenini, özelliklerini, değişimini antropoloji inceler. İnsanın yaşam tarzı dilden, anlamdan ve anlamlandırmadan uzak olamayacağı için anlam bilimi ve antropoloji birbiriyle ilişkilidir (Büyükkavas Kuran, 2012:1167). Anlam biliminin birçok bilimle sıkı ilişki içinde olması anlamı farklı açılardan inceleme imkanı sunar.

Anlam ve anlam bilimiyle ilgili yapılan tanımlar sınırları belirlenmiş tek bir anlam kavramının olmadığını gösterir. Bazı dil bilimciler anlamı, sözcüğün gösterdiği kavramla açıklarken bazıları da bağlam odaklı ele almış bazıları ise anlam biliminin tümceler, kelimelerin ve sözcüklerin anlamlarını incelediğini belirtmiştir. Yapılan tanımlardan hangi anlamın incelendiği sorusuna ortak cevap alınamazken dilbilimciler arasında anlam biliminin anlamı incelediği konusunda fikir birliği olduğu görülür. Anlam biliminin felsefe, psikoloji, mantık, sosyoloji gibi anlamın oluşturulması ve aktarılmasını araştıran alanlarla sıkı bir bağı vardır. Bu durum anlam bilimi çalışmalarına farklı açılardan bakmayı sağlar.

Dil; toplum, ekonomi, siyaset, kültür, eğitim vb. alanlarda gelişmelerden etkilenir. Bu durum aynı dilin kelimelerinin anlamlarını etkiler ve anlam değişir, gelişir hatta yok olur. Bu bağlamda *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü* ve *Türkçe Sözlük* kaynak alınarak yapılan karşılaştırma çalışmasında adların anlamlarının değiştiği, zenginleştiği hatta anlamların eksildiği görülür.

2.2.1. Ad ve Ad Bilimi

İnsanoğlu kültür tarihi boyunca canlı ve cansız varlıkları birbirinden ayırt etmek amacıyla onlara ad verme ihtiyacı hissetmiş. Bu eylemi gerçekleştirirken varlıkların kendi özelliklerinden yararlanmıştır. Ad terimi,

Alm. Substantiv, Gegenstandswort, Nomen, Fr. Substantif, nom, İng. Substantive, noun. 1. Geleneksel dil bilgisinde varlıkları nesneleri, eylemleri, duyguları, nitelikleri, görüngüleri, vb. gösteren kelime. 2. Dağılımsal dil biliminde, belirleyiciler sınıfından bir biçim birimden sonra gelen ve onunla birlikte bir ad dizimi oluşturan biçim birim. 3. Üretici dil biliminde, ad ulamının egemen olduğu yalancı bir simgenin yerini alabilen biçim birim (Vardar, 2002:12).

Bilgegil adı, “varlık, mefhum veya varlıkla kaim anlamları -tek tek yahut cins cins- ayırt etmeye yarayan kelimeler isim adını alır” (1984:169) biçiminde tanımlarken Hengirmen “varlıkları bildiren kelimelere ad denir” tanımını yapmış ve evrendeki canlı, cansız milyarlarca varlığı bize adların bildirdiğini ifade etmiştir (1998:116). Aksan (2009:85), ad terimi için doğadaki canlı ve cansız varlıkları, düşünce, duygu, olay ve durumları belirlemeye yarayan, bunları adlandıran ögeler için adın kullanıldığını belirtir ve adları gösterdikleri kavramlar açısından; nesnelerin somut ya da soyut oluşuna göre adlar, iş ve eylem adı, araç adı, yapıcı adı, topluluk adı, küçültmeli ad şeklinde sınıflandırır. Günay çok anlamlılığın ya da eş adlılığın en sık görüldüğü kelime türünün ad olduğunu ifade eder. Ayrıca adın dilin en işlek birimi olduğunu ve “kelime türetiminde, biçim birim eklemede, önek, son durumda, eş anlamlılık, eş adlılık, karşıt anlamlılık, tanımlama; betiler, eğretileme, düz değişmece gibi anlamsal olaylarda ad, her zaman ayrıcalıklı bir yere sahip (Günay, 2007:13) olduğunu söyler. Anlam alanı açısından adın anlamsal durumlarda önemli bir dilsel durumu olduğu görülür.

İnsan çevresindeki bütün varlıkları adlandırarak onları özel hale getirmesi ad bilimini (onomastik) ortaya çıkarmıştır.

Ad bilimi, *Türkçe Sözlük*’te ad bilimi, dil biliminin adlar, özellikle kişi adları üzerinde duran ve onları köken bilgisi, tarihsel gelişim, dil ve kültür sorunları açısından inceleyen dalı (2011:27) şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca *Türkçe Sözlük*’te yer alan bu tanımda adlar kavramı *Güncel Türkçe Sözlük*⁴’te özel adlar şeklinde sınırlandırılmıştır. Vardar ad bilimini; gösterilenden ya da kavramdan kalkarak anlatımı, gösterilenin bağlandığı gösterenleri inceleyen anlam bilimsel araştırma olduğunu söyler (2007:12). Altınörs ad biliminin kavramları inceleyen bilim dalı olduğunu ifade eder (2000:5). Altınörs’ün ad bilimi tanımı Vardar ile benzerlik gösterir. Rıfat ad bilimini, gösterge bilimsel bağlamda tanımlamıştır (2013:4). Sakaoğlu, canlıların, nesnelerin ve kavramların, kısacası çevremizde gördüğümüz ve algıladığımız her şeyin adıyla ilgilenen bilimin adı (2001:9) olduğunu belirtmiştir. Zeynep Korkmaz, *Gramer Terimleri Sözlüğü*’nde (1992:3-4) ad bilimini şöyle tanımlar:

1. Geniş anlamıyla, adları kelime-kavram ilişkileri yönünden inceleyen bilim dalı. Türkçede geniş ad bilimi diyebileceğimiz bu bilim dalında herhangi bir kavramın, söz gelişi «sınav» kavramının dilden dile kelimelerle nasıl anlatıldığı

⁴<https://sozluk.gov.tr/08.12.2024>

(Ar. imtihan: «mihnet çekme», İng. examination «teraziye vurma», Tü. Sınav «denemeye alma») ve bu anlatımda hangi etkenlerin rol oynadığı incelenir. 2. Özel adlar üzerinde duran ve özel adları köken bilgisi *etymologie*, tarihi gelişme, dil ve kültür sorunları açısından inceleyen bilim dalı. Bu bilim dalının yer adları (yer adı bilimi, toponymie veya toponomastique), kişi adları *onomastique* ve çeşitli coğrafi adlar üzerinde duran alt dalları da vardır. Coğrafi adlardan ırmak, nehir, göl gibi su adları üzerinde duran dalı *hydronymie* diye adlandırılır.

Karaağaç ad bilimini iki ayrı biçimde özel ad bilimi ve ad bilimi olarak tanımlar: “Özel ad bilimi; (onomastic) dil birimlerinin özel ad kullanımları ile özel adların verilme geleneklerini araştırma çalışmalarının adı. Ad bilimi (onym, onomatology); eski devirlerde varlık ve adı ilişkisini; dilin ve deyim yapma yollarını, varlıkları adlandırma ilkelerini araştıran anlam bilgisi” (2013:42-43) tanımlarını yapar. Yukarıda görüldüğü gibi ad bilimi araştırmacılar tarafından farklı biçimlerde tanımlanmıştır. Araştırmacıların bir kısmı ad biliminin özel adları, bazıları adın anlamsal boyutunu incelediğini ifade etmişlerdir.

Adlar sadece bir adlandırma değil bünyesinde tarihî devirlerin sosyal, etnik ve dilsel izlerini barındıran canlı birer belgedir (İnalçık, 1956:223). Bu bağlamda adlar kullanıldığı toplumun kültürünü yansıtır. İdeoloji çerçevesinde üretilen adlandırmalar ad biliminin diğer bilimlerle arasında bağ oluşturur. Örneğin, bitki ad bilimi alanında çalışacak bir ad bilimci; bitki türleri, onların biyolojik özellikleri, bitkilerin yaşam alanları, bitkilerin Latince isimleri gibi konular üzerinde çalışan ve doğal olarak bu alanda pek çok veriye sahip olan botanikçilerin verilerinden yararlanmak durumundadır. Bitki adları üzerine bir sözlük hazırlarken mutlaka botanikçiyle birlikte hareket etmek zorunluluğu doğacaktır. Benzer şekilde, hayvan ad bilimi konusunda çalışan bir araştırmacı, zooloji alanıyla; yıldız ad bilimi konusunda çalışan bir araştırmacı uzay bilimi alanıyla yakın çalışmalı ve bu alanlardan elde ettiği verilerden yararlanmalıdır. Dolayısıyla, ad bilim konularından herhangi birisinin bir başka bilim dalıyla ilişkili olması, o alanın bağımsız bir bilim dalı olacağı anlamına gelmez (Şahin, 2019:78-79). Bu bağlamda ad bilimi diğer alanlarla ve kendi alt alanlarıyla sıkı ilişki içerisinde olduğu için disiplinler arası etkileşime açıktır. Bir adın açıklamasını yapabilmek için dil biliminin birçok alanının yanında bazen zooloji, tarih, coğrafya, botanik vb. başka bilimlerden yararlanır.

Ad bilimi inceleme alanlarına göre kendi içinde alt alanlara ayrılır. Aksan ad bilimini; yer adları bilimi, coğrafya adları bilimi ve kişi adları bilimi şeklinde alt alanlara ayırır. Ayrıca coğrafya adlarını da kendi içerisinde akarsu adları bilimi (hidronomi) ve dağ adları bilimi (oronomi) (2009:100) biçiminde sınıflandırır.

Sakaoğlu (2001:10-11) ise ad bilimini; kişi adları bilimi, yer adları bilimi, dağ adları bilimi ve su adları bilimi olarak dört alt dala ayırır. Şahin (2015:29-89) ad biliminin alt alanlarını; rüzgâradbilim (anemonimi), kişiadbilim (antroponimi), yıldızadbilim (astronimi), belgeadbilim (dokümantonimi), örgütadbilim (ergonimi), kökadbilim (etnonimi), bitkiadbilim (fitonimi), eseradbilim (hrematonimi), zamanadbilim (hrononimi), uzayadbilim (kozmonimi), mitadbilim (mitonimi), araçadbilim (poreyonimi), ürünadbilim (pragmatonimi), gökadbilim (planetonimi), yeradbilim (toponimi), kentlikadbilim (urbonimi), hayvanadbilim (zoonimi) biçiminde sıralar. Memmedov (2005:401) halk kahramanlarına, hakanlara, komutanlara, kabile reislerine vb. verilen bir adın daha sonra bu kişinin liderlik ettiği grubun adı olarak kullanıldığını söyler. Bu grubun adı zamanla halkın yaşadığı yere de ad olur ve kişi ad bilimi (antroponim) köken ad bilimine (etnonime), köken ad bilimi de yer ad bilimine (toponime) dönüşür. Dilde kişi adı bir bitkinin ya da nehir adı bir insanın adı olabilir. Bu durum ad biliminin alt alanları arasında bağ oluşturur.

Çalışmaya kaynaklık eden *Türkçe Sözlük* ve *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*'nde adların kullanım alanları gösterilmiştir. Bazı adların yazılışları aynı anlamları farklıdır. Bu farklılık kullanım alanını da değiştirmiştir. Yalancı eş değerli olma durumu adın anlamında kalmamış kullanım alanına da yansımıştır.

2.2.2. Çok Anlamlılık

Dilsel göstergenin kendisiyle ilişkili bir kavramı belirtmesi tek anlamlılık, birden çok kavramı belirtmesi çok anlamlılıktır. Uğur (2007:40)'a göre; çok anlamlılık bir sözcüğün, anlamının genişlemesiyle birden çok kavramı gösterebilmesidir. Elbourne'e göre çok anlamlılık, anlamsal, sözdizimsel ve fonolojik özellikler açısından bakıldığında sözcüğün anlaşılabilir birçok anlamı ifade etmesidir (2020:53). Ahanov'a göre bütün dillerde kelimenin temel anlamından farklı yan anlamlarının olması o kelimenin çok anlamlı olmasını sağlar (2008:94). Ceferov ise çok anlamlılığı herhangi bir kelimenin ilk anlamından oluşan yeni anlamlar arasında anlam benzerliği olduğunu ve bu anlam benzerliği olan sözler olarak tanımlar (2007:16). Burada gösterge kendisiyle ilişkili birden çok gösterilen işaret eder. Konuşulan dilde çok anlamlılık dilin ekonomi ilkesiyle ilişkilidir. Yani dil kullanıcısı bir kelime ile bağlantılı birçok durumu adlandırır. Dilde bir kelimenin birden fazla kullanımı vardır. Günay (2007:187-188) bu durumu “yüz” göstereninin

gösterilenleriyle açıklamaktadır. Çehre, yüzey, kesici araçlardaki keskin kenar, bir kumaşın dikiş sırasında dışa getirilen gösterişli bölümü vb. anlamlarıyla açıklar.

Dilde çok anlamlılık ve eş adlılık karıştırılmakla beraber kelimenin anlamında karmaşaya neden olur. Guiraud (1984:28), aynı kelimenin birçok anlamı karşılamaını çok anlamlılık olarak tanımlar. Ayrıca eş adlılığın ve çok anlamlılığın karmaşaya neden olabileceğini, eş adlılığın başlangıçta farklı olduğunu ve zamanla ses değişimine uğrayarak aynı biçime dönüştüğünü ifade eder. Palmer (2020:104-106-110) ise bir kelimenin farklı anlamlara gelmesi olayını çok anlamlılık olarak ifade eder ve eş adlılık ile çok anlamlılığın karıştırılabileceğini belirtir. Çok anlamlılıkta bir kelimenin birden çok anlamı olduğunu ve eş adlılıkta ise bir kelimenin şekil bakımından aynı ama gösterilen boyutunun tamamen farklı olduğunu ifade eder. Bu ayrımın yapılabilmesi için eş adlı kelimelerin kökenlerinin farklı olması gerektiğini belirtir. Bununla birlikte “*flight*, *key* ve *eat*” kelimelerini örnek vererek bir kelimenin kaç anlama sahip olduğunu tam olarak belirlenemeyeceğini ve mümkün olan tüm anlam farklılıklarını değil, mümkün olduğu ölçüde anlam benzerliği veya aynılığı aramamız gerektiğini söyler. Ayrıca çok anlamlılıkta ne aynılığı ne farklılığı belirleyecek net bir kriter olmadığını belirtir ve çok anlamlılığı tespit edebilmek için çekirdek anlamı aramak gerektiğini ifade eder. Bu bağlamda Aksan’a göre eş adlılık, birbiriyle anlamca ilgisi bulunmayan kavramların bir rastlantı ya da bazen de bir yabancı dilden alınan öğelerle eşlik nedeniyle aynı göstergeyle anlatılır duruma gelmesidir (2017: 92). Günay (2007:188) örnekseme ve öyküntü yoluyla eş adlı kelimelerin oluştuğunu söyler. Var olan bir göstergeye yeni anlamlar yükleyerek onun farklı bağlamlarda kullanılması sonucu örnekseme ve öyküntünün oluştuğunu ifade eder. Bu durumu bilgisayarda el yoluyla yapılan işlemler için kullanılan fare kelimesine yeni anlamların yüklenmesi örneğiyle açıklar.

Göstergenin temel anlamının yanı sıra yeni kavramları da anlatır durumda olmasını çok anlamlılık (polysemy) olarak tanımlayan Aksan, göstergenin temel anlamını kaybetmeden yeni anlamlar kazandığını ifade eder. Göstergenin kolay ve etkili anlatım eğilimiyle, aktarmalarla ve kullanım sıklığının artmasıyla her dilde ilişkili yeni kavramları da anlatır duruma geldiğini belirtir (2017:89-90). Karaağaç (2013:215), bir kelimenin birden çok anlama ve işleve sahip olmasından dolayı iletişimde hataya neden olduğunu söyler. Göstergenin temel anlamı dışında farklı kavramları da karşılamaı anlam belirsizliğine yol açar. Oluşan anlam belirsizliğini

bağlam ve durum ortadan kaldırır. Guiraud (1999:42), kelimenin temel anlamı dışında bir de bağlamsal anlamı olduğunu belirtir. Kelimenin hangi anlamda kullanıldığı bağlamdan anlaşılır.

Bir dil içinde her kelime ortaya çıktığı dönemde tek bir anlam ifade eder. İnsan, zamanla yeni kavramlar tanır ve bu kavramları daha önce bildiği kavramların anlamlarıyla bağdaştırıp karşılaştığı kavrama yeni anlamlar yükler. Böylelikle zaman geçtikçe, dönem değiştikçe insanın bildiği kelimelerin de anlamları artar ve dil içerisindeki kelimeler ilk anlamlarıyla ilişkili olarak çok anlamlı hale gelir. Ahanov (2008:98), kelimenin başka kelimelerle grup oluşturduğu için çok anlamlı olduğunu belirtir. Kelimenin yeni anlam kazanmasını ad aktarması ve deyim aktarmasına bağlar.

Palmer (2020:106-107), anlamlar arasındaki ilişkilerin çok anlamlılığa yol açtığını, bir kelime sözel ve aktarılmış anlama sahipse bu durumda mecaz ilişkinin olduğunu belirtir. Palmer bu ilişkiyi açıklamak için organ adlarından yararlanır ve ilişkinin rastgele ya da gelişigüzel olduğunu söyler. Ayrıca aktarmaların da dilde çok anlamlılığa neden olduğunu belirtir. Guiraud anlam değişimlerine yol açan nedenlerin çokluğu ve karmaşıklığının bir sınıflandırmayı zorunlu kıldığını belirtir ve Meillet'in sınıflandırmasının en tutarlı sınıflandırma olduğunu söyler. Bu sınıflandırma:

- a) Tarihsel nedenler ya da bilimlerde, tekniklerde, kurumlarda görülen değişimler: Tarihsel nedenin adı değiştirmeyip nesneyi değiştirdiğini ve dil dizgesini etkilediğini belirtir.
- b) Dilsel nedenler ya da seslere, biçimlere ve sözdizimlerine bağlı olarak gelişen değişimler.
- c) Toplumsal nedenler: toplumsal aktarmalar.
- d) Ruhsal nedenler olarak belirtir ve sınıflandırmaya alan dışı nedenlerle dil dizgesi içinde oluşan iç nedenleri ekler (Guiraud, 1999: 82).

Aksan, doğadaki nesnelerin (göndergelerin), biçim, durum, işlev bakımından birbirine yakınlıklarının göstergelerin anlam özellikleri arasındaki yakınlığa yol açtığını bunun da çok anlamlılığı oluşturduğunu ifade eder. Yine çok anlamlı ögelerde anlamlar arası ilişkinin mevcut olması gerektiğini dile getirir (Aksan, 2017:74-75). Ayrıca başlangıçta tek anlamı olan bir kelimenin aktarmalarla ve kullanım sıklığının artmasıyla ilişkili yeni kavramları anlatır hale geldiğini ifade eder (Aksan, 2017:76). Bununla birlikte çok anlamlılığı meydana getiren çeşitli eğilimleri şöyle sıralar:

- 1.Çeşitli benzetmeler ve aktarmalar yolu ile kelimeye yeni bir anlam yüklenmesi
 - a. Organ adlarının, vücutla ilgili kelimelerin doğaya uygulanması
 - b. Doğa ile ilgili kelimelerin insana uygulanması
 - c. Somutlaştırma
 - d. Duyularla ilgili kavramlar arasında aktarma
 - e. Bir nesnenin adının, ona benzetilen, onunla yakından ilgili ve onunla var olan bir başka nesneye verilmesi şeklinde sıralamıştır.

Yukarıda da belirtildiği gibi çok anlamlılık, dilsel göstergenin kendisiyle alakalı birden fazla anlam kazanmasıdır. Dilsel gösterge yukarıda belirtilen durumlar çerçevesinde kendisiyle ilişkili yeni anlamlar kazanmaktadır.Çalışmaya konu olan çok anlamlılık her iki lehçenin sözlükleri çerçevesinde eş değer adlar ve yalancı eş değer adlar başlıkları altında gösterilmiştir.

2.2.3. Yalancı Eş Değerlik

Yalancı eş değerlik terimini açıklamadan önce eş değerlik kavramını açıklamak yerinde olacaktır. Eş değerlik, Vardar (2002) tarafından (Alm. Aquivalenz, Fr. Équivalence, İng. Equivalence) karşılıklı içerme bağıntısı olarak tanımlanmıştır. Kaynak biriminde bulunan sözcüğün hedef biriminde bulunan kelimeyle semantik olarak tamamen örtüşmesidir. Kelime eş değerliği, iki ayrı lehçede bulunan kelimelerin birbirlerine kavram alanı bakımından denk olma durumudur (Uğurlu, 2004:19). Kelimenin karşılığı olanın değer bakımından denk olmasıdır.

Yalancı eş değerlik ise, kaynak ve hedef anlaşıma birimlerinde bulunan ve eş değer gözüken kelime, yapı ve dizim birimlerinin eş değer olmaması durumudur (Uğurlu, 2004:31). Resulov, yalancı eş değerliği kaynak dildeki bir kelimeyle hedef dildeki bir kelimenin köken, yazılış ve söyleniş bakımından aynı, anlamlarının ise farklı olması durumu (1995:916) olarak tanımlamıştır. Yalancı eş değerlik konusu 19.yüzyıl sonlarında çalışılmaya başlanmış ve “*Les Faux Amis ou les trahisons du vocabulaire anglais conseils aux traducteurs*” adlı sözlük bu alanda yapılan ilk çalışmadır. “M. Koessler ve J. Derocquigny tarafından hazırlanan bu sözlük çalışması Türkçeye *İngilizce-Fransızca Çevirmenin Aldatıcı Dostları* adı ile aktarılmıştır” (Yazıcı Ersoy, 2012:36). Türk lehçeleri arasında yapılan aktarmalar bazı aktarma sorunlarını ortaya çıkarmıştır. Bu sorunları birçok araştırmacı tarafından araştırılmış ve üzerine çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda araştırmacılar yalancı eş değerlik kavramını karşılayan farklı terimler kullanmışlardır. Bu terimlerden bazıları şunlardır: yalancı eş değerler (Uğurlu, 2000;

Ergönenç Akbaba, 2007; Ersoy, 2007; Yıldız, 2009; Yazıcı Ersoy, 2012), sahte karşılıklar veya sözde denkteşler (Resulov 1995), eş sesli (Tokatlı, 2004), yalancı eş anlamlı kelimeler (Demir, 1997), sesteş kelimeler (Gedikli, 1998; İlker, 1999), aldatıcı kelimeler (Yıldırım, 2005). Ayrıca yapılan çalışmalarda eş değerlik ve yalancı eş değerlik için kullanılan terimlerin yazımıyla ilgili farklı kullanımlar vardır. Yalancı eşdeğerlik- eşdeğerlik (Hirik, 2016; Ersoy, 2007; Kirişçioglu, 2006); yalancı eş değerlik- eş değerlik (Uğurlu, 2012; Karadoğan, 2004; Vardar, 2002); yalancı eşdeğerlilik- eşdeğerlilik (Çolak, 2014); yalancı eş değerlilik- eşdeğerlilik (Alkan, 2012) biçiminde kullanılmışlardır. *Güncel Türkçe Sözlük*'te ise eş değerlik terimi kullanılmıştır.

Yalancı eş değerliği araştırmacılar farklı şekillerde sınıflandırmışlardır. Özeren, yalancı eş değerliği şu şekilde sınıflandırmıştır:

1. Kökeni aynı, sesçe tam benzeşen ve anlamca kısmen örtüşen yalancı eş değerler;
2. Kökeni aynı, sesçe kısmen benzeşen ve anlamca kısmen örtüşen yalancı eş değerler;
3. Kökeni aynı, sesçe benzeşmeyen ve anlamca kısmen örtüşen yalancı eş değerler;
4. Kökeni aynı, sesçe tam benzeşen ve anlamca kısmen örtüşmeyen yalancı eş değerler;
5. Kökeni aynı, sesçe kısmen benzeşen ve anlamca kısmen örtüşmeyen yalancı eş değerler;
6. Kökeni aynı, sesçe benzeşmeyen ve anlamca kısmen örtüşmeyen yalancı eş değerler (Özeren 2014: 116).

Resulov ise yalancı eş değerleri şöyle sınıflandırmıştır:

1. Eş adlı (homonim, sesteş) olanlar.
2. Yazılış, söyleyiş ve köken bakımından aynı olup anlamları farklı olan yalancı eş değerler.
3. Yazılış, söyleyiş ve köken bakımından aynı olup anlamlarından biri veya birkaçı aynı olan, örtüşen; ancak diğer anlamları ise aynı olmayan, örtüşmeyen yalancı eş değerler (1995: 917).

Yıldız (2009:613) yalancı eş değerleri “kökenleri aynı olan sözcükler” ve “kökenleri farklı olan sözcükler” olmak üzere iki şekilde sınıflandırmıştır.

Yalancı eş değerlik yapılan çalışmalarda araştırmacılar tarafından farklı başlıklar altında ele alınmıştır. Özeren (2014:17-123). yalancı eş değeri “*Tam Yalancı Eşdeğerler*” ve “*Yarı Yalancı Eşdeğerler*”, Ergönenç Akbaba (2007:151-176), “*Kökü Eski Türkçede Aynı Olan Kelimeler*” ve “*Başka Dillerden Alınma Kelimeler*”, Nida Kırömeroğlu (2011:15-145) “*Türkçe Kökenli Yalancı Eş*

Değerler”, “*Yabancı Kökenli Yalancı Eş Değerler*” ve “*Kelime Başında Ses Değişmesi Bulunan Yalancı Eş Değerler*”, Yazıcı Ersoy (2007:63-67) “*Tam Yalancı Eş Değer*” ve “*Kısmi Yalancı Eş Değer*” başlıkları altında yalancı eş değerlik tasnifleri yapılmıştır. Ayrıca Dominguez ve Nerlich (2002:1835-1836) yalancı eş değerliği “*Tesadüfi yalancı eş değerliler*” ve “*Semantik yalancı eş değerliler*” şeklinde gruplara ayırmışlardır. Tesadüfi yalancı eş değerli kelimelerin aralarında etimolojik ve semantik ortaklığın olmadığını, semantik yalancı eş değerli kelimelerin ise etimolojilerinin ortak anlamlarının tamamen ya da kısmen farklı olduklarını belirtmişlerdir.

Kaynak lehçe ve hedef lehçede yer alan bir sözcüğün, yazılışı ve söylenişi aynı fakat anlamları tamamen farklı olması durumunda tam yalancı eş değerlik söz konusudur. Karadoğan, tam yalancı eş değer yapıları; kaynak lehçe ve hedef lehçe arasında aynı kaynaktan gelen düzenli ses denklikleri oldukları halde kullanım alanı ve görevi bakımından örtüşmeyen yapılar olduğunu ifade etmektedir (Karadoğan, 2004:1591–1602). Uğurlu’ya göre kaynak lehçedeki bir kelimenin kavram alanı, hedef lehçede hiçbir kelimenin kavram alanını kabul edilebilir bir şekilde örtmeyebilir. Bu durumda “bire hiç” eş değerlik olduğunu ve aynı kaynaktan gelmeyen sesteş (homonym) kelimelerin de tam yalancı eş değer olabileceğini belirtir (Uğurlu, 2004:1599-1600).

Kaynak birimde bulunan sözcüğün hedef birimde bulunan kelimeyle semantik olarak birkaç anlamının örtüşmesi kısmi yalancı eş değerlik durumudur. Karadoğan (2004:1597–98), kısmi yalancı eş değerlik için kaynak lehçe ve hedef lehçe arasında kullanım alanları kısmî oranda örtüşen yani kullanımları bazı durumlarda aynı, bazı durumlarda farklı yapıların kısmî yalancı eş değer olduğunu belirtir.

Araştırmacılar metin aktarmalarında karşılaşılan sorunlara dikkat çekerler ve bazı durumları göz önünde bulundururlar. Bunlar:

1. Kelimelerde yalancı eş değerlik,
2. Eklerde yalancı eş değerlik,
3. Orijinal metnin aslını koruma,
4. Orijinal metnin aslını uyarlama,
5. Yanlış ek seçimi,
6. Atasözleri ve deyimleri yanlış aktarma,
7. Cümlelerin öğelerini doğru düzgün yerleştirememesi (Kirişcioğlu 2006: 23- 24).

Lehçeler arası aktarmalarda yalancı eş değelik sadece kelimelerde değil yukarıda da görüldüğü gibi kelime öbeklerinde de görülür.

Resulov Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde yalancı eş değelik durumunun ortaya çıkmasını şu sebeplere bağlar:

1. Türk dilinin uzun tarihsel gelişim dönemleri içinde çeşitli kollara, gruplara, alt birimlere ayrılması.
2. Her iki dile yabancı dillerden giren aynı kelimenin bu dillerde değişik kavramlara karşılık olması ve yazı dilinde bu şekilde kabul edilmesi.
3. Ana dilden gelen bazı kelimelerin bu dillerden birinde yazı diline alınmaması ve konuşma dilinde kalarak zamanla ilk anlamından ve öteki dildeki anlamından farklı bir anlam ve üslupta kullanılması (1995:917-918).

Resulov'un belirttiği sebepler neticesinde Oğuz grubunun iki yakın lehçesi olan Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde adlarda yalancı eş değelik söz konusudur. *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü* ve *Türkçe Sözlük*'te yalancı eş değelik adların tespitinde kökenleri aynı anlamlarının tamamı ya da birkaçı farklı olan adlar ve kökenleri farklı anlamlarının tamamı ya da birkaçı farklı olan adlar karşılaştırılmıştır. Bu çalışmanın inceleme kısmında Seyfettin Altaylı'nın hazırladığı ve TDK tarafından yayımlanan *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü I- II.Cilt* (2018) ve *Türkçe Sözlük* (2011), TDK'nin <https://sozluk.tdk.gov.tr/> erişim adresinden adların anlamları verilerek eş değelik, tam yalancı eş değelik ve kısmi yalancı eş değelik olup olmadıkları tespit edilmiştir. Bu çalışmada farklı kaynaklardan yararlanılarak tespit edilen adlar,

1. Tam yalancı eş değelik adlar
2. Kısmi yalancı eş değelik adlar başlıkları altında incelenmiştir.

1. İNCELEME

1.1. Yalancı Eş Değer Adların İncelenmesi

1.1.1. Tam Yalancı Eş Değerli Adlar

AZ **Abacı** ünl. Abla, anne ve teyzeye seslenme şekli; TS **Abacı** a. Aba yapan veya satan kimse. 2. Abadan giyecek yapan ve satan kimse. 4. Bedavacı.

AZ **Abadi** is. [Far.] mamur. Mamur olmuş, abad hale getirilmiş yer; TS **Abadi** (a:ba:di:) a. [Far.] esk. Açık saman renginde, ipekten yapılan, yarı mat, kalınca bir yazı kâğıdı türü.

AZ **Abi** sf. [Far.] sulu; mavimsi. 1. sulu. 2. Su ile ilgili. 3. Su renginde, mavimsi, mavimtırak; TS **Abi** a. (a:bi) ağabey.

AZ **Acıtma (I)** is. maya. 1. Hamur mayası. 2. Ekşimiş, ekşi. 3. hlk. Çörek. **Acıtma (II)** is. Azerbaycan'da çocukların oyun oynarken eğlence gayesiyle söyledikleri manzume; TS **Acıtma** a. Acıtmak işi.

AZ **Açıqqapı** is. 1. Konuk sever. 2. Bir kimsenin bir yere veya eve gitmesine izin verilen gün veya zaman; TS **Açık kapı** a. mec. “Herhangi bir konuda son ve kesin sözü söylemeyerek yeniden ele alınabilmesine veya değişik öneriler sunulmasına olanak tanımak” anlamındaki açık kapı bırakmak deyiminde geçen bir söz.

AZ **Adaq (II)** is. nişan. Nişanlanma anında yapılan tören, söz kesimi. **Adaq (I)** is. adım. Çocuğun yürümeye başlarken attığı ilk adımlar, ilk yürüyüş; TS **Adak** a. Adanılan şey, nezir.

AZ **Adamcılıq** is. adamcılık. 1. Vahşilik, canavarlık, saldırganlık. 2.mec. Kana susamışlık; TS **Adamcılık** a. Adamcıl olma durumu.

AZ **Afərin (II)** is. [Far.] deri (kuzu). Bağdat veya Şiraz kuzularına ait bir deri türü. **Afərin (I)** is. [Far.] Yaratıcı. Yaratan, Tanrı; TS **Aferin** ünl. 1. Övme, takdir, beğenme vb. duyguları belirtmek için söylenen söz. a. 2. [Far.] āferīn esk. Öğrencilere verilen beğenme ve takdir kağıdı.

AZ **Ağıl** is.[Ar.] akıl. 1. İnsanda bulunan ve vücuttaki yeri, işleyişi henüz keşfedilmeyen, düşünce anlama, tedbir alma hassası, herkeste değişik dereceleri bulunan manevi kudret, us. 2. Zihin, düşünce, idrak, anlama, fehim, fikretme. 3. Kavrayış, zeka. 4. Sadece maddi şartlara göre duyuların verilerini dikkate almadan

belli başlı kalıplar içinde dar ve hesabı düşünme. 5. Tedbir, tavsiye, görüş, fikir. 6. Hafıza, hafıza kuvveti; TS **Ağıl (I)** a. Evcil küçükbaş hayvanların barındığı çit veya duvarla çevrili yer, arkaç. **Ağıl (II)** a. 1. Hale. 2. sin. ve TV Bazı görüntülerdeki çok ışıklı cisimleri çevreleyen ışıklı teker.

AZ **Ağzsızlıq** is. kon. halimlik; kararsızlık. 1. Yumuşaklık, mülayimlik; inkiyat, itaat, boyun eğme. 2. Tereddüt, duruksunluk; mütereddit oluş; TS **Ağzsızlık** a. Ağzsız olma durumu.

AZ **Ajur** is. [Fr.] ekon. ajur, günü gününe; TS **Ajur** a. [Fr.] ajour. Delikli örgü, gözenek.

AZ **Akva** is. [Lat.] kim. akva. Su ile ilgili olan kelimelerin ön eki; TS **Akva** a. Bir tür sırmalı ve köstekli bıçak.

AZ **Alçı** is. Hayvanın aşık kemiği ile oyun oynarken aşığın oyuk kısmının yukarı doğru gelmesi durumu; TS **Alçı** a. Alçı taşının pişirilip toz durumuna getirilmesinden elde edilerek yapılarda, sanatta, mimarlıkta ve dişçilikte kullanılan madde.

AZ **Altıbarmaq** is. Altı parmaklı dirgen, yaba; TS **Altıparmak (I)** a. (altı'parmak) hay. b. Bir tür iri palamut balığı. **Altıparmaka (II)** a. 1. Ayrı renkte altı yolu olan kumaş. 2. Bu kumaştan yapılan gelin giysisi.

AZ **Amal** is. [Ar.] amal. Arzular, gayeler, ümitler, dilekler; TS **Amal** ç. a. [Ar.] (a:ma:l) a'mālesk. İşler, işlemler.

AZ **Andız** is. bit. b. andız otu, anduzotu. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, birleşikgiller compositae ailesindendir, inula; TS **Andız** a. bit. b. 1. Yaprakları dikenli olan bir tür ardıç. 2. Servi. 3. Kırılarda yetişen yabani bir otun kökü.

AZ **Araz** is. spazm. Kalbin irade dışı kasılıp gevşemesi ve bundan doğan rahatsızlık, kalbin sıkışması, kalp spazmi; TS **Araz** a. [Ar.] 'araz fel. 1. İlinek. 2. tıp. Belirti.

AZ **Ariya** is. [İt.] müz. aria. Operalarda bir kişi tarafından söylenen uzun dramatik şarkı; TS **Ariya** a. (a'riya) [İt.] aria. den. Sancağı, yelkeni veya sereni direktten aşağı alma.

AZ **Arqo** is. [Fr.] argo. Aynı meslekten olanların aralarında kullanılan özel söz; TS **Argo** a. (a'rgo) [Fr.] argot. 1. Her yerde ve her zaman kullanılmayan veya kullanılmaması gereken çoklukla eğitimsiz kişilerin söylediği söz veya deyim. 2. mec. Serserilerin, külhanbeylerinin kullandığı söz veya deyim.

AZ **Arka** is. [Yun.] mim. Kemer. 1. Duvarı iki direk arasında bulunan bölüm. 2. Pencere, kapı, iki sütun vb. arasında kalan boşluğun üzerini örtmede kullanılan malzeme; TS **Arka** a. 1. Bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı, ön karşıtı. 2. Bir şeyin sırt durumunda olan yüzeyi. 4. Art, peş. 5. Otururken sırtın dayandığı yer. 6. İnsanın vücudu, bedeni. 9. mec. Geçmiş, geride kalmış zaman.

AZ **Aşçı** is. tabakçı. Ham deriyi tabaklayan kimse, tabak ustası; TS **Aşçı** a. 1. Yemek pişirmeyi meslek edinen kimse. 2. Yemek pişirip satan kimse. 3. hik. Yemek yenilen dükkân, aşevi, lokanta.

AZ **Ataş** is. üvey. Baba bir, anne ayrı olan kardeşlerin birbirine münasebeti; TS **Ataş** a. [Fr.] attache Tutturgaç.

AZ **Atlama** is. ayran; TS **Atlama** a. 1. Atlamak işi. 2. Belirli bir yerden gerilip hız alarak yapılan sıçrama ile vücudu yerden kesip daha uzak bir yere kondurma veya belli bir yükseklikten aşırma. 3. sp. Bu biçimde en uzağa atlamak veya en yükseği aşmak amacıyla yarışılan atletizm dalı.

AZ **Atma** is. kalas. Evin, binanın üzerini örtmede kullanılan kalın kalas; TS **Atma** a. Atmak işi.

AZ **Avara** is. hlk. Bir veya iki yaşında dişi manda yavrusu; TS **Avara** a. (ava'ra) [İt.] avara. 1. Üzerinde döndüğü ve kendisini taşıyan milden bağımsız olarak çalışan mekanizma. 3. den. Bir geminin başka bir gemiden veya kıyıdan açılması avara etmek gemi yanaştığı kıyıdan veya başka bir gemiden uzaklaşmak.

AZ **Avlaq** is. hlk. Pembe veya pembemsi beyaz kiraz; TS **Avlak** a. Avı çok olan yer, av yeri.

AZ **Ayaqkəsəri** is. Ayakkabı kalıbını yapan alet; TS **Ayakkeseri** a. Ayakta durarak ağaç yontmaya elverişli uzun saplı keser.

AZ **Ayaqaltı (I)** is. paspas. 1. Ev girişlerine ayakkabı altı silmeye yarayan, keçe, kenevir, tel vb.nden yapılan şey. 2. Yol. patika, çığır. 3. İskele, basamak. 4. hlk. Merdiven. 5. Ayakkabının altı, taban, alt ayağın altı, ayağın tabanı. 6. Ensiz, uzun halı. 7. mec. Kimsenin önemsemediği saygı ve hürmet göstermediği kimse hâkir, zavallı. **Ayaqaltı (II)** is. hlk. tuvalet. İnsanın besin artıklarıyla idrarını boşalttığı yer abdesthane, hela, kademhane, memishane, kenef, tuvalet; TS **Ayakaltı** a. mec. 1. Gelip geçenlerin çok olduğu yer. 2. Ortalık.

AZ **Ayazlıq** is. ayaz. Havanın ayaz olması durumu, kuru soğuk; TS **Ayazlık** a. Teras.

AZ **Ayıllıq** is. Ayıların bulunduğu yer; TS **Ayılık** a. Kabalık, kaba davranış, ayılık etmek kaba davranmak.

AZ **Aza** is. tezek. Sığır tezeği; TS **Aza** a. (a:za:) [Ar.] a 'zā 1. Üye. 2. Vücut parçası, organ.

AZ **Azar** is. [Far.] dert. 1. Hastalık. 2. Rahatsızlık, dert, keder, sıkıntı. 3. mec. Arzu, istek; TS **Azar** a. [Far.] āzār. Paylama.

AZ **Azat** is. bit. b. su kara ağacı, zelkova. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, kara ağaçgiller ulmaceae ailesindendir; TS **Azat** a. (a:za:di) [Far.] āzād. 1. Serbest bırakma. 2. esk. Okullarda paydos.

AZ **Babacık** is. dedeciğim; TS **Babacık** a. Babalara sevgiyle yaklaşıldığını belirten bir söz.

AZ **Babalık** is. üvey dede; dedelik. 1. Üvey dede. 2. Dede olma hâli, dedenin torunları üzerindeki hakkı; dede ile torunu arasındaki kan bağı. 3. Dedeye uygun olan hareket; TS **Babalık** a. 1. Baba olma durumu. 2. hlk. Üvey baba. 3. hlk. Kaynata.

AZ **Badi (III)** is. [Ar.] bedevi. 1. Çölde, çadırdaki yaşayan göçebe. 2. mec. Böyle bir hayat sürdüren kimse. **Badi (II)** is. [Ar.] sebep; önce. 1. Bir şeye sebep olan, neden, amil. 2. İlk, başta, önce; TS **Badi** a. hlk. Ördek. badi badi yürümek (veya gitmek veya koşmak) ördek gibi iki yana sallanarak yürümek (gitmek, koşmak).

AZ **Bağdadi (I)** is. bağdadi. 1. Bir müzik motifi. 2. Bir oyun havası. 3. Muğam adlanan Azerbaycan'ın klasik musikisinin rahab muğamında bir bölümden başka bir bölüme geçiş. **Bağdadi (II)** is. bağdadi. Bir tür ipek şal; TS **Bağdadi** sf. (bağda:di:) [Ar.] bağıdādi. 2. a. Yapılarda kullanılan çıta. 3. a. esk. 0,0501 gram olan ağırlık ölçü birimi.

AZ **Baxışım** is. bakış; TS **Bakışım** a. 1. İki veya daha çok şey arasında konum, biçim ve belirli bir eksene göre ölçü uygunluğu, simetri. 2. mat. Eksen olarak alınan bir doğrudan, benzer noktaları karşılıklı olarak aynı uzaklıkta bulunan iki benzer parçanın birbirine göre olan durumu, tenazur, simetri

AZ **Bakan** is. boya. Bir cins parlak yağlı boya; TS **Bakan** a. Hükûmet işlerinden birini yönetmek için, genellikle milletvekilleri arasından, başbakan tarafından

seçilerek cumhurbaşkanınca onaylandıktan sonra iş başına etirilen yetkili, vekil, icra vekili, nazır..

AZ **Balahıq** is. yatağı. Rahim; TS **Balalık** a. Bala olma durumu.

AZ **Balata** is. hlk. maya. 1. Deri işlemek için kül, kepek ve tuzun karışımı ile yapılan malzeme. 2. Hamur mayası; TS **Balata** a. (bala'ta) [Alm.] Balata. 1. Soğuk ve sıcakta büyük bir sürtünme katsayısına sahip olan, suya ve yağa dayanıklı, yavaş aşınan madde. 2. Motorlu araçlarda fren yapmayı sağlayan, tekerlek mili üzerine yerleştirilmiş yarım ay biçimindeki alet.

AZ **Balet** is. [İt.] bale. Müzikli, sözsüz ve konusu hareketlerle, danslarla ifade edilen sahne oyunu; TS **Balet** a. [Fr.] ballette. Bale yapan erkek sanatçı.

AZ **Baltabaş** is. hay. b. lunda. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, kuşlar aves sınıfındandır; TS **Baltabaş** a. (balta'baş) den. Baş bodoslaması omurga hattına dikey olarak çelik lamadan yapılmış gemi.

AZ **Ban (I)** is. ötüş. (horoz) Ötme, ötüş, seslenme. **Ban (II)** is. hlk. çatı arası; yanlık (arabada); ok; nefeslik. 1. Tavan arası. 2. Arabanın yan tahtaları. 3. Arabanın oku. 4. Eskiden kullanılan çadır tipli evlerin damında olan ve içeride yanan tandırın veya ocağın dumanını dışarı atarak temiz havayı doldurmak için kullanılan pencere, nefeslik. 5. Evin yukarı kısmı, tavan bölümü. TS **Ban** a. [Hırv.] ban tar. Osmanlı Devleti'nde Macaristan ve Hırvatistan'da sancak beylerine ve küçük prenslere verilen unvan.

AZ **Bank** is. [Fr.] banka. 1. Para ile ilgili şeylerle uğraşan kuruluş. 2. Faizle alıp vermekle birlikte kredi, kambiyo, iskonto gibi işlemleri de yapan, kıymetli eşya ve evrakı para karşılığında kasalarında saklayan ve başka bir takım ekonomik faaliyetlerde bulunan kuruluş. 3. kon. kumar oynarken kâğıdı dağıtanın ortaya koyduğu para, fiş; TS **Bank** a. [Fr.] banc. Çoğunlukla parklarda ve bahçelerde oturulacak sıra.

AZ **Banka** is. kavanoz; vantuz. 1. Silindir şeklinde cam veya pişmiş topraktan yapılmış kap. 2. Soğuk algnlığında sırttaki kasları yumuşatmak için atılan vantuz şişesi, hacamat şişesi, bardak; TS **Banka** a. (ba'nka) [İt.] banca. 1. Faizle para alıp veren, kredi, iskonto, kambiyo işlemleri yapan, kasalarında para, değerli belge, eşya saklayan ve ticaret, sanayi, ekonomi alanlarında çeşitli etkinliklerde bulunan kuruluş. 2. Bankacılık işleminin yapıldığı yapı.

AZ **Banket** is. [Fr.] şölen; küme. 1. Eğlence, ziyafet. 2. Toprak yığını; TS **Banket** a. [Fr.] banquette 1. Şehirler arası yolların iki tarafında yayaların yürütmesine ve taşıtların trafiği aksatmadan durabilmesine yarayan çakıl veya toprak yol. 2. Yamaçtan kayan toprağı yerinde tutmak ve böylece ekilmeye elverişli yer kazanmak için türlü yollarla yapılan dar basamak.

AZ **Barata (I)** is. hlk. mirat; kalıntı. 1. Ölen bir kimseden kalan elbise veya eşyalar. 2. Ölmüş bir hayvandan kalan iz, nişane, kalıntı, delil. 3. Balçık tabakası. 4. Eski, kullanılmış. 5. Deriyi işlemek için kül, kepek ve tuzun karışımından oluşan özel madde. **Barata (II)** is. hlk. balçık katmanı. Duvar vb. örmek için yapılan balçık ya da kesilen pişirilmemiş kerpiç; TS **Barata** a. [İt.] barretta 1. Bilim doktorları ile kardinallerin giydikleri dört köşe külah veya başlık. 2. tar. Osmanlı sarayında genellikle bostancılardan, baltacı ve kapıcıların giydikleri, kırmızı çuhadan yapılmış, ucu kıvrık, uzunca başlık.

AZ **Barça** is. tüm. Bir şeyin bütünü, olancası, tamamı, hepsi; TS **Barça** a. [İt.] barza den. esk. 1. Orta Çağda kullanılan kürekli ve yelkenli taşıma gemisi. 2. Kalyon türünden küçük savaş gemisi.

AZ **Baro...** is. [Yun.] ...934 baro... Basınçla ilgili birleşik kelimelerin ön eki; TS **Baro** a. (ba'ro) [Fr.] barreau Bir şehir veya bir bölge avukatlarının bağlı oldukları meslek kuruluşu.

AZ **Basar (I)** is. hlk. vadi. Irmak veya çay yatağı. **Basar (II)** is. sınır. Köy, kasaba, şehir gibi yerlerin sınırı; TS **Basar (I)** a. [Ar.] başar esk. 1. Göz, 2. mec. İleriyi görme, algılama yetisi. **Basar (II)** a. hlk. Merdivenin ayakla basılan yüzeyi.

AZ **Başaltı** is. yastık; baş (taraf); destek. 1. Yatarken başın altına konan, dinlenirken yaslanılan, içi pamuk, yün vb. şeyler doldurulmuş torba. 2. Yatağın baş ucu. 3. Odun yararken yarılacak odunun altına konan kalın ve sert ağaç; TS **Başaltı** a. (ba'şaltı) den. Gemilerde tayfa ve erlerin ön güverte altındaki koğuşları.

AZ **Başçı** is. başkan. 1. Önder, rehber, baş, şef. 2. Yönetmen, idareci, başkan, reis. 3. Büyük, ağabey. 4. Baş, öneyak, elebaşı. bk. sahibliya; TS **Başçı** a. 1. İşçibaşı. 2. Çiğ veya pişmiş koyun, kuzu, sığır başı satan kimse.

AZ **Baton** is. ekmek; şeker (silindirlik). 1. Uzun ve beyaz bir ekmek çeşidi. 2. Silindirlik şekilde şekerleme, çikolata vb; TS **Baton** a. [Fr.] bâton Kayakta dengeyi

veya hızı sağlamak, beyzbol, hokey, kriket gibi sporlarda itmek veya vurmak amacıyla kullanılan sopa.

AZ **Bayan** is. [Rus.] armonika. Yan yana sıralanmış deliklerden her biri üflendiğinde ayrı notada sesler çıkaran küçük ağız çalgısı, mızıka, armonik; TS **Bayan** a. 1. Kadınların ad veya soyadlarının önüne getirilen saygı sözü. 2. Kadın. 3. Eş, karı.

AZ **Bayır** is. dışarı. 1. Dışarı, açıklık; sokak. 2. Bir binanın vb. dışı, dış tarafı, dış görünüş, zahiri görünüş; TS **Bayır** a. Küçük yokuş, belen, kıran, şev. 2. Küçük ve yüksekliği az olan dağ, tepe.

AZ **Baz (I)** is. [Far.] baz. Kelimelerin sonuna eklendiğinde “düşkün” anlamını kazandırır. **Baz (II)** is. [Far.] hay. b. şahin. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, kuşlar aves sınıfının, kartallar falconiformes takımındandır; TS **Baz** a. [Fr.] base. 1. sf. 1. Temel. 2. kim. Bir asitle birleştiğinde bir tuz oluşturan madde.

AZ **Baza (I)** is. [Yun.] tekn. techizat. 1. Araç üretiminde, üretilen parçanın kesici alete göre durumunu belirleyen parçanın yüzeyi. 2. Nakliye vasıtalarında veya onlara takılan arabaların ön ve arka okları arasındaki uzaklık; vagonların veya lokomotiflerin dıştaki oklarının merkezleri arasındaki uzaklık. 3. Yarı iletken araçlarda asıl bölgeye elektrik akımının girişini sağlayan elektrot. **Baza (II)** is. [Yun.] özül, temel. 1. Temel, esas. 2.mm. Sütun altlığı, sütun tabanı. 3. Merkez, istasyon, üs. 4. Ambar, depo; TS **Baza** a. [İt.] base 1. Mobilyanın uzunluğunca konulan dar ayak. 2. Dolap gövdesinin zemine düzgün oturmasına yarayan çerçeve şeklindeki kaide. 3. Yatağın yerden yüksek olmasını sağlayan veya sandık olarak kullanılan boş bölmesi.

AZ **Bekar (I)** is. [Far.] müz. Bekar. Diyezli veya bemollü bir sesin eski durumuna getirilmesini gösteren nota işareti. **Bekar (II)** is. [Far.] işsiz. Herhangi bir işi olmayan, bir işte çalışmayan kimse; TS **Bekâr** a. [Ar.] bekâr 1. Evlenmemiş kimse. 2. Evli olduğu hâlde ailesinden ayrı, yalnız yaşayan kimse.

AZ **Bekarlıq** is. işsizlik. 1. İşsiz olma durumu, bir işte çalışmama hâli. 2. Alış veriş olmayan zaman. 3. Meşgalesi olmama hâli; TS **Bekârlık** a. Bekâr olma durumu.

AZ **Bellik** is. hlk. belirlenmiş su. Belirli miktarda akıtılan veya kanala bırakılan su; TS **Bellik** a. 1. İşaret, marka. 2. Ayraç.

AZ **Bəlgə (I)** is. etn. belge, nişan. 1. Halk arasındaki geleneklere göre söz kesilen kıza adaklarını bildirmek için oğlan evi tarafından verilen baş örtüsü, parmağına takılan yüzük vb. **Bəlgə (II)** is. etn. fo. hlk. kl. yavuklama. Erkeklerin yaptığı elçilik töreninden sonra yalnızca kız ve erkek tarafının kadınlarının katılımı ile yapılan ve kıza yüzük takma ile sonuçlanan tören. **Bəlgə (III)** is. etn. fo. hlk. alyans; TS **Belge** a. Bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film vb., vesika, doküman.

AZ **Bəlgi (I)** is. hlk. etn. yavuklama, nişanlanma; TS **Belgi** a. 1. Bir şeyi benzerlerinden ayıran özellik, alamet, nişan. 2. Şiar.

AZ **Bərə (II)** is. ürün vergisi. **Bərə (III)** is. hlk. o tarla. Ekin ekmek için ayrılmış alan. **Bərə (IV)** is. feribot; iskele; ağız (kanalda). 1. Araba vapuru. 2. Deniz araçlarının kıyıya yanaşmaları için ağaç, taş veya betondan yapılmış yapı. 3. Sulama kanallarının birleştiği yer, kanal ağzı. **Bərə (V)** is. tencerecik. En küçük tencere. **Bərə (VI)** is. İki kayık üzerinde tahtalarla yapılan genişçe alanı olan ve ağır yüklerin taşınmasında kullanılan su nakliye aracı; TS **Bere (II)** a. [Fr.] béret Yuvarlak, yassı ve sipersiz başlık. **Bere (I)** a. 1. Bir yere çarpma, incitme veya vurma sonucu vücudun herhangi bir yerinde oluşan çürük. 2. Herhangi bir şeyde görülen ezik, çizik.

AZ **Bıçığ** is. kesik. Testere ile kesilmiş yer; TS **Bıçık** a. hlk. Sel veya dere yatağı.

AZ **Bıdix(q)** is. hlk. Bağ veya bahçelerdeki meyvelerin toplanmasından sonra kalanların da toplama işi; TS **Bıdık** sf. Kısa ve tıknaz.

AZ **Bidad** sf. [Far.] zulüm, zalim. 3. is. Humayun muğamında gamlı, kederli bir bölüm; TS **Bidat** a. (bi'dat) [Ar.] bid'at din b. esk. 1.İslam dininde Hz. Muhammed zamanından sonra ortaya çıkan değişik yargılar ve ilkeler. 2. Sonradan türeyen şey.

AZ **Bili (I)** is. hay. b. ördek. **Bili (II)** is. kelepçe. Tutukluların kaçmasını önlemek gayesiyle bileklerine takılan demir halka; TS **Bili** a. Bilgi.

AZ **Birun** is. [Far.] dışarı. 1. Dış kısım, dış, çöl. 2. Evin erkeklere mahsus kısmı. 3. Misafir odası, konuk odası; TS **Birun** a. (bi:ru:n) [Far.] bîrûn tar. Osmanlı sarayında Harem dairesinin ve Enderun'un dışında kalan kısım.

AZ **Bitkinlik** is. kamillik. Mükemmellik, kusursuzluk; TS **Bitkinlik** a. Bitkin olma durumu, dermansızlık, zafiyet.

AZ **Botanik** is. [Yun.] bitkibilimci. Bitkibilim uzmanı, botanikçi; TS **Botanik** a. [Fr.] botanique. Bitki bilimi.

AZ **Boyluluq** is. yüklülük. Yüklü, hamile, gebe olma durumu; TS **Boyluluk** a. Uzun boylu olma durumu.

AZ **Boynuəyri (II)** is. kon. ekskavatör. Kepçeli ve hareketli kazı makinesi kazaratar, kazmaç; TS **Boynueğri** a. (boynu'eğri) hay. b. Asmaların yeni sürgünlerini yiyen veya kemiren bağ zararlısı.

AZ **Böyük elçilik** is.etn.fo.hlk. söz kesimi; TS **Büyükelçilik** a. 1. Büyükelçi olma durumu. 2. Büyükelçinin yaptığı iş. 3. Büyükelçi ve elçilikte çalışanların içinde bulunduğu bina.

AZ **Buklet** is. müz. dörtlük. 1. Bir müzik parçasının, şarkının veya türkünün bir bölümü. 2. Aynı sayfaya basılan paralel çizgiler içinde bulunan bilgiler; TS **Buklet** a. [Fr.] bouclette. 1. Bükülmüş iplik. 2. sf. Bu iplikten dokunmuş (giyecek).

AZ **Bumbar** is. bombalama. Bombalamak işi; TS **Bumbar** a. [Far.] mebār, mubār. 1. Büyükbaş ve küçükbaş hayvanların kalın bağırsağı. 2. Bu bağırsağa ciğer, kıyma, pirinç veya bulgur doldurularak yapılan yemek. 3. Soğuğun girmesini önlemek için kapı ve pencere aralıklarına takılan, içi pamuk dolu, uzun bez kılıf.

AZ **Burğac** is. zemberek. Çarkı hareket ettiren çelik yay; TS **Burgaç** a. coğ. Beklenen hızından farklı bir biçimde ve beklenmeyen yönlerden gelen şiddetli hava akımı, türbülans.

AZ **Buruq (II)** is. tekn. kuyu; kule. 1. Su, petrol vb.'ini elde etmek için derinliğine ve yuvarlak şekilde açılmış çukur, çah. 2. Petrol sondaj kulesi. **Buruq (III)** is. musluk. Boruda hareket eden sıvı veya gazın yolunu açıp kapayan alet, vana. **Buruq (IV)** is. dönemeç. 1. Bir yolun yön değiştirdiği yer, viraj. 2. mec. Yeni bir aşama, yeni süreç, yeni safha; TS **Buruk** sf. 3. a. Uygun olmayan şartlar sonucu dönerek büyüyen ağacın kerestesi.

AZ **But** is. put. Bazı ilkel toplumlarda doğaüstü güç ve etkisi olduğuna inanılan canlı veya cansız nesne, tapınacak, sanem, fetiş; TS **But** a. 1. İnsan vücudunun kalça ile diz arasındaki bölümü. 2. Hayvanların, arka bacaklarının gövdeye bitişik olan dolgun, etli bölümü.

AZ **Butafor** is. [İt.] tiy. aksesuarıcı. Plastik sahne eşyası, heykel vb.'ni yapan veya satan kimse; TS **Butafor** a. tiy. Oyun için gerekli sahne eşyası.

AZ **Buzluğan** is. buzluk. Yiyecek ve içecekleri soğutarak saklamak için kullanılan, buzla soğutulan kap veya dolap; TS **Buzluğan** a. hlk. Üzerinde buz eksik olmayan yüksek dağ tepesi.

AZ **Büz** is. [Far.] hay. b. keçi. bk. keçi; TS **Büz** a. [Fr.] buse Künk.

AZ **Cacıq (I)** is. bit. b. Frenk maydanozu. iki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, maydanozgiller umbelliferae ailesindendir. **Cacıq (II)** is. hlk. eklem. Vücut kemiklerinin uç uca veya kenar kenara gelip birleştiği yer; TS **Cacık** a. Yoğurt, ayran içine hıyar veya marul doğranarak yapılan, çoğu kez sarımsaklı, iştah açıcı yiyecek.

AZ **Canalıcı** is. cellat; dilber; TS **Can alıcı** sf. 3. a. mec. din b. Azrail.

AZ **Canalıcılıq** is. cazibe. Letafet, caziplik, sevimlilik, büyüleyicilik, pek hoş olma; TS **Canalıcılık** a. Can alıcı olma durumu.

AZ **Cıcıq** is. kakırdak. Kuyruk yağının eritildikten sonra kalan gevrek posası, kıkırdak; TS **Cıcık** a. 1. Süs. 2. Derisi soyulmuş et. 3. İç organlar.

AZ **Cır-cır** is. gıcırtı; zevzek. 1. Sert nesnelerin birbirine sürtünmesi sonucu çıkan sesin adı, gıcır gıcır, gıcırtı sesi. 2. is. Cırcır, geveze, zevzek; TS **Cır cır** a. 1. Kaynana zırlıtısı. 2. hlk. İshal.

AZ **Cicik** is. kıskançlık. Bir kimse bir üstünlük gösterdiğinde veya sevilen birisinin, başkası ile ilgilendiği kanısına varıldığında takınılan olumsuz tutum, güncülük, hasetçilik, hasetlik, hasutluk; TS **Cicik** a. hlk. İnsan veya hayvan memesi.

AZ **Cik-cik** is. cik cik. Serçelerin ve küçük kuşların çıkardığı ses; TS **Cikcik** a. 1. Beyaz kum midyesi.

AZ **Cingözlük** is. cingözlük. 1. Gözleri küçük olma durumu. 2. mec. Gözlerinden hilekârlık yağan kimsenin hâli; TS **Cingözlük** a. Cingöz olma durumu.

AZ **Civ-civ** is. se. Cıvıltı. Küçük kuşların çıkardığı ses; TS **Civciv** a. Kümes hayvanlarının yumurtadan yeni çıkmış yavrusu.

AZ **Cuma** is. bölge. Sınırları idari, ekonomik birliğe, toprak, iklim ve bitki özelliklerinin benzerliğine veya üzerinde yaşayan insanların aynı soydan gelmiş olmalarına göre belirlenen toprak parçası, mıntıka; TS **Cuma** a. (cuma:) [Ar.] cum'a 1. Perşembe ile cumartesi arasındaki gün. 2. din b. Cuma namazı.

AZ **Çalım** is. biçim. Biçilen ot; TS **Çalım** a. 1. Karşıdakini etkilemek amacıyla yapılan abartılı davranış, kurum, caka, afra tafra, afur tafur, zambır. 2. Kılıcın keskin yanı. 3. Menzil, erim. 4. Biraz benzeme, andırma. 5. den. Geminin su kesiminden aşağı bölümünün baş ve kış bodoslamasına doğru darlaşması. 6. sp. Bir oyuncunun topu elinden veya ayağından kaçırmadan karşısındaki oyuncuları kıvrak hareketlerle geçmesi.

AZ **Çan** is. vakit. Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit, zaman; TS **Çan** a. İçinden sarkan tokmağının kenarlara vurmasıyla ses çıkaran madenden araç, kampana.

AZ **Çap (I)** is. yayım. 1. Yayın, neşredilen şey; basılmış, çıkarılmış, daktilo edilmiş her şey. 2. Bir yazıyı, resmi, vb. neşretme, yayınlama. 3. Baskıdan çıkmış kitap, dergi vb. **Çap (II)** is. çap. Kalibre, ateşli silâhlarda ve mermilerde çap; TS **Çap (I)** a. 1. Cisimlerin genişliği, kutur. 2. Büyüklük. 3. Ölçü, ölçek. 4. Yapının veya arsanın boyutlarını ve sınırlarını gösteren harita. 5. mec. Bilgi, deneyim ve yeteneklerin tümü, kalibre. 6. mat. Uç noktaları dairenin çevresi üzerinde bulunan ve çemberin merkezinden geçen doğru parçası.

AZ **Çapqınlıq** is. yağmacılık; TS **Çapkınlık** a. 1. Çapkın olma durumu. 2. Çapkınca davranış.

AZ **Çat** is. çatlak. Çatlamış halde olan, yarık; TS **Çat (I)** a. Sert bir şeyin kırılırken çıkardığı ses. **Çat (II)** a. hlk. İki yolun veya iki derenin birleştiği yer, kavşak.

AZ **Çatal** is. kuyruk sokumu; koza. 1. Amudu fukara. 2. İpek böceğinin yaptığı koza; TS **Çatal** a. 1. İki veya daha çok kola ayrılan değnek. 2. Yol, ağaç gibi kollara ayrılan şeylerin ayrılma yeri. 3. Dallı olan şeylerin her kolu. 4. Yemek yerken kullanılan iki, üç veya dört uzun dişli çoğunlukla metal araç. 5. Dirgen. 6. Bir tür olta iğnesi.

AZ **Çatır** is. bit. b. Tibet kuruotu, kuruot bitkisi. İki çenekliler canidae sınıfının, maydanozgiller umbelliferae takımındandır; TS **Çatır** a. 1. Sert bir şey kırılırken, yanarken, yerinden sökülürken veya sıkıştırılırken çıkan ses, çatır çutur.

AZ **Çatış (I)** is. varış; yetme. 1. Ulaşma, varma. 2. Yeterlik, yeter derecede olma. **Çatış (II)** is. yükleme. Yükleme işi, yük vurma işi; TS **Çatış** a. Çatma işi.

AZ **Çatma (I)** is. kiriş; sehpa. 1. Çatı kirişi. 2. İskele, arabacı yeri, arabacının üzerinde oturduğu yer. 3. Üç ayaklı sehpa. 4. Av için yapılan tuzak. **Çatma (II)** is. çatma. 1. Belirli bir yönde giderek varılmak istenen yere yetişme, gelmek, gelip yetişme. 2. Yollanan bir şey belirli adrese, yere, şahsa, sahibine ulaşma, gelme, varıp çıkma. 3. Koşarak yetişme, arkasından yetişme; kavuşma. 4. İlerleyen bir kimseye, arabaya vb. erişme, yetişme. 5. Vakit bulma; yetişme. 6. Vaktinde gelme, gelip çatma, erişme, kavuşma, birleşme. 7. Yakalama, tutma, enseleme. 8. ...kadar yaşama. 9. Kâfi gelme, kifayet etme yetişme. 10. Düşme; isabet etme; alma. 11. Eşit olma, müsavi olma, bir olma, hizaya gelme. 12. Yaklaşma, yanına varma. 13. (ses) Gelme, işitilme, duyulma, (kadar) varma. 14. Belirli bir sayıya, mertebeye, hadde ulaşma. 15. Bir şeyin zamanı gelme, vakti ulaşma. 16. Bilinme, malûm olmak, duyma. 17. Elleri bir şeyi tutma, kucaklanma, kavrama. 18. Anlama, idrak etme. 19. Bazı isimlerden sonra gelerek birleşik fiil ve çeşitli ifadeler yapılır. **Çatma (III)** is. yükleme. Hayvanın sırtına yük vurma, yük yükleme. **Çatma (IV)** is. Ateşleme, alevlendirme, körükleme; TS **Çatma** a. 1. Çatmak işi. 2. Provada geçici olarak bir giysiye iliştirilmiş olan parça. 3. Duvarları ağaç gövdesinden birbirine takılarak ve çivisiz olarak yapılan yayla evi. 4. Bir tür döşemelik kumaş. 5. Ahşap yapılarda ağaç iskeletin temel parçaları. 6. Semerin ağaç kısmı. 7. Heykel yapımında çamuru ayakta tutan tel iskelet. 8. Yörük çadırı.

AZ **Çaylaq** is. çakıl; nehir yatağı. 1. İri ve yuvarlaklaşmış çakıl taşı. 2. Suyu kurumuş çay yatağı, kuru ırmak yatağı. 3. hlk. İki tepe arasında kalan dere. 4. Yağmur ve kar sularının aktığı dere, dere yatağı; TS **Çaylak** a. 1. hay. b. Yırtıcılardan, uzun kanatlı, çengel gagalı, küçük kuşları ve fare gibi zararlı hayvanları avlayan, tavuk büyüklüğünde bir kuş (Milvus migrans).

AZ **Çeri** is. hlk. şaşı. Gözlerinin bakış doğrultusu aynı yönde olmayan; TS **Çeri** a. esk. Asker.

AZ **Çeşniçi** is. çeşnici. Tezyinci; TS **Çeşnici** a. esk. 1. Saraylarda ve büyük konaklarda yemek ve sofrayı işlerini yöneten kimse. 2. Sikkelerin ayarını düzenleyen kimse. 3. Tütün veya içkilerin tat ve niteliğini belirleyen kimse.

AZ **Çevriliş** is. değişiklik. 1. Bir şeyin ilerlemesinde ki köklü değişiklik. 2. Mevcut sosyal nizamdaki ve sistemdeki köklü değişiklik, mevcut düzenin yıkılması; TS **Çevriliş** a. Çevrilme işi.

AZ **Çəkəcək (I)** is. kolan; çekmece; lâdes kemiği. 1. Binek hayvanlarının karınlarının altından geçirilen eyer ve semere bağlı kuşak, teğelti kolanı. 2. Çekmece, çekme. 3. Tavuk ve kuşlarda göğüs kemiği üstünde ve iki kanat arasında yer alan “v” şeklindeki ince kemik. **Çəkəcək (II)** is. mec. dert; emek. 1. Sıkıntı, keder, gam, tasa, kaygı. 2. Uğraşı; (sarfedilen) emekler, gaile; TS **Çekecek** a. Ayakkabı ile topuk arasına sokularak ayağın ayakkabıya kolay girmesini sağlayan, maden, boynuz veya plastik maddeden yapılmış alet.

AZ **Çəkəl** is. çaput. Atın veya merkebin ayağına yürürken ses çıkarmasın diye sarılan bez veya bağlanan keçe; TS **Çekel** a. hlk. 1. Küçük çapa. 2. Üvendirenin alt ucunda bulunan, pulluğa yapışan toprağı ayırmaya yarayan demir bölüm.

AZ **Çəkinti** is. İzmarit. İçilmiş sigaranın atılan kısmı, sigara artığı; TS **Çekinti** a. Duraksama, kararsızlık, tereddüt.

AZ **Çəkmə (I)** is. çizme. Konçu en az dize çıkan deri veya lastik ayakkabı. **Çəkmə (II)** çekme. 1. Filme almak, resmini yapma. 2. Fotoğraf makinesi ile resmini alma, fotoğraflama; **Çəkmə (III)** is. tartma. Terazi veya kantarla ağırlığını öğrenme. **Çəkmə (IV)** is. çekme. ..müddetini doldurma. **Çəkmə (V)** is. pilav. Suyu süzülmeden yapılan pirinç pilavı; TS **Çekme** a. 1. Çekmek işi. 2. Çekmece. 3. Yüksekteki ince dalları çekip kesmeye yarayan ay biçiminde uzun saplı, ağzı tırtıklı bıçak. 4. Parmak veya mızrapla çalınan çalgı. 5. Ağacın yapısındaki nem oranının azalması sonucu boyutlarının küçülmesi. 6. İş yaparken giyilen bir şalvar türü. 9. sp. Vücut bölümlerinin bükücü kas gücü ile bir direnci kendisine yaklaştırması.

AZ **Çəkməlik** is. ayakkabılık. Ayakkabı, çizme yapmaya yarar veya onun için ayrılmış; TS **Çekmelik** a. Yemeni vb. giyeceklerde, ayağın daha rahat girmesi için topuk üzerinde bulunan uzun çıkıntı.

AZ **Çəlim** is. çelim. Beden, vücut, cüsse; TS **Çelim** a. hlk. Güç, kuvvet.

AZ **Çəmən (I)** is. bit. b. çayır. Genelde düzlük arazilerde ve taban suyunun yakın olduğu yerlerde kendiliğinden yetişen veya yetiştirilen, otları sık ve boylu yem bitkilerinden oluşan, bu nedenle biçilmeye uygun olan otlak arazi. **Çəmən (II)** is. [Far.] çimen. Kendiliğinden yetişmiş çim; TS **Çemen** a. 1. bit. b. Maydanogzgillerden, kimyon türü bir bitki (Cuminum cyminum). 2. bit. b. Bu bitkinin kokulu tohumu. 3. Bu tohumu un durumuna getirip sarımsak, kırmızıbiberle karıştırarak yapılan, genellikle pastırma üzerine sürülen macun.

AZ **Çəpəl (II)** is. hlk. dut. İpekçilikte kullanılan meyve vermeyen (dut) ağaç; TS **Çepel** a. Kir, bulaşık, çamur, pislik. 2. Ürüne karışmış yabancı madde. 3. Çalı çırpı.

AZ **Çəpəz** is. çapraşık. Karmakarışık, birbirinin içine karışmış, girişik ip; TS **Çepez** a. hlk. Bozuk ipek kozası.

AZ **Çıxacaq (I)** is. merdiven. Bir yere çıkmaya ve inmeye yarayan basamaklar dizisi. **Çıxacaq (II)** is. çıkış. Çıkmak için yapılmış veya çıkmaya ayrılmış yer, çıkış yeri, kapı. **Çıxacaq (III)** is. olay. Hadise, vaka, kaza; talih, kader, alın yazgısı, mukadderat; TS **Çıkacak** a. Hamamlarda dışarıya çıkıp giyinme yerine giderken kurulanmak üzere verilen havlu.

AZ **Çıxır** is. Çobanların yaylada kestikleri koyunu asmak veya derisini kurutmak için yere gömdükleri dallı budaklı yüksekçe ağaç; TS **Çığır** a. 1. Çığın kar üzerinde açtığı iz. 2. Patika. 3. İz. 4. mec. Yeni bir biçim, yöntem veya yol.

AZ **Çıxma** is. mat. çıkarma. Toplamanın ters işlemi; çıkarmak eylemi; TS **Çıkma** a. 1. Çıkmak işi. 2. Bir yapının üst katlarından dışarıya doğru uzanmış bölüm, balkon. 3. Hamamdan çıkarken kullanılan havlu ve kurulanma takımı, çıkacak. 4. Bir yazı sayfasının kenarına metinle ilgili olarak yazılan ek, çıkıntı, derkenar. 5. Desteklemek amacıyla verilen para.

AZ **Çınqıl (I)** is. çakıl. 1. Küçük veya orta boyda ırmak taşı. 2. Çakılla kaplanmış. **Çınqıl (II)** is. kıvılcım, çalışkan; TS **Çınqıl** a. Ufak ve seyrek taneli üzüm salkımı.

AZ **Çır-çır** is. bas bas. Bütün gücüyle bağırma, haykırış; TS **Çırçır (I)** a. Pamuğu çekirdeğinden ayırmaya yarayan alet. **Çırçır (II)** a. hlk. Küçük pınar. **Çırçır (III)** a. hlk. Cırcır böceği.

AZ **Çırnıq** is. tırnak makası. El ve ayak tırnaklarını kesmeye yarayan araç; TS **Çırnık** a. [Bulg.] den. 1. Küçük boyda kayık. 2. Üç flok yelkeni bulunan, iki yüz tona kadar olabilen, tek ve yekpare direkli yelkenli.

AZ **Çilə** is. gövde (pullukta). Pulluğun bıçak, koşum çengeli vb. takıldığı uzun kısmı, oku; TS **Çile (I)** a. [Far.] çille. 1. Zahmet, sıkıntı. 2. din b. Dervişlerin kırk gün süre ile kendilerine uyguladıkları zahmetli ve perhizli dönem. **Çile (II)** a. 1. İpek, yün, pamuk vb. her türlü iplik demeti. 2. Yay kirişi.

AZ **Çir** is. hay. b. 1. Beyaz balık. 2. Çit, duvar. 3. Don Nehri'nin sağ kolu olan, Rostov ve Volgograd vilayetlerinden geçen bir ırmak; TS **Çir** a. hlk. Kayısı, erik, zerdali vb. meyvelerin kurusu.

AZ **Çirişçi** is. kirişçi. Koyun bağırsağından tel yapan kimse; TS **Çirişçi** a. Çiriş yapan ve satan kimse.

AZ **Çis** is. çise. İnce damlacıklardan oluşan ve yavaşça yağan bir yağmur, çok ince yağan yağmur, yağmur çisentisi; TS **Çis** a. Bazı bitkilerden sızan ve katılaşıp sarımtırak bir cisim durumuna gelen bir tür şekerli öz su.

AZ **Çiyləmə** is. Yağlı peynir; TS **Çiyleme** a. Çiylemek işi.

AZ **Çolpan** is. tepelik. Küçük dağlık bölge; TS **Çolpan** öz. a. gök b. Çoban Yıldızı.

AZ **Çopurluq** is. çopurluk. Yüzü çopur olma hâli; TS **Çopurluk** a. Çiçek bozuğu olma durumu.

AZ **Çöpçülük** is. üfürükçülük. Efsunculuk; otçuluk; ölçümcülük (sahte hekimlik); TS **Çöpçülük** a. Çöpçünün yaptığı iş, gübürcülük.

AZ **Çuşka** is. çüşka. Domuz yavrusu; TS **Çuşka** a. (çu'ska) [Bulg.] Acı biber, kırmızıbiber.

AZ **Dağçı** is. yaylacı. Yazın yaylaya giden, yaylada yaşayan kimse; TS **Dağçı** a. Dağa tırmanma sporu yapan kimse, alpinist.

AZ **Dağlama** is. bit. b. kasımpatı, krizantem. TS **Dağlama** a. Dağlamak işi.

AZ **Daktilografiya** is. [Yun.] daktilografi. Sağır ve dilsizlerle konuşma şekli; körlerin kullandığı yazı şekli; TS **Daktilografi** a. [Fr.] dactylographie. Yazı makinesi ile yazı yazma işi.

AZ **Dalan** is. dalan; çıkmaz sokak. 1. Bahçe kapısından bahçeye giden üstü açık veya kapalı yol. 2. İki komşu ev arasında olan ve bir tarafı bahçe kapısına çıkan dar ve kör yol. 3. Evin, vagonun vb. giriş kısmındaki üstü açık veya kapalı dar yer. 4. Çıkmaz sokak, kör sokak; çıkmaz yer, kör yer. 5. Ara sokak, yan sokak; TS **Dalan** a. mim. 1. Lobi. 2. hlk. Biçim, şekil.

AZ **Damızlıq** is. damlalık. Bazı ilaçları damla damla akıtmaya yarayan küçük alet; TS **Damızlık** sf. 2. a. hlk. Maya.

AZ **Danə (I)** is. [Far.] kl. tane. Taneli bitkilerin, arpa, buğday vb. tohumu. **Danə (II)** is. [Far.] adet, tane. Aynı cinsten olan şeylerin her biri; TS **Dane** a. (da:ne) [Far.] dāne. Kuş yemi.

AZ **Danq** is. se. tinn. Metal bir şeyin başka bir şeye dokunduğunda çıkardığı ses; TS **Dank** a. “Bir olay sebebiyle birden ayrılmak , doğruyu anlamak” anlamında dank etmek veya dank demek birleşik fiillerinde kullanılan bir söz. **Dang** a. [Fr.] dengue. tıp Başta, kaslarda ve oynaklarda ağrılar yapan, vücutta kızıl lekeler gösteren, ateşli ve salgın bir hastalık.

AZ **Daraltı** is. sıkıntı. Parasızlığın, yoksulluğun sebep olduğu geçim darlığı; TS **Daraltı** a. Dar gibi görünme veya olma.

AZ **Daylaq** is. hay. b. tay. 1. (altı aylıktan iki yaşına kadar olan) At yavrusu. 2. Üç yaşına kadar olan at yavrusu; TS **Daylak** a. hlk. 1. Dişi deve.

AZ **Debillik** is. tıp. psikol. Psiki gelişimin gecikmesi, oligofrenianın hafif derecesi; TS **Debillik** a. Genellikle vücut yapısı ile ilgili aşırı ve sürekli güçsüzlük.

AZ **Dem** is. Aynı türden ibaret hayvanların aynı arazide geçici olarak kaldıklarından, birbirleriyle daimî temasta olduklarından dolayı aralarında ilişki meydana gelen gruplar; TS **Dem (I)** [Far.] a. 1. Hazırlanan çayın renk ve koku bakımından istenilen durumu. 2. Zaman, çağ. 3. Pişirilen yemeklerin yenecek kıvamda olması. 4. Soluk. 5. İçki. **Dem (II)** a. [Ar.] dem. esk. Kan.

AZ **Demokratlıq** is. demokratlık. Hayatta, insanlarla ilişkide vb.de sadelik; TS **Demokratlık** a. top. b. 1. Demokrat olma durumu. 2. Demokrasi.

AZ **Derivasiyon** is. [Fr.] dbl. türemiş kelime. Eklerle türetilen yeni kelime; TS **Derivasyon** a. [Fr.] dérivation. Irmak vb.nin yatağını değiştirme.

AZ **Devir** is. etn. gelin köşesi; TS **Devir (I)** a. [Ar.] devr Kendine özgü bir özellik taşıyan zaman parçası. **Devir (II)** a. [Ar.] devr. 1. Dönme, dönüş: Tekerin devri. 2. Aktarılma. 3. Bir malın mülkiyetini veya bir mal üzerindeki hakkı bir başkasına geçirme. 4. Bir görevin bir kimseden bir başkasına geçmesi. 5. Sürekli ve düzenli değişme, çevrim. 6. fiz. Bir hareket, birbirinin aynı olan ve eşit zamanlarda yapılan başka hareketlerden oluştuğunda hareketlerin her biri veya bunların yapılması için geçen her zaman aralığı, periyot. 7. esk. Dolaşma.

AZ **Deyiş** is. tartışma. Ağız kavgası, münakaşa, söz düellosu; TS **Deyiş** a. 1. Deme, söyleme işi. 2. Bir kimsenin bir konuyla ilgili anlattıkları, ifade. 3. ed. Halk şiiri, halk türküsü. 4. müz. Semahla birlikte yalnızca bağlama eşliğinde ağır tempoda söylenen bir beste türü.

AZ **Dədə** is. baba. 1. Babaya seslenme. 2. Üstad âşık, üstad; TS **Dede** a. 1. Torunu olan erkek, büyükbaba, büyükpeder. 2. Büyükbabadan başlayarak geriye doğru atalardan her biri. 3. Mevlevi tarikatında çile doldurmuş olan dervişlere verilen unvan.

AZ **Dədəlik** is. babalık. Üvey baba; TS **Dedelik** a. 1. Dede olma durumu, büyükbabalık. 2. Dedeye yakışan davranış.

AZ **Dəftərçi** is. muhasebeci. 1. Bir idarenin gelir ve gider defterini tutan, bir idareye gelen ve giden yazıları deftere kaydeden memur. 2. kl. Hesap defteri tutan, muhasip; TS **Defterci** a. Defter yapan veya satan kimse.

AZ **Dəftərçilik** is. muhasebecilik. Bir idarenin gelir gider işleriyle uğraşma işi, vazifesi; TS **Deftercilik** a. Deftercinin yaptığı iş.

AZ **Dəmçi** is. eşlik eden. Nefesli çalgılarda birinin esas tonda diğerine eşlik eden çalgıcı, esas tonu durmadan üfleyen sanatçı, eşlikçi; TS **Demci** a. Sarhoş.

AZ **Dəngə** is. hlk. dönemeç; sokak. 1. Bir yolun yön değiştirdiği kısım, viraj. 2. Küçük sokak; TS **Denge** a. 1. Bir nesnenin veya bir insanın devrilmeden durma hâli, muvazene, balans. 2. Zihinsel ve duygusal uyum, istikrar. 3. Siyasi güçlerin, yetkilerin birbirini sınırlayacak biçimde dağıtılması. 4. Ekonomik hayatın uyumlu düzeni. 5. fiz. Birbirini ortadan kaldıran güçlerin sonucu olan durma hâli.

AZ **Dənsizlik** is. tanesizlik. 1. Tanenin olmaması durumu. 2. Taneli bitkilerde tanelerin tam olgunlaşmaması durumu; TS **Densizlik** a. Densiz olma durumu, densizce davranış.

AZ **Dərmə** is. derme; nakışlı. 1. Koparma. TS **Derme** a. 1. Dermek işi. 2. Aynı türden bir araya getirilmiş şeylerin hepsi, koleksiyon.

AZ **Dərslik** is. ders kitabı. Herhangi bir dala ait ders kitabı; TS **Derslik** a. 1. Öğrencilerin, bir öğretmenin gözetimi altında, anlatma, araştırma, küme çalışması vb. yollarla ve türlü eğitim araç ve gereçlerinden de yararlanarak ders yaptıkları yer, sınıf, dershane.

AZ **Dərz** is. [Ar.] demet. 1. Biçilip istif edilerek bağlanan tahıl demeti. 2. hlk. Biçilen ve bağ yapılan buğday veya arpa demetlerinin on veya onbeş tanesini bir araya toplamak, kümelemek, küme yapmak; TS **Derz** a. [Ar.] derz mim. Duvar taşlarının veya tuğlalarının harçla doldurulup üzerinden mala çekilerek düzeltilen aralığı.

AZ **Dəv** is. hlk. alay; saf; kemik. 1. Falañj, mızraklı piyade alayı. 2. mec. Saf, katışıksız, temiz. 3. anat. Parmak kemiği; TS **Dev** a. [Far.] dīv 1. Korkunç, çok iri ve olağanüstü güçlü masal yaratığı.

AZ **Dəvəboynu** is. coğ. burgaç. Beklenen hızından farklı bir biçimde ve beklenmeyen yönlerden gelen şiddetli hava akımı, türbülans, girdap, anafor; TS **Deveboynu** a. (deve 'boynu) S veya U biçiminde boru.

AZ **Diapazon (I)** is. [Yun.] diyapazon. müz. Herhangi bir ses sanatçısının veya müzik aletinin malik olduğu çeşitli yükseklikteki seslerinin toplamı. 2. mec. Bir şeyin hacmi, ölçüsü, derecesi, kavrama kapasitesi. **Diapazon (II)** is. [Yun.] fiz. diyapazon. Belirli bir dil olayının yayılma derecesi, fonksiyonunun genişliği; TS **Diyapazon** a. [Fr.] diapason. fiz. Titreştirildiğinde ana seslerden birini veren, U biçiminde, küçük bir çelik araç.

AZ **Didinti** is. kırıntı. Taranmış yünden arta kalan küçük parça; TS **Didinti** a. Güçlük içinde ve sürekli olarak çalışıp çabalama, didişme.

AZ **Dimi** is. [Far.] saksı çubuk. Tütün vb. içmede kullanılan saksı çubuk; TS **Dimi** a. [Rum.] Sıkı dokunmuş bir tür pamuklu kumaş.

AZ **Dindiriş** is. sorgulama; yoklama. 1. İfadesi alınma, mahkeme edilme. 2. Soruşturma, anket; TS **Dindiriş** a. Dindirme işi.

AZ **Dingi (I)** is. fidan. **Dingi (II)** is. kavuz çıkarıcı. Çeltik tanelerinin üzerindeki kavuzu temizlemeye yarayan düzenek; TS **Dingi** a. [İng.] dingy. den. Bir çiftte kürekli küçük patalya.

AZ **Dinqo** is. hay. b. dingo. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, memeliler mammalia sınıfının, etçiller carnivora takımının, köpekgiller canidae ailesindendir; TS **Dingo** öz. a. “Girenin çıkanın belli olmadığı yer” anlamındaki Dingo’nun ahır sözünde geçer.

AZ **Diniş** is. kiriş. Dört köşe veya yuvarlak kalın keresteden, demirden veya betonarmeden yapılmış yatay destek parçası, sıruk; direk; TS **Diniş** a. Dinme işi.

AZ **Dizel** is. [Alm.] dizel. 1. Mazotla çalışan motor. 2. kon. Dizel motorlu otobüs; TS **Dizel** a. [Alm.] Diesel. Sıkıştırılmış hava içine püskürtülen yakıtla çalışan motoryağı.

AZ **Dizüstü** is. tıp. diz üstü. Dizin üst kısmı (supragenus); TS **Dizüstü** a. (di'züstü) Bilgisayarın her türlü donanımı ile küçültülerek taşınabilir duruma getirilmiş biçimi.

AZ **Dolay** is. çığır; dönemeç. 1. Dağın, tepenin yamacıyla giden eğri büğrü dolambaçlı yol; çığır. 2. Dönemeç; TS **Dolay** a. Bir yeri saran başka yerlerin bütünü, civar.

AZ **Dom-dom** is. se. Çın çın. Çanın çıkardığı monoton ses; TS **Domdom** a. (Hindistan'daki Dumdum şehrinin adından) Domdom kurşunu.

AZ **Dördayaq (I)** zf. dörtnal. 2. is. Atın dört ayağını da yerden keserek zıplaya zıplaya koşması hâli, dörtnal koşma tarzı; TS **Dört ayak** a. 1. Dört ayaklı hayvan.

AZ **Duruşma** is. birlikte durma. Bir şekilde, tipte durma; TS **Duruşma** a. huk. Davacı ile davalının yargıç karşısında hazır bulundukları yargılama evresi, murafaa.

AZ **Düzən (I)** is. düzlük. 1. Ova, yazı. 2. Enginlik, genişlik, engin alan; açıklık; TS **Düzen** a. 1. Belli yöntem, ilke veya yasalara göre kurulmuş olan durum, uyum, nizam, sistem. 2. Soyut ve somut nesnelerin bir sıraya, bir hedefe, bir amaca göre sıralanması, konsept. 3. Yerleştirme, tertip. 4. Bir devletin belli başlı ilkeleri bakımından yönetimde tuttuğu yol, yönetim biçimi, rejim. 5. mec. Bir kimseye, bir kuruluşa karşı toplu olarak alınan gizli karar, dolap, komplo. 6. mec. Topluca ve gizlice yürütülen herhangi bir plan, dolap, komplo. 7. mec. Dolap, hile. 8. müz. Müzik aletlerinde ses ayarı, akort. 9. top. b. Toplumsal bir yapı içinde öğelerin bütüne, bütünün öğelere ve öğelerin birbirlerine göre ilişkileri. 10. hlk. Alet edevat takımı. 11. hlk. Bez dokuma tezgâhı.

AZ **Edi** is. hlk. ağıt. Ölünün ardından iyi hâllerini, meziyetlerini dile getirmek ve yakınlarının acısını ifade etmek gayesiyle okunan sagu, mersiye, ezgi; TS **Edi** a. hlk. 1. İş yapma. 2. Yapılan iş. **Edi** öz. a. hlk. Birbiriyle iyi anlaşılan iki yaşlının baş başa kalışını anlatan Edi ile Büdü Şakire Dudu deyiminde geçen bir söz.

AZ **Elektromexanik** is. [Fr. +Yun.] elektromekanikçi. Elektrik enerjisiyle çalışan motor ve mekanizmaların yapımında çalışan kimse, bu sahanın uzman olan şahıs; TS **Elektromekanik** a. (elektro 'mekanik) [Fr.] électromécanique. Mekanik öğelerden

oluşan ve bunların hareketiyle elektrikli unsurlara bağlı olarak uzakta bulunan aletlerin çalışmasını ve kontrolünü sağlayan tertibat.

AZ **Elli** sf. vatanlı; akrabalı; aynı yerli. 1. Vatanı, yurdu, ili olan. 2. Akrabaları, hısımları olan, kabileli. 3. Aynı yerden olan, aynı yerde yaşayanlardan her biri; TS **Elli** a. 1. Kırk dokuzdan sonra gelen sayının adı. 2. Bu sayıyı gösteren 50 ve L rakamlarının adı.

AZ **Ellik** sf. halka ait; herkesçe. 1. Bir yerde yaşayan herkese, bütün topluma ait olan. 2. zf. Toplum olarak bütün halkla beraber; TS **Ellik** a. 1. Eldiven. 2. Ekin biçerken sol elin parmaklarına geçirilen, eldiven biçiminde, tahtadan yapılan bir araç. 3. den. Yelken dikenlerin kullandığı, madeni yüksüğü olan meşin eldiven.

AZ **Eloğlu** is. hemşeri; akraba. 1. Aynı ilden, şehirden olan kimse, memleketli; köydeş; 2. Akraba, hısım; hemcins. 3. Bir hitap, seslenme şekli; TS **Eloğlu** a. (e'loğlu) 1. El, yabancı. 2. mec. Damat. 3. mec. Koca.

AZ **Eser** is. tar. si. sr. Sosyalist revolutioner sözlerinin kısaltılmış şekli, baş harflerinden türetilen kelime; TS **Eser** a. [Ar.] eser. 1. Emek sonucu ortaya konan ürün, yapıt. 2. Yayın, kitap, yapıt. 3. İz, işaret, im. 4. Soyut kavramlarda belirti.

AZ **Eskimo** is. [Fr.] Üstü çikolatalı dondurma; TS **Eskimo** öz. a. (eski'mo) 1. Kuzey Kutbu'nda yaşayan toplulukların adı. 2. Bu topluluktan olan kimse.

AZ **Öbru** is. [Far.] kl. ebru. Kaş; TS **Ebru** a. (ebru:) [Far.] ebrī. Kâğıt süslemeciliğinde kitre, kola vb. yapıştırıcılarla yoğunlaştırılmış su üzerine, neft yağı ile sulandırılmış yağlı boya damlatılarak yapılan ve kâğıda geçirilen süs.

AZ **Öflatun** is. öz. a. Eflatun. 1. Eski Yunanistan'ın en büyük filozoflarından birinin adı, Felatun, Plâton. 2. mec. Eski edebiyatta akıllılık ve isabetli görüş örneği gibi gösterilen, çok bilgili kimse anlamında kullanılır. 3. mec. Çalışkan, becerikli, iş bilir; TS **Eflatun** a. (efla:tun) [Ar.] eflāṭūn. 1. Açık mor renk.

AZ **Ökənək** is. sürülmüş tarla; sebzelik; TS **Ekenek** a. Mezra.

AZ **Əla** sf. [Ar.] âlâ. 2. is. Öğrencilerin bilgisine verilen en yüksek not “pekiyi”; TS **Ela** a. (ela:) 1. Gözde sarıya çalan kestane rengi.

AZ **Ərgənə** is. Dağ eteği; TS **Ergene** a. esk. Maden yeri.

AZ **Örginlik** is. erimişlik. Eriyip sıvı hâline gelmiş şeyin hâli; TS **Erginlik** a. Ergin olma durumu, kemal, rüşt, reşitlik.

AZ **Örik** is. bit. b. kayısı ağacı, zerdali ağacı. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, gülgiller rosaceae ailesinin prunoideae alt ailesindendir...; TS **Erik** a. bit. b. 1. Gülgillerden, beyaz çiçekli bir ağaç (Prunus domestica). 2. Bu ağacın kabuğu ince, çeşitli renklerde, mayhoş veya tatlı, eti sulu, tek ve sert çekirdekli

AZ **Öriklik** is. kayısılık. Kayısı bahçesi; TS **Eriklik** a. Erik yetiştirilen bahçe.

AZ **Öriş** is. dok. arış. Dokumacılıkta boydan atılan iplik, çözgü; TS **Eriş** a. Erme işi.

AZ **Örkə** is. çocuk. Yavru, bebek, tıfil; TS **Erke** a. fiz. 1. Enerji. 2. fel. Pozitif bilimlerde iş başarma gücü, bir direnmeyi yenme gücü.

AZ **Ötçilik** is. besicilik. Etinden faydalanmak için hayvan besleme işi; TS **Etçilik** a. Kasaplık.

AZ **Ötər (I)** is. kon. emare. Eser, iz, haber, alamet. **Ötər (II)** is. [Fr.] fiz. esir; sema. 1. Uzay boşluğunu doldurduğu tasarlanan ağırlıksız töz. Işık ve elektromagnetik dalgaların boşlukta yayılmasını izah için tasarlanmıştır. 2. Gökyüzü.; TS **Eter** a. [Fr.] ether kim. 1. Oksijenli asitlerin alkollerle birleşmesinden oluşan sıvılar. 2. Hekimlikte kullanılan, çok uçucu, renksiz ve kendine özgü kokusu olan bir sıvı, lokman ruhu. 3. Bir tür organik yağ çözücü.

AZ **Faq** is. [Lat.] tıp. yeme. Yutarak içine alma anlamına gelen önek; TS **Fak** a. [Ar.] fahh. esk. Tuzak, kapan.

AZ **Fasılə** is. [Ar.] fasıla. 1. Bir işin, faaliyetin geçici olarak durdurulduğu, ara verildiği zaman dilimi, ara. Bir işin bitip diğer bir işin başlaması anında geçen zaman, kısa müddet. 2. Teneffüs ara. 3. Mesafe, ara; TS **Fasile** a. (fasi:le) [Ar.] fasîle biy. esk. Familya.

AZ **Faska** is. [Fr.] bıçak ağzı. Bıçağın, hançerin vb. keskin tarafı, ağız kısmı; TS **Faska** a. (fa'ska) [Rum.] Kundak çocuklarının beline, zıbının üzerinden sarılan geniş sargı.

AZ **Fel (I)** is. [Ar.] fiil. 1. İş, hareket. Sözde değil de gerçek anlamda yapılan iş. 2. gr. iş, oluş ve hareket bildiren kelime. **Fel (II)** is. [Ar.] tuzak; TS **Fel** a. Görüngü.

AZ **Fen** is. [İng.] Saç kurutma makinesi; TS **Fen** a. [Ar.] fenn. 1. Fizik, kimya, matematik ve biyolojiye verilen ortak ad. 2. Fizik, kimya, matematik ve biyolojiden elde edilen verileri iş ve yapım alanında uygulama, teknik. 3. Bilim, bilgi. 4. mec. Hile. Hilekârlık.

AZ **Ferma (I)** is. [Fr.] çiftlik. 1. Kolhoz ve sovhozlarda hayvancılığın belirli bir sahası ile ilgili olan ihtisaslaştırılmış kolu. 2. Hür ülkelerde özel veya kiralanmış toprağı işleyerek belirli bir ürün elde etme işi. **Ferma (II)** is. [Fr.] kafes. Bina, köprü vb. yapılarda çelik konstrüksüyon, bağlantılar, çatı makası; TS **Ferma** a. [İt.] ferma [Far.] Av köpeğinin gizlendiği yerden avı gözetlemesi.

AZ **Fərsizlik** is. yeteneksizlik. Beceriksizlik, kabiliyetsizlik; TS **Fersizlik** a. Fersiz olma durumu.

AZ **Fərt** is. [Ar.] Aşırılık, gerekenden fazla olma, mübalağa; TS **Fert** a. [Ar.] ferd. Birey.

AZ **Fırt** is. fırt. Burun silerken çıkan ses; TS **Fırt** a. Bir solukta veya bir yudumda içilebilecek miktar.

AZ **Fıs-fıs** is. fısıldama. Sürekli olarak burnundan fısıltı sesi çıkaran kimse; TS **Fısfıs** a. hlk. Koku, ilaç vb. sıvıları püskürtmek için kullanılan araç.

AZ **Fışkırtıq** is. ıslık; TS **Fışkırık** a. Fıskiye.

AZ **Fizik** is. [Lat.] fizikçi. Fizik sahası uzmanı; TS **Fizik** a. [Fr.] physique. 1. Maddenin kimyasal yapısındaki değişiklikler dışında genel veya geçici yasalara bağlı, deneysel olarak araştırılabilen, ölçülebilen, matematiksel olarak tammlanabilen madde ve enerji olgularıyla uğraşan bilim dalı. 2. İnsanın doğal yapısı. 3. Kişinin dış görünüşü.

AZ **Fotoqraf** is. [Yun.] fotoğrafçı; TS **Fotoğraf** a. [Fr.] photographe. 1. Çeşitli araç ve malzeme kullanarak görüntüyü özel bir yüzey üzerinde sabitleme. 2. Bu yöntemle aktarılarak çoğaltılan resim, foto. 3. mec. Görüntü.

AZ **Friksion** is. [Fr.] tekn. kavrama. 1. Otomobilde, motor ile vites kutusunu birbirine bağlayıp ayıran, motordan gelen hareketi sarsıntısız olarak öteki aktarma öğelerine ileten düzen, debriyaj. 2. Bu düzeni kullanmaya yarayan ayaklık; TS **Friksiyon** a. [Fr.] friction. Ovma, ovuşturma.

AZ **Fütüvvât** is. [Ar.] fütüvvet. 1. Gençlik, civanlık, delikanlılık. 2. Cömertlik, eli açıklık, sahavetlilik. 3. Mertlik, yiğitlik, cesurluk; TS **Fütüvvat** a. [Ar.] futuvvet esk. Dinî ve mesleki birlik, esnaf teşkilatı.

AZ **Gar** is. hlk. oklava. Hamuru açıp yufka hâline getirmekte kullanılan yuvarlak, düzgün ve uzunca değnek; TS **Gar** a. [Fr.] gare. Demir yolu ile yolculuk edenlerin gereksinimlerinin geniş ölçüde karşılandığı büyük tren istasyonu.

AZ **Gâlbârî** is. hlk. Boyunduruğu arabanın okuna bağlayan kayış, zincir vb; TS **Gelberi** a. (ge'lberi) hlk. 1. Büyük ocaklardan ateşi dışarı çekmek için kullanılan uzun saplı demir araç. 2. Tırmık. 3. Harman döküntülerini toplamaya yarayan araç. 4. Ağaç dallarını budamak için kullanılan eğri de mir.

AZ **Gârân** is. kez. Bazı sayı sıfatlarıyla birlikte kullanılarak bir olayın ve olgunun her bir tekrarlanışını bildiren söz, defa, kere, sefer; TS **Geren** a. hlk. Kuruyunca çatlayan toprak, verimsiz, tuzlu, killi toprak.

AZ **Gâzi** is. gezi. İş yaparken giyilen kaba yün veya pamuklu kumaştan yapılan elbise; TS **Gezi** a. 1. Ülkeler veya şehirler arasında yapılan uzun yolculuk, seyahat. 2. Gezmek, görmek, eğlenmek amacıyla yapılan yolculuk. 3. Gezilip hava alınacak yer. 4. Gezinti yeri.

AZ **Girişme** is. [Far.] cilve. Naz, işve gamze, kaş ve gözle yapılan işaret; TS **Girişme** a. Girişmek işi, teşebbüs.

AZ **Görmâzlik** is. görmezlik. Görme yeteneğinden mahrumluk; görmeme, körlük, âmâlık; TS **Görmezlik** a. Görmemezlik. görmezlikten gelmek görmemiş gibi davranmak.

AZ **Görüm (I)** is. görkem. **Görüm (III)** is. hediye. Düğünden sonra gelin veya damada götürülen armağan; TS **Görüm** a. Görme yetisi.

AZ **Görümce** is. fo. hlk. dünür; TS **Görümce** a. Kadına göre kocasının kız kardeşi.

AZ **Göstəriş** is. gösteriş. 1. Davranış hareket veya yapması gereken bir şey hakkında verilen emir, buyruk, talimat. 2. Danışma, mülahaza; TS **Gösteriş** a. 1. Gösterme işi. 2. Başkalarını aldatmak, şaşırtmak, korkutmak veya kendini beğendirmek için birinin yaptığı yapay davranış, çalım, alım çalım, kurum. 3. Göze çarpıcı nitelik, göz alıcılık. 4. Görkem.

AZ **Gözaltı** is. seçilen; gizlice. 1. Almak, kocaya vermek için düşünülen kız genç; TS **Gözaltı** a. (gö lzaltı) huk. 1. Birinin, güvenlik kuvvetleri tarafından belli bir yerde belli bir süre alıkonulması, gözetim, nezaret. 2. Denetleme.

AZ **Gurultu** is. gürültü. 1. Bir şeyin hareketinden veya yere düşmesinden dolayı oluşan anlaşılmaz yüksek ses, gürültü. 2. Karışıklık, kavga, çok kişinin karıştığı kavga; TS **Gurultu** a. Sindirim yollarından bir sıvı içerken çıkan sese verilen ad.

AZ **Güm** is. [Far.] kaybolma. Yitme, yok olma, ortadan kaybolma; TS **Güm** a. Derinden ve patlayıcı yankılı gürültü.

AZ **Günlük** sf. günlük; siperlik; şemsiye; yaşam. 3. is. Şapkanın güneşliği, tereği. 4. is. Şemsiye, gölgelik. 6. is. Hayat, ömür, geçim, yaşayış; TS **Günlük (I)** sf. 6. a. Günü gününe tutulan hatıra, günce, muhtıra. 8. a. ed. Günü gününe tutulan anı yazısı veya bu yazıları içine alan eser, günce. **Günlük (II)** a. Tütsü için kullanılan bir tür ağaç sakızı.

AZ **Günü** is. kuma. 1. Eskiden birinci hanımın üzerine alınan ikinci veya üçüncü hanım. 2. mec. Düşman, rakip; TS **Günü** a. hlk. 1. Haset. 2. Zamanından önce doğan yavru.

AZ **Gürə** is. [Ar.] kura. Ad çekme, şansı denemek gayesiyle çekilen şey; TS **Güre** a. hlk. 1. Çiftleşmek isteyen kısırak veya dişi eşek. 2. Bir yaşından üç yaşına kadar olan tay.

AZ **Hadis** is. [Ar.] hadis. Yeni, sonradan oluşan, eski olmayan; TS **Hadis** a. [Ar.] hadis din b. 1. Hz. Muhammed'in söz ve davranışları. 2. Bu söz ve davranışları inceleyen bilim.

AZ **Haf (I)** is. [Alm.] Baltık denizinin güney sahilinde ırmak ağızlarında, denizden adalar veya kumluklarla ayrılan tatlı suya malik liman. **Haf (II)** is. hay. b. Geceleri çok süratli ve ışığa doğru uçan, etrafında dönen uzun hortumlu bir kelebek. **Haf (III)** is. hay. b. Köpek; TS **Haf** a. İng. half sp. Hücumcularla savunucular arasında yer alan oyuncu.

AZ **Haki** is. [Ar.] hikayeci. Hikâye eden, anlatan, hikâye nakleden, öykücü; TS **Hâkî** a. (ha:ki:) [Far.+Ar.] Far. hāk + Ar. -î 1. Yeşileçalan toprak rengi.

AZ **Han** is. zaman. Vakit, süre; TS **Han (I)** a. tar. 1. Doğu ülkelerinde yerli beyler ve Kırım girayları için kullanılan unvan. 2. Osmanlı padişahlarının adlarının sonuna

getirilen unvan. **Han (II)** [Far.] a. hân. 1. Yol üzerinde veya kasabalarda yolcuların konaklamalarına yarayan yapı. 2. Büyükşehirlerde serbest mesleklerde çalışanların oda veya daire tutup çalıştıkları birkaç katlı yapı.

AZ **Hap** is. larva. Kelebeklerin başkalaşım sürecinde görülen kurtçuk hâli; TS **Hap (I)** a. [Ar.] habb 1. Kolayca yutulabilmesi için toparlak duruma getirilmiş ilaç. 2. argo Bir içimlik afyon. **Hap (II)** a. Çocuk dilinde yiyeceği yutma sesi.

AZ **Haris (I)** is. [Ar.] bekçi. 1. Bekleyen, koruyan. 2. Nöbetçi. **Haris (II)** is. [Ar.] çiftçi; TS **Haris** sf. [Ar.] harîş. Açgözlü.

AZ **Hasa** is. [Ar.] kon. asa. Baston, sopa; TS **Hasa** a. Patiska.

AZ **Hasar** is. [Ar.] duvar; engel. 1. Taş, kerpiç vb. ile yapılan duvar, ihata duvarı; tahta perde, çit. 2. mec. Bir şeyin birleşmesine, yaklaşmasına engel olan şey, mânia, set, zorluk, çetinlik; TS **Hasar** a. (hasa:rı) [Ar.] hasâr. Herhangi bir olayın yol açtığı kırılma, dökülme, yıkılma gibi zarar.

AZ **Hassa** is. asa. Yaşlı kimselerin baston yerine kullandıkları uzun sopa; TS **Hassa** a. [Ar.] hâşşa esk. Özellik.

AZ **Havadarlıq** is. müdafilik. Taraftar olma durumu, destekleme; TS **Havadarlık** a. Havadar olma durumu.

AZ **Havan** is. [Hol.] liman. Okyanus, deniz ve gölün sahilinde rüzgâr, hava akımı, dalgalar vb. korunmak ve gemilerin demirlemesine elverişli yerler; TS **Havan** a. [Far.] hüven. 1. İçinde bir şey dövüp ufalamaya yarayan, tahta, taş, maden veya plastikten yapılan kap. 2. ask. Havan topu. 3. esk. Tütün kıyma makinesi.

AZ **Hay-huy** is. şamata; TS **Hayhuy** a. [Far.] hay + hūy Boş ve sonuçsuz iş veya çaba.

AZ **Heyvancığaz** is. hayvancağız. 1. Küçük hayvan. 2. Küçük çocuklara söylenen okşama ifadesi, zavallı çocuk anlamında; TS **Hayvancağız** a. Kendisine şefkat ve acıma duyulan hayvan, hayvancık.

AZ **Həlik** is. balçık. İçinde çeşitli organik maddeler bulunan, genellikle killi, koyu, yapışkan çamur, mil; TS **Helik** a. [Rum.] hlk. Duvar örülürken büyük taşların arasına konulan ufak taşlar.

AZ **Həyət** is. [Ar.] bahçe. 1. Genelde evin önünde etrafı çit veya duvarla örülen saha, bahçe. Herhangi bir binanın etrafındaki açık saha. 2. Köylü evi. 3. Hayvan beslemek için yapılan bina; TS **Heyet** a. [Ar.] hey'et 1. Kurul. 2. esk. Gök bilimi. 3. esk Biçim, kılık, dış görünüş.

AZ **Həzən** is. [Ar.] hüzn. Gam, keder; TS **Hezen** a. hlk. Sopa, değnek.

AZ **Hilyə** is. [Ar.] süs, hilye. Bezek, zine; TS **Hilye** a. [Ar.] hilye ed. Hz. Muhammed'in dış görünüşünü ve niteliklerini anlatan manzum ve mensur eser.

AZ **Hindi** is. öz a. Kızılderili. Amerika kıtasının güney ve kuzeyinde yaşayan, fakat Amerika'ya sonradan giden insanlar tarafından jenoside tâbi tutulan yerli halk. **Hindi** is. sf [Ar.] hint. 1. Hintli, Hint ülkesinde yaşayan kimse. 2. Hint ülkesi ve hintlilerle ilgili olan; TS **Hindi** a. [Ar.] hindi 1. hay. b. Tavukgillerden, XV. yüzyılda evcilleştirilerek Amerika'dan bütün dünyaya yayılan, boyun ve başı çıplak, parlak, yeşil ve esmer tüylü, kümes hayvanlarının en büyüğü, mısırtavuşu (Meleagris gallopavo).

AZ **His** is. is. 1. Yanan bir şeyden çıkan kesif duman. 2. Yanan bir maddenin dumanının meydana getirdiği siyah leke, kurum; TS **His** a. [Ar.] hiss 1. Duygu. 2. Duyu. 3. Sezgi, sezme. hissine (veya hislerine) kapılmak duygusal davranmak.

AZ **Hislilik** is. islilik. İslî olma durumu, isle kaplanmış olma hâli, hislilik; TS **Hislilik** a. Hisli olma durumu.

AZ **Hol (I)** is. topaç. 1. Dik yüzey. 2. Makara. 3. Pırlangıç; TS **Hol** a. [İng.] hall. Sofa.

AZ **Hora** is. Bir yaşından büyük erkek keçi; TS **Hora** a. (ho'ra) [Rum.] Birçok kişi tarafından el ele tutuşarak oyun müziği eşliğinde oynanan bir halk oyunu.

AZ **Huş** is. [Far.] idrak; kestirme. 1. Düşünce, dikkat. 2. Yarı uykulu hâl, uyuklama hâli; TS **Huş** a. bit. b. Gürgengillerden, kerestelik bir ağaç cinsi (Betula).

AZ **Hüda** is. [Ar.] hüda. 1. Doğru yol, doğruluk. 2. Doğru yol gösterme, rehberlik; TS **Hüda** öz. a. (hüda:) [Far.] huda. Tanrı.

AZ **Hülle** is. [Ar.] hülle. Cennet elbisesi, cennet kıyafeti; TS **Hülle** a. [Ar.] hulle esk. Medeni Kanun'un kabulünden önce, kocasından üç kez boşanan kadının, yine eski kocasıyla evlenebilmesi için yabancı bir erkeğe bir günlüğüne nikâh edilmesi.

AZ **Xala** is. [Ar.] teyze. 1. Annenin kız kardeşi. 2. Yaşlı veya ihtiyar kadınlara seslenme şekli; TS **Hala** a. (ha'la) [Ar.] hâle. Babanın kız kardeşi, bibi.

AZ **Xalaqızı** is. kuzin. Teyzenin kızı, yeğen; TS **Hala kızı** a. Halanın kızı.

AZ **Xalaoğlu** is. kuzen. Teyze oğlu.; TS **Hala oğlu** a. Halanın oğlu; halazade.

AZ **Xar (I)** is. [Far.] kl. diken, har; çakal eriği, künkümağacı, çalı diken, yabani erik ağacı, güvem. 1. Har, bazı bitkilerin dallarında olan sivri ve batıcı organı, diken. 2. bit. b. çakal eriği, künkümağacı, çalı diken, yabani erik ağacı, güvem. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, prunoideae alt ailesindendir. **Xar (III)** is. gevşek. Kolay ufalanır; yumuşak, pörsük; yoğun olmayan, kesif olmayan, tıkız olmayan. **Xar (IV)** is. enenmiş teke. 1. Yaşlı iğdiş edilmiş, iki veya üç yaşında erkek keçi, enenmiş erkek. 2. Kısır keçi. 3. Yaşlı öküz. **Xar (V)** is. bit. b. tirfil. Yoncaya benzer, sarı çiçekli bir ot, yabani yonca; TS **Har (I)** a. “Düşüncesizce ve hesapsızca harcamak, bol bol harcayıp tüketmek” anlamlarındaki har vurup harman savurmak deyiminde geçen bir söz.

AZ **Xarıltı** is. çatırtı; hışırtı. 1. Çatırdama sesi, çıtırtı; kırırtı. 2. Fışırtı; TS **Harıltı** a. Harıldama sırasında çıkan sesin adı.

AZ **Xas (I)** is. salı. Haftanın ikinci günü, salı günü; TS **Has** sf. 5.a. tar. Başmaklık.

AZ **Xatalılıq** is. tehlikelilik. Tehlike arz eden, korkulu, korku uyandıran; TS **Hatalılık** a. hatalı olma durumu.

AZ **Xay (I)** is. rüzgarsızlık; limanlık. 1. Denizde, gölde, ırmakta, tam durgunluk, süt liman, sakin hava, rüzgarsız hava, rüzgarın olmadığı durum. 2. Sakin, dalgasız. AZ **Xay (II)** is. temel. Bir yapının toprak altında kalan ve yapıya dayanak olan duvar, taban vb. bölümlerinin tümü; TS **Hay** ünl. İyi dilek, azarlama, şaşma, sevinç vb. duyguları bildirmede kullanılan bir söz. 2. ünl. Ey.

AZ **Xəlal** is. [Ar.] Badem, ceviz, çam fıstığı ve portakal kabuğu ile yapılan bir karışım; TS **Helal** sf (hela:li) [Ar.] halâl. 4. a. mec. Nikâhlı eş. helal etmek üzerinde hiçbir hak iddia etmeksizin bağışlamak.

AZ **Xərək** is. [Far.] teskere; sedye; köprü (kemanda). 1. Taş, kum vb.ni taşımak için tahtadan vb.nden yapılmış alet, teskere. 2. Hasta, yaralı taşımak için kullanılan sedye. 3. Yaylı müzik aletlerinde tellerin altına konan altlık (tahta vb. parçası), keman

köprüsü; TS **Herek** a. [Rum.] Asma, fasulye vb. sarılgan bitkilerin tutunması için yanlarına dikilen sırık, ispalya.

AZ **Xərif (II)** is. [Ar.] hazan. 1. Güzün sonbahar yaprakların dökülmesi olayı. 2. Yaprak dökülme mevsimi; sonbahar. 3. mec. Gençliğin, tazeliğin kaybolduğu devir; TS **Herif** a. [Ar.] harīf I. mec. Güven vermeyen, aşağı görülen, bayağı kimse. 2. tkz. Adam. 3. tkz. Evin erkeği.

AZ **Xəriflik** is. bunaklık. Aklını kaybetmiş adamın hali, sersemlik, delilik, zııırlık; TS **Heriflik** a. Herif olma durumu, herife yakışır davranışta bulunma.

AZ **Xır (I)** is. moloz; çakıllı kum. 1. bk. xram. 2. İçinde çakıllar olan kum, çakılla karışık kum. **Xır (II)** is. yiv. Tabanca, tüfek, top gibi silahlarda olan yiv. **Xır (III)** is. bostan. Bostan bitkileri ekilmiş tarla; TS **Hır** a. Kavga, dalaş.

AZ **Xırs** is. ayı. bk. ayı, dübb, xirs; TS **Hırs** a. [Ar.] hirś.1. Sonu gelmeyen istek, aşırı tutku. 2. Öfke, kızgınlık.

AZ **Xırt** is. se. kıtırtı. Doğranan, kırılan, kesilen gevrek bir şeyin çıkardığı ses, çıtırtı, çatırtı, çatırdama, çıtırdama, kütürdeme; TS **Hırt** sf. Görgüsüz tavırlı, incelikten uzak olan (kimse).

AZ **Xor-xor** is. se. horultu. Uykuda horuldayan kimsenin çıkardığı ses.; TS **Horhor** a. Gür ve ses çıkararak akan su.

AZ **Xu** is. [Far.] kl. huy. Yaratılış, karakter, tabiat; TS **Hu** öz. a. [Ar.] hū Tanrı.

AZ **Xuni** sf. [Far.] hunhar; TS **Huni** a. [Rum.] 1. Bir sıvıyı ağzı dar bir kaba aktarmak için kullanılan koni biçimindeki araç. 2. Ağızlık.

AZ **İfham** is. [Ar.] anlama. İdrak etme, fehmetme; TS **İfham** a. (ifha:mı) [Ar.] ifhām. esk. Bildirme, anlatma.

AZ **İfrad** is. [Ar.] ayırma, tekleştirme. 1. Tek bırakma, yalnızlaştırma, tekleştirme. 2. Kelimeyi tekil kullanma; tek başına söyleme; TS **İfrat** a. (ifra:tı) [Ar.] ifrāt. esk. Herhangi bir konuda çok ileri gitme, ölçüyü aşma, aşırı davranma, taşkınlık, tefrit karşıtı.

AZ **İxtiyar (I)** is. [Ar.] yetki. 1. Kendi arzu ve iradesi; kendi arzu ve iradesi ile hareket etme. 2. Bir şeyde hakkı olma, bir şeyi yapmaya hukuku olma; yetki,

salahiyet. 3. Yetki alanı; TS **İhtiyar (I)** sf. [Ar.] ihtiyār. 4. a. tkz. Baba veya anne. **İhtiyar (II)** a. (ihtiya:rı) [Ar.] ihtiyār esk. Seçme.

AZ **İlan** is. hay. b. yılan. 1. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, sürüngenler reptilia sınıfının, pullu sürüngenler squamata takımındandır. 2. mec. Hain, kötü dilli, kinli kimse. 3. mec. Yılan gibi kıvrılan, açılıp uzanan şey; TS **İlan** a. (i:la:nı) [Ar.] i'lân 1. Duyuru. 2. Açıkça bildirme, açıkça duyurma.

AZ **İlişiklik** is. karışıklık; TS **İlişiklik** a. İlişik olma durumu.

AZ **İlişkililik** is. karışıklık. Karışık olma, çapraşık olma, muğlâk olma, çetrefil olma; TS **İlişkililik** a. İlişikli olma durumu.

AZ **İlişkən (II)** is. hay. b. taş ısırıcı, dikenli çopra. **İlişkən (III)** is. çengel, çengelli. 1. Ucu eğilmiş ve bir yere takılmaya ya da bir şey takmaya yarayan demir, kanca. 2. Çengel şeklinde olan, çengele benzeyen; TS **İlişken** a. hlk. Deniz dibinde batık ve atıkların oluşturduğu tabaka.

AZ **İnaq (I)** is. tıp. kuş palazı. Daha çok çocuklarda görülen, boğazın şişmesi şeklinde beliren, mikrobik, tehlikeli ve bulaşıcı gırtlak iltihabı, difteri. **İnaq (II)** is. güvenilir. 1. Emin, güvenilecek kimse. 2. Müşavir. 3. Yakın kimse; TS **İnak** a. fel. Dogma.

AZ **İnam (I)** is. [Ar.] inan. 1. İnanma, inanç, inanış; güven, emniyet, itimat. 2. Din, mezhep; iman, itikat. **İnam (II)** is. [Ar.] armağan; TS **İnam** a. esk. Emanet, vedia.

AZ **İnan** is. [Ar.] dizgin, yönetme. 1. Dizgin. 2. İdare etme, yürütme, yönetim; TS **İnan** a. 1. İnanmak işi. 2. Bir kimse veya şeyin doğruluğunu, büyüklüğünü ve gücünü sarsılmaz bir duygu ile benimseme. 3. Tanrı'ya duyulan sınırsız inanış, iman, itikat.

AZ **İnternet** is. [Lat.] yurt; yatılı okul. 1. Öğrenci yurdu. 2. Öğrencilerin yatılı okuduğu okul; TS **İnternet** öz. a. [İng.] Inter [national] Net [work] bl. bk. Genel Ağ.

AZ **İris** is. [Yun.] şeker. Çikolata renkli küp şeklinde şeker; TS **İris** a. [Fr.] iris anat. Saydam tabaka ile göz merceği arasında bulunan, ince, kasılabilen bir zardan oluşan, gözün renkli bölümü.

AZ **İstanbulin** is. önlük. İş yaparken kullanılan gösterişli önlük; TS **İstanbulin** a. Tanzimattan Meşrutiyete kadar Türkiye'de kullanılan, yakası kapalı bir tür erkek ceketi.

AZ **İstikra** is. [Ar.] istikra. Kiralama; TS **İstikra** a. (istikra:) [Ar.] istikrā fel. esk. Tümevarım.

AZ **İşlək (I)** sf. 2. is. İşçi, amele. **İşlək (II)** is. kon. kurnaz, çalışkan, fiil. 1. Gizli faaliyet gösteren, gizli iş yapan, hilekâr, düzenbaz, saman altından su yürüten. 2. Tembel olmayan, çalışmayı seven. 3. Yapılan iş, amel, edim; TS **İşlek** sf. 1. Çok işleyen, canlı, hareketli olan. 2. Özenmeden, çabuk yazıldığı halde okunaklı ve güzel olan (yazı).

AZ **İşləklik** is. çalışkanlık. Çalışkan olma hali, hamaratlık; TS **İşleklik** a. İşlek olma durumu.

AZ **İşverənlik** is. Birinin sırlarını, davranışlarını, düşüncelerini gözleyip başkalarına bildirme; TS **İşverenlik** a. İşveren olma durumu.

AZ **İtila** is. [Ar.] haber. Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık; TS **İtila** a. (i:tila:) [Ar.] İtīlā. esk. 1. Yücelme 2. Yükselme.

AZ **İtilmə** is. çekip gitme. Çıkıp gitme, defolma; TS **İtilme** a.1. İtilmek işi. 2. ruh b. İğrenç, ayıp veya elde edilemez görünen düşüncelerin kişide bilinçaltına sürülmesi.

AZ **İtki** is. yitik. 1. Kaybedilmiş şey. 2. mec. Ölüm. 3. Savaş esnasında kaybedilmiş asker veya malzeme, zayıat. 4. Zarar, ziyan; harap olma; TS **İtki** a. ruh b. Tepi.

AZ **İzafilik** is. 1. Aşırılık, ifratlık. 2. Fazlalık, fazla, artıklık; artık, artan; TS **İzafilik** a. fel. Görelilik.

AZ **Jilet** is. [Fr.] as. yelek. Ceketin altından giyilen kısa, kolsuz ve yakasız giyim eşyası; TS **Jilet** a. Gilette özel adından İnce çelikten yapılmış, iki yanı keskin tıraş bıçağı.

AZ **Qabaqlama** is. etn.fo. süsleme; TS **Kabaklama** a. Kabaklamak işi.

AZ **Qabaqlıq (I)** is. alınlık; göğüslük. 1. Kadınların alınlarına taktıkları altın veya gümüş takı. 2. Göğüs kısmını örtmek için alttan giyilen kolsuz elbise. **Qabaqlıq (II)** is. önlük; kabaklık. 1. Futa, peştamal göğüslük; bebe göğüslüğü; plastron, prostela. 2. Kabak ekilmiş tarla, saha. **Qabaqlıq (III)** is. kabaklık. Kabak tarlası. **Qabaqlıq (IV)** is. taç; TS **Kabaklık** a. 1. Karpuz veya kavunun ham olma durumu. 2. Başın tüysüz veya dazlak olma durumu. 3. mec. Bilgisizlik, görgüsüzlük.

AZ **Qabilə** is. [Ar.] ebe. Doğum işin yaptıran kadın; TS **Kabile** a. (kabi:le) [Ar.] kabile top. b. Boy.

AZ **Qaçacaq** is. koşuşma; kaçıklık. 1. Telaş, koşuşturmaca. 2. Bir tehlikeden dolayı veya herhangi bir sebepten dolayı korkarak kitle hâlinde kaçma, yerini bırakıp kaçma, muhaceret; TS **Kaç kaç** a. 1. İki kişinin karşılıklı olarak gizlice sayı yazıp tahmin etmesine dayanan bir oyun.

AZ **Qadir** sf. [Ar.] kadir. 3. is. din. Yaratıcı, Tanrı; TS **Kadir (I)** a. [Ar.] kadr. esk. 1. Değer, kıymet, itibar. 2. gök b. Bir yıldızın parlaklık bakımından bulunduğu basamak.

AZ **Qaxınc** is. kakınc. Başa kakılan şey, ayıbını yüzüne vurma, sitem, serzeniş; TS **Kakınc** a. hlk. Öfke, kızgınlık.

AZ **Qaxıntı** is. kakınc. Hiddet, öfke, sitem, serzeniş, yakınma; TS **Kakıntı** a. hlk. Sözü dinlenmeyen, rezil, itilip kakılan kimse.

AZ **Qaqa (I)** is. hay. b. Kuzey ördeği. En çok Kuzey denizleri sahillerinde yaşayan, suda derinlere dalan ve iyi bir yüzücü olan, yumuşakçalarla, küçük balıklarla vb. beslenen bir ördek türü, somateria mollissima. **Qaqa (II)** is. çoc. şeker. Her türlü tatlı şeye, lokum, akide, çikolata vb. verilen genel ad; TS **Gaga** a. 1. Genellikle kuşlarda ağzın bir uzantısı durumunda olan, biçim ve büyüklüğü değişik, boynuz yapısında, katı ve çıkıntılı organ. 2. argo. İnsanda ağız.

AZ **Qaldıran** is. kaldıran. Kaldırmak işini, fiilini yapan kimse; TS **Kaldıran** a. anat. Bazı organları yukarıya doğru hareket ettiren kas.

AZ **Qalım** is. ömür. Hayat, yaşama, yaşam; TS **Kalım** a. Kalma işi.

AZ **Qalop** is. müz. galop dansı. Galop dansı ve bu dansın müziği; TS **Galop** a. [Fr.] galop sp. At yarışında veya hazırlık çalışmasında atın yaptığı derece.

AZ **Qaltaqlıq** is. şarlatanlık. Hokkabazlık, dalkavukluk, hilekârlık; TS **Kaltaklık** a. 1. Toplumca hoş karşılanmayan davranışlarda bulunan kadının durumu. 2. Böyle bir kadına yakışır davranış.

AZ **Qana** is. evlek. Tarla ve bahçelerde, ekim, sulama ve benzeri kolaylıklar elde etmek gayesiyle yapılan bölümlerden her biri; TS **Kana** a. (ka'na) [İt.] canna den. Geminin çektiği suyu göstermek için baş ve kış bodoslamaları üzerine konulan işaretler.

AZ **Qandırma** is. anlatma. Öğretme, bildirme; TS **Kandırma** a. Kandırmak işi.

AZ **Qanı** is. dönen. Çark eden; TS **Kanı** a. İnanç, düşünce, kanaat.

AZ **Qanmazlıq** is. anlayışsızlık. Edepsizlik, terbiyesizlik, kabalık; TS **Kanmazlık** a. İhtiyacını veya isteğini yeteri kadar karşıladığı hâlde yeterli bulmamak.

AZ **Qanon** is. [Ar.] müz. kanun. Dikdörtgen şeklinde ve bir köşesi kesik, yassı bir sandık üzerine geçirilmiş tellerden oluşan, Türk mûsikisinde kucağa yatırılarak çalınan, telli ve mızraplı çalgı aleti; TS **Kanon** a. [Fr.] canon müz. Eşit aralıklarla ilerleyen ancak birlikte değil, art arda duyulan iki veya daha çok sesin birbirini sürekli taklit etmesiyle oluşan bütün.

AZ **Qanunçuluq** is. yasacılık. 1. Devletin kanunlarını iyi bilme. 2. Sosyal hayatın ve çalışmaların kanunlarla düzenlendiği durum; TS **Kanunculuk** a. Kanuncunun yaptığı iş.

AZ **Qapçaq** is. fiçi; çuval. 1. Ağaçtan yapılmış su veya şarap kabı, fiçi. 2. Hasır veya kendirden dokunmuş veya yapılmış büyük torba, çuval. 3. hlk. Pamuk kozası; TS **Kapçak** a. Uzun saplı büyük kanca.

AZ **Qapıaltı** is. tıp. Seviyenin altında kalan; TS **Kapıaltı** a. (kapı 'altı) Mahkûmların hapis haneye girerken çırpı çıplak arandıkları yer.

AZ **Qarabasan** is. ruh çağırıcı. Ruhları görebilen ve konuşabilen erkek veya kadın; TS **Karabasan** a. (kara'basan) 1. Sıkıntılı ve korkulu düş, kâbus. 2. ruh b. Bir kimsenin içinde bulunduğu karmakarışık, sıkıntılı ruh durumu.

AZ **Qaraca (I)** is. kâhya. Hizmetçilerin başı. **Qaraca (III)** is. bit. b. çavdar mahlumu. Hypocreales takımındandır. **Qaraca (IV)** is. bit. b. adi çöre(k) otu, sehniz. Dügün çiçeğigiller ranunculaceae ailesindendir. **Qaraca (V)** is. bit. b. kara şapkallı mantar. Dokusu tanecikli, eti sıkı bazitli, süt mantarlarına benzer. **Qaraca (VI)** is. hay. b. kızılkuşuk, duvar bülbülü. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, kuşlar aves sınıfının, karatavukgiller turdidae ailesindendir; TS **Karaca (III)** a. anat. Üst kol. **Karaca (II)** a. hay. b. Geyikgillerden, boynuzları küçük ve çatallı bir av hayvanı, ahu, ceylan (Capreolus)

AZ **Qaracı** is. şiş. Ocak üzerinde çorba karıştırmak için kullanılan metal çubuk; TS **Karacı** a. ask. Kara kuvvetlerine bağlı subay, astsubay veya er.

AZ **Qaraçılıq** is. Çingenelik. 1. Çingene hayatı, yaşantısı. 2. mec. Rezillik, yaygaracılık, hayâsızlık. 3. mec. Hasislik. 4. Dilencilik, yolculuk; TS **Karacılık** a. Karacının yaptığı iş, müfterilik, iftira.

AZ **Qaradüzən** is. 1. Çobanın yamağı, yardımcısı. 2. Dört telli tambur; TS **Kara düzena**. 1. müz. Halk müziğinde bağlama çalış türlerinden biri.

AZ **Qaragöz (I)** is. hay. b. delice doğan. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, kuşlar aves sınıfının, kartallar falconiformes takımının, kartalgiller falconidae ailesindendir; TS **Karagöz** a. (kara'göz) hay. b. 1. İzmaritgillerden, 25-30 santimetre uzunluğunda, enli, boz renkli, beyaz etli bir balık (Sargus sargus). 2. mec. Güldürüp eğlendiren kimse.

AZ **Qaragözlük** is. yapmacıklık. Yapmacıktan yapılan ağlamaklılık, üzünlük, mahcupluk vb; TS **Karagözlük** a. Güldürüp eğlendirecek davranış. karagözlük etmek güldürüp eğlendirecek davranışlarda bulunmak.

AZ **Qaraxəbər** is. kon. uğursuz. Devamlı olarak kötü şeyler konuşan, uğursuz şeylerden bahseden, kötü haber veren adam; TS **Kara haber** a. mec. 1. Ölüm veya felaket haberi, kötü haber. 2. Kötü, üzücü veya sıkıntı yaratan haber, bilgi, kötü haber.

AZ **Qaraqaş (I)** is. karakaşlı. Siyah kaşlı kimse. **Qaraqaş (II)** is. hay. b. 1. Omurgalı hayvanlardan vertebrata, balıklar pisces sınıfının, kemikli balıklar teleostei takımının, sazangiller cyprinidae ailesindendir. 2. Kara kanatlı bataklık kırlangıcı. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, kuşlar aves sınıfının, bataklık kırlangıcıgiller glareolidae ailesindendir; TS **Karakaş** a. (kara'kaş) hay. b. Genellikle Güneydoğu Anadolu'da yetiştirilen, vücudu beyaz, ağız, burun, göz etrafı, kulak ve tırnakları siyah, yağlı kuyruğunun uç kısmı fazla sarkık bir tür koyun.

AZ **Qaraqul** is. köle. Eskiden siyah ırka mensup herkese verilen ad; TS **Karakul** a. (kara'kul) hay. b. Asıl yurdu Buhara'da Karakul bölgesi olan ve yurdumuzda da yetiştirilen, tüyleri uzun ve kıvrıkcık bir cins koyun, karagül.

AZ **Qarama** is. hlk. bataklık; darbe. 1. Irmak ve pınar kenarındaki balçıklı su. 2. Ellerin ayası ile başa vurulan darbe; TS **Karama** a. Karamak işi.

AZ **Qarayanıq(I)** sf. yanık. 4. is. Çifçi, geçimini günlük, haftalık vb. şekilde çalışarak sağlayan kimse; TS **Karayanık** a. (kara'yanık) tıp Şarbon.

AZ **Qarima** is. ihtiyarlama; kırışma. 1. Yaşlanma, kocama. 2. Kırıxıklıklar oluşma; TS **Karima** a. Karımak işi.

AZ **Qarqın** is. bol nimet. Yaşamak için gerekli her şeyin bol olması durumu; TS **Kargın (II)** a. Marangozlukta kullanılan bir tür büyük rende.

AZ **Qarma** is. burma. Eğme, bükme, katlama, çevirme; TS **Karma** a. 1. Karmak işi. 2. Aynı türden olan öğelerin iç içe geçmelerini, birbiri içinde dağılmalarını sağlama.

AZ **Qarnıyarıq** is. kavkı. Midye, salyangoz vb. kabuklu yumuşaqçaların kireçten yapılmış sert kabuğu; TS **Karnıyarık** a. 1. Uzunlamasına yarılan kızarmış patlıcanların ortasına kıymalı iç konularak hazırlanmış yemek; kıstırma. 2. Matbaacılıkta her sayfayı çift sütun olarak düzenleme. 3. Karnıyarık otu.

AZ **Qart (I)** is. bileği taşı; denektaşı. Bıçak vb.ni bilemek için kullanılan taş, el bileği. 2. Mihenk, mihenk taşı. **Qart (IV)** is. se. kart kurt; TS **Kart (II)** a. [Fr.] carte 1. Düzgün kesilmiş ince karton parçası. 2. Bir kimsenin kimliğini gösteren, kutlamalarda veya kendini tanıtmada kullanılan, çoğunlukla beyaz, küçük, ince karton parçası, kartvizit. 3. Kartpostal. 4. Bazı yerlere girmek veya bazı şeylerden yararlanmak için verilen, kimliği belirten belge. 5. Oyun kâğıdı. 6. Fotoğrafçılıkta 9x12 santimetre boyutlarındaki resim. 7. Telefonlara takılan, iletişimi sağlamak için gerekli bilgilerin yüklendiği parçacık. 8. Genellikle parasal işlemlerde çok amaçlı olarak kullanılan manyetik özelliği olan plastik nesne.

AZ **Qartopu** is. kar topu. 1. Kardan yapılan top. 2. Kardan yapılan toplarla oynanan oyun; TS **Kartopu** a. (ka'rtopu) 1. bit. b. Hanımeligillerden, birçok türü süs bitkisi olarak yetiştirilen, zeytinimsi, meyvemsi, kırmızı renkte bir ağaççık.

AZ **Qastronomiya** is. [Fr.] yemek. Gıda maddeleri; TS **Gastronomi** a. [Fr.] gastronomie. 1. Yemeği iyi yeme merakı. 2. Sağlığa uygun, iyi düzenlenmiş, hoş ve lezzetli mutfak, yemek düzeni ve sistemi.

AZ **Qaval** is. tef. Kasnağına deri geçirilip çalınan zilli veya zilsiz müzik aleti; TS **Kaval** a. müz. Genellikle kamıştan yapılan, daha çok çobanların çaldığı, yumuşak sesli, üflemeli bir çalgı.

AZ **Qavalçı** is. tefçi; TS **Kavalcı** a. Kaval yapan, satan veya çalan kimse.

AZ **Qavalçılıq** is. tefcilik. Tef yapma sanatı, işi; TS **Kavalcılık** a. Kavalcının yaptığı iş.

AZ **Qavara (I)** is. hlk. endam. Vücut; duruş, figür; şahıs, zat; büyük bir sima, mühim bir şahsiyet; heykel; beden, yapı; kılık, görünüş, zevahir, dış görünüş. **Qavara (II)** is. hlk. Dişli ege. Madenleri vb.ni yontmak, düzeltmek ve perdahlamak için kullanılan, sert çelikten yapılmış, üzeri çizgi çizgi, genelde uzun ve ensiz alet; TS **Kavara (I)** a. (kava'ra) hlk. 1. Balı alınmış petek. 2. Kovanda özellikle kış aylarında arıların yemesi için bırakılan bal. **Kavara (II)** a. hlk. 1. Yel, gaz. 2. Gürültü, patırtı.

AZ **Qayır** is. iz, ark. 1. Suyun açtığı iz. 2. İçinden su akıtmak için toprağı kazarak yapılan açık oluk, arık; TS **Kayır** a. hlk. 1. Kalın kum. 2. İnce kum.

AZ **Qayma** is. kaya; TS **Kayma** a. 1. Kaymak işi. 2. sin. ve TV Herhangi bir nedenle filmin atlaması, görüntünün perdeye veya ekrana tam olarak gelmemesi.

AZ **Qazamat** is. [İt.] cezaevi. Hapishane, hapisevi, mapushane; TS **Kazamat** a. [Fr.] casemate ask. Obüslerden, bombalardan korunmak için yerin altına kazılmış siper.

AZ **Qazandibi (I)** is. kazmak; sonbeşik. 1. Kazanın dibinde oluşan ve sertleşen yemek, kazmak. 2. mec. Ailenin son çocuğu, son beşik; **Qazandibi (II)** is.fo. etn. kazandibi. Damada nazı geçen arkadaşları ve hısımların akrabalarının düğünün bitmesinden sonra bir hafta boyu onlara gelerek düğün erzakından arta kalanlardan yiyip içmelerine verilen ad; TS **Kazandibi** a. (kaza'ndibi) Dibi tutturularak hafif yanık kokusu verilmiş muhallebi.

AZ **Qazilik** is. kadılık. Kadının işi, vazifesi; TS **Gazilik** a. 1. Gazi olma durumu. 2. Gazi unvanı. 3. Yiğitlik.

AZ **Qədhəcik** is. bit. b. binbirdelikotu, kılıçotu, dağgülü, koyunkıran, kuzukıran. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, hypericaceae ailesindendir; TS **Kadehçik** a. bit. b. Meşe, fındık, gürgen vb. ağaçlarda, meyve sapının genişlemesiyle oluşan ve meyveyi ortasına kadar içine alan küçük kadeh biçimindeki oluşum.

AZ **Qərim** is. hlk. kanal. Üzüm fidelerini dikmek için açılan ark; TS **Gerim** a. tıp Dinlenme durumundaki kasın normal gerginliği.

AZ **Qətil** is. [Ar.] maktul. Öldürülmüş, katledilmiş, öldürülen; TS **Katil (I)** a. (ka:til) [Ar.] kätıl. İnsan öldüren kimse, cani. **Katil (II)** a. öldürme.

AZ **Qılıq** is. karakter. Huy, seciye, tabiat, mizaç; TS **Kılık** a. 1. Bir kimsenin giyinişi, dış görünüşü üst baş. 2. hlk. Bir kimsenin resmi, fotoğraf.

AZ **Qılıqlılıq** is. uysallıq. Güzel huyluluk, güzel karaktere sahip olma hâli, munislik; TS **Kılıklılıq** a. Kılıklı olma durumu.

AZ **Qılıqsızlıq** is. somurtkanlık; huysuzluk. Kimseyle iyi geçinmeme durumu, geçimsizlik; TS **Kılıksızlıq** a. Kılıksız olma durumu, kıyafetsizlik.

AZ **Qırç** is. se. gıcırta; TS **Kırç** a. Kışın, sisli havalarda, ağaç dallarını, toprak çıkıntılarını vb. yerleri kaplayan buz tabakası.

AZ **Qırxlıq (I)** is. kırkı. Koyunları kırmak için kullanılan büyük makas, sındı; TS **Kırklık** sf. 3. a. esk. Kırk para. 4. a. Doğacak çocuk için hazırlanan bez veya giysi.

AZ **Qırıçı (I)** sf. tahripçi. 3. is. Savaş uçağı. **Qırıçı (II)** is. tekn. el. kesici. Enterrüptör, elektrik akımını kesen, anahtar; TS **Kırıçı** sf. 5. a. tic. Senet, tahvil, bono ve süresi gelmemiş alacaklarla ilgili alışveriş veya işlem yapan kimse veya kuruluş.

AZ **Qırım** is. kon. görkem. Görünüş, hâl, durum, tavır, kılık; TS **Kırım** a. 1. top. b. Savunmasız insanların veya tutsakların toplu olarak öldürülmesi, katliam. 2. Hayvanların hastalık, soğuk gibi sebeplerle ölmesi.

AZ **Qır-qır** is. se. gıklama. 1. Karganın çıkardığı ses. 2. Gevezelik, çok konuşma; TS **Gır gır** a. 1. Alay. **Gırgır** a. 1. Mekanik olarak çalışan süpürge. 2. Açık denizlerde balık avlamak için kullanılan büyük ağ.

AZ **Qırt** is. kuluçka. Cıvciv çıkarmak için kuluçkaya yatan tavuk, gurk; TS **Gırt** a. Sert veya kalın bir şey kesilirken çıkar ses.

AZ **Qısıntı** is. sıkıntı. Sıkılma, mahcubiyet; TS **Kısıntı** a. Her türlü gereksinimi karşılamada tutumlu davranma, kısıma, azaltma.

AZ **Qısqa** is. kovuşturma; sıkıştırma. 1. Acele ettirme; kovalama, takip. 2. Basınç, tazyik, hücum, saldırı, baskı; TS **Kısqa** a. Türlü maksatlarla iki şeyin arasına sokuşturulan, kısıtılan parça, kama, takoz.

AZ **Qıya** is. yan. 1. Şaşı bakmak. 2. Yan bakmak, kötü gözle bakmak; TS **Kıya** a. Adam öldürme suçu, cinayet.

AZ **Qıyış** is. kıyma. Gözü kısma işi ve şekli; TS **Kıyış** a. Kıyma işi.

AZ **Qıyma** is. kıyma. Acımama, esirgememe, kıymak fiili; TS **Kıyma** a. 1. Kıymak işi. 2. Çekilmiş et, 3. hlk. Küçük kuşbaşı etlerden kavrularak yapılmış kışlık kavurma.

AZ **Qızılca** is. kızıl. 1. Deride kızıl renkte döküntüye sebep olan bulaşıcı ve ateşli salgın hastalık, kızıl hastalığı. 2. Kırmızımsı renkte; TS **Kızılca** sf. 3. a. bit b. Kızıla çalan bir tür buğday.

AZ **Qızılciq** is. çobandeğneği, kızıl. 2. tıp. Kızıl hastalığı; TS **Kızılciq** a. bit. b. 1. Kızılciqgillerden, yaprak açmadan çiçeklenen iri gövdeli bir ağaç (Cornus mas), 2. Bu ağacın güzün olgunlaşan, kırmızı, tek çekirdekli, reçeli ve şerbeti yapılan, buruk bir tadı olan yemişi.

AZ **Qızılyel** is. tıp. yilancık. Streptokok adlı mikropların bir sıyrığa veya yaraya bulaşarak meydana getirdikleri, derinin kızarıp şişmesi, ateş, titreme ve baş ağrısıyla kendini belli eden bir hastalık, erizipel; TS **Kızıl yel** a. hlk. Güneyden esen rüzgâr.

AZ **Qoçluq** is. kon. koçluk. Damızlık koç için ayrılmış erkek kuzu, toklu; TS **Koçluk** a. sp. 1. Çalıştırıcılık. 2. Kişilerin liderlik veya yöneticilik özelliklerini, becerilerini geliştirmeye yönelik, belli bir amacı hedefleyerek daha etkili sonuçlara ulaşmasını sağlamak üzere verilen hizmet.

AZ **Qoçu** is. kl. haydut; canı. 1. Eşkiya, çapulcu, yağmacı, soyguncu. 2. Küstah, kavgacı; serdengeçti; efe, kabadayı, koçak. 3. Kiralık katil, para ile tutulmuş canı; TS **Koçu** a. [Mac.] koci esk. 1. Süslü bir tür gezme arabası. 2. Direkler üzerine, yüksekte kurulmuş zahire ambarı.

AZ **Qolay (II)** is. hlk. yön. Taraf, istikamet, cihet. **Qolay (III)** is. hlk. kötü. İstenilen, beğenilen nitelikte olmayan; TS **Kolay** sf. 2. a. Kolaylık.

AZ **Qolaylanma** is. keskenme. Birisini vurmak için veya bir şeyi fırlatmak için kolunu kaldırıp geri doğru germe; TS **Kolaylanma** a. Kolaylanmak işi.

AZ **Qoltuqaltı** is. koltuk altı; yastıkcık. 1. Erkek gömleğinin koltuk altına konan parçası, 2. Küçük yastık; TS **Koltuk altı** a. 1. Kolun omuzla birleştiği yerin altındaki çukurluk. 2. mec. Kayırma.

AZ **Qom** is. demet. Bağ, yığın; TS **Kom** a. hlk. 1. Ağıl, davar ağılı. 2. Yayla evi, 3. Bir kimseye ait küçük yerleşim yeri, çiftlik.

AZ **Qoma** is. deste. Tomar, grup; TS **Koma (I)** a. (ko'ma) [Fr.] coma. tıp Bazı hastalıklar, yaralanmalar, zehirlenmeler sırasında görülen anlama, duyma ve hareketin büsbütün veya az çok kaybolmasıyla beliren bilinç kaybı durumu. **Koma (II)** a. [Yun.] Eski Yunanlarda, eşit olmayan iki ses arasında kulakla seçilebilecek en küçük aralık.

AZ **Qomi** is. bit. b. cin darısı, konak darısı, İtalyan kirpi darı. Tek (bir) çenekliler monocotyledoneae sınıfının, buğdaygiller gramineae ailesindendir; TS **Komi** a. [Fr.] commis 1. Otel, pansiyon vb. yerlerde çalışan hizmetli. 2. Lokantalarda garson yardımcısı.

AZ **Qonaq** is. konuk. 1. Ziyafete, bayrama vb.ine davet olunmuş şahıs, misafir. 2. mec. Geçici olarak bir yerde kalan kimse; TS **Konak (I)** a. 1. Büyük ve gösterişli ev. 2. Vali, kaymakam gibi yüksek dereceli devlet görevlilerinin resmî konutu. 3. hay. b. Konakçı. 4. esk. Araba veya hayvanla bir günde alınan yol. 5. esk. Yolculukta geceyi geçirmek için inilen, konaklanılan yer. **Konak (II)** a. hlk. 1. Kundak çocuklarının başlarında görülen kepek tabakası. 2. Gözde oluşan ince tabaka.

AZ **Qonaqçı** is. konuksever; TS **Konakçı** a. esk. 1. Toplu olarak yapılan yolculukta konak yeri sağlamakla görevli kimse. 2. tar. Sefere çıkan askerlerin önünden gidip konak yeri sağlamakla görevli subay. 3. hay. b. Asalağın erginini veya gelişim evrelerinden herhangi birini taşıyan canlı, konak.

AZ **Qonaqlıq** is. ziyafet. Herhangi bir sebeple dost ve tanıdıkları evine veya başka bir yere davet ederek onları yedirip içirme, ziyafet verme; TS **Konaklık** a. 1. Konak olmaya uygun yer. 2. Konak kadar alınan yol.

AZ **Qonalqa** is. salon. Evde konukların ağırlandığı özel ve en geniş oda; TS **Konalga** a. [Moğ.] hlk. Göçebe ve yolcuların yolculuk veya göç sırasında konakladıkları sulu ve otlu yer, konak yeri.

AZ **Qonuq** is. kim. pas. Bir şeyin üzerine konan ince tozlar, bir şeyin üzerinde bulunan ince tabaka; pas; TS **Konuk** a. 1. Bir yere veya birinin evine kısa bir süre kalmak için gelen kimse, misafir, mihman. 2. hay. b. Konakçının üzerindeki asalak.

AZ **Qoşucu (I)** is. vagoncu. Vagonları birbirine bağlayan demiryolu işçisi. **Qoşucu (II)** is. koşumcu. Koşum işini yapan, koşumun gerçekleşmesini sağlayan araç; TS **Koşucu** a. Koşuya katılan yarışçı.

AZ **Qovuq (I)** is. kabarcık; kesecik. 1. İçi hava ile dolu kabarcık, köpük. 2. İnsan ve hayvan vücudunda sıvı veya öz su ile dolu kesecik. 3. Herhangi bir sebeple deri altında meydana gelen şişlik. 4. Çeşitli maksatlar için kullanılan, içi hava veya su ile doldurulmuş lastik vb. ile yapılmış kesecik; TS **Kovuk** a. Bir şeyin oyuk durumunda bulunan iç bölümü.

AZ **Qovuqcuq** is. kabarcık. Küçük kesecik, pütürcük; TS **Kovucuk** a. bit. b. Bitkilerde, mantar tabakası üzerinde, sünger dokunun kalınlaşmadığı yerlerde oluşan ve bitkinin solunumuna yardım eden küçük delik, adese.

AZ **Qovuş** is. dörtnal. 1. Ata binerek koşturma, koşu, dörtnala gitme, doludizgin gitme. 2. At yarışı, at koşusu; TS **Kovuş** a. Kovma işi.

AZ **Qovuşdurma** is. kavuşturma. Ekleme, birleştirme, bitiştirme; TS **Kovuşturma** a. huk. Kovuşturmak işi, takibat, takip.

AZ **Qoyuluş** is. Kullanılma, harcanma, çalıştırılma. 2. Konulma, yerleştirilme tarzı, şekli. 3. İleri sürülme, ortaya atılma; TS **Koyuluş** a. Koyulma işi.

AZ **Qrena** is. [Fr.] ipek böceği tohumu. İpek böceği yumurtası; TS **Grena** a. [Fr.]grenat. min. 1. Nar çiçeği renginde bir süs taşı. 2. Alüminyum silikat ile kalsiyum, magnezyum, demir, manganez vb. madenlerden birinin birleşmesinden oluşmuş çeşitli renkteki mineral.

AZ **Qulaqcıq (I)** is. kulakçık. Küçük kulak. **Qulaqcıq (II)** is. bit. b. kulakçık. Bir yaprak sapının dibinde görülen yapışık küçük yaprak, auricula; TS **Kulakçık** a. Kalbin üst bölümünde bulunan, sağdaki ana toplardamarlardan ve soldaki akciğer toplardamalarından kanı alıp karıncıklara veren iki boşluğun adı.

AZ **Qurdluq** is. vahşilik. Canavarlık, hilekârlık, hainlik, iblislik, şeytanlık; TS **Kurtluk** a. 1. Kurt olma durumu. 2. Kurt ve benzeri hayvanlarla boğuşurken köpeğin korunması amacıyla boynuna takılan, üzerinde çiviler bulunan demir halka.

AZ **Quru (II)** is. kara. Toprak, kıta, kara parçası; TS **Kuru** sf. 12. a. Kuru fasulye.

AZ **Quruntu (I)** is. muhafız. Birini veya bir şeyi koruyan, kollayan, gözeten kimse, koruyucu. **Quruntu (II)** is. temel. 1. En önemli, belli başlı, ana, taban, esas, asıl, baz. 2. Bir yapının toprak altında kalan ve yapıya dayanak olan duvar, taban vb. bölümlerinin tümü; TS **Kuruntu** a. 1. Yanlış ve yersiz düşünce, evham. 2. Bir

konuyla ilgili kötü ihtimalleri akla getirip tasalanma, işkil, evham, vesvese. 3. Olmayacak bir şeyin olacağını sanma, vehim.

AZ **Quşgözü (I)** is. bit. b. kurtbağrı. **Quşgözü (II)** is. çarık.; TS **Kuşgözü** a. (ku'şgözü) mim. Ev, villa vb. konutların çatı katlarını aydınlatmaya yarayan küçük pencere.

AZ **Qutan** is. hay. b. pelikan. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, kuşlar aves sınıfının, leyleksiler ciconiiformes takımının, pelikangiller pelicanidae ailesindendir; TS **Kutan** a. hay. b. Saka kuşu.

AZ **Qüllə** is. [Ar.] kule. 1. Sütun biçiminde yapılan yüksek kule. 2. Harp gemisi, tank vb.nde topların yerleştirildiği zırhla kaplı yer, zırhlı bölüm; TS **Gülle** a. 1. Eskiden som taş veya demirden, yuvarlak bir biçimde yapılırken, günümüzde çelikten silindir biçiminde, bir ucu sivri olarak yapılan top mermisi. 2. sp. Atletizm yarışmalarında atılan, pirinç veya pirinçten daha sert bir maddeden yapılan, erkekler için 7,257, kadınlar için 4 kilogram olan madenî küre.

AZ **Kağan** is. hlk. kayış. Manda veya öküz derisinden yapılan ve arabanın okunu boyunduruğa bağlamaya yarayan kayış, koşum aracı; TS **Kağan** a. tar. Hanların bağlı olduğu devlet başkanı, hakan, imparator.

AZ **Kalça** is. yavru manda. Bir veya iki yaşına kadar olan erkek manda yavrusu; TS **Kalça** a. anat. Gövdenin arka bölümünde, bacakların birleştiği yerle bel arasındaki şişkin bölge.

AZ **Kalendar** is. [Lat.] takvim. Zamanı yıl, ay, hafta ve gün olarak sistemli şekilde gösteren cetvel; TS **Kalender** a. [Far.] kalender. 1. Gösterişsiz, sade yaşamaktan yana olan, alçak gönüllü kimse, ehli dil, rint. 2. Alçak gönüllü, yumuşak huylu, olayların üzerinde fazla durmayan, rahat kimse. 3. Özensiz giyinmiş, kılıksız kimse. 4. Yalnız birisi hareketli üst üste konulmuş belirli sayıda silindirden meydana gelen ve düzgün yüzeyli kâğıt üretmek için kullanılan bir makine.

AZ **Kalım** is. etn. başlık. Orta Asya'da evlenirken damadın kızın baba ve annesine verdiği para, mal vs; başlık; TS **Kalım** a. Kalma işi.

AZ **Kalış (I)** is. bit. b. sorgum, süpürge darısı. **Kalış (II)** is. hlk. ayakkabı; TS **Kalış** a. Kalma işi.

AZ **Kan (I)** is. [Far.] kl. ocak. 1. Maden, maden bulunan saha, maden ocağı. 2. Esas kaynak, memba, kaynak. **Kan (II)** is. [Far.] kuyu. Su katmanına varıncaya kadar derinliğine kazılan, genellikle silindir biçiminde, çevresine duvar örülen, suyundan yararlanılan çukur; TS **Kan** a. 1. Atardamar ve toplardamarların içinde dolaşarak hücrelerde özümleme, yadımlama görevlerini sağlayan plazma ve yuvarlardan oluşmuş kırmızı renkli sıvı. 2. mec. Soy.

AZ **Kanat** is. [Rus.] halat. Lif veya telden yapılan çok sağlam kalın ip, çıma, palamar, kanat yol, teleferik; TS **Kanat** a. 1. Kuşlarda ve böceklerde uçmayı sağlayan organ. 2. Balıklarda yüzgeç. 3. Bir uçağın havada durmasını sağlayan taşıyıcı aerodinamik güçlerin etkilediği yatay yüzey. 4. Kapı, pencere, dolap gibi dikine açılıp kapanan şeylerin kapağı. 5. Yan, taraf. 6. Meclis, parti vb. topluluklarda düşünce yönünden özellik gösteren taraflardan her biri. 7. Fırıldak biçiminde olan şeylerde kol. 8. Angıç. 9. ask. Savaş düzenindeki ordunun iki yanından her biri, cenah. 10. sp. Futbol, hentbol vb. takım oyunlarında hücum hattının sağ ve sol bölümü.

AZ **Kanı** is. [Ar.] gani. Bol, oldukça fazla, çok; TS **Kanı** a. Bir konuda kesin delillere dayanmadan varılan yargı.

AZ **Kanka** is. hlk. döven; TS **Kanka** a. tkz. Kardeş kadar yakın olan kimse.

AZ **Kankan** is. [Far.] kl. kuyucu. Kol gücü ile kuyu kazan kimse; TS **Kankan** a. [Fr.] cancan. Kadınların oynadığı hareketli bir Fransız dansı.

AZ **Kap (II)** is. hlk. öz. Meyvelerin iç kısmı, özeği, göbeği; TS **Kap (I)** a. 1. İçi gaz, sıvı veya katı herhangi bir maddeyi alabilen oyuk nesne. 2. Kap kaçak. 3. Türlü şeylerin taşınması veya saklanması için kullanılan torba, kılıf, çanta, sepet, sandık vb. 4. Kap. 5. Kapak, cilt. kabına sığmamak duygularına engel olamayıp taşkın davranışlarda bulunmak. **Kap (II)** a. [Fr.] cape. 1. Gövdeyi omuzların üstünden çepeçevre saracak biçimde yapılan bir tür üst giysisi. 2. Kadınların giydiği kolsuz üstlük. **Kâp** a. (kâ:bı) [Ar.] ka'b. esk. Aşık kemiği.

AZ **Karma** is. Hint felsefesine göre insanın bu hayatta yaptığı hareketlerinin başka bir hayatta karşısına çıkması olayıdır; TS **Karma** a. 1. Karmak işi. 2. Aynı türden olan öğelerin iç içe geçmelerini, birbiri içinde dağılmalarını sağlama.

AZ **Kas** is. [Far.] donuk. 1. Parlaklığını kaybetmiş, donuklaşmış ayna vb.; TS **Kas** a. anat. Tellerden oluşan ve kasılarak vücut hareketlerini sağlayan organ ve bu organın telsi dokusu, adale.

AZ **Kasa** is. [Far.] kâse. 1. Çini, kristal, saksı veya metalden yapılmış kap. 2. Kafatasında beynin bulunduğu kısım. 3. Kaşık ve ona benzer şeylerin çukur kısmı. 4. bit. b. Tomurcuğun çiçek açmaya yakın zamanı, dış kısmı; TS **Kasa** a. [İt.] cassa. 1. Para veya değerli eşya saklamaya yarayan çelik dolap. 2. Ticarethanelerde para alınıp verilen yer. 3. Bazı oyunlarda oyunu yönetme veya para karşılığında fiş verme işi. 4. Vagon, kamyon veya traktörün yük taşımak için şasiye bağlanmış üst bölümünü oluşturan parça. 5. Tahta veya sentetik maddelerden yapılmış, dört köşe, sağlam ambalaj parçası, sandık. 6. Basımcılıkta dizgi harflerinin konulduğu gözlerden oluşan tabla. 7. mec. Varlıklı kişinin harcamalarını yapan kimse. 8. mim. Kapı ve pencerelerin sabit olarak tutturulduğu asıl çerçeve. 9. sp. Birbiri üzerine istif edilerek yüksekliği ayarlanabilen atlama aracı.

AZ **Kav** is. geçerli. Kabul, kabul edilen, geçerli olan, düzgün; TS **Kav (I)** a. 1. Ağaçların gövdesinde veya dallarında yetişen bir tür mantardan elde edilen ve çabuk tutuşan, süngerimsi madde. 2. hlk. Yılanın deri değiştirenken attığı deri. **Kav (II)** a. [Fr.] cave. İçki mahzeni.

AZ **Kayra** is. hay. b. uria. Kuşlar aves sınıfının, yağmur kuşları caharadriiformes takımının, martılar lari alt takımının, dalıcı martıgiller alcidae ailesindendir; TS **Kayra** a. Yüksek tutulan veya sayılan birinden gelen iyilik, lütuf, ihsan, atıfet, inayet.

AZ **Kef** is. [Ar.] keyif. 1. Ruhi ve sıhhat yönünden durum; hâl vaziyet. 2. Hoş vakit geçirme. 3. Arzu, heves, istek, temayül, gönül; TS **Kef** a. Kaynayan pekmezin, pişen etin üstünde oluşan köpük.

AZ **Kəbə** is. [Ar.] öz. a. Kâbe. 1. Mekke'de Mescid-i Haram'ın ortasındaki mukaddes yapı. Müslümanların namaz kılarken yöneldikleri kible. 2. mec. Esas, merkez. 3. mec. En kutsal, en aziz kabuledilen şey. 4. mat. Küp; TS **Kebe** a. Kısa kepenek.

AZ **Kədi** is. bit. b. hlk. kabak, bal kabağı; TS **Kedi** a. hay. b. Kedigillerden, köpek dişleri iyi gelişmiş, kaslan çevik ve kuvvetli evcil, küçük memeli hayvan, pisik (Felis domesticus).

AZ **Kələci** is. hlk. kurut ayranı. Kuruttan yapılan katı kıvamlı ayran; TS **Keleci** a. esk. Öz veya kusursuz, düzgün söz.

AZ **Kəlik** is. [Far.] kelek. 1. Olgunlaşmamış, yetişmemiş, ham kavun. 2. Kabuğu yeşil, yenen kısmı sert olan kavun cinsi. 3. Kabakgillerden, kabuğu çizgili ve tüylü, yeşil veya sarımtırak, üzeri yeşil lekeli, irice bir meyve, cucumis flexuosus; TS **Kelik** a. hlk. Eski ayakkabı.

AZ **Kəmə** is. hlk. bağ. Buğday demetini bağlamak için kullanılan urgan; TS **Keme** a. hlk. 1. Büyük sıçan. 2. Domalan.

AZ **Kəmlik** is. azlık. Yokluk, eksiklik, yetmezlik, yetersizlik, kemlik; TS **Kemlik** a. Kötülük.

AZ **Kənd (I)** is. köy. Yönetim durumu, toplumsal ve ekonomik özellikleri veya nüfus yoğunluğu yönünden şehirden ayırt edilen, genellikle tarımsal alanda çalışılan, konutları ve öteki yapıları bu hayata uygun yerleşim birimi, köylük yer, köy yeri. **Kənd (II)** is. kent. Türkçe'de bazı yerleşim yerlerinin adlarının ikinci kısmı; TS **Kent** a. [Soğd.] 1. Şehir. 2. esk. Site⁵.

AZ **Kəndçi** is. köylü. Köyde yaşayan kimse; TS **Kentçi** a. Şehirci.

AZ **Kəndçilik** is. köycülük. Köyde doğma, köyde büyüme, köyde hayat sürme, köyde yaşama hâli; TS **Kentçilik** a. Şehircilik.

AZ **Kəndirçi** is. urgancı. Sicim, ip veya urgan yapan veya satan kimse; TS **Kendirci** a. Kendir yetiştiren kimse.

AZ **Kəndlilik** is. köylülük. Köylünün işi, sanatı; ziraatçılık, çiftçilik; TS **Kentlilik** a. Kentli olma durumu.

AZ **Kənəf** is. [Ar.] kenef. 1. Taraf, yön, cihet. 2. mec. Himaye, koruma, muhafaza. 3. Kendir; TS **Kenef** a. [Ar.] kenîf. hlk. 1. Tuvalet.

AZ **Kərə (I)** is. tereyağı. Sütten elde edilen taze ve tuzsuz yağ, sadeyağ, sarıyağ; TS **Kere** a. [Ar.] kerre. Kez.

AZ **Kəsənək** is. icap. Gerek, gereklik, ister, lüzum, gerek; TS **Kesenek** a. ekon. 1. Görevlilerin aylıklarından her ay belli oranda kesilip bir sosyal güvenlik kurumuna

⁵ *Türkçe Sözlük*'te "kent" adının 2. anlamı mevcut ama *Güncel Türkçe Sözlük*'te "kent" adının 2. anlamı bulunmamaktadır.

yatırılan para. 2. Fabrika, çiftlik vb. gelir kaynaklarının gelirini satın alma işi, iltizam.

AZ **Kəsənəkçi** is. zorunluluk. Olması gerekme, olduğundan başka olmama, zorunlu olma, mecburiyet, zaruret, ıztırar, zorunluluk; TS **Kesenekçi** a. Keseneği alan kimse, iltizamcı, kesimci, mültezim.

AZ **Kət** is. hlk. köy; TS **Ket** a. [Erm.] Engel. (bir şeye) ket vurmak engel olarak güçleştirmek.

AZ **Kəzzab** is. [Ar.] kl. yalancı. Madrabaz, hilekâr, kıtırcı; TS **Kezzap** a. [Far.] tîz + âb hlk. Nitrik asit.

AZ **Kil** is. [Hol.] karina. 1. Gemi omurgası, gemi teknesinin su içinde kalan kısmı, kaburgaların temeli demek olan omurganın altına bağlı iğreti omurga. 2. Uçak omurgası; TS **Kil** a. [Far.] gil. Islandığı zaman kolayca biçimlendirilebilen yumuşak ve yağlı toprak.

AZ **Kilit** is. hlk. açar. Kilidi açıp kapamak için kullanılan araç, anahtar, açkı; TS **Kilit** a. [Far.] kelîd. Kilid. 1. Anahtar, düğme gibi takılıp çıkarılabilen bir parça yardımıyla çalışan kapatma aleti. 2. den. Bir yanı değirmi, öbür yanına demir çubuk geçirilmiş olan yarım halka. 3. hlk. Atların alnından alt çenesine uzanan beyazlık.

AZ **Kiliz** is. ney. Kaval biçiminde, yanık sesli, kamıştan bir üflemeli çalgı; TS **Kiliz** a. bit. b. Hasır otu.

AZ **Kiplik** is. kiplik. 1. Kip, sıkı şeyin hâli; sıklık, birbirine çok yakın olma durumu, normalden fazlalık. 2. Muhkemlik, sağlamlık, sımsıklık; TS **Kiplik** a. fel. Önermelerin yalın, belkili veya mecburi olma nitelikleri.

AZ **Kirəclik** is. kireçlik. 1. Kireç taşı yatağı, jips yatağı. 2. Kireç taşı, kalker; TS **Kireçlik** a. Kireç konulan yer.

AZ **Kist** is. [Rus.] fırça. Boya yapma, yapışkan madde sürme, sulu veya yağlı boya ile resim yapmaya yarayan araç; TS **Kist** a. [Fr.] kyste bit. b. 1. Sporlu bitkilerde, özellikle mantarlarda, su yosunlarında görülen, bir veya birkaç hücreden oluşmuş organ. 2. tıp İçi koloit, yağ vb. sıvı veya yarı sıvı bir madde ile dolu 20 mm'den küçük patolojik torba, kitle. 3. hay. b. Tek hücrelilerin veya çok hücreli küçük hayvanların uygun olmayan şartlarda veya çoğalma sırasında çevrelerine saldıkları kendilerini korumaya yarayan dayanıklı kapsül.

AZ **Kişilik** is. erkeklik. 1. Yiğitlik, mertlik, cesurluk, metanet, sebat, hüner. 2. Erkeğe has olan sıfatlar, özellikler. Erkek haysiyeti, şerefi, benliği; TS **Kişilik** a. 1. Bir kimseye özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerinin bütünü, şahsiyet. 2. İnsanlara yakışacak durum ve davranış. 3. top. b. Bireyin toplumsal hayatı içinde edindiği alışkanlıkların ve davranışların bütünü. 6. Yabanlık.

AZ **Kodeks** is. [Lat.] kanun. 1. Sistemleştirilmiş kanunlar toplamı, kanun kitabı, mecelle. 2. mec. Ahlak, ideal, görüş, adet ve gelenekler; TS **Kodeks** a. [Lat.] tıp Tedavi edici etkisi kesin olarak kabul edilen ilaçların formüllerini, fiziksel ve kimyasal özelliklerini, tanınma reaksiyonlarını, saflık kontrollerini, miktar tayinlerini ve saklama koşullarını içeren resmî kuruluş tarafından onaylı başvuru kaynağı.

AZ **Koğuş** is. kovuk. Büyük ağaçların içinde meydana gelen boşluk; TS **Koğuş** a. 1. Kışla, okul, tutukevi, hastane vb. kalabalık yerlerde, içinde birçok kimsenin yattığı veya barındığı büyük oda. 2. tar. Osmanlı Devleti'nde devşirilen çocuklara acemi ocağında eğitim ve öğretimin verildiği, birbirini izleyen yedi oda.

AZ **Kok** is. aşçı. Gemide aşçılık yapan kimse, ahçı; TS **Kok** a. [İng.] coke. Maden kömürünün damıtılmasıyla elde edilen, birleşiminde kömürden çok daha az oranda uçucu madde bulunan katı yakıt, kok kömürü.

AZ **Kola (II)** is. kulübe. Tarlalarda yazın sıcağından, yağmurdan vb. korunmak için yapılan küçük barınak veya gölgelik; TS **Kola (I)** a. (kolla) [İt.] colla.1. Gömlek, örtü vb. şeyleri kolalamakta kullanılan özel nişasta. 2. Kâğıt veya bez yapıştırmakta kullanılan kaynatılmış nişasta bulamacı. 3. Kolalama. **Kola (II)** a. (kofla) [İng.] cola. 1.bit. b. Kolagillerden, Afrika'nın sıcak bölgelerinde yetişen ve kola cevizi adıyla anılan, çekirdekleri kahveden daha uyarıcı olan bazı içeceklerde ve hekimlikte kullanılan bir bitki (Cola acuminata). 2. Bu bitkinin yaprağından çıkarılan kokulu bir maddeyle kokulandırılan ve içine şeker, karbonat katılarak yapılan içecek.

AZ **Kolluq** is. çalılık. Kapa otlu saha; kaba otu çok olan, kaba ot bürümüş alan; TS **Kolluk (I)** a. 1. Gömlek kollarının ucundaki iliklenen bölüm, manşet. 2. İş yaparken giysiyi korumak için bilekten dirseğe kadar kola geçirilen, genellikle koyu renkli kumaştan dikilmiş parça. 3. Kollara takılan ve dikkati çekmesi "islenen görevlilerin kimliklerini gösteren şerit. **Kolluk (II)** a. Güvenliği sağlamakla görevli polis veya jandarma.

AZ **Kombinezon** is. [Fr.] çekme. İşte giyilen tulum, iş elbisesi; TS **Kombinezon** a. [Fr.] combinasion. 1. Bir işi başarıya ulaştırmak için alınan önlemler bütünü. 2. Kadınların giydikleri kısa ve kolsuz iç çamaşırı.

AZ **Komi** is. öz. a. Komi. Rusya Federasyonu'na bağlı Komi Muhtar Cumhuriyeti'nin asıl ahalisi; TS **Komi** a. [Fr.] commis. 1. Otel, pansiyon vb. yerlerde çalışan hizmetli. 2. Lokantalarda garson yardımcısı.

AZ **Köçek** is. şişkin. Şişmiş, şişirilmiş; TS **Köçek** a. 1. Kadın kılığına girip oynayan erkek. 2. mec. Ağırbaşlı davranışları olmayan kimse.

AZ **Kökçü** is. yamacı. Yama yapan kimse; TS **Kökçü** a. esk. İlaç yapımında kullanılan kök, kabuk, çiçek, yaprak vb.ni satan kimse.

AZ **Kökləmə (I)** is. akortlama. Müzik aletinin tellerinin veya tuşlarını belirli bir tona göre ayarlama. **Kökləmə (II)** is. teyelleme. Geniş aralıklarla dikme (elbise); TS **Köklemə** a. 1. Köklemek işi. 2. Tarla yapmak için ormanda açılan yer.

AZ **Kölük** is. gölgelik. Güneşten, yağmurdan vb. korunmak için tarlalarda yapılan, bir tarafı yere dayalı sırkılarla yapılan, önü açık ol, üzeri ağaç dalları vb. ile örtülerek topraklanan ilkel barınak, sayeban; TS **Kölük** a. hlk. İş ve yük hayvanı.

AZ **Köməç (I)** is. kon. yayvan bitki. Büyümeyerek (yukarı doğru) toprağın üzerine yayılan bitki. **Köməç (III)** is. somun. Küle gömülerek pişirilen ekmek. **Köməç (II)** is. arı peteği. Arıların yaptıkları ve içine bal doldurdukları göz göz mum tekerleği; TS **Kömeç** a. bit. b. Papatya ve ayçiçeğinde olduğu gibi, sapın yassılaştırmış ve genişlemiş ucu üzerinde çiçeklerin yan yana toplanmasıyla oluşan çiçek durumu.

AZ **Köpəklük** is. köpeklik. 1. Yaşlanmış itin hâli; yaşlılık (erkek köpek). 2. mec. kon. Yaşı geçmiş olma durumu, ihtiyarlık; TS **Köpeklik** a. Köpek gibi davranma, yaltaklanma.

AZ **Küçük** is. enik; sürgün; küçük. 1. Köpek yavrusu. 2. Çocuk (küfür anlamında). 3. kon. Ağaçların veya otsu bitkilerin kesilmiş gövdelerinin yerinden, kütüğünden veya gövdesinin alt kısmından çıkan filizler. 4. Henüz büyümemiş, ufak, boy ve yaş olarak benzerlerinden kısa olan. 5. Çocuk paltosu; TS **Küçük** sf. 8. a. Küçük abdest. 9. a. mec. Makam, rütbe, derece bakımından daha aşağı olan kimse.

AZ **Küf** is. hlk. salıncak; TS **Küf** a. 1. Ekmek, peynir vb. organik maddelerin üzerinde, nem ve ısıнын etkisiyle oluşan, çoğu yeşil renkli mantar. 2. hlk. Pas. küf bağlamak (veya tutmak).

AZ **Külfetsizlik** is. ailesizlik. Ailesi, eşi, çocuğu olmama durumu; TS **Külfetsizlik** a. Külfetsiz olma durumu.

AZ **Kültə** is. hlk. eski. 1. Kullanılmış, yıpratılmış elbise. 2. İri parça, iri bölüm; TS **Külte** a. 1. Külçe, 2. jeol. Kayaç. 3. hlk. Demet, bağlam.

AZ **Kümə** is. koza; kelebek; TS **Küme** a. 1. Birbirine benzer veya aynı cinsten olan şeylerin oluşturduğu bütün, takım, öbek, grup. 2. Tümsek biçimindeki yığın. 3. Tomar. 4. eğt. Bir sınıfta öğrencilerin, belli bir eğitim ve öğretim amacıyla bir süre için oluşturdukları takım veya öbek. 5. sp. Durum ve nitelikleri göz önünde bulundurularak belli sayıdaki takımdan oluşturulan alt grup. 6. sp. Koşularda, kendiliğinden oluşan yarışçı gruplarının her biri.

AZ **Küpə (I)** is. çömlek. 1. Su, yağ vb. konan çeşitli büyüklükteki saksı kap, çanak. 2. Küçük boylu çömlek **Küpə (II)** is. kon. tomurcuk. 1. Henüz açılmamış çiçek. 2. Açılmamış bitki filizi. **Küpə (III)** is. bardak. Soğuk algınlığında sırta bardak atmada kullanılan araç; TS **Küpe** a. 1. Kulak memelerine takılan süs eşyası. 2. Bazı hayvanların boyunlarının iki yanından sarkan deri uzantıları.

AZ **Küpləyi** is. Bir deliği yarayan veya genişletmeye yarayan veya genişletmek için kullanılan araç; TS **Köpleği** a. hlk. Küreğin, baltanın sap takılan yeri.

AZ **Kür (III)** is. sap. Henüz harman yapılmamış saplar; TS **Kür (I)** a. [Fr.] cure. 1. İyi bakım ve ilaç tedavisi. 2. Özel tedavi yöntemi.

AZ **Küskü** is. küs. Birbiri ile küs hâli, konuşmama durumu; TS **Küskü** a. 1. Taşa veya duvara delik açmak için kullanılan uzun, ağır ve bir ucu sivri demir. 2. hlk. Taş kaldırmakta kullanılan uzun demir çubuk veya basit, ağaçtan kaldıraç.

AZ **Küt (II)** is. küt. Tandırın duvarına pişirmek için yapıştırılan hamurun akması sonucu tandırın içine düşen ve külün üzerinde pişen biçimsiz ekmek, akan hamurdan düşen parçalar, kötürge; TS **Küt (II)** a. Tahta vb. katı şeylere vurulduğunda çıkan ses. **Küt (III)** a. sp. Smaç.

AZ **Küvet** is. hendek; şarmpol. Uzunlamasına derince çukur; yolun her iki tarafında açılmış şarmpol çukuru; TS **Küvet** a. [Fr.] cuvette. 1. İçinde bazı şeyler veya el yıkanan kap. 2. Banyoda içinde yıkılan tekne.

AZ **Labada** is. hlk. yelek; cepken. 1. Kısa kollu, üzeri ibrişim vb. ile süslü hanım yeleği. 2. Kaba iplerle dikilmiş kolsuz ceket; TS **Labada** a. [Rum.] bit. b. Karabuğdaygillerden, dere kıyılarında, sulak çayırlarda kendiliğinden yetişen, çok yıllık ve yaprakları sebze olarak kullanılan bir bitki, efelek (*Rumex patientia*).

AZ **Laçın (I)** is. hay. b. doğan. **Laçın (II)** is. yiğit, yakıcı (göz). mec. Gösterişli benzetmelerde cesaret hüner, yiğitlik işareti olarak kullanılır. 2. Edebî benzetmelerde güzelin gözlerine yapılan işaret; TS **Laçın** a. hay. b. Beyaz renkli bir cins şahin.

AZ **Lak** is. [İt.] vernik. 1. Parlaklık vermek ve bozulmaktan korumak için eşyaların üzerine sürülen bir çeşit vernik. 2. Bu vernik ile parlatılmış şey; TS **Lak** a. 1. Uzak Doğu'da yetişen Amerikan elmasından çıkan zamk. 2. Boyacılıkta kullanılan, kırmızı böceğinin üst deri bezlerinin salgıladığı madde.

AZ **Lala (I)** is. hlk. havagazı lambası. 1. Havagazıyla çalışan lamba. 2. Lambanın fitili bulunan yakılan ve ışık yayan yeri. **Lala (II)** is. hlk. bit. b. lale. Tek (bir) çenekliler monocotyledoneae sınıfının, zambakgiller liliaceae ailesindendir; TS **Lala** a. [Far.] lālā. esk. 1. Çocuğun bakım, eğitim ve öğretimiyle görevli kimse. 2. tar. Şehzadelerin özel eğitmenleri.

AZ **Lalalık** is. lalezar. Lale bahçesi; TS **Lalelik** a. Osmanlı seramik ve cam sanatının güzel örneklerinden olan ve içine lale konulan vazo.

AZ **Lazımlıq** is. lüzumluluk. Lazım olma; gereklik, zarurilik, vaciplik; TS **Lazımlık** a. Ördek.

AZ **Ləb (I)** is. [Far.] kl. şair. Dudak. **Ləb (II)** is. [Ar.] oyun. Eğlence; TS **Leb** a. Daha söze başlanırken ne demek istenildiğini çabucak anlamak” anlamındaki leb demeden leblebiyi anlamak deyiminde geçen bir söz.

AZ **Ləvənd** is. [Yun.] avare; pezevenk; obur; koca ayaklı; ibne. 1. Aylak, işsiz güçsüz, serseri; beceriksiz, işe yaramaz. 2. Sefih, sefahat aracı. 3. hlk. Çok yemek yiyen kimse. 4. hlk. Ayakları iri kimse; TS **Levent (I)** a. [Far.] levend. 1. tar. Osmanlı donanmasında ve kıyılarında görev yapan asker sınıfı. **Levent (II)** a. [İt.]

levante. Dokuma tezgâhlarında üzerine çözgü ipliği veya ham kumaş sarılan, takılıp çıkarılabilen, ahşap veya metalden yapılmış, makara biçiminde büyük silindir.

AZ **Lövəndlik** is. serserilik. Hovardalık, yolsuzluk, sefahat, çapkınlık; TS **Leventlik** a. 1. Levent olma durumu. 2. Levendin görevi.

AZ **Lift** is. [İng.] asansör. Yüksek binalarda dikine hareket ederek insan ve yük taşıyan araç, dikkalkar; TS **Lift** a. [İng.] lift. sp. Teniste topa arkadan öne veya yukarıdan aşağıya doğru vurma.

AZ **Lim (I)** is. işaret. Göz, kaş, baş, el vb. ile gizlice yapılan işaret. **Lim (II)** is. sakın. Yavaş, uslu; TS **Lim** a. [Fr.] lime. Küçük limon.

AZ **Lira** is. [Yun.] müz. lir. Eski Yunanlıların kullandığı bir çeşit telli musiki aleti; rübab; TS **Lira** a. (li'ra) [İt.] lira. 1. Yüz kuruş değerinde Türk para birimi, teklik. 2. Bazı ülkelerin para birimi. 3. esk. Yedi gram ağırlığında altın sikke, sarı lira.

AZ **Lop** is. palavra. Yalan, anlamsız konuşma; TS **Lop (II)** a. [Fr.] lobe. anat. Bir organın yuvarlak ve birbirinden ayrılmış parçalarından her biri.

AZ **Lot** is. [Hol.] den. iskandil. Denizin derinliğini ölçmek için kullanılan cihaz; TS **Lot** a. [Fr.] lot. ekon. Tutam.

AZ **Lök (I)** is. kl. köşek. Deve yavrusu, daylak. **Lök (II)** is. hlk. çengelli. Yüksek ağaçların başındaki meyveleri koparmak için kullanılan başında çengel olan ince, uzun ağaç, kancalı ağaç; TS **Lök (I)** a. hlk. Yedi yaşından büyük erkek boz deve. **Lök (II)** a. hlk. Kireç, zeytinyağı, pamuk ve yumurta akının karıştırılması yoluyla, kırık çanak çömlekleri, künkleri birleştirmekte kullanılan macun, lökün.

AZ **Lük** is. kaporta. Gemi içinin aydınlanması ve hava alması için güvertede açılmış olan delik, geçit; TS **Lük** a. [Far.] luk esk. Boyacılıkta kullanılan Hint zamkı.

AZ **Mabəd** is. [Ar.] kl. devamı; sonra. 1. Bir şeyin ardı, kalan kısmı, sonrası. 2. Sonra; TS **Mabet** a. (ma:bet) [Ar.] ma'bed. 1. din b. Tapınak. 2. mec. Özel bir konuda, sevgi ve saygı ile bağlanmanın ortaya konulduğu yer.

AZ **Maç (I)** is. kon. maç. Öpüş, öpme; öpüşme sesi. **Maç (II)** is. hlk. sırık. Fasulye vb. sarmaşık bitkilerin sarılması için yere dikilen ağaç; TS **Maç** a. [Fr.] match. Karşılaşma.

AZ **Maça** is. [İt.] maça. 1. Koyun ve başka hayvanların dizden yukarı bölümü. 2. Koyunun kol eti. 3. Büyük aşık. 4. kon. Hayasız, arsız, yüzüstü, utanma mec. bilmeyen; TS **Maça** a. [İt.] mazza. 1. Oyun kâğıtlarında, mızrak ucuna benzer, ayaklı' siyah beneklerle oluşan dizi, pik. 2. mdn. Döküm parçasında içi boş, kopya elde etmek için kullanılan kum, maden veya erimiş durumdaki döküm maddesine dayanıklı başka bir maddeden yapılmış dolgu kalıp.

AZ **Makinaçı** is. daktilocu. Daktilo ile yazı yazan (kadın), daktilograf; TS **Makineci** a. 1. Makine satan veya onaran kimse. 2. İşlerinde makine kullanmayı tercih eden kimse. 3. Belli bir desen ve şekilde kesimi yapılmış kumaş, deri, kürk vb. parçaların makine ile birleştirilmesi işlemini yapan kimse.

AZ **Makinaçılık** is. daktiloculuk. Daktilografin, sekreterin işi, daktiloda yazı yazma işi; TS **Makinecilik** a. Makineci olma durumu.

AZ **Maqazin** is. [Ar. Fr.] mağaza; hazne. 1. Ticari eşya satılan dükkân. 2. Ateşli silahların mermi doldurulan yeri, hazne; TS **Magazin** a. [Fr.] magazine. 1. Halkın çoğunluğunu ilgilendirecek, çeşitli konulardan söz eden, bol resimli yayın. 2. Genellikle sanat, eğlence ve spor dünyasında tanınmış kişilerle ilgili haber ve yorum.

AZ **Mama (I)** is. [İng.] ebe. Doğum yaptıran kadın. **Mama (II)** is. [İng.] anne; hala; teyze. 1. Ana, valide. 2. hlk. Hala, bibi. 3. Annenin bacısı; TS **Mama (I)** a. Bebek için hazırlanan yiyeceklerin genel adı. **Mama (II)** a. [İt.] mama. Çaç, abla.

AZ **Manda** is. bit. b. yabani havuç; TS **Manda (I)** a. hay. b. Geviş getirenlerden, derisinin rengi siyaha yakın, uzun seyrek kıllı bir hayvan, su sığırı, camız, kömüş (Buffelus). **Manda (II)** a. (ma'nda) [Fr.] mandat. huk. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra bazı az gelişmiş ülkeleri, kendi kendilerini yönetecek düzeye erdştirip bağımsızlığa kavuşturuncaya kadar Birleşmiş Milletler Cemiyeti adına yönetmek için bazı büyük devletlere verilen vekillik.

AZ **Mandarinlik** is. Mandalinalık. Mandalina bahçesi; TS **Mandarinlik** a. 1. Mandarin olma durumu. 2. Mandarinin görevi veya makamı.

AZ **Marinad** is. [Lat.] turşu. Bazı sebze ve meyvelerin sirke veya tuzlu su içinde bekletilmesiyle elde edilen ekşimsi yiyecek; TS **Marinat** a. [Fr.] marinade. Av hayvanlarının, balığın ve diğer et türlerinin daha lezzetli olması ve yumuşaması için baharatlardan hazırlanan bir sos türü.

AZ **Markiz** is. [Fr.] markiz. Batı Avrupa ülkelerinde kont ile dük arasında yer alan asalet unvanı ve bu unvana sahip olan kimse, markiz; TS **Markiz** a. [Fr.] marquise. 1. Markinin karısı. 2. İki kişilik, alçak, oldukça geniş koltuk. 3. mim. Bir kapı veya pencere önünde yağmurdan korunmak için yapılan saçak.

AZ **Maroken** is. sentetik ipek. Suni ipek kumaş; TS **Maroken** a. [Fr.] maroquin. 1. Fas'ta işlenen yumuşak bir tür keçi derisi. 2. Üzerine benekler basılarak marokene benzetilen koyun derisi.

AZ **Masqara** is. [Ar.] maskara. İstihza, alay güldürücü, eğlendirici; TS **Maskara** sf. (maska'ra) [Ar.] mashara. 2. a. Karnaval maskesi. 3. a. Rimel. 4. Şerefsiz, onursuz, haysiyetsiz, rezil (kimse).

AZ **Matah** is. [Ar.] matah. Kıymetli, az bulunan; TS **Matah** a. [Ar.] metā' alay. İnsan, mal, eşya vb. için küçümseme yollu bir söz.

AZ **Maval** is. [Ar.] tuvalet. Ayak yolu, hela; TS **Maval** a. [Ar.] mevvāl argo Yalan, uydurma söz.

AZ **Mazaq** is. [Ar.] oynaşma. Eğlenme, şakalaşma (genelde erkeklerle kadın arasında olur); TS **Mazak** a. hay. b. Kırlangıç balığıgillerden, Atlantik Okyanusu, Akdeniz ve Marmara denizinde yaşayan, kırmızı renkli, lezzetli bir balık (Trigla lineata).

AZ **Mazı (I)** is. ur. Böcekler, bitki bitleri, kurtçuklar, bakteriler ve mantarlar tarafından bazı ağaçların taze sürgünlerinde meydana getirilen şişkinlik. **Mazı (II)** is. topaç. Uç kısmı sivri, üst tarafı geniş ve yuvarlak, ip dolanıp birden açılarak döndürülen çocuk oyuncağı; TS **Mazı (I)** a. [Far.] mǎzū. 1. bit. b. Servigillerden, yaprakları almaşık ve küçük pullar biçiminde, gövdesi düz olan, dipten dallanan bir süs bitkisi (Thuya). 2. Hayvansal ve bitkisel asalakların bitkilerde oluşturduğu ur. **Mazı (II)** a. hlk. Kağnı ve arabalarda iki tekerleği birbirine bağlayan ağaç dingil.

AZ **Meh (I)** is. [Far.] meltem. Genelde sabahları esen hafif rüzgâr; TS **Meh** a. [Far.] meh. Ay.

AZ **Mehtər (I)** is. [Far.] seyis. Ata hizmet eden kimse, at hizmetçisi. **Mehtər (II)** is. [Far.] çok büyük. Daha büyük; TS **Mehter** a. [Far.] mihter tar. 1. Mehter takımında görevli kimse. 2. Mehter takımı. 3. Çadırlara bakan uşak.

AZ **Mehtərbaşı** is. seyisbaşı. Beylerin, hanların, paşaların atlarına bakan, hizmet edenlerin başkanı; TS **Mehterbaşı** a. (mehterbaşı) tar. Mehter takımının yetiştirilmesinden ve çalışmasından sorumlu kimse.

AZ **Mehtərxana** is. [Far.] tavla. At ve benzeri hayvanların barınağı; TS **Mehterhane** a. (mehterha:ne) [Far.] mihter + hāne 1. tar. Mehter takımı. 2. tar. Bu takımın görev yaptığı yer. 3. argo. Hapishane.

AZ **Mexanik** is. [Yun.] mekanikçi. 1. Mekanik uzmanı. 2. Makinelerin, motorların çalışmasıyla ilgilenen, onlara bakan, onları kullanan; TS **Mekanik** a. [Fr.] mécanique. 1. fiz. Kuvvetlerin maddeler ve hareketler üzerine etkisini inceleyen fizik dalı.

AZ **Meşə** is. [Far.] orman. 1. Ağaçlarla örtülü geniş alan. 2. mec. Ağaç gibi yükselmiş çok olan şeyler; TS **Meşe** a. [Far.] bīşe 1. bit. b. Kayıngillerden, üç yüz kadar türü arasında, yaz kış yapraklarını dökmeyenleri de bulunan, kerestesi dayanıklı bir orman ağacı (Quercus).

AZ **Meşəcik** is. ormancık. Küçük orman; TS **Meşecik** a. bit. b. Kurtluca.

AZ **Meşəlik** is. ormanlık. 1. Orman olan saha, ormanla kaplanmış olan. 2. Ormanla kaplanmış, ormanı olan; TS **Meşelik** a. Meşe korusu veya meşe ormanı.

AZ **Məcal** is. [Ar.] fırsat; TS **Mecal** a. (meca:li) [Ar.] mecal. Güç, kuvvet, derman, takat.

AZ **Məhlə** is. [Ar.] mahle. 1. Avlu, evin bir bölümü; hane. 2. kon. Mahalle, semt; TS **Mehle** a. hlk. Kasaplık hayvanların omuz başından çıkan külbastılık veya pastırmalık yumuşak et.

AZ **Məlulluq** is. kederlilik. Hüzünlülük, üzgünlük, meylusluk; TS **Malullük** a. Sakatlık.

AZ **Mərcək** is. kulak memesi. Dış kulağın alt ucundaki yumuşak kısım; TS **Mercek** a. fiz. İçinden geçen paralel ışınları düzenli bir biçimde birbirine yaklaştıran veya birbirinden uzaklaştıran, camdan veya ışık kırıcı herhangi bir maddeden yapılmış, genellikle küresel yüzeylerle sınırlanmış saydam cisim, adese, lens.

AZ **Mərçi** is. [Far.] mercimek; mercek. 1. bit. b. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, baklagiller leguminosae ailesindendir. 2. Camdan veya ışık kırıcı herhangi

bir maddeden yapılmış ve genelde küresel yüzeylerle sınırlanmış disk, lens; TS **Merci** a. (merci:) [Ar.] merci'. Başvurulacak yer veya makam.

AZ **Mərifət** is. [Ar.] marifet. 1. Edep, terbiye, anlayış. 2. İlim, irfan, kültür; TS **Marifet** a. (ma:rifet) [Ar.] ma'rifet. 1. Ustalık, hüner, uzmanlık. 2. Uygun olmayan, hoş gitmeyen, can sıkıcı iş veya davranış. 3. esk. Bilim, bilgi. 4. esk. Aracı, ikinci el.

AZ **Mərifətlilik** is. terbiyelilik. Edep, terbiye, anlayış sahibi olma durumu, hâli; TS **Marifetlilik** a. Marifetli olma durumu.

AZ **Mərifətsizlik** is. edepsizlik. Edepli, terbiyeli, anlayışlı olmama durumu; terbiyesizlik; TS **Marifetsizlik** a. Marifetsiz olma durumu.

AZ **Mərzənguş** is. [Far.] bit. b. 1. Semizotu, semizebe. 2. Reyhan, fesleğen, peslan; TS **Merzengûş** a. (merzengû:şu) [Far.] merzengûş. bit. b. esk. Mercan köşk.

AZ **Məsləhət** is. [Ar.] maslahat. 1. Hareket tarzıyla ilgili teklif, emir, buyruk, tavsiye. 2. Herhangi bir konu ile ilgili olarak uzmanın tavsiyesi, emri, buyruğu; TS **Maslahat** a. [Ar.] maslahat. esk. 1. İş, önemli iş, mesele. 2. kaba. Erkeklik organı.

AZ **Məslək (I)** is. [Ar.] ülkü; ilke. 1. Mefkûre, ideal, ideoloji. 2. İtikat, mezhep, inanç. 3. Fikir, düşünce, kavram, prensip. **Məslək (II)** is. [Ar.] havuz. Suyu devamlı akan çeşme veya havuz; TS **Meslek** a. [Ar.] meslek. 1. Belli bit eğitim ile kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş. 2. Uğraş 3. fel. Öğreti. 4. fel. Dizge. 5. esk. Çığır, okul, ekol.

AZ **Məsləkdaş** is. [Ar.+Far.] ülküdaş. Aynı ideali, ülküyü taşıyan, fikirdaş; TS **Meslektaş** a. Aynı meslekten olanlardan her biri

AZ **Məsləkdaşlıq** is. ülküdaşlık. Aynı ideali paylaşma, aynı ülküde olma hâli; TS **Meslektaşlık** a. Meslektaş olma durumu.

AZ **Məşrutə** is. [Ar.] meşrutiyet. 1. tar. Hükümdarla yönetilen bir ülkede hükümdarın başkanlığı altında parlamento yönetimine dayanan hükümet biçimi. 2. Anayasalı devlet sistemi; TS **Meşruta** a. (meşru:ta) [Ar.] meşrûta. esk. Bir kimseye, mirasçılara veya bir kuruluşa satılmamak şartı ile verilmiş mülk.

AZ **Mət** is. şurup. 1. Kaynatma neticesinde suyu buharlaşmış katı turta (meyve vb.). 2. Pekmez, reçel vb. yapılırken oluşan köpüğe benzer tabaka; TS **Met (I)** a. [Ar.]

medd. coğ. Kabarma. **Met (II)** a. 1. Çelik çomak oyununda kullanılan değnek parçası. 2. Bu oyunda kullanılan, 10-15 santimetre uzunluğundaki değnek.

AZ **Məzəçi** is. kon. şakacı. Bir kol çengi; nüktedan, latifeci; alaycı; TS **Mezeci** a. Meze satan kimse.

AZ **Məzəçilik** is. şakacılık. Nüktedanlık, latifecilik; alaycılık; TS **Mezecilik** a. Meze yapıp satma işi.

AZ **Mıçır** is. hlk. tomurcuk. Açılmamış bitki filizi, filiz; TS **Mıdır** a. [Erm.] 1. Yol yapımında kullanılan taş kırıntısı, mucur. 2. Kömür kırıntısı, mucur. 3. mec. Bir şeyin işe yaramayan bölümü.

AZ **Mıncıq** is. kon. boncuk; TS **Mıncık (I)** a. “Ezilerek içi dışına çıkmak” anlamındaki mıncığı çıkmak deyiminde geçen bir söz. **Mıncık (II)** a. Kedi, köpek vb. hayvanların pençesi.

AZ **Miad** is. [Ar.] dönme; ahiret. 1. Dönüş, dönme yeri. 2. mec. Ahiret; TS **Miat** a. (mia:dı) [Ar.] mī'ād esk. 1. Bir şeyin yapılması için tanınan süre. 2. Bir şeyin yerine yenisinin verilebilmesi için kabul edilmiş bulunan süre, kullanma süresi.

AZ **Mirat** is. [Ar.] kl. ölü elbisesi. Ölen kimsenin geride bıraktığı elbiseleri; TS **Mirat** a. (mira:t) [Ar.] mir'āt esk. Ayna.

AZ **Mis** is. [Far.] bakır. 1. Kolay işlenir ve iyi iletken olduğu için kapacak yapımında kullanılan kızıl renkli maden. 2. Bu metalden yapılmış. 3. mec. Bakır renginde; TS **Mis (I)** a. [Ar.] misk. Güzel. **Mis (II)** a. [İng.] miss. Evlenmemiş kadın.

AZ **Miskinlik** is. miskinlik. Fukaralık, zavallılık, acizlik; TS **Miskinlik** a. Miskin olma durumu, meskenet.

AZ **Mors** is. [Rus.] hoşaf. Meyve sularından hazırlanan serinletici içki, komposto; TS **Mors** a. [Fr.] morse hay. b. Morsgillerden, Kuzey Atlantik'te yaşayan, 4 metre uzunluğunda, derisi, dişi ve yağı için avlanan bir memeli hayvan (Odobenus rosmarus). **Mors** öz. a. [Fr.] morse. 1. Nokta ve çizgilerden oluşan bir alfabe kullanan telgraf dizgesi. 2. Bu işaretleri almaya ve göndermeye yarayan alet. 3. mec. Gizli işaret.

AZ **Moruq** is. bit. b. ahududu; TS **Moruk** a. [Erm.] argo 1. Gençlere göre yaşlı anne, baba. 2. Yaşlı erkek.

AZ **Motorçu** is. motorcu. Motor kullanan, motora hizmet veren işçi; TS **Motorcu** a. 1. Deniz motoru işleten kimse. 2. Motosiklet kullanan kimse.

AZ **Motorçuluq** is. motorculuk. Motorcunun işi, mesleği; TS **Motorculuk** a. Deniz motoru işletmeciliği.

AZ **Mozalaq** is. hay. b. at sineği; TS **Mozalak** a. hlk. Olgunlaşmamış, eğri büğrü meyve.

AZ **Mucuq** is. hlk. kabarcık. İnsan derisinde herhangi bir sebeple ortaya çıkan ufak ve içi su dolu kabartı, fiske; TS **Mucuk** a. hlk. Bir tür küçük sinek.

AZ **Mübaşir (I)** is. [Ar.] kâhya. İran'da köyü idare etmek için büyük toprak sahibinin tayin ettiği şahıs. **Mübaşir (II)** is. [Ar.] meşgul. "beşr sözünden". 1. Bir işe başlayan kimse. 2. Geçici bir görev alarak merkezden bazı emirleri götüren ve yapma yetkisi olan kimse. 3. Yönetici; TS **Mübaşir** a. (müba:şir) [Ar.] mubāşir. huk. Mahkemede duruşmaya girecekleri ve tanıkları çağıran, yargıcın emirlerini bildiren, kâğıtları getirip götüren görevli, çağrıcı.

AZ **Müçərrəd** is. [Ar.]soyut. 1. Abstre, cisim hâlinde olmayan, mücerret. 2. Günlük hayattan uzak, kesin olmayan, hayatla ilgisi olmayan; TS **Mücerret** sf. [Ar.] mucerred esk. 4. a. db. Yalın durum.

AZ **Müdhişlik** is. korkunçluk. Dehşet vericilik, ürkütücülük, dehşetlilik; TS **Müthişlik** a. Müthiş olma durumu.

AZ **Mühacirlik** is. göç; TS **Muhacirlik** a. Göçmenlik.

AZ **Mühimmat** is. [Ar.] mühimmat. Mühim şeyler, önemli şeyler; TS **Mühimmat** ç. a. (mühimma:tı) [Ar.] muhimmāt. 1. Savaş gereçleri. 2. Cephane.

AZ **Namuskarlıq** is. [Ar.] dürüstlük. Namusluluk, doğruluk, doğru olana yakışır davranış; samimilik, içtenlik; TS **Namus karlık** a. Namussuzluk.

AZ **Nanay (II)** is. fo. hlk. türk. 1. Kadınların çalışırken, düğünde, bir toplantıda vb. beraberce karşılıklı olarak söyledikleri halk türküleri, halk manileri. 2. Ağızla çalınan oyun havası; TS **Nanay** a. argo Yok.

AZ **Nanəlik** is. nanelik. Nane tarlası, nane bitkisinin bittiği saha, nanelerin çokça bittiği alan; TS **Nanelik** a. İçine nane konulan kap.

AZ **Nas (I)** is. [Ar.] kl. nas. İnsanlar, halk, topluluk, herkes. **Nas (I)** is. [Ar.] Dilin altına konarak içilen kına renkli ince tütün türü; TS **Nas** a. [Ar.] nass. esk. 1. Açıklık, açık ve kesin yargı. 2. fel. Dogma.

AZ **Natura** is. [Lat.] model; aynı. 1. Kopyalama yoluyla resmi çizilen veya canlı örnek olarak ressamın önünde duran kimse. 2. Borç alınan para karşılığı verilen mal, ürün vb; TS **Natura** a. (natu'ra) [İt.] natura. İnsanın yaradılış özelliği.

AZ **Nazim** is. [Ar.] düzenleyen; şair. 1. Nizamlayan, tanzim eden, nâzım. 2. kl. Bir olayı nazma çeken, şiirleştiren; nazım; TS **Nazım** a. [Ar.] nazm. ed. Şiir.

AZ **Nəfis** is. [Ar.] nefis. 1. Ustalık, sanatlı, son derece zarif, güzel, iyi; TS **Nefis (I)** a. [Ar.] nefis. 1. Öz varlık, kişilik. 2. İnsanın yeme içme vb. gereksinimlerinin bütünü.

AZ **Nəre (I)** is. [Ar.] nara. Hücum, hamle, kavga esnasında çıkarılan yüksek ses. **Nəre (II)** is. hlk. kiriş. Evlerin üzerine uzatılan kalın ağaç, çatıya, dama atılan kalın ağaç. **Nəre (III)** is. hay. b. Rus mersini. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, mersin balıkları acipenseriformes takımının, mersin balığıgiller acipenseridae ailesindendir. **Nəre (IV)** is. hay. b. Mersin balığı. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, balıklar pisces sınıfının, mersin balıkları acipenseriformes takımının, mersin balığıgiller acipenseridae ailesindendir; TS **Nere** a. (ne're) 1. Hangi yer? Buranın nere olduğunu biliyor musunuz? Bu, nerenin resmi? 2. Hangi taraf? 3. Hangi organ? Nereniz ağrıyor? nere ... nere tekrarlandığında iki şeyin aralarındaki uzaklığı veya nitelik ayrımını belirten bir söz.

AZ **Nəzif** is. [Ar.] nazif. Temiz, süslü; TS **Nezif** a. [Ar.] nezf esk. Kanama.

AZ **Niş** is. [Far.] iğne. 1. Arı, akrep gibi hayvanların neşteri. 2. Diken. 3. Zehir, ağı; TS **Niş** a. [Fr.] niche. mim. Duvar içinde bırakılan oyuk.

AZ **Not** is. [Lat.] nota. 1. Herhangi bir musiki sesinin şekille ifadesi. 2. Musiki veya türküde, şarkıda sesin kendisi. 3. Notalarla yazılmış musiki eser metni; böyle metinden ibaret kitap, defter; TS **Not** a. [Fr.] note. 1. Bir şeyi hatırlamak için yazılan kısa yazı. 2. Okullarda öğrencinin dersle ilgili bilgi ve beceri düzeyini göstermek üzere öğretmenlerce verilen sayı, derece. 3. mec. Bir şeyin niteliği üzerine edinilen kanı.

AZ **Nuh** is. öz. a. Nuh. 1. Kur'an-ı Kerim'de adı geçen, çok uzun müddet yaşamış, döneminde büyük tufan meydana gelmiş peygamber. 2. Kur'an-ı Kerim'in 71. suresi; TS **Nuh** öz. a. [Ar.] nūh. din b. “İnat etmek, ayak diremek” anlamında kullanılır.

AZ **Oxşantı** is. benzeşim. Bazı ortak yönleri olan iki şey arasındaki benzeşme, analogi; TS **Okşantı** a. Okşama.

AZ **Onur** is. anat. omur. Omurgayı oluşturan kemiklerden her biri; TS **Onur** a. [Fr.] honneur 1. İnsanın kendine karşı duyduğu saygı, şeref, öz saygı, haysiyet, izzetinefis. 2. Başkalarının gösterdiği saygının dayandığı kişisel değer, şeref, itibar.

AZ **Otaq** is. oda. 1. Evin bölümlerinden her biri. 2. Bir idarede, bir kurumda, istasyonda vb.nde özel gayeler için ayrılmış yer, oda; TS **Otağ** a. tar. Büyük ve süslü çadır, çerçe.

AZ **Otçu** is. otacı. Otları toplayan ve onlardan ilaç hazırlayan kimse; TS **Otçu** a. hlk. Köylerde hekimlik yapan kimse.

AZ **Ovmac** is. ovmaç; sancı; spazm. 1. Una hafif su katarak ovma suretiyle yapılan tavuk vb. yemi. 2. Karında meydana gelen şiddetli ağrı. 3. Soğuk algınlığı vb. dolayı herhangi bir adalede meydana gelen ve yürümeye engel olan kasılma; TS **Ovmaç** a. hlk. 1. Hamuru ovalayarak yapılan kırıntılarla pişirilmiş çorba. 2. Taze tarhana.

AZ **Ökə** is. akciğer; TS **Öke** a. Deha sahibi kimse, dâhi.

AZ **Öndamaq** is. dbl. öndamaksıl. Ciğerlerden gelen havanın dil sırtı yardımıyla ön damağın çeşitli noktalarında patlaması veya sızması sonucu oluşan ses; TS **Ön damak** a. anat. Damağın ön bölümü.

AZ **Ötüş** is. yarış. Koşu, yürüyüş vb.nin yarışması; TS **Ötüş** a. Ötme işi.

AZ **Paxır** is. pas. 1. Madenlerin nemin etkisiyle oksitlenerek yüzlerinde meydana gelen madde. 2. mec. Kusur, eksiklik, noksan; TS **Bakır** a. kim. doğada serbest veya birleşik olarak bulunan, ısı ve elektriği iyi ileten, kolay dövülür ve işlenir olduğundan eski çağlardan beri türlü işlerde kullanılan, kırmızı renkli element.

AZ **Pal** is. kabuk (yeşil). Yeşil cevizin üzerindeki kabuk, yeşil kabuk; TS **Pal** a. hay. b. Bir cins güvercin.

AZ **Palanduz** is. [Far.] is. saraç; çuvaldız. 1. Palan yapan usta. 2. Çuvaldız, tebene, palas, kilim vb.ni dikmek için kullanılan iri iğne; TS **Palandız** a. hlk. Çeşmenin musluk taşı.

AZ **Palaz** is. palas. Yün veya pamuk ipliğinden dokunan geniş, uzun, kalın ve tüysüz kilim; TS **Palaz** a. Kaz, ördek, güvercin vb. bazı kuş yavrularının civcivlikten sonraki durumu.

AZ **Parsa** is. [Far.] abit. Çok ibadet eden, zahit; TS **Parsa** a. (pa'rsa) [Far.] pârse. Bir izleyici topluluğu önünde yapılan gösteriden sonra toplanan para.

AZ **Pat** is. [Fr.] pat. Satranç oyununda şahın hareket kabiliyetini sona erdiren hamleden dolayı oyunun berabere bitmesi, galip ve mağlubun olmaması hâli, pata; TS **Pat (II)** a. Yassı bir şeyle vurulduğunda çıkan ses. **Pat (III)** a. bit. b. Birleşikgillerden papatyaya benzeyen otsu bir bitki (Leucanthemum). **Pat (IV)** a. Kasımpatı biçiminde olan elmas iğne.

AZ **Pey** is. tar. iz; arka. 1. Nişane, eser. 2. Geri; cephe gerisi; geri birlikleri; TS **Pey** a. [Far.] pey. Bir sözleşmede taraflardan birinin öbürüne işten caymayacağını belirtmek amacıyla önceden verdiği güvence parası.

AZ **Pəna** is. benek. Herhangi bir şey üzerinde bulunan nokta, çizgi; TS **Pena** a. (pe'na) [İt.] pena. Mızrap.

AZ **Pər** is. [Far.] telek; kanat; pervane; kürek. 1. Tüy, kuş tüyü. 2. Kanat, cenah. 3. Kanat, palet. 4. Çeşitli makine ve motorlarda pervane, uksur. 5. Kürek. 6. Yüzgeç, kanat; TS **Per** a. [Fr.] paire Bazı iskambil oyunlarında farklı renklerden iki benzer kartın bir arada bulunma durumu.

AZ **Pərəndə** is. [Far.] hay. b. kuş; TS **Perende** a. (pere'nde) [Far.] perende. Havada çark gibi dönerek atılan takla.

AZ **Pərsəng** is. [Far.] mizan; ölçü; parazit. 1. Terazinin gözlerini eşit ağırlıklı yapmak için konan taş vb. mizan. 2. İçindeki maddeyle birlikte tartılacak kabın ağırlığı. 3. Terazinin gözlerinin ikisinin de aynı ağırlıkta olma durumu. 4. mec. Ölçü, önem, ağırlık. 5. Eksik tarı. 6. Karşı ağırlık. 7. mec. Konuşurken yerli yersiz tekrar edilen, söylenen söz, ifade, parazit; TS **Persenk** a. [Far.] pārseng. Pelesenk.

AZ **Piç** is. [Far.] vida; burgu; ayak. 1. Burgulu çivi. 2. Çeşitli cisimlerde burarak, kıvrarak delik açmada kullanılan alet; şişe mantarı çıkarmaya yarayan alet, tirbuşon.

3. Lambanın fitilini indirip kaldırmak için kullanılan kol; TS **Piç** a. [Far.] piç. 1. Anası ile babası arasında evlilik bağı olmadan dünyaya gelen çocuk, haramzade, veledizina. 2. Babası belli olmayan çocuk. 3. Her şeyin küçüğü, büyüğü ile aynı nitelikte olmayan. 4. kaba Terbiyesiz, arsız çocuk. 5. kaba Kalleş, kurnaz, kötü niyetli kimse. 6. bit. b. Bir bitkinin çevresinde yeniden beliren sürgün ve filiz.

AZ **Pik** is. [Rus.] doruk. Sivri uçlu dağ zirvesi, şahika; zirve; TS **Pik (I)** a. [İng.] pig Dökme demir. **Pik (II)** a. [İt.] Pic den. Geminin kış tarafındaki bayrak serenine açılan üçgen biçimindeki yelken. **Pik (III)** a. Maça. **Pik (IV)** a. değer bakımından yükselme.

AZ **Piket (I)** is. [Fr.] müfreze; grev. 1. Kol, karakol, nöbetçi. 2. Grev. **Piket (II)** is. [Fr.] je. jeodezik saha; levha. 1. Jeodezik araştırmalar yapılan yer, saha. 2. Üzeri numaralı veya yazılı işaret levhası. **Piket (III)** is. [Fr.] ar; kontrol noktası. 1. Demiryolunun uzunluğunu ölçmede kullanılan 100 m. uzunluğundaki birim. 2. Demiryolunda görev yapmak için kullanılan kontrol kulübesi; TS **Piket** a. [Fr.] piquet. İki, üç veya dört kişi arasında ve otuz iki kâğıtla oynanan bir tür iskambil oyunu.

AZ **Pil** is. [Far.] hay. b. fil; TS **Pil** a. [Fr.] pile Kimyasal enerjiyi elektrik enerjisine çeviren araç, batarya.

AZ **Pintilik** is. çapaçulluk; düzensizlik. 1. Pintilik, kirlilik, pasaklılık, kirlozluk. 2. Nizamsızlık, intizamsız kimsenin hâli; TS **Pintilik** a. Cimrilik.

AZ **Pişik** is. hay. b. kedi. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, etçiller carnivora takımının, kedigiller felidae ailesinden memeli hayvanlara verilen genel addır, felis domestices; TS **Pişik** a. Apış arası, koltuk altı gibi tenin birbirine sürtünen yerlerinde ter, idrar veya dışkının yakmasıyla oluşan kızartı.

AZ **Piyaz** is. [Far.] bit. b. soğan; TS **Piyaz** a. [Far.] piyaz. 1. Haşlanmış kuru fasulyenin üzerine ince doğranmış, tuzla ovulmuş soğan ve maydanoz katıldıktan sonra zeytinyağı, sirke dökülerek yapılan salata. 2. Kebap, ızgara köfte, balık vb.nin yanına konulan, ince doğranmış ve tuzla öldürülmüş maydanozlu soğan. 3. argo Bir çıkar sağlamak düşüncesiyle söylenen övücü söz.

AZ **Post** is. [Fr.] nokta; karakol; nöbetçi. 1. Bir şeyi veya şahsı gözaltında tutmak için kullanılan yer, saha. 2. Bir şeyi veya şahsı gözaltında tutmak için yapılan gözetleme yerindeki askerler, nöbetçiler. 3. Üretimin sinyal vb.nin vasıtasıyla idare

edildiği yer. 4. kon. Sorumlu olunan vazife, görev; TS **Post** a. [Far.] püst. 1. Tüylü hayvan derisi. 2. mec. ve esk. Tarikatlarda şeyhlik makamı. 3. mec. Makam. 4. Bazı deyimlerde “can” anlamında kullanılan bir söz.

AZ **Pota** is. malak; yavru domuz; yavru ayı; bodur. 1. Bir yaşındaki manda yavrusu. 2. Domuz yavrusu. 3. Ayı yavrusu: TS **Pota (I)** a. (po'ta) [Far.] büte. İçinde maden eritilen kap. **Pota (II)** a. [Fr.] poteau sp. Basketbolda düşey bir levhaya monte edilmiş yatay çember ile ağdan meydana gelen düzenek.

AZ **Priz** is. [Fr.] ödül. Herhangi bir yarışmada birinci gelene verilen mükâfat; TS **Priz** a. [Fr.] prise. Elektrik akımı almak için fişin sokulduğu yuva.

AZ **Raket** is. [Alm.] roket. 1. Işıklı gösteri yapmak vb. için kullanılan havai işaret fişegi. 2. Reaktörle çalışan, uçan füze; TS **Raket** a. [Fr.] raquette. sp. Masa tenisi, tenis vb. oyunlarda topa vurmak için kullanılan, oval tahta bir kasnağa gerilmiş bir ağla veya lastikle kaplanmış saplı araç, vuraç.

AZ **Rakib** is. [Ar.] binici. Ata binen kimse; TS **Rakip** a. (raki:bi) [Ar.] rakib. Herhangi bir işte, bir yarışta, birbirini geçmeye çalışan, aynı şeyi elde etmeye uğraşan kimse.

AZ **Rampa** is. [İt.] rampa. Sahneye yöneltilmiş ışıklı cihazların, lambaların seyircilerin gözüne çarpmaması için sahne boyu uzanan siper; TS **Rampa** a. (ra'mpa) [İt.] rampa. 1. Bir arazinin, bir kara yolunun, bir demir yolu hattının yatay doğrultuya göre yokuş olan bölümü. 2. Özellikle istasyonlarda, vagonlara eşya yüklemek veya boşaltmak için yapılan, ambarın önünde bulunan set. 3. Bir vagonu raya sokmak veya raydan çıkarmak için kullanılan araç. 4. ask. Füzelerin havaya fırlatılmak için üstüne yerleştirildikleri eğik destek. 5. den. Bir geminin bir başka gemiye, dubaya, iskeleye veya sala degecek biçimde yanaşması. 6. den. İki ağacı veya takozları birbirine kenetlenmek için kullanılan, uçları eğriltilmiş ve sivriltilmiş demir çubuk.

AZ **Rey** is. [Hol.] den. seren. 1. Yelkenli gemilerde üzerine dört köşe yelken açmak ve işaret kaldırmak için direğe yatay olarak bağlanan gönder. 2. Konut kapılarında menteşe ve kilidin takıldığı düşey konumundaki kalın parça; TS **Rey** a. [Ar.] re'y. esk. 1. Oy. 2. Düşünce, görüş, fikir.

AZ **Rikkat** is. [Ar.] cansızlık; kayıtsızlık. 1. Uyuşuk olma durumu, hissizlik, uyuşukluk. 2. İlgisiz olma durumu, aldırmaçlık, alakasızlık, lakayıtlık, bigânelik, soğukluk, ilgisizlik; TS **Rikkat** a. [Ar.] rikkat. esk. İncelik, naziklik.

AZ **Rota** is. [Poly.] as. bölük. Temel askerî birlik; TS **Rota** a. [İt.] rotta. 1. Bir gemi veya uçağın gidiş yönü, izleyeceği yol. 2. mec. Görüş veya tutuma göre gidilen, izlenen yol.

AZ **Ruba** is. [Rus.] Bir pud ağırlığında (16.4 kg) olan eski bir ağırlık ölçüsü; TS **Ruba** a. (ru'ba) [İt.] roba. esk. Giysi, giyecek, urba.

AZ **Rulet** is. [Fr.] börek; sarma. 1. İçine kıyma et veya patates konarak hazırlanan yemek. 2. İnce katlar hâlindeki hamurla yuvarlak veya sigara böreği şeklinde hazırlanan tatlandırılmış içli ekmek; TS **Rulet** a. [Fr.] roulette. 1. Bir bilyenin, dönmekte bulunan derin tepside yazılı numaralarından ve siyah ile kırmızı renklerden birinin üzerinde durmasıyla kazananı belirten kumar aracı ve bununla oynanan kumar. 2. Pastacı, terzi vb.nin kullandığı dişli, küçük demir çark.

AZ **Sadır** is. [Ar.] sadır. 1. Kir, leke. 2. Sidik. 3. Koyunların kuyrukları altındaki kıllara yapışıp kuruyan pislik, çakıldak; TS **Sadır** a. [Ar.] şadr. 1. Göğüs, sine. 2. Yürek, kalp. 3. tar. Kazaskerlere verilen unvan. 4. tar. Sadrazam.

AZ **Sağanaq** is. kasnak; çerçeve. 1. Davul, elek, kalbur ve böyle şeylere geçirilen çember; jant. 2. Genelde çember şeklinde olan her şey; TS **Sağanak** a. 1. Birdenbire başlayan, genellikle kısa süren şiddetli yağmur. 2. Ani, şiddetli veya art arda oluşan hareketler.

AZ **Salam** is. [Ar.] selam. Karşılaşınca merhaba anlamında söylenen tebrik sözü; TS **Salam** a. [İt.] salame. Sığır, hindi vb. etinden yapılan, genellikle dilimlenerek soğuk yenen bir yiyecek.

AZ **Salat** is. [Ar.] salat. Ölen birinin defnedileceği gün evinin üzerinde yüksek sesle okunan münacat; TS **Salat** a. (sala:t) [Ar.] şalât. din b. 1. Namaz. 2. Hz. Muhammed'in adı anıldığında saygı göstermek için okunan dua.

AZ **Salçı** is. salcı. 1. Sal yapan usta. 2. Yüzer köprü yapan usta; TS **Salcı** a. Sal ile yolcu ve yük taşıyan kimse.

AZ **Salto** is. [İt.] sp. salto. Jimnastikte havaya zıplayarak havada atılan perende; TS **Salto** a. [İt.] salto sp. Rakibin bedenini kollarıyla birlikte kavrayarak yana veya arkaya savurma, devirerek bastırma biçiminde uygulanan bir güreş oyunu.

AZ **Sancaq** is. çengelli iğne; ataş; firkete; broş; raptiye. 1. Kâğıtları vb. birbirine eklemek için yapılmış "u" şeklindeki iğneli araç. 2. Kâğıt vb. şeyleri tutturmakta

kullanılan iç içe “u” şeklinde bükülmüş araç, kıştırıgaç. 3. Kadınların yakalarına veya saçlarına taktıkları basit veya kıymetli madenden yapılan toka, süs eşyası. 4. Mücevherli iğne şeklinde kadın takısı. 5. Bağlaç, tel raptiyesi; TS **Sancak** a. 1. Bayrak, liva. 2. ask. Çoğunlukla askerî birliklere verilen yazı işlemeli, kenarları saçaklı ve gönderli bayrak. 3. den. Gemilerin sağ yanı. 4. tar. Osmanlı yönetim teşkilatında illerle ilçeler arasında yer alan yönetim bölümü, mutasarrıflık.

AZ **Sapaq** is. sapan; TS **Sapak** a. 1. Bir ana yoldan ayrılan yolun başlangıç noktası. 2. Akarsuyun kollara ayrıldığı yer.

AZ **Sapan (I)** is. saban. Çift sürmekte kullanılan, toprağı kazıp altüst ederek ekime hazırlayan demir uçlu alet, kara saban; TS **Sapan** a. 1. İki ucu ip, ortası örme veya meşin olan bir taş atma aracı. 2. Genellikle çocukların kuş vurmak için kullandıkları, iki ucuna lastik ve lastiklerin arasına da geniş bir meşin parçası bağlı bulunan çataldan oluşan araç. 3. Kaldırılacak bir şeyin üzerine geçirmek için halattan yapılan çember. 4. tek. Makarayı bir yere bağlamak için tablaların çevresine geçirilen halat veya demir kuşaklar.

AZ **Savaşçı** is. kavgacı. Kavga çıkarmayı seven; TS **Savaşçı** sf. ask. 3. a. Savaşa katılan kimse.

AZ **Say (I)** is. sayı. 1. Adet, rakam, bir miktarla, ölçü olarak kabul edilen başka bir miktarın kıyaslanması sonucu meydana gelen nispet. 2. Miktar, adet. **Say (II)** is. sığlık. Denizde, gölde, ırmakta gemiler için tehlikeli olan sığ yer, sığ. **Say (III)** is. dbl. sayı. Bir kelimenin karşıladığı kavramın teklik-çokluk, yani sayı bakımından görünümünü yansıtan dil bilgisi kategorisi; TS **Say (I)** a. hlk. Düz, ince, yassı taş. **Say (II)** a. (sa:y) [Ar.] sa'y esk. 1. Çalışma, emek. 2. din b. Hac ibadeti sırasında Safa ile Merve tepeleri arasında gidip gelme.

AZ **Sazlıq** is. sağlamlık; zindelik. 1. Çalışır durumda olan şeyin hâli, vaziyeti. 2. İlişkilerin iyi durumda olması hâli. 3. Sıhhatlilik, zinde ve sıhhatli olma durumu; TS **Sazlık** a. Sazları çok olan yer.

AZ **Seçki** is. seçim. Topluluk iradesinin tercihi şeklinde meydana çıkan fiil; TS **Seçki** a. bl. Şairlerin, yazarların, bestecilerin eserlerinden alınmış, seçme parçalardan oluşan eser, güldeste, antoloji.

AZ **Sekans** is. [Fr.] mat. sekant. Bir açının tepesi merkez kabul edilerek yarıçapı 1 olan bir daire çizildiğinde, merkezden tanjanta varan uzaklığın cebri değeri; açının

trigonometrik fonksiyonu; TS **Sekans** a. [Fr.] séquence. 1. Belirli bir süre içinde arka arkaya giden şeyler, dizi. 2. sin. Bir bütün meydana getiren planlar dizisi. 3. müz. Bir melodi veya ritim motifinin gamın değişik derecelerinde tekrarı.

AZ **Selen** is. kim. fiz. [Lat.] selenyum; TS **Selen** a. hlk. Ses, haber, bilgi.

AZ **Ser** is. [İng.] sör. Sayın, bay, İngiltere’de ve İngilizce konuşulan ülkelerde erkeğe seslenme şekli; TS **Ser (I)** a. [Far.] ser. esk. 1. Baş, kafa. 2. Başkan, reis. **Ser (II)** a. [Fr.] serre. Limonluk.

AZ **Sevici** is. sevici. Seven, âşık, vurgun; TS **Sevici** a. Kendi cinsinden kimselerle cinsel ilişkide bulunan kadın, ablacı, lezbiyen.

AZ **Seyfiye** is. [Ar.] yayla; TS **Seyfiye** a. [Ar.] seyfiyye tar. Osmanlı Devleti’nde Yeniçeri Ocağı kaldırıldıktan sonra, yerine kurulan yeni ordu örgütünde görev yapan subayların oluşturduğu askerî sınıf.

AZ **Sekkizlik** is. sekizlik. 1. Ölçüleri (eni, yüksekliği, kalınlığı) sekiz milim vb. olan. 2. Sekizlik iskambil kâğıdı. 3. Sekiz heceli şiir ölçüsü, vezni; TS **Sekizlik** sf. 2. a. müz. Birlik notanın sekizde biri.

AZ **Səmən** is. [Far.] bit. b. leylak; TS **Semen (I)** a. [Ar.] semen. esk. Semizlik. **Semen (II)** a. [Ar.] semen. huk. Satım sözleşmesinde alıcının borcu.

AZ **Səmər** is. [Ar.] semere. 1. Fayda, menfaat, hayır. 2. Herhangi bir olay neticesi doğan iyi veya kötü netice; TS **Semer** a. [Rum.] 1. At, eşek, katır vb. hayvanların sırtına yerleştirilen, üzerine yük bağlanan veya binilen, iskeleti ağaçtan araç. 2. Hamalların yük taşırken kullandığı deriden sırt yastığı, arkalık. 3. jeol. Yukaç.

AZ **Sənət** is. sanat. 1. Belirli bir eğitimden sonra kazanılan beceri, san. 2. Güzel sanatların kollarından birisi; TS **Senet** a. [Ar.] sened. 1. tic. Bir kimsenin yapmaya veya ödemeye borçlu olduğu şeyi göstermek için imzaladığı resmi kâğıt, belgit. 2. esk. Dayanılan veya dayanılacak olan şey.

AZ **Səra (I)** is. [Far.] saray. 1. Saray. 2. Toprak, yer, arz. **Səra (II)** is. [Far.] şarkıcı. Hanende, şarkı veya türkü okuyan; TS **Sera** a. (se'ra) [İt.] serra. Sebze ve meyvelerin yetiştirildiği ve hava şartlarına karşı korunduğu cam ve naylonla kaplı yer, limonluk, tavhane.

AZ **Sərdarlıq** is. genel valilik. Genel valinin idare ettiği bölge, oblast; TS **Serdarlık** a. Başkomutanlık.

AZ **Sərə** is. [Ar.] tıp. sara. Nöbet hâlinde gelen ve kendini kaybetme, çırpınma gibi hareketlerle beliren bir tür sinir hastalığı, tutar, tutarak, turalga; TS **Sere** a. hlk. Açık duran başparmağın ucundan işaret parmağının ucuna kadar olan uzaklık, sele.

AZ **Sərf (I)** is. [Ar.] sarf. Harcama, kullanma, masraf etme. **Sərf (II)** is. [Ar.] şekil bilgisi. Bir dildeki kök ve ekleri, bunların birleşme yollarını, eklerin anlam ve görevlerini, dilin türetme ve çekim özelliklerini ve şekille ilgili öteki konuları inceleyen gramer dalı, morfoloji, sarf, yapı bilgisi; TS **Serf** a. [Fr.] serf. Derebeylik toplum düzeninde toprakla birlikte alınıp satılan köle.

AZ **Səri (I)** is. [Far.] forma. Öğrencilerin okula giderken giydikleri elbise; TS **Seri (I)** a. [Fr.] série. Herhangi bakımdan bir bütün oluşturan şeylerin tümü, dizi.

AZ **Sərvər** is. [Far.] kl. server. Önder, reis, başkan; TS **Server** a. [İng.] server. bl. bk. Sunucu.

AZ **Sətir** is. [Ar.] satır. Kâğıdın bir ucundan öteki ucuna kadar uzanan yazı sırası, bir sıra yazı; TS **Setir** a. [Ar.] setr. esk. Bir şeyi örtme, gizleme.

AZ **Sığıntı** is. barınak; sığınma. 1. Sığınılacak yer. 2. Korunmak gayesiyle bir yere gitme veya girme; TS **Sığıntı** a. Bulunduğu yerde kalması istenmeyen, varlığı gereksiz görülen kimse.

AZ **Sinama** is. sinama. Azerbaycan sözlü halk edebiyatında insanların tabiat ve toplum olayları üzerine daimî kontrol ve denemeleri ile oluşan bir kol; TS **Sinama** a. Sınamak işi, deneme, tecrübe.

AZ **Sırıq** is. çitek. Elbise, yorgan vb. yaparken atılan kaba dikiş; TS **Sırık** a. Değnekten uzun ve kalınca ağaç.

AZ **Sırtqlıq** is. küstahlık. Utanmazlık, hayâsızlık, arsızlık; arsız kimsenin alışkanlığı; TS **Sırtlık** a. Sırt dayayacak yer.

AZ **Silkinti** is. temizleme. Evi toz vb. şeylerden arıtma; TS **Silkinti** a. 1. Ürkerek sıçramak. 2. Bitkilerde çiçek düşürme durumu.

AZ **Sin** is. [Ar.] sin. Arap alfabesinde (s) harfinin adı; TS **Sin (I)** a. esk. Ölü gömülen yer, gömüt, mezar, kabir, metfen, makber. **Sin (II)** a. [Ar.] sinn. esk. Yaş.

AZ **Siren** is. [Lat.] hay. b. çamur semenderi. Kuyruklu iki yaşamlılar urodela takımının, denizkızı semendergiller sirenidae ailesindendir; TS **Siren** a. [Fr.] sirene.

1. İtfaiye, cankurtaran ve polis araçlarında bulunan, tiz ses çıkaran uyarıcı alet. 2. Üst tarafı kız, alt tarafı balık olduğuna inanılan deniz kızı.

AZ **Sit** is. [Ar.] şan; şayia. 1. Şöhret, ad san. 2. Yaygın söylenti, yayılmış haber; TS **Sit** a. [Fr.] site. Tarih öncesinden günümüze kadar değişik çağların ve uygarlıkların kültür değerlerini temsil eden eser veya kalıntı.

AZ **Sövmə** is. [Ar.] “savami sözünden”. 1. İbadet yeri, ibadet edilen yer. 2. Nesara "Nasrani, Hıristiyan" rahiplerinin veya sufi dervişlerinin halktan kopuk olarak yaşadıkları ve ibadetle meşgul oldukları hücre; TS **Sövme** a. 1. Sövmek işi, sövgü, küfretme. 2. huk. Bir kimsenin namus, onur ve kişiliğine yapılan her türlü saldırı.

AZ **Sözçülük** is. konuşkanlık. Laf kalabalığı, fazla lakırdı, ıtnap; TS **Sözcülük** a. Sözcü olma durumu.

AZ **Subaşı** is. çeşme; göze. 1. Çeşmenin, suyun başı. 2. Su değirmenin başı; TS **Subaşı** (subaşı) tar. 1. Şehirlerin güvenlik işlerine bakan görevlilerin başı. 2. Acemi ocaklarında küçük aşamalı subay. 3. Osmanlılarda kapıkulu süvarileri arasından, savaş zamanı güvenlik işlerine bakmak, barış zamanı da vergi toplamak işleri için ayrılan kimse. 4. Rumeli'de çiftlik kâhyası.

AZ **Sup** is. [İng.] çorba. ve kaşıkla içilen sulu yemek; TS **Sup** a. [Fr.] soupe. Çikolata ile yapılan bir çeşit tatlı, supangle.

AZ **Supərisi** is. peri. Efsaneye göre suda yaşayan, dağınık uzun saçlı, balık kuyruklu, insan yüzü güzel bir yaratık; TS **Superisi** a. (su'perisi) bit. b. Çiçekleri tek eşeyli, gövdesi iki eşeyli olan su bitkisi.

AZ **Suyolu** is. su yolu. Binanın vb. altında, suyun akıp gitmesi için açılan küçük kanal; TS **Suyolu** a. (suyolu) 1. Sutaş. 2. Bazı kâğıtların dokusunda bulunan, ışığa tutulduğunda görülebilen çizgi, resim veya yazı, filigran. 3. Kâğıt üzerine konulan noktaların aralarını çizgilerle birleştirerek oynanan bir çocuk oyunu.

AZ **Suyuq** is. sıvık. 1. Yarı yarıya katılığını kaybederek durulmuş hâlde olan, seyyal, sıvı, akışkan (çamur, hamur vb.). 2. Sütle veya suyla pişirilen lakin sütü ve suyu bol yemek, lapa, bulamaç; TS **Suyuk** a. biy. Organizmanın kan, lenf vb. sıvı bölümü.

AZ **Südlük** is. sütlük. Süt almak için yetiştirilen, beslenen hayvan; TS **Sütlük** a. Süt koymaya yarayan kap.

AZ **Sülüs** is. [Ar.] sülüs. Üçte bir; TS **Sülüs** sf. [Ar.] suls. 2. a. Arap alfabesiyle yazılan bir tür süslü yazı. 3. a. ask. Erata yolculuklarda indirim sağlayan belge.

AZ **Sümük** is. kemik. 1. Kemik. 2.Çeşitli şeyler yapmak için kullanılan fil, susamuru vb. dişi veya vücutlarının bir başka uzvu. 3. Zar (tavla oyununda); TS **Sümük** a. Sümük doku hücrelerinin ve üzerinde bulunan bezlerin, doku yüzünde nemli, akıcı, kaygan bir tabaka oluşturan salgısı.

AZ **Sürəkçi** is. Sürək avına çıkanlara doğru av hayvanını kaldırıp süren kimse; TS **Sürekeçi** a. hlk. Davar alışverişiyle uğraşan kimse.

AZ **Sürgünlük** is. menfa. Nefiy yeri, sürgün yeri; TS **Sürgünlük** a. 1. Sürgün olma durumu. 2. sf. Sürgün olan.

AZ **Sürtük (II)** is. Bel kısmı dar, etekleri uzun erkek elbisesi; TS **Sürtük** a. 1. Vaktini çok gezerek geçiren, evinde oturmayan kadın. 2. Aynı anda birden fazla kişiyle gönül eğlendiren kadın. 3. kaba. Hayat kadını.

AZ **Sürtüklük** is. eskimişlik; yırtıklık. 1. Sürtülmüş şeyin hâli. 2. mec. Yüzsüzlük, utanmazlık, küstahlık; TS **Sürtüklük** a. Sürtük olma durumu.

AZ **Şalaq** is. hlk. oldukça geniş; kavun; iri yaprak; terbiyesiz. 1. Olduğundan fazla geniş. 2. Sarımsı renkli, kokulu ve tatsız kavun türü. 3. Lahananın kökünde olan iri, kalın yaprak. 4. mec. kon. Ahlaksız, arsız, edepsiz, hayasız. 5. İri ve biraz uzunca kayısı türü; TS **Şalak** a. hlk. Büyümemiş karpuz.

AZ **Şallaq** is. kırbaç; TS **Şallak** sf. 2. a. hlk. Giyimine özen göstermeyen kimse.

AZ **Şamata** is. [Ar.] şamata. 1. Öç alır gibi sevinç duyma. 2. Serzeniş, başa kakma, takaza, kınama; takdir, paylama; TS **Şamata** a. [Ar.] şemāte. Gürültü patırtı.

AZ **Şarap** is. gümbür. Ağır bir şeyin bütün ağırlığı ile yere düşmesinden oluşan ses; TS **Şarap** a. [Ar.] şerāb. Üzüm veya başka meyve sularını türlü yöntemlerle mayalandırarak elde edilen alkollü içki, mey.

AZ **Şarj** is. [Fr.] karikatür. İnsan ve toplumla ilgili her tür olayı konu alarak abartılı bir biçimde belirten, düşündürücü ve güldürücü resim; TS **Şarj** a. [Fr.] charge. fiz. Yükleme.

AZ **Şatır** is. [Ar.] fırıncı. Ekmek pişiren, ekmekçi; TS **Şatır** sf. (şa:tır) [Ar.] şātir. esk. 2. a. tar. Tören ve alaylarda padişahın, vezirin yanında yürüyen görevliler.

AZ **Şayka** is. [Rus.] çete. Yasal olmayan işleri yapmak veya etrafındakileri korkutmak amacıyla bir araya gelmiş topluluk; TS **Şayka** a. (şa'yka) [Mac.] sajka. den. Türklerin Karadeniz'deki ırmak kıyılarının korunmasında, Rus Kazakların kıyılarına saldırmada kullandıkları altı düz, yayvan gemi.

AZ **Şenlik** is. meskun. Yaşanan yer, şenelmiş, nüfus yoğunluğu olan alan; TS **Şenlik** a. 1. Şen olma durumu, şetaret. 2. Belli günlerde yapılan, coşku veren eğlendirici gösterilerin tümü, bayram. 3. sin. ve tiy. Festival. 4. mec. Sevinç, neşe.

AZ **Şeş (II)** is. yiv. Top, tüfek vb. içindeki yivlerin her biri; TS **Şeş** a. [Far.] şeş. esk. Altı.

AZ **Şakilçilik** is. kon. fotoğrafçılık. Fotoğrafçının görevi, işi; TS **Şekilcilik** a. Biçimcilik.

AZ **Şerif** is. [Ar.] kl. şerif. 1. Şerefli, şeref sahibi, kutsal, aziz. 2. Asil, necip, şerefli, temiz; TS **Şerif (II)** a. [İng.] Sheriff. 1. Büyük Britanyada kendi bölgesi içinde kralı temsil eden, yasalara saygı gösterilmesini sağlamakla görevli yönetici. 2. Amerika Birleşik Devletleri'nde seçimle işbaşına gelen, hukuki yetkisi sınırlı olan yönetici.

AZ **Şerit** is. [Ar.] ip. Üzerine çamaşır asılan ip, çamaşır ipi; TS **Şerit** a. [Ar.] şerit. 1. Dar, uzun dokuma veya kumaş parçası. 2. Dar, uzun kıyı parçası. 3. Herhangi bir maddenin dar, düz, ince ve uzun parçası. 4. Bir kara yolunda trafik çizgileri ile ayrılmış bölümlerden her biri. 5. hay. b. Şeritgillerden, vücudu yassı, birbirine kenetlenmiş boğumları bulunan ve bazısı metrelerce boyda olan bir bağırsak asalağı, tenya, sığır tenyası, sığır şeridi, abdestbozan.

AZ **Şiltə** is. pileli etek. Pileli mini etek; TS **Şilte** a. Üstünde oturulan, yatılan, içi yünle pamukla doldurulmuş döşek.

AZ **Şişlik** is. şaşlık; sivri şey; sivrilik. 1. Şişe takılarak ateşte pişirilen kuşbaşı (parça) etten ibaret yemek; baharatlanmış, sirkeye yatırılmış kebablık et. 2. Ucu sivri eşya; süngü, kasatura. 3. Keskinlik, incelik; TS **Şişlik (I)** a. Şiş.

AZ **Tab (I)** is. [Far.] takat; dayanırlık. 1. Güç, kuvvet; derman, kudret, mecal; zor, cebir. 2. Sabır, dayanma gücü, katlanırlık, mukavemet gücü; direşkenlik, azim, inat, sebat, sebatkârlık, azimkârlı. **Tab (II)** is. parıltı, yanına. 1. Işık, ziya. 2. Isı, ses ve ışık vererek ya da yayarakoluşan, hızlı yükseltgenme reaksiyonu (tepkime). **Tab (III)** is. [Far.] kıvrım; bükme. 1. Büklüm, kıvrılan kısım. 2. Kıvrırma, büküm işini

yapma; TS **Tab (I)** a. [Ar.] tab'. esk. Mizaç, huy, tabiat, karakter. **Tab (II)** a. [Ar.] tab. Bası.

AZ **Tabaka** is. piliç bonfile. Bütün hâlde yassılatılarak kızartılmış piliç, tavuk; TS **Tabaka (I)** a. [Ar.] tabaka. 1. jeol. Katman. 2. Baskı ve yazıda kullanılan, değişik boyutlarda kesilmiş kâğıt. 3. Derece. 4. top. b. Katman. **Tabaka (II)** a. (taba'ka) [İsp.] tobacco. Cepte taşınan tütün veya sigara kutusu.

AZ **Tabaq** is. [Ar.] tekne; tabla. 1. İçine pirinç, buğday vb. koyup savurarak temizlemek veya bir şeyler koymak için kullanılan, ağaçtan yapılan derin olmayan uzun kap. 2. Tepsisi; tezgâh; TS **Tabak (I)** a. [Ar.] tabak 1. Yiyecek koymaya yarar, az derin ve yayvan kap. **Tabak (II)** a. [Ar.] debbâğ. Sepici.

AZ **Tabaqçı** is. kl. tekneçi; işportacı. 1. Tekne yapan veya satan kimse. 2. Tezgâhta bazı şeyler dolaştırarak satan kimse, tablakar; TS **Tabakçı** a. 1. Tabak yapan veya satan kimse. 2. Lokanta vb. yerlerde bulaşık yıkayan kimse.

AZ **Tabaqçılıq** is. tekneçilik; işportacılık. 1. Tekne vb.ni yapma veya satma işi. 2. Tezgâhta bir şeyler satma işi, tablakârlık; TS **Tabakçılık** a. Tabakçı olma durumu.

AZ **Tak** is. [Far.] omca; TS **Tak (I)** a. Tahta vb. bir şeye vurulduğunda veya silah patlayınca çıkan tok ve sert ses. **Tak (II)** a. (ta:k) [Ar.] tāk. Millî bayramlarda veya önemli bir olayı anmak için düzenlenen şenliklerde, geçit yapılacak caddelere geçici olarak kurulan, yazılar ve çiçeklerle süslenen kemer.

AZ **Talaş** is. telaş. Kaygı, tasa, sıkıntı, endişe; TS **Talaş** a. Testere ile biçilen veya rende, matkap, törpü vb. araçlarla işlenen bir şeyden dökülen kırıntılar.

AZ **Tam (II)** is. [Ar.] Ağız yoluyla alınan tat, lezzet; TS **Tam** sf. [Ar.] tām. 8. a. argo Amerikan doları.

AZ **Tanin** is. [Fr.] tanen. Tıpta ve debbâğlıkta kullanılan mazı tozu; TS **Tanin** a. [Ar.] tanīn. esk. Tınlama.

AZ **Tapu** is. din. b. ibadet. Bir dinin buyruklarını yerine getirme; TS **Tapu** a. 1. huk. Bir taşınmazın üstündeki mülkiyet hakkını gösteren belge. 2. Tapu işlerinin yürütüldüğü kuruluş.

AZ **Taraz** sf. [Far.] dengeli; terazi. 2. is. Marangozlukta, toprak ve inşaat işlerinde yüzeyin düz olup olmadığını kontrol etmek için kullanılan alet; TS **Taraz** a. İpek gibi düz ve parlak bir kumaşın üzerinde bulunan tel tel iplik.

AZ **Tarət** is. [Ar.] defa; TS **Taret** a. [İng.] turret. ask. Gemilerde veya kalelerde, topçu mevzilerinde topun makine bölümünü ve topçuları koruyacak biçimde yapılmış zırhlı kule.

AZ **Tarif** is. [Ar.] tarife. Resmen belirlenmiş vergi, rüsum, maaş vb.nin cetveli; TS **Tarif** a. (ta:rif) [Ar.] ta'rif. 1. Tanım. 2. Bir işin yapılış yöntemini açıklama, belirtme. 3. Bir şeyin bulunduğu yeri, çevre ile ilgisini belirterek açıklama.

AZ **Tariq** is. [Ar.] öz. a. Tarık. Tan yıldızı, Zühre, Venüs; TS **Tarık** a. (tari:ki) [Ar.] tarîk. esk. Yol.

AZ **Tart** is. hay. b. Rus mersini; TS **Tart (I)** a. [Ar.] tard. esk. Kovma, çıkarma. **Tart (II)** a. [Fr.] tarte. Kalıpta pişen bir tür meyveli pasta.

AZ **Tasar** is. tava. Uzun kulplu tava; TS **Tasar** a. Bir iş, bir düşünce sırasını, düzeyini gösteren resim, yazı, plan.

AZ **Taş** is. dış. Herhangi bir cisim veya alanın sınırları içinde bulunmayan yer, hariç, iç karşıtı, dış görünüş; TS **Taş** a. 1. Kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren, rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde. 3. Bazı yerlerde ve işlerde kullanılmak için bu maddeden özel olarak hazırlanmış malzeme. 4. Yapı işlerinde kullanılmak için bu maddeden hazırlanmış malzeme. 5. Mücevherlerde kullanılan yüksek değerli cevher. 6. Dama, domino vb. oyunlarda kullanılan metal, kemik, plastik veya tahta parçalardan her biri. 7. tıp Bazı organların içinde, özellikle idrar kesesi vb.nde oluşan, türlü biçim ve hacim, deki katı madde. 8. jeol. Bazı kütlelerden kopan veya koparılan parça. 9. mec. Üstü kapalı bir biçimde söylenen iğneleyici söz.

AZ **Tat** is. yerleşik. Göçer hayat yaşamayan, göçer olmayan; TS **Tat (I)** a. 1. Canlıların besinlerdeki uçucu olmayan bileşikleri damak, boğaz ve dil yüzeyindeki mukoza noktaları aracılığıyla algıladığı duyum. 2. Tatlılık. 3. mec. Hoşa giden durum, lezzet, zevk. **Tat (II)** a. hlk. Dilsiz.

AZ **Tav** is. [Far.] takat; dayanırlık; TS **Tav** a. [Far.] tāv. 1. İşlenecek bir nesnede bulunması gereken ısıнын, nemin yeterli olması durumu. 2. Hayvanlarda besili olma durumu. 3. mec. En uygun durum ve zaman. 4. mec. Hazır olma.

AZ **Tayfa** is. [Ar.] kabile; sop. 1. Dil ve toprak birliğine sahip insanlar topluluğu boy, uruk. 2. kon. Halk, millet. 3. kon. Akraba, soy sop, klan. 4. kon. şak. Genel

özelliklere sahip şahıslar topluluğu (genelde ihtisas, sanat, düşünce vb.); TS **Tayfa** a. [Ar.] tā'ife. 1. den. Gemide türlü işlerde çalıştırılan sefer işçisi. 2. Bu sefer işçilerinin topluluğu. 3. Zeytin toplayan işçi. 4. hkr. Bir adamın yanında bulunan yordakçılar, koşuntu.

AZ **Texnik** is. [Yun.] teknisyen. 1. Teknolojinin belirli bir sahasında çalışan orta dereceli teknik okul tahsilli uzman, mühendis. 2. Teknoloji sahasında çalışan kimse; TS **Teknik** a. [Fr.] technique. 1. Bir sanat, bir bilim, bir meslek dalında kullanılan yöntemlerin hepsi. 2. Fizik, kimya, malemalik vb. bilimlerden elde edilen verileri iş ve yapını alanında uygulama. 3. Bu uygulamaya dayanan, bu uygulamaya ilişkin. 4. Yol, beceri, yöntem.

AZ **Ter** is. büyük hurç, ter. 1. Genelde yük hayvanlarıyla buğday, yağ, peynir vb. taşımak için kullanılan büyük heybe. 2. şak. Mide, karın; TS **Ter** a. Derinin gözeneklerinden sızan, kendine özgü bir kokusu olan, yapışkan, renksiz, tuzlu sıvı, arak.

AZ **Termin** is. [Lat.] terim; nesne. 1. Bir ilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konuyla ilgili belirli bir kavram, ıstılah. 2. Mantıkta asıl ele alınan şey, üzerinde durulan şey, tasavvur edilen şey, obje; TS **Termin** a. [Alm.] Termin. Belirlenmiş zaman, randevu.

AZ **Teyzə** is. etn. aracı, görücü; TS **Teyze** a. (te'yze) 1. Annenin kız kardeşi, ana yarısı.

AZ **Tək (III)** is. dip. 1. En dip, alt. 2. Derinlik; dip taraf, kuytu yer, iç taraf. **Tək (IV)** is. salı. Haftanın ikinci günü; TS **Tek (I)** sf. 3. a. Birbirini tamamlayan veya aynı türden olan nesnelerden her biri.

AZ **Tələtin** is. kese. Para vb. koymak için kullanılan kese; TS **Telatin** a. [Rus.] esk. Bir tür sağlam, yumuşak dana veya öküz derisi.

AZ **Tələbkərlıq** is. [Ar.] ciddilik. 1. Ciddi olma durumu, titizlik; kesinlik. 2. İş ciddiye alma hâli, sertlik, sıkılık; TS **Talepkârlık** a. İsteklilik.

AZ **Tələq** is. [Ar.] talak, boşanma. Nikâhlı kadım bırakma; TS **Telek** a. hay. b. Kuşların gövde, kanat ve kuyruğunda bulunan, uçma, örtü ve kuyruk telekleri olarak üçe ayrılan, çeşitli renklerde kalın eksenli tüy.

AZ **Tənis (I)** dişilleştirme. “ünûset”den. Bir kelimeyi dişil “müennes” yapma, dişil duruma sokma (kelimenin sonuna “t” getirilerek yapılır) **Tənis (II)** is. [Ar.] alıştırma.

“Güns”den. 1. Munis kılma, alıştırmak işi, alıştırılma. 2. Bir hayvanı terbiye ederek çalıştırılır, işe yarar hâle getirme; TS **Tenis** a. [Fr.] tenis. sp. Ağla ortasından ikiye bölünen bir alanda tek veya çift oyuncuların raketle karşılıklı vurdukları, çeldikleri topu, belli kurallara göre, karşılanamayacak biçimde birbirlerinin alanına düşürerek sayı kazanmaları esasına dayanan oyun, alan topu.

AZ **Tənkis** is. döndürülme. Başı aşağıya gelecek şekilde olma, tepetakla duruma gelme; TS **Tenkis** a. (tenki:si) [Ar.] tenkīs. esk. Azaltma, eksiltme.

AZ **Təntənə** is. [Ar.] debdebe. 1. İhtişam, tantana, görkem, şenlik. 2. Tantanalı, debdebeli, ihtişamlı meclis, merasim, ziyafet, bayram. 3. mec. Galibiyet, başarı, sevinç; TS **Tentene** a. [Fr.] dentelle. hlk. Dantel.

AZ **Təpilmə (I)** is. 1. Halk tababetinde vücudun kırık, çıkık, ezik yerine konan yağlı sıcak hamur parçası. 2. Manti pişirmek için yayılarak kesilmiş ve azıcık kurutulmuş hamur parçaları. **Təpilmə (II)** is. kurutulma. Ateş üzerinde hafifçe kurutulma; TS **Tepilme** a. Tepilmek işi.

AZ **Tərək** is. [Far.] aş. Unun yağda kızartılmasından sonra sıra veya pekmeze birlikte rayıhalı şeylerin ilave edilmesiyle hazırlanan bir tür tatlı; TS **Terek** a. esk. 1. Evlerin veya dükkânların yüksekçe yerinde bulunan raf. 2. Başlık veya şapkanın öndeki çıkıntılı bölümü.

AZ **Tərs (II)** is. [Far.] korku. Beklenen veya yaklaşan bir tehlike karşısında oluşan duygu, heyecan, dehşet, telaş hissi; TS **Ters (I)** sf. 2. a. Bir şeyin içe gelen yanı, arkası. 3. a. Kesici bir aletin kesmeyen yanı. 6. a. mec. Bir şeyin aksi, karşıtı. **Ters (II)** a. Hayvan pisliği.

AZ **Təsviyəçi** is. tar. tasfiyeci. Tasfiyecilik taraftarı olan kimse; TS **Tesviyeci** a. Metal, tahta vb. maddelerden yapılmış parçaları istenilen biçime sokmak için işleyerek düzelten zanaatçı.

AZ **Təsviyəçilik** is. tar. tasfiyecilik. 1. Herhangi bir toplumsal olgudan yabancı ögelerin ayıklanmasını isteyen kimse. 2. 1908-1912 yıllarında Rusya'da illegal komünist partisinin tasfiyesi için mücadele eden Menşevik akımı; TS **Tesviyecilik** a. Tesviyecinin işi veya mesleği.

AZ **Tığ** is. küme. Büyük küme, yığın; TS **Tığ (I)** a. [Far.] tığ. 1. Dantel veya yün örmekte kullanılan, ucu çengelli kısa şiş. 2. Biz. 3. Demirci ve tesviyecilerin delikleri

büyütmek veya eşit duruma getirmek için kullandıkları takım. **Tığ (II)** a. [Far.] tığ esk. Kılıç.

AZ **Tır** is. inat; hiddet. 1. Ayak direme, dikine gitme, direnme. 2. Öfke, şiddetli kızgınlık, sertlik; TS **Tır** a. Genellikle uluslararası kara yolu taşımacılığında kullanılan, dingil sayısı fazla olan uzun kamyon.

AZ **Tırıq** is. k. ishal. 1. Bağırsaklarda peristaltik, salgı veya permabilite artışı ve su emilmesinin azalmasına bağlı olarak sık sık ve sulu kıvamda görülen dışkı. 2. mec. İşe yaramaz; TS **Tırık** a. Bir nesnenin art arda iki yere çarpmasından çıkan ince ve kuru ses.

AZ **Tırpan** is. darbe. Bir şeyi veya birini sarsan, kötü duruma düşüren olay veya durum; TS **Tırpan** a. [Rum.] 1. Uzun bir sapın ucuna tutturulan, ot, ekin vb.ni biçmeye yarayan, hafifçe kıvrık, uzun çelik bıçak. 2. sp. Güreşte devirmek amacıyla rakibin ayak bileklerine hızla ayak vurarak yapılan bir oyun.

AZ **Tin (I)** is. köşe; kenar. 1. Bir şeyin iki dış tarafının, yüzeyinin birleştiği, kesiştiği yer, bucak. 2. İki sokağın, caddenin kesiştiği yer. 3. Bir şeyin kenarı. 4. İki şeyin kesiştiği yerde olan, kenarda olan. **Tin (II)** is. karbon monoksit. Kömür gazı, duman. **Tin (III)** is. [Ar.] balçık. **Tin (IV)** is. [Ar.] incir; TS **Tin** a. ruh b. 1. Ruh. 2. fel. Birtakım fizikötesi kurucularının, gerçeği ve evreni açıklamak için her şeyin özü, temeli veya yapıcısı olarak benimsedikleri madde dışı varlık.

AZ **Tiryak** is. [Far.] afyon. 1. Olgunlaşmamış haşhaştan üretilmiş güçlü uyuşturucu madde, uyuşturucu. 2. Beyin ve akli uyuşturan, gerçek varlıkları doğru düzgün kavramaya engel olan şey; TS **Tiryak** a. (tirya:kı) [Ar.] tiryak. esk. Bitkisel, hayvansal ve madensel maddelerin karışımından yapılan macun, panzehir.

AZ **Titr** is. [Fr.] altyazı; titre. 1. Sinema filmi üzerinde olan alt yazı. 2. Dokuma sanayiinde kullanılan ipek ipliklerin veya liflerin kalınlığının ölçü birimleriyle ifade olunan karakteristiği; TS **Titr** a. [Fr.] titre. San.

AZ **Tol (I)** is. [Fr.] katranlı kâğıt. Katranlı karton. **Tol (II)** is. [Fr.] as. trotil. Trinitrotolüol, güçlü bir patlayıcı madde; TS **Tol** a. hlk. 1. Taş kemer veya taş kemerlerle yapılmış ev, oda, kapı vb. şey. 2. Yayla veya bahçe kulübesi. 3. Küçük köy.

AZ **Tonqa** is. mec. kaplan. Savaşçı, kahraman, yiğit; TS **Tonga** a. (to'nga) argo Hile, düzen, tuzak.

AZ **Topbaş** is. topbaş. Kılçıksız, iri ve yeğlenen bir buğday türü; TS **Topbaş** a. (to'pbaş) bit. b. Anadolu'da özellikle Tokat yöresinde yetiştirilen açık renkli, orta boy yapraklı ve tatlı içimli bir tütün türü.

AZ **Topur** is. hlk. tirpidin. Tarlada toprağı işlemek için kullanılan ağaç saplı, çatalı bahçe çapası, çapa, kazma; TS **Topur** a. hlk. 1. Kestanenin dikenli olan dış kabuğu. 2. Fındığın dışındaki yeşil kabuk.

AZ **Torum** is. dölsuyu. İnsan ve hayvanlarda (erkeklerde) olan tohum, meni, tohum, sperm; TS **Torum** a. hlk. Deve yavrusu.

AZ **Tost** is. [İng.] kon. şerefe içme. Bir kimsenin sağlığına kaldırılan kadeh, bir kimse için içki sofrasında söylenen güzel gözler ve iltifatlardan sonra kadeh kaldırma; TS **Tost** a. [İng.] toast. İçine peynir, sucuk vb. konularak özel makinesiyle gevretilip kızartılmış ekmek.

AZ **Toyluq** is. düğünlük. Düğün için ayrılmış, düğün için yapılmış, alınmış; TS **Toyluk** a. 1. Toy olma durumu, acemilik. 2. Toyca davranış, acemilik.

AZ **Tozluq** is. bit. b. tozluluk; toz keseciği. 1. Tozun dumanın birbirine karıştığı yer, çokça toz olan yer. 2. Çiçekte erkek organın toz meydana gelen yukarı kısmı; TS **Tozluk** a. Pantolonun paçasını tozdan korumak için ayakkabının üzerine geçirilip düğmelenen veya dizden aşağı uzanarak ayağın üstünü örten dar paçalık, getr.

AZ **Tribun** is. [Lat.] hatip gazeteci. 1. tar. Eski Roma'da çeşitli görevli şahısların adı. 2. Görkemli yazar ve hitabetçi; TS **Tribün** a. [Fr.] tribune. 1. Spor salonu, stadyum, hipodrom vb. yarışma ve gösteri yapılan yerlerde seyircilerin oturduğu koltuklu veya basamaklı bölüm, sekilik. 2. Burada oturan seyirciler.

AZ **Tura** is. [Lat.] kale. Satrançta kale figürü; TS **Tura** a. (tu'ra) 1. Tuğra. 2. Metal paranın resimli yüzü. 3. Halat gibi örülmüş iplik çilesi. 4. hlk. Bazı oyunlarda, vurmak için kullanılan düğümlemiş mendil. 5. hlk. Ucu düğümlemiş bir mendil aracılığıyla yanan veya yanılanların ebe tarafından cezalandırıldığı bir tür çocuk oyunu.

AZ **Tuş (II)** is. [Alm.] fanfar. Merasim borusu, tören marşı, bir çeşit kısa, sert ve keskin tören bestesi. **Tuş (III)** is. [Alm.] çini mürekkep. Simsiyah, ince ve solmaz bir

is mürekkebi, özellikle yalama usulü resim boyamada ve çizgi çizmede kullanılan ve koloidal is karasından elde edilen katı ve sıvı mürekkep. **Tuş (IV)** is. kon. düş. Uyurken zihinde beliren olayların, düşüncelerin bütünü, rüya. **Tuş (V)** is. kon. karşı. Bir şeyin, bir yerin, bir kimsenin, esas tutulan yüzünün ilerisi; TS **Tuş (I)** a. [Fr.] touche 1. Piyano, org vb. müzik aletleriyle daktilo, hesap makinesi, bilgisayar ve telefon gibi makinelerde parmak vurulan yerlerin adı. 2. Yağlı boya ressamlığında fırçadaki boyanın tuvale sürülüş biçimi. 3. sp. Eskrimde kılıcın ucunun karşı oyuncunun göğüs ve karın bölgesini koruyan özel giysinin bir bölümüne değmesi. **Tuş (II)** a. sp. Güreşte oyun sırasında iki omzun aynı anda yere değmesiyle oluşan yenilgi.

AZ **Tutar** is. takat. Güç, kuvvet, derman, mecal; TS **Tutar** a. 1. Nicelik bakımından bir şeyin bütünü. 2. Para miktarı, meblağ.

AZ **Tutqunluq** is. koyuluk; donukluk. 1. Bulutluluk, kapalılık; kapalı havanın hâli. 2. Kısıklık, boğukluk (ses). 3. mec. Gamlılık, kederlilik, perişanlık. 4. mec. Dumanlılık, belirsizlik, açıklığın olmadığı durum. 5. Solgunluk; TS **Tutkunluk** a. Tutkun olma durumu, meftuniyet, meftunluk.

AZ **Tutucu** is. yakalayıcı. Bir şeyi tutan, yakalayan; bir şeye engel olan; TS **Tutucu** sf. 2. a. sp. Durmalı çıkışlarda, bisikletçiye yardım eden kişi.

AZ **Tutuqluq** is. koyuluk; donukluk; TS **Tutukluk** a. 1. Tutuk olma durumu, konuşma korkusu. 2. Düzgün işlememe durumu.

AZ **Tutum** is. kapasite; sığa. 1. Belirli bir miktar şeyi içine almak, kendi içinde yerleştirmek yeteneği, istiap hacmi. 2. fiz. Bir kondansatörün elektrik yığma sınırı; TS **Tutum** a. 1. Tutulan yol, tavır. 2. Para veya herhangi bir şeyi dikkatli kullanma, idare, idareli tüketme, iktisat, tasarruf, ekonomi.

AZ **Tutumluluq** is. genişlik. istiap, istiap haddi; büyüklük; TS **Tutumluluk** a. Tutumlu olma durumu.

AZ **Tutumsuzluq** is. hacimsizlik; gıdasızlık. 1. İstiabı az olma durumu, hacmi büyük olmama hâli. 2. Açlığı giderme, doyurma yeteneğinden yoksunluk; TS **Tutumsuzluk** a. Tutumsuz olma durumu, müsriflik, savurganlık.

AZ **Tuz** is. [Poly.] birli; saygın. 1. İskambil kâğıdında birlik, as. 2. mec. kon. Herhangi bir çevrede en yüksek mevkiye sahip olan kimse, tanınmış, şöhretli kimse;

TS **Tuz** a. kim. 1. Kokusuz, suda eriyen, yiyecekleri korumada ve tatlandırmada kullanılan billursu madde. 2. Bir asitteki hidrojenin yerini bir bazın almasıyla oluşan birleşim, sodyum klorür.

AZ **Tuzluq** is. Ahşap tabak; TS **Tuzluk** a. 1. İçine tuz konulan kap. 2. anat. Atlarda gözün üstündeki, insanlarda köprücük kemiğinin ardındaki çukur yer. 3. hlk. Otlayan hayvanların tuz gereksinimini karşılamak üzere, öğütülmüş kaya tuzlarının, yağmurdan korunmasını ve hayvanların rahatça yararlanmasını sağlayan üstü kapalı yer.

AZ **Tülü** is. [Ar.] doğuş, tulu. 1. Doğma, çıkma, görünme (güneş). 2. mec. Başlangıç, çıkma, zuhur etme, meydana gelme, hasıl olma; TS **Tülü** a. hay. b. Uzun tüylü, özel güreşlerde yararlanılan erkek deve. .

AZ **Tüy** is. iç. Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, dâhil, dış karşıtı; TS **Tüy** a. 1. İnsan ve hayvan derisi üzerinde bulunan ince, kısa, yumuşak ve sık uzantılar. 2. Kuşların gövdesini örten ince ve tel gibi uzantıların her biri veya tamamı. 3. Bazı bitki ve meyvelerle bazı dokumalar üzerinde görülen ince, kısa, yumuşak ve sık uzantılar.

AZ **Uğurluluq** is. başarılilik. 1. Başarılı olma durumu. 2. Başarılı olma, muvaffakiyetli olma; TS **Uğurluluk** a. Uğurlu olma durumu, meymenetlilik.

AZ **Ulaq (I)** is. eşek. 1. Yük ve binek hayvanı. 2. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, memeliler mammalia sınıfının, tek parmaklılar perissodactyla takımının, atgiller equidae ailesine girer. **Ulaq (II)** is. öküz. Çift sürmekte, kağı çekmekte kullanılan, etinden yararlanılan, iğdiş edilmiş erkek sığır; TS **Ulak** a. Haberci.

AZ **Ulam** is. uzaklaştırma; imece. 1. Uzaklara götürme, izini kaybettirme. 2. Topluluğu ilgilendiren veya bir şahsa ait işlerin elbirliği ile ücretsiz yapılması; TS **Ulam** a. 1. Aralarında herhangi bir bakımdan ilgi veya benzerlik bulunan şeylerin tümü, makule, kategori. 2. fel. ve man. Nesnel gerçekliğin ve bilginin en genel ve temel özelliklerini, ilişkilerini yansıtan temel kavramların her biri, nicelik, nitelik, bağıntı, makule, kategori.

AZ **Uran** is. [Yun.] uranyum; TS **Uran** a. Sanayi.

AZ **Uzaq** sf. uzak. 8. is. mec. Yabancı, özge, yad olmayan, yakın; TS **Uzak** sf. 6. a. Yakın olmayan yer.

AZ **Üçaylıq** is. üç aylık. 1. Üç ay için yapılan, üç aylık zaman göz önünde tutulmuş veya üç ay içinde olmuş, çeyreklik. 2. Üç aylık olan, yaşı üç ay olan, üç ay önce doğmuş insan veya hayvan; TS **Üç aylık** a. Üç ayda bir ödenen emekli aylığı.

AZ **Üçlü** sf. üçlü. 4. is. ed. Kıtaları üçer mısradan oluşan şiir; TS **Üçlü** sf. 3. a. İskambil, domino vb. oyunlarda üzerinde üç işareti veya noktası bulunan kâğıt veya pul. 4. a. müz. Üç ses veya çalgı için düzenlenmiş müzik parçası, trio. 5. a. müz. Bu parçayı çalan üç kişilik müzik topluluğu, trio.

AZ **Üçlük** is. üçlük. 1. bk. üçmanatlık. 2. İskambil kâğıdında üçlü. 3. Üç numaralı. 4. Üç çalgıdan oluşan müzisyenler grubu. 5. Üç kişilik orkestra. 6. Bir iş için üç kişiden oluşturulmuş komisyon; TS **Üçlük** sf. 2. a. sp. Basketbolda ceza alanı dışından atılan topun potaya geçirilmesi sonucu kazanılan üç sayı değerindeki atış.

AZ **Üfürüm** is. üfleme. Üfleme ile bir nefeste ağızdan çıkarılan hava; TS **Üfürüm** a. tıp Kalbin kanı damarlara pompalaması sırasında, zarında veya kapakçığında bulunan delik yüzünden ortaya çıkan normal dışı ses.

AZ **Ünsiyet (I)** is. [Ar.] ünsiyet. 1. Karşılıklı ilişki, münasebet, alaka, yakınlık. 2. İnsan. **Ünsiyet (II)** is. dbl. iletişim. Bir bilginin, bir haberin, bir niyetin, bir konuşmanın ilkel veya gelişmiş bir işaret sisteminden yararlanılarak bir zihinden başka bir zihne yahut da bir merkezden başka bir merkeze ulaştırılması; TS **Ünsiyet** a. [Ar.] ünsiyet. Alışkanlık.

AZ **Üzgünlük** is. bitkinlik; cılızlık. 1. Yorgunluk, yıpranmışlık, ezginlik. 2. Zayıflık, zayıf düşme, bir deri bir kemik kalma durumu. 3. Bitaplık, bitiklik, takatsizlik; TS **Üzgünlük** a. Üzgün olma durumu, neşesizlik.

AZ **Üzlük (I)** is. döşeme; peçe; yüzlük; siperlik; kılıf. 1. Bir şeye yüz, kılıf, kapak yapmak için yarayan şey, kaplama. 2. Bir şeyin yüzünü kaplamak için yarayan, döşemelik veya kaplamalık. 3. Yüze takılan şey, yüz örtüsü. 4. Yüze takılan örtü, yüzün üstüne geçirilen yapma yüz, maske. 5. Tolga siperliği, şapka siperliği, viziye. 6. Bir şeyi sarıp korumaya yarayan nesne, koruduğu eşyanın şekline göre hazırlanmış kab, muhafaza, gılaf. 7. Ekmeğin yüzüne sürülen yağ vb. **Üzlük (II)** is. duvak. Genelde gelinlerin yüzüne örtülen kırmızı renkli duvak. **Üzlük (III)** is. seramik kapak. Çeşitli kapacak için yapılmış kapak; TS **Üzlük** a. hlk. Topraktan yapılmış, kulpsuz, küçük çömlek.

AZ **Üzsüzlük** is. çekingenlik; kaymaksızlık. 1. mec. Sıkılganlık, mahcubiyet; utangaçlık. 2. Kaymağı, yüzünde biriken yağı olmama durumu; TS **Yüzsüzlük** a. Yüzsüz olma durumu, yüzsüzce davranış.

AZ **Varaq** is. ev. Bir kimsenin veya ailenin içinde yaşadığı yer, konut, hane; TS **Varak** a. [Ar.] varak. esk. 1. Yaprak. 2. Yazılı kâğıt, varaka. 3. Altın, gümüş veya başka madenler dövülerek oluşturulan ince, parlak yaprak, altın varak, gümüş varak.

AZ **Varan (I)** is. hay. b. çöl varanı. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, sürüngenler reptilia sınıfının, pullu sürüngenler squamata takımının, varangiller varanidae ailesindendir; TS **Varan** a. Bir olayın tek kalmayıp arkadan daha başkalarının gelebileceğini anlatmak için birden başlayarak sıra ile sayıların başına getirilen bir söz.

AZ **Varis** is. [Ar.] varis. 1. Mirasçı, bir şahsın ölümünden sonra yakın akrabalık veya vasiyet yoluyla onun servetine, malına ve mülküne sahip olan kimse. 2. İrsiyet yoluyla baba ve annesinden, soyundan bir şey almış bir şahıs veya hayvan. 3. mec. Bir işi devam ettiren; TS **Varis** a. [Fr.] varice. tıp Toplardamar genişlemesi; ordubozan.

AZ **Vaz (I)** is. çile. İpekçilikte çile şeklinde sarılan ince ipek iplik. **Vaz (II)** is. vaz. Birleşik fiillerde kullanılır. 1. Koyma, atma. 2. Belirtme. 3. Tayin etme. 4. Kurma. 5. Duruş, tavır; TS **Vaz** a. [Ar.] vaz. esk. Konma, konulma.

AZ **Veriliş** is. yayın. Radyo veya televizyon vasıtasıyla yapılan neşriyat; TS **Veriliş** a. Verilme işi.

AZ **Vərə** is. [Ar.] sakınma. Haramdan uzak durma; TS **Vere** a. [Sırpça] tar. Bir kalenin veya tahkim edilmiş bir yerin teslimi.

AZ **Vəznə** is. [Ar.] kl. cepçik. Kafkaslara has giyim olan çerkeskanın göğsüne dikilen ve süs için mermi koymaya yarayan cepçiklerden her biri; TS **Vezne** a. [Ar.] vezne 1. Banka vb. kurum ve kuruluşlarda para alınıp verilen yer. 2. esk. Terazî.

AZ **Vida** is. [Ar.] veda. Ayrılma, ayrılış; ayrılırken söylenen selamlama sözü; TS **Vida** a. (vi'da) [İt.] vite. Döndürülerek bir yere sokulan burmalı çivi.

AZ **Volta (I)** is. [İt.] müz. Notaların son bölümlerinin anlamı. **Volta (II)** is. [Fr.] Bir tür ince ipekli kumaş; TS **Volta** a. (vo'lta) [İt.] volta. den. 1. Bir yere bir kez dolama veya babalara yöntemince sarma. 2. Zincirin demire veya iki zincirin birbirine

dolanması. 3. Geminin rüzgara karşı gidebilmek için sağa sola zik zak yapması. 4. argo Sürekli aşağı yukarı gidip gelme, yürütme, dolaşma.

AZ **Vurğun (I)** is. kötü ruh, kalp krizi. 1. İnsanlara zarar verdiğine inanılan hayalet varlık, gulyabani, cin vb. gözle görülmeyen yaratık. 2. tıp Kalbin normal çalışmasını birdenbire engelleyen, önlem alınmazsa ölüme yol açan rahatsızlık, kalp rahatsızlığı; TS **Vurgun** a. 1. Kolayca ve haksız ele geçen kazanç. 2. Sıcak, soğuk, dolu vb. etkilerle ürünlerde görülen zarar. 3. Çok derinlerdeki suyun basıncı dolayısıyla iki akıntı arasında sıkışıp kalma, düzenli hava alıp verememe, birden su yüzüne çıkma vb. durumlarda dalgıcın uğradığı inme veya ölüm.

AZ **Yalman** is. yele; saç. 1. At, aslan vb. hayvanların ensesinde veya boynunda bulunan uzun kıllar. 2. Baş derisini kaplayan kıllar; TS **Yalman** sf. hlk. 3. a. Kesici ve batıcı araçların kesen veya batan bölümü.

AZ **Yalpaq** is. yaprak. Bitkilerde solunum, karbon özümlemesi, terleme vb. olayların olduğu, çoğu klorofilli, yeşil ve türlü biçimdeki bölümlerden her biri; TS **Yalpak** a. hlk. 1. Dalkavuk. 2. Sarp yer, uçurum.

AZ **Yamaq** is. yama. 1. Delik ve yırtık yeri kapamaya yarayan parça, yama. 2. mec. Yama gibi görünen, genel ahengi, düzeni, mizanı bozan, uymayan, yakışmayan, yersiz, gereksiz ilave edilmiş şey; TS **Yamak** a. 1. Bir işte yardımcı olarak çalışan erkek. 2. tar. Yeniçeri Ocağında topçu ve humbaracı gibi askerî kuruluşlarda aday olarak bulunan kimse. 3. mec. Birinin etkisinde kalarak onun sözünden çıkmayan kimse.

AZ **Yançı (I)** is. hlk. yandaş. 1. Küskün iki tarafı barıştıran kimse; vasıtaçı. 2. hlk Yanında çocuğu olan işçi kadın. **Yançı (II)** is. hlk. Kuzey Azerbaycan'ın Şeki bölgesinde güveyinin sağdıç ve solducuna verilen ad; TS **Yancı** a. 1. Kahvelerde oynanan oyunları seyreden ve bedavadan yiyip içen kimse. 2. ask. Düşmana karşı ilerleyen bir kuvvetin yandan gelebilecek baskınlardan korunmak amacıyla oluşturduğu emniyet birliği.

AZ **Yançıq** is. Atın üzerine örtülen zırh; TS **Yancık** a. Genellikle çobanların kullandığı azık torbası.

AZ **Yandıq** is. nispet. Birini üzme için veya inat olsun diye yapılan iş; TS **Yandık** a. bit. b. Baklagillerden, sıcak ve kurak bölgelerde yetişen, sarımtırak küçük

tohumlarından kudret helvasına benzer bir madde elde edilen bitki (Alhagi maurorum).

AZ Yapıq (II) is. etn.1. Eskiden gelini bezeme esnasında yüzüne yapılan geçici ben. 2. Kadife veya atlas üzerine sırma tel ve inci ile yapılan küçük çiçeğe verilen ad; TS **Yapık** a. hlk. 1. Belleme. 2. tar. Yeniçerilerin giydikleri üstlük.

AZ Yapışıklıq is. letafet. Sevimlilik, cazibe, caziplik; TS **Yapışıklık** a. Yapışık olma durumu.

AZ Yardağ is. yoldaş. 1. Silah arkadaşı. 2. Arkadaş, dost, yol arkadaşı; TS **Yardak** a. esk. Özellikle kötü işlerde yardım.

AZ Yarıcı (II) is. yardımcı. Yardım eden veya gerektiğinde yardım edecek olan kimse vb., muavin, muin, yaver, asistan; TS **Yarıcı** a. Ortakçı.

AZ Yarmaaşı is. bulgur pilavı. Bulgur ile pişirilen yemek; TS **Yarma aş** a. Bitki veya ağaçlarda, kalın çaplı anacın tepesi düzgün biçimde kesildikten ve perdahlandıktan sonra, tam orta yerinden 45 santimetre derinliğinde açılan yarığa bir kalem yerleştirilerek yapılan bir aş.

AZ Yasaçılıq is. kl. koruculuk. Korucunun işi, görevi; TS **Yasakçılık** a. Yasakçı olma durumu.

AZ Yaslama is. hlk. yas yemeği. Halk âdeti gereği ölen kimsenin evine ölümün üçüncü gününe kadar, yedinci ve kırkinci günleri getirilen ve yardım gayesini güden yemek vb; TS **Yaslama** a. Yaslamak işi.

AZ Yatır is. zenginlik. 1. Dokunulmadan saklanan değerli şeyler; altın, gümüş, servet; hazine. 2. Kanaat edilerek toplanmış, saklanmış para vb; TS **Yatır** a. Doğaüstü gücü bulunduğu ve insanlara yardım ettiğine inanılan kimsenin mezarı.

AZ Yavanlıq is. katık. 1. Ekmeğe katık edilerek yenen her şey. 2. Her türlü erzak. 3. Ekmeğe katık edilerek çok az kullanılan yoğurt, yağ, kavurma vb; TS **Yavanlık** a. Yavan olma durumu.

AZ Yavaşa is. pestil, ip. 1. İnce yufka biçiminde kurutulmuş meyve ezmesi, bastık. 2. Nal çakarken sakinleştirmek için atın ağzına bağlanan tek tarafı bir sopaya tutturulmuş kalınca ip; TS **Yavaşa** a. hlk. Burunduruk.

AZ **Yaymacı** is. Yayma, dağıtma işini yapan kimse; TS **Yaymacı** a. Pazarlarda veya sokaklarda sergi açıp ufak tefek eşya veya hırdavat satan kimse.

AZ **Yazıcı (II)** is. etn. bezekçi; TS **Yazıcı** a. 1. Yazar. 2. İş yazı yazma olan kimse. 3. bl. Bilgisayarda hazırlanan metnin yazılı sayfa hâlinde dökümünü veren araç. 4. ask Orduda yazı işleri ile uğraşan er veya erbaş. 5. sin. Bir filmin yazılarını hazırlayan, yazıcı cihazı kullanan kimse.

AZ **Yazılı (I)** is. Üzerinde dua veya Kur'an ayetleri olan kumaş; TS **Yazılı** sf. 3. a. Yazılı sınav.

AZ **Yazlıq** is. baharlık. 1. İlkbahar vakti, ilkbahar esnasında. 2. İlkbaharda ekilen veya yetişen, olgunlaşan; TS **Yazlık** a. 1. Yazın oturulan yer.

AZ **Yedək (I)** is. yedek. 1. Hayvan çekilen ip, yular sapı. 2. Gemiye vb. sahile, iskeleye bağlamak için kullanılan ip veya zincir. 3. Motorlu vasıtaya takılan araba. **Yedək (II)** is. Alt kısmı geniş, ağız kısmı dar olan bakır kap; TS **Yedek** sf. 3. a. Yularından çekilerek götürülen boş binek hayvanı.

AZ **Yegan** is. [Far.] yegân. 1. Alt oktavın (basın) ilk notası. 2. Tavla oyununda çift gelen tek rakamlı zarla alınan kapı; TS **Yegân** ç. a. (yegâ:n) [Far.] yegân. esk. Birler, tekler.

AZ **Yelmə** is. saç. Başın derisini kaplayan tüyler; TS **Yelme** a.1. Yelmek işi. 2. Yırtmaçlı zırh.

AZ **Yelpik** is. yelpaze; sineklik; TS **Yelpik** a. hlk. Nefes darlığı.

AZ **Yetkə** is. etek. Giysinin belden aşağıda kalan bölümü; TS **Yetke** a. 1. Otorite. 2. Yeterliğine herkesi inandırarak bir kimsenin kendisine sağladığı itaat ve güven, otorite, sulta, velayet.

AZ **Yoğunluq** is. kalınlık; şişmanlık; kabalık. 1. Kalın şeyin hâli ve niteliği. 2. Şişmanlık, semizlik. 3. mec. kon. kabalık, edepsizlik; TS **Yoğunluk** a. 1. Yoğun olma durumu. 2. Yoğun bir maddenin özelliği, kesafet. 3. fiz. Bir cismin birim hacminin kütlesi, gravite.

AZ **Yolçuluq** is. dilencilik. Sefillik, yoksulluk, dilencilik yapan kimsenin hâli; TS **Yolculuk** a. 1. Ülkeden ülkeye veya bir ülke içinde bir yerden bir yere gidiş veya geliş, gezi, seyahat, sefer. 2. Bu gidiş gelişte geçen süre. 3. Herhangi bir taşıtla bir yere gidip gelme.

AZ **Yunaq** is. Giysileri yıkamada kullanılan yassı ırmak taşı; TS **Yunak** a. hlk. Hamam.

AZ **Yurtluq** is. yurtluk. Yurt olarak tutulan veya ayrılan bölge; TS **Yurtluk** a. 1. Malikâne. 2. tar. Bir yerin gelirinin bir kimseye yalnız ölünceye kadar kullanılması şartıyla ayrılması yöntemi.

AZ **Yürük** is. ulak. Kurye, genelde elçilik postasını yerine ulaştırmakla görevli kimse, posta; TS **Yürük** sf. 2. a. tar. Osmanlı Devletinde otuzar kişilik ocaklar olarak Rumelilye yerleştirilen ve savaş zamanlarında geri hizmetlerde çalıştırılan tımarlı asker.

AZ **Zağarlıq** is. hlk. göbeklilik; övüngenlik. 1. Şişmanlık, karnı büyüklük. 2. Kibirlilik, kurum, çalım; kendini beğenme, böbürlenme; TS **Zağarlık** a. Av köpeği gibi izleme

AZ **Zarafat** is. [Ar.] şaka. Gülmek ve eğlenmek için yapılan komik hareket veya söylenen söz; TS **Zarafet** a. (zara:fet) [Ar.] zarāfet. Zariflik.

AZ **Zəhab** is. [Ar.] gitme. Yola revan olma, gidiş; TS **Zehap** a. (zəha:bı) [Ar.] zehāb. esk. Sanma, sanı, zannetme.

AZ **Zəm (I)** is. [Far.] soğuk. **Zəm (II)** is. [Ar.] ötre. Arap alfabesinde u sesini karşılayan ve harfin üzerine konan işaret; TS **Zem** a. [Ar.] zemm esk. Bir kimseyi kötüleme, yerme, yergi.

AZ **Zərdə** is. bit. b. havuç. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, maydanozgiller umbelliferae ailesindendir; TS **Zerde** a. [Far.] zerde. Safranla renk ve koku verilen bir çeşit şekerli pirinç peltesi.

AZ **Zil (I)** is. [Far.] tiz. 1. Müzik aletlerinin en yüksek tonu, tiz. 2. Kafadan gelen en yüksek ve tiz sesi. 3. mec. Kuyruklu yalan söyleme, katmerli yalan söyleme, tek ayak üzerinde seksen tane yalan sayma. 4. mec. İlişkilerde, sohbet, konuşmada gerilim, gerginlik yaratmak. **Zil (III)** is. kuş gübresi. **Zil (IV)** is. [Ar.] yan. 1. Kaburga. 2. Böyür, yan taraf. **Zil (V)** is. gölge; hami. 1. Gölge; TS **Zil (I)** a. [Far.] zil. 1. İşaret vermek, uyarmak, çağırmak için kullanılan ve bir çan ile bu çana vuran bir tokmaktan oluşan, elle veya başka düzenlerle işletilebilen araç. 2. müz. Birbirine çarparak ses çıkartmak için parmaklara veya tefin kasnağındaki deliklere takılan yuvarlak, metal nesne.

AZ **Zona** is. [Yun.] bölge. İklim, coğrafi şartlar, insan unsuru vb. yönlerden ortak özellik taşıyan toprak parçası, mıntıka, saha; TS **Zona** a. (zo'na) [Lat.] tıp Deride, sinirler boyunca, özellikle gövde, bacak ve yüzde birtakım ağırlı fiskelerle beliren, mikroplu bir hastalık.

1.1.2. Kısmi Yalancı Eş Değerli Adlar

AZ **Ab** is. [Far.] kl. su. 1. Su. 2.mec. Gözyaşı; TS **Ab** (āb) a. [Far.] esk. Su.

AZ **Aba** [Ar.] is. [Ar.] kl. aba. 1. İslam dininde din adamlarının giydikleri kolsuz ve kısa kollu, yakası açık, uzun erkek elbisesi; TS **Aba (II)** a. [Ar.] Abā . 1. Yünün dövülmesiyle yapılan kaba ve kalın kumaş. 2. Bu kumaştan yapılmış yakasız ve uzun üstlük. 3. esk. Bu kumaştan yapılan ve dervişlerce giyilen hırka. 5. Kepenek.

AZ **Abajur** is. [Fr.] abajur. Lambaların ışığını kıran ve doğrudan doğruya göze gelmesine engel olan örü, siperi lamba külahı. TS **Abajur** a. [Fr.] abat-jour. 1. Işığı bir yere toplamak, doğrudan doğruya gözlere vurmasını önlemek için kullanılan, kağıt, kumaş, maden veya renkli camdan yapılmış lamba siperi. 2. Genellikle siperli masa lambası veya ayaklı lamba.

AZ **Abdal** is. [Ar.] abdal. 1. Eskiden bazı gezginlere, dervişlere verilen ad, san. 2. Arif, sufi; TS **Abdal** a. esk. [Ar.] abdāl. 1. Gezgin, derviş. 2. Dilenci kılıklı, üstü başı perişan kimse.

AZ **Abi-Kövsər** is. [Far.+ Ar.]kl. Kevser; abıhayat. 1.Cennette olan bir akarsu, Kevser kuyu. 2. Konuşma dilinde ve edebiyatta şarap çoğunlukla bu suya benzetilir, içki; TS **Abıkevser** a. [Far.+Ar.] (a:bıkevser) Far. Āb+ Ar. Kevser. esk. Cennette bulunduğu inanılan ırmak. Havuz veya çeşmenin suyu.

AZ **Abidə** is.[Ar.] anıt, abide. 1.Tarihi önemi olan bir olay ve tarihi bir şahsa saygı ifadesiolarak yapılan anıt. 2. Eski devirlere ait kültürel eser. 3. Mec. Hatıra, yadigar; TS **Abide** a. (a:bide) [Ar.] ābide. mim. Anıt.

AZ **Acıağacı** is. acı ağaç. Kokarağaçgiller simaroubaceae ailesinden, quassiaamara; TS **Acı ağaç** a. bit. b. Sedef otugillerden, sıcak ülkelerde yetişen, kabuğu ve odunu hekimlikte kullanılan küçük bir ağaç, kavasya (Quassiaamara).

AZ **Acılıq** is. acılık. Acı şeyin hâli,tadı acı olma hâli; TS **Acılık** a. 1. Acı olma durumu. 2. mec. Dokunaklılık, kederlilik, yaşlılık.

AZ **Acıma** is. acıma. 1. Hamurun mayalanıp kabarması. 2. Başka bir kimsenin veya canlının mutsuzluğuna karşı duyulan üzüntü, merhamet; TS **Acıma** a. 1. Acımak durumu. 2. Başka bir kimsenin veya canlının mutsuzluğuna karşı duyulan üzüntü, merhamet, acıma duygusu, acıma hissi.

AZ **Açlıq** is. açlık. 1. Açlık duygusu. 2. Kıtlık, yokluk. 3. mec. Üretimi azlığı. 4. mec. yeni çıkmış tahıldan öğütülen un, ilk harman; TS **Açlık** a. 1. Aç olma durumu. 2. mec. Kıtlık. 3. mec. Aşırı istek içinde bulunma.

AZ **Açar** is. açar, anahtar. 1. Bir kilidi açıp kapamaya yarayan madensel araç. 2. Konuşma dilinde bazen "kilit" yerine kullanılır. 3. Vida ve somunları açıp sıkıştırmaya yarayan alet, anahtar. 4. Şifreli yazılan metinleri çözmek için özel olarak hazırlanmış harf sistemi; genelde bir problemi anlamak, çözmek, duymak için kullanılan yol, vasıta. 5. Zor bir metni iyi anlamak için sade bir şekilde açıklanan yazı. 6. müz. Notaların anlamını belirten işaret; TS **Açar** a. 1. Anahtar. 2. Ön içki.

AZ **Açıq** is. 6. Açıklık boşluk, boş yer, boş saha, boş meydan; TS **Açık** a. 14. Bir gereksinimin karşılanamaması durumu. 15. a. Belli bir yerin biraz uzağı. 16. a. Denizin kıyıdan uzakça olan yeri.

AZ **Açıq məktub** is. açık mektup. 1. Kartpostal, kart. 2. Birisine hitaben gazete, dergi vb. da yayımlanan yazı; TS **Açık mektup** a. Yazıldığı kimseye gönderilmeyip basın yoluyla açıklanan mektup.

AZ **Açıq-saçıqlıq** is. açık saçıklık, müstehcenlik. 1. Dağınıklık, karmakarışıklık, perişanlık; nizamsızlık, düzensizlik. 2. Terbiyesizlik, ahlaksızlık, arsızlık, karakter olarak utanmak nedir bilmeme. 3. Disiplinsizlik, haddini bilmezlik, gevşeklik. 4. Teklifsizlik, laubalilik, sıkılmazlık, küstahlık. 5. Dekoltelik; müstehcenlik; TS **Açık saçıklık** a. Açık saçık olma durumu.

AZ **Açıqlıq** is. açıklık. 1. Açık saha, düzlük, meydan. 2. Karşılıklı iki şey arasındaki mesafe, iki şey arasında bulunan mesafe. 3. Aydınlık, temizlik, bulutsuzluk, kapalı olmama durumu. 4. Örtüsüz, açık, kapalı olmayan şeyin hâli. 5. Rengin koyu olmaması durumu. 6. Bir yerin uzaklara kadar bakabilecek ve bakan kimsenin içinde ferahlık uyandırması durumu. 7. ed. Kolay anlaşılır olma durumu; sözün ve yazının, ne demek istediği hemen anlaşılacak derecede yerinde kullanılan kelimelerden meydana gelmiş olması hâli. 8. Herkese açık olma hâli. 9. mim. Pencere, kapı boşluğu; bir yapının içiyle dışarı arasında bir geçit sağlamak için bırakılmış boşluk;

TS **Açıklık** a. 1. Açık olma durumu, aleniyet. 2. Uzaklık, mesafe. 3. Bitki örtüsü olmayan, çıplak yer. 4. Boş ve geniş yer, meydanlık. 5. Gerçeği olduğu gibi yansıtma durumu. 6. ed. Bir söz veya yazıda maksadın açık olması özelliği, duruluk, vuzuh. 7. fiz. Dürbün, fotoğraf makinesi vb. optik araçlarda ağız çapı, ışığın girebildiği delik.

AZ **Açma** is. açma. Açmak fiili; TS **Açma** a. 1. Açmak işi. 2. Orman içinde ağaç kesme veya yakma yoluyla tarıma elverişli bir duruma getirilen arazi. 3. Bir tür susamsız, kalınca, yağlı çörek.

AZ **Ad** is. ad. 1. Doğunca insana verilen isim, lakap. 2. Şöhret, şan, ün. 3. Bir kimsenin herhangi bir sahadaki görevini veya hizmetini bildiren rütbe. 4. mec. Asıl, bahane, sebep; TS **Ad** a. 1. Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim, nam. 2. Herkesçe tanınmış veya işitilmiş olma durumu. 3. db. Canlı ve cansız varlıkları, duygu ve düşünceleri, çeşitli durumları bildiren kelime, isim.

AZ **Ada** is. coğ. ada. Her tarafı suyla çevrili kara parçası, cezire; TS **Ada** a. 1. coğ. Deniz veya göl suları ile çevrilmiş küçük kara parçası, cezire. 2. Tali yoldan ana yola güvenli çıkışı sağlamak için tali yolun sağ tarafına yapılan, çizgilerle ayrılmış bölüm. 3. Kavşaklarda trafiği düzenleyici, yönlendirici veya ayırıcı olmak üzere bordürle sınırlandırılmış veya yer çizgileriyle belirlenmiş alan. 4. Çevresi yollarla belirlenmiş olan arsa ve böyle bir arsayı kaplayan yapılar topluluğu.

AZ **Adam** is. [Ar.] adam. 1. Konuşan canlı, insan. 2. mec. kon. Ahlaklı, anlayışlı, gövdelidir; TS **Adam** a. [Ar.] adem 1. İnsan. 2. Erkek kişi. 3. Birinin yanında bulunan ve işini yapan kimse. 4. Birinin yararlandığı, kullandığı kimse. 5. Daima birinin yanında olan, onu destekleyen, isteklerini yerine getiren kimse. 6. Görevli kimse. 7. İyi huylu, güvenilir kimse. 8. Bir alanı benimseyen kimse. 9. hlk. Eş, koca, adam adama gerek olur.

AZ **Adamcığaz** is. adamcağız. 1. Acımaya veya sevilme ve korunmaya layık olan kimse. 2. Kendisine karşı sevgi veya acıma duyulan birisinden söz edilirken şahıs zamiri gibi kullanılır. 3. Bazen kinayeli olarak “kısır düşünceli, sathi düşünen” kimse anlamında kullanılır; TS **Adamcağız** a. Kendisine sevgi veya acıma duyulan erkek.

AZ **Adamcık** is. adamcık. 1. Henüz olgunlaşmamış kimse. 2. Fakir; TS **Adamcık** a. mec. 1. Kendisine acınılan kimse. 2. Yerilen, küçümsenen kimse.

AZ **Adamlıq** is. adamlık. 1. İnsanlık, güzel huyluluk, temiz ahlaklılık, insanlarla iyi ilişkiler kurma, anlaşma. 2. Doğruluk, alicenaplık, insanseverlik, hayırseverlik, iyilik; TS **Adamlık** a. 1. İnsanlık. 2. Yabanlık.

AZ **Adət** is. [Ar.] adet. 1. Herkes tarafından uyulan yol, töre. 2. Alışılmış şey, ülfet, her vakit yapılan hareket tarzı, temayül, alışkanlık; TS **Âdet** a. [Ar.] (a:det) 'âdet. 1. top. b. Görenek. 2. Alışkanlık. 3. Topluluk içinde eskiden beri uyulan kural, töre. 4. Aybaşı.

AZ **Adres** is. [Fr.] adres. 1. Bir kimsenin veya idarenin vb. arandığında bulunabileceği yer. 2. Bir kimsenin yaşadığı, bir idarenin veya evin bulunduğu yer. 3. Herhangi bir sebeple birine veya bir kuruma verilen takdirname; TS **Adres** a. [Fr.] adresse. 1. Bir kimsenin oturduğu yer, bulunak. 2. Kurum veya kuruluşun bulunduğu yer. 3. mec. Bir kimsenin sık olarak gittiği yer. 4. mec. Hedef gösterilen yer.

AZ **Afaq** is. [Ar.] afak. "Ufuk" sözünün çoğulu. 1. Ufuklar. 2. mec. Alem, dünya, kâinat, ülkeler; TS **Afak** ç.a. (a:fa:k) [Ar.] âfâk. esk. Ufuklar.

AZ **Afət** is. [Ar.]afet. "Afet" sözünden". 1. Doğanın sebep olduğu yıkım, tufan, bela. 2. mec. Yaramaz, afacan çocuk. 3. mec. Kötü, belalı insan; TS **Afet** a. (a:fet) [Ar.] âfet. 1. Çeşitli doğa olaylarının sebep olduğu yıkım. 2. Kıran. 4. mec. güzelliği ile insanı şaşkına çeviren, aklını başından alan kadın. 5. tıp. hastalıkların dokularda yaptığı bozukluk.

AZ **Afiyət** is. [Ar.]afiyet. 1. Sağlıklı olma, hastalıklardan uzak olma, esenlik, sıhhat, esenlik, sağlık. 2. mec. Güç, kuvvet; TS **Afiyet** a. [Ar.] (a:fiyet) afiyet. Hasta olmama durumu, sağlık, esenlik.

AZ **Ağa** is. ağa. 1. Büyük toprak sahibi, zadeğân, bey. 2. Eskiden seyitlere, din adamlarına seslenme şekli. 3. Yaşlılara ve makam sahiplerine seslenme şekli. 4. Ağabeye seslenme şekli; TS **Ağa** a. 1. Geniş toprakları olan, sözü geçen, varlıklı kimse.. 2. Halk arasında sayılan ve sözü geçen erkeklere verilen unvan. 3. Ağabey. 4. Okur-yazar olmayan yaşlı kimselerin adlarıyla birlikte kullanılan san. 6. hlk. Koca. 7. tar. Osmanlı Devleti'nde bazı kuruluşların başında bulunanlara verilen resmî san.

AZ **Ağac** is. Daha çok 5 m'den yüksek boylara ulaşabilen ve tek gövdesi bulunan ana sürüngeçenlerden daha fazla ve daha uzun müddetli olan odunsu bitkilere verilen ad. 2. Değnek, sopa, baston, 3. Sırık. 4. Kereste ağaç; TS **Ağaç** a. 1. bit. b. Meyve

verebilen, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki. 3. Tahta, kereste;

AZ **Ağalık** is. ağalık, egemenlik. 1. Hakimiyet, saltanat, tahakküm; üstünlük. 2. Kibir, tekebbir, şişinme. 3. kl. Ağaya, beye, büyük toprak sahibine ait mal mülk, vb.; TS **Ağalık** a. 1. Ağa olma durumu. 2. mec. Cömertlik.

AZ **Ağartı** is. ağartı. 1. Süt ve süt ürünleri. 2. Uzaktan belli belirsiz fark edilen, görülen beyaz şey. 3. Makyaj malzemesi; TS **Ağartı** a. 1. Uzaktan ancak seçilebilen, belli belirsiz bir aklık. 2. hlk. Süt, yoğurt, peynir, ayran vb. yiyecek ve içecekler.

AZ **Ağartma** is. ağartma. 1. Saçı vb. beyazlatma; beyaza boyama. 2. hlk. Çeltiği döverek kabuğundan ayırma, pirinci kabuğundan temizleme. 3. İhtar veya uyarı anlamında gözlerini kocaman kocaman açma; TS **Ağartma** a. Ağartmak işi.

AZ **Ağı** is. ağı, acı. 1. Organizmaya girince hayati fonksiyonları tahrip eden veya bozan made, ağu, sem. 2. Çok acı şey, zakkum; TS **Ağı** a. Zehir.

AZ **Ağıl** is.[Ar.] akıl. 1. İnsanda bulunan ve vücuttaki yeri, işleyişi henüz keşfedilmeyen, düşünce anlama, tedbir alma hassası, herkeste değişik dereceleri bulunan manevi kudret, us. 2. Zihin, düşünce, idrak, anlama, fehim, fikretme. 3. Kavrayış, zeka. 4. Sadece maddi şartlara göre duyuların verilerini dikkate almadan belli başlı kalıplar içinde dar ve hesabı düşünme. 5. Tedbir, tavsiye, görüş, fikir. 6. Hafıza, hafıza kuvveti; TS **Akıl** a. [Ar.] akl. 1. Düşünme, anlama ve kavrama gücü, us. 2. Öğüt, salık verilen yol. 3. Düşünce, kanı. 4. ruh b. Bellek.

AZ **Ağır hava** is. müz. ağır hava. Düşük ve yavaş tempoda çalınan ezgi veya oynanan oyun; TS **Ağır hava** a. 1. Kirlilik veya rutubet oranı yüksek olan hava. 2. müz. Düşük ve yavaş tempoda çalınan ezgi veya oynanan oyun.

AZ **Ağırlık** is. ağırlık. 1. Ağır olma hâli, ağır olan şeyin durumu, siklet. 2. Tartı olarak ağır olan şeyler, yük. 3. Hayatın veya darbenin ağırlığı. 4. mec. Dert, gam, keder, elem, ızdırap. 5. Vakar, temkin, ciddilik. 6. Ağırlık duygusu, baskı hissi. 7. mec. Kaygı, eziyet, zahmet; TS **Ağırlık** a. 1. Ağır olma durumu. 2. Terazilerde tartma işi yapılırken bir kefeye konulan nesne. 3. Değerlendirmelerde herhangi bir konu veya evreye, olağanın üzerinde ve belli oranda tanınan değer. 4. Sıkıcı, bunaltıcı, iç karartıcı durum. 5. Uykudayken gelen ve insana boğulur gibi bir duygu veren durum. 6. Yük, külfet. 7. Takı. 8. Sorumluluk. 9. Etki, baskı, güçlük. 10. Dikkati ve önemi bir şey üzerinde yoğunlaştırmak. 11. hlk. Çeyizini düzmek için

damadın geline verdiği para. 12. mec. Sıkıntı. 13. mec. Ağırbaşlılık. 14. mec. Değerli olma durumu. 15. mec. Uyuşukluk ve gevşeklik durumu. 16. ask. Orduda bir birliğin cephane, yiyecek ve eşya yükleri. 17. fiz. Yer çekiminin, bir cismin molekülleri üzerindeki etkisinin oluşturduğu bileşke, gravite. 18. sp. Güreş, boks, halter, judo vb. spor dallarında, sporcuların kilolarına göre girdikleri kategori.

AZ Ağız is. ağız. 1. İnsan ve hayvanların yüzlerinin alt kısmında olup yemeğe ve ses çıkarmaya yarayan delik; **TS Ağız** a. 1. anat. Yüzde, avurtlarla iki çene arasında bulunan, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye yarayan ve besinlerin sindirilmeye başlandığı organ. 2. Bu boşluğun dudakları çevreleyen bölümü. 3. Kapların veya içi boş şeylerin açık tarafı. 4. Bir akarsuyun denize veya göle döküldüğü yer, munsap: Çay ağzı. 5. Koy, körfez, liman vb. yerlerin açık tarafı. 6. Çıkış yeri. 7. Birkaç yolun birbirine kavuştuğu yer, kavşak. 8. Kesici aletlerin keskin tarafı. 9. Üslup, ifade biçimi. 10. Uç, kenar. 11. dil b. Aynı dil içinde ses, şekil, söz dizimi ve anlamca farklılıklar gösterebilen, belli yerleşim bölgelerine veya sınıflara özgü olan konuşma dili. 12. müz. Bir bölge ezgilerinde görülen özelliklerin tümü.

AZ Ağzılama is. ağza alma, dopdolu. 1. Ağzına alma. 2. Ağzına kadar, tamamen dolu; **TS Ağzılama** a. Ağzılamak işi.

AZ Ağzılıq is. ağızlık; kapak. 1. Tıkaç, tapa, tıpa. 2. Herhangi bir kavanoz, şişe vb.nin ağzını kapamak için kullanılan kapak. 3. At, eşek gibi hayvanların başına takılarak içinde yem verilen torpa. 4. Saldırgan köpek ve diğer hayvanların ağzına takılan şey. 5. Huni. 6. Atın yularının ağza takılan demir kısmı. 7. Nefesli musiki aletlerinin ağza alınan bölümü. 8. Sigara içerken kullanılan araç. 9. Ağızotu; **TS Ağzılık** a. 1. Bir ucuna sigara takılan, öbür ucundan nefes çekilen çubuk biçimindeki araç. 2. Nefesli çalgılarda ağza gelen yer. 3. Hayvanın ısırmasına, zararlı bir şey yemesine engel olmak için ağzına takılan tel, deri vb. kafes. 4. Telefon vb. cihazlarda ağza yaklaştırılan bölüm. 5. Kuyu bileziği. 6. Su tesisatında su alıp vermeye yarayan vanalı uç. 7. hlk. Yemiş küfelerinin üzerine yapraklı dallarla yapılan kapak. 8. hlk. Dokumacılıkta çözgünün açılıp kapandığı ve içinde mekiğin geçtiği yer. 9. hlk. Bir şeyin başladığı yer. 10. hlk. Huni.

AZ Ağrı is. ağrı. 1. Vücudun bir yerinde duyulan sızı, sancı, acı. 2. mec. Keder, gam, dert, izdirap duygusu. 3. mec. Memnuniyetsiz, gönül kırıklığı; **TS Ağrı** a. Vücudun herhangi bir yerinde duyulan şiddetli acı.

AZ **Ağrısızlıq** is. ağrısızlık; kolaylık. 1. Ağrı ve sızının olmaması durumu, acısızlık, sızısızlık. 2.mec. Kolaylık, müşkülatsızlık; TS **Ağrısızlık** a. Ağrısız olma durumu.

AZ **Ağzıpozuqluk** is. ağızbozukluk; disiplinsizlik. 1.Kabalık, gevezelik, terbiyesizlik; görgüsüzlük. 2. Disiplinsizlik, düzensizlik, intizamsızlık; TS **Ağzı bozukluk** a. Ağız bozuk olma durumu.

AZ **Ah-vay** is [Far.] sızlanma; inleme. 1. Ah edip ağlama, hâinden çokca şikâyet etme, şikâyetlenme. 2. Memnuniyetsizlik veya yorgunluk vb. bildiren bir ifade; TS **Ah vah** a. [T.+Ar.] T. ah + Ar. vâh. Ağlayıp sızlanma; ahuvah.

AZ **Ahəng** is. [Far.] uyum, ahenk; nağme. 1. ed. Manzum ve mensur bir sözün kulağa güzel, pürüzsüz gelmesi, adeta bir musiki tesiri göstermesi. 2. mim. müz. Bir sanat eserinin çeşitli kısımları arasındaki uygunluk; renklerin birbirine uyması; bir tablodaki terkinin estetik yönden denk ve güzel olması durumu. 3. Türkü, makam, hava; TS **Ahenk** a. [Far.] (a:henk) āheng. 1. Uyum. 2. mec. Uzlaşma. 3. esk. Ezgi.

AZ **Axşam** is. [Far.] akşam; akşamleyin. 1. Güneşin batma vakti, gündüzün son ve gecenin ilk saatleri; TS **Akşam** a. 1. Güneşin batmasına yakın zamandan gecenin başlamasına kadar olan vakit, akşam vakti, akşamleyin. 2. Gece. 3. Akşam ezanı. 4. Akşam namazı

AZ **Aidiyət** is. [Ar.] aidiyet. Ait olma hali, aitlik, dairlik, racilik; TS **Aidiyet** a. [Ar.] (a:idiyet) ā'idiyyet. 1. İlişkinlik.2. İlgi.

AZ **Ailə** is. [Ar.] aile. 1. Anne, baba, çocuklar, nine, dede ile akrabalarından oluşanların tamamı. 2. hay. b. Bir erkekle bir veya birkaç dişi hayvandan oluşan grup. 3. dbl. Aynı kökten, menşeden gelen diller grubu; TS **Aile** a.[Ar.] (a:ile) a'ile. 1. top. b. Evlilik ve kan bağına dayanan, kari, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik. 2. Aynı soydan gelen veya aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kimselerin tümü. 3. Birlikte oturan hısım ve yakınların tümü. 4. hlk. Eş, karı. 5. Aynı gaye üzerinde anlaşılan ve birlikte çalışan kimselerin bütünü. 6. Temel niteliği bir olan dil, hayvan veya bitki topluluğu, familya.

AZ **Ailəsizlik** is. [Ar.] bekârlık; yalnızlık. 1. Bekâr olma durumu. 2. Kimsesiz, ailesiz olma hâli; TS **Ailesizlik** a. Ailesiz olma durumu.

AZ **Aksesuar** is. [Fr.] aksesuar. 1. tekn. Bir şeyi tamamlayan parça, yedek parça. 2. Katılan, eklenen şey. 3. tiy. sin. Tiyatro ve sinemada konunun gerektirdiği ölçüde kullanılan, bir sahne içinde yer alan çeşitli eşyalar, sahne veya dekor eşyaları. 4. tiy. Küçük rollere verilen ad. 5. Kadın giyiminde kıyafeti tamamlayan ve bütünleyen ayakkabı, çanta, kemer, şapka, eldiven, çorap, mücevher vb. aksesuar; TS **Aksesuar** a. [Fr.] accessoire. 1. Bir aletin, bir makinenin işlevine katılmayan ancak kendine özgü ayrı bir yararı bulunan alet, araç veya nesne. 2. Giysiyi bütünleyen çanta, kemer, şapka, eldiven, mücevher vb. eşya. 3. tiy. Konunun gerektirdiği ölçüde kullanılan, bir sahne içinde yer alan veya oyuncunun dekor gereği kullandığı çeşitli eşya.

AZ **Aktiv** is. [Lat.] aktif. 1. Bilançonun gelir kısmının kaydedildiği yer. 2. Bilançonun toplamı; TS **Aktif** sf. 4. a. db. Etken. 5. a. ekon. Bir ticarethanenin, ortaklığın para ile değerlendirilebilen mal ve haklarının tümü, aktif rol oynamak bir işte etkili olmak.

AZ **Aktüalizm** is. [Fr.] aktüalizm. 1. fel. Bugünü etkileyen geçmişini incelemek suretiyle günümüzde yapılması gerekenleri ortaya koyma esasına dayanan doktrin; kuvveden fiile geçmiş olan hâl; bütün kuvvelerin fiile geçmesinden ibaret üstün derece (Aristo felsefesi), edimselcilik. 2. jeol. yer kabuğunun gelişmesinin, bugünkü olaylarla açıklanabilceğini ileri süren bir jeoloji görüşü; TS **Aktüalizm** a. [Fr.] actualisme. 1. fel. Edimselcilik. 2. Kuvveden fiile geçmiş olan hâl.

AZ **Al** is. al. 1. Parlak kırmızı renk, kızıl. 2. Kadınların yüzlerine sürdükleri pembe toz, aklık; TS **Al** a. 1. Kanın rengi, kızıl, kırmızı. 3. Dorunun açığı, kızıla çalan at donu. 5. Yüze sürülen pembe düzgün, allık.

AZ **Ala** is. hlk. ala. Bazı birleşik sözlerin önünde kelimenin ifade ettiği şeyde alacalık, karışıklık, beyaz renkle karışıklık veya noksanlık, bilinmezlik, dağınıklık vb. vasıfların olduğunu bildirir; TS **Ala** sf. 2. a. Alabalık. 3. hlk. Açık kestane renginde olan, ela (göz). 4. a. hlk. Kekliğin boynundaki siyah halka.

AZ **Alaca** is. alaca. 1. Birkaç rengin karışımından oluşan renk, ala. 2. Birkaç renkli iplikle yapılmış dokuma; TS **Alaca** a. 1. Birkaç rengin karışımından oluşan renk, ala. 3. Birkaç renkli iplikten yapılmış dokuma. 4. Keklik, bıldırcın vb. kuşları avlamak için kullanılan iki renkli bez. 5. bit. b. Ağaçta ilk olgunlaşan meyve. bit. b. Meyvelere, genellikle üzüme düşen ben;

AZ **Alacalıq** is. alacalık. Rengârenklik, çeşitli renklerde olma durumu; TS **Alacalık** a. 1. Alaca olma durumu. 2. hay. b. Renkli ve renksiz kılların bütün vücutta düzenli bir biçimde dağılmayarak büyük ve küçük parçalar halinde birleşmesiyle meydana gelen bir at donu.

AZ **Alaçıq** is. kulübe; çadır. 1. Baraka, gecekond, kulübemsi ev. 2. Göçerçadırı, yurt, otağ. 3. Azerbaycan'da "alaçıq" adlanan ve eski Türk evi olan otağın yapımında tam ortaya çakılan 3-5 m yüksekliğindeki direk. 4. Keçe çadır; Rusların kullandığı üstü örtülü ve kibitka olarak adlandırdığı araba; TS **Alaçık** a. hlk. 1. Üzeri dal ve hasırla örtülmüş kulübe, çardak. 2. Keçeden yapılan çadır.

AZ **Alay** is. alay. Orduda üç tabur ve bağlı birliklerden oluşan büyük birlik; TS **Alay** a. 1. Herhangi bir törende veya gösteride yer alan topluluk. 2. Bayram, cenaze vb. törenlerde sıralı olarak giden insan topluluğu, kortej. 3. Hayvan topluluğu. 4. ask. Genellikle üç tabur ve bunlara bağlı birliklerden oluşan asker topluluğu.

AZ **Albom** is. [Fr.] albüm. Resim, fotoğraf, pul veya hatıra malzemesi saklanan defter; TS **Albüm** a. [Fr.] album. 1. Fotoğraf, pul vb.ni dizip saklamaya yarayan bir defter türü. 2. Herhangi bir konu ile ilgili kısa açıklamalar verilerek resimler basılmış olan kitap. 3. müz. Uzunçalar.

AZ **Alçaqlıq** is. alçaklık. 1. Alçak şeyin durumu. 2. Boyun kısalığı. 3. mec. Kötülük, kalitesizlik. 4. mec. Rezillik, şerefsizlik, alçakça hareket veya davranış; TS **Alçaklık** a. 1. Alçak olma durumu, denaet, pespayelik. 2. Alçakça davranış, habaset, senaat.

AZ **Aləm** is. [Ar.] alem. 1. Kâinat, dünya, fezada görünen veya görünmeyen yıldızlar, gök cisimleri ve canlıların bütünü. 2. Kâinat, dünya, fezada görünen veyagörünmeyen yıldızlar, gök cisimleri ve canlıların bütünü. Dünya ve dünyada olan bütün varlıklar, tabiat. 3. Tabiatın herhangi bir alanı. 4. mec. Kavramlar, duygular, heyecanlar, hisler. 5. Halk, toplum, il, bütün insanlar. 6. Kendilerini belirten işaretlere göre birleşen insanlar muhit; TS **Âlem** a. [Ar.] (a:lem) ‘âlem. 1. gök b. Evren. 2. Dünya, cihan. 3. Aynı konu ile ilgili kimseler. 4. Bu kimselerin uğraşlarının bütünü. 5. Belli bir grupraki canlıların bütünü. 6. Durum ve şartlar. 8. Ortam, çevre. 9. Kendine özgü birçok niteliği bulunan şey. 10. Farklı davranış içinde bulunan kimse. 11. mec. Eğlence âlem yapmak sazlı sözlü eğlenmek.

AZ **Alət** is. [Ar.] alet. 1. Bir işin yapılmasında veya bir şey yapmada kullanılan teknik vasıta, cihaz. 2. Müzik icra etmeye yarayan cihaz. 3. mec. Herhangi bir

gayeye ulaşmak için kullanılan vasıta, araç; çare; TS **Alet** a. [Ar.] (a:let) âlet. 1. Bir el işini veya mekanik bir işi gerçekleştirmek için özel olarak yapılmış nesne. 2. Bir sanatı yapmaya, uygulamaya yarayan özel araç. 3. tek. Bir makineyi oluşturan ve işlemesine yardım eden parçalardan her biri. 4. mec. Maşa. alet etmek bir kimseyi hoş olmayan bir işte aracı olarak kullanmak.

AZ **Alıcı** is. 1. Hizmet, mal vb. alan ve karşılığında ücret ödeyen kimse, müşteri. 2. Değiştirilen ürünü, malı vb. alıp karşılığında para, senet vb. veren şahıs; TS **Alıcı** a. 1. Satın almak isteyen kimse, müşteri. 3. fiz. Almaç. 4. sin. ve TV Kamera. 5. hlk. Azrail.

AZ **Alım** is. alım; istiap. 1. Alacak, talep. 2. Bir kucak; istiap haddi, alabileceği kadar; TS **Alım** a. 1. Alma işi. 2. mec. Kurum, çalım, gurur. 3. mec. Çekicilik.

AZ **Alın** is. alın. 1. Başın ön tarafının üst kısmı, göz ve kaşların üstüne gelen tarafı. 2. mec. Bir şeyin ön tarafı. 3. Kazanmak; TS **Alın** a. Yüzün kaşlarla saçlar arasındaki bölümü. 2. Bazı şeylerin önü, ön yüzü. 3. Karşı. 4. mdn. Bir ocakta her türlü ayak, galeri, baca, kuyu ve yolun iletilmekte olan yüzeyi.

AZ **Alınlıq** is. alınlık. 1. Hayvanların alına takılan süs veya koruyucu. 2. Alna bağlanan küçük başörtüsü. 3. Eskiden kadınların alınlarına taktıkları altın, gümüş vb. süs eşyaları, takı; TS **Alınlık** a. hlk. 1. Kadınların alınlarına taktıkları altın veya gümüşten süs eşyası. 2. Yapılarda cephe süsü. 3. Seccadelerde alının bulunduğu bölüm.

AZ **Alış** is. alış. 1. Alma, ele geçirme, zaptetme. 2. Almak fiili, kabul etme, kabul; TS **Alış** a. Almak işi.

AZ **Alışqanlıq** is. bağımlılık. Bir şeye alışmış olma hâli; TS **Alışkanlık** a. 1. Bir şeye alışmış olma durumu, alışkanlık, alışmışlık, alışkı, itiyat, huy, melek, ünsiyet, yordam. 2. Yakınlık, arkadaşlık, ünsiyet. 3. fel. ve ruh b. İç ve dış etkilerle, hep aynı biçimde gerçekleşmesi sonucu beliren şartlanmış davranış.

AZ **Allıq** is. allık. Kırmızılık, kırmızı renk, al renk; TS **Allık** a. 1. Al olma durumu. 2. Kadınların süs için yanaklarına sürdükleri al boya.

AZ **Almanax** is. [Fr.] almanak. 1. Orta Çağlarda Doğu ülkelerinde astronomi ve diğer bilgilerin toplanmış takvim cetvelleri. 2. Çeşitli yazarların eserlerinden oluşan belirli bir devre ait olmayan edebî yayın; TS **Almanak** a. [Fr.] almanak. Yıllık.

AZ **Alov** is. alev. Ateş ve yanan cisimlerden çıkan parlak, çeşitli şekillere giren, gazlardan meydana gelen şeffaf dil, yalım; TS **Alev** a. 1. Yanan maddelerin veya gazların türlü biçimlerdeki ışıklı uzantısı, yalım, yalaz, alaz, şule. 2. Sıcaklık. 3. Kıvılcım. 4. Mızrak uçlarına takılan küçük bayrak, flama. 5. mec. Aşk ateşi, alev almak.

AZ **Alpaka** is. [Fr.] hay. b. alpaka. Omurgalı hayvanlar vertebratadalmın, memeliler mammaliasınıfının, etenlilerplacentalia alt sınıfının, toynaklılar ungulata üst takımının, çift parmaklılar artiodactyla takımının, devegillercamelidae ailesindendir; TS **Alpaka** a. (alpa'ka) [Fr.] alpaca. 1. hay. b. Çift parmaklılar takımının devegiller sınıfından, Güney Amerika'da yaşayan, uzun tüylü, memeli bir hayvan (Lama glamapacos). 2. Bu hayvanın yumuşak, hafif, dayanıklı ve parlak olan yünü. 3. Bu yünden dokunan kumaş.

AZ **Alt** is. alt; dip; aşağı; iç çamaşırı; altlık. 1. Üstün zıddı, bir şeyin yere yakın tarafı; taht. 2. Geri, son, arka taraf. 3. Aşağı kısım, aşağıda olan. 4. İç giyilen elbise. 4. Alt tarafta bulunan, alttaki; TS **Alt** a. 1. Bir şeyin yere bakan yani, zir, üst karşıtı. 2. Bir nesnenin tabanı. 3. Oturulurken uyluk kemiklerinin yere gelen bölümü. 4. Bir şeyin yere yakın bölümü. 5. Birine göre daha aşağı mevkide olan kimse, madun.

AZ **Altın** is. kim. altın. Sembölü Au, atom numarası 79, atom ağırlığı 197, parlak sarı renkte, 19,26 yoğunluğunda, 1063 derecede ergiyen, kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz bir kimyasal element; TS **Altın** a. 1. kim. Atom sayısı 79, atom ağırlığı 196,9 olan, 1064 °C'de eriyen, kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz element, zer (simgesi Au). 3. Altından yapılmış sikke.

AZ **Altıq** is. altlık. 1. Bir şeyi korumak gayesiyle altına konan nesne, destek. 2. Temel, kaide, esas, dayanak. 3. Ayakkabının altına vurulan kösele, lastik vb; TS **Altık** a. 1. Tabak, bardak vb. nesnelerin altına konulan şey. 2. hlk. Hayvanların altına yayılan ot veya saman. 3. hlk. Arabaya koşulan atların yolları kirletmemesi için kuyruğunun altına yerleştirilen torba.

AZ **Alto** is. [İt.] müz. alto. 1. Viola; kemanla viyolonsel arasında büyük keman. 2. Pistonlu, madeni bir ağız çalgısı. 3. Kontralto; kadın seslerinin en pesi; TS **Alto** a. [İt.] alto müz. 1. Viyola. 2. Kontralto.

AZ **Alyans** is. [Fr.] birlik; alyans. 1. Bağlaşık olma durumu, ittifak, birleşme. 2. Nişan yüzüğü; TS **Alyans** a. [Fr.] alliance. Nişan yüzüğü.

AZ **Amac** is. [Far.] kl. amaç. Hedef, gaye, maksat, ulaşılmak istenen hedef; TS **Amaç** a. 1. Ulaşmak istenilen sonuç, maksat. 2. Gaye. 3. Hedef. 4. Bir kimseye veya bir kurula verilen özel amaçlı görev, misyon.

AZ **Amazon** is. [Yun.] mit. amazon. 1. Mitoloji kahramanlarına denk savaşçı kadınlar olduğu ileri sürülmektedir. 2. Ata binerken kadınların giydiği elbise; TS **Amazon** a. [Fr.] amazone. 1. Savaşa katılan kadınlara eski ağların Amazonlarına benzetilerek verilen san. 2. Ata binen kadın.

AZ **Ambar** is. [Ar.] 1. Zahir, yiyecek vb. şeyleri saklamak için yapılan bina. 2. Çeşitli eşya ve malzemenin konuğu yer, depo. 3. Gemilerde yk konulan kısım. 4. Zahir sandığı; TS **Ambar** a. [Far.] anbār. 1. Genellikle tahıl saklanan yer. 2. Yiyecek ve bazı eşyanın saklandığı yer. 3. Geminin yk koymaya ayrılmış yeri. 4. mec. Genellikle tahılın çok üretildiği yer, bölge. 5. mim. Kum, akıl vb. yapı malzemesini ölçmekte kullanılan ve her yanı çoğunlukla 75 santimetre olan kp ölçek. 6. tic. Eşya taşıma işleri yapan kurum veya ortaklık.

AZ **Ambarı** is. [Ar.] ambarı. 1. Ambar memuru, ambar bekçisi, ambara bakan görevli. 2. Çok miktarda malını ambarda saklayan tüccar; TS **Ambarı** a. Ambara bakan görevli, ambar memuru.

AZ **Amfiteatr** is. [Yun. +Lat.] amfiteatr. 1. mim. Romalılarda oval veya dairesel şekilde yapılan ve derece derece yükselen, basmaklı oturacak yerleri olan tiyatro, oyun, ders ve spora ait binalar. Bunların tiyatrolardan farkı, tiyatroların yarım daire olması ve bunların tam daire veya oval bir şekilde yapılmış olmasıdır; TS **Amfiteatr** a. [Fr.] amphithâtre. 1. Dinleyicilerin oturduğu, sıraları arkaya doğru basamaklı olarak yükselen salon, amfi. 2. Yunan ve Roma'da açık hava tiyatrosu. 3. coğ. Basamak basamak yükselen yer biçimi.

AZ **Amir** is. [Ar.] amir. 1. Hükmeden, buyruk veren, rtbece yüksek olan, idareci. 2. nder, büyük; TS **Amir** a. [Ar.] (a:mir) āmir. 1. Bir işte emir verme yetkisi bulunan kimse, mir. 3. tic. Satıcı veya ihracatçının gönderdiği malların bedelini almak üzere gerekli belgeleri göstererek bankaya başvuran kimse.

AZ **Ana** is. [Hit.] “anna-, anni-” sözünden, ana. 1. ocuğu olan kadın, anne, valide, mader. 2. Yavrulamış olan dişi hayvan. 3. Aziz, muhterem, saygıdeğer kadın. 4. Yaşlı kadınlara saygıyla seslenme ifadesi. 5. mec. Bir şeyin esas kısmı, asıl bölümü, merkezi, kökü. 6. mec. Çeşitli oyunlarda nder, kaptan; TS **Ana** a. 1. Anne. 2.

Yavrusu olan dişi hayvan. 3. Dinî bakımdan aziz tanınan bazı kadınlara verilen saygı unvanı. 5. mec. Velinimet. 6. Alacağın veya borcun, faizin dışında olan bölümü.

AZ **Anahtar** is. [Yun.] hlk. Anahtar. Sandık anahtarı; TS **Anahtar** a. [Rum.] 1. Kilidi açıp kapamak için kullanılan araç, açar, açki, miftah, dil. 2. Kurgu. 3. Şifre yazmak ve çözmek için kararlaştırılmış olan yol. 4. Somunları veya vidaları çevirerek sıkıştırıp gevşetmek için kullanılan çelik saplı araç. 5. Konserve kutularının kapağını keserek açmaya yarayan alet, açacak. 6. mec. Vesile, araç, vasıta. 8. fiz. İstenilen yere veya aygıt, isteğe göre elektrik akımının geçmesini sağlamak için kullanılan düzen, çevirici, çevirgeç, şalter, komütatör. 9. müz. Notaların müzik merdivenindeki yükseklik derecelerini göstermek ve buna göre okunmasını sağlamak için portenin başına konulan işaret.

AZ **Ana kucağı** is. mec. ana kucağı. Ana yanı; annenin şefkat ve sevgi dolu çevresi; TS **Ana kucağı** a. 1. Bebeği yatırmak veya uyutmak için kullanılan, kendiliğinden sallanan bir tür araç. 2. mec. Annenin şefkati, sevecenliği.

AZ **Analık** is. annelik; üvey anne. 1. Anne olma durumu, analık. 2. Üvey ana. 3. Anneye ait, anneye mahsus olan; TS **Analık** a. 1. Anne olma durumu. 2. Anne olma duygusu. 3. Anne yerini tutan veya anne kadar yakınlık gösteren kadın. 4. Anaca davranış. 5. hlk. Üvey ana.

AZ **Anket** is. [Fr.] y. anket. 1. Bir işi aydınlatmak için tanıkların dinlenmesi yoluyla yapılan soruşturma. 2. Bir iş üzerinde çeşitli düşünceleri araştırma. 3. Belirli kimselerin veya grupların çeşitli konulardaki bilgi, tecrübe ve ilgilerini anlamak için düzenlenmiş soru listesi; TS **Anket** a. [Fr.] enquête. Sormaca. anket yapmak bir konuda araştırma yapmak.

AZ **Anlam** is. anlam. Mana, kavram, mefhum; TS **Anlam** a. dil b. 1. Bir kelimededen, bir sözden, bir davranış veya olgudan anlaşılan şey, bunların hatırlattığı düşünce veya nesne, mana, meal, fehva, deme, mazmun, medlul, valör. 2. man. Bir önermenin, bir tasarının, bir düşüncenin veya eserin anlatmak istediği şey.

AZ **Anlayış** is. mat. anlayış. 1. Anlama tarzı, anlama gücü, anlama yeteneği; görüş; bakış, ele alış tarzı. 2. Bir konu hakkında mantık yönünden şekillenmiş genel kanı, düşünce, umumi fikir; TS **Anlayış** a. 1. Anlama işi, telakki. 2. Bir toplum veya topluluktaki bireylerde görüş ve inanış etmenlerinin etkisiyle beliren düşünme yolu,

düşünüş biçimi, zihniyet, mantalite. 3. Anlama yeteneği, feraset, ızan, zekâ. 4. Hoş görme, hâlden anlama. 5. Benzerlerinden ayıran özellik, konsept.

AZ **Ansambl** is. [Fr.] uyum; topluluk. 1. Ahenk, uyum, uygunluk, ahenkli olma. 2. Topluluk, heyet, grup; müzik topluluğu. 3. mec. Bir bütünü oluşturan bölümlerin, parçaların uygunluğu, ahenkliği; TS **Ansambl** a. [Fr.] ensemble. müz. Topluluk.

AZ **Antaqlonizm** is. [Yun.] antagonizm. 1. fiz. Kaslar, ilaçlar veya organizmalar arasında karşıt etki; karşılıklı etki, tezat. 2. bit. b. Yüksek bitkilerde mikroorganizmaların, parazitlerin gelişmesini kontrol altında tutacak şekilde olan karşılıklı etkiler. 3. kim. Zehirli bir tuzun, diğerinin tesirini azaltacak veya yok edecek şekilde etki yapması. 4. fel. psikol. sos. Uyuşturamaz karşıtlık, tezatlık; iki zümre, iki sınıf arasındaki gerginlikten doğan çatışma, düşmanlık, zıddiyet; TS **Antagonizm** a. [Fr.] antagonisme. Düşmanlık.

AZ **Anten** is. [Lat.] anten. 1. Elektronik dalgaları almak ve yaymak için kullanılan iletici metal. 2. Duyarga; TS **Anten** a. [Fr.] antene. 1. Boşlukta yayılan elektromanyetik dalgaları toplayarak bu dalgaların transmisyon hatları içerisinde yayılmasını sağlayan cihaz. 2. hay. b. Duyarga. 3. den. Olta şamandırasının alt ve üst kısmında bulunan ince uçlar.

AZ **Antre** is. [Fr.] giriş, antre. Bir binanın girilen ilk kısmı; TS **Antre** a. (a'ntre) [Fr.] entrée. 1. Giriş. 2. Başlangıç yemeği.

AZ **Aparat** is. [Lat.] tıp. alet, malzeme. 1. Cihaz, teknik donanım, tertibat. 2. Herhangi bir idarede veya birlikte vb. hizmet veren bir veya birçok kuruluş. 3. Herhangi bir teşkilatın çalışanları. 4. İlmi esere ve seçilmiş eserlere yapılan ilaveler ve yardımcı bilgiler; TS **Aparat** a. [Alm.] apparat. 1. Herhangi bir aracın çeşitli amaçlarla kullanılmasını sağlayan parçaları. 2. Araç gereç.

AZ **Ar** is. [Ar.] ar. 1. Utanma, mahcubiyet. 2. Ayıp, utanılacak şey. 3. Kusur, noksanlık, nakise; TS **Ar** a. [Ar.] 'ār. Utanma, utanç duyma. 1. Utanma duygusu. 2. Utanılacak ayıp şey.

AZ **Ara** is. ara. 1. İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, açıklık, aralık, boşluk, mesafe. 2. İki olguyu, iki olayı birbirinden ayıran zaman, fasıla. 3. Bu sürenin belirli bir parçası, vakit, zaman. 4. İki nokta arasındaki uzay ölçümü, mesafe. aramızdangetdi Sevilen ve sayılan birinin ölümünden dolayı duyulan teessürü bildiren ve "bizi yalnız bıraktı, bizi üzdü" anlamında bir ifade; TS **Ara** a. 1. İki şeyi birbirinden ayıran

uzaklık, aralık, boşluk, mesafe. 2. İki olguyu, iki olayı birbirinden ayıran zaman, fasıla. 3. Kişilerin veya toplulukların birbirine karşı olan durumu veya ilgisi. 4. İç. 5. sin. ve tiy. Bir oyunda, bir filmde izleme sırasında dinlenmek üzere verilen kısa süre, antrakt. 6. sp. Toplu jimnastik dizilmelerinde, sıradakilerin birbirlerinden yanlamasına olan uzaklıkları. 7. sp. Spor karşılaşmalarında oyuncuların dinlenmek ve taktik almak için kullandıkları süre.

AZ Araba is. araba. Kara taşıma hizmetlerinde kullanılan tekerlekli vasıta. 1. Bir şeyi hile ve tertiple halletmeye çalışmak. 2. Olmayacak bir işe kalkışmak. 3. Çok yavaş çalışmak, bir işi çok ağır yapmak; **TS Araba** a. 1. Tekerlekli, motorlu veya motorsuz her türlü kara taşıtı.

AZ Araç is. aracı. Ara bulucu, iki şey arasında bağlantı kuran kimse veya vasıta, vasıtacı; **TS Araç** a. 1. Ara bulucu. 2. İki şey arasında bağlantı kuran kimse; vasıta 3. tic. Üretici ile tüketici arasında alım satım konusunda bağlantı kuran ve bundan kazanç sağlayan kimse, mutavassıt, komprador. 4. ekon. İhracatçının ihracattan doğan alacaklarının büyük bir bölümünün malın yüklenmesinden hemen sonra, kalan kısmının ise para, malı alandan tahsil edildiğinde bir aracı banka tarafından ödenmesini sağlayan kredi veya yatırım tekniği.

AZ Araçılık is. aracılık. Aracının gördüğü iş, tavassut, vasıtacılık; **TS Araçılık** a. 1. Aracının yaptığı iş, tavassut. 2. Aracı olma durumu, vasıta, vasıtalık.

AZ Araç is. [Ar.] votka; öz su. 1. Meyveden vb. elde edilen alkollü içki. 2. Bazı çiçek ve otların kaynatılıp saflaştırılmış suyundan elde edilen öz su, çoğunlukla halk tababetinde ilaç niyetine kullanılır; **TS Arak** a. [Ar.] 'arak esk. 1. Ter. 2. Pirinç ve şeker kamışından elde edilen bir rakı türü.

AZ Aralık is. ara. 1. İki bölümün, iki evin, iki tarlanın vb. ortasında kalan kısım, aralık. 2. Sınır, hudut. 3. Adacık, her tarafı su ile çevrili kara parçası. 4. Köyde insanların toplanıp sohbet ettikleri özel yer; **TS Aralık** a. 1. Ara. 2. Uygun, elverişli durum, fırsat. 3. Evin iki bölümü veya iki oda arasındaki dar geçit, geçenek, koridor. 4. Yılın on ikinci ayı, ilk kânun, kânunuevvel. 5. Tuvalet. 6. Basımcılıkta harfler veya satırlar arasındaki açıklık, espas. 8. ekon. Borsada hisse senetlerinin alım satım emirlerinin verildiği süre. 9. fiz. Bir sesi bir başka sestten, kalına veya inceye doğru ayıran uzaklık. 10. müz. İki nota arasındaki perde uzaklığı. 11. müz. Portenin paralel

çizgileri arasındaki boşluk: Portenin beş çizgisi arasında dört aralık vardır. 12. sp. Toplu beden eğitiminde art arda dizilenleri ayıran açıklık.

AZ **Arayıcı** is. arayıcı. 1. Bir şeyi aramayı meslek edinen kimse. 2. Bir şeyi bulmak için dönüp dolaşan kimse; TS **Arayıcı** a. 1. Bir şeyi aramayı iş edinen kimse. 2. gök b. İstenilen yıldızı teleskopun görüntüsü içine getirebilmek için büyük teleskoplara paralel olarak bağlı, görüş alanı geniş olan küçük teleskop.

AZ **Arayış** is. arayış; rapor. 1. Arama, sorma, bulmaya çalışma işi veya tarzı. 2. Bir konu hakkında sözlü veya yazılı bilgi ihtiva eden; TS **Arayış** a. Arama işi.

AZ **Arena** is. [Lat.] arena. Amfiteatr, sirk gibi yerlerin ortasında, güreş, yarış, oyun gibi çeşitli gösteriler yapılan, ince kum dökülmüş alan; TS **Arena** a. [Fr.] arena 1. Boğa güreşi, yarış, oyun vb. gösteriler yapılan alan. 2. mec. Siyasi çekişmelerin geçtiği yer.

AZ **Arxa** is. arka, geri cephe. 1. Sırt, bel, arka. 2. as. Geri, cephe gerisi. 3. Yardım, muavenet; imdat, destek, himaye. 4. Dayanak, dayangaç, dayak, payanda; istinatgâh, destekleyici, koruyucu; TS **Arka** a. 1. Bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı, ön karşıtı. 2. Bir şeyin sırt durumunda olan yüzeyi. 4. Art, peş. 5. Otururken sırtın dayandığı yer. 6. İnsanın vücudu, bedeni. 9. mec. Geçmiş, geride kalmış zaman.

AZ **Arxalıq** is. kl. arkalık. Ev içinde giyilen kolsuz, kalınca bir tür kısa hırka; TS **Arkalık** a. 1. Sırt dayamaya yarayan yer. 2. Sırtında yük taşıyan hamalların, yük taşıırken kullandıkları arka yastığı, semer, hamal semeri, arkalıç. 3. esk. Ev içinde giyilen kolsuz, kalınca bir kısa hırka türü.

AZ **Ariyət** is. [Ar.] kl. eğreti; TS **Ariyet** a. (a:riyet) [Ar.] 'āriyet. esk. 1. Ödünçleme. 2. huk. Belli bir taşınır malın kullanımının geri verilmek şartıyla bedelsiz olarak bir kimseye bırakılması.

AZ **Armağan** is. [Far.] armağan. Hediye, bahşış, karşılıksız verilen şey, peşkeş; TS **Armağan** a. 1. Birini sevindirmek, mutlu etmek, onurlandırmak, kutlamak için veya ani olarak verilen şey, hediye, düru. 2. Ödül. 3. Bir bilim adamının emek verdiği dalda onu anmak için hazırlanan bilimsel eser. 4. mec. Bağış, ihsan, armağan etmek bir şeyi birini sevindirmek, mutlu etmek, onurlandırmak, kutlamak için vermek, hediye etmek.

AZ **Armatur** is. [Fr.] donanım; iskelet. 1. Bir arabada, motorda vb. asıl parçalara ait olmayan ancak onların normal çalışmasına yardımcı olan detay parçalar. 2. İnşaatta betonu güçlendirmek için kullanılan çelik mil, metal ağ, karkas vs. iskele; TS **Armatür** a. [Fr.] armature 1. Bir aletin ana bölümünü oluşturan kısım. 2. fiz. Bir mıknatısın iki kutbu arasında kuvvet akımını toplu bir duruma getirmek için bu kutuplar arasına yerleştirilen demir parçası. 3. fiz. Bir kondansatördeki iki iletken yüzeyden her biri.

AZ **Arpacıq** is. arpacık. Tüfek, tabanca namlularının vb. nişan almak için bulunan çıkıntı; TS **Arpacık** a. 1. tıp Göz kapağının kenarında çıkan küçük çiban, itdirseği. 2. Tüfek, tabanca vb. ateşli silahlarda namlunun en ileri bölümünde bulunan ve nişan alırken gezle birlikte göz ile hedef arasında aynı çizgi üzerine getirilen küçük çıkıntı.

AZ **Arpalıq** is. arpalık. 1. Arpa tarlası. 2. Atların dişlerinde bulunan çukurluk; TS **Arpalık** a. 1. Arpa ekilen yer, arpa tarlası. 2. Arpa konulan yer. 3. Hayvanın dişinde bulunan ve hayvan yaşlandıkça silindiği için yaşını belli eden bir nişan. 4. mec. Karşılıksız yarar sağlanan yer veya kimse, yemlik. 5. tar. Osmanlılarda memurlara görevleri sırasında maaşlarına ek olarak, görevden ayrıldıktan sonra ise bir tür emeklilik maaşı olarak verilen gelir.

AZ **Artıqlıq** is. artıklık. 1. Artık olma hâli, fazlalık, çokluk, ziyadelik. 2. Üstünlük, yükseklik, yücelik, meziyet, fazilet, rüçhan. 3. Aşırılık; TS **Artıklık** a. Artık olma durumu.

AZ **Artım** is. artım. 1. Sayı, hacim vb. yönünden artma, artan miktar. 2. Piştikten sonra ekmeğin, pirincin vb. artması, bereket; TS **Artım** a. hlk. Artış.

AZ **Artırım** is. artma. Çoğalma; TS **Artırım** a. 1. Bir şeyi idareli harcayarak onun bir bölümünü artırma işi, tasarruf. 2. Müzayedede artırma.

AZ **Artırma** is. artırma. Çoğaltma, fazlalaştırma; TS **Artırma** a. 1. Artırmak işi. 2. Açık artırım.

AZ **Artist** is. [Fr.] artist. Güzel sanatlardan birini, çoğunlukla tiyatro, sinema gibi sahne sanatlarında oyunculuğu meslek edinmiş kimse, sanatçı; TS **Artist** a. [Fr.] artiste. 1. Güzel sanatlardan birini meslek edinen kimse, sanatçı, sanatkâr. 2. hlk. Eğlence yerlerinde gösteri yapan kimse. 3. mec. Olduğundan başka türlü görünen, yapmacık ve abartılı davranan kimse, artist gibi boylu boslu, güzel ve alımlı, yakışıklı (kimse).

AZ **Artistlik** is. artistlik. Artist olma hâli, sanatçılık, sanatkârlık; TS **Artistlik** a. 1. Artistin işi. 2. Artist olma durumu. 3. mec. Olduğundan başka türlü görünme, kendini başka türlü gösterme.

AZ **As** is. [Ar.] as;nüfuzlu; kaynak. 1. İskambil kâğıdında birli. 2. Sözü dinlenir, saygın, itibarlı. 3. Memba, mehaz; TS **As** a. [Fr.] as. 1. İskambil, domino vb. oyunlarda bir işareti taşıyan kâğıt veya taş, birli, bey.

AZ **Asfalt** is. [Yun.] asfalt. 1. jeol. Esmer, siyah renkte, katı, içinde karbonlu hidrojenlerle oksijenli maddeler bulunan organik bir kütle. 2. Petrol katranı. 3. Esas maddesi petrol katranı olan ve yolların kaplanmasına yarayan karışım; TS **Asfalt** a. [Fr.] asphalte. 1. Siyah renkte şekilsiz bir cins bitüm. 2. Ana maddesi katran olan ve yolların kaplanmasında kullanılan karışım. 3. Bu karışımla kaplanmış yol.

AZ **Askı** is. askı. Herhangi bir şeyi asmaya yarayan alet; portmanto, duvar askısı; vestiyer; TS **Askı** a. 1. Üzerine herhangi bir şey asmaya yarar nesne. 2. Elbise, gömlek, tişört, ceket gibi elbiselerin kırısmadan düzgün bir biçimde elbise dolabına asılması için insan omzu biçiminde tasarlanmış, bazılarının altında pantolon asmak için düz bir çita, bazılarının her iki kenarında etek asmak için çengel bulunan alet, elbise askısı. 3. Pantolon veya giysilerin düşmesini önlemek için omuzdan aşırılan bağ. 4. Artırma, eksiltme vb. resmî iş ilanlarının ilgili daire duvarında belli bir zaman süresince asılı durması. 5. Hastanelerde kırık kol veya bacakların asılarak tutturulduğu araç. 6. Çay, kahve taşımaya yarar kahveci tepsisi, fener. 7. Saklanmak için tavana asılmış dizi veya hevenk. 8. Yeni yapılan yapıların çatısına, ev sahibi tarafından usta için veya düğün arabalarına düğün sahibi tarafından arabacı için armağan olarak asılan kumaş. 9. Gelinin odasına asılan süs. 10. Kadınların kullandığı altın dizisi veya zincirli mücevherat. 11. Düğünlerde geline yakınları tarafından takılan hediye. 12. İpek böceğinin kozasını sarması için yanına konulan çalı çırpı. 13. Saz şairleri arasında yapılan deyiş yarışında üstün gelene verilmek için duvara asılan kumaş, tabanca vb. ödül.

AZ **Asma** is. asma. 1. Asmak fiili. 2. Uzun müddet saklamak için dalından koparılıp tavana vb. bağlanan ip vb. üzerine veya asılan meyve. 3. Bir yerden dizilen asılan, sarkan; TS **Asma** a. 1. Asmak işi.

AZ **Aspirator** is. [Fr.] aspiratör. 1. tıp. Yara, bazen şişkinlik yapan cerahat vb.nin alınmasında kullanılan araç. 2. tekn. Havada veya gazın içinde bulunan tozun

miktarını tayin etmeye yarayan cihaz; TS **Aspiratör** a [Fr.] aspirateur. 1. Havadaki duman, is, koku vb. yabancı maddeleri emerek dışarı atan aygıt, emmeç. 2. Kendisine bağlanan bir kabın içindeki gazı seyreltmeye veya sıkıştırmaya yarayan, içinden bir sıvı geçirilerek çalıştırılan araç, emmeç.

AZ **Ast** is. ast. Üstün karşıtı, alt; TS **Ast** a. 1. Alt. 2. Birinin buyruğu altında olan görevli, madun. 3. Birine göre alt aşamada olan kimse, madun. 4. ask. Rütbe veya kıdemce küçük olan asker.

AZ **Astar** is. astar. 1. Elbisenin veya başka bir şeyin yüzünü meydana getiren kumaşın altına yani içine kaplanan bez vb. 2. Genelde herhangi bir şeyin iç, arka tarafı; dokuma şeylerin ters tarafı. 3. Duvara, kapıya vb. boya vurmadan önce sürülen boya; TS **Astar** a. [Far.] aster. 1. Giyecek, perde, çanta, ayakkabı vb. şeylerde, kumaşın veya derinin iç tarafına geçirilen ince kat. 2. Sıvanacak, boyanacak yerlere boyadan önce sürülen kat. 3. Gemicilikte bir şeyi sağlamlaştırmak için kullanılan bez halat, ağaç vb.

AZ **Astronom** is. [Yun.] gökbilimci. Astronomi bilgini, astronom. feleki. 2. mec. Şaşkınlık verecek kadar yüksek; TS **Astronom** a. [Fr.] astronome. Gök bilimci.

AZ **Asudelik** is. asudelik. 1. Sükûnet, sükûn; asayiş, huzur. 2. Boş vakit, boş zaman, serbest zaman, müsait durum. 3. Hürriyet, özgürlük, serbesti, erkinlik; kolaylık, rahatlık; TS **Asudelik** a. Sakinlik, rahatlık.

AZ **Aş** is. aş. 1. Pilav. 2. Sütlü, pirinçli püre; TS **Aş** a. Yemek.

AZ **Aşağı** is. aşağı. 1. İnme. 2. Ucuzlamak; TS **Aşağı** a. 1. Bir şeyin alt bölümü, zir, yukarı karşıtı. 2. Eğimli bir yerin daha alçak olan yeri.

AZ **Aşı** is. tanen; aşı. 1. Ham derinin işlenmesinde, tabakçılıkta kullanılan madde, mazı cevheri, tanen, mazı tuzu. 2. Bir hastalığı önlemek veya önceden bağışıklık sağlamak gayesiyle hazırlanan terkip; TS **Aşı** a. 1. kim. Birtakım hastalıklara karşı bağışıklık sağlamak için vücuda verilen, o hastalığın mikrobuyla hazırlanmış eriyik. 2. Bu eriyiğin uygulanması. 3. Bir ağacın dalı veya gövdesi üzerine, aynı familyanın daha iyi bir türünden alınan dal, göz, tomurcuk vb. parçaları kaynaştırma işi. 4. Bu yolla eklenen parça.

AZ **Aşıcı** is. aşıcı; boyacı; tabakçı. 1. Aşı yapan kimse. 2. Elbiseleri vb. boyayan kimse. 3. Ham derileri işleyen kimse, sepici; TS **Aşıcı** a. Aşı yapan kimse.

AZ Aşıcılık is. aşıcılık; sepicilik. 1. Aşı yapma işi. 2. Tabakçılık, ham deriyi işleme; **TS Aşıcılık** a. Aşıcının yaptığı iş.

AZ Aşık is. [Ar.] âşık. Bir hazırlığı olmadan irticalen şiir söyleyen, genellikle saz eşliğinde şiirlerini okuyan veya halk hikâyeleri anlatan şahıs, saz şairi, halk şairi, ozan; **TS Âşık** a. (a:şık) [Ar.] ‘âşık. 1. Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık duyan, vurgun, tutkun kimse. 2. Birbirini seven bir çiftten kadına oranla genellikle erkeğe verilen ad. 3. Halk ozanı. 4. tkz. Dalgın, kalender kimse.

AZ Aşık is. aşık. 1. Ayak bileğinde bulunan kemiklerden hareketli bir kemik, aşık kemiği. 2. Koyunların ve keçilerin dizlerinden çıkan ve çocukların oyun oynadıkları oynak kemik. 3. İplik sarılan küçük tahta parçası, makara vb. 4. Tüfeğin tetiği ile çakmağı arasındaki madeni parça; **TS Aşık** a. anat. 1. Aşık kemiği. 2. mim. Aşıрма.

AZ Aşılama is. tabaklama. Ham deriyi sepilemek fiili; **TS Aşılama** a. 1. Aşılamak işi, telkih. 2. Yeni aşılانmış ağaç. 3. Soğuğa sıcak, sığağa soğuk su katma. 5. Bitkilerin aşı yoluyla üretilmesi, ilkah.

AZ Aşıрма is. aşırma. 1. Aşırmak fiili, geçme, binme, inme. 2. Bir şeyin üzerinden sarkan veya bağlanan bağ. 3. Pantolonu omuzdan tutmaya yarayan aşkı, kemer; **TS Aşıрма** a. 1. Aşırmak işi. 2. mim. Yapı çatılarında uzun mertek, aşık. 3. sf. Aşırilmiş. 4. hlk. Küçük kazan, kova, bakraç. 5. ed. Başkalarının yazılarından bölümler, dizeler alıp kendisininmiş gibi gösterme veya başkalarının konularını benimseyip değişik bir biçimde anlatma, intihal. 6. huk. Özellikle para aşırma, aşırıtı, ihtilas.

AZ At is. hay. b. at. 1. Omurgalı hayvanlar vertebratadalinin, memeliler mammalia sınıfının, toynaklılar ungulata üst takımının, tek parmaklılar perissodactyla takımının, atgillerequidae ailesindendir; **TS At** a. 1. Atgillerden, binme, yük çekme, taşıma vb. hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan, beygir, düldül. 2. Satrançta, her yönde siyahtan beyaza ve beyazdan siyaha bir hane atlayarak L biçiminde hareket eden taş.

AZ Ata is. baba; ata. 1. Çocuğu olan erkek, peder. bk. əb, pədən. 2. mec. Bir görüş, fikir, düşünce vb.nin kurucusu, banisi; önder, yol gösteren. 3. mec. Besleyip büyüten, himaye eden, terbiye eden. 4. Yaşlı birine saygı ifadesi olarak seslenme şekli. 5. Atalar şeklinde: ecdat, soy, aile ve soy büyükleri anlamında; **TS Ata** a. 1. Baba. 2. Dedelerden ve büyükbabalardan her biri. 3. Kişinin geçmişte yaşamış olan büyükleri.

AZ **Atalıq** is. babalık. 1. Baba olma hâli. 2. Baba ile evladı arasındaki kan bağı. 3. Babanın üzerine düşen babalık borcu, babalık sorumluluğu. 4. Babaya ait olan, babaya mahsus olan. 5. Baba yerine geçen, baba gibi davranan, himayeci. 6. Üvey baba; TS **Atalık** a. Ataya yakışır davranış, babalık.

AZ **Ataman** is. ataman. Eskiden Rusya'da Kazak kumandanı. 2. Rusya'da, Kızıllarla Beyazların kavgasında (Denikinci) beyaz kuvvetlerin komutanı. 3. kl. kon. Eşkıyaların, şakilerin başı. 4. mec. Bir grubun lideri, başı; TS **Ataman** a. esk. Rus Kazakların başbuğuna verilen unvan.

AZ **Atçı** is. haracı, yolkıcı: jokey. 1. At yetiştiricisi. 2. Yarış atı binicisi, yarışçı, jokey; TS **Atçı** a. At yetiştiricisi.

AZ **Atçılıq** is. haracılık, yolkıcılık; jokeylik. 1. At yetiştiriciliği. 2. Yarış atı biniciliği, jokeyin yaptığı iş; TS **Atçılık** a. Atçının yaptığı iş.

AZ **Atəş** is. [Far.] ateş. 1. Yanma sonucunda beliren ısı ve ışık, od, alaz, yalaza, nâr. 2. Patlayıcı silahlar için atma emri ve atılması. 3. Üzerine ateş etme, ateşe tutma; TS **Ateş** a. [Far.] ateş 1. Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık, od, nâr. 2. Tutuşmuş olan cisim. 3. Isıtmak, pişirmek için kullanılan yer veya araç. 4. Patlayıcı silahların atılması. 5. Genellikle hastalık etkisiyle artan vücut sıcaklığı, kızdırma. 6. mec. Öfke, hırs, hınç. 7. mec. Coşkunluk. 8. mec. Tehlike, felaket. 9. mec. Büyük üzüntü, acı.

AZ **Atəşbaz** is. [Far.] fişekçi; ateşbaz. 1. Fişek ustası, donanma fişekleri vb. hazırlayan usta. 2. Ateşle hokkabazlık eden oyuncu. 3. Havai fişekler fırlatan kimse; TS **Ateşbaz** a. (ateşbarzı) [Far.] âteşbâz 1. Ateşle hüner gösteren oyuncu. 2. tar. Osmanlılarda şenlikler için donanma fişeklerini hazırlayan kimse.

AZ **Atəşbazlıq** is. fişekçilik; havai fişek gösterisi. 1. Fişek ustasının işi mesleği. 2. Hokkabazlık, ateşle gösteri yapma. 3. Rengârenk havai fişeklerle yapılan şenlik; TS **Ateşbazlık** a. Ateşbazın yaptığı iş.

AZ **Atəşlik** is. ateşlik. 1. Ateş yakılan veya konan yer. 2. Kül küreği; TS **Ateşlik** a. Ateş yakılan veya konulan yer.

AZ **Atəşlilik** is. ateşlilik. 1. Hararetlilik, alevlilik, alevli olma hâli. 2. mec. Coşkunluk, ateşinlik, ihtiraslılık, arzulu ve istekli olma hâli; TS **Ateşlilik** a. Ateşli olma durumu.

AZ **Atıcılıq** is. atıcılık; hallaçlık. 1. İyi silah atma, nişancılık yeteneği. 2. Hallacın vazifesi, işi, keçecilik. 3. Yalancı, asılsız şeyler uydurup söyleyen; TS **Atıcılık** a. 1. Atıcı olma durumu. 2. Bazı ateşli silahlar kullanarak yapılan spor.

AZ **Atım** is. atım. 1. Atış atma. 2. Silah patlaması. 3. Herhangi bir silahın atışıyla tespit edilen uzaklık. 4. Önüne gelen sayı ile kaç atımlık kullanılacağını bildirir; TS **Atım** a. 1. Atma işi. 2. Atılan bir şeyin gidebildiği uzaklık.

AZ **Atış** is. atış. 1. Tüfek, tabanca vb. ile atma işi ve usulü. 2. Ateş açma, atış; TS **Atış** a. 1. Atma işi. 2. Kalp veya nabzın vuruşu, çarpışı.

AZ **Atışma** is. atışma; tartışma. 1. İki tarafın veya iki kişinin karşılıklı olarak birbirine kurşun atması. 2. Ateşli silahlarla vuruşma, savaşma. 3. mec. Dalaşma, ağız kavgası, münakaşa. 4. Halk âşıklarının, ozanların karşılıklı olarak irticalen şiirle yarışması; TS **Atışma** a. 1. Atışmak işi. 2. ed. Saz şairlerinin belli bir ayak üzerine karşılıklı deyiş söylemesi; atışma.

AZ **Atqı** is. kiriş. 1. Duvar arasına ve bina döşemesine konulan direk; kuşak kirişi, travers. 2. En büyük yaba. 3. Büyük atkı, şal; yatak örtüsü. 4. Atik, bir şeyden geriye kalan döküntü, kalıntı; TS **Atkı** a. 1. Soğuğa karşı omuzlara, başa, sırtta veya boyna alınan örtü, bürgü. 2. Bazı kadın ayakkabılarında ve çocuk patiklerinde ayağın üstünden geçen, yandan iliklenen ince uzun parça. 3. Kapı ve pencerelerin yapımında üst tarafa konan ağaç, taş veya beton destek, üst eşik. 4. Dokuma tezgâhlarında mekikle enine atılan iplik, argaç. 5. hlk. Büyük yaba.

AZ **Atlet** is. [Yun.] atlet. 1. Atletizmle uğraşan kimse, atlet. 2. Vücudu iyi gelişmiş, sağlam yapılı, güçlü (adam); TS **Atlet** a. [Fr.] athlète. 1. Kolsuz, askılı fanila. 2. sp. Atletizmle uğraşan kimse, atletizmcı.

AZ **Atmosfer** is. [Yun.] coğ. atmosfer. 1. Yer yuvarlağını saran ve daha geniş anlamda herhangi bir gök cismini çevreleyen gaz tabakası. 2. Hava. 3. fiz. tekn. Sanayide kullanılan basınç birimi; TS **Atmosfer** a. [Fr.] atmosphère. 1. gök b. Yeri veya herhangi bir gök cismini saran gaz tabakası, gaz yuvarı. 2. gök b. Hava yuvarı. 3. mec. İçinde yaşanılan ve etkisinde kalınan ortam, hava. 4. fiz. Basınç birimi olarak kullanılan, 15 °C'de deniz yüzeyinde, 76 santimetre uzunluğunda ve tabanı 1 santimetrekare olan cıva sütununun ağırlığı (1 kilogram 33 gram).

AZ **Atom** is. [Yun.] kim. atom. 1. Bir cismin kimyevi yönden bütün özelliklerini muhaza etmek koşulu ile artık bölünemez olarak kabul edilen ve birleşiklere giren en

küçük birimi; bir çekirdek ve elektronlardan ibaret parçasıdır, nüve. 2. mec. Son derece küçük parça, zerre; TS **Atom** a. [Fr.] atome. kim. 1. Birkaç türü birleştiğinde çeşitli molekülleri, bir tek türü ise bir kimyasal ögeyi oluşturan parçacık. 2. hlk. Yaprakları üst üste sarılı topak marul. 3. fel. Eski Yunan filozoflarına göre gerçeğin son, artık bölünemez, bozulamaz diye tasarlanan temel öğeleri.

AZ **Atomçu** is. s. atom fizikçisi. 1. Nükleer fizik bilgini; atom enerjisi uzmanı. 2. Atom bombası delisi, atom bombası manyağı; TS **Atomcu** a. Atomla uğraşan kimse.

AZ **Av** is. 1. Karada, denizde, gölde veya akarsularda evcil olmayan hayvanları vurma veya yakalama işi, şikâr. 2. Bu şekilde elde edilen hayvan; TS **Av** a. 1. Karada, denizde, gölde veya akarsularda evcil olmayan hayvanları vurma veya yakalama işi, şikâr. 2. Bir hayvanın bir başka hayvanı yemek için yakalaması. 3. Bu yollarla yakalanan hayvan. 4. mec. Tuzağa düşürülen, kendisinden yararlanılan kimse.

AZ **Avantaj** is. [Fr.] üstünlük. Üstünlük sağlayan şey, yarar, kâr; TS **Avantaj** a. [Fr.] avantage. 1. Üstünlük. 2. Kazanım. 3. Yarar. 4. sp. Teniste eşitliğin bozulması için alınan ilk puan.

AZ **Avaz** is. [Far.] avaz; nara; şan. 1. Ses, seda, savt. 2. Bağırıtı, şamata, nara, haykırış. 3. mec. Şöhret. 4. Nefes; TS **Avaz** a. [Far.] âvâz. Yüksek ses, nara, avaze.

AZ **Avazə** is. [Far.] nağme; ses; şayia; telşan. 1. Şarkı, türkü, teganni. 2. Ağızdan çıkan ve havada titreşim oluşturan soluk, seda. 3. Yaygın söylenti, yayılmış haber. 4. Çalgı aletlerine takılan tel. 5. mec. Şöhret, nam; TS **Avaze** a. (a:va:ze) [Far.] âvâze. Avaz.

AZ **Ayaq** is. ayak. 1. İnsan ve hayvanlarda yürüme organı, bacak. 2. Adım; TS **Ayak** a. 1. anat. Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü. 2. Bacak. 3. Birtakım şeylerin yerden yüksekçe durmasını sağlayan dayak, destek veya bunlardan her biri. 4. Vücudun belden aşağı bölümü. 5. Yürüyüşün ağırlık veya çabukluk derecesi. 6. Basamak. 7. Futun küpü alınarak hesaplanan değer. 8. hlk. Mayalardan önce, makama uygun olarak çalınan veya söylenen beste. 9. Yarım arşın veya 30,5 santimetre uzunluğundaki ölçü birimi, kadem, fit, fut. 10. coğ. Göl ayağı. 11. ed. Halk edebiyatında koşuklarda kısa yedekli dizeler. 12. ed. Halk edebiyatında uyak. 13. mat. Bir doğrunun başka bir doğruyu veya bir düzlemi kestiği nokta: Dikme ayağı. 14. sp. Karakucak ve yağlı güreşte pehlivanların ayrıldıkları beş dereceden biri. 15. sp. Altılı

ganyanda yer alan her bir koşu. 16. mdn. Kömür ocaklarında kömürün çıkarıldığı galeri.

AZ **Ayaqçaq** is. merdiven. Bir yere çıkmaya veya bir yerden inmeye yarayan basamaklar dizisi; TS **Ayakçak** a. hlk. 1. Merdiven, merdiven basamağı. 2. Dokuma tezgâhı ayaklığı, ayaklık. 3. Çocukların, cambazların ayaklarına takıp yürüdükleri çifte sırık.

AZ **Ayaqçı** is. sf. ayakçı; kurye. 1. Düğün, yas vb. toplantılarda gelenlere hizmet eden kimse. 2. Ayak işlerinde kullanılan kimse. 3. Kuryelik yapan, evrak vb. dağıtan kimse; TS **Ayakçı** a. 1. Ayak işlerinde kullanılan kimse. 2. Bir iş süresince tutulan hizmetçi. 3. Gezici satıcı, çerçi. 4. Otobüs terminallerinde yolcuyu kendi şirketinden bilet almaya yönlendiren kimse.

AZ **Ayaqcılıq** is. ayakçılık; sakilik. 1. Düğün, yas vb. toplantılarda gelenlere hizmet etme işi. 2. Ayak işlerinde hizmet etme işi. 3. İçki sunmak, sakilik yapmak; TS **Ayakçılık** a. Ayakçının yaptığı iş.

AZ **Ayaqlıq** is. ayaklık. 1. Dikine konan veya duran şeylerin ayağı, kaide, özül. 2. Ayakkabının yüz kısmı. 3. hlk. Merdiven, basamak; TS **Ayaklık** a. 1. Bir makinede, bir araçta ayak yardımıyla dönmeyi veya hareketi sağlayan düzen, pedal. 2. Ayak basacak yer. 3. Ayakçak. 4. Kaide. 5. den. Küçük teknelerde kürekçinin oturduğu yeri destekleyen kaplamaların iç tarafına çakılan giriş.

AZ **Ayar** is. ayar. 1. Altın veya gümüşün kalitesini tayin eden birim. 2. Ağırlıkta ve zamanda dakiklık; TS **Ayar** a. [Ar.] ‘iyār. 1. Bir aygıtın gereken işi yapabilmesi durumu. 2. Saatler için belli bir yere göre kabul edilmiş olan ölçü. 3. Altın, gümüş vb. madenlerden yapılmış şeylerin saflık derecesi. 4. Bir iş veya bir davranışta gereken ölçü. 5. mec. Değer, derece.

AZ **Ayat** is. [Ar.] ayet. “Ayet” sözünün çoğulu. 1. Kur'an-ı Kerim'in surelerinde bulunan cümlelerin her biri, ayetler. 2. mec. kon. Hüküm, ahkâm, kanun, emir; TS **Ayet** a. (a:yet) [Ar.] āyet. din b. Kur'an surelerini oluşturan kısımlardan her biri.

AZ **Aydınlıq** is. aydınlık. 1. Işıklık, ziya; ay ışığı, mehtap. 2. Işıklı, mehtapli gece. 3. Işık, nur. 4. Işıklı yer. 5. mec. Mutluluk, bahtiyarlık, ferahlık; TS **Aydınlık** a. 1. Bir yeri aydınlatan güç, ışık. 2. Bir yapının ortasına gelen oda ve öbür bölümlerin ışık alması için damın ortasından zemine kadar açılan boşluk.

AZ **Ayin** is. [Far.] ayin. 1. Adet, gelenek, kanun, usul. 2. Dinî merasim, ibadet; TS **Ayin** a. (a:yin) [Far.] āyin. din b. 1. Dinî tören, ritüel. 2. müz. esk. Mevlevi tekkelerinde okunan bestelerin tamamı.

AZ **Ayna** is. [Far.] ayna. 1. Üzerine düşen ışıkları ve şekilleri yansıtan parlak eşya, arkası sırlanmış cam, ayine, gözgü. 2. Cam, cam kırığı. 3. hlk. Parıltı, pırıltı; parlaklık; cila; TS **Ayna** a. [Far.] āyine. 1. Işığı yansıtan, varlıkların görüntüsünü veren, cilalı ve sırlı cam, gözgü, mirat. 2. Karagöz oyununda perde. 3. Doğramacılık ve yapıcılıkta çerçeve içine geçirilen tahta veya taş levha. 4. Atların diz kapağı. 6. mec. Bir olayı, bir durumu yansıtan, göz önünde canlandıran olay, durum, şey. 7. den. Küreğin yassı uç böl. 8.den. Gemilerde işaretçi erlerin kullandığı dürbün. 9. den. Akıntı ve anaforun birleştiği yerde oluşan su burgacı.

AZ **Aynaçı** is. camcı; aynacı, ayna tutan. 1. Camcılıkla uğraşan, cam satan veya takan kimse. 2. Ayna imal eden veya satan kimse. 3. Eskiden zengin veya yüksek tabakadan olan kimseler giyinirken ayna tutan hizmetçi, uşak; TS **Aynaçı** a. 1. Ayna yapan veya satan kimse. 2. mec. Hileci, işine hile karıştıran kimse.

AZ **Ayric** is. yol ağzı; dönemeç. 1. Yolun başka bir yola ayrıldığı yer, yol ayrımı. 2. Dönüm noktası; TS **Ayriç** a. hlk. Yol kavşağı, iki yolun ayrıldığı yer.

AZ **Ayrılıq** is. ayrılık. 1. Uyumsuzluk, birbirine benzemezlik, fark, başkalık, çeşitlilik. 2. Yakınlarından, sevgilisinden, arkadaşlarından uzakta geçen hayat, hicran, firak, firkat; TS **Ayrılık** a. 1. Ayrı olma durumu. 2. Birinden uzak düşme, firak, firkat. 3. Düşünce, görüş veya duygu arasındaki uymazlık, mübayanet. 4. huk. Evlilik birliğinin yargıç kararı ile geçici bir süre için kaldırılması.

AZ **Ayrılış** is. ayrılış. 1. Ayrılmak fiili bölünme, parçalanma. 2. Sökülme, ayrılma. 3. Bölünme, ayrılma. 4. Ayrılık, veda, veda etme; TS **Ayrılış** a. Ayrılma işi.

AZ **Ayrim** is. ayırım. Yolun bir veya yola ayrıldığı, çatallandığı yer, yolağı; TS **Ayrim** a. 1. Ayırma işi, tefrik. 2. Bir kimse veya nesnenin bir başkasıyla karıştırılmamasını sağlayan ayrılık, benzer şeyleri birbirinden ayıran özellik, başkalık, fark. 3. Alt bölüm. 4. man. Cinsleri ve türleri birbirinden ayıran ana karakter, fark. 5. Ayrılma noktası: Yol ayrımı, 6. sin. ve TV Bir veya daha çok sahne içinde geliştirilip olayın tamamlanmış bir parçasını veren film bölümü.

AZ **Azı** is. azı dişi. Ağzın arka kısmında bulunan ve yenilen şeyleri öğütmeye yarayan dişlerden her biri. bk. azıdişi; TS **Azı** a. 1. Köpek dişlerinden sonra içeriye

doğru, alt ve üst çenenin iki yanında beşer tane bulunan ve yiyecekleri öğütmeye yarayan dişlerin ortak adı, azı dişi, öğütücü diş. 2. hlk. Öküz arabalarında ön ve arka yastıkları dingile bağlayan ağaç çivi.

AZ **Azim** is. [Ar.] azim; yolcu. 1. Önder, lider, idareci, başkan, şef; elebaşı. 2. Yola çıkan, giden. 3. Azmeden, bir gaye ile bir yere giden kimse; TS **Azim** a. [Ar.] ‘azm. Bir işteki engelleri yenme kararlılığı.

AZ **Baba** is. dede. 1. Büyük baba. 2. Bazı yerlerde “baba” yerine kullanılır. 3. Yaşlı ve saygın kimselere seslenme ifadesi olarak kullanılır. 4. Çok yaşlı kimse. 5. “Sade, mazlum, kendi hâlinde” anlamında. 6. Ata, cet; TS **Baba** a. 1. Çocuğu olan erkek, peder. 2. Çocuğun dünyaya gelmesinde etken olan erkek. 3. Kazılarda çıkarılan toprağın miktarını hesaplayabilmek için yer yer bırakılan toprak dikme. 4. Çatı mertegi. 5. Bir ülkeye veya bir topluluğa yararlı olmuş kimse. 6. mec. Anlayışlı, iyi huylu erkek. 7. mec. Silah kaçakçılığı, kara para aklama ve uyuşturucu madde ticareti vb. kirli ve gizli işler yapan çetenin başı. 8. mec. Koruyucu, babalık duyguları ile dolu kimse. 9. mec. Ata. 11. esk. Tarikatların bazısında tekke büyüğü. 12. esk. Bu gibi kimselere verilen unvan. 13. den. Gemi veya iskelede halatın takıldığı yuvarlak başlı iri demir, ağaç veya beton dikme. 14. mim. Bir merdivende, tırabzanın sahanlıkla birleştiği yerde bulunan dikey öge.

AZ **Baca** is. baca. 1. Ocak, soba gibi şeylerin dumanını çekmeğe yarayan, genelde silindir şeklinde olan yol. 2. Işık ve hava almak için evlerin, ambarların damında pencere yerine açılan delik. 3. Su kemeri, lağım vb. yerleri kontrol etmek için konan, açılıp kapanır kapak, delik; TS **Baca** a. [Far.] bāce 1. Dumanı ocaktan çekip havaya vermeye yarayan yol. 2. Su yolu, lağım, maden ocağı vb. yer altı yapılarının hava deliği. 3. hlk. Çatı penceresi.

AZ **Bacaq** is. bacak. Ayak tabanından kasığa kadar olan vücut kısmı; TS **Bacak** a. 1. anat. Vücudun kasıktan tabana kadar olan bölümü. 2. anat. Hayvanlarda yürümeye veya atlamaya yarayan organ. 3. Bazı şeylerin yerden yüksekçe durmasını sağlayan dayak, destek veya bunlardan her biri, ayak. 4. Oyun kâğıtlarında oğlan, vale.

AZ **Bacanaq** is. bacanak. İki kızkardeşin birbirlerine göre eşleri; TS **Bacanak** a. 1. Eşleri kardeş olan erkeklerin birbirine göre durumu. 2. hlk. Dost, arkadaş.

AZ **Bacı** is. bacı; hemşire. 1. Kız kardeş, hemşire. 2. Belirli bir eğitim alarak hastabakıcılığı yapan kadın; TS **Bacı** a. 1. Kız kardeş. 2. Bir evde uzun zaman

çalışmış yaşlı kadınlara verilen unvan. 3. hlk. Büyük kız kardeş, abla. 4. esk. Tarikat şeyhlerinin karısı.

AZ **Bacılıq** is. bacılık. 1. Üvey kız kardeş. 2. Arkadaş, sırdaş, dost; iki kız veya kadın arasında olan kız kardeş gibi samimiyet, dostluk. 3. Nişanlı kız veya gelinin en yakın arkadaşları arasında akrabalığı kabul etme töreninin adı; TS **Bacılık** a. 1. Bacı olma durumu. 2. Bacı kadar sevilen kadın.

AZ **Bad** is. kl. [Far.] bad, rüzgâr. 1. Havanın yer değiştirmesinden oluşan esinti, yel. 2. Boş alan, boş yer. 3. Yok olma, ortadan kalkma, mahvoluş; TS **Bad** a. (ba:d) [Far.] bād. esk. Rüzgâr.

AZ **Badya** is. [Rum.] badya. 1. Geniş ağızlı bakır kap. 2. Süt kova, süt sağmak için kullanılan kova; TS **Badya** a. (ba'dya) [Rum.] Ağzı geniş, yayvan, büyükçe su kabı.

AZ **Bağ** is. bağ. 1. Bağ; çene bağı, sakandırık; ip, kaytan, sicim, urgan; sargı, pazibent, kolçak. 2. Bağ, ilişki. 3. Demet, yığın, birçok. 4. Deste, bağlam, hevenk. 5. Paket; tomar, deste, yığın, küme; TS **Bağ** a. 1. Bir şeyi başka bir şeye veya birçok şeyi topluca birbirine tutturmak için kullanılan ip, sicim, şerit, tel vb. düğümlenebilir nesne. 2. Sargı. 3. Bağlam, deste, demet: Beş bağ ekin, iki bağ maydanoz. 4. mec. İlgi, ilişki, rabita. 5. anat. Kemikleri birbirine bağlamaya, iç organları yerinde tutmaya yarayan lif demeti. 6. den. Bir halat üzerine atılan sağlam, düzgün ve istendiğinde kolayca çözülebilen her türlü düğüm. 7. müz. Nota yazarken yan yana gelen aynı veya farklı değerdeki notaların birbirine bağlanarak çalınacağını belirtmek için yapılan yay biçimindeki işaret.

AZ **Bağa** is. hay. b. kaplumbağa. Sürüngenlerdendir. Pek çok sert ve kemiksi, az veya çok oval biçiminde pulsu bir kabuk içinde yaşar. Kısa bacaklı, dişsiz gaga ağızlı, ağır yürüyürlü bir hayvandır, tosbağa, testudo; TS **Bağa** a. hlk. 1. Kaplumbağa. 2. Deniz kaplumbağasının kabuğu. 3. Kaplumbağa kabuğu. 4. Ur.

AZ **Bağlama** is. paket. 1. Denk; balya. 2. Düğüm. 3. Deste, hevenk. 4. Paket; tomar. 5. Ağzına kadar dolu olmayan çuval, torba. 6. Koli, posta ile yollanan şey; TS **Bağlama** a. 1. Bağlamak işi. 2. Üç çift telli olan ve mızrapla çalınan bir saz. 3. Yapılarda duvarları birbirine bağlayan kiriş, putrel vb. 4. db. Ulama.

AZ **Bağlaşma** is. atışma; bağlaşma. 1. Şiirle söyleşme, atışma. 2. Mutabık kalma, sözleşme. 3. Önceden yapılan anlaşmaya istinaden tarım ürünlerini tedarik etme

yolu. 4. Önceden yapılan anlaşma uyarınca devlete ait işlerin herhangi bir sahası için işçi toplama yolu. 5. İddiaya girme; TS **Bağlaşma** a. Bağlaşmak işi, ittifak.

AZ **Bağlılıq** is. kapalılık; bağlılık; ilintilik. 1. Kapalı şeyin hâli. 2. Bağlı olma durumu. 3. mec. İlişgi, münasebeti olma durumu; TS **Bağlılık** a. 1. Bağlı olma durumu, merbutiyet. 2. Birine karşı, sevgi, saygı ile yakınlık duyma ve gösterme, sadakat. 3. biy. Bağlılaşım.

AZ **Bahar** is. [Far.] bahar. 1. Kuzey yarım kürede mart, nisan ve mayıs aylarını içine alan, 21 Mart-22 Haziran arası zaman aralığı, bahar, erken bahar, evvel bahar, ilkyaz, ilkbahar mevsimi. 2. mec. Gençlik çağı. 3. mec. Bahar havasını hatırlatan, yumuşak, ılık, açık ve güzel hava; TS **Bahar** a. (baha:ri) [Far.] bahār. 1. gök b. İlkbahar. 2. Bu mevsimde ağaçlarda açan çiçekler ve yapraklar. 3. mec. Gençlik dönemi.

AZ **Baxanaq** is. manzara, dabak, 1. Görünüş. 2. Koyun, keçi ve sığırların, ağız, tırnak aralarında olan bir hastalık; şap hastalığı; TS **Bakanak** a. hlk. Geviş getiren hayvanların ayaklarının arkasındaki körelmiş tırnak, kemik çıkıntısı.

AZ **Baxıcı** is. bakıcı; seyirci; falcı. 1. Bakma işiyle görevlendirilen kimse. 2. Hizmet eden, hizmetçi. 3. Seyreden kimse, bir gösteriyi vb. takip eden kimse. 4. kon. Fala bakan kimse, fala bakmayı iş edinen kimse; TS **Bakıcı** a. 1. Bakma işiyle görevlendirilen kimse. 2. Genellikle çocuk, yaşlı ve hastalara bakma işiyle görevli kimse. 3. Yeme, içme, barınma ve eğitim karşılığında bakıcılık görevi yapan kimse. 4. Bir şeyi satın alma düşünmeden yalnızca bakarak ilgilenen kimse. 5. Yabancı ülkede bir aile yanında kalarak eğitimini sürdüren ve aynı zamanda o evi çocuklarına bakan kimse. 6. Falcı.

AZ **Bal** is. bal, özsu. 1. Arıların çiçeklerde bulunan balözlerini toplayarak kursaklarında değişime uğrattıktan sonra yaptıkları petek gözlerine doldurdukları koyu kıvamlı tatlı. 2. mec. Çok tatlı, lezzetli şey. 3. Erik, kayısı gibi ağaçlardan sızan zamk; TS **Bal** a. 1. Bal arılarının bitki ve çiçeklerden kovanlarındaki petek gözlerine doldurdukları, rengi topladıkları bal özünden yapıp kovanların beyazdan esmere kadar değişen tatlı, koyu, sıvı madde. 2. Olgunlaşmış incirin, dışına sızan tatlısı. 3. Ağaçların kabuğundan sızarak pıhtılaşan besi suyu.

AZ **Bala** is. bala. 1. Çocuk, yavru, evlat, bebek. 2. “yavrum, evladım” Anlamında bir seslenme şekli; TS **Bala** a. hlk. Yavru, çocuk.

AZ **Balçaq** is. latu kabza, kulp. 1. Silah, kılıç vb. şeylerde tutulacak yer, tutak, sap, bir şeyin kulpu, tutulacak yeri. 2. Kazan, tencere, fincan, dolap, altın vb.nin tutulacak yeri; TS **Balçak** a. hlk. 1. Kabza. 2. Kabzanın demir siperi.

AZ **Balina** is. [Lat.] hay. b. balina; TS **Balina** a. (bali'na) [İt.] balena. 1. Balinalardan, yaklaşık uzunluğu 20 metre, ağırlığı 200 ton olan memeli hayvan, kadirga balığı, falyanos (Balaenamistycetus). 2. esk. Giysilerin dik ve düzgün durması için bazı yerlerine özellikle yakalarına konulan sert, esnek, yassı, dar, uzun çubuk.

AZ **Balkon** is. [İt.] balkon. Binaların üst katlarında yapılan bazı kısımları açık çıkma; TS **Balkon** a. [Fr.] balcon. 1. Bir yapının genellikle dışarıya doğru çıkmış, çevresi duvar veya parmaklıkla çevrili bölümü. 2. Tiyatro sinema vb. büyük salonlarda asma kat. 3. argo Vücudun göğüs veya göbek bölümü.

AZ **Balqabaq** is. bit. b. balkabağı; TS **Bal kabağı** a. bit. b. 1. İçi turuncu, iri ve tatlı bir tür kabak (Cucurbita moschata). 2. mec. Aptal, beyinsiz kimse.

AZ **Balon** is. [İt.] tıp. balon. 1. Doğumu başlatmak, dölyatağı ağzını genişletmek amacıyla döl yatağına sokulup fizyolojik serumla şişirilen küçük lastik torba. bazı kan uyuşmazlığı hallerinde doğumu erken başlatmak için kullanılır. 2. Kullanma yerine göre polimer, cam vb. yapılan uzun boyunlu ve küresel cam kap; TS **Balon** a. [Fr.] balon. 1. Isıtılmış hava veya havadan daha hafif bir gazla doldurulan, atmosferde uçabilen, küre biçiminde araç. 2. Hava veya gazla doldurulmuş, kauçuktan yapılan çocuk oyuncağı. 3. Karnı yuvarlak ve şişkin, boynu dar cam kap. 4. Karikatürde içi sözle doldurulan yuvarlak. 5. den. Geriden gelen rüzgârdan yararlanmak amacıyla yatın ana direği üzerine çekilen üç köşeli, hafif yelken. 6. Aslı olmayan, palavra şey.

AZ **Bant** is. [Fr.] bant. Bağ, kurdele, ensiz uzun sargı; TS **Bant** a. [Fr.] bande. 1. Yapılış özelliğine göre sarma, yapıştırma vb. işlerde kullanılan düz, ensiz, yassı bağ, şerit, izole bant. 2. Yara üzerine yapıştırılan özel olarak hazırlanmış ilaçlı küçük şerit. 3. Ses alma aygıtlarında seslerin kaydı için kullanılan manyetik oksitli plastik veya selüloz şerit.

AZ **Bar** is. [İng.] bar. 1. Müzikli restoran. 2. Daha çok otel salonlarında içki içmek için ayrılıp donatılmış köşe; TS **Bar** a. [İng.] bar. 1. Danslı, içkili eğlence yeri. 2. Ayaküstü içki içilen eğlence yeri. 3. Amerikan bar.

AZ **Baran** is. [Far.] kl. yağmur. 1. Havadaki su buharının yoğunlaşıp sıvı olarak yeryüzüne düşmesi. 2. mec. Ardı arkası kesilmeden dökülen şey; TS **Baran** a. (ba:ra:n) [Far.] bārān. esk. Yağmur.

AZ **Bardaq** is. testi. Su, şerbet vb. şeyleri içmek için kullanılan cam, kristal veya madeni, kulplu ya da kulpsuz küçük testi; TS **Bardak** a. 1. Su vb. şeyleri içmek için kullanılan, genellikle camdan yapılan kap. 3. Boduç, çamçak. hlk. Toprak testi.

AZ **Barmaq** is. parmak. 1. İnsanın el ve ayaklarının, bazı hayvanların ön ve arka ayaklarının ucunda yer alan eklemli uzantılardan her birine verilen ad. 2. Eldivende parmak geçirilen kısım. 3. Motor ve mekanizmaların mile benzeyen kısmı. 4. Genelde parmağa benzeyen şey. 5. Tekerleğin merkezinden çemberine kadar uzanan çubuklardan her biri. 6. Parmaklık denilen, iki veya üç yerinden kuşakla bağlanmış tahta veya demir çubuklardan oluşan bölümün her bir çubuğu. 7. Yaba gibi aletlerin her dişi. 8. Parmak uzunluğunda; genelde “bir”, “birce” sözleriyle kullanılır ve “azıcık, çok az, küçücük, küçük” anlamını taşır. 9. Katı bir sıvıya daldırıldığında parmağın üzerinde kalan miktar. 10. Hece ölçüsü, mısralardaki hecelerin sayı ölçüsü. 11. Üzüm, nar vb. bitkilerin veya çiçeklerin fideleri, çelikleri; TS **Parmak** a. 1. anat. İnsanda ve bazı hayvanlarda ellerin ve ayakların son bölümünü oluşturan, boğumlu, oynak, uzunca organların her biri. 4. Bir tekerleğin merkezinden çemberine kadar uzanan çubukların her biri. 5. mat. İnç. 6. mec. Bir işe karışmış olma ilgisi. 7. esk. Arşının yirmi dörtte birisi.

AZ **Barmaqlıq** is. hlk. parmaklık. Kesik veya yara bulunan parmağı korumak için üzerine geçirilen, çoğunlukla plastik kılıf; TS **Parmaklık** a. Dik ve biraz aralıklı olarak yan yana dizilmiş tahta, demir vb. çubuklarla yapılmış bölme veya korkuluk 2. Kesik veya yara bulunan parmağı korumak için üzerine geçirilen, çoğunlukla plastik kılıf.

AZ **Baryer** is. engel. 1. Bir şeyin gerçekleşmesini önleyen sebep, mâni, mahzur, müşkül, mânia, set, bariyer. 2. Herhangi bir yolu kapamak için yapılan engel. 3. Mânia, zorluk, engel; TS **Bariyer** a. [Fr.] barrière. Engel.

AZ **Bas** is. [İt.] müz. bas. 1. Ses veya çalgı eserinde, armoninin temelini meydana getiren ses ve bu sesle şarkı icra eden sanatçı. 2. Telli veya nefesli sazların en kalın seslisi. 3. Uzun süre viyolonsele verilen ve bazılarınca bugün de kullanılan ad; TS

Bas a. [Fr.] basse. m  z. 1. En kalın erkek sesi. 2. Sesi böyle olan sanatçı. 3. En kalın sesli orkestra   algısı.

AZ **Basqı** is. baskı. Basmak i  i, tazyik; TS **Baskı** a. 1. Bir eserin basılı   biçimi veya durumu. 2. Bası sayısı. 3. Bir eserin tekrarlanarak yapılan baskı işlemlerinden her biri, edisyon. 4. Giysinin i  ine kıvrılıp dikilen kenarı. 5. Hak ve özgürlüklerini kısıtlayarak zor altında bulundurma durumu, tahakküm. 6. Bir maddeyi sıkıp ezen alet, pres. 7. sp. Top oyunlarında karşı takım oyuncusunun hareketini ve sonuç almasını engellemek amacıyla uygulanan yakın savunma durumu, pres. 8. ruh b. Belirli ruhsal etkinlik ve süreçleri, kişinin isteği dışında bilinçaltına itmesi veya bu itilenlerin bilince çıkmasını   nleme durumu.

AZ **Basqı  ı** is. baskı  ı. Yayıncılıkta   alı  an kimse, yayıncı; TS **Baskı  ı** a. 1.   ılenecek kumaşlar üzerine kalıplara resim basan kimse. 2. Matbaacılıkta baskı işlerini yapan kimse. 3. Kısıtlayan.

AZ **Ba  ıa  ıqlı  ** is. kon. ba  ı açıklık; sa  duyululuk. 1. Başın açık olması, başta hiçbir şey olmaması durumu. 2. Akliselimlik, aklı başında düşünme durumu; TS **Ba  ı açıklık** a. Ba  ı açık olma durumu.

AZ **Ba  ıba  lılı  ** is. evlilik; satılmışlık. 1. Bir kadının bir erkekle evli olması durumu. 2. Bir malın satılmış olması durumu; TS **Ba  ı ba  lılı  ** a. Ba  ı bağlı olma durumu.

AZ **Bata  ** is. batağı; bataklık. 1.   zerine a  ırca bir şey konulduğunda     en   amurla  mı   toprak;   amurluk. 2. Batak yeri, batağı bölgesi. 3. mec. Bataklık, batağı. 3. mec. Durgunluk, hareketsizlik, atalet; TS **Batak** a. 1.   zerine basıldığında     en  amurla  mı   toprak. 2. Kötü durum, içinden çıkılmaz i  . 3. Elde bulunan k  a  tlara göre o turda kaç adet el kazanacağı üzerine tahminde bulunup en az, tahmin ettiği kadar el kazanmaya dayalı bir iskambil oyunu.

AZ **Batı  ** is. batık; çukur; boğuk; kirli. 1.   evresine göre aşağı     m    olan yer, çukurlaşmış yer; düz bir yüzeyde bulunan içeri girmiş bölüm, girinti. 2. Zedelenme vb. dolayı içinde bir tarafı     m   , çukurluk oluşmuş şey. 3. Kaybolmuş, boğuk h  lde çıkan ses; TS **Batık** sf. 2. a. Herhangi bir nedenle su altında kalmış yerleşim birimi, gemi vb. 3. a. Genellikle ayak başparmağında görülen tırnağın kenarındaki derinin tırnağın üstüne doğru büyümesi veya tırnağın deriyi delerek batması.

AZ **Batın** is. [Ar.] bātın. 1. Yalnız yeteneği olanlar tarafından anlaşılan ve anlayışta, zevkte ilerleyenlere açılan gizli anlam, sır, içyüz. 2. Karın. 3. Soy, kuşak, göbek; TS **Batın** a. [Ar.] batn. esk. 1. Karın. 2. top. b. Kuşak.

AZ **Batqı** is. batık. 1. Zelzele sonucu oluşmuş çöküntü. 2. Suda batmış gemi vb. 3. Ticarete zarar, ziyan; TS **Batkı** a. 1. Hüsrân. 2. tic. İflas.

AZ **Batma** is. batma. 1. Batmak eylemi veya işi. 2. Bir kurumun, bir soyun, bir milletin, bir devletin yıkılıp çökmesi. 3. astr. Bir gök cisminin göz erimi altına inmesi, görünmemesi; TS **Batma** a. 1. Batmak işi. 2. Yıkılma, çökme. 3. İflas etme. 4. Yok olma, inkıraz. 5. gök b. Bir gök cisminin (ay, güneş, yıldız vb.) ufkun altına inmesi.

AZ **Bayraqçı** is. bayraktar; TS **Bayrakçı** a. 1. Bayrak çeken kimse. 2. Bayrak yapan, diken veya satan kimse.

AZ **Bazar** is. [Far.] pazar. 1. Alışveriş yapılan yer. 2. Açıkta veya bina içinde yapılan mevsim ticareti. 3. Malın devir sahası, devir bölgesi. 4. Alış veriş, alım satım. 5. mec. Ses, gürültü olan yer. 6. Eskiden kuzu veya buzağı güdenlerin haftanın pazar günleri aldıkları para, hak vb.; TS **Pazar** a. [Far.] bāzār. 1. Satıcıların belirli günlerde mallarını satmak için sergiledikleri belirli geçici yer. 2. Belli bir şeyin satıldığı yer. 3. Alışveriş. 4. Cumartesi ile pazartesi arasındaki gün.

AZ **Becərmə** is. becerme. 1. Bir işi yapma. 2. Bir bitkiyi yetiştirmek; TS **Becerme** a. Becermek işi.

AZ **Behişt** is. [Far.] cennet; saadet. 1. Uçmak, behişt. 2. mec. Çok güzel yer, güllük gülistanlık saha. 3. Mesut ve mutlu bir hayat, bahtiyarlık, ferahlık; TS **Behişt** a. [Far.] behişt. din b. esk. Cennet.

AZ **Bel** is. bel. 1. İnsan vücudunun göğüsle karın arasında kalan ve daralan orta kısmı; bu kısmın sırt tarafı. 2. Sırt, arka. 3. Hayvan vücudunun sağrı ile omuzbaşı arası. 4. Yüksek bir dağın iki tepesi arasındaki geçit veren yer, boğaz, geçit. 5. Çatı başlığı, dam tepesi. 6. Bazı eşyaların orta kısmı; TS **Bel** a. 1. anat. İnsan bedeninde göğüsle karın, sırtla kalçalar arasında daralmış bölüm. 2. anat. Bu bölümün, sırtın altına rastlayan bölgesi. 3. anat. Hayvanlarda omuz başı ile sağrı arası. 4. Dağ sırtlarında geçit veren çukur yer. 5. Geminin orta bölümü. 6. Bardak, şişe, vazo vb.nin ortasındaki dar bölüm.

AZ **Bemol** is. [Lat.] bemol. 1. Önüne geldiği sesin yarım ton kalınlaşacağını belirten işaret; bu şekilde kalınlaştırılmış ses. 2. Zedeleyici etki (mekanik, sıcaklık, elektrik ve kimyevi vb. sebeplerle) sonucu hücre, doku ve organların yapısı ve fonksiyonunun değişmesi. 3. fiz. Melodi ve armoninin çeşitliliği, bir makamdaki değişken perdelerin (seslerin) sabit seslere doğru meylinin azalması; TS **Bemol** a. [Fr.] bémol. müz. 1. Bir sesin yarım ton kalınlaştırılacağını gösteren nota işareti. 2. Böylece kalınlaştırılmış ses.

AZ **Beş** is. beş. 1. Dörtten sonra gelen sayı. 2. Dörtten bir fazla, altıdan bir eksik; TS **Beş** a. 1. Dörtten sonra gelen sayının adı. 2. Bu sayıyı gösteren 5 ve V rakamlarının adı 3. sf. Dörtten bir artık. 4. esk. İlkokul

AZ **Beşik** is. beşik. 1. Küçük çocukları sallayarak uyutmak için yapılan şey. 2. mec. Bir şeyin çıkış ve ilk oluş noktası, vatanı; TS **Beşik** a. 1. Bebekleri yatırmaya ve sallayarak uyutmaya yarayan, tahta veya demirden yapılmış sallanır bir tür küçük karyola. 2. Ambalajlanacak malın biçimine uygun olarak alta konulan parça veya parçaların tümü. 3. mec. Bir şeyin doğup geliştiği yer. 4. sp. b. Yüzüstü yatışta, geriye bükülü ayak bileklerini ellerle kavrayarak karın üzerinde baş ve ayak yönünde sallanma.

AZ **Bey** is. [Ar.] alış; satış; rehin. 1. Alma işi, almak fiili. 2. Satmak fiili, satış işi. 3. Bir şeye teminat olarak bırakılan şey; TS **Bey** a. [Ar.] bey' esk. Satma, satış.

AZ **Beyin** is. anat. beyin. 1. Kafatasının üst ve arka kısmının içinde bulunan sinir kütlesi, dimağ. 2. mec. Akıl, muhakeme yeteneği, zeka, kavrama kabiliyeti; TS **Beyin** a. 1. anat. Kafatasının içinde beyin zarları ile örtülü, iki yarım küre biçiminde sinir kütlesinden oluşan, duyum ve bilinç merkezlerinin bulunduğu organ, ensefal, dimağ. 2. Muhakeme, usa vurma. 3. mec. Bir şeyi yönetmede önemli görevi olan kimse. 4. mec. Akıl, anlayış. 5. mec. Bilgisi, eğitimi, düşüncesi yüksek düzeyde olan kimse.

AZ **Bəbə** is. bebe; bebek. 1. Çocuk, yavru. 2. İnsan şeklinde çocuk oyuncak; TS **Bebe** a. hlk. Bebek, küçük çocuk.

AZ **Bəbək** is. göz bebeği; bebek. 1. Gözde irisin ortasındaki koyu görünümlü açıklık. 2. Küçük çocuk, meme veya kucak çağındaki çocuk. 3. Güzel kız veya kadın; TS **Bebek** a. 1. Meme veya kucak çocuğu. 2. Plastik, tahta, bez vb.nden yapılan insan biçiminde oyuncak. 3. Göz bebeği.

AZ **Bədəl** is. [Ar.] bedel, karşılık, değişim. 1. Bir şeyin, malın vb. karşılığı olan şey. 2. Eş, benzer; örnek, timsal. 3. İmitasyon, suni olarak yapılan, benzetilen şey. 4. Batıl itikada göre Azrail'i hasta olan çocuktan uzaklaştırmak gayesiyle demir veya balçıktan yapılarak yere gömülen heykel. 5. Değişme; TS **Bedel** a. [Ar.] bedel 1. Değer, fiyat, kıymet. 2. Bir şeyin yerini tutabilen karşılık. 3. Başkasının adına ve onun parası ile hacca giden kimse. 5. ask. Askerlik yapmamak veya yapılacak süreyi kısaltmak isteyenlerin devlete ödedikleri para. 6. hlk. Bir ücret karşılığında çalışan kimse.

AZ **Bədən** is. [Ar.] 4. beden. 1. Gövde, vücut. 2. Bünye, yapı. 3. Organizma; TS **Beden** a. [Ar.] beden. 1. Canlı varlıkların maddi bölümü, vücut. 2. Vücudun, baş, kol ve bacak dışında kalan bölümü, gövde. 3. Giysilerde ölçü. 4. Kale duvarı.

AZ **Bəhar** is. [Far.] bahar. İlkbahar mevsimi; TS **Bahar** a. [Far.] gökbilimi 1. İlkbahar. 2. Bu mevsimde ağaçlarda açan çiçekler ve yapraklar. 3. mec. Gençlik dönemi.

AZ **Bəqiyyə** is. [Ar.] bakiye. 1. Kalıntı, kalan, artan, artakalan kısım. 2. ekon. Bir hesabın kapanmasından sonra bir tarafın diğer bir tarafa borçlu kaldığı miktar; bir hesabın alacak ve borç toplamaları arasındaki fark; kısmen ödenen bir borcun geri kalan kısmı. 3. müz. Alaturka musikide 4 komalık aralığa verilen ad. 5. Sanayide damıtma veya diğer tasfiye işlemlerinde buharlaşmamış ağır sıvı veya katı madde; TS **Bakiye** a. [Ar.] baqiyye. esk. 1. Artık, artan, kalan, geri kalan şey. 2. Kalıntı. 3. ekon. Alacak ve borçlar arasındaki fark.

AZ **Bəla** is. [Ar.] bela. 1. İçinden çıkılması, savuşturulması zor hal, felaket. 2. Sıkıntılı iş, olay veya kimse, başbelası. 3. Gam, keder, dert, ıstırap, tasa, üzüntü; TS **Bela** a. [Ar.] belā. 1. İçinden çıkılması güç, sakıncalı durum; beliyе. 2. Büyük zarar ve sıkıntıya yol açan olay veya kimse. 3. Hak edilen ceza.

AZ **Bəlağət** is. [Ar.] ed. belagat. 1. Edebiyat kuralları ile ilgili bilim. 2. Söz ve yazıda düzgün, sanatlı ve etkili ifade, açıklık, akıcılık. 3. Güzellik, letafet; TS **Belagat** a. belāğat. [Ar.] ed. 1. İyi konuşma, sözle inandırma yeteneği. 2. Söz sanatlarını inceleyen bilim dalı, retorik. 3. Konuyu bütün yönleriyle kavrayarak hiçbir yanlış ve eksik anlayışa yer bırakmayan, yorum gerektirmeyen, yapmacıktan uzak, düzgün anlatma sanatı. 4. Bir şeyde gizli olan derin anlam.

AZ **Bələdiyyə** is. [Ar.] belediye. Bir şehir veya büyük yerleşme merkezinde çeşitli hizmetleri yürütmek için oluşturulan idare; TS **Belediye** a. [Ar.] belediyye 1. il, ilçe, kasaba, belde vb. yerleşim merkezlerinde temizlik, aydınlatma, su, toplu taşıma ve esnafın denetimi gibi kamu hizmetlerine bakan, başkanı ve üyeleri halk tarafından seçilen, tüzel kişiliği olan örgüt, şehremaneti. 2. Bu örgütün bulunduğu bina.

AZ **Bəlğit** is. delil. Doğrulanmış ve ispat olunmuş söz; TS **Belgit** a. tic. 1. Senet. 2. man. Bir önermeyi tanıtlamak için gösterilen ve daha önce doğru diye kabul edilen başka önerme; hüccet, burhan.

AZ **Bən** is. ben. Yüzde veya vücudun çeşitli yerlerinde bulunan doğal (tabii) leke veya kabartı, hal, şâme; TS **Ben** a. 1. Çoğu doğuştan, tende bulunan ufak, koyu renkli leke veya kabartı. 2. En çok üzümde görülen olgunlaşma belirtisi. 3. hlk. Saçta, sakalda beliren beyazlık.

AZ **Bənd** is. [Far.] is bent. 1. anat. İskelette kemiklerin bağlantı, eklem yerleri, mafsalsal, oynar, eklem. 2. tekn. Bağ, perçin. 3. Kırılmış veya birbirinden ayrılmış şeyleri eski haline getirip sağlamlaştırmak için geçirilen halka. 4. Bağ, ip, düğüm. 5. mec. Bağ, ilgi, ilişki. 6. Bir yeri selden korumak için suyun yatağından dışarı taşmasına engel olmak için yapılan set. 7. Bağlama, bağlanma, hürriyeti elinden alınma; TS **Bent** a. [Far.] bend. esk. 1. Bağ, rabıt. 2. Kitaplarda kendi içinde bütünlük oluşturan bölüm. 3. Su biriktirmek için akan suyun önüne yapılan set, bütet. 4. Gazete yazısı. 5. ed. Bir şiirdeki dörtlüklerin her biri, bağlam. 6. huk. Kanun maddesi.

AZ **Bənək** is. benek. 1. Yüzde veya vücudun herhangi bir yerinde görülen leke, ben. 2. Köpek adı; TS **Benek** a. 1. Herhangi bir şey üzerindeki ufak leke, nokta, puan. 2. gök b. Güneş lekeleri yöresinde görülen, parlak taneciklerden ve parlak damarlardan oluşmuş bölüm, fakül.

AZ **Bərat** is. [Ar.] kl. posta(değerli); tahvil; berat. 1. Banka, posta hane veya başka bir kuruluş tarafından yollanan değerli şey. 2. Değerli kâğıt, tahvil. 3. Hz. Muhammed'e peygamberliğin müjdelendiği şaban ayının 14. gününü 15. güne bağlayan gece; TS **Berat** a. [Ar.] berât. 1. Bir buluştan, bir haktan yararlanmak için devletçe verilen belge, patent. 2. tar. Osmanlı Devleti'nde bir göreve atanan, aylık bağlanan, san, nişan veya ayrıcalık verilen kimseler için çıkarılan padişah buyruğu.

AZ **Bərbər** is. [İt.] berber. Tıraş etmeyi, saç ve sakal kesmeyi kendine meslek edinmiş kimse, kuaför; TS **Berber** a. [Far.] berber. 1. Saç ve sakalın kesilmesi, taranması ve yapılması işiyle uğraşan veya bunu meslek edinen kimse, erkek berberi, perukâr. 2. Bu işin yapıldığı dükkân, erkek berberi, perukâr.

AZ **Bərzəx** is. [Ar.] berzah. 1. Ruhların kıyamete kadar bekleyeceği, dünya ile ahiret arasındaki süre. 2. Dünya; TS **Berzah** a. [Ar.] berzah. esk. 1. coğ. Kıstak. 2. din b. Dinî inanışlara göre ölenlerin ruhlarının kıyamete kadar bulunduğu yer.

AZ **Bəsləmə** is. besleme. Becerme, büyütme, semizletme; TS **Besleme** a. 1. Beslemek işi. 2. Evlatlık olarak alınarak ev işlerinde çalıştırılan kız, besleme kız, beslemelik, beslek. 4. fiz. Akım voltajı.

AZ **Bəstəkar** is. [Far.] bestekâr. 1. Şarkı ve müzikli tiyatro, opera sözlerine makam ve nağme uyduran, beste işi yapan, kompozitör. 2. mec. Şarkıcı, hanende; TS **Bestekâr** a. (bestekâ:rı) [Far.] bestekâr. müz. Besteci.

AZ **Bəstəniğar** is. [Far.] müz. bestenigar. 1. Çahargâh muğamında berdest ve maye kısımlarından sonra gelen bölüm. Türk musikisinde sabâ makamına, ırak makamının pest dörtlüsünün eklenmesiyle yapılmıştır. 2. Güzel yar, güzel sevgili; TS **Besteniğâr** a. (besteniga:rı) [Far.] beste +nigâr müz. Klasik Türk müziğinde en eski birleşik makamlardan biri.

AZ **Bəy** is. bey; güvey. 1. Beyliğin başında bulunan kimse, küçük devlet başkanı. 2. Büyük, zengin, ileri gelen kimse ve böyle insanların adına ilave edilen lakap. 3. tar. Önder, reis, kumandan. 4. mec. İdareyi ve hâkimiyeti elinde bulunduran kimse. 5. Genelde okumuş, aydın kimselere verilen lakap. 6. etn. Düğünü olan, evlenen genç, damat; TS **Bey** a. 1. Erkek adlarından sonra kullanılan saygı sözü. 2. Erkek özel adları yerine kullanılan bir söz. 3. Eş, koca. 4. As. 5. Erkek sıfatlarının hemen arkasına eklenir. 6. Aşığın çukur yüzünün arkasındaki yumru bölge. 7. tar. Küçük bir toplumun veya küçük bir devletin başkanı. 8. ask. Komutan. 9. esk. Zengin, ileri gelen kimse, bay.

AZ **Bəyannamə** is. [Ar.]+[Far.] bildiri. Yazılı açıklama, tebliği, bildirge, manifesto; TS **Beyanname** a. (beyanna:me) [Ar.] beyan +[Far.] nâme. 1. Bir kimsenin resmî bir kuruluşa herhangi bir durumu bildirmek için verdiği çizelge, bildirge. 2. Vergi yükümlülerinin belli zamanlarda, bağlı oldukları vergi dairelerine verdikleri gelir bildirme belgesi.

AZ **Bəylük** is. beylik. 1. Beye ait, beye mahsus. 2. mec. Hükümlük. 3. etn. Damada, güveye ait, onunla ilgili; TS **Beylik** a. 1. Bey olma durumu. 5. Bir tür küçük ve ince asker battaniyesi. 6. mec. Rahat yaşama. 7. tar. Merkeze tam bağlı olmayarak bir beyin yönetimi altındaki ülke, emirlik, emaret, mirlik. 8. esk. Hükümet.

AZ **Bəz** is. hlk.beze. Sargı bezi, gıdde; TS **Bez** a. [Ar.] bezz. 1. Pamuk veya keten ipliğinden yapılan dokuma, çaput. 2. Pamuktan, düz dokuma. 3. Herhangi bir cins kumaş. 4. Herhangi bir iş için kullanılan dokuma. 5. İçinden geçen kandan veya öz sudan bazı maddeler ayırarak salgı oluşturan organ.

AZ **Bəzəkçi** is. bezekçi. 1. Bezeme yapan kimse, nakkaş, dekoratör. 2. Gelinleri giydirip süsleyen kadın. 3. mec. kon. Şakacı, dalgacı, maskara; TS **Bezəkçi** a. 1. Duvar ve tavanları boyayıp birtakım resim veya şekillerle süsleyen kimse, nakkaş. 2. hlk. Gelinleri süsleyen kadın.

AZ **Bəzırgan** is. [Far.] bezırgân. Tüccar, ticaretle meşgul olan kimse; deve kervanının sorumlusu, önderi, sahibi; TS **Bezırgân** a. (bezırgâ:m) [Far.] bāzergān.esk. 1. Tüccar. 2. Alışverişte çok kâr amacı güden kimse. 3. Yahudi. 4. mec. Mesleğini sadece kazanç için kullanan kimse.

AZ **Bıçkı** is. bıçkı; TS **Bıçkı** a. 1. Tahta veya ağaç biçmekte kullanılan, karşılıklı iki sapı olan ve iki kişi tarafından kullanılan büyük testere. 2. Motorla çalışan bir tür güçlü testere. 3. Saraç bıçağı. 4. Bağ budamaya yarayan dişli bıçak.

AZ **Bıçqıcı** is. bıçkıcı. Bıçkı ile ağaç vb. kesen kimse; TS **Bıçkıcı** a. 1. Bıçkı ile ağaç ve tahta kesen kimse. 2. Bıçkı yapıp satan kimse.

AZ **Bıçım** is. biçim. 1. Biçmek fili ve tarzı. 2. Şekil, usul, yol. 3. Ölçü, büyüklük. 4. Vücut yapısı, boy pos; TS **Bıçım** a. 1. Bir nesnenin dış çizgileri bakımından niteliği, dıştan görünüşü, şekil, eşkâl. 2. Yakışık alan şekil, uygun şekil. 3. Herhangi bir şeyin benzeri. 4. Sanat ve edebiyat eserlerinde dış görünüş, form. 5. Tarz. 6. bl. Yazı ve simgelerin bilgisayarda kullanılmaya elverişli çerçevesi, düzeni, format. 7. bl. Disket vb.nin bilgisayarda kullanılabilir durumu. 8. ed. Şiirlerin kuruluş ve uyak düzenlerine göre olan dış görünüşü, şekil. 9. Biçme işi.

AZ **Bılək** is. bilek. Elle kolun, ayakla baldırın birleştiği yer; TS **Bilek** a. 1. Elle kolun, ayakla bacağın birleştiği bölüm. 2. mec. Güç, kuvvet.

AZ **Bilərzik** is. bilezik. 1. Bileğe takılan süs halkası. 2. Çeşitli aletlerde halka şeklindeki parça; TS **Bilezik** a. 1. Genellikle altın, gümüş vb. elementlerden yapılan ve bileğe süs için takılan halka. 2. İki borunun ucunu birleştirmeye yarayan halkaya benzer parça. 3. Motor pistonlarına, yağlama, soğutma, özellikle sızıntıyı önleme vb. amaçlarla yerleştirilmiş, genel olarak dökme demirden yapılmış, uçları açık ve esnek halka. 4. Mobilyaların ayakaltlarına takılan kare, dikdörtgen, silindir, kesik koni vb. şekilli, pirinç veya nikel kaplı demirden yapılmış, iki ucu delik gereç. 5. argo Kelepçe.

AZ **Bilgi** is. bilgi. Bir, bir konu, bir olay veya herhangi bir şey konusunda bilinen, malumat; TS **Bilgi** a. 1. İnsan aklının erebileceği olgu, gerçek ve ilkelerin bütünü, bili, malumat. 2. Öğrenme, araştırma veya gözlem yolu ile elde edilen gerçek, malumat, vukuf. 3. İnsan zekâsının çalışması sonucu ortaya çıkan düşünce ürünü, malumat, vukuf. 4. fel. Genel olarak ve ilk sezi durumunda zihnin kavradığı temel düşünceler. 5. Bilim. 6. bl. Kurallardan yararlanarak kişinin veriye yönelttiği anlam.

AZ **Bina** is. [Ar.] bina. 1. Yapı, mimari eser. 2. Apartman, ev. 3. Bir yapının toprak altında kalan ve yapıya dayanak olan kısım. 4. mec. Çekirdek, nüve; temel, öz. 5. Başlangıç, baş; kaynak, asıl; TS **Bina** a. (bina:) [Ar.] binā. 1. Yapı. 2. db. esk. Arapça fiil çatısını konu edinen bilim veya kitap. 3. db. esk. Çatı.

AZ **Birləşmə** is. birleşme; birlik. 1. Birleşmek fiili ve tarzı. 2. Teşkilat, cemiyet, birlik. 3. as. Ayrı ayrı askerî birliklerle diğer bağımsız askerî birliklerden ibaret grup. 4. Birkaç sözün birleşmesiyle oluşan söz grubu. 5. km. Molekülü birkaç elementin atomlarından oluşan madde; TS **Birleşme** a. Birleşmek işi.

AZ **Birlik** is. birlik. 1. Bir ve tek olma, bütünlük, parçalara ayrılmama, bölünmezlik. 2. Toplanma, bir araya gelme. 3. mec. Dostluk, samimi alaka, ilgi. 4. Hemfikirlilik, sıkı ilişki, genellik, uygunluk. 5. Ortaklık. 6. Ölçüsü, numarası, sayısı vb. bir olan. 7. Teşkilat, cemiyet; TS **Birlik** a. 1. Tek, bir olma durumu, vahdaniyet. 2. Bir arada olma durumu, vahdet. 3. Bağlılık, benzerlik, bağlantı, vahdet. 4. Belli bir topluluğun yararlarını korumak için kurulmuş dernek. 6. ask. Bölük, tabur, alay vb. bir bütün sayılan topluluk. 7. ed. Konunun bir ana düşünce çevresinde toplanması. 8. fel. Bölünmezliği içeren yalın bütün. 9. müz. En büyük değerdeki nota, dört dörtlük. 10. Sarı lira.

AZ **Bitablıq** is. takatsızlık. 1. Güçsüzlük, yorgunluk, bitkinlik, hâlsizlik. 2. Bıkkınlık, usanmışlık, bitkinlik; TS **Bitaplık** a. Yorgunluk.

AZ **Biz** is. biz. Saraçlar, kunduracılar tarafından kullanılan ve iğneye yol açmaya yarayan sivri uçlu alet; katı bir şeyi dikerken iğne geçirecek yeri delmek için kullanılan, çelikten yapılmış, sivri uçlu ve ağaç saplı araç, tığ; TS **Biz** a. 1. Katı bir şeyi dikerken iğne geçirecek yeri delmek için kullanılan, çelikten yapılmış, sivri uçlu ve ağaç saplı araç, tığ. 2. Maraş işinde kalın karton parçalarının iğneyi kırmamasını sağlamak ve delik delmek işleminde kullanılmak üzere hazırlanmış tahta saplı, ince sivri uçlu bir çuvaldız türü.

AZ **Blok** is. [İng.] birlik. 1. Birlikte hareket etmek gayesiyle partiler, teşkilatlar, devletler vb. arasında oluşturulan topluluk. 2. sp. Blokaj, bloke etme; TS **Blok** a. 1. Kocaman ve ağır kitle. 2. Birden çok bölümü bir araya getirilmiş olan, bir bütün oluşturan. 3. Politik çıkarları sebebiyle birlik kuran devletler topluluğu. 4. İçine resim veya yazı kâğıtları konulan karton kap. 5. mim. Yapı adası. 6. sp. Voleybolda, file üstünde karşı oyuncunun topu sert vururken önünde iki veya üç kişinin elleri ile oluşturdıkları perde.

AZ **Boa** is. [Lat.] hay. b. boa. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, sürüngenler reptilia sınıfının, pullu sürüngenler squamata takımındandır, constrictor constrictor; TS **Boa** a. [Fr.] boa 1. hay. b. Boa yılanı. 2. Kadınların boyunlarına aldıkları yılan biçiminde dar ve uzun kürk, boyun kürkü.

AZ **Bobin** is. [Fr.] bobin. Tel, iplik vb. şeylerin sarıldığı makara; TS **Bobin** a. [Fr.] bobine 1. Makara. 2. Fotoğraf filmi rulosu. 3. Tampon silindiri veya mihver boru etrafına sarılmış kâğıt veya kartonun sürekli uzunluğu. 4. fiz. İçinden elektrik akımı geçebilen yalıtılmış tel ile bu telin sarılı bulunduğu silindirden oluşan aygıt.

AZ **Boğaz** is. boğaz. 1. Boynun ön tarafı ve ağız boşluğundan sonra gelen yemek borusunun başlangıç kısmı. 2. Gırtlak. 3. Çeşitli eşyaların ve nesnelerin dar kısmı. 4. Değirmenin üst taşında bulunan ve öğütülecek şeylerin döküldüğü yer. 5. Çizme ve çorabın ayakların üstünde kalan kısmı. 6. Dere ve ırmakların doğduğu yer. 7. İki dağ arasındaki dar geçit. 8. coğ. İki denizi birbirine bağlayan dar kısım. 9. müz. Belirli sanatçıların parçaları ifa ederken kendilerine has olan üslup ve yorumları; TS **Boğaz** a. 1. Boynun ön bölümü ve bu bölümü oluşturan organlar, imik, kursak. 2. Şişe, güğüm vb. Kaplarda ağza yakın dar bölüm. 3. İki dağ arasında dar geçit. 4. Yedirip

içirme yükümü, iâşe. 5. mec. Yiyeceği içeceği sağlanan kimse. 6. mec. Yeme içme. 7. coğ. İki kara arasındaki dar deniz...

AZ **Boğça** is. bohça. İçine çamaşır, ufak tefek eşya konan ve sarılıp bağlanarak kolayca taşınan dört köşe kumaş parçası; TS **Bohça** a. 1. İçine çamaşır, elbise vb. koyup sarılan dört köşe kumaş. 2. Ufak ve seçme tütün dengi.

AZ **Bolero** is. [İsp.] bolero. 1. 1765-1800 yılları arasında ortaya çıkan kolsuz kadın ceketi. 2. müz. Bir İspanyol dansı ve bu dans için yapılmış müzik parçası. 3. İki zamanlı ve senkronlu ritimde Küba Türküsü ve dansı. 4. Kadın kıyafetinde boyu beli aşmayan, kollu küçük ceket, cepken; TS **Bolero** a. [Fr.] boléro. 1. Kısa kadın ceketi. 2. müz. Ağır ritimli bir İspanyol dansı. 3. müz. Bu dansın müziği.

AZ **Bomba** is. [Fr.] as. bomba. Düşmanın canlı veya cansız hedeflerini yok etmek gayesiyle kullanılan içi misketlerle veya gaz saçıcı maddelerle doldurulmuş, türlü büyüklükte patlayıcı savaş aracı; TS **Bomba** a. (bo'mba) [İt.] bomba. 1. Canlı veya cansız hedeflere atılan, içi yakıcı ve yıkıcı maddelerle doldurulmuş, türlü büyüklükte patlayıcı, ateşli silah. 2. Büyük fıçı veya varil. 3. argo. Çekiciliği olan çok güzel kadın veya kız. 4. argo. Uyuşturucu hap.

AZ **Bombardman** is. [Fr.] bombardıman. Genelde bir yerin topçu mermileri ve uçaklardan fırlatılan bombalarla dövülmesi; TS **Bombardıman** a. [Fr.] bombardement. 1. ask. Topa tutma. 2. ask. Bombalama. 3. mec. Etkili bir biçimde ve sık olarak gündeme getirme, duyurma.

AZ **Boru** is. boru. 1. İki ucu açık, içi boş silindir şeklindeki alet. 2. Dilsiz ve perdesiz çalınan madeni bir çalgı aleti. 3. anat. Vücut organlarının birbiriyle bağlantılı kanalı (nefes, gıda, teneffüs borusu); TS **Boru** a. 1. Bir yerden başka bir yere sıvı, gaz. vb. aktarmaya yarayan, içi boş, uçları açık, uzun ve dar silindir. 2. Borazan.

AZ **Bostancı** is. bostancı. Bostan işiyle uğraşan kimse; TS **Bostancı** a. 1. Bostan işleriyle uğraşan kimse. 2. tar. Osmanlılarda sarayın korunmasına ve şehrin güvenliğine bakmakla görevli olan erlerden her biri.

AZ **Boşalma** is. Boş duruma gelme. 2. Akma, dökülme; TS **Boşalma** a. 1. Boşalmak işi. 2. mec. Derdini birine açarak ferahlama, rahatlama, deşarj. 3. fiz. Elektrik yükünün başka bir iletkene geçişi veya sıfıra düşmesi, deşarj.

AZ **Boşanma** is. boşanma. Boşanmak fiili; TS **Boşanma** a. 1. Boşanmak işi. 2. Eşlerden birinin boşanma ilamı almasıyla evlilik birliğinin son bulması.

AZ **Boşluq** is. boşluk. 1. Boş yer, boş saha. 2. anat. Vücudun herhangi bir yerinde bulunan boşluk, göğüs boşluğu, karın boşluğu gibi. 3. Yumuşaklık, gevşeklik; pörsüklük, porsukluk. 4. Ara, aralık. 5. Bazı hayvanların dış yüzeyini kaplayan kabuk, kavkı. 6. Karakter veya vücut yapısı olarak zayıflık, kuvvetsizlik. 7. Çalışmama durumu, iş yapmama hâli, işsizlik; TS **Boşluk** a. 1. Oyuk, çukur, kapanmamış yer. 2. Boş olan yer. 3. Kesinti, kopukluk. 4. Boş geçen süre. 5. Eksiklik, yoksunluk duygusu. 6. mec. Boş olma durumu.

AZ **Boy** is. boy. 1. Vücudun uzunluğu ve yüksekliği; vücut yapısı, bedendeki uygunluk. 2. Uzunluk. 3. Yükseklik, irtifa; TS **Boy** a. 1. Bir şeyin tabanı ile en yüksek noktası arasındaki uzaklık. 2. Bir yüzeyde, en sayılan iki kenar arasındaki uzaklık, en, genişlik karşıtı. 3. Uzunluk. 4. Kumaş için ölçü.

AZ **Boyaçı** is. boyacı. 1. Boya satan veya yapan kimse. 2. Boyama işini yapan, boyacılığı meslek edinen kimse; TS **Boyacı** a. 1. Boya satan kimse. 2. Boyama işini, boyacılığı meslek edinen kimse. 3. Boya satılan dükkân.

AZ **Boydag** is. 1. Yüğü olmayan; yaya. 2. Yalnız, serbest, hür; TS **Boydak** a. hlk. 1. Yüğü olmayan yaya.

AZ **Boyun** is. boyun. 1. Baş vücuda bağlayan, omuzla baş arasında kalan vücut kısmı. 2. Elbiselerin boğazı çevreleyen. 3. Araba, çift vb. koşulan hayvan çiftlerinin sayısı. 4. Bir şeyin boyuna benzeyen kısmı. 5. Dağın, kayanın vb. tepesiyle yamacı arasındaki kısım; iki dağ arasındaki birleşme yeri. 6. mec. Mesuliyet, sorumluluk, taahhüt; TS **Boyun** a. 1. anat. Gövdenin başla omuz arasında kalan bölgesi. 2. Testi, şişe, güğüm gibi kaplarda dar olan üst kısım. 3. coğ. Dağ sırtlarında geçmeye elverişli alçak yer.

AZ **Boyunduruq** is. boyunduruk. 1. Çifte veya arabaya koşulan hayvanların boynuna takılan ve saban veya araba okuna bağlanan çerçeve. 2. mec. Zulüm, esaret, mahkûmiyet, şiddetli baskı, tahakküm; TS **Boyunduruk** a. 1. Çift süren veya arabaya koşulan hayvanların birlikte yürümelerini sağlamak için boyunlarına geçirilen bir tür ağaç çember. 2. mim. Kapı veya pencere vb. açıklıkların üzerine konulan ağaç, taş veya beton kiriş, lento. 3. Mengenenin üst yanındaki kemer biçimli

bölüm 4. mec. Zulüm ve zorbalık baskısı, esaret. 5. sp. Güreşte hasmın başını koltuk altına alıp boynuna kol dolama oyunu.

AZ **Boz (I)** sf. boz. 1. Toprak ve deve tüyü renginde olan, siyah ve beyaz renklerin karışımından oluşan renk. 2. Dumanlı, sisli, açık olmayan. 3. mec. Renksiz, sönük. 4. Mavimsi, kır renkte. 5. Çıplak, bitkisiz. 6. mec. kon. Utanmaz, nezaketsiz, rezil, yüz­süz; TS **Boz** a. 1. Açık toprak rengi. 2. Kül rengi, gri.

AZ **Bozca** is. yağmur kuşu; kavun (türü); bozarıklık, bozca. 1. hay. b. yağmur kuşu. 3 hik. Deride güneş, soğuk vb.'den dolayı meydana gelen ve yuvarlak bir bölgede rengi uçuk hal almış deri döküntüsü şeklinde görülen rahatsızlık. 4. Boz rengine çalan; TS **Bozca** 1. sf. Rengi boza çalan. 2. a. İşlenmemiş, çalılık toprak, ham tarla.

AZ **Böhran** is. [Ar.] buhran. 1. ek. Küçük üreticilerin iflasına, üretimin azalmasına sebep olan, belirli zamanlarda üretip piyasaya mal sürme sonucu oluşturulan kriz. 2. Kıtlık, yokluk. 3. tıp. Hastalığın ağır ve tehlikeli evresi, nöbet. 4. mec. Bir işin bir olayın gidişatında meydana gelen kesin ve büyük değişiklik, karşılaşılan karmakarışık safha, içinden çıkılması zor durum, bunalım. 5. Ruhi sıkıntı; TS **Buhran** a. (buhra:nı) [Ar.] buhrân. Bunalım, bunluk, kriz. buhran geçirmek bunalım geçirmek.

AZ **Bölge** is. bölge. İklim, coğrafi şartlar, insan unsuru vb. bakımından ortak vasıf taşıyan toprak parçası, mıntıka; TS **Bölge** a. 1. Sınırları idari, ekonomik birliğe, toprak, iklim ve bitki özelliklerinin benzerliğine veya üzerinde yaşayan insanların aynı soydan gelmiş olmalarına göre belirlenen toprak parçası, mıntıka. 2. Vücut yüzeyinde sınırları belli herhangi bir bölüm, nahiye.

AZ **Bölmə** is. mat. bölme. 1. Bölmek fiili, ayırma, taksim. 2. Bölmek işlemi, bir sayının içinde başka bir sayıdan kaç tane bulunduğunu anlamak için başvuru­lan aritmetik işlemi, bölmek işlemi. 3. Bir idare, teşkilat veya kuruluşun şubesi. 4. Küçük askerî birlik. 5. Bir şeyin veya bir yerin bölündüğü kısımlardan her biri; TS **Bölme** a. 1. Bölmek işi, ayırma, parçalama, taksim. 2. Salon, oda, sofa vb. büyük bir yerden ayrılmış daha küçük yer. 3. Büyük bir yeri, alanı küçük oda veya kısımlara ayıran ince duvar veya tahta perde. 4. hlk. Kalın ağaç gövdesinden odun veya tekne yapmak için ayrılan tomruk. 5. den. Gemilerin içinde, su baskını, yangın vb. durumlarda, ara kapılar kapandığında arızanın veya hasarın yapılmasını önlemek için kullanılan

birbirlerinden ayrılmış yerler. 6. man. Cins kavramlarını tür, alt tür kavramlarına ayırma işi. 7. mat. Dört işleminden biri, taksim.

AZ **Bölük** is. bölüm; bölük. 1. Bir bütünden ayrılmış kısım, parça, hisse. 2. as. Askeri birlik (yüz askerden oluşur); TS **Bölük** a. 1. Bir bütünden ayrılmış olan parça, kısım. 2. Saç örgüsü. 3. Hizip. 4. ask. Takımlardan oluşan, üçü veya dördü bir tabur oluşturan ve öbür birliklerin temeli sayılan birlik. 5. mat. On kuralına göre yazılan bir tam sayının, sağdan sola doğru üçer üçer ayrılan basamaklarından her bir üçlü takımı.

AZ **Bölüm** is. bölüm. 1. mat. Bölme işlemi sonunda ortaya çıkan sayı. 2. Bir bütünün bölünmesiyle ortaya çıkan parçalardan her biri, kısım; TS **Bölüm** a. 1. Bir bütünü oluşturan parçaların her biri, kısım. 2. Bir kuruluşun yönetim birimlerinden her biri, departman, seksiyon. 3. mec. Çağ, devir. 4. biy. Canlıların bölünmesinde filumların bir araya gelmesiyle oluşan birlik. 5. eğt. Bir okul veya üniversitenin herhangi bir bilim ve uzmanlık dalında eğitim sağlayan birimlerinden her biri, departman. 6. mat. Bölme işlemi sonunda elde edilen sayı.

AZ **Bölünme** is. bölünme. 1. Bölünmek fiili, taksim edilme. 2. Parçalanma. 3. Pay edilme. 4. Hücrelerin çoğalmak için parçalanması; TS **Bölünme** a. 1. Bölünmek işi. 2. biy. Hücrelerin, belli bir büyüklüğe ulaştığında eşit bölümlere ayrılıp çoğalması. 3. sp. Yarışta toplu olarak koşarken birbirinden ayrılma.

AZ **Büyüklik** is. büyüklük. 1. Nitelik ve ölçü olarak irilik. 2. Büyüğe yakışır hal. 3. Sayı olarak çokluk, izdiham. 4. Son derece önemli tarih ve siyasi yönden önemli olan. 5. Elzem, çok önemli, çok mühim; TS **Büyüklik** a. 1. Büyük olma durumu. 2. Ululuk. 3. mec. Büyüklere yaraşır bağışlayıcı davranış. 4. Depremde oluşan enerjinin düzeyini belirten ölçü.

AZ **Bucaq** is. bucak; aç. 1. Köşe, kenar, kuytu, taraf. 2. mat. İki noktadan çıkan iki çizgi arasında kalan açıklık, mesafe, zaviye; TS **Bucak** a. 1. Kenar, köşe, yer. 2. esk. İlçelerin, bir müdürle yönetilen bölümlerinden her biri, nahiye.

AZ **Bud** is. but. Bacağın yukarı kısmı, kalın tarafı; TS **But** a. 1. İnsan vücudunun kalça ile diz arasındaki bölümü. 2. Hayvanların, arka bacaklarının gövdeye bitişik olan dolgun, etli bölümü.

AZ **Budaq** is. budak. 1. Ağaç veya bitkilerin gövdelerinden ayrılan kolların her biri, dal. 2. mec. Bir şeyin aslından ayrılan kol, şube, hat, hisse, kısım; TS **Budak** a. bit. b.

1. Ağacın dal olacak sürgünü. 2. Dalın gövde içindeki başlangıç yeri olan ve tahtalarda görülen yuvarlak koyuca renkte sert bölüm.

AZ **Buğur** is. buğra; kocaman (kimse). 1. Burulmuş, enenmiş, iğdiş edilmiş erkek deve. 2. mec. kon. Çok iri, büyük, cüsseli adam; TS **Buğur** a. hlk. Buğra.

AZ **Buxar** is. [Ar.] buhar. 1. Isının etkisiyle sıvıların ve bazı katıların geçtikleri gaz hâli. 2. Sıvı hâlinde bulunan cisimlerin gaz hâline gelmelerinden oluşan madde. 3. Kömür gazı, kömür kokusu; TS **Buhar** a. [Ar.] buhâr. Isı etkisiyle sıvıların ve bazı katıların dönüştükleri gaz durumu.

AZ **Buqələmun** is. [Ar.] hay. b. bukalemun. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, sürüngenler reptilia sınıfının, pullu sürüngenler squamata takımının, bukalemungillerchamaeleontidae ailesindendir; TS **Bukalemun** a. [Ar.] buqələmün 1. hay. b. Bukalemungillerden, 20-30 santimetre boyunda, renk değiştirmesiyle ünlü bir tür sürüngen, kaya keleri (Chamaeleo chamaeleon). 2. mec. Davranışını, görüşünü çıkarına göre değiştiren kimse.

AZ **Bulaq** is. bulak, pınar. 1. Kaynak yerden çıkan su. 2. mec. Kaynak, memba, mehzaz; TS **Bulak** a. hlk. Kaynak, pınar.

AZ **Bulama** is. bulama. Bulamak fiili; TS **Bulama** a. 1. Bulamak işi. 2. Genellikle üzüm şirasının kaynatılması ile yapılan koyu pekmez.

AZ **Bulantı** is. bulantı. 1. Bulanmış şey. 2. Midenin karışması sonucu oluşan kusma hâli, insanı kusacak duruma getiren mide rahatsızlığı; TS **Bulantı** a. Midede duyulan ve insana kusacak gibi bir duygu veren durum.

AZ **Bulut** is. bulut. 1. Yeryüzündeki sulardan havaya kalkıp ısı ve rüzgârın etkisiyle yer değiştiren, yağmur, dolu veya kar halinde yere inen, bazen ufukları kaplayıp güneş ışıklarına bir dereceye kadar engel olan buhar. 2. Duman. 3. mec. Keder, üzüntü, moral bozukluğu, gam, meysusluk, perişanlık; tehlike korku. 4. Karartı. 5. mec. Bir şeyin çokluğunu, kesifliğini, hareket halindeki bir kütle olduğunu gösterir; TS **Bulut** a. 1. Atmosferdeki su damlacıkları ve buz taneciklerinin görülebilir yoğunluk kazanmasıyla oluşan, biçimleri, yükseklikleri ve yol açtıkları hava olaylarıyla birbirinden ayrılan yığın. 2. Herhangi bir şeyden oluşan yoğun yığın. 3. mec. Keder, endişe.

AZ **Burağan** is. burgaç. 1. Girdap oluşturarak esen kuvvetli rüzgâr, hortum, hortum fırtınası; sütun. 2. Girdap, su çevrisi, longuz, çevrinti, eğrim; TS **Burağan** a. Güçlü esen rüzgâr.

AZ **Burakılış** is. bırakılış; bitiş; baskı. 1. Bırakılma eylemi, bırakılma fiili. 2. Çıkarılma, ihraç; satışa sunulma, piyasaya sürülme. 3. İşletmeye açma. 4. Geçirme, geçiş. 5. İzin, ruhsat. 6. Bir tedris yılını bitiren öğrenciler grubu. 7. Okulun bitirilişi mezuniyet olayı ile ilgili olarak tertiplenen şey. 8. Bir eserin her bir baskısı; TS **Bırakılış** a. Bırakılma işi.

AZ **Burğu** is. burgu. 1. Delgi, büyük burgu; matkap (ucu). 2. Matkap. 3. Tirbuşon, burgu. 4 hlk. Supap, valf; TS **Burgu** a. 1. Delik açmaya yarayan delgiye takılı sarma, yivli, keskin, çelik alet. 2. Tıpa çekmeye yarayan, ucu sivri ve helis biçiminde demir alet, tirbuşon. 3. Yerin orta ve derin katmanlarına inebilmeyi sağlayan delici alet. 4. müz. Telli sazlarda, telleri germeye yarayan mandal.

AZ **Burlesk** is. [İt.] burlesk. 1. Çok güldürücü ve maskaracı (sahne oyunu). 2. Aşırı, bayağı, komikliği kabaca olan; TS **Burlesk** a. [Fr.] burlesque. Sanat alanında ve özellikle edebiyatta rastlanan, komikliğe dayanan bir tür.

AZ **Burma** is. burma. Burmak fiili; TS **Burma** a. 1. Burmak işi. 2. Sarığıburma. 3. Burularak yapılmış altın bilezik. 5. Hadım etme, iğdiş etme. 6. hlk. Musluk. 7. hlk. Eğrilmek için bükülmüş yün. 8. hlk. Yaşken burularak kurutulan ot. 9. hlk. Kuru incir.

AZ **Burun** is. burun. 1. Bir şeyin ucu. 2. insanın koku alma organı; TS **Burun** a. 1. anat. Alınla üst dudak arasında bulunan, çıkıntılı, iki delikli koklama ve solunum organı. 2. Bazı şeylerinön ve sivri bölümü. 3. mec. Kibir, büyüklenme. 4. coğ. Karanın, özellikle yüksek ve dağlık ki- yalarda, türlü biçimlerde denize uzanmış bölümü. burun bükme beğenmemek, önem vermemek.

AZ **Boynuz** is. boynuz. 1. Bazı hayvanların başında bulunan, sivri uçlu sert, tırnaksı koruma aracı. 2. Boynuzdan yapılmış veya boynuza benzetilmiş şey. 3 hlk. Arabanın oku; TS **Boynuz** a. 1. Bazı hayvanların başında bulunan tırnaksı bir maddeden, uzun, kıvrık veya çatallı korunma organı. 3. Kurşun borudan kol alma işleminde kullanılan demirden yapılmış alet.

AZ **Buyruqçu** is. hükümdar; uşak. 1. Padişah, efendi, hakan gibi taht sahibi devlet başkanı. 2. Erkek hizmetçi, emri yerine getiren, hizmet eden kimse; TS **Buyrukçu** a. Buyuran, emreden kimse.

AZ **Buyruqçuluq** is. hükümdarlık; uşaklık. 1. Padişahlık, efendilik, yöneticilik. 2. Hizmetçilik; TS **Buyrukçuluk** a. Buyrukçu olma durumu.

AZ **Buzluq** is. buzluk. Buz saklanan yer, buzhane; TS **Buzluk** a. 1. Yiyecek ve içecekleri soğutarak saklamak için kullanılan, buzla soğutulan kap veya dolap. 2. Buzdolabının içinde buz yapan bölme.

AZ **Büküm** is. büküm. 1. Elbisenin vb. katlanmış yeri. 2. Tomar yapma, bükme işi. 3. Kâğıda vb. sarınmış şey. 4. Kırıksıklık; TS **Büküm** a. 1. Bükme işi. 2. Bir şeyin bükülmüş yeri, kat, kıvrım. 3. Bir kerede eğrilmiş iplik, yün miktarı.

AZ **Büküntü** is. büküntü. 1. Bükmekten meydana gelen biçim veya iz, düğüm. 2. Bükülerek yapılan dikiş veya süs. 3. Bir kumaşın kırılmayarak, yani köşe yapmayarak, bükülmesinden meydana gelen kıvrımla. 5. Bir şeyin kıvrılan ve dönen bükük kısımları. 6. Bağırsakta meydana gelen ağrı; TS **Büküntü** a. 1. Bükme sonucu oluşan biçim veya iz. 2. Bağırsakta olan ağrı. 3. hlk. Dönemeç, viraj.

AZ **Bülbül** is. [Far.] bülbül. “Arapça balabil, bulbul sözünden”. 1. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, kuşlar aves sınıfının, ötücü kuşlar passeriformes takımının, karatavukgillerturdidae ailesindendir; TS **Bülbül** a. [Far.] bulbul. 1. hay. b. Karatavukgillerden, sesinin güzelliği ile tanınmış olan ötücü kuş (*Luscinia megarhynchos*). 2. mec. Sesi çok güzel olan kimse.

AZ **Bünyə** is. [Ar.] bünye. Vücut yapısı, beden; TS **Bünye** a. [Ar.] bunye. 1. Vücut yapısı. 2. Yapılış, kuruluş. 3. Bir kurum, kuruluş veya iş yerinin içyapısı.

AZ **Büro** is. [Fr.] büro. 1. Bazı idarelerin, kuruluşların vb. üst biriminin adı. 2. Bazı idarelerin veya şubelerinin güvenlik birimlerinin vb. adı; TS **Büro** a. [Fr.] bureau. 1. Çalışma odası, yazıhane. 2. Danışma ve yazı işlerinin yürütüldüğü iş yeri. 3. Bölüm, şube. 4. Yazı masası.

AZ **Bürudət** is. [Ar.] kl. bürudet. 1. Soğuk, soğukluk. 2. Kırgınlık, küskünlük; TS **Bürudet** a. (büru:det) [Ar.] burüdet. esk. Soğukluk.

AZ **Büst** is. [İt.] büst. Vücudun göğüsten yukarı kısmının heykeli, baş heykeli; TS **Büst** a. [Fr.] buste. 1. Vücudun, omuzlarla birlikte göğüsten yukarı bölümü. 2. Heykeltçilikte başı, göğsü, bazen de omuzları içine alan sanat ürünü.

AZ **Büzgü** is. büzgü. 1. Elbiseyi belli noktada daraltan ve ekseriyetle süs için yapılan kırışıklık. 2. Yama, tamir; TS **Büzgü** a. Dikişte kumaşın bir ucundan istenilen yere kadar geçirilen bir ipliğin çekilmesi ile oluşan, kumaşın bolluğunu azaltan sık, küçük kıvrım.

AZ **Büzüşüklük** is. büzüşüklük. 1. Büzüşmüş şeyin hali, kırışıklık. 2. Eziklik, mincık mincık olma durumu; TS **Büzüşüklük** a. Büzüşük olma durumu.

AZ **Cadu** is. [Far.] cadı. 1. İnsan ve tabiatta olanlara etki ettiğine inanılan doğaüstü yollar, sihir, büyü, efsun. 2. Cadı, büyücü. 3. Gulyabani, hortlak, karakoncolos, vampir. 5. mec. sf. Çok güzel göz; TS **Cadı** a. [Far.] cādū. 1. Geceleri dolaşarak insanlara kötülük ettiğine inanılan hortlak. 2. mec. Kötülük yaparak başkalarına zarar veren kadın. 3. Çok güzel göz.

AZ **Cağ** is. şiş; mil; parmaklık. Çorap, kazak vs dokumak için kullanılan şiş. 2. Bisiklet veya araba tekerlerinde bulunan mil. 3. Kafes. 4. Arabaların yan taraflarında bulunan ve kapak görevi gören tahtalar; TS **Cağ** a. hlk. Parmaklık, korkuluk.

AZ **Cahillik** is. cahillik. Bilmezlik, bilgisizlik, düşüncesizlik, cehalet; TS **Cahillik** a. 1. Bilgisizlik. 2. Gençlik, toyluk, deneyimsizlik. 3. Gençlik, toyluk, deneyimsizlik yüzünden işlenen kusur.

AZ **Caize** is. [Ar.] armağan. Hediye, bahşiş, mükafat, caize; TS **Caize** a. (ca:ize) [Ar.] cā'ize. esk. 1. ed. Şairlerin kasidelerle övdükleri büyükler tarafından kendilerine verilen bahşiş. 2. Yazıda bir sözün olduğu gibi tekrarlandığını göstermek için alt hizasına konulan tırnak biçimindeki noktalama işareti. 3. Yol yiyeceği, azık.

AZ **Cam** is. [Far.] bardak. 1. Eskiden bakırdan, şimdi ise değişik metallerden yapılan maşrapa, kâse, cām. 2. Kadeh. Cami-Cām Pers şahı Cemşid'in kadehi; TS **Cam** a. [Far.] cūm 1. Soda veya potas katılmış silisli kumun ateşte eritilmesiyle yapılan sert, saydam ve çabuk kırılır cisim. 3. Pencere. 4. esk. Kadeh, içki.

AZ **Camaat** is. [Ar.] topluluk, cemaat. Bir yerde yaşayan insanlar, bir yere toplanan kalabalık, halk; TS **Cemaat** a. (cema:at) [Ar.] cemā'at. 1. din b. Bir imama uyup

namaz kılan kişiler. 2. İnsan kalabalığı, topluluk. 3. Bir dinden veya bir soydan olanların topluluğu.

AZ **Caməkan** is. [Far.] camekân; soyunma odası; sera. 1. Camlık, cam dolap, camla kuşatılmış yer. Dükkânlarda örnek eşyaları gelip geçenlere göstermek için ayrılmış önü camlı kısım. 2. Hamamlarda soyunulan bölüm. 3. Camlı çerçevelerden ibaret olan ince bölmeler ve bunlarla ayrılmış yerler. 4. Bir yeri bir veya daha fazla kısma ayıran cam bölme. 5. Bahçelerde fideleri soğuktan korumaya yarayan üstü camlı, zemini toprak kısım; TS **Camekân** a. (camekâ:nı) [Far.] cümekün. 1. Göstermelik, satılık şeylerin sergilendiği camlı bölme veya yer, sergen, vitrin. 2. Bir yeri, bir veya daha çok bölüme ayıran cam bölme, camlık. 3. Limonluk. 4. Hamamlarda soyunulan camlı yer. 5. argo Gözlük.

AZ **Can** is. [Far.] can. 1. İnsanın ve hayvanın yaşamasını sağlayan ve cisim ile birlikte şahsiyeti meydana getiren varlık, ölümle cisimden ayrılan nesne. 2. Hayat, varlık. 3. Takat, güç, kudret. 4. Vücut, beden. 5. Adam, insan, fert. 6. mec. Bir şeyin özü, mahiyeti, esası; TS **Can** a. [Far.] cān 1. İnsan ve hayvanlarda yaşamayı sağlayan ve ölümle vücuttan ayrılan madde dışı varlık. 2. Yaşama, hayat. 3. Güç, dirilik. 4. Kişi, birey. 5. İnsanın kendi varlığı, özü. 6. Gönül. 7. Bektaşilik ve Mevlevilikte tarikat kardeşi

AZ **Canan** is. [Far.] sevgili. Yar, dilber, âşık olunan sevgili, canan; TS **Canan** a. (ca:na:m) [Far.] cānān. 1. Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan kadın, sevgili. 2. esk. Tasavvufta Tanrı.

AZ **Canavar** is. hay. b. kurt; canavar. 1. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, memeliler mammalia sınıfının, etçiller carnivora takımının, köpekgiller canidae ailesindendir. 2. mec. Çok gaddar, vahşi, yırtıcı, merhametsiz kimse; TS **Canavar** a. [Far.] cānāver. 1. Masallarda sözü geçen yabani, yırtıcı hayvan. 2. Köpek balığı. 3. mec. Haşarı, yaramaz çocuk. 4. hlk. Kurt, domuz vb. cana kıyan yaban hayvanı.

AZ **Canbaz** is. [Far.] cambaz. 1. Hayatı ile oynarcasına ip üzerinde oynayıp tehlikeli gösteriler yapan oyuncu, akrobat. 2. mec. Kurnaz, hilekâr; TS **Cambaz** a. [Far.] cūnbūz I. Yerde ve tel, at, bisiklet, ip vb. üzerinde dengeye dayanan, tehlikeli, heyecan verici gösteriler yapan kimse, akrobat. 2. At alıp satan veya yetiştiren kimse. 3. Usta, becerikli kimse. 4. tar. Osmanlı Devleti'nde atlı olan ve savaşlarda padişahın önünde düşmana karşı ilk saldırıya geçen birlik.

AZ **Canlandırıcı** is. canlandırıcı. Canlandıran, hayat veren, can bahşeden; TS **Canlandırıcı** a. 1. Canlılık veren, canlılık kazandıran şey. 2. Bir canlı resim veya şema filmi için hareketliliği sağlayan tek tek resimleri yapan sanatçı. 3. Otel, tatil köyü vb. turistik yerlerde konukları eğlendirmek için çeşitli oyunlar, gösteriler yapan kimse, animatör.

AZ **Car** is. şayia. Yayılmış haber, yaygın söylenti, duyultu; TS **Car** a. hlk. 1. Çağrı, tellal ile duyurma. 2. İlan. 3. Tehlike durumu.

AZ **Casus** is. [Ar.] casus. 1. Yabancı bir devlet içine sızarak kendi ülkesi ile ilgili stratejik bilgileri toplayan kimse, çaşıt. 2. Çeşitli konularda sır mahiyetindeki şeyleri öğrenip başka kuruluşlara bildiren kimse. 3. Dil avcısı; hafiye; TS **Casus** a. (ca:sus) [Ar.] cāsūs. Bir devlet veya kuruluşun gizli amaçları için çalışan kimse, çaşıt, ajan.

AZ **Cavanmærdlik** is. civanmertlik. 1. Asillik, neciplik, mertlik, alicenaplık. 2. Cesurluk, cesaretlilik, gözü peklik, yüreklilik, atılganlık, yiğitlik. 3. Konukseverlik, misafirperverlik, misafirseverlik; TS **Civanmertlik** a. Civanmert olma durumu.

AZ **Cæbærut** is. [Ar.] ceberut. 1. Büyüklük, azamet, ululuk, kudret. 2. din. Tanrı'nın sonsuz kudreti, mutlak kudreti; TS **Cæberut** sf. (ceberu:t) [Ar.] ceberüt. 2. a. din b. esk. Tanrı'nın her şeyin üstünde olan kudreti. 3. a. din b. Tasavvufta Allah'a varmanın üçüncü basamağı.

AZ **Cædvæl** is. [Ar.] cetvel; ark. 1. Grafik şeklinde belirli bir düzen içinde sıralanmış ve herhangi bir konuda bilgi veren rakamlar listesi, liste, çizelge. 2. Düzgün çizgi çizmeğe yarayan alet. 3. Küçük su yolu, kanal; TS **Cetvel** a. [Ar.] cedvel 1. Doğru çizgileri çizmeye yarayan, dereceli veya derecesiz, tahtadan, plastikten, madenden yapılmış araç, çizgilik. 2. Liste, çizelge.

AZ **Cæhænnæm** is. [Ar.] 1. Dini inanışlara göre günah işleyenlerin öldükten sonra ebedi olarak azap çekecekleri yer. 2. mec. Son derece eziyetli, ıstıraplı, işkenceli, tahammül edilmesi zor durum, sıkıntı verici, sıkıcı ve bunaltıcı yer. 3. mec. Son derece sıcak yer; TS **Cæhænnæm** a. [Ar.] cehennem 1. din b. Dinî inanışlara göre, dünyada günah işleyenlerin öldükten sonra ceza görecekleri yer, tamu. 2. mec. Çok sıkıntılı yer.

AZ **Cæhæt** is. [Ar.] yön. 1. Taraf, istikamet. 2. Bir şeyin elementi, bir bileşimin unsurları, parçaları. 3. Bir şeye ait olan, onun karakterini oluşturan özellik, nitelik, alamet. 4. Göre (sebeb) bildirir; TS **Cihet** a. [Ar.] cihet Yön, yan, taraf.

AZ **Cəhrə** is. [Ar.] cehre. 1. Yün veya pamuk eğirmek için elle çalıştırılan basit bir alet, çikrik. 2. İp yumağı; TS **Cehre** a. [Far.] cehre esk. Pamuk, yün, ipek vb.ni eğirip iplik durumuna getirmeye yarar araç, iğ.

AZ **Cəllad** is. [Ar.] cellat. 1. Ölüm cezasına çarptırılan suçluların ve eskiden töreye göre ölüm cezası uygulanacak olanların öldürülmeleri işini üstlenen, yapan kişi. 2. mec. Gaddar, merhametsiz. 3. mec. kl. Güzelin meftun edici gözlerine, kaşlarına edilen işaret; TS **Cellat** a. [Ar.] cellâd. Ölüm cezasına çarptırılanları öldürmekle görevli olan kimse.

AZ **Cəlb** is. [Ar.] celb. 1. Çekme, kendi üzerine doğru götürme, kendine yöneltme. 2. Bir işe yerleştirme. 3. mec. Merak uyandırma, dikkatini çekme; TS **Celp** a. [Ar.] celb 1. ask. Askerlik görevini yapmaya çağırma. 2. huk. Çağrı belgesi. 3. esk. Getirtme, kendi üzerine çekme.

AZ **Cəm** is. [Ar.] cem. 1. Toplam, yekûn, tutar, tamamı, hepsi. 2. mat. Toplama işlemi; TS **Cem** a. [Ar.] cem I. Toplama, bir araya getirme. 2. db. esk. Çokluk. 3. mat. esk. Toplama.

AZ **Cəmiyyət** is. [Ar.] toplum. 1. Tarihî ve maddi hayat şartları gereği bir araya gelen insan topluluğu, cemiyet. 2. Tarihsel olarak belirlenmiş ekonomik kuruluş ve ona uygun üst kurum. 3. Soy, durum, çıkar vb. sebeplerin bir araya topladığı insanlar muhiti. 4. Herhangi bir amacın birleştiği insanlar birliği; teşkilat; TS **Cemiyet** a. [Ar.] cem'iyyet 1. Dernek. 2. esk. Düğün. 3. esk. Bir olayı veya kişiyi kutlamak amacıyla bir araya gelen topluluk. 4. esk. Yüksek sosyete. 5.ed. Birbirine uygun veya zıt anlamlı kelimeleri tenasüp, tezat sanatları yoluyla bir araya getirme. 6. top. b. Toplum.

AZ **Cənab** is. [Ar.] sayın. 1. kl. Dış görünüşünden toplumun ileri tabakasına mensup kimseye benzeyen. 2. Hürmet ve saygı ifadesi olarak kullanılan bir seslenme şekli. 3. Başka devletlerin temsilcilerine hitaben seslenme şekli. 3. Müslümanların bir saygı ve hürmet ifadesi olarak Allah, peygamber veya kutsal kabul edilen şahısların adlarından önce kullandıkları bir ifade; TS **Cenap** a. (cena:bı) [Ar.] cenab. esk. Saygı, onur ve büyüklük anlamıyla kullanılan bir söz. Cenapları saygı duyulan kişilerin adlarını veya makamlarını gösteren söze başka unvanlarla birlikte getirilen bir söz.

AZ **Cənazə** is. [Ar.] cenaze. 1. Kefene sarınmış ölü, ceset. 2. Tabut; TS **Cenaze** a. (cena:ze) [Ar.] cenaze 1. Kefenlenip tabuta konmuş, gömülmeye hazırlanmış insan ölüsü. 2. Ölü, ölmüş kimse. 3. Cenaze töreni.

AZ **Cəng** is. [Far.] cenk. Savaş, vuruşma; TS **Cenk** a. [Far.] ceng 1. Kahramanca mücadele, çarpışma, savaş. 2. mec. Büyük çaba, uğraş, kavg, çekişme.

AZ **Cərbəzə** is. [Ar.] beceri. Beceriklilik, yetenek; TS **Cerbeze** a. [Ar.] cerbeze esk. 1. Güzel konuşma. 2. Beceriklili girginlik. 3. Kurnazlık, hilekârlık.

AZ **Cərəyan** is. [Ar.] cereyan, akım. 1. Suyun kendi yatağıyla akması, akıntı. 2. fiz. Elektrik enerjisi, elektrik akımı. 3. mec. Aynı fikir, sanat, siyasi görüşə mensup olanların oluşturduğu hareket, siyasi, sosyal, edebî akım; TS **Cereyan** a. (cereya:nı) [Ar.] cereyan 1. Bir yöne doğru akma, akış, akıntı. 2. Bir şeyin gelişme, olma durumu. 3. mec. Aynı eğilimde olan, aynı görüşü paylaşan kimselerin oluşturduğu hareket. 4. fiz. Akım.

AZ **Cərimə** is. [Ar.] ceza, cereme. 1. Ceza olarak birisinden mecburi olarak alınan peşin para, cerime. 2. Bir görevi veya kuralı yerine getirmediğinden dolayı verilen ceza veya alınan peşin para; TS **Cereme** a. [Ar.] cerime esk. Başkası tarafından yapılan veya kaza sonucu ortaya çıkan zararı ödeme.

AZ **Cerrah** is. [Ar.] operatör, cerrah. Ameliyat yapan, uzmanlığı ameliyat yapmak olan hekim, cerrah; TS **Cerrah** a. [Ar.] cerrah. 1. Ameliyat yapan uzman hekim, hariciyec, operatör. 2. esk. Önemsiz yaraları iyileştiren kimse.

AZ **Cərrahlıq** is. cerrahlık. operatörlük. 1. Hastaların ameliyat yoluyla iyileştirilmesi ve tıbbın cerrahlık dalı, cerrahlık ilmi. 2. Cerrahlığa ait olan, cerrahlıkla ilgili olan, 3. Ameliyatla yapılması gereken. 4. Cerrahın işi, ihtsası; TS **Cerrahlık** a. 1. Cerrah olma durumu. 2. Cerrahın mesleği.

AZ **Cəsəret** is. [Ar.] cesaret, yüreklilik. 1. Korkusuzluk, cesurluk, ayaklık, hüner. 2. Cüret; TS **Cesaret** a. (cesa:ret) [Ar.] cesaret. 1. Güç veya tehlikeli bir işe girişirken kişinin kendinde bulduğu güven. 2. Yüreklilik, yiğitlik, yürek ve göz pekliği. 3. Cüret. 4. Atılganlık.

AZ **Cəvaz** is. [Ar.] izin. 1. Yasak olmama, izinli olma durumu. 2. Geçerli olan, kullanılan. 3. İzin, ruhsat. 4. Önünü açma, mümkün hâle getirme; TS **Cevaz** a.

(ceva:zı) [Ar.] cevaz esk. İzin, müsaade. (bir şeye) cevaz vermek hoş görmek, uygun bulmak.

AZ **Cəzb** is. [Ar.] cezp. Çekme, kendine doğru yönlendirme; TS **Cezp** a. [Ar.] cezb esk. 1. Kendine çekme. 2. mec. Etkileyerek kendine bağlama.

AZ **Cırboğa** is. hay. b. cırnoğa. Bir tür çöl sıçanı. dipus caegyptius; TS **Cırboğa** a. 1. hay. b. Bir tür çöl sıçanı (Dipus Caegyptius). 2. mec. Cılız, zayıf, çelimsiz çocuk.

AZ **Cır-cır** is. gıcirtı; zevzek. 1. Sert nesnelerin birbirine sürtünmesi sonucu çıkan sesin adı, gıcır gıcır, gıcirtı sesi. bk. cırhacır. 2. is. Cırcır, geveze, zevzek; TS **Cır cır** a. 1. Kaynana zırlıtısı. 2. hlk. İshal.

AZ **Cıvıltı** is. se. cıvıltı. Cıvcıvlerin, küçük kuşların çıkardıkları ses; TS **Cıvıltı** a. 1. Kuşların ötüşürken çıkardıkları sesin adı. 2. mec. Canlılık, ateşlilik.

AZ **Cızı** is. çizgi, eser. 1. Çizilerek veya çeşitli yollarla oluşmuş iz, çizgi, hat, tahril. 2. Bir emek sonucunda ortaya konulan ürün, yapıt; TS **Çizi** a. 1. Çizgi. 2. Saban demirinin toprakta bıraktığı iz. 3. mec. Tutum, davranış.

AZ **Cızıq** is. çizgi; TS **Cızık** a. hlk. 1. Çizgi. 2. İz.

AZ **Cib** is. [Ar.] cep. Elbisenin öteberisinde para, mendil vb.şeyleri koymak için yapılan yer. 2. çantada, valizde, bavulda vb. yapılan göz, bölüm. 3. Cebe konan, cepte dolaştırılan; TS **Cep** a. [Ar.] ceyb. 1. Genellikle bir şey koymaya yarayan, giysinin belli bir yeri açılarak içine yerleştirilen astardan yapılmış parça. 2. Trafiki kolaylaştırmak, araçların durabilmesine olanak sağlamak için yaya kaldırımları veya şehirler arası yolların kenarlarında bulunan taşıt yanaşma yeri. 3. Cep telefonu: Seninle yarın cepten konuşuruz. 4. ask. Savaş alanının bir yerinde düşmanın geriletilmesiyle ortaya çıkan taktik durum, çökertme. 5. sp. Otomobil yarışlarında arabalarının yarışa başladıkları nokta.

AZ **Cidal** is. [Ar.] kavga. Dövüş, vuruşma, cidal. bk. cidil; TS **Cidal** a. (cida:li) [Ar.] cidal. esk. 1. Savaş. 2. Ağız kavgası, çekişme.

AZ **Cidar** is. [Ar.] duvar. Cidar, çeper; TS **Cidar** a. (cida:rı) [Ar.] cidar esk. 1. Duvar. 2. bit. b. Zar.

AZ **Ciddilik** is. ciddilik. 1. Ağırbaşlılık, ciddiyet. 2. mec. Gerginlik, vahimlik, karışıklık; TS **Ciddilik** a. Ağırbaşlılık.

AZ **Cihaz** is. [Ar.] cihaz. 1. Herhangi bir işi yapmak için gereken alet, mekanizma. 2. Birkaç eşyadan veya bölümden ibaret olan alet. 3. fiz. Organizmada belirli işleri yapan organlar. 4. kl. Genç kızların gelin oldukları zaman götürdükleri, getirdikleri eşyalar, çeyiz; TS **Cihaz** a. [Ar.] cihaz. 1. Aygıt, alet, takım. 2. Çeyiz.

AZ **Cila** is. [Ar.] cila. Sürüldüğü cisimlere parlaklık kazandıran madde; TS **Cila** a. (cila:) Ar. cilâ. 1. Bir şeyi parlatmak için kullanılan kimyasal bileşik. 2. Parlaklık. 3. mec. Bir şeydeki aldatıcı, göz boyayıcı durum. 4. mec. Gereksiz süs, gösteriş. 5. argo Sert içkiden sonra içilen hafif içki.

AZ **Cild** is. [Ar.] cilt. 1. Kitabın dikilip kapak geçirilmiş kabı. 2. Büyük bir eserin ayrı ayrı kitaplar şeklinde olan bölümleri. 3. mec. Deri, kıyafet, giyilen elbise. 4. mec, Görünüş, görkem; TS **Cilt** a. [Ar.] cild. 1. Ten. 2. Formaları, yaprakları birbirine dikerek veya yapıştırarak kitap, defter, dergi vb.ne geçirilen deri, bez veya kâğıtla kaplı kapak. 3. Bir eserin ayrı ayrı basılan bölümlerinden her biri.

AZ **Cildçi** is. mücellit. Kitaplara cilt yapan usta; TS **Ciltçi** a. 1. Kitapları ciltleyen kimse, mücellit. 2. Ciltevi.

AZ **Cilve** is. [Ar.] cilve. 1. Naz, işve, güzele yakışan duruş, davranış. 2. Harekette, tavırda, davranışta, konuşmada incelik, zarıflık, güzellik; TS **Cilve** a. [Far.] cilve. 1. Hoşa gitmek için yapılan davranış, kırıma, naz. 2. mec. Görünme, ortaya çıkma, tecelli.

AZ **Cim** is. [Ar.] cim. Eski yazıda “c” sesini bildiren ve (ج) işaretiyle gösterilen harfin adı; TS **Cim** a. esk. Arap alfabesinin beşinci harfinin adı. 2. Acemi, toy.

AZ **Cin** is. [Ar.] cin. 1. İnsanlardan ayrı olarak ele gelir, gözle görünür varlık hâlinde bulunmayan yaratıklar, ecinni. 2. mec. Küçücük, cılız, ancak çevik, enerjik çocuk; TS **Cin** a. [Ar.] cinn. 1. din b. Dinî inanışa göre duyularla kavranamayan, insanlar gibi irade ve anlama yeteneğinesahip, ilahi emirlere uymakla yükümlü tutulan yaratık. 2. Masallarda göze görünmeyen, türlü biçimlere girebilen, iyilik de kötülük de yapabilen yaratık. 3. mec. Akıllı, zeki, uyanık kimse.

AZ **Cinayet** is. [Ar.] suç. 1. Mevcut düzene veya hukuk kurallarına karşı gelerek kanunları ihlal eden hareket, sosyal düzeni bozan fiil. 2. mec. Çok kötü hareket, fiil, davranış; TS **Cinayet** a. (cina:yet) [Ar.] cinayet 1. Adam öldürme.

AZ **Cins** is. [Ar.] cins. 1. Ortak vasıfları taşıyan şeylerin meydana getirdiği, canlı varlıkların sınıflandırılmasında aileden alt, türden üst grup, cins. 2. Geçmişte, hâlen ve gelecekte kan bağı ile bağlı insanların tamamı, soy, sülâle, silsile. 3. Kabile, uruk, boy; kuşak, nesil. 4. Tür, çeşit; TS **Cins** a. [Ar.] cins. 1. Tür, çeşit. 2. Soy, kök, asıl 3. Pek çok ortak özellikleri bulunan türler topluluğu.

AZ **Cinslik** is. damızlık. 1. Hayvan ve bitkilerde bir cins için düşünülen. 2. bk. cins. 3. Döllük, bitki ve hayvanlarda cinsin olması durumu; TS **Cinslik** a. biy. 1. Cinsiyet. 2. argo Gariplik, tuhaflik.

AZ **Cisim** is. [Ar.] cisim. 1. Yer kaplayan eni, boyu, yüksekliği olan şey, madde, nesne. 2. Vücut, beden. 3. Fiziki varlık. 4. Ölü beden, naaş; TS **Cisim** a. [Ar.] cism. 1. Doğada element, bileşik veya bunların karışımları hâlinde bulunan, kütlesi ve ağırlığı olan, duyularla algılanabilen şey. 2. Gövde, beden, vücut.

AZ **Cisimcik** is. cisimcik. Küçük cisim; TS **Cisimcik** a. 1. Küçük cisim. 2. fiz. Atom taneciği.

AZ **Civar** is. [Ar.] civar. Etraf, yakın yerler; TS **Civar** a. (civa:rı) [Ar.] civar. 1. Yöre. 2. Dolay.

AZ **Ciyör** is. [Far.] ciğer; cesaret. 1. Ciğer. 2. Ciğerden yapılan yemek. 3. mec. Yürek, cesurluk, korkusuzluk; TS **Ciğer** a. [Far.] ciger 1. Akciğerlerle karaciğerin ortak adı. 2. Hayvanlarda akciğer, yürek ve karaciğerin oluşturduğu takım. 3. mec. Yürek, iç.

AZ **Coğrafiyaçı** is. coğrafyacı. Coğrafya ilmiyle uğraşan uzman, coğrafya araştırmaları yapan kimse; TS **Coğrafiyaçı** a. 1. Coğrafya araştırmaları yapan kimse. 2. Coğrafya öğretmeni.

AZ **Cövhər** is. [Ar.] ruh; özet; meram; cevher; gazyağı. 1. Herhangi bir maddenin kimyevi yollarla vb. çıkarılmış esansı. 2. Hülâsa; esas, öz, ruh. 3. mec. Bir eserin, yazının, vesikanın, konuşmanın vb. kısaca özeti, meramı, gayesi. 4. kl. Kıymetli taş, değerli taş. 5. kl. Petrol; TS **Cevher** a. [Ar.] cevher. 1. Bir şeyin özü, maya, gevher. 2. Değerli süs taşı, mücevher. 3. mec. İyi yetenek. 4. fel. Töz.

AZ **Cümhur** is. [Ar.] halk; millî; cumhuriyet. 1. Kamu, millet, ulus. 2. Ulusal. 3. Toprak bütünlüğüne bağlı olarak siyasi yönden örgütlenmiş millet veya milletler

topluluğunun oluşturduğu tüzel (hükümrân) varlık; TS **Cumhur** a. (cumhu:ru) [Ar.] cumhür. esk. 1. Halk. 2. Topluluk.

AZ **Cümhuriyât** is. [Ar.] cumhuriyet. Seçilmiş bir başkanın yönetimi altında bulunan devlet, millet hâkimiyetine dayanan, millet hâkimiyetinin belli süreler için seçilmiş milletvekilleri tarafından kullanıldığı devlet şekli; TS **Cumhuriyet** a. (cumhu:riyet) [Ar.] cumhûriyyet. 1. Milletin, egemenliği kendi elinde tuttuğu ve bunu belirli süreler için seçtiği milletvekilleri aracılığıyla kullandığı yönetim biçimi. 2. Cumhuriyet altını.

AZ **Cümlə** is. [Ar.] dbl. cümle. Bir duyguyu, düşüncüyü veya eylemi tam olarak anlatan ve iki satır başında geçen söz, kelime dizisi; TS **Cümle** a. [Ar.] cümle. 1. db. Bir yargı bildirmek için tek başına çekimli bir fiil veya çekimli bir fiille kullanılan kelimeler dizisi, tümce. 2. esk. Dizge, sistem.

AZ **Cürət** is. [Ar.] cüret. Yiğitlik, hüner yüreklilik, korkusuzca ileriye atılma, cesaret; TS **Cüret** a. [Ar.] cur 'et 1. Yüreklilik, ataklık, cesaret. 2. Düşüncesizce, saygıyı aşan davranış, cesaret.

AZ **Cüz** is. [Ar.] cüz. 1. Hisse, kısım, bölüm. 2. din. Kur'an'ın bölündüğü otuz bölümden her biri; TS **Cüz** a. [Ar.] cuz. 1. Bir bütünü oluşturan bölümlerden her biri. 2. Fasikül. 3. din b. Kur'an'ın bölünmüş olduğu otuz parçadan her biri.

AZ **Çağ** is. çağ. Vakit, zaman dilimi, zaman, an; TS **Çağ** a. 1. Zaman dilimi, vakit. 2. Hayatın çocukluk, gençlik vb. dönemlerinden her biri, yaş. 3. Kendine özgü bir özellik taşıyan zaman parçası, dönem, devir. 4. Tarihin ayrıldığı dört büyük bölümden her biri, kurun. 5. jeol. Bir katmanın oluştuğu süre.

AZ **Çağırım** is. Sesin ulaşabildiği mesafe, sesin duyabildiği uzaklık, yüksek bir sesin ulaşabileceği mesafedeki uzaklık; TS **Çağırım** a. 1. Çağırma işi. 2. Ruh çağırma sırasında seans.

AZ **Çağırış** is. çağırış. 1. Çağırma, sesleme, bağırma, haykırma, yüksek sesle seslenme. 2. Bir düşüncüyü, siyasi arzuyu kısaca ifade eden sözler, özdeyişler, vecize. 3. Bir iş yapmak, vazifesini icra etmek için talep veya ricayla bir yere gelme; TS **Çağırış** a. Çağırma işi.

AZ **Çaxma** is. çakma; kabartma. 1. Çakmak fiili. 2. Metaller üzerinde vurma yoluyla kabartma süsler yapılan şey; TS **Çakma** a. 1. Çakmak işi. 2. Vurulup çakılarak

yapılmış kuyumcu işi. 3. Bu işte kullanılan kuyumcu kalıbı. 5. hlk. Deri hastalığı, yara, çıban.

AZ **Çaxmaqdaşı** is. jeol. çakmak taşı; TS **Çakmaktaşı** a. 1. Mineraloji. Demir veya çeliğe sürtüldüğünde kıvılcım çıkartan bir kuvars türü. 2. a. Düvenlerin altına çakılan küçük ve kesici

AZ **Çaqkıldağ** is. çakıldak. Koyunların yününe yapışarak kurumuş koyun pisliği; TS **Çakıldak** a. 1. Bir çarkın yalnız bir yöne doğru işlemesine yol verip tersine dönmesini önleyen veya değirmen, su dolabı vb. makinelerin işleyişini çıkardığı sesle kontrole yarayan parça. 2. Elde çevrildikçe gürültülü ses çıkaran, değirmi biçiminde bir çocuk oyuncağı. 3. Koyunların kuyrukları altındaki kıllara yapışıp kuruyan pislik.

AZ **Çalgı** is. çalgı. 1. Müzik aleti, enstrüman. 2. Çalgı çalma, müzik; TS **Çalgı** a. 1. müz. Müzik aleti, çalgı aleti, enstrüman. 2. Çalgı çalma, müzik. 3. Müzik topluluğu.

AZ **Çalma** is. sarık. Başa sarılarak meydana getirilen başlık, sarık; TS **Çalma** a. 1. Çalmak işi. 2. Hırsızlık, sirkat. 3. Başa sarılan sarık. 6. hlk. Kibrit.

AZ **Çalpara** is. müz. [Far.] zil, çalpara. Baş parmakla işaret parmağına takılarak çalınan zil; TS **Çalpara** a. (ça'lpara) [Far.] çür + püre 1. Parmaklara takılıp çalınan zil veya buna benzer ses çıkarıcı araç. 2. hay. b. Açıklarda, kumluk alanlarda yaşayan ve ağları keserek balıkçılara zarar veren bir tür çağanoz (Portunus puber). 3. den. Gemi bordasında, pis suları dışarı akıtıp deniz suyunu, içeri almayan, tulumba içindeki özel kapak.

AZ **Çamçaq** is. hlk. fiç; kepçe. 1. Bir araya getirilerek çemberlerle tutturulmuş ensiz tahtalardan yapılan, yuvarlak, karnı şişkin ve altı üstü düz kap. 2. Ekskavatörün kepçesi; TS **Çamçak** a. 1. Ağaçtan oyularak yapılmış kulplu su kabı, çapçak. 2. Köpüklenerek akma

AZ **Çamır** is. çamur. 1. Suyula karışarak cıvık hâle gelmiş toprak, balçık. 2. mec. Cehalet, gerilik, kültürsüzlük; TS **Çamur** a. 1. Su ile karışıp bulaşır ve içine batılır duruma gelmiş toprak, balçık. 3. hlk. Yapı işlerinde kullanılan çeşitli malzemeden oluşmuş harç.

AZ **Çamırlıq** is. çamurluk. 1. Çamuru olan yer, çamurla kaplı yer. 2. Ayakları, dizleri çamurdan korumak için deri veya başka şeylerden yapılan giyim eşyası; TS **Çamurluk** a. 1. Çamuru çok olan yer. 2. Paçaları çamurdan korumak için giyilen tozluk. 3. Taşıtlarda tekerleklerin üst bölümünü örten parça. 4. Ayakkabıların çamurunu kazımak için yapılarda giriş kapısının önünde, yere çimento veya betonla tutturulan, demirden yapılmış, türlü biçimlerdeki ayakkabı sileceği.

AZ **Çanaq** is. çanak. 1. Ağaçtan oyularak yapılan kap. 2. Bir çanaklık ölçü birimi. 3. tekn. Araçlarda, üretimde kullanılmak üzere bir şey doldurmaya veya boşaltmaya yarayan kepçe; TS **Çanak** a. 1. Toprak, metal vb. bir maddeden yapılmış yayvan, çukurca kap. 2. Göz çukuru. 3. bit. b. Çiçeğin en dışında bulunan yeşil yaprakların tümü. 4. coğ. Çevresine göre alçakta bulunan, derinliği genişliğinden az olan arazi.

AZ **Çapa** is. çapa. Tarla ve bahçelerde biten yabancı otları temizlemede ve toprağı çevirmede kullanılan bahçıvan aleti; TS **Çapa** a. 1. Tarlalarda toprağı işlemek için kullanılan ağaç veya demir saplı kazı aracı. 2. Çapalama işi.

AZ **Çapar** is. ulak, haberci. 1. Eskiden atla bir yere mektup, haber götürüp getiren kimse. 2. tar. Atlı muhafız; TS **Çapar** a. esk. Postacı, ulak.

AZ **Çapcaq** is. Ağaçtan yapılan kap, bardak, su bardağı; TS **Çapçak** a. 1. Çamçak. 2. Ağzı açık fıçı.

AZ **Çardaq** is. [Far.] çardak. 1. Güneş, yağmur vb. korunmak gayesiyle dört direk üzerine çalı çırpıdan üstlük yaparak hazırlanmış ilkel yer. 2. Asma için yapılan kafes; TS **Çardak** a. [Far.+Ar.] Far. çür + Ar. lük 1. Tarla, bahçe vb. yerlerde ağaç dallarından örülmüş barınak. 2. Asma vb. bitkilerin dallarını sardırmak için direklerle yapılmış yer. 3. Kameriye.

AZ **Çarx** is. [Far.] çark. 1. Bir eksen etrafında dönen pervaneli tekerlek. 2. Çeşitli mekanizmalarda hareketi sağlayan ve düzene sokan çarka benzeyen parça veya bölüm. 3. Kesici aletleri bileğilemek için yuvarlak bileği taşı olan alet; TS **Çark** a. [Far.] çarb. 1. Bir eksenin döndürdüğü tekerlek biçimindeki makine parçası. 2. ask. Herhangi bir askerî birliğin, biçimini ve düzenini bozmadan kanatlarından biri çevresinde dönerek yön değiştirmesi.

AZ **Çarxcı** is. bileğici, çarkçı. Kesici aletleri bileğileyen kimse; TS **Çarkçı** a. 1. Kesici aletleri çarkla bileyen kimse, bileyici. 2. den. Vapurlarda makine bölümünü yöneten kimse.

AZ **Çarık** is. çarık. 1. Eskiden köylülerin işlenmiş veya ham deriden yapıp giydikleri iptidai ayakkabı. 2. Evde giyilen hafif ayakkabı, terlik; TS **Çarık** a. 1. İşlenmemiş sığır derisinden yapılan ve deliklerine geçirilen şeritle sıkıca bağlanan ayakkabı. 2. Araba yokuş aşağı giderken tekerleği frenlemek için altına sürülen demir levha. 3. den. Çene. 4. argo Para cüzdanı.

AZ **Çarıklıq** is. çarıklık. Çarık yapmaya yarayan, çarık yapmada kullanılan; TS **Çarıklık** a. 1. Çarık konulacak yer. 2. sf. Çarık yapmaya elverişli.

AZ **Çarliston** is. [İng.] çarliston. 1920'lerde Amerika'dan dünyaya yayılan bir dans; TS **Çarliston** a. [İng.] charleston. 1. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da yaygınlaşan dans türü. 2. Bu dansın müziği. 3. bit. b. Sivri uçlu, uzun ve kalın, tatlı, yeşilimsi biber, çarliston biber. 4. sf. İnce, uzun.kısmi yalancı

AZ **Çarmix** is. [Far.] çarmih. Eskiden suçluyu bağlayıp germek için kurulmuş haç şeklindeki dar ağacı, çarmık; TS **Çarmih** a. [Far.] çar + mih 1. Suçlunun öldürülmek amacıyla çivilendiği haç biçimindeki darağacı. 2. den. Ana direkleri ve gabya çubuklarını yandan tutan halatlar.

AZ **Çarpaz** is. düğme, ilik, kopça; TS **Çapraz** sf. [Far.] çep + rüst. 4. a. Karşı tarafın yanı. 5. a. Bir tür olta iğnesi. 6. a. hlk. Kopça, düğme. 7. a. sp. Güreşte rakibin koltuk altından kol geçirip sarma oyunu.

AZ **Çarşab** is. [Far.] çarşaf. Kadınların kullandığı ve baştan örtülen pelerinli, etekli sokak giysisi; TS **Çarşaf** a. [Far.] çüder + şeb 1. Yatağın üstüne serilen veya yorgan kaplanan bez örtü. 2. esk Kadınların kullandığı ve baştan örtülen pelerinli, etekli sokak giysisi.

AZ **Çatı** is. çatı; iskele. 1. Çatılmış keresteden yapılan ve binayı kaplayan kiremitleri tutan meyilli örtü. 2. Bina vb. Yaparken üzerinde çalışmak için ağaç, demir vb. ile yapılan köprü; TS **Çatı** a. 1. Bir yapının, bir evin damını kuran parçaların bütünü. 2. Birbirine çatılmış, çakılmış şeylerin bütünü. 3. Yapının tavanı ile damı arasındaki kullanılan yer. 4. İnsan ve hayvanda iskeletin kuruluşu. 5. mec. Barınılan, sığınılan yer. 6. mec. Belli bir maksada yönelik kimselerin oluşturduğu birlik. 7. db. Özne, nesne durumlarına göre, belirli çatı eklerinin fiil kök veya gövdelerine getirilen türev, bina: Sevinmek (sev-in-), sevdirmek (sev-dir-), sevindirmek (sev-in-dir-) gibi. 8. ed. Hikâye, roman, piyes vb. edebî türlerde olay

kuruluşu, kurgu. 9. mim. Bir yapıyı örten ve eğik yüzeyleri olan damın tahtadan iç yapısı

AZ **Çatqı** is. hlk. küme. Tandırı yakmak için tutuşturulmak gayesiyle birbirine yaslayarak yapılan yakacak kümesi; TS **Çatki** a. 1. Uç uca, birbirine çatılan şeylerin bütünü. 2. Sehpa. 3. Alından geçerek başın çevresine çember gibi bağlanan bağ, kaşbastı. 4. Bir işin bütününe veya parçalarının bir araya getirilmesinde uyulan yöntem.

AZ **Çatlaq** is. çatlak. Bir şeyin çatladığı yer, yarık, çatlamış kısım; TS **Çatlak** sf. 3. a. Herhangi bir yerde uzunluğuna olan açıklık. 4. a. Ara, aralık. 5. a. mec. Değişimin başlangıcı. 6. a. jeol. Yer altındaki taş kütlelerinin basınç ve gerilim dolayısıyla yer değiştirmeden çatlayıp yarılması, diyaklaz. 7. a. tıp Deri, mukoza, kemik veya herhangi bir organ üzerinde uzunluğuna olan açıklık, yarık, fissür.

AZ **Çatlaqlıq** is. çatlaklık. 1. Çatlak olma durumu. 2. Çatlamış yer, çatlak; TS **Çatlaklık** a. 1. Çatlak olma durumu. 2. Çatlamış yer, çatlak. 3. mec. Delilik.

AZ **Çatlama** is. çatlama. 1. Çatlamak işi. bk. çatlayış. 2. bit. b. Tohumların dağılması için meyve 'kabuğunun açılması; TS **Çatlama** a. 1. Çatlamak işi. 2. Dalgaların sığ kıyıya geldikleri zaman dökülüp köpürmesi, çatlak. 3. Uygun olmayan kuruma sonucu ağacın boyu yönündeki lif ayrılması. 4. bit. b. Tohumların dağılması için meyve kabuğunun yarılması, açılma.

AZ **Çavuş** is. çavuş. Orduda onbaşının üstündeki rütbe; TS **Çavuş** a. 1. Bir işin veya işçilerin başında bulunan ve onları yöneten sorumlu kimse. 2. tar. Osmanlı Devleti teşkilatında çeşitli hizmetler yapan görevli. 3. tar. Osmanlı ordusunda üst komutanların buyruklarını ast komutanlara ulaştıran görevli. 4. ask. Onbaşidan sonra gelen ve görevi manga komutanlığı olan erbaş. 5. ask. Askerî okullarda sınıf başkanı.

AZ **Çay** is. [Çin.] çay. 1. Kurutulmuş yapraklarından kokulu içki hazırlanan, daimi yapraklı ağaç, thea. 2. Bu ağacın sonradan haşlanarak suyunun içilmesi için kurutulan yaprakları. 3. Özel surette kurutulan bu yapraklardan kaynamış suya atarak demlenip hazırlanan kokulu içecek. 4. Çeşitli bitkilerden demlenip hazırlanan içki. 5. Çay sofrası, çay içme işi; TS **Çay** a. [Çin.] 1. bit. b. Çaygillerden, nemli iklimlerde yetişen bir ağaççık (Thea chinensis). 2. bit. b. Bu ağaççığın özel işlemlerle kurutulan yaprağı. 3. Bu yaprağın demlenmesiyle elde edilen güzel kokulu ve sarımtırak kırmızı renkli içecek. 4. Çeşitli bitkilerin yaprak veya çiçeklerinin demlenmesiyle

elde edilen bir içecek türü. 5. Konukların içecek ve börek, pasta vb. yiyeceklerle ağırlandığı toplantı. 6. Müzikli toplantı.

AZ **ayı** is. aycı. 1. ay yetiştiricisi, çay bitkisi uzmanı. 2. Kahvehanede alışan kimse, garson; TS **aycı** a. 1. ay demleyip satan kimse. 2. ay yetiştiricisi. 3. ay içmeye düşkün, çay tiryakisi. 4. ay demlenip satılan yer

AZ **ehr** is. [Far.] ehre; TS **ehre** a. [Far.] ihre, ehre 1. Yüz. 2 mec. Görünüş. 3. mec. Kimlik.

AZ **eşid** is. eşit. 1. Ana maddesi bir olup renk, irilik, biçim vb. yönünden diğerkleri ile arasında fark bulunan tr, cins, rnek. 2. Tr; TS **eşit** a. [Far.] eşid. 1. Aynı türden olan şeylerin bazı özelliklerle ayrılan öbeklerinden her biri, tr, nev. 2. Canlıların bölümlenmesinde, bireylerden oluşan, türden daha küçük birlik.

AZ **eşni** is. [Far.] eşni. 1. şekil, yapı tarzı, nakış. 2. rnek, l. 3. Yemek listesi. 4. mec. Tarz, usul; TS **eşni** a. Far. āřnī 1. Yiyeceğın ve ieceğın tadı, tadımlık. 2. mec. Özellik. 3. mec. Farklılık.

AZ **evirici** is. cevirci, duvarcı, boşaltıcı. 1. Anahtar, mandal; şalter, komutator, düğme. 2. evirici, kollu şalter. 3. Örme işini yapan usta. 4. Boşaltma işini yapan, çevirerek boşaltan; TS **evirici** a. 1. Çevirmen. 2. fiz. Anahtar.

AZ **evirm** is. mat. dönüşüm. bir şekilden başka bir şekle karşılıklı elemanları arasında tekabül kurarak geçiş; TS **evirme** a. 1.. evirmek işi, tedvir. 2. Kuzu, oğlak vb. hayvanların şişte, kor üzerinde çevrilerek pişirilmişi. 4. hlk. Dikenlerden, ağaç dallarından yapılmış duvar. 5. ask. Uzaktan dolaşıp düşmanın yan gerilerine düşerek onu istemediğı bir durumda dövüşmek zorunda bırakma, sarma, muhasara. 6. mz. Bir müzik parçasındaki aralığın veya bir cümle parçasının tiz sesini pese, pes sesini tize dönüştürmek işi.

AZ **evr** is. evre. Etraf, dört taraf, civar. Bir şeyin yakını, dolayı, periferi, bk.gird; TS **evre** a. 1. Bir şeyin yakını, dolayı, etraf, periferi. 2. Kişinin içinde bulunduğ toplumu oluşturan ortam. 3. Yağlık. 4. mec. Aynı konu ile ilgisi bulunan kimselerin tümü, muhit. 5. mec. Bir kimse ile ilişkisi bulunanlar, muhit. 6. db. Bir birimden önce veya sonra gelen aynı türden birimlerin tümü, bunların oluşturduğı küçük grup, kontekst. 7. mat. Düzlem zerindeki bir şekli sınırlayan çizgi. 8. top. b. Hayatın gelişmesinde etkili olan doğal, toplumsal, kültürel dış faktörlerin bütünlüğü.

AZ Çəki is. ağırlık. 1. Bir şeyin terazi veya kantarda belirlenen ağırlığı. 2. mec. Önem, değer, kıymet, ağırlık; **TS Çeki** a. 1. Tartı. 2. Odun, kireç vb. ağır ve kaba şeyleri tartmakta kullanılan, 225,978 kilogram olan ağırlık ölçü birimi. 3. mec. Üzüntü, sıkıntı. 4. hlk. Kadınların başlarına bağladıkları örtü.

AZ Çəkic is. çekiç. 1. Bir tarafı düz, diğer tarafı çatal veya başka şekilde olup çivi vb. çakmaya, çekip çıkarmaya yarayan metal alet. 2. Soğuk metalleri işlemede kullanılan pres. 3. sp. Atletizm yarışmalarında döndürülüp fırlatılan saplı demir küre; **TS Çekiç** a. 1. Çivi çakma, madenleri dövme vb. işlerde kullanılan saplı bir el alet. 2. sp. Yaklaşık 1,20 metre uzunluğundaki madenî tele bağlı ve ağırlığı 7,257 kilogram olan gülle.

AZ Çəkiliş is. yapılma; çekilme. 1. Yol yapılması. 2. Tesis etme, telefon, elektrik vb. tellerinin çekilmesi işi; **TS Çekiliş** a. 1. Çekilme işi. 2. Piyango çekilme işi.

AZ Çəkilmə is. çekilme. 1. Kalkma, kalkış, hareket. 2. Gitme, gidiş; saklanma. 3. Dağılma, yayılma. 4. coğ. Ricat, gerileme, met ve cezir olayı. 5. Teslim olma; **TS Çekilme** a. 1. Çekilmek işi. 2. Bir görevden, bir işten kendi isteği ile ayrılma, istifa. 3. ask. Savaşta, bir ordunun veya bir birliğin düşmandan ayrılmak için yaptığı davranış, ricat. 4. jeol. Yerin yükselmesiyle bu yeri örten deniz sularının gerilemesi, basma karşısı. 5. sp. Bir boksörün veya güreşçinin herhangi bir sebeple karşılaşmayı bırakması.

AZ Çəkim is. çekim. 1. Çekmek fiili. 2. Bir nefes çekimi (sigara vb.); **TS Çekim** a. 1. Çekme işi. 2. db. Fiillerin çeşitli zaman, kişi ve kiplere, adların da ad durumlarına göre uğradığı biçimleri, tasrif. 3. fiz. Herhangi bir cismin, başka bir cismi kendine doğru çekme gücü, cazibe, traksiyon. 4. sin. ve TV Alıcının sürekli olarak çalıştırılmasıyla elde edilen film parçası, plan.

AZ Çəkişmə is. çekişme. 1. Mücadele, iç savaş, iç harp, sivil harp. 2. Ağız kavgası, ağız dalaşı; dava. 3. Atışma, bozuşma, münazaa, ihtilaf, geçimsizlik, anlaşmazlık. 4. Münakaşa, tartışma, çekişme; bahis, bahse tutuşma; **TS Çekişme** a. Çekişmek işi.

AZ Çəkməcə is. çekmece. Masada vb. İçine bir şeyler konan küçük sandık. bk. çəkməduz; **TS Çekmece** a. 1. Masa, dolap vb. şeylerin dışarıya çekilen bölümü, göz, çekme. 2. İçinde mücevher vb. değerli şeyler saklanan küçük, süslü sandık. 3. Gemilerin barınabilecekleri koy.

AZ **Çələbi** is. kl bey; Tanrı. 1. Bay, beyefendi; mösyö. 2. Tanrı, Allah; TS **Çelebi** a. [T+Ar.] T. çalap + Ar. -ī I. Bektaşî ve Mevlevî pirlerinin en büyüklerine verilen unvan. 2. esk. Hristiyan tüccar.

AZ **Çələng** is. [Far.] çelenk. Halka şeklinde düzenlenmiş çiçek veya dal; TS **Çelenk** a. 1. Çiçek, dal ve yapraklarla yapılmış halka. 2. esk. Kadınların başlarına taktıkları mücevher veya madenden yapılmış sorguç.

AZ **Çəlik** is. hlk. çelik. Kök salmak amacıyla yere dikilen dal; TS **Çelik** a. 1. Kısa kesilmiş dal. 2. Kök salması için yere dikilen dal. 3. Çocukların çelik çomak oyununda ucuna çomakla vurarak havaya kaldırdıkları iki tarafı sivri, kısa değnek. 4. Bir ağacı aşlamak amacıyla hazırlanmış dal. 5. den. Gemilerde, üzerine halat veya ip geçirip tutturmaya yarayan, ağaç veya metalden yapılmış kısa değnek.

AZ **Çənbər** is. [Far.] çember. 1. Fıçı ve tekerlek gibi şeylerin eskimelerini, dağılmalarını önlemek için üzerlerine geçirilen demir veya tahta kuşak, halka. 2. Def, kalbur vb. şeylerin tahtadan olan dairesi. 3. Eskiden suya veya petrole daha iyi dalması için tulumun üst kısmına ağırlık etmesi gayesiyle bağlanan dairevi demir halka. 4. Daire şeklinde olan, dairevî. 5. Kuşak, bandaj; TS **Çember** a. [Far.] çenber. 1. mat. Merkez denilen sabit bir noktadan aynı uzaklık ve düzlemdeki noktalar kümesinin oluşturduğu kapalı eğri. 2. mat. Bu biçime getirilmiş kalın cisimlerin çevresi. 3. Çocukların çevirip arkasından koştukları tekerlek biçiminde oyuncak. 4. Sandık, denk, fıçı vb.nin dağılmaması için üzerlerine geçirilen dayanıklı bir cisimden kuşak. 5. Yazma, yemeni, başörtüsü. 6. mec. Aşılması, çözümü güç durum. 7. sp. Basketbolda içinden topun geçmesiyle sayı kazanılan ağırlı demir halka.

AZ **Çəngəl** is. [Far.] çengel; olta; zıpkın; karmuk. 1. Ucu eğilmiş bir yere takılmaya veya bir şey takmaya yarayan demir, kanca. 2. Balık tutmakta kullanılan, çengelli iğne. 3. Büyük balıkları avlamakta kullanılan ucu çengelli bir tür mızrak. 4. Büyük kanca. 5. Oyun köpeklerinin boynuna takılan dişli halka. 3. Olta. 4. Eşyaları kaldırmak için yapılan ucu yukarı doğru eğilmiş mil, kanca. 5. tekn. Çatal şeklindeki çeşitli şeylerin, aletlerin adı. 6. Satranç oyununda bir veya birkaç figürün tehlike altında olduğu durum. 7. as. Atılan mermilerin hedefin uzağına ya da yakınına düşmesinden oluşan durum. 8. mec. Büyümeğe, ilerlemeğe engel olan şey; TS **Çengel** a. [Far.] çengāl Bir yere takılmaya, geçirilmeye yarayan eğri ve ucu sivri demir

AZ **Çəngi** is. [Far.] çengi. 1. Eğlencelerde özel olarak getirtilip çalgı eşliğinde oynatılan kadın oyuncu, rakkase, dansöz. 2. Ahlâksız kadın; TS **Çengi** a. [Far.] çengi. Çalgı eşliğinde oynamayı meslek edinmiş kadın.

AZ **Çəngilik** is. çengilik; ihtirashılık; utanmazlık. 1. Dansözlük, rakkaslık. 2. İhtirasını çok açık şekilde bildiren muhteris kadın. 3. kl. mec. Utanmazlık, hayasızlık, edepsizlik, yüzüzlük, küstahlık, arsızlık; TS **Çengilik** a. Çenginin yaptığı iş.

AZ **Çəpər** is. çeper. 1. Bir yerin veya bir şeyin etrafına tahtadan veya başka şeylerden yapılan çit. 2. Bostanda ekini rüzgârdan korumak gayesiyle evleklerin arasına dikenlerden vb. yapılan siperlik; TS **Çeper** a. hlk. 1. Çit. 2. Ahlaksız, huysuz, geçimsiz kimse. 3. Bağ çubuğu, çalı çırpı. 4. Sebze bahçesi. 5. Zar.

AZ **Çərçi** is. çerçi. Seyyar tezgahında ufak tefek şeyler satan kimse; TS **Çərçi** a. 1. Köy, pazar vb. yerlerde dolaşarak ufak tefek tuhafiye eşyası satan kimse. 2. Bazı bölgelerde tuhafiyesi.

AZ **Çərçilik** is. çerçilik. 1. Çer çinin yaptığı iş, işportacılık. 2. mec. kon. Boşboğazlık, gevezelik, lakırtı, boş konuşma; TS **Çərçilik** a. Çerçinin yaptığı iş.

AZ **Çərçivə** is. [Far.] çerçeve. 1. İçim cam, ayna veya oymalı tahta yerleştirilen doğrama kafes. 2. Resim, yazı, ayna gibi şeyleri bezemek veya duvara asabilecek hâlde getirmek için kenarlarına takılan kenarlık. 3. Motorun, bir cihazın vb. asıl kısmı. 4. mec. Bir şeyin haddi, sınırı; TS **Çərçeve** a. [Far.] çār + çübe 1. Resim, yazı, ayna vb.ni süslemek veya bir yere asılabilecek duruma getirmek için bunlara geçirilen kenarlık. 2. Kapı, pencere ile bunların cam veya tablalarının yerleştirilmiş olduğu kenarlık. 3. mec. Bir konunun, bir düşünce alanının sınırları veya bu sınırlar içindeki alan. 4. Beden eğitiminde asılma ve tırmanmalar için kullanılan araç.

AZ **Çərəz** is. [Yun.] çerez. 1. Genelde yemekten sonra yenen kuru yemiş, tatlı vb. bk. şobçara. 2.fo. Kışın yapılan nişan ve düğün törenlerinde yemekten sonra konuklara sunulan yedi tür yemişin (Elma veya armut kakı, mürdüm eriği kurusu, üzüm, hünnap, badem, ceviz, Antep fıstığı, fındık içi, leblebi, kavurga vb.) genel adı; TS **Çerez** a. [Far.] çaras 1. Asıl yemekten sayılmayan, peynir, zeytin vb. yiyecekler. 2. Yemek dışında yenilen yaş veya kuru yemiş vb. şeyler, atıştırılmalık.

AZ **Çərgə** is. Bostan veya harmanı beklemek için yapılan küçük ev; TS **Çerge** a. 1. Derme çatma çadır, göçebe çadırı. 2. Çingene çadırı. 3. tar. Otağ.

AZ **Çərtik** is. çentik, kertik. Bıçak vb. ile kesilerek yapılan iz; TS **Çentik** a. 1. Bir şeyin kenarından kesilerek veya kırılarak açılan küçük kertik, tırtık. 2. Küçük oyuk. 4. sin. Basım sırasında basım aletinin diyaframını belirli bir açıklığa getirecek düzeni işletmek için filmin kenarına yapılan çukurluk.

AZ **Çərtmə** is. çentme. 1. Çentmek fiili, iz açma işi. 2. Tahtanın, ağacın, metalin vb. sathından keskin uçlu aletle azıcık kesip iz bırakma, çukur açma; TS **Çentme** a. Çentmek işi.

AZ **Çətə** is. [Bulg.] çete. Bir başkanın yönetimi altında bulunan gayrinizami birlik, çapulcu ve yağmacı takımı; TS **Çete** a. Bulg. 1. Yasa dışı işler yapmak veya etrafındakileri korkutmak amacıyla bir araya gelmiş topluluk. 2. tar. Ordu birliklerinden olmayan silahlı küçük birlik.

AZ **Çətələ** is. divit. Yazı yazmak için kullanılan kamış; TS **Çetele** a. [Rum.] 1. Çizilerek veya oyularak açılan kertik. 2. esk. Ekmekçi, sütçü vb. esnafın, uzunlamasına ikiye bölüp üzerine kertikler çenterek hesap tuttukları ağaç dalı.

AZ **Çətinlik** is. çetnlik. 1. Zorluk, zor olan şeyin hâli. 2. Mania, engel. 3. Mahrumiyet, eziyet, meşakkat, zorluk; TS **Çetinlik** a. Çetin olma durumu, sertlik.

AZ **Çəyirdək** is. çekirdek. Etli meyvelerin içinde bir veya birden çok bulunan, çoğu sert bir kabukla kaplı tohum; TS **Çekirdek** a. 1. Etli meyvelerin içinde bir veya birden çok bulunan, çoğu sert bir kabulda kaplı tohum. 2. Yenmek için satılan ayçiçeği tohumu. 3. Ağaçlarda soyulmayan bölüm. 4. biy. Bir hücrenin merkezini oluşturan cisimcik. 5. fiz. Atom çekirdeği. 6. esk. Kuyumculukta kullanılan ağırlık ölçüsü.

AZ **Çərək** is. [Far.] çeyrek. 1. Arşının dörtte biri kadar uzunluk ölçüsü (17 cm). 2. Girvenkenin dörtte biri kadar ağırlık ölçüsü (100 gr.). 3. Dörtte bir. 4. Ağırlığı 4 kg olan terazi taşı. 5. "bir" sayısı ile birlikte kullanıldığında "bir çorak" azıcık anlamında, bir miktar, bir lokma; TS **Çeyrek** sf [Far.] çār + yek 1. Dörtte bir. 2. a. Çeyrek altın. 4. a. argo Alman markı. 5. a. esk. Gümüş mecdiyenin dörtte biri değerinde olan beş kuruş.

AZ **Çərx-i-fələk** is. [Far.+ Ar.] çarkıfelek. 1. Kader, talih, alın yazısı. 2. Zamanın çarkı, dünya; TS **Çarkıfelek** a. (ça'rkıfelek) [Far.+Ar.] Far. çarb + Ar. felek 1. Yakıldığında dönerek kıvılcım saçan donanma fişegi. 2. Bir tür talih oyunu. 3. mec. Talih, kader. 4. bit. b. Çarkıfelekgillerden, güzel, büyük, parlak kırmızı çiçekleri

olan, duvar kenarlarına ve kameriyeler çevresine ekilen tırmanıcı bir süs bitkisi, fırıldak çiçeği, saat çiçeği (*Passiflora caerulea*).

AZ Çığirtma is. bağirtma. 1. Bağırmasına, haykırmasına sebep olma. 2. Ağlatma; **TS Çığirtma** a. 1. Çığirtmak işi. 2. esk. Basit, küçük, nefesli bir çalgı.

AZ Çığrıq is. çıkırık. Kuyudan kovayı çekmeye yarayan ve el ile çevrilen alet (dolap); **TS Çıkırık** a. 1. Kuyudan kovayı çekmeye yarayan ve el ile çevrilen araç. 2. İplik bükme, iplik sarma vb. işlerde kullanılan, el veya ayakla çevrilen dolap. 3. fiz. Ağır bir şeyi çekecek ipin sarılmasına yarayan ve bir eksen üzerinde uzunca bir kolla çevrilerek dönen silindir.

AZ Çıx is. Hasır veya çubuklardan yapılan, çadırların vb. kapısını kapamada kullanılan kapı; **TS Çığ** a. 1. Dağın bir noktasından kopup yuvarlanan ve yuvarlandıkça büyüyen kar kümesi. 2. hlk. Bölme veya paravana.

AZ Çıxaq is. Çıkış yeri; **TS Çıkak** a. 1. Çıkılacak yer, çıkıt, mahreç. 2. db. Boğumlanma noktası.

AZ Çıxarış is. çıkarma; üretme. 1. Herhangi bir metinden, belgeden aynen çıkarılmış kısım, bölüm. 2. Çıkarmak fiili veya tarzı. 3. Teknolojik yolla bir üründen başka bir ürün elde etme; **TS Çıkarış** a. Çıkarma işi.

AZ Çıxdı is. çıktı. Üretim sonucu ortaya çıkan ürün, girdi karşıtı; **TS Çıktı** a. 1. tic. Üretim sonucu ortaya çıkan ürün, girdi karşıtı. 2. Artık: Sanayi çıktısı. 3. bl. Bilgisayarda yazılan bir metnin kâğıda dökülmüş biçimi, çıkış. 4. Mezuniyet belgesi.

AZ Çıxıntı is. çıkıntı. Bir şeyin dışarı doğru çıkmış şeyi...; **TS Çıkıntı** a. 1. Bir yüzeyde ileri doğru çıkan bölüm. 2. Bir metni düzeltmek veya ona bir şey eklemek için satır dışına yazılan yazı, çıkma. 3. argo Kambur. 4. mec. Her şeye itiraz eden, huzursuzluk çıkaran (kimse).

AZ Çılpaq is. çıplak. 1. Üstünde bulunması gereken giysi, örtü vb. bulunmayan, üryan. 2. Açık olan, örtülü olmayan. 3. Eğersiz, terliksiz, üzerinde herhangi bir yaygı konmamış at vb. 4. mec. Bitkisiz, çıplak. 5. mec. Yoksul, perişan, elbiseleri yırtık yırtık. 6. mec. İlavesiz, yalın hâlde, nasıl varsa öyle; **TS Çıplak** sf. 7. a. Soyunmuş durumda olan vücudun resmi, nü.

AZ **Çılpaqlıq** is. çıplaklık. Çıplak olma hâli, üryanlık. 2. mec. Üzerindeki otları, bitkileri kurumuş, mahvolmuş yerin hâli, 3. mec. Yaprığı dökülmüş ağacın, bitkinin durumu; TS **Çıplaklık** a. Çıplak olma durumu.

AZ **Çinqi** is. kıvılcım; yaramaz. 1. Yanmakta olan bir maddeden sıçrayan küçük ateş parçası, alev, çakım, çakın, çingı, şerare; parıltı, ısıltı. 2. mec. Ateş parçası, afacan; TS **Çingı** a. hlk. 1. Kıvılcım. 2. Parça, zerre.

AZ **Çıra** is. [Far.] lamba; ışık. bk. çırağ, misbah; TS **Çıra** a. [Far.] çerāğ 1. Çam vb. reçineli ağaçların yağlı ve çabuk yanmaya elverişli bölümü. 2. Bu bölümden küçük küçük kesilerek hazırlanmış, tutuşturma ve aydınlatma işlerinde kullanılan parça. 3. hlk. Lamba.

AZ **Çırağ** is. [Far.] lamba; ışık. l. Her türlü aydınlatma aracı, fener, چراغ, çırağ. 2. mec. Işık, ziya, nur. bk. çıra, misbah; TS **Çırağ** a. (çıra:ğ) [Far.] çerāğ esk. Çerağ.

AZ **Çırmıq** is. Küçük kayık; TS **Çırnık** a. [Bulg.] den. 1. Küçük boyda kayık. 2. Üç flok yelkeni bulunan, iki yüz tona kadar olabilen, tek ve yekpare direkli yelkenli.

AZ **Çırpı** is. çırpı. l. Ağaçlardan kesilen dal ve budak yığını. 2. Tandır vb. yakmada kullanılan dal budak, çalı çırpı; TS **Çırpı** a. 1. Dal, budak kırıntısı. 2. Boyalı ve gergin bir sicimi yay gibi çekip bırakarak duvara veya yere çizilen çizgi. 3. Çok zayıf. çırpı gibi çok ince, çok zayıf (kol ve bacak).

AZ **Çırpınış** is. çırpınış. l. Çırpınmak fiili ve tarzı. 2. mec. Çalışıp çabalama; TS **Çırpınış** a. Çırpınma işi.

AZ **Çırpıntı** is. çırpıntı. (su) Oynama, dövünme, dalgalanma; TS **Çırpıntı** a. 1. Çırpınma. 2. Suların ufak ve oynak dalgalarla kaynaşması. 3. tıp Ruhsal gerginliğin dışa vurulması, ajitasyon. 4. tıp Aşırı uykusuzluk, huzursuzluk, titreme, silkinme durumu.

AZ **Çiçek** is. bit. b çiçek. Bitkilerin üreme unsurlarını bulunduran, renkli veya beyaz renkte açan, çok defa kokulu, sonradan meyve veya tohum hâline gelen kısımları, şükûfe; TS **Çiçek** a. 1. bit. b. Bir bitkinin, üreme organlarını taşıyan çoğu güzel kokulu, renkli bölümü. 2. bit. b. Çiçek açan kır veya bahçe bitkisi. 3. mec. Davranışları hafif, toplum kurallarına uymayan kimse: Onun ne çiçek olduğunu hep biliriz. 4. kim. Süblimleşme veya çiçeksime yoluyla elde edilen toz. 5. tıp. İrinli kabarcıklar dökerek yüzde izler bırakan ateşli, ağır ve bulaşıcı bir hastalık.

AZ **Çil** is. çil. 1. Deride genelde yüzde oluşan kahverengi veya sarımtırak benekler, lekeler. 2. Belirli renkte olan hayvanların, genelde kuşların tüyleri içinde olan başka renkli küçük benekler, lekeler; böyle lekeleri olan hayvan. 3. Kumaş üzerinde genelde yuvarlak şekilde olan başka renkli küçük benekler, puanlar; TS **Çil** a. 1. Çoğunlukla yüzde oluşan kahverengi küçük benekler. 2. Aynada oluşan leke. 3. Bitki köklerindeki kıla benzer ince uzantılar.

AZ **Çimdik** is. çimdik. Parmak uçlarıyla, iki parmak ucu arasında tutarak sıkma; TS **Çimdik** a. 1. Çimdikleme işi. 3. mec. Gönül kıracak söz. 4. hlk. Tatar böreği.

AZ **Çingənə** is. Çingene. Kıpti, Çingene kızı; TS **Çingene** öz. a. 1. Hindistan'dan çıktıkları söylenen, dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan bir topluluk. 2. Bu topluluktan olan kimse, Çingen, Kıpti, Roman.

AZ **Çobanlıq** is. çobanlıq. Çobanın işi, mesleği; TS **Çobanlıq** a. 1. Çoban olma durumu. 2. Çobanın gördüğü iş. 3. Çobana verilen ücret.

AZ **Çocuq** is. çocuk. Doğumdan bulûğ çağına kadar insan yavrusu; TS **Çocuk** a. 1. Küçük yaştaki erkek veya kız. 2. Soy bakımından oğul veya kız, evlat: "Anası olacak bir kadın çocuğu omuzundan yakalamış. 3. Bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız, uşak. 4. Genç erkek. 5. mec. Büyükler arasında daha az yaşlı olan kişi. 6. mec. Büyüklere yakışmayacak, daha çok küçüklerin yapabileceği gibi davranan kimse.

AZ **Çoxaltma** is. çoğaltma. 1. Artırma, fazlalaştırma. 2. İlave etme; TS **Çoğaltma** a. 1. Çoğaltmak işi, teksir, fazlalaştırma, ziyadeleştirme. 2. Bir sanat eserinin aslına uygun olarak yapılan taklidi, reproduksiyon.

AZ **Çoxbilmişlik** is. çok bilmişlik. 1. Çabuk anlama kabiliyeti, feraset, çabuk kavrama yeteneği. 2. mec. Kurnazlık, sinsilik; hünerli oluş; TS **Çokbilmişlik** a. Çokbilmiş olma durumu.

AZ **Çoxluq** is. çokluk. 1. Bir şeyin çok olması; bolluk. 2. Sayı olarak çok olan bölüm; ekseriyet; TS **Çokluk** a. 1. Sayı veya ölçü yönünden çok olma durumu, çoğul, kesret, ekseriyet, teklik karşıtı. 2. Çoğunluk. 3. db. Kelimelerin belirli eklerle birden çok varlığı veya kişiyi bildirme biçimi, çoğul, cem.

AZ **Çoxüzlü** is. mat. çok yüzlü. 1. Bütün yüzleri birer çokgen olan şekil. bk. çoxüz. 2. Birden fazla yüzü olan, her kalıba giren kimse, döneke; TS **Çok yüzlü** a. mat. Bütün yüzleri birer çokgen olan şekil.

AZ **Çolaqlıq** is. çolaklık. 1. Çolak olma hâli. 2. Ayağının altı doğuştan eğri olmak. 3. Sakatlık; TS **Çolaklık** a. Çolak olma durumu.

AZ **Çoluq-çocuq** is. çoluk çocuk; TS **Çoluk çocuk** a. 1. Çocuklarla birlikte aile topluluğu. 2. Bir işte gereken deneyimi kazanmamış yaşça küçük kimseler, gençler.

AZ **Çor** is. hay. b. çor. 1. Genelde pamuk ve bazı bitkilere zarar veren, kırmızıdan yeşilimsi sarıya kadar çeşitli renklerde, dişileri erkeklerine nazaran daha büyük ve tombul olan, yaz aylarında döllemeden de çoğalabilen ve çok nesil meydana getirdiklerinden süratle çoğalan mikroskobik örümcek. 2. mec. Küfür, ilenme ifadesi. 3. Dert, keder, hastalık; TS **Çor** a. hlk. 1. Hastalık. 2. Sığır vebası.

AZ **Çorbacı** is. çorbacı. 1. Osmanlı ordusu Yeniçerilerde orta dereceli bir kumandan. 2. Köy ahalisinin yukarı tabakasına mensup muhtar veya aksakal. 3. Halkın Hristiyan ileri gelenlerine verdiği unvan (Türkiye'de Ermeni ve Rum azınlıklarında başkan anlamında bir saygı sözü olarak kullanılmıştır); TS **Çorbacı** a. 1. Çorba pişirip satan kimse. 2. den. Tayfaların gemi sahibine verdikleri ad. 3. tar. Taşrada halkın Hristiyan ileri gelenlerine verdiği unvan. 4. tar. Yeniçerilerde bir birlik komutanı.

AZ **Çökmə** is. çökme. Çökmek fili ve tarzı; TS **Çökme** a. 1. Çökmek işi. 2. jeol. Bir kısım yerin alttan yıkılarak alçalması. 3. kim. Boya içindeki pigmentin ve dolgu maddelerinin zamanla kabın dibinde tortu oluşturmaları.

AZ **Çöküntü** is. kim. çöküntü, çökelti. Tortu, bir çökme sonunda bir sıvının dibine çöken katı madde, rüsup, turta; TS **Çöküntü** a. 1. Çökme. 2. Çöken şeylerin kalıntısı, enkaz. 3. Suyun dibine çöken şeyler. 4. Jeolojik bir olay sonunda oluşan toprak çöküklüğü. 5. ekon. Çoğunluğa ilişkin satın alma gücünün durması, satış değerlerinin düşmesi, çalışma gücünün azalması vb. sebeplerle ortaya çıkan ekonomik durum, bunalım, kriz, depresyon.

AZ **Çöl** is. çöl. 1. Kumluk, susuz ve ıssız geniş düzlük, sahra, bozkır. 2. Kimsenin yaşamadığı sahra, çöl. 3. Tarla. 4. kon. Bahçe, sokak, dışarı. 5. Dışarı, herhangi bir şeyin dış kısmı; TS **Çöl** a. 1. Kumluk, susuz ve ıssız geniş arazi, sahra, badiye. 2. a. mec. Hiçbir şey yetişmeyen olmayan yer.

AZ Çöp is. [Far.] çöp. 1. Tahta, ağaç, saman vb. parçacıkları. 2. Vücudun bir tarafına batmış diken, ağaç kırıntısı vb. 3. Yemek borusuna saplanan kemik parçası, balık kemiği. 4. Bakterilerin çomak biçiminde ince uzun olan türü. bk. basil; **TS Çöp** a. [Far.] çüb I. Saman inceliğinde herhangi bir sap, dal. veya tahta parçası. 2. Yararsız, pis veya zararlı olduğu için atılan ufak tefek şeylerin hepsi, gübür.

AZ Çörək is. ekmek. 1. Çeşitli tahıl unundan yapılmış hamurun fırında, sacda veya tandırda pişirilmesiyle yapılan yiyecek. 2. mec. Genelde yemek. 3. mec. kon. Ekmek parası, kazanç, kazanılan para; **TS Çörek** a. 1. Az yağlı, bazen şekerli ve yumurtalı, gevrekçe bir hamur işi. 2. gök b. Kurs.

AZ Çörəkçi is. ekmekçi. 1. Ekmek satılan dükkân. 2. Ekmek dükkânında çalışan kimse. 3. Ekmek pişirip satan kimse. 4. Başkalarına parayla ekmek pişirip satan kimse; **TS Çörekçi** a. Çörek yapan veya satan kimse.

AZ Çörəkotu is. bit. b. İnekotu, arapbaklası. İki çenekliler canidae sınıfının; centrospermae takımının, karanfilgiller caryophyllaceae ailesindendir, vaccaria medic; **TS Çörekotu** a. bit. b. 1. Dügün çiçeğigillerden, çiçekleri sapının ucunda bulunan otsu bir bitki, karacaot, çöreotu (Nigella damascena). 2. Bu bitkinin hamur işlerine lezzet ve koku vermek için ekilen, susam iriliğindeki siyah tohumu, çöreotu.

AZ Çöz is. tıp. bağırsak askısı. Masarika, mesenter, barsak iç yağı zarı; **TS Çöz** a. hlk. 1. Bumbar, bağırsak. 2. Bumbarın yağı.

AZ Çubuk is. çubuk. 1. Uzun, yapraksız, ince, eğrisi olmayan dal parçası. 2. İnce metal mil. 3. Tömbeki içmek için bir tarafı ağızlık, diğer tarafı tömbeki koymaya yarayan delikli ince daldan ibaret araç. 4. mec. Zayıf, ince kimse; **TS Çubuk** a. 1. Körpe dal. 2. Değnek biçiminde ince, uzun ve sert olan şey. 3. Tütün içmek için kullanılan uzun ağızlık. 4. Kumaşta düz çizgi. 5. den. Ana direkler üzerine sürülen ikinci ve üçüncü direk parçası. çubuğunu tüttürmek üzüntüsüz, kaygısız yaşamak.

AZ Çubukçu is. çubukçu. Çubuk yapan veya alıp satan kimse; **TS Çubukçu** a. 1. Çubuk yapıp satan kimse. 2. esk. Saraylarda ve büyük konaklarda tütün çubuklarını hazırlayan kimse.

AZ Çuxa is. [Far.] çuha. 1. Saf yünlü kumaştan yapılan, beli büzgülü ve üstten giyilen Kafkasya yöresine ait bir elbise. 2. Tüysüz ince, sık dokunmuş bir kumaş; **TS Çuha** a. [Far.] Tüysüz, ince, sık dokunmuş yün kumaş.

AZ **Çuxur** is. çukur. 1. Oyulmuş yer, delik, aşağı çökmüş yer. 2. Vücudun bazı yerlerinde genelde yüzde, yanakta oluşan küçük batık yerler; TS **Çukur** a. 1. Çevresine göre aşağı çökmüş olan yer. 2. Çene ve yanaktaki gamze. 3. mec. Mezar. çukur açmak toprağı kazarak çukur yapmak.

AZ **Çul** is. çul. 1. Kıldan veya yünden dokunan, üzerinde oturmak veya soğuktan korumak için hayvanların sırtına atılan kalın örtü. 2. kon. Alay ifadesi olarak "elbise" anlamında; TS **Çul** a. [Ar.] cül I. Genellikle kıldan yapılmış kaba dokuma. 2. Kıldan veya yünden yapılmış hayvan örtüsü. 3. esk. Tekke mensuplarının büründüğü örtü. 4. tkz. Giyim, giysi

AZ **Çulçu** is. çulcu. Kıldan çul dokuyan kimse; TS **Çulcu** a. 1. Çul yapan veya satan kimse. 2. Gerekli gereksiz giyecek alan kimse

AZ **Çürüklük** is. çürüklük. Çürük, dokuları çözülerek çürümüş, kokuşmuş şeyin hali; TS **Çürüklük** a. 1. Çürük olma durumu. 2. İşe yaramayan maddelerin bırakıldığı yer. 3. mec. Sakıncalı, şüpheli, belirsiz durum.

AZ **Daban** is. taban. 1. İnsan ve hayvan ayağının arka kısmı. 2. Ayağa giyilen nesnelerin topu kısmı, ayakkabının topuğu. 3. kon. Bir topuk kadar uzunluk. 4. kon. Defa, kere. 5. Tüfek tabanca gibi silahların tokmağı, tetiği. 6. hlk. Değirmenin üstteki taşını yukarı kaldırmak için yapılan cihaz. 7. bk. daban; TS **Taban** a. 1. Ayağın alt yüzü, aya. 2. Üstü kapalı bir yerin gezinilen, ayak basılan yüzü, tavan karşıtı. 3. Ayakkabının alt bölümü. 4. Kaide. 5. Bir şeyin en alt. bölümü. 6. Değerlendirmede en alt derece. 7. Bir toplumu, bir kuruluşu oluşturan yönetime katılmadan etkili olan kitle. 8. Kitle. 9. coğ. Bir ırmağın en derin olan orta yeri. 10. den. Dikey duran direk, çubuk, Seren vb.nin alt bölümü. 11. mat. Bir cismin veya bir biçimin yüksekliğini ölçmek için aşağıdan yukarıya doğru başlama noktası olarak alınan yüzey veya çizgi, kaide. 12. mat. Üslü sayılarda kuvveti alınan sayı. 13. hlk. Tarlanın düz ve verimli kesimi. 14. esk. Kılıç vb. yapımında kullanılan iyi cins demir.

AZ **Dadaş** is. dadaş. Baba, küçük kardeş, ağabey veya bacıların (kız kardeşlerin) ağabeylerine söyledikleri seslenme şekli, onlara verdikleri ad; TS **Dadaş** a. 1. Erkek kardeş. 2. mec. Delikanlı, yiğit kimse. 3. ünl. hlk. Yakın dostlar için kullanılan bir seslenme sözü.

AZ **Dağdağa** is. [Ar.] dağdağa. 1. Gürültü, patırdı, gürültü patırdı, yaygara, uğultu, gürültülü tartışma; gürültülü hayat; (radyo) parazitler. 2. Acele acele oraya buraya

koşuşmalar, fellik fellik dolaşmalar, birbirine girme; TS **Dağdağa** a.[Ar.] dağdağa Gürültü, patırtı, telaş karmakarışık durum, sıkıntı.

AZ **Dağınıqlıq** is. dağınıklık; eksiklik; dalgınlık. 1. Dağınık olma hâli, düzensizi , karışıklık, nizamsızlık, karmakarışıklı. 2. Eksik olma hâli; birbirinden ayrı bulunma hâli. 3. Parça parça olma, parçalara ayrılmış olma hâli. 4. Dalgın olma hâli, dikkatsizlik, düşüncenin dağınık olması durumu; TS **Dağınıklık** a. Dağınık olma durumu.

AZ **Dağıntı** is. yıkım; yıkıntı; yağma. 1. Perişanlık, yıkım. 2. Tahribat; yıkılmak, dağılmak, sökülme neticesinde meydana gelen yığın, döküntü, harabelik. 3. Çapul, çalma, ihtilas; TS **Dağıntı** a. Karışık, gelişigüzel atılmış öteberi.

AZ **Dağlaləsi** is. bit. b. haşhaş; lale. 1. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, gelincikgiller papaveraceae ailesindendir, haşhaş, papaver. 2. Bir çenekliler monocotyledoneae sınıfının, zambakgiller liliaceae ailesindendir. Soğanlı bir süs bitkisi türüdür, lale, tulipa; TS **Dağ lalesi** a. bit. b. Dügün çiçeğigillerden, mor renkli, çan biçimli tüylü çiçekleri olan otsu bir bitki, anemon (*Anemone vulgaris*).

AZ **Daxil** is. [Ar.] dâhil. 1. İç taraf, bir şeyin içi. 2. Bir ülkenin kendi toprağı, sınırlarının içinde kalan yerler; TS **Dâhil** a. (da:hil) [Ar.] dâhil. 1. İç, içeri.

AZ **Daxiliyə** is. [Ar.] ki. dâhiliye. Bir ülkenin içine ait olan; TS **Dâhiliye** a. (da:hiliye) [Ar.] dâhiliyye 1. esk. Devlet yönetiminde iç işleri. 2. tıp Vücudun iç hastalıklarıyla ilgili hekimlik kolu, iç hastalıkları.

AZ **Dal** is. arka; akıbet. 1. Vücudun boyundan kalça kemiğine kadar olan bölümü, arka; hayvanların sırtı. 2. Bir şeyin arka kısmı, karşı tarafı, aksi taraf. 3. Arka tarafta olan. 4. mec. Netice, akıbet, son. 4. Ardı, gerisi, peşi. 6. Geri; TS **Dal** a. hlk. 1. Arka, sırt. 2. Kol. 3. Omuz. 4. Boyun, ense

AZ **Dalaq** is. anat. dalak. Midenin sol tarafında, kalın bağırsağın sol köşesiyle sol böbreğin altında kanlı, siyahımsi, gevşek bir dokudan meydana gelmiş kan kürecikleri yapan ve bununla bağlı vücudun bazı karmaşık görevlerini yürüten bir organ; TS **Dalak** a. 1. anat. Midenin arkasında, diyaframın altında, sol böbreğin üstünde, yassı, uzunca, akyuvar üreten ve yıpranmış alyuvarları toplayan, damarlı, gevşek bir dokudan oluşmuş organ. 2. hay. b. Omurgalı hayvanlarda lenf bezine benzeyen ve kan damarları çok olan bir organ. 3. hlk. Tekerlek biçimindeki kaşar peyniri. 4. hlk. Bal peteği

AZ Dalğa is. dalga. 1. Rüzgâr vb. sebebiyle suyun ve yüzeyinin hareketi neticesinde meydana gelen olay, suyun oynayıp sallanması, köpürmesi. 2. fiz. Titreşimin yayılma hareketi. 3. mec. Hareket eden topluluk, kütle, izdiham, akın. bk. moc, mövc; **TS Dalğa** a. 1. Deniz veya göl gibi geniş su yüzeylerinde genellikle rüzgâr, deprem vb.nin etkisiyle oluşan kıvrımlı hareket. 2. Sıcak, soğuk, moda için belli bir süre etkili olan dalgası. 3. Bir yüzeydeki kıvrım. 4. Saçların kıvrım genişliği. 5. argo Gizli iş, dalavere. 6. argo Esrar, eroin vb. uyuşturucu maddelerin verdiği keyif durumu. 7. argo Dalgınlık. 8. argo. Geçici sevgili. 9. argo. Geçici aşk ilişkisi. 10. mec. Arka arkaya gelen kriz vb. olayların her biri. 11. fiz. Titreşimin bir ortam içinde yayılma hareketi

AZ Dam is. ev, bina, hapisane. 1. Yapı. 2. Bir binanın yanında ona ek olarak yapılmış oda vb. 3. Evin, binanın damı. 4. Bir veya iki tarafı açık, üstü kapalı yer. 5. Hayvanları saklamak için yapılan kapalı yer, ahır. 6. mec. Hapisane; **TS Dam** a. 1. Yapıları dış etkilere korumak amacıyla üzerlerine yapılan çoğu kiremit kaplı bölüm. 2. Üzeri toprak kaplı ev, küçük ev, köy evi. 3. argo Tutukevi. 4. hlk. Ahır.

AZ Dama is. Far. dama. 1. Satranç tahtası üzerinde siyah ve beyaz otuz iki taş ile oynanan bir oyun. 2. Bu oyunda rakibin ilk sıradaki hanelerden birine gidip çıkmış taşı. 3. Yüzey, kumaş vb. bölündüğü karelerden her biri; **TS Dama** a. (da'ma) [İt.] dama. Karelere ayrılmış zemin üzerinde on altı taşla iki kişi arasında oynanan oyun.

AZ Damadlıq is. damatlık. Güveylik; **TS Damatlık** a. 1. Damat olma durumu, güveyilik. 2. Damat için yapılan giysi.

AZ Damaq is. damak. 1. Ağız boşluğunun üst kısmı. 2. Ağız. 3. vet. At ve eşekte damak şişme hastalığı; **TS Damak** a. anat. Ağız boşluğunun tavanı.

AZ Damarsızlıq is. kon. çizgisizlik; sebatsızlık; haysiyetsizlik. 1. Damarı, çizgisi olmama durumu. 2. İradesizlik, sebatsızlık. 3. mec. Namusuzluk, haysiyetsizlik; **TS Damarsızlık** a. Damarsız olma durumu.

AZ Damğa is. damga. 1. At ve diğer hayvanların derisi üzerine kızgın demirle vurulan işaret. 2. tar. Eskiden istibdatla idare edilen ülkelerde birinin yerine geçenin vücuduna kızgın demirle vurulan damga, mühür, işaret. 3. Mühür. 4. Damga basmaya yarayan alet. 5. mec. Lekeleyici, aşağılayıcı, alçaltıcı söz, lakap vb; **TS Damga** a. 1. Bir şeyin üzerine bir nişan, bir işaret basmaya yarayan araç. 2. Bu araçla

basılan nişan, işaret. 3. mec. Bir kimsenin adını kötüye çıkaran, yüz kızartıcı durum. 4. Bir şeyin kime, hangi çağa ait olduğunu gösteren belirgin iz, işaret, nitelik.

AZ **Damla** is. damla. bk. çiltə, damcı; TS **Damla** a. 1. Yuvarlak biçimde, çok küçük miktarda sıvı. 2. Damlalıkla kullanılan ilaç. 3 hlk. Kalbe inen inme, felç. 4. mec. Çok az miktar.

AZ **Damlalık** is. damlalık. 1. Damlalık. 2. Pipet; TS **Damlalık** a. 1. Bir sıvıyı damla damla akıtmak için bir ucuna kauçuktan yapılmış başlık geçirilmiş, öbür ucu sivri, cam veya plastikten araç. 2. Bir yapıda çörtenleri ve dam oluklarını taşıyan yan duvar. 3. Bulaşık teknesinin yanına konulan ve yıkanmış kap kazağın sularını tekneye akıtan oluklu bölüm.

AZ **Danışiq** is. konuşma; müzakere. 1. İki veya daha fazla insan arasında yapılan fikir alışverişi, sohbet. 2. Konuşma, sohbet etme. 3. Konuşma tarzı, şekli. 4. Konuşma dili. 5. İki taraf, iki temsilci heyeti arasında yapılan konuşma, fikir mübadelesi, müzakere; TS **Danışık** a. Olmayan bir durumu varmış gibi göstermek veya olduğundan başka anlatmak için önceden yapılan anlaşma, muvazaa.

AZ **Danışmënd** is. [Far.] kl. bilgin. Alim, danışment; TS **Danışment** a. (da:nişment) [Far.] danışmend tar. 1. Tanzimattan önce, kadıların yanında yetişmek üzere görevlendirilen kimse. 2. Sahn Medreselerinde oda sahibi olabilen öğrenci.

AZ **Dar** [Far.] kl. 1. Bir kimsenin veya ailenin içinde yaşadığı yer, mekân, mesken, hane, konut. Klasik edebiyatta bazı birleşmelerde (terkib) kullanılır (dari baqa din. Ahiret, öbür dünya. 2. Yer, mekân. 3. Yurt; TS **Dar** a. (da:r) [Ar.] dār. esk. 1. Yurt. 2. Ev.

AZ **Dara** is. [İt.] dara. 1. Kabıyla birlikte tartılan bir nesnenin kabının ağırlığı. Bu kabın ağırlığına karşılık olarak terazinin öbür kefesine konulan ağırlık; TS **Dara** a. (da'ra) [İt.] tara 1. Kabıyla birlikte tartılan bir nesnenin kabının ağırlığı. 2. Terazide dengeyi sağlamak için hafif gelen kefeye ağırlık olarak konulan taş, demir, çivi vb., abra. 3. İçinde yük taşınan aracın boş durumdaki ağırlığı.

AZ **Daraq** is. tarak. 1. Saçları birbirlerinden ayıklayıp temizlemeğe ve düzeltmeğe yarayan dişli alet. 2. Yün vb. şeyleri açıp ayıklamaya yarayan alet. 3. Çeşitli gayeler için kullanılan tarağa benzer aletlerin, veya bunların tarak şeklinde olan kısımlarının adı. 4. Araba okunun dayandığı oyuk. 5. Silâh mermilerinin geçirildiği kap, mermi bağı. 6. Ot tırmığı. 7. hay. b. Balıkların solungaçları. 8. hay. b. Bazı kuşların

kafasında olan ibik, kâkül. 9. Bal peteği. 10. Pamuk bitkisinin çiçeği; TS **Tarak** a. 1. Saçların, sakalın, hayvan tüylerinin karışıklığını gidermeye veya kadınların saçlarını tutturmaya yarayan dişli araç. 2. Bahçıvanlıkta toprağın taşını ayıklamak için kullanılan, ucu bu biçimde olan araç, tırmık. 3. Dokuma tezgâhlarında, dişleri arasından arış ipliklerinin geçtiği tarak biçiminde araç. 4. Bazı kuşların başında bulunan yelpaze biçiminde tepelik. 5. anat. İnsanda ayağın yüksek olan üst bölümü. 6. hay. b. Suda yaşayan hayvanlarda solungaç. 7. hay. b. Yassı solungaçlılardan, kabukları yuvarlak, yelpaze biçiminde bir yumuşakça (Pecten).

AZ **Darı** is. bit. b. darı. Tek (bir) çenekliler monocotyledoneae sınıfının, buğdaygiller gramineae ailesindendir. Tohumları buğday gibi besin maddesi olarak kullanılabilir. Bir veya çok yıllıktır. Kültürü yapılan otsu bir bitkidir, panicum; TS **Darı** a. bit. b. 1. Buğdaygillerden, kuraklığa dayanıklı bir bitki, akdarı (Panicum miliaceum). 2. Bu bitkinin buğday yerine besin olarak kullanılan tohumu. 3. hlk. Mısır.

AZ **Darlıq** is. darlık. 1. Dar şeyin hâli; ensizlik. 2. Yer azlığı, yerin yetmezliği. 3. Genişliğin zıddı. 4. Sıkıntı, nefes darlığı. 5. mec. Maddi sıkıntı, yoksulluk, mahrumiyet. 6. Azlık, yetmezlik, mahdutluk; TS **Darlık** a. 1. Dar olma durumu. 2. mec. Geçim zorluğu. 3. mec. İç sıkıntısı.

AZ **Dartışma** is. çekişme. Kavga etme, güreşme, çarpışma; TS **Tartışma** a. 1. Birbirine karşıt düşünceleri karşılıklı savunma 2. Karşılıklı ağır sözler söyleyerek yapılan çekişme, atışma, ağız dalaşı, dil dalaşı, dil kavgası, ağız kavgası, münakaşa. 3. Bir sorun üzerine sözle veya yazılı olarak karşılıklı, bazen de sertçe savunma.

AZ **Dastan** is. [Far.] destan. 1. Şifahi halk edebiyatının epik kolu içinde kahramanlık ve aşk konularını işleyen, hacimce en büyük eser. 2. Önemli tarihî hadiselerden veya şahsiyetlerden bahseden büyük epik eser, manzum eser. 3. Hikaye, masal, efsane, macera; TS **Destan** a. [Far.] destan. ed. 1. Tarih öncesi tanrı, tanrıça, yarı tanrı ve kahramanlarla ilgili olağanüstü olayları konu alan şiir, epope. 2. Bir kahramanlık hikâyesini veya bir olayı anlatan, koşma biçiminde, ölçüsü on bir hece olan halk şiiri. 3. Çağdaş Türk edebiyatında biçim ve içerik yönünden, geleneksel destanlardan ayrılık gösteren uzun kahramanlık şiiri.

AZ **Daş** is. taş. 1. Kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren, rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde. 2. Kayaların inşaatta

kullanılan parçası. 3. sf Taşla yapılmış, örülmüş, inşa edilmiş, taştan yontulmuş. 4. sf. Taş döşenmiş, taşla örtülmüş. 5. Süs, takı için kullanılan yakut, firuze, pırlanta, elmas vb. 6. Dama, tavra vb. oyununda ağaç, kemik vb. yapılan pullardan her biri. 7. Abaküsteki tanelerden her biri. 8. Terazide kullanılan taş. 9. tıp. Vücudun bazı organlarında toplaşıp taşlaşan madde. 10.mec. Merhametsizlik, taş yüreklilik, çok sertlik. 12. Bıçak, hançer vb. bilemek için kullanılan taş ve çark; TS **Taş** a. 1. Kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren, rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde. 2. sf. Bu maddeden yapılmış, bu maddeden oluşmuş. 3. Bazı yerlerde ve işlerde kullanılmak için bu maddeden özel olarak hazırlanmış malzeme. 4. Yapı işlerinde kullanılmak için bu maddeden hazırlanmış malzeme. 5. Mücevherlerde kullanılan yüksek değerli cevher. 6. Dama, domino vb. oyunlarda kullanılan metal, kemik, plastik veya tahta parçalardan her biri. 7. tıp. Bazı organların içinde, özellikle idrar kesesi vb.nde oluşan, türlü biçim ve hacimdeki katı madde. 8. jeol. Bazı kütlelerden kopan veya koparılan parça. 9.mec. Üstü kapalı bir biçimde söylenen iğneleyici söz.

AZ **Daşçılıq** is. taşçılık. Taş üzerinde çalışma işi, sanatı; TS **Taşçılık** a. 1. Taşçı olma durumu. 2. Her türlü yapıda kullanılacak taşları kesme, biçimlendirme sanatı.

AZ **Dava** is. [Ar.] kavga; dava. 1. Küfürleşme, kavga etme, vuruşma. 2. Muharebe, savaş. 3. Halledilmesi gereken mesele; münakaşa, iddia. 4. huk. Mahkeye müracaat, karşı tarafı mahkemeye vermek, dava; TS **Dava** a. (da:va:) [Ar.] da'vā. huk. I. Korunmanın bir hüküm ile sağlanması için yargı organlarına başvurma. 2. Sav. 3. mec. Sorun. 4. mec. Ülkü. 5. argo. Sevgili

AZ **Davam** is. [Ar.] dayanıklılık, devam. 1. Tahammül, muhkemlik, sağlamlık; mukavemet, dayanıklılık kabiliyeti. 2. Bir işin, şeyin veya hadisenin belirli bir müddeti olması, süreklilik durumu. bk. devam; TS **Devam** a. (deva:mı) [Ar.] devam. 1. Sürme, sürüp gitme, kesilmeme, bitmeme. 2. Bir yere belli bir amaçla, gereken zamanlarda gitme. 3. Ek, parça.

AZ **Davul** is. [Ar.] davul. 1. Büyük ve enlice bir kasnağın iki yanına deri geçirilerek yapılan, tokmak ve değnekle çalınan çalgı. 2. Tef; TS **Davul** a. [Ar.] tabl. müz. 1. Büyük ve enlice bir kasnağın iki yanına deri geçirilerek yapılan, tokmak ve değnekle çalınan çalgı. 2. Bateria.

AZ **Davulçu** is. davulcu; TS **Davulcu** a. müz. 1. Davul çalan kimse. 2. Bateriaist.

AZ **Dayaq** is. dayak, payanda, destek. 1. Binanın vb. kırılmış ağaçlarını veya yıkılmak üzere olan bir duvarın vb. yıkılışına veya üzerinde çok meyve olan ağaç dallarının kırılmasına engel olmak için onlara verilen destek, dayanan ağaç. 2. Üzerinde bir şey monte edilmek veya bir şey kurmak için yapılmış yer, temel. 3. mec. Güvenilecek, itimat edilecek kimse, şey, himayeci, arka; TS **Dayak** a. 1. Bir şeyin yıkılmaması için dayanan ağaç, destek, payanda. 2. Evlerin kapısının açılmaması için kapının arkasına konulan kol, destek, sürgü.

AZ **Dayanaq** is. dayanak. 1. Dayangaç; destek, dayak, payanda; dayangaç; ayak. 2. mec. Dayanak, istinatgâh; dayanacak kimse, arka, destekleyici. 3. Mesnet, destek, dayak; payanda; TS **Dayanak** a. 1. Dayanılacak şey, istinatgâh, mesnet. 2. mec. Bir iddiayı güçlendirmeye yarayan tanıt. 3. mec. Destek, dayanak noktası. 4. fel. Bir gerçekliğin onaylanması için olayların arkasında veya altında bulunan şey, kendisine bir şey yüklenen, bir varlığa destek olan, altta bulunan temel.

AZ **Dayanıqlıq** is. dayanıklılık; sağlamlık. 1. Sağlamlık, durağanlık; değişmezlik; sabitlik, devamlılık. 2. Sağlamlık; sarsılmazlık, dayanıklılık, dayanç, berklilik; kuvvet, güç, kuvvetlilik; katılık, yoğunluk, kesafet. 3. mec. Mukavemet gücü; katlanırlık, tahammül gücü; sabit oluş; tesir müddeti, durgunluk; sebat, direşkenlik, metanet; TS **Dayanıklık** a. Dayanıklılık.

AZ **Dayanıqsızlıq** is. dayanıksızlık. 1. Tahammülü, metaneti, sebatı olmayan. 2. Geçicilik, süreksizlik; TS **Dayanıqsızlık** a. Dayanıksız olma durumu, metanetsizlik

AZ **Dayanış** is. duruş. 1. Poz, duruş, vaziyet. 2. mec. Gösteriş, sahte tavır; çalım, kurum. 3. as. sp. Esas duruş, esas vaziyet; ferma, köpeğin avı gözetlemesi; TS **Dayanış** a. Dayanma işi.

AZ **Dayanma** is. dayanma. Yaslanma, destek verme. **Dayanma** is. durma. Hareketini, işini durdurma; TS **Dayanma** a. Dayanmak işi.

AZ **Dayə** is. Far. bakıcı, dadı. 1. Çocuğa bakan kadın, mürebbiye. 2. Başka çocukları kendi sütüyle besleyen kadın. 3. mec. Genelde terbiye eden, yetiştiren kimse. 4. Kendi yavrusundan başka bir yavruyu sütüyle besleyen hayvan. 5. Hastahanelerde hastalara bakan kadın, hastabakıcı. 6. mec. Bakıcı, hizmetçi; TS **Daye** a. (da:ye) [Far.] dāye. esk. Dadı.

AZ **Dayı** is. dayı. 1. Annenin erkek kardeşi. 2. İhtiyar birisine seslenirken veya konuşurken hürmet ifadesi olarak söylenen söz. 3. Bazen alay ve istihza ifadesi

olarak da kullanılır. 4. mec. kon. Kendi yetki ve salahiyetini kötüye kullanarak birine gayri kanuni olarak yardım etme, himayesi altına alan kimse; TS **Dayı** a. 1. Annenin erkek kardeşi. 4. mec. Kayırmacı. 5. argo Kabadayı. 6. tar. Osmanlı Devleti'nde Tunus, Cezayir ve Trablusgarp'ta seçimle başa getirilen yönetici.

AZ **Dekadan** is. [Fr.] dekadan. XIX. yüzyıl sonlarında Fransa'da natüralistlere karşı çıkan sembolizm akımına öncülük etmiş olan sanatçılara verilen ad; TS **Dekadan** a. [Fr.] décadent. 1. XIX. yüzyıl sonlarında Fransa'da natüralistlere karşı çıkan sembolizm akımına öncülük etmiş olan sanatçı. 2. Edebiyatta, sanatta yozlaşma, gerileme.

AZ **Dekor** is. [Fr.] dekor. 1. Bir olayın geçtiği yeri canlandırmak için sinema, televizyon veya tiyatro sahnesinde hazırlanan şeyler, sahne tertibatı. 2. mec. Gösteriş, bir şeyi veya yeri güzel göstermek için yapılan dış düzenlemeler, zahiri güzellik; TS **Dekor** a. [Fr.] décor. 1. Tiyatro, sinema ve televizyonda sahneye konulan eserin yazıldığı yerin ve geçtiği çağın özelliklerini belirleyen perde, aksesuar vb. öğelerin bütünü. 2. Bir yere süsleme amacıyla verilen düzen. 3. mec. Görünüş, manzara.

AZ **Dekorator** is. [Fr.] dekoratör. 1. Bir mekânın dekorunu önce kâğıt üzerinde renkli taslağı, sonra planlayıp çizen ve sonunda bu plana göre hazırlanmasını denetleyen sanatçı. 2. Süsleme uzmanı. bk. dekorasiyaçı; TS **Dekorator** a. [Fr.] décorateur. 1. Tiyatro, opera vb. dekorlarını tasarlayan sanatçı. 2. Bir alanı kullanım ve estetik bakımından ele alıp insanın fiziksel ve ruhsal özelliklerine uygun olarak tasarlayan kimse. 3. İç mimar.

AZ **Delta** is. [Yun.] delta. Yunan alfabesinde bulunan dördüncü harfin adı "A"; TS **Delta** a. (de'lta) [Fr.] delta 1. Yunan alfabesinin dördüncü harfi (A). 2. coğ. Bir ırmağın çatallanarak denize veya göle kavuştuğu yerde oluşan üçgen biçimli ova, çatal ağız.

AZ **Demə** is. deme. Söyleme; TS **Deme** a. 1. Demek işi. 2. Anlam. 3. ed. Halk edebiyatında şiir. 4. ed. Genellikle Alevi şairlerin tarikatlarıyla ilgili konuları işleyen şiirlerine, kendilerince verilen ad. 5. ed. Ağıt. 6. hlk. Atasözü. ... demeye getirmek doğrudan söylemeyip dolayısıyla anlatmak.

AZ **Depo** is. [Fr.] depo. 1. Tren vagonlarının ve lokomotiflerin durduğu ve tamir edildiği özel yer. 2. Yangın arabalarının durduğu yer; TS **Depo** a. (de'po) [Fr.] dépôt 1. Korunmak, saklanmak veya gerektiğinde kullanılmak için bir şeyin konulduğu yer,

ardiye. 2. Bir malın toptan satıldığı ve çokça bulunduğu yer. 3. ask. Ordu mallarının saklandığı, bakımlarının yapıldığı yer, debboy.

AZ **Determinant** is. [Fr.] tamlayan, determinant. 1. dbl. Genelde cümlelerin başında kullanılarak tamamına ait olan, öznesinin adı anılmayan serbest ifade, belirten. Tamlamalarda temel olan bir adın anlamını açıklayan ad, zamir veya sıfat, belirten. Örnek. 2. mat. Cebir denklemlerinin çözümlerini kolay şekilde bulmaya yarayan yol, tablo, dalle; TS **Determinant** a. [Fr.] determinante. mat. Birkaç bilinmeyenli birinci dereceden eşitlik sistemlerini çözmede kullanılan yardımcı cebirsel anlatım.

AZ **Dəbdəbə** is. [Ar.] debdebe. 1. Gösteriş, göz kamaştırıcı ve hayranlık uyandırıcı. 2. Zahiri, dış görünüş gönünden güzel görünen; TS **Debdebe** a. [Ar.] debdebe. esk. Görkem.

AZ **Dəftər** is. [Ar.] defter. 1. Üzerine yazı yazmak, resim yapmak, hatırdakalması vb. için bir şeyi kaydetmeye yarayan çizgili veya çizgisiz, kitap şeklinde olan kâğıt araç. 2. Üzerinde hesaplar yapmak veya kaydetmek için aynı ölçüde kitap şeklinde olan kâğıt tomarı; TS **Defter** a. [Ar.] defter. 1. Genellikle hafif bir kapak içerisinde, yazı yazmak için bir araya tutturulmuş kâğıt yaprakları. 2. tar. Vergi, gelir ve nüfus bilgilerinin kayıtlarının tutulduğu resmî belge.

AZ **Dəftərdar** is. [Ar.+Far.] muhasebeci. bk. dəftərçi; TS **Defterdar** a. [Ar.+Far.] [Ar.] defter + Far. -dār 1. Bir ilin para işlerini yöneten en üst düzeydeki görevli. 2. tar. Osmanlılarda maliye işlerinin en yüksek yetkilisi veya illerde maliye işleriyle uğraşan görevli.

AZ **Dəftərdarlıq** is. [Ar.] kl. muhasebecilik. Muhasebe defterini tutma, defter tutma; TS **Defterdarlık** a. 1. Defterdar olma durumu. 2. Defterdarın makamı. 3. Defterdarın görevi. 4. Defterdarın çalıştığı yapı.

AZ **Dəhliz** is. [Far.] hol; dehliz; gem. Evin giriş kapısıyla odaların kapıları arasında olan üzeri örtülü koridor. 2. Sokak kapısı ile ev veya evle bahçe kapısı arasında üzeri örtülü yol. 3. hlk. Büyük odaya yapışık küçük oda. 4. hlk. Geçit, 5. hlk. Sofada, hayvanların ahıra girmesi için ayrılan kısım. 6. hlk. Atın ağzına takılan, dizgin ve kayışla tamamlanan ve atı idare etmeye yarayan demir alet, licam; TS **Dehliz** a. [Far.] dehliz. Üstü kapalı, dar ve uzun geçit.

AZ **Dəlmə** is. delme. 1. Delmek fiili. 2. Duvarda açılmış küçük niş. 3. Bere, çit, bahçe duvarı vb. açılmış oyuk; TS **Delme** a. 1. Delmek işi. 3. hlk. Yelek.

AZ **Dəm** is. [Far.] dem. 1. Kısa bir zaman dilimi, an, lahza. 3. Genellikle, zaman, çağ, devir; TS **Dem** a. [Far.] dem 1. Hazırlanan çayın renk ve koku bakımından istenilen durumu. 2. Zaman, çağ. 3. hlk. Pişirilen yemeklerin yenecek kıvamda olması. 4. esk. Soluk, nefes. 5. esk. İçki. 6. esk. Koku

AZ **Dəmət** is. [Ar.] demet. Birkaçı veya bir çoğu bir araya getirilerek bağlanan çiçek vb.; TS **Demet** a. [Rum.] 1. Bağlanarak oluşturulmuş deste, bağlam. 2. Bitki veya çiçek destesi. 3. bit. b. Üstün yapılı bitkilerde öz suların akmasına yarayan, bitkiye desteklik eden damarlı veya lifli kordon. 4. anat. Uzunlamasına birbirine bitişik olarak bir arada bulunan sinir ve kas telleri topluluğu. 5. fiz. Bir atomun parçalanmasından doğan elektriklenmiş taneciklerin yörüngelerinden oluşan ışık topluluğu.

AZ **Dəmir** is. demir. 1. Yeryüzünde bol miktarda bulunup karbonla birleştiğinde çelik oluşan, her çeşit alet yapımında kullanılan sert maden. 2. Demir parçası, demir çubuk. 3. Genelde demirden yapılan şey. 6. tıp. Bileşiminde demir preparati olan ilaç.; TS **Demir** a. 1. kim. Atom numarası 26, atom ağırlığı 55,847, yoğunluğu 7,8 olan, 1510 OC'de eriyen, mavimsiye esmer renkte, özellikle çelik, döküm ve alaşımlar durumunda sanayide kullanılmaya en elverişli element (simgesi Fe). 3. Bu elementten yapılmış parça. 4. Ayakkabı topuğuna veya ayakkabı burnuna aşınmayı önlemek için çakılan, özel olarak yapılmış madenden parça. 6. den. Çapa.

AZ **Dəmir yolu** is. demir yolu; TS **Demir yolu** a. 1. Lokomotif, vagon vb. demir tekerlekli' taşıtların üzerinde hareket ettiği, paralel iki ray döşenerek yapılan bir yol türü, tren yolu, demir hat. 2. Bu yolla yapılan taşımacılık sistemi.

AZ **Dəmirhindi** is. bit. b. demirhindiyağacı. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, baklagiller leguminosae ailesindendir...; TS **Demirhindi** a. (demi'rhindi) [Ar.] tamr + hindi 1. bit. b. Baklagillerden, odunu oldukça sert olan, sıcak iklimlerde yetişen bir ağaç (Tamarindus indica). 2. bit. b. Bu ağacın meyvesi. 3. Demirhindi şerbeti.

AZ **Dəmlik** is. demlik; delik. 1. Çay demlemek için kullanılan kap. 2. Yemeğin demlenmesi için kazanın ağzına konan kapak. 3. Sobanın vb. boru takılan kısmına bütün çubuğunu yakıp, oraya yakın tutup içmeğe yarayan delik; TS **Demlik** a. İçerisinde çay demlenen emzikli kap.

AZ **Dəng** is. denk; az; yük. 1. hlk. Çeşitli bakımlardan eşit, eş. 2. kon. Bir tane, cüzi bir miktar. 3. kl. Değeri çok küçük olan para. 4. hlk. Bir yerden başka bir yere

götürmek için bağ yapılan şey, demet, tomar. 5. Ölçü, tartı birimi; TS **Denk** a. 1. Yük hayvanlarının sağ ve soluna konulan iki yük parçasından her biri. 2. Yatak, yorgan, kumaş vb. eşyanın sarılıp bağlanmış biçimi, balya. 3. fiz. Destekleri paralel, yönleri aynı, şiddetleri eşit bulunan güçler.

AZ **Dəniz** is. deniz. 1. Yeryüzünün acı ve tuzlu su ile kaplı yerleri. 2. Acı tuzlu suyu olan çok büyük göl. 3. Yeryüzündeki okyanus ve denizlerin hepsi. 4. Suni olarak akarsuyun önünü keserek bir yerde toplanan çok büyük sular, gölet. 5. mec. Teşbihlerde, karşılaştırmalarda çok büyük, sonsuzluk bildirir; TS **Deniz** a. 1. Yer kabuğunun çukur bölümlerini kaplayan, birbiriyle bağlantılı, tuzlu su küt leşi. 2. Bu su kütlelerinin belirli bir parçası. 3. Aydaki düzlükler. 4. mec. Geniş alan. 5. mec. Çokluk, yoğunluk.

AZ **Dərc** is. [Ar.] yayımlama, yeleştirme. 1. Bir yazı veya makaleyi gazetede yayınlama, neşretme, derc. 2. Yerleşmesini sağlama; yerine koyma, sokma, arasına sıkıştırma. 3. Toplama, biriktirme; TS **Dərç** a. [Ar.] derc. esk. 1. Alma, toplama. 2. Kaydetme.

AZ **Dərd** is. [Far.] dert. 1. Gam, keder, eziyet, manevi ıstırap, ıstırap, kalp ağrısı. 2. Üzerinde düşünülmesi, kafa yorulması gereken, kaygıya sebep olan şey; sıkıntı yaratan şey; kaygı. 3. Ağrı, bedenî ıstırap. 4. mec. Aşk, ıstırap, kaygı. 5. mec. Gizli arzular, yürekte kalan, söylenmeyen sözler, sır, düşünce, maksat. 6. ün. Kızgınlık anında söylenen beddua, ilenç anlamında bir ifade; TS **Dert** a. [Far.] derd. 1. Üzüntü. 2. Hastalık. 3. Ağrı. 4. mec. Sorun, kaygı. 5. hlk. Ur.

AZ **Dərə** is. dere. 1. İki dağ veya tepe arasında kalan derin ve uzun çukur; vadi. 2. Çay yatağı, çayın aktığı yer; TS **Dere** a. 1. coğ. Genellikle yazın kuruyan küçük akarsu: 2. coğ. İki dağ arasındaki uzun çukur. 3. Damlarda yağmur sularını toplayarak oluğa veren çinko veya kiremit yol.

AZ **Dərəbəylik** is. derebeylik. 1. tar. Derebeyi olma hâli. 2. Feodallik. 3. mec. Kanunsuzluk, herkesin kendi başına buyruk olma durumu; TS **Derebeylik** a. 1. Derebeyi olma durumu. 2. tar. Orta Çağda özellikle Batı Avrupa'da toprağı ve üzerinde yaşayan köylüleri tek bir kimsenin malı sayan siyasi düzen, feodalite. 3. Derebeyi yönetimindeki bölge.

AZ **Dərəcə** is. [Ar.] derece. 1. Bir şeyin karşılaştırmalı ölçüsü, mukayeseli seviyesi. 2. Bazı sözlerle beraber kullanıldığında aynı sözle ifade edilen şeyin miktarını,

önemini bildirir. 3. Had, sınır. 4. İlmî unvan, rütbe, makam. 5. sp. Grup, kategori. 6. mat. Dairenin bölündüğü 360 kısımdan her biri, veya açı birimi. 7. fiz. Termometre, barometre vb. ölçü aletlerinin üzerindeki bölünmüş kısımlardan her biri. 8. Vazife, rütbe, mertebe; TS **Derece** a. [Ar.] derece. 1. Bir süreç içindeki durumlardan her biri, basamak, aşama, rütbe, mertebe. 3. fiz. Ölçü aletlerinin ölçeğinde belirtilmiş bulunan başlıca bölümlerden her biri. 4. fiz. Sıcaklıkölçer. 5. kim. Bir çözeltinin yoğunluğunu ölçmede kullanılan birim. 6. mat. Bir çemberin üç yüz altmışta birine eşit olan açı birimi. 7. sp. Başarı gösterme.

AZ **Dergâh** is. [Far.] kl. dergâh. 1. Eşik, kapı önü; büyük şahısların kapısı; saray, ikametgâh. 2. mec. kon. Allah'ın merhameti, şefkati, yardımı anlamında (bazen "Haqq", "Allah", sözleri ile beraber kullanılır). 3. mec. Ev; TS **Dergâh** a. (dergâ:hı) [Far.] dergâh. tar. esk. 1. Tekke. 2. Huzur.

AZ **Deri** is. deri. 1. insan ve hayvanın etini örten ve bütün bedenini kaplayan kabuk. 2. Hayvanın tüyle kaplı derisi. 3. Kürk. 4. Hayvanın yüzölüp, tuzlanıp kurutulup henüz işlenmemiş derisi. 5. Peynir, yağ vb. saklamak için koyun ve keçinin tulum çıkarılmış ve özel metotlarla hazırlanmış derisi. 6. Deriden yapılmış, deriden dikilmiş, hazırlanmış. 7. Meyvenin kabuğu; TS **Deri** a. 1. İnsan ve hayvan vücudunu kaplayan tüy, kıl veya pulla kaplı tabaka, cilt, ten. 3. İşlenerek kullanılır duruma getirilmiş hayvan postu.

AZ **Derinlik** is. derinlik. 1. Bir şeyin yüzeyinden dibine veya aşağıya doğru gidiş yönündeki varacağı noktaya kadar olan nıcsafe, uzaklık. 2. Derin şeyin hâli. 3. Derin kat, tabaka anlamında. 4. Çok uzaklık, çok yükseklik, sonsuzluk anlamında. 5. İç kısım uzak taraflar, iç kısımla. 6. mec. "Qəlbinin" "ürəyinin" vb. sözlerle beraber kullanıldığında bir insanın içindeki duygular, düşünceler, hisler hakkında uyanan intibaş görüş. 7. mec. Ciddilik, derin anlamlılık; TS **Derinlik** a. 1. Bir şeyin dip tarafının yüzeye ağza olan uzaklığı. 2. fiz. Bir cismin en ve boy dışındaki üçüncü boyuttu. 3. Bulunulan yere göre uzakta olan yer. 4. mec. Bir konunun veya durumun özü. 5. mec. En duyarlı nokta. 6. mec. Karanlık, bilinmeyen dönem. 7. ask. Yanaşık veya dağınık düzende bulunan bir birliğin en ileride olan kısmının başından, en geride bulunan kısmının sonuna kadar olan uzaklık. 8. ekon. ve tic. Borsada az sayıda hisse senedinin el değiştirmesi.

AZ **Dərman** is. [Far.] derman. 1. İlaç. 2. kon. Genelde tababette zararlı şeylerle mücadelede vb. kullanılan kimyevi preparatlar. 3. mec. Çare, tedbir, TS **Derman** a. (derma:nı) [Far.] derman 1. Güç, takat, mecal. 2. İlaç. 3. mec. Çıkar yol, çare.

AZ **Dərnək** is. dernek. Belirli bir amaç için belirli zamanlarda bir yere toplanarak onunla meşgul olan, bir şey için çalışan insanlar grubu. Belirli bir maksatla bir araya gelen insanların kurdukları topluluk; TS **Dernek** a. 1. Toplantı, düğün. 2. Belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek için kurulan yasal topluluk, cemiyet. 3. Pazar veya panayır kurulan gün, deri.

AZ **Dərs** is. [Ar.] ders. 1. Bir ilim ve fennin öğrenilmesi için her gün görülen eğitim ve öğretim. 2. Tedris işi, okuldaki meşgale. 3. Bir fenni öğretmek için konmuş özel ders saati, zaman. 2. Okuyup öğrenmek için öğretmenin talebeye verdiği ödev, ders. 4. Okulda öğrenilen derslerin her biri. 5. Okuma, tahsil alma. 6. Tahsil, ilim, kültür, bilgi. 7. mec. Nasihat, telkin, öğretme, akıl verme. 8. İbret vesikası, gelecek için netice çıkarılabilecek bir şey, olay. 9. mec. Ceza; TS **Ders** a. [Ar.] ders. 1. Öğretmenin öğrenciye belirli bir sürede verdiği bilgi. 2. Bu bilgi aktarımı için ayrılan süre: Dersin bitmesine beş dakika var. 3. Öğrencinin öğrenmek zorunda olduğu bilgi. 4. mec. Bir olayın bellekte bıraktığı öğretici iz, öğüt, ibret.

AZ **Dərya** is. [Far.] derya. 1. Yer kabuğunun çukur bölümlerini kaplayan, birbiriyle bağlantılı, tuzlu su kütlesi, deniz. 2. mec. Benzetmelerde, karşılaştırmalarda sınırsız genişlik, çokluk, bolluk, tükenmezlik bildirir; TS **Derya** a. (derya:) [Far.] derya esk. I. Deniz. 2. mec. Bilgili kimse. 3. mec. Bir şeyin bol olduğu yer.

AZ **Dəstan** is. [Far.] destan. 1. Sözlü halk edebiyatının epik kolu içinde, bir milletin tarih sahnesine çıktığı ilk devirlerde başından geçen büyük ve iz bırakan hadiseleri, savaşları, kahramanlıkları, göçleri vb. şeyleri mitolojik unsurlarla süsleyerek lirik bir dille anlatan büyük hacimli eser. 2. Mühim tarihî hadiselerden ya da şahsiyetlerden bahseden büyük hacimli lirik eser; TS **Destan** a. [Far.] destan ed. 1. Tarih öncesi tanrı, tanrıça, yarı tanrı ve kahramanlarla ilgili olağanüstü olayları konu alan şiir, epope. 2. Bir kahramanlık hikâyesini veya bir olayı anlatan, koşma biçiminde, ölçüsü on bir hece olan halk şiiri. 3. Çağdaş Türk edebiyatında biçim ve içerik yönünden, geleneksel destanlardan ayrılık gösteren uzun kahramanlık şiiri.

AZ **Dəstar** is. [Far.] kl. sarık. Çalma, sarılarak meydana getirilen başlık, dastar; TS **Destar** a. (desta:rı) [Far.] destar esk. 1. Sarık. 2. hlk. Örtü.

AZ **Dəstə** is. [Far.] deste. 1. Beraber faaliyet göstermek için toplanan insanlardan ibaret grup, topluluk. 2. Özel askerî birlik. 3. İzci teşkilatında birkaç mangedan oluşan grup. 4. Katar, birbiri ardına sıralanmış hayvanlar dizisi. 5. Bir elde tutulacak kadar iplik vb. ile bağlanmış gül çiçek, yeşillik, ot vb. demeti. 6. Cinsleri aynı veya birbirine Yakın olan şeylerin bir arada bağlanmış, demet, bağlam. 7. hay. b. Hayvanların tasnifinde akraba aileleri içine alan bölüm; TS **Deste** a. 1. Cinsleri aynı veya birbirine yakın olan şeylerin bir arada bağlanmış, demet, bağlam. 2. Kılıç, bıçak vb.nin elle tutulacak yeri. 3. Elli iki karttan oluşan iskambil kâğıdı. 4. mat. Aynı cinsten onluk bir küme. 5. sp Yağlı güreşte pehlivanların ayrıldıkları derecelerden biri.

AZ **Dəstək** is. [Far.] destek. 1. Bir şeyin elle tutulan yeri, kısmı, tutulacak kısmı; kabza, sap, kulp. 2. Bir mekanizmayı, cihazı vb. döndürmek veya çevirmek için onun el ile kavranan, tutulan kısmı. 3. Ağaç veya başka şeylerden yapılan sütun. 4. Üzerindeki bolca meyvelerden dolayı kırılmaması için ağaç dallarının altına konan bir tarafı çatal ağaç, dala vurulan dayak. 5. Bazı cihazların ayağı, dayandığı parçalar, üzerinde durduğu ayaklar; TS **Destek** a. [Far.] destek. 1. Bir şeyin yıkılmaması için konulan eğik veya düz dayak, payanda. 2. Üzerine bir şey oturtmaya, tutturmaya, koymaya yarar araç, bindi, hamil. 3. ekon. Kredi işlemlerinde her an sarf edilebilecek kredi. 4. ask. Bir birlik için sağlanan yardım veya koruma. 5. fiz. Bir vektörü taşıyan sonsuz doğru. 6. mec. Maddi ve manevi yardımcı, dayanak. 7. mec. Yardım.

AZ **Dəstur** is. [Far.] ki. buyruk, destur; danışman; adet. 1. Talimat, emir. 2. Her türlü miktarların, birleşimlerin, unsurları vb. toplamının rakamlar, harfler veya özel işaretlerle yapılan ifadesi; formül. Müşavir. 4. Kural, gelenek, moda. 5. İzin. 6. Reçete; TS **Destur** a. [Far.] destür esk. 1. İzin, müsaade.

AZ **Dəvəçi** is. deveci. Deve besleyip, ondan faydalanan kimse. bk. şütürban; TS **Deveci** a. 1. Deve sahibi, deve kiralayan kimse. 2. Deve kervanını güden kimse, sarban. 3. sp. mec. Çok sert ve kaba oynayan kimse.

AZ **Dəvəçilik** is. devecilik. Deve besleme ve ondan faydalanma işi; TS **Devecilik** a. 1. Devecinin yaptığı iş. 2. Deve kervanını gütmeye işi, sarbanlık. 3. Deveci olma durumu.

AZ **Dəvəgözü** is. 1. İri taneli bir üzüm türü. 2. Obsidiyen taşı; TS **Devegözü** a. (deve'gözü) bit. b. İri ve siyah taneli bir tür üzüm.

AZ **Dəvət** is. [Ar.] davet. Saygıyla birini bir yere çağırma; çağırış; TS **Davet** a. (da:vet) [Ar.] da'tvet 1. Çağrı, çağırma. 2. Yemekli toplantı.

AZ **Dəyənək** is. değnek; dayak. 1. bk. çubuk. 2. mec. Güç, kaba kuvvet, dayak anlamında. 3. mec. Küfür kokan bir söz anlamında; TS **Değnek** a. 1. Elde taşınacak incelikte düzgün ağaç, sopa, çomak. 2. Değnekle atılan dayak.

AZ **Dəyər** is. değer. 1. Kıymet, bedel, paha. 2. ekon. Üretimde harcanan emeğin karşılığı. 3. mec. Kıymet, önem, liyakat. 4. Layık; TS **Değer** a. 1. Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşı İlk, kıymet. 2. Bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, bedel, kıymet, paha, valör. 3. Üstün nitelik, meziyet, kıymet. 4. Üstün, yararlı nitelikleri olan kimse. 5. fek Kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey. 6. mat. Bir değişkenin veya bilinmeyenin sayı ile anlatımı. 7. Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü.

AZ **Dəyirman** is. değirmen. 1. İçinde öğütme işi yapılan yer. 2. Kahve, buğday, nohut vb. taneleri öğüten araç veya alet; TS **Değirmen** a. 1. İçinde öğütme işi yapılan yer: Su değirmeni. Yel değirmeni. 2. Kahve, buğday, nohut vb. taneleri öğüten araç veya alet.

AZ **Dəyişik** is. 1. iç çamaşırı, yastık kılıfı, yatak çarşafı vb. 2. Değiştirilmiş, yanlışlıkla bir şeyin yerine alınmış başka bir şey; TS **Değişik** sf. 4. a. hlk. Yedek iç çamaşırı, giyecek. 5. a. hlk. Çok hastalık geçirerek gelişmemiş çocuk

AZ **Dış** is. dış. Bir şeyin, yerin sınırları ötesinde bulunan yer, dışarı, hariç, bir şeyin dışarısı; TS **Dış** a. 1. Herhangi bir cisim veya alanın sınırları içinde bulunmayan yer, hariç, iç karşıtı. 2. Bir konunun kapsamına girmeyen şey. 3. Görülen, içte bulunmayan yüzey: Bardağın dışı kirli. 4. Bir kimsenin görünüşü, durum ve davranışları. 5. Bireyin ötesinde bir varlığı olan. 8. sin. ve TV Açık havada geçen sahneleri içine alan çekim. 9. sp. Bazı top oyunlarında karşı takım oyuncularının vuruşuyla topun kalenin bulunduğu taraftan dışarı çıkması, aut.

AZ **Dışarı** is. dışarı. Dış taraf, hariç, açık yer, dış çevre, dış yer; TS **Dışarı** a. 1. Dış çevre, dış yer, hariç, içeri karşıtı. 2. Kişinin konutundan ayrı olan yer. 3. Yurt dışı.

AZ **Dız-dız** is. se. vızz. bk. dızz; TS **Dızdız** a. 1. Ağustos böceklerinin çıkardığı ses. 2. Büve.

AZ **Diagram** is. [Yun.] grafik, diyagram. 1. Belirli bir olayı temsil etmeye yarayan grafik biçim. 2. Çeşitli miktarlar arasındaki nisbeti gösteren istatistiki cetvel. 3. kim. Kimyasal bir sistemin herhangi bir özelliğini çevre sıcaklığına, bileşimine vb. bağlı olarak belirten grafik. 4. Maddelerin alaşımların veya malzemelerin fiziksel özelliklerini belirli faktörlere (ısı, kimyasal bileşim vb.) bağlı olarak veren harekete ettirici akışkanın geçirdiği değişiklikleri gösteren grafik; TS **Diyagram** a. [Fr.] diagramme 1. Herhangi bir olayın değişimini gösteren grafik. 2. bit. b. Bir çiçeğin bütün ayrıntılarını gösteren taslak.

AZ **Dialekt** is. [Yun.] dbl. lehçe. 1. Bir dilin bölgeye göre aldığı şekil, diyalekt. 2. Lehçeye ait olan; TS **Diyalekt** a. [Fr.] dialecte dil b. Lehçe.

AZ **Dialoq** is. [Yun.] diyalog. Bir edebî eserin karşılıklı sohbet şeklinde yazılmış bölümü; TS **Diyalog** a. [Fr.] dialogue 1 Karşılıklı konuşma. 2. Oyun, roman, hikâye vb. eserlerde iki veya daha çok kimsenin konuşması. 3. Konuşmaya dayanılarak yazılmış eser. 4. mec. Anlaşma, uyum sağlama veya bu yolda çalışma.

AZ **Diapozitiv** is. [Yun.+ Lat.] fol. diyapozitif. 1. Saydam bir yüzey üzerindeki pozitif görüntü. 2. Projeksiyon feneri vasıtasıyla gösterilmek için şeffaf bir zemin üzerine çizilmiş resim vb.; TS **Diyapozitif** a. [Fr.] diapositive. Saydam.

AZ **Diastola** is. [Yun.] tıp. diyastol. Kalbin ve atardamarların dolaşım esnasında genişlemesi; TS **Diyastol** a. [Fr.] diastole 1. fizy. Sistolden sonra kulakçıkların veya karıncıkların genişlemesi. 2. biy. Gevşeme.

AZ **Dibaçe** is. [Far.] ed. dibace. 1. Eskiden, kitabın yıldızla süslenmiş başlangıcı ilk sayfaları. 2. Kitabın girişi, önsözü. 3. mec. Giriş, önsöz; TS **Dibace** a. (di:ba:ce) [Ar.] dibace. esk. Başlangıç, giriş, ön söz.

AZ **Didəban** is. [Far.] gözcü. Gözlemlleme veya gözetleme işini yapan kimse, nöbetçi; TS **Dideban** a. (di:deba:nı) [Far.] dideban esk. 1. huk. Gümrük kolcusu. 2. Gözcü, bekçi, nöbetçi.

AZ **Diklik** is. diklik. 1. Dik şeyin hâli, dik durum. 2. Dik yer; tepe; TS **Diklik** a. Dik olma durumu.

AZ **Diktator** is. [Lat.] diktatör. 1. Devletin bütün idari ve siyasi yetkilerini kendi elinde tutan ve onları kendi arzu ve istekleri doğrultusunda kullanan kimse. 2. Eski Roma'da: ülke dış ve iç tehlike ile karşı karşıya geldiği zaman senato tarafından

olağanüstü yetkilerle donatılarak başa geçirilen kimse. 3. mec. Bir işte kendini mutlak hâkim gibi gören kimse; TS **Diktatör** a. [Fr.] dictateur 1. Bütün siyasi yetkileri kendinde toplamış bulunan kimse.

AZ **Diktatorluq** is. diktatörlük. 1. Bir diktatör gibi hâkimiyeti elinde tutma. 2. Diktatör gibi davranma; TS **Diktatörlük** a. 1. Diktatör olma durumu. 2. Egemen ve mutlak siyasi bir gücün, bir veya birçok kişinin oluşturduğu bir yürütme organınca, denetimsiz olarak yürütüldüğü siyasi düzen. 3. Bir diktatör tarafından yönetilen ülke. diktatörlük etmek diktatörce davranmak, zorbalık etmek.

AZ **Diqqət** is. dikkat; özen. 1. Düşüncenin veya görme ve duyma gücünün bir nesneye doğru yönelmesi ve onun etrafında toplanması. 2. Emir ve rica anlamında (bir şeye dikkat edilmesini isterken kullanılır). 3. Özen, temayül, iltifat, incelik, ehemmiyet verme; TS **Dikkat** a. [Ar.] dikkat. 1. Duygularla düşünceyi bir şey üzerinde toplama, uyanıklık. 2. ünl. "Dikkat ediniz!" anlamında kullanılan bir uyarma sözü. 3. mec. İlgi, özen.

AZ **Dil** is. dil. 1. anat. İnsan ve hayvanların ağızındaki organ. Gıdaları çiğneyip yutmaya, onların tadını bildirmeğe, insanda konuşmaya yarayan organ. 2. İnsanlar arasında iletişim, anlaşma, birbirlerini anlama, birbirleriyle fikir alış verişinde bulunmaya yarayan ses, söz ve gramer unsurlarını içine alan sistem. 3. kon. Lehçe, şive anlamında. 4. Karakterik özellik taşıyan ifade tarzı; üslûp. 5. Konuşma kabiliyeti. 6. Konuşma, konuşma tarzı. 7. mec. Bir şeyi ifade veya izah eden ilgi vasıtası olan şey (ses vb.). 8. Çeşitli aletlerin, cihazların vb. uzanan ve genellikle hareketli parçası. 9. Müzik aletlerinde (piyano, akordeon vb.) ses çıkaran levhacık. 10. coğ. Denizin kara parçasının içine doğru uzanmış, üzeri düzlük, alçak kumlu kara parçası. 11. mec. Harpte düşmanın durumunu öğrenmek için alınabilecek esir; TS **Dil** a. 1. Ağız boşluğunda, tatmaya, yutkunmaya, sesleri boğumlamaya yarayan etli, uzun, hareketli organ, tat alma organı . 2. Birçok aletin uzun, yassı ve çoğu hareketli bölümleri. 3. Büyükbaş hayvanların haşlanıp pişirildikten sonra yenebilen dili. 4. Ayakkabı bağlarının ayağı rahatsız etmemesini sağlayan ve bağ altına rastlayan saya parçası. 5. coğ. Kıstak. 6. den. Makaraların ve bastıkların içine yerleştirilmiş olan, üzerinden geçirilen halatı istenilen yöne çevirmeye yarayan, çevresi oluklu, küçük döner tekerlek. 7. müz. Bazı üflemeli çalgılarda titreşerek ses çıkaran ince metal yaprak. 8. hlk. Anahtar.

AZ **Dilənçi** is. dilenci. 1. Dilenerek hayatını, geçimini temin eden kimse; yolcu. 2. mec. Her zaman başkalarından bir şeyler isteyen, başkalarında gördüğü her şeyi isteyen, aç gözlü kimse. 3. mec. Çok fakir, hiçbir şeyi olmayan kimse; TS **Dilenci** a. 1. Geçimini dilenerek sağlayan kimse. 2. mec. Israrlı bir biçimde ve arsızca bir şeyi isteyen kimse.

AZ **Dilsizlik** is. dilsizlik; acizlik; sessizlik. 1. Dilin olmaması durumu. 2. mec. Zavallılık, mazlumluk, acizlik, mutilik. 3. mec. Sessizlik, sükût; TS **Dilsizlik** a. Dilsiz olma durumu.

AZ **Din** is. [Ar.] din. Allah'a ibadet ve iman konusunda her milletin tuttuğu yol; TS **Din** a. (di:ni) [Ar.] din 1. din b. Tanrıya, doğaüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum, diyanet. 2. din b. Bu nitelikteki inançları kurallar, kurumlar, töreler ve semboller biçiminde toplayan, sağlayan düzen. 3. mec. İnanılıp çok bağlanılan düşünce, inanç veya ülkü, kült.

AZ **Dinamik** is. [Yun.] dinamik. 1. Dinamizme ait olan; hareketle, gücün tesiri ile ilgili olan, hareketli. 2. Hareketi, tesiri, dâhilî gücü olan, devamlı harekette olan; TS **Dinamik** sf. [Fr.] dynamique. 1. sf. Canlı. 2. sf. fiz. Hareketli, her an değişebilen, duruk karşıtı. 3. sf. fel. Devimsel. 4. a. Mekaniğin kuvvet, hareket, enerji arasındaki ilişkilerini inceleyen dalı; devim bilimi.

AZ **Dinamit** is. [Yun.] dinamit. Nitrogliserinden yapılan patlayıcı madde; TS **Dinamit** a. [Fr.] dynamite. 1. kim. Nitrogliserin ile yapılan patlayıcı bir madde. 2. mec. Tutku, özlem, heyecan.

AZ **Dinamizm** is. [Yun.] dinamizm. Dinamizmi, hareketi, dahili gücü çok olma hâli; TS **Dinamizm** a. [Fr.] dynamisme I. Davranışları canlı ve hareketli olan canlının özelliği. 2. fel. Devimselcilik.

AZ **Dinamo** is. [Yun.] jeneratör. Elektrik enerjisi üreten cihaz, elektrik jeneratörü; TS **Dinamo** a. (dina'mo) [Fr.] dynamofiz. 1. Üreteç. 2. mec. Sürükleyici.

AZ **Dinar** is. [Ar.] dinar. 1. tar. Yakın Doğu'nun bazı ülkelerinde kullanılan altın para. 2. İran'da ufak para. 3. Irak ve Eski Yugoslavya para birimi; TS **Dinar** a. [Ar.] dinar. 1. Bahreyn, Cezayir, Irak, Karadağ, Kuveyt, Libya, Sırbistan, Tunus ve Ürdün kullanılan para birimi. 2. Eski Yugoslavya'da kullanılan para birimi. 3. esk. Altın liranın yaklaşık dörtte biri değerinde olan eski bir para.

AZ **Dinçlik** is.rahatlık. 1. İstirahat, rahatlık. 2. Asayiş, emniyet, rahatlık; TS **Dinçlik** a. Dinç olma durumu, zindelik, mecal.

AZ **Dinçi** is. dinçi, dindar. 1. Dinî görüşleri her alana yaymak isteyen kimse. 2. Din inancı güçlü, Allah'ın varlığına inanan, dinin hükümlerini eksiksiz yerine getiren, dini bütün; mümin, din kurallarına bağlı(kimse), mütedeyyin. bk. dindar; TS **Dinci** a. Dinî görüşleri her alana yaymak isteyen kimse.

AZ **Dinləyici** is. dinleyici. Söylenen, okunan, konuşulan veya çalınan bir şeyi dinleyen. bk. dinleyen; TS **Dinleyici** a. 1. Söylenen veya çalınan bir şeyi dinleyen kimse. 2. Kayıtlı olmadığı hâlde derslere dışarıdan devam eden kimse.

AZ **Diod** is. fiz. diyot. 1. İki elektrotlu elektron lambası. 2. İki elektrotlu yarı iletken cisim; TS **Diyot** a. [Fr.] diodefiz. Yalnızca bir yönde akım geçiren devre.

AZ **Diplom** is. [Yun.] diploma. 1. Özel bir Orta okul (Türkiye 'deki karşılığı lise ve dengi) veya yüksek okulu bitirince, yahut ilmi bir unvan kazanınca alınan belge. 2. Üniversiteyi, enstitüyü vb. bitirebilmek için yazılan eser, tez vb. 3. Bir şahsa veya kuruluşa herhangi bir hak verildiğini onaylayan belge; TS **Diploma** a. [İt.] diploma. Bir kimseye herhangi bir okulu veya öğrenim programını başarıyla tamamladığını, bir derece veya unvanı kullanmaya hak kazandığını, bir iş, sanat veya meslek dalında çalışabilme yetkisi elde ettiğini belirtmek için bir öğretim kurumu tarafından düzenlenip verilen resmî belge, icazetname, şهادetname.

AZ **Diplomat** is. [Yun.] diplomat. Dış devletlerle ilişki kurmak veya müzakereler yapmak için bir devlet tarafından görevlendirilmiş şahıs. 2. mec. Asıl maksadını çok iyi saklayıp, emeline ulaşmak için mükemmel hareket eden, güzel konuşan, ikna eden, siyaset yapmayı bilen kimse; TS **Diplomat** a. [Fr.] diplomate. 1. Dış politikayla uğraşan ve ülkesini temsil etmekle görevlendirilen kimse. 2. Teksir yapmak için kullanılan bir mumlu kâğıt türü. 3. mec. İlişkilerinde kurnaz, becerikli olan.

AZ **Diplomatlıq** is. diplomatlık. 1. Diplomatın yaptığı iş, diplomatın vazifesi. 2. mec. Davranış ve konuşmada ustalık, yumuşaklık, elastiktik, hilekarlık; TS **Diplomatlık** a. 1. Diplomat olma durumu. 2. Diploması.

AZ **Dirəşmə** is. direnme; bakma. 1. Karşı gelme, karşı gelmeye, mukavemet etmeye çalışma. 2. Gözlerini dikip bakma; TS **Direşme** a. Sebat.

AZ **Dirig** is. [Far.] esirgeme, yazık, önleme. 1. Esirgemek işi, himaye, vikaye. 2. ed. Eyvah, ah, aman, yazık. 3. Men etme; TS **Diriğ** a. (diri:ğ) [Far.] diriğ. esk. Esirgeme.

AZ **Dirilik** is. dirilik. 1. Diri, canlı cismin hâli, diri olma durumu; sağlamlık. 2. Var olma, mevcutluk, mevcut olma. 3. Hayat, yaşayış, geçim. 4. mec. Hayat kaynağı, sahip olduğu şey, geçim kaynağı. 5. mec. Canlılık, coşkunluk. 6. Sertlik, katılık; TS **Dirilik** a. Diri olma durumu.

AZ **Dirlik** is. dirlik. Yaşayış, hayat, sağlık, varlık, geçim; TS **Dirlik** a. 1. Yaşayış, hayat, sağlık, varlık, geçim. 2. Huzur, erinç. 3. tar. Osmanlı Devleti'nde bir hizmete karşılık olmak üzere bir kimseye devletçe verilen aylık veya bir yere bağlı gelir.

AZ **Dirsək** is. dirsek. 1. Kol ile bilek arasında olan ve bilek kemiklerinin bağlanma yerindeki büküm. 2. İki ve daha çok bölümden oluşan bir şeyin köşe şeklinde birleşen çıkıntısı, uzun bir şeyin bükülerek meydana getirdiği bükük, köşe. 3. Aşağı doğru eğilen, düşmemesi için bir şeyin altına vurulan destek, ağaç, direk vb.; TS **Dirsek** a. 1. Kol ile ön kol arasındaki eklem arası. 2. Giysi kolunda bu organa denk gelen bölüm. 3. Boruların doğrultusunu değiştirmekte kullanılan bağlantı parçası. 4. mim. Bir direği veya başka bir şeyi sağlamlaştırmak için yanına eğik olarak yerleştirilen ağaç, makas.

AZ **Disk** is. [Yun.] disk. 1. Yassı yuvarlak levha. 2. sp. Disk atmada kullanılan yuvarlak ve yassı kurs. 3. astr. Güneşin, ayın gezegenlerin yerden görünen daire şeklindeki çevresi; TS **Disk** a. [Fr.] disque. 1. sp. Disk atmada kullanılan, erkekler için 2, kadınlar için 1 kilogram ağırlığında, genellikle metal bir çember ile çevrelenmiş tahta ağırşak. 2. Gramofon plağı. 3. anat. Omurları birbirine birleştiren ana madde. 4. fiz. İnce ve çapı oldukça büyük teker şeklinde parça. 5. bl. Yoğun disk.

AZ **Dispaç** is. [İng.] ekon. huk. dispeç. 1. Ortak bir hasar (avarya) oluşturan deniz kazasından sonra gemi, yük ve navlunla ilgili kişilerin uğradıkları zararların ve bunlar tarafından yapılmış olan masrafların nasıl, kimler tarafından ve ne oranda karşılanacağını tespiti için yapılan işler. 2. Deniz sigortası dilinde, ilgili tarafların ortak hasarda kendilerine düşen yükümlülükleri, hisselerinin öneme ölçüsünde ayrıntılı olarak belirten belgeye verilen ad. 3. Taşıtanın, yükün gemiye yüklenmesi ve gemiden boşaltılması işini, navlun sözleşmesinde tayin edilen süreden daha kısa zamanda yapması hâlinde, taşıyanın bu surette tasarruf ettiği süreye karşılık, taşıtana

ödediği para; TS **Dispeç** a. [İng.] dispatch. den. 1. Bir ortak avaryada deniz kazasından sonra gemi, yük ve navlunla ilgili kimselerin uğradıkları zararların ve bunlar tarafından yapılan masrafların nasıl, kimler tarafından ve ne oranda karşılanacağını belirlemek için yapılan işlem. 2. Deniz sigortası dilinde, ilgili tarafların ortak avaryada kendilerine düşen yükümlülükleri, paylarının önemi ölçüsünde ayrıntılı olarak belirten belge.

AZ **Diş** is. diş. 1. Yenilecek şeyleri tutmak, ısırp yemeğe, kesip koparmağa yarayan insan ve hayvanların ağızındaki kemik taneler. bk. dondan. 2. Çeşitli aletlerin, motor parçalarının, çarkların kenarlarında, üstünde veya uç tarafında olan ucu keskin çıkıntı veya dişe benzer parçaların her biri. 3. Bazı meyvelerin dilim şeklinde olan parçalarından her biri. 4. Meyvenin her seferinde dişle koparılan parçası; TS **Diş** a. 1. Çene kemiklerinin üstüne dizili, ısırp koparmaya ve çiğnemeye yarayan sert, beyaz organlardan her biri. 2. Çark, testere, tarak vb. çentikli şeylerdeki çıkıntıların her biri. 3. Sarımsak dilimi, karanfil vb.nde dişe benzetilen tane: Bir diş sarımsak, iki diş karanfil. 4. Bazı dantel ve işlemelerin kenarlarındaki yuvarlak sivri bölüm. 5. hay. b. Omurgalı hayvanların çenelerinde veya ilkel yapılı omurgalıların gırtlak ve ağızlarında bulunan kemiksi sert parçalar.

AZ **Dişçik** is. 1. Küçük diş. 2. Çeşitli aletlerin, motor parçalarının, çarkların kenarlarında, üzerinde veya uç tarafında olan ucu keskin çıkıntı; TS **Dişçik** a. Çok küçük diş.

AZ **Dişi** sf. dişi. 3. is. Ağaç ve odunların yumuşak türü. 4. is. kon. Çıban ve ona benzer yaraların iyileştirilmesi çok zor çeşidi, habis ur; TS **Dişi** sf. 3. a. Kadın. 4. Girintili ve çıkıntılı olarak bir çift oluşturan nesnelerden girintili olan 5. Yumuşak, kolay işlenen (maden). 6. mec. Verimli, doğurgan. 7. mec. Şuh, işveli, çekici.

AZ **Dişilik** is. dişilik. Dişi cinsten olma hâli ve durumu; TS **Dişilik** a. 1. Dişi cinsten olma durumu. 2. Cinselliğin özelliklerini ön plana çıkarma ve bundan yararlanma durumu. 3. mec. Kadına özgü olma durumu.

AZ **Diş kirəsi** is. kl. diş kirası. 1. Eskiden köylülerden alınan vergilerden birine halk arasında verilen ad. 2. Misafir çağırılan birine ayrıca verilen para, mal vb.; TS **Diş kirası** a. esk. ve mec. 1. Sarayda, zengin konaklarında iftardan sonra konuklara verilen armağan veya para. 2. Bir kimseye fazladan verilen para, armağan vb.

AZ **Dişsizlik** is. dişsizlik; nüfuzsuzluk. 1. Ağızda dişi, dişleri olmama hâli. 2. mec. kon. Zayıflık, sözü geçmezlik, iradesizlik; TS **Dişsizlik** a. Dişsiz olma durumu.

AZ **Divan** is. [Far.] kl. divan. 1. Mahkeme. 2. tar. Yüksek meclis, hükümet organı, yüksek devlet organı. 3. kl. Genelde hükümet organları, hükümet. 4. kl. Hükümetin temsilcileri veya memurları; TS **Divan** a. (di:va:nı) [Ar.] dīvān I. tar. Yüksek düzeydeki devlet adamlarının kurduğu büyük meclis. 2. ed. Divan edebiyatı şairlerinin şiirlerini topladıkları eser. 3. Sedir. 4. mec. Meclis.

AZ **Divanxana** is. [Far.] kl. adliye. 1. Komünist Rus işgalinden önce hükümet idarelerine verilen ad, bu idarelerin olduğu bina. 2. Mahkeme ve mahkemenin yapıldığı bina, adliye binası. 3. tar. Doğu ülkelerinin padişah saraylarında resmî kabul binası; TS **Divanhane** a. (di:vanha:ne) [Ar.+Far.] Ar. divan + Far. bāne esk. Geniş sofa.

AZ **Divar** is. [Far.] duvar. 1. Binaların yüzünü örme, içini bölmelere ayırmak veya bir yeri çevirmek için taş, tuğla veya kerpiçten yapılan set, duvar. 2. Bahçelerin (eskiden şehir ve kalelerin) etrafını çevirmek için kerpiç, tuğla vb. ile yapılan set, engel. 3. Çeşitli kapların, fiçilerin, sandıkların vb. yan tarafı. 4. Bazı vücut organlarının yan tarafı. 5. mec. engel, set anlamında; TS **Duvar** a. [Far.] dīvār. 1. Bir yapının yanlarını dışa karşı koruyan, iç bölümlerini birbirinden ayıran, taş, tuğla vb. gereçlerden yapılan veya örülen dikey düzlem. 2. Bir toprak parçasını sınırlayan taş, tuğla, kerpiçten yapılan engel. 3. mec. Sonuç alınamayan yer. 4. mec. Engel: İki arkadaşın arasında aşılmaz bir duvar vardı. 5. sp. Voleybolda ağ üzerinde karşı takım oyuncusunun vuruşuna karşı koyma.

AZ **Diyar** is. [Ar.] diyar. Ülke, memleket; TS **Diyar** a. (diya:rı) [Ar.] diyar 1. Ülke. 2. mec. Dünya. 3. mec. Bazı nitelik veya değerleri taşıyanların çok bulunduğu yer, yurt.

AZ **Dizlik** is. dizlik. 1. Erkeklerin pantolonun altından giydikleri (genelde beyaz patiskadan dikilen) uzun külot. 2. Kadınların giydikleri bel kısmı büzgülü etek. 3. Darbeden, zedelenmeden korumak için dize sarılan veya geçirilen sargı vb.; TS **Dizlik** a. 1. Korumak amacıyla dize geçirilen şey. 2. Dize kadar uzanan konçlu çorap. 3. hlk. İç donu. 4. hlk. Şalvar. 5. hlk. İş önlüğü.

AZ **Dodaq** is. dudak. 1. Ağızın, dişleri örten ve dışarıya doğru az veya çok kıvrılan üst ve alt kenarlarından her biri, leb. bk. ləb, şəfə. 2. Bir şeyin (kap vb.) kenarı. 3.

Bazen çiçeklerin dudak şeklinde olan bölümlerine de denir. 4. Çeşitlialletlerin cisimleri tutmaya, sıkmaya yarayan kısımları; TS **Dudak** a. 1. Ağzın, dişleri örten ve dışarıya doğru az veya çok kıvrılan üst ve alt kenarlarından her biri. 2. mec. Ağız.

AZ **Doğma** is. doğurma; öz. 1 . Doğurmak fiili. 2. Aynı anne ve babadan olan, onların evladı olan; üvey olmayan. 3. Doğduğu, meydana geldiği, hayata göz açtığı (yer vb.). 4. En yakın, en sevimli, en çok sevilen; TS **Doğma** a. 1. Doğmak işi.

AZ **Doğrama** is. doğrama, bulamaç. 1. Doğramak fiili. 2. bk. doğramac. 3. Aynı boyda, aynı ölçüde, eşit kesilmiş, doğranmış. 4. Küçük küçük, aynı boyda kesilmiş tahta vb.; TS **Doğrama** a. 1. Doğramak işi. 2. mim. Bir yapının kapı, pencere, dolap, raf vb. ağaç, metal veya plastik bölmeleri.

AZ **Doğruculuq** is. doğruculuk. Gerçekçilik, doğruluğu sevmek, namuslu olma hâli. bk. doğruculluq; TS **Doğruculuk** a. 1. Doğrucu olma durumu, harbicilik. 2.fel. Bir insanın söz ve hareketleriyle düşüncesinin, kanaat ve inançlarının uyuşması.

AZ **Doğu** is. doğu. Güneşin doğduğu yer. Eski Türklerde Doğu yönünün rengi kır demiri idi ve ordunun bu yönündeki askerler kır demiri atlara sahipti; TS **Doğu** a. 1. Güneşin doğduğu ana yön, gün doğusu, şark, maşrik, batı karşıtı. 2. Bulunulan yere göre güneşin doğduğu yönde kalan bölge. 3. gök b. Güneşin 21 Mart'ta ve 23 Eylül'de doğduğu 0,900'lik yön.

AZ **Doğum** is. doğum. 1. Doğmak fiili, dünyaya gelmek, veladet. 2. Dünyaya geliş, doğuş. 3. Doğum oranı; TS **Doğum** a. 1. Doğma işi, tevellüt, veladet. 2. Bir kimsenin doğduğu yıl.

AZ **Doğurganlıq** is. doğurganlık. Çok durumu, doğurgan olma hali. 1. Hayvanlarda düzenli üreme yeteneği. 3. Belli bir çoğalan şeyin doğumlar yoluyla artış eğilimi. 4. Belirli bir nüfusa; telifli bir zaman dilimi içinde gerçekleşeli canlı doğumların sayısı veya oranı; TS **Doğurganlık** a. Çok doğurma durumu.

AZ **Dok** is. [İng.] dok. Gemilerin yapımı ve tamirinde kullanılan tersane , havuz; TS **Dok** a. [İng.] dock. 1. Gemilerin yükünün boşaltıldığı veya onarıldığı, üstü örtülü havuz. 2. ekon. Ticaret mallarını saklamak için rıhtımda yapılan büyük depo.

AZ **Dolab** is. [Ar.] dolap. 1. Duvarın içine oyulmuş veya ayrıca yapılmış raflı ve kanatlı, eşya. koymaya yarayan yer. 2. Genellikle raf; TS **Dolap** a. [Ar.] dūlāb. 1. Genellikle tahtadan yapılmış, bölme veya çekmelerine eşya konulan kapaklı mobilya.

2. Su dolabı. 3. Dönme dolap. 4. İstanbul bedesteninde dükkân: Bedestende iki dolap tutuyor. 5. tiy. Orta oyununda sahnede dükkân veya ev olarak kullanılan dekor. 6. mec. Düzen.

AZ **Dolama** is. dolama. 1. Sarmak fiili. 2. Doğru olmayan; düz bir çizgi şeklinde gitmeyen, o tarafa bu tarafa burulan, do lambaçlı, eğri. 3. dönülecek yer. 4. Burgu şeklinde olan, burulmuş hâlde, görünümde 5. uşak; TS **Dolama** a. 1. Dolamak işi. 2. Giysilerin üstüne giyilen, önü açık bir tür üstlük. 3. Poşu. 4. mim. Çeşitli eserlerdeki barok ve rokoko üslubunda iç içe Süsleme motifli. 5. tıp Tırnak etrafındaki yumuşak bölümlerin, bazen de kemiğin iltihaplanmasından ileri gelen ağrılı şiş.

AZ **Dolambac** is. dolambaç. 1. Çok karışık, eğri büğrü, karmakarışık. 2. Doğru olmayan, eğri. 3. mec. içinden çıkılması zor olan durum, vaziyet, çetinlik; TS **Dolambaç** a. 1. Dolanarak giden, dönerek uzanan yolun kıvrıntısı: Bu yolun dolambaçları çoktur. 2. anat. İç kulak.

AZ **Doldurma** is. doldurma, kanaviçe. 1. Doldurmak fiilin yapma. 2. Seyrek dokunmuş keten bezi üzerine yapılan işleme, süs; TS **Doldurma** a. 1. Doldurmak işi. 2. ed. Gereksiz söz ve benzetmelerle dolu anlatım. 3. fiz. Yükleme.

AZ **Dolgunluk** is. dolgunluk; mükemmellik. 1. Şişmanlık, etlilik. 2. Dolmuş şeyin hali. 3. mec. olgunluk. 4. mec. Anlamca, konu itibariyle mükemmellik; TS **Dolgunluk** a. Dolgun olma durumu.

AZ **Dolma** is. dolma. Dolmak işi, dolmak fiili; TS **Dolma** a. 1. Dolmak işi. 2. Tavuk, kuzu gibi hayvanların veya biber, domates vb. sebzelerin içine pirinç ve başka şeyler doldurularak pişirilen yemek. 4. argo Yalan, hile, dalavere, 5. argo Üç sigara kâğıdına bolca sarılmış esrar.

AZ **Domino** is. [Fr.] domino. Üzerinde noktalarla belirli sayılar işaretlenmiş dikdörtgen şeklinde sekiz taşla oynanan bir oyun, bu oyuna ait taşlar; TS **Domino** a. (domi'no) [Fr.] domino 1. Üzerleri noktalarla işaretli dikdörtgen biçiminde yirmi sekiz taşla masa üzerinde oynanan bir oyun. 2.Maskeli balolarda giyilen kukulealtı uzun giysi.

AZ **Don** is. don. 1. Havanın sıfırdan aşağı düşmesi neticesinde suyun sertleşerek katı hâle gelmesi olayı. 2. Çok soğuk. 3. Soğuk sebebiyle geçici olarak buz hâline gelmiş su veya başka sıvılar; buz; TS **Don** a. Hava sıcaklığının sıfırdan aşağı düşmesiyle suların buz tutması.

AZ **Donanma** 1. Bir ülkenin harp veya ticaret gemilerinin hepsi. 2. Büyük harp gemileri grubu; TS **Donanma** a. 1. Donanmak işi. 2. Belli bir amaçla kullanılan gemilerin bütünü. 3. den. Bir devletin deniz kuvvetleri, armada.

AZ **Dondurma** is. dondurma. 1. Dondurmak fiili. 2. Dondurulmuş veya buza konmuş, buzda saklanmış, buz hâline getirilmiş. 3. Havanın don olduğu zamanı, ayaz, soğuk hava, dondurucu hava; TS **Dondurma** a. Dondurmak işi. 2. Şekerli sütün veya meyve sularının dondurulmasıyla hazırlanan soğuk yiyecek

AZ **Dondurmaçı** is. dondurmacı. Dondurma yapan veya satan kimse; TS **Dondurmacı** a. 1. Dondurma yapan veya satan kimse. 2. Dondurma satılan yer.

AZ **Donma** is. donma. 1. Donmak fiili. 2. Dondurucu soğuktan dolayı vücudun herhangi bir yerinde meydana gelen zede, hastalık; TS **Donma** a. Donmak işi.

AZ **Donuz** is. domuz. 1. hay. b. Domuzgiller suidae ailesindendir, suscrofa domesticus. 2. mec. Çok pis, çirkin, intizamsız kimse. 3. mec. Kaba, anlayışsız kimse (bazen küfür yerine kullanılır); TS **Domuz** a. 1. hay. b. Çift parmaklılardan, eti, yağı, derisi veya kılı için beslenen, evcil hayvan (Susacrofa domestica). 2. mec. Hain, aksi, ters, inatçı, hınzır kimse.

AZ **Donuzluk** is. domuzluk. 1. Domuz beslenen yer. 2. mec. Çirkinlik, intizamsızlık, pintilik. 3. mec. kabalık, anlayışsızlık, nankörlük; TS **Domuzluk** a. 1. Hainlik, haincesine inatçılık. 2. hlk. Su değirmeninde çarkın bulunduğu ve döndüğü yer. domuzluk etmek hainlik etmek, haince davranmak.

AZ **Dost** is. [Far.] dost. 1. Birisi ile dostluk bağı olan kimse, yakın arkadaş. 2. Birinin iyiliğini, mutluluğunu isteyen, onu yürekte seven kimse. 4. Taraftar, müdafaacı. 5. Seven, isteyen, arzulayan, sevgi duyan kimse; TS **Dost** a. [Far.] düst 1. Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi anlaşılan kimse, düşman karşıtı. 2. Erkek veya kadının evlilik dışı ilişki kurduğu kimse, zamazingo. 3. Sahibine sevgi gösteren hayvan. 4. Bir şeye aşırı ilgi duyan, koruyan kimse.

AZ **Dostluk** is. dostluk. Karşılıklı güven, rahatlık, dost olma hâli; TS **Dostluk** a. 1. Dost olma durumu. 2. Dostça davranış.

AZ **Doygunluk** is. doymuşluk; gözü tokluk. 1. Tokluk. 2. Refah, gönenç (mutluluk); bolluk. 3. Küçük şeylerle hoşnut olma durumu, gönlü tokluk; TS **Doygunluk** a. 1. Doygun olma durumu, gönül tokluğu, istigna, tatmin. 2. ruh b. Bir isteğin yerine

gelmesi, bir şeyin elde edilmesi, varılmak İstenen bir hedefe ulaşılmasından doğan duygu, tatmin.

AZ **Döl** is.döl. 1. Bir başı, bir gövdesi, hareket etmeye yarayan kuyruğu olan, yumurtadan çok küçük erkek eşeylik hücresi, sperma, tohum. 2. Ana rahmindeki yavru, cenin. 3. Mayalanma, döllenme devri. 4. İyi cins. 5. Döllük hayvan. 6. mec. Nesil, soy; TS **Döl** a. 1. Canlıların üremesi sonucu ortaya çıkan yeni birey veya bireylerin bütünü, zürriyet, nesil. 2. Yavru, çocuk.

AZ **Dönəklik** is. dönəklik. Ahdinde, sözünde durmama; sebatsızlık, dönəklik, vefasızlık. 2. Davete icabet etmeme; çağrılan bir yere gitmeme. bk. dönüklük; TS **Dönəklik** a. Dönək olma durumu.

AZ **Dönüm** is. sefer. 1. Defa, kere, kez, yol. 2. Gelecek sefer, gelecek defa; TS **Dönüm** a. 1. Dönme işi. 2. 1000 m² 'lik bir alan ölçüsü. 3. Tekrarlanan belli bir olayın tamamlanması ve yenisinin başlaması. Gün dönümü. 4. Gidip gelme ile yapılan bir işin her seferi. 5. esk. Eni boyu kırkar mimar arşını olan alan ölçüsü.

AZ **Dönüş** is. dönüş. 1. Geri dönme, dönmek fiili, dönmek tarzı. 2. mec. Bir şeyin gidişatında, ilerlemesinde meydana gelen ciddi değişiklik. 3. Defa, kere, sefer; TS **Dönüş** a. 1. Dönme işi. 2. sp. Oyuncunun bir ayağını yerden kesmeden yaptığı dönme hareketi.

AZ **Döş** is. göğüs, bellek. 1. Vücudun, ciğerlerin ve kalbin olduğu bölgesi. 2. At vb. hayvanların boynu ile ön ayaklarının yukarı kısmında kalan bölüm. 3. Nienic. 4. Elbisenin göğsü örten kışını. 5. Dağın, tepenin yamacı. 6. Genellikle bir şeyin önü, karşısı. 7. Yaşananları, öğrenilen konuları, bunların geçmişle ilişkisini bilinçli olarak zihinde saklama gücü, dağarcık, akıl, hafıza, zihin; TS **Döş** a. hlk. 1. Göğüs, bağır. 2. Kaburga altı.

AZ **Döşək** is. döşək. Dayanıklı bezden yapılan ve içine yün, pamuk vb. yumuşak şeyler doldurulan ve üzerinde yatılan şey; TS **Döşək** a. 1. Yatak. 2. Gemi gövdesinde, su basıncı, çarpma, karaya oturma vb. durumlarda darbeleri karşılayabilecek, yük ve makinelerin ağırlığına dayanabilecek dirençteki yapı gereci. 3. hlk. Dövülmek üzere harman yerine serilen ekin sapları.

AZ **Döşəmə** is. döşəmə. 1 . Döşəmək fiili. 2. Odanın vb. alt kısmını örten tahta, zemini kaplayan tahta vb. 3. Sokaklara döşənmiş taş vb. 4. Taş vb. döşənmiş; TS **Döşəmə** a. 1. Döşəmək işi. 2. Yapılarda taban üzerine döşenen tahta vb. kaplama. 3.

Bir yapının döşenmesine yarayan her türlü eşya, mefruşat. 4. Koltuk, kanep, divan vb.nin kumaş, yay, pamuk vb. bölümleri. 5. Taşıtların koltuk, taban, tavan vb. yerleri. 6. ed. Halk edebiyatında ve türkülerden önce söylenen, bazen tekerleme biçiminde olan uyaklı giriş bölümü.

AZ **Döşəmæçi** is. döşemeci; kaldırımcı. 1. Döşeme ustası; parkeci vb. 2. Kaldırım döşeyen, kaldırım ustası; TS **Döşemeci** a. 1. Döşeme yapan kimse. 2. Perde, koltuk, kanep vb. satan veya onaran kimse.

AZ **Döşəmæçilik** is. döşemecilik; kaldırımcılık. 1. Döşeme ustasının, parkecinin vb. yaptığı iş. 2. Kaldırım yapan ustanın işi, mesleği; TS **Döşemecilik** a. Döşemecinin yaptığı iş.

AZ **Dövlət** is. [Ar.] devlet. Bir başka ülkeye bağlı olmadan kendi başına yönetilen siyasi teşkilat ve bu siyasi teşkilata sahip ülke; TS **Devlet** a. [Ar.] devlet 1. huk. ve top. b. Toprak bütünlüğüne bağlı olarak siyasal bakımdan örgütlenmiş millet veya milletler topluluğunun oluşturduğu tüzel varlık. 2. Bu tüzel varlığın yönetim organları. 3. mec. Büyüklük, mevki. 4. mec. Mutluluk. 5. mec. Talih.

AZ **Dövlətquşu** is. devlet kuşu. 1. Beklenmedik bir iyilik, talih kuşu, baht, devlet. 2. Şans, talih; başarı, muvaffakiyet; saadet, mutluluk, bahtiyarlık; TS **Devlet kuşu** a. mec. Beklenmedik bir iyilik, iyi talih, talih kuşu.

AZ **Dövrən** is. [Ar.] devran; bahşış. 1. Zaman, devir, zamane, çağ, vakit. 2. Dolaşma, dairesel şekilde cereyan etme, dönme. 3. mec. Talih, kader anlamında. 4. etn. Düğün meclislerinde misafirlerin, düğüne katılanların dairesel bir şekilde oturması. 5. Düğün vb. çalgıcılar, şarkıcılar için halktan toplanan para; TS **Devran** a. (devra:nı) [Ar.] devran. esk. 1. Dünya. 2. Kader, talih. 3. Zaman, çağ.

AZ **Dövrə** is. [Ar.] devre. 1. Çevre, daire, çember. 2. Etraf; bir şeyin dışarı veya içeriden etrafı. 3. Bakır, kil vb. yapılan büyük yassı kap veya büyük tabak. 4. Durmaksızın akan, hareket eden elementlerin birleşmesiyle oluşan tertibat; TS **Devre** a. [Ar.] devre 1. Belirlenmiş zaman dilimi. 2. fiz. Çevrim.

AZ **Döymə** is. dövme; kabartma. 1. Dövmek fiili. 2. Kurutulmuş meyveden yapılan meyve tozu. 3. Dövme yoluyla bakır vb. kaplar üzerinde yapılan nakış, bezek. 4. Bulgurla pişirilen bir yemek. 5. Tokmakla dövülmüş, ezilmiş etn. 6. hlk. Doğanmış kabuk veya yaprak. 7. Tavla oyunlarından birinin adı. 8. Deri üzerine iğne ile yazılmış yazı veya yapılmış resim; TS **Dövme** a. 1. Dövmek işi. 2. Vücut derisi

üzerine iğne vb. sivri bir araçla çizilmek ve içine renk veren maddeler konulmak yoluyla yapılan yazı veya resim. 5. hlk. Dövülerek kabuğu çıkarılmış buğday, yarma.

AZ **Döyüş** is. dövüş. 1. Kavga, çarpışma. 2. Münakaşa, dalaşma, ağız kavgası; TS **Dövüş** a. 1. Dövme işi. 2. Tokat, yumruk, tekme gibi saldırılarla yapılan kavga.

AZ **Döyüşçü** is. asker; dövüşçü. 1. Orduda görev yapan rütbesiz asker, nefer. 2. Kavga için ayrılan, hazırlanan kimse; TS **Dövüşçü** a. Dövüşmeyi seven kimse.

AZ **Döyüşkenlik** is. dövüşkenlik. 1. İyi kavga etme, savaşma yeteneği. 2. mec. Cesurluk, korkusuzluk, mücadelecilik; TS **Dövüşkenlik** a. Dövüşken olma durumu.

AZ **Draje** is. [Fr.] draje. 1. Yuvarlak şeker. 2. Draje şeklinde; TS **Draje** a. [Fr.] dragée 1. Üstü şekerli, renkli ve parlak bir madde ile kaplanmış hap. 2. Genellikle çikolata ile kaplanmış kuru yemiş.

AZ **Drakon** is. [Yun.] dragon; iguana. 1. Dragon, ejder. 2. hay. b. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, sürüngenler reptilia sınıfının, iguanagiller iguanidae ailesine giren kertenkelemsi sürüngendir, Hint kertenkelesi, iguana; TS **Dragon** a. [Fr.] dragon 1. Ejderha. 2. tar. Batı ordularında, atlı veya yaya olarak çarpışan asker sınıfı.

AZ **Draqun** is. [Fr.] dragon. Eskiden Avrupa ordularında bir sınıf süvari askerî veya subayı; TS **Dragon** a. [Fr.] dragon 1. Ejderha. 2. tar. Batı ordularında, atlı veya yaya olarak çarpışan asker sınıfı.

AZ **Dram** is. [Yun.] drama. 1. Sahnelenmek üzere yazılmış bir çeşit edebî eser. 2. Dram tiyatrosu. 3. mec. facia, üzücü, acı verici hadise; TS **Dram** a. [Fr.] drame. tiy. 1. Sahnede oynanmak için yazılmış oyun, drama. 2. Acıklı, uzun- tülü olayları, bazen güldürücü yönlerini de katarak konu alan sahne oyunu veya televizyon filmi, drama. 3. Tiyatro edebiyatı. 4. mec. Acıklı olay.

AZ **Dren** is. [Fr.] dren. 1. Drenaj, akaçlama, akıtma. 2. tıp. Drenaj, yaradan irin çekme; yaraya fitil koyma. 3. tıp. Drenaj, fitil; TS **Dren** a. [Fr.] drain. 1. Ark. 2. tıp. Ameliyat sonrası vücut içinde kalan doku artıklarını ve sıvıları dışarı atmak veya yara üzerindeki iltihabı akıtmakta kullanılan bükülgen tüp, akıtaç.

AZ **Dua** is. [Ar.] dua. 1. Allah'a yalvarma veya ibadet esnasında söylenen sözler. 2. Tanrı'ya yakarmak maksadıyla yazılmış metin, yazı. 3. Tanrı'ya yalvarış, kutsal

sayılan şeyler için yapılan dua merasimi. 4. kl. Selam anlamında; TS **Dua** a. (dua:) [Ar.] du'ā din b. 1. Yakarış. 2. Tanrı'ya yalvarma, yakarış için söylenen dinî metin.

AZ **Dublyaj** is. [Fr.] dublaj. Sesleri başka bir dile çevrilen filmlerde seslendirme; TS **Dublaj** a. [Fr.] doublage sin. ve TV.1. Seslendirme. 2. Yabancı dildeki filmlerin başka bir dile çevrilmesi işi. 3. sp. Voleybolda blok yapan arkadaşının arkasında bıraktığı boşluğu doldurma.

AZ **Dublyor** is. [Fr.] dublör. 1. Bir oyunda asıl rol sahibinin oynamayacağı durumlarda onun yerini alan kimse. 2. Başka dile çevrilmiş filmin metnini okuyan kimse. 3. Başkası ile beraber aynı iş veya benzer şeyi yapan kimse vb.; TS **Dublör** a. [Fr.] Doubleur. sin. ve TV Benzer işi yapan kimse.

AZ **Duman** is. duman. 1. Atmosferin alt tabakalarında buharın toplanması neticesinde oluşan kesif, koyu hava kitlesi. 2. Tütsü. 3. Toz, tütsü vb. havaya kalkması neticesinde oluşan koyuluk, bulanıklık. 4. mec. Bir şeyi örten, kaplayan perde; bir şeyi açık bir şekilde görmeğe anlamağa engel olan şey. 5. mec. Yüzde gözlerde keder, gam, hüznün işareti. 6. mec. Açık olmayan durum, anlaşılmazlık, müphemlik; TS **Duman** a. 1. Bir maddenin yanması ile çıkan ve içinde katı zerreciklerle buğu bulunan değişik renklerde gaz. 2. Havalanan tozların veya sisin oluşturduğu bulanıklık. 3. argo Kötü, yaman. 4. argo Esrar.

AZ **Duraq** is. durak. Durulan yer, dinlenilecek yer; TS **Durak** a. 1. Tren, tramvay, otobüs, minibüs vb. genel taşıtların durmak zorunda olduğu veya durabileceği yer. 2. Çok sayıda taksinin bir arada çalıştığı ve bağlı olduğu işletme. 3. Kısa bir süre konaklanacak, durulacak yer. 4. db. Konuşmada, anlamın gerektirdiği biçimde kelimeler arasındaki ses kesintisi. 5. ed. Hece ölçüsüyle yazılmış şiirlerde ölçü kalıpları içindeki durma yerleri. 6. müz. Bir ölçü uzunluğunda susma. 7. Esk. Cümle sonundaki nokta.

AZ **Durğu** is. durak. 1. Konuşmada, anlamın gerektirdiği biçimde kelimeler arasındaki ses kesintisi. 2. ed. Hece ölçüsüyle yazılmış şiirlerde ölçü kalıpları içindeki durma yerleri; TS **Durğu** a. hlk. 1. Sekte. 2. müz. Bir müzik eserinde, bitiş etkisi yapan armonik zincirlemeler bütünü.

AZ **Durğunluk** is. durgunluk. 1. Durgun, hareketsiz şeyin hâli, hareketsizlik. 2. mec. Sosyal hayatta, kültürde vb. hareketsizlik, durgunluk; TS **Durgunluk** a. 1. Durgun

olma durumu. 2. ekon. Alışverişin azlığı vb. nedenlerle piyasanın durgun olması, resesyon.

AZ Durum is. metanet; güç; durum; durak. 1. Tahammül, sebat, sabır, vaziyet. 2. Güç, kuvvet. 3. Devamlılık, sağlamlık, doyuruculuk, gıdalılık. 4. Durulan yer, durak; **TS Durum** a. 1. Bir şeyin içinde bulunduğu koşulların hepsi, vaziyet, hâl, keyfiyet, mevki, pozisyon. 2. Duruş biçimi, konum, tavır. 3. Bireyin toplum içindeki ilişkileriyle belirlenen yeri. 4. db. Ad soyundan kelimelerin birbirleriyle edatlarla ve fiillerle ilişkilerini belirleyen biçim, hâl. Kısmi

AZ Duruş is. duruş; durak. 1. Durma şekli, tarzı, durma vaziyeti. 2. Durulan yer; **TS Duruş** a. Durma işi.

AZ Duş is. [Fr.] duş. 1. Su tedavisi ve genellikle yıkanmak için yukarıdan serpinti şeklinde su akıtan cihaz. 2. Su akımı vasıtasıyla vücuda tesir etmeden ibaret tedavi yolu; **TS Duş** a. [Fr.] douche 1. Temizlik veya tedavi amacıyla suyu yüksekten üzerine doğru püskürtme yoluyla yıkanma. 2. Bu biçimde yıkanmaya yarayan alet.

AZ Duvaq is. duvak. 1. etn. bk.bənarə, bənd, çikilə, didək, duvax, duvaq, gəlinlik duvağı, xam, qırmızı xam, üzduvağı, üzduvax. 2. Genelde eskiden kadınların başlarına takıp yüzlerini sakladıkları şeffaf örtü. 3. mec. Benzetmelerde "örtü" anlamında; **TS Duvak** a. 1. Gelinin başını, bazen de yüzünü örten dantel veya tül den örtü. 2. hlk Küp, tandır, baca vb.nin taş veya topraktan yapılmış kapağı. 3. hlk. Yeni doğan bazı bebeklerin doğduğu zaman başlarını çevreleyen zar.

AZ Duyğu is. duygu. 1. Duyu organları vasıtasıyla objektif âlemin olaylarını hissetme, kavrama yeteneği; his. 2. Hisleri ile bir şeyi kavranın, idrak etme, anlama yeteneği. 3. Sezme, anlama, idrak etme kabiliyeti; **TS Duygu** a. 1. Duyularla algılama, his: Bitkilerde duygu var mı? 2. Belirli nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenim. 3. Önsezi. 4. Nesneleri veya olayları ahlaki ve estetik yönden değerlendirme yeteneği. 5. Kendine özgü bir ruhsal hareket ve hareketlilik.

AZ Düalizm is. [Lat.] ikicilik, düalizm. 1. fel. Ruh ve beden, iyilik ve kötülük gibi dâima birbiriyle çatışan iki prensibin varlığını kabul eden felsefi akım, sünaiye, seneviye. 2. İkilik, iki olma durumu; **TS Düalizm** a. [Fr.] dualisme. fel. İkicilik.

AZ Düdük is. düdük; akılsız; boru. 1. İçinden hava veya buhar geçirilince, üfürüldüğünde ince ve keskin ses çıkaran müzik aleti. 2. mec. Boş kafalı, kafasız

kimse. 3. Boru.; TS **Düdük** a. 1. İçinden hava veya buhar geçirildiğinde keskin ses çıkaran ve işaret vermek için kullanılan araç. 2. Taşıtlarda karşı tarafı uyaran korna.

AZ **Düdükçülük** is. düdükçülük; yalancılık. 1. Düdük çalan kimsenin işi, sanatı. 2. mec. kon. İnsanları kandırma işi, alışkanlığı; TS **Düdükçülük** a. Düdükçünün yaptığı iş.

AZ **Düymə** is. düğme. 1. Elbiseleri kavuşturmak için karşısındaki ilığe geçen, metal, kemik, sedef vb. yapılmış genelde yuvarlak olan şey. 2. Kapıyı kilitlemek için arkasına takılan kancanın ucunun geçtiği, takıldığı yuvarlak demir halka, delik. 3. Çivinin yuvarlak olan baş kısmı. 4. Tomurcuk, gonca. 5. Çevrilerek veya üzerine basılarak elektrik devresini açan veya kapatan anahtar; TS **Düğme** a. 1. Giyecek, yorgan vb.nin bazı yerlerine ilikleyici veya süs olarak dikilen kemik, metal, sedef gibi sert maddelerden yapılmış küçük tutturma aracı. 2. Çevrilmek veya üzerine basılmak yoluyla bir elektrik akımını açan, kapayan, herhangi bir makineyi işleten veya durduran parça. 3. hay. b. Üst deri altındaki kıkırdak ve yağdan oluşmuş düğme biçimindeki çıkıntı.

AZ **Düyü** is. pirinç. Tek (bir) çenekliler monocotyledoneae sınıfının, buğdaygiller gramineae ailesindendir; TS **Düğü** a. hlk. I. Elendikten sonra geriye kalan en ince bulgur. 2. Pirinç.

AZ **Düyüm** is. düğüm. 1 . İki ip vb. halka yapılarak içinden ucunun veya uçlarının geçirilip, bağlanması ile oluşan yuvarlak ilmek, bağ, ipin vb. düğüm hâline getirilmiş yeri, kabarıklık, ukde. 2. Ağaçların dallarının ve budaklarının gövdeyle birleştiği yer. 3. mec. halledilmesi zor mesele, çetrefilli iş, karışıklık. 4. mec. Dert, keder, gam, kalp ağrısı; TS **Düğüm** a. 1. İplik, ip, halat vb. bükülebilir şeyleri kıvrıp kendi üzerine veya birbirine dolayarak yapılan boğum. 2. mec. Anlaşılamayan, çözülemeyen karışık durum. 3. bl. Bilgisayar ağında başka birimlerle iletişim kurma yeteneği olan yazıcı, sunucu, bilgisayar vb. birim. 4. ed. Edebî eserlerde çapraşık olguların çözümlenmeden önce toplandığı en büyük merak unsuru. 5. fiz. Gelen ve yansımış dalgaların girişimiyle oluşan kararlı dalgalarda titreşim genliğinin sıfır olduğu noktalardan her biri.

AZ **Düğün** is. etn. düğün. Bir kimsenin evlenmesi, bir çocuğun doğduğu veya sünnet olduğu gün yapılan şenlik, toy, sût, velîme; TS **Düğün** a. 1. Evlenme veya sünnet

dolayısıyla yapılan tören, eğlence, cemiyet. 2. mec. Bir olayı kutlamak için yapılan büyük eğlence veya tören.

AZ **Dükân** is. [Ar.] dükkân. 1. Küçük ticaret erbabının malları içine koyarak sattıkları küçük mağaza, bina. 2. Bazı sanatkarların çalıştıkları ve yaptıkları malları sattıkları yer, küçük bina; TS **Dükkân** a. [Ar.] dükkan 1. Esnafın perakende satış yaptığı, küçük zanaat sahiplerinin çalıştıkları yer. 2. mec. Görevli olarak çalışılan yer, iş yeri. 3. argo Kumarhane.

AZ **Dünya** is. [Ar.] dünya. 1. Bir bütün olarak âlem, kâinat. 2. bk. giyti, xakdan, keyhan. 3. Bizi çevreleyen âlem, varlıkların hepsi, bütün canlılar; etraf, içinde yaşanılan muhit. 4. Yer yüzünü, dünyadaki bütün halklarını içine alan, bütün dünya için önemli olan. 5. Ahirete göre şimdi yaşadığımız maddi âlem. 6. mec. Belirli sosyal bir kuruluş; kültürel ve sosyo tarihî özelliklerine göre oluşmuş insan toplulukları, cemiyetler, sosyal çevre. 7. mec. Kanun, düzen. 8. mec. İnsanın çeşitli şekilde ortaya çıkan manevi âlemi, hisleri, duyguları, tasavvurları. 9. mec. Bütün insanlar; halk, topluluk. 10. mec. İnsanların belirli çalışma sahası âlemi. 11. İnsanların sosyal uğraşları, sanat vb. yönünden meydana getirdikleri grubu. 12. Çok miktarda para, mal, servet vb. bk. giyti, xakdan, keyhan; TS **Dünya** a. (dünya:) [Ar.] dunyâ. 1. Üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler, yeryüzü. 2. Dış, çevre, ortam. 3. İnançları bir olan ülke veya insanlar topluluğu: Batı dünyası. 4. Meslek veya iş birliği içinde bulunan kimseler, camia. 6. mec. Duygu, düşünce ve hayal âlemi.

AZ **Dünyalık** is. dünyalarca. 1. Haddinden fazla mal ve servet. 2. Genellikle "bir" sözü ile kullanıldığında: haddinden fazla, son derece çok; TS **Dünyalık** a. Mal, mülk, servet, para.

AZ **Dünyevilik** is. dünyevilik; laiklik. 1. Dünyaya ait olma, dünyayla ilgili olma. 2. Dinî yönü olmama, dinle ilgisi olmama, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması durum, sekülerizm; TS **Dünyevilik** a. Dünyevi olma durumu.

AZ **Dürtmә** is. dürme; yumruk; uyarı. 1. Dürtmek fiili. 2. Elini yumruk yaparak vurma. 3. Genellikle bir şeyin ucu ile vurma, itme; uyarma; TS **Dürtme** a. Dürtmek işi.

AZ **Dürtülmә** is. uyarılma; sokulma. 1. Dirsekle, sopayla vb. birisi tarafından dürtmek fiili yapılma, hafifçe vurulma, itilme. 2. Bir yere zorla girmeye çalışma; TS **Dürtülme** a. Dürtülmek işi.

AZ **Dürü** is. etn. hediye, çeyiz. 1. Düşünə davet edilenlerin evlenen gençlərə getirdiyi veya yolladığı düşün hediyesi. bk. adağ, dürü l, evlənməlik, qatqı, namar, toypayı l. 2. bk. cehiz, cer-cehiz, dürü, gəlin cehizi, gəlinlik cehizi, qız barxanası, qız cihazı, öllüxdirilix, sədəqə, şeylan, tuti; TS **Dürü** a. hlk. 1. Dürülmüş şey. 2. Armağan. 3. Çeyiz. 4. Düşünə çağırılanlara düşün sahibi tərəfindən verilən armağan.

AZ **Dürüstlük** is. dürüstlük; gerçeklik. 1. Doğruluk, düzgünlük, hatasızlık. 2. Hakikilik, gerçeklik, açıklık; TS **Dürüstlük** a. Doğruluk.

AZ **Düşmən** is. [Far.] düşman. 1. Birine karşı düşmanlık besleyen, onunla devamlı olarak mücadele eden, uğraşan şahıs. 2. Birine kötülük etmek, zarar vurmak isteyen, birinin kötü duruma düşmesini isteyen kimse. 3. Birbirleriyle savaşan devletler ve onların halkları. 4. Zarar veren, zararlı olan şey. 5. Yarışmada, oyunda, mücadelede, karşılaşmada kaşı taraf. bk. ədu; TS **Düşmən** a. [Far.] düşmān. 1. Birinin kötülüğünü isteyen, ondan nefret eden, ona zarar vermeye çalışan kimse, yağı, hasım, antagonist, dost karşıtı. 2. Birbirleriyle savaşan devletler ve bu devletlerin asker, sivil bütün uyrukları. 3. Aralarında birbirleriyle çatışmaya varacak ölçüde anlaşmazlık olan taraflar. 5. mec. Bir şeyi büyük ölçüde kullanıp tüketen kimse. 6. mec. Bazı şeylerden nefret eden, tiksinen kimse.

AZ **Düşmə** is. düşme. 1. Düşmek fiili. 2. Tesadüfi, beklenmeden, tesadüfi olarak ele geçen. 3. dbl. Dilin tarihî gelişim sürecinde bir veya birkaç sesinin kaybolması, yitmesi; TS **Düşme** a. Düşmek işi.

AZ **Düşük** is. düşük. 1. Zamanından önce doğmuş, yarım. 2. Zamanından önce, yaşayabilecek duruma gelmeden doğan yavru; TS **Düşük** a. 1. Yaşayabilecek duruma gelmeden doğan yavru, ceninisakıt, bağan, sakıt.

AZ **Düşüklük** is. düşüklük. Düşük şeyin hâli, vaziyeti. 2. Değersizlik, biçimsizlik, kusurluluk; TS **Düşüklük** a. 1. Düşük olma durumu. 2. Kurallara uymama durumu. 3. mec. Adilik, bayağılık, seviyesizlik.

AZ **Düşüncə** is. düşünce. 1. Düşünmek fiili, fikir, hayâl; akla, hayale gelen şeyler. 2. Düşünme neticesinde meydana gelen kanaat; anlayış, şuur, idrak. 3. Akıl, marifet; TS **Düşüncə** a. 1. Uzay ve zamanın ötesinde, öznenin dışında, kendiliğinden var olan, duyularla değil, yalnızca ruhen algılanabilen asıl gerçeklik, mütalaa, fikir,- ide, idea. 2. Dış dünyanın insan zihnine yansıması. 3. Niyet, tasarı. 4. mec. Tasa, kaygı, sıkıntı. 5. fel. İlke, yönetici sav.

AZ **Düşünmə** is. düşünme. Düşünmek fiili; TS **Düşünme** a. 1. Düşünmek işi, tefekkür. 2. fel. Duyum ve izlenimlerden, tasarımlardan ayrı olarak aklın bağımsız ve kendine özgü durumu. 3. fel. Karşılaştırmalar yapma, ayırma, birleştirme, bağlantıları ve biçimleri kavrama yetisi.

AZ **Düz** is. düz. 1. İnişi, yokuşu, çukuru, tepesi olmayan. 2. Doğru ve düz yer, inişi, yokuşu olmayan yer. 3. Eğrisi, dönemeci olmayan, düz bir yönde giden, uzanan, duran; TS **Düz (I)** sf. 9. a. Engebesiz olan yer, düzlük, ova.

AZ **Düzəltmə** is. düzeltme. Düzeltmek fiili; TS **Düzeltme** a. 1. Düzeltmek işi, tashih. 2. Daha iyi duruma getirmek için yapılan değişiklik, ıslahat, reform. 3. Düzelti.

Düzgünçü is. etn. bezekçi; TS **Düzgüncü** a. 1. Düzgün yapan veya satan kimse. 2. Gelinin düzgününü süren ve onu süsleyen kadın.

AZ **Düzlük** is. düzlük; doğruluk. 1. İnişi yokuşu, çukuru tepesi olmayan; çöl. 2. Doğruluk, vicdanlılık, sadakat, namusluluk; TS **Düzlük** a. 1. Düz olma durumu. 2. Geniş, düz yer. 3. coğ. Deniz yüzeyine göre değişik yüksekliklerde olan az eğimli yer.

AZ **Effekt** is. [Lat.] etki. 1 . Bir kimse veya nesnenin başka bir kişi veya şey üzerindeki gücü, tesir. 2. Herhangi bir hareketin, çalışmanın veya sebebin sonucu, netice; TS **Efekt** a. [Fr.] effect sin. ve TV Radyo ve televizyon yayınlarında, tiyatro oyunlarında veya, film seslendirmelerinde, hareketleri izlemesi gereken seslerin doğal kaynakların dışında, optik, mekanik, kimyasal yöntemlerle gerçekleştirilmesi.

AZ **Effektiv** is. [Fr.] efektif. 1 . Fiilen mevcut. 2. Hakiki, gerçekten var olan. 3. Elde bulunan para, nakit; TS **Efektif** a. [Fr.] effectif ekon. 1. Bankacılıkta nakit para. 2. Banknot ve metal para. 3. Merkez Bankası tarafından alım satımı yapılan ve Türk lirası olarak kurları belirlenen yabancı ülke parası.

AZ **Ehram** is. [Ar.] ihram. 1 . din. Hacıların Kabeyi ziyaret müddetinde giydikleri dikişsiz elbise. 2. Bedevî Arapların giydikleri dikişsiz bol elbise; TS **İhram** a. (ihra:mı) [Ar.] ihrām I. Hacıların örtündükleri dikişsiz bürgü. 2. Yün yaygı. 3. Hacca veya umreye giden Müslüman'ın dinî olarak yapılması yasak olmayan bazı şeyleri kendisine yasaklaması. 4. esk. Yunanların, Romalıların, günümüzde de berberilerin büründükleri geniş, beyaz, yünlü çarşaftan giysi.

AZ **Ehsan** is. [Ar.] din. ihsan. 1. Ölen birinin hatırasını yad etmek, onun sevabına verilen yemek, ihsan. 2. Sevap gayesi ile bir şey (para, yemek vb.) vermek. İhsan olarak verilen, bağışlanan şey; bahşiş, sadaka. 3. kl. Lütuf, merhamet, iyilik; TS **İhsan** a. (ihsa:nı) [Ar.] ihsān. 1. İyilik etme, iyi davranma. 2. Bağışlama, bağışta bulunma. 3. Bağışlanan şey, kayra, lütuf, inayet, atıfet.

AZ **Ehsas** is. [Ar.] duyma. Hissetme; duygu, his, duyu organlarının biri vasıtasıyla hissetme; TS **İhsas** a. (ihsa:sı) [Ar.] ihsās esk. 1. Üstü kapalı anlatma, sezdirme, ima. 2. fizy. Duyum.

AZ **Ehtilam** is. [Ar.] düşazma; ergenlik. 1. Uykuda sperm boşalma. 2. Bulûğ çağına erme, ergen olma; TS **İhtilam** a. (ihtila:mı) [Ar.] ihtilām. esk. Düş azması.

AZ **Ehtimam** is. [Ar.] özen. 1. Bir işin elden geldiğince iyi olmasına çabalama, özenme, itina, ihtimam. 2. Gayret, çaba, çalışkanlık; TS **İhtimam** a. (ihtima:mı) [Ar.] ihtimam. 1. Özen. 2. Özenli bakım.

AZ **Ehtiram** is. [Ar.] saygı. 1. Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram. 2. Başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu, tazimat, hürmet; şeref; TS **İhtiram** a. (ihtira:mı) [Ar.] ihtirām. Saygı.

AZ **Ehtiras** is. [Ar.] ihtiras. 1. Şiddetli istek, arzu, aşırı istek ve heves, coşkunluk, moralin çok yüksek oluşu, heyecan. 2. Aklın çok zor hâkim olabildiği duygu. 3. Şehvet, düşkünlük, harislik; TS **İhtiras** a. (ihtira:sı) [Ar.] ihtirās. 1. Aşırı, güçlü istek. 2. Tutku.

AZ **Ehtiyac** is. [Ar.] yoksulluk; istek. 1. Zaruret, fakirlik, sefalet. 2. Arzu, ihtiyaç, lüzum, gereklilik, zaruret, hacet, gereksinme, gereksinim; TS **İhtiyaç** a. (ihtiya:cı) [Ar.] ihtiyāc 1. Gereksinim. 2. Güçlü istek. 3. Yoksulluk, yokluk.

AZ **Ehtiyat** is. [Ar.] ihtiyat. 1. İleride lazım olacağı zannedilerek temin edilip saklanmış şey; tedarik. 2. Zaruret, ihtiyaç hissedildiğinde kullanılan şey. 3. Henüz kullanılmayan, ama mevcut olan şeyin miktarı. 4. Savaş zamanı orduda hizmet eden, isimleri alınarak terhis edilen askerler. 5. Tehlikeyi göz önüne alarak, tedbirli, gerektiği şekilde davranma, hareket etme. Korkma, çekinme; TS **İhtiyat** a. (ihtiya:tı) [Ar.] ihtiyāt 1. Herhangi bir konuda ileriye düşünerek ölçülü davranma, sakınma. 2. Gereğinden fazla olup saklanan şey, yedek.

AZ **Ehya** is. [Ar.] ihya. Yeniden canlandırma, diriltme, vücuda getirme, canlandırma; TS **İhya** a. (ihya:) [Ar.] ihyā esk. 1. Yeniden canlandırma, diriltme. 2. Çok iyi duruma getirme, geliştirme, güçlendirme. 3. Yeni bir güç, umut, erinç verme.

AZ **Ekran** is. [Fr.] ekran; sinema; perde. 1. Işık yoluyla üzerine görüntü düşürülen bir yüzey, sinema perdesi, televizyon vb.görüntü veren beyaz camı. 2. mec. Sinema sanatı, sinema. 3. Çeşitli ışıklardan korunmak veya onlardan yararlanmak için yüzeyi olan alet, cihaz. 4. tekn. Işık veya sıcaktan korunmak için kullanılan motorlu siper, araç; TS **Ekran** a. [Fr.] écran 1. Üzerine bir cismin Işık yoluyla görüntüsü düşürülen, saydam olmayan düz yüzey, görüntülük. 2. Beyaz perde, görüntülük. 3. sin. ve TV Televizyon camı, görüntülük.

AZ **Ekspertiza** is. [Lat.] denetleme; denetleme komisyonu. 1. Doğru karar verebilmek için herhangi bir meselenin uzmanlar tarafından öğrenilmesi, araştırılması, kontrol. 2. Uzmanlar komisyonu; TS **Ekspertiz** a. [Fr.] expertise Bilirkişi tarafından yapılan inceleme.

AZ **Ektoderma** is. pal. vet. hay. b. ektoderm. 1. Erken embriyogenez esnasında oluşan üç jerm tabakasından biri. 2. Embriyonun gelişimi esnasında organ ve dokuları oluşturan üç tabakadan dıştaki. 3. Gastruladaki dış hücre tabakası; TS **Ektoderm** a. [Fr.] ectoderme anat. Dış deri.

AZ **El** is. halk; yurt; özge; yabancı. 1. Aynı soydan gelen, ayrı ülkelerin uyruğu olarak yaşayan insan topluluğu. 2. Bir ülke içerisinde yaşayan değişik soylardan insan topluluklarının her biri. 3. Belli bir bölgede veya çevrede yaşayanların bütünü. 4. Ülke, memleket, diyan 5. Yabancı, aileden veya çevreden olmayan, el. 6. Başka bir millettten olan, ecnebi; TS **El** a. Yakınların dışında kalan kimse.

AZ **Elçi** is. elçi. 1. dip. Bir devleti başka bir devlet içinde temsil eden diplomatik temsilci. 2. Bir kızı istemek için oraya yollanan şahıs. 3. Belirli bir gaye veya resmi görüşmeler için bir yere yollanan şahıs. 4. Bir memleket veya devlet tarafından diğerine gönderilen ve orada kendi devletini temsil eden kimse, sefir. 5. mec. Müjdeci, güzel haber getiren; TS **Elçi** a. 1. Bir devleti başka bir devlet katında temsil eden kimse, sefir. 2. Bir uzlaşma sağlamak veya iş bitirmek için birinin yanına gönderilen kimse. 3. din b. Peygamber.

AZ **Elçilik** is. elçilik. 1. Elçinin vazifesi, işi. Elçilik, elçinin çalıştığı bina, yer. 2. Elçi gitme, kız isteme; TS **Elçilik** a. 1. Elçi olma durumu. 2. Elçinin yaptığı iş, sefirlik, sefaret. 3. Elçinin görevini yaptığı yapı, sefaret, sefarethane.

AZ **Elektrik** is. [Fr.] elektrikçi. 1. Elektrik enerjisi sahasında araştıran, ilim yapan kimse. 2. Elektrik sanayisinde çalışan kimse; TS **Elektrik** a. Fr. électriquefiz. 1. Maddenin elektron, pozitron, proton vb. parçacıklarının hareketleriyle ortaya çıkan enerji türü. 2. Bu enerjinin gündelik hayatta kullanılan biçimi. 3. Bu enerjiden elde edilen aydınlanma. 4. Fiziğin, bu enerji ile oluşan olaylarını inceleyen kolu. 5. mec. Çarpıcılık, cazibe, canlılık.

AZ **Elektrolit** is. [Fr.] fiz. elektrolit. Sıvı hâlinde bir elektrik akımının etkisiyle çözülen ve birleşiminde bulunan maddelere ayrılabilen madde; TS **Elektrolit** a. [Fr.] électrolyte fiz. 1. Elektroliz işlemiyle çözülen madde. 2. fiz. ve kim. Bir elektrolitten akım geçirildiğinde elektrotlarda meydana gelen kimyasal değişme. 3. biy. Hücre içi ve dışı sıvısındaki sodyum, potasyum vb. madensel iyonlar.

AZ **Element** is. [Lat.] element. 1. kim. Kimyevi analizle ayırlamayan veya sentez yoluyla elde edilemeyen madde. 2. fiz. Kimyevi enerji ile meydana getirilen zayıf elektrik gücü kaynağı olan cihaz. 3. Bütünü oluşturan hisseler. Herhangi bir motorun, mekanizmanın vb. esas kısmı. 4. kon. İnsan, şahıs, unsur; TS **Element** a. [Alm.] Element kim. Kimyasal yöntemlerle ayrıştırılamayan veya bileşim yoluyla elde edilemeyen madde.

AZ **Epikriz** is. [Lat.] tıp. epikriz. 1. Hastalıkta ilk krizi takiben gelişen ikinci kriz devresi; ikinci hastalık krizi. 2. Sona ermesini takip eden hastalık hakkında hekim tarafından yazılan özet bilgi; hastalık özeti. 3. Sona erişini takiben hastalık hakkında yapılan ilmî tartışma; TS **Epikriz** a. [Fr.] épicroise tıp çıkış özeti.

AZ **Epigraf** is. [Yun.] epigraf. 1. Eski Yunanlılarda bir abide üzerinde üzerinde bulunan, onun ne olduğunu, hangi tarihte yapıldığını vb. belirten yazı. 2. ed. Bir eserin başında veya bölümlerin başında yazar tarafından yazılan kısa ve öne sürülen düşünceleri özetlemek gayesiyle konulan cümle, hikmetli söz, darbimesel; TS **Epigrafi** a. [Fr.] epigraphie Yazıt bilimi.

AZ **Epigram** is. [Yun.] epigram. 1. Eski Yunanlılarda abideler, binalar, hediyeler vb. üzerine yazılan hatıra yazı. 2. ed. Hiciv; küçük satirik şiir, her türlü konuda yapılmış

kısa manzume; TS **Epigram** a. [Fr.] epigramme ed. Her türlü konuda yapılmış kısa manzume.

AZ **Erkək** is. erkek. 1. İnsan ve hayvanın iki cinsinden dölleyici özelliği olanı, doğurtmak nitelik ve gücü olanı. 2. Erkek anlamında (insan). 3. mec. Erkek gibi sağlam, dayanıklı, güçlü. 5. Bir yaşından büyük erkek koyun; TS **Erkek** a. 1. Yetişkin adam, bay, er kişi. 2. İnsan, hayvan ve bitkilerin dişiye dölleyecek cinsten olanı. 3. Koca. 4. biy. Sperma oluşturan organizma.

AZ **Erkəklik** is. erkeklik. 1. Erkek insan veya hayvanın hâli ve sıfatı. 2. Bulûğ çağına erme. 3. kon. Kabalık, terbiyesizlik, terbiyesizce hareket etme; TS **Erkeklik** a. 1. Erkek olma durumu. 2. Erkekçe davranış, yiğitlik, mertlik. 3. Bir erkeğin fizyolojik görevini yerine getirme gücü.

AZ **Estetik** is. [Yun.] estetikçi. Güzel sanatlarla ilgili görüş ortaya atan, bediîyatçı; TS **Estetik** a. [Fr.] esthétique 1. Sanatsal yaratının genel yasalarıyla sanatta ve hayatta güzelliğin kuramsal bilimi, güzel duyu, bedii, bediiyat. 4. fel. Güzelliği ve güzelliğin insan belleğindeki ve duygularındaki etkilerini konu olarak ele alan felsefe kolu, güzel duyu, bedii.

AZ **Eş** is. eş. 1. Benzer, çift teşkil eden iki şeyin her biri, birbirine çok benzeyen iki şeyden biri, emsal. 2. Dost, yar, arkadaş; TS **Eş** a. 1. Birbirinin aynı olan veya birbirine çok benzeyen iki şeyden her biri, benzeri. 2. Karı kocadan her biri, hayat arkadaşı, refik, refika. 3. Birlikte yaşayan dişi ve erkek hayvandan her biri. 4. İkişer kişilik gruplarla oynanan oyunlarda, ortak oynayan iki kişiden her birinin öbürüne göre durumu, partner: Brişte kuvvetli bir eş seçti. 5. hlk. Kuma, ortak. 6. hlk. Arkadaş. 7. hlk. Döl eşi.

AZ **Eşik** is. dışarı. 1. Dışarı, avlu. 2. Dışarıya çıkan, dış tarafa bakan, dışa doğru olan şey. 3. Bir şeyin dış tarafı, yerleşim yerine değil de çöl tarafa bakan, kısmı. 4. Ev, bark, aile; TS **Eşik** a. 1. Kapı boşluğunun alt yanında bulunan alçak basamak. 2. Kapı ağzında basamağın konulabileceği yer. 3. mec. Başlangıç yeri, başlangıç noktası, yakını. Dünya yeni bir ekonomik bunalımın eşiğindedir. 4. coğ. Karalar üzerinde veya deniz diplerinde birbirine komşu iki çukurluğu ayıran tümsek biçiminde, üzeri çoğu kez düz kabartılar. 5. müz. Telli çalgılarda üzerine tellerin bindiği köprü. 6. ruh b. Bir tepkinin başlamasında, ortaya çıkmasında etkili olan ruhsal, fizyolojik nokta.

AZ **Eşmə** is. eşme. 1. Eşmek fiili. 2. Bükülmüş, burulmuş, eşilip hazırlanmış hâlde; TS **Eşme** a. 1. Eşmek işi. 2. hlk. Kaynak, pınar.

AZ **Eşşəkçi** is. eşekçi. 1. kl. Eşeklere bakan, onlara hizmet eden. 2. Eşeğe binmiş kimse. 3. Eşekle yük taşıyan ve alış veriş yapan kimse; TS **Eşekçi** a. Eşeklerle yük taşıyan veya insan gezdiren kimse, merkepçi.

AZ **Etalon** is. Fr. ayar. 1. Belirlenmiş bir ölçü biriminin noksansız örneği. 2. Çalışmakta olan ölçü aletlerini kontrol etmek için kullanılan ölçü örneği; TS **Etalon** a. [Fr.] etalon Ağırlık ve uzunluk ölçüleri için kabul edilmiş yasal ölçü modeli.

AZ **Etik** is. [Yun.] kl. törebilim, etik. 1. Ahlak, ahlak bilimi. 2. Töreye uygun, ahlaka uygun; TS **Etik** a. [Fr.] éthique 1. Töre bilimi. 2. Çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü. 3. Etik bilimi.

AZ **Etnoqrafiya** is. [Yun.] budunbilim. 1. İnsanların ırklara ayrılışını, bunların nereden çıktığını, oluşumunu, yeryüzüne yayılışını, aralarındaki niteliklerini inceleyip karşılaştıran ve sınıflayan bilim, budun bilimi, ırkiyat. 2. Bir halkın, kabilenin, yerin adet, anane, kültür unsurlarının tümü; TS **Etnografya** a. (etnografya) Yun. Kavimleri karşılaştırarak inceleyen, kültür oluşumlarını araştıran bilim, budun betimi, kavmiyat.

AZ **Etüd** is. [Fr.] etüt. 1. Bir eserin ilk müsveddesi. 2. Bir meseleye ait küçük edebî eser, inceleme, araştırma tetkik. 3. Alıştırma (müzik, sahne, satranç vb.). 4. Virtüöz mahiyetinde olan küçük musiki eseri; TS **Etüt** a. [Fr.] etüde I. Herhangi bir konuda yapılan inceleme, araştırma. 2. Ön çalışma. 3. Belli bir konuyu inceleyen, araştıran eser veya yazı 4. Öğrencilerin, bir belletmenin gözetimi, denetimi altında ders çalışmaları, mütalaa, müzakere.

AZ **Ev** is. ev. 1. İnsanların barındıkları, yer, mesken, ayrıca çeşitli kuruluş ve idareleri yerleştirmek için yapılan bina; ailenin yaşadığı yer. 2. Çalışanların herhangi medeni ihtiyaçlarını karşılamak için kurulan sosyal müessese, teşkilat, yer. 3. Aile, çoluk çocuk, eş anlamında. 4. Hayvan adlarının başına. takılarak onların evcil olduğunu, ehlileşmiş olduğunu bildirir (ev heyvanı, ev guşu. vb.). 5. Bazı kelimelerin önünde o kelimelerin ifade ettiği şeylerin evle ilgili veya eve ait olduğunu, evde kullanıldığını, evde yapıldığını, hazırlandığını bildirir. bk. lanə; TS **Ev** a. 1. Yalnız bir ailenin oturabileceği biçimde yapılmış yapı. 2. Bir kimsenin veya ailenin içinde yaşadığı yer, konut, hane. 3. mec. Aile. 4. esk. Soy, nesil.

AZ **Evcik** is. evcik. 1. Küçük ev; pek sağlam olmayan kulübe. 2. Genelde kız çocuklarının ev işlerini örnek alarak kum veya topraktan ev yapıp oynadıkları oyun. 3. Temeli sağlam olmayan; TS **Evcik** a. Küçük, sevimli ev.

AZ **Evc** is. [Ar.] evc. En yüksek nokta, bir şeyin en yüksek derecesi; TS **Evc** a. [Ar.] evc esk. 1. En yüce yer. 2. gök b. Yeröte. 3. gök b. Günöte.

AZ **Evladlıq** is. evlatlık. 1. Evladın baba ve anneye olan yakınlık ilişkisi. 2. Evladın baba ve anne karşısındaki görevi. 3. Üvey evlat, birinin evlat olarak kabul ettiği kimse; TS **Evlathık** a. 1. Evlat olma durumu. 2. Küçük yaşta eve alınıp yetiştirilen kimse. 3. huk. Birinin yasayla evlat olma hakkı tanıdığı kimse.

AZ **Eyvan** is. [Far.] balkon. Genelde evin, odanın, odaların, mutfağın vb. önünde olan üstü kapalı, önü açık yer, ayazlık. bk. seyvan; TS **Eyvan** a. [Far.] eyvan 1. Teras, sundurma, ayvan. 2. Bir tarafı dışarıya açık olan oda, ayvan

AZ **Eyyam** is. [Ar.] eyyam. 1. Günler. 2. Asır, yüzyıl. 3. Zaman, devir; TS **Eyyam** ç. a. (eyya:mı) [Ar.] eyyam esk. Günler.

AZ **Əbcəd** is. [Ar.] kl. ebcet. 1. Arap alfabesinin eski sırasını gösteren sekiz sözün ve bu sıradaki birinci harfin adı. Harf sırasını daha kolay ezberlemek için düzenlenmiştir. 2. Genelde eskiden "alfabe" anlamında kullanılmıştır. 3. mec. İptidai, ilkel bilgi, malumat; TS **Ebcet** a. [Ar.] ebcet Arap alfabesinin her harfi bir rakamı karşılayan ve anlamsız sekiz kelimeden oluşan değişik bir düzeni.

AZ **Əbə** is. hlk. ebe; abla; nine. 1. Çelik çomak oyununda oyunun başladığı yer olan kazılmış küçük çukurluk. 2. Çocukların oynadıkları bir oyunda fındık, ceviz vb. içine düşürmeğe çalıştıkları çukurluk. 3. Yaşça büyük bacı (kız kardeş). 4. Babanın veya annenin annesi; TS **Ebe** a. 1. Doğum işini yaptıran kadın. 2. hlk. Büyükanne, nine. 3. Genellikle çocuk oyunlarında baş olan, diğer çocuklara veya gruba karşı cezasını çekmek ve bundan kurtulmak için tek başına bütün sorumluluğu üzerine alan çocuk, oyun ebesi.

AZ **Əbədiyyət** is. [Ar.] ebediyet. 1. Ebedilik, sonsuzluk; daimî yaşayan şey. Sonu olmayan; sonsuzluk. 2. Sonu olmayan gelecek zaman. bk. ölməzlik, ölümsüzlük; TS **Ebediyet** a. [Ar.] ebediyyet esk. Sonsuzluk.

AZ **Əczaçılıq** is. eczacılık. İlaç hazırlama, hazırlanan İlaçları kontrol etme, saklama ve satışa çıkarma işlerinin tamamı; TS **Eczacılık** a. 1. Eczacının yaptığı iş. 2.

İlaçların ve kozmetik ürünlerin üretimi, çözümlenmesi, etkinlik ve güvenilirliği ile ilgili çalışmaları yürüten, bu ürünlerin kullanıcılara iletilmesini sağlayan, ilaç ve sağlıkla ilgili konularda danışmanlık hizmeti veren sağlık mesleği.

AZ **Əda** is. [Ar.] eda. 1. Tarz, usul, yol. Hareket tarzı, davranış şekli; alışkanlık, huy. 2. Naz, iş ve. 3. Gurur, kibir. 4. İş, davranış; TS **Eda** a. (eda:) [Ar.] eda. 1. Davranış, tavır. 2. Naz, işve. 3. Anlatış biçimi, tarzı.

AZ **Ədat** is. [Ar.] edat; alet. 1. Tek başına hiçbir mana ifade etmeyen, fakat isimlere ve fiillere bağlanarak çeşitli anlamlar meydana getiren kelime. 2. Alet edevat, araç gereç; TS **Edat** a. (eda:tı) [Ar.] edat db. Tek başına anlamı olmayan, sonuna geldiği sözle cümledeki diğer kelimeler arasında ilişki kuran kelime türü, ilgeç.

AZ **Ədəb** is. adap. Ahlak kurallarına riayet, uyma, ahlak ve harekette, konuşmada nezaket, incelik; terbiye. Hürmet, saygı; TS **Edep** a. [Ar.] edeb I. Toplum töresine uygun davranma. 2. İyi ahlak, incelik, terbiye.

AZ **Ədəvat** is. [Ar.] aletler; edatlar. 1. Araçlar, araç gereçler. 2. "Edat"ın çoğulu; TS **Edevat** ç. a. (edeva:tı) [Ar.] edevat esk. Bir iş için gerekli olan malzemelerin, parçaların tümü.

AZ **Ədib** is. [Ar.] edip. 1. Yazar, edebiyatla uğraşan kimse, edebiyat sahasında uzman olan. 2. kl. Edepli, terbiyeli; TS **Edip** a. (edi:bi) [Ar.] edib esk. Edebiyatla uğraşan, edebî eser veren kimse, yazar.

AZ **Ədəbiyat** is. [Ar.] edebiyat. 1. Bir halkın, devrin veya bütün insanlığın meydana getirdiği ilmi, felsefi, edebi vb. eserlerin toplamı. 2. Estetik eserlerin hepsi. 3. Belirli bir ilim sahasını veya bir meseleyi konu alan eserler; TS **Edebiyat** a. (edebiya:tı) Ar. edebiyat 1. Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazın, gökçe yazın. 2. Bir bilim kolunun türlü konuları üzerine yazılmış yazı ve eserlerin hepsi, literatür. 3. mec. İçten olmayan, gereksiz, yapmacık, boş sözler.

AZ **Ədəbiyatçı** is. [Ar.] edebiyatçı. 1. Edebiyatla uğraşan kimse. 2. kon. Üniversitede edebiyat fakültesi öğrencisi; TS **Edebiyatçı** a. 1. Edebiyatla uğraşan kimse, yazar, yazın eri. 2. Edebiyat dersi okutan öğretmen.

AZ **Əfəndi** is. [Yun.] efendi. 1. Sünni mezhebine mensup din adamlarına verilen lakap. 2. Bir hürmet ifadesi olarak okumuş ve din adamlarının ismine takılan kelime.

3. Eskiden birine hürmetle sesleniş ifadesi. 4. kl. Türkiyeli aydınlara edilen bir hitap şekli; TS **Efendi** a. [Rum.] 1. Günümüzde bey unvanından farklı olarak özel adlardan sonra kullanılan ikinci derecede bir unvan. 2. Buyruğu yürüten, sözü geçen kimse. 3. Koca. 7. esk. Eğitim görmüş kişiler için özel adlardan sonra kullanılan unvan.

AZ **Əfkar** is. [Ar.] efkâr. Fikrin çoğulu, düşünceler, niyetler, idealler, fikirler; TS **Efkâr** ç. a. (efkâr:rı) [Ar.] efkâr esk. 1. Düşünceler, fikirler. 2. tkz. Tasa, kaygı.

AZ **Əfrad** is. [Ar.] efrad. Ferdin çoğulu. Fertler, şahıslar, kimseler; TS **Efratç**. a. (efra:dı) Ar. efrad esk. 1. Bireyler, fertler. 2. ask. Erler, erat.

AZ **Əhl** is.[Ar.] ehil. 1. ki. Sahip, bir şeyin maliki (bu anlamda bazı tamlamalarda kullanılır: 2. Bir yerde yerleşmiş, yaşayan, sakin olan. 3. Beceren, yapan, bilen kimse. 4. Ahali; TS **Ehil** a. [Ar.] ehl 1. Bir işte yetkili olan, bir işi yapan, erbap. 2. Sahip. 3. hlk. Karı kocadan her biri, eş. 4. esk. Topluluk, cemaat.

AZ**Əhli-keyf** is. [Ar.] ehlikeyif. 1. Keyfine düşkün, eğlenceye düşkün. 2. kon. Ayyaş; TS **Ehlikeyif** a. (e'hlikeyif) [Ar.] ehl + keyf mec. Rahatına düşkün kimse, keyif sahibi.

AZ**Əhliyat** is. [Ar.] ehliyet. 1. Liyakat, iktidar, salahiyet, yapabilme gücü, herhangi bir konuda yeterli olma. 2. Ehlileştirme, insana alıştırma; TS **Ehliyet** a. [Ar.] ehliyyet 1. Sürücü belgesi. 2. Ustalık, uzluk.

AZ**Əjdaha** is. [Far.] ejderha. 1. Mitolojide, yılan benzeyen; ancak dört ayaklı ve kanatlı olan ve ağzından ateşler püskürdüğüne inanılan hayali bir hayvan. 2. mec. Çok kuvvetli, büyük, heybetli, korku nedir bilmeyen, cesur şahıslar için kullanılır; TS **Ejderha** a. (ejderha:) [Far.] ejderha Türlü biçimlerde tasarlanan korkunç bir masal canavarı, ejder, dragon.

AZ **Əjdər** is. [Far.] ejderha; TS **Ejder** a. [Far.] ejder esk. 1. Ejderha. 2. Büyük yılan. ejder gibi iri yapılı ve korkunç görünüşlü.

AZ **Əkabir** is. [Ar.] ekâbir. Büyükler, ulular ("ekber"in çoğulu); TS **Ekâbir** ç. a. (ekâ:bir) [Ar.] ekabir esk. 1. Büyükler, devlet büyükleri, ileri gelenler. 2. Alay Kendini beğenmiş kimse.

AZ **Əkəlîk** is. büyüklük; tecrübelilik. 1. Kâmillik, yetkinlik. 2. hlk. Tecrübe sahibi olma durumu, görgülülük; TS **Ekelik** a. Eke olma durumu.

AZ **Əkin** is. ekin; ekme. 1. Tahl, bostan vb. ekilmiş tarla. 2. Tarlada bitmiş tahl, taneli bitkiler vb. 3. Tohum ekme işi. bk. kişt. 4. Bazı ot isimleriyle beraber kullanılarak onların aslında tarlada, ekin arasında bittiğini gösterir (akin talasi vb.); TS **Ekin** a. 1. Tahılın tarlaya atıldığı andan harman oluncaya kadar aldığı durum. 2. Kültür, hars.

AZ **Əkmək** is. ekmek. Buğday, arpa, çavdar, darı vb. gibi tahılların unundan yapılan hamurun ateşte veya fırında vb. pişmiş parçası; TS **Ekmek** a. 1. Tahıl unundan yapılmış hamurun fırında, sacda veya tandırda pişirilmesiyle yapılan yiyecek, nan, nan-ı aziz. 2. mec. İnsanı geçindirecek iş, kazanç. 3. hlk. Yemek, aş.

AZ **Əksəriyyət** is. [Ar.] çoğunluk. 1. Çokluk, en büyük kısım. 2. Ses çokluğu; TS **Ekseriyet** a. [Ar.] ekseriyyet. Çoğunluk, çokluk.

AZ **Əl** is. el. 1. Kolun bilekten tırnaklara kadar olan ve bir şey tutmak, iş yapmak, bir şeyden yapışmak için kullandığı iki organından her biri. 2. Bazı hayvanların ön ayaklarının her biri. 3. Defa, kere, sefer (genelde sayılarla kullanıldığında). 4. Katılma, ilgi. 5. Əlində, əlimdə vb. malik olma, sahip olma, iktidar, idare, bağlı olma anlamında. 6. Elle yapılan işte maharet, beceri anlamında. 7. Sıra. 8. Taraf, yan. 9...əlindən şeklinde kullanıldığında sebep bildirir. 10. əldə a-Mevcut, bilinen. b-mat. Toplama işlemi yapılırken bir alt basamaktan bir üst basamağa geçirilmek üzere artan sayı. 11. Birçok küçük alet ve makinaların küçük olduğunu, el ile veya elde kullanıldığını bildirir (el arabası, el feneri, el terazisi vb.) 12. Elde büyütülmüş, insana alıştırmış, ehlileştirilmiş hayvan anlamında; TS **El** a. 1. anat. Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü. 2. Sahiplik, mülkiyet. 3. Kez, defa: İki el silah sesi duyuldu. 4. İskambil oyunlarında oynama sırası. 5. İskambil oyunlarında her bir tur. 6. Bazı nesne ve araçların tutmaya yarayan bölümü.

AZ **Əlçim** is. tutam. Bir seferde elde tutularak çıkıkta (cehre) ip haline getirilen yün. bk. elçin; TS **Elçim** a. hlk. 1. Bir defada ele alınabilecek kadar az olan nesne. 2. Tutam, bir demet, bir parça.

AZ **Əlif** is. [Ar.] elif. 1. Eski alfabenin ilk adı. 2. mec. Düzgün, uzun, mütenasip; TS **Elif** a. [Ar.] elif Arap alfabesinin ilk harfinin adı.

AZ **Əlifba** is. [Ar.] alfabe. 1. Alfabe, alfabe harfleri sırası takımı. 2. İlk, ilk bilgileri öğreten kitap. 3. mec. en basit, en sade, herkesçe bilinen; TS **Elifba** a. (elifba:) [Ar.] elif + bā Arap alfabesi.

AZ **Əliuzunluq** is. uzun kolluluk; hırsızlık; kavgacılık. 1. Kollarının uzun olması hâli. 2. Başkalarının malını eline geçirmeğe, çalmaya uğraşan kimsenin davranışı. 3. Kavga çıkarmaya meyillilik; TS **Eli uzunluk** a. Eli uzun olma durumu.

AZ **Əllik** is. eldiven, ellik; kulp; kabza. 1. Dış etkilerden korumak için ele giyilen kumaş, deri veya kauçuktan yapılan el giysisi; bir iş esnasında ele giyilen şey. 2. Bir şeyin el ile tutulan yeri, kulpu, desteği. 3. Bakır maşrapa. 4. Sap, kol; TS **Ellik** a. hlk. 1. Eldiven. 2. Ekin biçerken sol elin parmaklarına geçirilen, eldiven biçiminde, tahtadan yapılan bir araç. 3. den. Yelken dikenlerin kullandığı, madenî yüksüğü olan meşin eldiven.

AZ **Əlyazısı** is. el yazması. El ile yazılmış metin, kitap vb.; TS **El yazısı** a. 1. Kalemle yazılan yazı.. 2. Harflerin bitleştirilerek yazılmasıyla oluşan bir yazı türü.

AZ **Əmanət** is. [Ar.] emanet, dayanıksız; TS **Emanet** a. (ema:net) [Ar.] emanet 1. Birine geçici olarak bırakılan ve teslim alınan kişice korunması gereken eşya, kimse vb., inam, vedia. 2. Bir kimse ile birine gönderilen şey. 3. Eşyanın ücret karşılığı geçici bir süre bırakıldığı yer. 4. Can, ruh: Allah emanetini alsın da kurtulayım.

AZ **Əmək** is. emek. Çalışma, bir işin yapılmasında sarf edilen beden ve zihin gücü; zahmet; TS **Emek** a. 1. Bir işin yapılması için harcanan beden ve kafa gücü, zahmet. 2. Uzun ve yorucu, özenli çalışma. 3. top. b. İnsanın bilinçli olarak belli bir amaca ulaşmak için giriştiği hem doğal ve toplumsal çerçevesini hem de kendisini değiştiren çalışma süreci.

AZ **Əməl** is. [Ar.] iş; davranış; oyun; işlem. 1. Faaliyet, meşgale, görev. 2. İcraat, yerine getirme. 3. Hareket. 4. mec. Hile, tuzak, oyun, şeytanlık anlamında. 5. Matematikte dört işlem; TS **Emel** a. [Ar.] emel Gerçekleştirilmesi zamana bağlı istek.

AZ **Əmiş** is. emiş; emişme (vakti). 1. Emmek işi, emmek fiili. 2. Emme zamanı (kuzuların); TS **Emiş** a. Emme işi.

AZ **Əmmə (II)** is. emme. Emmek fiili; TS **Emme** a. 1. Emmek işi. 2. Boruda akan sıvının oluşturduğu çekiş. 3. Bir deponun böyle bir çekilme ile doldurulması işlemi. 4. fiz. Soğurma. 5. tek. Petrol ile ilgili işlemlerde bir akışkanın çekilişi.

AZ **Əmniyyət** is. [Ar.] emniyet. 1. Güvenlik, korkusuzluk, güvenlilik, sakinlik, sosyal asayiş. 2. Koruyucu, bir makinede aletin düzenli çalışmasını ve güvenliğini sağlayan parça. 3. İnanma, itimat, güvenme; TS **Emniyet** a. [Ar.] emniyyet 1. Güvenlik. 2. Güven, inanma, itimat. 3. Polis işleri. 4. Güvenlik işlerinin yürütüldüğü yer. 5. Bir araçta güven sağlayıcı parça.

AZ **Əmsal** is. [Ar.] kl. emsal, katsayı. 1. Benzer, eş. 2. Örnek, eş. 3. mat. Cebirde sayı veya harflerin toplanması. fiz. Bir şeyin sayılabilen, ölçülebilen veya azalıp çoğalabilen durumu, kemiyet, miktar, kantite. Bulmak istenen sayıyı bulmak için belirli bir miktarla çarpılacak sayı. Fizikî bir cismin herhangi bir özelliğini tayin eden miktar, sayı. fiz. Cisimlerin fiziksel özelliklerini belirten değişmeyen büyüklükler; TS **Emsal** a. (emsa:li) [Ar.] emsal 1. Benzer, eş, denk. 2. Yaşıt. 3. Örnek. 4. mat. esk. Katsayı.

AZ **Əmzik** is. emzik. 1. Süt çocuklarını avutmak için verilen kauçu meme. 2. İçinde süt, çay vb. olan şişeni başına geçirilen ağzı meme şeklinde ola lastik, biberon. 3. Meme ucu; TS **Emzik** a. 1. Süt çocuklarını oyalamak için ağızlarına verilen kauçuk meme. 2. Beslemek için süt çocuklarına meme yerine emdirilen ağzı kauçuklu süt şişesi, biberon. 3. İbrik, çaydanlık, testi vb. kapların, suyu azar azar akıtmaya yarayan içi delik uzantısı, ibik. 4. hlk. Sigara ağızlığı.

AZ **Əndazə** is. [Far.] endaze; endam; sınır. 1. Kâğıt veya kartondan vb. kesilmiş elbise ölçüsü. 2.65 cm uzunluğunda ölçü birimi. 3. Duruş; vücut yapısı. 4. mec. Had, hudut; TS **Endaze** a. (enda:ze) [Far.] endaze esk. 1. 65 santimetrelik uzunluk ölçüsü. 2. mec. Ölçü.

AZ **Əndərun** is. [Far.] enderun. 1. İç, içeri. 2. Farsların evinde aile ve kadınlara ait bölüm. 3. Genelde oda anlamında; TS **Enderun** a. [Far.] enderün tar. 1. Saraylarda harem ve hazine dairelerinin bulunduğu yer. 2. Büyük sarayların iç bölümü. 3. Devlet görevlilerini yetiştiren okul.

AZ **Əngəl** is. engel; hastalık; aksaklık. 1. Bir şeyin meydana gelmesine, oluşmasına veya ertelenmesine sebep olan şey; zorluk, müşkülât. 2. kon. İllet, hastalık, kusur anlamında. 3. Pürüz, yetersizlik, eksiklik, noksan; TS **Engel** a. 1. Bir şeyin

gerçekleşmesini önleyen sebep, mâni, mahzur, müşkül, pürüz, mânîa, handicap. 2. Hemzemin geçitlerde kara yolu güvenliğini sağlamak için kullanılan açılır kapanır düzenek, bariyer. 3. Herhangi bir yolu kapamak için konulan nesne, bariyer. 4. Kara yollarının kenarlarına yapılan korkuluk, bariyer. 5. sp. Engelli koşullarda, her yarışçının üzerinden atlaması gereken tahta düzenek, bariyer.

AZ **Ənik** is. enik. Köpek yavrusu; TS **Enik** a. 1. Kedi, köpek vb. çok memeli hayvanların yavrusu. 2. argo Çocuk.

AZ **Ənsar** is. [Ar.] ensar. 1. Yardımcılar. 2. Hz. Muhammed'e yakınlık gösteren ve yardım eden Medine Müslümanları. 3. Taraftar; TS **Ensar** ç. a. (ensa:rı) [Ar.] ensār din b. Hz. Muhammed'e hicret zamanında yardım eden Medineliler.

AZ **Ər** is. er. 1. Kadının kanuni kocası. 2. sf. Sözüne güvenilen, mert; kahraman, yiğit; TS **Er** a. 1. Erkek. 2. mec. İşini iyi bilen, yetenekli kimse. 3. sf mec. Kahraman, yiğit. 4. ask. Rütbesiz asker, nefer. 5. hlk. Koca.

AZ **Ərbab** is. [Ar.] kl. sayın. 1. Ağa, cenap, saygın birinin lakabı. 3. Ehil, muktedir, becerikli; layık; TS **Erbap** a. (erba:bı) [Ar.] erbab Bir işten anlayan, bir işi iyi yapan kimse.

AZ **Ərdəm** is. erdem. 1. Hüner, beceri, sabır, heves, havsala. 2. Ahlakça üstün sayılan yiğitlik, doğruluk, alçak gönüllülük, yardımseverlik vb. vasıf ve değerlerin hepsi, fazilet; TS **Erdem** a. 1. Ahlakın övdüğü iyi olma, alçak gönüllülük, yiğitlik, doğruluk vb. niteliklerin genel adı, fazilet. 2.fel İnsanın ruhsal olgunluğu.

AZ **Ərgənlik** is. ergenlik. 1. Evlenebilecek çağa gelmiş lakin evlenmemiş delikanlının veya kızın hâl ve sıfatı, bekârlık. 2. Genç kız ve erkeklerin yüzünde oluşan sivilceler; TS **Ergenlik** a. 1. Cinsel organların fizyolojik gelişmesiyle başlayan, bülüğa ermişlikle yetişkinlik arasındaki dönem, yeni yetmelik, ergenlik çağı. 2. Çocukluk çağından yetişkinlik çağına geçen kimselerin yüzünde çıkan sivilceler.

AZ **Əriştə** is. [Far.] erişte. 1. Hamurdan kesilen ev makarnası. 2. Erişte ile pişirilen sulu yemek, çorba; TS **Erişte** a. (eri'şte) [Far.] rişte 1. İnce ince kesilip kurutulan hamur. 2. hlk. Deniz yosunu.

AZ **Ərk** is. naz. I. Bir şahsın yaş itibarıyla büyük olması, yakın akrabalığı veya dostluğu sebebiyle başka birisine karşı serbestçe davranmasına, nasihat etmesine,

kızmasına vb. imkân sağlayan yakınlık münasebeti, yakın ilgi; TS **Erk** a. 1. Bir işi yapabilme gücü, kudret, iktidar. 2. mec. Sözü geçerlik, istediğini yaptırabilme gücü, nüfuz. 3. top. b. Bir bireyin, bir toplumun, başka birey, küme veya toplumları egemenliği, baskısı ve denetimi altına alma, hürriyetlerine karışma ve onları belli biçimlerde davranmaya zorlama yetkisi veya yeteneği.

AZ **Örkan** is. [Ar.] ç. erkân; edep. 1. Yüksek vazifeli devlet memurları, devleti idare eden kimseler, bakanlar, reisler. 2. mec. kon. Edep, terbiye kuralları, yol yordam; nezaket; TS **Erkân** ç. a. (erkâ:nı) [Ar.] erkân I. Bir topluluğun ileri gelenleri, büyükler, üstler. 2. Yol, yöntem. 3. ask. General veya amiral aşamasındaki askerler. .

AZ **Örlik** is. kocalık; yiğitlik; ergen. 1. Kocanın kendi eşine olan davranışı, vazifesi, hakkı. 2. Mertlik, yiğitlik, namusluluk; TS **Erlük** a. 1. Erkeklik, yiğitlik. 2. ask. Er olma durumu.

AZ **Ösas** [Ar.] is. esas. 1. Temel, özül. 2. mec. Bir şeyin temeli, temelini teşkil eden şey; kök. 3. Asıl, hakikat. 4. Temel. 5. Bir hareketin davranışın doğruluğunu, gerçekliğini izah eden, bir temele dayayan, doğruluğunu ispat eden sebep, delil, ispat. 6. esaslar şeklinde; prensipler (bir fikirde). 7. gr. Sözü, kelimenin kökü. 8. kim. Asitlerle birleşince oksit meydana getiren tuz. 9-mat. Geometrik bir cismin yüksekliğine dik olan tarafı; TS **Esas** a. (esa:sı) [Ar.] esas I. Bir şeyin özünü oluşturan ana öge, temel. 2. Bir iş veya sözde doğru biçim: Bu işin esası böyle değil.

AZ **Ösarıs**. eser. İnsan emeği, insan meydana getirdiği, ortaya koyduğu, icat ettiği şey, yapıt; TS **Eser** a. [Ar.] eşer I. Emek sonucu ortaya konan ürün, yapıt. 2. Yayın, kitap, yapıt. 3. İz, işaret, im. 4. Soyut kavramlarda belirti.

AZ **Ösği** is. paçavra; eski. 1. Eskimiş şeyler, çaput. 2. Bebekleri sarmak için kullanılan kundak bezi. bk. əski; TS **Eski** sf. 6. a. Çok kullanmaktan yıpranmış, harap olmuş şey. 7. a. alay Herhangi bir görevden düştüğü veya durumunu yitirdiği için bir kimsenin eski saygınlığının kalmadığı durumlarda kullanılan bir söz.

AZ **Ösğiçi** is. eskici. 1. Eski elbise, ev eşyası vb. alıp satan kimse. 2. Antikacı; TS **Eskici** a. 1. Her türlü eski eşya alım satımıyla uğraşan kimse. 2. Eskimiş ayakkabıları onaran kimse.

AZ **Öskiklik** is. eksiklik. 1. Yetmezlik, noksanlık, azlık, kusurlu olma durumu. 2. Kusur, noksan, yetmeyen taraf. 3. Alçaklık, rezalet, hakaret. 4. Yokluk, olmama

durumu; TS **Eksiklik** a. Eksik olma durumu, eksik olan miktar, noksan, nakisa, fıkdan.

AZ **Əsnaf** is. [Ar.] ç. esnaf. Sınıflar, sanatkâr, özel sanatla geçimini sağlayan; TS **Esnafe** a. [Ar.] eşnâf. 1. Küçük sermaye ve zanaat sahibi. 2. mec. Başlıca düşüncesi, mesleğinin bütün İnceliklerinden yararlanıp bunları karşısındakinin zararına kullanarak ve meslekte kötü örnek oluşturarak çok para kazanmak olan kimse. 3. a. argo. Kötü yola sapmış olan kadın.

AZ **Əşkal** is. [Ar.] ç. eşkal. Şekiller, biçimler, görüntüler; TS **Eşkâl** a. (eşkâ:li) [Ar.] eşkâl esk I. Dıştan görünüş. 2. Biçim. 3. Kılık.

AZ **Ət** is. et. 1. İnsan ve hayvanların derileri ile kemikleri arasında kalan kas ve yağ tabakalarından oluşan madde. İnsan ve hayvan vücudunun yumuşak kısımları. 2. Kesilmiş hayvan vücudunun yemekte kullanılan kısmı. 3. Vücut, endam anlamında. 4. Meyvenin kabuğunun altında olan ve yenilen kısım; TS **Et** a. 1. İnsanlarda, hayvanlarda deri ile kemik arasındaki kas ve yağdan oluşan tabaka: Bu koyunda hiç et yok, pek zayıf 2. Kasaplık hayvanlardan sağlanan kaslardan oluşmuş besi maddesi. 3. Ten. 4. Meyvelerde çekirdekle deri arasındaki bölüm.

AZ **Ətək** is. etek. 1. Elbisenin belden aşağıya doğru sarkan kısmı. 2. Dağın, yamacın ve genelde yüksek yerlerin aşağı tarafları. Bir yere yakın olan, yan, yakın taraf. 3. Ağaç dallarının aşağı eğilen kısımları, alçak tarafları. 4. "Bir" sözü ile birlikte belirli olmayan miktarda çokluk bildirir; TS **Etek** a. 1. Bedenin belden aşağısına giyilen, değişik biçimlerde, genellikle kadın giysisi, eteklik. 2. Giysinin belden aşağıda kalan bölümü. 3. Giysinin alt kenarı. 4. Çadır, kanepa örtüsü gibi kumaştan olan şeylerin yere sarkan bölümü. 5. Dağ, tepe, yığın vb. yamaçlı şeylerin alt bölümü. 6. Yağmur sularının, çatının bazı yerlerinden içeri sızmasını önlemek için yapılan saç örtü: Baca eteği. Boru eteği. 7. argo Edep yeri.

AZ **Ətlik** is. etlik. bk. ətdik, əttik; TS **Etlik** a. hlk. 1. Kış için etinden kıyma, kavurma, pastırma ve sucuk yapılan semiz hayvan. 2. Buzdolabında et koymak için ayrılmış yer.

AZ **Ətraf** is. [Ar.] etraf. 1. Taraflar, yönler. 2. Dört taraf, yöre, çevre. 3. Yanlar. 4. Yakında olan yerler. 5. Yakın, bir şeyin yakınında olan. 6. etrafında... hususunda...; TS **Etrafe** ç. a. (etra:fi) [Ar.] elrâf I. Yanlar, taraflar. 2. Çevre. . 3. Bir kimsenin sürekli ilişkide bulunduğu kimseler, yakınlar, muhit.

AZ **Əyalət** is. [Ar.] eyalet. 1. tan Bir valinin idaresi altında olan ülke. 2. Bazı devletlerde federe bölgeler; vilayet. 3. Büyük merkezlerden uzak olan yer; TS **Eyalet** a. (eya:let) [Ar.] eyalet 1. Çoğunlukla valilerce yönetilen ve yönetim bakımından bir tür bağımsızlığı olan yönetim bölgesi. 2. tar. Osmanlı Devleti'nde en büyük sivil veya askerî yönetim bölgesi

AZ **Əyilim** is. eğilim. 1. Eğim, meyil, eğiklik, iniş, aklan, şev, yamaç; akıntı. 2. tıp. Eğme, eğilme; TS **Eğilim** a. 1. Bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelme, meyil, temayül. 2. Belirli bir siyasi görüşe veya düşünceye yakın olma durumu, tandans. 3. Para piyasalarında zamanla oluşan değişim, alım satım işlemleriyle ilgili iniş çıkış seyri.

AZ **Əylənmə** is. eğlenme. Şenlenmek, hoşça vakit geçirmek fiili; TS **Eğlenme** a. 1. Eğlenmek işi. 2. Neşeli, hoşça vakit geçirme. 3. Alay etme. 4. Oyalanma.

AZ **Əymə** is. eğme. 1. Eğmek fiili. 2. Tırpanla biçilen buğday vb. saplarını toplamak için kullanılan çatal ağaç. 3. Beşikte kullanılan kavis şekilli ağaç; TS **Eğme** a. Eğmek işi.

AZ **Əyrilik** is. eğrilik. 1. Eğri şeyin hâli, durumu 2. mec. Hile, şeytanlık, dalavere, fırıldak; doğru, namuslu yolda yürümeme; TS **Eğrilik** a. Eğri olma durumu.

AZ **Əyyam** is. [Ar.] eyyam. 1. Günler. 2. Devir, zaman; TS **Eyyam** ç. a. (eyya:mı) [Ar.] eyyam esk. Günler.

AZ **Əzbər** is. [Far.] ezber. 1. Bir şeyi, metni, yazıyı hafızaya naklederek aslına bakmadan okuyabilecek derecede öğrenme, hafızada tutma. 2. bk. əzbərdən; TS **Ezber** a. [Far.] ezber 1. Bir metni veya bir sözü eksiksiz tekrarlayabilecek biçimde akılda tutma. 2. Ezberleme ve akılda tutma yeteneği. 3. esk. Ezber edilecek ders.

AZ **Əzbərçi** is. ezberci. 1. Dersini veya herhangi bir konuyu anlamadan kelime kelime belleğinde tutan kimse. 2. Çok okumuş, ama okuduğunu hiçbir tenkit süzgecinden geçirmeden öylece benimsemiş, kabullenmiş kimse için söylenir; TS **Ezberci** a. Dersini veya herhangi bir konuyu anlamadan kelime kelime belleğinde tutan kimse.

AZ **Əzəl** is. [Ar.] ezel. 1. Başlangıcı olmayan, başı öncesi olmama. 2. Evvel, ileri, evvelce, önce; ilk, birinci. 3. əzəllər şeklinde: öncelerde, geçmişte, önceler; TS **Ezel** a. [Ar.] ezel Başlangıcı belli olmayan zaman, öncesizlik.

AZ **Əzinti** is. kırıntı; batık; eziklik. 1. Ezilip ufalanmış şeyler. 2. Çökük, batık yer. 3. Vücutta hissedilen eziklik, yorgunluk, bitkinlik.; TS **Ezinti** a. 1. Açlık etkisiyle midede duyulan tedirginlik. 2. Korku veya heyecan sebebiyle duyulan eziklik, sıkıntı.

AZ **Əzmə** is. ezme. 1. Ezmek fiili. 2. Ezilmiş meyve veya sebze hamuru; püre. 3. Karaciğer kıymasından yapılan bir yemek adı; TS **Ezme** a. 1. Ezmek işi. 2. Sebzelerin ezilmesiyle yapılan meze. 3. Soğan ve domatesin çok küçük parçalara bölünmesiyle hazırlanan bir meze türü. 4. Bitkilerin etli ve yumuşak kısımlarını macun kıvamına getirmek üzere parçalama, katı ve telsel kısımlarını süzerek ayıklama işlemi.

AZ **Fahişəlik** is. fahişelik. 1. Para karşılığı, erkeklerin cinsel zevklerine hizmet etme, vücudunu erkeklere veren kadının bu işi kendine meslek edinmesi durumu, orospuluk. 2. mec. Kalleşlik, döneklik; TS **Fahişelik** a. Hayat kadınlığı.

AZ **Fail** sf. [Ar.] kl. fail. 3. is. dbl. İş yapan, özne, süje; TS **Fail** sf. (fa:il) [Ar.] fiil esk. 2. a. db. Özne. 3. a. huk. Hukuki sonuç doğuracak bir suç işleyen kimse.

AZ **Faiz** is. [Ar.] yüzde; faiz. 1 . Herhangi bir birimin yüzde biri, yüzde (%). 2. Kapitalin her yüz lirasından (manalından) elde edilen gelir. 3. Borç verilen birinden buna karşılık alınan para. 4. Gelirden alınan pay; TS **Faiz** a. (fa:iz) [Ar.] fâiz ekon. 1. İşletmek için bir yere ödünç verilen paraya karşılık alınan kâr, getiri, ürem, nema. 2. Kapitalist ekonomide, artık değerın değişikliğe uğramış biçimi olarak paranın fiyatı, kiralanan paranın kira bedeli.

AZ **Faksimila** is. [Lat.] tıpkıbasım. 1. Yazı ve resimde kopya, suret, faksimile. 2. Birinin imzasının klişesi, mührü; TS **Faksimile** a. [Fr.] fac-similé. Tıpkıbasım.

AZ **Fal** is. [Ar.] fal. 1. Falcıların gelecekte veya geçmişte olmuş yahut olacak şeyleri öğrenmek gayesiyle başvurdıkları çeşitli yollar (yıldız, kahve vb. falı) 2. mec. kl. Baht, talih, uğur; TS **Fal** a. [Ar.] fâl. Geleceği öğrenmek, şans ve kısmeti anlamak amacıyla oyun kâğıdı, kahve telvesi, el ayası vb.ne bakarak anlam çıkarma, bakı.

AZ **Falaqqa** is. [Ar.] falaka. 1 . Bir sıruk ve uçlarına bağlanmış ipten oluşan, ayağa geçirilip ipi bükülerek sıkıştırılan ceza aleti. Bu sıkıştırmadan sonra ayaklara değnek vurulur. 2. Genellikle eskiden suçluları cezalandırmak için kullanılan alet ve ceza usulü; TS **Falaka** a. (fala'ka) [Ar.] falaka. 1. Ceza olarak ayak tabanlarına vurmakta kullanılan, ayakları uygun bir durumda sıkıştırıp tutan, kalınca bir sopa ile

bunun iki ucuna bağı bir ipi olan cezalandırma aracı. 2. Bu araçla uygulanan dayak cezası. 3. Bazı kaldıraçlarda kullanılan ucu iple bağı ağaç parçası.

AZ Familiya is. [Lat.] soyadı; aile. 1. Herkesin ailece anılmasına yarayan öz adından sonraki adı, aile adı; babadan, bazen de anneden evlatlara geçerek şahıs isimlerine takılan ad. 2. Familya, soy sop, aile, aile bireyleri. 3. Hısım akraba, yakınlar, yakın kimseler; **TS Familiya** a. (fami'lya) [İt.] famiglia. 1. Aile. 2. biy. Birçok ortak özelliği sebebiyle bir araya getirilen cinslerin topluluğu, fasile. 3. hlk. Karı, eş.

AZ Fantastika is. [Yun.] fantastika; hayalî. 1. Hayalde oluşan düşünceler, konular, tasavvurlar; hayalî tasavvur, gerçek durumun mübalağalı, abartılı bir şekilde tasviri. 2. ç. kon. Hadiselerin abartılı bir şekilde tasvir edildiği eserler. 3. Gerçekte mevcut olmayan, gerçek dışı, hayal gibi görünen şey; **TS Fantastik** sf [Fr.] fantastique. 2. a. ed. XVIII. yüzyıldan başlayarak Fransa'da gelişen bir edebî tür.

AZ Fantastiklik is. fantastiklik. 1. Hayal mahsulü oluş; acayiplik. 2. Olmayacak cinsten olma, hamlık. 3. Doğa üstü oluş; **TS Fantastiklik** a. Hayalîlik.

AZ Fantazi is. [Yun.] fantezi; hayal. bk. fantaziya; **TS Fantezi** a. [Fr.] fantaisie 1. Sonsuz, sınırsız hayal, fantazy. 2. Değişik heves, değişik beğeni, değişik düşünüş. 4. müz. Serbest biçimli beste veya alaturkada serbest biçimli şarkı.

AZ Fantaziya is. [Yun.] fantezi; hayal. 1. Hayalî olarak bir şeyi yaratma, tasavvur etme becerisi. 2. Hayal unsuru. 3. Ham hayal, boş hayal. 4. müz. Serbest bir şekilde iritcalen söylenen eser. bk. fantazi; **TS Fantazy** a. [Rum.] Fantezi.

AZ Fantom is. [Yun.] fiz. tıp. fantom. 1. Aslı olmayan görüntü; hayal, hayalet. 2. Vücudun veya herhangi bir vücut parçasının modeli; yapma model, üzerinde öğretimveya pratik yapma gayesiyle kullanılan manken; **TS Fantom** a. [Fr.] fantôme. Hayalet.

AZ Farə is. [Ar.] hay. b. fare. bk. sıçan, siçan; **TS Fare** a. (fa:re) Ar. fure hay. b. I. Sıçangillerden, küçük vücutlu, kemirgen, memeli hayvan (Mus). 2. bl. Düz bir yüzey üzerinde yuvarlanan bir top aracılığıyla imlecin hareketini sağlayan elektronik araç.

AZ Fars is. [Lat.] tiy. fars. 1. İlkel, yalın ve kaba çizgilerle güldürme öğelerini unsurlarını kullanan, bazen inanırlığın sınırını aşan, güldürmeyi gaye edinen ve gerçekte sınırlanmamış oyun türü. 2. Eğlenme, alay; **TS Fars** a. [Fr.] farce tiy. Güldürü.

AZ **Fasıl** is. [Ar.] ayıran. "fasl"dan. Bölen, aralayan; TS **Fasıl** a. [Ar.] fasl. 1. Bölüm, kısım, devre. 2. Dönem, devre. 3. Belli bir sürede yapılan iş, karşılaşılan durum veya olay. 4. ekon. Bütçede ayrı ayrı gösterilen bölümler. 5. müz. Peşrev, nakış, şarkı, saz semaisi vb. parçaların belli bir sıraya göre çalınıp söylenmesi. 6. tiy. Orta oyununa başlamadan önce saz takımının çaldığı köçek havası ve curcuna. 7. tiy. esk. Osmanlı ve Arap tiyatrosunda oyunun perde bölümü.

AZ **Fauna** is. [Lat.] fauna. (Eski Roma mitolojisinde hayvan sürüleri tanrıçası.) 1. Yer küresinin belirli bir sahasında görülen hayvanlar. 2. Herhangi bir ülkenin, bölgenin veya jeolojik devrin bir coğrafi bölgesinde olan hayvanlar kompleksi. 3. Katmanların veya çöküntüler arasında kalan organizma kalıntılarının tamamı; TS **Fauna** a. [Lat.] hay. b. Direy.

AZ **Fayton** is. [Yun.] (mitolojik ad Phaeton'dan) fayton. 1. Körüklü, dört tekerlekli, atla çekilen açık binek arabası. 2. Üstü açık küçük otomobil; TS **Fayton** a. [Fr.] phaëton I. Tek körüklü, dört tekerlekli, genellikle çift atlı binek arabası, payton. 2. hay. b. Perde ayaklılardan, sıcak deniz kıyılarında yaşayan, uzun kuyruklu bir kuş (Phaeton).

AZ **Faza** is. [Yun.] faz. 1. Herhangi bir olayın vb. gelişmesinde geçen zaman, devir, merhale, evre. 2. jeol. Mineral katmanlarının hangi karakterde olduğunu belirleyen küçük zaman dilimi. 3. astr. Ayın ve gezegenlerin güneşin hareketlerine göre meydana getirdikleri zaman dilimleri. 4. el. Jeneratörde bobinin dışındaki bir bölüm ve onu birbirine bağlayan elektrik akımını geçirip ileten teller; TS **Faz** a. [Fr.] phasefiz. Elektrik geriliminde evre.

AZ **Fenomen** is. [Yun.] fenomen. 1. Şaşılacak olay, harikulade bir olay, olgu. 2.fel. Görüngü, gözlenebilen olay. 3. Belli bir hastalığı ya da patolojik durumu işaret eden belirti; bulgu, fenomenon; TS **Fenomen** a. [Fr.] phènomâne 1. Olay. 2.fel. Görüngü.

AZ **Fetiş** is. [Lat.] fetiş.1.İptidai (ilkel) topluluklarda put olarak kabul edilen suretler, uğur atfedilen eşya, aşırı tutkunluk gösterilen eşya veya kişi, put. 2. mec. Körü körüne inanılan ve kabul edilen şey; TS **Fetiş** a. [Fr.] fétiche I. top. b. Put. 2. Uğurlu sayılan şey. 3, mec. Tapınırcasına sevilen şey veya kimse. 4. mec. Saplantılı bir biçimde cinsel coşku uyandıran karşı cinse ait elbise, ayakkabı vb. eşya.

AZ **Feyz** is. [Ar.] feyz. 1. Nimet, bereket, refah, bolluk. 2. İnsanın herhangi maddi ve manevî ihtiyaçlarına cevap veren, ona zevk veren, memnunluk yaratan, faydalı şey,

feyiz. 3. İlim, irfan; TS **Feyiz** a. [Ar.] feyi 1. Verimlilik, gürlük, ongunluk, bereket. 2. Artma, çoğalma. 3. İlerleme, kültürel gelişme, olgunluk. 4. Manevi haz, mutluluk, iç huzuru.

AZ **Fədain** is. [Ar.] fedai. 1. Bir gaye uğruna canını vermeğe hazır kimse. 2. Güney Azerbaycan'da 1905-1911 yılları arasında yürütülen Settar Han-Bağır Han (Meşrutiyet Harekâtı) döneminde Güney Azerbaycan uğruna çarpışmak için kurulan gizli teşkilat ve bu teşkilata gönül veren kimse; TS **Fedai** a. (feda:i:) [Ar.] fidā' 1. Bir ülkü uğruna tehlikeli işlere girişerek canını esirgemeyen kimse, serdengeçti. 2. Bir kimseyi veya bir yeri koruyan kimse.

AZ **Fəxriyə** is. [Ar.] ed. fahriye. 1. Orta Çağ'da Doğu'da ve Azerbaycan edebiyatında mesnevi, gazel vb. türlerinde şairlerin kendi faziletlerinden, güzel yönlerinden, hünerlerinden, cömertliklerinden bahseden lirik şiir. 2. Divan edebiyatında şairlerin kendi özelliklerinden övünerek söz ettikleri manzume veya manzumenin bir bölümü; TS **Fahriye** a. [Ar.] fabriyye ed. Divan edebiyatında şairlerin kendi özelliklerinden övünerek söz ettikleri manzume veya manzumenin bir bölümü.

AZ **Fəqirlik** is. kl. fukaralık. Fakirlik, sessizlik, acizlik, zavallılık; TS **Fakirlik** a. 1. Yoksulluk. 2. Verimsizlik, kısırlık: Toprağın fakirliği. 3. Yetersizlik.

AZ **Fəlakət** is. [Ar.] felaket. 1. Bela, musibet, afet, çok zarar ve sıkıntı doğuran durum. 2. Trafik kazası, üzücü hadise; TS **Felaket** a. (fela:ket) [Ar.] felâket 1. Büyük zarar, üzüntü ve sıkıntılara yol açan olay veya durum, yıkım, bela.

AZ **Fəlc** is. [Ar.] felç. Vücutta bir tarafın hareketsiz kalması, inme; TS **Felç** a. [Ar.] felc tıp 1. İnme. 2. mec. İşlemez durumda olma.

AZ **Fələk** is. [Ar.] felek. 1. Gök, sema, asuman, gök kubbesi. 2. mec. Kader, alın yazısı, yazgı, tecelli. 3. Kader, kısmet, talih, baht; TS **Felek** a. [Ar.] felek esk. 1. Gök, gökyüzü, sema. 2. Dünya, âlem. 3. Talih, baht, şans. 4. Askerî mızıkada zilli bir müzik aracı.

AZ **Fəllah** is. [Ar.] fellah. "felahat"ten. Ziraatçı, çiftçi; TS **Fellah** a. (fellah) Ar. fellāh. esk. 1. Çiftçi. 2. Mısır köylüsü. 3. Arap.

AZ **Fəlsəfə** is. [Yun.+Ar.] felsefe. 1. Madde ve hayatı, onların belirtilerini, sebep ve sonuçlarını inceleyen ilim dalı. 2. Bir filozofun, düşünürün felsefi görüşü. 3. Herhangi bilim sahasının vb. temelini oluşturan metodolojik prensipler. 4. kon.

Yapılamayan, gerçek dışı, gereksiz, lüzumsuz konuşma(lar); muhakeme; TS **Felsefe** a. [Ar.] felsefe 1. Varlığın ve bilginin bilimsel olarak araştırılması. 2. Bir bilimin veya bilgi alanının temelini oluşturan ilkeler bütünü. 3. Bir filozofun, bir felsefe okulunun, bir çağın öğretisi. 4. Dünya görüşü 5. Bir konuda soyut düşünüş.

AZ **Fəlsəfəçi** is. [Yun.] filozof; TS **Felsefeci** a. 1. Felsefe incelemeleri yapan kimse. 2. Felsefe öğretmeni.

AZ **Fəlsəfəçilik** is. [Yun.] filozofluk; TS **Felsefecilik** a. 1. Felsefeci olma durumu. 2. Felsefecinin yaptığı iş.

AZ **Fənar** is. [Yun.] fener. 1. Caddelerin ışıklandırılmasında kullanılan gazyağı ile kullanılan aydınlatma cihazı. 2. İçinde ışık kaynağı olan şeffaf muhafaza. 3. Elektrik lambası; TS **Fener** a. [Rum.] 1. Saydam bir maddeden yapılmışveya böyle bir madde ile donatılmış, içinde ışık kaynağı bulunan aydınlatma aracı. 2. Gemilere yol gösteren ışık kulesi.

AZ **Fənarçı** is. kl. fenerci. 1. Sokak lambalarının yakılması ve onarımıyla ilgilenen kimse. 2. Eskiden yolu aydınlatmak için nüfuzlu şahısların yanında fener taşıyan kimse. 3. Elinde fener dolaştıran kimse; TS **Fenerci** a. 1. Fener yapan veya satan kimse. 2. Deniz feneri bekçisi. 3. esk. Sokak fenerlerini yakan kimse.

AZ **Fənd** is. [Far.] fent. 1. Hile, dalavere, kelek, tuzak, dolap. 2. Spor müsabakalarında rakibi yanıltmak için tatbik edilen yoll; TS **Fent** a. [Far.] fend. esk. Düzen, hile.

AZ **Fənn** is. [Ar.] fen. 1. İlim, bilim sahası. 2. Hile, dalavere, kelek, tuzak, dolap. 3. İlim, teknik, bilim; TS **Fen** a. [Ar.] fenn. 1. Fizik, kimya, matematik ve biyolojiye verilen ortak ad. 2. Fizik, kimya, matematik ve biyolojiden elde edilen verileri iş ve yapım alanında uygulama, teknik. 3. Bilim, bilgi. 4. mec. Hile. Hilekârlık.

AZ **Fərağ** is. [Ar.] ferağ. 1. Vazgeçme, bırakıp terk etme. 2. Rahatlama, dinlenme, istirahat etme; TS **Ferağ** a. (fera:ğ) [Ar.] ferāğ esk. 1. Bir işten vazgeçme, çekilme, el çekme, terk etme. 2. huk. Bir mülkü başkasına bırakma, başkasının üstüne geçirme.

AZ **Fərağat** is. [Ar.] feragat. 1. Vazgeçme, elçekme. 2. Dinlenme, istirahat; TS **Feragat** a. (fera:gat) [Ar.] ferāğat. Hakkından kendi isteğiyle vazgeçme

AZ **Fərar** is. [Ar.] firar. Kaçış, gizlice kaçma; TS **Firar** a. (fira:rı) [Ar.] firār.1. Kaçma, kurtulma. 2. huk. Bir sanık, tutuklu veya hükümlünün gözcülerin elinden kurtulması.

AZ **Fərda** is. [Far.] kl. ferda. 1. Yarın, yarınki gün, erte. 2. Gelecek, istikbal. 3. din. Kıyamet günü, mahşer, ahret; TS **Ferda** a. (ferda:) [Far.] ferdā. esk. 1. Yarın. 2. Gelecek zaman, yarın.

AZ **Fərdiyət** is. [Ar.] kişilik; teklik. 1. Şahsiyet, kendine has özellikleri olan şahıs. 2. Birlik, yegane oluş, tek oluş; ender olma; TS **Ferdiyət** a. [Ar.] ferdiyyet fel. esk. Bireysellik.

AZ **Fərik** is. [Far.] ferik. Piliç, tavuk ve benzeri hayvanların civcivlikten çıkmış yavruları; TS **Ferik** a. hlk. I. Kümes hayvanlarının civcivlikten çıkmış yavrusu, piliç. 2. Bir tür gevrek elma, ferik elması.

AZ **Fərq** is. [Ar.] fark. 1. Nesneleri, şahısları birbirinden ayıran herhangi bir özellik, onları birbirinden ayıran cihet. 2. İki adet, miktar, bütün arasında olan fark; değer farklılığı, ayrılığı; TS **Fark** a. Ar. fark 1. Bir kimse veya nesnenin bir başkasıyla karıştırılmamasını sağlayan ayrılık, benzer şeyleri birbirinden ayıran özellik, başkalık, ayırım, nüans. 2. man. Ayırım. 3. mat. Çıkarma işleminin sonucu.

AZ **Fərsəx** is. [Ar.] kl. fersah. Yaklaşık 5 km'lik mesafe, 3 mil veya 1 saatlik mesafe; TS **Fersah** a. [Ar.] fersah I. Yaklaşık 5 kilometrelik bir uzaklık ölçüsü. 2. mec. Çok uzun mesafe, uzaklık.

AZ **Fəsad** is. [Ar.] fesat. 1. Nifak, karışıklık, hırgür, hırılı. 2. Entrika, kumpas, fitne, hile, dolap. 3. Ayaklanma, isyan, kargaşalık, karışıklık, kalkışma. 4. tıp. Güçlük, komplikasyon; TS **Fesat** a. [Ar.] fesād 1. Bozukluk. 2. Karışıklık, kargaşalık, ara bozuculuk. 3. Hile.

AZ **Fəsaḥət** is. [Ar.] fesahat. Düşünceyi açık, düzgün ve mantıklı bir şekilde ifade etme becerisi, mahareti; güzel konuşma, anlatma yeteneği, belagat; TS **Fesahat** a. (fesa:hat) [Ar.] fešhāt ed. 1. Kurallı, etkileyici, heyecan verici, inandırıcı sanatlı söz söyleme. 2. Söz diziminin kelimeleriyle birlikte ahenkli, kolay anlaşılır ve dil kurallarına uygun olması hâli.

AZ **Fətrət** is. [Ar.] fetret. 1. İki hâkimiyet (peygamber veya padişah) arasında lidersiz geçen ara zaman. 2. Geçit devri. 3. mec. Durgunluk, hareketsizlik; TS **Fetret**

a. [Ar.] fetret esk. 1. İki peygamber arasında peygambersiz geçen süre. 2. İki padişah arasında padişahsız geçen süre. 3. İki olay arasındaki süre. 4. Hükûmet gücünün gevşediği bir yerde düzenin yeniden kurulmasına kadar geçen süre. 5. din b. İslam dinine göre Hz. İsa ile Hz. Muhammed arasında geçen süre.

AZ **Fəvvarə** is. [Ar.] fiskiye; bitmez. 1. Havuz fiskiyesi; şadırvan. 2. mec. Bitmez, tükenmez, ardı arkası kesilmez şey, akın; TS **Fevvare** a. (fevva:re) [Ar.] fevvare esk. Fiskiye.

AZ **Fəyəzan** is. [Ar.] taşma. Kaynama, coşma, suyun taşması; TS **Feyezan** a. (feyeza:nı) [Ar.] feyeiün esk. 1. Taşma, taşkın, seylap. 2. Bereket.

AZ **Fəza** is. [Ar.] feza. 1. Kâinattaki sonsuz boşluk; gökyüzü, asuman. 2. mec. Yükseklik, enginlik, sonsuzluk; TS **Feza** a. (feza:) [Ar.] feẓā' gök b. esk. Gök.

AZ **Fəzilet** is. [Ar.] fazilet. 1. İnsanda olan akıl, idrak, ilim irfan, âlicenaplık, yüksek maneviyat gibi sıfatların genel adı. 2. Müdriklik, kâmillik; hürmet doğuran sıfatlar. 3. mec. Kıymet, değer, meziyet. bk. fazı; TS **Fazilet** a. (fazi:let) [Ar.] faẓīlet Erdem.

AZ **Fındıq** is. [Ar.] bit. b. fındık (ağacı). İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, huşgiller betulaceae ailesindendir; TS **Fındık** a. [Ar.] funduk bit. b. 1. Kayıngillerden, kuzey yarım kürenin ılık yerlerinde ve yurdumuzun genellikle Doğu Karadeniz bölgesinde yetişen, boyu 6-7 metre, yaygın tepeli bir ağaççık (Corylus avellana). 2. Bu ağaççığın sert bir kabuk içinde bulunan yağlı, nişastalı ürünü. 3. argo Hileli zar.

AZ **Fındıqqıran** is. fındıkkıran. Fındık, ceviz, badem gibi kabuklu meyvelerin kabuğunu kırmak için kullanılan alet. bk. fındıqsındıran; TS **Fındıkkıran** a. (fındı'kkıran) 1. Fındık ve buna benzer kabuklu yemişlerin kabuğunu kırmaya yarayan araç. 2. mec. İşveli, şuh, baştan çıkarıcı kadın.

AZ **Fırça** is. [Yun.] fırça. Boya yapmak, yapıştırıcı sürmek vb. şeyler için kullanılan sıkıştırılmış tüy veya kıl kümesinden ibaret araç; TS **Fırça** a. [Rum.] 1. Bir şeyin tozunu, kirini gidermekte veya bir şeye boya, cila sürmektekullanılan, bir araya getirilerek bağlanmış kıl vb.nden yapılan araç. 2. mec. Resim yapma sanatı ve biçimi. 3. argo Paylama. 4. mdn. Çökmeyi engelleyen bağların oynamasını veya kaymasını önlemek için aralara yerleştirilen direk parçası.

AZ Fırıldaq is. fırıldak. 1. Hile, dolap, kelek, tuzak, şeytanlık, dolandırıcılık. 2. huk. Macera, avantür. 3. Dolandırıcılık, üçkâğıtçılık, düzenbazlık, aldatmaca. 4. Dalavere, oyun, hile. 5. Oyun, numara, hokkabazlık numarası. 6. kon. Fırıldakçı, dalavereci, düzenbaz, güvenilmez; **TS Fırıldak** a. 1. Rüzgârla dönen, çember biçiminde çocuk oynucağı. 2. Havalandırmak amacıyla oda veya mutfak pencerelerine takılan kanatlı araç. 3. Ocak veya soba borusunun iyi çekmesini sağlamak için tepesine takılan ve rüzgârın gittiği yöne dönebilecek biçimde yapılan şapka. 4. mec. Dolap, düzen, hile.

AZ Fırıldaqçılıq is. fırıldakçılık. Düzenbazlık, hilekârlık, dalaverecilik; **TS Fırıldakçılık** a. 1. Fırıldakçının yaptığı iş. 2. Fırıldakçı olma durumu.

AZ Fırın is. [Yun.] hlk. fırın. Üstü kapalı ve yalnız önünde açık kısım bulunan pişirme yeri; **TS Fırın** a. [Rum.] 1. İçinde genellikle odun yanan, her yanda aynı derecede ısı oluşturarak ekmek, pasta vb. pişirmeye yarayan, tavanı tonoz biçiminde, önünde tek açıklık bulunan ocak. 3. Ekmek, pasta vb.nin pişirildiği ve satıldığı dükkân. 4. Elektrik, tüp gaz ve doğal gazla çalışan, yiyecekleri pişirmeye veya ısıtmaya yarayan alet. 5. Bir maddenin fiziksel veya kimyasal değişime uğratılması amacıyla içinde ısıtıldığı araç.

AZ Fırtına is. [İt.] fırtına. 1. Kuvvetle esen rüzgârdan dolayı denizin şiddetle dalgalanması; kasırga, tufan. 2. Fırtınalı hava. 3. mec. Coşkun, gürültülü, dalgalı, mücadelelerle, keşmekeşlerle dolu hayat; **TS Fırtına** a. (fırtı'na) [İt.] fortunale meteor. 1. Rüzgâr çizelgesinde hızı 34-40 deniz mili olan ve kuvveti 8 ile gösterilen, yağmur ve kasırga getiren çok güçlü rüzgâr. 2. Bu rüzgârın denizde veya kum çöllerinde yarattığı dalgalanma. 3. mec. Güç atlatılan kötü durum. 4. mec. Karşıt düşünce veya durumların yarattığı karışıklık, sıkıntı.

AZ Fısıltı is. fısıltı. 1. Zorlukla nefes alan birinin kenetlenmiş dişleri arasından çıkardığı ses. 2. mec. Çalışan motor vb. çıkardığı bu sese benzer ses; **TS Fısıltı** a. Fısıldarken çıkan, güçlkle duyulan sesin adı.

AZ Fıstıq is. [Ar.] bil. b. kayın. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, kayıngillerfagaceae ailesindendir...; **TS Fıstık** a. [Ar.] fustuk 1. bit. b. Antep fıstığı, çam fıstığı veya yer fıstığı denilen yemişlerin genel adı. 2. argo Güzel, gösterişli kadın.

AZ **Fışıl** is. fışıl. 1. Fışkırarak çıkan gazın, suyun, sıvının, buharın vb. çıkardığı ses. 2. Şırıltıyla akan suyun çıkardığı ses. 3. Yılanın çıkardığı ses; TS **Fışıl** a. Fışkırdama sırasında çıkan sesin adı.

AZ **Fışkırt** is. fışkırtı. 1. Fışkırarak çıkan suyun, gazın, buharın, sıvının vb. çıkardığı ses. 2. Püskürme; TS **Fışkırt** a. Fışkıran bir şeyin çıkardığı sesin adı.

AZ **Fidan** is. [Yun.] fidan. 1. Yeni yetişen ağaççık. 2. Genelde yeni yetişen genç ağaç veya bitki fidesi. 3. mec. Canlı benzetmelerde kullanılır; TS **Fidan** a. [Rum.] 1. Yeni yetişen ağaç veya ağaççık. 2. Başka bir yere dikilmek için bulunduğu yerden çıkarılan taze ağaç, dikme.

AZ **Fikir** is. [Ar.] fikir. 1. Düşünme, düşünce, tefekkür. 2. Niyet, maksat, gaye, meram. 3. Düşünme, muhakeme neticesinde oluşan kanaat. 4. Görüş, fikir, düşünce, mülahaza. 5. Bilgi, bilim. 6. İnsan beynini meşgul eden şey, devamlı üzerinde düşünülen şey. 7. Hafıza gücü, akıl. 8. Görüş, ideal, bakış açısı. 9. Fikrimce, fikrince, fikrimizce, fikrinizce vb; TS **Fikir** a. [Ar.] fikir 1. Düşünce. 2. Düşün. 3. esk. Kuruntu.

AZ **Fikirsizlik** is. baygınlık; düşüncesizlik; tasasızlık. 1. Akli kendinde olmama; kendini kaybetme hâli. 2. Düşüncesizcesine hareket, düşüncesizlik. 3. Hiç bir kaygısı, düşüncesi, derdi olmama durumu, kaygısızlık; TS **Fikirsizlik** a. Fikirsiz olma durumu, düşüncesizlik.

AZ **Figür** is. [Lat.] figür. 1. Endam, vücut, insan veya hayvan tasviri, suret. 2. Duruş; figür; TS **Figür** a. [Fr.] figure. 1. Resim ve heykel sanatlarında varlıkların biçimi. 2. Bir dansı veya oyunu oluşturan ölçülü adımlarla beliren zincirleme hareketlerden her biri. 3. müz. Birbirini izleyerek melodik ve ritmik bakımdan bir bütün oluşturan notalar grubu.

AZ **Fil** is. [Far.] fil. 1. hay. b. Afrika fili. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, hortumlu memeliler proboscidea takımının, filgiller elephantidae ailesindendir. 3 m kadar yüksekliktedir. Kulak kepçesi yelpaze gibidir. Afrika'da yaşayan bir türdür, loxodonta africana; elephas africanus. 2. hay. b. Hindistan fili. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, hortumlu memeliler proboscidea takımının, filgiller elephantidae ailesinden ve 3 m kadar yüksekliktedir. Asya fili. 3. Satrançta bulunduğu kareler üzerinde hareket eden bir eleman. bk. pil; TS **Fil** a. [Ar.] fil 1. hay. b. Filgillerin

hortumlular takımından, Afrika ve Asya'nın sıcak bölgelerinde yaşayan, çok iri, kalın derili hayvan (Elephas). 2. Satrançta çapraz hareket ettirilen taş.

AZ **Film** is. [İng.] film. Resim çekmekte kullanılan jelatinli selüloit şerit veya tabaka; fotoğraf filmi, sinema filmi, sinema; TS **Film** a. [Fr.] film 1. Fotoğrafçılıkta, radyografide ve sinemacılıkta resim çekmek için kullanılan, selülozdan, saydam, bükülebilir şerit. 2. Camlara yapıştırılarak içeriinin görünmesini engelleyen bir tür ince yaprak. 3. sin. Bir oyunun bütününü taşıyan şerit veya şeritlerin bütünü. 4. sin. Sinemalarda gösterilen eser.

AZ **Filozof** is. [Yun.] filozof. 1 . Felsefe ile uğraşan kimse, filozof, nazariyeleri, felsefi görüşleri inceleyen kimse. 2. mec. Hayat ve hadiseler karşısında akıl ve mantıkla hareket eden, hayatın zorluklarına, karşılaştığı ıstıraplara soğukkanlılıkla katlanan kimse; TS **Filozof** a. [Fr.] philosophe 1. Felsefe ile uğraşan ve felsefenin gelişmesine katkıda bulunan kimse, felsefeci, feyle sof. 2. mec. Felsefe yapmaya meraklı olan kimse. 3. mec. Sakin, kendi hâlinde yaşayan kimse.

AZ **Filozofluq** is. filozofluk. 1. Felsefi düşüncelere meyiletme, onlarla uğraşma. 2. mec. Bilgiçlik, ukalalık; TS **Filozofluk** a. Filozof olma durumu.

AZ **Final** is. [İt.] final. 1. Müzik, tiyatro veya bir edebî eserin sonu. 2. sp. Spor müsabakalarında birinciyi, şampiyonu belirleyecek son yarışma; TS **Final** a. [Fr.] final 1. Bir işin sonu. 2. eğt. Dönem sonu sınavı. 3. müz. Bitiş. 4. sp. Elemeli yarışmalarda sonucu belirten karşılaşma.

AZ **Fincan** is. [Ar.] fincan. Çay, kahve, süt, su vb. şeyleri içmek için kullanılan çini veya saksıdan yapılmış kulplu küçük kap; TS **Fincan** a. 1. Çay, kahve vb. sıcak şeyler içmekte kullanılan, genellikle kulplu, porselen veya camdan yapılmış küçük kap. 2. Elektrik tellerinin eklem noktalarına ko nulan porselenden yapılmış yalıtkan araç.

AZ **Firar** is. [Ar] firar. Kaçma, savuşma, izinsiz olarak ortadan kaybolma, kalması gerektiği yeri terk etme; TS **Firar** a. (fıra:rı) [Ar.] firār. 1. Kaçma, kurtulma. 2. huk. Bir sanık, tutuklu veya hükümlünün gözcülerin elinden kurtulması.

AZ **Firuza** is. [Far.] firuze. 1 . Nişabur'da çıkan, yeşilimsi mavi renkte, hidratlı tabii alüminyum ve bakır fosfattan ibaret ziynet taşı. 2. Bu taştan yapılmış kaşı olan. 3. Gök, mavi; TS **Firuze** a. (firu:ze) [Far.] pīrūze min. Küpe ve yüzük taşı gibi

süslemeye kullanılan, mavi renkli, saydam olmayan hidratlı doğal alüminyum ve fosfattan oluşan değerli bir mineral.

AZ **Fişək** is. [Far.] roket; fişek; kurşun. bk. fişəng. Fişəxana is. [Far.] cephanelik. Mühimmat deposu. Fişang is. [Far.] roket; fişek; kurşun. 1. Füze. 2. Donanma ve şenliklerde havaya atılan yanıcı ve iz bırakıcı maddeler, havai fişek. 3. kl. Ateşli hafif silah mermisi, kurşun; TS **Fişek** a. [Far.] fişeng. 1. Tüfek, tabanca vb. hafif ateşli silahlara, atılmak için sürülen ve içinde barut bulunan bir kovan ile bu kovanın ucuna yerleştirilmiş mermiden oluşan cephaneye. 2. Donanma ve şenliklerde kullanılan çeşitli yanıcı veya patlayıcı maddeler.

AZ **Fit** is. ıslık; düdük; siren; tahrik. 1. Dudakları büzerek kuvvetli nefes vermek suretiyle çıkarılan tiz ve keskin ses. 2. Islık çalma. 3. Islık şeklinde çıkarılan ses. 4. Üfürüldüğünde ince ve keskin ses çıkaran alet, mizmar. 5. Canavar düdüğü, keskin sesli düdük. 6. Kışkırtma, tahrik edici söz veya davranış; TS **Fit** a. [Ar.] fitne Birini başkasına karşı kışkırtma.

AZ **Fitil** is. [Ar.] fitil. 1. Mum, kandil ve lambada yağı emerek yanmayı sağlayan bükülmüş ip veya bez parçası. 2. Bir şey tutuşturmak, patlatmak için kullanılan kükürtlü iplik. 2. tıp. Kanı durdurmak için veya cerahat temizlemek için yaraya konan fitil, temizlenmiş gazlı bez, tampon; TS **Fitil** a. [Ar.] fetü 1. Lambada, kandilde ve mumda yağın, çakmakta benzinin yanmasını sağlayan, türlü biçimlerde bükülmüş ve ya dokunmuş pamuktan yapılan genellikle yağ çekici madde. 2. Derin yaraların tedavisinde, yara içine salınan steril gazlı bez şeridi. 3. Anüse konulan donmuş yağ kıvamında ve koni biçiminde ilaç. 4. Eskiden topları ve şimdi lağımları ateşlemekte kullanılan kaytan biçiminde tutuşturucu madde. 5. Kumaşın altına kaytan biçiminde bükülmüş bir şey koyup üstten dikerek yapılan kabartma yol. 6. Koltuk, sandalye vb. oturlan eşyanın yapımında dikiş veya çivileri gizlemekte kullanılan şerit. 7. Yollu bir biçimde dokunmuş kumaş. 8. Elli kâğıtla oynanan ve en az sayısı olanın kazanması kuralına dayanan bir iskambil oyunu. 9. esk. 0,0125 gram olan ağırlık ölçü birimi.

AZ **Fitne** is. [Ar.] fitne. 1. Karışıklık, bozgunculuk, ara bozma, fesat; insanları birbirine düşürmek, aralarını bozmak için gizlice hazırlanan oyun, ihanet, fitne fesat; provakasyon. 2. mec. Tuzak, oyun, hile; TS **Fitne** a. [Ar.] fitne. 1. Karışıklık, kargaşa.

AZ **Fizioloq** is. [Yun.] fizyolog. 1. Fizyoloji uzmanı. 2. Hayat ve düşünce olaylarını açıqlayabilmek için sadece gözlenebilen ve deneyi yapılan doğal sebepler ilər sürən düşünür; TS **Fizyolog** a. [Fr.] physiologue Fizyolojist.

AZ **Fizionomiya** is. [Yun.] fizyonomi. 1. İnsan yüzünün şəkil ifadə özellikləri, insan yüzündən çıxarılan anlam. 2. Görünüş, Fiziki yapı; TS **Fizyonomi** a. [Fr.] physionomie. Yüz çizgilerinin genel durumundan çıkan anlam.

AZ **Flanel** is. [Fr.] flanel. 1. Keten ve yünden yapılmış hafif kumaş. 2. Bu kumaştan yapılmış elbise; TS **Flanel** a. (1 ince okunur) [Fr.] flanelle. Keten ve yünden dokunmuş kumaş.

AZ **Flor** is. [İng.] flor. 1 . kim. Sembölü "f" olaraq tanınan, atom numarası 9, atom ağırlığı 19 olan, yeşilimtrak sarı renkte, yoğunluğu 1,265, kokusu ozanı andıran basit zehirli, güç sıvılaşan, normal kaynama noktası 1870 c olan bir gaz. 2. mit. Çiçek ilahının adı; TS **Flor** a. [Fr.] fluor. kim. Atom numarası 9, atom ağırlığı 19, yoğunluğu 1,265 olan, kokusu ozonu andıran, yeşilimtırak sarı renkte, halojenler grubunun ilk elementi olan basit element (simgesi F).

AZ **Florin** is. [İt.] flori. (Floransa'da basılan ilk florilerin üzerindeki zambak çiçeğindən). 1. Birçok ülkede asıl para birimi veya metal para. 2. kl. Altın para; TS **Florin** a. [Fr.] florin esk. Hollanda para birimi, gulden.

AZ **Fokus** is. [Lat.] odak, odak noktası. 1. fiz. Kırılmış veya yansımış ışıkların kesiştiği nokta. 2. fot. Fotoğraf çekerken ayarlanan nokta, mihrak, fokus. 3. mat. Eğri çizgi üzerindeki hayali noktaya nazaran özel bir konumu olan nokta, odak noktası. 4. mec. Bir şeyin toplandığı yer; merkez, asıl merkez. 5. Herhangi bir düşüncede, nitelikte olan kimselerin kaynağı veya bir şeyin toplandığı, yoğunlaştığı yer, mihrak; TS **Fokus** a. [İng.] focus. fiz. Odak.

AZ **Folklorçu** is. folklorcu. 1. Folklorla uğraşan uzman, folklor araştırmacısı. 2. Folkloru ön plana alan kimse; TS **Folklorcu** a. 1. Halk bilimci. 2. Halk oyunlarını öğreten veya oynayan kimse.

AZ **Folklorçuluq** is. folklorculuk. 1. Folklor araştırmacılığı ilmi. 2. Folklorcunun işi, uzmanlık sahası, ihtisası. bk. folklorşünaslıq; TS **Folklorculuk** a. 1. Folklorcunun işi veya mesleği. 2. Halk bilimi ile uğraşma işi. 3. Halk oyunlarını öğretme veya öğrenme işi.

AZ Fon is. [Fr.] fon. 1. Bir şeye belirginlik kazandıran, bir şeyin üzerinde belirlediği temel unsur. 2. mec. Ortam, çevre, muhit. 3. sin. tiy. Dip, arka; sinema veya tiyatrodaki oyuncuların gerisinde resim, fotoğraf veya çeşitli plastik unsurlardan meydana gelen dekor veya görüntü. 4. fot. Fotoğrafi çekilecek insan, hayvan veya eşyanın (çevresinden ayırarak daha belirgin ve göze daha hoş görünen bir duruma getirmek gayesiyle) arkasına konan düz veya desenli perde. 5. res. Bir tabloda, üstüne başka boya katları sürülen ilk boya katı; **TS Fon** a. [Fr.] fond 1. ekon. Belirli bir iş için gerektikçe harcanmak üzere ayrılıp işletilen para, kaynak. 2. ekon. Bir kuruluşun mali kaynaklarının tümünün göstergesi. 3. Sinemada, tiyatrodaki oyuncuların arkasındaki resim, fotoğraf veya çeşitli plastik öğelerden oluşan dekor, görüntü. 4. Bir tabloda, üzerinde konunun işlendiği boya katı. 5. İç mimaride üstüne başka şeylerle klenelenen bölüm. 6. Bir kumaşın alt dokusu.

AZ Forma is. [Lat.] biçim. 1. Bir nesnenin dış görünüşü, şekli, kılık. 2. İnsan vücudundaki organların yapısı, şekli. 3. Tip, yapı. 4. Tür çeşitliliği. 5. İfade tarzı, ifade şekli. 6. Estetik sanatlarda, güzel sanatlarda tür, kol. 7. Biçim, ölçü, örnek. 8. Bir şeyin belirlenmiş örneği. tipi. 9. Belirli bir gruba, sınıfa ait insanlar için yapılmış tek tip elbise; üniforma, resmî elbise. 10. dbl. Gramer yapısı, şekli (kelimenin). 11. san. ed. Bir şeyin konusunu, anlamını ifade etmek için kullanılan estetik vasıtalar sistemi; **TS Forma** a. [İt.] forma 1. Biçim, şekil. 2. Öğrencilerin, sporcuların, bazı mesleklerde çalışanların giydikleri, bağlı bulundukları okul, spor kulübü veya meslekleri belirten tek tip giysi. 3. Tek kâğıt tabaka üzerine basılan on altı sayfalık kırılmış kitap parçası.

AZ Formalizm is. [Lat] resmiyetçilik; biçimcilik. 1. Resmiyete önem verme, resmiyetçilik. 2. Mantıkta, sanat dallarında vs'de gayeden, objektif nesneden, sosyal tecrübeden vazgeçerek sadece dış görünüşü esas olarak kabul eden bir cereyan, şekilcilik; **TS Formalizm** a. [Fr.] formalisme. fel. Biçimcilik.

AZ Format is. [Lat.] format. 1. Kitabın sayfanın vb. ölçüsü. 2. Yayın, satırın uzunluğu; **TS Format** a. [İng.] format bl. 1. Biçim. 2. sin. ve TV Boyut. format atmak (veya çekmek) biçimlendirmek.

AZ Formül is. [Lat.] formül. Genci bir olguyu, bir kuralı veya ilkeyi açıklayan simgeler takımı, kural, yöntem, metot. bk. formula; **TS Formül** a. [Fr.] formule 1. Genel bir olguyu, bir kuralı veya ilkeyi açıklayan simgeler takımı. 2. Bir belgenin yazılacağı biçimi ve ona özgü olan deyişi gösteren örnek. 3. Kalıplaşmış,

basamaklı anlatım. 4. mec. Çıkar yol, tutulan yol, yöntem. 5. mat. Bir veya birçok niceliğe bağlı bulunan bir niceliğin hesaplanmasına yarayan matematiksel anlatım. 6. kim. Bir ilacın hazırlanmasında bir sonucun elde edilmesinde izlenecek işlemlerin çeşitli sayılar ve semboller kullanılarak ifade edildiği özgün kavram. 7. kim. Birleşik bir cismin birleşimine giren maddeleri ve bunların o birleşik maddedeki oranlarını gösteren kısaltma takımı.

AZ **Fors** is. [Fr.] şıklık; kurum. 1. Şık olma durumu. 2. Kibir, hava, çalım, övünç, debdebe; TS **Fors** a. [İng.] force. 1. Devlet başkanının bulunduğu yerlere, amirallerin çalıştıkları kuruluşlara veya gemilere, generallerin garnizonlarına ve bu düzeydeki görevlilerin arabalarına çekilen üç veya dört köşeli bayrak. 2. mec. Söz geçirirlik, saygınlık. 3. mec. Gösterişlilik. 4. den. Gidon.

AZ **Forum** is. [Lat.] forum. 1. tar. Eski Roma'da şehrin sosyal hayatının merkezleştiği saha, alan, şehir meydanı. 2. mec. Bazı meselelerin görüşülerek karara bağlandığı genel toplantı, büyük toplantı; TS **Forum** a. (fo'rum) [Lat.] 1. tar. Eski Romalılar zamanında, Roma'da ve diğer şehirlerde kamu işlerini konuşmak için halkın toplandığı alan. 2. Toplu tartışma. 3. Bazı sorunların görüşülerek karara bağlandığı genel toplantı. 4. mec. Tartışma alanı.

AZ **Foto** is. [Yun.] foto. Fotoğraf; TS **Foto** a. [Fr.] photo 1. Işık. 2. Fotoğraf.

AZ **Fotometr** is. [Yun.+ Fr.] ışıkölçer, fotometre. 1.fiz. Herhangi bir kaynaktaki ışığın gücünü belirlemek için kullanılan alet. 2. astr. Yıldızların parlaklığını ölçmede kullanılan alet; TS **Fotometre** a. (fotome'tre) [Fr.] photometre fiz. Işıkölçer.

AZ **Fotomontaj** is. [Yun. +Fr.] fotomontaj. 1. Bir fotoğrafın üzerindeki eksiklikleri tamamlamak veya birkaç fotoğrafa ait unsurların geçirilmesi veya nakledilmesi işi. 2. Bu yolla yapılmış reklam, plaka vb; TS **Fotomontaj** a. [Fr.] photomontage Bir konu üzerindeki eksik bölümleri tamamlamak veya daha çok konuyu bir araya toplamak için birkaç fotoğrafın birleştirilmesi.

AZ **Freska** is. [İt.] res. fresk. Sıvası kurumadan yapılan suluboya duvar resmi, fresk; TS **Fresk** a. [Fr.] fresque 1. Yaş duvar sıvası üzerine kireç suyunda eritilmiş madenî boyalarla resim yapma yöntemi. 2. Bu yöntemle yapılmış duvar resmi.

AZ **Frezer** is. [Fr.] freze. Tornacılıkta, bir deliğin ağzını genişletmeye, metal, ağaç vb. maddeleri delme işinde kullanılan alet; TS **Freze** a. (fre'ze) [İt.] fresa tek. 1.

Tornacılıkta, bir deliğin ağzını genişletmeye yarayan çelik alet. 2. Frezeleme işinde kullanılan takım tezgâhı.

AZ **Frezerçi** is. frezeci. Freze tezgâhında çalışan işçi, kimse; TS **Frezeci** a. 1. Teknik resme veya modele uygun her çeşit parçayı freze tezgâhında yapabilen işçi. 2. Freze işleri yapılan dükkân.

AZ **Friz** is. [Fr.] Friz. Saçaklığın, baştaban kornişten ayıran ve uzunlamasına devan eden bölümü, süs kuşağı; TS **Friz** a. [Fr.] frise 1. Tavandan inerek sahnenin üst kısmını, sahne boyunca kaplayan kısa, dar perde. 2. mim. Eski Yunan ve Roma yapılarında taban kirişi ile çatı arasında kalan, üzeri boydan boya kabartmalarla süslü bölüm, efriz.

AZ **Furqon** is. [Fr.] furgon. 1. İki, bazen da tek at koşulan dört tekerlekli, üstü kapalı araba. 2. Yük arabalarında, arabalarda vs'de gövde. 3. Steyşin araba; TS **Furgon** a. [Fr.] fourgon. Yolcu katarlarına eklenen yük vagonu.

AZ **Gavur** is. [Far.] gâvur. 1. Kâfir, dinsiz. 2. Hristiyan, Avrupalı. 3. Müslüman olmayan; TS **Gâvur** a. [Far.] gebr. din b. 1. Dinsiz kimse. 2. din b. Müslüman olmayan kimse.

AZ **Gecə** is. gece. 1. Güneşin batıp karanlık çökmesiyle güneşin doğması arasında gecen zaman, akşamdan sabaha kadar olan zaman. 2. Belirli sosyal, siyasi, edebî konuların tartışıldığı, tanınmış şahsiyetlerin anısına düzenlenen toplantı, merasim. 3. Gece kullanılan, geceleri evde giyilen. 4. Gece çalışan, gece olan; TS **Gece** a. 1. Genellikle saat itibaren gün ağarınca kadar geçen süre, tün, şeb. 2. Bu süre içindeki karanlık. 3. Eğlence, anma vb. amaçlarla geceleyin düzenlenen toplantı.

AZ **Gecəlik** is. gecelik. 1. Genelde sayılara takılarak bir şeyin kaç gece yeteceğini, kaç gecede yapılacağını bildirir. 2. Gece giyilen elbise, gömlek vb.; TS **Gecelik** a. 1. Yatakta giyilen giysi, gömlek. 2. Bir gece için ödenen ücret.

AZ **Genişlik** is. genişlik. 1. Geniş şeyin hali, geniş olma durumu. 2. Açıklık, düz arazi. 3. mec. Hürriyet, serbestlik. 4. mec. Sema anlamında. 5. mec. Etraflılık, derinlik; TS **Genişlik** a. 1. Geniş olma durumu. 2. En, boy karşıtı.

AZ **Genlik** is. genişlik. Geniş şeyin durumu; TS **Genlik** a. 1. Genişlik. 2. fiz. Dalga genliği. 3. hlk. Bolluk, refah.

AZ **Gerçek** is. gerçek. 1. Hakikat, doğru. 2. Doğruluk; TS **Gerçek** a. 1. Yalan olmayan, doğru olan şey, hakikat. 2. Gerçeklik. 3. Doğruluk.

AZ **Geri** is. geri. 1. Arka tarafa, geriye. 2. Arka, arka taraf. 3. mec. Akıbet, sonuç, netice. 4. mec. İlerlememiş, geri kalmış; TS **Geri** a. 1. Arka, bir şeyin sonra gelen bölümü, art, alt taraf, ileri karşıtı. 2. Son, sonuç. 3. Bir şeyin sona kalan bölümü. 4. Geçmiş, mazi. 5. Hayvanda boşaltım organının dışı.

AZ **Gerilik** is. gerilik. Geri kalma, geri olma hâli; cahillik, cehalet; TS **Gerilik** a. 1. Geri olma durumu. 2. ruh b. İdrak etme yeteneğinde veya okul başarılarında yaşına göre geri kalma durumu.

AZ **Geymә** is. giyme; ceket; yelek, kaban. 1. Giymek fiili. 2. Elbisenin üstüne giyilen, kollu ve yakalı bölümü, setre. 3. Kolsuz, yaka kısmı açık ve bele kadar olan üst giyecek. 4. Kalın kumaşlardan yapılan ve kalçaya kadar inen üst giyimi, kısa palto; TS **Giyme** a. Giymek işi.

AZ **Gәbrә** is. 1. Keçi kılından yapılan sağlam kumaş. 2. Halı, kilim yıkamada kullanılan kalınca kese; TS **Gebre** a. Atı tımar etmekte kullanılan kıldan kese.

AZ **Gәdalıq** is. gedalık. 1. Soylu olmama, aşağı tabakadan olma. Hizmetçilik. 2. mec. Alçaklık, rezillik, soysuzluk; TS **Gedalık** a. Geda olma durumu.

AZ **Gәdik** is. gedik. Dağ geçidi; TS **Gedik** a. 1. Bir düzey üstündeki yıkık, çatlak veya aralık, rahne. 2. Dağ geçidi. 3. mec. Boşluk, eksiklik. 4. mec. Güçlük, güç durum. 5. ask. Yarma saldırısında düşman mevzilerinde açılan yer. 6. tar. Bir işi yapmak, bir şeyden yararlanmak yolunda verilen hak, imtiyaz. 7. esk. Eksik dişli.

AZ **Gәlin** is. gelin. 1. Düğünü yapılan, kocaya giden kız. Henüz düğünü olmuş, kocaya varmış genç kadın. 2. Kayın valide ve kayın babaya göre oğullarının eşi. 3. mec. Çok güzel, süslü, beğenilen şey. 4. Çocukların oynadıkları oyuncak, bebek; TS **Gelin** a. 1. Evlenmek için hazırlanmış, süslenmiş kız veya yeni evlenmiş kadın. 2. Aileye evlenme yoluyla girmiş olan kadın.

AZ **Gәlincik** is. hay. b. gelincik. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, memeliler mammalia sınıfının, etçiller carnivora takımının, sansargiller mustelidae ailesindendir, mustela nivalis; TS **Gelincik** a. 1. bit. b. Yazın kırlarda, özellikle ekin tarlalarında yetişen, kırmızı ve otsu bitki, gün gülü (Papaver rhoeas). 2. hay. b. Sansargillerden, ince uzun yapılı, sivri çeneli, küçük bir hayvan (Mustela nivalis). 3.

hay. b. Mezgitgiller den, yılan balığına benzer, eti sevilen bir balık (Mustela tricirrata). 4. hlk. Yılcık, arpacık, çıban vb.

AZ **Gəlinlik** is. gelinlik. 1. Gelin olma hâli. 2. Geline ait, geline mahsus, gelin için; TS **Gelinlik** a. 1. Gelin olma durumu. 2. Gelinin giysisi.

AZ **Gəliş** is. geliş. 1. Gelme, gelmek fiili. 2. ed. kl. Sahne eserlerinde perdenin bir kısmı; TS **Geliş** a. Gelme işi.

AZ **Gəlmə** is. gelme; yabancı. 1. Gelmek fiili. 2. Yerli olmayan, başka yerden gelen; yabancı, garip; TS **Gelme** a. 1. Gelmek işi. 4. fiz. Bir ışının, kaynağından çıkarak bir ayna yüzüne veya saydam bir cismin yüzeyine erişmesi.

AZ **Gəm** is. gem. 1. Yular. 2. İnsanın kendini asmaı için boğazına geçirdiği ip vb; TS **Gem** a. Atı yönlendirmek için ağzına takılan demir araç.

AZ **Gənclik** is. gençlik. 1. Çocuklukla orta yaş arasındaki çağ, gençlik. 2. Yetişmekte olan nesil, genç nesil; gençler. 3. Hayatın bu devresine ait olan, has olan; TS **Gençlik** a. 1. Genç olma durumu. 2. İnsan hayatının ergenlikle orta yaş arasındaki dönemi. 3. Genç insanların bütünü. 4. mec. Genç bir kimsenin tutumu, toyluk, deneyimsizlik.

AZ **Gərginlik** is. gerginlik; zorluk. 1. Gergin şeyin durumu, hâli. 2. Son derece büyük kuvvet, güç, enerji ve dikkat isteyen durum. 3. mec. Zorluk, çetinlik; gergin, çetin vaziyet, gergin hâl. 4. fiz. Güç, sıcaklık vb. dış güçlerin etkisi ile bir cisimde meydana gelen baskı gücü veya genişleme miktarı. 5.fiz. tekn. Elektrik akımının gücünü gösteren fiziki hâli; TS **Gerginlik** a. Gergin olma durumu.

AZ **Gərmə** is. germe. Germek fiili; TS **Germe** a. 1. Germek işi. 2. hlk. Bir yeri bölmek, sınırı belli etmek için yapılan tahta perde.

AZ **Giriş** is. giriş. 1. Girilecek yer, girmek için ayrılan yer veya yol. 2. Bir eserin başlangıç bölümü, ön söz; TS **Giriş** a. 1. Girme işi. 2. Bir yapıda içeri geçilen yer, methal, antre. 3. ed. Bir eserin konusunu tanıtarak kolay kavranmasını sağlayan, ön sözden sonra yer alan bölüm, methal. 4. Bir anlatımda gelişme bölümüne hazırlık yapmayı sağlayan bölüm. 5. Bir bilime hazırlık amacıyla yazılan eser. 6. müz. Bir müzik parçasında baştaki bölüm, methal.

AZ **Girmə** is. girme. 1. Girmek fiili, giriş. 2. Giriş yeri, kapı. 3. Geliş, gelme, başlama. 4. Girme; kabul, kaydolunma; alınma (işe vb.). 5. Geçme, girme, sokulma;

sızma; nüfuz etme. 6. İstila, salgın; akın; tecavüz; müdahale, karışma. 7. tekn. Dişli vb. bir aksamın yerine oturması; TS **Girme** a. Girmek işi.

AZ **Göbək** is. göbek; göbek bağı; tahrikçi. 1. Göbek bağı düştükten sonra karnın ortasında yer alan çukurluk, naf. 2. İnsan ve hayvan ceninini ananın vücudu ile birleştiren ve beslenmesine vasıta olan boru, çocuk doğduktan sonra göbekte etene arasında olan ve kesilen bağ. bk. göbakbağı, göbaksapı. 3. mec. şak. Bir şeyin merkezi, ortası, aslı anlamında. 4. mec. Sebep, tahrik eden, tertipçi. 5. Eskiden çocuğu olmayan veya hasta olan kadınların durumlarının iyileşmesi için göbekleri etrafına yazılan dua; TS **Göbek** a. 1. İnsan ve memeli hayvanlarda göbek bağının düşmesinden sonra karnın ortasında bulunan çukurluk. 2. Yağ bağlamış şişman karın. 3. Şehir, ülke vb.nin orta kısmı. 4. Bazı sebze ve meyvelerin orta kısmı. 5. Bahçe, halı, tavan, tepsi vb. süslü şeylerin ortalarındaki biçim. 6. Hızı azaltarak trafiği yönetmek amacıyla bir kavşağın girişine yerleştirilen çember veya üçgen biçimindeki ada. 7. Kağıt tekerleğinin ortası, araba tekerleğinin dingil geçen yeri. 8. Değirmen taşının ortası. 9. Kilitleme sistemlerinde, anahtar dişlerinin tam olarak birbirine oturduğu pirinç yuva. 10. anat. Dölütte, yumurtanın dölüt dışında kalan bölümlerle ilişkisini sağlayan organların çıktığı yer. 11. top. b. Kuşak, nesil, batın. 12. tek. Ön ve arka tekerlerin ortasına oturtulmuş mil üzerinde dönen ve teker tellerinin takılmasına yarayan parça.

AZ **Göbəkbağı** is. anat. göbek bağı; TS **Göbek bağı** a. 1. Yeni doğan çocuğun göbeği kesildikten sonra kan gelmemesi için geri kalan damar örgüsüne bağladıkları bağ. 2. mec. Yakın ilişki. 3. tıp Gebelik döneminde anne ile bebeği arasında beslenmeyi sağlayan bağ, kordon. 4. bit. b. Bir bitkide yumurtacığı yumurtalığın etenesine bağlayan kordon.

AZ **Gödən** is. kon. karın; işkembe. 1. Vücudun kaburga kemiğinin bitiminden kasıklara kadar olan kısmı ve bunun içinde bulunan organların toplu adı, batın. 2. Geviş getiren hayvanların ilk ve büyük midesi; bu hayvanların midesinin tamamı; TS **Göden** a. anat. 1. Kalın bağırsağın son bölümü, göden bağırsağı, rektum. 2. İşkembe. 3. Hayvanın midesi..

AZ **Göl** is. göl. 1. Denizle bağlantısı olmayan büyük su havzası. 2. Suni olarak yapılmış büyük su ambarı; baraj gölü. 3. mec. Bir şeyin çok olduğu yer anlamında; TS **Göl** a. coğ. 1. Oluşması genellikle tektonik, volkanik vb. olaylara bağlı olan,

toprakla çevrili, derin ve geniş, tuzlu veya tuzsuz durgun su örtüsü. 2. Yapay su birikintisi.

AZ **Gön** is. gön. 1. Tabaklanmış hayvan derisi, işlenmiş deri, meşin, sahtiyan. 2. Bu deriden yapılmış şey. 3. mec. İnsan derisi; TS **Gön** a. 1. İşlenmiş deri. 2. Kösele. 3. hlk. Hayvan derisi.

AZ **Gönçü** is. sepici. Deriyi tabaklayan kimse, tabakçı, derici; TS **Göncü** a. hlk. 1. Ham veya işlenmiş deri satan kimse. 2. Ayakkabı tamircisi.

AZ **Görkəm** is. görkem. 1. Dış görünüş, genel görünüş, zahir. 2. İnsanın iç dünyasını, tabiatını aksettiren, onu gösteren siması, dış görünüşü. 3. Göz önündeki tabiat manzarası, görünüş. 4. Gösterişli, gösterme, sergileme. bk. görüm; TS **Görkem** a. 1. Göz alıcı ve gösterişli olma durumu, gösteriş, debdebe, ihtişam, tantana, haşmet, şatafat, şaşaa. 2. Büyüklük.

AZ **Görümlük** is. etn. fo. görümlük. Nişan töreninden sonra Nevruz (Ergenekon) Bayramı akşamı yapılan buluşmada güveyinin nişanlısına verdiği özel hediye; TS **Görümlük** a. 1. Yalnız görülmek için konulan nesne. 2. Nişanlanan kıza, ilk kez görmeye gidildiğinde erkek tarafından takılan veya verilen armağan.

AZ **Görünüş** is. görünüş. Bir şeyin veya insanın dış görünüşü, şekli, görkemi; TS **Görünüş** a. 1. Görünme işi. 2. Gözün ilk bakışta veya zihnin dolaysız olarak algıladığı şey. 3. Gerçeğe uymayan dış görüntü, zevahir: Görünüşe aldanmamalı. 4. Bulunulan bir yerden görülebilen alan, görünüm, manzara. 5. db. Fiillerin belirttiği oluşların süresi, gelişmesi ve bitmesiyle ilgili bütün biçimleri kapsayan dil bilgisi kategorisi.

AZ **Görüş** is. görüş. 1. Görme işi, görme kabiliyeti, görme tarzı, bakış. 2. İki veya birkaç kişinin belirlenmiş bir zamanda ve yerde tayin ettikleri görüşme. 3. İki sevgilinin görüşmesi, buluşması. 4. Uzak bir yerden gelen bir kimseyle yapılan görüşme. 5. Tanınmış bir şahısla tanışma ve sohbet meclisi. 6. Yarışma, yarış. 7. Hapisteki şahısla akrabalarının izin verilmesi neticesinde resmi görüşmesi. 8. Hadiseler, düşünceler veya başka şeyler için belirtilen görüş, yapılan değerlendirme. bk. görüşük; TS **Görüş** a. 1. Görme işi. 2. Gözle bir şeyi algılama yetisi. 3. Cezaevi veya hastanedeki birine yapılan ziyaret. 4. mec. Bir olay, varlık veya düşünce üzerinde varılan yargı, fikir. 5. mec. Benzerlerinden ayıran özellik, konsept.

AZ **Götürüm** is. tahammül. Katlanma, dayanma gücü, güç; TS **Götürüm** a. hlk. 1. Kötü ve güç durumlara karşı koyabilme gücü. 2. Şaka kaldırma özelliği.

AZ **Gövde** is. gövde. 1. Vücut, beden. 2. Ağacın veya bitkinin dallarını taşıyan kısmı, gövdesi. 3. tekn. Mekanizmanın, motorun, cihazın vb. esas kısmı, bölümü; TS **Gövde** a. 1. Bir şeyin asıl bölümü. 2. Kesilmiş hayvanın, sakatatı alındıktan sonraki durumu. 3. bit. b. Ağaç ve bitkilerin dallarının dışında kalan ana bölümü. 4. anat. İnsan bedeninde baş, kol ve bacaklar dışında kalan bölüm. 5. anat. Hayvanlarda baş, ayak ve kuyruktan geri kalan bölüm. 6. db. Ad ve fiil köklerinden yapım ekleriyle türetilmiş kelime.

AZ **Göy** is. gök. 1. Yeri ve diğer gök cisimlerini çeviren boşluk, sema, feza. âsüman, uzay. 2. Dinî inanışa göre Tanrı'nın, meleklerin, hurilerin vb. olduğu yer; TS **Gök** a. 1. İçinde gök cisimlerinin hareket ettiği sonsuz boşluk, uzay, sema, asuman, feza. 2. Yeryüzü üzerine mavi bir kubbe gibi kapanan boşluk, gök kubbe, sema. 3. Gökyüzünün, denizin rengi, mavi veya yeşile çalan mavi.

AZ **Göz** is. göz. 1 . Görme organı. Gözüm şeklinde: sevgi, okşama ve nevazişle seslenme ifadesi. 2. Görme yeteneği, görme. 3. (Gözümde, gözünde şeklinde: nazarımda nazarında): Bana göre ona göre), benim düşünceme göre onun düşüncesine göre). 4. Bakma, nezaret etme. 5. Herhangi bir şeyde olan küçük delik. 6. Pınarın kaynağı, suyun çıktığı yer; memba. 7. Küçük pencere. 8. Yaranın, şişkinliği açılmış, cerahat akan kısmı, ağzı. 9. Kısımlara ayrılmış bir şeyin ayrı ayrı bölümleri kütüphanenin, dolabın vb. 10. Çifte veya üç namlulu silâhta namluların her biri. 11. Terazinin kefelerinden her biri. 12. Genelde sayılara takılarak evde kaç odanın olduğunu gösterir. 13. mec. Alev anlamında. 14. Köprü'nün bir temelinden diğerine kadar uzanan kısmı, bir kemerinden diğerine kadar olan kısmı; TS **Göz** a. 1. anat. Görme organı, basar. 2. Bazı deyimlerde, görme ve bakma. 3. Oda. 4. Bakış, görüş. 5. Suyun topraktan kaynadığı yer, kaynak. 6. Delik, boşluk. 7. Çekmece. 8. Terazi kefesi. 9. Nazar. 10. Sevgi, ilgi, gönül bağlantısı. 11. Ağacın tomurcuk veren yerlerinden her biri. 12. Bölüm, hane. 13. Bazı yaraların uç bölümü.

AZ **Gözçülük** is. gözçülük. Bekçilik, casusluk, ajanlık; TS **Gözçülük** a. 1. Gözcünün yaptığı iş. 2. hlk. Göz bilimciliği.

AZ **Gözönək** is. gözenek, elek. 1. Delikli bir nesnenin deliklerinden her biri. 2. Taneli veya un gibi toz durumunda olan şeyleri yabancı maddelerden ayıklamak veya

incesini kabasından ayırmak için kullanılan, tahta bir kasnak ve tek tarafa gerilmiş, gözenekli tel, kıl, bez vb. 'inden oluşan araç; TS **Gözenek** a. 1. Delikli bir nesnenin deliklerinden her biri. 2. hlk. Pencere. 3. hlk. Bir işlemede, örgüde, ipliklerin kesilmesi, ayrı tutulması yoluyla oluşturulan boşluk, ajur. 4. anat. Canlı dokularda dış deri üzerindeki küçük, basit açıklık, mesame. 5. biy. Bitkilerde solunum ve fotosentez için gerekli oksijen ve karbondioksit alışverişine, suyun buhar olarak dışarı atılmasına yarayan, yaprakların alt yüzeyinde çok sayıda bulunan, hücreler arasındaki küçük deliklerden her biri, mesame. 6. fiz. Bir malzemenin içinde irili ufaklı boşlukların bulunması durumu, süngerimsi görünüş.

AZ **Gözlük** is. gözlük. 1. Gözünde bozukluk bulunanların iyi görmeleriye sağlamak veya gözü dış etkilere korumak gayesiyle kullandıkları çerçeve ye oturtulmuş ve özel camlardan oluşar alet. 2. Odanın havasını değiştirmek için pencerenin açılıp kapanan tarafı; TS **Gözlük** a. 1. Görme bozukluğu olan gözlerin daha iyi görmesine veya gözleri korumaya yarayan, bir çerçeveye yerleştirilmiş çift camdan oluşan araç. 2. Atların çevreden ürkmeleri için gözlerinin iki yanına takılan siper. 3. Gözene.

AZ **Gözlükçü** is. gözlükçü. Gözlük yapan veya satan kimse; TS **Gözlükçü** a. 1. Gözlük satan veya onaran kimse. 2. Numaralı gözlük camını reçeteye bağlı olarak kullanıma hazırlayan kimse. 3. Gözlük satılan ve onarılan iş yeri.

AZ **Gurultu** is. gürültü. 1. Bir şeyin hareketinden veya yere düşmesinden dolayı oluşan anlaşılmaz yüksek ses, gürültü. 2. Karışıklık, kavga, çok kişinin karıştığı kavga; TS **Gurultu** a. Sindirim yollarından bir sıvı içerken çıkan sese verilen ad.

AZ **Güç** is. güç. 1. Canlıların kaslarının gerginleşmesi neticesi iş yapabilme kapasitesi; dinginliği durgunluk devime hareket veya devimi dinginliğe çeviren etken; direnci kıran veya direnç doğuran özellik; iktidar, kudret. 2. Kuvvet, takat, iş yapma kabiliyeti, enerji. 4. Beceri, abiliyet. 5. Kudret, kuvvet. 6. İnandırma, ikna etme kabiliyeti, tesir gücü. 7. Bir şeyin oluşum derecesi, şiddeti, gücü. 8. Maddi yön, varlık, para. 9. Üstünlük, kuvvet. 10. Hukuki olarak kuvvete güce sahip olma; yetki. 11. Yardım. 12. Toprağın ürün yetiştirme gücü, kuvveti. 13. Büyük üretim gücüne sahip olma. 14. Gücdür şeklinde: Zordur anlamında. 16. Gücün şeklinde: Şahıs zamirlerinden sonra gelerek yardım ile, ... dayanarak” anlamında; TS **Güç** a. 1. Fizik, düşünce ve ahlak yönünden bir etki yapabilme veya bir etkiye direnebilme yeteneği, kuvvet, efor. 2. Bir olaya yol açan her türlü hareket, kuvvet, takat. 3. Sınırsız, mutlak nitelik. 4. Büyük etkinliği ve önemi olan nitelik. 5. Bir cihazın, bir mekanizmanın iş

yapabilme niteliği. 6. Siyasi, ekonomik, askerî vb. bakımlardan etki ve önemi büyük olan devlet, devletler topluluğu. 7. Bir ulus, bir ordu vb.nin ekonomik, endüstriyel ve askerî potansiyeli. 8. Bir toprağın verimlilik yeteneği. 9. mec. Yeterliliğini ve güvenilirliğini kanıtlamış kimse. 10. coğ. Bir akarsuyun aşındırma ve taşıma yeteneği. 11. fiz. Birim zamanda yapılan iş.

AZ Güllə is. [Far.] mermi. 1. Eskiden som taşveya demirden, yuvarlak bir biçimde yapılırken, günümüzde çelikten silindir biçiminde, bir ucu sivri olarak yapılan top mermisi. 2. Top, tüfek, tabanca vb. ateşli silâhlarda kullanılan mermi, kurşun. 3. Atletizm yarışmalarında atılan pirinç veya pirinçten daha sert bir maddeden yapılan, erkekler için 7.257 kg, kadınlar için 4 kg olan madenî küre. gülla manzili Kurşunun, merminin atıldığı yerden düştüğü yere kadar olan mesafe; **TS Gülle** a. 1. Eskiden som taş veya demirden, yuvarlak bir biçimde yapılırken, günümüzde çelikten silindir biçiminde, bir ucu sivri olarak yapılan top mermisi. 2. sp. Atletizm yarışmalarında atılan, pirinç veya pirinçten daha sert bir maddeden yapılan, erkekler için 7,257, kadınlar için 4 kilogram olan madenî küre.

AZ Gün is. gün. 1. Güneşin çıkışından batışına kadar geçen zaman, müddet. 2. Dünyanın kendi eksenini etrafında bir sefer dönmesinden meydana gelen zaman. 24-Saat, gece ve gündüz. 3. Belirli bir sosyal hadiseyi kutlamak için takvimde belirtilmiş gün. 6. Vakit, zaman, vaktiyle. 7. mec. Hayat, ömür, yaşayış, geçim, gidişat. 8. Vaziyet, durum, hâl. 9. kon. İş günü. 10. günüm şeklinde: sevgi, samimiyet bildirmek için birine seslenirken kullanılır, canım anlamında; **TS Gün** a. 1. Güneş. 2. Güneş ışığı. 3. Gündüz. 4. Yer yuvarlağının kendi eksenini etrafında bir kez dönmesiyle geçen 24 saatlik süre. 50 İçinde bulunulan zaman. 6. Zaman, sıra. 7. Çağ, devir. 8. İyi yaşanmış zaman. 9. Bayram niteliğinde özel gün. 10. Belirli günlerde ev hanımlarının konuk ağırlamak için yaptıkları toplantı. 11. Tarih. gün ağarmak tan yeri aydınlanmak.

AZ Günah is. [Far.] günah. 1. Dine ve ahlaka, ilâhi emirlere aykırı davranış, uygunsuz fiil. 2. Cezalandırılması gereken hareket, fiil. 3. mec. Kusur, noksanlık, uygunsuzluk; **TS Günah** a. (güna:hı) [Far.] gunāh. 1. Dinî bakımdan suç sayılan iş veya davranış, vebal. 2. Acımaya yol açacak kötü davranış, yazık. 3. Sorumluluk, vebal. 4. Kabahat, hafif suç.

AZ Güney is. güney. 1. Dört ana yönden, önünü doğuya dönen bir şahsa göre sağda kalan yön, cenup. 2. Güneş ışığı alan taraf, güneşli yer. 3. Dağın, tepenin güneş ışığı

almasından dolayı iyi ürün veren tarafı, yamacı; TS **Güney** a. 1. Solunu doğruya, sağını batıya veren kimsenin tam karşısına düşen yön, dört ana yönden biri, cenup, kuzey karşıtı. 2. Güneş gören yer. 3. Lodos.

AZ **Güruh** is. [Far.] guruh. 1. Teşkilatsız, şuursuz, cahil insanlar topluluğu veya kötü bir niyet için toplanmış insanlar yığını. 2. kl. Topluluk; TS **Güruh** a. (güru:hu) [Far.] guruh esk. Değersiz, aşağı görülen, küçümsenen topluluk, derinti, sürü.

AZ **Hacc** is. [Ar.] hac. İslam'ın beş şartından biri olan ve zilhicce ayında Kâbe ve çevresini usulüne göre ziyaret etmek fiili; TS **Hac** a. [Ar.] hac din b. 1. Genellikle tek tanrılı dinlerde kutsal olarak tanınan yerlerin, o dinden olanlarca yılın belli aylarında ziyaret edilmesi. 2. İslam'ın beş şartından biri olan, Müslümanlarca zilhicce ayında Mekke'de yapılan Kâbe'yi ziyaret ve tavaf ibadeti.

AZ **Hacət** is. [Ar.] hacet. 1. İhtiyaç, lüzum, gerek. 2. kon. Alet, ihtiyaç duyulan, gerekli görülen şey; TS **Hacet** a. (ha:cet) [Ar.] hâcet 1. Herhangi bir şey için gerekli olma, ihtiyaç, gereklilik, lüzum: Bu kadar külfete hacet yok. 2. Tanrı'dan yerine getirilmesi beklenen dilek. 3. İhtiyaç duyulan şey, gerekli şey. 4. İdrar veya dışkı.

AZ **Hacıyatmaz** is. hacıyatmaz. Dibindeki ağırlıktan dolayı ağırlık merkezi altında bulunan ve nasıl atılırsa atılsın devamlı olarak dik duran çocuk oyuncuğu; TS **Hacıyatmaz** a. (hacı 'yatmaz) 1. Yere nasıl bırakılırsa bırakılsın, dibinde bulunan ağırlık sebebiyle dik bir durum alan oyuncak. 2. mec. Güç durumlarda çıkarı için kişiliğinden özveride bulunarak kendini çabucak toparlamayı beceren kimse.

AZ **Hadise** is. [Ar.] hadise. 1. Sosyal hayatta olan veya birinin başına gelen olay, vaka. 2. Hayatın normal gidişatını bozan olay. 3. Olay, macera, vaka; TS **Hadise** a. (ha:dise) [Ar.] hâdise Olay.

AZ **Hafız** is. [Ar.] kl. hafız. 1. Koruyan ,saklayan, muhafaza eden. 2. Allah'ın sıfatlarından biri. 3. Kur'an-ı Kerim'i ezberleyen ve usulüne göre okuyan kimse. 4. Ezberci; TS **Hafız** a. (ha:fız) [Ar.] hâfız 1. din b. Kur'an'ı bütünüyle ezbere bilen kimse. 2. argo Bir şeyi anlamadan ezberleyen kimse.

AZ **Hakim** is. [Ar.] hâkim; hakem. 1. huk. Mahkeme işlerine bakan, mahkemede suçlarla ilgili işlere bakan, yapılan araştırma ve sorgulamalar neticesinde karar veren vazifeli adam. 2. sp. Hakem. tan. Bir ülkenin başkanı, oraya hükmeden (padişah, hükümdar, hakan,han, başkan); TS **Hâkim** sf. (ha:kim) [Ar.] hâkim. 5. a. huk. Yargıç.

AZ **Hakimlik** is. [Ar.] hâkimiyet' hakemlik. 1. Devleti idare etme hukuku, siyasi hükümlerlik. Devlet organlarının hukuk ve yetkileri. Devletin idare organları, hükümet. bk. hakimiyet. 2. sp. Hakemlik; TS **Hâkimlik** a. 1. Yargıcılık. 2. Baskınlık.

AZ **Haqsızlıq** is. haksızlık. 1. Hak ve adalete uygun olmayan hâl; adaletsizlik, insafsızlık. 2. Haksızlık, adaletsizlik; TS **Haksızlık** a. Hak ve adalete aykırılık.

AZ **Haqşünashq** is. doğruculuk. 1. Doğruluk, adil olma, adalet, hakikati sevmek. 2. Haklılık, doğruluk; TS **Hakşinashk** a. Haktanırlık.

AZ **Hal** is. [Ar.] hâl. “ahval sözünden”. 1. Herhangi bir sebep, durum dolayısıyla ortaya çıkan durum, keyfiyet, vaziyet. 2. Güç, kuvvet, takat, mecal. 3. fiz. Maddeyi meydana getiren parçacıkların karşılıklı ilişkisinin ve hareketinin karakteri. 4. Vakit, an, lahza. 5. gr. İsmi halleri. 6. Cezbe. 7. Dert, keder, elem. 8. İnsanın fizikî durumu veya ruhi durumu; TS **Hâl** a. (ha:li) [Ar.] hâl. 1. Bir şeyin içinde bulunduğu şartların veya taşıdığı niteliklerin bütünü, durum, vaziyet. 2. Tutum, tavır. 3. Şimdiki zaman, içinde yaşanan zaman. 4. Güç, kuvvet, takat. 5. mec. Kötü durum, sıkıntı, dert. 6. db. Durum.

AZ **Halallıq** is. helallik. Hakkını helal etmesini isteme; TS **Helallik** a. esk. 1. Nikâhlı eş. 2. Helal olan şey. helallik dilemek birinden hakkını helal etmesini istemek.

AZ **Halalzade** is. [Ar. Far.] helalzâde. 1. Caiz; makbul, (yapılmasına) izin verilen, şeriata uygun olan. 2. Kanunî, yasalı, kanuna uygun, yasaya uygun, meşru evlat; TS **Helalzade** a. (helalza:de) [Ar.+Far.] Ar. halâl + Far. zâde esk. 1. Nikâhlı bir ana ve babadan doğmuş kimse. 2. mec. Doğruluktan ayrılmayan, helal süt emmiş kimse.

AZ **Halə** is.[Ar.] hale. Ayın ve güneşin etrafında bazı zamanlarda oluşan ışıklı halka, ayla, ağıl; TS **Hale** a. (ha:le) [Ar.] hâle. 1. Bazı yıldızların, özellikle ayın çevresinde görülen geniş ve aydınlık teker, ayla, ağıl. 2. Hristiyanlıkta aziz sayılanların resimlerinde başları çevresinde çizilen daire.

AZ **Haləti-ruhiyə** is. [Ar.] kl. haletiruhiye. 1. Ruhi durum, vaziyet. 2. Bir kimsenin veya toplumun düşüncesi, fikri, duygusu; TS **Hâletiruhiye** a. (ha:le'tiru:hiye) [Ar.] hâlet + rûhiyye. esk. Ruhsal durum, ruh durumu.

AZ **Halqa** is. [Ar.] halka. 1 . Çember, daire şeklinde olan metal şey, kuşak. 2. Kilit yerine veya kilidi takmak için kapıya, pencereye takılan halka şeklinde alet. 3. sp. Atletizm müsabakalarında kullanılan alet. 4. Genelde halkaya, çembere benzeyen her

şey. 5. Zinciri meydana getiren daire şeklinde olan kısımların her biri. 6. Bu şekilde olan her şey. 7. Bi şeyin etrafını saran, çeviren, kaplaya her şey. 8. Göz çukuru göz yuvası; TS **Halka** a. [Ar.]halka. 1. Çeşitli metallerden veya tahtadan yapılmış çember. 2. Çember biçiminde çeşitli nesnelerden yapılmış tutturma aracı. 3. Değerli metallerden yapılan çember biçimindeki süs eşyası: Kulağındaki altın halka. 4. Su gibi sıvıların içine katı bir nesnenin düşmesiyle oluşan, gittikçe büyüyerek açılan çembere benzeyen biçim. 5. Çember biçiminde dizilmiş topluluk. 6. Uykusuzluk, yorgunluk, üzüntü vb. sebeplerle göz altında beliren koyuluk. 7. Bir tür ufak, yağlı ve tuzlu simit. 9. sp. Yerden yüksekliği ayarlanabilen aralıklara asılı iki halatın uçlarına takılan 18 santimetre çapında, 28 milimetre kalınlığında tahta veya deri kaplı iki demir halkadan oluşan asılma araçlarından her biri.

AZ **Hamam** is. [Ar.] hamam. Yıkanma maksadıyla yapılmış yer veya bina. bk. gərmabə; TS **Hamam** a. [Ar.] hammām. 1. Yıkanılacak yer, yunak, ısıdam. 2. Para karşılığında yıkanma işinin yapıldığı yer.

AZ **Hamamçı** is. hamamcı. 1. Hamam sahibi veya hamam çalıştıran kimse. 2. Hamamda hizmet eden şahıs; TS **Hamamcı** a. 1. Hamam işleten kimse. 2. argo Boy abdesti alması gereken kimse.

AZ**Hambal** is. [Ar.] hamal. 1. Sirtında yük taşıyarak geçinen adam. bk. hammal, muşa. 2. mec. Döşemenin veya tavanın altına yerleştirilen kalas; TS**Hamal** a. [Ar.] hammāl. Taşıyıcı.

AZ **Hamballıq** is. hamallık. Taşıyıcılık; TS **Hamallık** a. 1. Taşıyıcılık 2. Hamala verilen para, hamaliye. 3. mec. Kaba ve ağır iş. 4. mec. Gereksiz yere yüklenme. 5. mec. Zihni gereksiz bilgilerle doldurma.

AZ **Hamiləlik** is. hamilelik. Gebelik, yüklülük, gebe olma hâli; TS **Hamilelik** a. 1. Gebelik. 2. Hamile elbisesi.

AZ **Hamiş** is. [Ar.] hamış. 1. Kitap kenarlarına yazılan açıklama, açıklama notu, derkenar, haşiye. 2. Kitap veya defter sayfasının kenarındaki boşluk; TS **Hamiş** a. (ha:miş) [Ar.] hamış. esk. Yazının altına düşülen ek bilgi, çıkma, not.

AZ **Haramzada** is. [Ar.+Far.] haramzade. 1. Gayrimeşru, yasa dışı, evlilik dışı, piç. 2. Dekçi, düzenbaz, hilekâr, fırıldakçı, dalavereci, yaramaz adam; rezil, kurnaz, tilki herif. bk. haramzada; TS **Haramzade** a. (haramza:de) [Ar.+Far.] Ar. haram + Far. zade Piç.

AZ **Hasılat** is. [Ar.] hasılat. Üretilen, yetiştirilen ürünlerin hepsi, üretim; TS **Hasılat** a. [Ar.] hâsılât. 1. Ürün. 2. Gelir, kazanç.

AZ **Haşıya** is. [Ar.] haşıye; çerçeve; zıh; bordür; sınır; çıta; söve pervazı; dipnot; konu dışı. 1. Kumaşın vb. kenarındaki renkli, çiçekli, nakışlı kısmı, fazlalık. 2. Kitap sayfalarının kenarındaki beyaz yer, kısım. 3. Kenar, zıh. 4. Kösele şerit. 5. Çerçeve. 6. Herhangi bir şeyin kenarını süsleyen veya kenarı boyunca uzanan kısım. 7. Sınır hattı, çepeçevre tahkimat hattı, hat, çizgi. 8. Duvar ile taban veya döşeme arasındaki açıklığı kapatan çıta; bir yapının alt kısımlarındaki dışa doğru olan çıkıntı. 9. mec. Kapı veya pencerenin pervaz ve çerçevesi. 10. Şerit, pist, kulvar. 11. Not, açıklama, haşıye, kenar notu. 12. mec. Asıl mesele ile ilgisi olmayan konuşma veya yazı, sade harici söz veya yazı; TS **Haşıye** a. (ha:şıye) [Ar.] hâşıye. 1. Dipnot. 2. esk. Bir eseri daha iyi açıklamak için yazılan kitap.

AZ **Hava** is. [Ar.] hava. 1. Atmosferi meydana getiren gaz tabakası. 2. Yeryüzünü saran boşluk, enginlik; feza. 3. Herhangi bir yerde belirli zamanlarda atmosferin durumu (bulutlu, yağmurlu, nemli vb.); TS **Hava** a. [Ar.] hevâ. 1. Hava yuvarını oluşturan, bütün canlıların solunumuna yarayan, renksiz, kokusuz, akışkan gaz karışımı. 2. Meteoroloji ile ilgili olayların bütünü. 3. Canlılar üzerindeki etkisine göre hava yuvarının durumu. 4. Gökyüzü: Havada bir tek bulut yok. 5. Çevreyi kuşatan boşluk. 6. Esinti. 7. Müzik parçalarında tür. 8. Müzik aletlerinden çıkan ses perdesi. 10. mec. Görünüş, davranış, söz vb. için bir kimsenin durumunu belirten özellik. 11. mec. Tarz, üslup. 12. mec. Durum, ortam, çevre, muhit, atmosfer, ambiyans. 13. mec. Çekicilik. 14. mec. Keyif, âlem.

AZ **Havalılık** is. havalılık; kaçıklık. 1. Kibirlik, kurumluluk. 2. Kaçırılmışlık, aklını hafifçe oynatmış kimsenin hâli; TS **Havalılık** a. Havalı olma durumu.

AZ **Havasızlık** is. havasızlık. 1. Boğucu hava, bunaltıcı sıcaklık; boğucu sıcaklık. 2. Havanın olmaması hâli; TS **Havasızlık** a. Havasız olma durumu.

AZ **Hayıf** is. bedel. Yapılan kötü bir davranışa karşı yapılan hareket, öç, hınç; TS **Hayıf** a. [Ar.] hayf. esk. 1. Haksızlık, insafsızlık. 2. Acınma, üzülm.

AZ **Hazırlık** is. hazırlık. 1. Bir iş yapmak için hazırlanma, hazır olma. 2. Meşgale, ders vb. esnasında elde edilen bilgi. 3. Tedarik edilen şey; TS **Hazırlık** a. Hazırlanmak için gereken şey veya durumların bütünü.

AZ **Hazım** is. [Ar.] hazım. Hazmettiren, sindirime kolaylık sağlayan, sindiren; TS **Hazım** a. [Ar.] hażm 1. biy. Sindirim. 2. Benimseme, kabul etme.

AZ **Heç** zf. [Far.] hiç. 3. is. Hiçbir değeri, kıymeti, hürmeti, nüfuzu olmayan insan, şey. 4. is. Fanilik, hiçlik, ölüm bildirir; TS **Hiç** zf. [Far.] hīç. 4. a. Boş, değersiz, önemsiz olan şey veya kimse.

AZ **Heçlik** is. hiçlik. 1. Yokluk, fanilik, mevcut olmama. 2. mec. Yokluk, boşluk. 3. mec. Feza, boşluk. 4. mec. Anlamsızlık, boşluk, miskinlik; TS **Hiçlik** a. 1. Hiç olma durumu: Hiçlik içerisinde. 2. fel. Gerçekteki özelliklerinin, durumlarının ortadan kaldırılması sonucu bir şeyin var olmayışı, yokluk.

AZ **Hekaya** is. [Ar.] hikâye. 1. Rivayet şeklinde, olmuş veya olması muhtemel olayları anlatan edebi eser. 2. Macera, olay; TS **Hikâye** a. (hikâ:ye) [Ar.] hikâye. 1. Bir olayın sözlü veya yazılı olarak anlatılması. 2. argo Aslı olmayan söz, olay. 3. ed. Gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düzyazı türü, öykü. 4. tıp Hastanın rahatsızlığı ile ilgili geçmişi. 5. tıp Hastalığın teşhis ve tedavisiyle ilgili her türlü bilgi, epikriz.

AZ **Hesab** is. [Ar.] hesap. 1. Bir hesaplamanın rakamlarla belirtilen sonucu; sayı, miktar. 2. Sayılar, rakamlar ve bunlarla yapılan işlerin ilmi, aritmetik. 3. Borç, verecek. 4. Alacak ve verecek ile ilgili olarak deftere düşülen kayıt; TS **Hesap** a. (hesa:bı) [Ar.] hisāb. 1. Aritmetik. 2. Matematiksel işlem. 3. Alacaklı veya borçlu olma durumu. 4. Ödenecek ücretin dökümünü ve tutarını gösteren kâğıt, hesap pusulası, adisyon. 5. Oranlama, tahmin. 6. Bir girişimin, bir işin başarıya ulaşması için alınan önlemlerin bütünü. 8. ekon. Bankadaki işlemlerin yapılabilmesi için kişi, kurum ve kuruluşlar adına düzenlenen çizelge.

AZ **Heybə** is. [Ar.] heybe. Binek hayvanlarının eğrine asılarak yük taşımada kullanılan veya omuza atılarak bir şey taşınan iki gözlü dokuma torba, çifte torba, hurç; TS **Heybe** a. [Ar.] 'aybe. 1. At, eşek vb. binek hayvanlarının eyeri üzerine geçirilen veya omuzda taşınan, içine öteberi koymaya yarayan, kilim veya halıdan yapılmış iki gözlü torba. 2. Omza geçirilebilen tek gözlü bir çanta türü.

AZ **Heyət** is. [Ar.] heyet; personel; görünüş. 1. Herhangi bir kuruluşun, teşkilatın üyeleri, kadro, maiyet. 2. Hizmet, uzmanlık vb. alanında bir grup oluşturan insanlar. 3. Kurul, idare meclisi. 4. Mürettebat, ekip, personel. 5. kl. Görkem, kıyafet, dış

görünü; TS **Heyet** a. [Ar.] hey'et. 1. Kurul. 2. esk. Gök bilimi. 3. esk Biçim, kılık, dış görünüş.

AZ **Heykəl** is. [Ar.] heykel. 1. Bir canlının ve daha çok insanın taş, tahta, mermer, tunç vb. şeylerden oymak suretiyle meydana getirilen şekli. 2. Madalyon. 3. Herhangi bir durumu, özelliği yansıtan adam veya nesne. 4. Cin çarpmasından, kötü ruhlardan ve nazarı dokunanlardan korunmak gayesiyle çocukların boynuna asılan muska veya boncuklu askı; TS **Heykel** a. [Ar.] heykel. Taş, tunç, bakır, kıl, alçı vb. maddelerden yontularak, kalıba dökülerek veya yoğrulup pişirilerek biçimlendirilen eser, yontu, statü.

AZ **Heykəltəraşlıq** is. heykeltıraşlık. 1. Heykel yapma sanatı. 2. Taş, tunç vb. şeylerden yapılmış sanat eseri. Bu tür eserlerin tamamı; TS **Heykeltıraşlık** a. Heykelcilik.

AZ **Heyranlıq** is. hayranlık. Güzel bir şey karşısında duyulan beğenme, takdir ve şaşkınlık duygusu; TS **Hayranlık** a. 1. Hayran olma durumu. 2. mec. Tutku, aşırı istek.

AZ **Heysiyət** is. [Ar.] haysiyet. Değer, kıymet, şeref, gurur, itibar; TS **Haysiyet** a. [Ar.] haysiyyet 1. Değer, saygınlık, itibar. 2. Öz saygı.

AZ **Heyvan** is. [Ar.] hayvan. 1. İnsan ve bitki dışında kalan, akli ve muhakemesi olmayan canlı varlık. 2. Ehlileştirilmiş dört ayaklı varlık. 3. Yabani, vahşi varlık. 4. mec. Genelde zavallı, sessiz, aciz çocuk için kullanılır. 5. mec. Anlayışsız, kaba veya akılsız, idraksiz kimse; TS **Hayvan** a. [Ar.] hayvān 1. Duygu ve hareket yeteneği olan, içgüdüleriyle hareket eden canlı yaratık. 3. hkr. Kızılan bir kimseye söylenen bir söz. 4. hlk. At, eşek, katır gibi türlü hizmetlerde kullanılan yaratık.

AZ **Heyvanat** is. [Ar.] hayvanat. Hayvanlar, hayvanlar alemi; TS **Hayvanat** ç. a. (hayvana:tı) [Ar.] hayvānāt. esk. 1. Hayvanlar. 2. Hayvan bilimi.

AZ **Heyvancıq** is. hayvancık. Küçük hayvan; TS **Hayvancık** a. 1. Ancak mikroskopla görülebilen çok küçük hayvan. 2. Hayvancağız.

AZ **Heyvanlıq** is. hayvanlık. Kabalık, edepsizlik, hayvanca hareket ve davranış; TS **Hayvanlık** a. 1. Hayvan olma durumu, hayvaniyet. 2. mec. Hayvanca davranma.

AZ **Həba** is. [Ar.] heba. 1. İnce toz, zerre. 2. zf. mec. Nafile, boş yere, yok yere; TS **Heba** a. (heba:) [Ar.] hebā. esk. Hiçbir işe yaramadan yok olma, boşa gitme.

AZ **Həbib** is. [Ar.] kl. habib. 1. Sevgili, 2. Seven, dost; TS **Habip** a. (habi:bi) [Ar.] Habib. esk. Sevgili.

AZ **Həcəmət** is. [Ar.] hacamat. Hasta birinden keserek kan alma tedavisi, kanı emmek için kullanılan boynuz şeklindeki araç; TS **Hacamat** a. [Ar.] hacāmet. esk. 1. Vücudun herhangi bir yerini hafifçe çizip üzerine boynuz, bardak veya şişe oturtarak kan alma. 2. argo Hafif yaralama.

AZ **Hədəf** is. [Ar.] hedef. 1. Tüfek, top, tabanca vb. ile nişan alınan nokta, nişan noktası, nişangâh. 2. mec. Takip edilen, tenkit, alay veya konuşma vb. konusu olan adam. 2. mec. Gaye, kasıt, meram, amaç; TS **Hedef** a. [Ar.] hedef. 1. Nişan alınacak yer, nişangâh. 2. mec. Yapılması tasarlanan iş, amaç. 3. mec. Varılacak yer, ulaşılabacak son nokta.

AZ **Hədiyyə** is. [Ar.] hediye. Armağan, bahşiş, birine karşılıksız olarak verilen şey; TS **Hediye** a. [Ar.] hediye. 1. Armağan. 2. mec. Fiyat.

AZ **Həftə** is. [Far.] hafta. 1. Peş peşe gelen yedi günün meydana getirdiği zaman dilimi. 2. Yedi günlük zaman dilimi. 3. Bir olaya veya bir şeye ayrılmış yedi günlük zaman; TS **Hafta** a. [Far.] hefte Birbiri ardınca gelen yedi günlük dönem.

AZ **Həkəm** is. [Ar.] kl. hakem. İki taraf arasındaki meseleyi halletmek için seçilen adam; jüri üyelerinden ibaret mahkeme; TS **Hakem** a. [Ar.] hakem. 1. Tarafların aralarındaki anlaşmazlığı çözmek için yetkili olarak seçtikleri ve üzerinde anlaştıkları kişi, yargıcı. 2. Belirli bir konudan iyi anlayan kimse. 3. Seçme ve karar verme yetkisi bulunan kimse. 4. sp. Karşılaşmaları, yarışmaları kurallara uygun ve yansız olarak yöneten kimse.

AZ **Həkim** is. [Ar.] hekim. 1. Tabip, doktor. Eskiden insanları ve hayvanları tedavi eden adama verilen ad. bk. müalic. 2. kl. Âlim, filozof; TS **Hekim** a. [Ar.] hakim. İnsanlardaki hastalıkları teşhis ve onları ilaçlarla veya bazı araçlarla tedavi eden kimse, doktor, tabip.

AZ **Həkimbaşı** is. kl. başhekim. 1. Hastanede idarî işleri yürüten tabip, hekimlerin başı. 2. Doktora saygıyla seslenme şekli; TS **Hekimbaşı** a. (heki'mbaşı) tar. Osmanlı Devleti'nde sarayda hekimlik görevini yürüten en kıdemli, yetkili ve padişahın özel doktoru olan kimse.

AZ **Həqarət** is. [Ar.] hakaret. Saygısızlık, kötü davranış, kötü davranarak gururunu kırma, aşağılama; TS **Hakaret** a. (haka:ret) [Ar.] hakaret. 1. Onur kırma, onura dokunma. 2. Küçültücü söz veya davranış.

AZ **Həmasət** is. [Ar.] hamaset. Cesaret, kahramanlık, yiğitlik; TS **Hamaset** a. (hama:set) [Ar.] hamāset. esk. 1. Yiğitlik, kahramanlık, cesaret. 2. Dinleyenleri etkilemek veya heyecanlandırmak amacıyla yapılan abartılı anlatım.

AZ **Həmiyyət** is. [Ar.] sadakat; hamiyet. 1. Candan bağlılık, doğrulukla, içten bağlılık, merbutiyet, sadıqlık. 2. İnsanda olan vatan, aile, millet, soy ve din gayreti; çaba, özen, ihtimam; TS **Hamiyet** a. [Ar.] hamiyet. esk. Bir insanın kendi yurdunu, ulusunu ve ailesini koruma çabası.

AZ **Həmlə** is. [Ar.] hamle. Hücum, üzerine atılma, saldırma, saldırı; TS **Hamle** a. [Ar.] hamle 1. İleri atılma, atılım, saldırış, savlet. 2. Satrançta ve damada taş sürme işi. 3. sp. Atak.

AZ **Həmsirə** is. [Far.] bacı. bk. bacı, xahər; TS **Hemşire** a. [Far.] hemşire. 1. Doktor tarafından acil durumlar dışında yazılı olarak verilen tedavileri uygulamak, hastanın bakımını düzenlemek, denetlemek ve değerlendirmekle görevli ve yetkili sağlık çalışanı, şvester. 2. esk. (hemşi:re) Kız kardeş, bacı.

AZ **Hənəfi** is. [Ar.] din. b. Hanefi. İslâmlıkta sünnet ehli olarak adlandırılan Hanefi mezhebine mensup kimse; TS **Hanefi** öz. a. (hanefi:) [Ar.] hanefî. din b. 1. İslamiyette dört Sünni mezhepten biri. 2. Bu mezhepten olan kimse.

AZ **Hərərət** is. [Ar.] hararet. 1. Sıcaklık. İnsan vücudunun ısısı. 2. mec. Samimiyet, güzel duygular, güzel alaka. 3. mec. Heyecan, iç ferahlığı; TS **Hararet** a. (hara:ret) [Ar.] hararet. 1. Sıcaklık. 2. Susama, susuzluk. 3. mec. Coşkunluk, ateşlilik.

AZ **Hərərətlik** is. hararetilik. 1. Bir şeyin sıcak, hararetili oluşu. 2. İnsan vücudunun ısısı, sıcaklığı. 3. mec. Canı gönülden olma; alevlilik; TS **Hararetilik** a. Hararetili olma durumu.

AZ **Hərbiyə** is. [Ar.] ki. harbiye. 1. Askerî işleri idare eden devlet adamı. 2. Askerî; TS **Harbiye** a. [Ar.] harbiye. ask. 1. Savaşla ilgili işler. 2. Harp okulu.

AZ **Hərəkət** is. [Ar.] harekât. 1. Belirli bir gaye taşıyan sosyal faaliyet. 2. Hareket kuralları; TS **Harekât** ç. a. (harekâtı) [Ar.] harekât. esk. 1. Davranışlar, işler. 2. ask.

Belli bir amaç gözetilerek bir askerî birliğe yaptırılan manevra, çarpışma, çevirme, kovalama vb. işler.

AZ Hərəkət is. [Ar.] hareket. 1. Bir cisim veya parçalarının, sabit bir noktaya göre yerini veya durumunu değiştirmesi, durgunluktan, statiklikten, sakin hâlden çıkması, ivme kazanması. 2. fel. Bir gayeyi gerçekleştirmek için yapılan faaliyet, akım; maddi âlemin kesintisiz değişme ve ilerleme prosesi. 3. Yola koyulma, herhangi bir istikamete doğru gitme; yürüyüş. 4. İş, davranış, amel. 5. as. Harekât. 6. mec. Nitelik veya nicelik olarak değişiklik; ilerleme, gelişme, canlanma. 7. Haraketle şeklinde; TS **Hareket** a. [Ar.] hareket. 1. fiz. Bir cismin durumunun ve yerinin değişmesi, devinim, aksiyon. 2. Vücudu oynatma, kıpırdatma veya kımıldanma. 3. Davranış, tutum. 4. Yola çıkma. 5. Belirli bir amaca varmak için birbiri ardınca yapılan ilerlemeler, akım. 6. coğ. Deprem. 7. Demir yollarında katarların düzenlenmesi ve hangi saatlerde yola çıkıp hangi duraklarda karşılaşılabileceklerini düzenleme işleri. 8. fel. Devinim. 9. müz. Bir parçanın yavaşlık, çabukluk derecesi. 10. sp. Kas ve eklemlerin, belli doğal şartlar içerisinde işlemeleri sonucu vücut bölümlerinde düzenli ve olumlu etkilerle oluşturdıkları yer değişimi.

AZ Hərəm is. [Ar.] harem. 1. Karı; eş, hanım, refika, aile, harem. 2. Nikâhsız karı; odalık. 3. Haremde kadınların yaşadığı odalar, bina. bk. hərəmgah, hərəmxana, hərəmsəra. 4. Eskiden evlerde, saraylarda kadınların bulunduğu bölüm; TS **Harem** a. [Ar.] harem. tar. 1. Saray ve konaklarda kadınlara ayrılan bölüm, selamlık karşıtı. 2. Bu bölümde oturan kadınların hepsi. 3. esk. Karı, eş.

AZ Hərf is. [Ar.] harf; görünüm; söz. 1. Bir alfabede olan, dildeki sesleri ifade eden ve okuma yazmayı mümkün kılan işaretlerden her biri, matbaa harfi. 2. mec. Bir şeyin zahiri görünüşü, dış tarafı. 3. Sözcük, kelime; laf, lakırdı; dil; TS **Harf** a. [Ar.] harf. Dildeki bir sesi gösteren ve alfabeyi oluşturan işaretlerden her biri, kod.

AZ Hərif is. [Ar.] kon. herif; partner. 1. Adam, şahıs, birey, tip, fert. 2. Oyun arkadaşı, ortak. 3. mec. Çokbilmiş, açığöz, her şeyi hemen kavrayan, akıllı, kurnaz, uyanık. 3. Fazla ağır olmayan küfür anlamında. 4. mec. Alçak, yaramaz (adı anılmaya layık olmayan adam). 5. kl. Sırdaş, arkadaş. 6. Spor müsabakalarına katılanlardan her biri, rakip; TS **Herif** a. [Ar.] harîf. 1. mec. Güven vermeyen, aşağı görülen, bayağı kimse. 2. tkz. Adam. 3. tkz. Evin erkeği.

AZ **Hərzə** is. [Ar.] herze. 1. Anlamsız söz, boş laf, hezeyan, küfür. 2. Anlamsız, boş. 3. Boşboğaz, ağzı bozuk; TS **Herze** a. [Far.] herze. esk. Saçma söz.

AZ **Həsrət** is. [Ar.] hasret. 1. Bir şeyi veya bir şahsı bir şeyi tekrar görme arzusu, kavuşma arzusu, özlem, iştihak. Elde edilmeyen veya elden kaçan şeyin doğurduğu üzüntü, ıstırap. 2. Bir yakınından, sevgilisinden ayrılma; ayrılık, fırak, hicran; TS **Hasret** a. [Ar.] hasret. Özlem.

AZ **Həssasiyyət** is. [Ar.] hassasiyet. 1. Hassas olma hâli, hislilik, duygululuk. 2. Hassas olan şeyin durumu. 3. Titizlik, dikkatlilik; TS **Hassasiyet** a. (hassa:siyet) [Ar.] hassāsiyyet. Duyarlık.

AZ **Həssaslıq** is. hassaslık, duyarlılık. 1. Hassas kimsenin özelliği, durumu. 2. Hassas şeyin özelliği; TS **Hassaslıq** a. Duyarlılık.

AZ **Həvalə** is. [Ar.] havale. 1. Bir işi, bir fiili, bir şeyi başka birine bırakma, terketme, ısmarlama, devretme. 2. mal. Bir ödemenin başka bir kimsenin adına aktarılması; TS **Havale** a. (hava:le) [Ar.] havāle. 1. Bir işi bir başkasının sorumluluğuna bırakma, ısmarlama, devretme. 2. Banka, postane vb. aracılığıyla gönderilen para. 3. Postane, banka vb. aracılığıyla para gönderildiğinde gönderenle alacak olanın adları ve para miktarı yazılı kâğıt, havale kâğıdı, havalenamə. 4. tıp Genellikle çocuklarda görülen, ateşli veya ateşsiz olan çırpınma nöbetleri. 5. Bir arsayı çevirmek, kapamak için çekilen perde veya duvar. 6. Yüksek ve büyük bir görünüşü olma.

AZ **Həvəri** is. [Ar.] havari. Hz. İsa'nın peygamberliğini kabul edip, fikirlerini yaymayı üstüne alan on iki kişinin her biri; TS **Havari** a. (hava:ri:) [Ar.] havārī. esk. 1. Yardımcı. 2. din b. Hz. İsa'nın öğüt ve inançlarını yayma işiyle görevlendirdiği on iki yardımcısından her biri. 3. mec. Bağlı olduğu önderinin düşünce ve inançlarını yayan kimse.

AZ **Həvəs** is. [Ar.] heves. 1. Bir şeye karşı duyulan, istek, arzu. 2. Neşe, zevk; TS **Heves** a. [Ar.] heves. 1. İstek, eğilim, arzu, şevk. 2. Gelip geçici istek.

AZ **Həvəskarlıq** is. amatörlik. 1. Bir işe karşı meyli, hevesi olma durumu, bir şeye karşı duyulan amatörce sevgi veya yaklaşım. 2. mec. Özel bir hazırlığı, bilgisi olmadan herhangi bir sanatla, ilimle meşgul olma, amatörçesine ilgilenme. 3. Bir şey konusunda sathi bilgi sahibi olma hâli, herhangi bir şey konusunda gereken özel bilgi olmaması durumu; TS **Heveskârlık** a. Hevesli olma durumu.

AZ **Həyat** is. [Ar.] hayat. 1. Canlı, sağ olma durumu, dirilik, canlılık. 2. Ömür. 3. Canlı varlığın doğumla ölüm arasındaki ömrü, yaşadığı süre. 4. İnsanın geçirdiği ömür ve yaptığı işler. 5. Bir kimsenin belirli bir yerde yaşadığı zaman dilimi. 6. Geçim, hayat tarzı. 7. Hayat şekli. 8. mec. Canlanma, hareket, kıpırdanma, canlı zinde çalışma, faaliyet. 9. mec. İnsanda fiziki ve manevi güçlerin ortaya çıkması. 10. Herhangi bir sahada yaşayışa ve ilerlemeye etki eden olaylar toplamı. 11. Bizi saran gerçek varlık; TS **Hayat** a. (haya:tı) [Ar.] hayāt 1. Canlı, sağ olma durumu. 2. Yaşam. 3. Hayat biçimi, içinde yaşanan şartların bütünü, yaşantı. 4. Meslek. 5. Geçim şartlarının bütünü. 6. Canlılığı gösteren hareket, kaynaşma. 7. din b. Yazgı. 8. Yaşamayı sağlayan şartların bütünü. 9. Bir kimsenin tarihsel biyografisi, hayat öyküsü, hayat hikâyesi.

AZ **Həyəcan** is. [Ar.] heyecan. 1. Herhangi bir sebeple hissedilen rahatsızlık, duyguların tepki hâlinde ortaya koyduğu durum. 2. Velvele, dalgalanma, gürültü, bağırıp çağırma. 3. Tehlike, tehlikeli durum, tehlikeli durumu bildiren sinyal. 4. mec. Dalgalanma, coşma, kabarma; TS **Heyecan** a. (heyeca:nı) [Ar.] heyecan. 1. Sevinç, korku, kızgınlık, üzüntü, kıskançlık, sevgi vb. sebeplerle ortaya çıkan güçlü ve geçici duygu durumu. 2. fel. Coşku.

AZ **Həyəcanlılıq** is. coşkunluk; telaşlılık. 1. Heyecan duyma hâli, duygululuk. 2. Endişelilik, endişeli hâl, sıkıntılı durum, huzursuzluk, rahatsızlık; TS **Heyecanlılık** a. 1. Heyecanlı olma durumu. 2. Aşırı duyarlı olma.

AZ **Həyula** is. [Ar.] kl. heyula. 1. Korku veren hayal, ürkütücü şey, hayal, imge. 2. Tayf, hayalet, görüntü; TS **Heyula** a. (heyu:la:) [Ar.] heyülā. Korkunç hayal.

AZ **Həzəyan** is. [Ar.] hezeyan. 1. Sayıklama. 2. Saçmalama, abuk sabuk konuşma, herze; TS **Hezeyan** a. (hezeya:nı) [Ar.] hezeyan. 1. Saçmalama. 2. Sayıklama. 3. ruh b. Sabuklanma.

AZ **Hırılı** is. yılışma; hırıltı. 1. Sırnaşık gülüş, yılışık gülüş. 2. Boğaz veya genizden gelen boğuk ses, hırlama sesi; TS **Hırılı** a. 1. Boğazdan herhangi bir nedenle boğuk çıkan ses. 2. Gürültüyle çıkan ses. 3. mec. Geçimsizlik, kavga.

AZ **Hicab** is. [Ar.] kl. hicap; örtünme. 1. Perde, örtü; zar. 2. Yabancıların görmemesi için yüzünü örtme, yaşmaklama, peçeleme. 3. Utanma duygusu, mahcubiyet; TS **Hicab** a. (hica:bı) [Ar.] hicab. esk. 1. Utanma, utanç, sıkılma. 2. Perde.

AZ **Hicaz** is. müz. hicaz. Azerbaycan klasik muğamlarından biri olan "şur"un bir bölümünün adı; TS **Hicaz** a. [Ar.] hicāz. müz. 1. Klasik Türk müziğinde düğâh perdesinde karar kılan bir makam. 2. Klasik Türk müziğinde do diyez notasını andıran perde.

AZ **Hidrofobiya** is. [Yun.+ Fr.] tıp. hidrofobi. 1. Sudan korkma (kuduz hastalığının ilk döneminde görülür). 2. kim. Bir molekülün tümü veya bir kısmı ile su arasında kuvvetli çekimlerin veya kimyasal ilgilerin bulunmaması sebebiyle ortaya çıkan molekül özelliği; TS **Hidrofobi** a. (hidrofobi) [Fr.] hydrophobie. ruh b. Su korkusu.

AZ **Hidrofon** is. [Yun.] hidrofon. 1. Sıvılardaki ses titreşimlerini elektrik titreşimlerine çeviren elektorakustik transdüktör. 2. Pervane (uskur) gürültülerini dinlemek ve denizaltıların yerini bulmak için, radarın keşfinden önce kullanılan deniz mikrofoni. 3. pet. Denizlerde yapılan deprem araştırmalarında dipten gelen sarsıntıları ve alt tabakaları dinlemekte kullanılan özel mikrofon; TS **Hidrofon** a. [Fr.] hydrophone. den. Suların taşıdığı sesleri dinleyerek özellikle denizaltıların yerini belirlemekte kullanılan araç.

AZ **Hidroqrafiya** is. [Yun.] hidrografi. 1. Bir bölgedeki yer altı ve yerüstü sularının durumunu inceleyen fiziki coğrafya dalı. 2. Bir ülkedeki suların tamamı ve haritalarda vb. belirtilmeleri. 3. Gemiciliğin güvenliği ile ilgili olarak alınan tedbirler. hidroqrafik garni Denizde ve göllerde suları incelemek için kullanılan gemi; TS **Hidrografi** a. [Fr.] hydrographie. Su bilgisi.

AZ **Hikmät** is. [Ar.] hikmet. 1. Yüksek bilgi, derin anlam, müdriklik, bilgelilik. İbret verici, nasihat edici 2. mec. Anlaşılmayan şey, gizli sebep, sır, muamma. 3. Eskiden felsefe, doğal (tabii) ilimler, özellikle de fiziğe verilen isim; TS **Hikmet** a. [Ar.] hikmet. 1. Bilgelik. 2. Tanrı'nın insanlar tarafından anlaşılamayan amacı. 3. Gizli sebep. 4. esk. Öğüt verici söz. 5. esk. Fizik. 6. esk. Felsefe.

AZ **Hilal** is. [Ar.] hilal. 1. Yeni çıkmış bir iki günlük ay, ayça. 2. mec. Klasik ve halk edebiyatında güzelin kaşına işaret anlamında; TS **Hilal** a. (hila:li) [Ar.] hilâl. 1. Ayın ilk günlerinde aldığı yay biçimi, ayça, yeni ay. 2. esk. Çocukların okuma öğrenmeye başladıklarında satır ve sözleri şaşırmamak için söz üzerinde gezdirdikleri ucu sivri, uzunca bir gösterme aracı.

AZ **Hilə** is. [Ar.] hile. Aldatma, kandırma, oyun; TS **Hile** a. (hi:le) [Ar.] hîle. 1. Birini aldatmak, yanıltmak için yapılan düzen, dolap, oyun, ayak oyunu, alavere dalavere, desise, entrika. 2. Çıkar sağlamak için bir şeye değersiz bir şey katma.

AZ **Himmət** is. [Ar.] himmet. 1. Çalışma, çabalama, çaba sarf etme. 2. Cömertlik. 3. Kasıt. 4. Büyük fikirler, düşünceler; TS **Himmet** a. [Ar.] himmet. 1. Yardım, kayırma. 2. Çalışma, emek, gayret. 3. esk. Lütuf, iyilik, iyi davranma, himmet etmek.

AZ **Hin** is. [Ar.] vakit. Zaman, asır, an, esna; TS **Hin** a. [Ar.] hin. tkz. 1. Kurnaz, cin fikirli kimse. 2. esk. Zaman, zamane.

AZ **Hipnoz** is. [Yun.] hipnoz. 1. Etki altına alıcı bakışı dikkati belli bir şey üzerinde yoğunlaştırma, telkin vb. metotlar veya ilaçla yapay olarak oluşturulan, insanda şuur baskısının büyük ölçüde azalması sonucu telkine yatkınlık. Uzak maziye ait hatırlama yeteneğinin artışı. İleri derecede gevşeme. Ağrıya duyarlılığın azalması ve dış uyartılara kayıtsızlıkla belirgin uykuya benzer durum, suni yapay uyku. 2. Telkin vasıtasıyla uyutma, uyutulan kimsenin tedavi gayesiyle iradesine etki etme; hipnozla tedavi. 3. mec. Cazibe, cazibe kuvveti; TS **Hipnoz** a. [Fr.] hypnose. Sözle, bakışla telkinle sağlanan bir tür uyku durumu, hipnotizma.

AZ **Hipostaz** is. [Yun.] tıp. hipostaz. 1. Herhangi bir organ veya vücut bölümünde dolaşımın ileri derecede ağırlaşması; staz. 2. Dolaşımdaki durgunluk sebebiyle herhangi bir maddenin (atılmaksızın) organ veya vücutta birikmesi; TS **Hipostaz** a. [Fr.] hypostase fel. Bazı felsefe ve din kuramlarının dayandığı temellerden her biri, uknum.

AZ **Hissə** is. [Ar.] hisse. 1. Bölünen bir bütünün parçalarının her biri. Bölünen bir şeyden herkese düşen pay. 2. Bir sistemi (organizmayı, mekanizmayı vb.) meydana getiren elementlerin oluşturduğu şeylerden her biri. Herhangi bir eserin bir kısmı, parçası, bölümü. 3. Ordu birliği; TS **Hisse** a. [Ar.] hisse. 1. Pay. 2. ekon. Tutam. 3. mec. Bir olaydan çıkarılan ders.

AZ **Hizb** is. [Ar.] parti. 1. Ortak düşünce ve görüşteki insanların meydana getirdikleri siyasi topluluk, fırka. 2. Zümre, kabile. 3. Hisse, kısım; TS **Hizip** a. [Ar.] hizb. esk. 1. Bölük, kısım. 2. Kur'an-ı Kerim'in her cüzünün beş sayfalık bölümü. 3. top. b. Bir siyasi partinin içinde, partinin izlemekte olduğu ana siyasi çizgiye karşı olan, ayrı bir teşkilat merkezi bulunan ve partinin çoğunlukla aldığı kararlara karşı savaştan parti içi grup, fraksiyon, klik.

AZ **Hovuz** is. [Ar.] havuz. Su biriktirmek, yüzmek veya yalnızca süs olarak yapılan su çukuru, havuz. bk. hovz, hovzə; TS **Havuz** a. [Ar.] havž. 1. Su biriktirme, yüzmek, çevreyi güzelleştirme vb. amaçlarla altı ve yanları mermer, beton benzeri şeylerden yapılarak içine su doldurulan, genellikle üstü açık yer. 2. Kum, asit vb. konulan çukur yer. 3. den. Büyük gemilerin onarılmak için çekildikleri yer. 4. Bir amaç güdülerek farklı kaynaklardan gelen paranın ilgililere daha sonra paylaştırılmak üzere toplandığı belirli bir yer.

AZ **Hovza** is. [Ar.] havza. Bir hükûmetin idaresi altında olan ülkelerin tamamı; TS **Havza** a. [Ar.] havža. 1. Bölge, mıntıka. 2. coğ. Dağ veya tepelerle sınırlanmış, suları aynı denize, göle veya ırmağa akan bölge. 3. coğ. Yer kabuğundaki kıvrımların çukur, alçak yeri, tekne. 4. jeol. Tekne.

AZ **Hökm** is. [Ar.] hüküm. 1. Emir, buyruk. Mahkemenin çıkardığı karar. 3. mec. Güç, kuvvet, etki; TS **Hüküm** a. [Ar.] hukm. 1. Yargı. 2. Egemenlik, hâkimiyet. 3. Değer, aynı veya benzer nitelik. 4. Önem, geçerlilik. 5. Karar.

AZ **Hökumət** is. [Ar.] hükümet. Devletin iç ve dış işlerini idare, gözetmek ve yürütmekle vazifeli heyet, icra heyeti, yürütme organı; TS **Hükûmet** a. (hükû:met) [Ar.] hükümet 1. Bakanlar Kurulu: Hükûmet değişti. 2. Bir ülkenin yönetim kuruluşları. 3. Devlet yönetimi: Osmanlı hükûmeti zamanında. 4. Hükûmet konağı.

AZ **Hörmət** is. [Ar.] hürmet. 1. Büyüklere, yaşlılara gösterilen saygı. 2. Şeref, şan, haysiyet. 3. mec. Taviz, merhamet, iltifat, hatır; TS **Hürmet** a. [Ar.] hurmet. Saygı.

AZ **Huri** is. [Ar.] huri. 1. Cennet kızı, cennet güzeli. 2. Klasik şiirde güzelin sıfatlarından birisi gibi kullanılır; TS **Huri** a. (hu:ri) [Ar.] hūrî. din b. Cennette yaşadığına inanılan dişi varlık.

AZ **Hücrə** is. bit. b. hücre. bk. hüçəyrə; TS **Hücre** a. [Ar.] hucre 1. anat. ve biy. İnce bir zar içindeki protoplazma ve çekirdekten oluşmuş, bir organizmanın yapı ve görev bakımlarından en küçük birimi, göze. 2. Küçük oda. 3. Tutukluların veya hükümlülerin yalnız olarak kapatıldıkları küçük oda. 4. mec. Siyasi bir inançla gizli olarak çalışan bir örgütün genellikle aynı yerde çalışanlarının oluşturduğu topluluk.

AZ **Hücum** is. [Ar.] hücum. 1. Düşmanın üzerine yürüme, saldırma, atılma, düşman saflarına doğru ilerleme, atılma. 2. Birini itham ederek, suçlayarak veya kinle üzerine saldırma, ağır sözlerle saldırma. 3. mec. Kendi hâkimiyeti altına almak veya engel olmak için yapılan ciddi faaliyet, hareket. 4. sp. Futbol, hokey, satranç, boks vb.

oyunlarında puan almak için daha aktif hareket etme, mücadeleyi süratlendirme, gerginleştirme, rakibi sıkıştırma. 5. Baskın, saldırı; TS **Hücum** a. (hücu:mu) [Ar.] hucüm. 1. Saldırı. 2. Üşüşme, bir yere toplanma. 3. ünl. "İleri" anlamında kullanılan bir seslenme sözü. 4. mec. Sert eleştirisi. 5. sp. Gol atmak veya sayı kazanmak amacıyla yapılan akın, hamle.

AZ **Hüdud** is. [Ar.] hudut. 1. Sınır. 2. Ölçü, sınır, had, had hudud; TS **Hudut** a. (hudu:du) [Ar.] hudūd. 1. Sınır. 2. mec. Uç, son.

AZ **Hüquq** is. [Ar.] hukuk. 1. Devlet tarafından belirlenen ve tatbik edilen, topluluğun yaşama tarzını tanzim eden ve devlet müeyyidesiyle desteklenen kaideler, kurallar bütünü, hukuk. 2. Toplumun teşekkülünü, yaşayış ve faaliyetlerinin herhangi bir yönüne ait devletin kurallarının toplamı. 3. Herhangi bir meseleye dair devletler arasındaki karşılıklı ilişkileri düzenleyen milletler arası anlaşmaların, mukavelelerin toplamı. 4. Bu usul ve kurallarla ilgili kanunlardan bahseden ilim ve onun herhangi bir sahası. 5. Bir işi yapmak için devletin yayınladığı kanunlar tarafından verilen hürriyet, imkân, yetki; hak. 6. Bir kimsenin herhangi bir işi yapmak, bir vazifeyi yerine getirmek, belirli bir vazifeye gelmek için gereken resmi izin. 7. Herhangi bir tarzda hareket etme, davranma, iş yapma imkânı; yetki, salahiyet. 8. Hak, esas. 9. kl. Maaş, aylık, emek karşılığı alınan para; TS **Hukuk** ç. a. (huku:ku) [Ar.] hukūk. 1. Toplumu düzenleyen ve devletin yaptırım gücünü belirleyen yasaların bütünü, tüze. 2. Bu yasaları konu alan bilim. 3. Yasaların ceza ile ilgili olmayıp alacak verecek vb. davaları ilgilendiren bölümü. 4. Haklar. 5. mec. Ahbaplık, dostluk.

AZ **Hülul** is. [Ar.] girme, hulul. 1. Dâhil olma, içine sokulma. 2. Varıp ulaşma, gelme, erişme; TS **Hulul** a. (hulu:lü) [Ar.] hulül. esk. 1. Gelme, gelip çatma. 2. Girme, sinme. 3. din b. Tanrı ruhunun herhangi bir bedene girdiğine inanma. 4. fiz. Geçişme. 5. biy. Geçişim.

AZ **Hüma** is. [Far.] Hüma. 1. Üzerinde uçtuğu kimselere devlet ve mutluluk getirdiğine inanılan masal kuşu, devlet kuşu, cennetkuşu. 2. mec. Saadet, mutluluk; TS **Hüma** öz. a. (hüma:) [Ar.] humā. Başına konduğu kimseye mutluluk getirdiğine inanılan talih kuşu.

AZ **Hünər** is. [Far.] hüner. 1. Yetenek, maharet, kabiliyet, ustalık, feraset. 2. Zor şartlarda önemli bir işi, hareketi, vazifeyi yapmak için gösterilen yiğitlik, fedakârlık.

3. Ustalık, yetenek, istidat; TS **Hüner** a. [Far.] huner. Beceri İsteyen ustalık, beceriklilik.

AZ **Hünərlilik** is. hünerlilik. 1. kon. Ustalık, maharet, beceri, beceriklilik, kabiliyet, yetenek, meleke; açıkgözlük. 2. Cesaret; yüreklilik, yiğitlik; TS **Hünerlilik** a. Hünerli olma durumu.

AZ **Hürufat** is. [Ar.] ç. hurufat. "harf'in çoğulu. Harfler, yazı, alfabe; TS **Hurufat** ç. a. (huru:fa:tı) [Ar.] hurūfāt. esk. 1. Harfler.2. Basımda, baskı işinde kullanılan metal vb. bir maddeden yapılmış harf, rakam veya başka işaret kalıpları. 3. Dizgi işinde kullanılan harf türlerinin bütünü.

AZ **Hüseyni** is. [Ar.] hüseyini. Azerbaycan klasik muğamlarından birinin adı; TS **Hüseyni** a. (hüseyini:) [Ar.] hüseyinî. müz. 1. Klasik Türk müziğinde düğâh perdesinde karar kılan bir makam. 2. Klasik Türk müziğinde mi notası.

AZ **Hüsn** is. [Ar.] hüsn. 1. Güzellik. 2. kl. Kendinden sonra gelen söze güzellik, iyilik, müsbetlik anlamı kazandırır. 3. mec. Tat, lezzet; TS **Hüsün** a. [Ar.] husn. esk. Güzellik.

AZ **Hüviyət** is. [Ar.] hüviyet. 1. Mahiyet, hakikat, asıl. 2. Şahsiyet, bir insanın kimliği; TS **Hüviyet** a. [Ar.] huviyyet. Kimlik.

AZ **Hüzur** is. [Ar.] kl. huzur. 1. Ön, karşı, yan; kat. Hüzurunda yanında, karşısında, önünde; TS **Huzur** a. (huzu:ru) [Ar.] huzūr. 1. Dirlik, baş dinçliği, gönül rahatlığı, rahatlık, erinç. 2. Ön, yan, kat, makam, yamaç. 3. esk. Bir yerde bulunma. 4. esk. Padişah katı.

AZ **Xab** is. [Far.] kl. hab. 1. Uyku. 2. mec. Gaflet uykusu, cehalet; TS **Hab** a. (ha:b) [Far.] hāb. esk. Uyku.

AZ **Xainlik** is. hainlik. 1. İhanet; ihanet etme, döneklık, satılmışlık. bk. xainanalık. 2. Vefasızlık, döneklık, dönekek çıkma; TS **Hainlik** a. 1. Hain olma durumu. 2. Haince davranış.

AZ **Xak** is. [Far.] kl. hak. 1. Toprak; toz. 2. Yer, yer küresi. 3. Ülke, memleket, diyar. 4. mec. Çürümüş, yok olmuş, toprak olmuş. 5. Mülk, emlak; TS **Hak** a. [Ar.] 1. Adalet. 2. Adaletin, hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey, kazanç. 3. Dava veya iddiada gerçeğe uygunluk, doğruluk. 4. Verilmiş emekten doğan manevi yetki. 5. Pay. 6. Emekkarşılığı ücret.

AZ Xalislik is. halislik. 1. Karışksız, saf, temiz şeyin hâli, temizlik, paklık. 2. Hakikilik, orijinallik, taklit olmama durumu, tabîlik; doğallık; **TS Halislik** a. Halis olma durumu.

AZ Xalq is. [Ar.] halk. 1. Bir ülkenin veya devletin ahalisi, aynı ülkede yaşayan, ayrı uyrukta olan insanlar topluluğu. 2. Aynı soydan gelen, ayrı ülkelerin vatandaşı olarak yaşayan insanlar topluluğu, millet. 3. Aynı ülke içinde yaşayan, ancak değişik olan insan topluluklarının her biri. 4. Aynı yerde yaşayan insanlar, toplum, genelde kitle, cemaat. 5. Halka, ülkeye, topluma ait, mensup olan. 6. Halkla ilgili olan, halk tarafından meydana getirilmiş, ortaya çıkarılmış, yaratılmış, halkın dünya görüşü, düşüncesi, maneviyatıyla ilgili olan. 7. Sovyetler Birliği'nde bazı idare veya şahıs adlarında kullanılır (halk mahkemesi vb.). 8. Sovyetler Birliği hükümeti tarafından ilim, sanat vb. sahasında büyük hizmeti olanlara verilen fahri unvanlarda kullanılır; **TS Halk** a. [Ar.] halk. 1. Aynı ülkede yaşayan, aynı kültür özelliklerine sahip olan, aynı uyruktaki insan topluluğu, folk. 2. Aynı soydan gelen, ayrı ülkelerin uyruğu olarak yaşayan insan topluluğu. 3. Bir ülke içerisinde yaşayan değişik soylardan insan topluluklarının her biri. 4. Belli bir bölgede veya çevrede yaşayanların bütünü, ahali. 5. Bir ülkedeki yurttaşların bütünü, kamu.

AZ Xalqçılıq is. halkçılık. 19. yüzyılın ikinci yarısında Rusya'da görülen akım; halkı bir bütün olarak kabul edip çeşitli fark ve ayrılıkları dikkate almama esasına dayanan görüş, popülizm; **TS Halkçılık** a. 1. Bireyler arasında hiçbir hak ayrılığı görmeme, topluluk içinde hiçbir ayrıcalık kabul etmeme görüş ve tutumu, popülizm. 2. XX. yüzyılda Fransa'da ortaya çıkan, yoksul halkın yaşayışı ve duyguları üzerinde duran bir edebiyat çıkışı, popülizm.

AZ Xan is. [Far.] han. 1. Eski Türklerde hakana bağlı veya bağımsız hükümdar, emir. 2. mec. Hükümdar, bey, ağa. 3. kl. Aşık oyununda başkan. 4. mec. Canlı benzetmelerde; can yakan, nazlı, işveli gözlere işaret edilir. 5. Bazı birleşik erkek isimlerinin ikinci kısmı; **TS Han** a. tar. 1. Doğu ülkelerinde yerli beyler ve Kırım girayları için kullanılan unvan. 2. Osmanlı padişahlarının adlarının sonuna getirilen unvan.

AZ Xana is. [Far.] hane; ritm. 1. Ev, mesken. 2. müz. Ölçü, takt, uyum; **TS Hane** a. (ha:ne) [Far.] hâne. 1. Ev, konut. 2. Ev halkı. 3. Bir bütünü oluşturan bölümlerden her biri, bölük, göz: Dama tahtasında altmış dört hane vardır. 4. mat. Basamak. 5. müz. Klasik Türk müziğinde, peşrev vb. saz parçalarının bölümlerinden her biri. 6.

Birleşik kelimelerde "bina, yapı, yer, makam" anlamlarıyla ikinci kelime olarak yer alan bir söz.

AZ **Xanadan** is. [Far.] hanedan. 1. Akrabalık veya veraset hukukuna göre tahtı, devlet hakimiyetini birbirine devreden hükümdarlar sülalesi. 2. mec. Bir yerde yaşayan büyük aile, kabile, nesil; hanüman; TS **Hanedan** a. (ha:neda:m) [Far.] hānedān. 1. tar. Hükümdar, devlet büyüğü vb. bir kişiye dayanan soy, büyük aile.

AZ **Xanım** is. hanım. 1. Kadınlara hürmet için kullanılan hitabet şekli. 2. Tanıdık olmayan kadına saygıyla seslenme şekli. 3. Saygı için kadın isimlerine ilave edilerek söylenir. 5. Kadın, eş, zevce. 6. Bazı birleşik kadın isimlerinin ikinci kısmı; TS **Hanım** a. 1. Kız ve kadınlara verilen unvan, bayan. 2. Kadın, eş. 3. Toplumsal durumu, varlığı iyi olan, hizmetinde bulunulan kadın.

AZ **Xanımlıq** is. hanımlık. 1. Hanım olma hâli. 2. Hanım olan kimsenin davranışı. 3. Kadın cinsî kimliğinin üstünde kazandığı kimlik. 4. mec. Naziklik, alicenaplık; TS **Hanımlık** a. Hanım olma durumu.

AZ **Xara (I)** is. hare. 1. üzerinde dalgalı çizgiler bulunan, pamuk ve ipekle karışık dokunmuş harelî kumaş, gezi. 2. kl. Nakışlı, çiçekli, harelî (kumaş); TS **Hara (II)** a. (ha:ra:) [Far.] hārā. esk. Hare.

AZ **Xaraba** is. [Ar.] harabe. 1. Virane, dağılmış, yıkılmış, viran kalmış şehrin, binanın vb. kalıntısı. 2. Alt üst olmuş, dağılmış, yıkılmış. 3. ki. mec. Virane. 4. kon. Kendi evi, kendi yurdu anlamında. 5. Viranelik; TS **Harabe** a. (hara:be) [Ar.] harābe. 1. Yıkılmış veya yıkılmaya yüz tutmuş yapı, yıkı. 2. Kalıntı.

AZ **Xarabalıq** is. viranelik. 1. Harabe olmuş, yıkılmış binaların bulunduğu ve kimsenin yaşamadığı yer, ören, harabe, enkaz, yıkı. 2. Yoksul ve ücra yer, batakhane; TS **Harabelik** a. Harap olmuş yer, ören.

AZ **Xarablıq** is. bozukluk; şımarıklık. 1. Harap şeyin durumu; berbatlık, kötülük, fenalık. 2. Ahlak bozukluğu, terbiyeden yoksunluk, saygısızlık; TS **Haraplık** a. Harap olma durumu, yıkkınlık, harabilik, harabiyet.

AZ **Xaric** is. [Ar.] hariç. 1. Dışarı; dış taraf. 2. Dış ülke 3. Müzikte mevcut olgu ve ahengin dışına çıkma; TS **Hariç** a. (ha:riç) [Ar.] hāric 1. Dış, dışarı. 2. Yabancı ülke, dışarı.

AZ **Xariciyə** is. [Ar.] hariciye. Dış işleri bakanlığının eski adı; TS **Hariciye** a. (ha:riciye) [Ar.] hāriciyye. 1. esk. Devlet yönetiminde dış işleri. 2. tıp Cerrahi. 3. tıp Hastanelerde bu hastalıklarla ilgilenen bölüm.

AZ **Xasiyyət** is. [Ar.] karakter. 1. Karakter, seciye, yaratılış. 2. Bir şeye has olan durum, özellik; TS **Hasiyet** a. (ha:siyet) [Ar.] hāsiyyet. esk. 1. Özellik, hassa. 2. Yiyecek ve içeceğin yararı, etki.

AZ **Xaşlama** is. aş. hlk. Haşlanarak pişirilen et; TS **Haşlama** a. 1. Haşlamak işi. 2. Haşlanarak pişirilen şey.

AZ **Xata** is. [Ar.] hata. 1. Tatsızlık, yanlışlık. 2. Kabahat, kusur, suç, yanılma, istenmeden yapılan yanlışlık. 3. Korku, tehlike; TS **Hata** a. (hata:) [Ar.] hatā. 1. Yanlış. 2. İstemeyerek ve bilmeyerek yapılan yanlış, kusur, yanılma, yanılğı. 3. Suç, günah, kusur.

AZ **Xatir** is. [Ar.] hatır. 1. İnsanın geçmişinde, mazisinde olmuş bir şeyi hafızasında saklama yeteneği; zihin, hafıza, anak, bellek. 2. mec. Gönül, kalp, yürek, ruh, can, iç alem. 3. mec. Benlik duygusu. 4. Hürmet, saygı; TS **Hatır** a. [Ar.] hātīr. 1. Düşünme, akılda tutma, hafıza, zihin, akıl, yâd. 2. Gönül, kalp. 3. Birine karşı duyulan saygı, sevgi. 4. Durum, keyif, hâl: Hatırını sormak. hatır almak gönül almak.

AZ **Xatirat** is. [Ar.] hatırat. 1. Hatırda, hafızada, akılda kalan şeyler. 2. Geçen olaylar hakkında şahsi hatıralardan ibaret eser, hatıralar; TS **Hatırat** ç. a. (ha:tıra:tı) [Ar.] hātīrāt. Anılar.

AZ **Xatirə** is. [Ar.] hatıra. 1. Geçmişte yaşanmış çeşitli olaylardan belleğin sakladığı her türlü iz, hatıra. 2. Anmalık, yadigar, andaç. 3. ed. Yaşanmış olayların anlatıldığı yazı türü, hatıra, anılar, hatıralar, hatırat; TS **Hatıra** a. (ha:tıra) [Ar.] hātīra. ed. 1. Anı. 2. Andaç, anmalık, yadigâr.

AZ **Xatun** is. hatun. 1. bk. xatın. 2. Kadın, hanım; TS **Hatun** a. (ha:tun) 1. Kadın. 2. Bayan, hanım. 3. Eş, zevce. 4. tar. Yüksek makamdaki kadınlara ve hakan eşlerine verilen unvan.

AZ **Xaya** is. [Far.] anat. 1. kasık; haya. 1. Vücudun karın ile uyluk arasındaki bölümü. 2. Er bezi, husye, yumurta; TS **Haya** a. [Far.] hāye. anat. Er bezi.

AZ **Xeyirlilik** is. hayırlılık. 1. Hayırlı olma durumu. 2. Faydalılık, fayda verme durumu; güzel etki; TS **Hayırlılık** a. Hayırlı olma durumu.

AZ **Xeyrat** is. [Ar.] din. hayrat. 1. Ölen bir kimsenin sevabına verilen yemek; ihsan. 2. Sevap için verilen para, yemek vb; TS **Hayrat** a. (hayra:tı) [Ar.] hayrāt. 1. Sevap kazanmak için yapılan iyilik. 2. Halkın yararlanması için yapılan okul, çeşme, hastane vb. yapı.

AZ **Xəbər** is. [Ar.] haber. 1. Herhangi bir konuda alınan bilgi. 2. Malumat, bilgi. 3. gr. Özne cümlesinde iş, oluş, hareket, durum vb. bildiren cümle ögesi, yüklem. 4. Belirli zaman dilimlerinde sürekli olarak yayınlanan bazı dergilerin adı; TS **Haber** a. [Ar.] ḥaber. 1. Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık. 2. İletişim veya yayın organlarıyla verilen bilgi. 3. Bilgi. 4. db. esk. Yüklem.

AZ **Xəbərçi** is. dedikoducu; ispiyoncu. 1. Dedikodu yapan, dedikoduya düşkün olan, fassal. 2. Habercilik eden, laf dolaştıran, fesat, jurnalci, radarci, müzevir, ihbarci; TS **Haberci** a. 1. Haber getiren kimse, ulak. 2. Bir haberi usulünce hazırlayan ve yayın organlarında yayımlayan kimse. 3. Muhbir, ihbar eden kimse. 4. mec. Bir durumun, bir olayın belirtisi. 5. tar. Karakulak.

AZ **Xəbərdarlıq** is. [Ar.] uyarı. 1. Haberdar etme, bilgi verme, önceden söyleme, önceleme. 2. Suç işleyene, hata yapana bir daha yapmaması için yapılan uyarı, ihtar, ikaz; TS **Haberdarlık** a. Haberdar olma durumu.

AZ **Xəbərsizlik** is. habersizlik; bilgisizlik. 1. Hiçbir haber veya bilgi olmama durumu. 2. Bilgi eksikliğinin olması durumu, cahillik, cehalet; TS **Habersizlik** a. Habersiz olma durumu, bihaberlik.

AZ **Xəfiflik** is. hafiflik. 1. Yumuşaklık; tatlılık. 2. Şefkat, müşfiklik, sevecenlik; letafet, latiflik. 3. Hafiflik, yeğnilik, incelik, zariflik; kolaylık; TS **Hafiflik** a. 1. Hafif olma durumu. 2. mec. Rahatlık. 3. mec. Davranışları içinde bulunduğu toplumun ahlak anlayışına uymama durumu.

AZ **Xəlvətxana** is. [Ar.+Far.] تنها. 1. kl. Gizli ev, gizli yer, gizli işler yapılan yer, ev vb. 2. kon. Issız, kimsenin olmadığı yer. 3. Doğu ülkelerindeki hamamlarda çıplak yıkanmak için yapılan özel yer, bölüm; TS **Halvethane** a. (halvetha:ne) [Ar.+Far.] Ar. halvet + Far. hāne din b. esk. 1. Saraylarda girilmesi yasak olan oda. 2. Tekkelerde dervişlerin yalnızca ibadet etmek ve çile doldurmak için kapandıkları oda.

AZ **Xəmsə** is. [Ar.] hamse. 1. Beşlik. 2. Bir şairin beş ayrı mesnevisinin teşkil ettiği kitap, beşli, beşleme. 3. ed. Divan edebiyatında beş mesnevinin bir araya

gelmesinden oluşan eser; TS **Hamse** a. [Ar.] hamse. ed. Divan edebiyatında beş mesnevinin bir araya gelmesinden oluşan eser.

AZ **Xətm** is. [Ar.] hatim. 1. Bitiş, son, nihayet, bitim, kapanış; bitirme, sona erdirmе, tamamlama. 2. Bitme, dinme, durma, durdurulma; kesme, kesilme; sona erme; TS **Hatim** a. [Ar.] hatm. 1. din b. Kuran'ın tamamını okuma. 2. esk. Sona erdirmе, bitirme.

AZ **Xətt** is. [Ar.] hat; sakal. 1. Yazı yazma özelliği, yazı tarzı; yazı. 2. İnce sakal; TS **Hat** a. [Ar.] hatt. 1. Çizgi. 2. Yazı. 3. Ulaşım sağlayan bir taşıtın uğradığı yerlerin bütünü, yol, geçek. 4. Elektrik akımı taşıyan tel veya kablo sistemi. 5. Kanal. 6. Savunma veya saldırma amacıyla bir araya getirilmiş asker dizisi. 7. Sınır. 8. Yüzü biçimlendiren çizgi veya kırıksıklık. 9. Biçim.

AZ **Xəyal** is. [Ar.] hayal. 1. İnsanın zihninde canlandığı, tasavvurunda yarattığı ve gerçekleşmesi özlenen şey; tahayyül, düş, imge, hülya. 2. Gerçekte olmadığı hâlde görüldüğü sanılan şey, düş gücü, hayal gücü, muhayyile, tahayyül, tasavvur; göz önüne getirme, fantezi. 3. İcat, uydurmaca, hayal ürünü; yakıştıрма, uydurma; yalan, kıtır. 4. Görüş, görme, rüyet. 5. Bir olay veya eşyanın zihinde kalan izi, imaj. 6. Bir eşyanın bir yere yansıyan şekli, görüntü. 7. Hayalet; TS **Hayal** a. (haya:li) [Ar.] hayal 1. Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, imge, hülya. 2. Belli belirsiz görülen şey, gölge. 3. fiz. Görüntü. 4. ruh b. İmge. 5. esk. Aydınlatılan bir perde arkasında deri veya kartondan yapılmış, hareket edebilen resimler ve bunlarla oynatılan oyun.

AZ **Xəyalat** is. [Ar.] hayalet. 1. Aslında olmadığı hâlde göze takılan, hayalde meydana getirilen görüntü; hülya, kâbus. 2. Düşünce; düşüncede olan, arzu edilen şeyler; TS **Hayalet** ç. a. (haya:la:t) [Ar.] hayālāt. esk. Hayaller.

AZ **Xəzinə** is. [Ar.] hazine. 1. Para, mücevher, altın, gümüş vb. değerli eşya yığını, büyük servet. 2. Gömü, define; çok kıymetli bir şey ya da kimse; altın kadar değerli şey ya da kimse, pırlanta. 3. Havuz, kaynak. 4. Silâhlarda mermi yerleştirilen yer, hazne; bir şeyin toplandığı, biriktirildiği yer. 5. Kasa, vezne, para çekmecesi. 6. mec. Kültürel ve manevi zenginliklerin tümü. 7. Eski şark hamamlarında sıcak su muhafaza edilen yer, havuz; TS **Hazine** a. (hazi:ne) [Ar.] hazine. 1. Altın, gümüş, mücevher vb. değerli eşya yığını, büyük servet. 2. Değerli şeylerin saklandığı yer. 3. Değerli bir şeyin çok bulunduğu yer.. 4. Gömülü veya saklıyken bulunan değerli

şeylerin bütünü. 5. Kaynak. 6. ekon. Devlet malı veya parası. 7. ekon. Devlet malının veya parasının saklandığı yer. 8. ekon. Devletin altın, döviz, bono ve nakit işlemlerini maliye ile birlikte düzenleme görevini üstlenen makam. 9. mec. Büyük bağlılık duyulan, değer verilen şey veya kimse.

AZ **Xəznə** is. [Ar.] hazine; TS **Hazne** a. [Ar.] hazīne. 1. Hazine. 2. Bir şeyin toplandığı, biriktirildiği yer, depo. 3. esk. Döl yatağı.

AZ **Xırdavat** is. [Far.+Ar.] hırdavat. Metalden, kemikten, deriden vb. yapılan ufak tefek şeyler; TS **Hırdavat** a. (hırdava:tı) [Far.+Ar.] Far. hurde + Ar. -āt 1. Kilit, tel, çivi vb. metal eşya. 2. Önemsiz, ufak tefek eşya, gereksiz eşya.

AZ **Xırxa** is. yelek. Yün veya pamuklu kumaşlardan yapılan kolsuz ve kalın yelek; TS **Hırka** a. [Ar.] hırka 1. Genellikle soğuktan korunmak için giyilen, kumaştan, bazen içi pamukla beslenmiş, ceket biçiminde, önden açık, kollu üst giysisi. 2. Genellikle soğuktan korunmak için giyilen, kumaştan, bazen içi pamukla beslenmiş, ceket biçiminde giysi. 3. esk. Dervişlerin giydikleri üst giysisi.

AZ **Xırıltı** is. hırıltı. Boğulan veya zor nefes alıp veren bir kimsenin boğazından çıkan anlaşılmas ses, hırlama sesi; TS **Hırıltı** a. 1. Boğazdan herhangi bir nedenle boğuk çıkan ses. 2. Gürültüyle çıkan ses. 3. mec. Geçimsizlik, kavga.

AZ **Xırman** is. [Far.] harman. 1. Taneyi başaktan ayırma işi, harman. 2. Tahılların tanelerini saplarından ayırmak için özel olarak hazırlanmış yuvarlak yer, dairevî meydan bk. hula; TS **Harman** a. [Far.] hırmən 1. Biçildikten sonra tahıl demetlerinin üzerinden düven geçirilerek tanelerin başaklarından ayrılması işi. 2. Bu işin yapıldığı yer veya mevsim. 3. Birçok çeşitten birer parça alıp yeni birleşim oluşturma işi. 4. Selüloz açılması aşamasından başlayıp kâğıt veya karton sayfasının meydana gelmesine kadar kullanılan bir veya birkaç kâğıt hamuru ile diğer malzemelerin meydana getirdiği sulu süspansiyon. 5. Herhangi bir şeyin toplu hâlde bulunduğu, işlendiği veya satıldığı yer. 6. mec. Herhangi bir şeyin çok bulunduğu yer.

AZ **Xızır** is. öz. a. Hızır. 1. mit. Ebedî hayata kavuştuğu, ölümsüz olduğu söylenen İlyas Peygamber'in lâkabı, Hıdır. Darda kalan kimsenin imdadına yetiştiğine inanılır. 2. Kurtarıcı, halâskâr, velinimet; TS **Hızır** öz. a. [Ar.] "Birinin en sıkışık zamanında, beklemediği biri, yardımına yetişmek" anlamındaki Hızır gibi (imdadına veya yardımına) yetişmek deyiminde geçen bir söz.

AZ **Xidmət** is. [Ar.] hizmet; memuriyet. 1. Bir idarede, kuruluştta maaşla çalışma, resmi işte çalışma. 2. Askerlik yapma; askerî vazife. 3. Orduda askerî vazifeler ve onlarla uğraşan idareler sistemi. 4. Üretim sahası ve bir işle ilgili idare, teşkilat. 5. İnsanların rahatını, ihtiyacını yerine getiren üretim sistemi. 6. Yüksek değere, unvana, nüfuza layık hareket, faaliyet, iş. 7. Birine hizmet etme; bir kimsenin ihtiyacını gidermek için yapılan iş; TS **Hizmet** a. [Ar.] hidmet. 1. Birinin işini görme veya birine yarayan bir işi yapma. 2. Görev, iş. 3. Bakım, özen, ihtimam.

AZ **Xidmətçi** is. hizmetçi; görevli. 1. İnsanların ihtiyacını temin etmek için çalışan kimse; hizmet eden kimse; odacı. 2. Hizmetkâr, uşak. 3. Temizlikçi, hademe. 4. Bir yerde görev yapan kimse, memur; TS **Hizmetçi** a. 1. Hizmet gören kimse. 2. Belli bir ücretle ev işlerini yapmak için tutulan kadın.

AZ **Xidmətçilik** is. hizmetçilik; memurluk. 1. Hizmetçinin işi, hizmetkârlık. 2. Bir idarede, kuruluştta maaşla hizmet etme, çalışma durumu; TS **Hizmetçilik** a. Hizmetçinin yaptığı iş.

AZ **Xidmətkar** is. [Ar.+Far.] hizmetkâr; kırtasiyeci. 1. Hizmetçi, odacı, uşak. 2. Devletle ilgili işlerin yürütülmesinde şekle gereğinden fazla önem veren kimse, şekilci, formalist; TS **Hizmetkâr** a. (hizmetkârı) [Ar.+Far.] Ar. hidmet + Far. -kâr Ücretle iş gören genellikle erkek işçi, uşak

AZ **Xidmətkarlıq** is. hizmetkârlık. 1. Memurluk, resmî işte çalışma, resmî görevli olma durumu. 2. mec. Hizmetçilik etme; hizmetçilik; TS **Hizmetkârlık** a. Hizmetkârın işi, uşaklık.

AZ **Xilaf** sf. [Ar.] hilaf, karşı. 2. is. Yalan, gerçek olmayan, gerçek dışı, kıtır. 3. is. Söğüt ağacı; TS **Hilaf** sf. (hilafi) [Ar.] hilâf. 2. a. hlk Yalan

AZ **Xilal** is. [Ar.] hilal; TS **Hilal** a. (hila:li) [Ar.] hilâl. 1. Ayın ilk günlerinde aldığı yay biçimi, ayça, yeni ay. 2. esk. Çocukların okuma öğrenmeye başladıklarında satır ve sözleri şaşırmamak için söz üzerinde gezdirdikleri ucu sivri, uzunca bir gösterme aracı.

AZ **Xinzir** is. [Ar.] hınzır. 1. Domuz; TS **Hinzir** a. [Ar.] hinzîr. esk. 1. Domuz. 2. mec. Genellikle hoşla giden bir davranış veya durum için şaka yollu söylenen bir söz.

AZ **Xitab** is. [Ar.] hitap. 1. Bir şahsa veya topluluğa yönelik söz söyleme; nutuk. 2. gr. Cümlede kimin vurgulandığını bildiren, ancak gramer olarak cümledeki ögesi

olmayan söz veya sözler; TS **Hitap** a. (hita:bı) [Ar.] hitāb. Sözü birine veya birilerine yöneltme, seslenme.

AZ **Xitabət** is. [Ar.] hitabet. 1. Hatiplik, hitap etme yeteneği. 2. Güzel ve anlaşılır söz söyleme yeteneği, hitap etme sanatı; TS **Hitabet** a. (hita:bet) [Ar.] hitābet. Etkili söz söyleme sanatı.

AZ **Xiyar** is. bit. b. salatalık. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, kabakgiller cucurbitaceae ailesindendir.; TS **Hıyar** a. [Far.] hiyār 1. bit. b. Kabakgillerden, uzun, iri meyveli, sürüngen, bir yıllık otsu bir bitki (Cucumis sativus). 2. bit. b. Bu bitkinin iri, yeşil ürünü, salatalık.

AZ **Xoca** is. [Far.] kl. hoca. 1. Eskiden medrese tahsili alıp başına sarık takan din adamı. 2. Öğretmen; TS **Hoca** a. [Far.] hāce. 1. din b. Müslümanlıkta din görevlisi. 2. Öğretmen. 3. mec. Akıl öğreten, öğüt veren kimse. 4. esk. Medresede öğrenim gören sarıklı, cübbeli din adamı.

AZ **Xortum** is. [Ar.] hortum. 1. Bazı bitki ve hayvanların boruyu andırır ağız veya burunları. 2. hay. b. Bazı hayvanların (omurgasız) ön kısımdaki avı yakalamak, boğmak veya kendini müdafaa etmek için kullandıkları kolları. 3. tekn. Bazı araçların öne doğru çıkmış hayvan burnunu andıran ve cisimleri kaldırmak için kullanılan kısmı, kepçe. 4. Lastik, plastik vb. yapılan ve yangın araçlarında vb. kullanılan boru. 5. Sahra topraklarında namluyu el yardımıyla hedefe yöneltmek için kullanılan parça; TS **Hortum** a. [Ar.] hurtūm. 1. Filde ve bazı böceklerde boru biçiminde uzamış ağız veya burun bölümü. 2. Genellikle plastikten uzun ve esnek boru. 3. meteor. Hava veya suyun kendi etrafında hızla dönüp buluttan yeryüzüne uzanan sütun biçiminde oluşan, alanı dar bir fırtına türü.

AZ **Xoruz** is. [Far.] horoz; kavgacı. 1. Tavuğun erkeği. Tavuk cinsinden olan hayvanların erkeği. 2. mec. kon. Kavga çıkaran, sağa sola sataşan, geçimsiz; TS **Horoz** a. [Far.] horūs. 1. hay. b. Tavukgillerden, tavuğun erkeği olan kümes hayvanı. 2. Ateşli silahlarda çakmak taşına veya merminin kapsülüne vurmaya yarayan metal parça. 3. Kapı zembereğinin mandalı. 4. mec. Kabadayı erkek.

AZ **Xoşluq** is. hoşnutluk; hoşluk. 1. Haz, zevk, memnuniyet; lezzet, tat. 2. Tatlılık; TS **Hoşluk** a. Hoş olma durumu, letafet.

AZ **Xozan** is. anız. 1. Tahılı biçilmiş tarla. 2. Geçici olarak dinlenmeye bırakılmış tarla. 3. Sap. 4. Sap üzerindeki ince kabuk; TS **Hozan** a. hlk. Dinlenmeye bırakılmış, birkaç yıl işlenmemiş tarla.

AZ **Xulasə** is. [Ar.] hülasa. Bir yazı veya sözün anlamını daha kısa ve özlü biçimde veren yazı veya söz, hülasa, fezleke, ekspoze; TS **Hülasa** a. (hüla:sa) [Ar.] hulāša. 1. Özet, fezleke. 2. Öz. 4. kim. Herhangi bir maddenin, alkol, eter vb. bir eritici ile ayrılmış veya başka bir yol ile elde edilmiş etkili özü.

AZ **Xuy** is. [Far.] huy, İnsanın yaratılış ve ruh özelliklerinin bütünü, mizaç, karakter, tabiat; TS **Huy** a. [Far.] hūy. 1. İnsanın yaradılış ve ruh özelliklerinin bütünü, mizaç, tabiat. 2. Alışkanlık.

AZ **Xüruc** is. [Ar.] ki huruç. 1. Dışarı çıkma, çıkma, çıkış. 2. Zuhur etme, ortaya çıkma; TS **Huruç** a. (huru:cu) [Ar.] hurūc. esk. 1. Çıkma, çıkış. 2. Göç.

AZ **Xüsümət** is. [Ar.] husumetlik, kıskançlık, çekememezlik; TS **Husumet** a. (husu:met) [Ar.] bušūmet. 1. Hasım olma durumu. 2. Düşmanlık.

AZ **Xüsusiyyət** is. hususiyet, özellik; özgelik. 1. Herhangi bir şeyi diğerinden ayıran özellik, durum, keyfiyet, nitelik. 2. Özellik, vasıf. 3. Bir şeye özgü vasıflar. 4. Kendine has oluş; TS **Hususiyet** a. (husu:siyet) [Ar.] hušūsiyyet. 1. Özellik. 2. İleri derecede tam şıklık, ahabplık, yakınlık.

AZ **Xüşu** is. [Ar.] tevazu. Alçak gönüllülük, alçak gönüllü olma durumu, tevazu; TS **Huşu** a. (huşu:) [Ar.] huşū. esk. 1. Alçak gönüllülük. 2. din b. Tanrı'ya boyun eğme, gönlü korku ve saygı ile dolu olma.

AZ **İadə** is. [Ar.] iade. 1. Geri verme, geri döndürme. 2. Tekrar etme, karşılık verme, tekrarlama; TS **İade** a. (ia:de) [Ar.] 'iāde. 1. Alınmış bir şeyi geri verme. 2. Verilen bir şeyi almayarak geri çevirme, reddetme. 3. Karşılıklı olarak yapma, mukabele etme. 4. ed. İadeli.

AZ **İaşə** is. [Ar.] iaşe. 1. Yedirme, yedirip içirme. 2. Gıda, yiyecek; TS **İaşe** a. (ia:şe) [Ar.] esk. Yedirip içirme, besleme, bakma.

AZ **İbadət** is. [Ar.] ibadet. 1. Dua okuma, namaz kılma, oruç tutma vb. şeklinde yapılan dinî işler. 2. Tapınma, sitayiş; TS **İbadet** a. (iba:det) [Ar.] 'ibādet. din b. Bir dinin buyruklarını yerine getirme.

AZ **İbadullah** is. [Ar.] ibadullah. Tanrı 'nın kulları, insanlar; TS **İbadullah** a. (iba:dulla:hı) [Ar.] 'ibadullah esk. 1. Tanrı'nın kulları. 2. mec. Bol.

AZ **İbarə** is. [Ar.] ibare. 1. Bir fikri ifade eden kısa söz topluluğu, kelam. 2. Karışık, çetin, tantanalı, ekseriyetle boş laf, anlamsız ifade; TS **İbare** a. (iba:re) [Ar.] 'ibare Bir düşünceyi anlatan bir veya birkaç cümlelik söz.

AZ **İblağ** is. iletme. Eriştirme, yetiştirme, ulaştırma, vardırma, iblağ; TS **İblağ** a. (ibla:ğı) [Ar.] iblāğ esk. 1. Ulaştırma, erişirme. 2. Bir şeyin miktarını tamamlama.

AZ **İbra** is. [Ar.] ibra. 1. Temize çıkma, aklanma. 2. Temize çıkarılma, aklanma. 3. Borçtan kurtulma; TS **İbra** a. (ibra:) [Ar.] ibrā huk. Aklama, temize çıkarma.

AZ **İbrani** is. [Ar.] öz. a. ibrani. 1. Yahudilerin, İsrailoğulları'nın eski adı. 2. Yahudilerin eski dili; TS **İbrani** öz. a. (ibra:ni:) [Ar.] ibrānī. Eski Yahudilere verilen ad.

AZ **İbraz** is. [Ar.] ibraz. 1. Ortaya koyma, gösterme, sunma. 2. Gösterilme, teşhir; TS **İbraz** a. (ibra:z) [Ar.] ibrāz. Ortaya koyma, gösterme, meydana çıkarma

AZ **İbrə** is. [Ar.] ibre. Ölçü aletlerinde miktar, derece belirleğen iğne, mil, akrep, yelkovan; TS **İbre** a. [Ar.] ibre. 1. Ölçü aletleri, saat ve göstergelerde sayı veya işaret göstermeye yarayan hareketli iğne. 2. Çam, ardıç, sedir vb. ağaçların yaprağı.

AZ **İbtıla** is. [Ar.] kl. iptila. 1. Temayül, anıklık; bir şeye duyulan meyil, düşkünlük. 2. İstirap, acı, azap; işkence; eziyet, meşakkat, sıkıntı; TS **İptila** a. (iptila:) [Ar.] ibtilā esk. Düşkünlük, tiryakilik.

AZ **İbtizal** is. [Ar.] iptizal. 1. Hor kullanmadan dolayı bir şeyin değerinin düşürülmesi. 2. Bir şeyin çok bol ve değersiz olması. 3. Saygısını yitirme; TS **İptizal** a. (iptiza:li) [Ar.] ibtiżāl esk. 1. Bayağılaşma, ayağa düşme. 2. Bir şeyi sürekli olarak kullanma.

AZ **İcab** is. [Ar.] icap. Gerekme hâli, lüzum; TS **İcap** a. (i:ca:bı) [Ar.] icāb 1. Gerek, gereklik, ister, lüzum. 2. man. Olumlama.

AZ **İcabət** is. [Ar.] icabet. Davete gitme, uyma; kabul etme; TS **İcabet** a. (ica:bet) [Ar.] icābet 1. Bir çağrıyı yerine getirme, bir çağrıya gitme. 2. Bir buyruk veya isteğe uyma, kabul etme, razı olma.

AZ **İcazənamə** is. [Ar.+Far.] izin kâğıdı. Ruhsatname; TS **İcazetname** a. (ica:zetna:me) Ar. icāzet + Far. nāme esk. 1. İzin belgesi, onay belgesi. 2. Diploma.

AZ **İcazət** is. [Ar.] kl. icazet. İzin, ruhsat; TS **İcazet** a. (ica:zet) [Ar.] icāzet. esk. 1.İzin. 2. Onay, onaylama. 3. Diploma.

AZ **İcma** is. [Ar.] icma. 1. Eskiden herhangi bir arazi üzerinde yaşayan kimselerin kendini idare hakkına malik oldukları birlik veya teşkilat. 2. kl. Cemiyet, teşkilat, meclis. 3. kl. Cemaat, toplum; TS **İcma** a. (icma:) [Ar.] icmā' esk. 1. Toplama. 2. din b. İslam bilginlerinin bir konuda fikir birliği etmeleri.

AZ **İcmal** is. [Ar.] icmāl. 1. Kısa bilgi, bir meselenin genel olarak kısaca açıklaması, özet. 2. Gazetelerde günün siyasi olaylarını özetleyen yazı, makale; TS **İcmal** a. (icma:li) [Ar.] icmāl. esk. 1. Gösterge. 2. Özet.

AZ **İcra** is. [Ar.] icra. Bir işin, kararın, emrin vb. yerine getirilmesi, yapılması; yürütme; TS **İcra** a. (icra:) [Ar.] icrā'. 1. müz. Bir müzik eserini oluşturan notaları sese çevirme. 2. huk. Borçlunun alacaklıya karşı yapmak veya ödemekle yükümlü bulunduğu bir şeyi adli bir kuruluş aracılığıyla yerine getirme. 3. huk. Adliyenin bu işle görevli dairesi. 4. esk. Yapma, yerine getirme, bir işi yürütme.

AZ **İcraçı** is. icracı. 1. Bir kararı, hükmü, emri yerine getiren, icra memuru. 2. Bir sanatı ifade eden. icraçı iştirakçılar Bir suça katılanlar, suçu işleyenler. bk. icraedici; TS **İcraçı** a. 1. Bir buyruğu yerine getiren kimse. 2. İcranın verdiği kararları uygulayan görevli. 3. müz. Bir konserde bir eseri çalan veya söyleyen kimse.

AZ **İctihad** is. [Ar.] kl. içtihad. 1. Gücünün imkânları çerçevesinde çalışma, gayret gösterme, çabalama. 2. din. Müçtehidin, İslam âliminin şer'i çerçeve dâhilinde bir konuda fikir ortaya koyması, ortaya koyduğu fikir. 3. İnan; TS **İçtihat** a. (içtiha:dı) [Ar.] ictihād. 1. huk. Yasada veya örf ve âdet hukukunda uygulanacak kuralın açıkça ve tereddütsüz olarak bulunmadığı konularda, yargıcın veya hukukçunun düşüncelerinden doğan sonuç. 2. esk. Görüş, özel görüş, anlayış, kavrayış

AZ **İctima** is. [Ar.] içtima. Bir yere toplanma, bir yere birikme, bir araya gelme, toplanma; TS **İçtima** a. (içtima:) [Ar.] ictimā' 1. ask. Askerlerin silahlı ve donatılmış olarak toplanmaları. 2. gök b. Kavuşum. 3. esk. Toplanma, toplantı.

AZ **İç** is. iç. 1. Bir şeyin içerisi, iç kısmı, dahili. Bir şeyin ortası, arası. 2. İnsan ve hayvanların göğüs ve karın boşluğunda olan organla. 3. Çekirdek, öz, tane. 4. mec.

Bir şeyin iç ve gizli, görünmeyen yönü. 5. İçdan, içinden şeklinde zar. 6. İçinde şeklinde; TS **İç** a. 1. Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, dâhil, dış karşıtı. 2. Oyuk şeylerin boşluğu. 3. Cisimlerin yüzeyleri arasında kalan her nokta. 4. Nesnelerin veya kimselerin arasında bulunan nesne veya kimse, ara. 5. Ten ile dış giysiler arası. 6. Kabuğu olan veya dışı kabuk durumunda bulunan yiyeceklerde kabuğun sardığı bölüm. 7. Pirinç, soğan ve baharatla hazırlanan, dolmalarda kullanılan karışım. 8. Mide, bağırsak, karın. 9. Akıl, gönül, irade gibi insanın manevi varlığını oluşturan şeylerden herhangi biri. 10. Bir ülke, şehir, topluluk vb.nde olan veya yapılan. 11. Değişik yemeklerde kullanılmak üzere et ile sebzelerin ince kıyımının karıştırılması ve yoğrulmasıyla meydana getirilen karışım. 14. mec. Muhteva.

AZ **İçəri** is. içeri. 1. İç kısım, iç taraf, iç bölüm. 2. Bir şeyin içerisi, iç kısmı, dâhili, iç yüz. 3. İçte olan, içinde, arasında. 4. İç doğru olan; TS **İçeri** a. 1. İç yan, iç bölüm, dışarı karşıtı. 2. İç, iç yüzey. 5. mec. Gönül, yürek. 6. mec. Hapishane. içeri (veya içeriye) atmak (veya almak veya tıkmak) hapsetmek.

AZ **İçim** is. içim. 1. Genelde "bir" sözü ile bir seferlik içmeye yetecek kadar. 2. İçme tarzı, şekli; TS **İçim** a. 1. İçme işi, içiş. 2. Bir şey içilirken alınan tat

AZ **İçki** is. içki. İspirtolu, alkollü içecek, sarhoş eden içecek; TS **İçki** a. 1. İçinde alkol bulunan içecek. 2. Bu içeceği içme işi.

AZ **İçlik** is. 1. Bir şeyin içine konan, takılan, geçirilen şey. 2. Herhangi bir şeyin iç tarafına dikilen şey; astar; TS **İçlik** a. hlk. İç giyilen çamaşır, iç gömleği.

AZ **İç üz** is. iç yüz. 1. Bir kimsenin hiç kimsenin bilmediği özelliği, iç siması. 2. Bir şeyin gerçek mahiyeti, özelliği, gözle görünmeyen tarafı, hâli; TS **İçyüz** a. (i'çyüz) mec. Herkesçe bilinmeyen, anlaşılmayan ve görünenden büsbütün başka olan neden veya nitelik, mahiyet, zamir, künh.

AZ **İdarə** is. [Ar.] idare. 1. Herhangi bir iş (ilmî, sosyal, ticaret vb.) sahasına bakan, belirli bir arazisi, müdüriyeti olan teşkilat. Bu teşkilatın veya organın sahip olduğu bina. Yönetim. 2. Önderlik etme, başkanlık, önderlik; TS **İdare** a. (ida:re) [Ar.] idare 1. Yönetme, yönetim, çekip çevirme. 2. Ülke işlerinin yürütülmesi, kamuya ilişkin hizmetlerin bütünü. 3. Bir kurum veya kuruluşun yönetildiği yer veya makam. 4. Bir kurumun işlerini yürüten kurul. 5. Tutum. 6. İdare kandili veya lambası. 7. Hoş görme, göz yumma. 8. Yetinme.

AZ **İdarəçi** is. idareci. 1. İdare eden, müdür. 2. Evi iyi geçindiren, kanaatkâr, müsrif olmayan; TS **İdareci** a. 1. Yönetici.

AZ **İdarəçilik** is. idarecilik; kırtasiyecilik. 1. Bir görevi, bir vazifeyi ifa etme işi, yöneticilik. 2. kon. Resmîyetçilik, bürokrasi; TS **İdarecilik** a. 1. İdareci olma durumu. 2. İdarecinin yaptığı iş, yöneticilik.

AZ **İddia** is. [Ar.] iddia. 1. Talep. 2. Doğru veya yanlış bir fikrin üzerinde sebat etme, bir şeyi başkalarına kabul ettirmeğe çalışma. 3. Kendine isnat ettiği bir niteliğin, sıfatın başkalarınca da kabul edilmesine, onaylanmasına çalışma. 4. Büyüklük taslama, kibirlenme, çalım satma. iddia müddəti Savcının iddianameyi hazırladığı müddet; TS **İddia** a. (iddia:) [Ar.] iddi'ā huk. 1. Sav. 2. Kendinde olmayan bir yeteneği, bir durumu varmış gibi gösterme.

AZ **İdeal** is. [Fr.] idéal. 1. En yüce maksat, gaye; emel. 2. Bir şeyin en güzel, en iyi, en mükemmel, kusursuz örneği; TS **İdeal** a. [Fr.] idéal. 1. fel. Ülkü.

AZ **İdeoloq** is. [Yun.] ideolog. İdeolojiyi ortaya koyan, ideoloji geliştiren; TS **İdeolog** a. [Fr.] idéologue. 1. Bir felsefi veya toplumsal öğretiyi sistemli biçimde bağlanan kimse. 2. Bir ideolojinin akıl hocalığını yapan kimse. 3. Fransa'da fizikötesini ortadan kaldırarak manevi bilimleri antropolojiye ve psikolojiye dayandırmayı amaçlayan, Condillac'a bağlı felsefe okulunun taraftarı.

AZ **İdeya** is. [Yun.] ülkü. 1. Zihnimizin bir konuda sahip olduğu fikir, tasavvur, kavram. 2. Dünya görüşünün en önemli prensibi; mefkure, ülkü, akide. 3. Düşünce, gaye, maksat; TS **İdea** a. [Yun.] Düşünce.

AZ **İdxal** is. [Ar.] ithal. 1. Dâhil etme, dahil edilme. 2. Başka bir ülkeden bir ülkeye mal getirilmesi, ithal; TS **İthal** a. (itha:li) [Ar.] idhāl. 1. İçine alma. 2. tic. Bit ülkeye başka ülkelerden mal getirme veya satın alma. 3. tic. Başkâ ülkelerden alınan mal.

AZ **İdxalat** is. [Ar.] ithalat, dışalım. Bir ülkeye başka bir ülkeden getirilen mallar, bir ülkeye başka bir ülkenin mallarının sokulması ve bu şekilde ülkeye giren mallar için yapılan her türlü işlem, ithalat; TS **İthalat** a. (itha:la:tı) [Ar.] idhālāt tic. 1. Başka bir ülkeden mal getirme veya satın alma, dış alım. 2. Bir ülke için başka bir ülkeden alınan malların bütünü.

AZ **İdman** is. [Ar.] spor. Beden terbiyesi, beden eğitimi, antrenman; TS **İdman** a. [Ar.] idman. 1. sp. Alıştırma. 2. Alıştırma 3. mec. Herhangi bir duruma veya şeye alışkanlık kazanma.

AZ **İdrak** is. [Ar.] idrak. 1. Anlama, kavrama yeteneği, akıl erdirmeye. Şuur, fehim. 2.fel. Gözle görülüp, elle tutulan objektif âlemin şuurda kavranması; TS **İdrak** a. (idra:k) [Ar.] idrak. 1. Anlama yeteneği, anlayış, akıl erdirmeye. 2. Erişme, ulaşma. 3. ruh b. Algı. 4. ruh b. Algılama.

AZ **İfa** is. [Ar.] ifa. Bir işi yapma, icra etme, hayata geçirme, gerçekleştirme; TS **İfa** a. (i:fa:) [Ar.] İfâ' esk. 1. Bir işi yapma, yerine getirme. 2. Ödeme.

AZ **İfade** is. [Ar.] ifade. 1. Düşünülen, hissedilen, bilinen, öğrenilen şeyin dışa vurulması, belirtilmesi, beyan edilmesi; şerh, beyan, izah. 2. Bir şeyin yansımasını, dış tezahürünü meydana getiren şey. 3. dbl. Söz, kelime; ibare. 4. Talebelerin kendi ifadeleri ile yazdıkları metin. 5. huk. Mahkemede hâkimin sorusuna verilen cevap, bilgi. 6. İnsanın iç durumu yansıtan işaret; TS **İfade** a. (ifa:de) [Ar.] ifade. 1. Anlatım. 2. Deyiş, söyleyiş. 3. Bir duyguyu yüz aracılığıyla anlatan belirtilerin, mimiklerin bütünü. 4. huk. Tanık ve sanıkların olay hakkında yargı organlarına yaptıkları sözlü açıklama. 5. fel. Dışa vurum.

AZ **İffet** is. [Ar.] iffet. Saflık, temizlik, namus, ahlak; TS **İffet** a. [Ar.] 'iffet I. Cinsel konularda ahlak kurallarına bağlılık, sililik. 2. Namus.

AZ **İflas** is. [Ar.] iflas. 1. Bir ticari işletmenin borçlarını ödeyemez hâle gelmesi durumu. 2. mec. Herhangi bir sosyal faaliyette veya şahsi hayatta tam başarısızlık; TS **İflas** a. (ifla:sı) [Ar.] iflâs. 1. tic. Borçlarını ödeyemediği mahkeme kararı ile tespit ve ilan olunan iş adamının durumu batkî, batkînlık, müflislik. 2. mec. Yenilgiye uğrama, değerini yitirme. 3. mec. İşlevini veya görevini yapamama.

AZ **İfna** is. [Ar.] kl. imha. 1. Yok etme, hiç etme, mahvetme, telef etme; yok edilme, katliam, kırım. 2. Bir malı yersiz sarf etme; TS **İfna** a. (ifna:) [Ar.] ifna'. esk. 1. Yok etme. 2. Tüketme.

AZ **İfrağ** is. [Ar.] kalıplaştırma, biçimlendirme. 1. Kalıba dökme, kalıba akıtma. 2. Belirli bir şekil verme; TS **İfrağ** a. (ifra:ğ) [Ar.] ifrâğ. esk. 1. Bir şeyi başka bir biçime çevirme. 2. biy. Boşaltım.

AZ **İfraz** is. [Ar.] fiz. ifraz. Organizmanın bir yerinden (yaradan vb. sıvı, cerahat) akma, salgı, salgılama; TS **İfraz** a. (ifra:zı) [Ar.] ifraz. esk. 1. Bir arazinin bölünmesi, parsellere ayrılması. 2. biy. Salgı.

AZ **İfrit** is. [Ar.] ifrit. 1. Şeytan, cin. 2. Çok kötü, korku verici, çok sinirlendirici; TS **İfrita**. (ifri:ti) [Ar.] 'ifrit. esk. 1. Doğu masal ve efsanelerinde kötü, korkunç cin. 2. mec. Öfkeli, ortalığı birbirine katan kimse.

AZ **İfsad** is. [Ar.] fesat sokma. Bozma, fesad etme, karıştırma, fesat çıkarma; TS **İfsat** a. (ifsa:dı) [Ar.] ifsād. esk. 1. Düzeni bozma, karışıklık çıkarma. 2. Kargaşalık

AZ **İftar** is. [Ar.] din. b. iftar. 1. Oruç açma, ramazan ayında oruç açma yemeği. 2. Oruç açma zamanı, vakti; TS **İftar** a. [Ar.] iftar. din b. 1. Oruç açma, oruç bozma. 2. İftar vakti. 3. Ramazanda akşam yemeği.

AZ **İftarlıq** is. din. b. iftarlık. Oruç açmak için hazırlanan yemek; TS **İftarlık** a. 1. Oruç açmak için hazırlanan yiyecek. 2. Oruç tutan kişi için alınan hediye, yiyecek veya çerez.

AZ **İftixar** is. [Ar.] iftihar. 1. Övünme, fahretme. Gurur, kibir, gururlanmak. 2. İftixarla şeklinde; TS **İftihar** a. (iftiha:rı) [Ar.] iftihār. Övünme, kıvanma, kıvanç, övünç.

AZ **İğfal** is. [Ar.] iğfal. Gaflete düşürerek aldatma, kandırma; TS **İğfal** a. (iğfa:li) [Ar.] iğfal 1. Bir kadını aldatma, baştan çıkarma. 2. Irzına geçme. 3. esk. Aldatma, ayartma, kandırma, baştan çıkarma.

AZ **İham** is. [Ar.] ima. 1. İstihza, şaka, eğlence. 2. İki anlamlı, üstü kapalı söz veya ifade; imalı işaret. bk. eyham, iyham; TS **İham** a. (i:ha:mı) [Ar.] İham. esk. 1. Kuruntuya düşürme. 2. ed. İki anlamı olan bir sözün akla en az gelen anlamının amaçlanarak kullanılması ve anlamı güçlendirmesi sanatı.

AZ **İxbar** is. [Ar.] ihbar. Haber verme, bildirme, haberler; TS **İhbar** a. (ihba:rı) [Ar.] ibbār 1. Bildirme, bildirim, haber verme. 2. Suçlu saydığı birini veya suç saydığı bir olayı yetkili makama gizlice bildirme, ele verme.

AZ **İxdas** is. [Ar.] ihdas. Yeni bir şey ortaya koyma, meydana getirme; TS **İhdas** a. (ihda:sı) [Ar.] ihdās esk. 1. Ortaya çıkarma, meydana getirme. 2. Kurma.

AZ **İxtılal** is. [Ar.] ihtilal. Bozukluk, karışıklık, intizamsızlık, isyan, ayaklanma; TS **İhtilal** a. (ihtila:li) [Ar.] ihtilāl 1. Bir ülkenin siyasi, sosyal ve ekonomik yapısını

veya yönetim düzenini değiştirmek amacıyla kanunlara uymaksızın cebir ve kuvvet kullanarak yapılan geniş halk hareketi, devrim. 2. Kargaşalık, düzensizlik, karışıklık. 3. Köklü değişim.

AZ **İxtilat** is. [Ar.] kl. ihtilat. 1. Karışıp görüşme, ilişkide bulunma, görüşmeler, temaslar. 2. Konuşma, sohbet, yarenlik. 3. Küçük düğün meclisi, eğlence meclisi, kumpanya; TS **İhtilat** a. (ihtila:tı) [Ar.] ihtîât esk. 1. tıp Karmaşıklık. 2. Karşılaşp görüşme.

AZ **İxtisas** is. [Ar.] uzmanlık. 1. Bir sahada güçlü ve geniş bilgi sahibi olma, ihtisas. 2. İlmî, tekniğin, sanatın yüksek bölümü. 3. Özel çalışma ile elde edilmiş bilgi, beceri; TS **İhtisas** a. (ihtisa:sı) [Ar.] ihtisâs. Uzmanlık, uzmanlaşma.

AZ **İhtiyarlıq** is. ihtiyarlık. İhtiyar olma hâli, yaşlılık, kocalık; TS **İhtiyarlık** a. 1. İhtiyar olma durumu, yaşlılık. 2. Her bakımdan güçsüzlük, yetersizlik, zayıflık.

AZ **İxvan** is. [Ar.] can dostlar. "Exi"nin çoğulu. Yakın arkadaşlar, samimi dostlar, kardeşler; TS **İhvan** ç. a. (ihva:nı) [Ar.] ibvân esk. I. Yakın dostlar, arkadaşlar. 2. Aynı okul veya tarikattan olan kimseler.

AZ **İkiləmə** is. ikileme. 1. İkilemek fiili. 2. (peş peşe) İki sefer ekilmiş tarla; TS **İkileme** a. 1. İkilemek işi. 2. db. Anlamı güçlendirmek için aynı kelimenin tekrarlanması, anlamları birbirine yakın, karşıt olan veya sesleri birbirini andıran kelimelerin yan yana kullanılması.

AZ **İkilik** is. ikilik. 1. İki rakamı ile işaretlenen, numaralanan, ölçülen vb. 2. İkili oyun kâğıdı. 3. İki düşüncelilik, bir konuda oluşmuş zıt iki düşünce. 4. İki taraflılık, iki tarafa olan temayül; TS **İkilik** a. 1. İki değişik kullanımı veya uygulaması olma durumu.. 2. Birbirine kötülük etmeye kadar Varan sürekli anlaşmazlık, tefrika. 3. sf İkisi bir arada, iki taneden oluşmuş, iki tane alabilen. 4. mec. Görüş veya düşüncede ikiye bölünmüş olma durumu, anlaşmazlık. 5. esk. İki kuruşluk gümüş akçe. 6. müz. Birlik notanın yarı süre değerindeki nota.

AZ **İkindi** is. ikindi. Öğle ile akşam arasında kalan zamanın ortası, günün batışına yakın zaman; TS **İkindi** a. 1. Öğle ile akşam arasındaki zaman dilimi. 2. din b. İkinci ezanı. 3. din b. İkinci namazı.

AZ **İkmal** is. [Ar.] ikmal. Tamamlama, bitirme, sona erdirmeye, mükemmelleştirme; TS **İkmal** a. (ikma:li) [Ar.] ikmal 1. Eksik bir şeyi tamamlama, daha iyi duruma

getirme, bütünleme. 2. Bitirme. 3. ask. Geri hizmet. 4. ed. Cümlelerin, dizelerin anlamını sonra gelen cümle veya dize ile tamamlama. ikmal etmek bitirmek, tamamlamak.

AZ **İkona** is. [Yun.] ikon. Ortodoks kilisesinde dinî tasvir; TS **İkona** a. [Fr.] icône 1. Ortodokslarda İsa, Meryem veya ermişlerin tahta üzerine mumlu ve yumurtalı boyalarla yapılmış dinî içerikli resimleri. 2. Bir kişi, düşünce, akım veya herhangi bir şeyi tek başına simgeleyen ve anlatan şekil veya resim.

AZ **İkram** is. [Ar.] ikram. 1. Misafiri ağırlama, hürmet etme, saygı gösterme; hürmet, saygı. 2. Ağırlama. 3. Bir şeyi hediye, armağan olarak verme; TS **İkram** a. (ikra:mı) [Ar.] ikrām. 1. Konuğu ağırlama. 2. Bir şeyi armağan olarak verme, sunma. 3. Alışverişte satıcının alıcıya yaptığı indirim. 4. Sunulan şey.

AZ **İksir** is. [Ar.] iksir. 1. Kimyacıların ebedî hayat vermek için veya madenleri altına çevirme gücüne sahip olarak hayal ettikleri, sonsuz bir güç verdiği inanan sıvı. 2. mec. İlaç anlamında; TS **İksir** a. (iksi:ri) [Ar.] iksir. esk. 1. Hayatı ölümsüzleştirme, madenleri altına çevirme vb. olağanüstü etkileri olduğuna inanılan sıvı. 2. İç ferahlatıcı ilaç veya içki. 3. Aşk ilham eden büyüleyici içki.

AZ **İqamət** is. [Ar.] ikamet. 1. Bir yerde oturma, bir yerde yaşama, eğleşme, bir yerde yerleşme, sakin olma. 2. Yaşanan yer; TS **İkamet** a. (ika:met) [Ar.] ikāmet Bir yerde oturma, eğleşme.

AZ **İqamətgah** is. [Ar.+Far.] ikametgâh. 1. İkamet edilen yer, oturulan yer, mesken, konut, ev. 2. Devletin merkezi idarelerinin bulunduğu yer; TS **İkametgâh** a. (ika:metgâ:hı) [Ar.+Far.] Ar. ikāmet + Far. -gâh Konut.

AZ **İqamə** is. [Ar.] ikame. 1. Oturma, oturtma. 2. Kaldırma, ayağa kaldırma. 3. Ortaya çıkarma, meydana çıkarma; TS **İkame** a. (ika:me) [Ar.] ikāme. esk. 1. Yerine koyma, yerine kullanma. 2. Ayağa kaldırma, ayakta durdurma. 3. Ortaya koyma.

AZ **İqbal** is. [Ar.] ikbal. 1. Baht, talih, kader, mukadderat; tecelli, alın yazısı, yazgı; felek. 2. İşlerin yolunda gitmesi. 3. Yüz çevirme, bakma. 4. İleriye gitme, ileriye çıkma. 5. Yapışma, yaklaşma. 6. Kabul, görüşme. 7. Onay, tasvip. 8. Bir şeye olan merak, heves; TS **İkbal** a. (ikba:li) [Ar.] ikbāl. 1. Baht açıklığı veya yüksek bir makama, duruma erişmiş olma durumu. 2. tar. Odalık. 3. esk. İstek, arzu.

AZ İqdam is. kl. [Ar.] girişim, gelişme. 1. Teşebbüs; devamlı çaba, sabır ve sebatla gösterilen gayret, sürekli çalışma, sebatla çaba gösterme. 2. İlerleme, ileri gitme; TS **İkdam** a. (ikda:mı) [Ar.] ikdām. esk. Gayretle çalışma, sürekli uğraşma.

AZ İqta is. [Ar.+Tam.] iкта. 1. İslâm devletlerinde, devlete ait tarım arazilerinde çalışanlara devamlı ve irsî kiracı gibi tasarruf hakkı verilmesi esasına dayanan toprak sistemi; toprak kesimi. 2. Konak; köşk, villa; TS **İkta** a. [Ar.] tar. Bir kişinin mülkiyetinde olmayıp devlete ait olan toprakların vergilerinin veya gelirlerinin asker veya sivil erkâna hizmet ve maaşlarına karşılık verilmesi.

AZ İqtibas is. [Ar.] iktibas. Bir yazı veya şiirin kısmen veya tamamen aktarılması, bir yazının içinde kullanılması veya müstakil olarak yayınlanması, şerh edilmesi; TS **İktibas** a. (iktiba:sı) [Ar.] iktibās esk. 1. Ödünç alma. 2. Ödünç alınan şey. 3. ed. Alıntı.

AZ İqtidar is. [Ar.] iktidar. 1. Güç, kuvvet, takat. 2. Gücü, kuvveti, kudreti yetme. Güç, yetki, itibar; TS **İktidar** a. (iktida:rı) [Ar.] iktidār. 1. Bir işi yapabilme gücü, erk, kudret yeteneği. 3. Devlet yönetimini elinde bulundurma ve devlet gücünü kullanma yetkisi. 4. Bu yetkiyi elinde bulunduran kişi ve kuruluşlar.

AZ İqtisad is. [Ar.] iktisat. İnsanların çeşitli mallar üretmek ve bu malları bugün veya gelecek bir zamanda topluluk içinde yer alan gruplar veya fertler arasındapaylaştırmak için üretim kaynaklarının kullanılması işi; TS **İktisat** a. (iktisa:dı) [Ar.] iktisāt 1. Ekonomi. 2. Tutum. iktisat etmek para artırmak, tutumlu davranmak, tasarruf etmek.

AZ İqtisadçı is. iktisatçı. 1. İktisat bilimi uzmanı. 2. tar. 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında Rusya sosyal demokrat hareketinde meydana çıkan ve oportünist (menfaatçi) olarak adlandırılan akımın taraftarı; TS **İktisatçı** a. Ekonomi alanında uzman olan kimse, ekonomist.

AZ İqtisadiyyat is. [Ar.] ekonomi. 1. Herhangi bir sosyal kuruluşun, cemiyetin, teşkilatın üretim güçlerinin gelişmesine uygun olan üretim ilişkilerinin toplamı. 2. Herhangi bir ülkenin, bölgenin vb. üretiminin durumu. 3. Üretimin herhangi bir sahasının mali ve maddi yönden durumu, tanzimi. 4. Toplumun üretiminin herhangi bir sahasının mali ve maddi tarafının incelenmesiyle ilgili bilim dalı; TS **İktisadiyat** a. (iktisa:diya:tı) [Ar.] iktisādiyyāt esk. Bir devletin ekonomik durumu.

AZ **İqrar** is. [Ar.] ikrar. 1. Dil ile söyleme, inancını, fikrini açıkça söyleme. 2. Ahdinde, sözünde sağlamlık, sadakat, vefa. 3. Kabul, itiraf, tasdik. 4. Karar, kanaat, hüküm; TS **İkrar** a. (ikra:rı) [Ar] ikrār esk. 1. Saklamayıp doğruca söyleme, açıkça. 2. Bildirme. 3. Benimseme, onama, kabul, tasdik.

AZ **İl** is. tar. il. Eski Türklerde devlet; TS **İl** a. 1. Ülkenin vali yönetimindeki bölümü, vilayet. 2. Şehrin niteliklerini taşıyan büyük yerleşim yeri. 3. Ülke, yurt. 4. tar. Eski Türklerde devlet.

AZ **İlahə** is. [Ar.] ilahe. 1. Tanrıça, mabude. 2. Canan, sevgili, dilber; aşk perisi; TS **İlahe** a. (ila:he) [Ar.] ilāhe. Tanrıça.

AZ **İlavə** is. [Ar.] ilave.. bk. əlavə; TS **İlave** a. (ila:ve) [Ar.] 'lāve 1.Ekleme, ulama. 2. Eklenmiş, parça.3. Arttırma, büyütme, abanma, 4. Ek.

AZ **İləri** is. ileri; TS **İleri** a. 1. Herhangi bir şeye göre daha ötede olan yer, geri karşıtı. 2. Bir şeyin ulaşılacak yönü. 3. Henüz gelmemiş zaman, gelecek, sonra. 9. sp.Temel duruşta ayak uçlarının gösterdiği yön.

AZ **İlğar** is. k1. ılgar. Ani hücum, baskın, düşman toprağına süvari baskını; TS **İlgar** a. hlk. 1. Dizginleri koyuverilmiş atın dörtnele koşması. 2. tar. Atla ansızın yapılan doludizgin saldırı.

AZ **İlhaq** is. [Ar.] ilhak. Birleştirme, katma, ilave etme, ekleme; TS **İlhak** a. (ilha:kı) [Ar.] ilhāk. esk. 1. Katma, bağlama, ekleme. 2. Egemenliği altına alma.

AZ **İlişdirmə** is. ilişirme. 1. Tutturma, takma. 2. Sert vurma; TS **İliştirme** a. İliştirmek işi.

AZ **İlişik** sf. ilişik. 3. is. İlgi, alaka, münasebet. 4. is. Engel; TS **İlişik** sf. 3. a. Ek. 4. a. İlgi, bağlılık, ilişki, münasebet.

AZ **İlişmə** is. ilişme; mania. 1. İlişmek fiili. 2. mec. Engel; TS **İlişme** a. İlişmek işi.

AZ **İllət** is. [Ar.] illet; düş. 1. Hastalık, dert. 2. Fiziki noksanlık, kusur. 3. Bir şeye sebep olan durum, asıl sebep, neden. 4. Maksat, gaye, arzu, istek, hayal, rüya; TS **İllet** a. [Ar.]‘illet 1. Hastalık. 2. mec. Hastalık derecesine varan alışkanlık. 3. mec. Bozukluk. 5. fel. esk. Sebep.

AZ **İllüzyonist** is. [Fr.] illüzyonist. 1.İllüzyonizm taraftarı, 2. His yanıltılmasına dayanan hüneler gösteren kimse, hokkabaz, sihirbaz; TS **İllüzyonist** a. illusionniste. Göz bağcı.

AZ **İllüzyonizm** is. [Fr.] illüzyonizm. 1. Maddi âlemin yanıltıcı tasavvurlardan başka bir şey olmadığını iddia eden, ilme zıt olan felsefî görüş. 2. Sihirbazlık, hokkabazlık; TS **İllüzyonizm** a. [Fr.] illusionnisme. Göz bağcılık.

AZ **İlmə** is. ilmik. 1. Dokuma işlerinde atılan düğüm, ilmik. 2. Kese, torba gibi cisimlerin ağızını bağlayıp, asmaya yarayan ip, kaytan. Elbisede düğmenin geçmesi için açılmış yarı, ilik. bk ilmek; TS **İlme** a. İlmek işi.

AZ **İlməkləmə** is. ilmikleme. 1. İlmige, düğüme geçirme, takma, tutturma. 2. Düğüm atma; TS **İlmekleme** a. İlmeklemek işi.

AZ **İltica** is. [Ar.] iltica. 1. Sığınma, emniyetli bir yere sığınma. 2. mec. Rica, yalvarış; TS **İltica** a. (iltica:) [Ar.] ilticā. Sığınma.

AZ **İltifat** is. [Ar.] iltifat. 1. Güler yüzle muamele, nazik, yumuşak davranma, gönlünü okşama, tatlı davranma, ilgilenme. 2. Söz söylerken veya yazarken daha çok etki etmek gayesiyle beklenmedik bir anda sözü, konu ile pek yakından ilgili birine veya bir şeye yöneltme. 3. İtina, hürmet, saygı, samimi alaka, ihtiram; TS **İltifat** a. (iltifa:tı) [Ar.] iltifat 1. Birine güler yüz gösterme, hatırını sorma, tatlı davranma. 2. İlgi gösterme, rağbet etme. 3. ed. Söz söylerken, daha çok etki sağlamak için beklenmedik bir anda sözü, konu ile çok yakından ilgili birine veya bir şeye yöneltme. 4. esk. Yüzünü çevirerek bakma.

AZ **İltimas** is. [Ar.] iltimas. Tutma, kayırma, rica; TS **İltimas** a. (iltima:sı) [Ar.] iltimās. 1. Haksız yere, yasa ve kurallara uymaksızın kayırma, arka çıkma. 2. mec. Birine herhangi bir konuda öncelik ve ayrıcalık tanıma.

AZ **İltizam** is. [Ar.] iltizam. 1. Bir işin yapılmasını gerekli görme, bunu kendisi için borç kabul etme, üzerine alma, yüklenme. 2. kl. Fiilde gereklik hâli; TS **İltizam** a. (iltiza:mı) [Ar.] iltizām. esk. 1. Kayırma, bir tarafı tutma. 2. Gerekli bulma. 3. Kesenek.

AZ **İmalə** is. [Ar.] vet. imale. 1. Bir tarafa eğme, yatırma, meylettirme. 2. Aruz vezniyle yazılmış şiirlerde kısa okunması gereken işaretin (hereke) vezne uyması için suni olarak uzatılmasından ibaret vezin noksanlığı, kısa heceyi uzun okuma; TS

İmale a. (ima:le) [Ar.] imāle esk. 1. Bir tarafa yatırma, eğme. 2. ed. Aruz vezninde kısa okunması gereken heceyi ölçüye uydurmak için uzun okuma, zihaf karşıtı.

AZ **İmam** is. [Ar.] imam. 1. Namazda kendiğine uyulan, cemaate namaz kıldırın kimse. 2. Mezhep veya tarikat şeyhi. 3. Şîf mezhebinin başkanı kabul edilen Hz. Ali ve evlatlarına verilen ad. 4. Bazı küçük Arap devletlerinde devlet başkanı; TS **İmam** a. [Ar.] imām. 1. Cemaate namaz kıldırın kimse. 2. Müslümanlıkta mezhep kuran kimse. 3. Hz. Muhammed'den sonra onun vekilliği görevini üzerine alan halifelere verilen unvan. 4. Bazı küçük İslam devletlerinde devlet başkanı. 5. En önde bulunan kimse, önder.

AZ **İmamlıq** is. din. b. imamlık. 1. İmamın yaptığı görev, hocalık. 2. Önderlik, rehberlik. 3. İslâm devlet başkanlığı; TS **İmamlık** a. 1. İmam olma durumu. 2. İmamın görevi.

AZ **İman** is. [Ar.] iman. 1. İnanma, inanç. 2. İslamiyet'te dine, Allah'ın birliğine, peygambere inanma ve bunu dili ile tekrar etme; itikat. 3. İmanla şeklinde; TS **İman** a. (i:ma:nı) Ar. Īmān 1. din b. İnanç. 2. mec. Güçlü inanç, inan.

AZ **İmansızlıq** is. imansızlık. 1. Dinsizlik, kâfirlik, imansız olma hâli. 2. mec. Merhametsizlik, insafsızlık, gaddarlık; TS **İmansızlık** a. hlk. İnançsızlık.

AZ **İmkan** is. [Ar.] imkân. 1. Olabilme, mümkün olma, olabilirlik, mümkünlük. 2. Elverişli durum. 3. Bir işin olmasına, meydana gelmesine yardım eden elverişli durum. 4. İktidar, güç, vasıta. imkan dairesinde İmkân nispetinde, imkânlar ölçüsünde, imkân çerçevesinde; TS **İmkân** a. (imkâ:nı) [Ar.] imkan Yararlanılan i uygun şart veya durum, olanak.

AZ **İmla** is. [Ar.] imla, yazım. 1. Her dil için kabul edilen ve kelimeleri usulüne uygun olarak yazma tarzı; orfografya. 2. Öğrencilere imla kurallarını ve güzel yazı yazmayı öğretmek gayesiyle söylenen şeyleri yazdırma işi; TS **İmla** a. (imla:) [Ar.] imlā'. 1. Yazım. 2. esk. Doldurma, doldurulma.

AZ **İmparatorluq** is. [Lat.] imparatorluk. 1. İmparator olma hâli, imparator olanın hâli, durumu. 2. İmparatorun hükümran olduğu devir, zaman. 3. Bir imparatorun idaresi altındaki devlet, ülke; TS **İmparatorluk** a. 1. İmparator olma durumu, ilhanlık. 2. Kendi topraklarında oturan çeşitli milletleri egemenliği altında toplayan devlet biçimi.

AZ **İmsak** is. [Ar.] imsak. 1. Kendini tutma, nefesine hâkim olma. 2. Kanaat etme, yetinme. 3. Ramazan ayında orucun başlangıcı; TS **İmsak** a. (imsa:ki) [Ar.] imsak 1. Oruca başlama zamanı. 2. esk. Bir şeyden el çekerek nefesine hâkim olma. 3. esk. Cimrilik.

AZ **İmtahan** is. [Ar.] sınav. 1. Herhangi bir konuda bilgi, beceri ve kabiliyeti ölçmek için yapılan yoklama, imtihan. 2. mec. Yoklama, deneme, sınama. 3. mec. Hayati zorluklar, zor günler.; TS **İmtihan** a. (imtiha:nı) [Ar.] imtihān. 1. Sınav. 2. mec. Güç, direnme, dayanışma gerektiren, sonucunda deneyim kazandıran zor bir durum.

AZ **İmtina** is. [Ar.] çekinme. 1. Bir fiili yapmaktan kaçınma, imtina, içtinap. 2. Gönüllü olarak vazgeçme; TS **İmtina** a. (imtina:) [Ar.] imtinā'. esk. Kaçınma, sakınma, çekinme.

AZ **İmtiyaz** is. [Ar.] ayrıcalık. 1. Özel, müstesna hak, başkalarına tanınandan fazla hak, imtiyaz, istisna, üstünlük. 2. ekon. Ülke içinde sanayi kuruluşları meydana getirmek, onları işletmek, maden çıkarmak vb. için devlet tarafından şahıslara, şirketlere veya yabancı firmalara verilen hak, ruhsat; TS **İmtiyaz** a. (imtiya:zı) [Ar.] imtiyāz 1. Başkalarına tanınmayan özel, kişisel hak veya şart, ayrıcalık. 2. huk. Fabrika kurmak, maden işletmek vb. için bir kişi veya kuruluşa devlet tarafından verilen özel izin. 3. tar. Gedik.

AZ **İmza** is. [Ar.] imza. 1. Bir mektubun, vesikanın vb. altına kişinin kendi ad ve soyadını özel yazma tarzı. 2. Lakap, müstear ad; TS **İmza** a. (imza:) [Ar.] imzā' 1. Bir kimsenin herhangi bir belgeyi yazdığını veya onayladığını belirtmek için her zaman aynı biçimde kullandığı işaret. 2. İmzalama işi. 3. mec. Herhangi bir alanda ün yapmış kimse.

AZ **İmtizac** is. [Ar.] bağdaşma. 1. Karışma, karışabilme, birkaç maddenin karışıp bir tek madde meydana getirmesi. 2. Birbiri ile uyuşma, uygunluk, ahenk. 3. mec. kl.Birbiri ile uyuşma, anlaşma, idare etme, iyi geçinme; TS **İmtizaç** a. (imtiza:cı) [Ar.] imtizāc esk. 1. Karışabilme. 2. Birbirini tutma, uyum sağlama, uygunluk. 3. İyi geçinme, uyuşma. 4. Kaynaşma.

AZ **İn** is. in. Yaban hayvanlarının kendilerine yuva edindikleri kovuk, yuva; TS **İn** a. 1. Yaban hayvanlarının kendilerine yuva edindikleri kovuk. 2. Mağara, in gibi dar ve karanlık (yer).

AZ **İnayət** is. [Ar.] ki. inayet. 1. Yardım, ihsan, lütuf, kerem, iyilik. 2. Allah'ın bir kimseye ihsanı. 3. Dikkat, gayret, çaba, çalışkanlık. 4. Merhamet, acıma; TS **İnayət** a. (ina:yet) [Ar.] Cinayet esk. İyilik, kayra, atıfet, ihsan, lütuf.

AZ **İncə səs** is. ince ses. 1. Tiz ses, titreşim sayısı çok olan ses. 2. Yumuşak sesli harf; TS **İnce ses** a. fiz. Titreşim sayısı çok olan ses, tiz ses, yüksek ses.

AZ **İnci** is. inci (Eski Türkçe'de yinçü). 1. İstiridye ve midye cinsinden bazı deniz hayvanlarının içinden çıkan, parlak, yuvarlak ve ziynet eşyası olarak kullanılan sedef maddesi. Bu maddeden yapılan kıymetli süs eşyası. 2. mec. Çok kıymetli şey için kullanılır. 3. mec. Benzetmelerde saflık, temizlik, parlaklık anlamında kullanılır; TS **İnci** a. 1. İstiridye gibi bazı kavkılı deniz hayvanlarının içerisinde oluşan, değerli, küçük, sert, sedef renginde süs tanesi. 3. Bu tanelerden oluşan takı. 4. tkz. Yanlışığı sebebiyle gülünç olan söz veya cümle.

AZ **İndikator** is, [Lat.] tıp. jeol. belirteç, endikatör. 1. tekn. Fiziki miktarları, sayıları, yükü, basıncı vb. tayin etmek için kullanılan cihazların adı. 2. Çok az miktarda ilave edilmesiyle oluşan renk değişikliği sonucu kimyasal reaksiyonun tamamlanıp tamamlanmadığını ya da aranılan kimyasal maddenin, çözeltide bulunup bulunmadığını gösteren madde; TS **İndikatör** a. [Fr.] indicatuer fiz. Gösterge.

AZ **İnek** is. inek. 1. Dişi sığır. 2. Çok şişman, biçimsiz kadın. 3. Korkak veya sakar kimse; TS **İnek** a. 1. Dişi sığır. 2. argo. Çok çalışan öğrenci. 3. kaba. İbne.

AZ **İnekçi** is. inekçi. İnek yetiştiricisi; TS **İnekçi** a. 1. Sütünü ve süt ürünlerini satmak için inek besleyen kimse. 2. argo Ezberci, ezberleyerek öğrenen öğrenci.

AZ **İnfaq** is. [Ar.] 1. Nafaka verip geçindirme, besleme. 2. Harcama, sarf etme; TS **İnfak** a. (infa:kı) [Ar.] infak. huk. Nafaka verip bir kimsenin geçimini sağlama.

AZ **İnfaz** is. [Ar.] infaz. Emri yerine getirme, emri hayata geçirme; TS **İnfaz** a. (infa:zı) [Ar.] infaz. 1. huk. Bir kararı, bir yargıyı yerine getirme, uygulama, yürütüm. 2. esk. Birine sözünü geçirme.

AZ **İnfial** is. [Ar.] infial. 1. Utanma, mahcup olma. 2. Gücenme. 3. Heyecanlanma, coşma. 4. Tepki gösterme; TS **İnfial** a. (infia:li) [Ar.] infi'âl esk. 1. Birine içlerleme, gücenme, kızgınlık duyma. 2. Herhangi bir şeyden etkilenme. 3. fel. Edilgi.

AZ **İnhilal** is. [Ar.] kl. dağılma. 1. mim. Parçalanma, darmadağın olma, yıkılma, tecezzi. 2. mec. Çökme, yıkılma, inhidam. 3. Erime, eritme; TS **İnhilal** a. (inhila:li) [Ar.] inhilal. esk. 1. Dağılma, bölünme, parçalanma. 2. Açılma. 3. kim. Ayrışma.

AZ **İnhina** is. [Ar.] kl. eğrilme. 1. Eğik duruma gelme, kıvrılma, bükülme. 2. gr. Kip, sıyga. 3. Eğri hâle gelme; eğriltilme; eğrilik, eğri olma. 4. mec. Sapma, ayrılma; TS **İnhina** (inhina:) [Ar.] inhinā. esk. 1. Eğrilme, bükülme. 2. mec. Birine baş eğme, yumuşaklık gösterme.

AZ **İnhisar** is. [Ar.] ekon. tekel. 1. Bir şeyin imal edilmesi, satılması veya kullanılması vb. hakkının bir şahsa veya bir teşkilata, kuruluşa verilmesi, mutlak imtiyaz, inhisar. 2. Monopol. bk. monopoliya; TS **İnhisar** a. (inhisa:rı) [Ar.] inhisār. 1. Tekel. 2. mec. Tek başına sahip olma.

AZ **İnhitat** is. [Ar.] düşüş. 1. Düşme, aşağı inme, alçalma, inhitat. 2. Gerileme, çökme; TS **İnhitat** a. (inhita:tı) [Ar.] inhitāt. esk. 1. Son bulma, yıkılıp dağılma. 2. Güçten düşme, inginlik, yaşlanma.

AZ **İnikas** is. [Ar.] yansıma. 1. Bir yere çarpıp geri dönme, aksetme, inikas. 2. fel. Dış âlemin suretler şeklinde hayalimizde canlanması, tesir; TS **İnikâs** a. [Ar.] in'ikâs. 1. fiz. Yansı. 2. esk. Yankı. 3. ekon. Piyasada etki veya tepki.

AZ **İnkâr** is. [Ar.] inkâr; olumsuz. 1. Tanımama, kabul etmeme, reddetme, tasdik etmeme. 2. gr. Cümlede öğeler arasındaki ilişkinin bulunmadığının kelime ve anlambilim olarak ifade edilmesi; TS **İnkâr** a. (inkâ:rı) [Ar.] inkar. 1. Yaptığını, söylediğini, tanık olduğunu saklama, gizleme, yadsıma. 2. Kabul etmeme, tanımama.

AZ **İnkişaf** is. [Ar.] gelişme. İlerleme, yükselme, kalkınma, inkişaf; TS **İnkişaf** a. (inkişa:fi) [Ar.] inkişāfesk. 1. Gelişme, gelişim. 2. Meydana çıkma, aşikâr olma. 3. mat. Açınım.

AZ **İnkisam** is. [Ar.] bölünme. bk. bölünmə; TS **İnkisam** a. (inkısa:mı) [Ar.] inkisām. esk. 1. Bölünme, taksim edilme. 2. Parçalanma.

AZ **İnqita** is. [Ar.] inkita. 1. Ardı kesilme, devamlı olmama, kesilme. 2. Bitme, sona erme; TS **İnkita** a. (inkita:) [Ar.] inkitā. esk. Kesilme, kesinti.

AZ **İnsaf** is. [Ar.] insaf. 1. Vicdan ve adalet duygusu, hakkı teslim esasına dayanan ılımlı davranış, vicdana uygun davranış. 2. İnsafla şeklinde. 3. İnsafdır(mı) şeklinde; TS **İnsaf** a. (insa:fi) Ar. insāf 1. Acımaya, vicdana veya mantığa dayanan adalet.

AZ **İnsanlık** is. insanlık. 1. Beşeriyet, insanlar. 2. mec. İnsana has olan sıfat ve faziletler; mürüvvet; TS **İnsanlık** a. 1. İnsan olma durumu, insani. 2. İnsanca davranma, insaniyet. 3. İnsanların tümü, beşeriyet. 4. Doğru dürüst insana yakışır durum, adamlık, âdemiyyet. 5. İnsanı insan yapan, insanın doğasını oluşturan niteliklerin hepsi, insaniyet. 6. İnsanın değerini, saygınlığını veren öz, insana yaraşır yaşama ve düşünme ilkesi, insaniyet. 7. İnsanı sevmek, insan sevgisi, insancıl olma, insaniyet.

AZ **İnşa** is. [Ar.] inşa. 1. Yapma, bina etme, kurma, meydana getirme. 2. Kaleme alma, bir maksadı edebî bir şekilde ifade etme, yazma. Öğrencilerde düşünceyi güzel bir şekilde dile getirmeleri için yapılan kompozisyon işi. 3. Eskiden mektup, tebrik, taziye, dilekçe ve anlaşıma vb. örnekleri olan kitap, dergi; TS **İnşa** a. (inşa:) [Ar.] inşā 1. Yapı kurma, yapı yapma, kurma. 2. ed. Düzyazı veya şiir kaleme alma, yazıya dökme. 3. ed. Düzyazı. 4. db. esk. Dilek kiplerine verilen genel ad.

AZ **İnşaat** is. [Ar.] inşaat. Bina ve yapı işleri, bilgisi ve sanatı; TS **İnşaat** a. [Ar.] inşā'āt 1. Yapma işi, yapım. 2. Yapımı süren bina.

AZ **İntaq** is. [Ar.] söyletme. Doğu ülkeleri şiir terimlerinden biridir, teşhisin bir çeşididir, konuşma yeteneği olmayan şeyler edebi eserde konuşturulur, dile getirme, konuşturma, intak; TS **İntak** a. (inta:kı) [Ar.] intāk esk. 1. Konuşturma söyletme. 2. ed. Kişileştirilen varlıklara, hayalî yaratıklara söz söyletme sanatı, dillendirme.

AZ **İntibaq** is. [Ar.] intibak. Uyuma, uygun gelme; TS **İntibak** a. (intiba:kı) [Ar.] intibāk 1. Uyum. 2. esk. İki şeyin ölçülerinin birbirini tutması.

AZ **İntixab** is. [Ar.] seçme. Seçip ayırma, intihap; TS **İntihap** a. (intiha:bı) [Ar.] intibāb esk. 1. Seçme. 2. huk. Seçim.

AZ **İntihar** is. [Ar.] İntihar. Kendini öldürme; TS **İntihar** a. (intiha:rı) [Ar.] intihār 1. Bir kimsenin toplumsal ve ruhsal nedenlerin etkisi ile kendi hayatına son vermesi. 2. mec. Hayatını tehlikeye düşürecek aşırı davranış veya iş.

AZ **İntikal** is. [Ar.] intikal; açıcı. 1. Bir yerden başka bir yere geçme, yerini değişme. 2. Mekanizmalarda açma işini yapan özel cihaz; TS **İntikal** a. (intika:li) [Ar.] intikāl

1. Bir yerden başka bir yere geçme, geçiş. 2. Anlama, kavrama. 3. Miras olarak babadan çocuğuna kalma. 4. fiz. Öteleme. 5. ruh b. Geçişim.

AZ **İntisab** is. [Ar.] İntisap. Mensup olma, birleşme, bağlanma; TS **İntisap** a. (intisa:bı) [Ar.] intisāb esk. 1. Bağlanma. 2. Girme. 3. Kapılanma.

AZ **İntişar** is. [Ar.] yayılma. 1. Yayılma, neşrolunma, çıkma, yayınlanma, intişar. 2. Üreme. 3. Gizli bir şeyin ağızdan ağza yayılması. 4. Genelleşme, umumileşme, topluma mal olma; TS **İntişar** a. (intişa:rı) [Ar.] intişār esk. 1. Yayılma. 2. Gazete veya dergi çıkma, yayımlanma.

AZ **İntizam** is. [Ar.] intizam. 1. Kural, tertip, düzen. 2. Kanun, kural; TS **İntizam** a. (intiza:mı) [Ar.] intizām 1. Düzenli, düzgün olma. 2. Düzen, çekidüzen.

AZ **İntizar** is. [Ar.] intizar. Hasretle bekleme, gözleme, sabırsızlıkla bekleme; TS **İntizar** a. (intiza:rı) [Ar.] intiẓār 1. Birinin gelmesini, bir şeyin olmasını bekleme, gözleme. 2. hlk. İlenme, beddua, inkisar.

AZ **İntriqa** is. [İt.] entrika. 1. Bir gayeye ulaşmak için yapılan her türlü iş, hile, fitne, desise. 2. ed. Hikâye, roman, piyes vb. olay karışıklığı; TS **Entrika** a. (entri'ka) [Fr.] intrigue. Bir işi sağlamak veya bozmak için girişilen gizli çalışma, oyun, dolap, düzen, dalavere, desise, hile, dek.

AZ **İnzibat** is. [Ar.] düzen. Disiplin, nizam, kurallara ve kanunlara riayet, inzibat; TS **İnzibat** a. [Ar.] inẓibāl 1. Sıkı düzen. 2. Gözaltında tutma. 3. ask. Silahlı kuvvetlerde, ordudaki düzeni sağlamak amacıyla görevlendirilmiş er.

AZ **İnzimam** is. [Ar.] katılma, inzimam. 1. İlave etme, ekleme. 2. Birleştirme; TS **İnzimam** a. (inzima:mı) [Ar.] inẓimām esk. Katılma, ulanma, eklenme.

AZ **İp** is. ip. 1. Pamuk, keten, yün vb. bükülerek hazırlanmış ve bağlama işlerinde kullanılan araç. 2. mec. Kelepçe, pranga vb. 3. Pamuk ipliğinden örülerek yapılmış sicim; TS **İp** a. 1. İplik. 2. mec. Asarak öldürme cezası.

AZ **İpekçilik** is. ipekçilik. 1. İpek böceğinden ipek elde etme işi. 2. Bu işle meşgul olan bölüm, saha; TS **İpekçilik** a. İpekçinin yaptığı iş.

AZ **İplik** is. iplik. 1. Pamuk liflerinden hazırlanan sağlam, dayanıklı şey, iplik. 2. Pamuk ipliğinden dokunmuş, hazırlanmış; TS **İplik** a. 1. Pamuk, keten, yün, ipek, naylon vb. dokuma maddelerinin uzun, ince liflerinden her biri. 2. Bu liflerin birlikte

bükülmüş ve çekilmiş durumu: İpek ipliği. 3. Fasulye, bakla vb. sebzelerin veya bazı meyvelerin lifi.

AZ **İrca** is. [Ar.] irca. Eski durumuna geri dönme; TS **İrca** a. (irca:) [Ar.] ircā' esk. 1. Eski biçimine sokma, çevirme. 2. Döndürme. 3. kim. ve mat. İndirgeme.

AZ **İrfan** is. [Ar.] irfan. 1. Eğitim ve öğretimle elde edilemeyen, gerçeği sezerek kavrama gücü, bilme, anlayış. 2. Kültür ve bilgi verme; aydınlatma; TS **İrfan** a. (irfa:nı) [Ar.] 'irfān 1. Bilme, anlama, sezme. 2. Gerçeğe ulaştırıcı güçlü sezış. 3. mec. Kültür.

AZ **İrinti** is. Bir şeyi elerken eleğin gözlerinden çekinmeyerek üstte kalan her şey; TS **İrinti** a. hlk. 1. Elek ve kalbur üzerinde kalan iri taneler. 2. Hayvanların beğenmeyerek yemedikleri iri saman.

AZ **İrq** is. [Ar.] ırk. Aralarında kan bağı bulunan insan topluluğu, bir soydan gelen; soy, nesep, sülale, kök; TS **İrk** a. [Ar.] lrk 1. Kalıtımsal olarak ortak fiziksel ve fizyolojik özelliklere sahip insanlar topluluğu. 2. Soy. 3. biy. Bir canlı türünde aynı karakteri taşıyan canlıların oluşturduğu alt bölüm.

AZ **İroniya** is. [Lat.] dbl. alay. Alaya alma, eğlenme, dalga geçme, istihza; TS **İroni** a. [Fr.] ironie 1. ed. Gülmece. 2. Söylenen sözün tersini kastederek kişiyle veya olayla alay etme.

AZ **İrs** is. [Ar.] miras. 1. Veraset yoluyla geçen şey, ölen birinin bıraktığı mal mülk, muhalefet, tereke, kalıt. 2. Önceki devirlerden, asırlardan, büyük şahsiyetlerden kalan kültürel ve tarihi eserler; TS **İrs** a. [Ar.] irş. biy. esk. Kalıtım.

AZ **İrsiyat** is. [Ar.] soyaçekim. 1. Organizmanın kendi ecdadından, soyundan, ceddinden aldığı tabii özellikler. 2. Canlı organizmanın kendinde olan fiziki ve psikolojik özelliklerini nesline geçirme olayı; TS **İrsiyet** a. [Ar.] irşiyet biy . esk. Kalıtım.

AZ **İrtifa** is. [Ar.] irtifa. 1. Yükselme, İlerleme. 3. Yer veya deniz seviyesinden yükseklik derecesi; TS **İrtifa** a. (irtifa:) [Ar.] irtifā. 1. Yükseklik. 2. coğ. Yükselti.

AZ **İrtihal** is. [Ar.] kl. irtihal. 1. Gidiş, gitme, ayrılma; çekilme; gönderme, sevk, sevk etme, irsal (etme); hareket, kalkma; yerine getirme, icra (etme). 2. Ölüm, eccl; öbür dünyaya göçme; TS **İrtihal** a. (irtiha:li) [Ar.] irtihāl esk. Ölüm.

AZ **İrtikab** is. [Ar.] kl. günah, irtikâp. 1. Günah iş yapma, günaha girme, kötü veya yasaklanmış bir iş yapma, kabahat, suç, hata. 2. Yiyicilik, rüşvet alma; TS **İrtikâp** a. (irtikâ:bı) [Ar.] irtikâb esk. 1. Kötü iş yapma, kötülük etme. 2. Yiyicilik. 3. Yalan söyleme, hile yapma.

AZ **İs** is. Dumanın değdiği yerde bıraktığı kara leke; TS **İsa**. 1. Dumanın değdiği yerde bıraktığı kara leke. 2. Yakıtın tam yanmamasından oluşan, dumanla yükselen kömürleşmiş tanecikler. 3. hlk. Sürme.

AZ **İsidici** is. ısıtıcı. 1. Sıcaklık verici. 2. tıp. Su tandırı; yalak tandırı; ayak tandırı; TS **Isıtıcı** a. tek. Bir nesnenin, genellikle bir akışkanın sıcaklığını, kullanmadan önce arttırmaya yarayan alet.

AZ **İskələ** is. [İt.] iskele. 1. Deniz araçlarının kıyıya yanaşmaları için yapılmış ahşap, taş veya beton yapı. 2. İskelesi olan şehir; TS **İskele** a. (iske'le) [İt.] scala 1. Deniz taşıtlarının yanaştığı, çoğu tahta ve betondan yapılmış, denize doğru uzanan yer. 2. Kıyıya yanaşan deniz aracına doğru uzatılan eğreti küçük köprü veya gemiye çıkmayı sağlayan merdiven. 3. Vapur uğrağı olan şehir veya kasaba. 4. İçerilerde bulunan bir yerin kendine en yakın olan deniz taşıtı uğrağı veya demir yolu durağı. 5. Yapıların dışında sıvama, boyama veya onarım için keresteden kat kat kurulan, çalışma sırasında üstüne çıkılan çatki. 6. Geminin sol yanı. 7. sin. ve TV Işıkların yerleştirilmesi, ışıkçıkların dolaşabilmesi için stüdyolarda tavana yakın yerde duvarı çepeçevre saran çıkıntı.

AZ **İskəmlə** is. [Yun.] iskemle. Arkalıksız sandalye; TS **İskemle** a. (iske'inle) [Rum.] 1. Arkalıksız sandalye. 2. Üstüne sigara tablası, çiçek vazosu vb. konulan küçük masa.

AZ **İslamçılıq** is. öz. a. İslamcılık. 1. 19. yüzyıl sonunda ortaya çıkan ve İslamiyet'in savunması ile birlikte, Müslümanların siyasi, sosyal, ekonomik meseleleri ile ilgilenen, bütün Müslümanların birliğini gözetten akım. 2. İslâm birliği akımı, Panislamizm; TS **İslamcılık** öz. a. İslamcı olma durumu.

AZ **İsmət** is. [Ar.] ismet. 1. Namus, ırz, iffet. 2. Ahlâk ve namus ölçülerine riayet etme, haramdan ve kötülüklerden çekinme. 3. Namusa dokunan durumlardan çekinme, namuslu olma durumu, kadınlık iffeti, temizlik, günahsızlık, namusluluk; TS **İsmet** a. [Ar.] 'ismet esk. 1. Ahlak kurallarına bağlı kalma durumu, sililik. 2. Dürüstlük, temizlik.

AZ **İsnad** is. [Ar.] isnat. Bir kusuru, suçu veya kabahati bir başkasının üzerine atma; TS **İsnat** a. (isna:dı) [Ar.] isnād. 1. Bir düşünceyi, bir konuyu bir kişi veya sebebe dayandırma, yükleme, atfetme. 2. mec. Karacılık, iftira.

AZ **İstāk** is. istek. Arzu, dilek, murat, bir şeye karşı hissedilen yönelme, talep; TS **İstek** a. 1. Bir şeye duyulan eğilim, arzu, şevk. 2. Yerine getirilmesi başkasından istenilen şey, talep. 3. db. İstek ve niyet kavramı veren isteme kipi. 4. ruh b. Belirli bir gereksinimi karşılayacağı düşünülen nesne veya duruma karşı duyulan özlem, arzu.

AZ **İsteksizlik** is. isteksizlik; gönülsüzlük. 1. İstemezlik, isteksizlik. 2. Hoşlanmama, nefret; TS **İsteksizlik** a. İsteksiz olma durumu.

AZ **İstēmā** is. isteme; sevmek. 1. Arzu etme, içinde istek duyma. 2. Sevgi duyma; TS **İsteme** a. İstemek işi.

AZ **İstiarā** is. [Ar.] ed. istiare. Bir varlık veya kavrama, benzediği başka bir varlığını adını verme; bir kelimeyi benzetme yoluyla başka bir yerde kullanma, metafor; TS **İstiare** a. (istia:re) [Ar.] istiare esk. 1. Ödünç, borç veya eğreti alma, ödünçleme. 2. ed. Bir şeyi anlatmak için ona benzetilen başka bir şeyin adını eğreti olarak kullanma, eğretileme.

AZ **İstida** is. [Ar.] isteme; dilekçe. 1. Yalvarma, dileme. 2. Rica etme, birisinden yazılı veya sözlü bir şey isteme. 3. Resmî makamlara bir şey dilemek için, bir işin yapılmasını, hakkın yerine getirilmesini istemek gayesiyle yazılan yazı, arzuhal, istida.; TS **İstida** a. (istida:) [Ar.] istid'ā esk. Dilekçe.

AZ **İstiğfar** is. [Ar.] din. b. istiğfar. Allah'a yalvararak günahlarının bağışlanmasını isteme, “estağfurullah” diyerek tövbe etme, pişmanlığını dile getirme; TS **İstiğfar** a. (istiğfa:rı) [Ar.] istiğfār din b. esk.1. Tanrı'dan suçlarının bağışlanmasını dileme. 2. Tövbe etme. istiğfar etmek tövbe etmek.

AZ **İstiğna** is. [Ar.] istiğna. Olanla yetinme, olana kanaat gösterme, gözü tokluluk; TS **İstiğna** a. (istiğna:) [Ar.] istiğnā. esk. 1. Önerilen bir işe karşı nazlanma, nazlı davranma. 2. Doygunluk, gönül tokluğu.

AZ **İstiğraq** is. [Ar.] istiğrak. 1. Batma, gark olma, bir şeyin içine dalma, dalınç. 2. Aşırıya kaçma; TS **İstiğrak** a. (istiğra:kı) [Ar.] istiğrāk ruh b. esk. Dalınç.

AZ **İstihale** is. [Ar.] istihale. Bir hâlden başka bir hâle geçme, hâl değiştirme, tahavvül, inkılap, başkalaşım, dönüşüm; TS **İstihale** a. (istiha:le) [Ar.] istihâle esk. 1. Biçim. 2. biy. Başkalaşma. 3. jeol. Başkalaşım.

AZ **İstikrar** is. [Ar.] istikrar. Karar bulma, yerleşme, bir kararda devam etme, oturma, durulma; TS **İstikrar** a. (istikra:rı) [Ar.] istikrâr 1. Aynı kararda, biçimde sürme, kararlılık, stabilizasyon. 2. Yerleşme, oturma, stabilizasyon. 3. mec. Denge, stabilizasyon. 4. ekon. Ödemeler dengesinde, istihdamda düzen, stabilizasyon.

AZ **İstikamət** is. [Ar.] istikâmet. 1. Bir şeyin hareket çizgisi, hareketin yöneldiği taraf, semt, yön, rota. 2. mec. Herhangi bir çalışmanın, işin, olayın vb. gelişme çizgisi. 3. Sosyal, siyasi, ilmi vb. cereyan; TS **İstikamet** a. (istika:met) [Ar.] istikâmet. Doğrultu.

AZ **İstikbal** is. [Ar.] istikbal. 1. Gelecek, istikbal. 2. Gelen birinin karşısına çıkma; karşılama. 3. kl. gramerde gelecek zaman fiilinin adı; TS **İstikbal** a. (istikba:li) [Ar.] istikbâl. 1. Gelecek. 2. esk. Karşılama.

AZ **İstinaf** is. [Ar.] istinaf. 1. Yeniden başlama. 2. Bir üst makam; TS **İstinaf** a. [Ar.] istinâf. esk. Mahkemenin verdiği kararı kabul etmeyerek bir üst mahkemeye götürme.

AZ **İstintaq** is. [Ar.] huk. sorgulama. Söyletme, sorguya çekme, sorgu hâkimi tarafından sorguya çekilme; TS **İstintak** a. (istinta:kı) [Ar.] istinlâk. esk. 1. huk. Sorgu. 2. mec. Sorguya çekme.

AZ **İstirdad** is. [Ar.] istirdat. Geri isteme, geri alma; TS **İstirdat** a. (istirda:dı) [Ar.] istirdād esk. 1. Geri alma. 2. ask. Bir yeri yeniden ele geçitme, geri alma, kurtarma.

AZ **İstismar** is. [Ar.] istismar. 1. Herhangi bir gaye için devamlı kullanma, çalıştırma. 2. Üretim vasıtalarına sahip insanların diğer insanların emeğini sömürmesi; TS **İstismar** a. (istisma:rı) [Ar.] istismâr 1. Birinin iyi niyetini kötüye kullanma. 2. Sömürme.

AZ **İstisna** is. [Ar.] istisna. Benzerinin dışında olma, benzerlerinin dışında bırakma, ayırma; TS **İstisna** a. (istisna:) [Ar.] istisnâ 1. Bir kimse veya bir şeyi benzerlerinden ayrı tutma. 2. Kural dışılık. 3. Ayrı tutulan kimse veya şey.

AZ **İş** is. iş. 1. Faaliyet, çalışma, emek, zahmet. 2. Bir şey meydana getirmek, hazırlamak, yapmak için yapılan her türlü faaliyet, uğraşı. 3. Bir idarede veya

kuruluştta çalışma, hizmet etme. 4. Bir şeyin hareket hâlinde olması, enerjinin bir hâlden başka bir hâle geçmesi süreci; faaliyet. 5. Vazife, görev. 6. Herhangi bir olay ve delille ilgili olarak mahkemenin incelemesi. 7. Bir şahsa, olaya, meseleye vb. ait olan belgeler. 8. Hizmet, idare, kuruluşla ilgili olan meseleler, uğraşlar vb. 9. Eser. 10. Durum veya hazırlanma şekli, tarzı. 11. Hareket, amel. 12. Fiilî hareket, faaliyet. 13. Faaliyetin neticesi, semeresi. 14. İlişki, münasebet, alaka, ilgili olma. 15. Hadise, olay. 16. Vaziyet, durum. 17. Beceri, iş yapma kabiliyeti, gücü. 18. Olay, şey. 19. fiz. Hareket eden bir cismin mukavemeti kırmadı, ortadan kaldırılması. 20. İşdi(r) şeklinde: belki, olur ya, eğer, tesadüfen olabilir; TS **İş** a. 1. Bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik, çalışma. 2. Bir değer yaratan emek. 3. Birinden istenen hizmet veya birine verilen görev. 4. Sanayi, ticaret, tarım, maliye vb. alanlara ilişkin ekonomik etkinliklerin bütünü. 5. Kamu yararına yapılan işler. 6. Herhangi bir yere düzen verici, günlük yaşayışı sağlayıcı her türlü çalışma. 7. Geçim sağlamak için herhangi bir alanda yapılan çalışma, meslek. 8. Ticari anlaşma, alışveriş. 9. Herhangi bir maksatla kurulan düzen. 10. Bazı deyimlerde "yarar, çıkar" anlamında kullanılan bir söz. 11. Yapılan şey, davranış. 12. Nakış, örgü, makrome gibi elde yapılan şey. 13. Emek, işçilik, ustalık. 14. İşlem. 15. Bir kimseye özgü olan görüş, anlayış. 16. Yetenek. 17. mec. Sorun, konu, mesele, maslahatı. 18. mec. Gizli neden veya maksat. 19. fiz. Bir kuvvetin uygulanma noktasını hareket ettirirken harcadığı güç.

AZ **İşçi** is. işçi. 1. Zihnî ve fiziki sahanın herhangi birisinde çalışan kimse. 2. Amele, beden işçisi; TS **İşçi** a. 1. Başkasının yararına bedenini, kafa gücünü veya el becerisini kullanarak ücretle çalışan kimse. 2. hay. b. Toplu olarak yaşayan böceklerde üreme yeteneği olmayan, topluluğun işlerini gören dişi veya erkek.

AZ **İşçilik** is. işçilik. İşçinin mesleği; TS **İşçilik** a. 1. İşçinin yaptığı iş. 2. Yaptığı iş karşılığı işçiye verilen ücret. 3. İşçi emeği, yapılış, işleme niteliği.

AZ **İşgəncə** is. [Far.]işkence. 1. Bir şahsa yapılan maddi ve manevi eziyet, şiddetli eziyet. 2. Zulüm, eziyet, azap; TS **İşkence** a. [Far.] şikence 1. Bir kimseye maddi veya manevi olarak yapılan aşın eziyet. 2. Düşüncelerini öğrenmek amacıyla birine uygulanan eziyet. 3. Aşırı gerginlik, sıkıntılı durum, azap. 4. Vidalı bir sıkıştırma aracı.

AZ **İşgil** is. işkil. 1. Şüphe, ümit. 2. Zorluk, engel, zor durum. 3. mec. Engel, kusur, karışıklık, kötü durum; TS **İşkil** a. [Ar.] işkâl'den Kuruntu.

AZ **İş-güç** is. iş güç. 1. Faaliyet, çalışma, emek, zahmet. 2. Meşguliyet, bir şeyle uğraşma. 3. Bir idarede veya kuruluştta çalışma, hizmet etme; TS **İş güç** a. Uğraş.

AZ **İşgal** is. [Ar.] işgal. Bir ülkenin askeri güç kullanarak başka bir ülkenin topraklarını ele geçirme olayı, zapt, istila; TS **İşgal** a. (işga:li) [Ar.] işğāl 1. Bir yeri ele geçirme. 2. Bir yeri geçici bir süre için ele geçirme. 3. Bir kimseyi işten alıkoyma, engelleme, oyalama. 4. mec. Uğraştırma.

AZ **İşık** is. ışık. 1. Bazı cisimler tarafından tabii hâlde veya akkor hâline gelinceye kadar ısıtıldığında etrafa yayılan ve cisimleri gözle görünecek hâle getiren ışık enerjisi; aydınlık, ziya, nur. 2. Günün herhangi bir zamanının aydınlığı. Tan yeri, şafak. 3. Lamba, fener vb. ışık kaynağı. 4. Işık gelen yer, ışıklanmış aydınlanmış yer. 5. mec. Mutluluk, bahtiyarlık, ferah. 6. mec. Kültür, irfan, ilerleme, gelişme. 7. mec. Aydınlık, temizlik anlamında; TS **İşık** a. 1. Cisimleri görmeyi, renkleri ayırt etmeyi sağlayan fiziksel enerji, erke, ziya, nur, şavk. 2. Bir yeri aydınlatmaya yarayan araç. 3. Aydınlanmak için kullanılan elektrik 4. mec. Mutluluk, sevinç veya zekâdan doğan, özellikle yüzde ve gözlerde beliren parıltı. 5. mec. Yol gösteren, aydınlatan kimse, düşünce, eser vb. 6.fiz. Yüksek derecede ısıtılan cisimlerin veya çeşitli enerji biçimleriyle uyarılan cisimlerin gaz ışığı yaydığı gözle görülen ışım.

AZ **İşıldaq** is. ışık aksi. Işık lekesi, ziya; parlaklık; TS **İşıldak** a. 1. Karanlıkta bir hedefi aydınlatmak için kullanılan dar, uzun bir ışın demeti çıkaran ışık kaynağı, projektör. 2. sf hlk. Parlayan, ısıltılı.

AZ **İşkal** is. [Ar.] zorluk; engel. 1. Çetinlik, müşküllük. 2. Bir şeyin gerçekleşmesini önleyen sebep, mâni, mahzur, müşkül, mânia; TS **İşkâl** a. (işkâ:li) [Ar.] işkâl esk. Güçleştirme, zorlaştırma, çetinleştirme.

AZ **İşkəmbə** is. [Far.] işkembe. Geviş getiren hayvanların ikinci midesi; TS **İşkembe** a. (işkembe) [Far.] şikenbe 1. Geviş getirenlerin ilk ve en büyük mide bölümü. 2. Kasaplık hayvanlarda midneyi oluşturan bölümlerin bütünü, göden. 3. tkz. Mide.

AZ **İşkəncə** is. işkence; saplama. 1. Bir kimseye verilen maddi veya manevi azap. 2. Karasabanın okunu zincir veya kayış vasıtasıyla boyundurukla birleştiren ağaç; TS **İşkence** a. [Far.] şikence 1. Bir kimseye maddi veya manevi olarak yapılan aşırı eziyet. 2. Düşüncelerini öğrenmek amacıyla birine uygulanan eziyet. 3. Aşırı gerginlik, sıkıntılı durum, azap. 4. Vidalı bir sıkıştırma aracı.

AZ İ̇şl̇ṁ is. nakış; süslü. 1. İğne ile kumaş üzerine yapılan süs, gergef işleme. 2. Oyulmuş, işlenmiş süs, kâğıttan yapılmış süs. 3. Oyalı, nakışlı; **TS İ̇şleme** a. 1. İşlemek işi. 2. Şiş, tığ, iğne vb. araçlarla elde yapılan, örgü, nakış, oya gibi işlerin genel adı, el işi. 4. mec. Herhangi bir konuyu ele alarak inceleme. 5. sin. Bir filmdeki gizli görüntüyü ortaya çıkarmak İçin gümüş bromürlü tabakanın laboratuvarında çeşitli kimyasal işlemlerden geçirilmesi.

AZ İ̇şl̇tṁ is. çalıştırma. 1. İş yaptıрма, kullanma. 2. Mideyi ve bağırsakları temizlemek için kullanılan ilaç; **TS İ̇şletme** a. 1. İşletmek işi. 2. Tarım, sanayi, ticaret, bankacılık vb. iş alanlarında, kâr amacıyla bir sermaye yatırılarak kurulan kurum. 3. Bir kuruluşu verimli bir duruma getirip kazanç sağlama yöntemi. 4. İş yeri.

AZ İ̇şsizlik is. işsizlik. 1. İşsiz olma hâli. 2. Bir yerde işsiz kimselerin mevcut olduğu hâl. 3. Yapılacak işin olmaması; meşguliyetsizlik; **TS İ̇şsizlik** 1. İşsiz kalma, iş bulamama durumu. 2. Bir iş yeri için durgunluk dönemi.

AZ İ̇ştirak is. [Ar.] iştirak. 1. Ortaklık etme, bir işe başkaları ile birlikte katılma, faaliyet gösterme. 2. Ortak olma; **TS İ̇ştirak** a. (iştiraki) [Ar.] 'iştirak 1. Ortaklık, ortak olma, paydaşlık. 2. Bir işte yer alma, paydaşlık etme. 3. Bir işe, bir düşünceye katılma, katılım. 4. top. b. Katılma. iştirak etmek, katılmak.

AZ İ̇ştirakçi is. katılımcı. Bir işin yapılmasına katılan, ortak olan kimse; **TS İ̇ştirakçi** a. 1. Ortaklık eden, ortak olan, 2. Sosyal güvenlik bakımından bir sandık vb. bir kuruma bağlı olan memur, işçi. 3. Katılımcı.

AZ İ̇ştirakçılıq is. huk. katılımcılık. Ortaklık, katılma; **TS İ̇ştirakçilik** a. 1. İştirakçi olma durumu. 2. İştirakçinin yaptığı iş.

AZ İ̇şveren is. işveren; işpiyoncu. 1. Patron, iş sahibi. 2. İnsanları polise gammazlayan ve polisin onlardan rüşvet almasına yardımcı olan kimse; **TS İ̇şveren** a. (işveren) İşçileri ücretle çalıştıran gerçek veya tüzel kişi, çalıştıran, patron.

AZ İ̇tlaf is. [Ar.] itlaf. 1. Öldürme, telef etme. 2. Boşuna harcama, boşu boşuna kullanma, israf etme. 3. Bozma, harap duruma getirme; **TS İ̇tlaf** a. (itla:fi) [Ar.] itlâf Öldürme, yok etme, telef etme.

AZ İ̇tlik is. itlik. 1. Köpeklik. 2. mec. Köpeğe mahsus hâl ve davranış, terbiyesizlik, ahlaksızlık, kötülük; **TS İ̇tlik** a. İtçe davranış.

AZ **İttifaq** is. Alt birlik. 1. Bir konuda, ortak bir gayede şahısların, toplumların, cemiyetlerin, grupların birleşmesi; söz birliği, dayanışma, ittifak. 2. Birlikte hareket etmek için devletler, teşkilatlar arasından meydana getirilen dostluk anlaşması. 3. Genel hâkimiyeti olan birkaç devletin, arazinin, halkın birleşmesi. 4. Sosyal teşkilat, birlik; TS **İttifak** a. (ittifa:kl) [Ar.] ittifāk 1. Anlaşma, uyuşma, bağlaşma. 2. Oy birliği.

AZ **İttixaz** is. [Ar.] kl. kabul. 1. Kabul etme, alma, alınma, alınış, sayma, tutma, addetme, ittihaz. 2. Ele geçirme, edinme, alma. 3. Alma, kullanma; TS **İttihaz** a. (ittiha:zı) [Ar.] ittihāz esk. 1. Sayma, tutma, olarak görme. 2. Alma.

AZ **İyə** is. iye. Kendisinin olan bir şeyi, yasaya uygun olarak dilediği gibi kullanabilen kimse, sahip, malik; TS **İye** a. 1. Kendisinin olan bir şeyi, yasaya uygun olarak dilediği gibi kullanabilen kimse, sahip. 2. Veli.

AZ **İynə** is. iğne. 1. Dikiş ve işleme yapmakta kullanılan ince, bir ucu sivri, diğer ucunda iplik geçirilecek delik bulunan çelik alet. 2. Vücuda ilaç şırınga etmekte kullanılan alet. 3. Çeşitli gayeler için metalden yapılmış ucu sivri ince mil. 4. Bazı böceklerde bulunan sokucu uzuv. 5. Bazı hayvanların vücudunu örten dikenler. 6. Çam gibi ağaçların yaprağı. 7. Genelde ucu sivri, delici şeyler. 8. mec. Dokunaklı laf; TS **İğne** a. 1. Dikiş dikmeye yarayan, ince, ucu sivri, bir ucunda iplik geçecek deliği bulunan çelik araç. 2. İki şeyi birbirine tutturmaya yarar ince, uzun, ucu sivri, metal araç. 3. Toplu iğnenin süs olarak kullanılan, iri başlı, renkli bir türü. 4. Genellikle kadınların süs olarak elbiselerinin göğüs, yaka vb. yerlerine taktıkları süs eşyası. 5. Bazı araçların ucu sivri parçaları. 6. Bazı böceklerin kendilerini savunmak için kullandıkları organ. 7. Oltanın ucundaki küçük çengel. 8. mec. Dokunaklı söz. 9. bit. b. Bitkilerde yumurtacıkla tepecik arasındaki sapçık. 10. tıp Kas veya damar yoluyla vücuda sıvı bir ilacı basınçla vermek amacıyla enjektör ucuna takılan, boru biçiminde, ucu keskin metal araç.

AZ **İz** is. iz. 1. Hareket eden bir cismin, insan, hayvan vb. ayağının satıh üzerinde bıraktığı belirti, nişane. Bir şeyin hareketinden sonra yüzey üzerinde kalan çukurluk, çizgi, nişane vb. 2. Herhangi bir şeyden, bir hayattan, bir hâlden geriye kalan şey, eser, alâmet. Genelde bir olayın, durumun vb. olduğunu bildiren, anlatan, ispat eden şey, hâl, alâmet. 3. Yol; TS **İz** a. 1. Bir şeyin geçtiği veya önce bulunduğu yerde bıraktığı belirti, nişan, alâmet, emare. 2. Bir şeyin dokunmasıyla geride kalan belirti. 3. Bir olay veya bir durumdan geride kalan belirti, ipucu, emare. 4. Bir olay, bir

durum veya yaşayıştan geride kalan belirti, eser. 5. mat. Bir düzlemin başka bir düzlemle veya bir doğru ile kesişmesinden doğan ara kesit.

AZ **İzan** is. [Ar.] izan. 1. Anlayış, feraset, zekâ, akıl. 2. İtaat, bağlılık, söz dinleme, boyun eğme. 3. Terbiye, edep; TS **İzan** a. (iza:nı) [Ar.] i'zân esk. Anlayış, anlama yeteneği.

AZ **İzci** is. izci. 1. İz sürücü, iz güderek aradığını bulabilen, keşşaf. 2. Bir şeyin peşine düşerek onu arayan; TS **İzci** a. 1. İz güderek aradığını bulabilen kimse, keşşaf. 2. Dayanışma ve yardımlaşma duygularını geliştirmek, ruhça ve bedence güçlendirilmek için kamplarda ve okullarda eğitilen genç.

AZ **İzin** is. [Ar.] izin. Ruhsat, bir şeyin yapılabilmesi maksadıyla verilen veya alınan serbestlik, müsaade, destur; TS **İzin** a. [Ar.] izn 1. Bir şey yapmak için verilen veya alınan özgürlük, müsaade, ruhsat, icazet, mezuniyet. 2. Bir kimseye çalıştığı yerde verilen tatil.

AZ **İzzet** is. [Ar.] izzet. 1. Hürmet, şeref, haysiyet, yücelik. 2. Değer, itibar, kıymet. 3, Güçlülük, kudret. bk. izz; TS **İzzet** a. [Ar.] 'izzet esk. Büyüklük, yücelik, ululuk.

AZ **Jalâ** is. [Far.] jale. 1. Çiy, şebnem. 2. mec. Gözyaşı; TS **Jale** a. (ja:le) [Far.] jale esk. Çiy.

AZ **Janr** is. [Fr.] tür. 1. Edebî eserlerin bir kolu (roman, şiir vb.), janr. 2. Sosyal muhtevalı resim. 3. Üslup, tarz; TS **Janr** a. [Fr.] genre 1. Tarz. 2. biy. Tür.

AZ **Jarqon** is. [Fr.] dbl. argo, jargon. 1. Genelde halkın konuştuğu dilden ayrılan ve kendi özel söz ve ifadeleri ile toplumdan ayrılan, farklı olan sosyal veya meslek grubunun konuştuğu dil; güç anlaşılabilen bozuk dil. 2. Yalnızca belirli sosyal bir grubun içinde konuşulan ve onlar tarafından anlaşılan dil; TS **Jargon** a. [Fr.] jargon Aynı meslek veya topluluktaki insanların ortak dilden ayrı olarak kullandıkları özel dil veya söz dağarcığı.

AZ **Jelatin** is. [Fr.] jelatin. Hayvanların deri ve kemiklerinden elde edilen renksiz, şeffaf, tıpta ve fotoğrafçılıkta kullanılan bir nevi tutkal, jelatin; TS **Jelatin** a. [Fr.] gélatine 1. Genellikle hekimlik ve fotoğrafçılıkta kullanılan, hayvanların kemik, kıkırdak vb. dokularından veya bitkisel yosunlardan elde edilen saydam, renksiz, kokusuz bir madde. 2. Ambalaj için kullanılan ince, parlak bir madde.

AZ **Jest** is. [Fr.] alım, jest. Konuşurken el, kol veya baş ile yapılan ve bir anlam taşıyan hareket, jest; TS **Jest** a. [Fr.] geste 1. Herhangi bir şeyi açıklamak için genellikle el, kol ve baş ile yapılan içgüdüsel veya iradeli hareket. 2. Beklenmedik iyi davranış.

AZ **Jeton** is. [Fr.] nişan; jeton. 1. Herhangi bir topluma olan mensubiyeti bildiren ve herhangi bir olayın anısı olarak verilen metal nişan, madalya. 2. Bazı yerlerde para ve bilet yerine kullanılan madeni parça, marka; TS **Jeton** a. [Fr.] jeton. Gişelerde, telefon ve türlü oyunlarda para yerine kullanılan küçük, metal veya plastik nesne.

AZ **Jimnastik** is. [Fr.] kltrfiziksel; TS **Jimnastik** a. [Fr.] gymnastique sp. 1. Vücudu evikleştirmek ve güçlendirmek için yapılan alıştırmaların tümü, idman, kltrfizik. 2. Erkeklerde, yer alıştırmaları, barparalel, barfiks, halkalar ve kulplu beygir; kadınlarda yer alıştırmaları, eşit olmayan çubuklar, barfiks, denge kalası alıştırmalarını içeren yarışma disiplini

AZ **Qab** is. [Ar.] kap. 1. İçerisine bir şeyler koymak veya saklamak için kullanılan eşya. 2. İçine yemek konan mutfak eşyası, tabak. 3. ereve; TS **Kap** a. 1. İi gaz, sıvı veya katı herhangi bir maddeyi alabilen oyuk nesne. 2. Kap kakak. 3. Türlü şeylerin taşınması veya saklanması için kullanılan torba, kılıf, çanta, sepet, sandık vb. 4. Kapak, cilt. kabına sışmamak duygularına engel olamayıp taşkın davranışlarda bulunmak.

AZ **Qabaq** is. bit. b. kabak, bal kabağı. 1. İki enekliler dicotyledoneae sınıfının, kabakgiller cucurbitaceae ailesindendir... 2. bit. b. İi turuncu, iri ve tatlı bir kabak türü, helvacı kabağı, cucurbita, cucurbita moschata. bk. kadu, kedi, kado, kudu. 3. mec. kon. Tatsız kavun, karpuz vb. için kullanılır; TS **Kabak** a. 1. bit. b. Kabakgillerden, sürüngen gövdeli, sarı iekli, birçok türü olan bir bitki (Cucurbita). 2. bit. b. Bu bitkinin türlerine göre yemeği ve tatlısı yapılan ürünü. 3. Esrarkeşlerin kullandığı bir tür nargile. 4. mz. Kabak kemane. 9. hlk. Kısa boynuzlu hayvan.

AZ **Qabarcık** is. Kabarcık. 1. Küçük kabarıklık, deri kabarcığı, deri üzerinde oluşan küçük sivilce. 2. Kabarıklık, kabarmış halde olan şey; TS **Kabarcık** a. 1. İi su, hava dolu ufak kabartı veya kürecik. 2. Vücutta oluşan sivilce gibi küçük şişkinlik. 3. Kabartı. 4. fiz. Metal biliminde sıvı veya katıların içinde oluşan gaz hacmi.

AZ **Qabarit** is. [Fr.] boyut. Eşyaların zahiri çizgileri; kalıp; TS **Gabari** a. [Fr.] gabarit 1. Bazı eşyaya verilmesi gereken boyutları, yan görüşü çizmeye, hazırlamaya

veya denetlemeye yarayan örnek. 2. Motorlu veya motorsuz taşıtların köprü vb. altından rahatça geçebilmeleri için en yüksek boyutları belirten ölçüler. 3. mim. Bir binanın, yöre imar dairesinin öngördüğü azami yüksekliği.

AZ **Qabarma** is. kabarma. 1. Kabarmak fiili. 2. coğ. Deniz suyunun seviyesinin yükselmesi (ay çekimi sebebiyle), med olayı; TS **Kabarma** a. 1. Kabarmak işi. 2. mec. Duygulanma. 3. mec. Kendini üstün görme, büyüklük taslama. 4. coğ. Ay ve Güneş'in çekim etkisiyle, büyük denizlerde suların yükselmesi, met.

AZ **Qabıq** is. kabuk. 1. Bir şeyin üstünü kaplayan sert örtü. 2. hay b. Bazı omurgasız hayvanlarda boynuz tabakasından ibaret kılıf, örtü. 3. Deri, insan ve hayvan derisi; TS **Kabuk** a. 1. Bir şeyin üstünü kaplayan ve onu dış etkilere karşı koruyan, kendiliğinden oluşmuş sertçe bölüm, kışır. 2. Ekmeğin pişme sırasında içinden daha çok sertleşen dış bölümü. 3. gök b. Bir sıvı veya gazı dıştan saran, sert katman. 4. tıp Deri üzerinde bir yaranın veya sivilcenin kurumasıyla oluşan sertçe bölüm. 5. hay. b. Bir hayvanı dıştan örten kitinli, kalkerli, silisli, kemiksi veya boynuzsu örtü, kavkı.

AZ **Qabırğa** is. anat. kaburga. 1. Göğüs kafesini oluşturan yassı kemiklerden her biri, eğe kemiği. 2. Kaburgaların vücutta bulunan yeri, böğür. 3. Bir şeyin kenarı, yanı, bir tarafı; TS **Kaburgaa**. (kabu'rga) Moğ. 1. anat. Eğe kemiklerinin oluşturduğu kafes. 2. Eğe 3. den. Gemilerde dış kaplamanın dayandığı iskelet.

AZ **Qabiliyatsızlık** is. yeteneksizlik; nezaketsizlik. 1. Kabiliyetsizlik, yeteneksizlik. 2. Liyakatsizlik, marifetsizlik; TS **Kabiliyetsizlik** a. Yeteneksizlik.

AZ **Qabiz** is. [Ar.] kabız. 1. Tutan, zapt eden. 2. Peklik; TS **Kabız** a. [Ar.] kabız 1. Dışkılama sıklığının azalması veya zor ve ağırlı dışkılama, peklik, kabızlık, ishal karşıtı. 2. Azrail tarafından ruh teslim alınma, ölme. 3. esk. Alma. 4. esk. Kavrama, el ile tutma.

AZ **Qablama** is. koyma. Yerleştirme, denk yapma; TS **Kaplama** a. 1. Kaplamak işi. 2. Bir şeyin dışına süsleme veya koruma amacıyla geçirilen başka maddeden kat. 3. Kalınlığı 5 milimetreden az, ince ağaç levha.

AZ **Qaçaq** is. kaçak; koşucu. 1. Çarlık devrinde hükümetin zulmüne ve adaletsizliğine tahammül edemeyerek hapisten veya sürgünden kaçan kimse. 2. Bir suç işleyerek hükümet veya hapisten kaçarak dağ veya ormanlarda yaşayan, soygunculukla, çapulculukla geçinen kimse. 3. Herhangi bir sebepten dolayı başını alıp gitmeğe mecbur olan kimse. 4. Hızlı koşan, zapt edilmesi zor olan at vb. 6.

Gümrük vermeden gizli yollarla getirilen. 7. Sürüden kaçan, sürüyle beraber dolaşmayan koyun vb; TS **Kaçak** a. 1. Bir kapalı kaptan, bir borudan sızan gaz veya sıvı. 2. Gizlice kaçırılmış olan mal veya madde. 3. Av sırasında vurulamayan kuş.

AZ **Qaçaqçılıq** is. kaçakçılık. Kaçak mal getirip satmakla meşgul olma; kaçakçının işi; TS **Kaçakçılık** a. 1. Bir, devletin yasalarına karşı gelerek yapılan ticaret. 2. Kaçakçının yaptığı iş. 3. Gizli olarak, sezdirmeden kaçırma işi.

AZ **Qaçışma** is. kaçışma; yarışma. 1. Koşuşma. 2. Koşu yarışması, müsabakası; TS **Kaçışma** a. Kaçışmak işi.

AZ **Qaçqın** is. kaçkın. Muharebe, tabii afet, felaket ve herhangi bir sebepten dolayı yurdunu yuvasını terk etmiş, bırakıp gitmiş kimse, göçmen, muhacir; TS **Kaçkın** a. 1. Bir yerden veya bir işten kaçmış kimse. 2. İnsanlardan uzak duran, insan içine çıkmak istemeyen kimse.

AZ **Qadın** is. kadın. Yetişkin dişi insan, kızlığı gitmiş, dişi, evlenmiş kadın; TS **Kadın** a. 1. Erişkin dişi insan, hatun, hatun kişi, zen. 3. mec. Hizmetçi bayan. 4. esk. Bayan.

AZ **Qadınlıq** is. kadınlık. 1. Kadına has olan sıfatlar, özellikler. 2. ç. Kadınlar; TS **Kadınlık** a. 1. Kadın olma durumu. 2. Kadının gerekli erdem ve nitelikleri taşıması durumu. 3. Dişiliğin özelliklerini kullanma durumu.

AZ **Qafa** is. [Ar.] kafa. İnsan vücudunun üst ucu; hayvan vücudunun ön ucu, baş; TS **Kafa** a. [Ar.] kafı 1. İnsan başı, ser. 2. Hayvanlarda genellikle ağız, göz, burun, kulak vb. organların bulunduğu vücudun en ön bölümü. 3. Çocuk oyunlarında kullanılan zıpzıp taşının veya cevizin büyük boyu. 4. Mekanik bir bütünün parçası. 5. mec. Kavrama ve anlama yeteneği, zekâ, zihin, bellek. 6. mec. Görüş ve inançların etkisi altında beliren düşünme ve yargılama yolu, zihniyet.

AZ **Qafilə** is. [Ar.] kafilə. 1. Birlikte yolculuk eden atlılar vb.nin topluluğu; kervan. Birbiri ardınca giden araba vb. grubu, konvoy. 2. Gösteri grubu; TS **Kafilə** a. (ka:file) [Ar.] kâfile 1. Birlikte hareket eden topluluk. 2. Aynı yönde giden taşıt veya yolcu topluluğu. 3. esk. Sıra ile gönderilen şeylerin her bir bölümü.

AZ **Qafiye** is. [Ar.] ed. kafiye. 1. Şiirde mısra sonunda yer alan kelimelerin ses benzerliği, ses uyuşması, uyak, kafiye. 2. Müzikte form, ölçü; TS **Kafiye** a. (ka:fiye) [Ar.] kâfiye ed. 1. Uyak. 2. Halk edebiyatında uyak.

AZ **Qağa** is. kl. gaga. Kuşların duka ve diş vazifesini gören boynuzsu sert organ, minkar; TS **Gaga** a. 1. Genellikle kuşlarda ağzın bir uzantısı durumunda olan, biçim ve büyüklüğü değişik, boynuz yapısında, katı ve çıkıntılı organ. 2. argo Ağız.

AZ **Qaxac** is. kakaç; kuru. 1. Güneşte veya başka bir yolla kurutulmuş et. 2. mec. Çok kuru veya kurutulmuş şey. 3. mec. Çok zayıf, cılız kimse; TS **Kakaç** a. hlk. 1. Tuzlanıp kurutulmuş yiyecek. 2. Manda pastırması.

AZ **Qaxma** is. kakma. 1. Kakmak fiili. 2. Yere çakılan ucu sivrileştirilmiş ağaç parçası, kazık. 3. Metal levhalar üzerine kalıplarla vurarak yapılan kabartma süs; TS **Kakma** a. 1. Kakmak işi. 2. Ağaç üzerinde veya diğer ahşap malzemede, mobilyada, belirlenmiş desen ve çizimlere göre oyulmuş yuvalara gümüş, sedef vb. süs maddeleri kakılıp oturtularak yapılan iş.

AZ **Qaib** sf. [Ar.] gaip; o. 2. is. gr. Üçüncü şahıs, kendinden bahsedilen şahıs; TS **Gaip** a. (ga:ip) [Ar.] gā'ib. 1. Görünmez âlem. 3. db. esk. Üçüncü kişi.

AZ **Qaiblik** is. gıyap; yokluk. 1. Hazır bulunmama, gaybubet, gıyap; bulunmayış, bulunmama, olmayış, olmama, yokluk. 2. Ortadan kalkma, yok olma; ortadan kaybolma, kayboluş, sırta kadem basma, sır olma; zâil olma; sıvışma; TS **Gaiplik** a. 1. Gaip olma durumu. 2. huk. Bir kimsenin ölüm tehlikesi içinde kaybolması veya kendisinden uzun süre haber alınmaması sonucu yargıç kararı ile kişiliğine son verilmesi.

AZ **Qaidə** is. [Ar.] dayanak. 1. Mesnet, dayanak, alta konan şey; dayak, payanda, destek; kurma, tesis etme; temel, taban, dip; çekirdek, nüve; sebep, gerekçe. 2. mat. Taban, kaide; killi. Baz, esas. 3. Kaide, kural, usul; prensip; âdet, yol; düzen, nizam; rejim; sıra; şekil. 4. Metot, usul, yöntem, suret, tarz; TS **Kaide** a. (ka:ide) [Ar.] kâ'ide 1. Kural. 2. Bir şeyin yere dayanan bölümü veya bir şeyin üzerine oturtulduğu nesne, ayaklık, duraç, taban, ayaklık. 3. argo Kalça.

AZ **Qaimlik** is. sağlamlık. 1. Durağanlık; değişmezlik; sabitlik, devamlılık; sarsılmazlık. 2. Sebat, sebatlılık; bağlılık, sadakat, sadıklık; değişmezlik, sabitlik; devamlılık; kesinlik, katilik; katılık, sertlik; sağlamlık; metanet, metinlik; dayanıklılık; TS **Kaimlik** a. Kaim olma durumu.

AZ **Qal** is. [Ar.] karışıklık; tartışma. 1. Dövüş, vuruşma; boğuşma, birbirine girme, dalaş, hır, hırgür; gürültü, patırtı; uğultu; gümbürtü; yaygara. 2. Münakaşa, tartışma;

ağız kavgası, dil kavgası, atışma, çekişme. 3. Söz, laf, konuşma; TS **Kal** a. (ka:l) [Ar.] kâlesk. Söz, lakırtı, laf.

AZ **Qala** is. [Ar.] kale. 1. Düşman hücumlarının olması ihtimali olan yol ve geçitler üzerinde, askerî bakımdan önem taşıyan şehirlerde, savunma, korunma ve güvenlik gayesiyle inşa edilen kalın duvarlı, burçtu, mazgallı istihkâm, yapı, kale. 2. Eskiden kale görevi yapmış yüksek ve genellikle yuvarlak bir biçimde olan yapı; burç. 3. Hapishane, mahpus, ceza evi. 4. kl. Şehir. 5. mec. Yardımcı, arka çıkan, müdafaa eden anlamında; TS **Kale** a. [Ar.] kal'a 1. tar. Düşmanın gelmesi beklenen yollar üzerinde, askerî önem taşıyan şehirlerde, geçit ve dar boğazlarda güvenliği sağlamak için yapılan kalın duvarlı, burçlu, mazgallı yapı, kermen. 2. Satranç tahtasının dört köşesine dikilen, tahtanın bir tarafından diğer tarafına kadar düz olarak boş hanelerde gidebilen kale biçiminde taş. 3. mec. Genellikle bir düşüncenin savunulduğu, sürdürüldüğü yer. 4. sp. Takımla oynanan bazı top oyunlarında topun sokulmasına çalışılan yer.

AZ **Qalabəndlik** is. kl. kalebendlik. 1. Sadece şehir içinde dolaşmasına müsaade edilen, şehir dışına çıkması yasaklanmış mahkûmluk, kalebendlik. 2. Kalede kapanıp kalma, kalenin etrafının sarılması, muhasara edilmesi; TS **Kalebentlik** a. Kalebent olma durumu.

AZ **Qalax** is. hlk. kalak. Tezek yığını, yağmurdan vb. korunmaları ve kışın kullanılmaları gayesiyle tezeklerin konimsi bir kule şeklinde örüldüğü yığın; TS **Kalak** a. hlk. 1. Burun, burun ucu. 2. Gelin tacı. 3. Tezek yığını.

AZ **Qalan** is. kalan. 1. Bölmede, bölünenlerden geriye kalan. 2. Geriye kalan, öteki; bâkiye; geriye kalanlar, ötekiler. 3. İyi saklanan, iyi korunan, bozulmadan ve yıpranmadan korunan şey veya şeyler; TS **Kalan** sf. 3. a. mat. Bir çıkarmanın sonucu. 4. a. mat. Bölme işleminde bölünenden artan sayı.

AZ **Qalay** is. kalay. Atom numarası 50, atom ağırlığı 118, 7, sembolü "sn" olan, gümüş parlaklığında, çok yumuşak olduğundan dövülebilir, tel hâline getirilebilir, 232 derecede eritilebilen, 7, 29 yoğunluğunda, kuşundan daha sert bir maden; TS **Kalay** a. 1. kim. Atom numarası 50, atom ağırlığı 118,7, yoğunluğu 7,29 olan, 232 OC'de eriyen, gümüş beyazlığında, kolay işlenebilen, yumuşak bir element (simgesi Sn). 2. Kalaylanmış bir kabın üzerindeki alaşım tabakası. 3. mec. Aldatıcı görünüş. 4. argo Sövme, küfür.

AZ **Qalayçılıq** is. kalaycılık. Kalaycının işi; TS **Kalaycılık** a. 1. Kalaycının yaptığı iş. 2. mec. Kalaycı olma durumu.

AZ **Qaldırıcı** is. kaldırıcı. 1. Kaldıran, ağırlık kaldıran, kaldırmak fiilini yapan. 2. Ağırlık kaldıran mekanizma, cihaz; TS **Kaldırıcı** a. tek. Kriko.

AZ **Qaldırış** is. kaldırış. 1. Kaldırma, kaldırılma, kalkış; çıkma, çıkış; tırmanma tırmanış; ilerleme, ilerleyiş, yükseliş, yükselme, kalkınma, kalkınış; inkişaf, terakki; heyecan, coşkunluk; uyanma, uykudan kalkma, yataktan kalkış. 2. Kaldırma tarzı, kalkış tarzı; tırmanma, tırmanış tarzı; ilerleme, yükselme tarzı; gelişme tarzı; uyanma, kalkma tarzı; TS **Kaldırış** a. Kaldırma işi.

AZ **Qalğan** is. kalkan. Ok, kılıç vb.nden korunmak için savaşçıların kullandığı korunmalık; TS **Kalkan** a. 1. Ok, kılıç vb.nden korunmak için savaşçıların kullandığı korunmalık. 2. Toplum olaylarında güvenlik görevlilerinin çeşitli saldırı araçlarından kendilerini ve başkalarını korumak için kullandıkları, özel olarak yapılmış korumalık. 3. mec. Koruyucu.

AZ **Qalxancıq** is. kalkancık. 1. Küçük kalkan. 2. hay. b. Bazı hayvanların vücudunda oluşan ve kalkan vazifesini gören tabaka; TS **Kalkancık** a. biy. Tohum içerisinde oğulcuğu besi dokuya bağlayan, onu besin deposundan ayıran ve besin maddelerini emerek oğulcuğa veren zar gibi ince ve kalkan şeklinde bir parça.

AZ **Qalın səs** is. kalın ses. 1. Titreşim sayısı az olan ses. 2. Kalın sesli harf; TS **Kalın ses** a. fiz. Titreşim sayısı az olan ses, alçak ses.

AZ **Qalınlıq** is. kalınlık. 1. Kalın şeyin hâli; kalınlık. 2. Sıklık, sık yer, gür olan yer, geçilmesi zor olan yer; TS **Kalınlık** a. 1. Kalın olma durumu. 2. Cisimlerde uzunluk ve genişlik dışında üçüncü boyut.

AZ **Qallon** is. [İng.] galon. İngiltere ve Amerika'da sıvı vb. cisimler için kullanılan hacim ölçüsü, 4, 5 litrelik ölçü, çeşitli sıvıları taşımada kullanılan büyük silindirik kap; TS **Galon** a. [İng.] galon. 1. Anglosaksonların kullandığı yaklaşık dört buçuk litrelik bir tür ölçü birimi. 2. Çoğunlukla akaryakıt vb. sıvı maddeleri taşımada kullanılan, silindir biçiminde, metalden büyük kap. 3. Boya sanayisinde kullanılan beş litrelik ambalaj.

AZ **Qaloş** is. [Rus.] lastik ayakkabı. Lastikten imal edilmiş ayakkabı; TS **Galoş** a. [Fr.] galoche 1. Sağlık kurumları; müzeler vb. yerlerde özel bölümlere girerken ayakkabıya geçirilen ince ve şeffaf kılıf. 2. Tabanı tahtadan yapılmış deri ayakkabı.

AZ **Qalpaq** is. kalpak. 1. Posttan, keçeden vb. yapılan başlık. 2. Çeşitli şeylerin üstüne koymak için kullanılan kapak, örtü; TS **Kalpak** a. Kesik koni biçiminde deri, kürk veya kumaştan yapılmış başlık.

AZ **Qaltaq** is. kaltak. 1. Binek hayvanları üzerinde oturmak için kullanılan eyerin tahta kısmı. 2. Ahlaksız kadın, kadınlar için kullanılan "orospu" anlamında bir küfür ifadesi; TS **Kaltak** a. 1. Üzeri meşin, halı vb. şeylerle kaplanmamış olan eyerin tahta bölümü. 2. Kuskunsuz eyer. 3. kaba. İffetsiz, namussuz kadın.

AZ **Qalü-bəla** is. [Ar.+Far.] kalubela. Ruhların yaratıldığı zamandan, çok eski zamandan, ezelden; ruhların, yaratıldıktan sonra, Allah'ın "ben sizin rabbiniz değil miyim?" sorusuna verdikleri "evet" cevabı, kalubela; TS **Kalubela** a. [Ar.] kālū+belā 1. din b. İslam inancına göre, ruhlar yaratıldığında Allah'ın "Ben sizin Tanrı'nız değil miyim?" sorusuna ruhların verdikleri "evet" cevabı. 2. mec. Çok eski zaman.

AZ **Qamçı** is. kamçı. 1. Bir sopanın ucuna bağlanan örme deri, ip vb. maddelerden meydana gelen ve vurmaya yarayan alet. 2. mec. Darbe anlamında; TS **Kamçı** a. 1. Bir ucuna ip, .deri vb. bağlı olan vurma, dövme aracı. 2. den. Bir ucu bir yere bağlı, öbür ucu herhangi bir işte kullanılmak için serbest bırakılan halat. 3. biy. Spermatozoitlerde ve bazı tek hücreli hayvanlarda hareketi sağlayan ipliksi organ.

AZ **Qamət** is. [Ar.] kamet. 1. Boy, boy bos, endam. 2. Bel; TS **Kamet** a. (ka:met) [Ar.] kāmēt esk. Boy, endam.

AZ **Qamış** is. kamış, saz, kamış kemiği. 1. Buğdaygiller gramineae ailesinden, sulak yerlerde yetişen, uzun, içi boş ve boğumlu bitki, phragmites adans. 2. mec. Uzun ve ince boy. 3. Kamış gibi içi boş ve uzun şey. 4. Anat. erkeklik organı; TS **Kamış** a. 1. bit. b. Buğdaygillerden, sulak, nemli yerlerde yetişen, boğumlu, sert gövdesi olan bitkiler (Phragmites australis). 3. Sıvı içecekleri bardak veya şişeden kolayca içmek için kullanılan ince, plastik boru, pipet. 4. Kaba. Erkeklik organı.

AZ **Qamu** is. kl. kamu. Bir ülkedeki halkın tamamı, herkes, genel, umum; TS **Kamu** a. 1. Halk hizmeti gören devlet organlarının tümü. 2. Bir ülkedeki vatandaşların bütünü. 4. Halk.

AZ **Qan** is. kan. 1. İnsan ve hayvan damarlarında dolaşan, bu şekilde hücreleri besleyerek hayatın devamını sağlayan, plazma ve yuvarlardan meydana gelen kırmızı sıvı. 2. mec. Kan akrabalığı anlamında. 3. mec. Birini öldürme. 4. mec. Düşmanlık, kan dökmeye vardırarak düşmanlık. 5. Öldürülen kimsenin intikamı, kisası. 6. mec. Kavga, savaş. 7. mec. Tabiat, yaratılış. 8. mec. kon. Aşırı bağlılık, namusa, haysiyete, vatana ve millete düşkünlük, TS **Kan** a. 1. Atardamar ve toplardamarların içinde dolaşarak hücrelerde özümleme, yadımlama görevlerini sağlayan plazma ve yuvarlardan oluşmuş kırmızı renkli sıvı. 2. mec. Soy

AZ **Qanad** is. kanat. 1. Kuşlarda ve böceklerde uçmaya yarayan organ. 2. Uçakların havalanmalarında ve havada durmalarında yardımcı olan, iki tarafta yer alan kısımlardan her biri. 3. Yel değirmeninin pervanesi. 4. Balıklarda yüzgeç. 5. Kapı ve pencerelerde, perdelerde yanlara açılan parçalar. 6. Bir şeyin iki tarafından her biri. 7. Herhangi bir teşkilatın aşırı grupları. 8. Uç, kenar; dal. 9. Cephenin, ordunun, sıranın sağ ve sol tarafı; kanat, cenah. 10. Esas olan bir şeyden ayrılmış kol; TS **Kanat** a. 1. Kuşlarda ve böceklerde uçmayı sağlayan organ. 2. Balıklarda yüzgeç. 3. Bir uçağın havada durmasını sağlayan taşıyıcı aerodinamik güçlerin etkilediği yatay yüzey. 4. Kapı, pencere, dolap gibi dikine açılıp kapanan şeylerin kapağı. 5. Yan, taraf. 6. Meclis, parti vb. topluluklarda düşünce yönünden özellik gösteren taraflardan her biri. 7. Fırıldak biçiminde olan şeylerde kol. 8. Angiç. 9. ask. Savaş düzenindeki ordunun iki yanından her biri, cenah. 10. sp. Futbol, hentbol vb. takım oyunlarında hücum hattının sağ ve sol bölümü.

AZ **Qanadsızlıq** is. kanatsızlık. 1. Kanadı olmayan. 2. mec. Yaratıcılık yeteneği olmama, yeteneksizlik, kabiliyetsizlik; TS **Kanatsızlık** a. Kanatsız olma durumu.

AZ **Qanbur** is. kambur. Sırta meydana gelen ve tabii olmayan çıkıntı; TS **Kambur** a. 1. Bel veya göğüs kemiğinin eğrilmesi, raşitizm sonucu sırtta ve göğüste oluşan tümsek, kambur zambur. 2. Bazı hayvanların sırtındaki çıkıntı. 3. Yapı veya eşyada dışarıya doğru eğrilme. 4. Ütü yastığı. 6. mec. Sıkıntı, dert.

AZ **Qancıqlıq** is. kancıklık. Alçaklık, namussuzluk, ihanet, rezillik, döneçlik; TS **Kancıklık** a. 1. Kancık olma durumu. 2. mec. Kancıkça davranış.

AZ **Qanlılıq** is. Kalınlık; dolgunluk; canilik; düşmanlık. 1. Kanlı, kana bulaşmış şeyin hali. 2. Dolgun ve sağlam vücuda sahip olma hali. 3. Katillik, canilik. 4. Eskiden düşmanlık, kan düşmanlığı gütme olayı; TS **Kanlılık** a. Kanlı olma durumu.

AZ **Qantar** is. [Ar.] kl. kantar. 1. Ağır şeyleri tartmak için kullanılan tartı aleti. bk. qantar. 2. Eskiden kullanılmış bir ölçü birimi; TS **Kantar** a. [Ar.] kīntār 1. Ağırlık sıfırken yatay duran bir kaldıraç koluna dik olarak tutturulmuş bir ibrenin sapmasıyla kütleleri tartan araç. 2. Tartılacak kütle alttaki çengele takıldığında sarmal bir yaya bağlı olan ve normal olarak sıfırı gösteren bir okun, yanlarda gösterilmiş ağırlık birimleri hizasına gelmesiyle kütle ağırlığını belirleyen bir tür tartı aleti, el kantarı. 3. Baskül. 4. esk 56,452 kilogram ağırlığında veya kırk dört okkalık bir ağırlık ve sığa birimi.

AZ **Qantarçılıq** is. kantarcılık. 1. Kantar kâtipliği. 2. Kantar işçiliği; TS **Kantarcılık** a. Kantarcının yaptığı iş.

AZ **Qanun** is. [Ar.] kanun. 1. Sosyal ve hukuksal münasebetlerin herhangi bir sahasını düzene koymak için devlet tarafından belirlenen karar, nizamname. 2. Herkes için mecburi olan usul, esas, nizam, kural. 3. Tabiat olaylarının bağlı bulunduğu değişmez kaide; tabiat kanunu; TS **Kanun** a. (ka:nu:nu) [Ar.] kânūn. huk. 1. Yasa. 2. Geçerli olan kural.

AZ **Qanunnamə** is. [Ar.+Far.] kanunname. 1. Kanun kitabı, yasa kitabı, kanunlar mecmuası. 2. Yasa, kanun; TS **Kanunname** a. (ka:nunna:me) [Ar.+Far.] Ar. kânūn+Far. nāme esk. Yasa kitabı.

AZ **Qapaq** is. kapak. 1. Herhangi bir şeyin, kabın vb. üstünü örtmek için kullanılan parça. 2. Bazı vücut organlarının üzerini örten perde; TS **Kapak** a. 1. Her türlü kabın üstünü örtmeye veya bir deliği kapamaya yarayan nesne. 2. Dolap, sandık vb.ni örtmeye yarayan parça. 3. Kitap, defter vb.nin en üstüne geçirilen kılıf. 4. Biçilen ağaç kütüklerinin iki yanından çıkan, düzgün olmayan tahta. 5. Zıvanada iki dış yan parça.

AZ **Qapaqlıq** is. kapaklık. 1. Kapak yapmak için yararlı şey, kapak yapılabilen her şey. 2. Kapak vazifesi gören her şey; TS **Kapaklık** a. 1. Kapak taşı. 2. sf. Kapak yapmaya özgül.

AZ **Qapalıqlıq** is. kapalılık. 1. Kapalı şeyin hâli. 2. Toplumdan ayrılmış, tecrit olunmuş; sadece kendisi için uğraşan. 3. Gizlilik; TS **Kapalılık** a. 1. Kapalı olma durumu. 2. ed. Etkisini artırmak için anlamın bilerek, isteyerek kapalı bırakılması, ipham.

AZ Qapdıqışdı is. hlk. kaptıkaçtı. Otobüsten küçük yolcu taşıma aracı, minibüs; TS **Kaptıkaçtı** a. (kaptı'kaçtı) 1. Yolcu taşımakta kullanılan motorlu küçük taşıt. 2. İskambil kâğıtlarıyla oynanan bir oyun türü. 3. Kapıp kaçarak yapılan hırsızlık.

AZ Qapı is. 1. Etrafı kapalı bir yere, binaya veya herhangi bir yere girip çıkmak için bırakılan açıklık ve bu açıklığı kapamak için demir, ahşap vb. yapılan şey. 2. mec. Ev. 3. Evin, binanın önü, giriş kısmı; evin bahçesi. 4. Bir şeyin ağzını, deliğini kapamak, kilitlemek için ahşap, demir, cam vb. 'den yapılan şey, kapak. 5. Tavla oyununda iki pulla kapanan yer. 6. Evin duvarları, eve yapışık olan yerler.; TS **Kapı** a. 1. Bir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı. 2. Bu açıklıktaki açılıp kapanan kanat. 3. Tavla oyununda iki pul üst üste getirilerek karşı oyuncunun o haneyi kullanmasına engel olunan yer. 4. Devlet dairesi. 5. tar. Osmanlı Devleti'nde resmî görev yeri. 6. bl. Sadece bir konuda yoğunlaşmış bilgilerin yer aldığı Genel Ağ sayfası, portal. 7. mec. Gelir, geçim, kısmet sağlayan yer, kaynak veya imkân. 8. mec. Gidere yol açan gereksinim. 9. mec. Ev gezmesi için gidilen yer.

AZ Qapıcı is. kapıcı; kaleci. 1. Resmî dairelerin veya binaların kapısında durup nöbetçilik eden hizmetçi. 2. sp. Direkle çevrili kalelerin önünde topun içeriye girmesini önlemekle vazifeli sporcu; TS **Kapıcı** a. 1. Otel, apartman vb. büyük yapılarda bekçilik, temizlik, alışveriş gibi işlerle görevli kimse. 2. tar. Osmanlı devlet teşkilatında saray kapılarını bekleyen görevli sınıfı.

AZ Qapıcılıq is. kapıcılık; kalecilik. 1. Kapıcının vazifesi, yaptığı iş. 2. Kalede duran sporcunun görevi; TS **Kapıcılık** a. Kapıcının yaptığı iş.

AZ Qaplama is. kaplama. 1. Kaplamak fiili. 2. Bir şeyi dış etkilere korumak veya sağlamlaştırmak gayesiyle üzerine geçirilen, örtülen şey; TS **Kaplama** a. 1. Kaplamak işi. 2. Bir şeyin dışına süsleme veya koruma amacıyla geçirilen başka maddeden kat. 3. Kalınlığı 5 milimetreden az, ince ağaç levha.

AZ Qara is. kara, zenci. 1. Bütün renklerin en koyusu, siyah. 2. Çok koyu. 3. Canlı teşbihlerde karanlık, koyuluk anlamında kullanılır. 4. mec. Derisinin rengi siyah olan, zenci (qaralar şeklinde: Siyahlar, zenciler, siyah ırka mensup olanlar.). 5. mec. Ölüm; TS **Kara** a. 1. En koyu renk, siyah, ak, beyaz karşıtı. 3. Esmer. 5. mec. Yüz kızartıcı durum, leke. 6. mec. İftira.

AZ **Qara qış** is. kara kış. 1. Sert kış, çok soğuk geçen kış. 2. Kışın en şiddetli çağı, zemheri, kışın ortası. 3. mec. Çok sıkıntılı durum veya devir; TS **Kara kış** a. 1. Kış ortası, kışın en şiddetli zamanı, zemheri. 2. mec. Çok sıkıntılı durum veya zaman.

AZ **Qarabaş** is. bit. b. Sümbül şeklinde çiçekleri olup 8 türü vardır; TS **Karabaş** a. (kara'baş) 1. Çoban köpeği. 2. Bir hücreli özel bir asalağın, hindinin karaciğerine yerleşerek yaptığı, büyük ölçüde ölümlere yol açan kümes hastalığı. 3. hlk. Rahip. 4. mec. Evlenmemiş, evlenmek istemeyen erkek. 5. bit. b. Ballıbabagillerden, çiçekleri mavi veya menekşe renginde başakçıklar durumunda olan güzel kokulu bir bitki (Lavandula stoechas). 6. hlk. Kışa dayanıklı sert buğday.

AZ **Qarabatdaq** is. hay. b. karabatak. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, leyleksiler ciconiiformes takımının, karabatakğiller phalacrocoracidae ailesindendir; TS **Karabatak** a. (kara'batak) 1. hay. b. Karabatakğillerden, balıkla beslenen, gagası uzun ve sivri, kara tüylü bir deniz kuşu (Phalacrocorax). 2. argo Borcunu ödemeyen kimse.

AZ **Qarabibər** is. bit. b. karabiber. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, karabibergiller piperaceae ailesindendir; TS **Karabiber** a. (kara'biber) 1. bit. b. Karabibergillerin örnek bitkisi olan, zeytinsi, meyvelerin taneleri yuvarlak, yaprakları kalp biçiminde, tırmanıcı bir bitki (Piper nigrum). 2. bit. b. Bu bitkinin baharat olarak kullanılan kuru ve siyah tanesi. 3. Bu tanelerin kurutulup öğütülmesiyle yapılan toz. 4. mec. Sevimli ve ufak tefek esmer güzeli.

AZ **Qaracıyər** is. karaciğer; yüreksiz. bedbin. 1. anat. Midenin sağ tarafında bulunan, koyu kırmızı renkte, dış ve iç salgılar çıkararak vücudun şeker dengesini sağlayan, zehirleri zararsız hâle getiren organ, kebet. 2. Korkak, cesaretsiz. 3. Bedbin, kötümser; TS **Karaciğer** a. (kara'ciğer) anat. Karın boşluğunun sağ üst bölgesinde bulunan, öd salgılayan, şeker depolayan, iri, açık kahverengi organ.

AZ **Qaragül** is. karagül. 1. Orta Asya'da yetiştirilen kıymetli astragan derisi olan bir koyun cinsi. 2. Bu koyunun derisi, astragan, astragan kürkü, karakül; TS **Karagül** a. (kara'gül) hay. b. Karakül.

AZ **Qaraj** is. [Fr.] garaj. Otomobil vb. konulduğu ve tamir edildiği yer; TS **Garaj** a. [Fr.] garage 1. Otomobil vb. taşıtların konulduğu üstü örtülü yer, arabalık. 2. Otomobillerin bakım ve onarımının yapıldığı yer. 3. Toplu taşıma ve nakliye araçlarına hareket ve varış noktası olarak belediyelerce ayrılan yer.

AZ **Qaraqarğa** is. hay. b. kara karga; kara saçlı. 1. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, kuşlar aves sınıfının, ötücü kuşlar passeriformes takımının, kargagiller corvidae ailesindendir. 2. mec. Yaşı geçtiği hâlde saç beyazlaşmayan kimse; TS **Karakarga** a. (kara'karga) hay. b. Kuzgun.

AZ **Qaralama** is. karalama. 1. Karalamak fiili. 2. Yazı, harf; TS **Karalama** a. 1. Karalamak işi. 2. El alıştırmak için çok tekrarlanarak yazılan yazı. 3. Üstünde düzeltmeler yapılan, temize çekilmemiş yazı taslağı, müsvedde. 4. mec. Leke sürme, kötülük yükleme.

AZ **Qaralıq** is. karalık. Kara, siyah şeyin hâli; TS **Karalık** a. 1. Kara olma durumu. 2. Karaya çalan leke.

AZ **Qaraltı** is. karartı. 1. Uzaktan görünen siyah şey, karartı; gölge. 2. Kararmış yer, siyah yer; TS **Karaltı** a. 1. Uzaklık ve karanlık sebebiyle kim veya ne olduğu seçilemeyen; belli belirsiz, koyu renkli biçim, silüet. 2. Hafif karanlık. 3. Leke

AZ **Qaramuq** is. bit. b. karamık. Karanfilgillerden, ekin tarlalarında biten, yaprakları karşılıklı, çiçeği pembe mor renkte, zararlı bir bitki, agrostemmagithago; TS **Karamuk** a. 1. bit. b. Karanfilgillerden, ekin tarlalarında biten, yaprakları karşılıklı, çiçeği pembe mor renkte, zararlı bir bitki (Agrostemmagithago). 2. hlk. Vücutta kara renkli kabarcıklara sebep olan bir hastalık. 3. hlk. Koyunlarda görülen bir hastalık türü.

AZ **Qaranlıq** is. karanlık. 1. Işık olmayan yer veya kısım; böyle yerin hâli; koyu karanlık. bk. tirnak, zülmati. 2. Işıktan mahrum, ışığı olmayan; ışıksız, koyu karanlık. 3. mec. Belli olmayan açık olmayan, anlaşılmayan. 4. mec. şüpheli, şüphe uyandıran. 5. mec. Cehalet, gerilik, kültürsüzlük. 6. Cahil, kültürsüz; TS **Karanlık** a. 1. Işık olmama durumu. 2. sf Işıksız. 3. mec. Üzüntü, sıkıntı, perişanlık.

AZ **Qarantina** is. [İt.] karantina. Bulaşıcı bir hastalığın yayılmasını önlemek gayesiyle bulaşıcı hastalık olduğu bilinen yerden gelen kimseleri tecret etme esasına dayanan sağlık koruma tedbiri; TS **Karantina** a. (karanti'na) [İt.] quarantina tıp 1. Bulaşıcı bir hastalığın yayılmasını önlemek için belli bir bölgenin veya yerin kontrol altında tutulup giriş çıkışların engellenmesi biçiminde uygulanan sağlık önlemi. 2. Hastanelerde, yatacak hastaların kayıt ve kabul edildikleri yer.

AZ **Qarantiya** is. [Fr.] garanti. 1. Teminat. 2. Kefalet; TS **Garanti** a. [Fr.] garantie 1. Güvence.

AZ **Qarasövda** is. kara sevda. Gamlı, durgun hâl; insanda meydana gelen sebepsiz moral bozukluğu; TS **Kara sevda** a. 1. Umutsuz ve güçlü aşk. 2. ruh b. Kişinin belirli bir neden olmadan çöküntü durumuna girip çevreden gelen uyarılara kapanması, güçlü suç ve günah duyguları içine düşmesi durumu, malihülya, melankoli

AZ **Qarasu** is. tıp. kon. kara su, akbasma, aksu. 1. kon. Gözün iç basıncının artmasıyla kendini belli eden, körlüğe sebep olabilen bir göz hastalığı. 2. Hayvanların ayak kemiklerinde şişkinlik yapan bir hastalık; TS **Karasu** a. (kara'su) tıp. Çoğunlukla gözün iç basıncının çoğalmasıyla kendini gösteren, körlüğe sebep olabilen bir göz hastalığı, glokom.

AZ **Qarayer** is. kuru rüzgâr; afet, karayel. 1. Her şeyi kurutup mahveden şiddetli sıcak ve kuru rüzgâr. 2. mec. Felaket, afet, bela. 3. Kuzeybatıdan esen, genellikle soğuk, kimi kez fırtına niteliğinde yerel rüzgâr; TS **Kara yel** a. meteor. 1. Kuzeybatıdan esen, genellikle soğuk, bazen fırtına niteliğinde yel, keşişleme karşıtı. 2. Kuzeybatı 315 0'lik Yön.

AZ **Qardaşlıq** is. kardeşlik. 1. Kardeşler arasındaki bağ. 2. Üvey kardeş. 3. Kardeş gibi yakın dost. 4. mec. Birlik, dostluk, samimi ilişki; TS **Kardeşlik** a. 1. Kardeş olma durumu, karındaşlık; uhuvvet. 2. Kardeş kadar yakın sayılan kimse, yakın dost. 3. Birlik, berâl, berlik.

AZ **Qarderob** is. [Fr.] gardrop. 1. Elbise konan dolap. 2. Sosyal hizmet sunan binalarda elbiselerin çıkarıldığı yer, yunma yeri; TS **Gardırop** a. [Fr.] garde-robe. 1. Giysi dolabı. 2. Bir kişinin sahip olduğu bütün giysileri, giysi takımları.

AZ **Qarğaburun** is. kesici pense; sürme. 1. tekn. Demir vb.ni eğmek için kullanılan bir kerpeten. 2. Kapı ve pencereleri açıp kapamakta kullanılan İspanyol tarzında tokmaklı demir çubuk, ispanyolet; TS **Kargaburnu** a. (kargdburnu) tek. 1. Uçları karga gagası gibi kıvrık olan araçların ortak adı. 2. Tel bükmede kullanılan ve uçları sivri koni biçiminde olan metalden bir kısıkaç türü. 3. Sanayide küçük ve yuva içine yerleştirilmiş vidaları sökmeye yarayan ince, uzun ağızlı alet. 4. hlk. Kapı mandalı.

AZ **Qarğı** is. bit. b. kargı, kargı kamışı, masura kamışı. Tek (bir) çenekliler monocotyledoneae sınıfının, buğdaygiller gramineae ailesindendir; TS **Kargı** a. 1. bit. b. Gövdesi 5-6 metre yüksekliğe erişebilen çok yıllık bir bitki, kamış, saz

(Arundo donax). 2. Dalyanlarda büyük balıklar için kullanılan demir kanca. 3. esk. Silah olarak kullanılan, ucu sivri ve demirli uzun mızrak.

AZ **Qarğılıq** is. kamışlık. Çok kamış olan yer, sazlık; TS **Kargılık** a. 1. Fişeklik. 2. Kamış yetişen yer.

AZ **Qarı** is. karı. 1. İhtiyar kadın. 2. Kadın, eş, zevce; TS **Karı** a. 1. Bir erkeğin evlenmiş olduğu kadın, eş, refika, zevce. 2. kaba Kadın. 3. hlk. Yaşlı, ihtiyar.

AZ **Qarılıq** is. yaşlılık; büyüklük; zevcelik. 1. İhtiyarlık, kocama (kadın için). 2. Yaşça büyüklük, tecrübelilik, evdeki kadınların en büyüğü olma durumu. 3. Eş olma durumu, erkeğe hayat arkadaşı olma hâli; TS **Karılık** a. 1. Kadın olma durumu. 2. Evli kadının kocasına göre olan durumu veya görevi.

AZ **Qarın** is. karın. 1. İnsan ve hayvanda vücudun kaburga kemiğinin bitiminden kasıklara kadar olan kısmı ve içinde bulunan organların toplu adı, mide, bağırsak vb. olduğu yer. 2. Ana rahmi, batın. 3. mec. İç, dâhili dünya. 4. mec. Bir şeyin karın gibi öne çıkan kısmı; TS **Karın** a. 1. insan ve hayvanlarda gövdenin kaburga kenarlarından kasıklara kadar olan ön bölgesi. 2. Döl yatağı. 3. Bazı şeylerde şiş ve içi boş bölüm. 4. Mide. 5. mec. İç, gönül, akıl, kafa. 6. mec. Ahlaki açıdan kabul edilemeyen şeyleri kabullenme. 7. fiz. Gelen ve yansımış dalgaların girişimiyle oluşan duraklı dalgalarda en büyük genlikte titreşen noktalar.

AZ **Qarınağrısı** is. kon. karın ağrısı; ıstırap; bahane. 1. Sancı, sızı, ağrı, eziyet, azap. 2. İstırap, işkence, meşakkat, sıkıntı. 3. mec. Manevi rahatsızlığa neden olan şey, sebep, neden, vesile; TS **Karın ağrısı** a. 1. Karında duyulan ağrı. 2. mec. Çekilmeyen, sevilmeyen kimse. 3. mec. Adı, niteliği bilinmeyen şey. 4. mec. Huzursuzluk, rahatsızlık veren iş, olay veya düşünce.

AZ **Qarınca** is. karınca; TS **Karınca** a. 1. hay. b. Zar kanatlılardan, toplu olarak yaşayan, yuvaları toprağın altında olan ve birçok türü bulunan böceklerin genel adı (Formica). 2. Madenlerde, döküm sırasında arada hava kalmasından veya pastan ileri gelen ufak boşluk.

AZ **Qarincıq** is. karıncık. 1. Küçük karın. 2. hay. b. Böceklerin vücudunun ayaklardan geride olan kısmı; TS **Karıncık** a. anal. 1. Vücudun çeşitli organları içinde bulunan boşluk. 2. Kalbin alt bölümünde bulunan ve biri sağdaki akciğere kan pompalayan, öbürü soldaki akciğerden vücuda pompalanacak kanı alıp vücuda göndermeye yarayan iki boşluk.

AZ **Qarışdırıcı** is. karıştırıcı; TS **Karıştırıcı** a. 1. İki veya daha çok maddeyi birbiri içinde dağıtmaya, karıştırmaya yarayan araçların genel adı. 2. tek. Çeşitli besin maddelerini karıştırma ve çarpma işinde kullanılan araç veya alet.

AZ **Qarışıqlıq** is. karışıklık. 1. Karışmış şeyin hâli. 2. Tertipsizlik, düzensizlik. 3. Hercümerçlik, düzensizlik; asayişsizlik, emniyetin bozulması hâli. 4. Karışıklık, belirsizlik; TS **Karışıklık** a. Karışık olma durumu, teşevvüş.

AZ **Qarlıq** is. karlık; peçe. 1. Karlı alan, karlı bölge. 2. Kar toplanan yer, karın fazlaca biriktiği yer. 3. Kardan korunmak için yüze örtülen ve at kılından yapılan peçe; TS **Karlık** a. 1. Kar kuyusu. 2. Dışı hasır örgüsüyle kaplı, içinde kar veya buz koymak için bölmesi bulunan, soğutucu olarak kullanılan büyük şişe.

AZ **Qarnitur** is. [Fr.] garnitür. 1. Herhangi bir şeyi ona uygun nitelikte tamamlayan nesne. 2. Giyecekleri süslemek için eklenen şey, süs; TS **Garnitür** a. [Fr.] garniture 1. Et veya balık gibi asıl yemeğin yanına eklenen sebze, patates vb. yiyecekler. 2. Herhangi bir şeyi ona uygun nitelikte tamamlayan nesne. 3. Giyecekleri süslemek için eklenen şey, süs.

AZ **Qarnizon** is. [Fr.] garnizon. Bir kalede, şehirde, istihkâmda vb. geçici veya daimî olarak bulunan askerî birlik; TS **Garnizon** a. [Fr.] garnison ask. 1. Bir şehri savunan veya yalnız orada bulunan askerî birlikler. 2. Askerî birliklerin bulunduğu yer.

AZ **Qarpız** is. bit. b. karpuz. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, kabakgiller cucurbitaceae ailesindendir; TS **Karpuz** a. [Far.] harbüz 1. bit. b. Kabakgillerden, sürüngen gövdeli parçalı sert yapraklı, sarı çiçekler açan bir bitki (Citrullus vulgaris). 2. bit. b. Bu bitkinin dışı yeşil kabuklu, içi kırmızı ve sulu, iri meyvesi. 3. Lamba karpuzu. 4. argo. Kadın memesi.

AZ **Qarşı** is. karşı. 1. Bir şeyin veya yerin karşısında bulunan yer veya şey, mukabil taraf; ön. 2. Karşı karşıya olan iki şeyden birinin karşısında olan. TS **Karşı** a. 1. Bir şeyin, bir yerin, bir kimsenin, esas tutulan yüzünün ilerisi. 2. Yol, deniz, ırmak vb.nin öbür kıyısı veya yanı. 3. Ön, kat, huzur.

AZ **Qarşıçı** is. karşıcı, rakip. 1. Aynı şeyi elde etmeye çalışanların birbirine nispetle durumu, yarışçı; hasım. 2. Tezini savunana itiraz eden, karşı çıkan; TS **Karşıcı** a. 1. Karşılamaya çıkan kimse, karşılayan.

AZ **Qarşılıq** is. karşılık. 1. Bir şeyin mukabili, karşılığı, cevabı (ödül veya ceza). 2. Başka bir şeyi veya sözü tam karşılayan, ona tam uygun ve eşit olan şey; TS **Karşılık** a. 1. Bir davranışın karşı tarafta uyandırdığı, gerektirdiği başka davranış, mukabele. 2. Bir dildeki bir sözü başka bir dilde aynı anlamda karşılayan söz. 3. cevap, yanıt. 4. Bir şey alınırken karşı tarafa verilen başka şey, bedel. 5. Bir iş için ayrılmış para, ödenek, tahsisat.

AZ **Qartal** is. hay. b. kartal. 1. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, kuşlar aves sınıfının, gündüz yırtıcıları accipitres alt takımının, kartallar falconiformes takımının, kartalgiller falconidae ailesindendir. 2. mec. Cesur, korkusuz, görkemli adam. 3. mec. Canlı teşbihlerde kullanılır; TS **Kartal** a. hay. b. Kartalgillerden, genellikle kıvılcı siyah tüylü, çok güçlü, yuvasını yüksek kayalıklar üzerinde kuran, iri, yırtıcı bir tür kuş (Aquila).

AZ **Qarthıq** is. kartlık. 1. İhtiyarlık, yaşlılık. 2. Köhnelik, eskilik. 3. mec. Sertlik, kabalık, eskilik, köhnelik. 4. Benliği kötülük, kötü karakterlilik; TS **Karthlık** a. Kart olma durumu.

AZ **Qartuq** is. 1. Hacamat yaparken kullanılan bıçak. 2. Dört parmaklı demir şana, metal yaba; TS **Kartuk** a. hlk. Büyük tarla tarağı.

AZ **Qasırğa** is. kasırğa. Rüzgâr hızının saatte 120 km.yi aştığı çok şiddetli fırtına; durmadan dönerek yükselen, çevrintili, büyük zararlara sebep olan rüzgâr; TS **Kasırğa** a. (kası'rga) 1. meteor. Rüzgâr çizelgesinde hızı 64 veya daha fazla deniz mili olan ve kuvveti 12 ile gösterilen rüzgâr. 2. mec. Duyguların patlak verişi, büyük heyecan, coşku.

AZ **Qasnaq** is. kasnak. Enli çember, kalbur, tef ve benzeri şeylerin gerildiği tahta çember; TS **Kasnak** a. 1. Enli çember. 2. Kalbur, tel vb. şeylerin tahta çemberi. 3. Nakış işlemek için gergef gibi kullanılan, kumaşı germeye yarayan, tahtadan çember. 4. mim. Bir sütunun gövdesini oluşturan silindir biçimindeki taşların her biri. 5. mim. Kıyıları oluk biçiminde pervazlı, metal ve tahtadan yapılmış çember. 6. sp. Pehlivanların giydikleri kispetin bele gelen bölümü. 7. tek. Makinelerde, bir milden başka mile hareket geçiren kayışların takıldığı demir çember.

AZ **Qasnaqlama** is. kabuklanma; kasnaklama. 1. Kabuk bağlama, üzerinde ince tabaka oluşma. 2. Elek, kalbur gibi şeylere çember geçirme; TS **Kasnaklama** a. Kasnaklama işi.

AZ **Qaş** is. kaş. 1. Göz çukurunun üst kısmında yay şeklinde, kılla kaplı çıkıntı, tüylü çizgi, kaş. 2. Yüzüğe takılan kıymetli taş. 3. Eğerde kaltağın arka ve ön kısmındaki çıkık. 4. Dağın, derenin, tepenin ön tarafı, tepenin aşağıya doğru bakan kısmı; TS **Kaş** a. 1. anat. Gözlerin üzerinde kemerli birer çizgi oluşturan kısa kıllar. 2. Eyerin ö ve arkasındaki çıkıntılı bölüm. 3. hlk. Sar kayalık, uçurum. 4. hlk. Bağ ve bahçelerde toprak yığarak yapılan sınır, set. 5. hlk. Ocağın veya şöminenin üst tarafında bulunan üzerine malzeme konulan çıkıntı.

AZ **Qaşıq** is. kaşık. 1. Katı ve sıvı yiyecekleri ağza götürmeğe yarayan bir tarafı çukur sofra aracı. 2. Bir kaşık dolusu, bir kaşığın tuttuğu kadar. 3. müz. İçi küçük çanlarla doldurulmuş ağzı kapalı iki kaşık biçimli kabın sallanmasıyla ses çıkaran vurmalı müzik aleti; TS **Kaşık** a. 1. Sulu veya bazı ufak taneli yiyecekleri ağza götürmeye yarayan saplı sofra aracı. 2. Ucu iğneli kaşık biçimindeki olta.

AZ **Qaşıqçı** is. kaşıkçı. Kaşık yapan usta; TS **Kaşıkçı** a. 1. Kaşık yapan veya satan kimse. 2. Şimşir, kemik, bağa vb.nden kaşık oyan, süsleyen zanaatçı.

AZ **Qaşıqlama** is.kaşıqlama. 1. Kaşıkla alıp yeme, aç gözlülükle yeme. 2. Kaşıkla karıştırma; TS **Kaşıqlama** a. Kaşıqlamak işi.

AZ **Qaşıqlıq** is. kaşıklık. 1. Kaşık yapmaya yarayan. 2. hlk. Kaşık konan torba, kaşıklık; TS **Kaşıklık** a. 1. İçine kaşık, çatal, bıçak vb. konulan kap.

AZ **Qaşınma** is. kaşınma. 1. Kaşınmak fiili. 2. Kaşınmak ihtiyacı; TS **Kaşınma** a. Kaşınmak işi.

AZ **Qaşıntı** is. kaşıntı. 1. Kaşınma ihtiyacı. 2. Tahta vb. yontulup dökülen talaş, küçük parçacıklar; TS **Kaşıntı** a. Vücutta kaşınma isteği uyandıran duygu.

AZ **Qat** is. kat. 1. Üst üste, yan yana veya arka arkaya konulmuş yayvan cisimlerin her biri, sıra, tabaka. 2. Eski inanışa göre göğün kuvvetlerini oluşturan tabakalardan her biri. 3. Bükülmüş kumaşın, kâğıdın vb. her katı. 4. Bükülme yeri, kırış. 5. İpi oluşturan tellerden her biri. 6. Defa, kere rakamlarda. 7. Mertebe, kat; TS **Kat** a. 1. Bir yapıda iki döşeme arasında yer alan daire veya odaların bütünü. 2. Bir yüzey üzerine az veya çok kalın bir biçimde, düzgün olarak yayılmış bulunan şey. 3. Üst üste konulmuş şeylerden her biri, tabaka. 4. Giyeceklerde takım. 5. Apartman dairesi. 6. On, yan. 7. Huzur. 8. Bükülen veya kıvrılan bir şeyin her kıvrımı. 9. Makam, mevki. 10. Kez, defa, misil. 12. mat. Tekrarlanan bir sayının toplamı

AZ **Qatar** is. katar. 1. Birbiri ardınca sıralanmış hayvanlar dizisi; kabile, kervan. 2. Genelde birbiri ardınca dizilmiş şeyler dizisi; sıra, saf. 4. Vagon dizisi, tren; TS **Katar** a. [Ar.] kitâr 1. Tren. 2. Taşıt dizisi. 3. Bir arada giden veya uçan hayvan dizisi.

AZ **Qatılıq** is. katılık. 1. Katı şeyin hâli, durumu; bir şeyin sert ve sıvı hâli arasındaki durumu, pekmez, bal sıvılığı durumu. 2. Sıklık, yoğunluk, kesiflik. 3. Şiddetlilik, sertlik, güçlülük. 4. mec. Merhametsizlik, gaddarlık, acımasızlık; TS **Katılık** a. 1. Katı olma durumu. 2. mec. Acımasız, duygusuz olma durumu.

AZ **Qatıntı** is. katık, karışım. 1. Bir ürüne, kimyasal ya da fiziksel özelliklerini geliştirmek, kalımlı kılmak, çekici yapmak vb. nedenlerle eklenen özdek. 2. İki veya daha çok maddenin kimyasal tepkimeye girmeden bir araya gelmesi, mahlut; TS **Katıntı** a. 1. Birbirine katılmış karışık şeylerin her biri.

AZ **Qatışılıq** is. karışıklık. 1. Acele koşuşmalar; acelecilik, telaş, endişe; panik. 2. Karmakarışıklık, keşmekeşlik. 3. Kaynaşma, galeyan; kargaşalık; TS **Katışıklık** a. Katışık olma durumu.

AZ **Qatqı** is. katkı; bağ. 1. Bir şeye katılan başka bir madde, katkı maddesi. 2. Ameliyatlarda atılan dikiş veya iki şeyi birleştirmede kullanılan bağ; TS **Katkı** a. 1. Bir işin yapılmasına, gerçekleşmesine emek, bilgi, para vb. ile katılma, yardım. 2. Bir şeye katılan başka bir madde. 3. Metal ve alaşımların hazırlanması sırasında içlerine katılan değişik nitelikteki maddeler. 4. hlk. Düğün günü davetlilerin öğleye kadar gönderdikleri armağan.

AZ **Qatlama** is. katlama; yağlı ekmek; katlanabilen. 1. Katlamak fiili. 2. Yağda pişirilen katmerli ekmek; TS **Katlama** a. 1. Katlamak işi. 2. hlk. Mayasız hamurdan yapılan, peynirli veya peynirsiz pide, yufka.

AZ **Qatma** is. katma. Katmak fiili; TS **Katma** a. 1. Katmak işi, ilhak. 3. hlk Kıldan veya yünden yapılmış ip.

AZ **Qatran** is. [Ar.] kim. katran. 1. Bazı organik maddelerden kuru damıtma yoluyla elde edilen veya metanın petrol yağlarıyla yakılmasından elde edilen sanayi ve tababette kullanılan siyah renkli, keskin kokulu, yapışkan madde; zift. 2. Reçine, sakız, akındırık; TS **Katran** a. [Ar.] katrân kim. Organik maddelerden kuru damıtma yoluyla elde edilen, sıvı yağ kıvamında, kara renkte, ağır, is kokulu, suda erimeyen bir madde.

AZ **Qatrançı** is. katrancı. Katran sürme işinde çalışan adam.; TS **Katrançı** a. 1. Katran satan kimse. 2. Bir yeri, bir şeyi katranlayan kimse.

AZ **Qavıl** is. kabul. 1. Bir şeye isteyerek veya istemeyerek razı olma. 2. Bir öneriyi uygun bulma, onaylama; TS **Kavil** a. [Ar.] kavıl. esk. 1. Söz. 2. Sözleşme, anlaşma.

AZ **Qavrama** is. kavrama. Kavramak işi, anlama; TS **Kavrama** a. 1. Kavramak işi, anlama, anlamaklık, algılama. 2. İki dikme arasındaki sağlamlığı ve dayanıklılığı artırmak için kullanılan yatay ahşap parça. 3. Otomobilde motor ile vites kutusunu birbirine bağlayıp ayırma, motordan gelen hareketi sarsıntısız olarak öteki aktarma öğelerine iletme. 4. hlk. Küçük orak.

AZ **Qavrayış** is. kavrayış. Kavrama kabiliyeti, kavrama tarzı, idrak, gerçek bir varlığın insan tarafından vasıtasız olarak hissedilmesi, kavranılması; TS **Kavrayış** a. 1. Kavrama işi. 2. Kavrama, anlama, algılama yetisi. 3. Motorlu araçlarda lastiğin tam olarak yolu kavraması. 4. fel. Bir algının doğrudan doğruya kavranması.

AZ **Qavuz** is. kavuz; TS **Kavuz** a. bit. b. 1. Buğdaygillerin başağında, başakçıkları veya çiçeği saran kabuk. 2. hlk. İçi boş, kabuklu yemiş.

AZ **Qayə** is. [Ar.] gaye. 1. İdeal, maksat, amaç. 2. Eğilim, fikir, ide. 3. Had, hudut, sınır, gidilebilecek son nokta. 4. Hedef, amaç, niyet, kasıt; TS **Gaye** a. (ga:ye) [Ar.] ğāye. Elde edilmesi gereken, ulaşılmak istenen şey, amaç.

AZ **Qayəlilik** is. amaçlılık; maksatlılık. 1. Sebat, sebatlılık, kararlılık gayelilik, azim. 2. Herhangi bir yöne ait olma; herhangi bir fikre bağlılık; kasıtlı veya herhangi bir peşin fikri olma durumu; TS **Gayelilik** a. Gayeli olma durumu.

AZ **Qayasızlık** is. gayesizlik. 1. Maksatsızlık, gayesizlik; lüzumsuzluk, faydasızlık. 2. Ülküsüzlük, hiçbir prensibi olmama durumu. 3. İdeoloji yokluğu, prensipsizlik, ülküsüzlük; TS **Gayesizlik** a. Gayesiz olma durumu.

AZ **Qayğanaq** is. kaygana. Çırpılmış yumurtanın yağda kızartılması yemeği, omlet; TS **Kaygana** a. 1. Omlet. 2. Yumurta çalkanarak yapılan bir tatlı türü.

AZ **Qayğı** is. ilgi, kaygı. 1. Birinin rahatı ve refahı için gösterilen dikkat veya yapılan faaliyet; birisi için duyulan ilgi; TS **Kaygı** a. 1. Üzüntü, endişe duyulan düşünce, tasa. 2. tıp. Genellikle kötü bir şey olacaktıymış düşüncesiyle ortaya çıkan ve sebebi bilinmeyen gerginlik duygusu. kaygı çekmek üzüntü, tasa duymak.

AZ **Qayıq** is. kayık; padıbot. 1. Kürek veya yelkenle yürütülen ufak tekne, küçük gemi. 2. Harp gemilerinin bazı çeşitlerinin adı. 3. Bordasına dayamadan kullanılan çift palalı bir kürekle hareket ettirilen dar ve uzun sandal; TS **Kayık** a. 1. den. Kürek veya yelkenle yürütülen ufak tekne.

AZ **Qayış** is. kayış. 1. Kuşak ve ip yerine kullanılan uzun ve dar kösele parçası. 2. tekn. Hareketi bir tekerlekten, makaradan diğerine nakleden iki ucu birbirine eklenmiş uzun kösele, sağlam lastik vb.nden yapılan kayış; TS **Kayış** a. 1. Bağlamak, tutmak veya sıkmak amacıyla kullanılan, dar ve uzun kösele dilimi. 2. Kol saatinin bileğe bağlanmasını sağlayan, deriden yapılmış gereç. 3. Ustura bilen cıvalı kösele.

AZ **Qaymaq** is. kaymak. 1. Pişirilen veya yayılan sütün veya yoğurdun üzerinde oluşan ince yağ tabakası, kaymak. 2. mec. Her şeyin en güzel, en seçkin, en iyi kısmı. 3. mec. Tat, lezzet; TS **Kaymak** a. 1. Sütün veya yoğurdun yüzünde zar durumunda toplanan, açık sarı renkli, koyu yağlı katman, krema. 2. Sütü yayvan kaplar içinde ve hafif ateşte tutarak elde edilen koyu, yağlı öz. 3. Yağmur ve selden sonra toprağın üzerinde kalan özlü tabaka, 4. mec. Bir şeyin en İyi ve seçkin bölümü.

AZ **Qaynaq** is. kaynak. 1. Bir şeyin kaynayıp çıktığı yer; kaynak, memba. 2. mec. Kaynak, menşe; TS **Kaynak** a. 1. Bir suyun çıktığı yer, kaynarca, pınar, memba, göz. 2. Bir şeyin çıktığı yer, menşe. 3. Gelir, kazanç, sağlık vb.ni sağlayıcı öge. 4. Araştırma ve incelemede yararlanılan belge, referans. 5. Herhangi bir bilim dalında yazılmış olan yazı veya eserlerin bütünü, literatür. 6. İki metal veya yapay parçayı ısıll yolla birleştirme yöntemi, kaynaştırıp yapıştırma işi. 7. mec. Sırayı beklemeden başkalarının hakkını alarak mevcut sıranın ön taraflarına girme işi. 8. fiz Herhangi bir enerjinin oluşup çevreye yayıldığı yer.

AZ **Qaynama** is. kaynama; pınar. 1. Kaynamak fiili. 2. Yerden kaynayarak çıkan su, göze, çeşme; TS **Kaynama** a. 1. Kaynamak işi. 2. kim. Boya filminde hava veya solvent buharının kabarcık durumunda bulunması.

AZ **Qaynarca** is. kaynar. Küçük pınar, küçük çeşme; TS **Kaynarca** a. 1. Kaynak. 2. Sıcak su kaynağı. 3. Hastalara kaynatılarak içirilen pekmez, yağ ve baharat karışımı.

AZ **Qaynatma** is. kaynatma. 1. Kaynatmak fiili. 2. Kaynakla birleştirilmiş, kaynak yapılmış; TS **Kaynatma** a. Kaynatmak işi.

AZ **Qaysı** is. bit. b. kayısı ağacı, zerdali ağacı; TS **Kayısı** a. [Far.] kaysī. 1. bit. b. Gülgillerden, sıcak veya ılık iklimlerde yetişen, çiçekleri pembemsi beyaz bir ağaç (Prunus armeniaca). 2. bit. b. Bu ağacın açık turuncu renkte, eti sulu, güzel kokulu, tek ve sert çekirdekli tatlı meyvesi. 3. Beyazı pişmiş, sarısı az pişmiş yumurta.

AZ **Qaytan** is. kaytan. İpek veya ipekli şeylerle, pamukla vb. örülen iplik, bağ; TS **Kaytan** a. 1. Pamuk veya ipektan sicim. 2. den. Yelkeni yarı kapatmak için kullanılan örgü halat.

AZ **Qaz** is. [Lat.] kim. gaz. 1. Maddenin buharlaşmış hâli, uçucu cisim, ayrı ayrı hissecikleri birbiri ile çok zayıf bağıllığı olan ve serbest hareket eden fiziki cisim. 2. Binaları ısıtmak, aydınlatmak veya motoru çalıştırmak vb. için kullanılan gaze veya buhara benzer maddelerin genel adı. 3. Mideden çıkan gaze benzer şey; TS **Gaz** a. [Fr.] gaz 1. Normal basınç ve sıcaklıkta olduğu gibi kalan, içinde bulunduğu kabın her yanına yayılma ve bu kabın iç yüzeyinin her noktasına basınç yapma özelliğinde olan akışkan madde. 2. Gaz yağı. 3. Sindirim borusunda, ağızdan yutulan hava ile mayalanma sonucu oluşan uçucu maddelerin karışması. 4. Gaz lambası. 5. Doğal gaz.

AZ **Qazan** is. kazan. İçinde yemek pişirilen, su koyulan vb. için kullanılan büyük kap, tencere; TS **Kazan** a. 1. Çok miktarda yemek pişirmeye veya bir şey kaynatmaya yarayan büyük, derin kap. 2. Buhar makinelerinde, kalorifer tesisatında, suyun kaynatıldığı büyük derin kap.

AZ **Qazanç** is. kazanç. 1. Kazanılan, elde edilen şey, gelir, kâr. 2. Ganimet. 3. Çalışmakla elde edilen şey, netice; gelir. 4. Yapılan masrafla elde edilen gelir arasındaki fark; kâr; TS **Kazanç** a. 1. tic. Satılan bir mal, yapılan bir iş veya harcanan bir emek karşılığında elde edilen para, getiri, temettü. 2. mec. Yarar, çıkar, kâr.

AZ **Qazançı** is. kazancı. 1. Bakır veya başka bir metalden kazan yapan usta. 2. Buhar kazanı yapan usta. 3. Buhar kazanlarını yakan ve onda çalışan işçi; TS **Kazançı** a. 1. Kazan yapan, satan veya onaran usta. 2. Kazanı ateşleyen kimse, ateşçi

AZ **Qazıq** is. kazık. Arabanın yanda bulunan tahtalarını tutan ve ufki olarak kollara takılmış ağaç aksam; TS **Kazık** a. 1. Toprağa çakılmak için hazırlanmış, ucu sivri demir veya ağaç. 2. Direk, sopa. 3. Yapıların temelinde kullanılan, toprağa çakılan veya toprak içine giren tahta, maden veya betonarmeden silindir, prizma vb. biçimindeki uzun parça. 5. tkz. Aldatma. 6. sp. Genellikle yağlı güreşte, güreşçinin,

elini hasmının kispeti içine sokarak yaptığı oyun. 7. esk. İnsanı üzerine oturtarak öldürdükleri, yere dik çakılmış sivri uçlu odun veya şiş. 8. esk Kazığa oturtarak uygulanan öldürme cezası.

AZ **Qazıma** is. kazıma. 1. Kazımak fiili. 2. Kakma; TS **Kazıma** a. 1. Kazımak işi. 2. tıp Vücutta boşluklar içinde bulunan yabancı cisimleri, hasta veya zararlı sayılan dokuları kazıyarak almak, kürtaj.

AZ **Qazi** is. [Ar.] kl. gazi. Düşmana karşı savaşıp galip gelen, din uğrunda cihat eden; TS **Gazi** a. (ga:zi) [Ar.] ġāzī 1. din b. Müslümanlıkta düşmanla savaşan veya savaş yapmış kimse. 2. Olağanüstü yararlıklar göstererek düşmanı yenen komutanlara devlet tarafından verilen onur unvanı. 3. Savaşta sağ olarak dönen kimse.

AZ **Qazma** is. kazma; kazınmış; kazıcı; kuyu. 1. Kazmak fiili. 2. Hâk olunmuş, işlenmiş. 3. Kuyu açmaya mahsus, ait; petrol vb. kuyusu kazan. 4. Petrol vb. çıkarmak için kazılan kuyu. 5. Toprak kazmaya yarayan saplı alet; TS **Kazma** a. 1. Kazmak işi. 2. Toprağı kazıp kaldırma, düzeltme vb. işlerde kullanılan ağaç saplı demir araç.

AZ **Qazmaçı** is. kazıcı; sondajcı; madenci. 1. Kazma işinde çalışan kimse. 2. Sondaj kuyusunda çalışan işçi. 3. Maden kuyusunda çalışan işçi, madenci; TS **Kazmacı** a. Kömür ocaklarında kazma ile kömür çıkaran işçi.

AZ **Qeyrət** is. [Ar.] gayret. 1. Vatan, millet, aile namusu; en kutsal kabul edilen bir şeye saldırı hâlinde uyanan duygu, kıskanma duygusu. 2. Alışılmışın dışında faaliyet, çalışma, çaba. 3. Sabır, tahammül, metanet; bir felakete, belaya karşı mertçesine karşı koyma.; TS **Gayret** a. [Ar.] ġayret 1. Çalışma, çaba, çalışma isteği. 2. Koruma, esirgeme, kayırma duygusu. 3. esk. Kutsal sayılan şeylere yabancıların saldırmasını görmekten doğan dayanamama duygusu.

AZ **Qeyrətlilik** is. gayretlilik. 1. Namusluluk, doğruluk, dürüstlük; samimilik. 2. Cesaret, yüreklilik, yiğitlik; mertlik, erkeklik; TS **Gayretlilik** a. Gayretli olma durumu.

AZ **Qeysər** is. [Ar.] kayser; çar. 1. Eski Roma ve Bizans hükümdarlarının unvanı. 2. Eski Rus devletini idare eden kimse; TS **Kayser** a. [Ar.] kaysar tar. Roma ve Bizans imparatorlarına verilen san.

AZ **Qəbilə** is. [Ar.] kabile. 1. Bir soydan türeyen, bir arada yaşayan topluluk, göçebe; aşiret, boy, oymak. 2. mec. Kabile, halk, millet anlamında; TS **Kabile** a. (kabi:le) [Ar.] kabile top. b. Boy.

AZ **Qəbul** is. [Ar.] kabul. 1. Verilen, teslim edilen, yollanan, teklif edilen şeyi alma. 2. Alma; kendi sırasına kabul etme, alma. 3. Sohbet etmek, konuşmak, dinlemek, yoklamak, muayene etmek vb. için birini kendi yanına alma; TS **Kabul** a. (kabu:lü) [Ar.] kâbül. İsteyerek veya istemeyerek razı olma. 2. Konuklar veya işi olanları yanına, katına alma. 3. Sunulan bir şeyi, armağanı alma. 4. Bir öneriyi uygun bulma, onaylama, 5. Bir yere alınma. 6. tic. Âkseptans.

AZ **Qəbzə** is. [Ar.] kabza; sap; avuç. 1. Bir şeyin tutulacak yeri, tutamak, kulp. 2. Sap, kol. 3. Elin iç kısmı. 4. Bir tutam, bir avuç, bir el dolusu şey; TS **Kabza** a. [Ar.] kabza. Silah, kılıç vb. şeylerde tutulacak yer, tutak, sap.

AZ **Qədəm** is. [Ar.] kadem; ayak; yürüyüş. 1. Adım. 2. Bir metrenin üçte biri kadar olan uzunluk ölçüsü, yarım arşın, normal bir ayak boyu. 3. Bacak, ayak. 4. Yürüyüş, gidiş, hareket; TS **Kadem** a. [Ar.] kadem esk. 1. Ayak. 2. mec. Uğur.

AZ **Qədəmə** is. [Ar.] kademe. 1. Basamak. 2. mec. Seviye, derece, kademe; TS **Kademe** a. [Ar.] kademe 1. Aşama, basamak, derece. 2. ask. Motorlu araçların bakım ve onarım işlerinin yapıldığı birim, bakımevi.

AZ **Qədar** is. [Ar.] kader. 1. İnandırması İslam dininin esaslarından olmak üzere insanların başına gelecek her türlü işlere dair Allah'ın ezeli hüküm ve takdiri, talih, mukadderat; tecelli, alinyazısı, yazgı, felek. 2. Takat, güç, kuvvet. 3. Baht, talih, şans; TS **Kader** a. [Ar.] kader 1. Yazgı. 2. mec. Genellikle kaçınılmaz kötü talih.

AZ **Qədir** is. [Ar.] kadir. Değer kıymet; itibar, hürmet, haysiyet, liyakat; TS **Kadira**. [Ar.] kadr. esk. 1. Değer, kıymet, itibar. 2. gök b. Bir yıldızın parlaklık bakımından bulunduğu basamak.

AZ **Qəfəs** is. [Far.] kafes. 1. Kuş veya başka hayvanların konulması ve içinde beslenmesi için yapılan çeşitli büyüklükteki muhafaza. 2. mec. Hapishane, ceza evi, zindan; TS **Kafes** a. [Ar.] kafes 1. Hayvanlar için aralıklı tel, metal veya ağaç çubuklardan yapılmış taşınabilir bölme 2. Vahşi hayvanlar için demir çubuklarla yapılmış taşınabilir bölme. 3. Çapraz çubuklarla ve aralıklı olarak yapılmış, pencerelere takılan siper. 4. Ahşap yapıların direk ve çatmalardan oluşan kaplama

tahtaları dışında kalan iskeleti. 5. argo Hapishane. 6. esk. Cami, tekke vb. yerlerde kadınlara ayrılan yer. 7. esk. Şimşirlik.

AZ **Qəhrəman** sf. [Far.] kahraman. 4. is. Edebi bir eserde yer tutan kişi; TS **Kahraman** sf. [Far.] kahraman. 2. a. Bir olayda önemli yeri olan kimse.. 3. a. ed. Roman, hikâye, tiyatro vb. edebiyat türlerinde en önemli kişi.

AZ **Qəhvə** is. [Ar.] kahve. Tropik ülkelerde yetişen ağacın tanelerinin kavrulup çekilmesinden sonra hazırlanan içki; TS **Kahve** a. [Ar.] kahve 1. bit. b. Kök boyasıgillerden, sıcak iklimlerde yetişen bir ağaç (Coffea arabica). 2. bit. b. Bu ağacın meyvesinin çekirdeği. 3. Bu çekirdeklerin kavrulup çekilmesiyle elde edilen toz. 4. Bu tozla hazırlanan içecek. 5. Kahve, çay, ıhlamur, bira nargile içilen, hafif yiyecekler bulunduran tavla, domino, bilardo, kâğıt vb. oynanan yer, kahvehane, kıraathane.

AZ **Qəlbis**. [Ar.] kalp. 1. Yürek, genelde insanın iç dünyası, hisleri, duyguları ve manevi dünyasının sembolü anlamında kullanılır. 2. mec. İnsanın gayesi, ideali. 3. mec. Bir şeyin esas kısmı, en önemli yeri, merkez, orta; TS **Kalp** a. [Ar.] kalb 1. anat. Göğüs orta boşluğunda, iki akciğer arasında, vücudun her yanından gelen kirli kanı akciğerlere ve oradan gelen temiz kanı da vücuda dağıtan organ, yürek. 2. Kalp hastalığı. 3. mec. Sevgi, gönül. 4. mec. Bir ülkenin, bir kuruluşun işleyiş, yönetim ve varlığını sürdürme bakımından en önde gelen yeri. 5. mec. Duygu, his.

AZ **Qələbə** is. [Ar.] galebe. 1. Galibiyet; savaşta, kavgada tam başarı. 2. Bir şey için yapılan mücadelede elde edilen başarı. 3. Yarışta, oyunda, münakaşada vb. üstünlük, başarı. 4. qələbəindən şeklinde: kl. Üstünlüğünden, çokluğundan, fazlalığından, çok olmasından, şiddetinden, etkisinden.; TS **Galebe** a. [Ar.] galebe esk. 1. Yengi. 2. Üstünlük, çokluk.

AZ **Qələm** is. [Yun.] kalem. 1. Yazı yazmak için kullanılan ve çeşitli maddelerden yapılan alet. 2. Henüz metal kalemler icat edilmeden yazı yazmak için kullanılan kamyş veya kaz teleğinden yapılan yazı aleti. 3. Kurşun kalem. 4. mec. Yazı yazma kabiliyeti, kompozisyon kabiliyeti, üslup yazı. 5. Yazarlık sembolü gibi kullanılır. 6. Metal, tahta, taş vb. üzerine yazı yazmak, bezek yapmak vb. için kullanılan çelik alet. 7. Demir kesmek için kullanılan ağzı keskin çelik alet. 8. hlk. Odun yarmak, taş kırmak vb. için kullanılan demir alet. 9. Aşı yapmak için kalem gibi kesilen ince dal. 10. Ot, tahıl biçildikten sonra kalan ucu sivri kök kısımları. 11. Genç ağaç, fidan. 12.

kl. Tür, çeşit. 13. Kuşlarda telek; TS **Kalem** a. [Ar.] kalem 1. Yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerde araç. 2. Resmî kuruluşlarda yazı işlerinin görüldüğü yer. 3. Yontma işlerinde kullanılan ucu sivri veya keskin araç. 4. Çeşit, tür. 5. mec. Bazı deyimlerde yazı. 6. mec. Yazar.

AZ **Qələmkar** is. [Yun.+Far.] basma; basmacı. 1. Perde, sofra, mendil ve bazı elbiselerin yapımında kullanılan basma kumaş. 3. Kumaş vb. 'nin üzerine ince süsler yapan usta, süslemeci. 4. Kenarları süslü ve ortası çiçekli.; TS **Kalemkâr** a. (kalemkârı) [Ar.+Far.] Ar. kalem + Far. kâr esk. Tavan ve duvarlara kabartma gibi görünen resimler yapan sanatçı

AZ **Qələmkarlıq** is. [Yun.] basmacılık. Kumaş vb. üzerine süs yapma işi; TS **Kalemkârlık** a. 1. Kalemkâr olma durumu. 2. Kalemkârın işi.

AZ **Qələmlik** is. fidanlık; kalemlik. 1. Aşılacak üzere ekilen fidanlar. 2. Kalem kutusu; TS **Kalemlik** a. Kalem kutusu.

AZ **Qələndər** is. [Ar.] kalender. 1. Doğu âleminde dünyadan elini çekip dervişlik eden, serseri hayat süren; dünyanın zevk ve nimetlerine aldanmayarak "hakikat" arayan filozof. 2. Genelde serseri, deli, divane. 3. Çok bilen anlamında; TS **Kalender** a. [Far.] kalender 1. Gösterişsiz, sade yaşamaktan yana olan, alçak gönüllü kimse, ehli dil, rint. 2. Özensiz giyinmiş, kılıksız kimse. 3. Yalnız birisi hareketli üst üste konulmuş belirli sayıda silindirden meydana gelen ve düzgün yüzeyli kâğıt üretmek için kullanılan bir makine.

AZ **Qələt** is. [Ar.] yanlışlık. Hata, yanlış, yanılma; TS **Galat** a. [Ar.] ğalat esk. 1. Yanlış kelime veya söz. 2. Yanılma.

AZ **Qələti-məşhur** is. [Ar.] galatımeşhur, yaygın yanlış. 1. Büyük hata, büyük kabahat, büyük kusur; herkesin bildiği kusurlar, hatalar. 2. dbl. Dilde bulunan ve hatalar ve kusurlar; TS **Galatımeşhur** a. (gala'tımeşhu:ru) [Ar.] ğalal + meşhûr esk. Yaygınlaştığı için yanlışlığına önem verilmeden kullanılagelen söz, deyim, terim, yaygın yanlış.

AZ **Qəmər** is. [Ar.] kamer; esmer. 1. Ay. 3. Açık siyah renk; TS **Kamer** a. [Ar.] kamer gök b. esk. Ay.

AZ **Qəmzə** is. [Ar.] naz. İşve süzgün bakış, işveli bakış; TS **Gamze** a. [Ar.] ğamze 1. Bazı insanların çenelerinde, yanaklarında doğal olarak bulunan özellikle

güldüklerinde daha iyi görülen küçük çukur. 2. esk. Yan bakış, göz süzme, sitemli bakma.

AZ **Qəndil** is. [Ar.] Kandil. Sıvı, yağ ve fitili konularak yakılan lamba; TS **Kandil** a. [Ar.] kindīl 1. İçinde sıvı bir yağ ve fitil bulunan kaptan oluşmuş aydınlatma aracı. 2. Kandil gecesi. 3. argo Çok sarhoş

AZ **Qərabət** is. [Ar.] garabet. 1. Gariplik; yurdundan, yuvasından, vatanından ayrı düşme. 2. Acaiplik, gariplik; TS **Garabet** a. (gara:bet) [Ar.] ġarābet esk. Yadırganacak yönü olma, gariplik, tuhafılık.

AZ **Qəraib** is. [Ar.] garaip. 1. Garip, acayip, şaşılacak şeyler. 2. Tuhaflıklar; TS **Garaip** ç. a. (gara:ip) [Ar.] ġarā'ib eski Görülmemiş, şaşılacak şeyler, işitilmemiş olaylar.

AZ **Qərar** is. [Ar.] karar. 1. Bir konunun görüşülmesinden sonra herkes tarafından çıkarılan netice, sonuç. 2. Düşünce, fikir, karar; son söz. 3. Kararlaşıma, sözleşme, önceden konuşup anlaşma; TS **Karar** a. (kara:rı) [Ar.] karar 1. Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı. 2. huk. Herhangi bir durum için tartışılarak verilen kesin yargı, hüküm. 3. Bu yargıyı bildiren belge. 4. Değişmeyen, düzenli durum, düzenlilik, yöntemlilik. 5. Değişmez olma. 6. Tam ölçüsünde, ne az ne çok. 7. müz. Türk müziğinde, taksim yaparken ana makama dönüş.

AZ **Qərargah** is. [Ar.+ Far.] karargâh. I. Karar kılınan yer, dinlenme yeri, ev, mesken. 2. as. Askerî birliklerde kumanda ve kumandaya yardımcı kısımlardan meydana gelen kuruluş ve kuruluşun bulunduğu bina 3. mec. Genelde bir işe öncülük eden organ; TS **Karargâh** a. (karargâ:hı) [Ar.+Far.] Ar. karar + Far. gâh 1. ask. Bir birlik veya kurumun, kumandan ile yardımcı şube ve bölümlerinden oluşan kuruluş. 2. ask. Ordunun uzun bir süre veya geçici olarak konakladığı yer. 3. esk. Durulan veya kalınan yer.

AZ **Qərarname** is. [Ar. +Far.] kararname. Bir konunun görüşülmesinden sonra herkes tarafından varılan netice, çıkarılan sonuç, alınan kararları ihtiva eden resmî yazı; TS **Kararname** a. (kararna:me) [Ar.+Far.] Ar. karar + Far. nâme 1. Cumhurbaşkanının onayladığı hükûmet kararı. 2. Bakanlar Kuruluna verilen yetkilere dayanarak alınan karar. 3. Bu kararı bildiren resmî yazı.

AZ **Qərarsızlıq** is. kararsızlık. 1. Kararı olmama hâli, sebatsızlık, sabırsızlık, tahammül edememe hâli. 2. Sebatsızlık, değişkenlik, devamlı değişme hâli;

müteredditlik. 3. Rahatsızlık, ıstıraplı durum. 4. Süreklilik, devamlılık; TS **Kararsızlık** a. 1. Kararsız olma durumu.

AZ **Qərənfil** is. [Yun.] bit. b. karanfil. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, karanfilgiller caryophyllaceae ailesindendir; TS **Karanfil** a. [Ar.] karanfill bit. b. 1. Karanfilgillerden, güzel renkli çiçekler açan bir süs bitkisi (*Dianthus caryophyllus*). 2. Mersingillerden, Molük Adaları'nda, Filipinler'de ve Hindistan'da yetişen ve yaprakları sürekli yeşil kalan bir ağaç (*Caryophyllus aromaticus*). 3. Bu ağacın karanfil yağı elde edilen ve baharat olarak kullanılan, ağız kokusunu gideren, acımsı, koyu renkli, küçük çivi biçimindeki tomurcuğu.

AZ **Qəriblik** is. gariplik. 1. Gurbette, yabancı olan kimsenin hâli. 2. Zavallılık, mazlumluk, kimsesizlik; TS **Gariplik** a. Garip olma durumu, garabet.

AZ **Qəsavət** is. [Ar.] kasavet. 1. Kasvetler, tasalar, kederler, kaygılar. 2. Sertlik, hayvanlık, katılık, duygusuzluk, hissizlik; TS **Kasavet** a. (kasa:vet) [Ar.] kasavet esk. Üzüntü, tasa, kaygı, sıkıntı.

AZ **Qəsidedçi** is. kl. kasideci. Kaside yazan şair; TS **Kasideci** a. esk. 1. Kaside yazan şair. 2. mec. Birine yaranmak amacıyla aşırı övgüde bulunan kimse.

AZ **Qəssal** is. [Ar.] mürdeşir; yıkayıcı. 1. Ölü yıkayıcı. 2. Elbise yıkayan; TS **Gassal** a. (gassa:l) [Ar.] ğassāl din b. esk. Ölü yıkayıcısı.

AZ **Qət** is. [Ar.] kesme; ayırma; karar verme. 1. Kesmek fiili. 2. Ayırma, koparma, yüzerek ayırma. 3. Ayırt etme. 4. Çizgilerin birbirini kesmesi durumu. 5. Karar altına alma, karar çıkarma, sona erdirmе, bitirme; TS **Ket** a. [Erm.] Engel. (bir şeye) ket vurmak engel olarak güçleştirmek.

AZ **Qəyyum** is. [Ar.] huk. kayyum. 1. Reşit olmayan çocuklara veya ruh hastası olmalarından dolayı kendi işlerini idare edemeyen şahıslara ve mal mülklerine bakan adam. 2. mec. Vekil; TS **Kayyum** a. [Ar.] kayyim 1. esk. Cami hademesi. 2. huk. Belli bir malın yönetilmesi veya belli bir işin yapılması için görevlendirilen kimse.

AZ **Qəyyumluq** is. kayyumluk. 1. Kayyumun vazifesi. 2. Himayecilik, himaye. 3. mec. Vekillik; TS **Kayyumluk** a. 1. Kayyum olma durumu. 2. Kayyumun görevi.

AZ **Qəza** is. [Ar.] kaza. 1. İnsanın başına gelen olay, musibet, felaket, bela. 2. Hadise, vaka, olay. 3. Trafik kazası, kaza; arıza. 4. Kadının verdiği karar, kadının hükmü. 5. Kader, talih, mukadderat; tecelli, alınyazısı, yazgı; felek; fırsat; tesadüf. 6. Belirli bir

işin zamanında değil sonradan icra edilmesi (namaz vb.); TS **Kaza** a. (kaza:) [Ar.] kazā. 1. İstem dışı veya umulmayan bir olay dolayısıyla bir kimsenin, bir nesnenin veya bir aracın zarara uğraması. 2. İlçe, kaymakamlık. 3. din b. Vaktinde kılınmayan namazı veya tutulmayan orucu sonradan yerine getirme. 4. huk. esk. Yargı. 5. esk. Kadılık görevi.

AZ **Qəzəliyyat** is. [Ar.] kl. gazeliyat. 1. Gazeller; gazellerin toplandığı kitap. 2. mec. Boş, gayesiz konuşmalar; TS **Gazeliyat** a. (gazeliya:tı) [Ar.] ǧazeliyyāt ed. Bir şairin divanında bulunan gazeller bölümü.

AZ **Qıcıq** is. gıcık. 1. Herhangi bir sebepten dolayı oluşan aksırma veya yutkunma isteği. 2. Vücudun bir tarafında parmak vb. ile dokununca meydana gelen gülme; TS **Gıcık** a. 1. Boğazda duyulup aksırtan, öksürten yakıcı kaşıntı. 2. hay. b. Beyaz renkli, dağınık koyununa benzer vücut yapısında, kuyruğu son omurlara kadar yağ kitlesi ile kaplı ve bu sebeple alt kısmı yuvarlakça görünen, kaba, karışık yapağılı bir tür koyun.

AZ **Qıcıqlama** is. sinirlendirme; kışkırtma. 1. Kızdırma, öfkelenendirme, hiddetlendirme. 2. Tahrik etme, teşvik etme, heveslendirme; TS **Gıcıklama** a. Gıcıklamak işi.

AZ **Qıcırtı** is. gıcırtı. Sert cisimlerin birbirine sürtünmesinden meydana gelen gıcırtı sesi; TS **Gıcırtı** a. 1. Sert nesnelerin birbirine sürtünmesi sonucu çıkan sesin adı, gıcır gıcır. 2. mec. İleri geri söylenme, tepki gösterme, protesto.

AZ **Qıç** is. bacak. 1. Ayak tabanından kasığa kadar olan vücut kısmı. 2. Bir şeyin (sandalye, masa vb.) ayağı; TS **Kıç** a. tkz. 1. Kuyruk sokumu bölgesi, kaba et, kaba but, popo, makat. 2. den. Deniz teknelerinde art taraf. 4. hlk Bacak, ayak.

AZ **Qığılçım** is. kıvılcım. 1. Yanan bir cisimden veya cisimlerin sürtünme veya çarpışmasından sıçrayan küçük ateş parçası, şerare, ışık saçan zerre; ışık. 2. mec. Bir şeyin çok güçlü belirtisi, ışığı anlamında; TS **Kıvılcım** a. 1. Yanmakta olan bir maddeden sıçrayan küçük ateş parçası, alev, çakım, çakın, çıngı, şerare. 2. Demir, taş vb. maddelerin güçlü çarpışmasından sıçrayan ateş durumundaki parçacıkları. 3. mec. Harekete geçiren etken. 4. gök b. Güneş yüzeyinde düzensiz aralıklarla görülen parlama.

AZ **Qığırdaq** is. anat. kıkırdak. Yumuşak, esnek kemik, eklem yerlerinde kemiklerin üzerinde olan yumuşak kemik dokusu; TS **Kıkırdak** a. anat. 1. Kemik kadar sert

olmayan, Dayanıklı, esnek, bükülgen damarsız bağ dokusu. 2. Sığır ve danada, hayvanın göğüs boşluğunun arka tarafının alt bölümünde bulunan parça. 3. Kakırdak.

AZ **Qıl** is. kıl (sert); TS **Kıl** a. 1. Bazı hayvanların derisinde, insan vücudunun belli yerlerinde çıkan, üst deri ürünü olan ipliksi uzantı. 2. Keçi tüyü. 5. bit. b. Bitkilerde görülen, genellikle silindirimsi, içi boş, çok ince uzantı.

AZ **Qılavuz** is. kılavuz; uç. 1. Yol gösteren, rehber. 2. Ordunun önünde giden kılavuz grubu. 3. Matkap ucu; TS **Kılavuz** a. 1. Yol gösteren, tarihî ve turistik yerleri gezerken bilgi aktaran kimse, rehber. 2. Herhangi bir alanda ve konuda bilgi veren, yol yöntem gösteren kitap vb. 3. Evlenecek olan erkek veya kadına eş bulan kimse. 4. mec. Ruhsal ve zihinsel bakımdan yol gösteren, ışık tutan kimse. 5. den. Kılavuz gemisi. 6. den. Kılavuz kaptan. 7. sin. Makaradaki filmlerin başında ve sonunda yer alan, filmin alıcı, yıkama aracı, basım aracı, gösterici vb. araçlara takılıp çıkarılmasında kolaylık sağlayan, asıl film için pay bırakan çeşitli renklerde film parçası, 8. tek. Somun veya boru içine yiv açmakta kullanılan araç. 9. tek. Dar ve uzun bir yerden tel, kablo gibi bükülebilen bir şey geçirilirken bunların ucuna bağlandığı sert nesne.

AZ **Qılçiq** is. kılçık. Balıklarda ince ve dikene benzer kemik; TS **Kılçık** a. hay. b. 1. Balıkların eti arasında bulunan diken gibi ince ve küçük kemik. 2. bit. b. Fasulye, bakla vb, sebzelerin yeşil kabuğunda ve ekin başaklarında bulunan sert ve kıl gibi uzun lif. 3. sp. Alttaki güreşçinin, kuyruk sokumunu hızla ve birdenbire havaya kaldırarak sırtına abanmış olan güreşçinin dengesini bozup onu ön veya yan tarafına atması.

AZ **Qılıç** is. kılıç. Uzun, düz veya eğri şekilde, ucu sivri, bir veya iki tarafı keskin, kın içinde bele takılan, çelikten yapılmış, Ortaçağ'ın mükemmel silah aracı; TS **Kılıç** a. 1. Uzun, düz veya eğri, ucu sivri, bir veya her iki yüzü keskin, kın içinde bele takılan, çelikten silah. 2. sp. Bu silah kullanılarak oynanan, hedef bölgesi baş, gövde ve kollar olan bir tür kılıç oyunu. 3. Saban ökçesini oka bağlayan ağaç parçası.

AZ **Qılıf** is. kılıf. Muhafaza, kın; TS **Kılıf** a. [Ar.] kılıf. Bir şeyi korumak için kendi biçimine göre, çoğunlukla yumuşak bir nesneden yapılmış özel kap. 2. mec. Yolsuz bir işe bulunan sudan gerekçe.

AZ **Qımız** is. kımız, mürekkep. 1. Ekşimiş kısrak sütünden yapılan içki kımız. 2. Çok ekşi şey. 3. Yazı yazmak, desen çizmek veya basmak için kullanılan, türlü renklerde

sıvı madde; TS **Kımız** a. Kısırak sütünün mayalanmasıyla yapılan, az alkollü, ekşi bir Türk içkisi.

AZ **Qır** is. [Ar.] zift. Kaynatılmış katran tortusundan veya terebentinin damıtılmasıyla elde edilen siyah ve katı madde. 2. Sigara ağızlığının içinde oluşan katran. 3. Toprak renginde, kırılmış şeyin rengi. 4. Koyu gri renk. 5. mec. Kara, kara renk; TS **Kır** a. 1. Beyazla az miktarda siyah karışmasından oluşan renk.

AZ **Qırğın** is. kırgın; katliam; kavga. 1. Hayvanların, kuşların, evcil hayvanların toplu ölümüne sebep olan bulaşıcı hastalık. 2. Toplu insan telefati; büyük insan kitlelerinin ölmesine sebep olan kanlı çarpışma, savaş, soykırım. 3. mec. Kavga, vuruşma, küftirleşme; TS **Kırgın** sf. 3. a. hlk. Toplu ölümlere yol açan bulaşıcı hastalık.

AZ **Qırx** is. kırk. 1. Otuz dokuzdan sonraki sayı, "40 ile işaret edilen rakamın adı. 2. Bir şahsın ölümünün kırkıncı günü; TS **Kırk** a. 1. Otuz dokuzdan sonra gelen sayının adı. 2. Bu sayıyı gösteren 40 ve XL rakamlarının adı.

AZ **Qırxayaq** is. hay. b. kırkayak; yengeç. 1. Eklembacaklılardan, çokbacaklılar myriapoda sınıfınınjulidae ailesine girer. 2. kon. bk. cırbağa; TS **Kırkayak** a. (kırkayak) hay. b. 1. Eklem bacaklıların çok ayaklılar sınıfına giren, taşların altında yaşayan, vücudu yuvarlak ve uzun bir böcek (Julus terrestris). 2. Kasık biti.

AZ **Qırxım** is. kırkım. 1. Davarların kırılması. 2. Bir defada kırılan yapağı miktarı. 3. Davarların kırılması zamanı; TS **Kırkım** a. 1. Davarların kırılması işi. 2. Davarların kırıldıkları mevsim.

AZ **Qırıqlıq** is. kırıklık. 1. Kırık şeyin hâli. 2. Eziklik, ağrı, sızı; TS **Kırıklık** a. 1. Kırık olma durumu. 2. Kırgınlık. 3. mec. İsteksizlik, güceniklik, kırgınlık.

AZ **Qırıntı** is. kırıntı. Bir şeyin kırılması sonucu ortaya çıkan ufak parça, parçalanan, doğranan, kesilen şeylerden çıkan, kopan parçalar; TS **Kırıntı** a. 1. Bir şeyden ayrılan küçük parça. 2. hlk. Kurumak için kesilip yerde bırakılan odun. 3. mec. Küçük kalıntı. 4. mec. Eser, iz, belirti.

AZ **Qırışlıqlıq** is. kırıksıklık. Kırıksık şeyin hâli; TS **Kırıksıklık** a. 1. Kırıksık olma durumu. 2. Kırıksık olan yüzeyin durumu. 3. Kırıksık olan yer, kırıksık.

AZ **Qırlanğıc** is. kırlanğıç; TS **Kırlanğıç** a. hay. b. 1. Kırlanğıçgillerden, geniş gagalı, çatal kuyruklu, ince uzun kanatlı, küçük göçebe kuş (Hirundo). 2. tar.

Osmanlı donanmasında yer alan, karakol ve keşif işlerinde kullanılan, yelkenli ve kürekli küçük bir tür savaş gemisi. 3. hlk. Öküz arabasında arka dingil ve tekerlekleri özeğe bağlayan çatal ağaç. 4. hlk. Köyleri dolaşarak göz hastalıklarını ve özellikle akbasmayı iyi ettiğini öne süren sahte hekim

AZ **Qırma** is. kırma; pelit; kabarcık. 1. Kırma fiili. 2. Av tüfeği fişeklerine konan saçma. 4. hlk. Küçük pelit ağacı. 5. hlk. Bazı ev hayvanlarının ağzında meydana gelen kabarcıklar, sivilce şeklinde olan hastalık; TS **Kırma** a. 1. Kırma işi. 2. Pili. 3. Kırılmış veya dövülmüş tahıl. 4. Basılı kâğıtları forma durumuna getirmek için belli yerlerinden bükme ve katlama işi. 5. Ot bitmeyen bayır.

AZ **Qırmız** is. kırmızı böceği. 1. hay. b. Eşkanatlılar homoptera takımının, coccidae ailesindendir. Anayurdu Meksika olup kaynanadili üzerinde gelişir. 2. Bu böcekten alınan kırmızı boya; TS **Kırmız** a. [Ar.] kırmızı. Kırmızı böceğinden çıkarılan parlak al boya, çiçek boyası.

AZ **Qırtlaq** is. anat. gırtlak. Nefes borusunun üst tarafı; TS **Gırtlak** a. 1. anat. Soluk borusunun üs ümük, imik, hançere. 2. mec. Yiyip içme. 3. mec. Ses rengi, yapısı.

AZ **Qısım** is. gr. tür; TS **Kısım** a. [Ar.] kısım. 1. Parçalara ayrılmış bir şeyin her bölümü, bölük, kesim. 2. Bir cinsten veya meslekten olanların tümü. 3. Kol.

AZ **Qısırlıq** is . kısırılık. Kısır olma, doğurmama, döl vermeme hâli; TS **Kısırlık** a. 1. Kısır olma durumu. 2. mec. Verimsizlik, akamet.

AZ **Qısqaç** is. kıskaç; kanca. 1. Sıkmaç, mengene. 2. Sandık ve çekmeceleri açıp kapamakta kullanılan yarım ay şeklindeki metal kanca; TS **Kıskaç** a. 1. Bir şeyi tutup sıkıştırmaya yarayan kerpeten, pense vb. araç. 2. Açılıp kapanan eğreti merdiven. 3. Böceklerde besin maddelerini parçalamaya ve kendilerini savunmaya yarayan organ. 4. Demircilerin kızgın demiri tuttukları maşa vb. araç

AZ **Qış** is. kış. Yılın aralık ayının yirmi ikisinde başlayıp mart ayının yirmi birine kadar süren dördüncü ve soğuk mevsimi, sonbahardan sonra gelen mevsim; TS **Kış** a. 1. Kuzey yarım kürede 22 Aralık-21 Mart tarihleri arasındaki zaman dilimi, sonbaharla ilkbahar arasındaki soğuk mevsim. 2. mec. Çok soğuk hava. kış basmak (veya bastırmak) kışın şiddetli soğukları başlamak.

AZ **Qışla** is. kışla; lojman. 1. Askerlerin topluca oturduğu bina. 2. Fabrikaların yanında işçiler için yapılan lojmanlar; TS **Kışla** a. (kışla) 1. ask. Askerlerin toplu

olarak barındıkları yapılar bütünü. 2. hlk. Koyun ve keçi sürülerinin gecelediği veya kışın barındığı kapalı ağıl.

AZ **Qışlaq** is. kışlak. 1. Koyun ve diğer evcil hayvanların kışın getirilip beslendikleri yer, göçebe toplulukların hayvanlarıyla beraber inip kışladıkları ılıman havalı yer. 2. Kışı geçirmek için kullanılan bina vb. oba, köy. 3. mec. Yurt anlamında; TS **Kışlak** a. hlk. 1. Kışın barınılan yer. 2. Kışın orduların, göçebe oymakların hayvanlarıyla birlikte yayladan inip konakladıkları yer.

AZ **Qıvılcım** is. kıvılcım.; TS **Kıvılcım** a. 1. Yanmakta olan bir maddeden sıçrayan küçük ateş parçası, alev, çakım, çakın, çıngı, şerare. 2. Demir, taş vb. maddelerin güçlü çarpışmasından sıçrayan ateş durumundaki parçacıkları. 3. mec. Harekete geçiren etken. 4. gök b. Güneş yüzeyinde düzensiz aralıklarla görülen parlama.

AZ **Qıvrım** is. kıvrım. 1. Kıvrılan, bükülen kısım; TS **Kıvrım** a. 1. Bükülmüş, kıvrılmış şeylerin oluşturduğu kat, büküm. 2. Bir tatlı türü. 3. Ayrım, dönemeç. 4. jeol. Kıvrılma sonunda oluşan toprak dalgası.

AZ **Qıvrıntı** is. bukle. Bir şeyin kıvrılmış, bükülmüş yeri, lüle, saç lülesi, helezon, kıvrım; TS **Kıvrıntı** a. 1. Kıvrım. 2. Kıvrılan yer, dönemeç.

AZ **Qıyı** is. kıyı. Yan taraf, kenar, gözün uç kısmı; TS **Kıyı** a. 1. Kara ile suyun birleştiği yer. 2. Kenar, periferi. 3. den. Sahil. 4. mec. Issız, تنها yer.

AZ **Qıyıq** is. çuvaldız. Torba, çuval vb. dikmek için kullanılan iri iğne; TS **Kıyık** a. hlk. 1. İğne, kalın yorgan iğnesi. 2. Çuvaldız.

AZ **Qız** is. kız. 1. Dişi evlat, dişi çocuk. 2. Buluş çağına ermiş henüz evlenmemiş dişi insan. 3. Cinsel ilişkide bulunmamış (dişi), kızıoğlan, kızıoğlankız, bakire; TS **Kız** a. 1. Dişi çocuk. 2. Üzerinde kadın resmi bulunan iskambil kâğıdı. 3. ünl. Dişi cinsten birine daha yaşlı biri tarafından kullanılan bir seslenme sözü.

AZ **Qızdırma** is. ısıtma; hararet. 1. Isıtmak fiili. 2. Vücutta meydana gelen hararet, sıcaklık. 3. Isıtma, ısınma; TS **Kızdırma** a. 1. Kızdırmak işi. 2. Üzüm çubuklarını köklendirmek için yere gömme, daldırma. 3. hlk Yüksek vücut ısısı, ateş.

AZ **Qızgınlıq** is. kızgınlık; ateşlilik; heyecanlılık, taşkınlık. 1. Kızgın şeyin hâli. 2. Hararetilik; ateşli olma hâli, coşkunluk, heyecan; içtenlilik. 3. peyecan, ihtiras, ihtirashılık, canlılık. 4. Öfkeli, hiddetlilik, sinirlilik. 5. Zaptolunmazlık; serkeşlik,

taşkınlık; TS **Kızgınlık** a. 1. Kızgın, ısınmış olma durumu. 2. Hayvanların çiftleşme isteği. 3. mec. Öfkeli olma durumu.

AZ **Qızıl** is. altın. 1. Sembolü "au", atom numarası 79, atom ağırlığı 197, parlak sarı renkte, 19, 26 yoğunlukta, 1063 derecede ergiyen, paslanmayan, kolay işlenebilen ziynet eşyası olarak da kullanılan maden, zer, zeheb. bk. zahab. 2. Altın çerçeveye takılmış, altınla süslenmiş. 3. Altından yapılmış şeyler; altın para. 4. Al, kırmızı renkte. 5. mec. Sosyalizm ile ilgili, Sovyet sosyalist idaresi ile ilgili. 6. Altın renginde olan, parlak sarı, altın gibi ışık saçan. 7. mec. Çok kıymetli, çok değerli, çok güzel, çok iyi. 8. mec. Nezaketsizce açık olan; açık konuşan, lafı yüze karşı söyleyen, tamamen açık, kabacasına. 9. kon. Hiçbir şeyden çekinmeyen, yüz­süz, utanmaz; TS **Kızıl** a. 1. Parlak kırmızı renk. 4. mec. Komünist. 5. tıp Genellikle küçük yaşlarda görülen, bulaşıcı, yüksek ateşli, kırmızı renkte geniş lekeler döktüren, kuluçka dönemi üç dört gün süren tehlikeli hastalık. 6. hlk. Altın.

AZ **Qızıllıq** is. kızılılık; arsızlık. 1. Kırmızılık, kırmızı şeyin hâli. 2. mec. kon. Utanmazlık, yüz­süzlük, arsızlık; TS **Kızıllık** a. 1. Kızıl olma durumu. 2. Kızıl renkte yer. 3. Pudra, allık, düzgün. 4. Vücutta kızarmış yer, kızartı. 5. Güneş doğarken veya batarken oluşan hafif kızıl renk.

AZ **Qızlıq** is. kızlık; üvey kız. 1. Kız olma hâli, kadın cinsinin kocaya gidinceye kadar olan hâli, kız devri. 2. Bakirelik. 3. Biri tarafından evlat edinmiş kız çocuğu veya evlenen bir kadının önceki kocasından olan ve beraberinde yeni kocasının evine götürdüğü kızı; TS **Kızlık** a. 1. Cinsel ilişkide bulunmamış bayanın durumu, erdenlik, bakirlik, bekâret, bikir. 3. hlk. Üvey kız.

AZ **Qızma** is. kızma. 1. Isınma. 2. mec. Sinirlenme. 3. Coşma; TS **Kızma** a. Kızmak işi.

AZ **Qız mäməsi** is. bit. b. greyfurt. Sedef otugiller Rutaceae ailesindendir; TS **Kızmemesi** a. (kızmemesi) hlk. 1. Greyfurt. 2. Bir tür şeftali.

AZ **Qıblə** is. [Ar.] kible. 1. İbadet ederken, namaz kılarken dönülen yön, Kâbe istikameti. 2. kl. Güney, Güney taraf; TS **Kible** a. [Ar.] kible 1. Bazı ibadetler yerine getirilirken dönülen Kâbe'nin bulunduğu yön. 2. Bulunulan yerden Kâbe'nin bulunduğu yön. 3. Güneyden esen yel. 4. Güney 1800'lik yön. 5. mec. Sıkıntılı bir durumda yardım umarak başvurulmuş yer.

AZ **Qibt** is. [Ar.] kıpti. 1. Eski Mısırlı. 2. Mısırlı Hristiyan; TS **Kıpti** öz. a. (kıpti:) [Ar.] kibṭī. esk. 1. Mısır halkından olan kimse. 2. Çingene.

AZ **Qibtə** is. [Ar.] gıpta. 1. Başkasında olan iyi hâlin, üstünlüğün, başarının, mutluluğun vb.nin kıskanmadan kendisinde de olmasını isteme; imrenme. 2. Bazen kıskançlık anlamında da kullanılır; TS **Gıpta** a. [Ar.] ġibta İmrenme.

AZ **Qida** is. [Ar.] gıda. 1. İnsan, hayvan ve bitki organizmasının yaşaması için gerekli olan besleyici maddeler. 2. mec. Bir şeyi yaşatan, canlandıran, neşelendiren, manevi güç veren. 3. mec. Bir şey için esas olan, kaynak olan, onu besleyen; TS **Gıda** a. (gıda:) [Ar.] ġidā Besin.

AZ **Qina** is. [Ar.] gına. 1. Yeter bulma, yetinme, kâfi görme. 2. Zenginlik, servet, bolluk. 3. Usanç, bıkkınlık; TS **Gına** a. (gına:) [Ar.] ġinā esk 1. Zenginlik, bolluk. 2. Bıkma, usanma.

AZ **Qirat** is. [Yun.] kırat. Pahalı metal ve elmas, zümrüt gibi taşların tartılmasında kullanılan ölçü birimi 2 dg (2 desigram); TS **Kırat** a. [Ar.] kīrāt. 1. Elmas, zümrüt vb. değerli taşların tartısında kullanılan, 0,20043 gramlık ağırlık ölçü birimi. 2. mec. Nitelik, değer, düzey, seviye.

AZ **Qismət** is. [Ar.] kismet. 1. Talih, nasip, kader, kismet, baht; bahta çıkan şey. mec. Pay. 2. Parça, hisse. 3. mat. Bir sayının başka bir sayıya bölünmesiyle çıkan adet; TS **Kismet** a. [Ar.] kismet 1. Tanrı'nın her kişiye uygun gördüğü yaşama durumu, nasip. 2. Evlenme talihi. 3. Olayların kötü sonuçlarını tevekkülle karşılama durumu. 4. Talih, kader, şans.

AZ **Qitə** is. [Ar.] kıta. 1. coğ. Yeryüzünde bulunan okyanus ve denizlerle çevrili altı büyük kara parçası. Ülke, memleket. 2. Parça, kısım, hisse. 3. ed. En az iki beyitten oluşan ve birinci beyti sonrakilerle kafiyeli olan şiir türü; TS **Kıta** a. [Ar.] kīta 1. coğ. Yeryüzündeki altı büyük kara parçasından her biri, ana kara: Avrupa kıtası. 2. ask. Askerlerin bir komutanın emrinde bir araya gelmesinden oluşan birlik. 3. ed. Dörtlük. 4. esk. Parça, tane.

AZ **Qiyafət** is. [Ar.] kıyafet; görkem. 1. Elbise, giyim eşyası. 2. Sanın dış görünüşü; görkem; TS **Kıyafet** a. (kıya:fet) [Ar.] kiyāfet. 1. Giysi. 2. Resmî giysi.

AZ **Qiyam** is. [Ar.] kıyam. 1. Baş kaldırma, isyan; silahlı isyan, ayaklanma. 2. kl. Ayağa kalkma, kalkma. 3. Birine hürmet, saygı için ayağa kalkma. 4. Namazı

kılarken ayakta durma; TS **Kıyam** a. (kıya:mı) [Ar.] kīyām. 1. din b. İslam inancına göre, ölümden sonra yeniden dirilip ayağa kalkma. 2. din b. Namazda ayakta durma. 3. esk. Ayağa kalkma, ayakta durma. 4. esk Bir işe girişme, kalkışma, teşebbüs etme. 5. esk. Ayaklanma, başkaldırma, karşı gelme.

AZ **Qiyamət** is. [Ar.] kıyamet. 1. Dünyanın sonu ve ölümlerin dirilitilip mahşerde toplanacağı zaman; mahşer. 2. mec. Bela, felaket, ıstırap, işkence, musibet. 3. mec. Gürültü, patırtı, bağırıp çağırma. 4. mec. Çok güzel, çok iyi, çok ilginç hadise, şey, kimse vb. 5. mec. kon. Çokluk, bolluk bildirir; TS **Kıyamet** a. (kıya:met) [Ar.] kīyāmet. 1. din b. Tek tanrılı dinlerin inanışına göre dünyanın sonu ve bütün ölümlerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman, hesap günü, kıyamet günü, mahşer günü. 2. mec. Gürültülü karışıklık, gürültü patırtı. 3. mec. Büyük felaket, afet.

AZ **Qocalıq** is. kocalık. 1. İhtiyar adamın, ağacın veya hayvanın hâli, durumu. 2. Eskilik, kadimlik; TS **Kocalık** a. 1. Bir kadına koca olma durumu. 2. Yaşı ilerlemiş olma durumu.

AZ **Qocayemişi** is. bit. b. çilek; TS **Koca yemişi** a. bit. b. 1. Fundagillerden, 3-6 metre yüksekliğinde, çiçekleri beyaz veya pembe, kışın yapraklarını dökmeyen, odunu sert olduğundan kolay işlenemeyen ve kömür yapımında kullanılan bir ağaççık, sandal ağacı (Arbutus unedo). 2. Bu ağacın 1-2 santimetre çapında, kırmızı renkli meyvesi.

AZ **Qoçbaşı** is. tar. koçbaşı. Eskiden kale surlarını delmek veya yıkmak, kapılarını kırmak için kullanılan, bir tarafına koç başı büyüklükte demir takılmış alet; TS **Koçbaşı** a. (ko'çbaşı) esk. 1. XV. yüzyılın sonuna kadar kullanılan, kuşatılan bir şehrin veya kalenin sur ve kapılarını yıkmaya yarayan, ön tarafı koçun başına benzeyen ağır direk. 2. Bir veya birkaç kişi tarafından taşınan, kol gücüyle vurularak genellikle kapıları kırmakta kullanılan demir araç. 3. Halı, kilim vb.nde bulunan çapaya benzer bir motif türü.

AZ **Qoxu** is. koku. Cisimlerden yayılan ve burun tarafından hissedilen şey; cisimlerden yayılan zerreciklerin burundaki sinirlerde uyandırdığı his; TS **Koku** a. 1. Nesnelerden yayılan küçücük zerreciklerin burun zarı üzerindeki özel sinirlerde uyandırdığı duygu. 2. Güzel kokmak için sürülen esans. 3. mec. Belirti, işaret.

AZ **Qol** is. kol. 1. İnsan vücudunun omuz başından parmak uçlarına kadar olan uzvu. 2. Atın ön ayaklarından her biri. 3. Elbisenin kola gelen kısmı. 4. Ağaç dalı. 5. Esas

bir şeyden ayrılan kısım, bölüm, çizgi. 6. Taraf, semt, cenah. 7. İmza. 8. Bazı aletlerde ve mekanizmalarda hareketi düzenleyen veya başka vazifeleri olan kola benzer kısım; TS **Kol** a. 1. anat. İnsan vücudunda omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan bölüm. 2. Giyside vücudun bu bölümünü saran parça. 3. Makinelerde tutup çevirmeye, çekmeye yarayan ağaç veya metal parça. 4. anat. Koyun, dana, kuzu vb.nde ön ayağın üst bölümü. 5. bit. b. Ağaçlarda gövdeden ayrılan kalın dal. 6. müz. Bazı çalgıların elle tutulan sap bölümü. 7. Koltuk, divan vb.nin yan tarafında bulunan dayanmaya yarayan parça. 8. Bir şeyin ayrıldığı bölümlerden her biri, dal. 9. tar. Karakol. 10. İş takımı, ekip, grup. 11. ask. Kanat. 12. Dizi, düzen. 13. den. Bir halat oluşturan bükülmüş lif demetlerinden her biri.

AZ **Qolan** is. hlk. kolan. Binek hayvanlarının karınlarının altından geçirilen eyer ve semere bağlı kuşak; TS **Kolan** a. 1. At, eşek vb. hayvanların semerini veya eyerini bağlamak için göğsünden aşırılarak sıkılan yassı kemer. 2. Dokuma, deri, kenevir vb. maddelerden yapılan yassı ve enlice bağ. 3. hlk Yünden veya iplikten yapılmış, üzeri işli ince kuşak

AZ **Qolaylıq** is. kolaylık. 1. Asanlık, zahmetsiz olma hâli. 2. Uygunluk, münasiplik; TS **Kolaylık** sf. 2. a. Kolay olma durumu.

AZ **Qolluq** is. kolluk; hortumluk; kolçak. 1. Yen yapmak için ayrılan. 2. Hortum veya boru için ayrılan. 3. Pazubent; TS **Kolluk** a. 1. Gömlek kollarının ucundaki iliklenen bölüm, manşet. 2. İş yaparken giysiyi korumak için bilekten dirseğe kadar kola geçirilen, genellikle koyu renkli kumaştan dikilmiş parça. 3. Kollara takılan ve dikkati çekmesi "islenen görevlilerin kimliklerini gösteren şerit.

AZ **Qoltuq** is. koltuk. 1. Kolla omuzun birleştiği yerin alt kısmı. 2. Irmak veya deniz sahilinde suyun karaya doğru girintisi, körfez; TS **Koltuk** a. 1. Omuz başının altında, kolun gövde ile birleştiği yer. 2. Kol dayayacak yerleri olan geniş ve rahat sandalye. 3. Eski düğünlerde damatla gelinin eve girerken konuklar arasından kol kola geçmeleri töreni. 4. Yapıcılıkta yan destek. 5. den. Demirledikten sonra gemiyi iskeleye, rıhtıma veya başka bir gemiye bağlayan ip. 6. mec. Koltuklama veya koltuklanma. 7. mec. Kayırma, destek. 8. mec. Yüksek mevki, makam: Koltuk kavgası. 9. argo Genelev. 10. hlk. Mısır ve buğday fidesinin yanlarından çıkan filizler. 11. esk. Kenar, تنها yer.

AZ **Qoltuqçu** is. bohçacı. Bohça ile ufak tefek şeyler satan kimse; TS **Koltukçu** a. 1. Koltuk yapan veya satan kimse. 2. Eski ev eşyası alıp satan kimse. 3. Koltuk meyhanesi işleten kimse. 4. Koltuğunun altına elbise ve halı atıp sokak sokak dolaştırarak satan kimse. 5. Düğünlerde ev düzenlenmesine yardım edip gelinle damada destek olan kimse. 6. mec. Yüze karşı övmeyi huy edinmiş kimse.

AZ **Qoltuqçuluq** is. kl. bohçacılık. Bohçacının yaptığı iş; TS **Koltukçuluk** a. 1. Koltukçunun yaptığı iş. 2. mec. Yüze karşı övmeyi huy edinme.

AZ **Qoltuqluq** is. koltukluk; dayanak. 1. Koltukaltı terinin elbiseye zarar vermemesi için koltuk altına dikilen parça, subra. 2. Koltuklarda vb. kolun yaslandığı kısmı; TS **Koltukluk** sf. 2. a. Giysinin terden lekelenmemesi için koltuk altına içten dikilen parça, subra.

AZ **Qondola** is. [İt.] gondol. 1. Venedik sandalı. 2. Balon sepeti; **Gondol** a. [Fr.] gondole 1. Genellikle Venedik'te kullanılan, ayakta, kış tarafta tek kürekle yürütülen, 10 metre uzunluğunda, yassı ve iki başı yukarıya kıvrık kayık. 2. Genellikle söz ve nişanlarda kız tarafına içine şeker, çikolata vb. konularak armağan olarak verilen, kesme cam veya gümüşten, yayvan, kayık biçiminde tabak.

AZ **Qonq** is.gong. Doğuda yaygın olarak kullanılan ve vurulduğunda uzun bir çınlama sesi meydana getiren madenî çalgı; TS **Gonk** a. [Fr.] gong 1. müz. Keçe veya bez kaplı bir tokmakla vurularak uzun süreli ses veren, tepsi biçiminde, madenî bir çalgı. 2. Bazı saatlerde belirli zamanları bildiren zil düzeneği. 3. sp. Boksta her raundun başlangıç ve bitimini bildiren ses verici araç.

AZ **Qonşuluq** is. komşuluk. Yaşadığı yer olarak birbirine yakınlık; TS **Komşuluk** a. 1. Komşu olma durumu. 2. Komşularla olan ilişki.

AZ **Qonuş** is. konma. Kuşların vb. yere inme tarzları, şekilleri, konma; TS **Konuş** a. 1. Konma işi. 2. ask Bütün imkânlar göz önünde tutularak kara, hava ve deniz birliklerinin yerleştirilmesi biçimi. 3. coğ. Konum.

AZ **Qonuşma** is. konuşma. 1. Konuşmak fiili. 2. Sohbet, konuşma; TS **Konuşma** a. 1. Konuşmak işi. 2. Görüşme, danışma, müzakere. 3. Dinleyicilere bilim, sanat, edebiyat vb. konularda bilgi vermek için yapılan söyleşi, konferans.

AZ **Qopuntu** is. kopuk. Kopmuş; TS **Kopuntu** a. 1. Kopmuş parça. 2. Diaspora.

AZ **Qor** is. kor. İyice yanıp kırmızılaşmış, parıldayan ateş; TS **Kor** a. 1. İyice yanarak ateş durumuna gelmiş kömür veya odun parçası. 2. mec. Büyük acı, üzüntü, sıkıntı, dert.

AZ **Qorxu** is. korku. 1. Beklenen veya yaklaşan bir tehlike karşısında oluşan duygu, heyecan, dehşet, telaş hissi. 2. Heyecan, ıstırap, telaş. 3. Tehlike, felaket, kaza veya korkulacak bir hadisenin olması ihtimali. 4. Tedbir, ihtiyat; TS **Korku** a. 1. Bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı, üzüntü. 2. Kötülük gelme ihtimali, tehlike, muhatara. 3. ruh b. Gerçek veya beklenen bir tehlike ile yoğun bir acı karşısında uyanan ve coşku, beniz sararması, ağız kuruması, kalp; solunum hızlanması vb. belirtileri olan veya daha karmaşık fizyolojik değişmelerle kendini gösteren duygu.

AZ **Qorxuluq** is. ürkütücü; umacı; ürküntü. 1. Korkutucu durum, ürküntü veren vaziyet. 2. Oyuk. 3. Ürküntü, korku; TS **Korkuluk** a. 1. Tarla, bağ ve bahçelerde kuşların zarar vermesini önlemek için konulan, insana benzer kukla. 2. Düşme tehlikesi olan yerlere çekilen duvar veya parmaklık. 3. mec. Bostan korkuluğu. 4. den. Küpeşte.

AZ **Qorxusuzluq** is. korkusuzluk. 1. Korku bilmeme, hiçbir şeyden korkmama, çekinmeme; cesaret. 2. Emniyet, güvenli durum; TS **Korkusuzluk** a. Korkusuz olma durumu.

AZ **Qoruçu** is. korucu. Bir şeyi korumakla görevli kimse; TS **Korucu** a. 1. Orman veya kır bekçisi. 2. Kırsal bölgede güvenlik güçlerine yardımcı olan sivil görevli.

AZ **Qorunaq** is. korunak. Sığınak, korunma gayesiyle girilen yer; TS **Korunak** a. 1. Tehlikeden kurtulmak, korunmak için yapılmış yer. 2. Sığınılan, saklanılan yapı, mağara gibi yer. 3. mec. Koruyan, esirgeyen, saklayan kimse.

AZ **Qoruyucu** is. koruyucu. 1. Bir şeyden koruyan, muhafaza eden, mani olan, engel olan. 2. Koruyan mekanizma, koruyucu cihaz; TS **Koruyucu** a. 1. Koruyan kimse, muhafız. 2. Himaye eden, kollayıcı, hamî.

AZ **Qoşalıq** is. paralellik. 1. İki olayın, insanın, hâlin veya nesnenin paralel olarak tasvir edilmesi şeklinde karşı karşıya getirilmesi tarzında estetik ifade. 2. Çift olma durumu, birbirine yakınlaşma, kavuşma durumu; TS **Koşalık** a. Koşa olma durumu.

AZ **Qoşam** is. hlk. iki avuç. İki avuç dolusu; TS **Koşam** a. hlk. 1. Avuç. 2. İki avuç dolusu.

AZ **Qoşma** is. koşma. 1. Koşmak fiili. 2. Koşulan, kendi hareket kabiliyeti olmayan, başka bir güç tarafından çekilen. 3. Birbirine bağlanan, birleştirilen şeyler; TS **Koşma** a. 1. Koşmak işi. 2. den. Bir halatı, ağacı pekiştirmek için yanına konulan halat veya ağaç. 3. ed. Sazla okunmak için hece ölçüsü ile yazılmış, ilk kıtasının birinci, ikinci ve dördüncü dizeleriyle öteki kıtalarının dördüncü dizeleri birbiriyle, kalan dizeler de kendi aralarında uyaklı, konuları sevgi ve doğa olayları olan bir halk şiiri.

AZ **Qoşum** is. koşum. Koşma; koşulmuş hayvan; TS **Koşum** a. 1. Araba hayvanının kayış takımı, koşum takımı. 2. Hayvanın arabaya koşulması.

AZ **Qoşun** is. ordu. 1. Bir devletin askerî gücü, askerleri. 2. mec. Çokluk bildirir, izdiham; TS **Koşun** a. [Moğ.] hlk. 1. Asker, yan yana durmuş asker dizisi, saf. 2. Yan yana dizilmiş insanların oluşturduğu dizi. 3. Koşun yarış koşun bağlamak koşun durumuna girmek, saf tutmak.

AZ **Qovan** is. kovan. Arı yuvası, arı peteği; TS **Kovan** a. 1. Fişeğin kapsül, barut ve kurşun taşıyan yuva bölümü, kapçık. 2. Çoğunlukla toprak veya tahtadan yapılan arı barınağı, 3. hlk. Yayık.

AZ **Qovğa** is. kavga. 1. Gürültü, patırtı. [Kavga, vuruşma, bağırıp çağırma. 2. Bela; macera, olay; TS **Kavga** a. [Far.] gavgā 1. Düşmanca davranış ve sözlerle ortaya çıkan çekişme veya dövüş, münazaa. 2. mec. Herhangi bir amaca erişmek, bir şeyi elde etmek veya bir şeye karşı koyabilmek için harcanan çaba, verilen mücadele. 3. esk. Savaş.

AZ **Qovşaq** is. kavşak. Kavuşma, kesişme, birleşme yeri, mülteka; TS **Kavşak** a. 1. Yol vb. uzayıp giden şeylerin kesiştikleri veya birleştikleri yer. 2. Bir ırmağın denize veya başka bir ırmağa döküldüğü, kavuştuğu yer, munsap.

AZ **Qoyaq** is. vadi. İki dağ arasındaki çukurca arazi veya geçit, koyak; TS **Koyak** a. 1. coğ. Vadi. 2. jeol. Karalarda akarsu aşındırmasıyla oluşmuş, bir yöne doğru eğimli uzunluğuna çukurluk. 3. hlk. Dağlar ve kayalıklarda oluşmuş doğal çukur.

AZ **Qoyma** is. koyma; yapma. 1. Koymak fiili. 2. Suni; TS **Koyma** a. Koymak işi.

AZ **Qoyun** is. koyun. 1. Boynuzlugiller bovidae ailesinin geviş getiren hayvanların en önemlisidir. 2. mec. Sorumsuz, mesuliyet duymayan insan; TS **Koyun** a. 1. hay. b. Geviş getirenlerden, eti, sütü, yapağısı ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan. (Ovis aries).2. mec. Verilen buyruklara uyan, kendi kişiliğini gösteremeyen kimse.

AZ **Qoyunçu** is. koyuncu. 1. Koyunculuk sahasında uzman. Koyun yetiştirmekle uğraşan kimse. 2. Satmak gayesi ile koyun yetiştiren kimse; TS **Koyuncu** a. Koyun besleyen ve alıp satan kimse.

AZ **Qoyungözü** is. bit. b. papatya. 1. Bileşikgiller compositae ailesindendir. 2. hlk. Yumru taneli bir üzüm türü; TS **Koyungözü** a. (koyu'ngözü) bit. b. Birleşikgillerden, beyaz ve iri bir tür papatya (Matricaria parthenium).

AZ **Qoz** is. ceviz, ceviz ağacı, koz, adi ceviz(ağacı). İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, cevizgiller juglandaceae ailesindendir; TS **Koz** a. [Far.] gavuz, goz. 1. bit. b. Ceviz. 2. İskambil oyunlarında diğer kâğıtları alabilen, onlara üstün tutulan belirli renk veya işareti deki kâğıt. 3. mec. Başarı fırsatı olan elverişli durum, saldırış ve savunma fırsatı. 4. mec. Karşısındakini alt edecek etkili şey.

AZ **Qoza** is. koza. 1. Pelit, çam ve kayın ağaçlarının cevize benzeyen yenmeyen meyveleri, conus, strobilus. 2. Pamuğun henüz açılmamış yuvarlak ve içinde pamuk olan meyvesi, goncası. 3. Eskiden kadın elbisesinin kollarına gümüş veya altından yapılarak takılan süs eşyası, takı. 4. Gaz lambasının fitili; TS **Koza** a. [Far.] gâze. 1. bit. b. İçinde tohum veya krizalit bulunan korunak, kozalak. 2. İpek böceğinin ördüğü ve içine kapandığı korunak.

AZ **Qozaq** is. Eskiden padişahların, kralların vb. mektuplarının korunduğu, saklandığı topaç şeklindeki muhafaza kabı; TS **Kozak** a. 1. Kozalak. 2. tar. Metalden yapılmış, içine antlaşma ve padişah mektuplarının konulduğu kutu.

AZ **Qrafika** is. [Yun.] grafik. 1. Eşyayı siyah çizgilerle çizme usulü. Bu yol ile yapılmış sanat eserleri. 2. dbl. Harflerin şekli; TS **Grafik** a. [Fr.] graphique. 1. Çizge.

AZ **Qrotesk** is. [İt.] grotesk. 1. Eski Çağ Roma yapılarında son derece tuhaf ve komik süsleme üslubu. 2. Son derece komik, aşırı komik. 3. Kaba sayılabilecek gülünçlüklerden, tuhaf ve olmayacak şakalaşmalardan faydalananak karşıt görüntüleri, bağdaşmaz durumları şaşırtıcı şekilde birleştiren bir güldürü tarzı. 4. Tipografyada her tarafı aynı kalınlıkta olan harf; TS **Grotesk** a. [Fr.] grotesque 1.

Eski Çağ Roma yapılarında bulunan tuhaf, gülünç figürlerden oluşmuş süsleme üslubu. 2. tiy. Kaba gülünçlüklerden, tuhaf ve olmayacak şakalaşmalardan yararlanan, karışık görüntüleri, bağdaşmaz durumları şaşırtıcı biçimde birleştiren güldürü biçimi.

AZ **Qrup** is. [Alm.] grup. 1. Bir yerde bulunan veya aralarında herhangi bir şekilde ilgi ve benzerlik bulunan şahıslar ve nesneler topluluğu. 2. Siyasi görüşleri, gayeleri, işleri vb. aynı olan insanların topluluğu. 3. İlmi tasnifte genel bir sistemin bölümü, şubesi, kısmı. 4. Birlikte çalışmak için birleşmiş birkaç adamdan ibaret grup; TS **Grup** a. [Fr.] groupe 1. Küme. 2. Ortak özellikleri olan varlıklar, nesneler bütünü. 3. mec. Görüşleri, çıkarları bir olankimseler bütünü, ekip. 4. ask. Çeşitli sınıf veya birliklere bağlı elemanların, belirli bir taktik görevi gerçekleştirmek üzere, tek komutanın emri altında birleştirilmesinden oluşan kıta topluluğu.

AZ **Qucaq** is. kucak. 1. Göğüsle açık kollar arasında kalan kısım, boşluk. 2. Sevgi ve okşama ifadesi olarak birini kucaklamak için açılan kolların aldığı vaziyet. 3. mec. Kucak, sığınılacak yer; TS **Kucak** a. 1. Açık kollarla göğüs arasındaki bölüm; koyun, aguş. 3. a. mec. Herhangi bir durumun veya şeyin sınırlarının arası, iç. 4. a. mec. Ortam, ocak.

AZ **Quduzluq** is. kuduzluk. 1. Kuduz hayvanın ısırması neticesinde sinir sistemini felç eden bulaşıcı hastalık. 2. mec. Delilik, azgınlık, vahşilik, zalimlik; TS **Kuduzluk** a. Kuduz olma durumu.

AZ **Qul** is. kul. 1. Eskiden savaşlarda esir alınıp satılan adam, esir. bk. çakar. 2. Hizmet için satın alınan adam, köle. kl. Hizmetçi. bk. çakar. 3. mec. İradesini, hareketlerini tamamen bir şeye veya başka birine teslim etmiş adam; TS **Kul** a. 1. Tanrı'ya göre insan. 2. a. tar. Köle. 3. a. tar. Karavaş.

AZ **Qulac** is. kulaç. bk. 1. Açık ve gergin hâldeki kolların parmak uçları arasında kalan mesafe, halk arasında sayılarla birlikte uzunluk ölçüsü olarak kullanılır; iki mimar arşını. 2. Uzun anlamında; TS **Kulaç** a. Gerilerek açılmış iki kolun parmak uçları arasındaki uzaklık.

AZ **Qulaq** is. kulak. 1. İnsan ve hayvanlarda işitme organı. 2. Kulakları soğuktan vb. korumak için başlığın iki tarafında olan kısımlar, kulaklık. 3. Bir şeyin kenarı, yan tarafı, ucu. 4. Arabanın oklarının tekerleklerden kenara doğru çıkmış kısmı, ucu; TS **Kulak** a. 1. a. anatomi Başın her iki yanında bulunan işitme organı. 2. a. anatomi Bu

organın, sesleri toplayıp içeriye almaya yarayan dış bölümü. 3. a. Balıklarda başın iki yanında bulunan ve ağızdan alıp solungaçlardan geçirdiği suyu dışarıya vermeye yarayan yarıklardan her biri. 4. a. saban kulağı. 5. a. Duvar, baca, şömine vb. yerlerde kulağa benzer çıkıntı. 6. a. müz. Telli çalgılarda tel germeye yarayan burğu. 7. a. mec. Seslerin uygunluğunu seçebilme ve değerlendirebilme yeteneği.

AZ **Qulaqlı** sf. kulaklı. 2. is. Kulakları korumak için yanlarda olan fazlalıklı başlık, kulaklığı olan başlık; TS **Kulaklı** sf. 3. a. Sapının ucunda kulak biçiminde iki geniş çatalı bulunan bir tür yatağan. 4. isim İki tarafında tutulacak yeri olan yayvan tava, tencere, kazan vb.

AZ **Qulaqlıq** is. kulaklık. 1. Kışın soğuktan korumak için şapkanın, başlığın kulakları örten kısmı, kulaklara takılan kulaklık. 2. Radyo vb. dinlemek için kulaklara takılan cihaz; TS **Kulaklık** a. 1. isim Kulakları soğuk, rüzgâr vb. dış etkilere korumak için kulak kepçesini örtecek biçimde yapılmış kılıf. 2. a. tek. Radyo, telefon, telsiz vb.nde kulak ile verici arasında ses bağlantısı kurmaya yarayan araç. 3. a. Ağır işitenlerin daha iyi işitebilmek için kulaklarına taktıkları pilli araç.

AZ **Qulluq** is. kl. kulluk. Köle olmuş kimsenin hâli; kölelik; TS **Kulluk** a. 1. Kul olma durumu; kölelik, ubudiyet. 2. a. Kulun yaptığı iş.

AZ **Qulp** is. kulp. Kazan, tencere, fincan, dolap, altın vb.nin tutulacak yeri, sap, tutamak; TS **Kulp** a. [Rum.] Kazan, tencere, fincan, dolap vb. nin tutulacak yeri. 2. a. mec. Uydurma, sebep, bahane.

AZ **Qum** is. kum. Taş ve kayaların ufalanmasından meydana gelen ince taneli taş kırıntıları; TS **Kum** a. mad. 1. Silisli kütlelerin, kayaların, doğal etkenlerle parçalanarak ufalanmasından oluşan, deniz kıyısı, dere yatağı vb. yerlerde çok bulunan, ufak, sert tanecikler. 2. Armut, ayva vb. meyvelerin etli bölümlerindeki sert tanecikler. 3. Vücuttaki bezlerin, özellikle böbreğin ürettiği ince ve katı tanecikler.

AZ **Qumaş** is. [Ar.] kumaş. İpek, yün, keten, pamuk vb. şeylerden yapılan dokuma; TS **Kumaş** a. [Ar.] kumaş. 1. Pamuk, yün, ipek vb.nden makinede dokunmuş her türlü dokuma; güpür. 2. a. mec. varlığı ve kişiliği oluşturan nitelik veya malzeme.

AZ **Qumbara** is. [Yun.] kumbara. 1. Top mermisi, humbara, bomba. 2. Spor yapmak için kullanılan gülle; TS **Kumbara** a. [Far.] kumbara. Para biriktirmek için kullanılan, bozuk veya kağıt para atılan deliği olan , metal, toprak, plastikten yapılmış küçük kap. 2. Humbara.

AZ **Qumbaraçı** is. top; gülleci. 1. kl. Gülle atan. 2. Gülle yapan usta; TS **Kumbaracı** a. humbaracı.

AZ **Qumlama** is. kumlama. Kumla temizleme, kumla silme, kum ilave etme; TS **Kumlama** a. 1. a. Çam türü ağaçlarda yıl halkaları arasındaki görüntü ayrımını daha da belirtmek için yüzeye, hava basıncından yararlanarak kum püskürtme. 2. a. Oyma işlerinde, çukurda kalan yüzeyleri özel dişli araçlarla pürüzlü duruma getirme. 3. a. Çeşitli metallerin veya tarihî eserlerin yüzeylerini temizlemek için kum görünümlü aşındırıcıları püskürtme işlemi.

AZ **Qumru** is. [Far.] hay. b. kumru. Omurgali hayvanlar vertebrata dalının, kuşlar aves sınıfının, kumrugiller peristeridae ailesindendir; TS **Kumru** a. [Far.] hay. b. kumru. 1. a. Güvercinler takımından, boynunun yanlarında siyah beyaz benekleri, bazı türlerinin gerdanında siyah bir halka bulunan, güvercinden küçük, boz, renkli bir kuş (Streptopelia). 2. a. Özellikle Ege Bölgesi'ne özgü, sandviç ekmeğinin içine domates, biber, peynir, salam, sosis vb. konularak yapılan bir yiyecek türü.

AZ **Qumsal** is. kumsal; kumlu. 1. Kumluk alan, kumla kaplı olan deniz sahili, kumsal. 2. Kumla karışık olan; TS **Kumsal** a. 1. Kumu olan yer. 2. a. Denize, göle vb. yerlere girilebilen alan; kumbaşı, kumluk. 3. a. plaj.

AZ **Qundaq** is. kundak. 1. Bebekleri sarıp sarmalamak için gereken sargı malzemesi. 2. Kundağa sarılmış hâlde. 3. hlk. Küçük çocuk, bebek; TS **Kundak** a. Yeni doğmuş çocuğu ilk aylarda sıkıca sarıp sarmalamaya yarayan geniş bez; belek. 2. Bu bezle sarılmış bebek. 3. Saçları yemeninin içine alıp bağlama. 4. Korunmak için sıkı sıkıya sarılmış şey. 5. Yangın çıkarmak için bir yere konulan tutuşmuş yağlı bez parçası vb. 6. Tüfek gibi bazı ateşli silahlarda bunları çeşitli yönlerle çevirmeye yarayan, namlunun altında bulunan ağaç veya metal bölüm. 7. a. Arabalarda dingil yatağı. 8. Ara bozma, fitne, fesat çıkarma.

AZ **Qurbağa** is. kurbağa. 1. Kurbağalar anur takımından, hyla bufo, rana vb. cinsinden amfibyumlara verilen addır. 2. Kapının bir kanadını tutturmak için dil, kanca şeklinde olan ve menteşe vazifesi gören araç; TS **Kurbağa** a. Kurbağalardan, yumurta ile üreyen, yavruları gelişimlerini durgun sularda tamamladıktan sonra kuyruğu ve solungacı körelerek karada yaşayabilen, sıçrayarak yürüyen ve suda iyi yüzen küçük hayvan.

AZ **Qurbağacıq** is. kurbağacık. Küçük kurbağa, kurbağa yavrusu; TS **Kurbağacık** a. 1. Kurbağa yavrusu, küçük kurbağa. 2. Küçük İngiliz anahtarı. 3. Ayarlanabilir somun anahtarı. 4. Pencere çerçevesi gibi yukarıya sürülen şeylerin alt kenarlarına yerleştirilen tutacak. 5. Ağız tabanında çıkan sıvı içeren bir tür küçük kist.

AZ **Qurban** is. [Ar.] kurban. 1. Hak yolunda Allah'ın emirleri gereğince kesilen, Allah'a yakınlaşmayı hedefleyen, ona vesile olan, üçte biri yakınlarla, üçte biri de fakirlere dağıtılan hayvan. 2. Halk arasında herhangi bir olay için kurban kesme adeti. 3. En kutsal ve değerli bir şey için canını feda etmiş kimse; TS **Kurban** is. [Ar.] kurban. 1. din. b. Dinin buyruğunu veya bir adağı yerine getirmek için kesilen ve belli özellikleri taşıyan hayvan. 3. a. mec. Bir ülkü uğrunda feda edilen veya kendini feda eden kimse. 4. a. mec. Bir kazada veya felakette ölen kimse. 5. a. mec. Maddi ve manevi bakımdan felakete sürüklenmiş, insani değerlerini yitirmek zorunda kalmış veya bırakılmış kimse.

AZ **Qurd** is. kurt. 1. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, etçiller carnivora takımının, köpekgiller canidae ailesindendir. 2. mec. İşini iyi bilen, aldanmaz, kurnaz kimse. 3. Zor bir işi yaparken veya savaşta insanları gayrete getirmek için hitap şeklinde söylenir; TS **Kurt** a. hay. b. 1. Köpekgillerden, Avrupa, Asya ve Kuzey Amerika'da yaşayan, postu gri sarı renkli, yırtıcı, etçil memeli hayvan; börü (Canis lupus). 2. a. mec. Bir yeri, bir şeyi iyi bilen.

AZ **Qurğan** is. kurgan. Yüksek tahta perde, yüksek çit, hisar; TS **Kurgan** a. 1. a. İlk Çağ'da mezar üzerine toprak yığılarak yapılan küçük tepe. 2. a. Tepe biçiminde mezar.

AZ **Qurqucu** is. düzenleyici, kurgucu. 1. Herhangi bir işi, kuruluşu gerçekleştirip düzenli sonuç alınmasını üstlenen kimse, organizatör. 2. Kurgu işini yapan kimse, montajcı; TS **Kurgucu** a. Kurgu işi yapan kimse, montajcı.

AZ **Qurma** is. kurma; kurulan. 1. Kurmak fiili. 2. Kurulabilen, yaylı, zemberekli; TS **Kurma** a. 1. Kurmak işi; ihdas.

AZ **Qurna** is. [Ar.] kurna; musluk. 1. Hamam, çeşme vb. 'da musluğun altında olan ve su toplanan taş, mermer vb.'dan yapılan küçük havuz. 2. Borudan gelen veya bir kapta bulunan suyu istenildiği zaman ve miktarda akıtmaya yarayan burmalı cihaz; TS **Kurna** a. [Ar.] ku'rna. Hamam veya banyolarda musluk altında bulunan, içinde su biriktirilen, yuvarlak, mermer, taş veya plastik tekne.

AZ **Qurra** is. hlk. oy küresi; kura. 1. Rusya'da 1917 'den önce seçimlerde oy kullanırken yararlanılan küre. 2. Talih denemek gayesiyle çekilen şey; TS **Kura** a. [Ar.] 1. İki veya daha çok aday arasında bir sıralama, bir ayırma yapılacağı zaman her birinde bir tek ad yazılı kağıtları bir araya getirip karıştırdıktan sonra birini çekerek veya özel bir bilgisayar yazılımıyla adları belirleme; ad çekme. 2. Kime veya neye isabet edeceği önceden belli olmayan bir çekimle sonucu belirleme.

AZ **Qursağ** is. kursak. 1. Kuşların ve geviş getiren hayvanların birinci midesi. Genelde mide. qursağı boş aç. 2. İçine sucuk vb.ni doldurmak için kullanılan ince, kuru bağırsak. 3. Tef, davul vb; TS **Kursak** a. 1. a. Kuşların yemek borusu üzerinde bulunan, yiyeceklerin toplandığı torba biçiminde şişkin organ. 2. a. Boğaz.

AZ **Qurşaq** is. kuşak. 1. Beli sıkı tutmak için sarılarak bağlanan uzun ve ensiz kumaş, örgü, kemer; bel bağı, kuş. 2. Bel. 3. Bir şeyin belini sarmak için metalden vb. yapılmış kemer, çember. 4. coğ. bk. mantaqa; TS **Kuşak** a. 1. Bele sarılan uzun ve enli kumaş. 2. Sağlamlığını artırmak için bir şeyin çevresine geçirilen ağaçtan veya metalden bağ. 3. tekno. Bir ürünün, bir aygıtın teknolojidaki ve bilimdeki gelişmeye göre üretilen yeni biçimleri. 4. gök b. Yeryüzünde veya herhangi bir gök cisminde belli şartları sağlayan bölge. 5. coğ. Yeryüzünün kutuplar, kutup daireleri ve dönencelerle belirlenen beş bölümünden her biri, küre kuşağı. 6. fel. Yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, kaderleri paylaşmış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişilerin topluluğu. 7. mat. Bir küre yüzeyi, paralel iki düzlemle kesildiğinde iki kesitin arasında kalan bölüm. 8. sin. ve TV Henüz birleştirilmemiş ses ve görüntü taşıyan filmler. 9. TV Televizyonda programlar için ayrılmış özel zaman dilimi. 10. top. b. Yaklaşık yirmi beş, otuz yıllık yaş kümelerini oluşturan bireyler öbeği, göbek, nesil, batın, jenerasyon

AZ **Qurşaqbağlama** is. etn. kuşak bağlama. Gelin bezenirken geline, “baydırma” töreni esnasında da güveyiye kuşak bağlama geleneği; TS **Kuşak bağlama** a. 1. Düğün sırasında baba veya başka bir aile büyüğü tarafından gelinin beline kırmızı kurdele dolama. 2. Tarikatlarda, medreselerde belli bir düzeye gelen öğrencilere kuşak takma töreni, kemer bağlama. 3. sp. Karate, judo gibi Uzak Doğu oyunlarında aşama kaydetme.

AZ **Qurşun** is. kurşun; TS **Kurşun** a. kim. 1. Kurşun. 3. a. Tüfek, tabanca vb.hafif ateşli silahlarda kullanılan mermi.

AZ **Qurt** is. hay. b. kurt; TS **Kurt** a. hay. b. 1. Köpekgillerden, Avrupa, Asya ve Kuzey Amerika'da yaşayan, postu gri sarı renkli, yırtıcı, etçil memeli hayvan; börü (Canis lupus). 2. a. mec. Bir yeri, bir şeyi iyi bilen.

AZ **Qurtarıcı** is. kurtarıcı. Halaskâr, kurtarmak fiilini yapan; tehlikeden veya zor durumdan kurtaran adam; TS **Kurtarıcı** a. 1. Kendi hayatını tehlikeye atarak bir kimseyi, bir topluluğu güç bir durumdan veya yok olmaktan kurtaran kimse, halaskar. 2. Kurtarma aracı.

AZ **Qurtuluş** is. kurtuluş. Hürriyet; hür olma, kurtulma, halas olma; TS **Kurtuluş** a. 1. Bir şeyden, bir yerden kurtulma; felah, halas, necat, reha. 2. Selamet. 3. Bağımsızlık kazanma.

AZ **Quruducu** is. kurutucu, kurutma kâğıdı. 1. Bir şeyi kurutmak için gereken, yarayan. 2. Kurutucu madde; TS **Kurutucu** a. 1. Nemi, ısı veya hava akımıyla uzaklaştırıp içine konulan maddeleri kurutan alet. 2. Boya ve patlayıcıların çabuk kurmalarını sağlamak amacıyla içlerine katılan madde.

AZ **Quruldama** is. guruldama. 1. Guruldamak fiili. 2. Kurbağanın çıkardığı ses; TS **Guruldama** a. Guruldamak işi.

AZ **Qurultay** is. [Moğ.] kurultay. Herhangi bir teşkilatın veya kuruluşun genel kurulu, kongresi, meclisi, kurultay; TS **Kurultay** a. [Moğ.] 1. Ulusal veya uluslararası bilimsel toplantı. 2. Bir kuruluşun, gündemindeki sorunları, temel konuları konuşmak ve yeni kurullar seçmek üzere belli sürelerle veya gerektiğçe yaptığı genel toplantı, kongre. 3. tar. Eski Türklerde devlet işlerinin görüşülüp karara bağlandığı meclis.

AZ **Qurultu** is. gurultu. 1. Karında, bağırsaklarda meydana gelen ses. 2. Kurbağaların çıkardığı ses; TS **Gurultu** a. Sindirim yollarından bir sıvı geçerken çıkan sese verilen ad.

AZ **Quruluq** is. kuruluk. 1. Kuru veya kurutulmuş şeyin hâli. 2. Zayıflık, cansızlık, sıskalık. 3. mec. Duygusuzluk, heyecansızlık. 4. mec. Soğukluk, sertlik, kayıtsızlık; TS **Kuruluk** a. Kuru olma durumu.

AZ **Quruluş** is. kuruluş, sistem, yapı. 1. Sosyal veya devlete ait sistem, idare şekli. 2. Usul, sistem. 3. Bir şeyin kurulma, teşkil edilme şekli, usulü. 4. Bir bütün meydana getiren şeylerin, parçaların birleşme şekli, teşekkülü, dizilişi; TS **Kuruluş** a. 1.

Kurulma işi. 2. Topluma hizmet, üretim, tüketim vb. amaç ve görevlerle kurulan her şey, tesis.3. mec. Yapı, yapılış, bünye. 4. mec. Kasılma. 5. ask. Bir sefer kuvvetini oluşturan birliklerin yapısı

AZ **Qurum** is. kurum. 1. Soba borusunun, bacanın içine yapışan ve dumandan meydana gelen, katrana benzer siyah madde. 2. Fitilin yanık ucu. 3. Örümcek ağı, ağ. 4. Simsiyah renk anlamında. 5. Paslanmış demiri döverken dökülen kırıntılar; TS **Kurum** a. Ocak bacalarında biriken veya çevrede savrulan kalın is.

AZ **Quruma** is. kuruma. Islaklığı, nemi, teri ortadan kalkma; TS **Kuruma** a. 1. Kurumak işi. 2. kim. Boyanın çözücüsünün buharlaşması veya bağlayıcısının kimyasal tepkime gibi çeşitli yollarla sert bir film oluşması.

AZ **Qusdurma** is. kusturma; kusturucu. 1. Kusturmak fiili. 2. Kusturucu özelliği olan şey; TS **Kusturma** a. Kusturmak işi.

AZ **Qusma** is. kusma. Çıkarma, istifrağ etme; TS **Kusma** a. 1. Kusmak işi, istifra. 2. kim. Üzerine bir boya uygulandığında alttaki rengin üste çıkması

AZ **Quş** is. kuş. 1. hay. b. Yumurtayla çoğalan omurgalılarından, vücudu tüylerle kaplı, çeneleri boynuzsu maddeden gaga şeklinde, art ayakları yürümeye yarayan, ön ayakları kanat şeklinde olan, iskelet ve kas yapısı harekete elverişli, sıcakkanlı, akciğerli, ucucu hayvanlara verilen ortak ad. 2. Etle tırnağın bitişiği yerde etten ayrılmış ince deri parçası; TS **Kuş** a. hay. b. 1. Yumurtlayan omurgalılarından, akciğerli, sıcakkanlı, vücudu tüylerle örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı uçucu hayvanların ortak adı. 2. argo. Acemi er.

AZ **Quşburnu** is. hlk. yaban gülü meyvesi; yaban günü, yabani gül. 1. Yaban gülünün rosa canina, şekerler, organik asit, "c" vitamini yönünden zengin olan ve idrar söktürücü ve kabız yapıcı olarak kullanılan meyvesi, fructus rosa canina. 2. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, gülgiller rosaceae ailesindendir. 2-3 m yüksekliğinde olup yaprakları 5-7 yaprakçıktan ibarettir; TS **Kuşburnu** a. (kuşburnu) 1. bil. b. Çalılık ve ormanlık alanlarda yetişen, soluk pembe renkte çiçekler açan bir ağaç, yaban gülü ağacı (Rosa canina). 2. bil. b. Bu ağacın parlak kırmızı renkli, içi tüylü ve çekirdekli meyvesi. 3. Bu meyveden yapılan içecek.

AZ **Quşqu** is. kuşku. Telaş, endişe, tasa, heyecan, galeyan, velvele; rahatsızlık, huzursuzluk; korku, ürküntü; alarm, tehlike; TS **Kuşku** a. 1. Bir olguyla ilgili gerçeğin ne olduğunu kestirememekten doğan kararsızlık, kuruntu, işkil, şüphe,

acaba, şek. 2. ruh b. Başkalarının iyi niyet ve amaçlarını kötüye yorarak işkillenme duygusu. kuşku beslemek (veya duymak) kuşkulanmak.

AZ **Qut** is. kurtuluş, mutluluk. 1. Bir şeyden, bir yerden kurtulma, felah, halas, necat, selamet. 2. Bütün özlemlere eksiksiz ve sürekli olarak ulaşılmaktan duyulan kıvanç durumu, mut, ongunluk, kut, saadet, bahtiyarlık; TS **Kut** a. 1. Devlet idaresinde güç, yaratıcılık ve yetki bakımından sahip olunan üstün güç. 2. Mutluluk. 3. mit. İlahi bir kaynaktan gelen rahmet, bereket.

AZ **Qutu** is. kutu. İçine çeşitli şeyler koymaya yarayan, tahta, teneke, karton, plastik vb. şeylerden yapılan kap; TS **Kutu** a. [Rum.] 1. İnce tahta, mukavva, teneke, plastik vb.nden yapılmış, genellikle kapaklı kap. 3. Elektrik veya telefon tellerinin toplanıp bağlandığı kap. 4. mec. Bir kimsede, bir yerde, bir şeyde iyi veya kötü bir özelliğin fazlalığını belirten bir söz.

AZ **Quyruq** is. kuyruk. 1. Hayvanların vücudunda arka kısımda bulunan uzantı. 2. Uçan cisimlerin arka kısmı. 3. Hareket eden, yürüyen bir şeyin en arka kısmındaki bölümü. 4. mec. Son, sonuncu. 5. kon. Kuyruğa geçmiş kimseler, kuyruk, sıra. 6. mec. Birinin peşine düşüp, takılıp ondan, peşinden ayrılmayan kimse. 7. ecz. kon. Bir kimsenin peşine takılıp gelen kimse. 8. astr. Kuyruklu Yıldız'ın halk arasındaki adı; TS **Kuyruk** a. 1. Hayvanların çoğunda, gövdenin sonunda bulunan, omurganın uzantısı olan uzun ve esnek organ. 2. Bu organa benzeyen uzantı. 3. Kuşlarda gövdenin sonunda bulunan tüy demeti. 4. Koyunun bazı türlerinde eritilerek yağı alınan bir uzantısı. 5. Başın arkasına toplanmış saç demeti. 6. Bir harfin bitiş çizgisine yakın yerde, birden bir dönüş yapan kısa çizgi. 7. mec. İnsanların sıra beklemek için art arda durarak oluşturduğu dizi. 8. alay Birisinin arkasına takılıp ondan ayrılmayan kimse.

AZ **Quyu** is. kuyu. Su, petrol, gaz çıkarmak veya herhangi bir gaye için derinliğine ve yuvarlak şekilde kazılan çukur; TS **Kuyu** a. 1. Su katmanına varıncaya kadar derinliğine kazılan, genellikle silindir biçiminde, çevresine duvar örülen, suyundan yararlanılan çukur. 2. Toprağa kazılan derince çukur. 3. mec. İçinden çıkılamayan durum veya yer. 4. mdn. Yer altındaki iş yerlerine ulaşmak için açılmış ve kesit boyutları derinliğine oranla sınırlı, düşey veya düşmeye yakın bağlantı yolu.

AZ **Quyuçu** is. kuyucu. Kürek, kazma, bel vb. ile kuyu kazan kimse; TS **Kuyucu** a. 1. Kuyu kazmayı iş edinmiş kimse. 2. Özel olarak açılan kuyulara inerek lüle taşı çıkaran kimse.

AZ **Quzey** is. kuzey. 1. Dört ana yönden biri, doğu tarafı sağa alındığında karşı tarafa düşen yön; eski Türklerde yön anlayışına göre kuzeyi kara rengi temsil ederdi ve Oğuz Han'ın ordusunda Kuzey tarafta yer alan atların renginin tamamı kara idi. 2. Evin, dağın, yamacın vb.nin güneş almayan tarafı; TS **Kuzey** a. 1. Sağını doğuya, solunu batıya veren kimsenin tam karşısına düşen yön, dört ana yönden biri, şimal, güney karşıtı. 2. Bulunduğu noktaya göre kuzeyde kalan yer. 3. den. Yıldız.

AZ **Quzğun** is. hay b. kuzgun. 1. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, ötücükuşlar passeriformes takımının, kargagiller corvidae ailesindendir. 2. mec. İkinci dünya harbi esnasında Alman uçaklarına verilen ad; TS **Kuzgun** a. hay. b. Ötücü kuşlar takımının kargagiller familyasından, Kuzey Amerika'nın dağlık, fundalık yerlerinde bulunan, tüyleri siyah renkte olup mavi renkte parlayan bir tür kuş, karakarga (Corvus corax).

AZ **Quzu** is. kuzu. 1. Koyun yavrusu. 2. mec. Çok mülayim, sükût, sakın kimse; TS **Kuzu** a. 1. Koyun yavrusu. 2. Bir meyve ve sebzeye bitişik olan küçük meyve veya sebze. 3. argo Deneyimsiz, toy kimse.

AZ **Quzudişi** is. kuzu dişi. Çocukların çıkardığı süt dişleri; TS **Kuzu dişi** a. 1. Süt dişi. 2. hlk. İleri yaşlarda çıkan diş, peynir dişi.

AZ **Quzulama** is. kuzulama. Kuzu doğurma, yavrulama; TS **Kuzulama** a. 1. Koyun yavrulama. 2. Kuzu yürüyüşü gibi emekleme.

AZ **Quzuluq** is. döl yatağı; kuzuluk. 1. Koyunun rahmi, döl yatağı. 2. Kuzu olma çağı. 3. mec. Yumuşaklık, halimlik, mülayimlik; TS **Kuzuluk** a. 1. Kuzu barınağı, ağıl. 2. mec. Yumuşak huyluluk. 3. hlk Kuzu kapısı.

AZ **Qüdrət** is. [Ar.] kudret. 1. Güç, kuvvet, takat. Genelde güç, iktidar, kuvvet, beceri. 2. Tesir, etki gücü, büyük nüfuz gücü. 3. Takat, güç, iktidar. 4. Muhkemlik, irade, irade gücü. 5. Tabiat, fitrat, yaratılış; TS **Kudret** a. [Ar.] kudret. 1. Bir işi yapabilme, bir direnmeyi yenme gücü; çıdam. 2. İsteddiğini yaptırabilme gücü. 3. Maddi bakımdan zenginlik. 4. Allah yapısı. 5. Allah'ın bütün varlığı kapsayan gücü. 6. Allah'ın her şeye kadir olması, dilediği her şeyi yapması şeklinde tecelli eden sıfatı.

AZ **Qürbət** is. [Ar.] gurbet. 1. Yabancı ülkede, yabancı bir yerde bulunma, vatanından uzak bir diyarda olma; gariplik. 2. Yabancı yer, vatandan uzak yer, yabancı ülke; TS **Gurbet** a. [Ar.] ğurbet. Doğup yaşanılmış olan yerden uzak yer, gurbetlik.

AZ **Qürbətlik** is. gurbet. 1. Yad yer, yabancı yer. 2. Gurbetçi durumunda olma, yabancı ülkede, yad yerde bulunma, vatanından uzak bir diyarda olma; TS **Gurbetlik** a. hlk. Gurbet.

AZ **Qürub** is. [Ar.] gurub. 1. Batma, batış, görünmez olma. 2. Güneşin batma anı. 3. Güneşin battığı taraf, batı; TS **Gurup** a. (guru:bu) [Ar.] ğurüb. esk. 1. Ay, güneş, yıldız vb. gök cisimlerinin ufkun altına inmesi. 2. Güneşin batması, batış. 3. mec. Çökmeye, yok olmaya yüz tutma.

AZ **Qürur** is. [Ar.] gurur. 1. İftihar hissi, kendini beğenme duygusu. 2. Kibir, mağrurluk, çalım, kendini beğenmişlik, öğünme; TS **Gurur** a. (guru:ru) [Ar.] ğurūr. 1. Kendini beğenme, büyüklenme, benlik, kibir. 2. Övünme. 3. Kurum, çalım. gurur duymak gururlanmak.

AZ **Qüsür** is. [Ar.] kusur. 1. Eksiklik, noksan, özür. 2. Kusur, günah, kabahat; TS **Kusur** a. [Ar.] kuşūr. 1. Eksiklik, noksan, nakısa. 2. Özür. 3. Bilerek veya bilmeyerek bir işi gereği gibi yapmama. 4. Elverişsiz durum.

AZ **Qüsurluluq** is. kusurluluk. 1. Kusuru, eksiği, özrü, kabahati olma hâli. 2. Kusurlu şeyin hâli; yarım olma hâli; TS **Kusurluluk** a. Kusurlu olma durumu.

AZ **Qüvvə** is. [Ar.] kuvve. 1. Bir işi yapabilme kabiliyeti, becerisi. 2. Güç, kol kuvveti. 3. Herhangi bir enerjinin kaynağı olan şey. 4. Gerginlik, gerginlik derecesi, şiddet. 5. Güç, kudret, nüfuz. 6. Bir şeyin etki gücü, kabiliyeti, önemi, rolü. 7. Hukuki yönden etki, yetki, önem. 8. Toplumun herhangi bir tabakası, grubu. 9. Ordu. 10. Herhangi bir üretim kolunda çalışanlar. 12. Duygu, his, kabiliyet, yetenek. 13. Maddi imkân, güç; TS **Kuvve** a. [Ar.] kuvve. esk. 1. Düşünce, niyet. 2. Bir devletin silahlı kuvvetlerinin durumu veya gücü. 3. Yeti.

AZ **Qüvvət** is. kuvvet. 1. Bir işi yapabilme kabiliyeti, becerisi. 2. mat. Bir sayının kendisi ile çarpımını gösteren rakam; TS **Kuvvet** a. [Ar.] kuvvet. 1. Fiziksel güç, takat. 2. Şiddet, zor, cebir. 3. Yetke, erk, nüfuz. 4. Dayanıklı olma durumu. 5. Bir ülkenin silahlı gücü. 6. mec. Güç. 7. fiz. Durgunluğu harekete veya hareketi durgun

bir duruma çeviren etken, direnci kıran veya direnç doğuran özellik. 8. mat. Bir niceliğin kendisi ile çarpılarak yükseltildiği derecelerden her biri.

AZ **Qüvvətsizlik** is. kuvvetsizlik. 1. Gücsüzlük, takatsizlik, zayıflık. Beceriksiz, aciz. 2. Etkisiz. İçinde gıdalı maddeleri çok az olan veya olmayan; gıdasız; TS **Kuvvetsizlik** a. Kuvvetsiz olma durumu, güçsüzlük.

AZ **Kabab** is. [Ar.] kebab. Şişe geçirilip ateşe tutularak veya kap içinde susuz olarak pişirilen et; TS **Kebab** a. [Ar.] kebab 1. Doğrudan doğruya ateşte veya kap içinde susuz olarak pişirilmiş et. 2. Kızartma, çevirme veya kavurma yoluyla hazırlanan her türlü yiyecek.

AZ **Kababçı** is. kebabçı. Kebab pişirip satan kimse; TS **Kebabçı** a. 1. Kebab yapıp satan kimse. 2. Kebab yenilen veya satılan yer.

AZ **Kabare** is. [Fr.] kabare. Çeşitli gösteriler yapılan içkili eğlence yeri, gece kulübü, küçük içkili gazino; TS **Kabare** a. [Fr.] cabaret. 1. Çeşitli gösterilerin yapıldığı eğlence yeri. 2. Meyhane.

AZ **Kabine** is. [Fr.] kabine; TS **Kabine** a. (kabi'ne) [Fr.] cabinel. 1. Bakanlar Kurulu, hükûmet. 2. Hekim muayenehanesi. 3. Kabin. 4. Hela.

AZ **Kabus** is. [Ar.] kâbus. 1. Uykuda bastıran rahatsız edici ve sıkıntı verici hâl, karabasma. 2. Korkulu rüya. 3. Hasta insanın gördüğü hayal veya mistik dünyada yaşayan kimsenin gözüne görünen şey, hayal olarak görünen suret; TS **Kâbus** a. (kâ:bu:su) [Ar.] kübüs. 1. Karabasan. 2. a. Acı, sıkıntı, korku veren olay.

AZ **Kadmium** is. fiz. kim. kadmiyum. 1. Gümüş renginde yumuşak metal. 2. Çeşitli tonları olan yapay sarı renk; TS **Kadmiyum** a. (ka'dmiyum) [Fr.] cadmium kim. Atom numarası 48, atom ağırlığı 112,40, yoğunluğu 8,6 olan, 320 0C'de eriyen, gümüş beyazlığında, elektrik ve seramik sanayisinde kullanılan yumuşakça bir element (simgesi Gd).

AZ **Kafirlik** is. kâfirlik. 1. Allah'ın varlığını inkâr etme; dinsizlik. 2. mec. kon. Zalimlik, insafsızlık, merhametsizlik, imansızlık anlamında; TS **Kâfirlik** a. Kâfir olma durumu.

AZ **Kaftan** is. kl. kaftan. Üstten giyilen uzun, bolca elbise; TS **Kaftan** a. tar. 1. Çoğu ipekten yapılan, bir tür uzun, süslü üst giysisi. 2. Padişahların gönül almak,

ödüllendirmek için birine giydirdikleri değerli kumaş veya kürkten yapılmış giysi, hilat.

AZ **Kağız** is. [Far.] kâğıt. 1. Üzerine yazı yazılan, resim yapılan ve diğer gayeler için kullanılan ağaçtan vb. üretilen özel materyal, yaprak, kırtas, varaka, kâğıt. 2. Mektup. 3. Resmî mahiyeti olan her türlü yazılı vesika. Belirli bir konu ile ilgili resmî kâğıt. Bir şeyi kesin olarak yapacağını bildiren kâğıt. Yazılı bilgi, malumat, bildirim. 4. Kıymetli kâğıtlar. 5. İskambil kâğıdı. 6. Kâğıttan yapılmış; TS **Kâğıt** a. [Far.] kâğaz. 1. Hamur durumuna getirilmiş türlü bitkisel maddelerden yapılan, yazı yazmaya, baskı yapmaya, bir şey sarmaya yarayan kuru, ince yaprak. 3. Yazılı kâğıt yaprağı, pusula, tezkere. 4. Yazılı sınav kâğıdı. 5. İskambil kâğıdı. 6. Belge ve doküman: hâkim kararı olmadıkça ...kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz. 7. Menkul kıymetler borsasında işlem gören tahvil, hisse senedi gibi mali değeri olan senet. 8. Menkul kıymetler. 9. hlk. Kâğıt para.

AZ **Kağızçılık** is. kon. kâğıtçılık; kırtasiyecilik. 1. Kâğıtçının işi, kâğıt imâl etme veya satma işi. 2. Hiç gereği olmadığı hâlde çeşitli kâğıtlar yazarak meselenin halledilmesi işini bilerek uzatma, süründürme; TS **Kâğıtçılık** a. 1. Kâğıtçının yaptığı iş. 2. Kâğıt sanayisi.

AZ **Kahin** is. [Ar.] kâhin. Eski İsrailîlerde ve Mısırlılarda gaipden haber verme, gelecekle ilgili şeyleri bilme iddiasında bulunan ruhanî, kehanet eden; TS **Kâhin** a. (kâ:hin) [Ar.] kâhin 1. Doğaüstü yollardan gizli, bilinmeyen şeyleri, geleceği bilme iddiasında bulunan kimse. 2. din b. Yahudilerin din reisi.

AZ **Kahinlik** is. kâhinlik. 1. Kâhinin işi, mesleği. 2. Gaipden, haber verme iddiasında bulunma; TS **Kâhinlik** a. Kehanet.

AZ **Kakao** is. [Az.] bit. b. kakaoağacı, Hint bademi. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, sterculiaceae ailesindendir; TS **Kakao** a. (kaka'o) [Fr.] cacao. 1. bit. b. İki çeneklilerden, Amerika'nın sıcak bölgelerinde yetişen bir ağaç, Hint bademi (Theobromacacao). 2. bit. b. Bu ağacın meyvesinin çekirdeği. 3. Bu çekirdeklerin öğütülmesiyle elde edilen toz. 4. Bu tozdan su veya sütle hazırlanan içecek.

AZ **Kam** is. [Far.] emel; haz. 1. Arzu, istek, gaye, murat, dilek. 2. kl. Lezzet, zevk. 3. Kamınca, kamımca şeklinde: kalbince, kalbimce istediği gibi, istediğim gibi; TS **Kâm** a. (kâ:m) [Far.] kām. Zevk, mutluluk, tat. (bir şeyden) kām almak bir şeyden olabildiğince zevk almak, keyfini çıkarmak.

AZ **Kamal** is. [Ar.] olgunluk. 1. Kemal, kâmillik. 2. İlim, irfan, fazilet; bilgi, görgü. 3. Akıl, idrak, bilinç, zekâ. 4. Takıldığı kelimeye tamlık, mükemmellik anlamını verir; TS **Kemal** a. (kema:li) [Ar.] kemâl. 1. Bilgi ve erdem bakımından olgunluk, yetkinlik, erginlik, eksiksizlik. 2. Eder, tutar.

AZ **Kamera** is. [Lat.] kamera. 1. Elde taşınan, sinema filmi çekmeğe yarayan makine. 2. Fotoğraf makinesinin film konan ve ışık geçmeyen kısmı; TS **Kamera** a. (kame'ra) [Fr.] caméra. sin. ve TV 1. Görüntülerin filme alınmasını sağlayan alet, alıcı. 2. Kameraman.

AZ **Kamış** is. bit. b. sandalyasazı. Papirüsgillerden, hasır yapmakta kullanılan, ince kamış şeklindeki bir cins saz, scirpus; TS **Kamış** a. 1. bit. b. Buğdaygillerden, sulak, nemli yerlerde yetişen, boğumlu, sert gövdesi olan bitkiler (Phragmites australis). 3. Sıvı içecekleri bardak veya şişeden kolayca içmek için kullanılan ince, plastik boru, pipet. 4. Kaba. Erkeklik organı.

AZ **Kanal** is. [Lat.] kanal. 1. Deniz, ırmak ve göller arasında gemilerin gidip gelmesi, sulama ve hidroelektrik enerji üretmek için yapılan su yatağı. 2. tekn. Herhangi bir şeyin içinde olan boru şeklinde boşluk. 3. anat. Organizmada çeşitli şeylerin geçtiği boru. 4. mec. Bir yere girme, gitme imkanı; TS **Kanal** a. [Fr.] canal. 1. Bazı bölgeleri sulamak, kurutmak amacıyla veya gemilerin işlemesine elverişli, insan eliyle açılmış su yolu. 2. Telefon, telgraf, radyo, televizyon vb. araçlarla iletişimi sağlayan yol, hat. 3. Tahtanın liflerine dik yönde açılan kırlangıç kuyruğu biçimli girinti. 4. anat. İçinden damar, sinir veya bir sıvı geçen yol. 5. coğ. İki kıyı arasındaki dar ve derin deniz.

AZ **Kanalcık** is. kanalcık. Küçük kanal, dar kanal; TS **Kanalcık** a. 1. Küçük kanal. 2. Bir organizmadaki küçük kanal.

AZ **Kanon** is. ed. kanun. 1. Bir eserde görülen kurallar dizisi. 2. Melodilerin belirli aralıklarla tekrar edildiği çok sesli bir musiki türü. 3. Konsül kararı, ahkâm, akide; TS **Kanon** a. [Fr.] canon müz. Eşit aralıklarla ilerleyen ancak birlikte değil, art arda duyulan iki veya daha çok sesin birbirini sürekli taklit etmesiyle oluşan bütün.

AZ **Kantata** is. [İt.] kantata. 1. Müzik eşliğinde koro ve solo ifa edilen büyük musiki eseri. 2. Güzel koro eseri. 3. Herhangi güzel bir olay sebebiyle yazılmış kadim lirik şiir. 4. Din ve kahramanlık konulu kilise müziği; TS **Kantat** a. [Fr.] cantate

Kahramanlık ve din konularında yazılıp bestelenen şiir veya bu şiirin orkestra eşliğindeki tek veya çok sesli bestesi.

AZ **Kanton** is. [Fr.] kanton. 1. İsviçre'deki eyaletlerden her biri, 2. Fransa ve Belçika'da küçük eyaletler; TS **Kanton** a. [Fr.] canton İsviçre Konfederasyonu'nu oluşturan devletlerden her biri.

AZ **Kap** is. pelerin. Genelde tilki derisinden yapılmış kısa pelerin; TS **Kap** a. [Fr.] cape 1. Gövdeyi omuzların üstünden çepeçevre saracak biçimde yapılan bir tür üst giysisi. 2. Kadınların giydiği kolsuz üstlük.

AZ **Kapital** is. [Lat.] sermaye. 1. ekon. Üretim vasıtaları, kapital. 2. Sermaye, servet, mal mülk, emlak. 3. kon. Çok miktarda para. 4. mec. Genelde en değerli, en kıymetli, en önemli şey; TS **Kapital** a. [Fr.] capital tic. Sermaye.

AZ **Kapitalist** is. [Fr.] kapitalist. 1. Kapitalizm toplumunda zengin, servet sahibi kimse. 2. Kapitalizme has olan. 3. kl. Çok zengin, sermayedar; TS **Kapitalist** a. [Fr.] capitaliste. tic. Anamalcı.

AZ **Kaput** is. [Fr.] entari; kaput. 1. kl. Kalın kumaştan yapılan ve evde giyilen kadın elbisesi. 2. Motorlu taşıtlarda motoru örten metal kapak. 3. Kılıf, kapak, muhafaza; TS **Kaput** a. [Fr.] capote 1. ask. Asker paltosu. 2. Otomobil, kamyon vb. motorlu taşıtlarda motoru örten açılır kapanır biçimdeki kapak. 3. Prezervatif.

AZ **Kapriçço** is. [İt.] müz. kapriçyo. 1. Çalgı veya ses için bestelenmiş serbest biçimde parça. 2. Öğretici değer taşıyan, çalınması güç etüd; TS **Kapriçço** a. (kapri'çyo) [İt.] capriccio. müz. Çalgı veya ses için bestelenmiş, serbest biçimde parça.

AZ **Kapsul** is. [Fr.] as. kapsül. 1. Jelatin, kâğıt vb. ile hazırlanan ilaç muhafazası. 2. İnsan ve hayvan organizmasında organları birbirine bağlayan ince zar; TS **Kapsül** a. [Fr.] capsule. 1. Ateşli silahlarda horozun veya iğnenin çarpmasıyla ateş alan, bir tür özel barutla dolu, küçük, yuvarlak metal parça. 2. tıp Bazı ilaçların, kolay yutulmak üzere içine konulduğu, ilacın yapısını etkilemeyen jelatinden kap. 3. Laboratuvarlarda kullanılan yarım küre biçimindeki kap. 4. Raflı mobilyalarda rafları taşımak için yan tablalara açılan deliklere çakılan ortası delik ve silindir biçimli metal veya plastik araç. 5. Oturma mobilyalarının, masa, sehpa vb. eşyaların ayaklarının altına çakılan, genellikle üç tırnaklı veya ortadan çivili, tepesi bombeli, kalın sacdan pres yapılarak elde edilen araç. 6. bit. b. Bazı bitkilerde tohumları içinde

taşıyan kuru kabuk. 7. hay. b. Bir organı veya yapıyı çevreleyen kese biçiminde zar. 8. Oyuncak tabancalarda kullanılan, şerit biçiminde iki kâğıt tabaka arasına konmuş patlayıcı madde. 9. Şişe kapağı.

AZ **Kar** is. [Far.] iş; etki; kâr. 1. İş, meşgale, hareket, davranış. 2. Etki, tesir. 3. Kazanç, gelir, fayda; TS **Kâr** a. (kâr:rı) [Far.] kâr. 1. Alışveriş işlerinin sağladığı para kazancı. 2. İş. 3. mec. Yarar, fayda. 4. ekon. Üretim faktörlerinden biri olan girişimcinin üretimden aldığı pay. 5. tic. Maliyet fiyatıyla satış fiyatı arasındaki fark.

AZ **Karikatur** is. [İt.] karikatür. 1. Bir şahıs, eşya veya olayın bazı yönlerinin abartılarak gülünçleştirilmiş tasvirî, mizahî resim. Bu şekilde olan eser. 2. Bir şeyin gülünç olan benzeri; TS **Karikatür** a. [Fr.] caricature. 1. İnsan ve toplumla ilgili her tür olayı konu alarak abartılı bir biçimde veren, düşündürücü ve güldürücü resim. 2. mec. Beceriksizce yapılmış şey, taslak

AZ **Karkas** is. [İt.] karkas. Bina iskeleti; TS **Karkas** a. [Fr.] carcasse. 1. mim. Demirli betonla yapılmış yapı. 2. Kemikli sığır eti.

AZ **Karnaval** is. [İt.] karnaval. Hristiyanların büyük perhizden önce bir hafta süreyle tuhaf kılıklara girerek yaptıkları eğlence; TS **Karnaval** a. [Fr.] carnaval. 1. Hristiyanların belli dönemlerde renkli, komik ve şaşırtıcı kılıklara girerek yaptıkları şenlik ve eğlence dönemi. 2. Bu dönemde yapılan eğlence. 3. Şenlik.

AZ **Karsızlıq** is. yararsızlık; kârsızlık. 1. Gereksizlik, değersizlik, hayırsızlık. 2. Kârlı olmama, kâr getirmeme; TS **Karsızlık** a. Karsız olma durumu.

AZ **Karton** is. [Yun.] karton. 1. kırıntılarından yapılan sert ve kalınca kâğıt. 2. Kartondan yapılmış şey; TS **Karton** a. [Fr.] carton. 1. Kâğıt hamuruyla yapılan, ayrıca içinde bir veya birkaç lif tabakası bulunan kalın ve sert kâğıt. 2. On paket sigarayı bir araya getiren ambalaj. 3. Tombala oyununda çekilen numaraların işaretlendiği kart. 4. Kamu kurum veya kuruluşlarında imzaya sunulan evrakın yerleştirildiği ciltli büyük defter. 5. sin. ve TV Seri hâlinde canlandırılan, karakterleri hayvan olan çizgi film.

AZ **Kartonçu** is. kartoncu. Karton veya kartondan küçük şeyler yapan işçi; TS **Kartoncu** a. 1. Karton işi. 2. Karton eşya yapan veya satan kimse.

AZ **Karvan** is. [Far.] kervan. 1. Uzak yerlere yolcu ve ticari eşya taşıyan kabile, deve katır, eşek vb. yük hayvanı katarı; hareket eden yüklü hayvan katarı. 2. mec. Toplu

hâlde birbirini ardınca hareket eden şeyler. 3. mec. kl. Gelip geçen şey; TS **Kervan** a. [Far.] kârbân esk. 1. Uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası taşıyan yük hayvani katarı.

AZ **Karvansara** is. [Far.] kervansaray. 1. Büyük yollar üzerinde kervanların konaklaması için yapılan büyük, korunaklı han. 2. mec. şak. Misafiri, gelip gideni çok olan yer. 3. mec. Büyük geniş yer anlamında. 4. mec. kon. Yoksul, fakir, içinde hiçbir şeyi olmayan ev için kullanılır; TS **Kervansaray** a. [Far.] kârbân + serây esk. Ana yollarda kervanların konaklaması için yapılan büyük han.

AZ **Kaset** is. [Fr.] şasi. 1. Fotoğraf şasisi, fotoğrafçılıkta içine duyarlı bir cam veya kâğıt konulan, yassı, ışık geçirmez sürmeli kutu. 2. İçinde manyetik bant olan kutu. 3. Üzerine resim muşambası gerilen tahta çerçeve; TS **Kaset** a. [Fr.] cassette. İçinde, görüntü ve seslerin kaydedildiği, gerektiğinde yeniden kullanılmasını sağlayan bir manyetik şeridin bulunduğu küçük kutu.

AZ **Katafalk** is. [İt.] katafalk. 1. Cenaze arabası. 2. Ölü tabutu konulan kaide; TS **Katafalk** a. [Fr.] catafalque Önünden geçilerek kendisine saygı gösterilmek istenen ölünün tabutunun konulması için yapılmış yüksek yer.

AZ **Kataloq** is. [Yun.] katalog. Belli bir sıraya göre düzenlenmiş liste; TS **Katalog** a. [Fr.] catalogue. 1. Kitaplıktaki kitapları veya belli bir daldaki gereçleri, nitelikleri bakımından tanıtmak, arandıklarında bulunmalarını sağlamak amacıyla, yer numaraları belirtilerek hazırlanmış kitap, defter veya fişten oluşan bütün, fihrist. 2. Kitabevi, yayınevi, kurum vb. kuruluşların yayınlarını, ürettikleri malları, eşyaları tanıtan, gösteren liste veya kitap, fihrist.

AZ **Katib** is. [Ar.] sekreter. 1. Bir idarede, kuruluştaki, teşkilatta veya bir şahsın yanında çalışan kimse. 2. Bir toplantının, oturumun vb. protokolünü yazan kimse. 3. Herhangi bir teşkilatın (genelde partinin) seçilen başkanı, idarecisi. 4. Herhangi bir idarenin idarecisi. 5. kl. Güzel kalemi olan kimse; TS **Kâtîp** a. (kâ:tip) [Ar.] kâtib. Yazman.

AZ **Kauçuk** is. [Ekv.] kauçuk. 1. Amerika, Asya ve Afrika'nın çeşitli ağaçlarından, özellikle lastik ağacından elde edilen, kükürt karıştırılarak işlenen ve dayanıklı hâle getirilen, sentetik olarak da imal edilen elastiki madde. 2. Kauçuktan yapılmış; TS **Kauçuk** a. [Fr.] caoutchouc. 1. bit. b. Gövdesi odunsu, öz suyu yapışkan, süt kıvamında, yaprakları oval biçimli, parlak ve kalın, sıcak ülke bitkisi, lastik ağacı,

kauçuk (Ficuselastica). 2. Amerika, Asya ve Afrika'nın çeşitli ağaçlarından, özellikle lastik ağacından veya bazı petrol artıklarının birleşiminden elde edilen, dayanıklı ve esnek madde.

AZ **Keçə** is. keçe. 1. Islatılarak dövülmek suretiyle yün veya kıldan elde edilen kalın ve kaba materyal. 2. mec. Taranmamış, birbirine geçmiş, birbirine yapışmış (saç); TS **Keçe** a. 1. Yapağı veya keçi kılının dokunmadan yalnızca dövülmesiyle elde edilen kaba kumaş. 2. sf Bu kumaştan yapılan. 3. Yere serilen halı, kilim vb. yünlü döşemelik.

AZ **Keşik** is. nöbet; koruma. 1. Askerî karakol ve nokta hizmeti. 2. Himâye, müdafaa, muhafaza; TS **Keşik** a. [Moğ.] hlk. Sıra, nöbet.

AZ **Keyfiyət** is. [Ar.] nitelik. 1. Bir şeyi veya bir şahsı başkasından ayıran özellik, durum. 2. Bir şeyin yararlık, liyakat derecesi. 3. Felsefede bir eşyayı, olayı veya süreci belirten özellik; TS **Keyfiyet** a. [Ar.] keyfiyyet esk. 1. Nitelik. 2. Durum.

AZ **Kədərliklik** is. kədərliklik, efkârlılık. 1. Kederli kimsenin hâli ve durumu; gamlılık. 2. Elemlilik, mağmumluk, tasalılık, mahzunluk, düşüncelilik. 3. Üzüntülülük, tadı tuzu olmama durumu; TS **Kederlilik** a. Kederli olma durumu.

AZ **Kəfən** is. [Ar.] kefen. 1. Ölünün sarılarak gömüldüğü beyaz bez. 2. Eskiden dindar kimselerin dinî merasimlerde giydiği kefene benzer beyaz ve uzun elbise. 3. mec. Ölüm işareti olarak kullanılır. 4. mec. Beyaz örtü; TS **Kefen** a. [Ar.] kefen Ölünün gömülmeden önce sarıldığı beyaz bez, kefen bezi, yakasız gömlek, yakasız mintan.

AZ **Kəklik** is. Çil keklik. Tavuksular galliformes takımının, sülüngiller phasianidae ailesindendir; TS **Keklik** a. 1. hay. b. Sülüngillerden, güvercin büyüklüğünde, eti için avlanan, tüyü boz, ayakları ve gagası kırmızı renkte bir kuş (Perdrix). 2. mec. Alımlı, güzel kadın, keklik gibi güzel, alımlı, hareketli.

AZ **Kəlam** is. [Ar.] kelam. Söz, lafız; hikmetli söz, konuşma sohbet; TS **Kelam** a. (kela:mı) [Ar.] kelām esk. 1. Söz. 2. Söyleyiş biçimi, söyleme. 3. din b. Başta Tanrı'nın varlığı, birliği

AZ **Kələ** is. manda. 1. Yavru elde etmek için beslenen erkek manda. 2. mec. Dost, sevgili (erkek); TS **Kele** a. hlk. Boğa, tosun

AZ **Kələbək** is. kelebek; TS **Kelebek** a. 1. hay. b. Pul kanatlılardan, vücudu, kanatları ince pullarla ve türlü renklerle örtülü, dört kanatlı, çok sayıda türleri olan böceklere verilen genel ad. 3. hay. b. Geviş getiren hayvanların karaciğerlerinde yerleşip en çok öd yollarını tıkayan bir cins asalak hayvan. 4. Bu hayvanın neden olduğu hastalık. 5. tek. Vida, somun vb. nesnelerde kolayca çevrilmeye yarayan bölüm

AZ **Kəllə** is. [Far.] kelle; kafa. 1. Kafa baş.Kafanın ortası, tepe kısmı. 2. Eti çürüyüp dökülmüş kafa tası. 3. (pişirilmiş) Kelle, kafa. 4. Bir şeyin en üst, yukarı kısmı. 5. mec. kon. Akıl, şuur, idrak. 6. Koni veya yuvarlak biçimde üretilen şey. 7. Başta olan, kenar uç. 8. mec. kon. Kaba, kimseye boyun eğmeyen biri için kullanılır. 9. Tepe, üst; TS **Kelle** a. [Far.] kelle. 1. Koyun, kuzu ve keçinin pişirilmiş başı. 2. Ekinlerde başak. 3. Külçe biçimindeki şeker. 4. tkz. Baş, kafa.

AZ **Kəlmə** is. [Ar.] kelime. 1. Söz, bir varlığı, kavramı, fiili ifade eden ses veya ses topluluğu, lafız, kelam, lügat. İfade, ibare. 2. Kəlmə veya kəlməyi şəhadət din b. İslamiyetin esas işareti olan kelime-i şهادet (eşhedü enlailahe illallah ve eşhedü enne muhammeden Resulul-lah) ifadesi; TS **Kelime** a. [Ar.] kelime. Anlamalı ses veya ses birliği, söz, sözcük.

AZ **Kəman** is. [Far.] keman. 1 . Yaylı müzik aleti. 2. Yay; TS **Keman** a. [Far.] kemān. 1. müz. Dört teli olan, çenenin altına dayayarak çalınan yaylı saz. 2. esk. Yay, keman gibi ince, düzgün (kaş).

AZ **Kəmanə** is. [Far.] kemane. 1. Keman, kemençe gibi yaylı çalgı aletlerinin yayı. 2. Burgu; TS **Kemane** a. (kema:ne) [Far.] kemane 1. müz. Keman ve kemençe yayı. 2. müz. Bir tür halk çalgısı. 3. Delgi veya küçük torna çevirmek için kullanılan ok yayı biçimindeki araç. 4. den. Ağaç gemilerde talimarın üst ucundaki kıvrım.

AZ **Kəmankeş** is. [Far.] okçu; kemancı. 1. Ok atan (kimse). 2. Keman veya kemane çalan çalgıcı; TS **Kemankeş** a. [Far.] kemankeş esk. Okçu.

AZ **Kəmənd** is. [Far.] kement. 1. Eskiden savaşlarda düşmanı yakalamak için uzaktan fırlatılan ve ucu ilmekli uzun ip. 2. Avda hayvanı veya henüz alıştırılmamış atı yakalamak için kullanılan ucu ilmekli uzun ip. 3. İlmek, bağ, düğüm 4. ki. Şairane ifadelerde güzelin saçları; TS **Kement** a. [Far.] kemend. 1. Hayvanları yakalamak için kullanılan, ucu ilmikli, kaygan uzun ip. 2. esk. İdam için kullanılan yağlı kayış.

AZ **Kəməndləmə** is. kementleme. 1. Kementle yakalama. 2. mec. Kendine bağlama, esir etme; TS **Kementleme** a. Kementlemek işi.

AZ **Kəmə** is. [Far.] kemer. 1. Bele bir defa sarılan, toka ile tutturulan sertçe, fazla enli olmayan kuşak. Elbise, palto vb. bele bir defa sarılan kuşak. Eskiden elbisenin üzerinden bele bağlanan altın, gümüş vb. ile süslü kuşak. 2. Genelde bir şeyin beline bağlanan, sarılan, ip kuşak, çember vb; TS **Kemer** a. [Far.] kemer 1. Bele dolayarak toka ile tutturulan, kumaş, deri veya metalden yapılan bel bağı. 2. Etek, pantolon vb. giysilerin bele gelen bölümü. 3. Emniyet kemeri. 5. anat. Kemiklerden oluşmuş tümsekli tavan. 6. jeol. Katmanlı kayalarda bir kıvrımın kabarık tepe yeri, tekne karşıtı. 7. mim. İki sütun veya ayağı birbirine üstten yarım çember, basık eğri, yonca yaprağı vb. biçimlerde bağlayan ve üzerine gelen duvar ağırlıklarını, iki yanındaki ayaklara bindiren tonoz bağlantı. 8. esk. Özellikle yolculukta kullanılan, üzerinde altın, para yerleştirmeye yarar gözleri olan meşin kuşak.

AZ **Kənar** is. [Far.] kenar. 1. Bir şeyin etrafını, çevresini, sınırını teşkil eden kısım veya çizgi, kıyı sınır, çevre, muhit, yan. 2. Yabancı, özge, başka. 3. Başka yer; dış. 4. Etraf, yan. 5. is. Merkezden uzak, kenar. 7. is. Korkuluk; TS **Kenar** a. [Far.] kenar . 1. Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını, kıyı, yaka. 2. Bir şeyi çevreleyen çizgi. 3. Pervaz, çizgi, antika, baskı vb. çevre süsleri. 4. Merkezden uzak olan, kuytu, ıssız, sapa, تنها yer. 5. Yan. 6. mat. Bir biçimi sınırlayan çizgilerden her biri.

AZ **Kənarlıq** is. mim. söve pervazı. Çerçeve pervazı, kapı ve pencerenin yerleştiği kasa pervazı; TS **Kenarlık** a. 1. Kenar bölümünü oluşturan şey. 2. Kaldırımla yolun birleştiği çizgi boyunc dizilen taş.

AZ **Kənarsızlıq** is. kenarsızlık; sonsuzluk. 1. Kenarı olmama durumu, çerçevesizlik, çevre süsü olmama hâli. 2. Sonsuzluk, nihayetsizlik, ucu bucağı olmama hâli; ebediyet, ezeliyet; payansızlık, had hudut bilmeme. 3. mat. Namütenahilik; TS **Kenarsızlık** a. Kenarsız olma durumu.

AZ **Kəpçə** is. kepçe. Saplı bir daire ve ağdan ibaret balıkçı aleti; TS **Kepçe** a. [Far.] keşçe 1. Sulu yiyecekleri karıştırmaya ve dağıtmaya yarayan, uzun saplı; yuvarlak ve derince kaşık. 3. Erimiş madeni kalıba dökmek için kullanılan büyük kaşık. 4. Saplı bir çembere geçirilmiş olan, balık veya kelebek tutmada kullanılan ağ. 5. Tahıl, kömür, kum vb.nin yüklenip boşaltılmasında kullanılan, tek veya iki çeneden

oluşmuş motorlu araç. 7. den. Gemilerde, ortasında dümenevi bulunan yuvarlak kış çıkıntısı. 8. sp Güreşte hasmın arkasından bacakları arasına el sokma oyunu.

AZ **Kəpək** is. kepek. 1. Öğütülmüş hububatın elenmesiyle elek üstünde kalan kabuk kırıntıları. 2. Ağaç, tahta vb. hızarla vb. kesildiği zaman dökülen kırıntılar. 3. Başta ve hayvan tüylerinin dibinde meydana gelerek pul pul dökülen deri parçacıkları. 4. Çabuk dağılan, kırılan, ufalanan; TS **Kepek** a. 1. Un elendikten sonra, elek üstünde kalan kabuk kırıntıları. 2. Başın derisinde oluşan küçük, beyaz pulcuklar. 3. tıp Bazı deri hastalıklarında deriden dökülen parçacıklar.

AZ **Kəpir** is. kepir. 1. Halk dilinde çorak, verimsiz toprak. 2. Bir tür yumuşak taş; TS **Keper** a. hlk. Çorak, çamurlu, verimsiz toprak.

AZ **Kəramət** is. [Ar.] keramet. 1. Alicenaplık, gönül yüceliği, asillik, asalet, necabet, neciplik, mertlik. 2. El açıklığı; feyz, feyizli oluş; merhamet, lütfkârlık. 3. kl. Müslümanların inancına göre evliyaların Allah tarafından sadır olan şeyleri ortaya koyması, fevkalade hâl göstermesi, mucize, tansık; TS **Keramet** a. (kera:met) [Ar.] keramet. 1. Ermiş kimselerin gösterdiklerine inanılan, doğaüstü, şaşkınlık uyandırıcı davranış veya durum. 2. Olağanüstü durum.

AZ **Kərəm** is. [Ar.] kl. kerem. 1. Asalet, asillik, soyluluk. 2. Merhamet, acıma. 3. Lütuf, ihsan, cömertlik, el açıklığı, bağış, bahşiş; TS **Kerem** a. [Ar.] kerem esk. 1. Soyluluk, ululuk, büyüklük, asalet. 2. Bağış olarak verme, iyilik, cömertlik, eli açıklık, lütuf.

AZ **Kərki** is. keser. 1. Aşağı doğru çevrik geniş ağızlı, uzun saplı yontma aleti. 2. Tarlalarda yabancı otları temizlemek için kullanılan ağaç saplı alet, çapa; TS **Kerki** a. hlk. Keser.

AZ **Kəsafət** is. [Ar.] kesafet. 1. Kirlilik, temiz olmama hâli. 2. Katılık, yoğunluk, sıklık, koyuluk; TS **Kesafet** a. (kesa:fet) [Ar.] kesāfet esk. 1. Çokluk, sıklık. 2. Yoğunluk. 3. Saydam olmama durumu, bulanıklık.

AZ **Kəsdirmə** is. kestirme; kese. 1. Kestirmek fiili. 2. Kese yol, kısa yol; TS **Kestirme** a. 1. Kestirmek işi. 2. Oturduğu yerde hafif ve kısa süreli uyuma. 3. Tahmin. 7. hlk Kaynatılıp limon sıkılarak koyulaştırılmış şeker şerbeti.

AZ **Kəsək** is. kesek; TS **Kesek** a. 1. Bel, çapa veya sabanın topraktan kaldırdığı iri parça. 2. Tezek. 3. Çimen yapmak için üzerindeki otuyla birlikte çıkarılmış çayır parçası.

AZ **Kəsər** is. kesici; keskinlik; etki. 1. Herhangi bir kesici alet. Ateşsiz silah, kesici silah. 2. Keskinlik, kesme yeteneği. 3. mec. Etki gücü, etkileme, güç, kuvvet; TS **Keser** a. Tahta, ağaç yontmaya ve çivi çakmaya yarayan, kısa saplı, bir yanı keskin ağızlı çelik araç.

AZ **Kəsik** sf. kesik. 7. is. Boru vb. şeylerin kesilmiş yeri. 8. is. tar. Çarlık Rusya döneminde 1861 yılında ortadan kaldırılan tahkimcilik kanunundan sonra köylülere verilen küçük toprak parçası; TS **Kesik** sf. 4. a. Çiğ süttten yapılan yağsız peynir, çökelek, ekşimik. 5. a. Gazete, dergi vb.nden kesilmiş yazı, kupür. 6. a. Kesilmiş olan yer. 11. a. hlk. Tarla, bağ ve bahçe çevresine açılan hendek

AZ **Kəsiklik** is. kesiklik. Kesik şeyin hâli, yara izi; TS **Kesiklik** a. 1. Kesik olma durumu. 2. Ansızın duyulan hâlsizlik, kırıklık, yorgunluk.

AZ **Kəsım** is. kesim. 1. Keskme işi; kesme, kesiliş. 2. Biçim, tarz, şekil. 3. Kararlaştırılmış, tayin edilmiş, belirlenmiş miktar; TS **Kesim** a. 1. Kesme işi. 2. Bölüm, parça, kısım, sektör. 3. Bölge. 4. Kesme zamanı. 5. İşaretlenmiş belli yer. 6. Terzinin belli bir ölçü ve örneğe göre kumaşa biçim verme işi, fason. 7. tar. Hazineye ait herhangi bir gelirin belli bir bedel karşılığı keseneğe verilmesi, mukataa. 8. hlk. Boy bos, endam. 9. hlk. Pazarlık, anlaşma.

AZ **Kəsinti** is. ekon. kesinti. 1. Kırpıntı, kesinti, kesilen parça, parça. 2. Kesik parça; TS **Kesinti** a. 1. Kesilen parça, kırpıntı. 2. Bir işin bir süre için durması, inkıta. 3. ekon. Ödenen bir paradan herhangi bir sebeple kesilen bölüm.

AZ **Kəski** is. tekn. keski. 1. Kesici ağızlı olan, kesmeğe yarayan alet. 2. Dal vb. kesmede kullanılan küçük balta. 3. Saç, demir vb. kesmede kullanılan kesici alet; TS **Keski** a. 1. Ağaç, taş, metal vb.ni yontmaya yarayan, bir ucu keskin çelik araç. 2. Demir ve Sac kesmek için üzerine çekiçle vurularak yürütülen keskin araç, tırnak. 3. Pulluk Gövdesi önüne takılan ve toprağı kesip ayran, bıçak veya disk biçiminde çelikten yapılmış pulluk.

AZ **Kəskinlik** is. keskinlik; etkililik; sertlik; gerginlik. 1. Kesici bir şeyin hâli. 2. Etkili, şiddetli bir şeyin hâli. 3. Sert olan bir şeyin durumu. 4. Gergin olan şeyin durumu, huzursuzluk; TS **Keskinlik** a. Keskin olma durumu.

AZ **Kəsmə** is. kesme; kesik. 1 . Kəsmək fiili. 2. Kesik durumda olan, kesilmiş; TS **Kesme** a. 1. Kəsmək işi. 2. Teneke, sac vb.ni kəsmək için kullanılan makas. 5. db. Kesme işareti. 6. ed. Nazımda veya nesirde, bir cümleyi sonu anlaşılabak biçimde yarım bırakma sanatı, kat. 7. Kıyılarımızda yaygın olarak bulunan, yuvarlak tepeli, 5 metre kadar boylu, her dem yeşil, yaprakları küçük ve kenarları testere dişli, çiçekleri yeşilimsi beyaz renkli olan bir süs ağacı, akçakesme (Phillyrea latifolia). 8. mat. Çizgisel iki doğru parçası ve bir eğri yayı ile sınırlanan düzlem yüzeyi. 9. sin. ve TV İki çekimin birbirine doğrudan doğruya bağlanmasından, iki ayrı çekimin birbirini izlemesinden doğan durum. 10. esk Lokum.

AZ **Kəsmik** is. kesmik. Sütü ekşiterek içindeki suyu çıkarmak suretiyle yapılan yiyecek; TS **Kesmik** a. hlk. 1. Kesilmiş sütün koyu bölümü. 2. Başakla karışık iri saman. 3. Taş gibi olmuş toprak parçası.

AZ **Kəstanə** is. [Yun.] kestane. Kestane renginde, koyu kahverengi; TS **Kestane** (kesta:ne) [Rum.] 1. bit. b. Kayıngillerden, ılıman iklimlerde yetişen, 25-30 metre kadar boylanabilen, kerestesi doğramacılıkta kullanılan bir orman ağacı (Castanea sativa). 2. bit. b. Bu ağacın yenebilen kabuklu meyvesi. 3. Kestane rengi.

AZ **Keşf** is. [Ar.] keşif. 1. Önceden bilinmeyen bir şeyi bulup ortaya çıkarma, açma. İnceleme ve araştırmalar neticesinde bulunmuş, ortaya çıkarılmış şey. 2. Gizli bir şeyi bulma. 3. Bir sırrı öğrenme. 4. Bir şeyin olacağını önceden anlama. 5. Tanrı tarafından ilham olunma. 6. Yoklama, giderek araştırıp öğrenme. 7. as. Düşmanın durumunu anlamak üzere keşif kolu yollayarak durumu öğrenme; TS **Keşif** a. [Ar.] keşfi. 1. Ortaya çıkarma, meydana çıkarma. 2. Var olduğu bilinmeyen bir şeyin ortaya çıkarılması: Amerika'nın keşfi. 3. Gizli olan bir şey hakkında geniş bilgi edinme. 4. mec. Bir şeyin olacağını önceden anlama, sezme, tahmin. 5. huk. Bir olay veya durumun olur nedenlerini anlayabilmek için yerinde inceleme yapma.

AZ **Kəşkül** is. [Far.] kl. keşkül. Eskiden dervişlerin ve dilencilerin kullandıkları Hindistan cevizi kabuğu veya abanoz ağacından yapılmış kap; TS **Keşkül** a. [Far.] keşkül esk 1. Gezici bazı dervişlerin ve dilencilerin ellerinde tuttıkları, Hindistan cevizi kabuğundan, metalden veya abanozdan yapılmış dilenci çanağı. 2. Üstüne, dövülmüş fıstık ve Hindistan cevizi dökülen bir tür süt tatlısı, keşkülükara.

AZ **Kətə** is. kete; börek. 1. Yeşillik veya etle pişirilen bir çeşit börek. 2. Hamuruna süt, şeker, yumurta ve yağ karıştırılarak pişirilen yuvarlak çörek; TS **Kete** a. hlk. Yağlı, mayalı veya mayasız hamurdan yapılan çörek.

AZ **Kibrit** is. [Ar.] kibrit. Ucunda fosfor bulunan ve bir yere sürtüldüğünde parlayıp yanan çöp; TS **Kibrit** a. [Ar.] kibrit 1. Bir ucu sürtünme sonucu yanabilecek birleşimde olan küçük tahta veya karton parçası. 2. İçinde bu parçaları bulunduran küçük kutu. 3. esk. Kükürt.

AZ **Kiçiklik** is. küçüklük. 1. Hacim, ölçü ve miktar olarak ufaklık, azlık. 2. Azlık, sayıca az olma hâli. 3. Küçük yaş, çocuk yaşı, çocukluk; çocukça davranış, çocukça hareket. 4. mec. Önemsizlik değersizlik, ehemmiyetsizlik; küçüklük, ufaklık; TS **Küçüklük** a. 1. Küçük olma durumu. 2. mec. İnsana yakışmayacak, insanın değerini azaltacak davranış

AZ **Kiçiltmə** is. küçültme. 1. Hakaret etme, aşağılama. 2. dbl. Küçültme sıfatı; TS **Küçültme** a. 1. Küçültmek işi, tasgir. 2. db. Bir şeyin küçüğünü gösteren söz biçimi.

AZ **Kilid** is. [Far.] kilit. 1. Kapı, dolap, sandık, çanta vb. şeyleri kapamaya ve kapalı olduğu zaman anahtarla açmaya yarayan alet. 2. Kapıyı kapamak için arkasına geçirilen uzun demir veya ağaç parçası; TS **Kilit** a. [Far.] kelid. kilid 1. Anahtar, düğme gibi takılıp çıkarılabilen bir parça yardımıyla çalışan kapatma aleti. 2. den. Bir yanı değirmi, öbür yanına demir çubuk geçirilmiş olan yarım halka. 3. hlk. Atların alnından alt çenesine uzanan beyazlık.

AZ **Kilo** is. [Yun.] kilo. Kilogram, 1000 gramlık ağırlık; TS **Kilo** a. (ki'lo) [Fr.] kilo. mat. 1. Kilogram. 2. sp. Halter sporunda barın iki ucuna yerleştirilen ve ağırlığı oluşturan parça.

AZ **Kimlik** is. kimlik. 1. Hüviyet, kimlik. 2. Benlik, şahsiyet, sosyal bir varlık olarak insana özgü belirti, nitelik ve özelliklerle birinin belirli bir kimse olmasını sağlayan şartların bütünü; TS **Kimlik** a. 1. Toplumsal bir varlık olarak insanın nasıl bir kimse olduğunu gösteren belirti, nitelik ve özelliklerin bütünü. 2. Kişinin kim olduğunu tanıtan belge, kimlik belgesi, tanıtma kartı, hüviyet. 3. Herhangi bir nesneyi belirlemeye yarayan özelliklerin bütünü.

AZ **Kimya** is. [Yun.] kimya. 1. Maddelerin içyapılarını, diğer cisimlere içyapı olarak etkilerini ve başka cisimlere dönüşümlerini inceleyen ilim. 2. Bir şeyin nitelik olarak birleşimi; TS **Kimya** a. (kimya:) [Ar.] kīmyā 1. Maddelerin temel yapılarını,

birleşimlerini, dönüşümlerini, çözümleme, birleşim ve üretim yöntemlerini inceleyen bilim. 2. mec. Üstün özellikler taşıyan çok değerli şey. 3. mec. Uyum.

AZ **Kimyaçı** is. kimyacı. 1. Kimya uzmanı, kimyager. 2. Kimya sanayisinde çalışan işçi; TS **Kimyacı** a. 1. Kimya ile uğraşan kimse, kimyager. 2. Kimya öğretmeni.

AZ **Kimyager** is. [Ar.+Far.] kimyacı. 1. kl. Kimya uzmanı. 2. Eskiden her şeyi altına çevirecek sırrı ve sanatı bildiğini iddia eden falcı; TS **Kimyager** a. (kimya:ger) [Ar.+Far.] Ar. kīmyā ' + Far. ger Kimyacı.

AZ **Kimyagerlik** is. [Yun.] kimyacılık. 1. Kimya uzmanlığı. 2. Her şeyi altına çevireceğini iddia eden kimse ve durumu; TS **Kimyagerlik** a. Kimyacılık.

AZ **Kinaye** is. [Ar.] kinaye. 1. Üstü kapalı, imalı söz, dolaylı ifade, üstü kapalı dokunan söz, ifade. 2. ed. Bir şahıs veya bir şeyle ilgili olarak gerçek fikri, düşüncüyü sahte olarak yansıtan ifade, söz, ibare. 3. “ila” sözü ile kullanıldığında "maskara ile" anlamında; TS **Kinaye** a. (kinaiye) [Ar.] kinaye 1. Düşünüleni dolaylı olarak anlatan söz. 2. Üstü kapalı sitemli, dokunaklı söz. . 3. ed. Bir sözü gerçek anlamının dışında kullanma sanatı.

AZ **Kir** is. kir. Vücutta ve nesnelerin yüzeyinde meydana gelen pislik tabakası, pislik; TS **Kir** a. 1. Herhangi bir şeyin veya vücudun üzerinde oluşan, biriken pislik. 2. mec. Utanılacak durum, leke, şaibe.

AZ **Kirə** is. [Far.] kira. 1. Herhangi bir şeyin veya yerin, bir bedel karşılığı olarak, sahibi tarafından başka birine verilmesi, icar. 2. Kullanıma verilen şeyin veya yerin bedeli; TS **Kira** a. (kira:) [Ar.] kira. 1. Bir konutun, bir mülkün veya taşıt gibi herhangi bir şeyin belli bir bedel karşılığında, bir süre için sahibi tarafından başkasına verilmesi, icar. 2. Bu biçimde tutulan bir şey için karşılık olarak ödenen para. 3. Bu biçimde tutulan taşınmaz.

AZ **Kirəmit** is. [Yun.] kiremit. 1. Killi topraktan yapılan ve fırınlandıktan sonra çatıları örtmekte kullanılan inşaat malzemesi. 2. Kiremitle kaplı yer; TS **Kiremit** a. [Rum.] Çatıları örtmekte kullanılan, yan yana dizilerek suyu aşağıya geçirmeden dışarı akıtacak biçimde yapılmış, kızıl toprağın renginde, pişmiş balçık levha.

AZ **Kiriş** is. kiriş. 1. Sağlam ip. 2. Ok yayının ucuna bağlanan ip, ok atmaya yarayan kurutulmuş bağırsaktan yapılan tel. 3. müz. Hayvan bağırsaklarından yapılan keman vb. çalgı aleti teli. 4. Yağ konan kap; TS **Kiriş** a. 1. Bazı telli müzik araçlarında

kullanılan, hayvan bağırsaklarından yapılan tel. 2. Ok atılan yayın iki ucu arasındaki esnek bağ. 3. anat. Kasların uçlarında bulunan, kasları kemiklere ve başka organlara bağlayan beyazımsı kordon, tendon. 4. mat. Bir eğrinin iki noktasını birleştiren doğru parçası. 5. mim. Yapılarda dört köşe kalın keresteden, demirden veya betonarmeden yapılmış yatay destek parçası.

AZ **Kirvə** is. kirve. 1. Bir çocuğun sünneti esnasında onu kucağında tutan kimse. 2. Yakın birisine, bir şahsa seslenme şekli (eskiden Azerbaycan'da Ermenilere seslenme ifadesi); TS **Kirve** a. hlk Sünnet odan çocuğun bütün masraflarını üstlendikten sonra sünnet sırasında çocuğu kucağına alarak elini, kolunu tutan ve bütün hayatı boyunca çocuk üzerinde babasına yakın hak taşıyan kimse.

AZ **Kirvəlik** is. kirvelik. 1. Kirve olma. 2. Dostluk, yakınlık; TS **Kirvelik** a. Kirve olma durumu.

AZ **Kisvət** is. [Ar.] kl. giysi. 1. Elbise, üst giyecek, esbap. 2. Kılık, dış görünüş; TS **Kispet** a. [Ar.] kisvet. sp. Yağlı güreşte pehlivanların giydikleri, belden baldıra kadar uzanan, dar paçalı meşin pantolon.

AZ **Kista** is. [Fr.] tıp. kist. İçi kolon veya yağ gibi sıvı veya yarı sıvı bir madde ile dolu patolojik torba; TS **Kist** a. [Fr.] kyste. bit. b. 1. Sporlu bitkilerde, özellikle mantarlarda, su yosunlarında görülen, bir veya birkaç hücreden oluşmuş organ. 2. tıp İçi koloit, yağ vb. sıvı veya yarı sıvı bir madde ile dolu 20 mm'den küçük patolojik torba, kitle. 3. hay. b. Tek hücrelilerin veya çok hücreli küçük hayvanların uygun olmayan şartlarda veya çoğalma sırasında çevrelerine saldıkları kendilerini korumaya yarayan dayanıklı kapsül.

AZ **Kisvə** is. [Ar.] giysi. 1. Elbise, üst giyecek, esbap. 2. Kılık, dış görünüş; TS **Kisve** a. [Ar.] kisve 1. Kılık kıyafet. 2. Hacıların Kâbe'de giydikleri beyaz üstlük.

AZ **Kişi** is. erkek. 1. Yetişkin adam. 2. Er, yiğit. 3. Adam, şahıs, kimse. 4. mec. Mert, namuslu, sözünün eri. 5. Hürmet işareti olarak ihtiyar şahısların isimlerine ilave edilir; TS **Kişi** a. 1. Kadın veya erkeğe verilen genel ad, şahıs, zat, nefer. 2. db. Çekimli fiillerde ve zamirlerde konuşan, dinleyen, sözü edilen varlık, şahıs. 3. ed. Oyun, roman, hikâye vb.nde yer alan kimse. 4. hlk. Eş, koca. 5. esk. Erkek.

AZ **Kitab** is. [Ar.] kitap. 1. Üzerinde yazıları olan sayfaların bir araya getirilerek oluşturulan yayın çeşidi, toplam. El yazması şeklinde olan bu tür eser. Ayrıca basılmış veya yayınlanması için hazırlanmış büyük veya küçük hacimli eser. 2. Her

türlü yazı için ciltlenmiş sayfalar; TS **Kitap** a. [Ar.] kitab 1. Ciltli ve ciltsiz olarak bir araya getirilmiş, basılı veya yazılı kâğıt yaprakların bütünü. 2. Herhangi bir konuda yazılmış eser. 3. Kutsal kitap.

AZ **Kitapçı** is. kitapçı; kitapsever. 1. Kitap seven, kitaba düşkün. 2. Kitap satan kimse. 3. Kitap alış veriş ile uğraşan kimse; TS **Kitapçı** a. 1. Kitap satan kimse. 2. Kitap bastırıp satan kimse.

AZ **Klassik** is. [Lat.+Fr.] klasik. 1. Üstün, müstesna, mümtaz. 2. Edebiyatta ve sanatta klasizmin devam ettiricisi veya temsilcisi. 3. Eski Yunan, Latin dili ve edebiyatı konusunda uzman olan filolog. klassik gimnaziya Komünist İhtilali 'nden önce Rusya'da antik dillerin ve edebiyatların eğitiminin mecburi olduğu orta dereceli okul; TS **Klasik** a. [Fr.] classique 1. Üzerinden çok zaman geçtiği hâlde değerini yitirmeyen, türünde örnek olarak görülen eser. 2. XVII. yüzyıl Fransız dili, sanatı ve yazarları ile ilgili olan. 3. Alışılmış. 4. Sanatta kuralcı. 5. Kökleşik. 6. a. Eski Yunan, Roma ve XVII. yüzyıl Fransız sanatıyla ilgili sanatçı veya eser. 7. Eski Yunan ve Roma çağı dili ve sanatı ile ilgili olan.

AZ **Klon** is. [Yun.] sürgün; döl. 1. bit. b. Eşsyz üreme yoluyla bir tek bireyden meydana gelen bireylerin tümü. 2. hay. b. Hayvan organizmasından oluşan ve nesli devam ettiren, soyu devam ettiren birey; TS **Klon** a. [İng.] clone. biy. Kopya.

AZ **Kodifikasiya** is. [Lat.] dbl. huk. kodifikasyon. 1. Dilin örnek ölçülerinin tesbiti. 2. Aynı hukukî alanda yürürlükte olan kanun vb. hukuk kuralları, örf ve âdetler veya mahkeme içtihatlarının bir araya getirilmesi tedvin; TS **Kodifikasyon** a. [Fr.] codification huk. Düzenleme.

AZ **Kokarda** is. [Fr.] kokart. Şapka, ceket, gömlek gibi şeylere takılan çeşitli renk ve şekillerde, olan işaret kokart; TS **Kokart** a. [Fr.] cocarde 1. ask. Asker şapkalarına takılan ve rengi uluslara göre değişen işaret. 2. Belli bir topluluğa özgü olan işaret.

AZ **Kokteyl** is. [İng.] kokteyl. Çeşitli içkilerin karıştırılmasıyla elde edilen karma içki; TS **Kokteyl** a. (ko'kteyl) [İng.] cocktail. 1. Türlü içkiler karıştırılarak yapılan içki. 2. Yeri ve zamanı önceden belirlenen, ayaküstü sohbetlerin yapıldığı içkili toplantı. 3. Karışım.

AZ **Koloniya** is. [Lat.] sömürge. 1. Müstemleke, koloni. 2. Bir devletin topraklarında yabancıların veya bir ülkede başka yerlerden gelen kimselerin yaşadığı yer, mahalle, kasaba. Bu insanların başka ülkelerde meydana getirdikleri topluluk. 3. Herhangi bir

sebeple göç ettirilmiş insanların yaşadığı yer. 4. biy. Birbiri ile bitişik yaşayan organizmalar grubu; TS **Koloni** a. [Fr.] colonie. 1. Sömürge. 2. Göçmen topluluğu veya bu topluluğun yerleştiği yer. 3. Bir ülkede bulunan küçük yabancı itopluluğu. 4. hay. b. Birlik durumunda yaşayan aynı türden organizmaların oluşturduğu topluluk

AZ **Kom** is. kom; yığın. 1. Ağıl, koyun, keçi gibi hayvanların barındırıldığı yer. 2. Küme, deste, grup; TS **Kom** a. hlk. 1. Ağıl, davar ağılı. 2. Yayla evi, 3. Bir kimseye ait küçük yerleşim yeri, çiftlik.

AZ **Komisyon** is. [Lat.] komisyon. 1. Özel bir gayeyi veya vazifeyi yapmak için herhangi bir idare veya teşkilatın yanında çalışan organ ve bu organın heyeti. 2. Özel işleri yapmak için hükümet tarafından meydana getirilen devlet idaresi. 3. Özel mükâfat karşılığında yapılan iş; TS **Komisyon** a. [Fr.] commission 1. Alt kurul. 2. tic. Bir işte aracılık yapan kimseye bırakılan yüzde, simsariye.

AZ **Komisyonçu** is. komisyoncu. Ticari aracılık yapan kimse; TS **Komisyoncu** a. tic. 1. Bir iş karşılığında yüzde alan kimse, simsar. 2. Kabzımal.

AZ **Komite** is. [Fr.] komite. 1. Bir işe önderlik eden heyet. 2. Özel tedbirleri hayata geçirmek için hükümet tarafından oluşturulan devlet idaresi organı; TS **Komite** a. (komi'te) [Fr.] comité. Alt kurul.

AZ **Kompleks** is. [Lat.] karmaşık. Bir çok unsur ve parçadan meydana gelen, içinde çok ve farklı şeyleri tutan, kompleks; TS **Kompleks** sf. (ko'mpleks) [Fr.] complexe. 4. a. Karmaşıklık, karmaşa. 5. a. Aynı ekonomik etkinliği gerçekleştiren sanayinin tesisler bütünü, kuruluşlar bütünü. 6. a. ruh b. Karmaşa.

AZ **Komprador** is. [İsp.] komprador. 1. Eskiden Latin Amerika'da, hükümet tarafından yabancılarla her türlü ilişkisi yasaklanmış halk ile sömürge şirketleri arasındaki ticarete aracılık eden yerli halktan kimse. 2. Yabancılarla işbirliği yapan kimse, işbirlikçi. 3. ekon. sos. Bir kapitalistin ham madde ülkeleri veya kolonilere göndererek oradan müşteri veya birinci el madde sağlanması için görevlendirdiği kimse. 4. ekon. sos. Kapitalist ile ham madde ülkesi arasındaki aracı; TS **Komprador** a. (ko'mprador) [Fr.] comprador. 1. Aracı. 2. mec. Çok zengin kimse. 3. tar. Uzak Doğu ülkelerinde yabancı ortaklıklar hesabına iş sözleşmesi yapan yerli aracı.

AZ **Kompressor** is. [Lat.] sıkıştırıcı. Havayı, buharı, gazı sıkıştırmaya yarayan alet, basınçlı hava sağlayan araç, kompresör, hava çekici; TS **Kompresör** a. (ko'mpresör)

[Fr.] compresseur 1. fiz. Bir akışkanı veya gazı, gereken basınca göre sıkıştırmaya yarayan alet, sıkmaç. 2. Yol yapımında, dökülen çakılları, kumları bastırıp sıkıştırmak için kullanılan ağır silindirli araç. 3. Sert cisimleri kırmak ve delmek için kullanılan makine.

AZ **Konferans** is. [Fr.] konferans. 1. Dinleyicilere herhangi bir konu hakkında bilgi vermek gayesiyle yapılan konuşma, 2. Milletler arası problemleri inceleyen kimseler, özellikle de diplomatlar toplantısı. 3. Ortak inceleme ve araştırmalarını ilgilendiren meseleleri tartışan kimselerin yaptığı toplantı. 4. Devlet temsilcilerinin birleşimi, bu birleşimde temsilciler bir konuyu görüşür ve onu en sonda tarafların onayına sunarlar; TS **Konferans** a. [Fr.] conférence. 1. Topluluğa bir konuda bilgi vermek amacıyla yapılan konuşma. 2. Uluslararası bir sorunun çözülmesi için yapılan toplantı.

AZ **Konsert** is. [Fr.] müz. konser. Genel veya özel bir toplantıda, herhangi bir müzik türünde ve herhangi bir çalgıyla veya sesle yapılan müzik icrası; resital; TS **Konser** a. [Fr.] concert. 1. müz. Sanatçıların müzik eserlerini bir topluluk önünde çalması veya söylemesi. 2. mec. Sürekli gürültü. konser vermek dinleyicilere, müzik eserlerini çalmak veya söylemek.

AZ **Konsol** is. [Fr.] konsol. 1. Duvar kenarına yerleştirilen, üstüne ayna ve başka süs eşyası konulan çekmeceli, yüksek mobilya. 2. mim. Yalnız bir yanındaki dayanak tarafından taşınan, diğer bölümleri boşlukta olan yatay yapı ögesi, dirsek, direk. 3. Binanın herhangi bir bölümüne süslü unsurlar yerleştirilmek için kullanılan sütun veya direk; TS **Konsol** a. [Fr.] console 1. Duvar kenarına yerleştirilen, üstüne ayna ve başka süs eşyası konulan, çekmeceli, dolaplı mobilya. 2. mim. Yalnız bir yanındaki dayanak tarafından taşınan, diğer bölümleri boşlukta olan yatay yapı ögesi.

AZ **Kontakt** is. [Lat.] dokunma. 1. Elektrik tellerinin birbirine dokunması, kontak, temas. 2. Elektrikle çalışan nakliye araçlarının hareketi için elektrik tellerinin dokunmasını sağlayan araç, kontak; TS **Kontak** a. [Fr.] contact 1. Karşıt elektrik taşıyan iki maddenin birbirine dokunması, temas. 2. Motorlu araçları çalıştırmaya yarayan düzenek. 3. mec. Bağlantı, ilgi.

AZ **Kontekst** is. [Lat.] dbl. bütünlük, bağlam. 1. Bir metne ait olan bir söz veya ifadenin, anlamını belirtmek için metnin bitmiş kısmı, tamamlanmış bölümü, tam metin, kontekst. 2. Dile ait bir unsurun kullanılma şartları ve özellikleri; TS

Kontekst a. [Fr.] contexte 1. dil b. Bağlam. 2. Olaylar, durumlar, ilişkiler örgüsü, bütünlük, bağlam. 3. db. Çevre.

AZ **Kontralto** is. [İt.] müz. kontralto. 1. En kalın kadın sesi, alto. 2. Kontralto rollerini ifa eden kadın sanatçı. 3. 1855 yılında Ö. B. Vuillaume tarafından yapılan, viyolaya benzer, geniş boyutlu ve kalın sesli bir müzik aleti. 4. Bazı müzik aletlerinin ses genişliğini belirtmek için aletlerin adıyla birlikte kullanılan terim; TS **Kontralto** a. (kontra'lto) [İt.] contralto müz. 1. Kadın seslerinin en kalını. 2. Sesi böyle olan sanatçı, alto.

AZ **Kontrol** is. [Fr.] kontrol; denetçi. 1. Bir işin düzenli ve usulüne uygun olarak yapılıp yapılmadığını inceleme veya denetleme. 2. Bir şeyin gerçeğe veya aslına uygunluğuna bakma, gözden geçirme. 3. Yoklama, arama. 4. Denetleyen, inceleyen. 5. Parçaların şekillerinin, hacimlerinin, bileşimlerinin veya diğer bütün karakteristiklerinin normal ölçülere uymaması hâlinde bunları ayıklamaya yarayan işlem; TS **Kontrol** a. [Fr.] contrôle 1. Denetleme. 2. Bir şeyin gerçeğe ve aslına uygunluğuna bakma. 3. Yoklama, arama.

AZ **Kontrolçu** is. denetçi; kontrol cihazı. 1. Kontrol vazifesi yapan kimse, kontrolör, kontrolcü, kontrol memuru, yoklama memuru. 2. Üretim işinde bir şey üzerinde kontrol yapan cihaz; TS **Kontrolcü** a. Kontrol yapan, denetçi, kontrolör.

AZ **Kontur** is. [Fr.] çevre. 1. Bir şeyin grafik çizgilerle dış tasviri; bir şeyi çevreleyen dış çizgiler; kontur. 2. Sınır, uç, son. 3. mat. Çevre çizgisi. 4. el. Elektrik devresi; TS **Kontur** a. [Fr.] contour. Resimde nesneyi belirgin gösteren çevre çizgisi.

AZ **Konveyer** is. [İng.] zincir. Üretim aşamasında olan bir şeyi bir yerden başka bir yere nakletmek veya yollamak için oluşturulan bant sistemi, silsile, sıra, konveyör; TS **Konveyör** a. [Fr.] convoyeur. 1. Yükü havadan veya yerden taşımaya yarayan ve kapalı devre çalışan alet, taşıyıcı. 2. den. Koruyucu gemi, refakat gemisi.

AZ **Kooperatifçi** is. kooperatifçi. Kooperatifte çalışan kimse; TS **Kooperatifçi** a. 1. Kooperatif üyesi. 2. Kooperatif yöneticisi.

AZ **Kooperatifçilik** is. kooperatifçilik. 1. Kooperatif kurma ve işletme işi. 2. Kooperatif birliklerinin kurulması ve yaygınlaştırılması için gereken düşünceler bütünü; TS **Kooperatifçilik** a. Kooperatifçinin yaptığı iş.

AZ **Kordon** is. [Lat.] kordon. 1. Sınır birliği. 2. Nöbetçilerin bulunduğu yer; nöbet, devriye hattı; TS **Kordon** a. [Fr.] cordon. 1. Genellikle ipekten yapılmış kalın ip. 2. Saat, madalyon vb.ni asmaya yarayan ince zincir. 3. İnce tellerden örülen ve özellikle ütü, ızgara vb. ev araçlarında kullanılan elektrik kablosu. 4. İnce uzun sıralar durumunda yapılmış oymalı duvar veya mobilya süsü. 5. Teneke ve çinko eşyaların üstüne süs yapmak için kullanılan araç. 6. Bir yere girip çıkmayı denetim altına almak için görevlilerden oluşturulan dizi.

AZ **Kornet** is. [İt.] müz. korno. 1. Savaşlarda çağrı aracı olarak kullanılan, boynuz veya fildişi boru. 2. Bir ağızlık, kendi üzerine dolanmış koni biçiminde uzun bir boru ve ağzı genişçe açılan bir kulaklıktan oluşan üflemeli bakır çalgı; TS **Kornet** a. [Fr.] cornet. müz. Pistonlu orkestra çalgısı.

AZ **Korpus** is. [Lat.] bina, birlik. 1. Bir bölgede olan binaların her biri veya büyük bir binanın ayrı bir bölümü. 2. Birkaç birliğin veya bölüğün birleşmesiyle oluşan askerî birlik. 3. Bir hükümetle görüşmek için giden başka bir ülkenin temsilcileri. 4. Komünist İhtilali'nden önce Rusya'da askerî ortaokul adları için de kullanılırdı. 5. On puntoluk matbaa harfi; TS **Korpus** a. (ko'rpus) [Fr.] corpus. Konu külliyatı.

AZ **Korsaj** is. [Fr.] korsaj. 1. Kadın elbisesinin belden yukarı kısmı, küçük kısa korse. 2. Eteğin kemeri; TS **Korsaj** a. [Fr.] corsage. Küçük, kısa korse.

AZ **Koşuk** is. koşuk. Manzum eser, şiir, manzume; TS **Koşuk** a. ed. 1. Şiir. 2. hlk. Koşma, türkü.

AZ **Kotlet** is. [Fr.] köfte. 1. Kıyılmış veya dövülmüş etle yuvarlak veya elips şeklinde hazırlanan yemek, kotlet. 2. Sebze vb. ile bu şekilde hazırlanan yemek; TS **Kotlet** a. [Fr.] côtelette. Pirzola.

AZ **Köhnelik** is. köhnelik. 1. Eski, köhne şeyin hâli ve niteliği.Tarihi eski olma, geçmişe ait olma. 2. Devre zamana, çağa uygun olmayan şeyler; eskilik, gerilik; TS **Köhnelik** a. köhne olma durumu.

AZ **Kök** is. kök. 1. Bitkilerin, toprağın altında olan suyu emen ve onları toprak üzerinde kalmaya yarayan, besin almasına yarayan uzantıları, radix. 2. Bitkilerin belirli gayeler için kazılarak topraktan çıkarılan kısımları. 3. Kökünden yararlanılan bitkilerin kökü (patates, turp vb.). 4. Sarı, kırmızı, siyah renkli kökü yenen bitkilerin adı. 5. Saçın, dişin vs.nin vücudun içinde olan kısmı. 6. Bir organın vücutla birleşen kısmı (dil). 7. mec. Nesil, soy, menşe. 8. dbl. Kelimelerin ekler atıldıktan sonra kalan

asıl kısmı. 9. mat. Belirli dereceye çıkarıldığı zaman yeni bir miktar olarak alınan sayı. 10. mec. Asıl sebep; TS **Kök** a. 1. bit. b. Bitkileri toprağa bağlayan ve onların topraktaki besin maddelerini emmesine yarayan klorofilsiz bölüm. 2. bit. b. Süsünde olduğu gibi yer üstüne sap çıkaran çok yıllık yer altı gövdesi. 3. Bazı şeylerde dip bölüm. 4. Sapıyla çıkarılan bitkilerde tane. 5. mec. Dip, temel, esas. 6. mec. Kaynak, köken. 7. mec. Bir kimseyi bir yere bağlayan manevi temel güçlerin bütünü. 8. db. Kelimenin her türlü ekler çıkarıldıktan sonra kalan anlamlı bölümü. 9. kim. Olağan şartlar da çevresinden yalıtılmış olmayan ancak birçok tepkimede nitelik değiştirmeden geçebilen atom kümesi. 10. mat. Denkleme bilinmeyenine yerine konulduğunda uygun düşen gerçek veya birleşik değer.

AZ **Kömürçü** is. kömürçü. 1. Kömür hazırlayıp satan kimse. 2. Kömür satılan yer. 3. Kömür sanayiinde çalışan işçi. bk. kömürsatan; TS **Kömürçü** a. 1. Kömür alıp satan veya odun kömürü yapan kimse. 2. Vapurda, fabrikada, kalorifer dairesinde ocağa kömür atan işçi.

AZ **Köpəkdişi** is. diş. anat. köpek dişi 1. Azı dişleri ile kesici dişler arasında, iki yanda ve altlı üstlü birer tane bulunan sivri diş, köpek dişi. 2. Sivri ve uzun diş; domuz dişi; fildişi; TS **Köpek dişi** a. anat. Azı dişleri ile kesici dişler arasında, iki yanda ve altlı üstlü birer tane bulunan sivri diş.

AZ **Köpük** is. köpük. 1. Kaynayan, çalkalanan veya mayalanan sıvının yüzünde beliren hava kabarcığı. 2. Süt vb. sıvılar kaynadığı zaman üzerinde meydana gelen kabarcıkla. 3. Sabun vb. maddelerin suda çözüldüğü zaman meydana gelen beyaz renkli kabarcıkla. 4. Etin vb. suda haşlaması esnasında suyun üzerinde oluşan köpüklü madde, kısım; TS **Köpük** a. 1. Sabun, deterjan vb.nin suda erimesinden oluşan beyaz kabarcık. 2. Çalkanan, kaynatılan, mayalanan, yukarıdan dökülen sıvıların üzerinde oluşan hava kabarcıkları yığını. 3. Yapay olarak elde edilen yumuşak ve esnek dolgu gerici. 4. kim. gaz ve buharların sıvı katmanları ile kuş atılmasından oluşan yağın. 5. mec. Hayvanların, bazı kez de insanların ağzında görülen salyamsı kabarcıklar.

AZ **Körpü** is. köprü. 1. Irmak, demir yolu vb. üzerinden geçme imkânı veren yapı. 2. Deniz, ırmak, göl sahilinde gemilerin yanaşması ve onlara hareket etme imkânı tanıyan yapı. 3. İnşaat ve tamir işlerinde ustanın üzerinde durup çalışması için tahta, ağaç vb. yapılan şey. 4. sp. Güreşte ve akrobaside baş ve ayakları yere dayayıp karın ve göğsü kaldırarak alınan durum. 5. tekn. Otomobil ve traktör şasisinin oklar

üzerinde olan ve tekerleklerle bağlı kısmı. 6. Birkaç takma dişi birleştiren levhacık. 7. mec. Bağ, ilgi kuran; TS **Köprü** a. 1. Herhangi bir engelle ayrılmış iki yakayı birbirine bağlayan veya trafik akımının, başka bir trafik akımını kesmeden üstten geçmesini sağlayan ahşap, kâgir, beton veya demir yapı. 2. mec. İki şey arasında bağ veya ilişkiyi sağlayan şey. 3. den. Geminin önünü iyice görececek bir yükseklikte, sancaktan iskeleye kadar kurulan kumanda yeri. 4. sp. Güreşte omuzları yere değdirmemek için ayakları ve alını yere dayayıp beli yukarı kaldırarak alınan durum, güreşçi köprüsü. 5. sp. Vücudun, sırt yere dönük olarak el, baş veya diz yere dayanarak yay biçimi aldığı durumu. 6. tıp. Olmayan dişlerin yerini tutmak veya takma dişleri ağızdaki dişlere sağlam tutturmak amacıyla yapılan diş protezi.

AZ **Körpücük** is. köpücük. 1. Küçük köprü. 2. anat. Göğüs kemiğinin üst kısmıyla omuz uçlarından çıkıp birleşen kemik; TS **Körpücük** a. Küçük köprü.

AZ **Körpücü** is. köpücü. 1. Köprü yapan kimse; köprü ustası. 2. Köprü uzmanı olan mühendis; TS **Körpücü** a. 1. Köprü yapan kimse. 2. ask. Tombazlarla köprü kuran istihkâm kıtası. 3. tar. Osmanlı ülkelerinde, özellikle ordunun geçeceği yollar üzerindeki köprüleri onarmak ve korumakla görevli takım.

AZ **Körük** is. körük. 1. Ateşe hava vererek canlandırmaya yarayan, deriden yapılmış üfleme aleti, üfleç. Akordeon vb. gibi müzik aletlerinde mızıkalara hava üfleyen körük kısmı. 2. Bunun dışarıya açılan deliklerinden her biri; TS **Körük** a. 1. Ateşi canlandırmak için kullanılan ve açılıp kapandıkça içindeki havayı üfleyen araç. 2. Bazı araçların açılıp kapanabilir üst üste katlanmış bölümü. 3. müz. Bazı müzik araçlarında hava vermeye yarayan, el veya ayakla işletilen meşin veya kâğıt bölüm.

AZ **Körükçü** is. körükçü. Körük kullanan, körük çeken, körükte çalışan kimse; TS **Körükçü** a. 1. Körük yapan veya satan kimse. 2. Körük kullanan kimse. 3. mec. Körükleyici.

AZ **Kötük** is. kütük; koçan. 1. Ağacın yerden iri dallarına kadar olan kısmı. 2. Ağacın kalın yerinden kesilen bir parça. 3. Bir şey kullanıldıktan sonra atılan kısmı (sigaret kötüyü: sigara izmariti). 4. Makbuz vb. kesildikten sonra kalan kısmı, koçanı. 5. Kitabın, defterin vb. dikildiği yer, dikiş yeri. 7. Ağacın toprağın altında kalan kök kısmı. 8. mec. Temel, kök, asıl olan. TS **Kütük** a. 1. Kalın ağaç gövdesi. 2. Kesilmiş ağaç gövdesi. 3. Kesimden sonra ağaç gövdesinin toprakta kalan bölümü. 4. Asma fidanı. 5. Resmi kayıt defteri, ana defter. 6. Nüfus kütüğü. 7. bl. Bir arada işlenen ve

birbiriyle ilgili olan kayıtların tümü. 8. mdn. Kütük demir. 9. mec. Görgüsüz, kaba kimse.

AZ **Kurye** is. [Fr.] kurye; hizmetçi. 1. Bir idarenin kâğıtlarını götürüp gerekli yerlere dağıtan kimse, kurye. 2. Acil veya gizli diplomatik bir belgeyi kendisiyle birlikte götüren görevli. 3. Odacı, hademe; TS **Kurye** a. [Fr.] courier 1. Genellikle elçilik postasını yerine ulaştırmakla görevli kimse. 2. Posta, kargo, mektup vb. gönderileri alıcıya ulaştıran kimse. 3. Uçakla gönderilen mektup, koli veya havale. 4. Düzenli olarak ticari bir hizmet gören taşıt.

AZ **Küfə** is. küfe. Dal, kamış veya inceltilmiş ağaç çitallerinden örülen iki taraflı sepet; TS **Küfe** a. [Rum.] 1. Genellikle söğüt veya başka ağaç dallarından örülen, yük taşımaya yarayan, kaba ve dayanıklı sepet. 3. mec. Kaba et, kış.

AZ **Külāh** is. [Far.] külāh. Eskiden erkeklerin giydiği, keçeden yapılma, ucu sivri veya yüksek başlık, kalpak; TS **Külāh** a. [Far.] kulāh 1. İçine bazı şeyler koymak için huni biçiminde bükülmüş kâğıt kap. 3. esk. Erkeklerin giydiği genellikle keçeden, ucu sivri veya yüksek başlık. 4. mec. Oyun, hile.

AZ **Külçe** is. [Far.] külçe. 1. Bileşiminde metal ve metal bileşikleri olan veya mineraller olan madde, işlenmemiş maden parçası. 2. Doğal külçe. 3. Maden cevheri, filiz; TS **Külçe** a. [Far.] kulçe 1. mdn. Eritilerek kalıba dökülmüş maden veya alaşım.

AZ **Külfət** is. [Ar.] kon. aile; külfet. 1. Ev, ev halkı. 2. Eş, zevce, hayat arkadaşı. 3. mec. Eziyet, zahmet, sıkıntı, zorluk, yorgunluk; TS **Külfet** a. [Ar.] külfet 1. Sıkıntı, zorluk. 2. Büyük masraf.

AZ **Külxan** is. [Far.] külhan. 1. Hamamları ve hamamda suyu ısıtmaya yarayan ocak. 2. Hamamda ateşçi olarak çalışan kimse; TS **Külhan** a. [Far.] külhan. esk. Hamamları ısıtan, hamamın altında bulunan kapalı ve geniş ocak, cehennemlik.

AZ **Külləmə** is. külleme. 1. Küllemek fiili. 2. Sıcak kül içinde pişirilmiş; TS **Külleme** a. 1. Küllemek işi. 2. Bir mantarın yaptığı bağ hastalığı.

AZ **Külliyat** is. [Ar.] külliyyet. 1. Bütün olma hâli, bütünlük. 2. Çok olma hâli, çokluk, fazlalık; TS **Külliyat** a. (külliya:tı) [Ar.] kulliyyāt. esk. Bir yazarın bütün eserlerini içeren dizi.

AZ **Külliyət** is. [Ar.] külliyyat. Bir yazarın veya ilim adamının yayınlanmış eserlerinin hepsi, toplamı; TS **Külliyet** a. [Ar.] kulliyyet. esk 1. Bütünlük, tümlük. 2. Çokluk, bolluk.

AZ **Küllük** is. küllük. 1. Kül dökülen yer. 2. mec. Harabe olmuş yer; TS **Küllük** a. 1. Çöplük. 2. Sigara külü silkelenen ve sigara söndürülen kap, tabla, kül tablası, sigara tablası. 3. Banyo, kaloriler kazanıyla sobada küllerin döküldüğü yer veya kap.

AZ **Küh** is. [Ar.] kl. öz; son. 1. Bir şeyin aslı, mahiyeti, küh. 2. Bir şeyin sonu, en son noktası; TS **Küh** a. [Ar.] kunh. esk. Öz, kök, içyüz.

AZ **Künyə** is. [Ar.] gönye; künye. 1. Bir doğruya dik doğrular çizmede kullanılan, bir köşesi dik üç köşeli alet, köşe ölçüsü. 2. dbl. Araplarda "ebu, ibn, üm, bint" kelimeleriyle başlayan, yani "falancanın oğlu veya babası, falancanın kızı veya anası" anlamına gelen san; TS **Künye** a. [Ar.] kunye. 1. Bir kimsenin adı, soyadı, ülkesi, doğumu, mesleği vb. bilgilerini gösteren kayıt. 2. Bu bilgilerden bazısının yazılı olduğu bilezik, kolye vb. metalden eşya. 3. Soy sop ile ilgili kimlik bilgileri.

AZ **Küp** is. küp. Su ve başka sıvı maddeler veya bazı erzakları koymada kullanılan, pişmiş topraktan yapılmış, dar ağızlı ve tabanlı, geniş karınlı büyük kap; TS **Küp** a. 1. Su, pekmez, yağ vb. sıvıları veya un, buğday gibi tahılları saklamaya yarayan, geniş karınlı, dibi dar toprak kap. 2. argo. Sarhoş.

AZ **Küpeştə** is. den. küpeşte. Gemilerde güverte parmaklığı. Borda kaplamasının yukarıya doğru bir devamı olarak güverteye tutturulmuş piraçollar üzerine kaplanmış levha dizisi; TS **Küpeşte** a. (küpe'ste) [Rum.] den. 1. Gemide güverte hizasında ıskarmoz bağlarına tutturulan dikmelerin dış yüzlerine kaplanan kaplamaların oluşturduğu siper, borda kaplamalarının en üstü, güverteden yukarı kalan bölüm, korkuluk, parapet. 2. mim. Duvarların üzerine balkon veya pencerelerin içine çimento ve mozaik karışımı ile yapılan dolgu set, parapet.

AZ **Kürdi** is. müz. kürdi. Azerbaycan musikisinde kullanılan ve kabak kemaneye benzeyen ve kamança adlanan musiki aletiyle icra edilen şur ve şahnaz muğamlarında bir bölüm; TS **Kürdi** a. (kürdi:) [Ar.] kurdī. müz. 1. Klasik Türk müziğinde si bemol notasını andıran perde. 2. Dügâh perdesindeki bir makam.

AZ **Küri** is. [Fr.] jeol. jüri; kürit. 1. Radyoaktif ışın miktarını belirtmede kullanılan birim; radyoaktivite ünitesi. 2. İğne şekilli kristaller halinde bulunan, kırmızı kahverengiden, koyu sarı renge kadar değişen hidratlı doğal uranyum ve kurşun

oksid; TS **Kürit** a. [Fr.] curide. kim. Atom numaraları 96-103 arasında bulunan elementlerin genel adı.

AZ **Kürk** is. kürk. 1. Güzel ve yumuşak tüylü hayvanların derisinden yapılan kışlık giyim eşyası. Kıymetli kürkten yapılmış kadın veya çocuk giyim eşyası. 2. mec. Örtü perde; TS **Kürk** a. 1. Bazı hayvanların, giyecek yapmak için işlenmiş postu.

AZ **Küre** is. [Ar.] küre. 1. Yüzünün her noktası, merkezinden aynı uzaklıkta bulunan cisim, toparlak. 2. Dünya, yer küresi, yeryüzü. 3. den. Gemilerde velimanlarda işaretleşmek için kullanılan balon şeklindeki haberleşme araçları, yuvarlak, şey; TS **Küre** a. [Ar.] kure 1. mat. Bütün noktaları merkezden aynı uzaklıkta bulunan bir yüzeyle sınırlı cisim. 2. Yeryüzü; dünya.

AZ **Kürək** is. kürek. 1. Toprak vb. atmak için ağaçtan yapılmış uzun saplı alet. 2. Kayık, sandal vb. hareket ettirmeğe yarayan alet; TS **Kürek** a. 1. Toprak, kömür vb.ni bir yerden bir yere alıp atmaya, taşımaya yarayan ve yayvan bir bölümü, buna bağlı uzun bir sapı bulunan araç. 2. Küçük deniz teknelerini yürütmeye yarayan, bir ucu yassı, uzun ağaç. 3. Kürek cezası.

AZ **Kürəkçi** is. kürekçi. Kayık, sandal vb. kürek çeken kimse; TS **Kürekçi** a. 1. Kürek yapan veya satan kimse. 2. Sandal vb.nde kürek çeken kimse. 3. Fırın, tren, vapur vb. yerlerde ocağa kürekle kömür atan kimse.

AZ **Kürəkçilik** is. kürekçilik. Kürek çekme işi; TS **Kürekçilik** a. 1. Kürek yapma veya satma işi. 2. Sandal vb.nde kürek çekme işi. 3. Fırın, tren, vapur vb. yerlerde kürekle ocağa kömür atma işi.

AZ **Kürsü** is [Ar.] tabure; oturak; sıra; küngü. 1. Sandalye, iskemle. 2. Oturulacak yer, koltuk, 3. Birden fazla insanın oturabildiği ahşap oturacak yer, bank, duvara bitişik yüksekçe tahta sedir peyke. 4. Üniversite ve yüksek okullarda müstakil bir ders teşkil eden branş, 5. Bir topluluğa hitap etmek için yüksek yer. 6. mec. Vazife, rütbe, mevki anlamında. 7. Eskiden ısınmak için altına mangal veya kor hâlinde ateş koyup, üzerine büyük yorgan veya battaniye vb. örtülen kısa ayaklı masa; TS **Kürsü** a. [Ar.] kursī. 1. Kalabalığa karşı konuşma yapanların önünde bulunan yüksekçe yer. 2. Ana bilim dalı. 3. hlk. Sandalye. 4. esk. Bir fakültede araştırma ve öğretim birimi, bölüm.

AZ **Küsgü** is. delici. Delme işinde kullanılan ucu sivri metal araç; TS **Küskü** a. 1. Taşa veya duvara delik açmak için kullanılan uzun, ağır ve bir ucu sivri demir. 2. hlk. Taş kaldırmakta kullanılan uzun demir çubuk veya basit, ağaçtan kaldıraç.

AZ **Kütle** is. [Ar.] kütle. 1. Mekaniğin asıl miktarından biri, bir cisimde olan maddenin miktarını ölçen asıl adet, miktar. 2. Şekilsiz, hamur gibi katı veya yarı katı madde. 3. Küme, büyük yığın. 4. Bir yere toplanan insan topluluğu. Toplum, halk, ahali, izdiham. Belirli özelliklerine göre birleşen insan grubu; TS **Kütle** a. [Ar.] kütle. 1. Katı maddelerin büyük parçası, küme, yığın. 2. Kitle. 3. fiz. Bir nesneye uygulanan kuvvetle, oluşan ivme arasındaki orantıyı veren katsayı veya nesne niceliği, organik kütle.

AZ **Kütlük** is. kütlük. 1. Küt olma hâli, kesmeyen şeyin hâli ve vazayeti. 2. mec. Hassaslığın, kavrama yeteneğinin olmadığı durum; TS **Kütlük** a. Küt olma durumu.

AZ **Kütübxana** is. [Ar.+ Far.] kl. kütüphane. Devlet tarafından veya özel olarak kitap ve benzeri şeylerin toplandığı, saklandığı ve özellikle istifadeye sunulduğu veya ödünç verildiği yer; TS **Kütüphane** a. (kütüpha:ne) [Ar.+Far.] Ar. kutub + Far. hâne 1. Kitaplık. 2. esk. Kitap satılan dükkân, kitabevi.

AZ **Kütübxanaçı** is. [Ar.] kl. kütüphaneci. Kütüphane hizmetleri yapan görevli, kütüphane memuru; TS **Kütüphaneci** a. 1. Kitaplıkta görevli kimse, bibliyotekçi. 2. Kitaplık bilimci, bibliyotekçi. 3. esk. Kitabevi sahibi, kitapçı.

AZ **Labirint** is. [Yun.] labirent. 1. Eski Yunanistan ve Mısır'da karışık taksimatlı, içinden çıkılması zor labirent yapılı bina veya bahçe, labirent 2. anat. Kulağın spiral, dehliz ve yarım daire şeklindeki kanallarından oluşan bölümü, iç kulağın kıvrımları. 3. mec. Karışıklık, dolambaçlık; TS **Labirent** a. [Fr.] labyrinthe. 1. Çıkış yeri kolay bulunamayacak kadar karışık koridorları olan yapı. 2. mec. İçinden çıkılması güç veya imkânsız durum, sorun.

AZ **Labrador** is. [Fr.] jeol. labrador. 1. Doğal sodyum ve kalsiyum alüminosilikat, triklitik sistemde billurlaşan, feldispatlar grubunun plajiyoklazlar serisinden, Labrador sahillerinde parlak bir çeşidine rastlanan silikat. 2. Atlas Okyanusu'nda bir soğuk su akıntısı; TS **Labrador** a. [Fr.] labrador. jeol. Labrador kıyılarında parlak bir türüne rastlanan, feldspatlar grubundan ve plajiyoklaz serisinden olan alüminyum, kalsiyum ve sodyum silikası.

AZ **Laciverd** is. [Far.] lacivert. 1. Mora çalar koyu mavi renkli taş. 2. Bu taşın rengi, koyu mavi; TS **Lacivert** a. (la:civert) [Far.] lācverd 1. Koyu mavi renk.

AZ **Laden** kolu is. bit b. ledum, labrador çayı. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, fundagiller ericaceae ailesindendir; TS **Laden** a. [Far.] lâden. 1. bit. b. Ladengillerden, Akdeniz ülkelerinde yetişen, tüylü ve genellikle yapışkan yapraklı, beyaz veya pembe çiçekli, reçinesi hekimlikte kullanılan bir bitki (Cistus creticus). 2. esk. Bu bitkiden elde edilen sürme, rastık.

AZ **Laf** is. [Far.] laf. 1. Konuşma, görüşme; hasbıhâl, sohbet, yarenlik; dedikodu; mülakat. 2. Gevezelik; dedikodu; saçma sapan söz, boş sohbet, lakırdı, lüzumsuz konuşma; TS **Laf** a. [Far.] laf. 1. Söz, lakırtı. 2. Sonuçsuz, yararı olmayan söz. 3. Konuşma. 4. Konu, mevzu, bahis. 6. mec. Dedikodu.

AZ **Lağım** is. [Yun.] lağım. 1. Yer altında yapılmış dar yol, yer altında kazılmış üstü kapalı hendek. 2. Bir yerleşim merkezinde pis suların akıp gitmesi için yer altında açılmış kanal, geriz çirkef çukuru, pis yer; TS **Lağım** a. [Ar.] lağm. 1. Bir yerleşim merkezinde pis suların akıp gitmesi için yer altında açılmış kanal, geriz. 2. tan Düşmanın kale duvarlarını yıkmak veya düşman ordugâhına zarar vermek amacıyla, düşman siperlerine doğru yer altından açılan dar yol.

AZ **Lağımçı** is. lağımçı. 1. Yer altında tünel, lağım kazan usta, maden işçisi. 2. Kanalizasyon temizleyen kimse; TS **Lağımçı** a. 1. Pis su kanallarını açıp temizleyen işçi. 2. tar. Düşman kalelerini yıkmak için lağım kazan asker.

AZ **Lağırtı** is. lakırtı; TS **Lakırtı** a. 1. Söz, laf. 2. mec. Boş söz, dedikodu, laf.

AZ **Lağ-lağ** is. anlamsız, boşboğaz. 1. Anlamı olmayan, önemli bir şey anlatmayan, manasız (konuşma, anlamsız söz); TS **Laklak** a. [Ar.] laklak. 1. Leyleğin gagasıyla çıkardığı ses. 2. mec. Ara vermeden söylenilen saçma sapan söz dizisi, gevezelik.

AZ **Lağlağa** is. bezir, şaka. 1. Keten tohumlarının ezilip sütle birlikte kaynatılmasıyla elde edilen ve yaraları tedavi etmede kullanılan bir ilaç. 2. Güldürmek, eğlendirmek amacıyla karşısındakini kırmadan yapılan hareket veya söylenen söz, latife; TS **Laklaka** a. [Ar.] laklaka. esk. Gereksiz, anlamsız, boş söz.

AZ **Lalə** is. [Far.] lale; haşhaş; gelincik. 1. bit. b. bk. lala. 2. bit b. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, gelincikgiller papaveraceae ailesindendir. Yaprakları çıplak, mavimsi, yeşil renklidir. 3. Gelincikgiller papaveraceae ailesinden olup çok geniş bir

yayılma alanına sahip tek yıllık bir bitki türüdür; TS **Lale** a. (la:le) [Far.] lāle. 1. bit. b. Zambakgillerden, yaprakları uzun ve sivri, çiçekleri kadeh biçiminde, türlü renkte bir süs bitkisi (Tulipa gesneriana). 2. Meyve koparmak için ucuna üçlü veya dörtlü bir çatal geçirilmiş sırk. 3. tar. Ağır hapis mahkûmlarının boynuna geçirilen demir halka.

AZ **Lamel** is. [Fr.] tıp. lamel. Mikroskop muayenesinde kimi zaman lamaların üstüne kapatılan dörtgen küçük ve ince cam parçası; TS **Lamel** a. [Fr.] lamelle. 1. Mikroskopla yapılan incelemede bazen lamaların üstüne kapatılan dört köşe, küçük ve ince cam parçası. 2. biy. Çok ince tabaka.

AZ **Lamisa** is. [Ar.] dokunum. Dokunmakla hissetme, dokunma duygusu, lemis, lemsi; TS **Lamise** a. (la:mise) [Ar.] lâmise. biy. esk. 1. Dokunum. 2. hay. b. Duyarga.

AZ **Lastik** is. [Yun.] lastik. Kauçuktan imal edilen elastiki madde; TS **Lastik** a. [Fr.] ôlastique.1. Ayakkabı üzerine giyilen kauçuktan pabuç. 2. Kauçuktan yapılmış ayakkabı. 3. Kauçuktan yazı silgi. 4. Taşıtların jantlarına yerleştirilen, elastiki tekerlek bandajı. 5. Esnek, ince kauçuk veya kâuçuklu şerit. 6. Bir tür esnek örgü. 7. Korse. 8. Uzun konçlu çorabın düşmesini önlemek için üst kısmına gelecek biçimde bacağa geçirilen esnek şerit.

AZ **Lateks** is. [Lat.] kim. lateks. 1. Polimerlerin suda parçacıklara ayrılması. 2. Kauçuk yapımında elde edilen katı sıvı; TS **Lateks** a. [Fr.] latex bit. b. Bazı bitkilerin genellikle süt görünüşünde olan öz suyu.

AZ **Lavta** is. [İt.] lavta. Doğacak çocuğu ana rahminden çekmeye yarayan kısıkaca benzer alet; TS **Lavta** a. (la'vta) [Rum.] 1. Ebe. 2. tıp Tutçek. 3. esk. Erkek doğum hekimi.

AZ **Layihə** is. [Ar.] tasarı. 1. Yapılacak, kurulacak, meydana getirilecek bir şeyin önceden düşünülp hazırlanmış planı; proje. 2. Herhangi bir belgenin, kararın vb.nin önceden yazılmış tahmini metni, müsveddesi. 3. mec. Tasarlanmış niyet, düşünce; TS **Layiha** a. (la:yiha) [Ar.] lâyiha. esk. 1. Herhangi bir konuda bir görüş ve düşünceyi bildiren yazı. 2.huk. Tasarı.

AZ **Ləçək** is. baş örtüsü; taç yaprağı. 1. İpek, ince pamukludan vb. yapılan üçgen şeklinde başörtüsü. 2. bit. b. Çiçeklerin taç yaprağı; TS **Leçek** a. hlk. Başörtüsü, yün atkı.

AZ **Ləğv** is. [Ar.] lağv. 1. Tasfiye, infisah, yok etme, ortadan kaldırma, giderme. 2. İlga etme, lağvetme, hükümsüz bırakma, bozma, nakzetme; TS **Lağv** a. [Ar.] lağv. esk 1. Bir kuruluşun faaliyetine son verme. 2. huk. Hükümsüz kılma, feshetme.

AZ **Ləkə** is. [Far.] leke. 1. Bir cismin üzerinde lekeleyici bir şeyin bıraktığı iz. 2. mec. İnsanı lekeleyen, rezil eden, alçaltan şey; rezillik, kepazelik, şerefsizlik; TS **Leke** a. Far. leke, lekke 1. Kirliliği gösteren iz. 2. Bir yüzeyde türlü sebepler dolayısıyla oluşan farklı renk. 3. biy. Vücudun herhangi bir yerinde oluşan değişik renk. 4. mec. Yüz kızartacak durum, namussuzluk, kara, şaibe. 5. gök b. Güneş, ay, yıldız veya herhangi bir gezegenin parlak yüzeyinde görülen karanlık bölüm.

AZ **Ləngər** is. Far. tepsi; tabak; denge ağacı; satır; yalpalanma; çapa. 1. Bakır tepsi. 2. Çay tabağı. 3. Cambazların ip üzerinde hareket etmelerini ve dengelerini korumalarını sağlamak için kullandıkları uzun ağaç, ip cambazı sıırığı. 4. Uzun kabzalı satır. 5. Yalpalayarak, sağa sola yaslanarak yürüme şekli. 6. Demirlemek için kullandıkları çapa; TS **Lenger** a. [Far.] lenger. esk. 1. Yayvan ve kenarları geniş, büyük bakır kap. 3. den. Gemi demiri.

AZ **Ləvazimat** is. [Ar.] levazımat. Bir iş için gereken araçların hepsi; TS **Levazımat** ç. a. [Ar.] levāzimāt esk. 1. Gerekenler, lazım olan şeyler. 2. ask. Askerî araç gereçlerin tümü.

AZ **Ləyən** is. [Far.] leğen. Çeşitli ihtiyaçlar için kullanılan, içinde çamaşır, el yüz yıkanan vb. büyük, geniş ağızlı, az derin ve yayvan kap; TS **Leğen** a. [Far.] legen. 1. Genellikle, içinde bir şey yıkamak için kullanılan metal veya plastikten yayvan kap. 2. anat. Gövdenin arka veya alt ucunda bulunan, bir yandan omurganın bel bölümüyle, öte yandan bacaklarla eklemlenen kemik çatı, havsala.

AZ **Ləzzətlilik** is. lezzetlilik. 1. Bir şeyin özelliği. 2. Hoşa gitme. 3. Zevk veren, haz veren; TS **Lezzetlilik** a. Lezzetli olma durumu.

AZ **Lığ** is. lığ. 1. Yağmur ve yağmurla karışık yağan karın oluşturduğu sulu balçık. 2. Irmak, dere ve çay sularının vb. sürükleyerek getirdiği ve bir yere biriktirdiği alüvyonlu balçık kütlesi; TS **Lığ** a. Alüvyon.

AZ **Libas** is. [Ar.] libas. 1. Elbise, giyecek. 2. mec. Örtü anlamında; TS **Libas** a. (liba:sı) [Ar.] libas. esk. Giysi.

AZ **Liberalizm** is. [Lat.] liberalizm. 1. Ferdi hürriyetlere öncelik veren iktisadi ve siyasi doktrin. 2. Hür düşüncelilik. 3. mec. kon. Gereğinden fazla yumuşaklık, merhametlilik, merhamet etme; taviz verme, yumuşaklık göstererek zararlı bir işe sebep olma; TS **Liberalizm** a. [Fr.] libéralisme. 1. Serbestlik. 2. ekon. ve fel. Erkincilik.

AZ **Lider** is. [İng.] lider. 1. Bir siyasi partinin, teşkilatın vb. başkanı, önderi. 2. Herhangi bir yarışmada birinci durumda olan şahıs; TS **Lider** a. [Fr.] leader 1. Önder, şef. 2. Bir partinin veya bir kuruluşun en üst düzeyde yönetimiyle görevli kimse. 3. sp. Bir yarışmada başta bulunan takım veya yarışmacı.

AZ **Liderlik** is. liderlik. 1. Liderin mevkisi, vazifesi. 2. Herhangi bir yarışmada birincilik; TS **Liderlik** a. 1. Liderin görevi. 2. Önderlik.

AZ **Lif** is. [Ar.] lif Vücudu sabunlayıp kirini çıkarmak için ince kumaştan yapılmış veya dokunmuş kese; TS **Lif** a. [Ar.] lif I. Her türlü maddeyi oluşturan çok ince ve uzun parça. 2. Yıkanmak için kullanılan bitki telleri demeti veya türlü ipliklerden yapılmış örgü. 3. biy. Tel.

AZ **Lixen** is. [Yun.] tıp. liken. Deri üzerinde küçük kabarcıklar papüller oluşmasıyla belirgin bir deri hastalığı; TS **Liken** a. [Yun.] bit. b. 1. Bir mantarla bir su yosununun ortak yaşamasıyla ortaya çıkan bitkilerin genel adı. 2. tıp. Kaşıntıdırıcı bir deri hastalığı.

AZ **Liman** is. [Yun.] liman. 1. Deniz sahilinde kara parçasının tedrici olarak çöktüğü yerlerde deniz suyunun geniş ırmak sularının buralara akması neticesinde oluşan sığ körfez. 2. Deniz ve okyanus kıyılarında gemilerin yük alıp boşalttığı ve fırtınalı havalarda sığındığı tabii veya suni barınma yeri; TS **Liman** a. [Rum.] den. Gemilerin barınmalarına, yük alıp boşaltmalarına, yolcu indirip bindirmelerine yarayan doğal veya yapay sığınak.

AZ **Limonluq** is. limonluk. Limon ağaçları ekilmiş saha; TS **Limonluk** a. 1. Sera. 2. Limon ağaçlarının bulunduğu yer, limon bahçesi. 3. Üzerine kesilmiş limon bastırılıp sıkılan, ortası tümsek ve oluklu küçük araç. 4. mim. Merdiven, balkon vb. yerlerin kıyılarına çekilen, 20-30 santimetre yüksekliğindeki set, tavhane.

AZ **Lirə** is. lira. Türkiye'de para birimi, çeşitli ülkelerde para ölçüsü; TS **Lira** a. (li'ra) [İt.] lira 1. Yüz kuruş değerinde Türk para birimi, teklik. 2. Bazı ülkelerin para birimi. 3. esk. Yedi gram ağırlığında altın sikke, sarı lira

AZ **Lirik** is. [Yun.] lirik. 1. Duygulu, coşkun ve ses ahengi güçlü şiir. 2. Bu tarzda şiirler yazan şair. 3. Lirik özelliği olan. 4. Lirizm ile dolu, duygulu ve heyecanlı. 5. müz. Hazin, mülayim, zarif, hoş (ses); TS **Lirik** sf. [Fr.] Iyrique. 2. a. ed. Çok etkili, coşkun, genellikle kişisel duyguları dile getiren edebiyat. 3. ed. Eski Yunan edebiyatında lir eşliğinde söylenen (şiir).

AZ **Lirizm** is. [Yun.+Fr.] lirizm. 1. Sanat eserlerinde duygusallık, estetik heyecan, samimi duygu unsurları. 2. Lirik ruh hâli, duygu, his; TS **Lirizm** a. [Fr.] Iyrisme. ed. Kişisel duyguların ilham yolu ile coşkulu ve etkili anlatımı.

AZ **Liva** is. [Ar.] bayrak. Bir milletin, belli bir topluluğun veya bir kuruluşun simgesi olarak kullanılan, renk ve biçimle özelleştirilmiş, genellikle dikdörtgen biçiminde kumaş; TS **Liva** a. [Ar.] livā. esk. 1. Sancak. 2. ask. Tugay. 3. ask. Tuğgeneral.

AZ **Lobbi** is. [İng.] lobi. Siyasî kulis, siyasî menfaat temin etmek için teşkil edilen topluluk, baskı grubu; TS **Lobi** a. [Fr.] lobby. 1. mim. Bir yapının kapısından içeri girildiğinde görülen ilk boşluk, dalan. 2. mim. Otel, tiyatro vb. yerlerde girişe yakın geniş yer. 3. mec. Bazı ortak çıkarları olan grupların temsilcilerinden oluşan topluluk.

AZ **Logistik** is. [Lat.] lojistik. 1. man. Mantığın cebiri, modern mantık. 2. as. Askerlik sanatının seferî birliklerin iâşe ve ibate şartları, harekât ve savaş yeteneği bakımından en etkili durumda bulundurulması gayesini güden çalışmaları yürüten bölümü. 3. Lojistikle ilgili; TS **Lojistik** a. [Fr.] logistue. 1. ask. Geri hizmet. 3. Kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere her türlü ürünün hizmetin ve bilgi akışının çıkış noktasından varış noktasına kadar taşınmasının etkili ve verimli bir biçimde planlanması ve uygulanması. 4. man. Modern mantık.

AZ **Loxma** is. Lokma; TS **Lokma** a. (lôkma) [Ar.] lukme. 1. Ağza bir defada alınıp götürülen yiyecek parçası, sokum. 2. Lokma tatlısı. 3. tek. Türlü kalıntıdaki cıvataları boşluğuna geçirip sökmeye veya sıkıştırmaya yarayan metalden alet. 4. Yemek. 5. mec. Genellikle haksız olarak ele geçirilen mal veya para.

AZ **Loja** is. [Fr.] loca. Sinema, tiyatro vb. yerlerde, toplantı salonlarında bir kaç kişilik özel bölüm, özel yer; TS **Loca** a. [İt.] loggial. 1. Tiyatro, sinema vb. eğlence yerlerinde veya parlamento salonlarında özel bölme. 2. Masonluk bölümlerinden her biri.

AZ **Lord** is. [İng.] lord. İngiltere’de bir asalet unvanı; TS **Lort** a. [İng.] lord 1. İngiltere’de babadan oğula veya ailenin ilk erkek kişisine geçen veya kral tarafından bağışlanan soyluluk unvanı. 2. Lortların kamarası üyesi. 3. mec. ve hlk. Çok zengin kimse. 4. mec. ve hlk. Sükseli, Kalantor, gösterişli kimse.

AZ **Lövħ** is. [Ar.] tahta; levha; tabela; panel; tablo. 1. Üzerine tebeşirle yazı yazılan kara tahta; yazı tahtası. 2. Çeşitli amaçlar için kullanılan düz satırlı elastiki metal vb. parçası. 3. Üzerinde herhangi bir kuruluşun, teşkilatın yaptığı iş veya adı yazılı tahta, metal vb. 4. Resim, manzara, fotoğraf, tablo, tasvir; TS **Levhā** a. [Ar.] levha 1. Bir yere asılmak için yazılmış yazı, safiha. 2. Tablo, resim. 3. Tabela.

AZ **Lüks** is. [Lat.] lüks. 1. Aşırı süs, gösteriş, şatafat. 2. İsrafa ve gösterişe ağırlık veren hayat tarzı. 3. Lüzumluluk sınırını aşan şey; TS **Lüks** a. [Fr.] Luxe. 1. Giyimde, eşyada, harcamada, aşırı gitme, gösteriş, şatafat.

AZ **Lülə** is. [Far.] namlu; boru; kıyma kebab; saçak buzu. 1. Ateşli silahlarda merminin ateş aldıktan sonra ilk yolu aldığı çelik boru. 2. İki ucu açık, içi boş silindir şeklindeki alet. 3. anat. Kolda, bacakta olan boru şeklindeki kemikler. 4. Dövülmüş, kıyılmış etle pişirilen şiş kebabı. 5. Evlerin damlarından vb. süzülen suların donmasıyla oluşan buz kütlesi; TS **Lüle** a. [Far.] lüle esk. 1. Bükülmüş, dürülmüş şey. 2. Tütün çubuğu, pipo, nargile vb.nin ucuna takılan, tütün konulan yuva. 3. hlk. Su akan musluksuz boru.

AZ **Maarifçi** is. maarifçi. 1. Marifle uğraşan, eğitim hizmetlerinde görev yapan. 2. 17. ve 18. yüzyıllarda batı Avrupa’da, 18. ve 19. yüzyıllarda Rusya’da maarifçilik cereyanı temsilcisi; TS **Maarifçi** a. esk. Öğretim ve eğitim kurum veya kuruluşlarında çalışan kimse.

AZ **Mabeyn** is. [Ar.] kl. mabeyn. 1. İki şeyin arası, aradaki şey, ara, aralık; münasebet, ilişki. 2. Haremle selamlık arasındaki oda. 3. Sarayda vezirlerin ve diğer yüksek rütbeli devlet adamlarının başvuracakları ve padişaha yakın olan kimselerin bulunduğu daire. 4. Padişah sarayı; TS **Mabeyin** a. (ma:beyin) [Ar.] mabeyn esk 1. Ara. 2. tar. Eski konaklarda harem ile selamlık arasındaki daire. 3. tar. Padişah sarayı.

AZ **Macəra** is. [Ar.] macera. 1. Baştan geçen heyecanlı, tehlikeli hadise, tehlikeli olay, serüven. 2. Baştan geçen ilginç olay veya olaylar zinciri, serüven, sergüzeşt, macera, avantür. 3. Genelde olay, hadise; TS **Macera** a. (ma:cerā) [Ar.] mācerā 1.

Baştan geçen ilginç olay veya olaylar zinciri, serüven, sergüzeşt, avantür. 2. mec. Olmayacakmış gibi görünen iş.

AZ **Madam** is. [Fr.] madam; müdire; dadı; modacı. 1. Müslüman olmayan evlenmiş kadın, eş. 2. Müslüman olmayan kadına seslenme şekli, hanımefendi. 3. Komünist İhtilali'nden önce kız enstitüsünün müdiresi. 4. Komünizmden önce zengin çocuklarına bakan mürebbiye. 5. Eskiden moda mağazası sahibi; modelist; TS **Madam** a. [Fr.] madame. 1. Fransa'da evli kadınlara verilen san, madama. 2. Türkiye'de Müslüman olmayan evli kadın, madama.

AZ **Maddə** is. [Ar.]madde. 1. Bir cismi meydana getiren unsur, maya, cevher, öz. 2. fel. fiz. Tabii olarak var olan objektif varlık; özdek. 3. kon. Vücudun bir yerinde oluşan gizli hastalık, operasyon yapılmamış yara; cerahat bağlamış yara. 4. mec. Çeviklik, beceriklilik, çok bilmişlik anlamında. 5. şak. kon. Böyle yeteneklere sahip kimse; TS **Madde** a. [Ar.] mādde. 1. Duyularla algılanabilen nesne. 2. Bir cismi oluşturan öge, öz. 3. Yasa, sözleşme, antlaşma vb. metinlerde, her biri başlı başına bir yargı getiren ve çoğu kez rakamla belirtilen bölüm. 4. Sözlük ve ansiklopedilerde tanımlanan, anlatılan kelime, ad veya konulardan her biri. 5. Para, mal vb. ile ilgili şey. 6. Kendi içinde bütünlüğü olan anlatım. 7. fiz. Boşlukta yer kaplayan, bir kütlesi olan her türlü varlık, özdek. 8. kim. Molekül.

AZ **Maddiyat** is. [Ar.] kl. maddiyat. Maddi, cismani şeyler; TS **Maddiyat** ç. a. (maddiya:tı) [Ar.] māddiyyāt. 1. Sahip olunan mal veya paralar. 2. Madde ile ilgili şeyler. 3. mec. Mal mülk, para ile ilgili şeyler.

AZ **Maddiyət** is. [Ar.] maddiyet. 1. Beş duyu ile algılanabilen şey. 2. Materyalizm; TS **Maddiyet** a. [Ar.] maddiyet. fel. esk. Maddilik.

AZ **Maestro** is. [İt.] maestro. Bestekâra, şefe veya görkemli sanatçılara hürmet, saygı için verilen ad, üstad; TS **Maestro** a. (maestro) [İt.] maestro. müz. 1. Besteci. 2. Orkestra şefi.

AZ **Mağara** is. [Ar.] mağara. Dağın veya karanın içerisine doğru uzanan veya yer altında olan geniş oyuk, mağara, in. 2. mec. şak. Küçük, gösterişsiz ev, mesken; TS **Mağara** a. (mağa'ra) [Ar.] mağāre. 1. Bir yamaca veya kaya içine doğru uzanan, barınak olarak kullanılabilen yer kovuğu, in. 2. coğ. ve jeol. Karst bölgelerinde kireç taşlarının erimesiyle oluşan, büyük, birbirine koridorlarla bağlı yer altı kovukları

AZ **Mağaza** is. [Fr.] mağaza. Büyük dükkân, büyük ticari kuruluş; TS **Mağaza** a. (mağa'za) [Fr.] magasin. 1. Büyük dükkân. 2. Eşya ve azık deposu.

AZ **Mağazaçı** is. dükkâncı. Dükkân çalıştıran kimse, dükkân sahibi; TS **Mağazacı** a. 1. Mağazası olan veya mağaza işleten kimse. 2. esk. Depo bekçisi.

AZ **Mah** is. [Far.] hlk. 1. Ay, kamer. 2. Klasik şiirde güzelin sıfatlarından biri; güzel delikanlı; TS **Mah** a. [Far.] mäh. Ay.

AZ **Mahal** is. [Ar.] tar. yurt. 1. Ülke, memleket; el, diyar. 2. Bölge, mıntıka; havali; saha, mıntıka; toprak, arazi; TS **Mahal** a. [Ar.] mahall.Yöre

AZ **Major** is. [Lat.] majör. Batı musikisinde daha büyük, daha geniş anlamında bir deyim, bir makam, bir akort veya bir aralığın oluşum tarzı; TS **Majör** sf. [Fr.] majeur. 2. a. müz. Bir makam, bir akort veya bir aralığın oluşma biçimi. 3. a. fel. ve man. Büyük önerme.

AZ **Makara** is. [Ar.] makara; bobin. 1. Üzerine iplik, şerit, film gibi her türlü bükülebilen şeyler sarılan, ekseni boyunca delik olan silindir şeklindeki araç. 2. tekn. Sert bir cisimden yapılmış, iletken olmayan ve genelde silindir şeklindeki bir makara üzerine sarılı bir miktar iletken telden yapılmış düzenek; TS **Makara** a. (maka'ra) [Ar.] bekere 1. Üzerine iplik, tel, şerit vb. sarılan, kenarları çıkıntılı, ekseni boyunca delik silindir, bobin. 2. Sürme kapak rayları üzerinde hareket edecek biçimde metal veya plastikten yapılmış değişik tiplerdeki sürme kapak aleti. 3. Bir yükün yukarıya kaldırılmasını sağlayan araç. 4. den. Ağır yüklerin kaldırılma ve indirilmesinde kullanılan, birbirine paralel iki veya daha çok tabla arasında dönen, kenarı çepeçevre oluklu tekerlek veya tekerleklerden oluşmuş mekanik alet.

AZ **Makiavellizm** is. [Fr.] öz. a. Makyavelizm. (Machiavelli 'nin adından). 1. Siyasette, amaca ulaşmak için ahlaka aykırı da olsa, her türlü aracı hoş gören anlayış, Makyavelcilik. 2. mec. Sinsilik, hile, hilekârlık; kahpelik; hainlik. 3. İkiyüzlü, riyakâr, sahtekâr; TS **Makyavelizm** öz. a. [Fr.] machiavélisme. Makyavelcilik.

AZ **Makina** is. [Lat.] makine; daktilo. 1. Bir enerji türünü bir başkasına çeviren veya işin yapılmasını kolaylaştıran elektrik, buhar veya kol gücüyle çalışan alet. 2. Yazı makinesi; TS **Makine** a. (maki'ne) [İt.] macchina tek. 1. Herhangi bir enerji türünü başka bir enerjiye dönüştürmek, belli bir güçten yararlanarak bir işi yapmak veya etki oluşturmak için çarklar, dişliler ve çeşitli parçalardan oluşan düzenekler bütünü. 2. Bir alet veya taşıtın hareket etmesini sağlayan mekanizması. 3. hlk. Araba, otomobil.

AZ **Maqas** is. [Ar.] makas. Makas şeklinde çatal yapma, çaprazlama konulan demir yolu işareti; TS **Makas** a. [Ar.] mikas. 1. Bir eksen çevresinde dönebilecek biçimde çapraz eklemelenmiş, birbirine bakan yüzleri keskin iki çelik lamadan oluşmuş, arasına yerleştirilen herhangi bir şeyi kesmeye yarayan araç, sındı. 2. Birbirine komşu iki demir yolu hattını hemen bunların uzantısındaki üçüncü hatta bağlamaya yarayan alet. 3. Birbirini kesen demir yolu kavşağı. 4. Bazı araçlarda üst üste konulmuş birkaç yassı çelikten yay. 5. Çatı ve köprülerde genellikle ağaç veya çelikten yapılan, ağırlığı karşılıklı iki ayağa veya duvara aktaran çatılmış kiriş sistemi. 6. Mobilyalarda yukarıdan aşağıya doğru açılan kapakları yatay konumda tutmak amacıyla yapılmış mafsallı, kollu kapak aracı. 7. mec. Çalma, kırpm. 8. mim. Dirsek. 9. den. Üst uçları birbirine bağlı, alt uçları açık olan iki direkten kurulmuş, ağırlık kaldırma düzeni. 10. hay. b. Bazı eklem bacaklı hayvanların ön ayaklarında bulunan, savunma ve saldırmada kullanılan kısaç. 11. sp. Su topunda iki ayağın teker teker yarım daire biçiminde çevrilmesiyle yapılan bir hareket.

AZ **Maqasçı** is. makasçı. Demir yolu makaslarında bekleyerek trenlere yol veren görevli; TS **Makasçı** a. 1. Makas yapan veya satan kimse. 2. Demir yollarında makasları açıp kapayarak trenlere yol veren görevli. 3. Makastar.

AZ **Mal** is. sığır; kafasız; sığır sürüsü. 1. Büyükbaş hayvan. 2. kon. Akılsız, düşüncesiz, konuşmayan insan. 3. Büyükbaş hayvan sürüsü; TS **Mal** a. [Ar.] māl 1. Bir kimsenin, bir tüzel kişinin mülkiyeti altında bulunan, taşınır veya taşınmaz varlıkların bütünü. 2. Büyükbaş hayvan. 3. tic. Alınıp satılabilen her türlü ticaret eşyası, emtia. 4. mec. Bayağı, aşağılık, kötü kimse. 5. argo Esrar. 6. kaba Orospu.

AZ **Mala** is. [Far.] mala. 1. Harç sürmekte ve sıva yapmakta kullanılan yassı demirden yapılan tahta saplı alet. 2. Binanın iç ve dış duvarlarını kaplamak, örtmek için alçı, çimento vb. karışımından hazırlanmış, sıva, balçık. 3. Bu karışım ile yapılmış sıvanın katılmış şekli; sıva. 4. Sürülmüş topraktaki kesekleri ezmek ve tarlayı düzenlemek için kullanılan bir zirai alet. 5. İşlenmiş topraktaki kesekleri ezme işi; TS **Mala** a. [Far.] māl. Harç alıp sürmeye yarayan, çoğu üçgen biçiminde, yassı, demirden, üstten tahta saplı sıvama aracı.

AZ **Maliyə** is. [Ar.] maliye. 1. Devlete veya başka başka şahıslara ait para. 2. Para işlerini oluşturulması, para veya krediyle ilgili olan; TS **Maliye** a. (ma:liye) [Ar.] mālīyye. 1. Pamuğu ile ilgili işlerin yürütülmesi için gerekli gelirleri ve harcanan

paraları düzenleyen kuralların bütünü. 2. Konusu bu kuralları incelemek olan bilim dalı. 3. Devlet gelir ve giderlerini yöneten kuruluş.

AZ **Maliyæçi** is. maliyeci. 1. Maliye uzmanı. 2. Çok parası olan, zengin kimse; TS **Maliyeci** a. maliye işlerinde uzman olan veya devletin maliye kuruluşlarında çalışan kimse.

AZ **Mandal** is. hlk. sürgü. Kapı, pencere vb. şeylerin kanatlarını sağlam kapamak için arkalarına takılan demirden vb. kargaburnuna benzer şey, tırkaz; TS **Mandal** a. [Ar.] mandal. 1. Kapı vb. şeyleri kapalı tutmaya yarayan, döner tahta veya metal parça. 2. İpe serilen çamaşırı tutturmak için kullanılan yaylı kıskaç. 3. Ut, kanun, keman vb. çalgıların tellerini geren düğme.

AZ **Manej** is. [Fr.] manej. 1. At terbiyesi maksadıyla yapılan talim sahası, büyük bina. 2. Sirk sahnesi; TS **Manej** a. [Fr.] manege sp. 1. At eğitimi. 2. Bu eğitimin yapıldığı yer. 3. Binicilik gösterilerinin tümü.

AZ **Manifest** is. [Lat.] bildiri. 1. Özel önem taşıyan herhangi bir olay münasebetiyle devletin en yüksek kademesinin halka müracaatı, manifesto. 2. Siyasi parti veya sosyal bir teşkilatın programı özelliğindeki bildirisi. 3. Herhangi bir edebi veya güzel sanatla ilgili teşkilatın, grubun kendi prensipleriyle ilgili yazılı beyanatı; TS **Manifesto** a. (manife'sto) [İt.] manifesto. 1. tic. Bir gemideki malları göstermek için kaptan tarafından boşaltma işlemlerinin yapılacağı gümrük idaresine verilen liste. 2. Bildiri. 3. Toplumsal bir hareketin siyasal inanç ve amaçlarının açık ifadesi.

AZ **Manipulyator** is. manipule; düzenbaz. 1. fiz. Elektrik devresini kesip açmaya yarayan ve telgraf yazmakta kullanılan cihaz. 2. Hokkabaz, fırıldakçı; TS **Manipülâtör** a. [Fr.] manipulateur. 1. Manipleyi kullanan kimse. 2. Manipule.

AZ **Manjet** is. [Fr.] manşet. 1. Elbiselerin koluna konan veya kendinden olan katlanmış kısmı; kol ağzı. 2. Gaz veya sıvıların sızmasını önlemek ve boruları birbirine eklemek için kullanılan halka; TS **Manşet** a. [Fr.] manchette 1. Gömleğin kol ağzına geçirilen, genellikle çift katlı kumaştan yapılan bölüm, kolluk. 2. Gazetelerin ilk sayfasına iri puntolarla konulan başlık. 3. sp. Voleybolda topa vuruş biçimi.

AZ **Manqa** is. manga. Herhangi bir teşkilatta en küçük birim, birlik, ekip; TS **Manga** a. (ma'nga) [Alm.] manga. ask. 1. On kişilik asker birliği. 2. Savaş gemilerinde deniz erlerinin yattığı koğuş.

AZ **Manşon** is. [Fr.] manşon. Elleri ve boynu soğuktan korumak için kullanılan kürk parçası; TS **Manşon** a. [Fr.] manchon. 1. Elleri soğuktan korumak için kullanılan astarlanmış kürk, el kürkü. 2. tek. Ek bileziği.

AZ **Mantar** is. [Yun.] mantar. Bazı ağaçların kabuk altından elde edilen ve şişelerin ağzını kapamada kullanılan bir madde, tıpa; TS **Mantar** a. [Rum.] 1. bit. b. Mantarlardan, içinde zehirlileri de bulunan, silindir bir gövde ve üst tarafı şapka biçiminde olan ilkel canlıların genel adı (Fungi). 2. Esnek ve sudan hafif olduğundan şişe tapası, cankurtaran simidi, cankurtaran yeleği, ayakkabı tabanı ve daha birçok şeyin yapımında kullanılan, su geçirmeyen, meşe ağacı tabakası. 3. Bu tabakadan yapılan şişe tapası. 4. Kaldırırma araçların park edilmesini engellemek amacıyla zemine gömülmüş mantar biçiminde beton yükselti. 5. Çocukların özel tabanca ile patlattıkları barutlu madde. 6. Balık ağlarını su yüzünde tutmaya veya olta sarmaya yarayan mantar parçası. 7. Hayvanların burun ucu. 8. argo Uydurma söz, yalan. 9. tıp Mantar hastalığı. 10. tıp Mantar hastalığına neden olan mikroskobik canlı.

AZ **Manufaktura** is. [Lat.] atölye; manufatura. 1. İşgücünün mekanikleşerek daha fazla üretimde bulunmasına dayanan imalathane, basit makinelerle daha hızlı ve fazla üretim yapan atölye, manifaktür. 2. Dokuma fabrikası, tekstil fabrikası. 3. Dokuma, mensucat, kumaş; TS **Manifaktura** a. (manifatu'ra) [İt.] manifattura. Fabrika yapımı her türlü kumaş, bez vb. dokuma

AZ **Manufakturaçı** is. kl. atölyeci; manufakturacı. 1. Manifaktür sahibi, atölye sahibi. 2. Fabrikatör, dokuma fabrikası olan, tekstil fabrikası olan kimse; TS **Manufakturacı** a. 1. Manifatura eşyası satan kimse, bezzaz. 2. Manifatura eşyasının satıldığı yer.

AZ **Maral** is. geyik; meral. 1. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, memeliler manımalia sınıfının, çift parmaklılar artiodactyla takımındandır. 2. Benzetmelerde "güzel" anlamında; TS **Maral** a. Moğ. hay. b. Dişi geyik.

AZ **Maraq** is. [Ar.] merak. 1. Bir şeyi görmek, bilmek, öğrenmek hevesi, meyli veya arzusu. 2. İlgi, öncelik, çıkar; TS **Merak** a. (mera:kı) [Ar.] merak. 1. Bir şeyi anlamak veya öğrenmek için duyulan istek. 2. Bir şeyi edinme, yapma, bir şeyle uğraşma isteği. 3. Düşkünlük, heves. 4. Kaygı, tasa.

AZ **Marka** is. [Alm.] pul; damga. 1. Posta veya damga pulu. 2. Malların vb. hazırlandığı yeri, niteliğini vb. gösteren işaret; TS **Marka** a. (ma'rka) [İt.] murca 1. Resim veya harfle yapılan işaret. 2. Bilet, para yerine kullanılan metal veya başka

şeyden parça. 3. Bir ticari malı, herhangi bir nesneyi tanıtmaya, benzerinden ayırmaya yarayan özel ad veya işaret. 4. mec. Tanınmış ürün, saygın kişi vb. marka giymek kullanmak için seçkin, kaliteli olan malı tercih etmek.

AZ **Marş** is. [Fr.] marş. 1. Sıra ile ritmik yürüme tarzı. 2. Sıra düzeni içinde bir tempoyla yürümeye başlamak için verilen kumanda. 3. Askerlerin yürüyüş hâlinde bir yerden başka bir yere hareketi. 4. Uygun adımla yürüyüşe uygun müzik eseri; TS **Marş** a. [Fr.] marche. 1. Ritmi, yürüyen bir kimsenin veya topluluğun adımlarını hatırlatan müzik parçası. 2. Bir topluluğu simgelemek için düzenlenmiş müzik parçası. 4. Otomobil, kamyon vb. motorlu araçlarda motoru işletme düzeni.

AZ **Marşal** is. [Fr.] mareşal. En yüksek askerî rütbe; TS **Mareşal** a. [Fr.] maréchal ask. 1. En yüksek askerî rütbe. 2. Bu rütbede bulunan general, müşir.

AZ **Marşallıq** is. mareşallik. Mareşal rütbesi; TS **Mareşallik** a. 1. Mareşal olma durumu, müşirlik. 2. Mareşal unvanı.

AZ **Masa** is. [Lat.] masa. Bir kaide veya birkaç ayak üzerine konulmuş, yere paralel tabladan meydana gelen eşya; TS **Masa** a. [Rum.] 1. Ayaklar veya bir destek üzerine oturtulmuş tabladan oluşan mobilya. 2. Bu mobilya etrafında oturanların tümü. 3. Dairelerde, kurumlarda belli konularla ilgili işlerin görüldüğü bölüm. 4. coğ. Düz duruşlu yer, düzlek yapı. 5. sp. İç içe geçme ayaklarıyla yüksekliği ayarlanabilen masa biçiminde atlama aracı.

AZ **Masaj** is. [Fr.] masaj. Fiziki tedavi veya estetik gaye ile vücudun bir tarafına tatbik edilen ovma, sıvazlama hareketi; TS **Masaj** a. [Fr.] massage. 1. Vücut yüzeyinde el, elektrik, su aracılığıyla çeşitli işlemler yapma biçiminde, iyileştirme ve bakım yöntemi. 2. Ovma, ovuşturma.

AZ **Masal** is. [Ar.] masal. Olağanüstü olay, macera ve kahramanlara yer verilen, hayali, sözle nakledilen ve daha çok çocuklara anlatılan hikâye; TS **Masal** a. [Ar.] mesel. 1. Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî tür. 2. mec. Boşuna söylenmiş söz.

AZ **Maska** is. [Fr.] maske. 1. Tanınmamak için yüze takılan özel örtü. 2. İnsan veya hayvan suratını tasvir eden eser. 3. Yüzün tamamını veya bir kısmını kaplayan özel örtü. 5. Kamuflaj vasıtası; TS **Maske** a. (ma'ske) [Fr.] masqué. 1. Boyalı karton, kumaş veya plastikten yapılan ve başkalarınca tanınmamak için yüze geçirilerek

kullanılan yapma yüz. 2. Korunmak için özel olarak yapılp yüze geçirilen şey. 3. Yüz ve boyun güzelliği için cilde sürülen krem, macun vb. şeyler. 4. mec. Gerçek duyguları veya bir şeyin gerçek görünüşünü gizleyen aldatıcı görünüş, davranış. 5. ruh b. Kişinin oynadığı rol veya hem kendisine hem de çevresine karşı takındığı davranış.

AZ **Masura** is. masura. Üzerine iplik sarılan bir çeşit kovanlı küçük makara; TS **Masura** a. (masu'ra) [Rum.] 1. Koni veya silindir biçiminde olup üzerine şerit, iplik vb. sarılan, karton, tahta, plastik vb.nden yapılan araç. 2. Çeşme zıvanası. 3. esk. Bir akarsu ölçü birimi.

AZ **Maşa** is. maşa. El değmeden ateş veya herhangi bir şeyi tutmakta veya karıştırmakta kullanılan iki kollu bir alet; TS **Maşa** a. [Far.] māşe 1. Ateş veya kızgın bir şey tutmaya, korları karıştırmaya yarayan iki kollu metal araç. 2. Çok küçük şeyleri tutmaya yarayan küçük, kollu araç. 3. Saçları kıvrırmak, düzeltmek için elektrik veya ateşle ısıtılan maşa biçiminde alet. 4. mec. Başkasının isteklerine, amaçlarına alet olan kimse. 5. sp. Bisiklet çatısının ön ve arkasındaki çatal biçiminde, tekerleklerin takıldığı parça.

AZ **Maşinist** is. [Lat.] makinist. Makineyi, elektrikli ve buharlı lokomotifi kullanan kimse; TS **Makinist** a. [Fr.] machiniste 1. Lokomotif, vapur, fabrika vb.nin makinesini işleten kimse. 2. Makinelerden anlayan, makineleri onarabilen usta. 3. Sinemalarda film makinesini çalıştıran kişi.

AZ **Material** is. [Lat.] materyal. 1. Bir şey yapmak, üretmek için kullanılan cisim, şey, madde. 2. Herhangi bir şey için dayanılan esas, bilgi, vasıta. 3. Düşmanlık gayesiyle verilen yazılı malumat; TS **Materyal** a. [Fr.] materiel. 1. Gereç. 2. Yazılı, sözlü, görüntülü, kaydedilmiş her türlü belge.

AZ **Matris** is. [Lat.] ekon. amatis. 1. Matbaacılıkta, dizilmiş harflerin üzerine bastırılan bir mukavva üzerine bıraktığı çukurları ihtiva eden tek parça sayfalar dökmeye yarayan kalıp. 2. Metal levhaları baskı usulü ile işlemek, dökme usulü ile harfleri vb. hazırlamak için uygulanan çukur metal kalıp; TS **Matris** a. [Fr.] matrice esk. 1. Matbaacılıkta kullanılan, girintili çıkıntılı metal veya mukavva kalıp, baskı kalıbı. 2. fiz. ve mat. Düzey.

AZ **Maya** is. [Far.] maya. 1. Bazı besinlerin yapımında mayalanmayı sağlamak gayesiyle kullanılan madde, ferment. 2. biy. Rüşeym, döl. 3. mec. Asıl kök, soy,

esas. 4. Bazı hastalıklara karşı kullanılan aşı maddesi. 5. mec. Mevzu. 6. mec. Sebep, sebep olan, asıl. 7. Gelir sağlamak için bir şeye yatırılmış para; sermaye. 8. müz. Seste orta perde; TS **Maya** a. [Far.] māye 1. kim. Bazı besinlerin yapımında mayalanmayı sağlamak için kullanılan madde, ferment. 2. kim. İçerdikleri enzimlerin katalizör niteliği etkisiyle şekerleri karbondioksit ve alkole dönüştü ren bir hücreli bitki organizmaları. 3. mec. Yaradılış, öz nitelik. 4. Argo. Arsız, utanmaz kimse.

AZ **Mazarat** is. [Ar.] kon. mazarrat, zararlı. 1. Zarar, ziyan. 2. Zarar veren, zararı dokunan, dokuncalı, muzır, tahripkâr, kötü kimse; TS **Mazarrat** a. [Ar.] mazarrat. esk. Zarar.

AZ **Mazgal** is. [Yun.] as. mazgal. Gözetlemeğe ve ateş etmeye, ok vb. atmaya müsait tarzda içe doğru genişleyen bir şekilde yapılan kale, hisar, sur deliği; TS **Mazgal** a. [Rum.] 1. Kale duvarlarında iç yanı geniş, dış yanı dar delik. 2. Yağmur sularını kanalizasyon şebekesine çekmek için kullanılan üzeri parmaklıklı demirle kapatılmış delik.

AZ **Mehnət** is. [Ar.] mihnet. 1. Sıkıntı, zahmet, eziyet. 2. Dert, bela, musibet, keder, elem. 3. Emek, çaba. 4. Yorgunluk; TS **Mihnet** a. [Ar.] mihnet Sıkıntı.

AZ **Mehrab** is. [Ar.] mihrab. Cami, mescit veya namazgâhlarda kible yönünde bulunan ve imamın namaz kıldırıldığı zaman durduğu girintili bölüm; TS **Mihrap** a. (mihra:bı) [Ar.] mihrab. 1. din b. Cami, mescit vb. yerlerde Kâbe yönünü gösteren, duvarda bulunan ve imama ayrılmış olan oyuk veya girintili yer. 2. mec. Umut bağlanan yer.

AZ **Mehvər** is. [Ar.] mihver. 1. Kendi etrafında dönen şeyin ortasından geçen mil, ok, eksen. 2. Yerküresinin ortasından geçerek iki kutbu birbirine birleştiren hayali çizgi. 3. mec. Bir şeyin aslını, esasını meydana getiren şey, amil; TS **Mihver** a. [Ar.] mihver esk 1. Eksen.

AZ **Melinit** is. [Lat.] kim. melinit. 1. Başı boyalı sarı renkte, dile yapışan kil. 2. Asıl maddesi pikrik asit olan patlayıcı madde; TS **Melinit** a. [Fr.] melinite kim, Aslı pikrik asit olan patlayıcı bir madde.

AZ **Melodram** is. [Yun.] melodram. 1. Duygulu ve acıklı, karışık konulu sahne eseri. 2. Kendi duygu ve heyecanlarını gereğinden fazla abartarak ifade etme. 3. kl. Musikisi ve şarkısı olan dram; TS **Melodram** a. [Fr.] mélodrame 1. tiy. Yunan trajedilerinde koro başı ile bir oyuncu arasında geçen şarkılı diyalog. 2. tiy.

Oyuncuların müzik eşliğinde sahneye girip çıktıkları bir oyun türü. 3. tiy. Çağdaş tiyatrodaki, duygusal ve acıklı olaylara dayalı bir oyun türü.

AZ **Mentor** is. [Yun.] akıl hocası. 1. kl. Öğretmen, eğitmen, terbiyeci, eğitici, hoca; mürşit, akıl hocası; yönetmen, idareci; şef, lider. 2. bit. b. Kalem aşısı yapan kimse; TS **Mentor** a. [Fr.] mentor. Yönder.

AZ **Menyu** is. [Fr.] menü. Restoranlarda, lokantalarda vb. yemek isimlerinin yazılı olduğu liste; TS **Menü** a. [Fr.] menü. 1. Yemek listesi. 2. Sofraya çıkarılacak yemeklerin hepsi. 3. bl. Komut veya seçenek listesi.

AZ **Merkantilizm** is. [Fr.] merkantilizm. 1. 16. ve 17. yüzyıllarda yaygınlaşan ve devletin zenginliğini, sahip olduğu kıymetli madenlerle ölçen, onların hangi araçlarla elde edilebileceğini belirten iktisadi görüş. 2. mec. Zenginleşme temayülü, her şeyde menfaat arama. merkaptan; TS **Merkantilizm** a. [Fr.] mercantilisme top. b. Ülkenin refahını sahip olduğu altın, gümüş vb. değerli madenlere bağlayan, ülkedeki değerli maden yataklarının işletilmesine önem veren ve ihracatı artırıp ithalatı azaltmaya çalışan iktisat öğretisi.

AZ **Meşq** is. [Ar.] talim; TS **Meşk** a. [Ar.] meşk. esk. 1. Bir öğretmenin, aynısını yazmaları için öğrencilerine verdiği yazı örneği. 2. Yazı veya müzikte alışmak ve öğrenmek için yapılan çalışma, el alıştırmaları. 3. Yazı veya müzik dersi.

AZ **Metafizik** is. [Yun.] metafizik. 1. Metafizik felsefesi taraftarı. 2. Mücerret fikirler yürüten kimse. 3. fel. Metafiziğe dayanan, metafiziğe ait olan. 4. mec. Mücerret, karışık; TS **Metafizik** a. [Fr.] metaphysique. fel. Doğaötesi.

AZ **Metafora** is. [Yun.] ed. mecaz. 1. Bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılan söz. 2. Bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanma, metafor; TS **Metafor** a. [Fr.] metaphore. ed. Meczaz.

AZ **Metastaz** is. [Yun.] tıp. metastaz. 1. Organizmada hastalığın bir yerden diğer yerlere sirayet etmesi. 2. Organizmada hastalıklı bölüm, kısım; TS **Metastaz** a. [Fr.] métastase tıp. Yayılma.

AZ **Meteor** is. [Yun.] göktaşı. 73 km/sn süratle atmosfere giren ve genelde 70125 km yükseklikte aniden tutuşan sert cisim, meteor; TS **Meteor** a. [Fr.] météore gök b.

1. Atmosfer içinde oluşan sıcaklık değişimleri, rüzgâr, yıldırım, yağmur, dolu vb. olaylara verilen genel ad. 2. Gök taşı.

AZ **Metraj** is. [Fr.] metraj. 1. Bir şeyin metre olarak uzunluğu. 2. Odanın vb. olarak alanı; TS **Metraj** a. [Fr.] métrage 1. mat. Metre olarak uzunluk. 2. Metre ile ölçme.

AZ **Meydan** is. [Far.] meydan. 1. Şehir, kasaba, köy içinde geniş ve düz açıklık alan. 2. Genelde düz ve geniş saha; düzlük. 3. Bir işin yapılması için geniş saha, yer. 4. Canlı teşbihlerde "geniş" "enli" anlamında. 5. mec. Fırsat, imkân; elverişli durum, şerait; TS **Meydan** a. [Ar.] meydan 1. Alan, saha. 2. Yarışma, eğlence veya karşılaşma yeri. 3. Bulunulan yer ve çevresi, ortalık. 4. Fırsat, imkân veya vakit. 5. Mevlevi tekkelerinde ayin yapılan yer.

AZ **Meyxana** is. [Far.] kl. meyhane. Şarap satılan ve içilen yer, şarapçı dükkanı; TS **Meyhane** a. (meyha:ne) [Far.] mey +hâne 1. İçki satılan ve içilen yer, içki yeri. 2. Kabare.

AZ **Meyl** is. [Ar.] meyl. 1. Bir tarafa yönelme, eğilme. 2. İstek, arzu, heves; TS **Meyil** a. [Ar.] meyl 1. Eğiklik, eğim, akıntı. 2. Eğilim, temayül. 3. mec. İlgi, gönül verme.

AZ **Meylätme** is. yönelme. 1. Kabul etmeme, reddetme. 2. Sapma, inhiraf (etme). 3. Ayrılma. 4. Bir tarafa yönelme, eğilme, meyletme; TS **Meyletme** a. Meyletmek işi.

AZ **Meymun** is. [Yun.] maymun. 1. hay. b. Bütün sıcak ülkelerde yaygın olarak yaşarlar. Vücutça ve boyca çok değişik türleri vardır; TS **Maymun** a. [Ar.] meymün. 1. hay. b. Dört ayaklı, iki ayağı üzerinde de yürüyebilen, ormanda toplu olarak yaşayan, kuyruklu hayvan, primat. 2. mec. Taklitçi.

AZ **Meymuncuq** is. maymuncuk. Küçük maymun; TS **Maymuncuk** a. 1. Küçük maymun. 2. Her kilidi açmaya yarayan, demirden, eğri ve sivri araç. 3. hay. b. Ergin evrede bağ üzümünün yaprak ve sürgünlerini, kurtçuk evresinde kökleri kemiren, parlak siyah kın kanatlı böcek (Otiorrhyncus peregrinus).

AZ **Meyvâçi** is. meyveci. Meyve ağaçları yetiştiren kimse; meyvecilik sahası uzmanı; TS **Meyveci** a. 1. Meyve yetiştiren kimse. 2. Meyve satan kimse, yemişçi.

AZ **Meyvâçilik** is. meyvecilik. Meyve yetiştiriciliği; TS **Meyvecilik** a. 1. Meyve yetiştirme işi. 2. Meyve alıp satma işi.

AZ **Məal** is. [Ar.] meal. 1. Anlam, mazmun, mefhum, kavram, öz, ruh, esas. 2. İstek, arzu, hayal, nihai gaye. 3. Son, sonuç, bitim; TS **Meal** a. (mea:li) [Ar.] me'al esk. 1. Anlam, kavram, mefhum. 2. Ortaya çıkan şey, sonuç, netice.

AZ **Məbdə** is. [Ar.] başlangıç. 1. Baş, başlama, evvel. 2. İlk unsur, prensip. 3. Kaynak, esas. 4. Temel bilgi; TS **Mebde** a. (mebde:) [Ar.] mebde esk. 1. Baş, başlangıç. 2. Kaynak, kök. 3. man. İlke.

AZ **Məbəd** is. [Ar.] mabet. 1. Toplu olarak ibadet edilmek için yapılmış yer, ibadethane, tapınak. 2. Putperestlerin bir ilah adına yaptıkları tapınak. 3. mec. Mabet gibi önemli ve saygı duyulması gereken yer; TS **Mabet** a. (ma:bet) [Ar.] ma'bed. 1. din b. Tapınak. 2. mec. Özel bir konuda, sevgi ve saygı ile bağlanmanın ortaya konulduğu yer.

AZ **Məbus** is. [Ar.] mebus. 1. Gönderilen, yollanan, elçi. 2. Halk tarafından seçilerek meclise yollanan kimse, milletvekili; TS **Mebus** a. (mebu:su) [Ar.] mebus. Milletvekili.

AZ **Məcaz** is. [Ar.] ed. mecaz. 1. Gerçek anlamında değil de benzediği ve ilişkisi olan başka bir anlama getirilerek kullanılan kelime. 2. Geçit, geçme; TS **Mecaz** a. (meca:zı) [Ar.] mecaz. ed. 1. Bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılan söz. 2. Bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanma, metafor.

AZ **Məcburiyyət** is. [Ar.] mecburilik. Olması gerekme, olduğundan başka olmama, zorunlu olma, mecburiyet, zaruret, ıztırar, zorunluluk, zorunluluk; TS **Mecburiyet** a. (mecbu:riyet) [Ar.] mecbüriyyet 1. Zorunluluk. 2. Yükümlülük.

AZ **Məcburluq** is. mecburilik; TS **Mecburluk** a. 1. Zorunluluk. 2. Yükümlülük.

AZ **Məclis** is. [Ar.] meclis. 1. Bir konu ile ilgili olarak konuşmak için yapılan toplantı, toplanan insanlar. 2. Düğün dernek, şenlik, yas vb. yerlerde toplanan insanların meydana getirdiği şey. 3. Türkiye'de vb. yasama organının adı (Türkiye Büyük Millet Meclisi). 4. Tiyatro oyunlarında sahnede bulunanların girip çıkmasıyla değişen ve perdeyi meydana getiren bölüm; perde; TS **Meclis** a. [Ar.] meclis 1. Bir konuyu konuşmak veya görüşmek için yapılan toplantı. 2. Bu toplantının yapıldığı yer, şûra. 3. Bir konuyu konuşmak veya görüşmek için bir araya gelmiş kimseler topluluğu. 4. Dostlar toplantısı.

AZ **Məcmuə** is. [Ar.] dergi. 1. Belirli aralıklarla çıkan, çeşitli yazı, şiir, resim vb. malzemelerle oluşturulan süreli yayın, risale, mevkute. 2. Çeşitli kişilere ait veya çeşitli konularla ilgili yazı veya şiirlerin toplanmasından oluşan kitap; TS **Mecmua** a. [Ar.] mecmū'a. Dergi.

AZ **Məcun** is. [Ar.] macun. 1. Halk tababetinde hasta ve zayıf kimselere yedirmek için hazırlanmış hamur kıvamında bir madde. 2. kon. Çok tatlı, lezzetli, bünye için faydalı şey; TS **Macun** a. (ma:cun) [Ar.] ma'cūn. 1. Hamur kıvamına getirilmiş madde. 2. Boyacılıkta çatlak ve aralıkları kapamak, camcılıkta camları tutturmak için kullanılan hamur kıvamında karışım. 3. Baharlı, tarçınlı, yumuşak ve yapışkan şekerleme.

AZ **Məcus** is. [Far.] öz. a. ateşperest. 1. Eski İbranilerin ateşperestlik dinine tapan veya inanan kimse. 2. Ateşperest inancının kâhini; TS **Mecus** öz. a. (mecu:su) [Ar.] mecūs din b. Ateşe tapanların bağlı oldukları din.

AZ **Mədar** is. [Ar.] kl. medar. 1. Dönerek hareket eden bir cismin dayandığı nokta. 2. Bir gezegenin güneşin etrafında dönerken çizdiği daire, mahrek, yörünge. 3. Ekvatorun iki tarafında bulunduğu farz edilen iki daire, dönence. 4. mec. Dayanak noktası, sebep, vesile; TS **Medar** a. (meda:rı) [Ar.] medar esk. 1. coğ. Dönence, cezir karşıtı. 2. Dayanak, yardımcı.

AZ **Məddah** is. [Ar.] meddah. 1. Mübalağa ile bir şeyi öven veya onunla ilgili bilgi veren, övücü. Bunlar eskiden şahların, hükümdarların sarayında yaşayarak onları ve aile bireylerini tumturaklı sözlerle öven şahıslardı. 2. Taklitler yapıp hoş hikâyeler anlatarak insanları eğlendiren sanatçı. 3. Yaltak, kuyruk sallayan; TS **Meddah** a. [Ar.] meddāh. esk. 1. Taklitler yaparak, hoş hikâyeler anlatarak halkı eğlendiren sanatçı. 2. mec. Öven, aşırı övgüde bulunan kimse.

AZ **Mədən** is. [Ar.] maden. 1. Toprakta filiz denilen birleşimler hâlinde bulunan, toprak altından çıkarıldıktan sonra arıtılarak kalıba dökülebilir hâle getirilen veya ısıtılıp dövülmek suretiyle istenilen şekil verilen faydalı madde, maden. 2. Faydalı şeyler (petrol vb.) çıkarılan yer. 3. mec. Bir şeyin bol olduğu yer. 4. mec. Takıldığı kelimenin ifade ettiği şeyin bolluğunu, çokluğunu bildirir; TS **Maden** a. (ma:den) [Ar.] ma'den 1. jeol. Yer kabuğunun bazı bölgelerinde çeşitli iç ve dış doğal etkenlerle oluşan, ekonomik yönden değer taşıyan mineral. 3. Maden ocağı veya maden işletmesi. 4. mec. Çok değerli şeyleri kapsayan kaynak. 5. argo Uyuşturucu,

esrar, eroin. 6. tkz. Kolay ve iyi kazanç sağlayan iş veya parası elinden kolaylıkla alınan kimse. 7. kim. Metal.

AZ **Mədənçilik** is. madencilik. Madenlerin araştırılması, çıkarılması ve işletilmesi işi; TS **Madencilik** a. 1. Yer altındaki madenlerin araştırılması, çıkarılması ve işletilmesiyle ilgili teknik ve yöntemlerin bütünü. 2. Madencinin yaptığı iş.

AZ **Mədəniyyət** is. [Ar.] kültür. 1. Cəmiyyətin üretim, sosial və manevi alanda elde etdiyi başarıların toplamı. 2. Bir halkın veya tabakanın belirli bir zamanda, devirde elde etdiyi başarıların seviyesi. 3. Kültür, bilim, bilgi sahalarında başarı durumu; TS **Medeniyet** a. [Ar.] medeniyet. top. b. Uygarlık.

AZ **Mədhıyə** is. [Ar.] ed. methiye. Birisini övmək gəyesiylə yazılmış şiir; TS **Methiye** a. [Ar.] medhiyye esk. 1. Övgü. 2. ed. Bir kimseyi veya bir şeyi övmək için yazılmış şiir.

AZ **Mədh** is. [Ar.] övgü. 1. Övmə, meth, sena, sitayiş. 2. Methiye, övgü karakterli şiir; TS **Medih** a. [Ar.] medh. Övmə.

AZ **Mədrəsə** is. [Ar.] okul. 1. Dini okul, medrese. 2. kl. Okul; TS **Medrese** a. [Ar.] medrese 1. din b. İslam ölkələrində, genəlliklə İslam dini kurallarına uyğun bilimlərin okutulduğu yer. 2. esk. Fakülte.

AZ **Məfhum** is. [Ar.] mefhum. 1. Bir şey konusunda mantık yönünden oluşmuş düşünce, yargı; anlayış. 2. Anlam. 3. Konu; TS **Mefhum** a. (mefhu:mu) [Ar.] mefhūm. fel. esk. Kavram.

AZ **Məğlubiyyət** is. [Ar.] yenilgi. 1. Bir savaşta, yarışmada kaybetme, yenilme, mağlubiyet, hezimet. 2. Bir işte, bir uğraşta başarısızlığa uğrama, kaybetme, mağlubiyet, yenilgi; TS **Mağlubiyet** a. (mağlu:biyet) [Ar.] mağlūbiyyet. Yenilgi.

AZ **Məğrurluq** is. mağrurluk. 1. Kendi liyakatini və yüceliğini hissetme; vakar. 2. Kibir, tekebbür; TS **Mağrurluk** a. Mağrur olma durumu.

AZ **Məhbüs** is. [Ar.] tutuklu. Hapse atılan kimse, mahpus; TS **Mahpus** sf. [Ar.] mahlūs. 2. a. Bir tür tavla oyunu. 3. a. hlk. Hapishane.

AZ **Məhbusluq** is. tutukluluk. Hapsolma, tutuklu olma durumu; TS **Mahpusluk** a. 1. Mahpus olma durumu. 2. Mahpus olma süresi.

AZ **Məhəbbət** is. [Ar.] muhabbet. 1. Aşk, sevgi. 2. Yürekten sevmek, fedakârcasına bağlılık, dostluk, sadakat. 3. Bir şey için karşı konulmaz heves, arzu, sevgi, temayül; TS **Muhabbet** a. [Ar.] mahabbet 1. Sevgi. 2. Dostça konuşma, yârenlik.

AZ **Məhəllə** is. [Ar.] mahalle. Bir yerleşme yerinin (köyün, kasabanın vb.) bölündüğü parçalardan her biri. 2. Şehrin, büyük binalara malik, kesişen yollar veya meydanlar arasında kalan kısmı; TS **Mahalle** a. [Ar.] mahalle. 1. Bir şehrin bir kasabanın, büyükçe bir köyün bölündüğü parçalardan her biri. 2. Bu parçalarda oturan insanların tamamı.

AZ **Məhərrəm** is. [Ar.] muharrem. 1. Arap kameri takvimine göre birinci ayın adı. 2. Muharrem ayının 10. günü Peygamberimiz Hz. Muhammed (S. A. V)'in torunu 4. halife Hz. Ali'nin oğlu Hz. Hüseyin'in 72 arkadaşıyla birlikte Kerbela'da şehit edilmeleri ve Ehl-i Beyt'in Şam'a sürülmesi dolayısıyla tutulan yas, matem; TS **Muharrem** a. [Ar.] muharrem. Ay takviminin birinci ayı, aşure ayı, matem ayı.

AZ **Məhfəzə** is. [Ar.] kl. mahfaza. "hıfz sözünden". 1. İçinde öteberi saklanan küçük kutu, koruyucu kap, kap, ambar. 2. Kılıf; TS **Mahfaza** a. [Ar.] mahfaza. İçinde küpe, yüzük, bilezik vb. değerli süs eşyalarının saklandığı kutu.

AZ **Məhfil** is. [Ar.] mahfil. (mahafil sözünden). 1. Oturulacak, görüşülecek yer, toplantı yeri. 2. Büyük camilerde hükümdarlara veya müezzinlere ayrılan ve etrafı parmaklıklarla çevrilen yer; TS **Mahfil** a. [Ar.] mahfil. esk. 1. Toplantı yeri. 2. Toplanmış kimseler. 3. din b. Camilerde parmaklıkla ayrılmış yüksek yer.

AZ **Məhkumluq** is. mahkûmluk. 1. İşlediği suça göre ceza alma, hüküm giyme. 2. Mahkûm olma, hâkimiyet altında olma durumu; tabilik, esaret. 3. Mahvı, ölümü, veya iflas etmesi kesin olan kimsenin hâli ve vaziyeti; TS **Mahkûmluk** a. Hükümlülük.

AZ **Məhlul** is. [Ar.] karışım. "hall sözünden". 1. Katı veya sıvı maddenin suda veya başka bir sıvı içinde çözülmesi neticesinde elde edilen madde. 2. Çeşitli maddelerin aynı cinsten hamura benzer karışımı. 3. Erimiş, eritilmiş, eriyik. 4. Sahipsiz, insansız, insan bulunmayan; TS **Mahlul** sf. [Ar.] mahlül. esk. 3. a. kim. Eriyik.

AZ **Məhrək** is. [Ar.] kl. mahrek. 1. Gezegenlerin güneş çevresinde dönerek çizdikleri yol, yörünge. 2. Merminin hedefe ulaşınca kadar meydana getirdiği yay şeklindeki yol; TS **Mahrek** a. [Ar.] mahrek gök b. ve mat. esk. Yörünge.

AZ **Məhrəm** is. [Ar.] mahrem. 1. Çok yakın sayılan, yakın dost kabul edilen, mahrem; sırdaş. 2. Yakın akraba olmaları dolayısıyla evlenmeleri dinî yönden yasak edilen, evlenmeleri haram olan kadın, kız, erkek; TS **Mahrem** sf. [Ar.] mahrem. 3. a. Sırdaş.

AZ **Məhrumiyət** is. [Ar.] mahrumiyet. 1. Mahrum olma, kısmetsiz olma, elinden kaçırma durumu, nasipsizlik. 2. Mahrumluk, yokluk; TS **Mahrūmiyyət** a. (mahru:miyet) [Ar.] mahrūmiyyet Yoksunluk.

AZ **Məhsul** is. [Ar.] ürün. 1. Toprakta yetiştirilen tahıl, meyve, sebze vb. ürün. 2. Mahsullar şeklinde ürünler. 3. Sanayinin hazırladığı, sanayi ürünü olan çeşitli şeyler. 4. Bir şeyin sonucunda meydana gelen şey; TS **Mahsul** a. (mahsu:lü) [Ar.] mahsül 1. Ürün. 2. Verim. 3. mec. Ortaya çıkan, elde edilen şey.

AZ **Məhsulat** is. ç. [Ar.] ürünler. Üretilen, elde edilen ürünlerin toplamı; TS **Mahsulat** ç. a. (mahsu:la:tı) [Ar.] mahsūlā.t esk. 1. Ürünler. 2. mec. Ortaya çıkan, elde edilen şeyler.

AZ **Məhşər** is. [Ar.] mahşer. 1. Karışıklık, velvele. 2. Hengâme, bağırıp çağırma, gürültü. 3. Ölülerin dilip kalkma günü, kıyamet, haşr olma. 4. mec. Çok kalabalık yer, izdiham; guruh; TS **Mahşer** a. [Ar.] mahşer. 1. din b. Kıyamet günü dirilenlerin toplanacaklarına inanılan yer. 2. mec. Büyük kalabalık. 3. mec. Kargaşa.

AZ **Məxdum** is. [Ar.] "hidmet sözünden, mahadim". 1. Oğul, evlat. 2. Hizmet edene nispetle efendi veya hanım; TS **Mahdum** a. (mahdu:mu) [Ar.] mahdūm esk. Erkek evlat, oğul.

AZ **Məxluq** is. [Ar.] ç. mahluk. 1. Canlı varlık, canlı vücut (insan, hayvan). 2. Halk, toplum, insanlar. 3. "adam, insan" anlamında; TS **Mahluk** a. (mahlu:ku) [Ar.] mahlūk. esk. Yaratık.

AZ **Məxlut** is. [Ar.] mahlut. 1. Karışık, başka bir şeye karıştırılmış, karışık hâlde bulunan, saf olmayan, karışım, harman. 2. Karma, katıntı; TS **Mahlut** sf. [Ar.] mablūt. esk. 2. a. kim. Karışım.

AZ **Məişət** is. [Ar.] yaşam. 1. Yaşayış tarzı, hayat tarzı (genel); yaşam şekli. 2. Geçim; TS **Maişet** a. (mai:şet) [Ar.] ma'îše.t esk. Geçim, geçinme.

AZ **Məkan** is. [Ar.] mekân. 1. Bir kimsenin, bir şeyin olduğu yer, sakin olduğu yer. 2. fel. Maddenin varlığının, hacim ve ölçüsüyle karakteristik olan genel objektif

şekillerinden biri; TS **Mekân** a. (mekâ:nı) [Ar.] mekan 1. Yer, bulunulan yer. 2. Ev, yurt. 3. gök b. esk. Uzay.

AZ **Məkə** is. mısır, Türk buğdayı, kokoroz; TS **Meke** a. hlk. 1. Mısır ve tanesi. 2. Mısır unundan yapılan ekmek.

AZ **Məkik** is. [Far.] mekik. 1. Dikiş makinesinde alttaki ipliğin üste çıkması için gereken kesici mekanizma. 2. Dokuma tezgâhında argaç gibi kullanılmak için iplik sarılan uzun oval şeklinde kalıp veya kutu şeklinde alet, dokumacılıkta, atkı ipliklerini çözgü iplikleri arasından geçirmekte kullanılan masuralı alet; TS **Mekik** a. [Far.] mekûk. 1. El veya otomatik dokuma tezgâhlarında atkı veya argaç denilen ve enine olan iplikleri, uzunlamasına olan arışların arasından geçirmeye yarayan masuralı araç. 2. Oya yapmakta kullanılan, kemik, ağaç veya plastikten, iki ucu sivri, arasından iplik geçecek bir yarığı bulunan küçük araç. 3. sp. Genellikle karın kaslarının güçlendirilmesi için yapılan beden hareketi. 4. gök b. Uzay gemisi.

AZ **Məktəb** is. [Ar.] okul. 1. Her türlü eğitimin toplu olarak yapıldığı yer, yetişmekte olan nesle talim terbiye verilen kuruluş, mektep. 2. Herhangi bir dal için özel tedris kuruluşu. 3. Tahsil sistemi. 4. mec. Öğrenme, tecrübe kazanma, elde edilen tecrübenin kendisi; bilgi, tecrübe. 5. İlimde, sanatta, edebiyatta vb. farklı özellikleri cılan akım, ideal; TS **Mektep** a. [Ar.] mekteb. esk. Okul.

AZ **Məqam** is. [Ar.] makam. 1. Yer, mekân. 2. Vakit, zaman, çağ, ilişki. 3. Vazife, rütbe, derece. 4. Hâl, vaziyet. 5. Hiyerarşik zincirle birbirine bağlı olan idare organlarında belirli bir derece oluşturan idare. 6. kl. Musikide makam; TS **Makam** a. (maka:mı) [Ar.] makam. 1. Mevki, kat, yer. 2. müz. Klasik Türk müziğinde bir müzik parçası veya şarkının işleniş biçimi.

AZ **Məqəd** is. [Ar.] anat. makat. Kıç, oturak yeri, geri, arka; TS **Makat** a. [Ar.] maktad. 1. Kıç. 2. anat. Anüs. 3. Minderli alçak sedir. 4. Minder yüzü, minderlin üzerine yayılan kumaş.

AZ **Məlaik(ə)** is. [Ar.] melek; TS **Melaike** ç. a. (mela:ike) [Ar.] melâ'ke. 1. din b. Melekler. 2. hlk. Melek gibi güzel kadın.

AZ **Mələk** is. [Ar.] melek. 1. Erkeklik ve dişilik özelliği olmayan, yemeyen, içmeyen, evlenmeyen, doğmayan ve doğurmayan, çeşitli şekillere girebilen, gözle görülmeyen, Allah'ın emirlerine tam itaat eden yaratık. 2. mec. Çok güzel veya masum, güzel huylu. 3. Güzelin sıfatlarından biri; TS **Melek** a. [Ar.] melek 1. din b.

Tanrı ile insan arasında aracılık yaptığına ve nurdan olduğuna inanılan manevi varlık, ferişte. 2. mec. Terbiyeli, uysal kimse.

AZ **Mələkə** is. [Ar.] meleke. Bir işi uzun müddet tekrarlayarak kazanılan el becerisi ve ustalık, yatkınlık; TS **Meleke** a. [Ar.] meleke. 1. Tekrarlama sonucu kazanılan yatkınlık, alışkanlık. 2.fel. ve ruh b. Yeti. 3. Yelken makarası.

AZ **Mələkut** is. [Ar.] melekût. 1. Meleklerin ve ruhların olduğu yer, melekler ve ruhlar alemi. 2. Hükümdarlık, saltanat; TS **Melekût** a. (melekû:t) [Ar.] melekût. din b. esk. Ruhlar ve melekler âlemi.

AZ **Məlhəm** is. [Ar.] merhem. 1. Deriyə içirilerek veya sürülerek kullanılan tereyağı kıvamında yağlı ilaç. 2. mec. İlaç, çare, şifa 3. mec. Teselli edecek, teskin edecek şey; TS **Merhem** a. [Ar.] merhem. 1. Deriyə sürülerek kullanılan, içinde birçok etkili madde bulunan, yumuşak ve köyü kıvamda, yağlı veya yağsız ilaç. 2. mec. Çare.

AZ **Məlumat** is. [Ar.] malumat. 1. Bir şey hakkında bilgi, malumat, haber. 2. Bir şey hakkında sözlü veya yazılı bildiri, izahat, yazı. 3. Haber; TS **Malumat** a. (ma:luma:tı) [Ar.] ma'lümût. Bilgi.

AZ **Məlumatsızlıq** is. malumatsızlık. 1. Malumatsız olma hâli, bilgisizlik, câhillik. 2. Habersizlik; TS **Malumatsızlık** a. Malumatsız olma durumu.

AZ **Məmə** is. meme. 1. İnsanların dişilerinde yavru emzirme organı, emcik. 2. Memeli hayvanlarda süt salgılayan organ. 3. Görme sinirinin göz küresine girdiği yer. 4. Herhangi bir şeyin meme ucuna benzer çıkıntısı; uç kısmı; TS **Meme** a. 1. anat. Yavrularını emzirmek için, memelilerin göğsünde türlü biçim ve sayıda bulunan, meme başı denilen çıkıntıları olan organ, bicik, emcek, emcik. 2. Bazı araçların meme başına benzeyen bölümü. 3. Vücudun herhangi bir yerinde oluşmuş küçük çıkıntı. 4. ask. Ateşli silahların veya bazı patlayıcıların ateşlendiği çıkıntı. 5. den. Gemi çıpasında kolların birleştiği şişkin yer.

AZ **Məməcik** is. memecik. 1. Küçük meme, göğüs. 2. anat. Görme sinirinin göz küresine girdiği yer. 3. anat. Derinin üzerinde meydana gelen su torbacığı; TS **Memecik** a. anat. Deri ve sümük doku üzerinde görülen küçük ve sivri çıkıntı.

AZ **Məmləkət** is. [Ar.] memleket. Bir halkın yaşadığı yer, ülke, diyar, arazi; TS **Memleket** a. [Ar.] memleket. 1.Bir devletin egemenliği altında bulunan toprakların

bütünü, ülke. 2. Bir kimsenin doğup büyüdüğü yer, şehir, yurt. 3. İklim ve üretim bakımından ele alınan bölge.

AZ **Mənafe** is. [Ar.] menfaat. 1. Çıkar, fayda, yarar. 2. Bir şahsın, bir şeyin refahını meydana getiren, onun hayrına olan, ihtiyaca ve talebe cevap veren şey; TS **Menafi** ç. a. (mena:fi) [Ar.] menāfi'. esk. Yararlar, faydalar.

AZ **Mənalılıq** is. anlamlılık. 1. Belirli bir anlamı olma, bir anlam taşıma. 2. Anlam yönünden ehemmiyeti olma, önemlilik. 3. mec. Akla uyma, yersiz, boş olmama. 4. mec. Herhangi bir anlam ifade etme durumu; TS **Manalılık** a. Manalı olma durumu.

AZ **Məndil** is. [Ar.] mendil. 1. Cep mendili. 2. hlk. Baş örtüsü; TS **Mendil** a. [Ar.] mendil 1. Burun ve ter silmekte, el ve yüz kurulamakta kullanılan küçük, kare biçiminde kumaş veya yumuşak, ince kâğıt. 2. İçine bazı şeyler konulan kumaş, yağlık.

AZ **Mənfəət** is. [Ar.] menfaat. 1. Gelirin masrafı çıkarıldıktan sonra geriye kalan kısmı, gelir; kazanç, kar. 2. kon. Fayda, gelir; TS **Menfaat** a. [Ar.] menfa'at. Çıkar.

AZ **Məneviyyat** is. [Ar.] maneviyat. İnsanın manevi nitelikleri, değerleri; yüksek ahlak; TS **Maneviyat** a. (ma:neviya:tı) [Ar.] ma'neviyyât. 1. Maddi olmayan, manevi şeyler. 2. mec. Yürek gücü, moral. maneviyatı bozulmak moral gücü sarsılmak. maneviyatı kuvvetli tutmak karşılaşılan zorluklara dayanabilmek için güçlü olabilmek.

AZ **Mənfəz** is. [Ar.] menfez. 1. Girecek veya geçecek yer, delik, ağız. 2. Suları bir taraftan diğer tarafa akıtabilmek için küçük bir göl bendinin veya üzerinden yol geçen toprak dolmanın altında açılan küçük kanal. 3. tıp. Vücudun herhangi bir yerinde açılan kanal; TS **Menfez** a. [Ar.] menfez. esk. 1. Girecek veya geçecek yer, delik. 2. Genellikle banyo ve tuvaletlerde bulunan, panjur gibi açılıp kapanan havalandırma penceresi.

AZ **Məngənə** is. [Yun.] mengene. 1. Sıkma, sıkıştırma, ezme aleti. 2. mec. Serbestliğe engel olan, sıkan, tazyik eden şey. 3. Çayın mengenede preslenmiş türü; TS **Mengene** a. [Rum.] tek. 1. Onarma, işleme, düzeltme vb. işlemlerin uygulanacağı nesneyi sıkıştırıp istenildiği gibi tutturmaya yarayan bir tür alet. 2. Pres.

AZ **Mənqəbə** is. [Ar.] menkıbe. 1. Doğu halkları edebiyatında biyografik eser, bir kahramanın hayat hikâyesi, destanı. 2. Liyakat, övgüye layık sıfat, hizmet veya

faaliyet. 3. Methiye, övgü; TS **Menkibe** a. [Ar.] menkabe. 1. ed. Din büyüklerinin veya tarihe geçmiş ünlü kimselerin yaşamları ve olağanüstü davranışlarıyla ilgili hikâye. 2. Olağanüstü olaylarla ilgili anlatı. 3. Hikâye.

AZ **Mənsubluq** is. mensupluk. 1. Mensup olma, ilgililik, ait olma, aidiyet. 2. Mal; ait olan bir şey; TS **Mensupluk** a. Bir yerle, bir kimseyle ilgili, ilişkili olma durumu, mensubiyet.

AZ **Mənşə** is. [Ar.] menşe. 1. Bir şeyin çıktığı, türediği yer, kök, kaynak, neşet yeri. 2. Sayı, soy, milliyet, sınıf vb. itibarıyla mensubiyet; TS **Menşe** a. (menşe:) [Ar.] menşe'. esk. Başlangıç, bir şeyin çıktığı yer, köken, kaynak, sebep.

AZ **Mənşur** is. [Ar.] menşur. “menaşir sözünden”. 1. Padişah tarafından vezirlik veya müşirlik rütbesi verildiğini bildiren ferman; TS **Menşur** sf. (menşu:ru) [Ar.] menşür. esk. 2. a. mat. Prizma. 3. a. tar. Padişah tarafından verilen vezirlik vb. bir unvanı gösteren bir ferman türü.

AZ **Məntiq** is. [Ar.] mantık. 1. Doğru düşünme, hüküm verme yollarını ve kaidelerini araştıran ilim, mantık. 2. Düşüncenin, aklın vardığı neticenin doğruluğu, akla uygunluğu. 3. Dahili uygunluk, münasiplik; TS **Mantık** a. [Ar.] mantık. 1. Doğru düşünme sanatı ve bilimi. 2. Doğru düşünmenin yolu ve yöntemi. 3. fel. Düşüncenin ve düşüncenin varlık biçimlerinin, öğelerinin, türlerinin, olanaklarının, yasalarının ve düşünce bağlamlarının bilimi, lojik.

AZ **Məntiqçi** is. mantıkçı. Mantık ilmi ile uğraşan bilim adamı, mantık uzmanı; TS **Mantıkçı** a. 1. Mantık bilimiyle uğraşan kimse. 2. Kesin ve sağlam bir yönetime göre akıl yürüten kimse. 3. Mantık derslerini veren öğretmen.

AZ **Mənzil** is. [Ar.] ev; menzil. 1. Oturulan bina, daire. 2. Gidilen yolun bölündüğü bölümlerden her biri, inilen, konaklanan, konulacak yer, konak yeri. 3. Köprü gibi yapılan şeylerde ayaklar arasındaki mesafe, ara. 4. Kurşunun hedefi vurabileceği mesafe; TS **Menzil** a. [Ar.] menzil. esk. 1. Yolculukta dinlenmek amacıyla durulan yer, konak. 2. İki konak arasındaki uzaklık. 3. Bir günlük yol. 4. ask. Bir merminin ulaşabildiği uzaklık erim. 5. ask. Ordunun cephe gerisi işlerinin bütünü. 6. tar. At değiştirmek veya konaklamak için kervanların ve posta tatarlarının indikleri bina veya han. 7. tar. Ok atma yarışlarında erişilen mesafe.

AZ **Mənzərə** is. [Ar.] manzara. 1. Bir yerin genel görünüşü, manzara, gözün kavrayabildiği alanın, sahanın, tabiatın görünüşü. 2. Tabiat fotoğrafı, resmi. 3. mec.

Kesin bir şekilde tasavvur edilen, göz önüne getirilebilen şey, olay vb; TS **Manzara** a. [Ar.] manzara 1. Bakışı, dikkati çeken her şey. 2. Görünüş. 3. Konusu bir doğa veya şehir parçası olan resim, gravür veya desen, tablo. 4. mec. Durum.

AZ **Mənzumə** is. [Ar.] manzume. Manzum hikâye, destan; TS **Manzume** a. (manzu:me) [Ar.] mangünie ed. 1. Şiir. 2. fel. esk. Dizge.

AZ **Mərasim** is. [Ar.] tören. Kabul edilmiş, belirlenmiş kurallarla ve usullerle yapılan tören, adet, anane; TS **Merasim** a. (mera:sim) [Ar.] merāsım. 1. Tören. 2. mec. Resmi işlerde yol yöntem, yol yordam.

AZ **Mərbutiyyət** is. [Ar.] kl. merbutiyet. 1. Bağlılık, ilgi, alakalılık. 2. mec. Bağlılık, ilişkili olma durumu; mecburiyet; TS **Merbutiyet** a. (merbu:tiyet) [Ar.] merbūtiyyet. esk. Bağlılık.

AZ **Mərcan** is. [Ar.] mercan. 1. hay. b. Çok hücreli hayvanlardan sölentereler coelenterata alt bölümünün, knidiler cnideria kolunun, mercanlar anthozoa sınıfındandır. 2. Bu hayvanın taşlaşmış kalkerlerinin bazı türlerinin işlendikten sonra süs eşyaları yapmak için kullanılan kırmızı, pembe veya beyaz renkli gövdeleri. 3. Bu taştan hazırlanan süs eşyası. 4. mec. Canlı benzetmelerde al kırmızı anlamında; TS **Mercan** a. [Ar.] mercān 1. hay. b. Tropik ve ılık denizlerde yaşayan, geniş resifler oluşturan, mercanlar sınıfının örneği olan, kırmızı kalker iskeletli hayvan, mercan balığı (Corallium rubrum). 2. Bu hayvanın iskeletinden elde edilen ve süs eşyaları yapımında kullanılan madde. 4. hay. b. İzmaritgillerden, Atlantik Okyanusu, Akdeniz ve Karadeniz’de bulunan, açık kırmızı renkte, eti beğenilen bir balık, mercan balığı (Pagrus pagrus).

AZ **Məmək** is. merek. 1. Samanlık; saman, kuru ot, yem vb. şeyler konulan yer. 2. Çardak, asma çardağı; TS **Merek** a. hlk. Samanlık, odunluk, hayvan yemi deposu veya ahır.

AZ **Mərhələ** is. [Ar.] aşama. 1. Bir şeyin gelişmesinde nitelik olarak kendi özellikleri olan devir, devre, merhale. 2. kl. Bir günlük yol, iki menzil arasında kalan mesafe. 3. kl. Yer; TS **Merhale** a. [Ar.] merhale 1. Derece, basamak, aşama, evre. 2. esk. Varılması istenen noktaya kadar aşılması gereken yerlerin her biri, konak, menzil. 3. esk. Bir yolcunun sekiz saatte gidebileceği mesafe.

AZ **Mərhəm** is. [Ar.] merhem. 1. Deriye içirilerek veya sürülerek kullanılan tereyağı kıvamında yağlı ilaç. 2. mec. İlaç, çare, şifa 3. mec. Teselli edecek, teskin edecek

şey; TS **Merhem** a. [Ar.] merhem. 1. Deriye sürülerek kullanılan, içinde birçok etkili madde bulunan, yumuşak ve koyu kıvamda, yağlı veya yağsız ilaç. 2. mec. Çare.

AZ **Mərhəmət** is. [Ar.] merhamet. 1. Başkalarının vaziyeti karşısında duyulan şefkat duygusu, acıma, insaf duygusu. 2. Kırgınlık sebebiyle yapılan bir iyilik veya davranışa karşı söylenen ve memnuniyetsizliği bildiren bir yergi ifadesi; TS **Merhamet** a. [Ar.] merhamet. Bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma.

AZ **Mərkəb** is. [Ar.] eşek; gemi. 1. Eşek. 2. Gemi. 3. Binek hayvanı; TS **Merkep** a. [Ar.] merkeb hay. b. Eşek.

AZ **Mərkəz** is. [Ar.] merkez. 1. fiz. mat. Geometrik bir cisimde çizgilerin kesiştiği nokta, bir cisimde nispetlerin toplandığı nokta (ağırlık, simetrik vb. merkezleri). 2. Herhangi bir şeyin ortası, orta kısmı. 3. Herhangi bir işin, başkanlığın, idarenin merkezi yeri. 4. Herhangi bir yer, ülke vb. için idari, sanayi, kültürel vb. yönden önemli olan şehir. 5. Herhangi bir işi idare eden yüksek organ, başkanlık organı (organları). 6. Belirli işlerle uğraşan bazı idare veya şube adlarına takılır. 7.fiz. Organizmada herhangi bir vazifeyi yapan, düzenleyen sinir hücreleri grubu; TS **Merkez** a. [Ar.] merkez. 1. Bir bölgenin veya kuruluşun yönetim yeri. 2. Bir işin öğretildiği yer. 3. Bir işin yoğun olarak yapıldığı yer. 4. Belirli bir yerin ortası. 5. Polis karakolu. 6. mec. Biçim, tarz. 7. mat. Bir kapalı eğrinin veya bazı çokgenlerde köşegenlerin kesişme noktası. 8. mat. Bir dairenin veya bir küre yüzeyinin her noktasından aynı uzaklıkta bulunan iç nokta, özek.

AZ **Mərqəd** is. [Ar.] merkad. 1. Yatacak yer, yatak. 2. Mezar, kabir; TS **Merkat** a. [Ar.] merkad esk. Mezar, kabir.

AZ **Mərmər** is. [Lat.] mermer. 1. Beyaz ve çeşitli renklerde olan, yüzde yetmiş beşten fazla kalsiyum karbonat ihtiva eden, perdahlanmaya veya cilalanmaya elverişli billurlaşmış kaya, kristal kaya. 2. Mermerden yapılmış, üzeri mermerle kaplanmış. 3. Mermer gibi beyaz, düzgün, parlak; TS **Mermer** a. [Ar.] mermer. jeol. Bileşiminde % 75'ten çok kalsiyum karbonat bulunan, genellikle beyaz, renkli ve damarlı da olan, cilalanabilen, billurlaşmış kireç taşı..

AZ **Mərsiyə** is. [Ar.] mersiye. 1. Ölmüş bir kimsenin ardından yazılan şiir, ağıt, sagu. 2. Ölü için ağıt yakıp ağlama; TS **Mersiye** a. [Ar.] mersiye ed. Ağıt.

AZ **Mərtəbə** is. [Ar.] meritebe. 1. Çok katlı binaların her katı. 2. Aynı seviyede ufki şekilde yerleşmiş şeylerin sırası. 3. mec. Rütbe, vazife, makam, derece. 4. Miktar, derece. 5. kl. Defa, kere, sefer; TS **Mertebe** a. [Ar.] meritebe 1. Aşama, derece, rütbe. 2. Evre, safha.

AZ **Məsabə** is. [Ar.] buluşma yeri, durak, derece, . . . gibi. 1. Toplanma yeri. 2. Dilencilerin sürekli olarak durup dilendikleri yer. 3. Hüküm, derece, meritebe, rütbe; TS **Mesabe** a. (mesa:be) [Ar.] mesābe esk. Derece, değer, rütbe.

AZ **Məsafə** is. [Ar.] mesafe. İki nokta, iki yer arasında kalan uzaklık; TS **Mesafe** a. (mesa:fe) [Ar.] mesafe 1. Ara, aralık, uzaklık. 2. mec. İlişkilerde çok içten olmama durumu, resmiyet. 3. mat. Uzaklık.

AZ **Məsamə** is. [Ar.] gözenek. 1. Deri üzerindeki ter bezlerinin en küçük deliği, mesame. 2. Maddenin en küçük parçaları arasındaki boşluk, ara delikçik, mesame; TS **Mesame** a. (mesa:me) [Ar.] mesāme. anat. ve biy. esk. Gözenek.

AZ **Məsəl** is. [Ar.] darbimesel; TS **Mesəl** a. [Ar.] mese.l esk. 1. Örnek alınacak söz. 2. Atasözü. 3. Eğitici hikâye veya masal.

AZ **Məsələ** is. [Ar.] sorun, mesele. 1. Yapılması, yerine getirilmesi gereken iş, problem, mesele. 2. Üzerinde düşünülüp müzakere edilmesi gereken durum, hâl, iş. 3. Müzakere edilmesi, münakaşa edilmesi gereken şey; iş; maksat. 4. Zor iş, güç mesele, iş. 5. Cevabı istenen matematik sorusu, problem. 6. İlmin herhangi bir sahasında çıkan bazı ilmî dergilerin adı; TS **Mesele** a. [Ar.] mes'ele. 1. Sorun. 2. Güç iş. 3. mat. esk. Problem.

AZ **Məşh** is. [Ar.] mesh. 1. Elle sürme, sığama, sıvazlama. 2. Yağlama, yağ sürme. 3. Göz yaşını silme. 4. Abdest sırasında elle başı ve Şii içtihadına göre ayakları ıslatma; TS **Mesh** a. [Ar.] mesh esk. 1. Bir şeyi elle sıvazlama. 2. din b. Abdest alırken ıslak eli başa ve meste sürme.

AZ **Məsih** is. [Ar.] öz. a. Mesih. 1. Hz. İsa'nın lakabı. 2. Yahudi inancına göre güya onları kurtarmak için zuhur edecek kurtarıcı; TS **Mesih** öz. a. (mesi:hi) [Ar.] mesîh din b. Hz. İsa'ya verilen adlardan biri.

AZ **Məskən** is. [Ar.] mesken. 1. İnsanın yaşadığı yer, ev. 2. Bir şeyin olduğu yer; TS **Mesken** a. [Ar.] mesken Konut.

AZ **Məskənət** is. [Ar.] kl. meskenet. 1. Fakirlik, yoksulluk, zaruret, sefalet, sefillik. 2. Kısırlık, yoksulluk; darlık. 3. Yoksunluk. 4. İhtiyaç, sıkıntı; hacet. 5. Dilencilik; TS **Meskenet** a. [Ar.] meskenet. esk. 1. Miskinlik, beceriksizlik. 2. Yoksulluk, fakirlik.

AZ **Məsnəvi** is. [Ar.] ed. mesnevi. Her beyitteki mısraları kendi arasında kafiyeli nazım şekli, manzum hikâye; TS **Mesnevi** a. (mesnevi:) [Ar.] mesnevi ed. 1. Her beyti ayrı uyaklı bir divan edebiyatı nazım biçimi. 2. Bu türdeki eserlerin genel adı.

AZ **Məsrəf** is. [Ar.] masraf. 1. Harcanan para. 2. Hayır, fayda. 3. Kullanılma, harcanma; TS **Masraf** a. [Ar.] masrif. 1. Harcanan para, gider. 2. esk. Bir şeyin yapımında kullanılan gereç, harç.

AZ **Məşğuliyyət** is. [Ar.] meşguliyet. 1. Görev ve meslek dışında severek yapılan, dinlendirici, oyalayıcı uğraş, düşkü, hobi, uğraşılacak şey. 2. Eğlence, vakit geçiren, öldüren iş, oyun, eğlence vb; TS **Meşguliyyət** a. (meşgu:liyet) [Ar.] meşgüliyyet. 1. Meşgul olma, uğraşma durumu. 2. Uğraş.

AZ **Məşğələ** is. [Ar.] meşgale. 1. Meşguliyet. 2. Spor talimi. 3. Vakit geçirme, bir şeyle uğraşma; meşguliyet, uğraşı; TS **Meşgale** a. [Ar.] meşg ā le. Uğraşı.

AZ **Məşq** is. [Ar.] talim. Bir şeyi öğrenmek veya alışkanlık hâline getirmek için yapılan sistemli antrenman, eğitim; TS **Meşk** a. [Ar.] meşk esk. 1. Bir öğretmenin, aynısını yazmaları için öğrencilerine verdiği yazı örneği. 2. Yazı veya müzikte alışmak ve öğrenmek için yapılan çalışma, el alıştırmaları. 3. Yazı veya müzik dersi.

AZ **Məşrəb** is. [Ar.] meşrep. 1. Bir kimsenin yaradılıştan gelen karakteri, tabiat, huy. 2. İçilen yer, içecek yer. 3. Heves, temayül; TS **Meşrep** a. [Ar.] meşreb esk. 1. Yaradılış, huy, karakter, mizaç. 2. Davranış biçimi.

AZ **Məta** is. [Ar.] meta. 1. Satılan mal, alınıp satılan şey; mal. 2. Kıymetli şey, az bulunan şey; TS **Meta** a. (meta:) [Ar.] metā. 1. Mal, ticaret malı. 2. tic. Sermaye.

AZ **Mətbəəçi** is. matbaacı. 1. Matbaada, basımevinde çalışan kimse. 2. Matbaa, basımevi sahibi; TS **Matbaacı** a. Basımcı, basımevi sahibi.

AZ **Mətlə** is. [Ar.] ed. matla. 1. Kaside veya gazelin ilk beyti. 2. Giriş, mukaddime, ilk söz. 3. Güneşin veya başka bir gök cisminin çıkarak ışık yayması, tulu; TS **Matla** a. (matla:) [Ar.] matla. esk. 1. Gök cisimlerinin doğması. 2. Gök cisimlerinin doğduğu yer. 3. ed. Divan edebiyatında kaside veya gazelin ilk beyti.

AZ **Mətlub** is. [Ar.] kl. matlup. "taleb sözünden". 1. Talep edilen, arzulanan, istenen şey; arzu, istek. 2. Alacak; TS **Matlup** sf. (matlu:bu) [Ar.] mallüb esk. 2. a. Alacak.

AZ **Mətn** is. [Ar.] metin. 1. Bir kitabın, yazının, nutkun, tebliğin aslı, yazılı, basılı hâlde olan her türlü yazı (edebi eser, belge vb.) 2. Bir yazının, şerhi, özeti, izahı vb. dışındaki asıl kısmı, aslı. 3. Müzik eserinin sözleri; TS **Metin** a. [Ar.] metn 1. Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü, tekst. 2. Basılı veya el yazması parça, tekst.

AZ **Məzad** is. [Ar.] mezat. Açık artırma ile satış, müzayede ile satış; eksiltme usulü; TS **Mezat** a. [Ar.] mezâd. 1. Açık artırma ile satış. 2. Açık artırma ile satış yapılan yer.

AZ **Məzarçı** is. mezarıcı. Kabir kazan kimse; TS **Mezarçı** a. 1. Mezar kazan kimse. 2. Mezarın bakımını yapan kimse.

AZ **Məzə** is. [Far.] meze. 1. İştah açması için yemekten önce veya içki içerken alınan hafif yemekler. 2. Lezzet, tat. 3. mec. Naz, gamze, işve. 4. mec. Güldürücü şey; TS **Meze** a. (me'ze) [Far.] meze 1. İçki içilirken yenilen yiyecek. 2. mec. Eğlence, alay.

AZ **Məzhəb** is. [Ar.] mezhep. 1. Dinde tutulan yol, dinde anlayış ve ibadet yolu. 2. kl. İdeal, ülkü, akide, yol; TS **Mezhep** a. [Ar.] mezheb 1. din b. Bir dinin görüş, yorum ve anlayış ayrılıkları sebebiyle ortaya çıkan kollarından her biri. 2. mec. Anlayış, görüş. 3. esk. Öğreti.

AZ **Məzhər** is. [Ar.] mazhar. "zuhur sözünden". 1. Bir şeyin zuhur ettiği, ortaya çıktığı yer. 2. Ortaya çıkma, zuhur etme. 3. Ulaşma, nail olma, kavuşma; TS **Mazhar** a. [Ar.] mazhar esk. 1. Bir şeyin ortaya çıktığı, görüldüğü yer veya kimse.

AZ **Məzlumluq** is. mazlumluk. Mazlum kimsenin hâli; zavallılık; TS **Mazlumluk** a. 1. Haksızlığa ve zulme uğramış olma durumu, ezilmişlik. 2. mec. Sessizlik, uysallık.

AZ **Məzmun** is. [Ar.] anlam; konu; mahiyet. 1. Bir eserde, kitapta, makalede, resimde vb. açıklanan konu, mazmun. bk. mündəricə. 2. Kitabın veya başka bir eserin içindekiler, mündəricat. 3. Gaye, mevzu, mesele, konu. 4. fel. Bir olay veya sürecin mahiyetini belirten asıl özellik. 5. Bir şeyin anlamı, mahiyeti; TS **Mazmun** a. (mazmu:nu) [Ar.] mazmūn. esk. 1. Anlam, kavram. 2. ed. Divan edebiyatında bazı kavramları dolaylı anlatmak için kullanılan nükteli ve sanatlı söz.

AZ **Məzmur** is. [Ar.] mezmur. 1. Davut Peygamber'in makamla okuduğu Zebur surelerinden biri. 2. Türkü, şarkı, nağme; TS **Mezmur** a. (mezmuru) [Ar.] mezmūr. esk. Makamla okunan Zebur suresi.

AZ **Məzrəə** is. [Ar.] “zer” sözündən". tarla. Ziraat yapılacak, ekilecek alan, tarla; TS **Mezra** a. (mezra:) [Ar.] mezra'. esk. 1. Ekime elverişli, ekilecek tarla veya yer, ekenek. 2. Kırsalda birkaç evden oluşan en küçük yerleşim birimi.

AZ **Məzuniyyət** is. [Ar.] izin. Çalışan bir kimseye dinlenme veya tedavi için verilen izin; TS **Mezuniyet** a. (me:zuniyet) [Ar.] me'zūniyyet. 1. Okulu bitirme. 2. esk. İzinli olma durumu. 3. esk. Yetki.

AZ **Mırıltı** is. mırıltı. 1. Köpeklerin, kedilerin bir şeyden hoşlanmadıkları zaman çıkardıkları ses. 2. kon. Kendi kendine, yavaş bir sesle söylenme, homurdanma; TS **Mırıltı** a. Alçak ve anlaşılmaz bir ses çıkararak konuşma.

AZ **Mızraq** is. [Ar.] mızrak. Uzun sırık gövdeli ve delici, yaralayıcı demir uçlu eski savaş aracı; TS **Mızrak** a. [Ar.] mizrāk. 1. Uzun saplı, sivri demir uçlu silah. 2. sp. Atletizmde kullanılan, tek elle savrulan bir alet.

AZ **Mikado** is. [Jap.] mikado. 1. Japon imparatorunun unvanı ve bu unvanı taşıyan kimse. 2. İmparator sarayı; TS **Mikado** a. (mika'do) [Jap.] 1. Japon imparatorlarına verilen unvan. 2. Fil dişi, tahta veya kemikten yapılmış küçük çubuklarla oynanan bir oyun.

AZ **Mikroskop** is. [Yun.] mikroskop. 1. Gözle görülemeyecek kadar küçük cisimleri büyüterek görmeyi sağlayan alet. 2. astr. Oğlak Takımyıldızı'nın güneyinde yer alan Güney Gökküresi takımyıldızı; yükselimi, 1,3 kadirde Balıkağzı Yıldızı'nınki ile aynıdır ve bu yıldızdan yaklaşık olarak iki saat sonra görülür; TS **Mikroskop** a. [Fr.] microscope. Bir mercek düzeneği yardımıyla küçük nesneleri büyütüp daha belirgin duruma getirmeye veya çıplak gözle görülmeyenleri göstermeye yarayan alet.

AZ **Miqdar** is. [Ar.] miktar. "kadr sözünden". 1. Sayı, kadar, adet, miktar. 2. Değer, kıymet, fiyat, bedel. 3. Belirlenen gerekli miktar, doz. 4. Derece, seviye; TS **Miktar** a. (mikta:rı) [Ar.] mikdār. 1. Bir şeyin ölçülebilen, sayılabilen veya azalıp çoğalabilen durumu, nicelik. 2. Ölçü.

AZ **Mil** is. [Ar.] mil. 1. Bazı aletlerde, mekanizmalarda, motorlarda kol, ok, mihver; genelde çeşitli işlerde kullanılan ince metal çubuk. 2. Çorap dokumak için kullanılan

şış. 3. Kumaş üzerine işlenmiş çizgi, hat. 4. Çatıların üzerinde baştanbaşa uzanan ağaç. 5. Bir tarafı kalın bir tarafı ince olan spor aleti. 6. Göze sürme çekmek için kullanılan ve kemikten yapılan ince çubuk; TS **Mil** a. [Ar.] mil 1. Türlü işlerde kullanılmak için yapılan ince ve uzun metal çubuk. 2. Göze sürme çekmeye yarayan, kemik veya fil dışından yapılmış ince ve uzun araç.

AZ **Milad** is. [Ar.] milat. 1. Hz. İsa'nın doğduğu yıl ve gün. 2. Bu yılda başlayan takvim; TS **Milat** a. (mi:la:dı) [Ar.] milâd. 1. Hz. İsa'nın doğduğu gün. 2. mec. Herhangi bir olayın başlangıcı.

AZ **Militarizm** is. [Lat.] militarizm. 1. Emperyalist devletlerin silahlanması ve savaşa hazırlanması siyaseti; saldırganlık. 2. Askerî unsurun ülke hayatında ağır basması, hâkimiyeti; TS **Militarizm** a. [Fr.] militarisme 1. Bir ülkede ordu gücünün aşırı derecede ağır basması. 2. Her tür sorunu askerî yöntemlere başvurarak çözme, bundan dolayı silahlı kuvvetlere öncelik tanıma eğilimi.

AZ **Millət** is. [Ar.] millet. 1. Din, inanç, ortak tarih, dil, gelenek, kültür, ideal ve vatan birliği olan topluluk. 2. Devlet, ülke; TS **Millet** a. [Ar.] millet 1. Çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan, aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu, ulus. 2. Bir yerde bulunan kimselerin bütünü, herkes. 3. hlk. Benzer özellikleri olan topluluk.

AZ **Milyoner** is. [Fr.] milyoner. Bir veya daha çok milyonu olan; TS **Milyoner** a. [Fr.] millionaire 1. Bir veya daha çok milyonu olan kimse. 2. Maddi varlığı bakımından zengince sayılan kimse.

AZ **Mimik** is. [Yun.] mimik. Duyguları, düşünceleri belirtecek biçimde yüzde beliren kımıldanışlar, hareketler; TS **Mimik** a. [Fr.] mimique 1. Yüz, el, kol hareketleriyle düşünceyi anlatma sanatı. 2. Duyguları, düşünceleri belirtecek biçimde yüzde beliren kımıldanışlar, hareketler.

AZ **Mir** is. [Far.] mir. "miran sözünden". 1. kl. Reis, başkan; başkomutan, bey, vali, amir. 2. Hz. Hüseyin'in soyundan gelen erkeklerin isimlerinin önüne takılarak söylenir ve onların seyyid olduğunu bildirir; TS **Mir** a. [Far.] mir. esk. 1. Başkumandan, amir. 2. Bey, emîr.

AZ **Miras** is. [Ar.] miras. 1. Ölen bir kimsenin bıraktığı mal, mülk, servet vb. 2. Eski devirlerden kalan adet, anane vb; TS **Miras** a. (mi:ra:sı) [Ar.] mîrās. 1. huk. Birine, ölen bir yakınından kalan mal mülk, para veya servet, kalıt, bırakıt, tereke. 2. mec.

Kalıtım yoluyla gelen herhangi bir özellik. 3. mec. Bir neslin kendinden sonra gelen nesle bıraktığı şey.

AZ **Mirza** is. [Far.] mirza; okumuş; sekreter. 1. tar. Şahıs isimlerinden sonra gelirse prenslik, şehzadelik, önce gelirse rütbe bildirir. 2. kl. Okuma yazma bilen kimse. 3. Okumuş yazmış, tahsilli kimselere hürmet olarak seslenme ifadesi. 4. İlim irfan sahibi, bilgili, kültürlü kimselerin isimlerine ilave edilir. 5. Eskiden sekreter, kâtip; TS **Mirza** a. [Far.] mirza. esk. Bazı Türk topluluklarında ve İran'da kullanılan bir soyluluk sanı.

AZ **Misal** is. [Ar.] misal; atasözü. 1. mat. Örnek, numune, model. 2. Bir düşüncenin anlaşılmasını kolaylaştırmak veya bir şeyi ispat etmek için verilen örnek, sunulan delil. 3. Bir şeyin benzeri, eşi, eşiti, fazlası. 5. Darb-ı mesel; atalar sözü; TS **Misal** a. (misa:li) [Ar.] misāl 1. Örnek olarak alınabilen, gösterilen şey, örnek. 2. Benzer.

AZ **Misil** is. [Ar.] misil. Eş, benzer, mumâsil; TS **Misil** a. [Ar.] misl. esk. 1. Eş, benzer. 2. Miktar. 3. Defa, kez, kat.

AZ **Misk** is. [Ar.] misk. Bir ceylan cinsinin erkeğinin göbeğinden elde edilen ağır ve güzel koku; TS **Misk** a. [Ar.] misk 1. Asya'nın yüksek dağlarında yaşayan bir tür erkek ceylanın karın derisi altındaki bir bezden çıkarılan güzel kokulu madde. 2. Mis.

AZ **Missioner** is. [Fr.] misyoner; TS **Misyoner** a. [Fr.] missionnaire. 1. Bir dini, özellikle Hristiyanlığı yaymakla görevli kimse. 2. mec. Kendini herhangi bir düşünceyi, bir ülküyü yaymaya adanmış kimse.

AZ **Mizac** is. [Ar.] mizaç. "mezc sözünden". 1. Sıhhat veya hastalık durumu. 2. Bir şeye karıştırılan başka bir şey. 3. Huy, tabiat, karakter, yaratılış, manevi vasıfların bütünü; TS **Mizaç** a. (miza:cı) [Ar.] mizac 1. Huy, yaratılış, tabiat, karakter. 2. esk. İnsan vücudunun fizyolojik yapısı, sağlık.

AZ **Mizan** is. [Ar.] mizan. "vezn sözünden". 1. Tartı aleti, terazi. 2. Nizam, intizam, düzen; kanun, nizam, düzen. 3. Ağırlık, ölçü; TS **Mizan** a. (mi:za:n) [Ar.] mizan esk. 1. Terazi. 2. Tartı, ölçü aleti. 3. Ölçü. 4. mat. Sağlama. 5. tic. Bir tüccarın, ticari durumunu, işinin genel sonucunu gösteren, belirli zamanlarda yaptığı hesap özeti.

AZ **Mizraq** is. [Ar.] mızrak; TS **Mızrak** a. [Ar.] mizrāk. 1. Uzun saplı, sivri demir uçlu silah. 2. sp. Atletizmde kullanılan, tek elle savrulan bir alet.

AZ Model is. [Fr.] model. 1. Bir şeyin örneği, aynısı yapılmak üzere örnek alınan şey. 2. Bir şeyin küçültülmüş kopyası, örneği; maket. 3. Bir şeyin yeni tipi, markası, örneği; **TS Model** a. [Fr.] modele 1. Resim, heykel vb. yapılırken baka baka benzetilmeye çalışılan nesne veya kimse, örnek. 2. Bir özelliği olan nesne veya kişi. 3. Biçim. 4. Giysi örneklerini içinde toplayan dergi. 5. Otomobil vb.nde tip. 6. Benzer. 7. Örnek olmaya değer kimse veya şey, örnek, paradigma. 8. Manken. 9. Tasarlanan ürünün tanıtım veya deneme amacıyla üretilen ilk örneği, prototip.

AZ Modelcilik is. modelistlik. 1. Yeni modeller hazırlama işi, modelcilik. 2. Bir şeyin maketini hazırlama; **TS Modelcilik** a. Model yapma sanatı.

AZ Modernizm is. [Lat.] modernizm. 1. Çağdaş. 2. Sanat ve edebiyatta realizme zıt olan akım; **TS Modernizm** a. [Fr.] modernimse. 1. Çağdaşlık. 2. Çağdaşlaşma akımı.

AZ Modul is. [Lat.] mat. tek. modül. Mimari eserlerde parçaların nispetini ifade için kullanılan ve sütun gövdesinin yarıçapına eşit olan ölçü, oran birimi; **TS Modul** a. [Fr.] modüle. 1. Bir uzay taşıtının yapısı içinde yer alan ve kendi başına hareket edebilen bağımsız bölüm. 2. Parça. 3. mim. Bir yapının çeşitli bölümleri arasında orantıyı sağlamak için kullanılan ölçü birimi. 4. fiz. Herhangi bir mekanik özelliği belirten katsayı.

AZ Molekül is. [Fr.] molekül. Atomlardan meydana gelen ve bir maddenin bütün özelliklerini taşıyan en küçük kısmı, zerre; **TS Molekül** a. [Fr.] molécule. 1. kim. Element veya bileşikler oluşturan ve onların özgül niteliklerini gösteren en küçük birim, madde. 2. fiz. Fiziksel kimyada bir veya birkaç atomun birleşmesinden oluşan, birkaç çekirdek veya elektronlu yapı. 3. mec. Bir bütünün en küçük parçası.

AZ Molla is. [Ar.] molla. 1. Din adamı, imam. 2. Medresede öğretmen, eskiden kendi açtığı okulda öğretmenlik yapan imam; **TS Molla** a. [Ar.] mevlâ. tar. 1. Büyük kadı. 2. Medrese öğrencisi. 3. Büyük bilgin. 4. mec. Dinî yönü ağır basan kimse.

AZ Moment is. [Lat.] an; moment. 1. Lahza. 2. Nokta, cihet, taraf. 3. fiz. Bir merkez etrafında dönerek hareket eden cismin kuvvet miktarı ile bu cismin merkeze olan uzaklığının çarpımı; **TS Moment** a. [Alm.] moment. fiz. Kuvvetin, bir cismi bir nokta veya bir eksen yörüngesinde döndürme etkisini belirleyen vektör niceliği.

AZ Monoloq is. [Yun.] monolog 1. Tek kişinin söylediği nutuk (kendi kendine) veya tiyatrodaki tek kişinin seyircilere hitaben söylediği nutuk, yaptığı konuşma. 2. Bir

tiyatro oyununda aktörün kendi kendine veya seyircilere hitaben söylediği nutuk; TS **Monolog** a. [Fr.] monologue. 1. tiy. Bir oyunda, kişilerden birinin kendi kendine yaptığı konuşma. 2. tiy. Bir kişinin dinleyicilere anlattığı, genellikle güldüren olay. 3. mec. Çevresindekilere fırsat vermeden bir kimsenin yaptığı konuşma.

AZ **Monotip** is. bit. b. [Yun.] monotip. 1. Tek tipli. 2. Matbaacılıkta tek tek harf dizerek satır oluşturan dizgi makinesi; TS **Monotip** a. [Fr.] monotype. Harfleri ayrı ayrı dizip döken dizgi makinesi.

AZ **Montaj** is. [Fr.] montaj. 1. Bir makinenin vb. çeşitli parçalarının uygun tarzda eklenerek çalışacak hâle getirilmesi. 2. Çeşitli ses ve görüntü kayıtlarını birleştirerek bütün hâline getirme işi; TS **Montaj** a. [Fr.] montage. 1. sin. ve TV Kurgu. 2. Bir makine, cihaz veya mobilyanın parçalarını yerli yerine takma, monte.

AZ **Motiv** is. [Lat.] motif. Musiki veya herhangi bir sanat eserinin konusunu oluşturan esas unsur; TS **Motif** a. [Fr.] motif. 1. Yan yana gelerek bir bezeme işini oluşturan ve kendi başlarına birer birlik olan öğelerden her biri. 2. ed. Kendi başlarına konuya özellik kazandıran öğelerin her biri. 3. müz. Bestenin bir parçasına çeşitli yönlerden birlik sağlayan belirleyici küçük birim.

AZ **Motor** is. [Lat.] motor. Herhangi bir enerjiyi hareket enejisine çeviren cihaz; TS **Motor** a. [Fr.] moteur. 1. Herhangi bir enerjiyi mekanik enerjiye dönüştüren düzenek. 2. Akaryakıtlı işleyen deniz aracı. 3. hlk. Motosiklet.

AZ **Mozaika** is. [Fr.] mozaik. 1. Çimento içine küçük mermer parçaları katılarak hazırlanan zemin ve merdiven döşemesi. 2. Mozaikle süsleme veya resim yapma sanatı; TS **Mozaik** a. [Fr.] mosaïque. 1. Türlü renklerde, küçük küp biçiminde mermer, taş veya pişmiş toprak parçalarının yan yana getirilmesiyle yapılan resim ve bezeme işi. 2. Bu iş için kullanılan mermer parçaları. 3. Tatlı bisküvi parçalarıyla yapılan kakaolu pasta. 4. İnce kum, çimento ve küçük mermer parçalarından oluşan karışımla döşeme sıvası. 6. mec. Değişik dillere ve kültürlerle sahip insan topluluğu.

AZ **Möhrə** is. [Ar.] mühre. 1. Her türlü yuvarlak şey. 2. Cam boncuk. 3. Kâğıt veya deriyi perdahlayarak cilalamakta kullanılan deniz kabuklusu veya kristal top; TS **Mühre** a. [Far.] muhre. esk. 1. Her tür yuvarlak şey, küçük top. 2. Cam boncuk. 3. Kâğıda yumuşaklık, parlaklık ve düzlük vermek için kullanılan camdan araç. 4. Deniz böceği kabuğu. 5. Demirci çekici. 6. Yılanın başında bulunan taca benzer çıkıntı. 7. Bazı av hayvanlarını çekmek için kullanılan çığırtnan kuş.

AZ **Möhür** is. [Far.] mühür. 1. Üzerine bir idarenin, şahsın, teşkilatın vb. adı, sıfatı ve alameti hakkedilen damga, mühür. 2. kon. Caferi mezhebine mensup Müslümanların mukaddes sayılan Mekke, Kerbela, Meşhed gibi yerlerdeki kutsal mezarların bulunduğu yerlerden alınan veya mezarlara sürülen topraklardan yapılan ve namazda secde ederken alınlarını koydukları toprak parçası; TS **Mühür** a. [Far.] muhr. 1. Bir kimsenin, bir kuruluşun adının veya unvanının tersine kazılı bulunduğu, metal, lastik vb.nden yapılmış araç, damga, kaşe. 2. Bu araçla basılan ve imza yerine geçen ad.

AZ **Mövla** is. öz. a. Mevla. "mevali sözünden". 1. Efendi, sahip, malik. 2. Yardımcı, koruyucu, destekçi. 3. Allah, Tanrı. 4. Velayeti olan, karışma hakkı olan, veli. 5. Köle azat eden, hürriyetine kavuşturan kimse. 6. Kölelikten kurtulmuş. 7. Şanlı, şerefli kimse. 8. Terbiye eden, mürebbi; TS **Mevla** öz. a. (mevla:) din b. Tanrı.

AZ **Mövlud** is. [Ar.] kl. mevlit. "veladet sözünden". 1. Doğum, doğma, veladet. 2. Doğum yeri. 3. Doğum anı, doğum zamanı. 4. Hz. Muhammed'in doğumu; TS **Mevlit** a. [Ar.] mevlid. 1. Hz. Muhammed'in doğumunu, hayatını anlatan mesnevi. 2. Bu mesnevinin okunduğu dinî tören. 3. esk. Doğma, doğum. 4. esk. Doğum yeri, insanın doğduğu yer.

AZ **Mövsüm** is. [Ar.] mevsim. "vesm sözünden". 1. Yılın dört mevsiminden her biri; mevsim. 2. Yılın, herhangi bir iş, dinlenme vb. yapıldığı bölümü; bir şeyin belirli zamanı; TS **Mevsim** a. [Ar.] mevsim. 1. Yılın, güneşten ısı, ışık alma süresi ve dolayısıyla iklim şartları bakımından farklılık gösteren dört bölümünden her biri, sezon. 2. Bazı atmosfer olaylarının en çok belirdikleri zaman. 3. Herhangi bir ekimin yapıldığı veya bir ürünün yetiştiği dönem. 4. Herhangi bir şeyin etkinlik dönemi, sezon. 5. Zaman, dönem, çağ. 6. mec. Yaşamın bir bölümü.

AZ **Mucid** is. [Ar.] mucit. 1. Yeni bir şey meydana getiren, yeni bir şey yapan. yeni bir buluş ortaya koyan, icat eden kimse. 2. Yazar; TS **Mucit** a. (mu:cit) [Ar.] mücid. 1. Yeni bir buluş ortaya koyan, icat eden kimse.

AZ **Muflon** is. hay. b. muflon. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, memeliler mammalia sınıfının, çift parmaklılar artiodactyla takımının, boynuzlular bovidae ailesindendir; TS **Muflon** a. [Fr.] mouflon. 1. Pardösülerin içine iliklenerek veya fermuarla geçirilen bir tür çok kalın, eğreti astar. 2. İçinde keçe bulunan çok kalın, yumuşak, parlak tüylü kumaş. 3. hay. b. Yaban koyunu.

AZ **Mujik** is. [Rus.] kl. mujik. 1. Köylü. 2. Zadeğân dilinde cahil, okuma yazma bilmeyen, terbiyesiz, kaba adam; TS **Mujik** a. [Rus.] Rus köylüsü.

AZ **Mum** is. [Far.] mum. 1. Arıların petek yapmak için hazırladıkları madde. 2. kl. Dökülmüş balmumu veya katılaştırılmış içyağı ile yapılan aydınlatma aracı; TS **Mum** a. [Far.] mûm. 1. Bir fitilin etrafına erimiş bal mumu, açyağı, stearik asit veya parafin dökülerek genellikle silindirik biçiminde dondurulan ince, uzun aydınlatma aracı. 2. Bal mumu. 3. fiz. Işık şiddeti birimi, kandela. 4. kim. Bazı böcekler ve bitkiler tarafından salgılanan, böceklerin deri ve tüylerini, bitkilerin yüzeyini kaplayarak koruyucu görev yapan, içinde serbest yağ asitleri, alkoller ve doymuş hidrokarbonlar bulunan esterler.

AZ **Musiqar** is. [Far.] musikar; müzisyen. 1. Gagasında delikleri olan ve rüzgâr estikçe çeşitli sesler çıkardığı kabul edilen efsanevî kuş. 2. kl. On beş veya daha fazla büyüklü küçüklü kamış sıralanarak yapılan bir çeşit üflemeli müzik aleti. 3. kl. Müzikle uğraşan kimse; TS **Musikar** a. (mu:sika:rı) [Far.] müsikâr. esk. 1. Gagasındaki deliklerden rüzgâr estikçe türlü sesler çıktığına inanılan bir masal kuşu. 2. müz. Mıskal.

AZ **Musiqi** is. [Ar.] musiki. 1. Duygu ve düşünceleri sesle ifade etme sanatı. 2. Bu sanatın, vokalden farklı olan enstrümental türü. 3. Musiki eserlerinin ifası; çalgı. 4. mec. Musikiyi hatırlatan, kulağa hoş gelen, ahenkli, melodik ses; TS **Musiki** a. (mu:siki:) [Ar.] müsikî. 1. Müzik. 2. mec. Kulağa hoş gelen sesler dizisi.

AZ **Muştuluq** is. [Far.] müjde. 1. Güzel haber, sevindirici söz, muştu. 2. Hayırlı, güzel haber getiren kimseye verilen şey, bahşiş; TS **Muştuluk** a. Muştucuya verilen armağan, müjdelik.

AZ **Müamilə** is. [Ar.] muamele. 1. kl. Davranış, yaklaşım. 2. Alış veriş, ticaret. 3. Kullanma veya borç olarak verilen para karşılığında alınan faiz; TS **Muamele** a. (mua:mele) [Ar.] mu'āmele. 1. Davranma, davranış. 2. Yol, yöntem. 3. İşlem. 4. kim. esk. İşlem. 5. tic. Alışveriş.

AZ **Mübahlıq** is. makullük; verim. 1. Kabul edilebilirlik, makbul oluş, mümkün olma durumu; caizlik; yasak olmama, meşruluk. 2. Bolluk, bereket, bir şeyin verimli olması; TS **Mübahlık** a. Mübah olma durumu.

AZ **Mübalığa** is. [Ar.] abartma. 1. Bir şeyi gereğinden fazla şişirme, mübalağa. 2. ed. Tasvir edilen olayın vb. durumun etkisini artırmak için onları kasten şişirmeden ibaret edebi usul, mübalağa; TS **Mübalağa** a. (müba:lağa) [Ar.] mudālağa. Abartı.

AZ **Mübariza** is. [Ar.] mücadele. 1. İki taraf arasında kıyasıya yapılan üstün gelme çatışması, mücadele, kavga. 2. Kavga, dövüş. 3. mec. Birbirine zıt olan duyguların, temayüllerin, isteklerin mücadelesi, bunların herhangi birisini tutarak gösterilen çaba. 4. Spor yarışması. 5. kon. Küfürleşme, kavga, dövüş; TS **Mübareze** a. (müba:reze) [Ar.] mudāreze. esk. 1. Çekişme. 2. Düşman olan taraflardan birer kişinin çıkararak çarpışması.

AZ **Mücadila** is. [Ar.] mücadele. Kavga gürültü, mücadele, birbiri ile tutuşma, atışma; kavga; TS **Mücadele** a. (müca:dele) [Ar.] mucādele. 1. Birbirlerine isteklerini kabul ettirmek için iki taraf arasında yapılan zorlu çaba, savaş. 2. Herhangi bir amaca erişmek, bir kuvvete karşı koyabilmek için bir kişi veya topluluğun güçlü, sürekli çabası, savaşım.

AZ **Mücahid** is. [Ar.] mücahit. 1. tar. İran'da hürriyet hareketine verilen ad; fedai, hürriyetçi, isyancı, inkılapçı. 2. mec. Bir ülkü yolunda fedakârcasına çalışan, mücadele eden kimse; fedai. 3. Din yolunda mücadele eden, cihad yapan; TS **Mücahit** a. (müca:hit) [Ar.] mucāhid. Kutsal ülküler uğruna savaşan kimse, alperen.

AZ **Müdafi** is. [Ar.] savunma. 1. Kendini veya başka birini hücumdan koruma, saldırıya karşı durma, müdafaa. 2. Birinin aleyhine söylenen sözlere cevap vererek onun tarafını tutma, ona arka çıkma. 3. Düşman hücumunu def etmek için gereken vasıtaların hepsi. 4. Tenkide, itiraza karşı gelme, kendi fikrini savunma, düşüncesinden vazgeçmeme. 5. İlmî tartışma ve müzakerelerde belirli bir düşüncüyü, fikri isbat etme, isbat etmeye çalışma. 6. huk. Mahkemede savunma durumunda olan taraf. 7. sp. Futbol, hokey vb; TS **Müdafaa** a. (müda:faa) [Ar.] mudāfa'a. Savunma, koruma.

AZ **Müdaxila** is. [Ar.] müdahale. 1. Başkasının işine, ilişkisine karışma, müdahale, genelde bir işe karışma onun normal seyrine etki etme. 2. Bir devletin güç kullanarak bir başka devletin iç işlerine karışması; TS **Müdahale** a. (müda:hale) [Ar.] mudāhale. 1. Karışma, araya girme. 2. huk. Bir dava sonucu verilecek olan kararın, dolaylı olarak etkileyeceği üçüncü kişilerin davaya katılmaları.

AZ **Müdara** is. [Far.] kl. müdara. 1. Kinini ve nefretini saklayarak dostluk gösterme, güler yüzlü davranma. 2. mec. Katlanma, tahammül etme. 3. mec. Gecikme; TS **Müdara** a. (müda:ra:) [Ar.] mudārā. esk. Yüze gülme, yüze gülücülük, dost gibi görünme.

AZ **Müddet** is. [Ar.] müddet. 1. Bir işin başlaması ile bitmesi arasındaki veya bir şey için belirtilmiş zaman, vakit. 2. Mevsim; TS **Müddet** a. [Ar.] muddet. Süre.

AZ **Müdür** is. [Ar.] müdür. 1. Bir idareyi, kuruluşu idare eden kimse. 2. Bir idarenin, kuruluşun vb. belirli bir sahasında idarecilik yapan, orayı idare eden kimse; TS **Müdür** a. [Ar.] mudīr. 1. İdare eden, yöneten. 2. Başöğretmen. 3. Yönetmen.

AZ **Müellif** is. [Ar.] yazar. 1. Telif eden, kitap yazan, muharrir. 2. Proje, plan meydana getiren kimse; TS **Müellif** a. [Ar.] mu'ellif. Yazar.

AZ **Müəllim** is. [Ar.] öğretmen; bey. 1. Ders veren, öğreten, talim eden, hoca, öğretici. 2. Hürmet ve saygı için isimlere takılarak kullanılır (bey anlamında). 3. Herhangi bir alanda nüfuz sahibi olan kimse, başkalarına etki eden, örnek olabilen, üstad; TS **Muallim** a. [Ar.] mu'allim. esk. Öğretmen.

AZ **Müəllimə** is. [Ar.] muallime; hanım. 1. Ders veren kadın öğretmen. 2. Kadın veya kızlara saygıyla seslenme ifadesi; TS **Muallime** a. [Ar.] mu'allime. esk. Bayan öğretmen.

AZ **Müəmma** is. [Ar.] muamma. 1. Anlamı gizli, zor anlaşılan, üstü kapalı söz, misal, resim vb. 2. mec. Anlaşılmaz sır, çözülmesi zor mesele, şey. 3. ed. Harf ve rakamlarla ifade olunan klasik şiir şekillerinden biri; manzum bulmaca; TS **Muamma** a. (muamma:) [Ar.] mu'ammā. 1. Bilmece. 2. ed. Âşıklık geleneğinde manzum bilmece. 3. mec. Anlaşılmayan, bilinmeyen şey.

AZ **Müəssəsə** is. [Ar.] müessese. Kurulmuş olan, kurum, kuruluş; TS **Müessese** a. [Ar.] mu'essese. 1. huk. Kurum. 2. mec. Bir toplumda bazı sorunların çözümlenebilmesi için uygulanan yöntem.

AZ **Müfrəzə** is. [Ar.] müfreze. 1. Küçük askerî birlik. 2. Ayrılmış, ifraz etmiş; TS **Müfreze** a. [Ar.] müfreze. ask. esk. Türlü askerî görev ve hizmetlerin yapılması amacıyla küçük birliklerden, belli bir kuruluşa bağlı kalmadan geçici olarak oluşturulan grup.

AZ **Müfti** is. [Ar.] müftü. "fetva sözünden". 1. Fetva veren, şeri meseleler hakkındaki sorulara cevap veren vazifeli kimse. 2. Hukukî meselelerde hüküm verme salahiyeti olan yüksek rütbeli İslam âlimi, şeyhülislam; TS **Müftü** a. [Ar.] muftî. 1. İl ve ilçelerde Müslümanların din işlerine bakan görevli. 2. Dinî konularda fetva veren kimse.

AZ **Mühacirət** is. [Ar.] göç. 1. Siyasi, ekonomi vb. sebeplerden dolayı mecburi olarak vatanını bırakıp başka yerlere göç etme, muhaceret. 2. Göç neticesinde başka yerlerde yaşama. 3. Göçmenler, muhacirler; TS **Muhaceret** a. (muha:ceret) [Ar.] muhaceret. esk.1. Göç, göçme. 2. huk. Yaşamakta olduğu ülkeden yabancı bir ülkeye uzun veya kısa süreli yerleşmek için gitme.

AZ **Mühafız** is. [Ar.] muhafız. Muhafaza eden, koruyan, gözeten kimse; nöbetçi; TS **Muhafız** a. (muha:fız) [Ar.] muhâfız. 1. Birini veya bir şeyi koruyan, kollayan, gözeten kimse, koruyucu. 2. esk. Bir kalenin veya bir şehrin önemli yerlerini korumak, düzeni ve güvenliği sağlamakla görevli komutan.

AZ **Mühakimə** is. [Ar.] yargılama, usa vurma. 1. Bir konu, şey hakkında düşünce, fikir, mülahaza, muhakeme. 2. huk. Mahkemede sorgulama işi; TS **Muhakeme** a. (muha:keme) [Ar.] mu'hākeme. 1. huk. Yargılama. 2.fel. Usa vurma. 3. mec. Bir sorunu çözmek için çıkar yol arama.

AZ **Müharibə** is. [Ar.] savaş. Devletler arasında meydana gelen savaş, muharebe; TS **Muharebe** a: (muha:rebe) [Ar.] muhārebe. 1. ask. Savaşta yapılan çarpışmalardan her biri. 2. mec. Güçlü tartışma.

AZ **Mühəddis** is. [Ar.] muhaddis. 1. Hadis âlimi. 2. Hadis nakleden veya rivayet; TS **Muhaddis** a. [Ar.] muhaddis. esk. Hadis bilimiyle uğraşan kimse.

AZ **Mühərrəm** is. [Ar.] muharrem. 1. Arap kameri takvimine göre birinci ay. Hz. Hüseyin bu ayda Kerbela'da şehit edildiğinden dolayı Şii içtihadının mensupları bu ayı matem ayı olarak kabul etmektedir. 2. Dinî yönden haram edilmiş, yasaklanmış; TS **Muharrem** a. [Ar.] muharrem Ay takviminin birinci ayı, aşure ayı, matem ayı.

AZ **Mühərrir** is. [Ar.] yazar. 1. Muharrir, gazeteci. 2. Redaktör, editör; TS **Muharrir** a. [Ar.] muharrir esk. Yazar.

AZ **Mühit** is. [Ar.] muhit. 1. Herhangi bir boşluğu dolduran ve belirli özelliklere malik olan cisimler, ihata eden, saran, çevreleyen. 2. İçinde herhangi bir

organizmanın faaliyet gösterdiği tabii veya sosyal şartlar, çere. 3. mec. İnsanın yaşadığı sosyal yaşantı şartları ve bu şartlarla ilgili kimseler, çevre; TS **Muht** a. (muhi;ti) [Ar.] muht. 1. Çevre, yöre, etraf. 2. mec. Bir kimsenin sürekli ilişkide bulunduğu insanlar topluluğu, çevre.

AZ **Muxabir** is. [Ar.] muhabir. 1. Haber veren, haberleşen. 2. Mektuplaşan; TS **Muhabir** a. (muha:bir) [Ar.] muhabir. 1. Basın ve yayın organlarına haber toplayan, bildiren veya yazan kimse. 2. Herhangi bir kuruluşun çalışmasıyla ilgili olarak merkezle başka bir ülke arasında bağlantıyı sağlayan görevli.

AZ **Muxabirə** is. [Ar.] muhabere. “haber sözünden”. Haberleşme, yazışma; TS **Muhabere** a. (muha;bere) [Ar.] muhabere. 1. Haberleşme. 2. Yazışma. 3. tek. İletişim.

AZ **Muxalif** is. [Ar.] karşıt. 1. Muhalefet eden, aykırılık gösteren, uygun olmayan, aleyhinde olan, zıt düşünceler taşıyan, muhalif. 2. Düşman, rakip; TS **Muhalif** a. (muha:lif) [Ar.] muhalif. 1. Bir tutuma, bir görüşe, bir davranışa karşı olan, aykırı olan kimse.

AZ **Muxalifət** is. [Ar.] muhalefet. 1. Zıt olma, muhalif olma, aksine gitme, mukavemet gösterme, karşı çıkma. 2. Bir cemiyet, teşkilat vb. içinde kendi fikrini, siyasetini genelin fikrine, siyasetine karşı müdafaa eden grup, muhalefet; TS **Muhalefet** a. (muha:lefet) [Ar.] muhalefet. 1. Bir tutuma, bir görüşe, bir davranışa karşı olma durumu, aykırılık. 2. Karşı görüşte, tutumda olan kimseler topluluğu. 3. Demokraside iktidarın dışında olan parti veya partiler

AZ **Muxəmməs** is. [Ar.] ed. muhammes. Her birisi beş mısradan oluşan, genelde güzellik ve aşk temasını işleyen 5-6 bentlik klasik şiir tarzı, bentlerin sayısı bazen 10 veya 15'e bile ulaşabilir; beşli; TS **Muhammes** sf. [Ar.] muhammes. esk. 2. a. mat. Beşgen. 3. a. ed. Beşli.

AZ **Muqabilə** is. [Ar.] mukabele. 1. Mukabil. 2. din. Mescidde hafızların ellerinde Kur'an-ı Kerim olduğu hâlde karşılıklı yapılan zikir veya sema; TS **Mukabele** a. (muka:bele) [Ar.] mukabele. 1. Karşılık verme, karşılama, karşılık. 2. Karşı gelme, başkaldırma. 3. Toplu yerlerde yüksek sesle hatim okunurken Kur'an okumasını bilenlerin gözleriyle Kur'an'ı takip etmesi, bilmeyenlerin dinlemesi. 4. esk. Karşılaştırma, karşılıklı yapılan okuma.

AZ **Müqavilə** is. [Ar.] mukavele. 1. Anlaşma. 2. Şartname, sözleşme; TS **Mukavele** a. (muka:vele) [Ar.] mukāvele. huk. Sözleşme.

AZ **Müqəddəmə** is. [Ar.] mukaddeme. 1. Başta ve asıl gayeye girmeden önce yazılan veya söylenen şey, giriş, önsöz, methal, dibace. 2. Ön taraf. 3. Öncü kuvvet; TS **Mukaddime** a. [Ar.] mukaddime. esk. 1. Ön söz. 2. Bir olayın başlangıcı.

AZ **Müqəddərat** is. [Ar.] mukadderat. 1. Talih, kader, alın yazısı. 2. Bir şeyin geleceği, gelecekte yaşaması veya ilerlemesi ile ilgili durum; TS **Mukadderat** a. (mukaddera:tı) [Ar.] mukadderat. Yazgı.

AZ **Mülahizə** is. [Ar.] mülahaza. 1. Güzel düşünülmüş fikir, düşünce, dikkatle düşünme. 2. Seyretme, bakma. 3. Kontrol; TS **Mülahaza** a. (miila:haza) [Ar.] mulāhaza. esk. Düşünce.

AZ **Mülaqat** is. [Ar.] kl. mülakat, görüş. 1. Görüşme, görüşüp konuşma. 2. Yüz yüze yapılan görüşme, sözlü imtihan; TS **Mülakat** a. (müla:ka:tı) [Ar.] mulākāt. 1. Buluşma, görüşme. 2. Röportaj. 3. Bir işe alınacak kişiler arasından seçim yapabilmek amacıyla kendileriyle karşılıklı konuşma, görüşme.

AZ **Mülayimət** is. [Ar.] mülayemet. 1. Mülayimlik, uygunluk. 2. Layıklık, liyakat. 3. Ahenklik, armoni. 3. Yumuşaklık, incelik; TS **Mülayemet** a. (müla:yemet) [Ar.] mulāyemet. esk. I. Yumuşaklık. 2. Bağırsakta yumuşaklık.

AZ **Mülk** is. [Ar.] mülk. 1. Birine ait toprak parçası, ev, gayrimenkul şeyler. 2. Bina, ev. 3. mec. Canlı benzetmelerde varlık, saltanat anlamında kullanılır. 4. kl. Ülke, memleket; TS **Mülk** a. [Ar.] mulk. 1. Ev, dükkân, arazi vb. taşınmaz mal. 2. Vakıf olmayıp doğrudan doğruya birinin malı olan yer veya yapı. 3. esk. Devletin egemenliği altında bulunan toprakların bütünü, ülke.

AZ **Mülkiyet** is. [Ar.] mülkiyet. 1. Birine ait ve tasarrufunda olan emlak vb. şeyler. 2. Bir şeye veya kimseye mensubiyet; sahiplik; TS **Mülkiyet** a. [Ar.] mulkiyyet. Sahiplik.

AZ **Mültəzim** is. [Ar.] mültezim. 1. Devlete ait rüsum ve vergilerden birinin tahsilini götürü olarak üstüne alan kimse, kesimci, kesenekçi. 2. Bir şey veya bir kimseye taraftar olan, iltizam eden kimse; TS **Mültezim** a. [Ar.] multezim. esk. Kesenekçi.

AZ **Mümeyyiz** is. [Ar.] mümeyyiz. 1. Bir sınavda öğrencinin bilgisini yoklayan kimse. 2. Bir dairede kâtiplerin yazdığı yazıyı düzelten kâtip. 3. İyiyi, kötüyü, doğru

ve yanlışı ayıran kimse; TS **Mümeyyiz** sf. [Ar.] mumeyyi.z esk. 2. a. eğt. Ayırtman. 3. a. Yazıları beyaz kâğıda temize çeken kimse.

AZ **Münacat** is. [Ar.] münacat. Allah'a niyaz etme, dua edip yakarma, yalvarma şeklinde yazılan şiir; TS **Münacat** a. (müna:ca:t) [Ar.] munācāt. din b. esk. 1. Yakarış. 2. ed. Divan edebiyatında Tanrı'yı öven şiir türü veya şiirin bir bölümü.

AZ **Münadi** is. [Ar.] münadi. 1. Nida eden, bağırان, bağırarak duyurmaya çalışan, tellal. 2. Müezzin; TS **Münadi** a. (müna:di:) [Ar.] munādī. esk. Kamuya duyurulmak istenilen şeyleri yüksek sesle haber vermeyi iş edinmiş olan kimse.

AZ **Münasibət** is. [Ar.] münasebet. 1. İki şey arasındaki uygunluk, nispet. 2. Karşılıklı ilişki, yakınlık; TS **Münasebet** a. (müna:sebet) [Ar.] munāsebet. 1. İlişik, ilişki, ilinti. 2. İki şey arasındaki uygunluk. 3. Sebep, vesile, gerekçe, neden.

AZ **Münazirə** is. [Ar.] münazara. 1. Azerbaycan edebiyatında iki şairin herhangi bir konuda yaptığı tartışma. 2. Bir konu üzerinde belli kural ve metotlara uyularak yapılan tartışma; TS **Münazara** a. (müna:zara) [Ar.] munüzara.. 1. Bir konu üzerinde, belli kural ve yöntemlere uyularak yapılan tartışma. 2. ed. Divan edebiyatında zıt varlıklar ve kavramlar arasındaki karşıtlığı anlatan yazı

AZ **Münəccim** is. [Ar.] kl. münəccim. 1. Yıldızların hâl ve hareketlerinden hükümler çıkaran kimse, astrolog, falcı. 2. Astronomun eski adı; TS **Münəccim** a. [Ar.] muneccim. Yıldız falcısı.

AZ **Münəvvərlik** is. münəvvərlik. 1. Aydınlanma, aydınlık şiddeti; ışıltılı olma, nurlu olma. 2. Bilgili ve kültürlü olma hâli; TS **Münəvvərlik** a. Münəvvər olma durumu.

AZ **Münşəat** is. [Ar.] yazılar, mektuplar. 1. Eskiden yakın ve orta doğu edebiyatında görülen süslü nesir ve onların toplandığı eser. 2. Mektuplar; TS **Münşəat** a. (münşea:t) [Ar.] munşe'āt. 1. ed. Sanatlı düzyazı veya mektupların toplandığı dergi. 2. Kaleme alınmış, yazılmış şeyler.

AZ **Müntəha** is. [Ar.] sonlanmış, sınır. "nihayet sözünden". 1. Sona ermiş, son noktaya ulaşmış, nihayet bulmuş. 2. Bir şeyin varabildiği en uzak yer, son derece, son kerte. 3. Nihayet, uç, son, bitim, münteha; TS **Müntəha** a. (münteha:) [Ar.] muntelhā. esk. 1. Son. 2. Sona ermiş, bitmiş.

AZ **Müntəxabat** is. [Ar.] ç. seçmeler. 1. Yazarların, ediplerin eserlerinden veya onların bölümlerinden meydana getirilen kitap, antoloji. 2. Seçilmiş eserler; TS **Müntehabat** ç. a. (müntehaba:tı) [Ar.] muntahabāt esk. Seçme yazılar veya eserler.

AZ **Müraciət** is. [Ar.] müracaat. 1. Birine yönelerek söylenen söz, çağırış. 2. Rica, iltimas. 3. Geri dönme. 4. Müracaat, başvuru mektubu, müracaat konulu tebligat mektubu; TS **Müracaat** a. (mürā:caat) [Ar.] murācdat. 1. Başvuru. 2. Danışma. 3. Herhangi bir eserden yararlanma.

AZ **Mürəbbə** is. [Ar.] dörtgen, dörtlü. 1. Dört köşeli, dört kenarlı, kare. 2. ed. Dörder mısralık bentlerden oluşan musammat, dörtlük, murabba; TS **Murabba** sf. (murabba:) [Ar.] murabba'. esk. 2. a. mat. Kare. 3. a. ed Dört dizeli bentlerden oluşan divan edebiyatı şiiri.

AZ **Mürəbbi** is. [Ar.] mürebbi. 1. Eskiden zengin ailelerde çocukların eğitimi ile meşgul olan kimse, erkek eğitici. 2. Okullarda eğitim işlerine bakan öğretmen; TS **Mürebbi** a. (mürebbi:) [Ar.] murebbī. esk. Bir çocuğun eğitim ve bakımıyla görevlendirilmiş erkek.

AZ **Mürid** is. [Ar.] emreden. “revd sözünden”. 1. İradesi olan, buyuran. 2. İradesi olmayan, Hakk'ın ve mürşidinin iradesine tabi olan, iradesini şeyhe teslim eden, tarikata girip bir şeyhe bağlanmış olan, tarikat ehli, derviş müntesip, mensup. 3. mec. Bir üstada bağlı olan, tilmiz; TS **Mürīt** a. [Ar.] murīd. Bir tarikat şeyhine bağlanarak ondan tasavvufun yollarını öğrenen, onun doğrultusunda ilerleyen kimse.

AZ **Mürur** is. [Ar.] mürur. 1. Geçme, geçip gitme (vakit, zaman). 2. “ile” ("la") eki ile; TS **Mürur** a. (müru:ru) [Ar.] murūr. esk. 1. Geçme, bir taraftan girip diğer taraftan çıkma. 2. Geçip gitme. 3. Sona erme.

AZ **Mürüvvət** is. [Ar.] mürüvvət. Mert ve iyi insana mahsus güzel sıfatlar; merhamet, insaf, insanlık. bk. mürvat; TS **Mürüvvət** a. [Ar.] muruvvet. 1. Bir ailede çocukların doğumu, sünneti, evliliği, iyi bi göreve geçmeleri vb. olaylardan duyula mutluluk, sevinç. 2. Cömertlik. 3. esk. Yiğitlik, mertlik.

AZ **Müsafir** is. [Ar.] konuk. 1. Sefer eden, sefere giden; seyahate çıkan kimse. 2. Otellerde, misafirhanelerde vb. geçici olarak barınan kimse; TS **Misafir** a. (misa:fir) [Ar.] musāfir. 1. Konuk. 2. tıp esk. Gözün saydam tabakasında herhangi bir sebeple oluşan beyaz leke.

AZ **Müşahib** is. [Ar.] musahib. 1. Birisi ile sohbet eden. 2. Dost, arkadaş; TS **Musahip** a. (musa:hip) [Ar.] musāhib. esk. 1. Sohbet, arkadaşlık eden kimse. 2. Yol kardeşi. 3. tar. Tatlı konuşmaları ile büyüklerin, özellikle padişahların güzel zaman geçirmelerini sağlamakla görevli kimselere verilen unvan.

AZ **Müşahiblik** is. muhataplık. Sohbetle arkadaşlık etme, konuşmaya katılma; TS **Musahiplik** a. 1. Musahibin yaptığı iş. 2. Yol kardeşliği.

AZ **Müşamihə** is. [Ar.] müsamaha. "semahat sözünden". 1. Görmemezliğe gelme, göz yumma, hoş görme. 2. Aldırış etmeme, önemsememe, affetme. 3. Özür dileme. 4. Savsaklama; TS **Müşamaha** a. (müsa:maha) [Ar.] musāmaha. 1. Hoşgörü. 2. Görmezlikten gelme, göz yumma. müsamaha etmek hoşgörü ile davranmak.

AZ **Müşamirə** is. [Ar.] müsamere. "semr sözünden". 1. Okullarda öğrenciler tarafından yapılan, programında şiir, piyes vb.nde yer alan eğlence. 2. Tanrı'nın insan ruhuyla yaptığına inanılan gizli görüşme; TS **Müşamere** a. (müsa:mere) [Ar.] musāmere. 1. Okullarda öğrencilerin sunduğu, programında koşuk, oyun vb. gösterilerinin yer aldığı eğlence. 2. esk. Çoğunlukla akşam toplantısı, akşam eğlencesi.

AZ **Müşəddəs** is. [Ar.] ed. müseddes, altılı. 1. Altı bölümden oluşmuş, altılı. 2. Altı ile çarpılmış, altı kat. 3. ed. Her kıtası altı mısradan oluşan klasik şiir şekli. 4. mat. Altıgen; TS **Müseddes** a. [Ar.] museddes. mat. esk. 1. Altıgen. 2. ed. Divan edebiyatında her bendi altı dizeden oluşmuş nazım biçimi.

AZ **Müşəlla** is. [Ar.] din. musalla. 1. Cenaze namazı kılmak için caminin yanında olan özel yer, namazı kılınmak üzere, cenaze konulan, sağ tarafı kible yönünde olan yüksekçe taş. 2. Eskiden kuraklık zamanında açık bir yerde toplanarak beraberce dua edip Tanrı'dan yağmur isteme merasimi, yağmur duasına çıkma töreni; TS **Musalla** a. (musalla:) [Ar.] musallā din b. 1. Namazgâh. 2. Camilerde cenaze namazı kılınan yer.

AZ **Müşəlləs** sf. [Ar.] üçlü, üçgen. 4. is. geom. Üç kenarlı geometrik cisim; TS **Müşelles** a. [Ar.] muselles. esk. 1. geom. Üçgen. 2. Kokteyl türünden karışık bir içki. 3. Üç kere damıtılarak yapılmış özel bir şarap.

AZ **Müşəmmən** is. [Ar.] sekizli, sekizgen. 1. Bentleri sekiz mısradan oluşan şiir, müsemmen. 2. Değerlenen, değerlendirilen. 3. geom. Sekiz kenarlı çokgen; TS **Müsemmen** sf. [Ar.] musemmen. esk. 2. a. ed. Sekizer dizeli bentlerden oluşan şiir.

AZ **Müsteşar** is. müsteşar. 1. Haberli kimse, bildirilmiş veya bilgi verilmiş kimse. 2. Kendisinden bilgi alınan, kendisine iş danışılan kimse; TS **Müsteşar** a. [Ar.] musteşār. 1. Kendisinden bilgi alınan, kendisine danışılan kimse. 2. Bakanlıklarda, elçiliklerde bakan veya büyükelçi'den sonra gelen en büyük yönetici.

AZ **Müstazad** is. [Ar.] müstezat. 1. Çoğalmasi istenilen, artmış; ikmal edilmiş tamamlanan. 2. Divan edebiyatında her mısrasına yarım mısra eklenerek meydana getirilen şiir; TS **Müstezat** a. [Ar.] mustezād. ed. Her dizesine bir küçük dize eklenmiş divan edebiyatı nazım türü.

AZ **Müsvəddə** is. [Ar.] karalama. Taslak, düzeltilmek üzere yazılan ilk yazı, müsvedde; TS **Müsvedde** a. [Ar.] musvedde. 1. Yazı taslağı; karalama. 2. Bir şeyin kötü benzeri.

AZ **Müşahidə** is. [Ar.] gözlem. 1. Dikkatle bakma, müşahede. 2. Dikkatle bakarak, araştırarak öğrenme, inceleme. 3. Bakma, izleme. 4. mec. Müşahede ve tecrübe neticesinde oluşan fikir, düşünce, görüş bk. irsad; TS **Müşahede** a. (müşa:hede) [Ar.] muşühede. 1. Görme. 2. Gözlem.

AZ **Müşəmbə** is. [Ar.] muşamba. 1. Su geçirmemek için bir veya iki tarafı özel madde ile kaplanmış kumaş (balmumu, kauçuk vb. şeylerle kaplı). 2. Muşambadan yapılan, yüzü muşambalı olan; TS **Muşamba** a. [Ar.] muşamma'. 1. Bir tarafına kauçuk veya yağlı boya sürülerek su geçirmeyecek duruma getirilen kalın bez. 3. Su geçirmeyecek biçimde yapılmış yağmurluk. 4. Linolyum.

AZ **Müştəri** is. [Ar.] müşteri. 1. alıcı. 2. Bir şeyin alıcısı, sipariş edeni veya bir iş için gelen kimse. 3. Para karşılığında su, elektrik, telefon vb. 'yi kullanan kimse, abone olan şahıs. 4. mec. İsteyen, arzu eden, hevesli; TS **Müşteri** a. [Ar.] muşterī. 1. Hizmet, mal vb. alan ve karşılığında ücret ödeyen kimse. 2. Alıcı.

AZ **Mütəlie** is. [Ar.] mütalaa. 1. Okuma, kıraat, dikkatli okuma. 2. Etraflı düşünme, iyice düşünme, mülahaza, ölçüp biçerek düşünme, bir konu üzerinde ayrıntılı düşünme ile oluşan görüş ve yorum; TS **Mütalaa** a. (müta:laa) [Ar.] mutāla'a. esk. 1. Etüt. 2. Herhangi bir konu üzerinde ayrıntılı düşünme ile oluşan görüş ve yorum. 3. Herhangi bir konu üzerinde ayrıntılı bir biçimde düşünme.

AZ **Mütəkəllim** sf. [Ar.] mütəkəllim. 2. is. Kelam bilgini. 3. gr. kl. birinci şahıs. 4. Temsilci sıfatıyla konuşma yapan (kimse); TS **Mütəkəllim** sf. [Ar.] mutəkəllim. esk. 2. a. db. Teklik birinci kişi.

AZ **Müttəhidlik** is. birliktelik. 1. Birleştirme; birleşme, müttehitlik. 2. Dernek, birlik; TS **Müttehitlik** a. Müttehit olma durumu.

AZ **Müzakirə** is. [Ar.] müzakere. Bir iş, bir konu hakkında karşılıklı olarak fikir söyleme, görüşme, fikir mübadelesi etme, olaşma; TS **Müzakere** a. (müza:kere) [Ar.] muzākere. 1. Bir konuyla ilgili fikir alışverişinde bulunma, olaşma. 2. Sözlü sınav. 3. Etüt.

AZ **Müzayidə** is. [Ar.] kl. açık artırma. 1. Daha yüksek bedel verene satmak üzere artırmaya çıkarma, artırma, mezat, müzayede. 2. Ziyadeleştirme, artırma; TS **Müzayede** a. (müza:yede) [Ar.] muzāyede. Açık artırma.

AZ **Nacaq** is. nacak. 1. Geniş ağızlı, kısa saplı balta. 2. Dervişlerin ellerinde dolaştırdıkları bu baltaya benzer sopa; TS **Nacak** a. Sapı kısa, küçük odun baltası.

AZ **Nahiyyə** is. [Ar.] nahiye. 1. Kasabaya bağlı idari yer, bucak, idari teşkilatlanmada kaza ile köy arasındaki kademe. 2. İnsan ve hayvan vücudunda herhangi bir iç organın olduğu yer; TS **Nahiye** a. (na:hiye) [Ar.] nahiye 1. Bucak. 2. Bölge.

AZ **Naxış** is. [Ar.] nakış. 1. Renkli boyalarla, çizgilerle, renkli boyama suretiyle yapılan süs, resim. 2. İskambil kâğıtları üzerindeki resim, işaret; TS **Nakış** a. [Ar.] nakş. 1. Genellikle kumaş üzerine renkli iplikler veya sırma ve sim kullanarak elle, makineyle yapılan işleme, el işi, ince iş. 2. Özellikle duvar ve tavanları süslemek için yapılan resim. 3. müz. Beste ve semainin, dört yerine iki haneli olanı. 4. mec. Hile. nakış işlemek kumaş üzerine renkli iplikler, sırma veya sim kullanarak işleme yapmak.

AZ **Naib** is. [Ar.] tar. naip. 1. Tahtta hükümdar bulunmadığı zaman veya hükümdarın çocukluğu sırasında devleti yöneten kimse. 2. Fethedilmiş veya hâkimiyet altına alınmış bir yabancı ülkeyi hükümdar adına yöneten kimse. 3. Şeriye mahkemelerinde kadılar adına görev yapan kimse. 4. Bir kimsenin yerini tutan, yokluğunda işlerini yürüten kimse; vekil. 5. Mahallî idarenin başkanı, resmî görevli, köy ihtiyar heyeti başkanı; TS **Naip** a. (na:ip) [Ar.] nā'ib. tar. Tahtta hükümdar olmadığı zaman veya hükümdarın çocukluğu sırasında devleti yöneten kimse.

AZ **Naiblik** is. naiplik. 1. Naibin, yardımcının işi, vazifesi; vekillik. 2. Naibin idaresi altındaki yerler; TS **Naiplik** a. Naip olma durumu, niyabet.

AZ **Naqil** is. [Ar.] nakil. 1. bk. keçirici, anlam. 2. kl. Taşıyıcı, bir yerden başka bir yere götüren, nakleden. 3. kl. Nakleden, rivayet eden; bildiği, duyduğu bir olayı başka birine söyleyen, rivayet eden, ravi; TS **Nakil** a. [Ar.] nakl. 1. Bir yerden alıp başka bir yere iletme, aktarma, taşıma, geçirme, aktarım. 2. Göç, taşınma. 3. Anlatma, söyleme, hikâye etme. 4. Bir görevden başka bir göreve atanma, tayin. 5. Yazı veya resmin aynısını başka bir şeyin üzerine yapma, kopya etme. 6. Başka dilden bir eseri kendi diline çevirme, tercüme etme.

AZ **Naqqaş** is. [Ar.] ressam. 1. Evlerin duvarlarına, tavanına, eşyaların üzerine yağlı veya sulu boya ile süs yapan, resim yapan sanatçı. 2. Ressam; TS **Nakkaş** a. (nakka:şı) [Ar.] nakkaş. esk. 1. Yapıların duvar ve tavanlarına süslemeler yapan usta, bezekçi. 2. Nakışçı.

AZ **Nal** is. [Ar.] nal. 1. Bazı hayvanların (at, katır vb.) ayaklarını korumak için vurulan demir. 2. Ayakkabıların topuklarına bazen da pençenin ön kısmına çakılan ince demir; TS **Nal** a. [Ar.] na'l. At, eşek, öküz vb. yük hayvanlarının tırnaklarına çakılan, ayağın şekline uygun demir parçası.

AZ **Namazlıq** is. kon. seccade. Üzerinde namaz kılınan küçük halı, kilim vb; TS **Namazlık** a. 1. Seccade. 3. hlk. Namazda okunan kısa sureler.

AZ **Namazsız** sf. namazsız. 2. is. Kadınların adet gördükleri dönem; TS **Namazsız** a. 1. Namaz kılmayan. 2. Aybaşı durumunda olan (kadın). 3. O an için namaz kılmamış olan.

AZ **Namizəd** is. [Far.] yavuklu. Nişanlanmış kız, adaklı, namzet; TS **Namzet** a. [Far.] nāmzed. 1. Aday. 2. hlk. Sözlü, yavuklu.

AZ **Namlu** is. namlu. Ateşli silâhlarda merminin ateş aldıktan sonra ilk yolu aldığı çelik boru; TS **Namlu** a. [Far.] nāmlü. 1. ask. Tüfek, tabanca, top vb. ateşli silahların ucunda bulunan boru biçimindeki parça. 2. Kasatura, kılıç, meç, bıçak vb. kesici silahların uzun ve keskin bölümü.

AZ **Namus** is. [Ar.] namus. 1. Edep, hayâ, doğruluk ve güvenilirlik gibi faziletlerin sonucu olan ve yüksek değer taşıyan haslet; ahlakî ölçülere bağlılık; şeref, gayret, haysiyet. 2. İffet, edep, ismet, hayâ, ırz. 3. Doğruluk, dürüstlük. 4. Ün, şan, şeref. 5. Kural, kaide, kanun; TS **Namus** a. (na:mus) [Ar.] nāmūs. 1. Bir toplum içinde ahlak kurallarına ve toplumsal değerlere bağlılık, iffet. 2. Dürüstlük, doğruluk.

AZ **Nar** is. [Ar.] kl. od. 1. Yanıcı cisimlerin tutuşmasıyla beliren ısı ve ışık, ateş, nar. 2. Cehennem. 3. mec. Dert, keder, gam; TS **Nâr** a. (na:r) [Ar.] nâr esk. Ateş nârına (veya nâra) yanmak, ateşine yanmak.

AZ **Narkoz** is. [Yun.] tıp. narkoz. 1. Herhangi bir organın uyuşturulması, uyuşması hâli. 2. Ağrı kesici olarak kullanılan madde, narkoz, uyuşturucu; TS **Narkoz** a. [Fr.] narcose.tıp. Ameliyat yapmak için duyu, hareket ve bilincin ekseriya solunum yoluyla anestezi madde verilerek uyuşturulması.

AZ **Natiqə** is. [Ar.] natika. 1. Düşünüp söyleme yeteneği. 2. ed. Güzel sözlerle karşısındakine heyecan verme ve düşüncelerini kabul ettirme sanatı. 3. Düzgün, dokunaklı ve etkili söz söyleme gücü; TS **Natıka** a. (na:tıka) [Ar.] nâtika. esk. 1. Düşünüp söyleme yeteneği. 2. Düzgün ve iyi konuşma yeteneği.

AZ **Naz** is. [Far.] naz. 1. Başkaları tarafından beğenilmek için yapılan yapmacıklı hareket, kendini sevdirmek, kabul ettirmek gayesi ile yapılan suni hareket; yapmacık tavırlar, nazlanmalar, işve, gamze. 2. Kendini ağıra satma, geçici bir süre başvurulmuş olumsuz davranış. 3. Şımarıklık, kapris, nazlılık. 4. mec. Cilveli kadın veya kız, nazenin. 5. Dikkat, özen, kaygı, tasa; TS **Naz** a. [Far.] nâz. 1. Kendini beğendirmek amacıyla yapılan davranış, cilve, eda. 2. İsteksiz gibi görünerek yalvarmak amacıyla yapılan davranış. 3. Şımarıkça davranış.

AZ **Nektar** is. [Yun.] bin b. nektar. 1. Eski Yunan mitolojisinde ilahlara ebedî gençlik ve güzellik veren içki; abıhayat. 2. Balözü; özsü; TS **Nektar** a. [Fr.] nectar. 1. Meyvenin özü. 2. Yunan mitolojisinde, içenleri ölümsüzlüğe kavuşturan tanrı içkisi. 3. bit. b. Bal özü.

AZ **Nemət** is. [Ar.] nimet. 1. Hayatın devamı için gerekli olan şeylerin hepsi. 2. mec. Mutluluk, saadet, iyilik; TS **Nimet** a. (ni:met) [Ar.] ni'met. 1. İyilik, lütuf, ihsan. 2. Yaşamak için gerekli her şey. 3. Yiyecek içecek, özellikle ekmek. 4. mec. Yararlanılan imkân.

AZ **Neşter** is. [Far.] iğne; neşter. 1. Sokucu hayvanlarda (akrep, arı vb.) olan zehir iğnesi. 2. Kan almak, ameliyat yapmak için kullanılan cerrah bıçağı; TS **Neşter** a. [Far.] nişter. tıp Cerrahide kesme işlemlerinde kullanılan bıçak.

AZ **Ney** is. [Far.] ney; ağızlık. 1. Kamıştan vb. yapılan nefesli musiki aleti. 2. Nargilenin marpucunda ağza alınan kısım; TS **Ney** a. [Far.] ney. müz. Klasik Türk

müziğinde ve özellikle tekke müziğinde yer alan, kaval biçiminde, yanık sesli, kamıştan yapılmış, üflemeli bir çalgı.

AZ **Nəbi** is. [Ar.] kl. (nabe sözünden). nebi. 1. Haberci. 2. Tanrı'nın habercisi, peygamber, resul, yalavaç. 3. Kitap, şariat sahibi olmayan peygamber; TS **Nebi** a. (nebi:) [Ar.] nebi. din b. Kendisine kitap indirilmemiş peygamber.

AZ **Nədimə** is. [Ar.] kl. nedime. Kadın nedim; TS **Nedime** a. (nedi:me) [Ar.] nedime esk. 1. Hanım arkadaş. 2. Hanım sultanın, yüksek makamda bulunan kadınların yardımcısı olan hanım.

AZ **Nəfəs** is. [Ar.] nefes. 1. Ciğere çekilip dışarı boşaltılan hava, soluk. 2. mec. Alamet, iz, koku, işaret. 3. mec. kl. “Söz”, “dil” anlamında 3. “Ses” anlamında; TS **Nefes** a. [Ar.] nefes. 1. Soluk. 2. Şifa amacıyla hastaya okunan dua. 3. Sigara, pipo içilirken içe çekilen duman. 4. mec. Canlılık, hayat belirtisi. 5. ed. Bektaşî ve Alevilerin görüş ve düşüncelerini belirtmek için yazılmış şiir.

AZ **Nəqahət** is. [Ar.] nekahet. Hastalıktan yeni kalkmış, fakat tamamıyla iyileşmemiş kimsenin hâli; TS **Nekahet** a. (neka:het) [Ar.] nekahet. 1. Hastalıktan yeni kurtulmuş zayıf ve hâlsiz olan kimsenin durumu. 2. mec. Durgunluk.

AZ **Nem** is. 1. Hafif derecede ıslaklık, rutubet. 2. mec. Yaş (göz yaşı); TS **Nem** a. [Far.] nem. 1. Havada bulunan su buharı. 2. Hafif ıslaklık, rutubet.

AZ **Nənə** is. nine; anne. 1. Annenin veya babanın annesi. 2. Bazı yerlerde anneye hitap şekli. 3. Yaşlı ve saygıdeğer kadınlara hürmet ifadesi olarak seslenme şekli; TS **Nene** a. 1. Nine. 2. esk. Anne.

AZ **Nərdivan** is. [Far.] merdiven. Yukarıya çıkmaya veya aşağıya inmeye yarayan basamaklı yol. 2. İskele, merdiven. 3. İskele tahtası; TS **Merdiven** a. [Far.] nerdubān. Bir yere çıkmaya veya bir yerden inmeye yarayan basamaklar dizisi, basak.

AZ **Nəsil** is. [Ar.] nesil. 1. Ecdadı bir olan akrabalar silsilesi; soy. 2. Aynı devirde yaşayan ve birbirine yakın kimseler, akrabalar, soy, neseb, nesil, soy sop, ırk, nejad, nijad. 3. Halkın menfaati uğruna faaliyet gösteren, bu yolda çalışan aynı devrin şahsiyetleri. 4. Ahfat, evlat, nesil, soy, torun. 5. Bitki ve hayvanlar aleminde aynı özelliklere malik bir kaç türü birleştiren grup, jenerasyon; TS **Nesil** a. [Ar.] nesl.1. top. b. Kuşak. 2. Hayvanlarda döl.

AZ **Nəşə** is. [Ar.] neşe. 1. Keyif, sevinç, lezzet, zevk, büyük mutluluk. 2. Hafifçe sarhoş olma, sarhoşluk. 3. Şehvet, şehvetperestlik; TS **Neşe** a. [Ar.] neşe. 1. Mutlu olmaktan doğan ve dışa vurulan sevinç, şetaret. 2. Hafif sarhoşluk, çakırkeyif olma.

AZ **Nəşəlilik** is. neşelilik. 1. Neşeli olma durumu. 2. Mestlik, sarhoşluk; TS **Neşelilik** a. Neşeli olma durumu.

AZ **Nəşət** is. [Ar.] oluşma. 1. Yetişme, ortaya çıkma, neşet. 2. Meydana gelme, ileri gelme; TS **Neşet** a. [Ar.] neşet. esk. Çıkma, ileri gelme.

AZ **Nəşr** is. [Ar.] yayım. 1. Yayıp dağıtma, neşrolma. 2. Yayımılama, ilan etme. 3. Neşredilmiş, yayımlanmış kitap, dergi vb. 4. Yayma, neşretme, neşredip dağıtma; TS **Neşir** a. [Ar.] neşr. esk. 1. Yayma, dağıtma, saçma. 2. Yayım.

AZ **Nəticə** is. [Ar.] sonuç. 1. Bir işten, olaydan çıkan netice, netice, akıbet. 2. Bir eserin, makalenin vb. asıl konusunun, mahiyetinin kısaca özeti, toplamı; TS **Netice** a. (neii:ce) [Ar.] netice. Sonuç.

AZ **Nəva** is. [Far.] ezgi; neva. 1. Ahenk, avaz, müzik, melodi. 2. Hava, makam, melodi; şarkı veya türkü söyleme. 3. müz. Azərbaycan klasik muğamlarından birinin adı; TS **Neva** a. (neva:) [Far.] nevā. esk. 1. Ses, ahenk, nağme. 2. müz. Klasik Türk müziğinde bir makam adı ve yegâhtan bir oktav tiz olan “re” perdesi.

AZ **Nəzakət** is. [Ar.] nezaket. 1. Terbiye, edep; edep kuralları. 2. Zariflik, incelik, naziklik, güzellik, latiflik; TS **Nezakət** a. (neza:kel) [Ar.] nezāket. Başkalarına karşı saygılı ve incelikle davranma, incelik, naziklik.

AZ **Nəzarət** is. [Ar.] kontrol. 1. Bakma, gözünü üzerinden ayırmama, gözaltında tutma, dikkat etme. 2. Herhangi bir işe bakan, nezaret eden idare. 3. kl. Bakanlık; TS **Nezaret** a. (neza:ret) [Ar.] nezāret. 1. Bakma, gözetme, gözetim. 2. huk. Gözaltı. 3. Nezarethane. 4. esk. Bakanlık. 5. esk. Görü.

AZ **Nəzm** is. [Ar.] nazım. 1. Şiir tarzında yazılmış veya söylenmiş manzum eser. 2. Dizme, tertipleme, tertip etme, sıraya koyma. 3. Sıra, tertip, düzen, intizam, kural; TS **Nazım** a. [Ar.] nazm. ed. Şiir.

AZ **Nikah** is. [Ar.] nikâh. 1. Evlenme, izdivaç. 2. Taç giyme, taç giydirme; düğün töreni; TS **Nikâh** a. [Ar.] nikâh 1. huk. Bir erkekle bir kadının evlilik birliği kurmasını sağlayacak yasal işlem, evlilik akdi. 2. esk. Nikâh sırasında erkeğin kadına borçlandığı para.

AZ **Niqab** is. [Ar.] peçe. 1. Duvak, örtü. 2. Eskiden savaşçıların tanınmamak ve darbeden korunmak için taktıkları yüz zırhı; TS **Nikap** a. (nika:bı) [Ar.] nikāb. esk. Yüz örtüsü, peçe.

AZ **Nisa** is. [Ar.] kadınlar. “mere sözünün çoğulu”. 1. Dişi insanlar. bk. nisvan. 2. Kur'an-ı Kerim'in 4. suresi; TS **Nisa** a. (nisa:) [Ar.] nisā. esk. Kadın.

AZ **Nisab** is. [Ar.] nisap. 1. Bir şeyin aslı, esası, yeter sayısı. 2. Belirlenmiş sınır, miktar veya derece. 3. Fıkıhta şeri olarak zengin sayılmanın sınırı ve ölçüsü; tahıl, para, hayvan vb. zekât verilecek miktara ulaşması halı; TS **Nisap** a. (nisa:bı) [Ar.] nisāb. Yeter sayısı.

AZ **Nisbət** is. [Ar.] nispet. 1. Alâkadarlık, ilgililik, mensubiyet, bağlılık, ilişki. 2. İki şey arasında olan ilişki, benzerlik, uygunluk; kıyas. 3. Göre, ait. 4. mat. Büyük adedin, büyük sayının küçük adede, küçük sayıya bölünmesi; TS **Nispet** a. [Ar.] nisbet. 1. Oran. 2. Bağıntı, ilgi, ilinti. 4. hlk. Birini üzme için veya inat olsun diye yapılan iş.

AZ **Nisyan** is. [Ar.] nisyan. "nesy sözünden". 1. Unutma, unutuş, hatırdan çıkarma, hatırlamama, akla gelmeme. 2. İhmal edilme; TS **Nisyan** a. (nisya:nı) [Ar.] nisyan. esk. Unutma.

AZ **Nişan** is. [Far.] nişan. 1. İz, alamet eser, belirti. 2. Bir şeyi diğerlerinden ayıran işaret, tanımak için konan işaret, belirti; nişane. 3. Kurşun, ok vb. ile vurulacak hedef, nokta. bk. nişangah. 4. Ateşli silâhlarda nişan almak için namlunun ucuna konan arpacık. 5. Herhangi bir hizmet veya olayın anısına bir teşkilat vb. tarafından verilen üzerinde yazı, resim vb. olan metal vb. özel levha. 6. Nişanlamak gayesi ile kıza damat adayı tarafından yollanan yüzük, şeker vb. şeyler; TS **Nişan** a. [Far.] nişan. 1. İşaret, iz, belirti, alamet. 2. Nişanlanma sırasında yapılan tören. 3. Evlenmek üzere birbirine söz verme, nişanlanma. 4. Kurşun, taş vb. ile vurulmak istenen hedef. 5. Hedefi vurmak için silah, ok vb.ne gerekli doğrultuyu verme. 6. Devlet nişanı.

AZ **Nişanə** is. [Far.] nişane. 1. İşaret, marka. 2. Belirti, alâmet, işaret. 3. Örnek, numune. 4. Bir şeyle ilgili hatıra, yadigâr; TS **Nişane** a. (nişa:ne) [Far.] nişāne. 1. Nişangâh. 2. Hedef. 3. Eser, iz, belirti.

AZ **Nişangah** is. [Far.] nişangah. 1. Nişan. 2. Bir olaya, şeye vb. hatıra olmak gayesiyle belirti, nişan konmuş yer, saha; TS **Nişangâh** a. (nişangâ:hı) [Far.] nişān-gâh. 1. Ateşli silâhlarda hedefin uzaklığına ve bulunduğu yerin yüksekliğine göre

namluya gereken yükseliş açısını veren, silahı bu hedefe doğrultmaya yarayan alet, nişane. 2. Hedef.

AZ **Niyabət** is. [Ar.] koruyucu. 1. Hâmi, arka; savunucu, müdafî, koruyan. 2. huk. Sanık avukatı, avukat. 3. sp. Müdafî, haf; TS **Niyabet** a. (niya:bet) [Ar.] niyabet. esk. Naiplik.

AZ **Niyaz** is. [Far.] niyaz. 1. Yalvarış, rica, merhamet isteme, yakarış. 2. Dua. 3. kl. Tanrı yolunda verilen her şey, adak, sadaka; TS **Niyaz** a. (niya:zı) [Far.] niyaz. Yalvarma, yakarma.

AZ **Niyət** is. [Ar.] niyet. 1. Bir işi, bir gaye için yapmayı düşünme ve yapmak için yönelme, bir şeyi yapmaya karar verme, azmetme; niyet, kasıt; tasarı; ana fikir, ana konu; TS **Niyet** a. [Ar.] niyet. 1. Bir şeyi yapmayı önceden isteyip düşünme, maksat. 2. Fal gibi kullanılmak amacıyla içine mâni yazılıp katlanmış veya şekerlere sarılmış kâğıt parçası. 3. din b. Namaz kılmaya, oruç tutmaya ve abdest almaya karar verip başlama.

AZ **Nizamsızlıq** is. tertipsizlik. 1. Düzensizlik, karışıklık. 2. Hercü merçlik, karışıklık, kuralsızlık, başıbozukluk; TS **Nizamsızlık** a. 1. Nizamsız olma durumu, düzensizlik, tertipsizlik. 2. Tüzüğe aykırılık.

AZ **Nota** is. [Lat.] nota. Bir devlet tarafından başka bir devlete veya temsilcisine belli bir konuda verilen resmî belge, muhtıra; TS **Nota** a. (no'ta) [İt.] nota. 1. müz. Bir müzik sesini belirtmeye yarayan işaret. 2. Muhtıra.

AZ **Nöqsan** is. [Ar.] noksan. 1. Azlık, tam olmayış, eksiklik. 2. Kusur, kabahat. 3. kon. Gelişmemişlik, zede; TS **Noksan** sf. [Ar.] nuksân. 2. a. Eksiklik, kusur.

AZ **Nöqsansızlıq** is. tamlık; kusursuzluk. 1. Noksansız olma durumu. 2. Kusursuz şeyin hâli; TS **Noksansızlık** a. Noksansız olma durumu.

AZ **Nöqtə** is. [Ar.] nokta. 1. Küçük benek, kalem, iğne vb. şeylerin bir yere dokunmasıyla oluşan leke, iz. 3. mec. Güç seçilebilen, görülebilen, noktaya benzeyen küçük şey. 4. gr. Yazıda cümlelerin bittiğini ifade eden küçük işaret. 5. Arap alfabesinde bazı harflerin üstüne veya altına konan küçük işaret. 6. Çizgilerin kesiştiği yer. 7. Uzayda veya bir şeyin üzerinde belirli bir yer. 8. Bir iş yapılan veya bir şeyin olduğu yer. 9. Yer, semt. 10. Mecazi anlamlı ifadelerde "qəlbinin ən incə nöqtəsi, ruhunun ən hassas nöqtəsi vb. " "kalbinin en ince noktası, ruhunun en hassas

noktası şeklinde kullanılır; TS **Nokta** a. [Ar.] nokta. 1. Çok küçük boyutlarda işaret, benek. 2. Bazı harflerin üzerine konulan ufak işaret. 3. Yer. 4. Konu, konu ile ilgili önemli bölüm. 5. Nöbetçi bulunan yer. 6. Nöbetçi gözcü, bekçi. 7. mec. Sınır, derece, radde. 8. db. Cümlelerin bittiğini anlatmak için sonuna konulan, küçük benek biçimindeki Noktalama işareti. 9. mat. Hiçbir boyutu olmayan işaret. 10. sp. Orta nokta.

AZ **Növbət** is. [Ar.] nöbet. 1. Sıra, devir. 2. Ortabir işin devamlılığını sağlamak gayesiyle görevler arasında yapılan zaman taksimi, sıra hizmetinin müddeti. 3. Sıra ile yapılan iş. 4. Askerî karakol ve nokta hizmeti; TS **Nöbet** a. [Ar.] nevbet. 1. Sıra, keşik. 2. Sıra ile belirli süre bir yeri bekleme işi. 3. Sıra ile yapılan görev, iş. 4. Hastalık sebebiyle titreme, yüksek ateş. 5. Vakit vakit ortaya çıkan aynı türden fizyolojik bozuklukların bütünü. 6. Kez, defa. 7. Resmi yerlerde veya önemli kimselerin kapısında belli vakitlerde çalınan mızıka.

AZ **Nur** is. [Ar.] nur. 1. Aydınlık, ışık. 2. mec. Okuma yazma durumu, aydın olma durumu, gelişmişlik sembolü olarak kullanılır; TS **Nur** a. (nu:ru) [Ar.] nūr. 1. Aydınlık, ışık, parıltı, ziya. 2. İlâhi bir güç tarafından gönderildiğine inanılan parlaklık.

AZ **Nüfus** is. [Ar.] nüfus. 1. İnsan topluluğu, halk, ahali. 2. kon. Çirkin, suratsız kimse; TS **Nüfus** a. (nüfu:su) [Ar.] nufūs. 1. Kişi. 2. Bir ülkede, bir bölgede, bir evde belirli bir anda yaşayanların oluşturduğu toplam sayı, popülasyon. 3. Ortak bir özellik gösteren kimselerin bütünü.

AZ **Nüfuz** is. [Ar.] nüfuz. 1. Bir kimsenin itibarı, saygınlığı, hürmeti, hürmet, itibar, etki otorite. 2. Etki etme, geçme, içeri etki etme, işleme; TS **Nüfuz** a. (nüfu:zu) [Ar.] nufūz. 1. İçine geçme. 2. mec. Söz geçirme, güçlü olma, erk.

AZ **Nümayiş** is. [Far.] gösteri. 1. Yürüyüş, miting. 2. Bir şeyin geniş kitlelere gösterilmesi. 3. Bir şeyin ortaya çıkması, tezahürü, bir şeyin varlığını gösteren; TS **Nümayiş** a. (nüma:yiş) [Far.] numāyiş. esk. Gösteri.

AZ **Nüsxə** is. [Ar.] nüsha. 1. Yazılı bir şeyin çıkarılan suretlerinden her biri, nüsha. 2. mec. şak. Kötü veya garip huylarıyla farklı olan kimse; tip, vücut. 3. kl. İlaç reçetesi. 4. kl. Üzerine dua yazılmış kâğıt; dua; TS **Nüşa** a. [Ar.] nusha. 1. Birbirinin tıpkısı olan yazılı şeylerin her biri. 2. Gazete, dergi vb.nde sayı.

AZ **Nüvə** is. [Ar.] çekirdek. 1. Bir şeyin merkezi, çekirdeği, nüve. 2. biy. Her türlü bitki ve hayvan hücresinin en önemli kısmı. 3. Çekirdekte olanlara, atom enerjisinden faydalanmaya ait olan. 4. mec. Bir şeyin, kuruluşun, teşkilatın, grubun vb. asıl parçasını, bölümünü, hissesini oluşturan kısım, öz; TS **Nüve** a. [Ar.] nuve. Bir şeyin özü.

AZ **Nüzul** is. [Ar.] kl. nüzul. 1. Aşağı inme, nazil olma. 2. Konak yerine inme, konaklama; TS **Nüzul** a. (nūzu:lü) [Ar.] nuzūl. hlk. İnme.

AZ **Oba** is. oba. 1. Birkaç evden, haneden oluşan ilkel yaşayış mıntıkası, küçük köy. 2. Göçerlerin, hayvanların vb. geçici olarak kaldıkları ve birkaç çadırdan oluşan yer, çadırli göçebelerin konakladıkları yer; TS **Oba** a. 1. Göçebelerin konak yeri. 2. Bu yerde konaklayan göçebe hâlk veya aile. 3. Genellikle bölmeli göçebe çadırı.

AZ **Obyektivizm** is. [Lat.] objektiflik. 1. Tarafsızlık, objektiflik. 2. Herkes için geçerli olan şeyler araştırma zihni hâli; TS **Objectivizm** a. [Fr.] objectivisme. fel. Nesnelcilik.

AZ **Ocaq** is. ocak. 1. Yemek pişirmek, su ısıtmak için vb. içinde ateş yakılan, üç tarafı kapalı bir tarafı açık yer; genelde ateş yakılan yer. 2. Soba veya buhar kazanının ateş yakılan yeri, bölümü. 3. din. Pir, kutsal yer, ev. 4. mec. Ev, ev bark, yurt. 5. mec. Bir şeyin olduğu, türediği, yayıldığı yer; merkez, kaynak. 6. Ekin ekerken tohumları koymak için açılan çukurluk; TS **Ocak** a. 1. Ateş yakmaya yarayan, pişirme, ısıtma, ısınma vb. amaçlarla kullanılan yer. 2. Şömine. 3. Isı vererek üzerine veya içine konulan maddeleri ısıtan, pişiren, kaynatan, eriten araç veya alet. 4. Kahvelerde, kuruluşlarda çay, kahve vb.nin yapıldığı yer. 5. Yer üstünde veya yer altında cevher çıkarılan yer. 6. Bahçelerde ve bostanlarda her tür meyve ve sebze tohumu veya fidesinin dikimi için ayrılmış toprak çukuru. 7. Aynı amaç ve düşünceyi paylaşanların kurdukları, kuruluş veya toplulukları görev yaptıkları yer. 8. Yılın birinci ayı, kanunusani. 9. tar. Yeniçeri teşkilatını oluşturan odalardan her biri. 10. mec. Ev, aile, soy. 11. hlk. Halk hekimliğinde bir önceki kuşaktan el verme suretiyle aktarılan bilgileri kullanarak belirli bir şikâyeti ve hastalığı iyileştirdiğine inanılan aile.

AZ **Ocaqçı** is. ocakçı. Ocakta çalışan kimse; TS **Ocakçı** a. 1. Ateşçi. 2. Ocak bacaları temizleyicisi. 3. Kahvelerde ocakbaşında 'kahve, çay vb. şeyleri hazırlayan kimse.

AZOcaqlıq is. mec. ocaklık. Ev, ev bark, yurt; TS **Ocaklık** a. 1. Bir aileye, babadan oğula geçmesi için verilen mülk. 2. Ateş yakılan yer, ocak. 3. Bir yapının temelini veya çatısını oluşturan büyük kereste, temel direği. 4. hlk. Mutfak. 5. hlk. Baca.

AZ Od is. od. 1. Ateş. 2. mec. Canlı benzetmelerde şiddetli duygunun, coşkunun, ruh yüksekliğinin işareti olarak kullanılır. 3. Çok sıcak. 4. mec. Kızarıklık, kırmızılık; hararet. 5. Yaramaz, etrafı yıkıp dağıtan, hareketli çocuk için kullanılır. 6. mec. kon. Ev, aile, ocak, tütsü; TS **Od** a. esk. Ateş.

AZ Oda is. [Lat.] oda. 1. Bir şahsın veya önemli bir olayın anısına yazılan coşkulu şiir. 2. Şaşıalı, debdebeli senfonik veya vokal müzik eseri. 3. Otelde oda; TS **Oda** a. 1. Evin veya herhangi bir yapının oturma, çalışma, yatma gibi işleve yarayanı banyo, salon, giriş vb. dışında kalanı bir veya birden fazla çıkışı olan bölmesi, göz. 2. Serbest meslek adamlarını içinde toplayan resmî birlik. 3. tar. Yeniçeri kışlası.

AZ Odun is. odun. 1. Yakılmak maksadıyla kesilmiş ağaç. 2. mec. Duygusuz, hissiz, uyuşmuş, hareketsiz kimse. 3. mec. Kaba, kalın kafalı kimse; TS **Odun** a. 1. Yakılmak için kesilmiş parçalanmış ağaç.

AZ Odunluq sf odunluk. 2. is. Odun konan yer, odun ambarı; TS **Odunluk** a. 1. Odun konulan yer. 3. mec. Kabalık, anlayışsızlık.

AZ Oğlan is. oğlan. 1. Erkek çocuk. 2. Bulûğ çağına ermiş, ama henüz evlenmemiş genç; TS **Oğlan** a. 1. Erkek çocuk. 2. Yetişkin erkek. 3. İskambil kâğıtlarında genç erkek resimli kâğıt, bacak, vale. 4. Cinsel bakımdan erkeklerin zevkine hizmet eden sapık erkek.

AZ Oğru is. uğru. 1. Hırsızlık yapan kimse, hırsız, yankesici. 2. Düzenbaz hilekâr; madrabaz, kazıkçı. 3. Aşırtıcı, muhtelis, çalan; TS **Uğru** a. esk. Hırsız.

AZ Oğul is. oğul; yavrum; erkek. 1. Erkek evlat. 2. Yaşlı kimselerin yaşça kendilerinden küçük olanlara hitap, seslenme şekli. 3. İş yapabilen, becerikli bir kimse için övme ifadesi olarak kullanılır; TS **Oğul** a. 1. Erkek evlat. 2. Bazı kelimelerin anlamını pekiştirmek için kullanılan bir söz. 3. Bir ana arıyla birlikte kovandan ayrılan, yeni yetişmiş arı topluluğu: Oğul arısı. 4. ünl. Yaşlı kimselerin genç erkeklere söylediği bir seslenme sözü.

AZ Oğulcuq is. oğulcuk. 1. Oğul, erkek evlat. 2. Oğul sözünün sevgi bildiren küçültme veya okşama biçimi, oğlum, yavrum, evlâdım; TS **Oğulcuk** a. 1. Oğlanlara

sevgiyle yaklaşıldığını belirten bir söz. 2. anat. Dölllenmiş yumurtacığın gelişmeye başladığı andan dölüt olmasına kadar geçen süredeki adı, rüşeym, embriyo. 3. bit. Bitki tohumlarında bir kökçük ile bir filizcikten oluşan ana bölüm.

AZ **Ox** is. kl. 1. Yayla atılan, ucu temrenli, ince kısa mil, çubuk. 2. Yön bildirmek için ok şeklinde çizilen işaret. 3. Makinenin, mekanizmanın vb. dönen parçasının, dönen çarkın, dişlinin takıldığı mil. 4. Mihver. 5. Herhangi bir cismin simetri veya merkezinden geçen düz çizgi; TS **Ok** a. 1. Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk. 2. Yön göstermek amacıyla belli yerlere konulabilen, oka benzer işaret. 3. At arabası, kağrı vb. araçlarda koşum hayvanlarının bağlandığı ağaç. 4. mat. Bir dairede bir kirişin ortasında bu kirişi gören yayın ortasına indirilen doğru parçası.

AZ **Oxçu** is. okçu. 1. Ok atan, silah olarak ok kullanan asker. 2. sp. Okçuluk sporu yapan sporcu. 3. Ok imal eden veya satan kimse; TS **Okçu** a. 1. Ok yapan veya satan kimse. 2. Okçuluk sporunu yapan kimse, kemankeş.

AZ **Oxçuluq** is. okçuluk. 1. Ok atmak. 2. Ok hazırlamak; TS **Okçuluk** a. 1. Ok yapma veya satma işi. 2. Okçu olma durumu, kemankeşlik. 3. sp. Ok ve yay kullanılarak yapılan spor.

AZ **Oxşama** is. okşama; ağıt yakma. 1. Şefkat gösterme, sevmek. 2. Ağıt söyleme, ağıt yakarak ağlama; TS **Okşama** a. Okşamak işi.

AZ **Oxuyucu** is. fo. hlk. davetçi; TS **Okuyucu** a. 1. Sürekli olarak gazete, dergi vb. okuyan, okur. 2. Şarkıcı. 3. Türkücü. 4. hlk. Düğüne çağrı yapan kimse.

AZ **Oktava** is. [Lat.] müz. oktav. 1. Gamın sekizinci perdesi, ses arasındaki gam farkı. 2. En düşük bas sesi; TS **Oktav** a. [Fr.] octave. müz. Sekiz sestten oluşan ses dizisi, bir do sesiyle ondan sonraki do sesi arasındaki uzaklık.

AZ **Olacaq** is. olacak. 1. Talih, alın yazısı. 2. İçinde yaşayış yeri olan alan; TS **Olacak** sf. 2. a. Olma, gerçekleşme olasılığı bulunan şey. 3. a. Olmasının önüne geçilemeyen durum

AZ **Ombudsman** is. [Isv.] kamu denetçisi. 1. Halkın yönetimden olan şikâyetlerini inceleyen görevli, soruşturmacı, kamu denetçisi. 2. Soruşturma kurulu üyesi. 3. Soruşturma kurulu üyesi. 4. Halkın kamu yetkililerinden olan şikâyetlerini incelemek üzere atanan kişi; TS **Ombudsman** a. İng. Ombudsman. huk. bk. kamu denetçisi.

AZ **Onbaşı** is. onbaşı. 1. İşçi grubuna başkanlık eden kimse. 2. On kişilik askerî gruba, bir mangaya komuta eden erbaş; TS **Onbaşı** a. (o'nbaşı) ask. On ere kumanda eden asker, erin üstündeki ilk rütbe.

AZ **Onbaşılık** is. onbaşılık. Onbaşı rütbesi; TS **Onbaşılık** a. 1. Onbaşı olma durumu. 2. Onbaşının rütbesi. 3. Onbaşının görevi.

AZ **Onqun** is. ongun. İlkel iptidai toplulukların manevi yön ve duygularını irtibatlandırdıkları tabiat varlığı ve bu varlığın temsili şekli, totem; TS **Ongun** a. 1. İlkel toplumlarda topluluğun kendisinden türediği sanılarak kutsal sayılan hayvan, ağaç, rüzgâr vb. doğal nesne veya olay, totem. 2. Arma.

AZ **Onluq** is. onluk. 1. On manat değerinde olan. 2. On manatlık para. 3. Lambada, ampulde ışık, tahtada vb. kalınlık derecesini bildirir. 4. ed. Her mısrasında on hece olan şiir ölçüsü, vezni; TS **Onluk** sf. 3. a. esk. On para, on kuruş, on lira veya on bin lira değerinde olan para.

AZ **Onurğa** is. anat. omurga. Omur olarak adlandırılan kemiklerin eklenmesiyle oluşan, kafadan leğen kemiğine kadar uzanan kemik, belkemiği, amûdufıkarî; TS **Omurga** a. (omu'rga) 1. Sırt boyunca uzanarak vücuda destek sağlayan, kemikten, kırkırdaktan veya her ikisinden oluşan, içinde omuriliği barındıran kemik yapı. 2. den. Gemi kaburgasının aşağı taraftan bağlı bulunduğu boy eksenini doğrultusunda boydan boya geçen ana yapı ögesi. 3. mec. Bir şeyin varlığı ile ilgili en önemli bölümü, temel, belkemiği, esas.

AZ **Opal** is. [Lat.] opal. Bazı türleri değerli kabul edilen şeffaf taş, hidratlı silis cinsinden süt beyazı kıymetli taş, aynüşşems; TS **Opal** a. [Fr.] opale. jeol. 1. Silisin hidratlı ve jelatinli bütün türlerini kapsayan değerli bir mineral, panzehir taşı. 2. İnce, düzgün dokunmuş pamuklu kumaş.

AZ **Opera** is. [İt.] opera. 1. Manzum besteli sahne eseri. 2. Böyle eserlerin sahnelendiği tiyatro binası; TS **Opera** a. (ope fra) [İt.] opera. 1. Sözlerinin bütünü veya çoğu şarkılı olarak söylenen müzikli tiyatro eseri. 2. Bu eseri oynayan sanatçı topluluğu. 3. Böyle eserlerin oynandığı yapı.

AZ **Operator** is. [Lat.] operatör. 1. Bazı teknik cihazları kullanan veya belirli üretim sahasındaki işlerden mesul olan yüksek ihtisas sahibi uzman. 2. Sinema operatörü; düzenlenen dizi eylem. 3. tıp Ameliyat; TS **Operatör** a. [Fr.] opérateur. 1. Cerrah. 2. İşletmeci. 3. bl. İşletmen. 4. esk. Basılacak metinleri dizgi makinesinde dizen kimse.

AZ Optik is. [Yun.] gözlükçü. 1. Optik sahası uzmanı. 2. Optik camlar ve cihazlar hazırlayan usta; **TS Optik** sf [Fr.] optique. 2. a. fiz. Fizik biliminin ışık olaylarını inceleyen kolu. 3. a. Gözlükçü.

AZ Orağ is. orak. Ekin biçmekte kullanılan, yarım çember şeklinde keskin demir alet, küçük hasat aracı; **TS Orak** a. 1. Yarım çember biçiminde yassı, ensiz ve keskin metal bir bıçakla, buna bağlı bir saptan oluşan ekin, ot vb. biçme aracı. 2. Ekin biçme zamanı. 3. Ekin, ot vb. biçme işi.

Orijinallik is. özgünlük. 1. Başkalarına benzememe, kendine ait hâl ve nitelikler, orijinallik. 2. Orjinal kimsenin hâl ve hareketleri; gariplik; **TS Orijinallik** a. Orijinal olma durumu, özgünlük.

AZ Orkestr is. [Fr.] orkestra. 1. Bir musiki eserini hep beraber ifa eden çalgıcılar grubu, orkestra. 2. Tiyatroda, sahnenin önünde çalgıcıların oturdukları yer; **TS Orkestra** a. (orke'stra) [İt.] orchestra müz. 1. Yaylı, üflemeli ve vurmali çalgılar topluluğu. 2. tiy. Eski Yunan tiyatrolarında, sahne ve seyirciler arasındaki çember biçiminde koro yeri. 3. tiy. Bazı tiyatroların birinci katında sahne veya perdeye en yakın koltuklar.

AZ Orqan is. [Yun.] organ. 1. Sosyal hayatın herhangi bir sahasında belirli bir vazifeyi yapan, ifa eden idare, teşkilat, müessese vb. 2. Herhangi bir partiye, idareye vb. ait gazete, dergi vb; **TS Organ** a. [Fr.] organe. 1. anat. Vücudun, belirli bir görev yapan ve sınırları kesin olarak belirlenmiş bölümü, uzuv. 2. mec. Bir görevi, bir işi yerine getirmekle yükümlü kuruluş.

AZ Orta is. orta. 1. Bir şeyin bütün uçlardan, kenarlardan, başlangıçtan ve bitişten eşit uzaklıkta bulunan yeri; merkez. 2. Ortada olan; iki nokta, çizgi vb.nin arasında olan. 3. Bir şeyin başlangıcından veya sonundan aynı derecede uzak olan zaman. 4. Büyükle küçük, yüksekle alçak, ağırla hafif vb.'nin arasında olan. 5. Birkaç miktarın sayılarına bölünmesinden elde edilen; akılda kalan olay vb. için tipik olan. 6. Öğrencilere verilen iyi ile zayıf arasındaki not. 7. Üç kardeşten ikincisi, ortanca. 8. İki şey arasında olan boş yer, boşluk, ara; **TS Orta** a. 1. Bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer. 2. Başlangıcı ile bitimi arasında eşit uzaklıkta olan süre. 3. Bir şeyin eşit olarak ayrılabilceği bölüm. 4. Ne uzun ne kısa, midi, 5. Ne büyük ne küçük, midi. 6. İyi ile kötü arasındaki durum. 7. Öğretimde, öğrencinin değerlendirilmesinde geçer not ile iyi arasındaki derece. 8.

Defterde, bir araya getirilmiş belli sayıda yaprakların oluşturduğu bölümlerden her biri. 12. fiz. Bir olayın, içinde gerçekleştiği yer. 13. mat. Orantı. 14. sp. Futbolda oyuncuların birinin, topu, kale ağzında duran arkadaşlarına havadan yollamak için yaptığı vuruş.

AZ **Ortaq** is. ortak. Beraber iş yapan, ticarete kâr gayesiyle birlikte hareket eden şahıslardan her biri, şerik; TS **Ortak** a. 1. Birlikte iş yapan, ortaklaşa yararlarla birbirlerine bağlı kimselerden her biri, şerik, hissedar, partner. 3. Kuma.

AZ **Ortaqlıq** is. ortaklık. Ortak olma durumu; TS **Ortaklık** a. 1. Ortak olma durumu, iştirak, müşareket, şeriklik. 2. tic. İki veya daha çok kimsenin iş yaparak kazanç elde etmek için birleşmeleri, şirket.

AZ **Ortalıq** is. ortalık. 1. Aralık. 2. Açık saha, meydan. 3. İnsanların arasında kalan boş yer. 4. Odanın vb. içi, ortası. 5. Ara, orta (şahıslar arasında); TS **Ortalık** a. 1. Bulunulan yer, çevre. 2. İçinde bulunulan, yaşamlan ev, oda vb. yer. 3. Yeryüzünün görünen bölümü, çevre, etraf. 4. Soyut anlamda yaşanan ortam

AZ **Oruc** is. [Far.] oruç. İslam'ın beş şartından birisi olup, Allah rızası için tan yerinin ağarma vaktinden güneşin batışına kadar yiyip içmemek, cinsî münasebette bulunmamak suretiyle gerçekleştirilen ibadet, savm, oruç; TS **Oruç** a. [Far.] rûze. 1. din b. Tanrı'ya ibadet amacıyla yeme, içme vb. şeylerden belli bir süre kendini alıkoyma. 2. mec. Çok sevilen veya istenen şeylerden uzak durma.

AZ **Ot** is. ot. 1. En fazla bir veya iki yıl yaşayan, gövdesi odunlaşmayan bitki. 2. Bu bitkilerin kuru veya yaş olarak kullanılan biçilmiş; TS **Ot** a. 1. bit. b. Toprak üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir iki mevsim sonra kuruyan küçük bitkiler. 3. esk. Zehir. 4. esk. İlaç. 5. argo. Esrar.

AZ **Otlaq** is. otlak. 1. Çok ot biten ve hayvanların otlatıldığı yer, mera, otlak. 2. Çok ot bitmiş yer; çimenlik; TS **Otlak** a. coğ. Hayvan otlatılan yer, salmalık, yaylak, mera.

AZ **Otluq** is. otluk; TS **Otluk** a. 1. Otu bol olan yer. 2. Kış için kurutulmuş ot yığını. 3. Ot konulan yer.

AZ **Otoritə** is. [Lat.] otorite. Kudret, siyasi güç; TS **Otorite** a. [Fr.] autorité. 1. Yaptırma, yasak etme, emretme, itaat ettirme hakkı veya gücü, yetke, sulta, velayet.

2. Siyasi veya idari güç. 3. mec. Çalışmalarıyla kendini kabul ettirmiş, başarılı kimse.

AZ **Oturacaq** is. oturak. 1. Oturulan yer, üzerinde oturulan şey, her şey. 2. Bir yapının temeli. 3. mat. Geometrik cismin yere dokunan aşağı kısmı; TS **Oturacak** a. Sandalye, tabure, kanepa gibi üstüne oturulan şey.

AZ **Oturaq** is. yerleşik;oturak. 1. Göçer hayat sürmeyen, yerleşik hayat süren kimse. 2. Bir yerde oturarak yapılan iş. 3. Oturulan ev, bina, yer, dinlenme yeri, konaklama yeri vb. 4. Bir şeyin alt tarafı, yere veya başka bir tarafa dokunan, dayanan, yaslanan kısmı; TS **Oturak** a. 1. Oturulacak yer veya şey. 2. Alçak iskemle. 3. Bir şeyin yere gelen tarafı, taban. 4. Ördek. 5. İçkili, çalgılı ve kadınlı eğlenti. 6. Boru mengenesinin tezgâha oturduğu 've vidalandığı bölüm. 8. den. Kürekli teknelerde kürekçilerin oturduğu enli tahta.

AZ **Oturum** is. oturma. 1. Oturmak fiili. 2. Toplantı, celse; TS **Oturum** a. 1. Bir meclis veya kurulun çözümlenmesi gereken sorunları görüşüp tartışmak için yaptığı birleşimlerden her biri, celse. 2. Bilimsel toplantıların aynı an da veya art arda gerçekleştirilen bölümlerinden her biri, seksiyon. 3. Seans.

AZ **Ovma** is. ovma. 1. Ovmak fiili. 2. Ovulmuş, ufaltılmış, narin hâle getirilmiş. 3. mah. Rendelenmiş peynir ile tere yağı karışımından oluşan yemek. 4. mah. Elde dokunmuş yumuşak, ince kumaş; TS **Ovma** a. Ovmak işi.

AZ **Ovraq** is. [Ar.] evrak. 1. Kâğıt sayfaları, kitap sayfaları, "varak"ın çoğulu. 2. Yazılmış kitaplar, mektuplar veya yazılar; TS **Evrak** ç. a. (evra:kı) [Ar.] evrak. 1. Resmî kurumlarda işlem gören belgeler. 2. esk. Kâğıt yaprakları, kitap sayfaları. 3. esk. Yazılmış kitaplar, mektuplar veya yazılar.

AZ **Ovrat** is. [Ar.] avret. 1. İnsan vücudunda örtülmesi gereken, görünmesi haram olan yerler. 2. Kadın, karı, avrat; TS **Avret** a. [Ar.] avret. Edep yeri.

AZ **Oyanış** is. uyanma. 1. Kendine gelme. 2. Uykudan kalkma; TS **Uyanış** a. 1. Uyanma işi. 2. Uyanma, intibah. 3. Avrupa'da özellikle İtalya'da XV. yüzyılda başlayan genel sosyoloji ve felsefe öğretileri bütünü, Rönesans. 4. mec. Bilgisizlikten kurtulma durumu.

AZ **Oyma** is. oyma. 1. Yıkayıp götürme, delme, yarma. 2. Ağaç, taş, kemik, metal vb. üzerine hakketme şeklinde yapılan süsleme tarzı; TS **Oyma** a. 1. Oymak işi. 2.

Bir nesnenin yüzeyini özel araçlarla oyarak veya delerek türlü biçimler verme. 3. Ağaç yongası. 4. Oyularak yapılan süsleme.

AZ **Oymaq** is. kl. oymak. 1. Yurt, kabile, boy, uruk; nesil, kuşak; Eski Uyğur Türkçesi'nde bir yere toplanıp bir düzene şeklinde de söylenmiştir. 3. Köy; köylü; TS **Oymak** a. 1. Aşiret. 2. İzcilikte küçük birlik.

AZ **Oynaqlıq** is. oynaklık. 1. Oynak, hareketli şeyin hâli; hareketlilik. 2. Devamlı oynama, zıplayıp durma alışkanlığı; kararsızlık. 3. mec. Cilvelilik, işvelilik. 4. mec. Anlamlılık, güzellik, canlılık; TS **Oynaklık** a. 1. Oynak olma durumu. 2. Oynakça davranış.

AZ **Oyuq** is. çukur; kovuk. 1. Oyulmuş yer, mağara, oyuntu. 2. Bir şeyin üzerindeki delik, çukurluk. 3. İçi oyulmuş, içi oyuk, çukur. 4. Duvarı, pencere, kapı, niş vb. yeri. 5. Hücre; avcı çukuru; TS **Oyuk** a. Oyulmuş, içi boş ve çukur olan yer.

AZ **Oyun** is. oyun. 1. Eğlenmek ve vakit geçirmek birkaç kişi veya çocuk arasında yapılan türlü eğlence. 2. Belirli kural, usul ve şartlar içinde yapılan spor, spor türü. 3. Raks, dans. 4. mec. Hokkabazlık, dalavere, fırıldak, hile. 5. Belirli bir rolü oynama, icra etme; TS **Oyun** a. 1. Yetenek ve zekâ geliştirici, belli kuralları olan, iyi vakit geçirmeye yarayan eğlence. 2. Tiyatro veya sinemada sanatçının rolünü yorumlama biçimi. 3. Müzik eşliğinde yapılan hareketlerin bütünü: Zeybek oyunu. 4. Seslendirilmek veya sahnede oynanmak için hazırlanmış eser, temsil, piyes. 5. Bedence ve kafaca yetenekleri geliştirmek amacıyla yapılan, çevikliğe dayanan her türlü yarışma. 6. Şaşkınlık uyandırıcı hüner. 7. Kumar. 8. sp. Güreşte rakibini yenmek için yapılan türlü biçimlerde şaşırtıcı hareket. 9. sp. Teniste, tavlada taraflardan birinin belirli sayı kazanmasıyla elde edilen sonuç. 10. Hile, düzen, desise, entrika.

AZ **Oyunbazlıq** is. şakacılık. 1. Çeşitli komik oyunlar gösterme, yanma; hokkabazlık. 2. mec. Hilekârlık, dalaverecilik; TS **Oyunbazlık** a. Düzencilik, hilecilik.

AZ **Oyuncaq** is. oyuncak. 1. Çocukların oynayarak eğlenmeleri ve vakit geçirmeleri için yapılan şey. 2. mec. oyuncaklar. 3. mec. Körü körüne başkasının iradesine, hâkimiyetine tâbi olan, onun her istediği şeyi yapan kimse; TS **Oyuncak** a. 1. Oyun aracı. 2. mec. Önemsiz ve kolay iş. 3. mec. Başkaları tarafından bir araç gibi kullanılan, hiçe sayılan güçsüz kimse.

AZ **Oyunçu** is. oyuncu. 1. Herhangi bir oyuna katılan şahıslardan birisi, oyun oynayan kimse. 2. Dansçı, raks eden rakkas. 3. Oyunbaz; TS **Oyuncu** a. 1. Herhangi bir oyunda oynayan kimse. 2. Sinema, perde veya bir gösteride rol alan sanatçı, aktör, aktris.

AZ **Ozan** is. ozan; çalçene. 1. ed. Halk şairi, âşık. 2. mec. Çok konuşan, çenesi düşük; TS **Ozan** a. Şair.

AZ **Öd** is. öd. 1. Karaciğerde bulunan onikiparmak bağırsağına salgılanan yeşil renkli, acı, hazma yardımcı madde, safra. 2. mec. Çok acı şey; TS **Öd** a. Safra.

AZ **Ödeniş** is. ödeniş. 1. Ödenme işi. 2. Yerine getirilme; TS **Ödeniş** a. Ödenme işi.

AZ **Öfkə** is. akciğer; sinir. 1. Göğüs kafesinin büyük bir bölümünü içten kaplayan, kanı temizleyen, sağlı sollu iki parçadan oluşan solunum organı. 2. kon. Sinir, hiddet; TS **Öfke** a. Engelleme, incinme veya gözdağı karşısında gösterilen saldırganlık tepkisi, kızgınlık, hışım, hiddet, gazap.

AZ **Ökcə** is. ökçe. Ayakkabı topuğu; TS **Ökçe** a. 1. Ayakkabı altının topuğa rastlayan yüksek bölümü, topuk. 2. Topuğun arka bölümü. 3. hlk. Saban demirinin geçtiği ağaç parçası.

AZ **Öküz** is. öküz. 1. İğdiş edilmiş ve gücünden faydalanılan erkek sığır. 2. mec. Çok büyük, kaba, kabiliyetsiz kimse. 3. mec. Kaba, kalın kafalı, görgüsüz, beceriksiz kimse; TS **Öküz** a. 1. Çift sürmekte, kağı çekmekte kullanılan, etinden yararlanılan, iğdiş edilmiş erkek sığır. 2. mec. Bön, görgüsüz, kaba, anlayışsız, yeteneksiz kimse. 3. argo. Cıvalı zar.

AZ **Öküzbalığı** is. hay. b. 1. Kurbağa balığı. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, balıklar pisces sınıfının, kemikli balıklar teleostei takımının, kurbağa balığıgiller uranoscopidae ailesindendir. 2. Denizineği. Denizinekleri sirenia takımının, denizineğigiller hydrodamalidae ailesindendir; TS **Öküz balığı** a. hay. b. Dört kısa ayağı ve üst çenesinden aşağıya doğru sarkık iki büyük dişi olan, 6 metre boyunda, foka benzer bir deniz memelisi (Trigialyra).

Öküzlük is. öküzlük. 1. Kalın kafalılık, yontulmamışlık. 2. Kabalık, kaba sabalık, büyüklük, aşırı güçlülük. 2. mec. Beceriksizlik; TS **Öküzlük** a. 1. Budalalık, sersemlik. 2. Budalaca, sersemce iş.

AZ Ölçü is. ölçü. 1. Herhangi bir şeyi ölçmek için kabul edilmiş birim, ölçmekte kullanılan alet. 2. mec. Bir şahsa veya bir şeye değer, kıymet vermek için esas alınan şey. 3. Herhangi bir şeyin belirli ölçüler dâhilinde kabul edilen büyüklüğü, küçüklüğü, biçimi, hacmi, derecesi, standart ölçüsü. 4. Ölçme işi. 5. bk. vazn. 6. mec. kon. Görüş dairesi, kapsadığı alan; **TS Ölçü** a. 1. Bir niceliği, o nicelik için kabul edilmiş birimlerden birine göre oranlayarak değerlendirme, mizan. 2. Bu değerlendirmede kullanılan birim, ölçme birimi. 3. Ölçme sonucu bulunan rakam: Odanın ölçüsü. 4. Belirlenmiş boyut. 5. Ölçüt. 6. mec. Değer, itibar. 7. mec. Aşırı olmama, ılımlı, uygun olma durumu. 8. ed. Bir şiirdeki dizelerin hece ve durak bakımından denk oluşu, vezin. 9. müz. Bir ezginin eşit bölümlere ayrılışı.

AZ Ölçüm is. ölçüm. 1. Ölçü. 2. mec. Ölçüt, mısdak. 3. Tedbir. 4. Ölçek; şinik, kilenin sekizde biri; **TS Ölçüm** a. 1. Ölçme işi. 2. Ölçülerek elde edilen sonuç. 3. Ölçümleme sonucu, takdir.

AZ Öldürücülük is. öldürücülük. 1. Öldürücü, mahvedici olma hâli. 2. Dehşetli, korkunç, müthiş, akılları durduracak özelliği olma. 3. Ölüm saçıcılık, mahvedicilik. 4. Mahvedici etki, zararlılık, zararlı tesir. 5. Cellatlık; katillik; **TS Öldürücülük** a. Öldürücü olma durumu.

AZ Ölülük is. ölgünlük. 1. Cansızlık. 2. Hayat belirtisi bulunmama. 3. mec. Durgunluk; gevşeklik; cansızlık, ağırlık, uyuşukluk; faaliyetsizlik, hamaratsızlık; atalet, hareketsizlik; **TS Ölülük** a. Cansız kalma durumu, cansızlık.

AZ Ölüm is. ölüm. 1. biy. Organizmadaki hayat belirtilerinin ebedî olarak durması ve organizmanın mahvolması, dünya hayatının sona ermesi, organizmanın herhangi bir tarafında hayatın durması. 2. İnsan ve hayvan hayatının sona ermesi; vefat, ölmek fiili. Ölme, ölme zamanı, vakti. 3. mec. Bir şeyin sonu. 4. İdam cezası. 5. mec. Mahvolmak, yok olmak tehlikesi; **TS Ölüm** a. 1. Bir insan, bir hayvan veya bitkide hayatın tam ve kesin olarak sona ermesi, ahiret yolculuğu, ebedî uyku, emrihak, irtihal, memat, mevt, vefat. 2. Ölme biçimi. 3. İdam cezası. 5. mec. Sona erme, yok olma, ortadan kalkma.

AZ Ölümsüzlük is. ebediyet. 1. Ebedilik, sonsuzluk; daimî yaşayan şey. 2. Sonu olmayan gelecek zaman; **TS Ölümsüzlük** a. 1. Ölümsüz olma durumu, ölmezlik. 2. Kalıcılık, ebedilik.

AZ **Ömür** is. [Ar.] ömür. 1. İnsan, hayvan veya bitkinin doğumundan ölümüne kadar geçen fizyolojik müddeti, hayat müddeti, yaşama süresi. 2. Ömrümde, ömründe şeklinde: hiçbir zaman, kafiye, asla. 3. Ömrüm günüm şeklinde; TS **Ömür** a. [Ar.] 'umr. 1. Yaşam. 2. mec. Çok hoş giden şey.

AZ **Ön** is. ön. 1. Bir şeyin ön tarafı, yüze gelen kısmı, cephe. 2. İleride olan, ileriye yöneltilmiş, ön tarafta olan. 3. İleride giden, önde giden. 4. Karşısında, önünde. 5. Ön taraf, ileri kısım, karşı taraf; TS **Ön** a. 1. Bir şeyin esas tutulan yüzü, arka karşıtı. 2. Bir şeyin esas tutulan yüzünün baktığı yer, karşı.. 3. Bir kimsenin ilerisi. 4. Yakın gelecek zaman. 5. Giyeceklerin genellikle göğsü örten bölümü. 6. Önce olan. 7. Civar, yöre.

AZ **Öncül** is. öncül. 1. Öncü, ilerici. 2. Önder, önde giden, ileride giden, önderlik eden; TS **Öncül** sf. 2. a. Bir bilimsel çalışmada işe koyulurken, araştırmaya konu edilmeksizin doğru sayılan önerme. 3. a. man. Bir tasımda sonucu hazırlayan ilk iki önermeden her biri, mukaddem. 4. a. man. Bir çıkarımın öncüller kümesini oluşturan önermelerden herhangi biri, mukaddem. 5. a. hlk. Kılavuz, öncü.

AZ **Önlük** is. önlük. 1. Elbisenin kirlenmemesi için elbisenin ön kısmına gelecek şekilde bağlanan örtü. 2. Küçük çocuklar için muşamba veya kumaştan yapılan örtü; TS **Önlük** a. 1. Herhangi bir iş genellikle de yemek yaparken giysi kirlenmesin diye giyilen, boyundan askılı ve bele bağlanan örtü, iş önlüğü. 2. Laboratuvar, tezgâh vb. yerlerde çalışırken giysinin kirlenmemesi için giyilen, gömlek tarzında olup etek boyu uzun olan, genellikle beyaz renkte giysi. 3. esk. İlköğretim öğrencilerinin giydiği bir örnek giysi. 4. Küçük çocuklara yemek yedirirken üstlerini korumak için boyunlarına bağlanan örtü.

AZ **Ördek** is. hay. b. ördek. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, kuşlar aves takımının, kazsılar anseriformes takımının, ördekgiller anatidae ailesindendir; TS **Ördek** a. 1. hay. b. Perde ayaklılardan, evcil ve yabani türleri bulunan su kuşu, badi, badik (Anas). 2. Yataktan kalkamayacak durumdaki erkek hastaların içine idrarlarını yaptıkları kap lazımlık, oturak.. 3. argo Otobüs ve minibüs sürücülerinin yollardan aldıkları biletsiz yolcular için kullandıkları bir söz. 4. argo Hile ile para sızdırılacak kimse, enayi.

AZ **Örnek** is. örnek. 1. Bir bütünü temsil eden, onun hakkında fikir veren küçük parça, numune, misal. 2. Timsal; TS **Örnek** a. 1. Benzeri yapılacak olan,

benzetilmek istenen şey, model. 2. İncelemek veya denemek üzere insan ve hayvan vücudunun, bitkinin veya nesnenin herhangi bir yerinden alınan doku parçası, numune. 3. Bir şeyin benzeri, tıpkısı, kopyası, misil. 4. Bir düşünceyi, kuralı, gözlemi veya savı desteklemek ve açıklamak amacıyla ileri sürülen söz, yapılan davranış, misal. 5. Durum ve niteliği benimsenmeye değer kimse veya şey, model, paradigma.

AZ **Örsə** is. örs. Üstünde demir ve benzeri madenler dövülen çelikten yapılmış; TS **Örs** a. 1. Biçimleri yapılacak işe göre değişen, üzerinde maden dövülen, çelik yüzeyli, demir araç. 2. Üzerine çivi çakılacak ayakkabı geçirilen kunduracı gereci.

AZ **Örtü** is. örtü. 1. Başa örtmekte kullanılan bir şey. 2. Perde, örtük; TS **Örtü** a. 1. Örtmek için kullanılan şey, vualet. 2. Yapılarda çatı, dam.

AZ **Ötə** is. öte. 1. Uzakta, ileride bulunan yer, ileri; TS **Öte** a. 1. Konuşanın temel olarak aldığı bir şeyden daha uzak olan yer veya şey, mavera. 2. Bir şeyin arkadan gelen bölümü. 5. Dış.

AZ **Övladlıq** is. evlâtlık; üvey evlât. 1. Evladın baba ve anneye olan akrabalık bağı, münasebeti. 2. Evladın baba ve anne karşısındaki vazifesi. 3. Çocuğu olmayanların kendilerine (resmî veya gayriresmî) aldıkları, evlat olarak kabul ettikleri çocuk (başkasının çocuğu), üvey evlât; TS **Evlathlık** a. 1. Evlat olma durumu. 2. Küçük yaşta eve alınıp yetiştirilen kimse. 3. huk. Birinin yasayla evlat olma hakkı tanıdığı kimse.

AZ **Övliya** is. [Ar.] evliya. 1. Veliler, ulular, velayet ve keramet sahibi olan kimseler, Allah'a yakın olanlar. 2. mec. Kutsal, temiz, saf, pak; TS **Evliya** a. (evliya:) [Ar.] evliya. din b. Ermiş.

AZ **Övraq** is. [Ar.] ç. kl. evrak. Varakalar, kâğıtlar, yapraklar, yazılar; TS **Evrak** ç. a. (evra:kı) [Ar.] evrak. 1. Resmî kurumlarda işlem gören belgeler. 2. esk. Kâğıt yaprakları, kitap sayfaları. 3. esk. Yazılmış kitaplar, mektuplar veya yazılar.

AZ **Öyrənci** is. öğrenci; alışkın. 1. kl. Öğrenim görmek amacıyla ders alan kimse, okul çocuğu, talebe, şakirt. 2. kon. bk. öyrəncək; TS **Öğrenci** a. 1. Öğrenim görmek amacıyla ders alan kimse, okul çocuğu, talebe, şakirt. 2. Bir bilim veya sanat yetkilisinin gözetimi ve yol göstericiliği altında belli bir konuda çalışan kimse. 3. Özel ders alan kimse.

AZ **Öz** is. öz. 1. Şahsına, kendine ait, has, mensup olan. 2. Kendisi tarafından meydana getirilmiş, oluşturulmuş, alınmış, elde edilmiş vb. 3. Kendine mahsus; şahsi. 4. Sadece kendine veya bir şeye has olan; hususi. 5. Yakın, tabii. 6. Bir işe şahsen katılan. 7. İsim veya şahıs zamiri yerine kullanılır. 8. Bir kimsenin veya bir şeyin büyüklüğünü, önemini, mevkisini dikkate almak, belirtmek için kullanılır; TS **Öz** a. 1. fel. Bir kimsenin benliği, kendi manevi varlığı, iç, nefis, derun, varoluş karşıtı. 2. "Kendine, kendi kendini" anlamlarında birleşik kelimeler türeten bir söz. 3. Bir şeyin en kuvvetli veya kıvamlı bölümü, hülasa, zübde, ekstre. 4. Çıbanların içinde ölmüş dokudan oluşan irinle birlikte çıkan parça. 6. mec. Bir şeyin temel ögesi, kühn, zübde. 7. bit. b. Bitkilerin kök, gövde ve dallarının boydan boya ortasında bulunan, hafif, gevrek ve çoğu yumuşak bölüm.

AZ **Özək** is. öz. 1. Bitki kökünün veya gövdesinin daha yumuşak olan iç kısmı, göbek. 2. Çıbanın, cerahat bağlamış yaranın ortasında oluşan sert iltihaplı kısım. 3. Büyük bir teşkilatın, kuruluşun özünü meydana getiren asıl kısım, öz, temel. 4. İlk parti veya komsomol teşkilatının eski adı; TS **Özek** a. hlk. Merkez.

AZ **Özlük** is. öz; bireylik; nitelik. 1. Ruh; mahiyet; içyüz. 2. Şahsiyet, kişilik, bireysellik. 3. Vasıf; hassa, özellik; TS **Özlük** a. 1. Bir şeyin durumu, mahiyet. 2. Kişi, zat.

AZ **Paça** is. [Far.] paça. 1. Vücudun iki ayak arasında kalan kısmı. 2. Baldırın, bacağın dizden aşağı kısmı. 3. Koyun, keçi, sığır gibi hayvanların dizden aşağıda kalan ayak kısımları. 4. Bunlardan hazırlanan yemek; TS **Paça** a. [Far.] pāçe. 1. Pantolon, don, şalvar vb. giyeceklerde bacakların çıktığı aşağı bölüm. 2. Kasaplık hayvanların ayağı. 3. Bu ayaktan yapılan çorba.

AZ **Paçalıq** is. aş. hlk. paça. Kasaplık hayvanların kesilmiş ayağı ve baş etlerinden yapılan çorba; TS **Paçalık** a. 1. Pantolon, şalvar veya uzun külot paçasının ayak bileğini saran bölümü. 3. Otomobilde tekerleğin taş, çamur atmasını önleyen ve tekerlek arkalarına takılan lastik veya plastikten yapılmış araç. 4. hlk. Gelinin paça günü giydiği giysi

AZ **Padşah** is. [Far.] padişah. 1. Hükümdar, imparator, sultan. 2. mec. kon. Yarışmada, oyunda, mecliste vb. önderlik, başkanlık eden kimseye verilen ad; TS **Padişah** a. (pa:dişa:hı) [Far.] pādšāh. tar. Osmanlı Devleti'nde devlet başkanına verilen unvan, hükümdar, sultan.

AZ **Padşahlıq** is. padişahlık. 1. Padişahın vazifesi. 2. Padişah tarafından idare edilen devlet; şahlık, imparatorluk. 3. Bir padişahın idaresi altındaki ülke, memleket. 4. Padişaha mensup, padişah hükümetine ait olan; TS **Padişahlık** a. 1. Padişah olma durumu, hükümdarlık, sultanlık. 2. Padişahın görevi. 3. Padişahın yönetimi. 4. Padişahın saltanat dönemi. 5. Padişah tarafından yönetilen ülke.

AZ **Paklıq** is. paklık. 1. Temizlik. 2. mec. Manevi temizlik, saflık, paklık; TS **Paklık** a. Temizlik.

AZ **Palan** is. [Far.] semer. 1. Binek ve yük hayvanlarının üzerine vurulan geniş ve süslü bir cins eğer (samandan veya saplardan yapılır). 2. Eskiden hamalların yük taşırken sırtlarına koydukları özel yastık, semer. 3. mec. kon. Kalın, ağır, kaba elbise; TS **Palan** a. [Far.] pālān. Genellikle eşeklere, bazen de atlara vurulan, kaşsız, enli, yayvan ve yumuşak bir tür eyer.

AZ **Palçıq** is. balçık. 1. Islanarak sıvı kıvam hâline gelmiş toprak. 2. Tedavi gayesiyle kullanılan deniz veya ırmak mili veya bir kesiminde çeşitli organik maddeler bulunan petrol, su ve topraktan oluşan çamur. 3. Eskiden vücuttaki kılları temizlemek için kullanılan bir madde. 4. Suda çözülmüş çimento, kireç, kil ve kum karışımından ibaret katı madde, harç; TS **Balçık** a. 1. içinde çeşitli organik maddeler bulunan, genellikle killi, koyu, yapışkan çamur; mil. 2. mec. Güçlük çıkartan. 3. İçindeki kil oranı yüksek, yağlı, su geçirmez, koyu toprak.

AZ **Panel** is. [Alm.] lambri; panel. 1. Bina yapım işlerinde kullanılan geniş beton duvar veya ahşap duvar, panel. 2. Binanın iç duvarlarının aşağı kısmına tahtadan, demirden vb. vurulan, eklenen süs, bezek, yapılan renkli süsleme; TS **Panel** a. [Fr.] panel. 1. Açık oturma. 2. Yerleştirileceği yüzeyin bir bölümüne uyan, çoğunlukla dikdörtgen biçiminde düzgün parça

AZ **Panno** is. [Fr.] pano. 1. Duvarın, tavanın resim ve kabartmalarla vb. süslenmiş kısmı. 2. Duvarın, binanın süslenmesi için kullanılan şeyler (kabartma, resim vb.); TS **Pano** a. (pa'no) [Fr.] panneau. 1. Üzerine bildiri, açıklama veya tanıtma kâğıtları tutturmak için hazırlanmış levha. 2. Elektrikle çalışan araçların kontrol ve komuta düğmeleri, ekran, sinyal lambası vb. parçalarının bir arada toplandığı bölüm. 3. Ağaç duvar kaplamalarına veya tavanlara süs işi konulan resim. 4. Hafif malzemeden yapılan ve iki yüzü kontrplakla kaplanan levha. 5. Üzerine bir tablo yapmak için

hazırlanmış meşe, ıhlamur veya çam ağacından levha. 6. mdn. Önceden belirlenmiş sınırlar içerisinde işletilen maden alanı.

AZ **Panorama** is. [Yun.] panorama. 1. Yukarıdan ışık alan binanın duvarlarına yapılmış büyük resim, panorama resmi teşhir edilen kule şeklindeki bina. 2. Genelde yukarıdan bakıldığı zaman göz önünde görülen toplu manzara, geniş manzara; TS **Panorama** a. (panora'ma) [Fr.] panorama. 1. Yüksek bir yerden bakıldığında göz önüne serilen geniş görünüş. 2. Genel görünüm.

AZ **Papaq** is. başlık; külah. 1. Tüylü deriden yapılan başlık, kalpak. 2. Bir şeyin üzerindeki şey; kapak; TS **Papak** a. Genellikle Azerbaycan ve Kafkasya'da giyilen, kuzu derisinden veya yününden yapılan, uzun tüylü başlık.

AZ **Para** is. para. Devlet tarafından tedavüle çıkarılan, üzerinde itibari değeri yazılı kâğıt veya madenden iktisadi mübadele vasıtası, aracı; TS **Para** a. [Far.] pāre. 1. ekon. Devletçe bastırılan, üzerinde değeri yazılı kâğıt veya metalden ödeme aracı, nakit. 2. Kazanç. 3. esk. Kuruşun kırkta biri.

AZ **Paradoks** is. [Yun.] paradoks. 1. Alışılmış ve herkes tarafından kabul edilmiş fikre, düşünceye, kanaate aykırı olan düşünce. 2. İlimde normal anlayışlara uymayan beklenmedik olay; TS **Paradoks** a. [Fr.] paradoxe. 1. Aykırı düşünce. 2. Çelişki. 3. fel. Düşünceler arasında tartışmaya açık, kesin bir yargı içermeyen karşıtlık.

AZ **Paraqraf** is. [Yun.] ed. paragraf. Bir yazının, bir satırbaşından diğer satırbaşına kadar olan ve konunun tek yönünü belirten kısmı, fıkra, bent; TS **Paragraf** a. [Fr.] paragraphe. 1. Düzyazıların kendi içinde satır başlarıyla ayrıldıkları bölümler. 2. Kanun maddelerinin kendi içlerinde satır başlarıyla ayrıldıkları ufak bölümlerden her biri. 3. Çengel işareti. 4. mec. Bölüm.

AZ **Paravana** is. [İt.] paravan. 1. Çerçevesi ve menteşeli, açılıp katlanabilir ve taşınabilir bölme yapmakta kullanılan genelde tahtadan yapılan perde. 2. mec. Asıl yapılan işi gizlemek için ön planda gösterilen şey; TS **Paravana** a. (paravdna) [İt.] paravento. Paravan.

AZ **Parazit** is. [Yun.] biy. parazit. 1. Başka bir organizma içinde veya üzerinde yaşayan bitki veya hayvan; asalak. 2. Bit, pire, tahtakurusu, kene gibi haşereler. 3. mec. Başkalarının sırtından geçinen, asalak; tufeyli; TS **Parazit** a. [Fr.] parasite. 1. biy. Asalak. 2. Radyo, televizyon, telsiz vb. aygıtların yayınına karışan yabancı ses veya cızırtı. 3. mec. Herhangi bir işte, olayda sorun çıkaran kimse.

AZ **Parça** is. parça. 1. Parçalanmış, kırılmış, yırtılmış bir şeyin küçük bir hissesi, bölümü. 2. Bir eserin konuşmanın belirli bir kısmı, bölümü. 3. "Bir" sözü ile; TS **Parça** a. [Far.] pârçe. 1. Bir bütünden ayrılan, ayrı sayılan veya ortak olan şey. 2. Bir bütünden kopma, kırılma, yırtılma vb. yoluyla ayrılmış bölüm, lime. 3. Birkaçı bir araya geldiğinde bir bütünü oluşturan şeylerin her biri, modül. 4. Tane. 5. Pasaj. 6. Müzik eseri. 7. Nesne. 8. mec. Küçümseme ve değersiz sayma bildiren bir söz. 9. argo. Güzel, alımlı kız veya kadın.

AZ **Parçaçı** is. manifaturacı. 1. Kumaş tüccarı, manifaturacı; bez dokuyan veya satan kimse. 2. Manifatura mağazası; TS **Parçaçı** a. 1. Kumaş toplarından aftmış parçaları satan kimse. 2. Makine yedek parçaları satan kimse.

AZ **Parçacıq** is. parçacık. Küçük parça; TS **Parçacık** a. 1. Küçük parça, kırıntı. 2. fiz. Elektron, proton, nötron gibi atomu oluşturan parçaların her biri, partikül.

AZ **Parə** is. [Far.] pare. 1. Parça, kısım. 2. Az, azıcık. 3. Bölük, bölüm. 4. Yırtık, sökülük, sökülüş. 5. Parçalanmış, yırtılmış. 6. Bazı, bazıları. 7. Hilâl; TS **Pare** a. (pa:re) [Far.] pârē. esk. 1. Parça, kısım. 2. Tane, adet.

AZ **Parıltı** is. parıltı. 1. Kıvılcımlanarak ışıklar saçan göz kamaştırıcı ışık. 2. Parıldayan, kırpışan ışıklı noktalar, parıldayan dairecikler. 3. Uzakta görünen ışıklı şey; TS **Parıltı** a. Parıldama, göze çarpan parlaklık.

AZ **Park** is. [İng.] park. 1. Yolları, çiçek bahçeleri vb. olan büyük ağaçlı yer. 2. Nakliye ve binek arabalarının, araçların durdukları ve tamir oldukları yer. 3. as. Savaş zamanında orduyu gereken şeylerle teçhiz etmek için kullanılan seyyar lamba; TS **Park** a. [Fr.] parc. 1. Bir yerleşme merkezinde halkın gezip hava alması için düzenlenmiş ağaçlı ve çiçekli büyük bahçe. 2. Otopark. 3. Trafik zorunlulukları dışında durma biçimi. 4. Cephane, makine veya otomobillerin bulunduğu yer.

AZ **Parquet** is. [Fr.] parke. 1. Genelde dikdörtgen veya paralelkenar şeklinde olan ahşap yer döşeme aracı, parke. 2. Parke döşenmiş döşeme, saha; TS **Parke** a. [Fr.] parquet. 1. Konut, iş yeri vb. yerlerin tabanını döşemek için çeşitli boyutlarda, ince, uzunca tahta parçalarının veya yapay malzemenin belirli bir düzene göre yerleştirilmesiyle yapılan döşeme. 2. Bu döşemede kullanılan, aynı boydaki küçük tahta parçası. 3. Parke taşı.

AZ **Parkeçilik** is. parkecilik. parke yapma, satma veya döşeme işi; TS **Parkecilik** a. 1. Parkeci olma durumu. 2. Parkecinin işi veya mesleği.

AZ **Parlaqlıq** is. parlaklık. Parlak şeyin hâli ve niteliği; TS **Parlaklık** a. 1. Parlak olma durumu, revnak. 2. mec. İlgi ve dikkat çekici olma durumu. 3. gök b. Bir ışık kaynağının verdiği ışığın, göz gibi bir alıcının üzerinde yaptığı etki.

AZ **Parodiya** is. [Yun.] parodi. 1. Ciddi sayılan bir eserin bir bölümü veya bütünü alaya alarak, biçimini bozmadan ona bambaşka bir özellik vererek biçimle öz arasındaki bu ayrılıktan gülünç etki çıkaran tür. 2. Bir kimsenin zayıf yönlerini abartılı bir şekilde taklit ederek komiklik yapma; TS **Parodi** a. [Fr.] parodie tiy. Ciddi sayılan bir eserin bir bölümü veya bütünü alaya alarak, biçimini bozmadan ona bambaşka bir özellik vererek biçimle öz arasındaki bu ayrılıktan gülünç etki yaratan bir oyun türü.

AZ **Partiya** is. [Fr.] parti. 1. Aynı siyasi gaye etrafında birleşenlerin meydana getirdiği kuruluş, fıkra, parti. 2. Genelde büyük miktarda olan şey, mal vb. 3. Başından sonuna kadar satranç, iskambil vb. oyunu; TS **Parti** a. [Fr.] parti. 1. Ortak düşünce ve görüşteki kişilerin oluşturdukları siyasal topluluk, fırka. 2. İnsan topluluğu.

AZ **Partiyaçı** is. partici. 1. Parti üyesi. 2. Dağılmış Sovyetler Birliği komünist partisi üyesi; TS **Partici** a. 1. Parti üyesi. 2. Bir partiye çok bağlı olan, o partinin öğretilerini savunmayı, onun çıkarlarını korumayı amaç edinen kimse, fırkacı. 3. Siyasi gücünü yalnız kendi yandaşlarına çıkar sağlamak için kullanan kimse, partici.

AZ **Partizan** is. [Fr.] gerilla. Gizli savaş veren sivil silahlı kuvvet, partizan; TS **Partizan** a. [Fr.] partisan. 1. Partici. 2. Düşmanlarına karşı mücadele verirken cephe gerisinde silahlı harekete katılan kimse.

AZ **Partizanlık** is. gerillacılık. 1. Gerilla savaşına katılma, bu grupla birlikte mücadele etme, çetecilik. 2. Başbozukluk, düzensizlik, nizamsızlık, intizamsızlık; TS **Partizanlık** a. 1. Partizan olma durumu. 2. Partizanca davranma. 3. Particilik.

AZ **Pas** is. pas. 1. Madenlerin nem ve su tesiriyle oksitlenerek yüzlerinde bağladığı madde. 2. Bitkilerin çoğunlukla yaprak ve gövdelerinin üzerinde asalak mantarların yerleştiği yerlerde meydana gelen sarımsı kırmızımsı renkteki leke, robigo. 3. mec. Kusur, noksan, eksiklik. 4. "bir" sözüyle: bir müddet, bir vakit anlamında; TS **Pas** a. 1. Su içinde ve nemli havada metallerin, özellikle demirin yüzeyinde oksitlenme sonucunda, oluşan madde. 2. Bazı Asala mantarların çeşitli bitkilerde oluşturduğu portakal sarısı veya kahverengi lekeler. 3. Bu lekelerden ileri gelen bitki hastalığı. 4.

kim. Demir veya demir alaşımlarının aşınması sonucunda ortaya çıkan ve esas itibarıyla demir oksit veya hidroksit de meydana gelen aşınma türü. 5. tıp. Bar.

AZ **Pasaj** is. [Fr.] pasaj. İki tarafında dükkânlar bulunan üstü kapalı çarşı; TS **Pasaj** a. [Fr.] passage. 1. İçinde dükkânlar bulunan, üzeri kapalı veya açık çarşı. 2. Yazının veya eserin bir bölümü, parça.

AZ **Paşa** is. paşa. Osmanlı devletinde yüksek dereceli sivil ve askerlere verilen unvan; TS **Paşa** a. 1. ask. Osmanlı Devleti zamanında yüksek sivil memurlara ve albaydan üstün rütbede bulunan askerlere verilen unvan. 2. ask. Cumhuriyet döneminde general.

AZ **Patent** is. [Lat.] patent 1. Yeni bir icadın sahibine verilen ve bu yeni icadın sahibi olduğunu belgeleyen kâğıt, ihtira beratı. 2. Alış veriş, sanat vb. ile uğraşma izni veren belge; TS **Patent** a. [Fr.] patente. 1. Buluş belgesi. 2. Uyuşunu belirten belge. 3. Gemilere ayrıldıkları limanın sağlık durumu için verilen belge. 4. mec. Bir durum veya bir işi yalnızca kendi yetkisi altında görme.

AZ **Patron** is. [Fr.] patron. 1. Bir ticaret veya sanayi kurumunun sahibi, başı, işvereni, sahip. 2. Dayı, kayıran, arka; TS **Patron** a. [Fr.] patron. 1. Bir ticaret veya sanayi kurumunun sahibi, başı, işvereni. 2. mec. Bir kuruluştaki, bir iş yerinde makam bakımından yetkili kimse. 3. mec. Sözü geçen paralı kimse.

AZ **Patronaj** is. [Fr.] hamilik. 1. Hijyen kurallarına uymanın yaygınlaştırılması. 2. Patronluk; TS **Patronaj** a. [Fr.] patronage. 1. huk. Cezaevinden serbest bırakılan suçlunun toplum yaşantısına yeniden uyabilmesini sağlamak amacıyla yapılan yardım çalışması. 2. Yönetim, gözetim.

AZ **Pay** is. pay; hediye; kismet; bedel. 1. Bir şey taksim edildiği zaman her şahsa düşen hisse, parça, kısım. [Bir şeyin taksim edildiği parçalardan her biri. 2. Defa, kere. 3. Hediye, bahşiş. 4. mec. Şans, talih, baht, kismet, nasip. 5. mec. Karşılık, bedel. 6. Genel bir şey için katılımcılar tarafından verilen veya bir şahsın hissesine düşen para vb.'nin miktarı; TS **Pay** a. 1. Birden fazla kişi arasında bölüşülmüş bir bütünden, bu kişilerin her birine düşen bölüm, hisse. 2. Eşit bölüm. 3. ekon. Ticari bir işlemde zarar tehlikesine karşı ayrılan para, marj. 4. mat. Bayağı kesirlerden birinin eşit parçalardan kaç tane aldığını gösteren sayı.

AZ **Payan** is. [Far.] payan. 1. Son, nihayet, bitiş. 2. Uç, kenar; TS **Payan** a. (pa:ya:nı) [Far.] pāyān. esk. Son, sonuç, nihayet.

AZ **Payə** is. [Far.] paye. 1. Derece, mertebe, rütbe. 2. Ayak. 3. Merdiven, basamak. 4. Sandalyenin, masanın vb.ın ayağı. 5. Temel, esas, dayanak noktası; TS **Paye** a. (pa:ye) [Far.] pāye. esk. 1. Rütbe. 2. Derece.

AZ **Pedoloq** is. [Fr.] toprakbilimci. Toprak bilimi ile meşgul olan uzman, pedolog; TS **Pedolog** a. [Fr.] pédologue. 1. Çocuk bilimci. 2. Toprak bilimci.

AZ **Pens** is. [Fr.] pens. 1. Küçük kısıkaç veya maşa. 2. Kısıkaç şeklinde iğne. 3. İngiltere'de şilinin 12/1 'i değerinde madeni para; TS **Pens** a. [Fr.] pince. 1. Giysilerde bazı yerlerden içeriye doğru daraltılarak dikilmiş bölüm. 2. Kısıkaç biçiminde iğne. 3. Pense.

AZ **Peşrov** is. fo. peşrev. 1. Anlatıcının, masalı anlatmaya başlarken dinleyicilerin dikkatini çekerek onları eğlendirmek gayesiyle söylediği güldürücü sözler. 2. Şirvan bölgesi Azerbaycan âşık sanatında meclisi açarken ifa edilen parça; TS **Peşrev** a. [Far.] piş-rev. müz. 1. Klasik Türk müziğinde faslın giriş taksiminden sonra, şarkıdan önce çalınan parça. 2. sp. Güreşe tutuşmadan önce pehlivanların ellerini birbirine ve uyluklarına vurarak ve hafifçe sıçrayarak yaptıkları gösteri. 3. ed. Halk hikâyelerinde, türkülerin okunup çalınışı sırasında türkü aralarına katılan mânî türünden küçük türküler.

AZ **Peyzaj** is. [Fr.] peyzaj. 1. Manzara, kır manzarası. 2. Bir yerin tabii görünüşü. 3. Manzara resmi; TS **Peyzaj** a. [Fr.] paysage. 1. Kır resmi. 2. Bir yerin doğal görünüşü.

AZ **Pədr** is. [Far.] is. baba; TS **Peder** a. [Far.] peder. 1. Baba. 2. Papaz.

AZ **Pəhləvan** is. [Far. pehlivan. 1. Çok güçlü kimse; kahraman, yiğit. 2. Güreşçi; TS **Pehlivan** a. [Far.] pehlevān. 1. sp. Güreşçi. 2. mec. Boylu boslu ve güçlü kimse.

AZ **Pəhləvanlıq** is. pehlivanlık; yiğitlik. 1. Pehlivan olma durumu, güreşçilik. 2. Kahramanlık, cesurluk; TS **Pehlivanlık** a. 1. Pehlivan olma durumu. 2. sp. Güreşçilik. 3. mec. Güçlülük.

AZ **Pələng** is. hay. b. kaplan. 1. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, memeliler mammalia sınıfının, etçiller carnivora takımının, kedigiller felidae ailesindendir. 2. mec. Cesur, yiğit, korkusuz; TS **Pelenk** a. [Far.] peleng hay. b. esk. Pars.

AZ **Pəncərə** is. [Far.] pencere; teneffüs. 1. Binaların ışık alması ve havalanması için, dışarısını görmek veya başka gayeler için duvarlarda bırakılan ve genelde camla

kaplanan açıklık. 2. kon. Dersler arasında kalan boşluk, ara; TS **Pencere** a. (pe'ncere) [Far.] pencere. Yapıları veya tren, vapur vb. ulaşım araçlarını aydınlatmak, havalandırmak amacıyla yapılan, çerçeve, cam, panjur, perde gibi eklentilerle daha kullanışlı bir duruma getirilen açıklık.

AZ **Pəncə** is. [Far.] pençe. 1. El ayası ve parmakların tamamına verilen ad. 2. Hayvanların ön ayak parmakları ve tırnakları. 3. Ayağın tabanın dışında kalan ve parmakların da dâhil olduğu kısım. 4. Ayakkabı altının aynı bölümü. 5. Bir elin tuttuğu kadar tahıl, ot. 6. Kültivatör vb.'inde toprakta küçük kanallar açan, toprağın altına girerek onu çeviren kısım. 7. mec. Kuvvet, güç; mengene; TS **Pençe** a. [Far.] pence. 1. Yırtıcı hayvanların ön ayaklarının parmaklarıyla tırnakları. 2. Ayakkabının tabanındaki kösele. 3. mec. Etkisinden kurtulmak olanaksız, etkisi çok olan güç. 4. hlk. El.

AZ **Pərçəm** is. [Far.] 1. Tepede bırakılan saç, tepe saçı. 2. Püskül. 3. Yele; TS **Perçem** a. [Far.] perçem. esk. 1. Başlarını tıraş edenlerin tepede bıraktıkları saç tutamı. 2. Yele. 3. Kâkül.

AZ **Pərdaxçı** is. perdahçı. Bazıparlatıcımaddelerle cila yapan kimse, cilacı; TS **Perdahçı** a. 1. Bazı parlatıcı maddelerle cila yapan kimse. 2. argo. Birini asılsız sözlerle kandırmaya çalışan kimse.

AZ **Pərdə** is. [Far.] perde. 1. Kapı, pencere vb. açıklık yerlere örtülen örtü. 2. Tiyatroda sahnenin önüne asılan büyük örtü. 3. Sahne eserlerinde bölüm. 4. Bazı telli musiki aletlerinde kol kısmında olan bölümlerden her biri (saz, tar vb.), ses aralıklarından her biri. 5. Sıvının üzerinde oluşan tabaka. 6. mec. Bir şeyin etrafını kaplayan ince tabaka. 7. anat. Bir canlı organizmada bir boşluğu ikiye bölen ince zar, tabaka. 8. mec. Çarşaf, peçe, genelde görüşe engel olan her şey. 9. mec. Örtü. 10. mec. Büyükle küçük veya kadınla erkek arasında olan saygı, hürmet, sınır; TS **Perde** a. [Far.] perde. 1. Görüşü, ışığı engellemek, bir şeyi gizlemek için pencereye veya bir açıklığın önüne gerilen örtü. 2. Üzerine bir cismin görüntüsü yansıtılan saydam olmayan yüzey. 3. İki yeri birbirinden ayıran bölme. 4. Seste pes perde. 5. mec. Doğruyu görmeye engel olan şey. 6. hay. b. Kaz, ördek, martı gibi hayvanların parmaklarını birbirine bitıştiren zar. 7. müz. Bir müzik parçasını oluşturan seslerden her birinin kalınlık veya incelik derecesi. 8. müz. Bu ses derecelerini sağlamak için çalgılarda bulunup parmaklarla basılan yer. 9. tıp. Katarakt. 10. tiy. Bir sahne eserinin büyük bölümlerin her biri.

AZ **Pərdədar** is. [Far.] perdeli; odacı. 1. Perdesi olan. 2. Ağanın odasını koruyan kimse, kapıcı, odacı, hacib; TS **Perdedar** a. (perdeda:rı) [Far.] perdedar. tar. Perdecı.

AZ **Pərhiz** is. [Far.] perhiz. 1. Yemek rejimi. 2. Çekinme, sakınma. 3. Korkma, korunma. 4. Hristiyanların özel günlerde et ve yağ gibi şeylerden sakınmaları, yememeleri. 5. mec. Günah işlememe; TS **Perhiz** a. [Far.] perhiz. 1. Diyet. 2. din b. Hristiyanların ve Yahudilerin belli günlerde et, yağ vb. yiyecekleri yemeden tuttıkları oruç.

AZ **Pərişanlıq** is. perişanlık. 1. Dağınıklık, karmakarışıklık, düzensizlik. 2. Gamlılık, kederlilik, meysusluk, üzgünlük; TS **Perişanlık** a. Perişan olma durumu.

AZ **Pərvanə** is. [Far.] pervane. 1. Kelebek. 2. bk. pər; TS **Pervane** a. (perva:ne) [Far.] pervane. 1. Geceleri ışık çevresinde dönen küçük kelebek, kepenek. 2. Döndüğünde bir mekanizmayı işleten bir eksene dikey olarak bağlanmış, iki veya ikiden çok kanattan yapılmış alet, uskur. 3. tar. Selçuklularda ve İlhanlılarda has, zeamet, tımar ile ilgili olarak verilen ferman.

AZ **Pərvaz** is. [Far.] uçma. Havalanma, yükselme, havaya yükselme, kanatlanma; TS **Pervaz** a. [Far.] pervaz. 1. Kapı, pencere vb. yerlerin kenarlarına geçirilen ensiz parça. 2. Giysilerin yaka, kol, etek vb. yerlerine veya kumaştan yapılmış diğer eşyaların kenarlarına geçirilmiş, dar, uzun parça. 3. Cilt kapağının iç tarafına konulan deri parçası. 4. esk. Uçuş.

AZ **Pətək** is. kovan; petek. 1. Arı kovanı. 2. Arı peteği; TS **Petek** a. 1. Arıların yumurtalarını bırakmak ve bal depo etmek için yaptığı, düzgün altıgen ağızlı bal mumu yuvacıklar topluluğu. 2. Bu yuvacıklar topluluğunun bal olmayanı. 3. Isıtma tesisatında ısı dağıtımını, içinden sıcak su geçerek sağlayan dilim, radyatör: Kalorifer peteği. 4. mim. Minarelerde külah ile şerefe arasındaki bölüm. 5. hlk. Balçıktan yapılan ve dikine duran sandık biçimindeki tahıl ambarı. 6. hlk. Arı kovanı.

AZ **Pır-pır** is. pır pır, parıldama, fırl fırl. 1. Genelde kuşların kanadını çıkardığı ses; çarpıntı sesi. 2. Parıldamak işi; TS **Pır pır** a. 1.Genellikle kuş kanadının çıkardığı ses. 2. Çarpıntı ses.

AZ **Pike** is. [Fr.] pike. 1. Kabartmalı pamuklu kumaş. 2.Bu kumaştan yapılan; TS **Pike** a. [Fr.]piqué. 1. Kabartmalı pamuklu kumaş. 2. Bu kumaştan yapılan yatak örtüsü. 3. sf. Bu kumaştan yapılan.

AZ **Pilot** is. [Fr.] pilot. Hava aracını, uçağı kullanan kimse; TS **Pilot** a. [Fr.] pilote. 1. Bir hava taşıtını kullanmak ve yönetmekle görevli kimse. 2. Otomobil yarışlarında aracı kullanan kimse

AZ **Pipet** is. [Fr.] damlalık. Göze ilaç damlatmak için vb. lastik uç takılmış araç; TS **Pipet** a. [Fr.] pipette. 1. kim. Sıvıları, solukla içine çekip kaptan kaba aktarmaya yarayan cam boru. 2. Sıvı içecekleri bardak veya şişeden kolayca içmek için kullanılan ince, plastik boru, kamış.

AZ **Pir** is. [Far.] pir. 1. İhtiyar, çok yaşlı erkek. 2. İhtiyar bir kimseye seslenme şekli. 3. Bir tarikatın kurucusu veya önderi. 4. mec. Üstat, önder, öğretmen; TS **Pir** a. (pi:ri) [Far.] pir. 1. Yaşlı, koca, ihtiyar kimse. 2. Bir tarikat veya sanatın kurucusu. 4. mec. Herhangi bir konuda, bir meslekte deneyim kazanmış, eskimiş kimse, guru.

AZ **Piramida** is. [Yun.] piramit. 1. mat. Tabanı çokgen veya üçgen, yan yüzeyleri ise üçgen olan geometrik cisim, piramit. 2. Eski Mısır firavunlarının bu şekildeki mezarı, ehram. 3. Aynı biçimde üst üste konmuş, toplanmış şeyler. 4. Sirkte sporcuların oluşturduğu kule. 5. Bilardo oyununda başlangıçta üçgen şeklinde dizilen toplar; TS **Piramit** a. [Fr.] pyramide. mat. 1. Tepeleri ortak bir noktada birleşen, tabanları da herhangi bir çokgenin birer kenarı olan birtakım üçgenlerden oluşmuş cisim, ehram. 2. sp. Gösteri jimnastiklerinde, jimnastikçilerin, araçlı veya araçsız olarak birbirlerinin omuzlarında, dizlerinde oluşturdukları gösterişli ve düzenli biçimler. 3. tar. Mısır firavunlarının mezarı, ehram.

AZ **Pislik** is. kötülük. 1. Kötü şeyin hâli veya niteliği. 2. Kötü iş, alçaklık, rezillik, kötü hareket; fenalık; TS **Pislik** a. 1. Kir. 2. Dışkı, necaset. 3. Pis olma durumu . 4. mec. Kötü, zararlı davranış veya iş. 5. mec. Kötü durum. 6. mec. Başkalarına zarar veren kimse.

AZ **Piston** is. [Fr.] kapsül; piston. 1. Fişekte barutu ateşlemeğe mahsus patlayıcı parça. 2. Oyuncak tabanca için barutlu küçük kâğıt plaka. 3. Kâse şeklinde laboratuvar kabı. 4. Nefesli musiki aletlerinde kapakçık. 5. Petrol, su veya gaz çıkarmada kullanılan araçlarda gazı veya sıvıyı emip çıkaran yuvarlak parça; TS **Piston** a. [Fr.] piston. 1. Bazı araçlarda, motorlarda bir silindir içinde düzenli hareket eden daha küçük çaplı silindir, itenek. 2. mec. Kayıracı.

AZ **Piyada** is. [Far.] yaya; piyade; kültürsüz. 1. Yaya yürüyerek, yayan giderek. 2. Yaya yapılan, yaya gidilen. 3. Binek yerine yaya giden kimse. 4. Yaya asker, piyade

asker, piyade ordu, yaya ordu. 5. Satranç oyununda piyon; TS **Piyade** a. (piya:de) [Far.] piyade. 1. ask. Yaya olarak savaşan askerlerin oluşturduğu sınıf. 2. ask. Bu sınıftan olan asker. 3. Piyon. 4. Bir çift kürekle yönetilen bir tür hafif kayak. 5. esk. Yaya.

AZ **Piyale** is. [Far.] piyale. 1. Ağız kısmı geniş, dip kısmı dar küçük içki kabı; kadeh. 2. Fincan, çay içmek için kullanılan kâse; TS **Piyale** a. (piya:le) [Far.] piyale. esk. Şarap bardağı, içki kadehi.

AZ **Plan** is. [Lat.] plan. 1. Bir şeyin bir eserin düzenli tertibi. 2. İnşa edilecek, kurulacak bir şeyin kâğıt üzerine çizilen şekli. 3. Göz önünde bulundurulan, tahmin edilen şey; düşünce, niyet, tahmin. 4. Bir şeyin açıklanmasında göz önünde bulundurulan usûl ve düzen. 5. Herhangi bir şeyin gelecek için tasarlanan durumu planda mec. a-Bir şahsın, şeyin önemine, gerekliliğine, önceliğine göre yerini gösterir. b-Bakımdan, göre; TS **Plan** a. [Fr.] plan. 1. Bir işin, bir eserin gerçekleştirilmesi için uyulması tasarlanan düzen. 2. Bir şehrin, bir yapının, bir makinenin çeşitli bölümlerini gösteren çizim. 3. sin. ve TV Çekim. 4. mec. Düşünce, niyet, maksat, tasavvur.

AZ **Plançı** is. plancı. 1. Plan yapan kimse. 2. arg. Hilekâr, düzenci, düzenbaz; TS **Plançı** a. Plan hazırlayan veya yapan kimse.

AZ **Plançılık** is. plancılık. 1. Planın verdiği yükümlülük, plana göre hareket etme mecburiyeti. 2. Planlılık; TS **Plançılık** a. Plancının işi veya mesleği.

AZ **Planet** is. [Yun.] gezegen; dünya. 1. Güneşin etrafında dönen gezegenlerden her biri. 2. Dünya, yer küresi; TS **Planet** a. [Fr.] planete. gök b. Gezegen.

AZ **Plastik** sf. [Yun.] plastik. 3. is. Baskı yapıldığında, işlendiğinde her türlü şekli alan ve bu şeklini devamlı muhafaza eden sentetik madde. 4. is. tıp. Vücuttaki görünüş kusurlarını düzeltmek için yapılan ameliyat; TS **Plastik** a. [Fr.] plastique. 1. Isı ve basınç etkisiyle biçim verilen, organik veya sentetik olarak yapılan madde.

AZ **Plastron** is. [Fr.] plastron. 1. tıp. Göğüs kemiği (sternum) ve ona bitişik kıkırdak kaburgaların oluşturduğu kısım. 2. hay. b. Kaplumbağalarda, bağanın karın tarafına verilen özel ad; TS **Plastron** a. [Fr.] plastron. 1. Erkek giyiminde, gömleğin göğüs tarafının üzerine takılan parça. 2. Kılıç oyunu oynarken kullanılan meşin göğüslük. 3. hay. b. Kaplumbağanın kabuğunun karın tarafına verilen özel ad.

AZ **Platforma** is. [Fr.] platform. 1. İstasyon rıhtımı, peron. 2. Küçük istasyon. 3. Üstü açık yük vagonu, trük. 4. Platform, yüksekçe yer. 5. Ayakkabının altı; TS **Platform** a. [Fr.] plate-forme. 1. Yüksekçe yer. 2. jeol. Büyük çaplı tabakaların çarpılması ve bunun sonucunda oluşan hafif eğimlerle nitelenen jeolojik yapı tipi. 3. mec. Bir siyaset programında, dayanılan düşünce veya düşüncelerin tümü.

AZ **Plato** is. [Fr.] coğ. plato. Yüksek düzlük, yayla; TS **Plato** a. [Fr.] plateau. 1. coğ. Yayla. 2. sin. ve TV Dekorun kurulduğu yer.

AZ **Plazma** is. [Yun.] biy. plazma. Kan sıvısı, kanın sıvı kısmı, madde-i musavvire; TS **Plazma** a. [Fr.] plasma biy. 1. Kanda alyuvarlarla akyuvarların içinde bulunduğu sıvı. 2. fiz. Elektrik yükü yansız olan gaz moleküllerinden, pozitif iyonlardan ve negatif elektronlardan oluşan akışkan.

AZ **Polad** is. [Far.] çelik. 1. Demir eriyiği içine karbon katıştırılarak elde edilen metal. 2. Çelikten yapılmış, hazırlanmış şey 3. mec. Çok güçlü, kuvvetli şey; TS **Polat** a. [Far.] pülād. esk Çelik.

AZ **Polemik** is. [Fr.] tartışmalı. Polemik ihtiva eden, münakaşalı, tartışma yapılan; TS **Polemik** a. [Fr.] polémique. 1. Söz dalaşı. 2. ed. Kalem kavgası.

AZ **Poligon** is. [Yun.] poligon. Atış talimi yapılan saha, alan, yer; TS **Poligon** a. [Fr.] polygone. 1. Atış yeri. 2. mat. Çokgen.

AZ **Polis** is. [Alm.] polis. 1. bk. milis. 2. Polis idaresi. 3. Polis ve jandarmaya dayanan, güçle, baskıyla icra edilen, hayata geçirilen; TS **Polis** a. [Fr.] police. 1. Şehirde kamu düzenini, huzur ve güvenliği sağlayan kuruluş, kolluk, zabıta. 2. Bu kuruluşta yer alan görevli, kollukçu.

AZ **Ponton** is. [Fr.] tombaz. 1. Geçici köprü veya üzerine bir şey yerleştirmede kullanılan yassı tabanlı araç, duba. 2. Batan gemileri çıkarırken kullanılan şamandıra; TS **Ponton** a. [Fr.] ponton den. 1. Batmış gemileri askıya alma işinde kullanılan büyük duba. 2. Yat limanlarında yatların yanaşması için zincirle karaya bağlı sabit duba. 3. Tombaz.

AZ **Popülizm** is. [Fr.] popülizm. Halkçılık; TS **Popülizm** a. [Fr.] populisme. 1. Politik durumu dramatize ederek halkın ilgisini uyandırmak amacıyla yapılan politika. 2. Halk yardakçılığı.

AZ **Portret** is. [Fr.] portre. 1. Bir şahsın ressam tarafından yapılan resmi veya heykeltıraş tarafından yapılan tasviri. 2. Fotoğraf makinesiyle çekilmiş insan resmi. 3. mec. kon. Bir başkasına çok benzeyen kimse. 4. Edebî eserde yapılan tasvir; suret; TS **Portre** a. (po'rtre) [Fr.] portrait. 1. Bir kimsenin yağlı boya, sulu boya, kara kalem vb. bir yolla yapılmış resmi.

AZ **Posa** is. tekn. cüruf. 1. Maden posası, demir boku, dışkı. 2. Kaloriferlerden çıkan yanmış kömür artığı. 3. Tortu, çökelti. 4. Suyu alınmış her tür yiyecek maddesinin artığı; TS **Posa** a. (po'sa) 1. Suyu alınmış her tür yiyecek maddesinin artığı. 2. Tortu, çökelti. 3. Ezilmiş pancarın soğuk suda birkaç kez sıkılmasından sonra geriye kalan ve suda erimeyen artık.

AZ **Postal** is. [Far.] postal. Kaba, konçlu ayakkabı; TS **Postal** a. [Far.] postgâl. 1. Genellikle askerlerin giydiği konçlu ve kaba potin. 2. mec. Düşkün kadın.

AZ **Pozitivlik** is. pozitiflik. Pozitif olma durumu; TS **Pozitiflik** a. 1. Pozitif olma durumu. 2. Pozitif elektriklenme olayları gösteren bir cismin durumu.

Praktiklik is. elverişlilik; uygulamacılık. 1. Elverişli olma durumu, işe yarama, işe uygun olma. 2. Her şeyden faydalanma becerisi; TS **Pratiklik** a. Pratik olma durumu.

AZ **Pres** is. [Fr.] cendere. 1. İşletme, onarma, düzeltme gibi işlemlerin uygulanması için bir nesneyi, iki ağırlık arasında mekanik olarak sıkıştırmaya yarayan alet, pres. 2. Üzüm, elma, zeytin gibi meyve sebzeleri sıkarak suyunu, yağını çıkarmakta kullanılan alet veya araç, cendere; TS **Pres** a. [Fr.] presse. tek. 1. İşletme, onarma, düzeltme vb. işlemlerin uygulanması için bir nesneyi, iki ağırlık arasında mekanik olarak sıkıştırmaya yarayan alet, mengene, cendere. 2. Üzüm, elma, zeytin vb. meyve ve sebzeleri sıkarak suyunu, yağını çıkarmakta kullanılan alet veya araç. 3. sp. Baskı.

AZ **Professor** is. [Lat.] profesör. Üniversite hocası, ilmî araştırma kuruluşlarında asistanlara rehberlik eden şahsa verilen yüksek ilmî ad; TS **Profesör** a. [Fr.] professeur. 1. Yükseköğretim kuruluşlarında en üst aşamada olan öğretim üyesi. 2. Yükseköğretim Kuruluşlarında en üst aşamada olan unvan 3. mec. Bir işi en iyi bilen veya yapan kimse.

AZ **Profil** is. [İt.] profil. Bir şeyin, şahsın yandan görünüşü. 2. Herhangi bir sahanın, yüzeyin, şeyin enine veya uzunluğuna dikey kesiti, düşey kesit. 3. Üretimi, sanatı, ihtisası karakterize eden tipik özellikler; TS **Profil** a. [Fr.] profil. 1. Yan. 2. İnsanın

yüzünün yandan görünüşü. 3. Bir kişi veya eşya için ayırt edici özelliklerin bütünü. 4. Tutum veya eğilim. 5. mat. Yanay.

AZ Program is. [Yun.] program. 1. Yapılacak iş, çalışma vb. ile ilgili plan. 2. Bir siyasi partinin veya herhangi bir siyasi yahut sosyal kuruluşun yapacağı işlerle ilgili meramının beyanı. 3. Bir işin yapılmasıyla ilgili sıralama. 4. Konserde, sirkte vb. yapılacak gösterilerin vb. toplamı, sırası. 5. Okullarda verilen eğitim ve öğretimin mahiyeti ve metodolojisi. 6. Yayınlanmış herhangi bir kitabın, eserin planı; **TS Program** a. [Fr.] programme. 1. İzlençe. 2. Okullarda, haftanın belli günlerinde, belli saatlerde verilecek dersleri gösteren çizelge. 3. Tören, gösteri, gezi vb.nin öngörülen ayrıntılarını gösteren basılı kâğıt. 4. Siyasi partinin, toplumsal örgütün veya hükûmetin açıkladığı ana ilkelerin tümü. 5. Radyo ve televizyonda sunulan, haber, müzik, eğlence gibi kendi başına bir bütün oluşturan yayınlardan her biri. 6. Bilgisayara bir işlemi yaptırmak için yazılan komutlar dizisi. 7. eğt. Yapılacak bir işin bölümlerini, bölümlerin sırasını ve zamanını gösteren tasarı, yetişek.

AZ Programcı is. programcı. Program yapan kimse; **TS Programcı** a. 1. Yapımcı. 2. Tiyatro, konser vb. yerlerde program satan veya dağıtan kimse. 3. Program yapan kimse.

AZ Proses is. [Lat.] süreç. 1. Herhangi bir olayın seyri. 2. Hastalığın ilerlemesi, gidişatı. 3. hk. Mahkemede işlere bakılma usulü, mahkeme usulü; **TS Proses** a. [İng.] process. Süreç.

AZ Protestanlık is. Katoliklikten ayrılma reformcu protestanlık. Hristiyan mezhebine verilen ad; **TS Protestanlık** öz. a. 1. Protestan olma durumu. 2. Anglikan, Lüterci, Kalvenci gibi türlü kolları içine alan, papanın dinî başkanlığını ve Katolik kurallarını tanımayan kilise birliği.

AZ Protokol is. [Yun.] tutanak. 1. Toplantılarda, konuşmalarda, mahkemede vb. söylenen sözlerin, yapılan işlerin ve alınan kararların yazıldığı belge, protokol, zabıt (ceridesi). 2. Herhangi bir olayı, durumu belgeleyen, ispat eden vesika; **TS Protokol** a. [Fr.] protocole. 1. Bir toplantı, oturum, soruşturma sonunda imzalanan belge. 2. Diplomatlar arasında yapılan anlaşma tutanağı. 3. Diplomatlıkta, devletler arasındaki ilişkilerde geçen yazışmalarda, resmî törenlerde, devlet başkanları ile onların temsilcileri arasındaki görüşmelerde uygulanan kurallar. 4. Resmî ilişkilerde ve işlemlerde ciddiyet.

AZ **Psixoz** is. [Yun.] psikoz. Nevroz dışında kalan akıl hastalıklarına verilen ad, ruhi hastalık; TS **Psikoz** a. [Fr.] psychose. ruh b. 1. Türlü sebeplerle kişiliğin bütünlük ve uyum gücünü geniş ölçüde yıkan ruhsal bozukluk. 2. Toplumsal bir sarsıntıya bağlı olarak doğan ruh durumu.

AZ **Puding** is. [İng.] puding. Bisküvi cinsi bir çeşit tatlı; TS **Puding** a. [Fr.] puding. 1. Meyve, bisküvi vb. ile yapılan bir tür sütlü tatlı. 2. jeol. Çakıl ve taş kırıntılarının kendi kendine çimentolaşmasından oluşmuş kütle.

AZ **Puf** is. puf. Arkalıksız, yuvarlak ve yumuşak oturak; TS **Puf** a. 1. Arkalıksız, alçak, yumuşak, ayakları gözükmeyen oturacak. 2. Kaba, kabartılmış, yumuşak minder.

AZ **Pul** is. [Far.] para. 1. Alışverişte değer ölçüsü olarak kullanılan kâğıt veya metal para. 2. Servet, kapital; TS **Pul** a. [Far.] pül. 1. Posta parası karşılığı mektup zarfı, kartpostallara ve damga resmine karşılık kâğıtlara yapıştırılan, basılı küçük kâğıt parçası. 2. Bazı giysilerde süs olarak kullanılan parlak, incecik, genellikle metal levhacık. 3. Tavla oyununda kullanılan, plastik, tahta vb.nden yapılmış yassı yuvarlak levhacık. 4. Vida, cıvata vb. şeylerin boynuna geçirilen, ortası delik metal levhacık. 5. Propaganda amacıyla kullanılan yazılı küçük kâğıt. 6. Küçük ve ince tabakacıklar. 7. bit. b. Üzerinde bulunduğu organa yapışık, biçim ve yapıca çok basit yaprakların her biri. 8. hay. b. Balıkların, sürüngenlerin ve bazı kuşlarla memelilerin vücudunu kaplayan boynuzsu, sert levhacık. 9. esk. Akçeden küçük metal para.

AZ **Pulman** is. [İng.] pulman. (George Pullman'ın adından). Önceleri Amerika'da, sonra İngiltere ve Avrupa'nın diğer ülkelerindeki demir yollarında kullanılan lüks vagon; TS **Pulman** a. [Fr.] pulman. 1. Yatar koltuk. 2. Trenin yatabilen koltukları olan vagonu.

AZ **Rabitə** is. [Ar.] bağlantı. 1. Münasebet, ilgi. 2. Teknik araçların yardımıyla belirli uzaklıklar arasında ilişkilerin kurulmasına yardımcı olan idareler (posta, telefon, telgraf, radyo vb.); TS **Rabita** a. (ra:bita) [Ar.] rābita. 1. Bağlayan şey, bağ. 2. İki şeyi birbirine bağlayan ip. 3. İlgi, ilişki. 4. Birbirini tutma, tutarlık. 5. Düzen, sıra. 6. Birbirine geçmeli tahtadan bir döşeme türü. 7. Tarikatlarda müridin şeyhi aracılığıyla kalbini Allah'a bağlaması.

AZ **Rabıtəsizlik** is. ilişkisizlik; tutarsızlık. 1. Bağlantının, alakanın, münasebetin olmadığı durum. 2. Konuşma veya yazıda kırık döküklük, akıcı olmama durumu; TS **Rabıtasızlık** a. Rabıtasız olma durumu.

AZ **Radar** is. [İng.] radar. Kısa dalga radyoelektrik dalgaları yardımıyla uzaktaki uçak ve gemileri haber veren cihaz; TS **Radar** a. (ra'dar) [İng.] radar. 1. Radyo dalgalarının yankısını alarak cisimlerin yerini ve uzaklığını bulabilen, genellikle uçak ve gemilerde kullanılan cihaz. 2. Trafik polisleri tarafından kullanılan, taşıtların hızını saptamaya yarayan aygıt. 3. mec. İçgüdü, sezış.

AZ **Radio** is. [Lat.] radyo. 1. Elektromanyetik dalgalar vasıtasıyla düzenli program yayımlayan radyoelektrik istasyonu. 2. Bu dalgalar yardımıyla verilen sinyaller, sesler, radyo ve televizyon programları vb. 3. Radyogram (telsiz telgraf vasıtasıyla gönderilen haber ve bu haberin yazılı bulunduğu kâğıt). 4. kon. Radyo istasyonu. 5. kon. Radyo alıcısı; TS **Radyo** a. (ra'dyo) [Fr.] radio. 1. Elektrik dalgalarının özelliğinden yararlanarak seslerin iletilmesi sistemi. 2. Elektrik dalgalarıyla düzenli olarak yayın yapan istasyon ve bu istasyonun programlarını düzenlemekle görevli kuruluş. 3. Bu istasyonun yayınlarını alan araç.

AZ **Radioteleqraf** is. [Lat. +Yun.] radyotelgraf. 1. Radyo ile telgraf irtibatı kurmak için gereken alıcı ve vericiler. 2. Bu yayınları yapan kuruluş, istasyon; TS **Radyotelgraf** a. (ra 'dyotelgraf) [Fr.] radiotélégraphe. Telsiz telgraf.

AZ **Raport** is. [Fr.] rapor. 1. Askerî görevlinin kendinden büyük komutanına verdiği sözlü veya yazılı bilgi, haber. 2. Yukarıda olan büyük teşkilatlara verilen yazılı veya sözlü bilgi, rapor; TS **Rapor** a. [Fr.] rapport. 1. Herhangi bir işte, bir konuda yapılan inceleme, araştırma sonucunu, düşünceleri veya tespit edilenleri bildiren yazı, yazanak. 2. Anlatım, ifade. 3. tıp Hastalığın tanısı, hastanın dinlenme durumu vb.ni gösteren, doktor veya doktorlar kurulu tarafından verilen yazı.

AZ **Refleks** is. [Lat.] fiz. refleks. 1. Canlı organizmanın dış etkilere karşı gösterdiği sinirsel reaksiyon, ani tepki. 2. Bir olayın doğurduğu ikinci olay; yankı, netice; TS **Refleks** a. [Fr.] réflexe. biy. ve ruh b. Tepki.

AZ **Reflektor** is. [Lat.] reflektör, yansıtıcı. 1. Bir ışık kaynağından çıkan ışınları yansıtan cihaz, reflektör. 2. Yansıtıcı olan ısıtıcı elektrik cihazı, aynalı lamba. 3. Yansıtıcı içbükey merceği vasıtasıyla fotoğraf alınan teleskop, aynalı teleskop; TS **Reflektör** a. [Fr.] réflecteur. Yansıtıcı.

AZ **Rejim** is. [Fr.] rejim. 1. Devletin idare şekli, usulü, idarede tutulan yol. 2. Yaşama, çalışma, dinlenme, yeme içme, uyuma vb. için kesin belirlenmiş usûl; düzen. 3. Herhangi bir gaye için tespit edilmiş tedbirler sistemi; TS **Rejim** a. [Fr.] régime. 1. Yönetme, düzenleme biçimi, düzen. 2. Diyet. 3. Bir devletin yönetim biçimi. 4. coğ. Akarsu debisinin yıl boyunca gösterdiği değişikliklerin tümü.

AZ **Reklam** is. [Lat.] reklam. 1. Bir şahsı veya bir şeyi geniş kitlelere tanıtmak veya bir şeyin sürümünü artırmak için yapılan duyurma işlemi. 2. Meşhur etmek, popüler hâle getirmek gayesi ile bir şey veya şahıs konusunda bilgi yayma işi. 3. Bir şahıs veya şey konusunda bilgi veren, dikkati çeken ilan vb; TS **Reklam** a. [Fr.] réclame. 1. Bir şeyi halka tanıtmak, beğendirmek ve böylelikle sürümünü sağlamak için denenen her türlü yol. 2. Bu amaç için kullanılan yazı, resim, film vb. reklam etmek herhangi bir kimseyi veya olayı, durumu açığa vurmak, ilan etmek, afişe etmek, ifşa etmek.

AZ **Rektorluq** is. rektörlük. 1. Rektörün vazifesi, işi. 2. Yüksek okulun, rektörün başkanlık ettiği tedris idaresi; rektörlük idaresi; TS **Rektörlük** a. 1. Rektörün görevi. 2. Rektörün makamı. 3. Rektör ve görevlilerinin çalıştığı bina.

AZ **Replika** is. [İt.] cevap. 1. Bir kimse konuşma yaparken veya eserin sahnelenmesi esnasında atılan laf, yapılan tenkit, karşılama sözü, replik. 2. huk. Taraflardan herhangi birinin mahkemenin gidişatına yaptığı itiraz. 3. Sahnede bir rolü ifa eden şahsın karşısındaki oyuncuya cevabı veya bir oyuncunun son sözleri. 4. Musiki konusunun herhangi bir parçasının başka bir ses veya tonda tekrar edilmesi, replik; TS **Replik** a. [Fr.] réplique. tiy. 1. Oyuncunun sözü karşısındakine bırakırken söyleyeceği son söz. 2. Diğer oyuncunun sözüne göre verilmesi gereken karşılık.

AZ **Rəcm** is. [Ar.] recm. 1. Taşlama, taş atarak vurma, taşa tutma. 2. Zina suçu işleyenlere uygulanan, beline kadar toprağa gömüp taşlayarak idam etme cezası; TS **Recim** a. [Ar.] recm esk Taşa tutma, taşa tutarak öldürme.

AZ **Rədif** is. [Ar.] ed. redif. 1. Şiirde kafiye den sonra tekrarlanan ek veya kelime. 2. Sıra, düzen; TS **Redif** a. [Ar.] redif ed. 1. Şiirde uyandıktan sonra tekrarlanan, Aynı harflerden oluşan kelime veya ek, yedek. 2. Son dönem Osmanlı ordusunda, askerlik görevini bitirdikten sonra yedeğe ayrılan er.

AZ **Rəfah** is. [Ar.] refah. 1. Bolluk. 2. Bolluk içinde yaşama, mutlu bir hayat sürme; TS **Refah** a. (refa:hı) [Ar.] refāh. Bolluk ve rahatlık içinde yaşama, gönenç.

AZ **Rəfaqət** is. [Ar.] refakat. Eşlik, arkadaşlık, yol arkadaşlığı, yoldaşlık; TS **Refakat** a. (refa:kat) [Ar.] refakat. 1. Arkadaşlık etme, birlikte bulunma. 2. müz. Eşlik etme.

AZ **Rəfiq** s. [Ar.] refik. 1. Dost, yol arkadaşı, arkadaş. 2. Muavin, yardımcı. 3. Ortak; TS **Refik** a. (refi:ki) [Ar.] refik. esk. 1. Arkadaş, dost. 2. Eş, koca, zevç.

AZ **Rəfiqə** is. [Ar.] refika. 1. Kız veya kadının kız veya kadın arkadaşı. 2. Kadın, eş, zevce, hayat arkadaşı; TS **Refika** a. (refi:ka) [Ar.] refika. esk. Eş, karı.

AZ **Rəğbət** is. [Ar.] rəğbet. Meyil, temayül, teveccüh, itibar, değer verme, ilgi, istek, arzu; TS **Rəğbet** a.[Ar.] rəğbet. 1. İstek, arzu, ilgi. 2. Beğenme, itibar.

AZ **Rəhbər** is. [Far.] başkan; rehber. 1. Herhangi bir toplumsal hareketin, partinin, teşkilatın siyasi başkanı, ideolog, önder. 2. Bir işin başında olan, onu idare eden kimse, idareci, yönetmen. 3. Yol gösteren, önder, rehber. 4. kl. Bilgi kitabı; bir dersi, dili öğrenmek için kullanılan kitap; TS **Rehber** a.[Far.] rehber. 1. Kılavuz. 2. mec. Birinin doğruyu bulmasına yardımcı olan, yol gösteren kimse veya şey, delil.

AZ **Rəhbərlik** is. idarecilik. Bir işin başında olma, başkanlık, yol gösterme; TS **Rehberlik** a. 1. Kılavuzluk. 2. Öğrencilerinin sorunlarını öğrenerek onlara yardımda bulunma. rehberlik etmek yol göstermek, kılavuzluk etmek.

AZ **Rəhmət** is. [Ar.] kl. rahmet. 1. Acıma, merhamet etme. 2. mec. Nimet, bereket. 3. mec. İnanca göre Allah'ın merhametinin tezahürü olarak yağın hayırlı yağmur. 4. Allah'ın ölenlere merhamet edip günahlarını bağışlaması; TS **Rahmet** a. [Ar.] rahmet. 1. Birinin suçunu bağışlama, yarlıgama, merhamet etme. 2. hlk. Yağmur.

AZ **Rəhmətlik** is. rahmetli. 1. Adı anılmayarak ölen şahsa işaret etmek; merhum. 2. Bu söz vefat etmiş, ölmüş bir kimseyi anarken isminden önce veya sonra kullanılır. 3. İyi insana seslenme, hitap şekli; TS **Rahmetlik** a. Merhum, merhume.

AZ **Rəhn** is. [Ar.] rehin. 1. Borcun ödenmesi hâlinde geri alınmak üzere alacaklıya teminat olarak verilen mal, tutu. 2. Delil, kanıt, belge, esas, şart; TS **Rehin** a.[Ar.] rehn. tic. Bir borcun ödeneceğine teminat olarak ödenince geri alınmak şartıyla borçlunun alacaklıya verdiği şey.

AZ **Rəhnə** is. [Far.] rahne. 1. Yıkık, dağınık yer, çökmüş yer, gedik. 2. mec. Zarar, ziyan; TS **Rahne** a.[Far.] rahne. esk. Gedik.

AZ **Rəxt** is. [Far.] kl. raht. 1. Binek atına gereken şeyler, at takımı, koşum. 2. Yolculukta gereken eşyaların tamamı, yol gereçleri. 3. Merdivende ayak basılan kısma dik durumdan bulunan bölüm. 4. Elbise, giysi, üst baş, giyecek, esbap. 5. Döşeme ve ev takımı. 6. Kapı ve pencere kanatlarının menteşe takımı. 7. Giyim kuşam; TS **Raht** a. [Far.] raht. esk. 1. At takımı. 2. Yolda lazım olacak şeyler. 3. Döşeme vb. takımları. 4. Pencere ve kapı kanatlarını çerçeveye tutturun menteşe takımı.

AZ **Rəis** is. [Ar.] reis. 1. İdare eden, başkanlık eden kimse. 2. Başkan, müdür. 3. Bir heyetin, kurulun, meclisin başkanı; TS **Reis** a.[Ar.] re'is. 1. Başkan. 2. Lider. 3. den. Küçük tekne kaptanı.

AZ **Rəqəm** is. [Ar.] "erkam, rukum sözünden" rakam. 1. Sayıları ifade için kullanılan işaretlerden her biri, sayı yazısı. 2. kl. Yazı, yazı ile kayıt, yazı yazma, işaret. 3. İmza. 4. Adet; TS **Rakam** a.[Ar.] rakam. mat. 1. Sayıları göstermek için kullanılan işaretlerden her biri: 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 2. Bu işaretlerle yazılmış sayı. 3. Nicelik, miktar.

AZ **Rəqqas** is. [Ar.] dansçı; TS **Rakkas** a. (rakka:sı) [Ar.] rakkās. esk. 1. fiz. Sarkaç. 2. Raksı meslek edinmiş erkek.

AZ **Rəqs** is. [Ar.] raks. 1. Dans, oyun, oy nama; musiki eşliğinde yapılan düzenli hareket. 2. Bu hareketlerin ritim, üslûp ve hareketine uygun musiki eseri. 3. Katılanların böyle hareket ettikleri, oynadıkları eğlence; TS **Raks** a. [Ar.] raks esk. 1. Bir tür dans. 2. fiz. Salınım. raks etmek oynamak, dans etmek.

AZ **Rəml** is. [Ar.] remil. Kum, toprak, kül, kâğıt gibi şeylerde bulunan bir takım çizgi, nokta ve şekillere dayanılarak bakılan bir çeşit fal, kum falı, remil; TS **Remil** a.[Ar.] reml. esk. 1. Kumda birtakım çizgiler çizerek fala bakma. 2. Bu biçimde bakılan fal.

AZ **Rəmlz** is. [Ar.] işaret. 1. Meramını, isteğini işaretle ifade etme, ima, remiz. 2. Bir fikri, düşüncüyü, anlayışı ifade eden resim, harf, işaret vb. 3. Herhangi bir dalda kabul edilmiş herhangi bir şeyin, değerinin işareti; sembol; TS **Remiz** a. [Ar.] remz. esk. Simge.

AZ **Rəncbər** is. [Far.] rençber. 1. Çiftçi, rençper, ziraatçı. 2. Köylü; TS **Rençper** a. [Far.] rençber. Tarla, bağ, bahçe, yapı ve toprak işlerinde ağır işleri gören gündelikçi, ırgat.

AZ **Rəndə** is. [Far.] rende. Tahtaları yontup düzgün hâle getirmek için kullanılan marangoz aleti; TS **Rende** a. [Far.] rende. 1. Tahta yüzeyleri pürüzsüz duruma getirmek, biçim vermek için marangozların kullandığı araç. 2. Üzerinde küçük delik ve kesici çıkıntıları bulunan, peynir, soğan, havuç vb.ni ufak parçalara ayırmak için kullanılan mutfak aleti. 3. Bu aletle ufak parçalara ayrılmış şey.

AZ **Rəng** is. [Far.] renk. 1. Bir şeyin ışık tonu, ışığın içinde bulunan çeşitli dalgalardaki ışınların bir cisme çarptığı zaman o cismin kazandığı görünüşün gözde uyandırdığı duyumlardan her biri. 2. Boya. 3. Kadınların dudaklarına, yüzlerine sürdükleri (genelde) kırmızı boya, ruj. 4. mec. Özellik, dış görünüş, ortaya çıkma şekli. 5. Hile, oyun. 6. Fotoğraf; TS **Renk** a. [Far.] reng. 1. Cisimler tarafından yansınlanan ışığın gözde oluşturduğu duyum. 2. mec. Nitelik. 3. mec. Çeşitlilik.

AZ **Rəsm** is. [Ar.] resim. 1. Tablo. 2. tiy. Tablo. 3. Manzara, tasvir, görünüş. 4. Durum, vaziyet, ahval. 5. kon. Film. 6. Siluet. 7. Desen. 8. Resim yapma. 9. mec. Tasvir etme. 10. mec. Tasavvur etme, göz önüne getirme, hayalinde canlandırma. 11. Fotoğraf; fotoğraf; TS **Resim** a. [Ar.] resm. 1. Varlıkların, doğadaki görüşlerinin kalem, fırça gibi araçlarla kâğıt, bez vb. üzerinde yapılan biçimleri. 2. Bunu yapmak için gerekli yöntemleri öğreten sanat. 3. Fotoğraf. 4. huk. Bazı eşyadan ve işlerden alınan vergi veya harç. 5. Tören. 6. Açık gösterge, kesin sonuç.

AZ **Rəsmçi** is. ressam. Resim yapan; TS **Resimci** a. 1. Fotoğrafçı. 2. Resim öğretmeni. 3. Nakkaş.

AZ **Rəşmə** is. ip. Urgan, sicim; TS **Reşme** a. hlk. I. Hayvanın başlığı, yuları ve gemi. 2. Atların koşum takımlarına gümüş ve altın yaldızlı pullarla yapılan süsleme.

AZ **Rəy** is. [Ar.] rey I. Bir şey konusunda düşünce, mülahaza, söz, fikir, yaklaşım. 2. Bir eser, konser, tiyatro vb. hakkındaki tahlil, tenkit yazısı. 3. Düşünce, mülahaza. rayımca, rayınca, bence, sence, bana göre, sana göre, ona göre; TS **Rey** a. [Ar.] re'y. esk. 1. Oy. 2. Düşünce, görüş, fikir

AZ **Rəzə** is. [Ar.] kon. reze. Kapı kanatlarını söveye asmaya ve tutturmaya yarayan, menteşe yerini tutan demir çengel, kapıyı kapalı tutmaya yarayan demir zemberek menteşe; TS **Reze** a. [Ar.] re:ze 1. Menteşe. 2. Kapıyı içeriden ve dışarıdan açıp kapamaya yarayan ve başparmakla basılarak işletilen düzen.

AZ **Riayət** is. [Ar.] riayet. İtibar, sayma, saygı, hürmet, gözetme; TS **Riayet** a. (ria:yet) [Ar.] ri'ayet. Uyma, boyun eğme. 2. Sayma, saygı, ağırlama, itibar etme.

AZ **Ricat** is. [Ar.] ricat. 1. Geriye dönme, geldiği yöne hareket; geri çekilme, kaçarak, bozularak geri çekilme. 2. Dinî inanışa göre mahşer günü yeniden dirilme. 3. mec. Ekleme yapma, konudan dışarı çıkma, ilave etme; TS **Ricat** a. [Ar.] ric'at. esk. 1. Vazgeçme. 2. ask. Gerileme, geri çekilme, geri kaçma.

AZ **Risk** is. [Fr.] risk. 1. Kayıp tehlikesi, zarar ihtimali; riziko. 2. İyi neticeleneceği ümidi ile hareket etme, cesaret etme; TS **Risk** a. [Fr.] risque Zarara uğrama tehlikesi, riziko.

AZ **Ritm** is. [Yun.] ritim. 1. Bir hareketin düzenliliği, muntazam olması durumu.. 2. Ahenk, ölçü, düzen; TS **Ritim** a. [Fr.] rythme müz. Dizem.

AZ **Rol** is. [Fr.] rol. 1. Bir temsilde, oyunda artistin yaptığı iş ve çizdiği karakter. 2. Piyeste, oyunda her aktöre ait olan metin; TS **Rol** a. [Fr.] rôle. 1. sin. ve tiy. Bir kişiliği canlandıran oyuncunun söylemesi ve yapması gereken hareketlerin genel adı. 2. mec. Bir işte bir kimse veya şeyin üstüne düşen görev. 3. mec. Gerçek olmayan davranış, gösteriş.

AZ **Roman** is. [Fr.] roman. 1. Olay anlatma esasına dayanan, belli bir uzunlukta olan nesir şeklinde edebi eser, uzun hikâye. 2. kon. Erkek ve kadın arasında meydana gelen aşk macerası; TS **Roman** a. [Fr.] roman. 1. İnsanın veya çevrenin karakterlerini, göreneklerini inceleyen, serüvenlerini anlatan, duygu ve tutkularını çözümleyen, kurmaca veya gerçek olaylara dayanan uzun edebî tür. 2. Bu türde yazılmış eser.

AZ **Romans** is. [Fr.] romans. 1. Piyano veya herhangi bir müzik aletinin eşliğinde ifa edilmek üzere bestelenmiş bir şairin şiirlerinden alınmış vokal eser. 2. Müziğe uyarlanmış küçük lirik eser; TS **Romans** a. [Fr.] romance. 1. ed. Sekiz hecelik dizelerden oluşmuş bir İspanyol şiir türü. 2. müz. Şarkı türünde ve piyano için hazırlanmış, genellikle kıtalar biçiminde beste.

AZ **Ruh** is. [Ar.] ruh. 1. İnsanın psikolojik dünyası, manevi âlemi. 2. Materyalist felsefede ve psikolojide şuur, fikirler. 3. Dinî inanışa göre insanı hayvandan ayıran ve Tanrı'ya kavuşturan, ebedî, manevi varlık, can. 4. İnsanın iç dünyası manevi gücü, maneviyatı; his, heves, duygu. 5. mec. Cüret, cesaret, yiğitlik, mertlik. 6. mec. Herhangi bir şeyin kendine has özelliği, asıl mahiyeti. 7. Dinî ve mitolojik düşünceye göre insanın bedeninde yaşayan manevi varlık. 8. mec. Yürek, kalp; TS **Ruh** a. (ru:hu) [Ar.] rūh. 1. Dinlerin ve dinci felsefelerin insanda vücuttan ayrı bir varlık

olarak kabul ettiği öz, tin, can kuşu. 2. En önemli nokta, öz. 3. Esans. 4. mec. Duygu. 5. fel. Bedeni etkin kılan canlılık ilkesi, bedenin hayat gücü.

AZ **Ruhanilik** is. ruhanilik. Din adamlığı, dinî işlerle meşgul olma, rahiplik; TS **Ruhanilik** a. (ru:ha:ni:lik) 1. Ruhani olma durumu. 2. Manevilik.

AZ **Ruhaniyet** is. ruhanilik. Ruhanilikle ilgili olan, ruhla ilgili olan her şey; TS **Ruhaniyet** a. (ru:ha:niyet) [Ar.] rūhāniyyet. esk. 1. Ruhtan ibaret olma durumu. 2. din b.Ölmüş kutsal bir kimsenin, bir inanışa göre sürüp gitmekte bulunan manevi gücü.

AZ **Ruhiyyat** is. [Ar.] kl. psikoloji; TS **Ruhiyat** a. (ru:hiya:tı) [Ar.] rūhiyyāt. esk. 1. Ruh bilimi, psikoloji. 2. Psikolojik durum.

AZ **Ruznamə** is. [Far.] kl. gazete. 1. Haber vermek gayesiyle yayımlanan ancak içinde siyasi, ekonomik, sosyal, edebî vb. konularda yorumlu ve yorumsuz bilgilerle resimler yer alan, daha çok günlük olarak çıkan süreli yayın, ruznâme, ceride. 2. Yevmiye defteri. 3. Takvim. 4. Gündem; TS **Ruzname** a. (ru:zna:me) [Far.] rûz + nâme esk. 1. Günlük olayların yazıldığı defter. 2. Gündem. 3. tar. Olayların zaman sırasına göre yazılmış bulunduğu defter.

AZ **Rücu** is. [Ar.] kl. rücû. Geri dönme, ricat (etme). 2. Geri dönmek. 3. Geri dönmek (yoldan); (sözünü) geri almak; TS **Rücu** a. (rücu:) [Ar.] rucu'. esk. 1. Geri dönme, sözünü geri alma, cayma, tersinme. 2. fel. Kayıtım.

AZ **Rüsum** is. [Ar.] rüsum. 1. Yurda getirilen ve dışarı çıkarılan mallardan alınan vergi, resim. 2. Devlet tarafından düzenlenen bazı operasyonlar için alınan para; TS **Rüsum** ç. a. (rüsu:mu) [Ar.] rusûm. esk. Vergiler.

AZ **Rütbe** is. [Ar.] rütbe. 1. Hizmet derecesi, mertebe. 2. Vazife, mevki, mertebe. 3. mec. kl. Mevki, derece, mertebe; TS **Rütbe** a. [Ar.] rutbe. 1. Mertebe, derece, paye. 2. Subay, astsubay ve polislerin sahip olduğu derece, mevki.

AZ **Saat** is. [Ar.] saat. 1. Gece ve gündüzün yirmi dört saatte birini meydana getiren 60 dakikalık bir zaman dilimi. 2. Öğleden veya gece yarısından itibaren hesaplanan 60 dakikalık zaman ölçüsü. 3. Zamanı tayin etmek için kullanılan alet, zaman ölçme aleti. 4. Teneffüsle birlikte derse harcanan 60 dakikalık zaman. 5. Vakit, çağ, an, zaman. 6. bk. saatlıq; TS **Saat** a. [Ar.] sā'at. 1. Bir günlük sürenin yirmi dörtte birine

eşit, altmış dakikalık zaman dilimi, zaman parçası. 2. Vakit, zaman. 3. Bir işin yapıldığı belli bir zaman. 4. Günün hangi anı olduğunu gösteren alet. 5. Sayaç.

AZ **Sabitə** is. [Ar.] sabit; TS **Sabite** a. (sa:bite) [Ar.] sâbite mat. 1. Bir formülde geçen ve önceden belirlenmiş bulunan değişmez nicelik. 2. gök b. Görünürde hareket etmeyen yıldız.

AZ **Sabitlik** is. sabitlik; asayış. 1. Sabit şeyin hâli ve vaziyeti; devamlılık, değişmezlik. 2. Düzen, huzur, sükûnet, korkudan uzak; TS **Sabitlik** a. Sabit olma durumu.

AZ **Sacayağı** is. sacayağı. Üzerine tencere, tava vb. koymaya yarayan, ateş üzerine oturtulan, üç ayaklı çember veya üçgen biçiminde demir destek, sacayak; TS **Sacayağı** a. (sa'cayağı) 1. Üzerine tencere, tava vb. koymaya yarayan, ateş üzerine oturtulan, üç ayaklı çember veya üçgen biçiminde demir destek, sacayak. 2. mec. Her zaman dayanışma içinde olan kimseler, sacayak.

AZ **Saçaq** is. saçak. 1. Bir şeyin (genelde perdenin, elbisenin vb.) kenarlarında olan saçaklar, iplik telleri. 2. bit. b. Bazı bitkilerde olan uzun ince teller. 3. mec. Işık; TS **Saçak** a. 1. Bazı giyim eşyalarında veya döşemeliklerde kumaş kenarlarına dikilen süslü iplikten püskül. 2. Görünüşü bu püskülü andıran. 3. Havlu, halı vb.nin kenarı boyunca sarkan püskül. 4. Bir yapının herhangi bir bölümünü güneş ve yağmurdan korumak için, o bölümden dışarı taşan ve altı boşta olarak yapılan bölüm.

AZ **Saçı** is. etn. fo. saçı. Düğün törenlerinde gelinin başından aşağı saçılan çeşitli şekerler, buğday, arpa, çiçekler, metal paralar vb. şeyler; TS **Saçı** a. hlk. 1. Gelinin başından aşağı saçılan çiçek, şeker, arpa, para vb. şeyler. 2. Düğün armağanı.

AZ **Saçma** is. saçma. 1. Saçmak fiili. 2. Küçük yuvarlak kurşun tanesi. 3. Anlamsız, yersiz, alakasız, boş laf, söz; TS **Saçma** a. 1. Saçmak işi. 2. den. Bir tür balık ağı, serpme ağ. 3. Avda kullanılan fişeklerin içine konulan, türlü boylardaki küçük ve yuvarlak kurşun tanesi.

AZ **Sadağa** is. [Ar.] sadaka. Allah yolunda yapılan harcama; TS **Sadaka** a. [Ar.] şadaka. 1. Dilenciye verilen para. 2. Yardım amacıyla karşılıksız verilen şey.

AZ **Sadəlik** is. sadelik. 1. Sade şeyin durumu, basitlik. 2. mec. Saf yüreklilik, temizlik, hile bilmezlik, avam derecesinde. Sade kalplilik, saflık; TS **Sadeliik** a. 1. Yalın olma durumu. 2. ed. Yalınlık.

AZ **Sadizm** is. [Fr.] sadizm. 1. Acı çektirmek, ıstırap vermektan zevk almak şeklinde beliren cinsisapıklık. 2. mec. Başkasına işkence etmektan, eziyet etmektan haz duyma; TS **Sadizm** a. [Fr.] sadisme ruh b. Elezerlik.

AZ **Safliq** is. saflık. 1. Saf olma, temiz olma, temizlenmiş, saf şeyin hâli. 2. mec. Temizlik, şeffaflık, açıklık. 3. mec. Manevi temizlik, doğruluk, namusluluk; TS **Saflık** a. 1. Saf olma durumu, temizlik, arılık, safiyet. 2. mec. Kolayca aldatılabilme durumu.

AZ **Sağım** is. sağım. 1. Sağmak fiili, işi; sağma. 2. Bir seferde veya belirli bir zaman içinde sağılan sütün miktarı; TS **Sağım** a. 1. Sağma işi. 2. Süt veren hayvan.

AZ **Sağlamliq** is. esenlik. 1. Organizmanın sağlıklı durumu; vücut organlarının hepsinin normal çalıştığı hâl. 2. Sıhhat için faydalı olma durumu; hayırlı olma hâli; TS **Sağlamlık** a. Sağlam olma durumu.

AZ **Sağliq** is. sağlık. 1. Vücudun bütün organlarının sağlam olması, düzgün, normal çalışması, sıhhatli olma. 2. İçki meclisinde şerefine kadeh kaldırılan şahsa hitaben söylenen hoş sözler. 3. Sağlığına şeklinde: ifade edilen bir düşünceye konuşan kimsenin memnunluğu, müsbet davranışı bildirilir; TS **Sağlık** a. 1. Bireyin fiziksel, sosyal ve ruhsal yönden tam bir iyilik durumunda olması, vücut esenliği, esenlik, sıhhat, afiyet. 2. Sağ, canlı, diri olma durumu.

AZ **Sağrı** is. hay b. sağrı. 1. Memeli hayvanlarda sırt ile kuyruk arasındaki dolgun ve yuvarlak yer. 2. İnsanın belden aşağı oturak kısmı; TS **Sağrı** a. anat. Memeli hayvanlarda bel ile kuyruk arasındaki dolgun ve yuvarlakça bölüm.

AZ **Sahib** is.[Ar.] sahip. 1. Malik olan, bir şeyin sahibi. 2. Eski hayat tarzında kadının kocası anlamında. 3. kl. Ağa, sahip anlamında (sahibi servet, sahibi devlet vb.); TS **Sahip** a. (sa:hip) [Ar.] sāhib. 1. Herhangi bir şey üstünde mülkiyeti olan, onu yasaya uygun bir biçimde dilediği gibi kullanabilen kimse, iye, malik. 2. Herhangi bir niteliği olan kimse, ehil. 3. Bir iş yapmış, üstlenmiş veya bir eser ortaya koymuş kimse. 4. mec. Koruyan, arka çıkan, gözeten kimse.

AZ **Saxsı** is. [Ar.] saksı, çini. 1. Fayans. 2. İçinde çiçek yetiştirilen kilden yapılmış kap, saksı. 3. Bunun kırılmış bir parçası; TS **Saksı**a. 1. Pişmiş toprak, plastik vb.nden yapılan, çiçek yetiştirmekte kullanılan kap. 2. argo Baş, kafa.

AZ **Saqqal** is. sakal. 1. Çenede ve yüzde biten tüyler, sakal. 2. Bazı hayvanların ve kuşların çenelerinin altından sarkan tüyler; TS **Sakal** a. 1. Yetişkin erkeklerde yanak ve alt çenede çıkan kılların tümü. 2. Bazı hayvanlarda çene altında bulunan kılların tümü. 3. den. Gemi karinasında oluşan yosun, yapışan midye vb. yabancı madde.

AZ **Saqqız** is. sakız. Sakız ağacından ve başka bazı ağaç ve bitkilerden sızan, ağızda çiğnenen yapışkan madde; TS **Sakız** a. 1. Bazı ağaçların ve özellikle sakız ağacının kabuğundan sızan, çiğnendiğinde yumuşayan, hoş kokulu, beyaz renkli reçine. 2. Şekerli ve kokulu ağızda çiğnenen eğlence yiyeceği, ciklet. 3. hay. b. Vücudu beyaz olup başta ve ayaklarda belirgin siyah işaretler bulunan, ince kemik yapılı ve yüksek ayaklı, ince yağsız uzun kuyruklu bir tür koyun. 4. Sakız ağacı.

AZ **Salavat** is. [Ar.] din. salavat. Hz. Muhammed için yapılan dualar; TS **Salavat** ç. a. (salava:tı) [Ar.] salavât. 1. din b. esk. Namazlar. 2. din b. Hz. Muhammed'e saygı bildirmek için okunan dua. 3. sp. Yağlı güreşte, yarışmalardan önce cazgırın okuduğu dua.

AZ **Saldırqanlıq** is. saldırganlık. Saldırgan olma hâli; TS **Saldırganlık** a. 1. Saldırgan olma durumu. 2. Saldırgan bir biçimde davranma. 3. ruh b. Bireyin kendi düşünce ve davranışlarını dıştaki direnmelere karşı, zorla karşısındakine benimsetme çabası.

AZ **Salxım** is. salkım. Tek bir sap üzerinde toplu hâlde bulunan meyve veya çiçeklerin meydana getirdiği şekil; TS **Salkım** a. 1. Üzüm gibi, birçoğu bir sap üzerinde bir arada bulunan meyve. 2. bit. b. Ana saptan çıkan yan çiçekleri, sapları hep aynı uzunlukta olan çiçek durumu. 3. bit. b. Baklagillerden, salkım durumunda mor çiçekler açan ve çoğu asma gibi çardağa sarılan bir tür ağaç ve çiçeği (Wistaria sinensis). 4. ask. esk. Topla atılan demir parçaları.

AZ **Salıq** is. salık. Haber, bildirme, müjde; TS **Salık** a. 1. Tavsiye. 2. Olmuş veya olacak bir olay, bir olgu ile ilgili verilen bilgi, haber.

AZ **Sallama** is. sallama. 1. Sarkıtma, eğmek fiili. 2. Bir ucunu aşağı sarkıtarak, uzatarak. 3. müz bk. çobanbayatısı. 4. Küpeden, avizeden vb. aşağı doğru sarkan parçacıklar; TS **Sallama** a. 1. Sallamak işi. 2. Sallama çay.

AZ **Sallantı** is. sarkık. Çıkıntı, sarkan; TS **Sallantı** a. 1. Sallanma işi. 2. mec. Sürüncemede bırakma, savsaklama.

AZ **Salnamə** is. [Far.] salname, yıllık, almanak. 1. Yıl içinde bir yerde meydana gelen olayları içine alan kitap, yıllık almanak, anal. 2. Olayların her yıl yazılması işi; TS **Salname** a. (salna:me) [Far.] sāl + nāme esk. Yıllık.

AZ **Salon** is. [Fr.] salon. 1. Misafirler için ayrılmış kabul odası, en büyük oda. 2. Çeşitli gösteri, konferans ve toplantıların yapıldığı geniş ve kapalı yer. 3. Kuaför dükkânında erkek, kadın ve çocuklar için ayrılmış özel oda. 4. Sanat eserleri satılan mağaza. 5. Otobüslerin, otomobillerin vb. yolcuların oturduğu iç kısmı; TS **Salon** a. [Fr.] salon. 1. Bir evde konukları ağırlamakta kullanılan en geniş oda. 2. Toplantıların, kutlamaların, gösterilerin yapıldığı geniş yer. 3. Dükkân, mağaza.

AZ **Saman** is. saman; kesmik; tatsız (yiyecek). 1. Çeşitli hububatların harmanda tanelerden ayrılan sapları ve bu sapların doğranmış. 2. Kesmik, başak kalıntısı. 3. mec. Tadı tuzu olmayan yemek, meyve vb; TS **Saman** a. Ekinlerin harmanda dövülüp taneleri ayrıldıktan sonra kalan, hayvanlara yedirilen ufalanmış sapları.

AZ **Samanlıq** is. samanlık. 1. Saman konan yer, bina. 2. mec. Nizamsız, intizamsız, kirli yer; TS **Samanlık** a. Saman konulan yer.

AZ **Samuray** is. [Jap.] samuray. 1. Japon derebeylerinin yanında bulunan savaşçı hizmetkâr. 2. Genelde cesur asker, savaşçı. 3. Japon ordusunda saldırı askerlerine verilen ad; TS **Samuray** a. [Jap.] Japon derebeyinin hizmetindeki savaşçı.

AZ **San** is. [Far.] san; sayı; sanki. 1. Şöhret, nüfuz, şan, saygı, genelde ad-san şeklinde kullanılır. 2. bk. say; TS **San** a. 1. Bir kimsenin işi, mesleği veya toplum içindeki durumu ile ilgili olarak kullanılan ad, unvan, titr. 2. Ün. 3. fel. Herhangi bir şeyi, neyse o yapan nitelik, kip karşıtı.

AZ **Sancı** is. sancı. Vücudun herhangi bir yerinde; genelde karın kısmında batma, saptama ve burkulma şeklinde etki uyandıran keskin ağrı; TS **Sancı** a. 1. İç organlarda batar veya saplanır gibi duyulan, nöbetlerle azalıp çoğalan ağrı. 2. mec. Sıkıntı.

AZ **Sandalya** is. [Ar.] sandalye; sıra. 1. Bir kişi oturabilecek şekilde yapılmış, yanları açık, arkalıklı iskemle. 2. Duvara bitişik yüksekçe tahta sedir, birden fazla kişinin oturabileceği ahşap yer; TS **Sandalye** a. (sanda'lye) [Ar.] sandaliyye. 1. Arkalıklı kol koyacak yerleri olmayan, bir kişilik oturma eşyası. 2. mec. Makam, koltuk, mevki.

AZ **Sandık** is. [Ar.] sandık. 1. İçine elbise vb. koymak için tahtadan yapılp üzeri demir levhalarla veya demirle işlenmiş, kapaklı dört köşe eşya. 2. Silahlarda mermi konan hazne, çeşitli cihazlarda böyle şeyler konan kutu, vb; TS **Sandık** a. [Ar.] sandūk. 1. İçine çeşitli şeyler konulan, tahtadan yapılmış, kapaklı ev eşyası. 2. Meyve, sebze koymaya yarayan, tahta veya plastikten yapılmış, 4 köşe kap. 3. Bir kurumda para alınıp verilen yer. 4. Kamu kesiminde çalışan personelin sosyal güvenlik işlerini yürüten kuruluş. 5. Yapılarda kum, çakıl vb. şeyleri ölçmek için kullanılan, üstü ve altı açık, dört köşeli tahtadan ölçü aleti. 6. Kamu kesiminde çalışan personelin kendi durumunda düşük faiz ve taksitler hâlinde geri ödemek üzere borç para aldığı birim. 7. Seçimlerde oy pusulalarının atıldığı kutu. 8. esk. Mahalle tulumbacılarının omuzda taşıdıkları sandık biçimi tulumba.

AZ **Santral** is. [Fr.] santral. Merkez; TS **Santral** a. [Fr.] central. 1. Doğadaki başka enerji türlerini elektrik enerjisine çeviren fabrika. 2. Telefonların bağlı olduğu merkez. 3. Santralci.

AZ **Sap** is. iplik. Pamuk liflerinden, ipekten veya suni liflerden yapılmış ince iplik; TS **Sap** a. 1. Bitkinin dal, yaprak, çiçek vb. bölümlerini taşıyan, ağaçlarda odunlaşarak gövde durumunu alan bölüm. 2. Çiçek veya meyveyi dala bağlayan ince bölüm, sak. 3. Bir aracı tutmaya yarayan bölüm. 4. İplik, tire, ibrişim vb. şeylerde iğneye geçirilen bir dikişlik iplik. 5. Kabza. 6. hlk. Demet durumundaki ekinler. 7. argo. Erkek.

AZ **Saray** is. [Far.] saray. 1. Padişahın, devlet başkanının veya padişah ailesinin yaşadığı, oturduğu görkemli bina, haşmetli bina. 2. Sosyal amaçlı teşkilatların bulunduğu binaların adına eklenerek kullanılır; TS **Saray** a. [Fr.] serāy. 1. Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük yapı. 2. Kamu işlerinin yürütüldüğü büyük yapı. 3. mec. Görkemli ve gösterişli yapı. 4. esk. Devlet başkanı ve çevresi.

AZ **Sarban** is. [Far.] sarban. 1. Deveci, deve çobanı. 2. Kervanı götüren, kervana başkanlık eden kimse, rehber; TS **Sarban** a. (sarba:nı) [Far.] sārban. esk. Deveci.

AZ **Sargı** is. sargı. 1. Yarayı sarmak, bağlamak vb. için kullanılan ince bez, sargı bezi. 2. Belirli bir gaye için kola bağlanan ensiz bez parçası; TS **Sargı** a. 1. Esnek bir maddeden yapılmış uzun, dar ve ince şerit. 2. Bir elektrik maki- nesinde veya

aracında aynı devreyi oluşturan iletkenlerin tümü. 3. tıp Vücudun bir bölümünü yerinde veya baskı altında tutmak amacıyla uygun biçimde sarılmış şerit.

AZ **Sarı** is. sarı. 1. Güneş ışığının ayrışma tayfında portakal rengi ile yeşil arasında yer alan renk. 2. Çeşitli birleşik sözler veya terimlerin birinci kısmı (sarı zanbak, sarı pıtrak vb.). 3. kon. Altın anlamında; TS **Sarı** a. 1. Yeşil ile turuncu arasında bit renk, limon kabuğu rengi.

AZ **Sarılık** is. sarılık. 1. Sarı şeyin hâli, sarı renkte olma. 2. tıp. Karaciğerin faaliyetinin bozulması neticesinde ortaya çıkan ve cildin sararmasına sebep olan hastalık; TS **Sarılık** a. 1. Sarı olma durumu. 2. Sarı renk. 3. tıp Derinin, dokuların ve organizmadaki sıvıların sarı bir renk almasıyla beliren hastalık, karaciğer yangısı, hepatit. 4. tıp Derinin sarı renk aldığı bir hastalık belirtisi.

AZ **Sarsıntı** is. sarsıntı. 1. Şiddetli bir darbe neticesinde titreme, yerinden kımıldama; titreyiş; zelzele. 2. mec. Heyecan. 3. mec. Şiddetli manevi ıstırap, azap, heyecan, bela; TS **Sarsıntı** a. 1. Sarsılma işi, birden sallanma. 2. Titreme, titreyiş. 3. Deprem. 4. Deprem sırasındaki yer hareketlerinin her biri. 5. mec. Bir kişi, toplum, kurum veya kuruluşun dengesini etkileyen, beklenmedik olumsuz değişiklik. 6. ruh b. Canlı üzerinde beden ve ruh açısından önemli ve etkili yaralanma belirtileri bırakan durum, sadme, travma.

AZ **Saturn** is. [Lat.] Satürn. 1. Güneş sisteminde bulunan dokuz gezegenden altıncısı. 2. Eski Roma mitolojisinde "ekin tanrısı"; TS **Satürn** öz. a. [Fr.] saturne. gök b. Güneş'e yakınlık bakımından altıncı sırada olan gezegen, Sekendiz, Zühal.

AZ **Savaş** is. savaş. 1. Kavga, muharebe dövüş. 2. Küfürleşme, dalaşma, kavga etme, ağız kavgası; TS **Savaş** a. 1. ask. Devletlerin diplomatik ilişkilerini keserek giriştikleri silahlı mücadele, harp, cenk, cidal. 2. Uğraşma, kavga, mücadele. 3. Bir şeyi ortadan kaldırmak, yok etmek amacıyla girişilen mücadele.

AZ **Saya** is. barınak. Yaylada hayvanlar için yapılan barınak; TS **Saya** a. (sa'ya) 1. Ayakkabının yumuşak olan üst bölümü. 2. hlk. Gebe koyunların karnındaki yavru yüz günlük olduğunda çobanların yaptığı tören. 3. hlk. Yayla ve kırlarda hayvanlar için yapılan üstü samanla örtülü yer. 4. hlk. Kadın giysisi. 5. hlk. İş önlüğü.

AZ **Saygı** is. saygı; uyanıklık. 1. Büyük ve önemli şahıslara karşı duyulan hürmet, sevgi ve bağlılık karışımı duygu. 2. Tetikte durma, kuşku, ihtiyat; TS **Saygı** a. 1. Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye

karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram.
2. Başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu.

AZ **Sayğısızlık** is. sayğısızlık; dikkatsizlik; gamsızlık. 1. Hürmetsizlik, edepsizlik, kabalık. 2. İhtiyatsızlık, dikkatsizlik, kayıtsızlık. 3. Gâilesizlik, tasasızlık; TS **Sayğısızlık** a. 1. Sayğısız olma durumu, hürmetsizlik. 2. Sayğısızca davranış, hürmetsizlik.

AZ **Sayı** is. sayı. 1. Adet, rakam, bir miktarla, ölçü olarak kabul edilen başka bir miktarın kıyaslanması sonucu meydana gelen nispet. 2. Miktar, adet; TS **Sayı** a. 1. mat. Sayma, ölçme, tartma vb. işlerin sonunda bulunan birimlerin kaç olduğunu bildiren söz, adet. 2. Gazete, dergi vb. sürekli yayınların bir bütün oluşturan, değişik tarih, numara taşıyan baskılarından her biri, nüsha. 3. sp. Bir spor karşılaşmasında taraflardan her birinin başarı derecesini gösteren nicelik, skor.

AZ **Sayma** is. sayma. 1. Saymak fiili. 2. Önemseme, dikkat etme, değer verme, özen gösterme, hürmet etme; TS **Sayma** a. Saymak işi, ad, addetme.

AZ **Sayrılık** is. kon. sayrılık. Hastalıklı olma hâli, keyifsizlik, üzünlük; TS **Sayrılık** a. 1. Hastalık. 2. mec. Aşırı düşkünlük, tutku.

AZ **Saz** is. [Far.] saz. Mızrapla çalınan telli musiki aleti; TS **Saz** a. [Far.] sâz müz. 1. Her tür müzik aracı, çalgı. 2. Türk halk müziğinde bağlama, cura, tar vb. mızraplı çalgıların genel adı. 3. Türk halk müziğinde kullanılan, gövdesi ağaçtan oyularak yapılmış, telli, uzun saplı çalgı, bağlama. 4. Birden çok çalgının bulunduğu takım. 5. Çalgılı eğlence yeri.

AZ **Sazak** is. sazak. 1. Keskin ayaz, yakıcı rüzgâr. 2. Şiddetli kuru soğuk, çok soğuk hava; TS **Sazak** a. 1. coğ. Kuvvetli esen rüzgâr. 2. Bataklik, sazlık. 3. bit. b. Mersin.

AZ **Sazan** is. hay. b. sazan. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, balıklar pisces sınıfının, kemikli balıklar teleostei takımının, sazanğiller cyprinidae ailesindendir; TS **Sazan** a. 1. hay. b. Sazanğillerden, Avrupa, Asya ve Amerika'nın tatlı sularında yaşar, sırt yüzgeci uzun, eti beğenilen kılçıklı balık (Cyprinus carpio). 2. argo. Kolay kandırılan, aldatılabilen kimse.

AZ **Seans** is. [Fr.] seans. 1. Belirli bir işin devam ettiği süre, belli bir süre devam eden gösteri. 2. Oturum; TS **Seans** a. [Fr.] séance. 1. Bir işin yapılmasına ayrılan

çalışma süresi, oturum. 2. tıp Bazı tedavi yöntemlerinin uygulanması için ayrılan süre.3. sin. ve tiy. Gösterim.

AZ **Seçi** is. seçme. Seçmek işi; TS **Seçi** a. 1. Seçme işi. 2. Fark, ayrıntı.

AZ **Seçim** is. seçim. Seçme, seçi, seçmek fiili; TS **Seçim** a. 1. Seçme işi. 2. huk. Kanunlar, yönetmelikler uyarınca bir veya daha çok aday arasından belli birini veya birkaçını seçme, intihap

AZ **Seçmâ** is. seçme. 1. Seçmek fiili. 2. Benzerleri arasında en iyisi en güzeli, en göze çarpanı, çarpıcı olanı. 3. En saygın, en seçkin, en nüfuzlu. 4. biy. Tabiatın, hayatın değişen şartlarına tahammül eden organizmaların yaşaması durumu. 5. mec. Güzel, hoş, iyi, alımlı; TS **Seçme** a. 1. Seçmek işi, intihap, seleksiyon.

AZ **Sektor** is. [Fr.] sektör. 1. Daire dilimi, daire kesmesi. 2. Kısım, bölüm, saha, şube; TS **Sektör** a. [Fr.] secteur. 1. Bölüm, kol, dal, kesim. 2. Aynı işi yapan topluluk. 3. bl. Manyetik tamburun, manyetik diskin veya bir disk paketinin üzerindeki, veri ortamının önceden belirlenmiş açılı yer değiştirmesi sırasında manyetik kafaların erişebildiği, bir iz veya bant parçası.

AZ **Sel** is. [Ar.] sel. 1. Sürekli yağmur ve eriyen karlardan oluşan, geçtiği yerlere zarar veren taşkın su. 2. mec. Durmadan akan insan kitlesi. 3. Bir yerden çıkan manyetik, ışık, gaz vb. kitlesi; TS **Sel** a. [Ar.] seyl. 1. Sürekli yağın yağmurdan veya eriyen kardan oluşan, geçtiği yerlere zarar veren taşkın su, su taşkını. 2. mec. Hareket hâlindeki büyük kalabalık, yığın. 3. mec. Etki ve iz bırakan güçlü durum veya davranış. 4. mec. Yoğunluk.

AZ **Selinti** is. selinti. 1. Selin yıkayıp götürdüğü yer, sel yatağı, selin açtığı yol. 2. Selin kendisi ile beraber getirdiği ağaç, ot, çer çöp; TS **Selinti** a. coğ. 1. Yağış sebebiyle oluşan ufak sel. 2. hlk. Selin bıraktığı çer çöp.

AZ **Semafor** is. [Yun.] semafor. Demir yolunda yolun açık veya kapalı olduğunu makiniste bildirmek için kullanılan ışık sinyali sistemi; TS **Semafor** a. [Fr.] semaphore. 1. Demir yollarında gündüz mekanik olarak kırmızı bir kolla, gece kırmızı ışıkla işaret veren alet. 2. İki gemi veya gemi ile kıyı istasyonu arasında haberleşmede kullanılan üç kollu işaret sütunu.

AZ **Senato** is. [Lat.] senato. 1. Eski Roma'da yüksek hâkimiyet organı, senato. 2. Komünist İhtilal'den 1917 önce Rusya'da yüksek mahkeme vazifesini icra eden

hükûmet organı. 3. Amerika Birleşik Devletleri'nde kongre üst meclisi; TS **Senato** a. (sena'to) [İt.] senato. 1. Bazı ülkelerde yaş ve eğitimlerine göre seçilmiş parlamento üyelerinden oluşan meclis. 2. Üniversite yasasına göre seçilen ve rektör başkanlığında toplanan yüksek karar organı. 3. Senatörlerin toplandıkları yer. 4. tar. Eski Roma'da özellikle soylulardan oluşan yöneticiler meclisi.

AZ **Senyor** is. [Lat.] sinyör. Feodal, ağa, Batı Avrupa'da orta çağlarda feodalizm idaresinde kendi toprakları üzerinde hükümlanlığı olan bey; TS **Senyör** a. [Fr.] seigneur. 1. tar. Orta Çağda Avrupa'da toprağı olan derebeyi. 2. Fransa'da bir soyluluk unvanı.

AZ **Serum** is. [Lat.] biy. tıp. 1. Pıhtılaşma sonucunda kandan ayrılan sıvı kısım. 2. Mikroplu bir hastalığa veya zehirli bir maddeye karşı aşılınmış bir hayvanın, özellikle atın kanından elde edilen sıvı madde; TS **Serum** a. [Fr.] serum. tıp I. Pıhtılaşma sonunda kandan ayrılan sıvı bölüm. 2. Mikroplu bir hastalığa veya zehirli bir maddeye karşı aşılınmış bir hayvanın özellikle atın kanından elde edilen sıvı madde: Kuş palazı serumu. 3. Hücre yenilenmesini hızlandıran, deriyi besleyen, su kaybını, cildin solunumunu ve doğal savunmasını kuvvetlendiren sıvı.

AZ **Servis** is. [Fr.] hizmet; servis. 1. İş, hizmet. 2. Topu vurarak oyuna başlama (voleybolda); TS **Servis** a. [Fr.] service. 1. Sofrada hizmet etmekle görevli kimsenin yaptığı iş ve bu işin yapılma biçimi, sofrta hizmeti. 2. Yemekte gerekli olan tabak, çatal, bıçak, kaşık, peçete vb. şeylerin tümü. 3. Bir yönetimde, bir kurum veya kuruluşta, bütünün bir parçasını oluşturan iş, hizmet. 4. Burada görevli kimselerin tümü. 5. Herhangi bir kuruluşun ulaşım işlerinde kullanılan taşıma aracı. 6. Otomobil, beyaz eşya vb. ürünlerin bakım ve onarımlarının yapıldığı yer. 7. sp. Voleybol, masa tenisi, tenis vb. oyunlarda oyuna başlama vuruşu.

AZ **Sevgi** is. sevgi. 1. Sevme duygusu, muhabbet, aşk. 2. kl. Sevgili; TS **Sevgi** a. İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu.

AZ **Sevim** is. sevim. Aşk, muhabbet, sevgi; TS **Sevim** a. 1. Sevme işi, sevgi. 2. Bir kimsede, bir şeyde bulunan ve o kimse veya şeyi başkalarına sevdiren özellik.

AZ **Seyr** is. [Ar.] seyir; TS **Seyir** a. [Ar.] seyr. 1. Gidiş, yürüyüş, ilerleyiş. 2. Kara taşıtlarının belli bir güzergâhta ilerlemesi. 3. den. Özellikle gemilerin belli bir rotayı takip ederek yolculuk etmesi. 4. Bir yerden başka bir yere gitmek için yola çıkma. 5.

Eğlenmek için bakma, hoşlanarak bakma, temaşa. 6. Bakıp eğlenecek şey, eğlendirici durum.

AZ **Saadət** is. [Ar.] saadet. 1. Mutluluk, kutluluk, bahtiyarlık. 2. mec. Canlı benzetmelerde kullanılır; TS **Saadet** a. (saa:det) [Ar.] sa'âdet. Mutluluk.

AZ **Səbəb** is. [Ar.] sebep. 1. Bir şeyin olmasını veya bir hâl üzre bulunmasını gerektiren şey, bir şeyin olmasına yol açan şey, şart. 2. Sebep olan, sebepkâr, suçlu; TS **Sebeb** a. [Ar.] sebep. Bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açan şey

AZ **Səbi** sf. is. [Ar.] sabi. 1. Bulûğ çağına ermemiş erkek çocuk. 2. Genç, yeni yetme; TS **Sabi** a. (sabi:) [Ar.] sabī. Küçük çocuk.

AZ **Səbil** is. [Ar.] sebil. 1. Yol, büyük cadde. 2. Yol üzerinde sevap için su saklanan bina. 3. Sokaklarda ihsan niyetine dağıtılan su. 4. mec. İhsan olarak paylanan her şey; TS **Sebil** a. (sebi:li) [Ar.] sebil. 1. Kutsal günlerde karşılık beklemeden hayır için dağıtılan içme suyu. 2. Genellikle camilere bitişik özel bir biçimde yapılmış, karşılık beklemeden hayır için içme suyu dağıtılan taş yapı, sebilhane. 3. hlk. Meyan kökü şerbetini bir hayır için dağıtma.

AZ **Səbir** is. [Ar.] sabır. 1. Acı, yoksulluk, haksızlık gibi üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme dönemi, tahammül. 2. Olabilecek şeyler için acele etmeden ve telaşlanmadan bekleme, tahammül. 3. Devam etme, sebat gösterme. 4. Nefsine hâkim olma, nefesine gem vurabilme; TS **Sabır** a. [Ar.] sabr. 1. Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç. 2. Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme.

AZ **Səda** is. [Ar.] seda. 1. Ses, avaz. 2. Aksiseda, yankı. 3. Haber, söylenti, laf, rivayet; TS **Seda** a. (seda:) [Ar.] sada. Ses.

AZ **Sədaqət** is. [Ar.] sadakat. Dostlukta, sevgide, arkadaşlıkta gösterilen vefa, sebat; sadıklık, itimatlılık; TS **Sadakət** a. (sada:kat) [Ar.] sadākat. 1. İçten. 2. Sağlam, güçlü dostluk. sadakat göstermek bağlı kalmak.

AZ **Sədaqətlilik** is. sadakatlilik. 1. Sadık olma, vefalılık, itimatlılık. sadākatlilik. 1. Candan bağlılık, vefalılık. 2. Eminlik, güvenilirlik. 3. Doğruluk, dürüstlük; TS **Sadakatlilik** a. Sadakatli olma durumu, sadıklık.

AZ **Sədəf** is. [Ar.] sedef. 1. Midye ve istiridye gibi deniz kabuklularının kabuğunda bulunan sedefçilikte kullanılan, pırıltılı, beyaz, sert bir madde. 2. mec. Parlaklığı, renginin saflığı ile sedefi andıran; TS **Sedef** a. [Ar.] sadef. 1. Midye, istiridye vb. deniz hayvanlarının kabuğunda bulunan sedefçilikte kullanılan, pırıltılı, beyaz, sert bir madde. 3. tıp Sedef hastalığı.

AZ **Sədəmə** is. [Ar.] sadme. 1. Çarpma, vurma, şiddetle vurma. 2. mec. Ansızın insanın başına gelen bela, felaket, afet, manevi darbe. 3. Darbe, vurma, çarpma. 4. kim. Patlama; TS **Sadme** a. [Ar.] sadme. esk. 1. Çarpışma, tokuşma, vurma. 2. ruh b. Sarsıntı.

AZ **Səfa** is. [Ar.] sefa. 1. Üzüntü ve kederden uzak olma durumu, gönül rahatlığı, zevk, neşe keyif, lezzet; rahatlık, iç ferahlığı, huzur, endişesizlik. 2. Eğlence, şenlik. 3. Saaflık, temizlik, duruluk, halislik; TS **Sefa** a. (sefa:) [Ar.] safā. 1. Gönül rahatlığı, rahatlık, kaygısız ve sakin olma. 2. Eğlence, zevk, neşe.

AZ **Səfər** is. [Ar.] sefer; dış saha; ziyaret. 1. Seyahat, yola çıkma, yolculuk. 2. Savaşa, muharebeye gitme. 3. Spor takımlarının kendi sahaları dışında, rakip sahada oynaması durumu, deplasman. 4. Bir yeri veya birini görmeye gitme. 5. Savaş, muharebe; TS **Sefer** a. [Ar.] sefer. 1. Yolculuk. 2. Kez, defa. 3. ask. Genellikle ülke dışına yapılan askerî harekât, savaşa gitme, savaş.

AZ **Səfərbərlik** is. seferberlik. 1. Bir ülkenin silahlı kuvvetlerini savaşa hazır duruma getiren, ülkenin ekonomisini, yönetimini savaş gereklerine uyacak duruma sokan hazırlık ve önlemlerin tümü. 2. mec. Herhangi bir işi, hareketi yapmak, başarıyla neticeye ulaşmak için insanları celbetme, yönlendirme. 3. Ülkenin silahlı kuvvetlerini savaş durumuna getirme; TS **Seferberlik** a. 1. Bir ülkenin silahlı kuvvetlerini savaşa hazır duruma getiren, ülkenin ekonomisini, yönetimini savaş gereklerine uyacak duruma sokan hazırlık ve önlemlerin tümü. 2. Bu durumun ilan edildiği veya savaşın sürdüğü dönem.

AZ **Səfhə** is. [Ar.] safha. 1. Herhangi bir olayın, sürecin vb. gelişmesinde merhale, devir, çağ, dönem. 2. astr. Güneş ışığı veya yerin hareketi dolayısıyla ay veya gezegenlerin durumlarındaki çeşitli devreler. 3. Bir şeyin yüz kısmı, bir cismin görünen taraflarından her biri. 4. Sayfa. 5. İnce tahta, levha; TS **Safha** a. [Ar.] şafta. 1. Evre.

AZ **Səfillik** is. haneberduşluk. Diyar diyar dolaşan kimsenin durumu, işsizlik, yoksulluk; TS **Səfillik** a. 1. Yoksulluk. 2. Alçaklık.

AZ **Səfsətə** is. [Ar.] kl. safsata. 1. Bilgicilik, sofizm. 2. mec. Boş ve temelsiz söz; TS **Safsata** a. [Ar.] safsata. Boş, temelsiz, asılsız söz.

AZ **Səhnə** is. [Yun.] sahne. 1. İzleyicilerin kolayca görebilmesi için genellikle yerden belli bir ölçüde yüksek yapılan, oyun, müzik gibi her türlü gösteri yapmaya uygun yer. 2. Tiyatro, sinema ve televizyonda gösterilen oyun veya filmin bir bölümü. 3. Piyeste, edebî eserde, resimde tasvir olunan ayrı bir epizot. 4. Hayatta tesadüf edilebilen bir olay, hadise. 5. mec. Faaliyet sahası; TS **Sahne** a. [Ar.] sahne. 1. İzleyicilerin kolayca görebilmeleri için genellikle yerden belli bir ölçüde yüksek yapılan, oyun, müzik vb. gösteri yapmaya uygun yer, oyunluk. 2. Görüntü. 3. mec. Tanık olunan, gözlenen olay. 4. mec. Bir konu veya çalışma çevresi, çalışma dalı. . 5. tiy. Bir oyun veya filmin başlıca bölümlerinden her biri.

AZ **Səhra** is. [Ar.] sahra; seyyar. 1. Alabildiğine geniş ve susuz arazi. 2. Belirli bir yerde sürekli durmayan, hareket eden, dolaşan, gezici; TS **Sahra** a. (sahra:) [Ar.] sahrā' 1. Çöl. 2. Kır.

AZ **Səki** is. seki. 1. Yaya kaldırım. 2. Hamamda, bahçede, kapı ağzında vb. oturmak için yapılan yüksek yer, basamak. 3. Eşik, kapı önünde küçük merdiven. 4. Sahne, sehpa; darağacı; TS **Seki** a. hlk. 1. Oturmak için evlerin önüne taş ve çamurdan yapılan set. 2. Oturulacak sedir biçiminde taş veya set. 3. Toprak üstündeki yükseklik, doğal set, taraça. 4. coğ. Akarsuların iki yakasındaki yamaçlarda, bazı deniz ve göl kıyılarında görülen basamak biçiminde yeryüzü şekli, teras.

AZ **Səktə** is. [Ar.] sekte. 1. Durgunluk, durma, inkıta. 2. Kesilme, durma. 3. Zarar, bozukluk. 4. Kanın birdenbire durması, kalbin kriz geçirmesi; TS **Sekte** a. [Ar.] sekte. 1. Olmakta olan bir şeyin birdenbire durarak kesilmesi, durgu. 2. esk. Bozukluk. 3. esk. İnme, felç.

AZ **Səlamət** is. [Ar.] selamet. 1. Dert, sıkıntı, kusur, noksanlık gibi şeylerden uzakta bulunma. 2. Barış, asayiş; TS **Selamet** a. (sela:met) [Ar.] selāmet. 1. Esen olma durumu, esenlik. 2. Her türlü korku, tasa ve tehlikeden uzak, güvende olma durumu. 3. ed. Anlatıma temel olan düşüncenin her bakımdan doğru ve sağlam olması.

AZ **Sələ** is. sele. 1. Küp vb. şeylerin ağzını örtmek için köylerde kullanılan, kesilmiş hayvan işkembesinin alınan bir kısmı. 2. İnce söğüt dalları ile yapılan eliptik veya yuvarlak şekilde olan yayvan sepet; TS **Sele** a. [Ar.] selle. Yayvan, genişçe sepet.

AZ **Sələf** is. [Ar.] selef, atalar. 1. Bir görevde, bir makamda kendinden önce bulunmuş kimse. 2. Soy sop, ecdat; TS **Selef** a. [Ar.] selef. esk. Bir görevde, bir makamda kendinden önce bulunmuş olan kimse, öncel, halef karşıtı.

AZ **Səltənət** is. [Ar.] saltanat. 1. Padişahlık, hükümdarlık, saltanat. 2. Hâkimiyet, üstünlük, otorite. 3. mec. Hayır, yarar, nimet, yararlı şey. 4. Canlı benzetmelerde bir şeyin hâkim, çok olduğu, bol olduğu yer anlamında kullanılır, diyar, yurt, ülke, yer, mekân. 5. Tek kişinin iktidarda olması ve idarenin babadan oğula geçmesi esasına dayanan yönetim şekli. 6. Devlet, hükûmet. 7. mec. Mal mülk, zenginlik veya en kıymetli şey, en değerli kimse; TS **Saltanat** a. [Ar.] sallanat. 1. Bir ülkede hükümdarın, padişahın, sultanın egemen olması. 2. mec. Bolluk ve zenginlik, gösterişli yaşayış. 3. mec. Birinin bir işte, bir yerde bulunan kimseler üzerindeki egemenliği.

AZ **Səma** is. [Ar.] duyma. Sesleri algılama, işitme; TS **Sema** a. (sema:) [Ar.] semā' esk. 1. İşitme, duyma. 2. Mevlevi dervişlerinin ney, nisfiye vb. çalgılar eşliğinde, kollarını iki yana açıp dönerek yaptıkları ayin.

AZ **Səmərə** is. [Ar.] semere; TS **Semere** a. [Ar.] semere. esk. 1. Yemiş, meyve, ürün. 2. mec. İstenilen sonuç, verim.

AZ **Səmt** is. [Ar.] semt. 1. Taraf, yön, cihet, yan. 2. İstikamet. 3. mec. Yakın adam, hısım akraba anlamında. 4. Yerleşim bölgesi; TS **Semt** a. [Ar.] semt. 1. Şehirde yerleşim bölgesi, yaka. 2. Yan, taraf, cihet, yön.

AZ **Sənaye** is. [Ar.] sanayi. 1. Ham maddeler işlemek, enerji kaynaklarını yaratmak için kullanılan metotların ve araçların bütünü, endüstri. 2. Fabrika müessesesi. 3. kl. Sanatlar, işler; TS **Sanayi** a. [Ar.] sanāyi'. Ham maddeleri işlemek, enerji kaynaklarını yaratmak için kullanılan yöntemlerin ve araçların bütünü, işleyim, uran, endüstri.

AZ **Sər** is. [Far.] ser. 1. Baş, kafa. 2. Baş, başkan, reis. 3. Tepe, zirve, doruk. 4. Son, uç, nihayet. 5. Uç kısım. 6. mec. Yaltak; TS **Ser** a. [Far.] ser. esk. 1. Baş, kafa. 2. Başkan, reis.

AZ **Sərbəstlik** is. serbestlik. Serbest, hür olma hâli; TS **Serbestlik** a. 1. Serbest olma durumu. 2. ekon. İthalatı serbest bırakma ithalata konulmuş, miktar sınırlamalarını kaldırma, liberalizm, liberasyon.

AZ **Sərdar** is. [Far.] serdar. 1. tar. Eskiden bir vilayeti idare eden devlet adamı, vali. 2. Önder, başkan, başbuğ. 3. Başkomutan; TS **Serdar** a. (serda:rı) [Far.] serdar. esk. Başkomutan.

AZ **Səran** is. seren. Yelkenlilerde ana direğe dik şekilde tutturulan ve yelken germeye yarayan ağaç; TS **Seren** a. den. 1. Yelkenli gemilerde üzerine dört köşe yelken açmak ve işaret kaldırmak için direğe yatay olarak bağlanan gönder. 2. mim. Konut kapılarında menteşe ve kilidin takıldığı düşey konumdaki kalın parça.

AZ **Sərəncam** is. [Far.] buyruk; sonuç; karar. 1. Emir, buyruk. 2. Akıbet, netice, sonuç. 3. Karar, ferman, emir, direktif. 4. Olay, vaka. 5. "Sərəncamında" şeklinde: elinde, uhdesinde, hâkimiyetinde; TS **Serencam** a. (serenca:mı) [Far.] ser + encām esk. 1. Bir işin, bir olayın sonu, akıbet. 2. Başa gelen bit durum veya olay.

AZ **Sərəskər** is. [Far.+ Ar.] kl. serasker. 1. Komutan. 2. Başkumandan, başkomutan; TS **Serasker** a. (se'rasker) [Far.+Ar.] Far. ser + Ar. 'asker tar. Sadrazamlık göreviyle yükümlü olmayan ve Osmanlı ordusunun komutanlığını yapan vezirin unvanı.

AZ **Sərgi** is. sergi. 1. Alıcının görmesi, seçmesi için dizilmiş şeylerin tümü ve onların serildiği yer. 2. Kurumaya bırakılmış meyve, ot vb. bunların serildiği yer; TS **Sergi** a. 1. Alıcının görmesi, seçmesi için dizilmiş şeylerin tümü ve bu nesnelerin serildiği yer. 2. Halkın gezip görmesi, tanınması için uygun biçimde yerleştirilmiş ürünlerin, sanat eserlerinin tümü. 3. Bir yerin, bir ülkenin veya çeşitli ülkelerin kendine özgü tarım, sanayi vb. ürünlerini tanıtmak için bunların uygun bit biçimde gösterildiği yeri 4. hlk. Yayı, kilim.

AZ **Sərkeşlik** is. kabalık; küstahlık. 1. Küstahlık, edepsizlik, arsızlık, kendini bilmezlik, nezaketsizlik, kabalık; terbiyesizlik; sertlik; hayvanlık, eşeklik, serkeşlik. 2. Kibirlilik, mağrurluk, yüksekte bakma; itaatsizlik, başkaldırma, serkeşlik; TS **Serkeşlik** a. Kafa tutma, başkaldırma, dikbaşlılık.

AZ **Sərmayə** is. [Far.] sermaye. 1. Herhangi bir şey için kaftan veya mevcut para, kapital. 2. Asıl sebep. 3. Kaynak; TS **Sermaye** a. (serma:ye) [Far.] ser+māye ekon. 1. Bir ticaret işinin kurulması, yürütülmesi için gereken anapara ve paraya çevrilebilir

malların tamamı, anamal, başmal, kapital, meta, resülmal. 2. Varlık, servet. 3. mec. Konu. 4. mec. Genelev kadını.

AZ **Sərmə** is. serme. Sermek fiili; TS **Serme** a. 1. Sermek işi. 2. hlk. Sac ekmeği.

AZ **Sərpuş** is. [Far.] başlık; kapak. 1. Baş giyeceği, kalpak, serpuş. 2. Soğumaması için yemek konan kapların üzerine konan kâseye benzer bakır kap; TS **Serpuş** a. (serpu:şu) [Far.] serpüş. esk. Başlık.

AZ **Sərtlik** is. sertlik. 1. Sert şeyin hâli. 2. mec. Sert, kırıcı, katı davranış, şiddet. 3. mec. Ciddiyet, sebat, kararlılık; TS **Sertlik** a. 1. Sert, katı olma durumu. 2. mec. Sert, kırıcı, katı davranış, şiddet, husumet. 3. jeol. Minerallerin çizilmeye karşı gösterdikleri direnç.

AZ **Səs** is. ses. 1. Kulağın duyabildiği titreşimlerin tamamı. 2. Ses tellerinin vokal kabiliyetini gösteren seslenme derecesi. 3. Bazı cansız şeylerin çıkardıkları kendilerine has seda. 4. fiz. Hava veya başka bir muhite ait zerreciklerin titreşim hareketi. 5. dbl. İnsanın çıkardığı sesin açıkça anlaşılan elementi, seda. 6. mec. Gürültü, patırtı, ses seda. 7. mec. Mülahaza, muhakeme, düşünce. 8. Devlet kuruluş veya sosyal teşkilatlarda bir meselenin halledilmesi hakkında kendi fikrini bildirme hakkı, oy verme; TS **Ses** a. 1. Kulağın duyabildiği titreşim, seda, ün. 2. dil b. Akciğerlerden gelen havanın ses yolunda oluşturduğu titreşim. 3. mec. Duygu ve düşünce. 4. mec. Herhangi bir davranış, tutum karşısında uyanan ruhsal tepki. 5. müz. Aralarında uyum bulunan titreşimler.

AZ **Səvab** is. [Ar.] kl. sevap; TS **Sevap** a. (seva:bı) [Ar.] sevāb. 1. Hayırlı bir davranış karşısında Tanrı tarafından verileceğine inanılan ödül. 2. Tanrı tarafından ödüllendirileceğine inanılan davranış.

AZ **Səviyə** is. [Ar.] seviye. 1. Suyun veya başka bir sıvının yükselme derecesi. 2. Bir şeyin yüksekliğini belli eden sathı, ufki çizgisi. 3. Bir şeyin gelişimini nicelik (kemiyyet) ve niteliğinin (keyfiyyet) derecesi; TS **Seviye** a. [Ar.] seviye. Düzey.

AZ **Sıçan** is. hay. b. sıçan; TS **Sıçan** a. 1. hay. b. Sıçangillerden, fareden iri, zararlı birçok türü bulunan kemirgen, memeli hayvan (Rattus). 2. mec. Küçük yaştaki hırsız.

AZ Sıçrayış is. sıçrayış. 1. Sıçrama işi, sıçrama tarzı; yerinden fırlama. 2. mec. Bir şeyde ani olarak meydana gelen değişiklik. 3. fel. Aniden, birdenbire olan değişiklik; **TS Sıçrayış** a. Sıçrama işi.

AZ Sıfır is. [Ar.] sıfır. 1. Kendi başına değeri olmayan, ondalık sayı sisteminde sağına geldiği rakamı on defa büyüten işaret (0). 2. Bir şeyin ısısını ölçmek için nispet kabul edilen durum. 3. mec. Hiçbir önemi, rolü, kıymeti olmayan, hiç; **TS Sıfır** a. [Ar.] sıfır. 1. mat. Kendi başına değeri olmayan, ondalık sayı sisteminde sağına geldiği rakamı on kere büyüten işaret (0). 2. mec. Hiçbir değeri olmayan şey.

AZ Sığnaq is. sığınak; sığınma; **TS Sığınak** a. 1. Yağmur, güneş veya çeşitli tehlikelerden korunmak için sığınılacak yer, melce. 2. ask. Özellikle hava bombardımanlarından korunmak için yapılmış yer. 3. mec. Kötülüklerden koruyan, sığınılan kimse veya şey.

AZ Sığır is. bk. sığır; **TS Sığır** a. 1. hay. b. Geviş getirenlerden, boynuzlu büyükbaş evcil hayvanların genel adı. 2. hkr. Anlayışsız, kaba saba kimse.

AZ Sığirdili is. bit. b. mayasıl otu, bodur ot, bozbodur ot, bozca ot, yer çamı. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, ballıbabagiller labiatae ailesindendir; **TS Sığirdili** a. (sığı 'rdili) bit. Sığirdiligillerden, 30-60 santimetre yüksekliğinde, tüylü, çok yıllık ve otsu bir bitki, öküzdili (*Anchusa officinalis*). 2. ed. Cönk

AZ Sıkım is. sıkım. 1. Basma, sıkma. 2. kon. Avuç, bir avuç; **TS Sıkım** a. 1. Sıkma işi. 2. Avucun sıkıldığında alabildiği miktar. 3. Bir defada sıkılan miktar. 4. Ateşli silahlarda bir atış içili yeterli olan miktar.

AZ Sıkıntı is. sıkıntı. 1. Darlık, yokluk, bulunmama durumu. 2. Yerin darlığı sebebiyle duyulan rahatsızlık. 3. İşsizlik, tekdüzelik, bezginlik vb. sebeplerden doğan ruhsal yorgunluk, cefa, eziyet. 4. Bir bozukluğun, karışıklığın sebep olduğu etkili ve sürekli yorgunluk, mihnet. 5. Yokluk ve parasızlığın yol açtığı geçim darlığı. 6. Sorun, mesele, sendrom, problem; **TS Sıkıntı** a. 1. İşsizlik, tekdüzelik, bezginlik vb. sebeplerden doğan ruhsal yorgunluk, cefa, eziyet. 2. Bir bozukluğun, karışıklığın sebep olduğu etkili 3. Yokluk ve parasızlığın yol açtığı geçim darlığı. 4. Bulunmama durumu. 5. mec. Sorun, mesele, sendrom, problem.

AZ Sıklık is. sıklık. Sık şeyin hâli, birbirine çok yakın olma durumu; **TS Sıklık** a. 1. Sık olma durumu. 2. Sıkça geçme, kullanımı sık olma. 3.fiz. Ses, dalga vb.nin birim zamandaki titreşim sayısı, frekans.

AZ **Sıkma** is. sıkma. Sıkma işi; TS **Sıkma** a. 1. Sıkmak işi. 2. Bir tür pantolon veya şalvar. 3. Bayat ekmeğin su ile ıslatılıp sıkılmasıyla elde edilen malzemeyi un, tuz ve suyla yoğurup hamur durumuna getirdikten sonra arasına kavrulmuş soğan, peynir konularak pişirilen bir yemek. 6. hlk. Dar bir tür kadın yeleği.

AZ **Sıpa** is. sıpa. Bir yaşındaki merkep yavrusu; TS **Sıpa** a. hay. b. 1. Eşek yavrusu. 2. Çocuk için sevgi ve şefkat duygularıyla kullanılan bir söz.

AZ **Sıra** is. sıra. 1. Bir çizgi üzerinde yan yana veya peş peşe olan şeyler. 2. Herhangi bir münasebetle bir araya gelen topluluk, heyet. 3. ç. Sıra, silsile (dağ). 4. Kuyruk. 5. Sınıf, derece, rütbe, makam. 6. "Bir" sözü ile "bir sıra, bir geder" bir çok, hayli anlamında ifadeler meydana getirilir; TS **Sıra** a. 1. Yan yana, art arda olan şey veya kimselerin tümü, dizi. 2. Bu biçimdeki topluluğun durumu: Sırayı bozmayın. 3. Belirli bir düzene ve niteliğe göre dizilme durumu. 4. Bir şeye ayrılan, uygun görülen veya rastlayan zaman. 5. Nöbet. 6. Tahtadan oturak. 7. Dershane, meclis vb. yerlerde kullanılan ve oturup yazı yazacak biçimde yapılan mobilya. 8. Düzen. 9. Ardı, arkası, önü ve yanı kelimelerinden sonra gelerek tamlamalar kuran ve "ardından, arkasından, önünden, yanından, beraberinde" anlamlarında kullanılan bir söz.

AZ **Sırma** is. sırma. 1. Altın yaldızlı veya yaldızsız ince gümüş tel. 2. Askerî rütbeleri gösteren şerit. 3. Genelde süs için elbiselerin üzerine dikilen şey; TS **Sırma** a. 1. Altın yaldızlı veya yaldızsız ince gümüş tel. 3. Rütbe gösteren şerit.

AZ **Sırt** is. sırt. Bel, omurgalı veya omurgasız hayvanlarda boyundan kuyruk sokumuna kadar uzanan bölüm; TS **Sırt** a. 1. anat. Omurgalı veya omurgasız hayvanlarda boyundan kuyruk sokumuna kadar uzanan üst bölüm. 2. anat. İnsanlarda boyundan bele kadar uzanan üst bölüm, göğüs karşıtı. 3. Kesici araçların kesmeyen kenarı. 4. Dağların veya tepelerin üst bölümü. 5. insanın üstü. 6. Bir şeyin üstü, üst bölümü. 7. Dikilmiş veya ciltlenmiş kitaplarda dikişin bulunduğu bölüm.

AZ **Sızı** is. sızıltı; TS **Sızı** a. 1. Hafif ve ince ağrı. 2. mec. Ruhsal acı, ızdırıp.

AZ **Sızıltı** is. sızıltı. 1. Hafif ağrı, sızı. 2 mec. Hoşnutsuzluk, durumundan şikâyet etme, yakınma 3. Yanıklı, inilti ses; çalgı. 4. Çıban, yara; TS **Sızıltı** a. 1. Sızlanma, yakınma, şekva, şikâyet. 2. Hoşnutsuzluk.

AZ **Sideroz** is. [Lat.] tıp. sideroz. 1. Vücut dokularında aşırı miktarda demir toplanması. 2. Devamlı solunum sonucu demir zerreciklerinin akciğerlerde toplanması ile belirgin patolojik durum (demir işçilerinde görülür). 3. Serumda demir

seviyesinin yükselişi; kan demirinin artması; TS **Sideroz** a. [Fr.] sidérose jeol. Çoğunlukla kahverengi demir karbonat birleşimli demir cevheri, siderit.

AZ **Sidiklik** is. anat. sidiklik. Sidik torbası; TS **Sidiklik** a. 1. Canlılarda sidiğin atıldığı organ. 2. Pisuar. 3. argo. Tutukevlerinde ağır suç işleyen kimselerin cezalandırılmak üzere kapatıldıkları hücre.

AZ **Sifariş** is. [Far.] sipariş. 1. İsmarlama. Hazırlanması ısmarlanan şey, sipariş edilmiş şey. 2. İsmarlama, havale etme; TS **Sipariş** a. (sipa:riş) [Far.] sipariş. 1. Bir şeyin yapılmasını, gönderilmesini, getirilmesini isteme, ısmarlama. 2. Yapılması ısmarlanan şey. 3. esk. Birinin kendi maaşından kesilerek başkasına gönderdiği, ödediği aylık para.

AZ **Sifon** is. [Yun.] sifon. 1. Bir sıvıyı bir kaptan başka bir kaba aktarmaya yarayan değişik uzunlukta iki kolu olan bükülmüş boru. 2. Gaz ve maden sularında kullanılan eğri ve iki kolu bükümlü borusu olan kap; TS **Sifon** a. [Fr.] siphon. 1. Bir sıvıyı bir kaptan başka bir kaba aktarmaya yarayan, değişik uzunlukta iki kolu olan bükülmüş boru. 2. Şose, demir yolu vb. yapıların altından bir akarsuyu geçirmek için yapılan boru biçiminde kanal. 3. Pis su tesisatındaki kokuların yapıya yayılmasını önleyen araç. 4. Hızla fişkırtılan su yardımıyla pis su ile dışkıları atık su tesisatına akıtan düzenek.

AZ **Sihhat** is. [Ar.] sıhhat. 1. Gerçeklik, doğruluk. 2. Dürüstlük. 3. Vücutça sağlamlık; TS **Sihhat** a. [Ar.] sıhhat. 1. Sağlık, esenlik. 2. Doğruluk, sıhhatler olsun yıkananlara veya tıraş olanlara söylenen bir nezaket sözü.

AZ **Silah** is. [Ar.] silah. 1. Savunma veya saldırı amacıyla kullanılan araç. 2. mec. Bir şeyi elde etmek için kullanılan vasıta; TS **Silah** a. [Ar.] silāh. Savunmak veya saldırmak amacıyla kullanılan araç. 2. mec. Savunmak veya saldırmak için kullanılan nesne, etken araç. 3. mec. Bir konuda etkili her şey.

AZ **Silahdar** is. [Ar.+Far.] silahtar. 1. Orta Çağ'da vazifesi padişahı korumak, törende padişahın kılıcını taşımaktan ibaret olan kimse. 2. Osmanlılar zamanında padişah, sadrazam ve vezir gibi devlet büyüklerinin silahlarına bakan, koruyan kimse; TS **Silahtar** a. (silahta:rı) [Ar.+Far.] Ar. silāh+ Far. -dār tar. Osmanlılar döneminde padişah, sadrazam, vezir vb. devlet büyüklerinin silahlarına bakan ve koruyan kimse.

AZ **Silahlılıq** is. silahlılık. 1. Silah gücü; ateş gücü. 2. Silahlı olma, silaha sahip olma durumu; TS **Silahlılık** a. Silahlı olma durumu.

AZ **Siləcək** is. silgi; TS **Silecek** a. 1. Yıkandıktan sonra kurulanmak için kullanılan büyük havlu, hamam havlusu. 2. Motorlu taşıtlarda ön camı silmeye, temizlemeye yarayan alet, silgeç. 3. Evlerde ayakkabıları temizlemek için kapı önlerine konulan bez, keçe vb. şey, paspas.

AZ **Silgəc** is. çaput; palasturpa. 1. Eskimiş, yıpranmış bez parçası, paçavra. 2. as. Top tomarı, topun namlusunu temizlemek için kullanılan ucu fırçalı sırık; TS **Silgeç** a. Silecek.

AZ **Silgi** is. silgi. 1. Silme işinde kullanılan şey, silmeğe yarayan bez vb. 2. Kâğıda yazılmış şeyleri silmekte kullanılan lastik; TS **Silgi** a. 1. Kalem veya daktiloyla yazılmış, çizilmiş şeyleri silmeye yarayan, birleşiminde kauçuk olan nesne. 2. Tebeşirle yazılmış şeyleri silmeye yarayan keçe, sünger veya kumaş parçaları. 3. hlk. Hamam takımı, havlu.

AZ **Silsile** is. [Ar.] zincir; silsile. 1. Kadınların başlarına taktığı birbirine geçirilmiş halkalar veya pullar şeklindeki süs takısı 2. Birbirine bağlı, birbiriyle ilgili şeylerin oluşturduğu dizi, sıra. 3. Şecere, soy kütüğü. 4. mec. Bir şeyin peş peşe gelen sırası; TS **Silsile** a. [Ar.] silsile. 1. Birbirine bağlı, birbiriyle ilgili şeylerin oluşturduğu dizi, sıra. 2. Bilinen en eski atalardan yaşayan torunlara kadar aile sırası.

AZ **Sim** is. [Far.] tel. 1. Telli sazların teli. 2. Metal tel (elektrik, telefon, dikenli vb.). 3. Gümüş. 4. Gümüş para; TS **Sim** a. [Far.] sim. esk. 1. Gümüş. 2. Genellikle işlemlerde kullanılan, gümüş görünüşünde ve parlaklığında olan iplik vb.

AZ **Sima** is. [Ar.] sima. 1. Yüz, çehre, beniz. 2. mec. Dış görünüş, bir şeyin kendine has özelliklerinin hepsi. 3. Sanatçıların kendi eserlerinde yarattıkları tip. 4. Şahsiyet; TS **Sima** a. (si:ma:) [Far.] simā. 1. Yüz. 2. Kimse, insan, tip.

AZ **Sinə** is. [Far.] sine. 1. Göğüs. 2. Yamaç. 3. mec. Yürek, gönül. 4. Sinəsinden şeklinde: kendinden, irticalen; TS **Sine** a. (si:ne) [Far.] sīne. 1. Göğüs. 2. mec. Gönül, yürek. 3. mec. Bağır, iç.

AZ **Sinək** is. hay. b. karasinek. Eklem bacaklı hayvanlardan, böcekler insecta sınıfının, kanatlılar pterygota alt sınıfının, ikikanatlılar diptera takımının, evsineğigiller muscidae ailesindendir; TS **Sineka**. 1. hay. b. Çift kanatlılardan, bir

takım uçucu böceklerin genel adı. 2. İskambil kâğıtlarının siyah renkte yoncayı andıranı, ispatı.

AZ Sınıf is. [Ar.] sınıf. 1. biy. Takımların oluşan birlik. 2. man. Belirli özelliğe malik olan, aynı cinsten olan şeylerin toplamı. 3. Derece, bölüm (gemi, tren vın) bk. sinini, sinifsiz, 4. Öğrencilerin yıllık öğrenime göre ayrıldıkları bölümlerinden her biri. 5. Sosyal tabaka, zümre. 6. İlkokul ve orta dereceli okullarda, okudukları ders yılına uygun grup, sınıf. 7. Güzel sanatlarla ilgili okullarda belirli bir öğretmenin önderliğinde ders gören öğrenciler grubu. 8. Okulda ders yapılan oda; **TS Sınıf** a. [Ar.] sınıf. 1. Öğrencilerin yıllık öğrenime göre ayrıldıkları bölümlerden her biri. 2. Çeşitli amaçlarla oluşmuş kümeler. 3. Derslik. 4. Önemlerine, niteliklerine göre kişi veya nesnelerin yerleştirildiği kategorilerden her biri. 5. biy. Takımlardan oluşan birlik, dalların alt bölümü. 6. man. Belli ortak belirtileri olan tek tek nesneler öbeği. 7. top. b. Bir toplumda, aynı görevi yapan, aynı yararı sağlayan, aynı şartlarda yaşayan büyük insan grubu, klas.

AZ Sinir is. (eski Türkçe'de singir sözünden) sinir. 1. İnsan ve hayvan organizmasında bünyenin dışarıdan aldığı uyarıları beyine, beynin verdiği emirleri organlara ileten sinir sistemi; sinir. 2. İnsanın tavır ve davranışlarını belirten sinirlerin bir sistem olarak rolü; **TS Sinir** a. 1.anat. Duyu ve hareket uyarılarını beyinden organlara, organlardan beyne ileten beyazımsı teller ve bu tellerin oluşturduğu demet. 2. Rahatsız edici, hastalık derecesine varan aşırı duyarlılık. 3. Herhangi bir şey, bir olay karşısında tepki gösterme duyarlılığı ve kişinin ruhsal niteliği. 5. hlk. Kas kirişi ve zarı.

AZ Siper is. [Far.] siper. 1. Kalkan. 2. Korunacak, arkasına, altına veya içine girerek saklanılacak yer. 3. Askerleri düşman mermisinden koruyan set, hendek vb. 4. tekn. Koruyucu, perde; **TS Siper** a. [Far.] siper I. Korunulacak, arkasına, altına veya içine girerek saklanılacak yer. 2. Yağmur, güneş ve rüzgârın etkilemediği gizli, kuytu yer, dulda. 3. Güneş ve yağmurun etkisinden korunmak amacıyla şapka, kasket vb.nin önüne yapılan çıkıntı, siperlik. 4. ask. Askerlerin savaşta vurulmamaları ve rahat ateş edebilmeleri için kazılmış, üstü açık hendek.

AZ Sirk is. [Lat.] sirk. 1. Eğitilmiş hayvanların ve cambazların akrobasi hareketleri yaptıkları, genelde kapalı yer. 2. Bu alan ile uğraşan kuruluş; **TS Sirk** a. [Fr.] cirque Eğitilmiş hayvanların ve cambazların gösteri yaptıkları genellikle kapalı yer.

AZ **Sirkə** is. sirke. Ekşimiş üzüm suyu; TS **Sirke** a. [Far.] sirke. 1. Salatalara, yemeklere ekşilik vermek için kullanılan ekşimiş üzüm, elma, limon vb. suyu. 2. Birtakım kimyasal yöntemlerle hazırlanmış birleşiklerin ortak adı.

AZ **Sirkən** is. bit. b. karapazı, sirken. 1. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, ıspanakgiller chenopodiaceae ailesinden, ıspanak gibi yenen bir bitki. 2. Bahçe karapazısı, koyun sarmaşığı Yıllık ve rüstik bir bitkidir. 3. Tatar karapazısı Bitki zemin boyunca yatay yayılır. 4. Adi karapazı, tarla karapazısı; TS **Sirken** a. hlk. Yabani ıspanak (Chenopodium albüm).

AZ **Sistem** is. [Yun.] sistem. 1. Bir şeyin bölümleri arasında düzgün, muntazam dizilen ve birbiriyle bağıntılı olan belirli esas, usul. 2. hay. b. bit. b. Tasnif, gruplaştırma. 3. Herhangi bir düşünce sisteminin ve eğitiminin temelini oluşturan prensiplerin tamamı, toplamı. 4. Siyasi, sosyal, devlet kuruluşları vb.nin teşkilat tipi. 5. Karşılıklı olarak birbirine bağlı bölümlerden ibaret kuruluş. 6. jeol. Hafriyat, kazı esnasında bulunan bitki ve hayvan kalıntılarından oluşan katmanların toplamı. 7. Teşkilat yönünden birleştirilmiş kuruluş, idare bölümlerinden ibaret kuruluş. 8. Bir gayeye hizmet eden mekanizma, motor vb. vasıtaların karşılıklı ilişkisinden ibaret olan teknik yapı. 9. Teknik kuruluşların mekanizması, bunların prensipleri; TS **Sistem** a. [Fr.] systéme.1. Düzen. 2. Bir sonuç elde etmeye yarayan yöntemler düzeni. 3. Yol, yöntem. 4. Bir aracı oluşturan düzen, düzenek, tertibat. 5. Model, tıp.

AZ **Sitəm** is. [Far.] kl. sitem. 1. Ağırılık, tahakküm, boyunduruk, eziyet, cefa, zulüm. 2. Dokunaklı söz, nazikâne çıkışma, serzeniş. 3. Cefa, eziyet, cevr, azap; TS **Sitem** a. [Far.] sitem. Bir kimseye, yaptığı bir hareketin veya söylediği sözün üzüntü, alınganlık, kırgınlık vb. duygular uyandırdığını öfkelenmeden belirtme.

AZ **Siyah** is. [Far.] kl. siyah. Beyazın en zıddı olan renk, en koyu renk, kara; TS **Siyah** a. [Far.] siyah. 1. Kara, ak, beyaz karşıtı. 3. Baskıda başka harflerden daha kalın görünen harf türü.

AZ **Siyaq** is. [Ar.] siyak. 1. İfade tarzı, söyleyiş şekli, sözün gelişi, üslup, tarz, anlatım biçimi. 2. Sevk etme, heveslendirme; TS **Siyak** a. (siya:kı) [Ar.] siyak. esk. Sözün gelişi, anlatım biçimi.

AZ **Siyasət** is. [Ar.] siyaset. 1. Politika, devlet işlerini düzenleme ve yürütme. 2. kon. İhtilâlcı fikirler taşıma fiillere katılma. 3. mec. Canlı dilde tuzak, hile, oyun. 4. kl.

Ceza, ceza verme; TS **Siyaset** a. (siya:set) [Ar.] siyaset. 1. Politika. 2. Devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatıyla ilgili özel görüş veya anlayış.

AZ **Siyasetçi** is. [Ar.] siyasetçi. 1. Politikacı. 2. kon. Maharetle iş yapan, hilekâr; TS **Siyasetçi** a. Politikacı.

AZ **Soğancıq** is. bit. b. soğancık. Yalınkat yapraklarla sarılı, yedek bence zengin şişkin bir tomurcuktan ibaret küçük soğan, bulbillus; TS **Soğancık** a. bit. b. 1. Yalın kat yaprakla sarılı, besin bakımından zengin küçük soğan. 2. Sarımsak dişi. 3. anat. Beyinle omurilik arasında kalan son bölge.

AZ **Sol** sf. sol. 5. is. Bir kimsenin sol yanı; bir şeyin sol kısmı. 6. is. Bir nesnenin, o nesneye bakanın soluna rastlayan bölümü. 7. is. Genelde sağdakilere zıt fikirler taşıyan veya savunan siyasi parti ya da şahıslar; TS **Sol** sf. 2. a. Bu taraftaki yön. 3. a. Sosyalizme yakın görüşte olan grup. 4. a. sp. Boksta sol yumrukla vuruş.

AZ **Solaq** is. solak; TS **Solak** a. 1. Genellikle sol elini kullanan kimse. 2. tar. Yeniçeri Ocağının, padişahın gözeticiliğini yapan asker sınıfı.

AZ **Solo** is. [İt.] solo. 1. Bir kişi tarafından çalınan musiki parçası. 2. Bir dansöz tarafından ifa edilen oyun; TS **Solo** a. (so'lo) [İt.] solo müz. Bir müzik parçasının bir kişi tarafından söylenmesi veya çalınması.

AZ **Solux** is. hlk. soluk. Akciğerlere çekilen, akciğerlerden atılan hava, nefes; TS **Soluk** a. 1. Akciğerlere çekilen, akciğerlerden atılan hava, nefes. 2. Ciğerlere hava alıp verme. 3. mec. Tarz.

AZ **Soluqluq** is. solgunluk; TS **Solukluk** a. 1. Soluk olma durumu. 2. den. Başı su altında tutarak yüzmeyi sağlayan soluk alma borusu, şnorkel.

AZ **Son** is. son. 1. Bir şeyin nihayeti, bitişi, sonu; nihayet. 2. Zaman olarak nihayet (mevsim sonu, yıl sonu vb.). 3. Akıbet, netice. 4. mec. Ölüm, son nefes. 5. En yeni, en taze, en son meydana çıkan; TS **Son** sf. 4. a. Uç, sınır. 5. Olanca. 6. a. Bir şeyin en arkadan gelen bölümü, bitimi, nihayet, akıbet. 7. a. mec. Ölüm. 8. a. anat. Döl eşi.

AZ **Sond** is. [Fr.] sonda. Çeşitli organlardan sıvı boşaltmaya yarayan bir nevi boru; TS **Sonda** a. (so'nda) [İt.] sonda. tek. 1. Suyun herhangi bir noktadaki derinliğini ölçmek, dip tabakaların yapısını incelemek için kullanılan araç. 2. Bir boşluğun içini yoklamaya yarayan uzunca ve ucu küt demir araç. 3. tıp Vücudun içinde birikip dışarı atılamayan sıvıyı çekmek veya vücuda sıvı vermek için kullanılan araç.

AZ **Sonsuzluq** is. sonsuzluk. Nihayeti olmama, sonsuz olma durumu; TS **Sonsuzluk** a. 1. Sonsuz olma durumu. 2. Sonu olmayan gelecek zaman, ebediyet. 3. Sonu ve sınırı olmayan uzay.

AZ **Sonuc** is. sonuç. 1. Bir hâl veya olaydan dolayı meydana gelen başka hâl veya olay, netice. 2. Bitirme, sonsöz. 3. Hülâsa, özet, öz; TS **Sonuç** a. 1. Bir olayın doğurduğu başka bir olay veya durum, netice 2. Bir gelişim veya girişimden elde edilen şey. 3. Öz, özet. 4. sp. Sürmekte olan veya biten bir yarışmanın veya spor karşılaşmasının sayı bakımından durumu, skor. 5. ed. Yazının veya sözün bitim bölümü.

AZ **Sopa** is. sopa; TS **Sopa** a. (so'pa) 1. Kalın değnek. 2. mec. Dayak, kötek.

AZ **Sorguc** is. sorguç. 1. Bazı kuşların başlarında olan tüy tepelik. 2. Başa giyilen şeylere takılan tuğ. 3. İşaret, nişan; TS **Sorguç** a. Bazı kuşların tepelerinde bulunan uzunca tüy, tuğ, tepelik.

AZ **Sorma** is. sorma. 1. Kuvvetli şekilde emmek fiili. 2. Emiş, massetme; emilme, massedilme. 3. Soru sorma; TS **Sorma** a. Sormak işi.

AZ **Soy** is. soy. 1. Biyolojik özellikleri nesilden nesle değişmeyen, aynı kanı taşıyan topluluk. 2. Bir atadan gelen kimselerin topluluğu, sülale; TS **Soya**. 1. Bir atadan gelen kimselerin topluluğu, sülale. 2. Cins, tür, çeşit. 4. esk. Manzum söz.

AZ **Soyuqqanlılıq** is. soğukkanlılık. 1. Soğukkanlı olma durumu, serinkanlılık. 2. mec. Kayıtsızlık, sevimsizlik, bigânelik; TS **Soğukkanlılık** a. Soğukkanlı olma durumu, serinkanlılık.

AZ **Soyuqluq** is. soğukluk. 1. Soğuk olma durumu, soğuk etki yapan şeyin özelliği. 2. mec. Önceki sevginin, saygının, hürmetin, yakınlığın kaybolma durumu; TS **Soğukluk** a. 1. Soğuk olma durumu, soğuk bir etki yapan şeyin özelliği, bürudet. 2. Yemeğin sonunda yenen meyve, hoşaf, komposto vb. şeyler. 3. Hamamlarda yıkanılan yerle giyinilen yer arasındaki az ısıtılan yer. 4. mec. Soğuk, sevimsiz ve ilgisiz davranış, ilgisizlik. 5. mec. Sevimsiz olma durumu, antipati. 6. mec. Kırgınlığa, dargınlığa yol açabilen sevgi azalması. 7. mec. Cinsel istek duymama durumu.

AZ **Soyutma** is. soğutma; haşlama. 1. Soğutma işi. 2. Suda haşlanan tavuk veya et, haşlama et yemeği; TS **Soğutma** a. Soğutmak işi.

AZ Söküntü is. söküntü. 1. Elbise vb. dikişi sökülmiş, ipliği kaçmış yer. 2. Sökülen şeyin parçası; **TS Söküntü** a. 1. Sökülen şeyin parçası. 2. Ağaçlık yerden açılan tarla.

AZ Söz is. söz. 1. Bir şey veya olay hakkındaki düşüncenin sesle ifadesinden ibaret ses birliği, kelime, sözcük. 2. Kelam, dil. 3. Konuşma, söylenen, konu edinilen, mevzubahis olan şey. 4. Emir, buyruk. 5. Vaat. 6. Konuşma yapmak için verilen müsaade. 7. Bestesi yapılmış güfte. 8. Düşünce, fikir, mülâhaza. 9. İş, hadise, olay anlamında. 10. Şayia, haber; **TS Söz** a. 1. Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, lakırtı, kelam, laf, kavi. 2. Bir veya birkaç heceden oluşan ve anlamı olan ses birliği, kelime, sözcük. 3. Bir konuyu yazılı veya sözlü olarak açıklamaya yarayan kelime dizisi. 4. Kesinlik kazanmayan haber, söylenti. 5. Bir işi yapacağını kesin olarak vadetme. 6. Müzik parçalarının yazılı metni, güfte.

AZ Su is. su. 1. Hidrojenle oksijenden oluşan, oda sıcaklığında sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde. 2. Tedavi gayesiyle kullanılan maden suları. 3. mec. Boş, anlamsız sözler, ifadeler ibareler, konuşmalar, eserler. 4. Bu sınıftan oluşan kitle, deniz, akarsu, göl. 5. mec. Ter. 6. Meyve ve sebzelerden çıkarılan öz su, sıvı. 7. Bazı kokulu bitkilerin yaprak ve çiçeklerinden damıtma yoluyla elde edilen kokulu madde, sıvı. 8. Yemeğin sulu kısmı, bölümü; **TS Su** a. 1. Hidrojenle oksijenden oluşan, sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde, ab. 2. Bu sınıftan oluşan kitle, deniz, akarsu. 3. Meyve, sebze vb.nin sıkılmasıyla elde edilen sıvı. 4. Bazı kokulu yaprak veya çiçeklerin imbikten çekilmesiyle elde edilen kokulu sıvı. 5. Yemeğin sıvı bölümü. 6. Kez. 7. Demir araçları ateşte kızdırdıktan sonra, suya daldırılarak sağlanan sertlik.

AZ Sual is. [Ar.] sual. 1. Bir şey öğrenmek için birine yöneltilen ve karşılık gerektiren söz veya yazı, soru. 2. Dilenme, dilencilik; **TS Sual** a. (sua:li) [Ar.] su'âl. esk. Soru.

AZ Sualtı is. sualtı; denizaltı. 1. Suyun altında yapılan iş, su seviyesinden aşağıda olan şey. 2. Su altında hareket eden; **TS Su altı** a. Deniz, göl gibi su yüzeyinin altında kalan bölüm.

AZ Suçu is. sucu; saka. 1. Su taşıyan veya satan kimse. 2. Ücretle su taşıyan, su taşıyarak geçimini sağlayan kimse. 3. Ekin, tarla, bağ vb. sulayan kimse; **TS Sucu** a. Su satan veya evlere su taşıyan kimse, saka.

AZ **Suçuluq** is. sakalık; çiftçi. 1. Sakanın, su dağıtan kimsenin işi, mesleği. 2. Bağ bahçe, tarla sulayan kimsenin işi. 3. Toprak ıslah işleriyle uğraşan kimsenin yükümlülüğü, vazifesi, işi; TS **Suculuk** a. Sucunun yaptığı iş.

AZ **Sultan** is. [Ar.] sultan. Hükümdar, hakan, padişah; TS **Sultan** a. (sulta:nı) [Ar.] sultān. tar. 1. Müslüman, özellikle Sünni hükümdarların kullandıkları unvan, padişah. 2. Padişahların erkek ve kız çocukları ile anne ve eşlerine verilen unvan. 3. Bektaşî azizi. 4. mec. Belli bir alanda en üst düzeyde olanlar için kullanılan bir söz.

AZ **Sultanlıq** is. sultanlık; TS **Sultanlık** a. 1. Sultan olma durumu, padişahlık, saltanat. 2. Sultan sanını taşıyan bir İslam hükümdarının ülkesi. 3. mec. Rahat yaşama durumu.

AZ **Suluq** is. kabarcık. 1. İçi su dolu kabarcık. 2. hlk. Koyunun ağız sütünden yapılan peynire benzeyen yiyecek; TS **Suluk** a. 1. Öğrencilerin okula su götür dükleri kap. 2. Kuş kafeslerinde su konan kap. 3. Tavukların su gereksinimlerini karşılamak üzere uzun, yuvarlak, küçük çanak veya damlalıklı biçimlerde değişik malzemeden yapılmış yarı otomatik veya otomatik düzen. 4. Büyükbaş hayvanların barındığı yerlerde su içmelerini kolaylaştıran küçük tekne veya havuz. 5. sp. Yarışçıların su, glikozlu su, çay veya meyve suyu koymalarına yarayan kap. 6. tıp. Küçük çocukların başlarında, yer yer saç dökülmesi ve kabartılarla beliren bir deri hastalığı. 7. hlk. Oda içinde yıkanmak için ayrılmış küçük yer, gusülhane.

AZ **Sululuq** is. sululuk. Sulu şeyin durumu ve niteliği; TS **Sululuk** a. 1. Sulu olma durumu. 2. mec. Yersiz şakalar yapma veya kadınlara tatsız iltifatlarda bulunma durumu.

AZ **Surət** is. [Ar.] suret. 1. Zahirî görünüş, resim. 2. Şekil, tarz, üslup. 3. Bir şeyin aslından çıkarılan kopya. 3. Yazar, ressam ve artistin yarattığı tip, karakter. 5. Tasvir, portre; TS **Suret** a. (su:ret) [Ar.] sûret. 1. Görünüş, biçim: insan suretinde bir ağaç. 2. Yazı veya resim kopyası, nüsha. 3. Biçim, yol, tarz.. 4. İslam felsefesinde, varlığın görünen yanı, beş duyu ile algılanan yönü. 5. hlk. Resim, fotoğraf. 6. esk. Yüz, çehre.

AZ **Süd** is. süt. 1. Kadınların ve memeli hayvanların yavrularını beslemek için memelerinden gelen, besin değeri yüksek sıvı. 2. bit. b. Bazı bitkilerin türlü organlarında bulunan beyaz renkli öz su; TS **Süt** a. 1. Kadınların ve memeli dişi hayvanların yavrularını besledikleri, memelerinden gelen, besin değeri yüksek beyaz

sıvı. 2. bit. b. Bazı bitkilerin türlü organlarında bulunan beyaz renkte öz su. 3. Erkek balığın tohumu. 4. argo Benzin, mazot.

AZ **Südçü** is. sütçü. 1. Süt satan kimse. 2. Süt satılan yer; TS **Sütçü** a. 1. Süt satan kimse. 2. Bol süt veren hayvan.

AZ **Südsüzlük** is. sütsüzlük. 1. Süt bulunmayışı, süt olmayışı. 2. Az sütlü olma hâli. 3. mec. Vefasızlık; TS **Sütsüzlük** a. 1. Sütü olmama durumu. 2. mec. Kötü soydan gelme, sütü bozuk olma durumu. 3. mec. Sütsüzce davranış.

AZ **Sükun** is. [Ar.] sükûn. 1. Durgun, durgunluk, hareketsizlik. 2. Rahat, huzur, sakinlik, sessizlik; asayiş. 3. Dinme, kesilme. 4. Durma, kımıldamama, hareket etmeme. 5. Arap alfabesinde sessiz harfin üstüne konularak ondan sonra sesli harfin gelmediğini bildiren işaret; TS **Sükûn** a. (sükû:nu) [Ar.] sukûn. Sükûnet.

AZ **Sükunət** is. [Ar.] sükûnet. 1. Durgunluk, dinginlik, hareketsizlik. 2. Durgunluk; **Sükûnet** a. (sükû:net) [Ar.] sukûnet. 1. Durgunluk, dinginlik, hareketsizlik, sessizlik. 2. Huzur, rahat, sükûn. 3. Dinme, yatışma.

AZ **Sülalə** is. [Ar.] sülale. 1. Soy, evlat, nesil. 2. Aynı soydan olan padişahlar, hükümdarlar silsilesi; TS **Sülale** a. (süla:le) [Ar.] sulāle. 1. Soy, hısım akraba. 2. mec. Ev, aile.

AZ **Süluk** is. [Ar.] süluk. 1. Davranış, hareket tarzı. 2. Sufiliğe mensup olma, belirli bir şeyhe bağlanma ve bir yolda ilerleme; TS **Sülük** a. (sülü:k) [Ar.] Sülük. esk. 1. Bir yola girme, bir yol tutma. 2. Bir tarikata girme.

AZ **Süngər** is. [Yun.] hay. b. sünger. Vücutları, içten dar ve uzun kanalcıklardan oluşur, sponge. 2. Bu hayvanın gövdesinden yapılan araç; TS **Sünger** a. [Rum.] 1. hay. b. Genellikle denizlerde bir yere tutunarak koloni durumunda yaşayan, çok hücreli ilkel hayvan. 2. Bu hayvanın temizlik işlerinde kullanılan, suyu fazlaca çeken esnek iskeleti. 3. Yapay olarak elde edilen temizlik veya dolgu gereci.

AZ **Süpürgə** is. süpürge. Süpürme işine yarayan araç; TS **Süpürge** a. 1. Süpürme işinde kullanılan araç. 2. Elektrikli süpürge.

AZ **Sürgü** is. sürgü. Kapı ve pencerenin kapanması için arkasına yatay olarak yerleştirilen demir veya ağaç kol, sürme, tırkaz; TS **Sürgü** a. 1. Kapının kapanması için arkasına yatay olarak yerleştirilen demir veya ağaç kol, tırkaz, sürme. 2. Sürülmüş tarlayı bastırmak ve düzeltmek için kullanılan, taştan veya ağaç

kütüğünden tarım aracı, tapan. 3. Sıvayı bastırıp düzeltmek için kullanılan büyük mala. 4. Hastanın büyük ve küçük abdestini yapabilmesi için altına sürülen kap. 5. Çoğu kez bölümlere ayrılmış bir çubuk üzerinde veya bir cetvelin, bir kumpasın onasına açılmış bir oluk içinde kayabilen sivri uç veya küçük lama.

AZ **Sürgün** is. sürgün. 1. Ceza olarak belli bir yerin dışında veya belli bir yerde oturtulan kimse, orda yaşamaya mecbur edilen adam. 2. Sürgün yeri; TS **Sürgün** a. 1. Ceza olarak belli bir yerin dışında veya belli bir yerde oturtulan kimse. 2. Sürülme işi, nefiy. 3. Bir kimsenin sürüldüğü yer. 4. Filiz. 5. İshal.

AZ **Sürme** is. sürme. 1. Kadınların kaş ve kirpik diplerine sürdükleri siyah boya. 2. Kimyasal bir element, gümüş rengindeki gevrek bir metal; TS **Sürme** a. Kirpik diplerine sürülen siyah boya, sürme, is.

AZ **Sürme** is. sürme. 1. Sürmek fiili. 2. Kapının kapanması için arkasına yatay olarak yerleştirilen demir veya ağaç kol, tırkaz, sürgü; TS **Sürme** a. 1. Sürmek işi. 2. Kapı kanadını içeriden kapama, dolap kapağını yerinde tutma vb. işlere yarayan ve yuvası içinde ileri geri sürülebilen sistem, sürgü. 3. Masa ve dolapta küçük çekmece.

AZ **Sürü** is. sürü. 1. Evcil hayvanlar topluluğu, bir yerde otlayan hayvanlar topluluğu. 2. mec. Düzensiz insan topluluğu. 3. Bir yerde beslenen aynı türden kuş, balık ve diğer hayvanlar grubu. 4. mec. Karmakarışık, nizam intizamsız, düzensiz insan kitlesi; TS **Sürü** a. 1. Evcil hayvanlar topluluğu. 2. Bir insanın bakımı altındaki hayvanların tümü. 3. Birlikte yaşayan hayvan topluluğu. 4. mec. Yönlendirilebilen insan topluluğu.

AZ **Sürücü** is. sürücü. 1. Şoför, arabay, traktörü vb. kullanan kimse. 2. Yük hayvanlarını süren kimse; TS **Sürücü** a. 1. Karada kullanılan motorlu araçları sürüp yöneten kimse, şoför. 2. Çoban, güdücü. 3. Sürü yetiştiren kimse.

AZ **Sürüm** is. sürüm. 1. Ticari değeri olma, alınır satılır olma; geçerli olma. 2. Devir, tur, dönüş; dolanım; alışveriş; TS **Sürüm** a. tic. 1. Bir ticaret malının satılır olması, revaç. 2. ekon. Bir paranın geçer olması, tedavül. 3. ekon. Devletçe para, senet ve tahvil çıkarma, piyasaya sürme, emisyon. 4. Bir konuyla ilgili değişik metinlerden her biri, versiyon. 5. bl. Değişik biçim, versiyon.

AZ **Sürünme** is. sürünme. Parçalanmış veya ufalanmış cisimlerin su ile başka bir yer taşınması olayı; TS **Sürünme** a. 1. Sürünmek işi. 2. hay. b. Çoğunlukla uzun gövdeli bir hayvanın, bacaklarının yardımı olmaksızın katı bir yüzeyde ilerlemesi.

AZ **Sürütmə** is. sürüklemə; terlik; kızak. 1. Sürüklemek fiili. 2. Ev içinde giyilen, genelde yanları ve arkası açık hafif ayakkabı. 3. Kar ve buz üzerinde kayarak hareket eden tekerleksiz taşıt; TS **Sürütme** a. 1. Sürütmek işi. 2. Deniz dibini taramaya yarar, demir bir çerçeveye geçirilmiş ağ. 3. Deniz içinde çekilerek balık avlamaya yarar bir olta türü.

AZ **Süs** is. süs. Süslemeğe, süslenmeğe yarayan şey, bezek; TS **Süs** a. 1. Süslemeye, süslenmeye yarayan şey, bezek, süs püs. 2. Süsleme veya süslenme işi: Süse düşkün. 3. Anlamı zenginleştiren edebiyat sanatı. 4. mec. Güzellik veren, güzelleştiren şey.

AZ **Sütun** is. [Far.] sütun. 1. mim. Herhangi bir maddeden yapılan, üstünde sütun başlığı denilen çıkıntılı bir bölüm olan, genellikle bir altlığa, bazen doğrudan doğruya yere dayalı silindir şeklinde direk, kolon. 2. Gazete, dergi veya kitapta bir sayfanın yukarıdan aşağıya doğru ayrılmış bölümlerinden her biri. 3. mec. Yerden oldukça yükseğe çıkan ve silindire benzer şey; TS **Sütun** a. [Far.] sütun. 1. mim. Herhangi bir maddeden yapılan, zaman zaman üstünde çıkıntılı bir bölüm olan, genellikle bir altlığa, bazen doğrudan doğruya yere dayalı silindir biçiminde düşey destek, kolon. 2. Gazete, dergi, kitap vb. yazılı şeylerde, sayfanın yukarıdan aşağıya doğru ayrılmış olduğu dar bölümlerden her biri, kolon. 3. Alt alta sıralanmış şeyler dizisi. 4. mec. Oldukça yükseğe çıkan ve silindire benzeyen şey. 5. mat. Bir tablo veya grafikte düşey durumdaki yüzey.

AZ **Süvari** is. [Far.] süvari. 1. Ata binmiş, atlı. 2. Atlı asker sınıfı; TS **Süvari** a. (süva:ri) [Far.] sevārī. 1. Atlı. 2. ask. Atlı asker. 3. den. Ticaret gemilerinde kaptanlık yapan kimse.

AZ **Süvarilik** is. süvarilik. 1. Atlı askerlik. 2. Atın üzerinde bulunma hâli; TS **Süvarilik** a. 1. Süvari olma durumu. 2. hlk. Pantolonun dizine ve arkasına konulan parça.

AZ **Süveyda** is. [Ar.] süveyda. 1. Kalbin ortasındaki siyah nokta. 2. Siyah, siyahımsı; TS **Süveyda** a. (süveyda:) [Ar.] suveydā. esk. 1. Kalbin ortasında var olduğuna inanılan siyah benek. 2. mec. Kalpteki gizli günah.

AZ **Süzgəc** is. süzgeç; filtre. 1. Sıvıların içindeki şeyleri süzüp çıkarmaya yarayan araç. 2. Bir sıvı içindeki yabancı maddeleri süzüp ayıran alet veya aletlerden meydana gelen cihaz. 3. Işını, elektrik akımını vb. durduran veya zayıflatan cihaz; TS **Süzgeç** a. 1. Sıvıları süzmeye yarayan araç, süzek. 2. Bir akışkandaki yabancı

maddeleri süzüp ayıran alet veya aletlerden oluşan düzenek, süzek, filtre. 3. Sulama kovanının ucuna takılan, küçük delikli metal parça.

AZ **Süzgü** is. süzgeç; filtre; TS **Süzgü** a. hlk. 1. Delikli çanak. 2. Balıkçı kepçesi. 3. Fide sulamak için tenekeden yapılan, ucunda süzgeci olan kap.

AZ **Süzüntü** is. süzüntü. Bir sıvıyı süzerek elde edilen tortu; TS **Süzüntü** a. 1. Bir sıvıyı süzerek elde edilen tortu. 2. biy. Vücut suyunun dışarı atılması sırasında böbrekte kıvrımlı kanalcıklara geçen ve içinde çeşitli kimyasal maddeler bulunan sıvı.

AZ **Şablon** is. [Alm.] şablon. 1. Ölçü, kalıp, harf. 2. mec. Çok kez tekrarlandığından kanıksanmış basmakalıp örnek; TS **Şablon** a. [Alm.] Schablone. 1. Üzerindeki harf ve şekillerin çevre çizgileri kalem ucu girecek biçimde oyuk olan, bu çizgilerden kalemle istenilen biçim elde edilen, metal veya plastikten cetvel. 2. Değişik alanlarda düzeltme, belirleme, ölçme, denetleme işlerinde kullanılan ve yaptığı işe göre yapısı değişen araç. 3. mec. Çok kez tekrarlandığından kanıksanmış basmakalıp örnek.

AZ **Şah** is. [Far.] şah. 1. Eskiden İran'da ve Afganistan'da hükümdarın unvanı ve bu unvanı taşıyan kimse. 2. Satranç oyununda baş eleman. 3. mec. En iyi, en güzel, birinci. 4. Canlı benzetmelerde seçkin, birinci, en iyi anlamında. 5. Arı ailesinde dişi arı; TS **Şah** a. (şa:hı) [Far.] šāh 1. tar. İran veya Afgan hükümdarı. 2. Satranç oyununda her yönde tek hane gidebilen en önemli taş. 3. Alevilik, Bektaşilikte pir.

AZ **Şahid** is. [Ar.] şahit. 1. Bir olayı, hadiseyi, işi gözleri ile görmüş veya gören kimse. 2. Kendine malûm olan bir şey için şahitlik etmek üzere mahkemeye çağrılan kimse; TS **Şahit** a. (şa:hit) [Ar.] šāhid. huk Tanık.

AZ **Şahidlik** is. şahitlik. 1. Gözü ile gördüğü veya bildiği bir olay veya İş konusunda bir şahsın bilgi vermesi, şahit olması. 2. Bir şeyin gerçekliğini, doğruluğunu resmen onaylamak için bir işe katılma. 3. Mahkemede şahidin verdiği bilgi; TS **Şahitlilik** a. Tanıklılık.

AZ **Şahlıq** is. kl. şahlık. 1. Padişahlık, hükümdarlık. 2. Şahın idaresi altında olan ülke, toprak vb; TS **Şahlık** a. 1.Şah olma durumu. 2. tar. Afgan ve İran hükümdarlığı. 3. Bir kimsenin saltanat dönemi.

AZ **Şahnişin** is. [Far.] kl. revak; sehpa. 1. Odanın sokak tarafına bakan pencereli çıkıntısı; sıra sütun veya ayakların üstü dam, tonoz veya kubbe ile örtülerek

oluşturulmuş önü açık yol veya galeri; geniş sofa. 2. Faytonda, arabada sürücünün oturduğu yer, iskele; TS **Şahnişin** (şahnişi:ni) [Far.] şāhnişin mim esk. Eski Türk mimarisinde odanın karşı ön cephesinde yer alan üç yanı pencereci çıkma, şahniş.

AZ **Şaibe** is. [Ar.] şaibe. 1. Leke, kusur, ayıp. 2. Eksiklik, noksanlık, ayıp. 3. Şek, şüphe; TS **Şaibe** a. (şajibe) An şâ 'ibe 1. Art düşünce. 2. Hile. 3. Eksiklik, kusur, ayıp. 4. Kir, leke.

AZ **Şal** is. [Far.] şal. 1. Yünden dokunan, bele bağlanan, boyna dolanan, başa sarılan veya omuza atılan ince ve kıymetli kumaş. 2. İnce, yumuşak yün kumaş. 3. Şaldan (ince kumaş) yapılmış; TS **Şal** a. [Far.] şal. 1. Genellikle Hindistan'da dokunan, özel motifleri olan değerli bir yün kumaş. 2. Kadınların omuzlarını örtmek için kullandıkları geniş atkı.

AZ **Şamdancı** is. [Ar.] şamdancı. Eskiden saraylarda ışıktandırma işlerine bakan görevli; TS **Şamdancı** a. 1. Şamdan yapıp satan kimse. 2. tar. Saraylarda aydınlatma işleriyle görevli kimse.

AZ **Şan** is. [Ar.] şan. Şöhret, şan şeref, ün, isim; TS **Şan** a. (şa:nı) [Ar.] şān. 1. Ün. 2. Gösteriş, gösterişlilik.

AZ **Şans** is. [Fr.] şans. Talih, baht, felek; TS **Şans** a. [Fr.] chance. 1. Mantıkla açıklanamayan birtakım rastlantısal olayların nedeni olan güç, baht, talih, felek. 2. Bir olayın olabilirliği. 3. Bir kimsenin bilgi ve emeğinden çok rastlantı sonucu elde ettiği elverişli durum.

AZ **Şapka** is. [Lat.] şapka. Başa giyilen bir şey, başlık; TS **Şapka** a. (şa'pka) [Rus.] 1. Keçe, hasır, kumaş, ip vb. ile yapılan başlık: Türkler başlık olarak 1925'te şapkayı kabul ettiler. 2. Boru, baca, direk vb. şeylerin açık olan üst bölümünü havanın etkisinden korumak için takılan başlık. 3. bit. b Bazı bitkilerde, özellikle mantarlarda sapın üstünde bulunan, üreme organlarını taşıyan şapka biçimindeki organ, 4. db. Düzeltme işareti.

AZ **Şassi** is. [Fr.] şasi. 1. Çeşitli makine vb.nin iskeleti. 2. Çeşitli cihazların, radyoların vb. asıl parçalarının üzerine monte edilen temeli. 3. Uçaklarda havalanıncaya kadar ve indikten sonra aerodinamik harekete yardım eden ve yere indikleri zaman darbe gücünü azaltan bölüm; TS **Şasi** a. [Fr.] châssis. 1. Motorlu kara taşıtlarının iskelet bölümü. 2. Fotoğrafçılıkta içine duyarlı bir cam veya kâğıt konulan, yassı, ışık geçirmez kutu. 3. Yapı işlerinde sürme çerçeve.

AZ **Şayaq** is. etek. Bedenin belden aşağısına giyilen, değişik biçimlerde, genellikle kadın giysisi, eteklik; TS **Şayak** a. [Rum.] 1. Kaba dokunmuş, dayanıklı bir çeşit yün kumaş. 2. Bu kumaştan yapılmış elbise.

AZ **Şef** is. [Fr.] şef. 1. Yetki ve sorumluluğu olan kimse. 2. Reis, önder, başkan. 3. Bir şahsa hamilik etmeği veya bir şeyi hâkimiyetine almayı kabul etmiş kimse veya teşkilat; TS **Şef** a. [Fr.] Chef. 1. Yetki ve sorumluluğu olan, yöneten kimse. 2. Önder, lider, şefgarson.

AZ **Şeir** is. [Ar.] şiir. 1. Vezinli veya vezin etkisi uyandıran ahenge sahip, kafiye veya kafiye etkisi uyandıran ses uyuşumu olan edebi eser. 2. Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan edebî anlatım biçimi, manzume, nazım; TS **Şiir** a. [Ar.] şiir ed. 1. Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk ve kendi başına bir bütün olan edebî anlatım biçimi, manzume, nazım, koşuk. 2. mec. Düş gücüne, hayale, imgeye, gönle seslenen, anı, duygu, coşku uyandıran, etkileyen şey.

AZ **Şey** is. [Ar.] şey. 1. Hayatta lazım olan, gereken herhangi bir cisim, madde, eşya, nesne. 2. kon. Edebî, ilmî vb. eser. 3. İş, gerçek olay. 4. İş, hareket; TS **Şey** a. [Ar.] şey. 1. Madde, eşya, söz, olay, iş, durum vb.nin yerine kullanılan, belirsiz anlamda bir söz. 2. Nesne, madde.

AZ **Şeyx** is. [Ar.] şeyh. 1. Arabistan'da kabile veya aşiret reisi, başkanı. 2. Tarikat başkanı, önderi. 3. Pire hizmet eden, onun makamında para, adak toplayan; TS **Şeyh** a. [Ar.] şeyh. 1. Tarikat kurucusu, bir tarikatta en yüksek dereceye ulaşmış olan kimse, 2. Tarikat büyüğü veya tarikat kollarından birinin başında bulunan kimse. 3. Arap kabile ve aşireti başkanı.

AZ **Şeytan** is. [Ar.] şeytan. 1. Allah'tan ve Allah'ın rahmetinden uzak bulunan varlık. 2. mec. Fitne, fesat, ortalığı velveleye veren, karıştırıcı kimse. 3. mec. şak Çok uyanık, dalavereci. 4. mec Yaramaz, yerinde duramayan; TS **Şeytan** a. [Ar.] şeytân. 1. din b. Hz. Adem'e secde etmediği için cennetten kovulan, insanları Allah'ın emirlerine karşı kışkırtan, kötülüğe yönelten cin, iblis. 2. mec. Kötü düşünceli, kötü niyetli kimse. 3. sf. mec. Çok kurnaz, uyanık (kimse).

AZ **Şəb** is. [Far.] kl. şeb; karanlık; siyah saç. 1. Güneş battıktan gün ağarmaya başlayıncaya kadar geçen süre, gece, tün, leyi. 2. Göz görmeyecek vaziyet. 3. Siyah saç; TS **Şeb** a. [Far.] şeb. esk. Gece.

AZ **Şəbabət** is. [Ar.] kl. gençlik; TS **Şebabet** a. (şeba:bet) [Ar.] şebabet esk. 1. Gençlik. 2. Gençlik yılları.

AZ **Şəbəkə** is. [Ar.] kafes; şebeke; ağ; gözenek. 1. Ağaçtan, telden, metalden yapılan ağ, parmaklık vb. 2. Herhangi bir yerde çeşitli yönlerde yolların, kanalların vb. toplamı, ağ. 3. Herhangi bir yerde olan benzer idarelerin, kuruluşların vb. toplamı. 4. Tuzak, kapan. 5. ki. Mendil, örtü, çarşaf vb. şeylerin kenarlarına, dikine iplikler türlü şekiller alacak şekilde işlenerek yapılan el işi, antika, ajur. 6. hlk. Alay, eğlenme; TS **Şebeke** a. [Ar.] şebeke. 1. Ülke çapında yaygınlaştırılmış ulaşım ve iletişim örgüsü, ağ. 2. Üniversite öğrencilerinin kimlik kartı. 3. mec. Birbiriyle bağlantılı ve gizli çalışan kimselerin tümü.

AZ **Şəddə** is. [Ar.] şedde; inci gerdanlık; başörtü; palas. 1. Arap alfabesinde, bir ünsüzün iki kez okunması gereken harfin üstüne konan işaret. 2. İpliğe dizilmiş incilerden oluşan gerdanlık. 3. hlk. bk. başörtüyü. 4. Pamuk ipliği ile dokunmuş yaygı, palas, kilim; TS **Şedde** a. [Ar.] şedde. esk. Arap yazısında, iki kez okunması gereken ünsüzün üstüne konulan işaret.

AZ **Şəfaət** is. [Ar.] kl. şefaət; acıma. 1. Bir suçlunun bağışlanması veya dileğinin yerine getirilmesi için o şahısla Tanrı arasından Peygamber'in yaptığı aracılık. 2. Şefkat; TS **Şefaət** a. (şefa:at) [Ar.] şefā'at. Birinin suçunun bağışlanması veya dileğinin yerine getirilmesi için o kimseyle Tanrı arasında peygamberin yaptığı aracılık.

AZ **Şəfəq** is. [Ar.] şafak. 1. Güneş doğarken veya batarken gökte meydana gelen kıızıllık, şafak. 2. mec. Parıltı, ışık, şule; TS **Şafak** a. [Ar.] şefak. 1. Güneş doğmadan az önce beliren aydınlık. 2. mec. Askerler arasında terhis için kalan gün sayısından önce söylenen bir söz.

AZ **Şəfqət** is. [Ar.] şefkat. 1. Merhamet, acıma, içi yanma, incelik. 2. Annenin yavrusuna olan sevgisi gibi içten gelen derin sevgi; TS **Şefkat** a. [Ar.] şefkat. Sevecenlik.

AZ **Şəhadətnamə** is. [Ar.+Far.] belge; şهادetname. 1. İlmühaber, kâğıt, sertifika; rapor, tasdikname. 2. Bir şeyi onaylayan, tasdik eden, bir şeyin yapılmasına izin veren belge; vesika, diploma. 3. Belge, vesika, doküman. 4. kon. Bir mezuniyet sonunda verilen kâğıt, diploma; TS **Şehadetname** a. (şeha:detna:me) [Ar.+Far.] Ar.

şehadet + Far. nāme esk. 1. Diploma, sertifika. 2. Bir işin yapıldığını gösteren, yetkilisi tarafından verilmiş olan onaylanmış belge.

AZ **Şəhvət** is. [Ar.] şehvet. Cinsî arzu, istek, şehvi ihtiras, cinsî ilişki temayülü; TS **Şehvet** a. [Ar.] şehvet. 1. Erkek ve dişinin birbirine karşı duydukları güçlü cinsel istek, kösnü. 2. mec. Aşırı istek.

AZ **Şəxsiyyətlik** is. şahsiyetlilik. 1. Sağlamlık; ciddilik, ağırlık, vakar; itibar sahibi (olan). 2. İnandırıcılık, etkililik; görkemlilik, ciddilik, heybetlilik, vakarlılık; TS **Şahsiyetlilik** a. Kişiliklilik.

AZ **Şəkərləmə** is. şekerleme. 1. Şeker serpme veya şeker karıştırılmış. 2. Şekerli suda kaynatılıp harlanmış meyve; TS **Şekerleme** a. 1. Şekerlemek işi. 2. Toz şekerin içine meyve özleri konduktan sonra kaynatılmasıyla yapılan her türlü şeker. 3. mec. Oturduğu yerde hafif ve kısa süreli uyuma.

AZ **Şəkil** is. [Ar.] tasvir; resim; görünüş; form; kip. 1. Bir şeyin veya insanın dış görünüşü; suret. 2. Bir şeyin veya şahsın ressam tarafından veya fotoğraf makinesi ile çekilmiş resmi; tablo, portre. 3. Fotoğraf, resim. 4. Resim, tasvir, ikon. 5. Tavır, eda, şekil, benzerlik, benzeyiş. 6. Bir nesnenin çevre hatlarının meydana getirdiği şekil, şekil, biçim. 7. Fiillerde belirli bir zamanla birlikte konuşanın, dinleyenin ve hakkında konuşulanan, teklik veya çokluk olarak belirtilmiş şekli, sıyga. 8. Dram eserlerinde ayrı bir dekor isteyen perdenin bir bölümü. 9. mec. Manzara, tasavvur olunan şey. 10. Sinem filmi. 11. Vaziyet, hâl, karakter. 12. mec. Kendi dış güzelliği, cazibesi ile insanı hayran bırakan şey; TS **Şekil** a. [Ar.] şekl. 1. Biçim. 2. Bir konuyu açıklamaya yarayan resim veya çizim. 3. Davranış biçimi, tutum, yol, tarz. 4. Bir kavramın, düşüncenin, olayın veya işin değişik oluş biçimi. 5. Toplumsal bir bütünün kuruluş biçimi. 6. Anlatım biçimi. 7. ed. Biçim. 8. mat. Bazı matematiksel varlıkların gösterilmesine yarayan resim.

AZ **Şəkilsizlik** is. şekilsizlik; beceriksizlik. 1. Acayıplık, biçimsizlik, kötülük. 2. Ağırkanlılık, hantallık, sakarlık; TS **Şekilsizlik** a. Şekilsiz olma durumu, biçimsizlik.

AZ **Şəmsiyə** is. [Ar.] şemsiye. Güneşten ve yağmurdan korunmaya yarayan, açılıp kapanabilen siperlik; TS **Şemsiye** a. [Ar.] şemsiye. 1. Bir sapın üzerinde esnek tellere gerilmiş, açılıp kapanabilen, yağmur ve güneşten korunmak için kullanılan, su geçirmez kumaştan yapılmış taşınabilir eşya, güncek. 2. Genellikle plajlarda,

bahçelerde kullanılan büyük güneşlik. 3. bit. b. Aynı noktadan çıkan eşit uzunluktaki sapçıkların ucunda bulunan çiçek topluluğu.

AZ **Şenlik** is.şenlik. 1. Sevinç, mutluluk. 2. Şenlik meclisi, çalıp çağırma, bayram; TS **Şenlik** a. 1. Şen olma durumu, şetaret. 2. Belli günlerde yapılan, coşku veren eğlendirici gösterilerin tümü, bayram. 3. sin. ve tiy. Festival. 4. mec. Sevinç, neşe.

AZ **Şer** is. [Ar.] şer. 1. Kötülük, fenalık. 2. İftira, bühtan. 3. Matem yeri, yas yeri. 4. Kötü, kötü kalpli, kötü yürekli kimse. 5. Tezvirli, kötü, başkalarının ayağının altında kuyu kazan kimse; TS **Şer** a. şerr. 1. Kötülük, fenalık.

AZ **Şerar(ə)** is. [Ar.] kl. şerare; bela. 1. Yanmakta olan bir maddeden sıçrayan küçük ateş parçası, çakım, çakın, çıngı, kıvılcım. 2. mec. Musibet, bela, afet; TS **Şerare** a. (şera:re) [Ar.] şerare. esk. Kıvılcım.

AZ **Şərbət** is. [Ar.] şerbet. 1. Şeker karıştırılmış meyve suyu ile yapılan içecek. 2. mec. Karşılaştırmalarda şerbet gibi, tatlı anlamında; TS **Şerbet** a. [Ar.] şerbet. 1. Meyve suyu ile şekerli su karıştırılarak yapılan içecek. 2. Belli törenlerde konuklara sunulan şekerli içecek. 3. Bazı maddelerin suda eritilmiş. 4. Sözlencmek veya nişanlanmak üzere tarafların anlaşması durumunda tören yapılarak içilen içecek.

AZ **Şərəf** is. [Ar.] şeref. 1. İnsanın sosyal ve şahsi davranışlarında takip ettiği ahlaki, manevi prensipler, manevi yücelik. 2. İftihar, iftihar edilecek şey. 3. Namus, manevi saflık, temizlik. 4. Saygı, hürmet; TS **Şeref** a. [Ar.] şerefi. Başkasının, birine gösterdiği saygının dayandığı kişisel değer, onur. 2. Toplumca benimsenmiş iyi şöhret.

AZ **Şərik** is. [Ar.] ortak. 1. Birlikte iş yapan, ortaklaşa yararlarla birbirlerine bağlı kimselerden her biri, şerik, hissedar, partner. 2. sf. Birden çok kimse veya i nesneyi ilgilendiren, onlara özgü olan, onların katılmasıyla oluşan, müşterek, ortak. 3. Şərikəm şeklinde: razıyım, katılıyorum, itiraz etmiyorum anlamında; TS **Şerik** a. (şeri:ki) [Ar.] şerik. esk. Ortak.

AZ **Şərq** is. [Ar.] şark. 1. Dört yönden birisi, doğu. 2. Batının zıddı. 3. Güneşin doğduğu tarafta olan ülkeler, doğu ülkeleri; TS **Şark** a. [Ar.] şark. esk. Doğü.

AZ **Şərqı** is. [Ar.] şarkı. İnsan tarafından çıkarılan ahenkli sesler dizisi, teganni; TS **Şarkı** a. [Ar.] şarkī. müz. 1. Tonlama değişiklikleriyle çeşitli duygular uyandıran uyumlu, ezgili insan sesleri dizisi. 2. Klasik Türk müziğinde aşk üzerine söylenen,

nakaratı ve ara nağmesi olan parça. 3. Ezgi, müzik parçası, melodi, liet. 4. ed. Divan edebiyatında, bestelenmek için dörtlükler biçiminde ve uyaklı olarak yazılmış olan şiir biçimi.

AZ **Şık** is. [Fr.] şık. 1. Hoş, güzel, zarif. 2. Güzel, zarif giyinmiş; TS **Şık (I)** sf. 1. Güzel, zarif, modaya uygun. 2. Güzel, modaya uygun giyinmiş olan. 3. mec. Yerinde, uygun olan. **Şık (II)** a. [Ar.] şikk. Seçenek.

AZ **Şiar** is. [Ar.] “şaâyir sözünden”. 1. Alamet, işaret. 2. Ayırıcı işaret, ayırt edici alet; TS **Şiar** a. (şia:rı) [Ar.] şî'âr. esk. 1. Duyuş, düşünüş ve inanıştaki ayırıcı özellik, belgi. 2. Ülkü, düstur.

AZ **Şiddet** is. [Ar.] şiddet. 1. Kuvvet veya güç derecesi. 2. Sertlik, peklik, aşırılık, sıkılık. 3. Şiddet, pek sıkı oluş, pek sert oluş, kızgınlık, gazap, öfke. 4. Hızlılık, çeviklik, anilik. 5. Keskinlik, tizlik; TS **Şiddet** a. [Ar.] şiddet. 1. Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğınlık, sertlik. 2. Hız. 3. Bir hareketten doğan güç. 4. Karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma. 5. mec. Kaba güç. 6. mec. Duygu veya davranışta aşırılık.

AZ **Şiddetlilik** is. şiddetlilik. 1. Şiddetli olma durumu. 2. Keskinlik, sertlik, acılık. 3. Güçlölük, kuvvetlilik; yoğunluk, kesafet, koyuluk. 4. Azgınlık, kudurmuşluk; gaddarlık, merhametsizlik, kudurganlık. 5. Şiddetlilik, sıkılık; ağırlık, güçlüklerle doluluk; TS **Şiddetlilik** a. Şiddetli olma durumu.

AZ **Şikayət** is. [Ar.] şikâyet. 1. Kendi hâlinde veya karşılaştığı bir dert ve ıstıraptan dolayı ahu zar etmek. 2. Bir kimsenin haksızlığı ve doğru olmayan hareketi dolayısıyla resmî olarak verilen dilekçe, şikâyetname; TS **Şikâyet** a. (şikâ:yet) [Ar.] şikayet. Hoşnutsuzluk belirten söz veya yazı, sızlanma, sızıltı, yakınma, yakıntı.

AZ **Şikayətçilik** is. şikâyetçilik. 1. Yakınan, sızlanan kimsenin karakteri. 2. Şikâyetlenme, şikâyet etme işi; TS **Şikâyetçilik** a. Şikâyetçi olma durumu.

AZ **Şimşek** is. şimşek. Bir bulutun tabanı ile yer arasında, iki bulut arasında veya bir bulut içinde elektrik boşalmasının sebep olduğu parlama, kırık çizgi şeklindeki geçici ışık, balkır, çakım, çakın, yalabık, yıldırak; TS **Şimşek** a. 1. Bir bulutun tabanı ile yer arasında, iki bulut arasında veya bir bulut içinde elektrik boşalırken oluşan kırık çizgi biçimindeki geçici ışık, balkır, çakım, çakın, yalabık, yıldırak. 2. mec. Parıltı.

AZ **Şirinlik** is. tatlılık; içtenlik. 1. Tatlı şeyin hâli, lezzetlilik. 2. mec. Samimilik, mihribanlık. 3. Zevk, sefa lezzet. 4. mec. Zarıflık, incelik, gönle uyma. 5. mec. Güzel davranış, samimiyet, tatlılık. 6. etn. Kız istenmeğe gidildiğinde, kız tarafının olumlu cevap vermesi durumunda yenen veya içilen tatlı şey; TS **Şirinlik** a. Şirin olma durumu, sevimlilik.

AZ **Şirkət** is. [Ar.] şirket; arkadaşlık. 1. Ortaklık, kumpanya, ortaklığa dayalı sanayi veya ticari birlik. Firma, ticarethane, şirket. 3. kl. Arkadaşlık ilişkileri, dostluk; TS **Şirket** a. [Ar.] şirket tic. Ortaklık.

AZ **Şiş** is. şiş; tepe. 1. Kebap şişi. 2. Baş tarafı çengelli, diğer tarafı sivri olan ve tandırın külünü karıştırmak, bir şey sarkıtmak veya çıkarmak için kullanılan uzunca demir araç. 3. kon. Sivri tepeli dağ, zirve; tepecik; TS **Şiş** a. 1. Bir ucu sivri, demir veya ağaçtan, bazen silah gibi kullanılabilen ince uzun çubuk. 2. Bu çubuğa veya şişe geçirilerek pişirilmiş olan et. 3. Örgü örmekte kullanılan, metal, ağaç, kemik vb.nden yapılan uzun çubuk.

AZ **Şişkinlik** is. şişkinlik; tombulluk. 1. Şişmiş şeyin hâli, şişkin olma durumu. 2. Tıknazlık, şişmanlık; TS **Şişkinlik** a. 1. Şişkin olma durumu. 2. Kabarıklık, şişlik. 3. Bağırsaklarda gaz birikmesi sonucu karında oluşan şişme ve gerginlik. 4. Enflasyon.

AZ **Şivə** is. [Far.] şive; işve; yapaylık. 1. Söyleyiş tarzı, ağız. 2. kl. tarz. 3. mec. Harekette, konuşmada sunilik, sahtelik, iki yüzlülük. 4. kl. İşve; TS **Şive** a. (şi:ve) [Far.] şive. 1. dil b. Söyleyiş özelliği. 2. Tarz, tavır, üslup. 3. esk. Naz, eda.

AZ **Şöhrət** is. [Ar.] şöhrət. 1. Zahmet, hizmet, yetenek, maharet vb. sonucu elde edilen başarı, herkes tarafından tanınma durumu; meşhur olma, isim yapma, nam kazanma. 2. Şöhrət düşkünlüğü. 3. Şan, şeref, ıftihar; TS **Şöhrət** a. [Ar.] şuhret. 1. Ün. 2. Tanınmış, ünlü kimse.

AZ **Şölən** is. şölen. Ziyafet, potlaç, şenlik; festival; TS **Şölen** a. [Moğ.] 1. Ziyafet. 2. Belli bir amaçla düzenlenen eğlence. 3. mec. Sanat gösterisi. 4. top. b. Dini töreni niteliğinde yemek toplantısı.

AZ **Şura** is. [Ar.] müşavere; konsey. 1. Herhangi bir meseleyi vb. 'ni müzakere etmek için bir yere toplanma. 2. Herhangi bir teşkilat, idare, dernekte danışma organı, meclis. 3. bk. sovet. 4. Seçilmiş veya tayin edilmiş şahıslardan meydana gelen devletin öncü organlarının adı; TS **Şûra** a. (şu:ra:) [Ar.] şūrā. Bir alanla ilgili olarak oluşturulan danışma kurulu.

AZ **Şükür** is. [Ar.] şükür. Yapılan bir iyiliğe karşı teşekkür, minnettarlık ifadesi; TS **Şükür** a. [Ar.] şükr. 1. Tanrı'ya duyulan minneti dile getirme. 2. Mutlu bir olay veya durumdan, yapılan bir iyilikten duyulan hoşnutluğu bildirme.

AZ **Şürəka** is. [Ar.] 1 ortaklar. "Şerik" in çoğulu, şerikler; TS **Şüreka** ç. a. (şüreka:) [Ar.] şurekâ. esk. 1. Ortaklar, şerikler. 2. mec. Yandaşlar, taraftarlar, destekçiler.

AZ **Şüşə** is. cam. 1. Silisli kumun ateş etkisiyle eritilmesi sonucu elde edilen şeffaf madde, sırça. 2. Cam maddesinden yapılan cam tabakaları veya başka şekilde yapılan ağaçlar; TS **Şişe** a. [Far.] şişe. 1. İçerisine sıvı konulan, cam veya plastikten yapılmış, dar ağızlı uzun kap. 3. Gaz lambasında fitil çevresine konulan cam koruyucu.

AZ **Şüür** is. [Ar.] şuur. 1. İdrak, anlama kabiliyetli, kavrama gücü. 2. Sosyal hayatın insan ve bir grup tarafından kavranması, anlaşılması. 3. fel. psikol. İnsan beyninin gerçekleri yansıtırma süreci. 4. Belirli sosyal sınıfları temsil eden kimselerin psikolojisi, siyasi ve felsefî görüşleri, dinî ve edebî, sanatla ilgili görüşleri; TS **Şuur** a. (şuu:ru) [Ar.] şu'ür.ruh. b. Bilinç.

AZ **Tablo** is. [Fr.] tablo; tabela; 1. Bez, tahta, kâğıt gibi maddeler üzerine yapılmış yağlı boya, sulu boya, pastel veya kara kalemle yapılmış resim. 2. Üzerinde tanıtıcı, belirtici bir yazı, açıklama, işaret veya resim bulunan, tahta, sac vb. yapılan levha; TS **Tablo** a. (ta'blo) [Fr.] tableau. 1. Bez, tahta, kâğıt vb. maddeler üzerine yapılmış yağlı boya, sulu boya, pastel veya kara kalem resim. 2. Birbiriyle olan ilgilerine göre düzenlenerek yazılmış şeylerin hepsi. 3. mec. Yaşanan, var olan olay ve olguların hepsinin genel görünüşü, manzara. 4. tiy. Bir perdenin dekor değişikliğiyle belirlenen alt bölümü.

AZ **Tabu** is. [Poli.] tabu. 1. Kutsal sayılan bazı insanlarla, hayvanlara, nesnelere dokunulmasını, kullanılmasını yasaklayan, aksi yapıldığında zararı dokunacağı düşünülen dinî inanç. 2. Sansür tarafından toplumun ahlak, davranış ve itikadını bozar kaydıyla yasaklanan sözler; TS **Tabu** a. [Fr.] tabou. 1. din b. Kutsal sayılan bazı insanlara, hayvanlara, nesnelere dokunulmasını, kullanılmasını yasaklayan, aksi yapıldığında zararı dokunacağı düşünülen dinî inanç. 2. top. b. Tekinsiz.

AZ **Tabut** is. [Ar.] tabut. Ölünün mezarlığa götürülürken içine konduğu sandık; TS **Tabut** a. [Ar.] tábüt. 1. Ölünün içine konulduğu sandık biçiminde araç, sal, ölü salı. 2. hlk. İçine yumurta konan uzun sandık.

AZ **Tac** is. [Far.] taç; ibik; hale. 1. Soyluluk, iktidar, güç veya hükümdarlık sembolü olarak başa giyilen, değerli taşlarla süslü başlık. 2. etn. fo. bk. araxçın. 3. mec. Padişah hâkimiyeti. 4. mec. Taca benzeyen, onu hatırlatan şey. 5. Bazı kuşların başında olan tarak şeklindeki tüyler. 6. Süs için başa takılan çelenk vb. 7. mec. En yüksek zirve, en sevimli, en kıymetli kimse veya şey. 8. astr. Güneşin, ayın veya parlak yıldızların etrafında görünen parlaklık, ayla. 9. Taç yaprak, çiçek tacı. 10. Ağacın tepesi, ağacın dal ve yaprakları. 11. İklim, taç; kuron; TS **Taç** a. (ta:cı) [Ar.] tāt. 1. Soyluluk, iktidar, güç veya hükümdarlık sembolü olarak başa giyilen, değerli taşlarla süslü başlık. 2. Gelinlerin başlarına takılan süs. 3. Genellikle göz düzeyinden yüksek mobilyaların üstlerindeki kabartmalı, oymalı, süslü bölüm. 4. bit. b. Çiçeğin dıştan ikinci halkasında bulunan yaprakların hepsi. 5. esk. Bazı tarikatlarda şeyhlerin giydikleri başlık.

AZ **Tadad** is. [Ar.] "aded sözünden" 1. Sayma; sayı. 2. Birer birer söyleme, sayıp dökme; sayım; TS **Tadat** a. (ta:da:dı)[Ar.] ta'dād. esk. 1. Sayma. 2. Sayım. 3. ask. Sayarak yoklama yapma.

AZ **Taxıl** is. [Ar.] tahıl, 1. Buğday, arpa, mısır, yulaf, çavdar, pirinç gibi ürünlerin genel adı, hububat. 2. Tane, tohum, ekim için gereken tane 3. Ekin, tahıl bitkilerinin ekildiği tarla; TS **Tahıl** a. [Ar.] dahl. Buğday, arpa, mısır, yulafı çavdar, pirinç vb. hasat edilen ürünler ile tohumlarının genel adı, hububat.

AZ **Taxt** is. [Far.] taht; divan; kanepa; şezlong; ranza. 1. Yaslanacak kısmı olmayan geniş divan. 2. Padişahların, hükümdarların resmî kabul günlerinde ve merasimlerde üzerine oturdukları büyük süslü koltuk. 3. Kol koyacak yeri olmayan, arkalıksız, üstü minderli ve yastıklı olabilen kerevet, sedir. 4. Birkaç kişinin birlikte oturabileceği genişlikte koltuk, çekyat. 5. Açılır kapanır sandalye. 6. Gemi, tren, kışla, yatılı okul vb. yerlerde üst üste yapılan yatak yeri, tahta yataklık, yataksız ranza; TS **Taht** a. [Far.] taht. 1. Hükümdarların oturduğu büyük, süslü koltuk. 2. mec. Hükümdarlık makamı, hükümdarlık.

AZ **Taxta** is. [Far.] tahta. 1. Düz, ince, uzun ve az kalın biçilmiş ağaç. 2. Tahtadan yapılmış kapı, pencere vb. bir tarafı. 3. Herhangi bir maksat için tahtadan yapılmış levha. 4. Kumaş parçası; TS **Tahta** a. [Far.] tahte. 1. Çeşitli işlerde kullanılmak üzere düz, enlice, uzun ve az kalın biçimde işlenmiş ağaç parçası. 3. Bu malzemeden oluşmuş yüzey, döşeme, ağaç. 4. Sebze bahçelerinde ayrılan küçük yer. 5. Kara tahta. 6. hlk. Çimlenen tohumlar için bahçede hazırlanan uzun tarh.

AZ **Taktik** is. [Yun.] taktisyen. Askerî taktikleri iyi bilen, taktik uzmanı, tabiye uzmanı; TS **Taktik** a. [Fr.] tactique. 1. ask. Türlü savaş araçlarını belli bir sonuca ulaşmak amacıyla etkili biçimde birleştirerek ve kullanarak kara, deniz veya hava savaşını yönetme sanatı. 2. sp. Oyunlarda oyuncunun veya takımlardan herhangi birinin uygulayacağı oyun yöntemi. 3. mec. İstenen sonuca ulaşmak amacıyla izlenen yol ve kullanılan yöntemlerin tümü.

AZ **Talaq** is. [Ar.] kl. talak. 1. Eşinden boşanma, boşama. 2. Nikâh kıyarken damadın geline vaat ettiği ve nikâh senedine kaydedilen belirli meblağdaki para veya başka şey; TS **Talak** a. (tala:kı) [Ar.] talāk. huk. esk. Evliliğin sona ermesi, erkeğin karısını boşaması.

AZ **Talan** is. [Far.] talan. 1. Soygun, vurgun, yağma. 2. Halkın herhangi millî veya sosyal grubuna karşı halk düşmanı olan grupların saldırması, onların malını mülkünü soyması, kendilerini öldürmesi olayı; TS **Talan** a. Yağma.

AZ **Tamlıq** is. bütünlük. Bütün şeyin hâli; tamamlık, bütünlük; TS **Tamlık** a. 1. Eksik olmama durumu, bütün. 2. Olgunluk.

AZ **Tampon** is. [Fr.] tıp. fitil; TS **Tampon** a. [Fr.] tampon. 1. Bir deliği kapamaya yarayan, herhangi bir maddeden yapılmış büyük tıkaç. 2. Bir darbenin şiddetini azaltmaya yarayan, içi yumuşak maddeyle dolu şey. 3. Çarpışmaların etkisini azaltmak için vagonların, otomobillerin ön ve arkalarında bulunan donanım. 4. Kanı silmek, durdurmak için kullanılan gazlı bez yumağı veya sterilize edilmiş pamuklu özel parça. 5. mec. Bir darbenin, çatışmanın şiddetini azaltan etken.

AZ **Tapan** is. tapan; kuşak. 1. Toprağı sıkıştırmak, kesekleri ezmek ve düz bir hâle getirmek için ortasına iki kol takılarak zincirle veya kalın iple bağlanıp traktör vb. ile çekilen kalın tahta araç. 2. Çeşitli örgü işlerinde parçaları birbirine bağlayan kuşak; TS **Tapan** a. hlk. Tarlaya atılan tohumu örtmek için gezdirilen, ağaçtan geniş araç, sürgü.

AZ **Tarix** is. [Ar.] tarih. 1. Bir olayın meydana geldiği zaman dilimi, geçmişteki olayların hafızalarda kalan dilimi. 2. Gelişme sürecindeki gerçeklik. 3. İnsan topluluklarının gelişmesini inceleyen bilim dalı. 4. Bir şahıs veya şeye ait olan olayların toplamı. bk. tarixça. 5. Bir şeyin veya olayın daimi gelişimi. 6. Tabiatın, kültürün, ilmin herhangi bir sahasının daimi gelişmesiyle ilgili bilim dalı. 7. Hikâye, rivayet. 8. Geçmiş, mazi. 9. Bir olayın oluş zamanını kesin olarak bildiren takvim;

TS **Tarih** a. (ta:rih) [Ar.] tāriḥ. 1. Bir olayın gününü, ayını ve yılını bildiren söz. 2. Toplumlari, milletleri, kuruluşları etkileyen hareketlerden doğan, olayları zaman ve yer göstererek anlatan, bu olaylar arasındaki ilişkileri, daha önceki ve sonraki olaylarla bağlantılarını, karşılıklı etkilenmeleri, her milletin kurduğu medeniyeti inceleyen bilim. 3. Bir konuyu geğmişi ve gelişimi içinde inceleyen anlatı. 4. Tarih kitabı. 5. Tarih dersi.

AZ **Tarla** is. tarla. Tarıma elverişli yer, arazi, sınırlı ve belirli toprak parçası; TS **Tarla** a. (ta'rla) 1. Tarıma elverişli olan, sınırlı ve belirli toprak parçası. 2. Deniz hayvanlarının çok olduğu yer.

AZ **Tas** is. [Ar.] tas. 1. Genellikle içine sulu şeyler konan metal vb. şeylerden yapılmış kap, leğen. 2. Tas yardımıyla fala bakma, tas falı; TS **Tas** a. [Ar.] tās. 1. Genellikle içine sulu şeyler konulan metal vb.nden yapılmış kap. 3. Başa giyilen metal koruyucu.

AZ **Taslaq** is. taslak. Bir şeyi, bir sanat veya edebiyat eserini ancak ana çizgileriyle belirten ön çalışma, eskiz; TS **Taslak** a. 1. Bir şeyi, bir sanat veya edebiyat eserini ana çizgileriyle, türlü bölümleriyle belirten ön çalışma. 2. Eskiz. 3. mec. Usta olmadığı hâlde kendini ustaymış gibi göstermeye çalışan kimse.

AZ **Taun** is. [Ar.] veba. 1. Hasta farelerden insana geğen bir mikrobun meydana getirdiği bulaşıcı ve öldürücü bir hastalık, yumurcak. 2. Kargıma, ilenme esnasında söylenir; TS **Taun** a. (ta:u:nu) [Ar.] tā'ūn tıp esk. Veba.

AZ **Tava** is. [Far.] tava; sac; derin güveç. 1. İçinde et, patates vb. kızartmak için kullanılan uzun saplı, kenarları yassı, dairevi metal kap. 2. Yassı demir çelikten yapılmış dışbükey pişirme aracı. 3. Derin tencere; TS **Tava** a. [Far.] tāve. 1. Yağ kızdırma, yiyecek kızartma vb. işlere yarayan, uzun saplı yayvan kap. 2. Bu kapta pişmiş yemek. 3. ilicin. Maden eritilen saplı pota. 4. Kireç karıştırılan tekne. 5. Deniz veya göllerde suların geri çekilmesiyle kuruyan bölüm. 6. den. Gemilerde borda iskelesinin alt başındaki sahanlık. 7. Fide yetiştirmek için ayrılmış toprak bölümü.

AZ **Tavan** is. tavan; resimli tavan. 1. Bir yapının, kapalı bir yerin üst bölümünü oluşturan düz ve yatay yüzey. 2. mim. Tavan resimleri, plafon; TS **Tavan** a. 1. Bir yapının, kapalı bir yerin üst bölümünü oluşturan düz ve yatay yüzey, taban karşıtı. 2. Bir şeyi değerlendirmede kabul edilen en yüksek seviye veya fiyat: Yükseköğrenim

görmüş bir devlet memurunun tavanı birinci derecenin dördüncü basamağıdır. 3. hlk. Çatı kiremidi.

AZ **Tay** is. denk; quval. 1. Bir keseye, çuvala yerleştirilen hayvan yükü, balya. 2. Büyük torba. 3. Sap yağını, küme, ot veya saman kümesi, dokurcun; TS **Tay** sf. [Far.] tüy. hlk. 2. a. Hayvanın bir yanındaki yük.

AZ **Tel** is. tel. 1. Saçı oluşturan ipçik, saç. 2. İpliğe benzeyen, iplik gibi olan şey. 3. Saz, tar, keman vb. aletlerin teli. 4. Türlü metallerden yapılmış, kopmaya karşı direnç gösteren ince, uzun nesne, dikenli tel, telgraf teli vb. 5. mec. Bağ, ilgi, alaka. 6. mec. Işık, ışın anlamında; TS **Tel** a. 1. Türlü metallerden yapılmış, kopmaya karşı bir direnç gösteren ince uzun nesne. 3. Tencere, çaydanlık vb.ni ovarak temizlemek için kullanılan nesne. 4. İnsan saçını oluşturan ipçik. 5. biy. Bazı organizmaların demet durumundaki oluşumunu meydana getiren ipçiklerin her biri, lif.

AZ **Telefonçu** is. [Yun.] telefoncu. 1. Telefon santralinde görevli kimse, santral memuru. 2. Telefon düzeni kuran askerî eleman; TS **Telefoncu** a. 1. Telefon düzeni kuran veya telefon onaran kimse. 2. Özellikle cep telefonu alıp satan kimse. 3. Santral memuru, santralci.

AZ **Telefonçuluq** is. [Yun.] telefonculuk. Telefon idaresinde veya te-telefon santralinde görev yapan kimsenin durumu; TS **Telefonculuk** a. 1. Telefon kuruculuğu veya onarıcılığı. 2. Telefon santrali memurluğu.

AZ **Teleqraf** is. [Yun.] telgraf. 1. Acil bilgileri uzak mesafelere kendine has işaret sistemi ile kısa zamanda uzak yerler arasında ulaştıran elektrik akımından faydalanarak, tel yardımıyla haber nakleden cihaz ve bu cihazla haber ulaştırma işi. 2. Telgraf idaresi, bu idareye ait bina. 3. Bu tür bilgileri veren ve alan cihaz; TS **Telgraf** a. [Fr.] télégraphe. 1. İki merkez arasında, kararlaştırılmış işaretlerin yardımıyla yazılı haberlerin veya belgelerin iletimini sağlayan bir telekomünikasyon düzeni. 2. Bu düzenle gönderilen haberin yazılı olduğu kâğıt.

AZ **Tema** is. [Lat.] tema. 1. Bir esere hâkim olan fikir ve his. 2. müz. Motif; TS **Tema** a. (te'ma) [İt.] tema. 1. Asıl konu, temel motif, ana konu. 2. ed. Öğretici veya edebî bir eserde işlenen konu, düşünce, görüş, tem, ana konu. 3. müz. Bir besteyi oluşturan temel motif, ana konu.

AZ **Tender** is. [İng.] tender; kotra. 1. Buharlı lokomotifin arkasına bağlanan ve lokomotifi beslemek için gerekli yakıtı, suyu vb. taşıyan vagon; buharlı lokomotifin

ihtiyacı olan su ve yakacağının saklandığı bölüm. 2. Tek direkli, ince yapılı küçük yelkenli savaş gemisi, filika. 3. Tek direkli, ince yapılı ve tek yelkenli sportif gemi; TS **Tender** a. (te'nder) [Fr.] tender. Lokomotifin arkasına bağlanan, gerekli yakıtı, suyu taşıyan vagon.

AZ **Termik** sf. [Yun.] fiz. termik. 2. is. Isının kullanılması ile ilgili uygulamalı fizik dalı. 3. is. Katı veya sıvı yakıtla elektrik enerjisi üreten santral; TS **Termik** sf. [Fr.] thermique. 2. a. fiz. Isının üretilmesini, iletilmesini ve kullanılmasını inceleyen fizik dalı.

AZ **Terminal** is. [İng.] terminal. 1. Limanda yüklerin doldurulup boşaltıldığı bölüm. 2. Sıvı, büyük hacimli veya tonajlı şeylerin saklandığı yer; TS **Terminal** a. [Fr.] terminal. 1. Otobüs, uçak vb. taşıtların yolcularını ilk aldığı veya son bıraktığı yer. 2. bl. Bir veri iletişim ortamında veri giriş çıkışını sağlayan donanım birimi veya donanım birimleri topluluğu

AZ **Test** is. [İng.] test. Bir kimsenin bilgi, yetenek, kabiliyet, zekâ durumunu ölçmek; psikolojik özelliklerini, ilgi ve eğilimlerini tespit etmek için başvurulmuş bir sınav tekniği, sınav; TS **Test** a. [İng.] test. 1. Bir kimsenin, bir topluluğun doğal veya sonradan kazanılmış yeteneklerini, bilgi ve becerilerini ölçmeye ve anlamaya yarayan sınav. 2. eğt. Doğru cevabın seçenekler arasından bulunmasına dayanan bir sınav türü. 3. biy. ve fiz. Biyolojik bir işlevi veya değişmez bir niteliği incelenen bireyin tepkisini, örnek olarak alınan normal bireyinkiyle karşılaştırarak ölçmeye ve değerlendirmeye yarayan yoklama. 4. tıp. Bir hastalığın varlığını ve niteliğini anlamak için yapılan laboratuvar araştırması.

AZ **Tebdil** is. [Ar.] kl. tebdil. “bedel” sözünden. 1. Değişme, değiştirme, çevirme, döndürme, dönüştürme. 2. Konusu başka eserden alınarak yeni muhit ve duruma uygun şekilde işlenen edebî eser; TS **Tebdil** a. (tebdi:li) [Ar.] tebdil. esk. Değiştirme.

AZ **Tâbib** is. [Ar.] şifalandıran; tabip. 1. Şifa veren, kurtaran, kurtarıcı. 2. Doktor, hekim; TS **Tabip** a. [Ar.] ṭabīb. Hekim.

AZ **Tâbiat** is. [Ar.] tabiat. 1. Yaratılışın eseri olan her şey, yaratılmış şeylerin tümü, kâinatın bütünü, maddi âlem. 2. Karakter, huy, alışkanlık, mizaç; TS **Tabiat** a. [Ar.] tabī'at. 1. Doğa. 2. Doğal özellik. 3. Dış dünyanın dağlar, denizler, kırlar vb. daha çok güzelliğiyle insana hitap eden tarafı. 4. İnsanın sahip olduğu güce karşılık, dış dünyada hüküm sürmekte olan düzenden doğan güç. 5. Huy, karakter. 6. Güzeli

ayırma melekesi, zevk, beğeni. 7. İnsanın büyük abdest bozma kolaylığı veya zorluğu.

AZ **Tābla** is. [Ar.] tabla. Satıcıların üzerine satılacak şeyler koyarak sattıkları tahta tepsi; TS **Tabla** a. (ta'bla) [Ar.] tabla. 1. Satıcı vb.nin kullandığı tahtadan tepsi. 2. Soba, mangal vb. şeylerin altına konulan metalden veya tahtadan yapılan tepsiye benzer altlık. 3. Bir şeyin düz ve geniş bölümü. 4. Küllük. 5. Ağaçtan veya ağaç ürünlerinden hazırlanmış, büyük yüzeyli düzgün parça. 6. Genellikle Hindistan, Pakistan'da kullanılan, darbukaya benzer bir çalgı türü. 7. den. Makaraların yüzlerini oluşturan dış bölümleri. 8. Okçuların kullandığı nişan levhası. 9. Geniş ve düz levha.

AZ **Tābliğ** is. [Ar.] tebliğ. 1. Herhangi bir ideali, fikri, düşüncüyü vb. yayma, propaganda. 2. Bir düşüncüyü, bir inancı yaymak, bir şahıs veya kuruluşu benimsetmek gayesiyle çeşitli vasıtalarla yapılan çalışma; TS **Tebliğ** a. [Ar.] tebliğ. 1. Bildirme. 2. Haber verme. 3. Bildiri.

AZ **Tābyiz** is. [Ar.] tebyiz. 1. Beyazlaştırma, ağartma. 2. Müsveddeyi, bir yazı ile ilgili taslağı temize çekme; TS **Tebyiz** a. (tebyi:zi) [Ar.] teybīz. esk. Bir yazı ile ilgili taslağı temize çekme.

AZ **Tācavüzis**. [Ar.] tecavüz. “cevâz”dan. 1. Başka bir devletin toprağını işgal etmek, hürriyetini, bağımsızlığını elinden almak veya sınırlamak gayesiyle yapılan hücum, baskın, saldırı. 2. Başkasının hakkını elinden almak gayesiyle yapılan zorbalık, cebir, zor, haksızlık. 3. Hücum, saldırı, kast, kast etme. (devlet, kimse, hayvan), agresif, mütecaviz; TS **Tecavüz** a. (teca:vüz) [Ar.] tecāvuz. 1. Saldırı. 2. Namusuna saldırma, sarkıntılık. 3. Başkasının hakkına el uzatma. 4. esk. Aşma, ötesine geçme.

AZ **Tācarrüd** is. [Ar.] soyutlanma, soyunma, bekârlık. “cered”den. 1. Soyunarak çıplaklaşma, çıplak hâle gelme. 2. Hiçbir şeyle ilgisi olmama, her şeyden kendini soyutlama durumu. 3. Evli olmama, bekâr olma durumu; TS **Tecerrüt** a. [Ar.] tecerrud. esk. Her şeyden uzaklaşma, sıyrılma, soyutlanma.

AZ **Tācəssüm** is. [Ar.] tecessüm. “cism”den. 1. Belirme, canlanma, bir şeyin maddi ifadesi, cisimlenme. 2. Canlandırma, timsal; TS **Tecessüm** a. [Ar.] tecessum. esk. 1. Boyut kazanma, cisimlenme. 2. Görünmeye başlama, belirme. 3. Göz önüne gelme, canlanma.

AZ **Təcrübə** is. [Ar.] tecrübe, deneyim. 1. Deneme, sına. 2. İncelemek için herhangi bir olayı suni olarak meydana getirilmiş şartlarda tekrar etme. 3. Hayattan, pratik çalışmalardan vb. elde edilmiş bilgi, birikim. 4. İnsanların, toplumun yaşaması için gerekli şartları oluşturmaya yönelik faaliyetin hepsi; pratik. 5. Herhangi bir neticenin, teorisinin pratik hayata uygulaması ve denenmesi. 6. Herhangi bir bilginin veya alışkanlığın, işin tatbiki, bir işin iyi öğrenilmesi için muntazam çalışma, deneme, eğitim yapma; TS **Tecrübe** a. [Ar.] tecrübe. 1. Deneyim. 2. Deney. 3. Görgü.

AZ **Tədaxül** is. [Ar.] tedahül. “dühül”dan. 1. Birbirinin içine girme. 2. Müdahale, işe karışma. 3. Nüfuz etme yeteneği veya gücü; TS **Tedahül** a. (teda:hül) [Ar.] tedāhul. esk. 1. Birbirinin içine girme. 2. tic. Ödemede gecikme. 3. Yığılıp kalma, birikme.

AZ **Tədarük** is. [Ar.] tedarik. “derk”ten. 1. Bir şeyi önceden hazırlama, hazırlık, ihtiyat, elde bulundurma. 2. Tedarik, tedarik etme, stoklama, stoklanma, satın alınıp hazırlanma. 3. Satın alma, alım, mübaya. 4. Teslim, teslimat; TS **Tedarik** a. (teda:rik) [Ar.] tedāruk. 1. Araştırıp bulma, sağlama, elde etme. 2. Hazırlık.

AZ **Tədarükçü** is. satınalmacı. 1. Tedarik, hazırlık işi ile uğraşan kimse; stoklanacak erzak, hammadde vb. tedarikiyle meşgul olan kimse; devlet satın alma komisyonu üyesi. 2. Satın alma komisyonu üyesi, mübayaacı; TS **Tedarikçi** a. Gerekli malzemeyi sağlayan kimse.

AZ **Tədavi** is. [Ar.] tedavi. “deva”dan. Otama, iyi etme, kür, hastalığı iyileştirmek için yapılan bakım, şifalandırma, şifa bulma, şifa verme; TS **Tedavi** a. (teda:vi:) [Ar.] tedāvi. 1. Çeşitli yöntemlerle hastalığı iyi etme, iyileştirme, sağaltım, sağaltma, terapi. 2. mec. Aksayan bir şeyi düzeltme, iyileştirme.

AZ **Tədbir** is. [Ar.] tedbir, etkinlik. 1. Bir işi yapmak, hayata geçirmek için yol(lar), vasıta(lar), usul(ler). 2. mec. Birşeyi elde etmek için düşünülen yol, vasıta. 3. Tehlikeden korunmak için yapılan hazırlık. 4. Bir işletmenin, bir kurumun belli bir alandaki eylemi, faaliyet, aktivite; TS **Tedbir** a. [Ar.] tedbīr. 1. Önlem. 2. Hazırlık.

AZ **Tədbirlilik** is. tedbirlilik; beceriklilik. 1. İhtiyatlılık, tedbirli olma. 2. Açıkgozlülük, becerik; zihin çevikliği; hazırcevaplılık; TS **Tedbirlilik** a. Tedbirli olma durumu.

AZ **Tədbirsizlik** is.tedbirsizlik; beceriksizlik. 1. İhtiyatsızlık, tedbirsizlik; basiretsizlik. 2. Karar verme, fikir yürütme becerisi olmama durumu; TS **Tedbirsizlika**. 1. Tedbirsiz olma durumu. 2. Tedbirsizce davranış.

AZ **Tədrîc** is. [Ar.] kerteleme. “duruc”dan. 1. Derece derece, yavaş yavaş ilerleme (ilerletme), tedriç. 2. ed. Bir edebî eserde ifadenin anlam yönünden git gide güçlenmesi durumu, artırma, artma; büyütme, büyüme, güçlendirme, güçlenme, kuvvetlenme, çoğalma, şiddetlenme. 3. Azalma, düşme; TS **Tedriç** a. (tedri:ci) [Ar.] tedrîc. esk. Derece derece ilerleme, kerteleme.

AZ **Təəddüb** is. [Ar.] edeplenme; saygı. 1. Utanma, çekinme, teeddüp. 2. Hürmet, nezâket; TS **Teeddüp** a. [Ar.] te’eddub. esk. Utanma.

AZ **Təfərrüç** is. [Ar.] “teferrücat sözünden”. 1. Açılma, ferahlama. 2. Gezinti. 3. Gezintiye çıkarak gamı, kederi dağıtma; TS **Teferrüç** a. [Ar.] teferruc. esk. 1. Açılma, ferahlama. 2. Gezinti.

AZ **Təfərrüd** is. [Ar.] teklik. “ferd”den. 1. Herkesten ayrılıp tek başına kalma, tenhalaşma, yalnızlaşma. 2. Eşsiz olma, benzersiz, emsalsiz olma. 3. Kendi başına kalma; TS **Teferrüt** a. [Ar.] teferrud. esk. 1. Tek, yalnız olma, herkesten uzaklaşarak yalnız kalma. 2. Benzeri bulunmama, benzersiz olma, sivrilme.

AZ **Təfriqə** is. [Ar.] anlaşmazlık; pasaj; vodvil. 1. İki veya daha çok tarafın karşılaştıran düşünce ve amaçları arasında ayrılık, uyuşmazlık, ihtilâf, ikilik, parçalanma. 2. kl. Gazetede ayrılan yerde bölüm bölüm yayınlanan hikâye, makale vb. 3. kl. Meyhanelerde söylenen neşeli, alaylı, taşlamalı şarkı. 4. kl. tiy. Harketli, eğlenceli bir konuya dayanan şarkılara da yer verilen hafif güldürü oyunu; TS **Tefrika** a. [Ar.] tefrika. 1. Gazete veya dergilerde çıkan, birbirini tamamlayan yazılardan oluşan dizi. 3. esk. İkilik.

AZ **Təfrit** is. [Ar.] tefrit. “fart”dan. 1. Yanlış, kusur, noksan. 2. İhmalkârlık. 3. İsrâf, boşuna harcama, müsriflik; TS **Tefrit** a. (tefri:ti) [Ar.] tefrît. esk. Herhangi bir konuda geride kalma, yeterli ölçüde olmama durumu, ifrat karşıtı.

AZ **Təfsir** is. [Ar.] tefsir; açıklama. “fesr”den. 1. Yorumlama, şerh, izah, yorum; şerh ve beyan etme, izah etme. 2. İzah, yorumlama, tefsir. 3. Yorum, yorumlama; TS **Tefsir** a. (tefsi:ri) [Ar.] tefsîr. 1. Yorumlama. 2. Yorum. 3. din b. Kur'an'ın surelerini açıklayarak görüşler ileri sürme ve bunları yazma, yorumlama. 4. din b. Kur'an'ın surelerini açıklayan eser.

AZ **Təftiş** is. [Ar.] denetim. "fetş"den. 1. İşlerin aslını, doğruluğunu, kanuna uygun olup olmadığını araştırma, inceleme, teftiş, kontrol, yoklama. 2. Bir düşüncenin, teorinin veya fikrin dayandığı noktaya zarar vermek, sarsmak veya tahrif etmek gayesiyle onun esaslarını gözden geçirme inceleme; revizyon; TS **Teftiş** a. [Ar.] teftiş. Denetleme.

AZ **Təğafül** is. [Ar.] tegafül; unutmama; dalgınlık. 1. Anlamazlıktan gelme, kendini habersizmiş gibi gösterme. 2. Akıldan çıkarma, unutmuş olma. 3. Dikkatsizlik, aymazlık, ihtiyatsızlık, gaflet; TS **Tegafül** a. (tega:fül) [Ar.] teğāful. esk. Anlamazlıktan gelme.

AZ **Təxsisat** is. [Ar.] tahsisat. 1. Bir iş için ayrılan para, ödenek. 2. Para veya madde şeklinde geri dönmek şartıyla verilen borç, borç alma, ödünç alma, ikraz (etme); TS **Tahsisat** a. (tahsi:sa:tı) [Ar.] tahsīsāt. Bir kimseye, bir kuruluş veya topluluğa ayrılmış para, ödenek.

AZ **Təkalif** is. [Ar.] teklifler. Teklif'in çoğulu; TS **Tekâlif** ç. a. (tekâ:li:fî) [Ar.] tekālīf. esk. 1. Teklifler. 2. Vergiler, salmalar.

AZ **Təkar** is. teker. 1. Merkezde bulunan bir mil ekseni çevresinde dönebilir çember, tekerlek. 2. mec. Tekerleğe benzeyen her şey. 3. mec. Canlı ifadelerde talih, kısmet, baht anlamında; TS **Teker** a. 1. Tekerlek. 3. İnce ve çapı oldukça tekerlek biçiminde parça. 4. gök b. Bir gök cisminin daire biçiminde görünen yüzeyi. 5. gök b. Cismin gökyüzü üzerindeki iz düşümü.

AZ **Təklif** is. [Ar.] teklif. "külfet"ten. 1. Kabul edilmek için ileri sürülen fikir, öneri. 2. Başkalarının tartışmasına sunulan mesele, onun hakkında ileri sürülen fikir. 3. Dava. 4. Emir, buyurma. 5. Borç, vazife; TS **Teklif** a. [Ar.] teklīf. 1. Yapması için birinden bir iş isteme. 2. İncelenmek veya kabul edilmek için bir şey sunma, önerme, öneri.

AZ **Təklik** is. teklik. 1. Tek, bir olma durumu, hâli. 2. Yalnızlık, kimsesizlik. 3. Bir manat (lira) değerinde olan kâğıt veya metal para; TS **Teklik** a. 1. Tek, bir olma durumu. 2. db. Kelimelerde bir varlığı veya çekimli fiillerde bir kişiyi bildiren biçim, tekil, müfret, çoğul, çokluk karşıtı. 3. argo Lira.

AZ **Təkmil** is. [Ar.] tekml. "kemâl"den. 1. Bitirme, tamamlama, sona erdirmeye; ikmal, bitirilme, sona erdirilme. 2. Mükemmelleştirme, tekemmül ettirme, tekemmül

etme; TS **Tekmil** a. (tekmil:li) [Ar.] tekmîl. esk. 1. Tamamlama, bitirme. 5. ask. Tekmil haberi.

AZ **Təknə** is. tekne; kepçe. 1. Aslında hamur yoğurmak için kullanılan derin, iri, tahta tabak, çamaşır teknesi; yalak, oluk, koyak. 2. Ekskvatörün kepçesi. 3. Gövde, kaburga. 4. Bir teknenin tuttuğu kadar; TS **Tekne** a. 1. Türlü işlerde kullanılmak için çoğu ağaçtan veya taştan yapılan, uzun ve geniş kap. 2. Sızdırabilir veya sızdırmaz olarak yapılmış, levhaları bir parçadan oluşmuş, kulpları ve kulp delikleri bulunan, bir veya iki kişi tarafından taşınabilir üstü açık bir ambalaj türü. 3. den. Bir tür küçük deniz taşıtı. 4. den. Geminin omurga kaburga ve kaplamadan oluşan temel bölümü. 5. jeol. Katmanlı kayaçların içeri doğru çukur, alçak bölümü, inenç, kemer karşıtı. 6. coğ. Havza. 7. müz. Ut, tambur vb. çalgılarının sesi yükselten oyuk ve şişkin parçası.

AZ **Təknəçi** is. tekneci. Tekne ustası, tekne yapan usta; TS **Tekneci** a. 1. Tekne, özellikle deniz teknesi yapan ve satan kimse. 2. Sokaklarda balık satan kimse.

AZ **Təkrar** is. [Ar.] tekrar. Bir işi bir daha yapma, yeniden yapma, birden fazla, bir daha, yeniden; TS **Tekrar** a. (tekra:rı) [Ar.] tekrār. 1. Aynı olayın, işin, hareketin yeniden ortaya çıkışı, tekrarlanması. 2. Bir konuşma veya yazıda aynı düşüncüyü, kelimeyi birçok defa söyleme.

AZ **Təqdim** is. [Ar.] takdim; tavsiye; gösterme; anlatma; verme. 1. Bir şeyi genelde saygın veya büyük bir şahsiyete vermek için elinde özenle getirerek ona verme, sunma. 2. Önerme, teklif, tavsiye ve teklif. 3. Gösterme, gösterilme, ibraz. 4. Anlatarak gösterme, sunma, sunulma, takdim edilen şey. 5. Tevdi, verilme; dağıtma, tağıtılma, tevzi, sunma, emanet etme, emanet edilme; ısmarlama, ısmarlanma; TS **Takdim** a. (takdi:mi) [Ar.] taqđīm. 1. Bir şeyi karşılıksız olarak birine verme, sunma. 2. Tanıtma, tanıştırma. 3. Öne alma, önceye alma.

AZ **Təqdir** is. [Ar.] takdir. 1. Kabul etme, beğenme, alkışlama, değerini bilme, anlama. 2. kl. Kısmet, nasip, talih. 3 taqdirde. . . hâlde, . . . durumda, . . . eğer; TS **Takdir** a. (takdi:ri) [Ar.] taqđīr. 1. Beğenme, beğenip belirtme, değer verme. 2. Bir şeyin değerini, önemini, gerekliliğini anlama. 3. Takdirname. 4. Değer biçme. 5. Kitle iletişim araçlarında izlenme oranı. 6. din b. Yazgı.

AZ **Təqdis** is. [Ar.] kl. kutsama, takdis. 1. Mukaddesleştirme, kutsal kabul etme, kutsallaştırma. 2. Allah'a şükretme. 3. Ululama, büyük saygı gösterme; TS **Takdis** a. (takdi:si) [Ar.] taqđīs. Kutsal sayma, kutsama.

AZ **Təqlid** is. [Ar.] taklit. 1. Başka birinin hareketini, konuşma tarzını vb. aynen tekrar etmeye çalışma. 2. Bir şeyin sahtesini yapma, benzerini yapma; TS **Taklit** a. (takli:di) [Ar.] taqlīd. 1. Belli bir örneğe benzemeye veya benzetmeye çalışma. 2. Birinin davranışlarını, konuşmasını tekrarlayarak eğlenme. 3. Benzetilerek yapılmış şey, imitasyon.

AZ **Təqlidçi** is. taklitçi. 1. Başkasını taklit eden, birinin yaptıklarını, davranışlarını aynen yapmaya çalışan kimse. 2. Bir şeyin benzerini yapan kimse; TS **Taklitçi** a. 1. Bir şeyin benzerini yapan kimse. 2. Birinin yaptıklarını, davranışlarını aynen yapmaya çalışan kimse. 3. Birinin veya bir şeyin davranışlarını, konuşmalarını tekrarlayarak eğlendiren kimse, mukallit.

AZ **Təqriris**. [Ar.] takrir. “karâr”dan. 1. Yerleştirme, yerini tayin etme. 2. Sabitleştirme, sağlamlaştırma. 3. Sözlü olarak anlatma. 4. Söyleme, beyan etme, açıklama; TS **Takrir** a. (takri:ri) [Ar.] taqrīr. esk. 1. Yerleştirme, yerleştirilme. 2. Anlatma, ders verme. 3. Önerge. 4. huk. Tapu dairesinde taşınmaz malını başkasına sattığını veya ipotek ettiğini söyleme.

AZ **Təqsir** is. [Ar.] suç. Dikkatsizlik, tedbirsizlik, meslekte acemilik veya düzene, buyruklara ve emirlere uymazlıktan doğan kusurlu olma durumu, günah, kabahat, taksir; TS **Taksir** a. (taksi:ri) [Ar.] taqşīr. esk. 1. Kısaltma, kısma. 2. Kusurda bulunma. 3. huk. Dikkatsizlik, tedbirsizlik, meslekte acemilik veya düzene, buyruklara ve talimata uymazlıktan doğan kusurlu olma durumu.

AZ **Təqti** is. [Ar.] taktı. Aruzla yazılmış şiirlerde mısraı veznin parçalarına göre ayırma ve bu şekilde okuma; TS **Takti** a. (takti:) [Ar.] taqtī'. esk. 1. Kesme, parçalama. 2. ed. Aruz ölçüsünde bir dizeyi ölçünün parçalarına göre ayırma.

AZ **Təqvim** is. [Ar.] takvim. 1. Zamanı yıllara, aylara, günlere ayırıp gösteren çizelge, zamanın böyle gösterilme sistemi. 2. Yılın bütün günlerini, bayram, tatil ve önemli olayları gününde kısaca bildiren çizelge; TS **Takvim** a. [Ar.] taqvīm. 1. Zamanı yıllara, aylara ve günlere ayıran yöntem. 2. Bir yılın günlerini, aylarını, sayılı günlerini gösteren, değişik biçimlerde yapılmış çizelge veya defter. 3. mec. Yapılacak bir işin türlü evrelerini zamana bağlı olarak gösteren program.

AZ **Tələb** is. [Ar.] talep. 1. Bir şeyi ısrarla istemek, rica ve teklif etme. 2. İnatla edilen rica, arzu, istek, teklif. 3. Bir kimsenin veya şeyin uyacağı şartların ve

özelliklerin hepsi; TS **Talep** a. [Ar.] taleb. 1. Bir kimseden bir şeyi yapmasını veya yapmamasını isteme, dileme, istem. 2. İstek.

AZ **Tələbə** is. [Ar.] talebe. 1. İstekliler, talep edenler. 2. Yüksek okul veya üniversite öğrencisi, öğrenci; TS **Talebe** a. [Ar.] talebe. Öğrenci.

AZ **Tələf** is. [Ar.] telef. Öldürme, yok etme, bozma; TS **Telef** a. [Ar.] telef. 1. Hayvanı yok etme, öldürme. 2. hlk. Boş yere harcama, yıpratma.

AZ **Təlif** is. [Ar.] kl. telif. "ülfet"ten. 1. (kitap) Yazma. 2. Eser, yapıt; TS **Telif** a. (te:lif) [Ar.] 1. esk. Uzlaştırma. 2. esk. Kitap yazma. 3. huk. Telif hakkı.

AZ **Təlqin** is. [Ar.] telkin. 1. Herhangi bir fikri, ideali, duyguyu kabul ettirmek için bir şahsın iradesine, ruhuna etki etme, aşılama. 2. din. Müslümanlarda ölünün defnedilme işi yapıldıktan sonra imam tarafından mezar başında okunan dua; TS **Telkin** a. (telki:ni) [Ar.] telkîn. 1. Bir duyguyu, bir düşüncüyü aşılama. 2. din b. Talkin. 3. ruh b. Bilinç dışı bir sürecin aracılığıyla, kişinin ruhsal veya fizyolojik alanıyla ilgili bir düşüncenin gerçekleştirilmesi.

AZ **Təlviz** is. [Ar.] kirletme, telvis. "levs"ten. 1. Bulaştırma, pisletme. 2. mec. Bozma, berbat etme, karıştırma; TS **Telvis** a. (telvi:si) [Ar.] telvîş. esk. Kirletme, pisletme.

AZ **Təmas** is. [Ar.] temas. "mess"den. 1. Dokunma, değme, dokunuş. 2. Münasebet, temas, ilişki. 3. Kontak, bağlantı; TS **Temas** a. (tema:sı) [Ar.] temäss. 1. Değme, dokunma, dokunuş, değinti. 2. Buluşup görüşme, ilişki kurma, münasebet. 3. Değınme, sözünü etme, bahsetme. 4. Gidip gelme, ulaşım, bağlantı. 5. ruh b. Dokunma.

AZ **Təmayül** is. [Ar.] temayül; sapma. "meyî"den. 1. Meyil, istek. 2. mec. Sovyetler Birliği zamanında Rus Komünist Partisi'nin asıl çizgisinden sapma, inhiraf. 3. Herhangi bir uzmanlık sahasına yönelme, meyletme; TS **Temayül** a. (tema:yül) [Ar.] temāyul. 1. Bir tarafa eğilme, meyletme. 2. Eğilim. 3. ruh b. Yönseme. 4. mec. Bir kimseye veya bir şeye ilgi duyma.

AZ **Təmcid** is. [Ar.] temcid. "mecd"den. 1. Ululama, ağırlama, büyük kabul etme. 2. Methetme, övme, övgüler dizme. 3. Sabah namazından önce minarelerde belli makamlarda söylenen Arapça niyaz ilahisi; TS **Temcit** a. (temci:di) [Ar.] temcîd. din

b. Recep, şaban ve ramazan ayları süresince, sabah ezanından sonra minarelerden okunan ve Allah'ın ululuğunu belirten dua.

AZ **Təməl** is. [Yun.] temel. 1. Yapıya dayanak teşkil eden duvar ve taban kısımları, koyuk, özül. 2. mec. Yir şeyin esası, kökü; TS **Temel** a. [Rum.] 1. Bir yapının toprak altında kalan ve yapıya dayanak olan duvar, taban vb. bölümlerinin tümü. 2. Bu bölümleri yapmak için kazılan çukur. 4. mec. Bir şeyin gelişimi için gereken ilk ögeler.

AZ **Təmənna** is. [Ar.] temen. 1. Arzu, istek, dilek, rica. 2. Belirli bir gaye ile yapılan iyilik, yardım. 3. Arzu edilen şey, talep, gaye. 4. Öne doğru eğildikten sonra doğrulurken eli başa götürerek verilen selam; TS **Temenna** a. (temenna:) [Ar.] temennā. esk. Öne doğru eğildikten sonra doğrulurken eli başa götürerek verilen selam.

AZ **Təməssül** is. [Ar.] cisimlenme, temessül. "misi"den. 1. Bir şekil ve biçime girme. 2. Benzeşme, benzeme. 3. biy. Özümleme. 4. Örnek olarak kabul etme; TS **Temessül** a. [Ar.] teməssul. esk. 1. Benzeşme. 2. biy. Özümleme.

AZ **Təmin** is. [Ar.] temin. "emn"den. Güvenlik duygusu verme, sağlama, elde etme; gerçekleştirme; TS **Temin** a. (te:min) [Ar.] te'mīn. 1. Korkusunu giderme, inanç verme. 2. Sağlama, elde etme. 3. Gerçekleştirme.

AZ **Təminat** is. [Ar.] güvence, teminat. 1. Bir kimsenin yaşayım temin etmek için ona verilen para, maddi şeyler vb., garanti. 2. Bir şeyin korunup saklanmasını, yerine getirilmesini temin eden şartlar, amiller; TS **Teminat** a. (te:mina:tı) [Ar.] te'mīnāt. Güvence.

AZ **Təmizlik** is. temizlik. 1. Temiz şeyin hâli. 2. Saflık, karışık olmama durumu. 3. mec. Manevi temizlik, saflık, doğruluk; TS **Temizlik** a. 1. Temiz olma durumu, arılık, saffet, nezafet. 2. Temiz durma veya tutma durumu. 3. Temizleme işi. 4. argo. Ortadan kaldırma, yok etme, öldürme.

AZ **Təmkin** is. [Ar.] temkin. "mekânet"ten. 1. Kendini kontrol etme becerisi, soğukkanlılık, kendini kaybetmeme. 2. Ciddilik, ağırlık, vakarlılık, ağırbaşlılık; TS **Temkin** a (temki:ni) [Ar.] temkīn. Bir işin sonunu düşünerek ölçülü, tedbirli davranma.

AZ **Təmkinlilik** is. temkinlilik. 1. Temkinli olma hâli, kararlılık, soğukkanlılık, ağırlık, kendini tutabilme, ölçülü oluş. 2. Vakarlılık, ağırbaşlılık; TS **Temkinlilik** a. Temkinli olma durumu.

AZ **Təmrin** is. [Ar.] temrin, alıştırma. 1. Tekrar ettirerek alıştırma, öğretme; tekrar ederek alışma, öğrenme. 2. Bazı spor türlerinde yapılan ayrı ayrı hareketler; TS **Temrin** a. (temri:ni) [Ar.] temrîn. esk. Alıştırma.

AZ **Təmsil** is. [Ar.] temsil. “mesl”den. 1. Benzetme; benzeme, gibi olma; teşbih; benimseme, özümleme, temsil etme. 2. Masal; uydurma. 3. kl. Piyes, tiyatro oyunu; sahneye koyma, sahneleme. 4. Bir kişi, topluluk veya kuruluş adına hareket etme; TS **Temsil** a. [Ar.] temşîl. 1. Birinin veya bir topluluğun adına davranma. 2. Oyun. 4. biy. esk. Özümleme.

AZ **Təmsilçi** is. temsilci. Bir kişi, topluluk veya kuruluşu temsil eden kimse, mümessil; delege; TS **Temsilci** a. 1. Hak ve görev bakımından birinin veya bir topluluğun adına davranan kimse, mümessil. 2. Benzerlerine örnek olan kimse veya şey. 3. tic. Aracı olarak başkasına mal satmakla görevlendirilen ve çoğunlukla yasal çalışma yeri ve elinde malı olmayan kimse.

AZ **Təmyiz** is. [Ar.] temyiz. “meyz”den. 1. Ayırma, seçme, seçilme, ayrılma. 2. İyiye kötünden ayırt etme. 3. Şikâyet dilekçesi; TS **Temyiz** a. (temyi:zi) [Ar.] temyîz. 1. esk. Ayırt etme. 2. huk. Mahkemelerce verilen kararın kanun ve usul yönünden incelenmesini sağlayan yasal yol.

AZ **Tənasül** is. [Ar.] üreme, tenasül. “nesl”den. 1. Doğurma, çocuk doğurma, nesil yetiştirme. 2. Erkek veya kadının cinsiyet organı; TS **Tenasül** a. (tena:sül) [Ar.] tenāsul. biy. esk. Üreme.

AZ **Tənazür** is. [Ar.] bakışma, bakışım. “nazar”dan. 1. Birbirinin karşısında olma, birbirine bakma. 2. Birbiriyle tartışma. 3. mat. Eksen olarak alınan bir doğrudan, benzer noktaları karşılıklı olarak aynı uzaklıkta bulunan iki benzer parçanın birbirine göre olan durumu, tenazur, simetri; TS **Tenazur** a. (tena:zur) [Ar.] tenāzur. mat. esk. Bakışım.

AZ **Tənəffüs** is. [Ar.] teneffüs. “nefes”den. 1. Canlı organizmalarda oksijeni alıp karbondioksiti dışarı atma süreci, solunum. 2. Okulda dersler arasında verilen dinlenme, ara. 3. Dinlenmek için işi geçici olarak durdurma müddeti, ara; TS

Teneffüs a. [Ar.] teneffus. 1. biy. Solunum. 2. Temiz hava almak, dinlenmek için verilen ara.

AZ **Tənəvvür** is. [Ar.] aydınlanma, tenevvür. “nûr”dan. 1. Parlama, ışıldama, aydınlık olma, ışıklanma, nurlanma. 2. Aydınlanma, bilgi sahibi olma; TS **Tenevvür** a. [Ar.] tenevvur. esk. Aydınlanma.

AZ **Tənəzzül** is. [Ar.] tenezzül; alçaklık. “nüzl”den. 1. İnme, aşağı inme; gerileme, geri gitme, gelişmeme. 2. mec. Düşkünlük, rezalet, kendini alçaltma, haysiyetini kaybetme, rezillik, namussuzluk; TS **Tenezzül** a. [Ar.] tenezzul. 1. Kendi durumundan daha aşağıdaki bir işi, bir durumu kabul etme. 2. Alçak gönüllü gösterme.

AZ **Tənhalıq** is. tenhalık. 1. Yalnızlık, teklik. 2. Boş yer, kimsesiz yer, insan olmayan yer; ıssızlık; TS **Tenhalık** a. 1. Tenha olma durumu.

AZ **Tənkil** is. [Ar.] uzaklaştırma, tenkil. Kenarlaştırma, uzaklaştırılma. 2. Başkalarına ibret olsun diye ceza verme; TS **Tenkil** a. (tenki:li) [Ar.] tenkîl. esk. 1. Uzaklaştırma. 2. Herkese örnek olacak bir ceza verme. 3. Düşman veya zararlı kimseleri topluca ortadan kaldırma.

AZ **Tənqid** is. [Ar.] tenkit. 1. İyi ve kötü yönlerini ortaya çıkarmak, kusurlarını göstermek ve gidermek gayesiyle yapılan müzakere, tahlil. 2. kon. Bir şeyle ilgili olan menfi düşünce. 3. Bir şeyin doğruluğunun ilmi yönden araştırılması, incelenmesi. 4. İlmi, sanat vb. eserlerin tahlili ile meşgul olan özel edebî kol. 5. Tenkit makalesi; TS **Tenkit** a. [Ar.] tenkîd. 1. Eleştirme, eleştiri. 2. ed. Eleştiri.

AZ **Tənvir** is. [Ar.] tenvir. “nur”dan. 1. Işıklandırma, aydınlatma. 2. Vücuttaki tüyleri temizleme; TS **Tenvir** a. (tenvi:ri) [Ar.] tenvîr. esk. 1. Aydınlatma. 2. mec. Bilgi verme, aydınlatma.

AZ **Tənzil** is. [Ar.] tenzil. “nüzl”den. 1. İndirme, azaltma, aşağı düşürme. 2. Taviz, taviz verme; TS **Tenzil** a. (tenzi:li) [Ar.] tenzil. esk. 1. İndirme, azaltma, çıkartma. 2. Aşağılama.

AZ **Təpə** is. tepe. 1. Yüksekliği genelde birkaç yüz metreyi geçmeyen, çok kez tek başına, yamaçları yatık yer şekli, yüksek yer, küçük dağ. 2. Bir şeyin en yukarı kısmı, zirvesi, üst, doruk. 3. Zirve, uç, uç nokta, doruk. 4. Yükseklik, irtifa; tepe, sırt. 5. İnsan ve hayvan kafasının en üst kısmı; kafa. 6. Üst, en uç yer, üst taraf. 7. mat.

Üçgenin tepesi, köşe, aç köşesi; TS **Tepe** a. 1. Bir şeyin en üstteki bölümü. 2. Bir yerin, bir nesnenin vb.nin üstü, hizası. 3. tkz. Birinin yanı başı, başucu. 4. anat. Başın üst, kafatasının iki kulak arasında kalan bölümü. 5. coğ. Yüksekliği genellikle birkaç yüz metreyi geçmeyen, çok kez tek başına, yamaçları yatık yer biçimi. 6. mat. Çokgende veya çok yüzlüde köşelerden her biri. 7. mat. İkizkenar bir üçgende eşit kenarların kesişme noktası. 8. mat. Bakışım ekseni bulunan bir eğrinin veya yüzeyin bu eksenle kesişme noktalarından her biri.

AZ **Təpəcik** is. tepecik. Küçük tepe; TS **Tepecik** a. 1. coğ. Yerden yükseklikleri çok az olan tepeler. 2. bit. b. Çiçek tozunun konmasına yarayan, çiçeklerde dişi organların ucu.

AZ **Təpələmə** is. tepeleme. Tepelemek fiili, iyice doldurulmuş, taşacak kadar dolu; TS **Tepeleme** a. 1. Tepelemek işi. 3. mec. Kıyasıya dövmek. 4. argo. Öldürmek.

AZ **Təpəlik** is. tepelik; yokuş; dağ sırası; başlık. 1. Tepe olan saha, mıntıka, yer, dereli tepeli yer. 2. Tepeleri ve dolayısıyla yokuşları olan yer, dere tepelik. 3. Tepe, sırt. 4. Dağ silsilesi, sıra dağlar. 5. fo. Kadın veya erkek başlığının tepesine yuvarlak kesilip dikilen kumaş vb. 6. fo. Arakçının üzerine örtülen yalınkatın üzerinden bağlanan başörtüsü; TS **Tepelik** sf. 2. a. Bir yapının veya bir mobilyanın en yukarısına süs olarak yapılan bölüm. 3. a. Anadolu'da köylü kadınların kullandıkları, altın ve gümüş paralarla, bazı değerli taşlarla süslü başlık. 4. a. Sorguç.

AZ **Təpmə** is. tepme. Tekme savurma, çifte atma, hayvan ayağıyla vurma; TS **Tepme** a. 1. Tepmek işi. 2. hlk. Tekme.

AZ **Təranə** is. [Far.] ezgi. Türkü, şarkı, nağme, makam, ahenk; TS **Terane** a. (tera:ne) [Far.] terāne. 1. müz. esk. Ezgi, makam, nağme. 2. mec. Çok tekrarlandığından usanç verici bir durum alan söz.

AZ **Tərbi** is. [Ar.] dörtleme; kare; dördün, terbi. 1. Dörtleme, dörde çıkarma, dört kat etme. 2. Dörde bölme. 3. Dört kenarı da birbirine eşit ve dört açısı da dik olan geometrik cisim. 4. Bir sayının karesini alma. 5. Ayın bir veya üç haftalık olması. 6. Bir kısa şiirin her mısrasına üç veya her beytine iki mısra ilave ederek onu dörtlük şekline getirme; TS **Terbi** a. (terbi:) [Ar.] terbī'. esk. 1. Dördün. 2. ed. Dörtleme.

AZ **Tərbiyə** is. [Ar.] terbiye. 1. Tahsil vererek, adet, edep ve davranış, görgü kuralları vb. aşılayarak yetiştirmek, eğitim. 2. İnsanın genel olarak ilerlemeye, sistemli etki ve eğitim neticesinde bilgiye medeni alışkanlıklara sahip olması; güzel

ahlak; TS **Terbiye** a. [Ar.] terbiye. 1. Eğitim. 2. Görgü. 3. Bazı yemeklerin suyunu türlü yollarla koyulaştırma. 4. Eti, pişirmeden önce çeşitli baharatlar, yağ, salça vb. şeyler içinde bir süre bekletme. 5. Hayvanı alıştırma.

AZ **Təraf** is. [Ar.] taraf. 1. Bir şeyin herhangi bir yönünde olan saha, taraf, yer, bölüm; cihet. 2. Herhangi bir sebepten dolayı birbirine karşı olan şahıs veya gruplardan her biri. 3. Herhangi bir şeyin yüzeylerinden her biri. 4. Yer, ülke. 5. mat. Geometrik cismin kenarında olan düz çizgi kesiği; TS **Taraf** a. [Ar.] taraf. 1. Ön, arka, sağ, sol, üst, alt vb. yanların her biri. 2. Yön, yan, doğrultu. 3. Yöre, yer. 4. İstekleri, düşünceleri karşıt olan iki kişiden veya iki topluluktan her biri. 5. Bir kişinin soyundan gelenlerin hepsi. 6. Bir şeyin belli bölümü, kısmı.

AZ **Tərəfdar** is. [Ar.+Far.] yandaş. Taraf tutan bir tarafı destekleyen, müdafaa eden, taraftar. 2. Herhangi bir fikre, dünya görüşüne, ülkeye, ideale ortak olan, onu müdafaa eden; TS **Taraftar** a. (taraf-tar) [Ar.+Far.] Ar. taraf+ Far. -dār 1. Yandaş. 2. sp. Sporunun veya sporcuların temsil ettikleri renklere, kulübe veya bayrağa bağlı kimse.

AZ **Tərk** is. [Ar.] terk. Vazgeçme, bırakma; TS **Terk** a. [Ar.] terk. 1. Bırakma, ayrılma. 2. Vazgeçme. 3. Bakmama, ihmal etme.

AZ **Tərki** is. terki. Eyerin arka bölümü; TS **Terki** a. 1. Eyerin arka bölümü. 2. Binek hayvanının sağrısı.

AZ **Tərkib** is. [Ar.] birleşim; tamlama. “rükûb”dan. 1. Birkaç şeyin birleşerek meydana getirdikleri yeni şey, sentez, birleşim. 2. Çeşitli element veya maddelerden meydana gelen birleşme, sıvı. 3. Bir teşkilatı, heyeti, grubu meydana getiren insanlar. 4. dbl. Birkaç sözden meydana gelen birleşik ifade, söz, terkip. 5. müz. Şüşter ve hümayun adlı makamlarda yer tutan segâh kısmının adı; TS **Terkip** a. [Ar.] terkib. esk. 1. Birleşim, birleştirme, bir araya getirme. 2. db. Tamlama. 3. esk. kim. Bileşim.

AZ **Tərlək** is. terlik. 1. Eğin altından atın sırtına konan keçe parçası. 2. Eskiden yaşlı kimselerin kalpak altından giydikleri ince kumaştan yapılmış başlık. 3. Ayakkabının içine yapıştırılan ince deri, karton vb; TS **Terlik** a. 1. Genellikle ev içinde giyilen, deri, naylon, şeylerden yapılan, arkası açık, hafif ve türlü biçimlerde ayak giysisi. 2. hlk. Beyaz patiskadan dikilen veya yünden örülen takke, başlık.

AZ **Tərsim** is. [Ar.] kl. resim yapma; izdüşüm. “resm”den. 1. Bir şeyi tasvir etme, belirleme, çevresini çizerek belirtme, betimleme, betim, tersim. 2. mat. Projeksiyon,

iz düşümü düzlemi denilen bir düzlem üzerinde bazı geometri kurallarına uyularak bir cismin gösterilmesi, irtisam, mürtesem; TS **Tersim** a. (tersi:mi) [Ar.] tersîm. esk. Resmini yapma.

AZ **Tærtib** is. [Ar.] tertip. “rütûb”dan. 1. Ayrı ayrı şeyleri seçip birleştirerek tam bir şey meydana getirme işi, yapma. 2. Meydana getirme, oluşturma, hazırlama. 3. Düzenleme, kurma, meydana getirme, teşkil (etme), derleme, hazırlama, tanzim (etme). 4. Nizam intizam düzen, usûl. 5. Yayınlamak için matbaa harflerinin dizilmesi, dizgi işi; müretteplik; TS **Tertip** a. [Ar.] tertîb. 1. Uygun bir sıraya, düzene koyma, sıralama. 2. Düzenleniş, sıralanış biçimi, kombinasyon.. 3. Düzenleme. 4. tıp Doktorun hastaya verdiği ilaç düzeni. 5. Dizgi. 6. mec. Hile, düzen, komplo. 7. ask. Askere alınma dönemi.

AZ **Tærtibat** is. [Ar.] tertibat; düzen; çizim. 1. Tertip. 2. Düzen, biçim, bezeme, süsleme işi. 3. Tasar çizim, dizayn, tasarım; TS **Tertibat** ç. a. (terti:ba:tı) [Ar.] tertîbât. 1. Düzen, düzenleniş. 2. Bir işin güçlüklerini karşılamak için yapılan ön hazırlıklar.

AZ **Tærvic** is. [Ar.] yaygınlaştırma, geçirme, destekleme. "revâc"dan. 1. Kıymet veitibarını artırma. 2. Geçirmek işi. 3. Tutma, desteklemek işi; TS **Terviç** a. (tervi:ci) [Ar.] tervîc. esk. Bir düşünceyi tutma, destekleme.

AZ **Tærz** is. [Ar.] tarz. 1. Kendine mahsus olan hareket şekli, usul. 2. Şekil, yol, eda. 3. Alışkanlık, itiyat, tarz. 4. Şekil, biçim, kılık; kalıp. 5. Görünüş; tavır, eda; yüz, surat; hâl; görünüş; TS **Tarz** a. [Ar.] tarz. 1. Özel oluş veya davranış biçimi, üslup, stil, janr. 2. Bir kimsenin kendine özgü anlatım biçimi. 3. Güzel sanatlarda üslup, stil, konsept. 4. Biçim, yol.

AZ **Tæscil** is. [Ar.] kütüğe yazma. “seci”den. Deftere kaydetme, kütüğe geçirme, sicile yazma; TS **Tescil** a. [Ar.] tescîl. 1. Herhangi bir şeyi resmî olarak kaydetme, kütüğe geçirme. 2. huk. Bir taşınmazın üzerinde bir ayni hakkın kurulması için tapu kütüğüne yapılması gerekli kayıt.

AZ **Tæsellî** is. [Ar.] teselli. Bir acıyı az da olsa dindiren, derdi, gamı unutturan, gamı hafifleten, teskin eden söz, nasihat veya iyilik; avunç; TS **Teselli** a. (teselli:) [Ar.] tesellî. 1. Avunma, avuntu, avunç. 2. Piyangoda büyük ikramiyeyi kaybeden en yakın numaralara yapılan ödeme.

AZ **Təsəvvür** is. [Ar.] tasarım, tasavvur. “suret”den. 1. Hayale getirme, göz önünde canlandırma. 2. Hayal, düşünce. 3. Bir kimseyi, şeyi hayalinde canlandırma, tasavvur, düşünce, fikir. 4. Bir kimse veya şeyle ilgili bilgiler. 5. Düşünce, hayâl, tahayyül. 6. fel. psikol. Olmuş bir olayı hayalde canlandırma, zihinde canlandırma. 7. Önceden duyu organlarına etki etmiş, şimdi ise vasıtasız etki etmeyen, ancak hayale gelen, hayalde canlanan eşya veya olayların kesin sureti; TS **Tasavvur** a. [Ar.] taşavvur. 1. Göz önüne getirme, hayal etme, zihinde canlandırma. 2. Tasarım. 3. Düşünce, amaç, niyet, maksat, plan.

AZ **Təsfiyə** is. [Ar.] tasfiye. “safv”dan. Saflaştırılma, saf kılınma, temizleme, temizlenme; TS **Tasfiye** a. [Ar.] taşıfiye. 1. Arıtma, ayıklama, temizleme. 2. dil b. Özleştirme. 3. tic. Bir ticaret kuruluşunun batması, kapanması vb. sebepler üzerine hesapların kesilmesi, alacaklılara, ortada kalan mal ve paradan paylarına düşen miktarın verilmesi, likidasyon. 4. mec. Türü sebeplerle birçok kimsenin görevine son verme.

AZ **Təsir** is. [Ar.] etki, tesir. “isr”den. 1. Etki etme ve neticesinde oluşan hâl, işaret, iz, tesir. 2. Belirli bir enerjinin, gücün, kuvvetin kendisini açığa çıkarması, göstermesi, tesir dairesi etki dairesi; TS **Tesir** a. (te:sir) [Ar.] te’sîr. 1. Etki. 2. Etkileme. 3. Etkime.

AZ **Təslim** is. [Ar.] teslim. “sül”ün çoğulu. 1. Bir şeyi bir şahsa veya gereken yere verme. 2. Savaşta, mücadelede yenilgisini kabul etmek ve mukavemeti durdurmak. 3. Münakaşada, yarıştta, güreşte vb. mukavemeti durdurmak. 4. Rız olma, taviz vermek, talebinde ısrar etmemek. 5. mec. Tabi olmak, ram olmak; TS **Teslim** a. [Ar.] teslîm. 1. Bir şeyi sahibine verme. 2. Emanet alınan bir şeyi sahibine geri verme. 3. Bırakma, devretme, terk etme. 5. mec. Gerçek olduğunu kabul etme, doğrulama. 6. müz. Fasıl müziğinde peşrevin ve saz semaisinin her hanesi sonunda tekrarlanan parça.

AZ **Təslis** is. [Ar.] üçleme, teslis. “süls”den. 1. Üçe çıkarma. 2. Şarabı üçte biri uçuncaya kadar kaynatma. 3. Hristiyanlıkta Allah'ın üç olduğuna, Hz. İsa, Kutsal Ruh ve Hz. Meryem'e inanma; TS **Teslis** a. (tesli:si) [Ar.] teslîs. esk. 1. Üçe çıkarma, üçleme. 2. din b. Katoliklerde, Tanrı, İsa ve Meryem'in aynı kişi olmaları inancı, üçleme.

AZ **Təşdid** is. [Ar.] teşdit; şedde. “şiddet”ten. 1. Şiddetlendirme. 2. Sağlamlaştırma, muhkemleştirme. 3. Arap alfabesinde sessiz harfin çift okunması için üzerine konan işaret; TS **Teşdit** a. (teşdi:di) [Ar.] teşdīd. esk. 1. Şiddetini artırma, güç verme. 2. Sağlamlaştırma.

AZ **Təşəbbüs** is. [Ar.] girişim. 1. Bir işe başlama, girişme, teşebbüs. 2. Herhangi bir işte öncülük, rehberlik. 3. Bağımsız, faal hareket etme yeteneği; TS **Teşəbbüs** a. [Ar.] teşebbuş. Girişim, girişme.

AZ **Təşəkkül** is. [Ar.] oluşum, teşekkül. "şekl"den. İlerleme, gelişme sürecinde belirli bir özellik ve şekil alma belirli bir şekle girme, oluşma; TS **Teşəkkül** a. [Ar.] teşekkül. 1. Belli bir varlık ve biçim kazanma. 2. Kurulma. 3. Örgüt.

AZ **Təşəkkür** is. [Ar.] teşekkür. "şükr"den. 1. Yapılan iyilik, gösterilen dikkat, saygı karşısında ifade edilen minnettarlık, memnuniyet ve şükür ifade etme. 2. Bu duyguyu ifade eden, bildiren (söz, mektup vb.). 3. Bir kimsenin zahmetine karşı verilen resmî yazı vb; TS **Teşəkkür** a. [Ar.] teşekkur. 1. Yapılan bir iyiliğe karşı duyulan kıvanç ve gönül borcunu anlatma. 2. Teşekkürname.

AZ **Təşhir** is. [Ar.] teşhir. "şöhret"ten. 1. Gösterme. 2. Sergiye koyup herkese gösterme, sergileme. 3. Halka yayma, herkese duyurma, dile düşürme; TS **Teşhir** a. (teşhi:ri) [Ar.] teşhir. 1. Gösterme. 2. Sergileme. 3. Herkese duyurma, dile düşürme. 4. Bir hükümlüyü ceza olarak halka gösterme.

AZ **Təşkil** is. [Ar.] teşkil. "şekl"den. 1. Düzenleme, düzene koyma; kurma, tertipleme, tesis (etme), yapma, oluşturma, meydana getirme, ortaya çıkarma. 2. Bir şeyin yapısı, kuruluşu, oluşum; kurma, kurulum; TS **Teşkil** a. (teşki:li) [Ar.] teşkil. 1. Oluşturma, ortaya çıkarma, meydana getirme. 2. Oluşum. 3. Örgütlenme.

AZ **Təşrih** is. [Ar.] kl. açıklama. “şerh”den. 1. Bir problemi veya konuyu ele alıp en ince noktalarına kadar gözden geçirerek anlatma. 2. Otopsi yapma, teşrih; TS **Teşrih** a. (teşri:hi) [Ar.] teşrih. esk. 1. Bir sorunu veya konuyu ele alıp en ince noktalarına kadar gözden geçirerek anlatma, açıklama. 2. tıp Anatomi. 3. hlk. İskelet.

AZ **Təşviq** is. [Ar.] teşvik. “şevk”den. 1. Şevk verme, cesaretlendirme, gayrete getirme, isteklendirme, özendirme, mükâfatlandırma. 2. İlgi, alaka, şefkat, özen, dikkat ve ihtimam, teveccüh. 3. mec. Kışkırtma; TS **Teşvik** a. (teşvi:ki) [Ar.] teşvik. 1. İsteklendirme, özendirme. 2. mec. Bir kimseyi kötü bir iş yapması için kışkırtma.

AZ Təşyi is. [Ar.] uğurlama, teşyi. “şiyâ”dan. 1. Selametleme, yolcu etme, uğurlama. 2. Şevval ayının birinden altısına kadar oruç tutma; **TS Təşyi** a. (teşyi:) [Ar.] teşyie. esk. Uğurlama.

AZ Təvatür is. [Ar.] tevatür. “vitr”den. 1. Bir haberin ağızdan ağza dolaşarak yayılması. 2. Rivayet. 3. Süreklilik, ardı arkası kesilmezlik; **TS Təvatür** a. (teva:tür) [Ar.] tevātür. esk. 1. Bir haberin ağızdan ağza yayılması, yaygın söylenti. 2. din b. Bir haberi, yalan olarak söylenmiş bir söz üzerine birleşmeleri mümkün olmayan ve her zaman kendilerine güvenilen kimselerin bildirmeleri.

AZ Təvəccöh is. [Ar.] teveccüh. “vech sözünden” Rağbet (gösterme), güler yüz (gösterme), yakınlık duyma, iyilik, iyi niyet, lütuf. 2. Çevrilme, dönme, yönelme, doğrulma, ilgi ve merakla bakma. 3. Bir yere doğru hareket etme; **TS Təveccüh** a. [Ar.] teveccuh. 1. Bir yana doğru yönelme, yüzünü çevirme. 2. Güler yüz gösterme, yakınlık duyma, hoşlanma, sevmə.

AZ Təvəkkül is. [Ar.] tevekkül. 1. Her şeyi Allah'a bırakma, Allah'tan bekleme, kadere boyun eğme. 2. Vekil kılma, başkasına havale etme; **TS Təvekkül** a. [Ar.] tevekkül. din b. Herhangi bir işte elinden geleni yapıp daha sonrasını Allah'a bırakma.

AZ Təyid is. [Ar.] destekleme, teyit. 1. Güçlendirme, sağlamlaştırma, kuvvetlendirme. 2. Doğru çıkarma, doğrulama, destekleme; **TS Teyit** a. (teyi:di) [Ar.] te'yîd. Gerçekleme.

AZ Təzək is. tezek. Yakacak olarak kullanılan kurutulmuş hayvan gübresi; **TS Təzek** a. 1. Yakıt olarak kullanılan kurutulmuş sığır dışkısı. 2. hlk. Sıkışmış, kuru toprak parçası, kesek.

AZ Təzəkkür is. [Ar.] hatırlama, tezekkür. "zıkr"den. Akla getirme; **TS Təzekkür** a. [Ar.] tezekkur. esk. 1. Bir sorunu konuşma. 2. Hatırlama, hatıra getirme.

AZ Təzəllül is. [Ar.] alçalma, tezelzül. “zillet”ten. 1. Kendini aşağılama, kendini hakir ve hor gösterme, zillete katlanma. 2. Zelil etme, zelil olma. 3. İtaat etme, boyun eğme; **TS Təzellül** a. [Ar.] tezəllül. esk. Aşağılama.

AZ Tırtıl is. tırtıl. 1. hay. b. Pulkanatlıların (kelebek) kurtçuklarının yumurtadan çıktıktan krizalit oluncaya kadarki hâli. 2. Tank ve bazı motorlu araçların

tekerleklerini içine alan tırnaklı demir şerit, palet; TS **Tırtıl** a. hay. b. Yumurtadan çıkan kelebek kurtçuklarının ilk durumu.

AZ **Ticarət** is. [Ar.] ticaret. Ürün, mal vb. alım satımı; TS **Ticaret** a. (tica:ret) [Ar.] ticaret. 1. Ürün, mal vb. alım satımı. 2. Kazanç amacıyla yürütülen alım satım etkinliği. 3. Bu etkinlikle ilgili bilim. 4. Alışveriş sonucu elde edilen, yararlanılan fiyat farkı, kâr.

AZ **Tifil** is. [Ar.] tıfıl, çocuk; biçare. 1. Gelişmemiş, büyümemiş; zayıf, ufak tefek. 2. Bebek, yavru. 3. mec. Zavallı, aciz; TS **Tıfıl** a. [Ar.] tıfl. 1. Küçük çocuk.

AZ **Tiftik** is. [Ar.] tiftik; üstübü. 1. Koyunun, keçinin, devenin baharda kırkılan ince ve yumuşak yünü, bu yünden dokunmuş olan şey. 2. Özellikle tamircilerin el silmek için kullandığı iplik yumağı, lif yumağı; TS **Tiftik** a. [Ar.] teftik. 1. Tiftik keçisinin ince, yumuşak, parlak yünü, moher.

AZ **Tığ** is. [Far.] kl. kılıç; yülgü. 1. Kılıç, hançer. 2. Tıraş için kullanılan, açılır kapanır, çok keskin bıçak, baş bıçağı, ustura; TS **Tığ** a. [Far.] tığ. esk. Kılıç.

AZ **Tikə** is. lokma. 1. Büyük bir şeyden kırılmış, kopmuş, ayrılmış veya kesilmiş küçük parça. 2. Yenen şeyin bir kısmı. 3. mec. Yaşamak için gereken vasıta; yiyecek, yenen şeyler. 4. Bir tike a-Biraz, bir lokma, bir zerre, azıcık, katiyen, asla. b- Küçücük, ufacak; TS **Tike** a. hlk. Et, ekmek, peynir vb.nde parça, lokma, dilim.

AZ **Tilsim** is. [Ar.] tılsım. "telasim"den. 1. Sihirli gücü olduğu kabul edilen şey, doğaüstü işler yapabileceğine inanılan güç. 2. Büyü, arpağ, sihir, efsun. 3. Yansılama, varsanı, duygu yanıltısı, yanıltı, sonucu değiştirmeyecek derecede yanlışlık; TS **Tılsım** a. [Ar.] tılsım. 1. Doğaüstü işler yapabileceğine inanılan güç. 2. Büyülü olduğuna inanılan muska vb. şey. 3. mec. Çare, önlem.

AZ **Timar** is. [Ar.] tımar. Hayvana bakma, hizmet etme; TS **Tımar** (a. [Far.] tīmār. 1. Binek hayvanlarının kıllarını, derisini temizleme. 2. Ağaç bakımı. 3. Yara bakımı.

AZ **Timsal** is. [Ar.] timsal; darbimesel; tasvir; masal. 1. Örnek, numune. 2. kon. Atasözü, atalar sözü. 3. kl. Resim, portre, suret. 4. kl. Efsane, uydurma, fabl, martaval, palavra; TS **Timsal** a. (timsa:li) [Ar.] timsal. esk. Simge.

AZ **Tip** is. [Lat.] tip. 1. Örnek, numune, model. 2. biy. Hayvan ve bitki sistematğinde akraba sınıfları birleştiren grupta. 3. İnsanın etnik mensubiyeti ile ilgili olan karakteristik fiziki yapısı, siması. 4. Sosyal, manevi, meslek vb.nde

özellikleri aynı olan insanlar kategorisi. 5. ed. san. Herhangi bir insan grubunun karakteristik özelliklerini kendinde birleştiren edebî suret; hikâye, roman, tiyatro gibi uzun anlatıma dayalı edebî eserlerde kişi kadrosu içinde yer alan ve belirli bir düşüncenin, topluluğun niyetini ve ideolojinin temsilciliğini yüklenen kişi. 6. kon. Genelde garip veya kötü özellikleri olan insan; TS **Tip** a. [Fr.] type. 1. Aynı cinsten bütün varlıkların veya nesnelerin temel özelliklerini büyük ölçüde kendinde toplayan örnek. 2. Tür, çeşit. 4. ed. Hikâye, roman, tiyatro gibi uzun anlatıma dayalı edebî eserlerde kişi kadrosu içinde yer alan ve belli bir düşüncenin, topluluğun zihniyetini ve ideolojinin temsilciliğini yüklenen kişi. 5. tiy. Kendine özgü kişiliği olmayan, genellikle bilinen kalıplardaki insanları gösteren oyun kişisi.

AZ **Tiran** is. [Fr.] tiran. 1. Eski Yunan 'da siyasal gücü zorla ele geçiren, onu kötüye kullanan kimse. 2. mec. Acımasız, gaddar, despot. 3. İnsafsız; zalim, kaba, sert; korkunç, müthiş, tahammül edilmez; mütehakkim, her şeye hâkim olan; TS **Tiran** a. [Fr.] tyran. 1. tar. Eski Yunan'da siyasal gücü zorla ele geçiren, onu kötüye kullanan kimse. 2. sf. mec. Acımasız, gaddar, despot.

AZ **Tıraş** is. [Far.] tıraş; yontma. 1. Vücudun fazla kıllarını kesme. 2. Bir şeyin yüzündeki pürüz ve çıkıntıları keskin bir aletle kazıma, yontma; TS **Tıraş** a. [Far.] terâş. 1. Saç veya sakalı kesme işi, yülüme. 2. Erkek saçını belli bir biçim vererek kesme. 3. Kesilme ve kazınma zamanı gelmiş saç ve sakal. 4. Bir şeyin üzerindeki pürüzleri alma, belli bir biçim vermek için yontma. 5. argo. Yalan, asılsız, bıkırtıcı, gereksiz söz.

AZ **Titreklik** is. titreklik. 1. Titreme, titreyiş, ürperme, ürperti; ihtizaz; sarsıntı; sallantı. 2. Sarsıntı; ürperti, korku; heyecan. 3. Titreşim; salınım; tereddüt, sallantı; TS **Titreklik** a. Titrek olma durumu.

AZ **Toxluq** is. tokluk. 1. Tok olma hâli, aç olmama, tok vaziyet. 2. mec. Kibirlilik, zenginliğin verdiği şaşırılmışlık; TS **Tokluk** a. Tok olma durumu.

AZ **Toxmaq** is. tokmak. 1. Ağaçtan yapılmış iri ve silindire benzeyen çekiç, şahmerdan. 2. Değnek, çomak, sopa. 3. Kapı çalmaya yarayan halka. 4. Ağaç çekiç, tahta tokmak, et dövmede kullanılan küçük ağaç tokmak; TS **Tokmak** a. 1. Ağaçtan yapılmış iri çekiç. 2. Kapıya asılı duran ve kapıyı çalmaya yarayan, türlü biçimlerde metal parça, 3. Kapı kolu yerinde bulunan ve kapıyı açmaya yarayan topuz. 4.

Dibekte dövme işi için kullanılan ağaçtan araç. 5. Davul vb. vurmalı çalgıları çalmakta kullanılan ve çalgının bir parçası olan araç.

AZ **Toxum** is. [Far.] tohum. 1. Bitkilerin toprağa gömüldüğünde yeni bir bitki meydana getiren tanesi. 2. Ekmek için ayrılmış tane. 3. fiz. Erkeklerin döllenme maddesi, sperma, döl; TS **Tohum** a. [Far.] tuhm. 1. bit. b. Bitkilerde döllenme sonunda yumurtacıktan oluşan ve yeni bir bitki oluşmasını sağlayan tane. 2. mec. Soy sop, döl, nesil, sülale. 3. mec. Ortaya bir sonuç çıkaran, bir sonucun oluşmasına sebep olan şey. 4. anat. Spermatozoit.

AZ **Toxuma** is. dokuma; dokumak fiili. 2. Dokunmuş kumaş. 3. biy. Birbiri ile bağlı olan ve organizmada aynı vazifeleri yapan aynı cinsli hücre grubu, textus, textum; TS **Dokuma** a. 1. Dokumak işi, tekstil. 2. Minder örtüsü, yatak kılıfı vb. için kullanılan ve boyalı pamuk ipliğinden dokunan bez. 5. mec. Yapı, oluşum.

AZ **Toxumluq** is. tohumluk. 1. Tohum olarak ekilmek için ayrılan tane; tohumluk. 2. Tohum için yararlı, ekilmek için yararlı. 3. fiz. Erkek cinsiyet bezi. 3. bit. b. Çiçeğin tohum oluşan kısmı; TS **Tohumluk** a. 1. Bitki yetiştirmede kullanılan tane, çekirdek, kök, sap vb.nin bütünü. 2. Tohum saklanan yer.

AZ **Ton** is. [Yun.] ton. 1. fiz. Sesin alçaklık yükseklik derecesi, perde. 2. Belirli yükseklikte olan musiki sesi. 3. tıp. Çalışan kalbin ve kapaklarının sesi. 4. müz. İki tane yarım tondan ibaret olan ve sesin yüksekliğine göre farkını belirlemek için ölçü olarak alınan yükseklik farkı. 5. müz. Sesin yumuşaklık veya sertlik hâli. 6. mec. Duygulu ruh hâli. 7. Müzik aletinin veya sesin özelliği. 8. Sanatçının alete veya sese verdiği seslenme özelliği. 9. Konuşan bir kimsenin sesinin yüksekliği. 10. Bir konuşmanın seslenme özelliği, seslenme karakteri, konuşanın sesinin karakteri. 11. Bir yazıyı vb. yazanın duygularını, hakkında konuştuğu şeye karşı ilgisini, psikolojik yaklaşımını vb. yansıtan telaffuz özelliği veya yazı tarzı. 12. Renk derecesi, rengin koyuluğu, açıklığı; TS **Ton** a. [Fr.] ton. 1.müz. İnsan veya çalgı sesinin yükseklik, alçaklık derecesi. 2. Konuşmada sesin duyguları belirtecek biçimde çıkması. 3. Bir rengin koyuluk veya açıklık derecesi. 4. db. Ses titreşimlerinin yükselip alçalması, titrem.

AZ **Top** is. top. El ve ayakla oynanan, içi hava doldurulmuş küre biçiminde cisim; TS **Top** a. 1. Birçok spor oyununda kullanılan, türlü büyüklükte, genellikle kauçuktan yapılmış yuvarlak nesne. 2. Bazı aletlerde bulunan toparlağımsı parça. 3.

Kumaş, kâğıt gibi şeylerin belli miktardaki bağı. 4. Kumaş, kâğıt vb. şeylerin düzenli bir yığın durumuna getirilmiş bağı. 7. argo. Homoseksüel erkek. 8. ask. Gülle veya şarapnel atan büyük, ateşli silah.

AZ **Topçu** is. topçu. Askerde asıl silahı top kullanmak olan asker; TS **Topçu** a. 1. ask. Topların kullanılışı, bakımı üzerine yetiştirilen asker sınıfı. 2. Futbolcu. 3. argo. Sınıfta kalmış öğrenci.

AZ **Topçuluq** is. topçuluk. 1. Topçunun görevi, işi. 2. Kara kuvvetlerinde zırhlı birliklerin kullandığı silahların yapısı ve özellikleri ile kullanılmasından bahseden bilim; topçuluk; TS **Topçuluk** a. Topçu olma durumu.

AZ **Toplama** is. toplama. 1. Bir yere toplamak. 2. Toplama işlemini yapmak; TS **Toplama** a. 1. Toplamak işi. 2. Kalın bazlamaya benzer bir çeşit tandır ekmeği. 3. mat. Sayıları veya nicelikleri birbirine ekleyip toplamını bulma işlemi, cem.

AZ **Toplanış** is. toplanış; toplanma. 1. Belirli bir işi yapmak için bir yere toplanma, toplantı. 2. Bir kuruluş, teşkilat üyelerinin toplantısı. 3. Askerlik zamanı gelmiş kimselerin çağrılış emriyle toplanması. 4. Yığma, toplama, koparma; TS **Toplanış** a. Toplanma işi.

AZ **Topuq** is. topuk. Ayağın arka yan kısmında bulunan şişkince yer, topuğun yan kemiği; ayak bileği, aşık; TS **Topuk** a. anat. 1. Ayağın yuvarlakça olan alt bölümü. 2. Ökçe. 3. mdn. Belli bir amaçla kazılmaksızın asıl yerinde bırakılan kömür bloku veya cevher kütlesi.

AZ **Tor** is. ağ; file; tuzak. 1. Balık vb. yakalamak için kullanılan ağ. 2. Ağ gibi dokunmuş şeyler. 3. kon. İçinde erzak vb. taşımak için kullanılan file. 4. Seyrek dokunmuş gömlek, başörtüsü, perde vb. 5. Örümceğin ördüğü ağ. 6. mec. Hile, tuzak; TS **Tor** a. hlk. Sık gözlü ağ.

AZ **Toraq** is. 1. Süzme yoğurt. 2. Odun kümesi; TS **Torak** a. 1. Kömürleştirilecek ağaç veya pişirilecek tuğlalarla dolu olan ve dışı çamur ile sıvanan kümbet. 2. hlk. Çökelek.

AZ **Torba** is. torba. 1. Genelde pamuk ve kıldan dokunmuş, türlü boy ve şekillerde olan, ağzı büzülüp bağlanabilen araç. 2. Binek veya yük hayvanlarına duraklarda yem vermek için içine yen dökerek boyunlarından asılan küçük kese. 3. kom Torbanın içinin aldığı kadar bir nesnenin ağırlığı. 4. Vücudun herhangi bir yerinde

içi cerahat, su, hava vb. dolu olan şişlik, ur. 5. Kese kâğıdı, torba. 6. Heybe; TS **Torba** a. 1. Genellikle pamuk ve kıldan dokunmuş, türlü boy ve biçimde, ağzı büzülüp bağlanabilen araç. 2. Genellikle plastikten veya kâğıttan yapılmış, içine öteberi koymaya yarayan, çeşitli büyüklükte olabilen taşıma gereci, poşet. 3. Vücutta meydana gelen şişlik. 4. Er bezi, husye, testis.

AZ **Torpaq** is. toprak. 1. Yer kabuğunun yüz kısmı, türap. 2. Yer kabuğunun bileşiminde olan yumuşak, tanelenen, koyu gri renkli madde. 3. Topraktan yapılan veya inşa edilen. 4. Bir kimseye ait olan arsa, arazi. 5. Yer. 6. Toz toprak. 7. Memleket, ülke. 8. mec. Vatan, yurt, il; TS **Toprak** a. 1.Yer kabuğunun, toz durumuna gelmiş türlü kütle kırıntılarıyla, çürümüş organik cisimlerden oluşan ve canlılara yaşama ortamı sağlayan yüzey bölümü. 3. Arazi, tarla. 4. Memleketli. 5. jeol. Kara. 6. mec. Ülke.

AZ **Töhmət** is. [Ar.] azarlama; kınama. 1. Azar, paylama, takdir, serzeniş, takaza. 2. Kınama cezası; TS **Töhmət** a. [Ar.] tuhmet. Birine yüklenen, işlenildiği sanılan fakat henüz aydınlanmamış olan suç, suçlama.

AZ **Tökmə** is. dökme; döküm. 1. Dökmek fiili. 2. Eritilerek kalıba dökülen metal ürün. 3. Döküm yoluyla hazırlanmış, yapılmış. 4. Kendi kendine oluşmayarak el, cihaz vb. yardımıyla yapılan; TS **Dökme** a. 1.Dökmek işi. 5. den. Dökme yük.

AZ **Törəmə** is. türeme; soy; oluşma; üreme. 1. Türemek fiili, ortaya çıkma, doğma, doğuş, meydana gelme, hasıl olma. 2. Gelecek kuşak, gelecek nesil, soy sop, ahfat, evlat, torun, çoluk çocuk. 3. Meydana gelme, teşekkül etme, oluşma, kurulma. 5. Hayvanların yeni doğurdukları yavrular, yeni doğmuş hayvan yavruları. 6. is. Sapmış sapan, inhiraf eden; yatak değiştiren; TS **Türeme** a. 1.Türemek işi. 2. db. Aynı kökten çıkma, ıstikak.

AZ **Tövbə** is. [Ar.] tövbe. 1. Yaptığı kötü işlerden dolayı pişman olarak vazgeçme, bir daha bunları yapmayacağına ahdetme. 2. Bazen ünlem ifadesi olarak kullanılır (tövbe, fesüphanallah). 3. din. Günahtan iyi fiillere, Allah'a itaate, batıldan hakka dönmeye söz verme; TS **Tövbe** a. [Ar.] tevbe. İşlediği bir günah veya suçtan pişman olarak bir daha yapmamaya karar verme.

AZ **Tufan** is. [Ar.] tufan. 1. Fırtına, şiddetli rüzgârlı yağmur, fırtına. 2. Nuh peygamber zamanında yağın ve bütün dünyayı su altında bırakan şiddetli yağmur. 3. mec. Dehşet, musibet, felaket, bela. 4. Kasırga, ураган; TS **Tufan** a. [Ar.] tūfān. 1.

Nuh Peygamber zamanında yağın ve bütün dünyayı su altında bırakan şiddetli yağmur. 2. mec. Şiddetli yağmur. 3. mec. Çok yoğun veya şiddetli şey.

AZ **Tuğ** is. tuğ. 1. Eskiden padişahların, hakanların veya yüksek rütbeli kimselerin başlıklarına taktıkları tüy veya saçak şeklindeki süs. 2. Eskiden at kılından yapılan ordu bayrağı, bayrak. 3. Eskide muharrem ayında yapılan merasimlerde aynalar vb. ile süslenmiş çeşitli şebih ve grup işareti; TS **Tuğ** a. 1. Sorguç. 2. tar. Padişahların ve vezirlerin başlarına taktıkları başlıkların ön tarafında bulunan tüy veya püskül biçimindeki süs.

AZ **Tul** is. [Ar.] kl. kon. tul. 1. Uzun. 2. Uzunluk, boylam; TS **Tul** a. (tu:lü) [Ar.] gök b. esk. 1. Boylam. 2. mat. Uzunluk.

AZ **Tuluq** is. tulum. 1. Bütün olarak çıkarıldıktan sonra ayak ve baş delikleri dikilip içine su, yağ, peynir vb. şeyler konan, yayık gibi kullanılan hayvan derisi, tulum. 2. Ağaçtan veya metalden yapılan kova. 3. kl. Bir tulum kadarlık sıvı, bir tulum kadarlık ölçü; TS **Tuluk** a. hlk. Tulum.

AZ **Tulumba** is. [İt.] tulumba. Suyu bir taraftan çekip diğer tarafa boşaltmaya veya yükseğe çıkarmaya yarayan alet; TS **Tulumba** a. (tulu'mba) [İt.] tromba. 1. Sıvıları alçak yerlerden çekmeye veya yüksek yerlere çıkarmaya yarayan araç. 2. Otomobil lastiği, futbol topu vb. şeyleri şişirmeye veya herhangi bir sıvıyı sıkmaya, bir şey üzerine püskürtmeye yarayan araç.

AZ **Tur** is. [Fr.] tur. 1. Bir noktadan çıkıp bir devir yapmak ve aynı noktaya gelmek şeklinde yapılan gezinti, devir. 2. sp. Yenilenin elenmesi esasına dayanan spor turnuvalarında kademe karşılığı olarak kullanılan kelime, etap; TS **Tur** a. [Fr.] tour. 1. Dolaşma. 2. Bir sonuca ulaşmaya kadar yapılan iş. 3. Başladığı noktada biten, bir veya daha fazla yere önceden belirlenmiş bir programa göre yapılan seyahat.

AZ **Turşu** is. [Far.] turşu. 1. Bazı sebze ve meyvelerin sirke ve tuzlu su içine konulmasıyla elde edilen ekşi tatla yiyecek. 2. Ekşi tat vermek için yemeğe atılan kurutulmuş erik, kızılıçık pestili vb. 3. kim. Asit. 4. Bir şeyin birleşiminde olan asidin derecesi; TS **Turşu** a. [Far.] turşī. 1. Tuzlu suda, sirkede bırakılarak özel bir kıvama getirilmiş sebze veya meyve.

AZ **Tutaq** is. tutamak; kol; korkuluk; görev; paçavra; taşıyıcı; bahane; TS **Tutak** a. 1. Bir şeyin tutulacak yeri. 2. Tutacak. 3. Kabza. 4. Maşa, kerpeten vb. araçların tutmaya yarayan kanatlarından her biri. 5. Rehine.

AZ **Tutma** is. tutma; işgal; donma. 1. Yakalama, tutuklama, tutmak fiili. 2. Alma; ele geçirme; zapt etme. 3. İstila, işgal. 4. Çalışma, iş, meşguliyet. 5. Pençeleme, kapma. 6. Nöbet. 7. Donma, don oluşma; TS **Tutma** a. 1. Tutmak işi. 2. Destekleme. 3. Yanaşma. 4. sp. Bazı takım oyunlarında ayakla veya vücutla karşı takım oyuncusunun hareketine engel olma, markaj.

AZ **Tutulma** is. avlanma; yakalanma; işgal; kiralama; tutulma; kararlar; duraksama; tıkanma; kesinti; düşme; yapılar. 1. Avlanmak, yakalanmak fiili. 2. Yakalanma, ele geçme. 3. İstila, ele geçirme, gasp edilme. 4. Ücretli olarak alınma, kira ile tutulma. 5. Bir gök cisminin önü başka bir gök cismi tarafından kesilme (ay, güneş tutulması). 6. Rengi koyulaşma, normal rengini kaybederek siyahlaşma, donuklaşma. 7. Duraklamak durumu, tereddüt, duraklama. 8. tıp. Tabii (doğal) bir kanal veya deliğin, kısmen veya tamamen tıkalı olması durum, atrezi. 9. eko. Ödenen paradan herhangi bir gerekçeyle kesilen kısım. 10. eko. (bir toplamdan veya hesaptan) İndirme, çıkarma, düşme, kesinti. 11. (turşu, konserve vb.) Hazırlanma, tanzim edilme, kurulma; TS **Tutulma** a. 1. Tutulmak işi. 2. Halk tarafından sevilme, ünlü olma, iyi tanınma, popülerite. 3. gök b. Bir gök cisminin, araya başka bir cismin girmesiyle bütününün veya bir bölümünün görünmez duruma gelmesi olayı.

AZ **Tutya** is. [Ar.] tutya, tutiya. 1. Çinko. 2. Göz ağrılarına iyi gelen ve sürme gibi göze sürülen bir ilaç, em. 3. mec. Çok zor bulunan şey, kutsal sayılan herhangi bir şey; TS **Tutya** a. (tu'tya) [Ar.] tütüyā. kim. esk. 1. Çinko. 2. Sürme.

AZ **Tümen** is. tümen. 1. İran'da on riyala eşit para birimi (1930 yılından beri kullanılmamaktadır). 2. On bin. 3. Tugayla kolordu arasında yer alan askerî birlik, fırka; TS **Tümen** a. 1. ask. Tugayla kolordu arasında yer alan birlik, fırka. 2. ask. esk. On bin erden oluşan asker kuvveti. 3. esk. Büyük küme, yığın.

AZ **Tün** is. gece; can. 1. Günün karanlık kısmı, leyi, şeb. 2. Hayat kaynağı, ruh, ölümle vücuttan ayrılan manevi şey, nefes; TS **Tün** a. esk. Gece.

AZ **Tütünlük** is. tütünlük. Tütün tarlası; TS **Tütünlük** a. 1. Tütün ekilen yer, tütün tarlası. 2. Hayvanın sırt bölgesinden çıkarılan pastırmalık et. 3. Sırtın kuyruğa yakın yerinden yapılmış en gevrek pastırma.

AZ **Uca** is. yüksek; uzun; yüce; etkili. 1. Altı ile üstü arasındaki uzaklığı çok olan, yüksek yer. 2. Uzun boylu, boylu boslu, fidan gibi. 3. mec. Yüce, ulvi, ulu. 4.

Yüksek, yukarı, yüksekte, şiddetli, güçlü. 6. Belirli bir yere göre daha yukarıda bulunan; TS **Uca (II)** sf. hlk. Yüce.

AZ **Uçurtma** is. uçurtma. İplik bağlanarak rüzgâra tutulup uçurulan çita gövdeli ve kâğıttan katlanarak yapılanlar gibi çeşitleri olan oyuncak; TS **Uçurtma** a. 1. Uçurtmak işi. 2. Üzeri renkli kâğıtlarla kaplanmış, genellikle çokgen biçimindeki bir gövde ve süslü bir kuyruktan oluşan, iple bağlanarak rüzgâr yardımıyla uçurulan bir çeşit oyuncak.

AZ **Uçuş** is. uçuş. 1. Uçma işi, uçan bir şeyin havada hareket etmesi. 2. Uçma tarzı, usulü. 3. Çok süratli yürüyüş. 4. Belirli zamanlarda yapılan uçak seferi. 5. mec. Yükseliş, coşkunluk; TS **Uçuş** a. Uçma işi.

AZ **Uğultu** is. uğultu. 1. Karışık, gürültülü ve bozuk ses. 2. Arıların çıkardıkları ses; vızıltı; TS **Uğultu** a. 1. Gürültülü, boğuk ve anlaşılmaz ses, uğuldama sesi. 2. Zaman zaman duyulan rahatsız edici, boğuk ses.

AZ **Uğur** is. uğur. 1. Baht, şans, talih. 2. Bir işin, arzunun vb. başarılı sonu, olumlu sonucu; başarı; TS **Uğur** a. 1. Bazı olaylarda görülen ve insana iyilik getirdiğine inanılan belirti veya bazı nesnelerde var olduğuna inanılan iyilik kaynağı. 2. Bu nitelikte olduğuna inanılan şey. 3. İyi nitelik, meymenet, kadem. 4. Talih, şans.

AZ **Uğursuzluk** is. uğursuzluk; başarısızlık. 1. Meşumluk, bedbahtlık, felaket, şans yaver gitmeme. 2. Muvaffakiyetsizlik, sonuçsuzluk; TS **Uğursuzluk** a. Bazı olaylarda görülen ve insana kötülük getirdiğine inanılan belirti veya bazı nesnelerde var olduğuna inanılan güç, kademsizlik, meymenetsizlik, nuhuset, şeamet, somluk.

AZ **Ulus** is. ulus. 1. İl, oba, yurt, köy. 2. Oymakların meydana getirdiği topluluk, halk, cemaat. 3. Aslında belirli bir coğrafya üzerinde yaşayan bir halk; TS **Ulus** a. Millet.

AZ **Unçu** is. değirmenci; uncu. 1. Değirmen sahibi. 2. Un tüccarı; TS **Uncu** a. Un satan kimse.

AZ **Unluk** is. unluk. Değirmende un dökülen çukur yer; TS **Unluk** a. 1. Değirmende unun biriktiği yer. 2. Ekmek fırınlarında unların bulunduğu bölüm, un deposu.

AZ **Us** is. us. 1. Akıl, zekâ, idrak. 2. Edep, terbiye; TS **Us** a. Akıl.

AZ Usluluq is. kl. usluluk. 1. Akliselim, sağduyu; itidal, usluluk; ihtiyat, ihtiyatlılık; makul olma durumu. 2. İyi terbiye görmüş olma, terbiyeli olma, çelebilik; nezaketlilik; **TS Usluluk** a. Uslu olma durumu.

AZ Usta is. [Far.] usta. 1. Bir işi, mesleği gereği gibi bilen, öğrenen ve onunla meşgul olan; sanatkâr. 2. mec. Genelde mahir, becerikli, çalışkan kimse. 3. Üretimde, uçuşta vb. düzeni sağlayan ve teknik rehberlik yapan kimse. 4. En yetenekli sporculara verilen isim ve bu ismi taşıyan kimse; **TS Usta** a. [Far.] ustâd. 1. Bir zanaatı gereği gibi öğrenmiş olan ve kendi başına yapabilen kimse. 2. Zanaat öğreticisi. 3. Zanaatçılar için unvan. 5. tar. Osmanlı Devleti'nde saraydaki cariyeye ve hizmetlilerin kıdemlisi. 6. mec. Akıl veren veya öğreten kimse.

AZ Uşaq is. çocuk. 1. Doğumdan bulûğ çağına kadar olan insan yavrusu; civan, genç erkek veya kız. 2. Erkek veya kız (bebeklik çağında). 3. mec. Mukayese, karşılaştırma anında kullanılır; **TS Uşak** a. 1. Çocuk. 2. Herhangi bir bölgenin halkından olan erkek. 3. Erkek hizmetçi. 4. Tayfa.

AZ Uşaqılıq is. çocukluk. 1. Çocukluk yaşları, çağı. 2. mec. Çocuk hareketi, çocukçasına hareket, ciddiyetsiz hareket; akılsızlık. 3. Ana rahmi; **TS Uşaklık** a. 1. Uşak olma durumu. 2. mec. Birinin, kendi öz saygısı pahasına başkasına yaptığı hizmet.

AZ Uyğunluq is. uygunluk. Uygun olma, uygun gelme; muvafıklık, münasiplik; ahenklilik; **TS Uygunluk** a. 1. Uygun olma durumu, yakışık, mutabakat, mukarenet. 2. Bir elçinin bir ülkeye atanmasından önce o ülkeden istenen uygun görme yazısı, agreman. 3. db. Özne ile yüklem veya bazı dillerde olduğu gibi sıfat ile adın, cins ve sayı bakımından birbirine uyması. 4. mat. Eşitlik.

AZ Uyğunsuzluq is. uygunsuzluk. 1. Aralarında uygunluk olmama, birbirine uymama. 2. Uyuşmazlık, ahenksizlik; **TS Uyğunsuzluk** a. 1. Yakışmayan davranış, uymazlık, yakışsızlık. 2. Kötü durum, kötü davranış.

AZ Uyqu is. uyku. Dış âlemle ilişkilerin kesildiği, iç faaliyetlerin yavaşladığı uyuşukluk hâli, nevm, hâb, uyku; **TS Uyku** a. 1. Dış uyaranlara karşı bilincin, bütünüyle veya bir bölümünün yitdiği, tepki gücünün zayıfladığı ve her türlü etkinliğin büyük ölçüde azaldığı dinlenme durumu. 2. mec. Çevrede olup bitenin farkında olmama, gaflet, aymazlık. 3. mec. Doğada görülen sükûnet durumu. 4. mec. Gerçeği görememe, aymazlık.

AZ Uyuşmazlıq is. uyuşmazlık. 1. Anlaşmazlık, uyuşmama hâli, birbirine uymama, uygun gelmeme, birbirine zıt olma; zıtlık. 2. Densizlik, serkeşlik, uyumsuzluk, uyuşkan olmama hâli; **TS Uyuşmazlık** a. 1. Uyuşmama durumu. 2. db. Son sesi -k olan bir sözcüğe -k ile biten bir ek getirildiğinde ilk -k sesinin düşmesi olayı.

AZ Uzaqlıq is. uzaklık. 1. Uzak olma hâli, ıraklık, mesafe olarak yakın olmama. 2. Zaman, devir olarak yakın olmama, uzak olma, aradan çok zaman geçme; **TS Uzaklık** a. 1. Uzak olma durumu, ıraklık. 2. mat. İki nokta arasındaki uzay ölçümü, mesafe.

AZ Uzunluluq is. uzunluk. 1. Uzun olma hâli, çekilip uzatılmış şeyin durumu, lüzumsuz fazlalık, gereksiz uzunluk. 2. Uzatılmış olma, uzun olma, yayılmış olma, yaygınlık; **TS Uzunluk** a. 1. Bir şeyin bir uçtan öbür uca kadar olan uzaklığı. 2. mat. İki nokta arasındaki yer aralığının ölçümü, tul. 3. Bir yüzeyin iki temel boyutundan en büyük olanı, boy, en karşıtı. 4. Yazının, sözün kapsam yönünden genişliği. 5. Süre yönünden uzun olma durumu.

AZ Üfüq is. [Ar.] ufuk. 1. Gökle yerin veya denizin birleşir gibi görüldüğü yer. 2. Göğün yere doğru eğilmiş gibi görünen kısmı. 3. Gözle görünen gök sahası; enginlik. 4. mec. İmkân, faaliyet sahası; **TS Ufuk** a. [Ar.] ufk. 1. Düz arazide veya açık denizde gökle yerin birleşir gibi görüldüğü yer, çevren. 2. coğ. Çekülün gösterdiği dikey çizgi ile gözlemci üzerinden geçen düzlem, göz erimi. 3. mec. Anlayış, kavrayış, görüş, düşünce gücü, ihata. 4. mec. Çevre, dolay.

AZ Ülfət is. [Ar.] ülfet. 1. Karşılıklı muhabbet, dostluk, yakın alaka, güzel ilişki. 2. Görüşme, kaynayıp karışma. 3. Sevgi, muhabbet; **TS Ülfet** a. [Ar.] Ülfet esk. 1. Alışma. 2. Tanışma, görüşme. 3. Dostluk, ahabpılık.

AZ Ülkü is. ülkü, ürküntü. 1. Gaye, ulaşılmak istenen yüce gaye. 2. bk. hürkü, ürkü; **TS Ülkü** a. 1. Amaç edinilen, ulaşılmak istenen şey, ideal. 2. İnsanı duyular dünyasının üstüne yükselten ve hiçbir zaman tam olarak gerçekleştirilemeyecek olan, yalnızca erişilmesi istenen amaç olarak kalan kılavuz ilke, mefkûre, ideal, vizyon. 3. fel. Gerçekte olmayıp yalnız düşüncede tasarım biçiminde var olan, yalnızca düşünce ile kavranabilen şey, ideal.

AZ Ümera is. [Ar.] emirler. "emir" in çoğulu. Beyler; **TS Ümera** ç. a. (ümera:) [Ar.] umerā. esk. 1. Beyler, amirler. 2. Üstsubaylar.

AZ **Ümid** is. ümit. 1. Arzu edilen birşeyin olabileceğine inanma ve bu inançtan doğan manevî rahatlık. 2. mec. Ümit edilecek kimse. 3. Ümit bağlamak; TS **Ümit** a. (ümi:di) [Far.] umîd. Umut.

AZ **Ümran** is. [Ar.] umran. 1. Mamurluk, bayındırlık, bayındırlaşma 2. Medeniyet, ilerleme, refah ve saadet, mutluluk; TS **Ümran** a. (ümra:nı) [Ar.] 'umrân. esk. Bayındırlık.

AZ **Ün** is. ün. Ses, seda; TS **Ün** a. 1. Ses. 2. Herkesçe bilinme, tanınma durumu, san, şöhret, şan.

AZ **Ünvan** is. [Ar.] adres. 1. Bir şahsın aranması hâlinde bulunabileceğini belirttiği yer, sürekli bulunulan yer. 2. kl. unvanında, unvanlı şeklinde: adında, adlı, başlıklı, adı altında; TS **Unvan** a. (unva:nı) [Ar.] 'unvan. San.

AZ **Ürək** is. yürek. 1. Kan dolaşımının hareket merkezi olan uzuv, kalp. 2. Göğsün sol tarafında bu organın üzerindeki yer. 3. mec. His, duygu merkezi, gönül, dil. 4. Aşk, sevgi, vurgunluk, yürekten bağlılık. 5. mec. Kalp 6. mec. Cesaret, hüner. TS **Yürek** a. 1. anat. Kalp. 2. Bir kimsenin ruhsal yönü, gönül. 3. Kupa 4. mec. Herhangi bir şeyden çekinmeme, korkmama, yüreklilik, korkusuzluk, cesaret. 5. mec. Acıma duygusu. 6. hlk. Mide, karın, iç.

AZ **Üslub** is. [Ar.] üslup; TS **Üslup** a. (üslu:bu) [Ar.] uslûb. 1. Anlatma, oluş, deyiş veya yapış biçimi, tarz. 2. Bir sanatçıya, bir çağa veya bir ülkeye özgü teknik, renk, biçimlendirme ve söyleyiş özelliği, biçem, stil. 3. ed. Sanatçının görüş, duyuş, anlayış ve anlatıştaki özelliği veya bir türün, bir çağın kendine özgü anlatış biçimi, biçem, tarz, stil.

AZ **Üst** is. üst. 1. Bir şeyin yukarı kısmı, yukarı, altın zıddı. 2. Yukarıda olan, yukarıdaki. 3. Uzanmış bir kimsenin üst kısmı. 4. Bir yapının, binanın yukarı kısmı, sathı; dam. 5. Yüzey (suda). 6. Elbisenin dış kısmı, yüzü. 7. Üstten giyilen. 8. Elbise, üst baş. 9. Kenar, yakınlar. 10. Sırt. 13. Üstündeki şeklinde; TS **Üst** a. 1. Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı, üzeri, fevk, alt karşıtı. 2. Bir şeyin görülen yanı, yüzü. 3. Bir şeyin dış yüzü, yüzey. 4. Giyecek, giysi. 5. Birine göre yüksek aşamada olan kimse, mafevk. 6. Vücut, beden. 7. Artan, geriye kalan bölüm.

AZ **Üstlük** is. üstlük. 1. Bir şeyin üzerini kapamaya, üzerine örtmeğe yarayan şey, örtü, kılıf vb. 2. Her türlü elbisenin üzerine giyilen şey; TS **Üstlük** a. 1. Üst olma durumu. 2. En üste giyilen uzunca giysi.

AZ **Ütü** is. ütü. Giysilerin buruşukluğunu gidermek için kullanılan demir alet; TS **Ütü** a. 1. Genellikle giysilerin buruşukluklarını gidermek için bunların üzerinden geçirilen kızgın demir araç. 2. Bu araçla yapılan iş.

AZ **Üz** is. yüz. 1. Başın ön kısmı, çehre; çehre, surat, sima. 2. Hayvan kafasının ön kısmı. 3. Dokuma şeylerin üst kısmı, yüzü. 4. Yatak, yorgan vb.nin üst kısmını örten kumaş vb. 5. Bir şeyin ön tarafı, ileri kısmı, önü. 6. Bir binanın vb.nin ön tarafı. 7. mat. Geometrik cisminin başka bir yüzeyle üçgen meydana getiren yüzeyi, düz sathı. 8. Bir şeyin kopyası, sureti. 9. Su vb. sıvıların sathı, yüzeyi. 10. Göğün sivri olarak gördüğümüz, kubbenin en uç kısmı. 11. Taraf, semt, yan anlamında. 12. mec. Utanma duygusu, ar. 13. Süt, yoğurt vb. 'inde kaymak; TS **Yüz** a. 1. Başta, alın, göz, burun, ağız, yanak ve çenenin bulunduğu ön bölüm, sima, çehre, surat. 2. Yüzey. 3. Kesici araçlarda ağız. 4. Bir kumaşın dikiş sırasında dışa getirilen gösterişli bölümü. 5. Yorgana ve yastığa geçirilen kılıf, 6. Bir şeyin görünen bölümünde kullanılan kumaş. 7. Birinin görülegelen veya umulan hoşgörülüğüne güvenilerek gösterilen cüret. 8. Nedeniyle, sebebiyle. 9. Yan, taraf. 10. Bir yapının dışa bakan düşey yüzeylerinin her biri. 11. mec. Utanma.

AZ **Üzük** is. yüzük; halka. 1. Genelde altından yapılan, süs veya evlilik işareti olarak parmağa takılan halka, alyans, hâtem. 2. Yüzük şeklinde ortası boş eşya; TS **Yüzük** a. 1. Parmağa geçirilen genellikle metal halka. . 2. Yüzük oyunu.

AZ **Vadi** is. [Ar.] vadi. 1. İki dağ arasında kalan çukurca arazi. 2. Irmak yatağı, ırmağın aktığı yer. 3. mec. Saha, meydan. 4. mec. Klasik edebiyatta sahra, çöl; TS **Vadi** a. (va:di:) [Ar.] vādī. 1. İki dağ arasındaki çukurca arazi veya geçit, koyak. 2. esk. ve mec. Çalışma alanı, tutulan yol, benimsenen tarz.

AZ **Vaqon** is. [İng.] vagon. 1. Raylar üzerinde hareket eden demiryolu arabası. 2. Rakamla işaret edilen ve vagonlarda olan yükün miktarı; TS **Vagon** a. [Fr.] wagon. Yük ve yolcu taşımakta kullanılan, lokomotifin çektiği demir yolu aracı.

AZ **Vali** is. [Ar.] vali. 1. Vilayeti idare eden kimse, vilayette devleti temsil eden en yüksek devlet memuru. 2. Bazı müstemlekelerde yüksek askerî rütbe taşıyan şahıs; TS **Vali** a. (va:li) [Ar.] vālī. 1. Bir ilde devleti temsil eden en yetkili yönetim görevlisi, ilbay. 2. tar. Satrap.

AZ **Valilik** is. valilik. 1. Valinin görevi. 2. Valinin idaresi altındaki yerler; TS **Valilik** a. 1. Vali olma durumu. 2. Valinin görevi. 3. Valinin makamı ve bu makama bağlı resmî dairelerin tümü. 4. İl, vilayet.

AZ **Vals** is. [Fr.] vals.. 1. Bir salon dansı. 2. Bu dans için yapılmış, yazılmış beste; TS **Vals** a. [Fr.] valse. 1. Bir tür salon dansı. 2. müz. Bazı besteciler tarafından yalnızca çalınmak için hazırlanmış beste türü. 3. müz. Bu dansın müziği.

AZ **Var** sf. var. 2. is. Varlık, mevcudiyet; TS **Var** sf. 2. a. db. Sahiplik bildiren olumlu ad cümleleri kuran bir söz. 3. a. Elde bulunan her şey.

AZ **Variant** is. [Lat.] varyant. 1. Bir şeyin bir başka şekli. 2. Bir planın, programın vb. bir başka şekilde uygulaması. 3. Her hangi bir edebî, müzik vb. eserinin veya bunların bir kısmının çeşitli nüshaları; TS **Varyant** a. [Fr.] variante. 1. Bir yol şebekesi üzerinde, belli bir noktadan ayrılarak başka bir noktadan aynı yolla birleşen ikinci derecedeki yol. 2. ed. Masal, efsane, bilmece, oyun, gelenek vb. bir metnin, bir eserin, bir olayın aslından az çok ayrılan değişik biçimli olanı, değişik. 3. dil b. Bir dil içindeki her türlü çeşitlenme.

AZ **Varis** is. [Ar.] varis. 1. Mirasçı, bir şahsın ölümünden sonra yakın akrabalık veya vasiyet yoluyla onun servetine, malına ve mülküne sahip olan kimse. 2. İrsiyet yoluyla baba ve annesinden, soyundan bir şey almış bir şahıs veya hayvan. 3. mec. Bir işi devam ettiren; TS **Vâris** a. [Ar.] vâris. Mirasçı.

AZ **Varlıq** is. varlık. 1. Mevcut olma, var olma; mevcudiyet. 2. fe. Mevcut olan her şey, madde, madde âlemi, tabiat. 3. mec. Gerçekte mevcut olan her şey, tabiat, âlem, dünya, kâinat. 4. mec. Gerçek âlem, gerçekten hayat, toplumsal muhit. 5. mec. Hayat, hayat kaynağı. 6. mec. Kuvvet, güç, çaba. 7. Bolluk, zenginlik, servet. 8. Vücut, beden; TS **Varlık** a. 1. Var olma durumu, mevcudiyet. 2. Var olan her şey. 3. Para, mal, mülk, zenginlik, variyet. 4. Önemli, yararlı, değerli şey. 5. Ömür, hayat. 6. Canlı varlıkların sayısal yoğunluğu veya dağılımı, popülasyon. 7. fel. Kalıcı olan, gelip geçici olmayan şey.

AZ **Vasita** is. [Ar.] vasıta. 1. Bir şeyi elde etmek veya bir şeyi icra etmek için gereken şey, vasıta, yol, usul, alet vb. 2. Tedavi ve sağlık için gereken şeyler, maddeler; ilaç. 3. İki şahıs veya taraf arasında ilişki kuran veya vasıtacı olan kimse; TS **Vasita** a. (va:sita) [Ar.] vâsita. 1. Araç. 2. Aracı. 3. Aracılık. 4. Taşıt.

AZ Vergi is. vergi. 1. Devletin çeşitli hizmetleri yürütmek için dolaylı veya dolaysız olarak şahıs veya kuruluşlardan aldığı para, resim. 2. Haraç. 3. Gümrük vergisi, gümrük resmi; **TS Vergi** a. 1. Kamu hizmetlerine harcanmak için hükümetin, yerel yönetimlerin yasalara göre doğrudan doğruya veya bazı malların fiyatlarının üstüne koyarak dolaylı yoldan herkesten topladığı para.. 2. mec. Bir kimsenin doğuştan sahip olduğu iyi nitelik.

AZ Verici is. verici. Elektromanyetik dalgalarla ses, görüntü veya işaret yayan cihaz; **TS Verici** a. 1. Veren, verme yanlısı olan kimse. 2. Çıkar gözetmeksizin her türlü yardımı yapan, esirgemeyen kimse. 3. fiz. Elektromanyetik dalgalar yardımıyla işaret, ses ve görüntü iletmeye yarayan cihazların genel adı. 4. tıp Başkasına aktarılmak üzere kan, doku veya organ veren kimse, donör.

AZ Verim is. verim. 1. Vermek işi. 2. Verimlilik. 3. Verilen sadaka; **TS Verim** a. 1. Çalıştırılan, işletilen, bakılan bir şeyin verdiği sonuç veya bu sonucun niceliği, mahsul, randıman. 2. Ortaya çıkan, istenilen, beklenen sonuç, semere. 3. Elde edilen ürün, hizmet vb.yle onu elde etmek için harcanan iş arasındaki oran.

AZ Verimlilik is. verimlilik. Bereketlilik, mümbitlik; **TS Verimlilik** a. 1. Verimli olma durumu, verimkârlık, mümbitlik. 2. ekon. Yatırılmış sermayenin, bir kuruluşun veya bir yatırımın gelir sağlayabilme olanağı, rantabilite.

AZ Vəddə is. [Ar.] vade. 1. Bir iş için önceden tayin edilen zaman, vakit, müddet. 2. Bir işi tehir etmek için tayin olunan zaman, vakit, mühlet. 3. Genelde zaman, vakit, çağ. 4. Bir şeyi yapmak için önceden söz verme, uhdeye alma, vaat; **TS Vade** a. (va:de) [Ar.] va'de. Bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi için tanınan süre, mühlet, mehil.

AZ Vəhşət is. [Ar.] vahşet. 1. Vahşilik, yabanilik, yabanileşme, vahşileşme. 2. Korku, dehşet. 3. Tenha, ıssız yerlerde yalnızlıkta hissedilen korku; **TS Vahşet** a. [Ar.] vahşet. 1. Yabani, vahşi olma durumu. 2. Acımasızlık.

AZ Vəhy is. [Ar.] vahiy. 1. Allah'ın peygamberlerine ilham, rüya, Cebrail vasıtasıyla veya doğrudan ilahî bilgileri aktarması. 2. mec. İlahî ses, son derece güzel, insanı büyüleyen ses; **TS Vahiy** a. (va'hiy) [Ar.] vahy. din b. 1. Bir buyruk veya düşüncenin Tanrı tarafından peygamberlere bildirilmesi. 2. Bu biçimde bildirilen buyruk.

AZ **Vəxamət** is. [Ar.] vahamet. 1. Durumun kötülüğü, ağırlık, güçlük; korkulacak hâl, tehlikeli durum. 2. Hazım güçlüğü; TS **Vahamet** a. (vaha:met) [Ar.] vaḥāmet. esk. Güçlük, korkulacak tehlikeli durum.

AZ **Vəkalət** is. [Ar.] vekâlet; bakanlık; avukatlık. 1. Bir işi yapması için bir kimseye verilen hak; vekillik, salahiyet, yetki. 2. Bakanın görevi ve görev yeri. 3. Avukatın yaptığı iş, avukatlık mesleği; TS **Vekâlet** a. (vekâ:let) [Ar.] vekâlet. 1. Vekillik. 2. esk. Bakanlık.

AZ **Vəkil** is. [Ar.] vekil; avukat; bakan; milletvekili. 1. Başkasının yerine ve adına hareket eden veya konuşan. 2. Hukukî konularda vatandaşların para mukabili haklarını koruyan hukukçu. 3. tar. Hükümeti oluşturan kişilerden her biri, nazır, vezir. 4. tar. Millet meclisi üyesi, halkın seçerek kendini temsil etmek üzere Millet Meclisi'ne yolladığı vekili, mebus; TS **Vekil** a. (veki:li) [Ar.] vekil. 1. Birinin, işini görmesi için kendi yerine bıraktığı veya yetki verdiği kimse. 2. Milletvekili. 3. Bir görevde, asıl görevlinin yerine bakan kimse. 4. esk. Bakan.

AZ **Vəkillik** is. vekillik; avukatlık. 1. Vekilin yaptığı iş, vekil olma hâli. 2. Avukatın yaptığı iş; TS **Vekillik** a. 1. Vekil olma durumu, asalet karşıtı. 2. Birinin yerine iş görme yetkisi, naiplik. 3. Bakanlık.

AZ **Vəli** is. [Ar.] veli. 1. Hami, koruyucu, himaye eden. 2. Yakın dost. 3. Kayyum. 4. Tanrı'nın sevgili kulu, evliya; TS **Veli** a. (veli:) [Ar.] velī. 1. Bir çocuğu koruyan, işlerine bakan ve her türlü davranışından sorumlu kimse, ege, iye. 2. din b. Ermiş.

AZ **Vərəsə** is. [Ar.] kl. mirasçılar. (varisin çoğulu). 1. Ölen bir kimseden sonra yakın akrabalık veya vasiyet yoluyla onun malına ve mülküne, servetine sahip olan kimseler, kalıtçılar. 2. mec. Bir işi devam ettirenler, sürdürenler; TS **Verese** ç. a. [Ar.] verese. esk. Mirasçılar.

AZ **Vəsilə** is. [Ar.] vesile. “vesail sözünden”. 1. Metot, yöntem. 2. Vasıta. 3. Bahane, sebep. 4. An; TS **Vesile** a. (vesi:le) [Ar.] vesile. 1. Sebep, bahane. 2. Elverişli durum, fırsat.

AZ **Vətəndaş** is. [Ar.] vatandaş. 1. Belirli bir devletin ahalisi olan, aynı vatanda yaşayan şahısların birbirlerine göre durumu. 2. Yaşlı kimse; TS **Vatandaş** a. Yurttaş.

AZ **Vəzn** is. [Ar.] ölçü; ritim. 1. Şiirde ölçü. 2. Musikide ritim; TS **Vezin** a. [Ar.] vezn. esk. 1. Tartı. 2. ed. Ölçü.

AZ **Vilayət** is. [Ar.] vilayet. 1. Valinin idaresi altındaki idari bölge. 2. Ülke, memleket, eyalet, arazi; TS **Vilayət** a. (vila:yet) [Ar.] vilayet. 1. İl. 2. esk. Valilik.

AZ **Viranlıq** is. viranelik; çöküntü. 1. Harabe, viran olmuş yer, ev yıkıntıları bulunan yer. 2. Ruhi çöküntü, manevi yönden kötü durumda olma hâli. 3. Şehrin viraneleri, batakhane; TS **Viranlık** a. Viran yer.

AZ **Virus** is. [Lat.] tıp. virüs; TS **Virüs** a. (vi'rüs) [Fr.] virus.tıp. 1. Hastalık yapıcı, bakterilerden daha küçük, yaşamak için bir başka hücrenin içine girmek zorunda olan ve ancak elektron mikroskobunda görülebilen parazit. 2. bl. Veri girişi yoluyla bilgisayarlara yüklenen, sistemin veya programların bozulmasına, veri kaybına veya olağan dışı çalışmasına neden olan yazılım.

AZ **Viza** is. [Lat.] vize. 1. Gidilecek ülkenin oraya gitmek isteyen kimseye verdiği izin. 2. Evraka konan "görölmüşdür" işareti; TS **Vize** a. (vi'ze) [Fr.] visa. 1. Bazı resmî, kâğıtlara "görölmüşdür" anlamında konulan işaret ve bu işareti koyma işi. 2. eğt. Ara sınav. 3. huk. Bir ülkeye girmek veya bir ülkeden çıkmak için yetkili makamlardan alınması gerekli izin.

AZ **Vokalist** is. [Lat.] müz. vokalist. 1. Sanatçı yetiştiren ses uzmanı. 2. Özel tahsil almış ses sanatçısı. 3. Bir soliste eşlik eden kimse; TS **Vokalist** a. [Fr.] vocaliste. müz. 1. Müzik türlerinde solisti arka planda destekleyen kimse. 2. Bir müzik topluluğunda şarkı söyleyen kimse.

AZ **Vuruş** is. vuruş. 1. Kavga; dövüş, savaş, muharebe. 2. Vurma tarzı, darbe. 3. Vurma, takırtı; TS **Vuruş** a. 1. Vurma işi. 2. müz. Bir ölçüyü oluşturan eşit sürelerden her biri, darp 3. müz. Tempo. 4. tek. Bir kuvvetin etkileme süresi ile şiddetinin çarpımından çıkarılan nicelik.

AZ **Vücut** is. [Ar.] vücut. 1. Mevcudiyet, varlık, var olma, var oluş, varlık. 2. Cisim, beden, organizma. 3. İnsan, şahıs; TS **Vücut** a. (vücu:du) [Ar.] vücüd. 1. İnsan veya hayvan gövdesi, beden. 2. esk. Var olma, varlık.

AZ **Vüsət** is. [Ar.] genişlik. Vüsat; TS **Vüsət** a. [Ar.] vus'at. esk. 1. Genişlik. 2. fel. Uzam.

AZ **Yaban** is. yaban. İnsan yaşamayan yer, çöl, ıssız alan; TS **Yaban** a. [Far.] yābān. 1. İnsan yaşamayan ıssız yer. 2. Vahşi olan, evcil olmayan canlı. 3. Kendi kendine

yetişen bitki. 4. Aile ocağından uzak olan yer. 6. hlk. Yabancı, el, yerli halktan olmayan kimse.

AZ Yağ is. yağ. 1. Bitkilerden ve hayvan ürünlerinden elde edilen katı veya sıvı yiyecek maddesi. 2. Etin içinde olan beyaz ve eriyen madde. 3. tıp. Birleşiminde yağ maddesi olan bazı ilaçların adı. 4. mec. kon. Fayda, hayır anlamında; **TS Yağ** a. 1. Birleşiminde stearik, oleik, palmitik asitlerle gliserin bulunan ve bunların oranlarına göre kıvamları değişen bitkisel veya hayvansal madde. 2. Vazelin, mazot gibi yağları andıran ve sanayide kullanılan bir mineral madde. 3. Vücudun, atılması gereken amonyak, üre vb. maddelerini içine alarak deriden sızan ve ter kokusunu veren madde. 4. Güzel kokulu bitkilerden çıkarılan uçucu, kokulu ve sıvı madde. 5. mec. Abartılı övgü.

AZ Yağcı is. yağcı. 1. Yağ üreten kimse. 2. Yağ satan kimse; **TS Yağcı** a. 1. Yağ çıkaran veya satan kimse. 2. Makineleri yağlayan kimse. 3. argo. Dalkavuk.

AZ Yağcılık is. yağcılık. 1. Yağ üretme işi. 2. Yağ satma işi; **TS Yağcılık** a. 1. Yağ çıkarma veya satma işi. 2. Makineyi yağlama işi. 3. argo. Dalkavukluk.

AZ Yağış is. yağmur. Gökte bulunan su zerreciklerinin birleŝip ağırlaşması sonucu düşmesi ile oluşan yağış, rahmet; **TS Yağış** a. 1. Yağma işi. 2. Havadaki su buharının yoğunlaŝma sonunda sıvı veya katı durumda yere düşmesi, ağıŝ karşıtı. 3. Yağan yağmur veya kar miktarı. 4. Yağmur.

AZ Yağma is. yağma. Soygun, bir malı zorla alıp kaçma veya zorla sahip olma, çapul, talan; **TS Yağma** a. (yağına) [Far.] yağma. 1. Birçok kişinin zor kullanarak ele geçirdikleri malı alıp kaçması, talan. 2. tar. Akıncıların düşman topraklarına yaptıkları baskın, çapul.

AZ Yağmur is. yağmur. Gökte bulunan su zerreciklerinin birleŝip ağırlaşması sonucu düşmesi ile meydana gelen yağış, rahmet; **TS Yağmur** a. 1. Atmosferdeki su buharının yoğunlaŝmasıyla oluşan ve yeryüzüne düşen yağışın sıvı durumda olanı, yağar, yağış, baran, bereket, rahmet. 2. mec. Çok ve sık düşen, gelen şey. 3. mec. Çokluk, bolluk.

AZ Yalac is. yalak. Köpeğe yal verilen çukur yer veya kap; **TS Yalak** a. 1. Hayvanların su içtikleri taş veya ağaçtan oyma kap. 2. Akan suyun çevreye sıçramasını veya akıp gitmesini önlemek için çeşme, musluk vb.nin altına konulan delikli taş, tekne. 3. coğ. Buz yalağı.

AZ **Yalama** is. yalama; tuz. 1. Yalamak fiili. 2. Yalamak için atın veya koyunun vb.nin önüne konan tuz kayası. 3. Hayvanların dilinde görülen bir hastalık. 4. İnsanların ağız kenarında veya dudaklarında pembeleşerek kabuklanma, çatlama şeklinde görülen hastalık; TS **Yalama** a. 1. Yalamak işi.

AZ **Yaldız** is. yaldız. 1. Yaprak hâlinde yapıştırılan veya erimiş hâlde sürülen altın, gümüş veya bunların taklidi. 2. mec. Dıştan süslü, parlak, güzel; TS **Yaldız** a. 1. Eşyaya altın veya gümüş görünüşü vermek için kullanılan, sıvı veya yaprak durumundaki altın, gümüş ve bunların taklidi olan madde. 2. Bu madde ile eşyalara yapılan süs. 3. mec. Aldatıcı dış görünüş, göz boyama. 4. argo. Abartılı bir biçimde söylenen yalan.

AZ **Yalınlıq** is. yalınlık. Çıplaklık, yalın şeyin hâli; TS **Yalınlık** a. 1. Yalın olma durumu, birleşik veya karmaşık olmama durumu, sadelik. 2. ed. Açık, süsten ve zorlamadan uzak, kolayca anlaşılabilen anlatım, sadelik.

AZ **Yamac** is. yamaç. Dağın, tepenin en yüksek noktasından aşağıya meyilli yüzeyi, dağın eğik yanı, bayır; TS **Yamaç** a. 1. Dağın veya tepenin herhangi bir yanı. 2. hlk. Ön, yan, yakın.

AZ **Yan** is. yan. 1. Bir şeyin ön, arka, alt ve üst dışında kalan bölümü. 2. Sağ ve solun ortak adı, yön, taraf, cihet. 3. Yer. 4. Üst. 5. Birlikte, beraberinde olma. 6. Bedenin bir bölümü. 11. mec. İstekleri karşıt olan iki kişiden veya topluluktan biri. 12. ask. Savaş düzenindeki ordunun iki kanadından her biri; TS **Yan** a. 1. Bir şeyin ön, arka, alt ve üst dışında kalan bölümü, profil. 2. Sağ ve solun ortak adı, yön, taraf, cihet. 3. Yer. 4. Üst. 5. Birlikte, beraberinde olma. 10. mec. İstekleri karşıt olan iki kişiden veya topluluktan biri. 11. ask. Savaş düzenindeki ordunun iki kanadından her biri. 12. mat. Bir denklemde işaretiyle ayrılmış olan iki anlatımdan her biri. 13. sp. Futbol veya hentbolda, topun, alanın yan çizgileri dışına çıkması, taç.

AZ **Yanaq** is. yanak. Yüzün yan kısımlarından her biri, yanak; TS **Yanak** a. 1. Yüzün göz, kulak ve burun arasındaki bölümü. 2. Lastik tekerlekli taşıtlarda lastiğin jant ile yere temas eden bölümü arasında kalan yan yüzeyi.

AZ **Yançılıq** is. hlk. vasıtaçılık; yandaşlık. 1. Küskün iki tarafı barıştırmaya; vasıtaçı olma durumu. 2. Yardım, destek olma, savunma, koruma, himaye, arka olma; TS **Yancılık** a. Yancı olma durumu.

AZ **Yangın** is. yangın. 1. Her şeyi genişçe sararak zarar veren yanma olayı, yangın. 2. mec. Geniş sahalara yayılan, her tarafı kaplayan bir olayın güçlü tezahürü, gelişmesi anlamında; TS **Yangın** a. 1. Zarara yol açan büyük ateş. 2. Hastalıkta ateş. 3. mec. Coşkunluk.

AZ **Yanık** sf. yanık. 2. is. Ateş veya başka yakıcı bir şeyin etkisi ile vücudun dokusunda meydana gelen bere. 3. is. Vücudun yanmış yerinde kalan iz, işaret. 6. is. Birini kızdırmak, sinirlendirmek için yapılan hareket. 7. is. Çocukluğunda ve ilk gençliğinde çok çile çekmiş kimse. 8. is. İntikam, kisas; TS **Yanık** sf. 8. a. Yanmış yer, yanmış olan yerde kalan iz: Halıdaki yanığı ördürmeli. 9. a. Herhangi bir ısıdan meydana gelen doku bozukluğu.

AZ **Yanma** is. yanma. 1. Yanmak fiili. 2. hlk. Yanmış hayvan gübresi; TS **Yanmaa**. 1. Yanmak işi. 2. kim. Bir cismin oksijenle birleşmesi sırasında ortaya çıkan olayların tümü.

AZ **Yapalaq** is. puhu kuşu; korkak. 1. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, kuşlar aves sınıfının, baykuşlar strigiformes takımının, baykuşgiller strigidae ailesindendir. 2. mec. Korkak, aciz, cesaretsiz, pısırik; TS **Yapalak** a. hay. b. İri bir tür baykuş.

AZ **Yapı** is. yapı. 1. Bina. 2. Yapma; silme. 3. mec. Temel anlamında; TS **Yapı** a. 1. Barınmak veya başka amaçlarla kullanılmak için yapılmış her türlü mimarlık eseri, bina. 2. Yapılmakta olan konut, yol, köprü vb. inşaat, konstrüksiyon. 3. Yapma, oluşturma, ortaya konulma, meydana getirme. 4. Canlı bir varlığın ruh veya beden özelliklerinin tümü, bünye, strüktür. 5. Bütünün bir araya getirilişinde uyulan dizge, strüktür. 6. biy. Bir hücrede, bir dokuda, karmaşık oluşumlu bir organizmada elemanların düzeni. 7. fel. Öğeleriyle somut bağımlılığı olan bütün. 8. top. b. Parçaları ve öğeleri arasında yasaya uygunluk, durağan bağlar ve karşılıklı ilişkiler bulunan dizge veya bütün, strüktür.

AZ **Yapılma** is. yapılma; yapay. 1. Yapılmak fiili. 2. Yapma, yapay; TS **Yapılma** a. 1. Yapılmak işi.

AZ **Yapma** is. yapma. 1. Yapmak fiili. 2. Plastik vb. şeylerden yapılan süs eşyası. 3. Yapmak işine konu olan. 4. El ile bir yere yapıştırılan hayvan dışkısının kurumasıyla oluşan tezek. 5. Suni, sahte, uydurma, yalan; TS **Yapma** a. 1. Yapmak işi.

AZ **Yar** is. [Far.] yar. 1. Dost, arkadaş. 2. kl. Sevgili, maşuk; TS **Yâr** a. (yâ:ri) [Far.] yâr. 1. Sevgili. 2. esk. Dost, tanıdık. 3. esk. Yardımcı.

AZ **Yara** is. yara. 1. Vücudun veya iç organlarından birinin bıçak, silah vb. ile zedelenmesi ve bu zedenin yeri. 2. mec. Dert, ıstırap, manevi sarsıntı, kalp acısı. 3. mec. Toplumda olan menfi olaylar için kullanılır. 4. mec. Verilen zarar, yapılan tahribat; TS **Yara** a. 1. Keskin bir şeyle veya bir vuruşla vücutta oluşan derin kesik. 2. Bir şeyin iç veya dış yüzünde herhangi bir etki ile oluşan ve tehlikeli olabilen oyuk, gedik, yarık. 3. Vücutta işlemekte olan çıban. 4. mec. Dert, üzüntü, acı.

AZ **Yaradılış** is. yaratılış. 1. Yaratmak, meydana getirmek işi; yaratılma, türetilme. 2. Varlık, hilkat, tabiat. 3. Kök, temel, esas; TS **Yaradılış** a. 1. Bir kimsede doğuştan bulunan vücut ve ruh özelliklerinin tümü, mizaç, huy, tıynet, cibilliyet. 2. Bir şeyin yaratılırken kazanmış olduğu özellikler bakımından durumu, fıtrat, hilkat.

AZ **Yaraq** is. silah; TS **Yarak** a. 1. esk. Silah. 2. kaba. Erkeklik organı.

AZ **Yaramazlık** is. faydasızlık; alçaklık; yaramazlık. 1. Hiçbir şeye yaramama, faydalı olmama; hayırsızlık, faydasızlık. 2. Uygunsuz hareket; kötülük. 3. mec. Yaramazlık, muzırlık, söz dinlememe; TS **Yaramazlık** a. 1. Yaramaz olma durumu. 2. Yaramazca davranış. 3. hlk. Kötü, uygunsuz durum veya haber.

AZ **Yaran** is. [Far.] yaran. Dostlar, arkadaşlar; TS **Yâran** ç. a. (ya:ra:nı) [Far.] yārān. 1. Dostlar. 2. tar. Bir amaç çevresinde toplanmış veya aynı amacı güttükleri için bir araya gelmiş olanların tümü.

AZ **Yararlıq** is. yararlık. 1. İşe yarama, elverişli olma durumu, faydalı ve gerekli olma. 2. Yararlı hizmet; ehliyet, kabiliyet, güç; TS **Yararlık** a. Yararlılık.

AZ **Yardım** is. yardım. 1. Bir kimsenin sıkıntısını gidermek, güçlüklerden kurtulmasını sağlamak, yükünü hafifletmek üzere yapılan hareket, imdat. 2. Yardım! İmdada, yardıma sesleme; TS **Yardım** a. 1. Kendi gücünü ve imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanma, muavenet. 2. Bir ülkeye bağış veya ödünç olarak verilen para ve ihtiyaç maddeleri. 3. Etki. 4. Bağış, iane. 5. İşlerin daha etkin ve verimli olabilmesi için sağlanan katkı, destek.

AZ **Yarlıq** is. yarlık; etiket; damga. 1. tar. Kızıl Orda hanlarının kendilerine tabi olan yerlerin idaresine ait fermanı. 2. Malların vb.nin üzerine yapıştırılan ve onların adını, türünü, ağırlığını, değerini vs. gösteren etiket, diploma, şahadetname; vesika, belge. 3. mec. kon. Damga; tezkere; TS **Yarlık** a. tar. Ferman.

AZ **Yarma** is. yarma. 1. Parçalama, parçalanma; yarma, kesme. 2. Dere; yarıq; çatlak. 3. Tıp. Yarma, kesme, ameliyatla alınma, açma, açılma,deşme, otopsi, teşrih, açıklama. 4. as. Yarma, huruç hareketi. 5. coğ. Delik. 6. Kesme; kesik yer; yırtmaç; kesit, makta. 7. Yarıq, kesik, yırtık. 8. Yarılmış odun parçası; TS **Yarma** a. 1. Yarmak işi. 2. Engebeli bir yerde, herhangi bir yolu geçirmek için açılmış yer. 3. Gelişigüzel kırılmış buğday, dövme. 4. Gelişigüzel kırılmış buğdaydan yapılan bir çorba türü.

AZ **Yarpaq** is. bit. b. yaprak. Ağaç ve bitkilerin ekseriye yeşil renkli, klorofilli, çeşitli şekil ve yapıdaki teneffüs organları, yaprak, folium; TS **Yaprak** a. 1. bit. b. Bitkilerde solunum, karbon özümlemesi, terleme vb. olayların olduğu, çoğu klorofilli, yeşil ve türlü biçimdeki bölümler. 2. bit. b. Sarma yapılan asma yaprağı. 3. Börek, baklava vb. şeylerde yufka. 4. Kitap, defter vb. şeylerde ön ve arka yüzü oluşturan kâğıtlardan her biri, varak. 5. Kat kat ayrılabilen şeylerde kat. 6. Eni 50, boyu 75 santimetre olan bayrak ölçüsü. 7. esk. Birkaç parça eklenerek yapılan şeylerde her parça.

AZ **Yas** is. [Ar.] yas. 1. Taziye. 2. mec. Keder, elem, üzüntü; ümitsizlik. 3. Herhangi bir felaketten dolayı kabul edilen işaretlerle ifade olunan keder; TS **Yas** a. Ölüm veya bir felaketten doğan acı ve bu acıyı belirten davranışlar, matem.

AZ **Yasa** is. kl. yasa. Kanun, kural, kaide, düstur; tüzük, nizamname; TS **Yasa** a. 1. Olayların gidişinde olağan dışına yer vermeyen, değişmezlik ve mecburiyet gösteren kural. 2. huk. Devletin yasama organları tarafından konulan ve uyulması gereken kurallar bütünü, kanun. 3. Bilimde çok sayıda deney ve gözlemden sonra, aynı şartlarda aynı sonuçları verdiği kesin olarak belirlenen durum. 4. Toplumsal hayat içinde kendiliğinden oluşan ve uyulması toplum içinde yaşamının bir mecburiyeti olan alışkılarının bütünü. 5. fel. Düşüncenin mantıksal bir değeri olması için uyulması şart olan temel.

AZ **Yasaqçı** is. kl. korucu. Korunan bir bölgeyi korumakla görevli kimse; TS **Yasakçı** a. 1. Yasağı koyan veya uygulayan kimse. 2. hlk. Bekçi, nöbetçi.

AZ **Yastıq** is. yastık. 1. Uyurken başın altına konan, içine tüy, pamuk vb. doldurulmuş dörtgen kesecik, yastık. 2. Arabada, mobilyada, eğerde yumuşak olan ve oturlan yer. 3. Motorların dönen ve kıpırdayan parçaları için yapılan muhafaza, destek. 4. Çeşitli mekanizmalarda darbenin vb. gücünü azaltmak için çeşitli

parçaların altına konan her türlü elastiki şeyler, tampon. 5. Arabanın kolu ile mili oku arasına konan ağaç. 6. Koşum hayvanının boynunu sürtmemesi için boyunduruğun iç tarafına tutturulan ve yastığa benzer şey; TS **Yastık** a. 1. Başın altına koymak veya sırtı dayamak için kullanılan, içi yün, pamuk, kuş tüyü, ot vb.yle doldurulmuş küçük minder. 2. Bu biçimde yapılmış ve türlü işlerde kullanılan şey. 3. Fide yetiştirmek için ince toprak ve gübreden hazırlanmış yüksekçe yer. 4. Yapılarda, makinelerde bazı bölümlerin üzerine dayandığı parça.

AZ **Yastıqcıq** is. yastıkçık; rulmancık. 1. Küçük yastık. 2. tekn. Hareketli mekanik parçalarda sürtünme yerine kayma sağlayarak enerji kaybını önleyen parçanın küçüğü, küçük rulman; TS **Yastıkçık** a. 1. Küçük yastık. 2. anat. Omurlar arasındaki esnek doku.

AZ **Yaş** is. yaş. 1. Doğuştan itibaren geçen ve sene, ay olarak ölçülen zaman, aşılın ömür miktarı, yaş. 2. Yaşından şeklinde: doğduğu günden itibaren; ömür boyu; TS **Yaş** a. 1. Doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman, sin. 2. Hayatın çeşitli evrelerinden her biri, çağ. 3. Bir kurum, bir kuruluş, düzen vb.nin kurulduğundan bu yana geçen zaman. 4. meteor. Bir gök cisminin oluşmaya başladığı günden bugüne kadar geçirdiği zaman süresi.

AZ **Yaşayış** is. yaşayış. 1. Hayat tarzı, yaşama tarzı; geçim. 2. Yaşamak, geçim için gereken, zarurî olan; TS **Yaşayış** a. Yaşama işi.

AZ **Yaşlıq** is. yaşlık. 1. Yaş, ıslak şeyin hâli. 2. Nemli, rutubetli, yağmurlu hava; TS **Yaşlık** a. Yaş olma durumu, ıslaklık.

AZ **Yaşmaq** is. yaşmak. 1. Müslüman kadınların ince tülbentten baş ve yüz örtüsü. 2. mec. Genelde örtü, perde anlamında. 3. Kapının her bir tarafının çerçevesinin alt kısmına çakılan ince ve uzun tahta parçası. 4. mec. Tavuğun gagasının, ağzının köşelerindeki derinin üzerindeki tüyler; TS **Yaşmak** a. esk. 1. Kadınların ferace ile birlikte kullandıkları, gözleri açıkta bırakan, ince yüz örtüsü.

AZ **Yataq** is. yatak. 1. Yatak yorgan. 2. mec. Bir şeyin çok olduğu yer; yuva, küme. 3. Sonbaharda kışın koyun kuzunun, hayvanların barındırıldığı yer. 4. jeol. Madenlerin çok olduğu, çıkarıldığı yer, maden yatağı. 5. Irmağın, çayın aktığı yer, su yatağı. 6. tekn. Motorlarda, makinelerde bazı parçaların içinde hareket ettiği kısım; TS **Yatak** a. 1. Uyuma, dinlenme vb. amaçlarla üzerine veya içine yatılan eşya, döşek. 2. Yün, pamuk, kuş tüyü vb. maddelere kılıf geçirerek yapılan şilte. 3.

Üzerine şilte konulan karyola, somya, kerevet vb. 4. coğ. Irmak, çay, dere vb.nin, içinde aktıkları yer, akak, mecra. 5. Katmanlaşmış herhangi bir madde yığını. 6. Bir şeyin çok bulunduğu yer. 7. Maden veya fosil ocaklarında birbirini izleyen iki maden, taş veya kömür tabakası arasında uzanan damar. 8. Çanak biçimindeki bir havzada veya buna benzer bir oluşumda toplanmış. 9. Gizli barınak veya bir suçluyu gizlice barındıran yer. 10. Makinelerde hareketli bölümleri içine alan hareketli veya sabit parça. 11. Fideleri gömmek için toprak ta açılan çukur. 12. Turunçgillerin ve yumurta vb. ürünleri korumak üzere saman vb.nden yararlanılarak yapılan yer. 13. hay. b. Katmanlı bir kaya bütününde maden filizi veya taş döküntüsü inden oluşan çok ince tabaka.

AZ **Yavru** is. yavru. Çocuk, küçük çocuk, evlat; TS **Yavru** a. 1. Yeni doğmuş hayvan veya insan. 2. Çocuk, evlat. 3. mec. Bir şeyin küçüğü. 4. argo. Güzel, alımlı genç kız.

AZ **Yavşaq** is. hay. b. yavşak. Bit yavrusu, sirke; TS **Yavşak** a. hlk. 1. Bit yavrusu. 2. mec. Geveze, yılışık kimse.

AZ **Yay** is. yay. 1. İki ucu kirişle bağlanarak kavisli hâle getirilmiş ok atmaya yarayan alet. 2. Spiral şekilde bükülmüş tel. 3. mec. Klasik şiirde güzelin kaşına işaret olarak kullanılır. 4. Yay, zemberek. 5. mec. Esas sebep, başlıca amil, müsebbip, harekete getiren kuvvet. 6. müz. Keman yayı; TS **Yay** a. 1. Ok atmaya yarayan, iki ucu arasına kiriş gerilmiş, eğri ağaç veya metal çubuk. 2. Farklı amaçlarla çeşitli biçimlerde yapılan esnek parça. 3. Zemberek. 4. Hallacın pamuk veya yünü atmak için tokmak yardımıyla kullandığı araç. 5. mat Bir çember üzerindeki iki nokta ile bu nokta arasındaki çember parçası: 6. mat. Bir eğriden alınan parça. 7. müz. Keman, viyolonsel vb. çalgılarda sürterek titreşim yoluyla ses çıkarmaya yarayan parça.

AZ **Yayğı** is. yaygı. 1. Hayvanların altına serilen saman, ot vb. 2. Şilte; küçük halı; paspas; TS **Yayğı** a. Yere veya döşeme üzerine serilen örtü.

AZ **Yayğınlıq** is. yaygınlık; belirsizlik. 1. Yaygın olma durumu, herkes tarafından bilinme, herkese malûm olma özelliği. 2. mec. Kesin olmama, bir şeyde gereğince kesinlik, açıklık, dakiklik olmaması durumu, müphemlik, bulunduğu yerde yayılıp gözden kaybolma hâli; TS **Yaygınlık** a. Yaygın olma durumu.

AZ Yayılım is. yayılım. Yayılma işi; **TS Yayılım** a. 1. Yayılma işi. 2. top. b. Bir düşüncenin, kültürün belli bir noktadan başka birçok alana dağılması, difüzyon.

AZ Yaylaq is. yayla. 1. Yazın daha serin olduğu için gidilen, hayvan barındırılan (yazın) dağlardaki düz alanlar, yayla. 2. Genelde serin ve güzel havadar yer. 3. Kaplıca; çimerlik, sağlık yurdu; **TS Yaylak** a. coğ. Otlak.

AZ Yaylım is. yaylım. 1. Hayvanları, koyunları vb. gece merada otlatma, yaymak işi. 2. Yayılan şey, yufka; **TS Yaylım** a. 1. Yayılma, dağılma işi. 2. hlk. Yaylak, otlak.

AZ Yaylım ateşi is. yaylım ateşi. Bir saf tarafından birdenbire yapılan atış, aralıksız kurşun yağdırma; **TS Yaylım ateşi** a. 1. Birden çok ateşli silahın aynı zamanda ateş etmesi. 2. ask. Genellikle topla yapılan ateş, salvo. 3. mec. Toplu olarak hücum etme. 4. mec. Birine karşı yoğun olarak sözlü veya yazılı eleştiride bulunma, salvo.

AZ Yayma is. yayma; haddeleme. 1. Yaymak fiili. 2. Metal parçasının dönen diskler arasında sıkıştırmakla ona istenen şeklin verilmesi, haddeden geçirme; **TS Yayma** a. 1. Yaymak işi. 2. Yaymacının sattığı şeylerden oluşan sergi.

AZ Yaymaca is. yaymaca, yayın, dağıtım. 1. Bir düşüncüyü, bir kanıyı, savunanların çıkar ya da görüşlerine uygun düşecek biçimde ve yandaşlarını çoğaltmak amacıyla söz ya da başka araçlarla kamuya sunma, propaganda. 2. Basılıp satışa çıkarılan kitap, gazete vb. neşriyat. 3. Dağıtma, bir merkezden çeşitli yerlere gönderme işi; **TS Yaymaca** a. Propaganda.

AZ Yazı is. yazı. 1. Yazmak için tatbik edilen harfler sistemi; alfabe. 2. Yazılmış şeyin dış görünüşü; hat. 3. Kâğıt veya başka şeyler üzerine yazılan yazılar vb. 4. Herhangi bir devre ve halka ait yazılı abideler. 5. Okuma yazma yeteneği, bilgisi. 6. Yazılmış herhangi bir şey; eser, makale. 7. mec. Baht, talih, şans; **TS Yazı** a. 1. Düşüncenin belli işaretlerle tespit edilmesi, yazma işi. 2. Alfabe. 3. Harfleri yazma biçimi. 4. Herhangi bir konuda yazılmış bilim, düşünce ve sanat ürünü. 5. Anlam, sanat veya biçim bakımından yazılan şey, makale. 6. Metal paraların üzerinde değeri yazılan yüzü. 7. din b. Yazgı.

AZ Yazıcı is. yazar. Bilim, edebiyat, sanat alanlarında kitap yazan veya kitap hazırlayan, bir eseri ortaya koyan ve eserin sahibi olan kimse, kalem erbabı, müellif; **TS Yazıcı** a. 1. Yazar. 2. İş yazı yazma olan kimse. 3. bl. Bilgisayarda hazırlanan metnin yazılı sayfa hâlinde dökümünü veren araç. 4. ask Orduda yazı işleri ile

uğraşan er veya erbaş. 5. sin. Bir filmin yazılarını hazırlayan, yazıcı cihazı kullanan kimse.

AZ **Yazıçılıq** is. yazarlık. Yazar olma durumu; TS **Yazıcılık** a. 1. Yazıcı olma durumu. 2. ask. Orduda yazıcının görevi. 3. hlk. Gelinlerin yüzünü boyayıp süsleme işi.

AZ **Yazılış** is. yazılış; imla. 1. Yazılma tarzı, yazılma üslûbu. 2. Yazım kuralı; TS **Yazılış** a. Yazılma işi.

AZ **Yazma** is. yazma. 1. Yazmak fiili. 2. El ile yazılmış olan; TS **Yazma** a. 1. Yazmak işi, tahrir. 2. Basım tekniğinin gelişmediği dönemlerde elle yazılmış kitap, yazma nüsha. 3. hlk. Kabakulak.

AZ **Yedəkçi** is. yedekçi. 1. Hayvanı yedeğe alan veya kayığı yedekte götüren kimse. 2. Traktör veya başka bir vasıtada vb. çalışan kimse; TS **Yedekçi** a. 1. Bir hayvanı yedeğe alan kimse. 2. Akıntıya karşı kayığı iple karaya çeken kimse, kolancı. 3. müz. Türkü söyleyene eşlik eden kimse.

AZ **Yekun** is. [Ar.] yekûn. 1. Birkaç rakamın toplanması ile ortaya çıkan sonuç, toplam. 2. mec. Bir şeyin neticesi; TS **Yekûn** a. (yekû:nu) [Ar.] yekûn. mat. Toplam.

AZ **Yel** is. yel. 1. Rüzgâr, bad. 2. Mide ve bağırsakta meydana gelen gaz, osuruk. 3. mec. Sürat anlamında. 4. Romatizma hastalığının halk arasındaki adı. 5. Mafsallarda oluşan sızı; TS **Yel** a. 1. Rüzgâr. 2. hlk. Romatizma ağrısı. 3. hlk. Kalın bağırsaktaki gaz.

AZ **Yelək** is. telek; yelek. 1. Telek (kuşlarda vb.). 2. hlk. Kolsuz, kısa elbise, yelek; TS **Yelek** a. 1. Ceket altına giyilen kolsuz ve kısa giysi. 2. Okun yay kirişine takılan bölümündeki tüy. 3. hlk. Kuş kanadının büyük tüyü, telek.

AZ **Yelkən** is. yelken. 1. Gemi direğine takılan ve rüzgâr gücünden istifade ederek hareketi sağlamak için kullanılan bez, yelken. 2. Üzerine dut vb. küçük meyveler toplamak için kullanılan büyükçe bez parçası. 3. Uçurtma; TS **Yelken** a. den. 1. Rüzgâr gücünden yararlanarak geniş bir yüzey oluşturacak biçimde yan yana dikilen ve teknenin direğine uygun bir biçimde takılarak onu hareket ettiren kumaş veya şeritlerin tümü. 2. Yelkenli.

AZ **Yelpaza** is. yelpaze; sineklik; TS **Yelpaze** a. (yelpa:ze) 1. Sallandığında küçük bir hava akımı yapan ve özellikle yüzü serinletmeye yarayan, katlanabilir, taşınabilir araç. 3. mec. Çeşitlilik.

AZ **Yem** is. yem. 1. Hayvanlara verilen yiyecek. 2. Kuşları ve hayvanları yakalamak için ağa, tuzağa konan yem, yiyecek. 3. hlk. El ile taş çıkarırken kullanılan ağaçla taş arasına konan kuru ot; TS **Yem** a. 1. Hayvan yiyeceği. 2. Kuş ve balık tutmak için tuzağa bırakılan, oltaya takılan yiyecek veya yiyecek görüntüsündeki nesne. 3. Ağızotu. 4. mec. Birini aldatabilmek için hazırlanmış düzen, kullanılan kimse veya şey. 5. argo. Rüşvet. 6. argo Kumarda ütülecek kimseye oyunun başında bilinçli olarak kazandırılan para.

AZ **Yemək** is. yemek. Yiyecek, gıda, besi, rızık; TS **Yemek** a. 1. Yemek yeme, karın doyurma işi. 2. Yenmek için pişirilip hazırlanmış yiyecek, aş, taam, ekmek. 3. Günün belli saatlerinde yenilen besin. 4. Konuklara yiyecek verilerek yapılan ağırlama.

AZ **Yemiş** is. kavun; yemiş. 1. bit. b. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, kabakgiller cucurbitaceae ailesindendir. 2. Her türlü meyve; TS **Yemiş** a. 1. Meyve. 2. hlk. İncir.

AZ **Yemişçi** is. kavuncu; kuru yemişçi. 1. Kavun satan veya kavunun iyisini kötüsünü tanıyan kimse. 2. Meyve kurutan veya kuru meyve satan kimse; TS **Yemişçi** a. Yemiş satan kimse.

AZ **Yemişlik** is. bostan; meyvelik. 1. Kavun biten, kavun ekilen yer. 2. Meyveleri asarak saklamak için yapılan, kullanılan yer. 3. Meyve konan kap; TS **Yemişlik** a. 1. Meyvelik. 2. Yemiş konulan, saklanan yer. 3. hlk. İncirlik.

AZ **Yemlik** is. yemlik. Hayvanlara yem verilen tahtadan yapılan kutu; yem kabı; TS **Yemlik** a. 1. Hayvanlara yem verilen yer veya kap. 3. mec. Rüşvet, arpalık. 4. mec. Karşılıksız geçim sağlanan yer veya kimse. 5. argo. Kumarda kandırılıp parası alınan kimse.

AZ **Yengə** is. et. yenge. 1. Gelin yeni evine giderken onunla birlikte giden ve ona rehberlik eden kadın, sağdıç kadın, geline kılavuzluk eden kadın. 2. Kardeş veya kardeş kadar yakın olan kimselerin eşine seslenme şekli; TS **Yenge** a. 1. Bir kimsenin kardeşinin, dayısının veya amcasının karısı. 2. Bir erkeğin kendi karısından söz ederken kullandığı ad. 4. hlk. Düğünde geline kılavuzluk eden kadın.

AZ Yeniçeri is. yeniçeri. 1. Osmanlı Devleti'nde 1. Murat tarafından kurulan, sürekli ve ücretli asker sınıfı 2. mec. Zalim, gaddar, kaba kuvvetle iş yapan kimse; **TS Yeniçeri** a. (yeni'çeri) tar. 1. Kapı kulu teşkilatının piyade sınıfı. 2. Bu asker sınıfından olan er.

AZ Yenilik is. yenilik; **TS Yenilik** a. 1. Yeni olma durumu. 2. Yeni olan bir şeyin özelliği. 3. Eskimiş, zararlı veya yetersiz sayılan şeyleri yeni, yararlı ve yeterli olanlarıyla değiştirme, teceddüt. 4. Yenileşim.

AZ Yer is. yer. 1. Yer küresi, dünya. 2. Kara parçası. 3. Yer kabuğunun üst tabakası; toprak. 4. Üzerinde durduğumuz ve hareket ettiğimiz saha. 5. Ekilen veya ekilmeyen toprak, arazi. 6. Ülke, vatan, diyar, memleket. 7. Ülke, vilayet, şehir, köy vb. 8. Üzerinde bir şey olan veya olabilen belirli saha, mıntıka, mekân vb. 9. Eyalet, merkezi olmayan yer. 10. Bir şeyin ayrı bir parçası. 11. Tiyatroda, sinemada vb. de oturlan yer, koltuk. 12. Ev, mesken. 13. Vazife, hizmet, iş. 14. İz, eser, alamet, işaret. 15. Ayrı olarak alınabilen, sayılabilen, taşınabilen yük, paket. 16. mec. Mema, kaynak. 17. mec. kon. Ev, aile. 18. Yatak yorgan, yatak. 19. Kumaşta, halıda vb. 'inde asıl renk; asıl fon. 20. Bir şahsın ailede, toplumda, sporda vb. edindiği mevki, mertebe, seviye. 21. Kabın, kutunun, kesenin vb. içinde birşey olmadan alınan tartısı, dara. 22. yerdə: hâlde, ...zamanda, ...vakitte; **TS Yer** a. 1. Bir şeyin, bir kimsenin kapladığı veya kaplayabileceği boşluk, mahal, mekân. 2. Gezinilen, ayakla basılan taban. 3. Bulunulan, yaşanılan, oturlan bölge. 4. Durum, konum, vaziyet. 5. Ülke. 6. Görev, makam. 7. Önem. 8. İz. 9. Üzerine yapı kurulmaya elverişli arazi, arsa. 10. Ekime elverişli toprak parçası, arazi. 11. Bir olayın geçtiği veya geçeceği bölüm, alan, mahal. 12. Otel, motel vb. nde kalınacak oda. 13. coğ. Yerküre. 14. mec. Durum, konum.

AZ Yerdəyişdirmə is. yer değiştirme. 1. Yer değiştirme, yerini değiştirme, nakletme; nakil, aktarma; göç, göçme; başka vazifeye geçirilme, başka işe geçirilme; kayma; mübadele. 2. Bir şeyi bir yerden alıp başka bir yere koyma; **TS Yer değiştirme** a. 1. Bir yerden başka bir yere gitme, tebdilimekân. 2. Bir birimde çalışan görevlilerin düzenli bir biçimde başka birimlere geçmesi, rotasyon. 3. db. Göçüşme. 4. kim. Laboratuvarlarda gazları toplamakta izlenen yöntem.

AZ Yetmə is. yetme; olgun. 1. Yetmek fiili. 2. Olmuş şeyin hâli; **TS Yetme** a. Yetmek işi.

AZ **Yeyicilik** is. açgözlülük; aşındırıcılık. 1. Fazla yemek yeme, mideye düşkünlük, doymak bilmeme, oburluk, pisboğazlık. 2. Kimyevi yönden kötü etki etme, çözücülük özelliği, muhriklik; TS **Yiyicilik** a. 1.Yiyici olma durumu, irtikâp. 2. Yiyiciye yakışır davranış.

AZ **Yəməni** is. yemeni. Üzerine kalıpla çeşitli motifler basılmış dokuma; TS **Yemeni** a. yemeni. 1. Kalıpla basılıp elle süslenen yemeni. 2. esk. Bir tür hafif ve kaba ayakkabı.

AZ **Yəmin** is. [Ar.] yemin. 1. Sağ, sağ el, sağ taraf. 2. Bir iddiayı güçlendirmek için Allah adını anma, Tanrı'yı şahit gösterme, kasem, ant; TS **Yemin** a. [Ar.] yemin, ant. Yemin etmek, ant içmek.

AZ **Yığılış** is. toplantına; devşirme. 1. Toplama işi, biriktirilme. 2. Asker toplama iş, kayıt altına alma, asker yazma; TS **Yığılış** a. Yığılma işi.

AZ **Yığılma** is. toplanma; kasılma. 1. Toplamak fiiline konu olma. 2. Kasılmak fiiline konu olma; TS **Yığılma** a. Yığılmak işi.

AZ **Yığın** is. yığın; küme; hasat; mil; kayıt. 1. Küme, yığılmış şeylerin meydana getirdiği bütün. 2. Denklenmiş, balyalanmış şeyler; deste. 3. Kitle, izdiham, bir yere toplanmış kimseler, kalabalık. 4. kon. Ürün kaldırma, ürün toplama. 5. Lığ, alüvyon, salsal. 6. Askere alma, silâhaltına alma, devşirme; TS **Yığın** a. 1. Bir şeyin yığılmasıyla oluşturulan küme, tepe. 2. Birçok kimsenin veya nesnenin bir araya gelmesiyle oluşan kalabalık, küme, kitle, kütle.

AZ **Yığmaq** is. hlk. Küme; toplantı; yığnak; TS **Yığmak** a. 1. Bir şeyin biriktiği yer. 2. Bir şeyin bir yerde çokça birikmesi, tecemmu, tahaşşüt. 3. bit. b. Bir hücreli bitkilerin bir araya gelerek oluşturdukları küme.

AZ **Yıxıntı** is. yıkıntı. Virane, harabe, enkaz; TS **Yıkıntı** a. 1. Yıkılma, yıkım, mahvolma. 2. Yıkılan bir şeyin parçaları, kalıntıları, enkaz. 3. Virane. 4. mec. Ruhsal bakımdan yıkılma, yıkım, mahvolma.

AZ **Yırtıqlıq** is. yırtıklık. Yırtık şeyin durumu, yırtılmış şeyin hâli; TS **Yırtıklık** a. 1. Yırtık olma durumu. 2. mec. Utanmazlık.

AZ **Yiv** is. yiv. 1. Bir şeyin çıkıntısının yerleşmesi için yapılan girinti. 2. Aynı gaye için boru vb.de açılan oyuk, çizgi. 3. Silahların namlusunda spiral şeklinde olan kabarıklık; TS **Yiv** a. 1. Bir yüzeyin üzerinde çizgi biçiminde olan, sarmal girinti veya

çıkıntı. 2. Bir dişli çarkta veya bir vidada iki diş arasında kalan çukur bölüm. 3. Bir sütun gövdesinin veya bir vazo karnının çevresine eşit aralıklarla paralel veya sarmal olarak uzunlamasına açılan oyuk. 4. Ek çizgisi. 5. Saçta ayırma yeri.

AZ Yoxlama is. yoklama. 1. Yoklamak fiili. 2. Bir işin doğru ve meşru olup olmadığını veya bir şeyin gerçek durumunu ortaya çıkarmak için yapılan inceleme, araştırma, teftiş. 3. Deneme, imtihan, muayene; **TS Yoxlama** a. 1. Yoklamak işi, kontrol. 2. Bir topluluğu oluşturan üyelerin belli bir zaman ve yerde bulunup bulunmadığını anlamak için yapılan sayma işlemi. 3. Okullarda öğrencilerin bilgisini anlamak için yapılan sınav. 4. huk. Yeter sayı tespiti.

AZ Yoxsulluq is. yoksulluk. Fakirlik, yoksul olma hâli; **TS Yoxsulluk** a. 1. Yoksul olma durumu, yoksuzluk, variyetsizlik, sefillik, sefalet, fakirlik. 2. mec. Verimsizlik, yetersizlik.

AZ Yoxuş is. yokuş. 1. Gittikçe yükselen eğiklikle yol, bayır. 2. mec. Zorluk, darlık, kötü gün; **TS Yoxuş** a. Aşağıdan yukarıya gittikçe yükselen eğimli yer, iniş karşıtı.

AZ Yol is. yol, rota, defa. 1. Bir yerden başka bir yere giderken geçilen, bu gidiş gelişlerin yapılabilmesi için yapılan şerit, yer, rah. 2. Demir yolu. 3. Seyahat, sefer, gidiş. 4. İstikamet, yön. 5. anat. Canlı organizmada çeşitli maddelerin geçtiği yol, boru. 6. mec. Bir yere girme yeri. 7. Bir şeyi elde etme yolu, usulü, vasıtası. 8. mec. Görüş, düşünce tarzı, ideal. 9. mec. Kez, kere, sefer. 10. Din, mezhep. 11. Cadde. 12. mec. Faaliyet yönü, gelişme çizgisi. 13. imkân; **TS Yol** a. 1. Karada, havada, suda bir yerden bir yere gitmek için aşılacak uzaklık, tarik. 2. Karada insanların ve hayvanların geçmesi için açılan veya kendi kendine oluşmuş, yürümeye uygun yer. 3. Genellikle yerleşim alanlarını birbirine bağlamak için düzeltilerek açılmış ulaşım şeridi. 4. İçinden veya üstünden bir sıvının geçtiği, aktığı yer. 5. Yolculuk. 6. Gidiş çabukluğu, hız. 7. Davranış, tutum, gidiş veya davranış biçimi. 8. Uyulan ilke, sistem, usul, tarz, tarik.. 9. Kumaşta bulunan çizgi. 10. Kez, defa. 11. argo Hile, tuzak. 12. hlk. Düğünde, oğlanevinin kızevine verdiği para, mal veya armağan. 13. mec. Gaye, uğur, maksat. 14. mec. Bir amaca ulaşmak için başvurulması gereken çare, yöntem.

AZ Yolaq is. hlk geçit; yolak; yol. 1. Çitte, duvarda basık veya uçuk yer; çiti bastırarak açılan yol. 2. Patika, keçiyolu. 3. Gidilen yön, tutulan istikamet; **TS Yolak** a. hlk. Patika.

AZ **Yolçu** is. yolcu; gezgin; geçen. 1. Yola giden, yolculuk yapan kimse. 2. Seyyah, gezgin. 3. Geçen, gelip geçen; gelip geçen (kimse); TS **Yolcu** a. 1. Yolculuğa çıkmış kimse. 2. Yolculuğa çıkmaya hazırlanan kimse. 3. mec. Doğması beklenen çocuk. 4. mec. İyileşmesi umutsuz hasta. 5. mec. İşten çıkarılması beklenen kimse.

AZ **Yoldaş** is. yoldaş. 1. Arkadaş, dost; düşünce, iş veya hayat şartları vb. yönünden birbirine yakın olan kimse. 2. Birlikte yola çıkan, yolculuk eden kimselerden her biri. 3. Yoldaşı, yoldaşım şeklinde: eşi, ailesi (eşim, ailem), kocası, kocam anlamında. 4. Vatandaş, kimse, şahıs; TS **Yoldaş** a. 1. Yol arkadaşı. 2. Arkadaş, dost. 3. Eşlerden her biri. 4. mec. Ortak bir görüşü benimseyenlerden her biri.

AZ **Yolsuzluq** is. yolsuzluk; inançsızlık. 1. Yolun olmadığı durum, hâl. 2. mec. kon. Dinsizlik, mezhepsizlik, itikatsızlık; TS **Yolsuzluk** a. 1. Yolsuz olma durumu. 2. mec. Bir görevi, bir yetkiyi kötüye kullanma. 3. mec. Parasızlık.

AZ **Yonqa** is. yonga. 1. Talaş, reze, eğinti. 2. Rende vb. aletlerin kullanım esnasında çıkardıkları küçük ağaç parçaları, yonga; TS **Yonga** a. 1. Kesilen, yontulan veya rendelenen bir şeyden çıkan parça, kamga. 2. bl. Milimetrik yüzeyler üzerinde on binlerce devre elemanından oluşan ve son derece karmaşık elektronik devrelerin yerleştirildiği, genellikle silikon benzeri yarı iletken malzeme, çip.

AZ **Yordam** is. yordam. Maharet, el uzluğu, el yatkınlığı; çeviklik, atiklik; hızlılık; beceriklilik; TS **Yordam** a. 1. Yatkınlık, alışkanlık, yeti, meleke. 2. hlk. Kılavuz, yardımcı. 3. esk. Çalım. 4. esk. Çeviklik, çabukluk. 5. esk. Yöntem.

AZ **Yön** is. yön. 1. Yüz, çehre. 2. Cihet, istikamet, semt, taraf; TS **Yön** a. 1. Belli bir noktaya göre olan yer, taraf. 2. Bir şeyin belli bir noktaya baktığı yan, veçhe. 3. Bir yere gitmek için izlenen yol, cihet, istikamet. 4. mec. Tutulacak, izlenecek yol.

AZ **Yuxa** is. yufka; ince. 1. İnce yayılmış mayalanmamış hamurdan saçta pişirilen ekmek, yufka ekmek. 2. mec. Yumuşak ince, zarif şey; TS **Yuka** a. hlk. 1. Zayıf, ince, hafif. 2. Dayanıksız olma. 3. Derin olmayan, sığ.

AZ **Yumru** is. yumru. 1. Yuvarlak, küre, top biçiminde. 2. Daire şeklinde olan şey. 3. Şişman, tombul, yuvarlak biçimli. 4. Tane, lokma. 5. Kafa, yumru kök; TS **Yumru** a. 1. Yuvarlak, şişkin şey. 2. Sap, kök veya dallarda bulunan, yedek besin taşıyan şişkin madde. 3. tıp Genellikle derinin içine gömülü, yuvarlak ve sert oluşum, nod.

AZ **Yumruq** is. yumruk. 1. Sıkılarak kapatılmış elin aldığı şekil. 2. Bu durumda olan el ile vurulan darbe; TS **Yumruk** a. 1. Parmakların kapanmasıyla elin aldığı biçim. 2. Elin bu biçimiyle yapılan vuruş. 3. mec. Baskı.

AZ **Yumşaqliq** is. yumuşaklık. 1. Yumuşak olma durumu, mülâyemet. 2. Kolay ufalanır olma hâli, gevşeklik; pörsüklük, porsukluk; TS **Yumuşaklık** a. Yumuşak olma durumu, mülâyemet.

AZ **Yumurta** is. yumurta. 1. biy. İnsan ve hayvan organizmasının yeni organizma vücuduna getirebilen dişil hücreleri. 2. Kümes hayvanlarının, kuşların, kaplumbağaların vb. kabuklu üreme hücresi. 3. Tohum; TS **Yumurta** a. 1. biy. Bir dişinin vücudunda oluşan, yumurtlama ve döllenmeden sonra aynı türden bir canlı oluşturan hücre. 2. Kanatlı hayvanların çoğalmasını sağlayan kabuklu bir besin maddesi. 3. Tavuk yumurtası. 4. anat. Er bezi. 5. hlk. Çorap onarmakta kullanılan, yumurta biçiminde, genellikle tahta veya mermerden kalıp.

AZ **Yumurtacıq** is. yumurtacık. 1. Küçük yumurta. 2. biy. Erkekte sperm üreten bezler. 3. bit. b. Kapalı tohumlu bitkilerde tohumu oluşturan kısım, tohumcuk, büveyze; TS **Yumurtacık** a. biy. 1. Canlılarda dişinin, döllenip oğulcuk durumuna gelmesi için çıkardığı üreme hücresi. 2. bit. b. Kapalı tohumlularda, döllenmeden sonra değişikliğe uğrayarak tohumu oluşturan bölüm.

AZ **Yumurtalıq** s. yumurtalık. 1. Kadınlarda cinsiyet bezi. 2. Yumurta almak için yetiştirilen. 3. bit. b. Çiçekte dişil organda tohum meydana getiren aşağı kısım; tohumluk; TS **Yumurtalık** a. 1. anat. Canlılarda dişi üreme hücrelerini veren organ, mebiz. 2. Pişmiş yumurtayı içine dik olarak koymaya yarayan, fincana benzer kap. 3. Buzdolabında yumurta koymaya ayrılmış özel bölüm.

AZ **Yurd** is. yurt. 1. İnsanın doğup büyüdüğü yer, memleket, ülke, yurt; vatan. 2. Yaşanan yer, ev, ev bark. 3. Çocuk yuvası, kreş. 4. mec. Bir şeyin çok olduğu yer; TS **Yurt** a. 1. Bir halkın üzerinde yaşadığı, kültürünü oluşturduğu toprak parçası, vatan. 2. Memleket. 3. Bakıma ve barınmaya muhtaç bir grup insanın. 4. Göçebe Türklerin oturduğu çadır. 5. Öğrencilerin kaldığı, barındığı yer. 6. mec. Diyar. 7. mec. Bir şeyin ilk veya çok yetiştirildiği yer, yatan. 8. hlk. Yörüklerin yazın veya kışın oturdukları yer. 9. esk. Sahip olunan arazi, emlak.

AZ **Yurdsuzluq** is. yurtsuzluk. 1. Evi, yurdu olmama. 2. Sahipsizlik, bakımsızlık, kimsesizlik; TS **Yurtsuzluk** a. Yurtsuz olma durumu.

AZ Yurt is. yurt. Çadır, göçebe çadırı; **TS Yurt** a. 1. Bir halkın üzerinde yaşadığı, kültürünü oluşturduğu toprak parçası, vatan. 2. Memleket. 3. Bakıma ve barınmaya muhtaç bir grup insanın. 4. Göçebe Türklerin oturduğu çadır. 5. Öğrencilerin kaldığı, barındığı yer. 6. mec. Diyar. 7. mec. Bir şeyin ilk veya çok yetiştirildiği yer, yatan. 8. hlk. Yörüklerin yazın veya kışın oturdukları yer. 9. esk. Sahip olunan arazi, emlak.

AZ Yuva is. yuva. 1. Kuşlara veya bazı hayvanlara ait barınak, aşıyan. 2. Arı peteği. 3. mec. Ev, mesken, ocak anlamında. 4. Motorun, aletin, kapının, pencerenin vb. parçalarının içine girerek çalışmasına veya birleşmesine mahsus oyuk, delik. 5. Bir şeyin içine yerleştirildiği oyuk. 6. mec. Bir şeyin türediği, ortaya çıktığı, yayıldığı yer; kaynak. 7. mec. Yurt, vatan. 8. Dama şeklinde bölünmüş olan şey. 9. mec. Bir şeyin çok olduğu yer; **TS Yuva** a. 1. Kuşların ve başka hayvanların barınmak, yumurtlamak, kuluçkaya yatmak, yavrularını büyütmek veya yavrulamak için türlü şeylerden yaptıkları ve türlü biçimlerde hazırladıkları barınak. 2. Genellikle ailenin oturduğu ev. 3. İki buçukla dört yaş arası çocukların bakıldığı, okul öncesi eğitim kurumu. 4. Kimsesizlere veya yoksullara yardım etmek ve onları barındırmak amacıyla açılan yer. 5. Bir şeyin içinde yerleşmiş olduğu veya yerleştirildiği oyuk. 6. mec. Bazı kötü nitelikli kimselerin çok bulunduğu, toplandığı yer. 7. mec. Bir şeyin öğretilindiği yer. 8. mec. Bir şeyin çok bulunduğu yer.

AZ Yük is. yük. 1. Taşınacak her şey, taşıma vasıtalarına yüklenen, bir hayvana yüklenen, elde vb. taşınan her şey. 2. İçinde bir şeyler olan torba, kese, kasa, sandık vb. 3. Ağır şey; ağırlık. 4. Tertipli bir şekilde üst üste toplanmış yatak yorgan, halı, kilim. 5. mec. Çetin, ağır görev, mesuliyetli iş, sorumluluk. 6. mec. Yorucu, eziyetli, sıkıcı iş, sıkıntı, ağırlık. 7. fiz. Herhangi bir cisimde olan elektrik akımının miktarı; **TS Yük** a. 1. Araba, hayvan vb.nin taşıdığı şeylerin hepsi. 2. Bir şeyin ağırlığı. 3. Araba, hayvan vb.nin taşıyabildiği miktar. 4. Eşya. 5. mec. Birinin üzerine almak zorunda kaldığı ağır görev. 6. mec. Tedirginlik veren şey, engel. 7. fiz. Bir cismin yüzeyinde biriken elektrik miktarı. 8. tar. Yüz bin kuruşluk mal veya tutar. 9. hlk. Doğacak bebek. 10. esk. Yüklük.

AZ Yükseliş is. yükseliş. 1. Gelişme sürecinde ileriye, mükemmelliğe doğru olan hareket; ilerleme, gelişme. 2. Artma, çoğalma, güçlenme; **TS Yükseliş** a. Yükselme işi.

AZ Yüz is. yüz. 1. Doksan dokuzdan sonra gelen rakamın adı. 2. sf. On kere on, doksan dokuzdan bir fazla. 3. Kere, kat vb. kelimeler ile birlikte kullanılarak yapılan

işin çokluğunu abartılı bir biçimde anlatan söz; TS **Yüz** a. 1. Doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı. 2. Bu sayıyı gösteren 100 ve C rakamlarının adı. 4. Kere, kat vb. kelimeler ile birlikte kullanılarak yapılan işin çokluğunu abartılı bir biçimde anlatan söz.

AZ **Zağ** is. [Ar.] cila. 1. Kılıcı, bıçağı vb. bileyerek verilen parlaklık. 2. Genelde silaha yapılan cila, parıltı; TS **Zağ** a. hlk. Kılağı.

AZ **Zaman** is. [Ar.] zaman. 1. Vakit, müddet, hengâm. 2. Felsefede sonsuz gelişme kaydeden maddenin devamı, sürekliliğinde ortaya çıkan genel varlık şekli. 3. Gramerde, bir işin, hareketin belirli bir zaman içinde yapılıp yapılmadığını bildiren fiil şekli, fiillerde “geçmiş”, “şimdiki”, “gelecek”, “geniş” zamanlarından her biri; TS **Zaman** a. zaman 1. Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit. 2. Bu sürenin belirli bir parçası, vakit. 3. Belirlenmiş olan an. 4. Çağ, mevsim. 5. Bir işe ayrılmış veya bir iş için alışılmış saatler, vakit. 6. Dönem, devir. 7. gök b. Olayların oluş ve akış sırasını belirleyen, düzenli ve dönemli gök olaylarını birim olarak kullanan sanal bir kavram. 8. db. Fiillerin belirttikleri geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman, geniş zaman kavramı. 9. jeol. Yer kabuğunun geçirdiği gelişimde belirlenen ve fosillere göre dörde ayrılan geniş evrelerden her biri.

AZ **Zar** is. [Ar.] zar. 1. Vücuttaki bazı organların üzerini saran ince perde. 2. Bazı meyvelerin ince iç kabuğu, ince perdesi. 3. Cin, şeytan; TS **Zar** a. 1. İnce perde veya örtü. 2. anat. İnce ve yumuşak yaprak biçimindeki organlar veya organ bölümleri, çeper. 3. bit b. Birbirine sımsıkı yapışık hücre veya moleküllerden oluşan ve bitkilerin çeşitli bölümlerini bir kın gibi saran ince tabaka, cidar, çeper.

AZ **Zat** is. [Ar.] zat. 1. Esas, kök, menşe, nesil, soy. 2. kl. Şahıs, insan, şahsiyet, sima. 3. Kendisi, kendi varlığı. 4. kl. Varlık, tabiat, mahiyet; TS **Zat** a. (za:t) [Ar.] zât. 1 Kişi. 2. esk. Kendi, öz.

AZ **Zaviye** is. [Ar.] kl. zaviye. 1. Birbirini kesen iki çizginin, iki düzlemin oluşturduğu açı, zaviye. 2. Dindar kimselerin ibadetle uğraştığı تنها yer, tekke, hücre; TS **Zaviye** a. (za:viye) [Ar.] zâviyve. esk. 1. Köşe. 2. din b. Küçük tekke. 3. mec. Anlayış, görüş, bakış açısı. 4. mat. Açı.

AZ **Zefir** is. [Yun.] zefir; pestil. 1. Bir cins çizgili ve ince pamuklu dokuma. 2. Yufka şeklinde kurutulmuş meyve ezmesi; TS **Zefir** a. [Fr.] zéphyr. Genellikle gömlek yapımında kullanılan, çizgili, ince, pamuklu bir kumaş türü.

AZ **Zəcr** is. [Ar.] zorlanma. Zorla yaptırma, bir şeyi yapmaya mecbur etme; TS **Zecir** a. [Ar.] zecr. Esk. 1. Yaptırmama, yasaklama. 2. Zorlama. 3. Eziyet etme.

AZ **Zəhər** is. [Far.] zehir. 1. Organizmaya girince hayati fonksiyonları öldüren, tahrip eden veya bozan madde, zehir. 2. tıp. Mikropların oluşturduğu zehir, toksin; TS **Zehir** a. [Far.] zehr. 1. Organizmaya girdiğinde kimyasal etkisiyle fizyolojik görevleri bozan ve miktarına göre canlıyı öldürebilen madde, ağı, sem. 2. mec. Büyük üzüntü, acı, keder, sıkıntı.

AZ **Zəhmət** is. [Ar.] emek; zahmet. 1. iş, emek, çalışma. 2. Eziyet, rahatsızlık, sıkıntı; TS **Zahmet** a. [Ar.] zahmet. Güçlük.

AZ **Zəkat** is. [Ar.] zekât. 1. İslam dinine göre zengin Müslümanların senede bir mallarının kırkta birini fakirlere dağıtması şeklinde gerçekleştirilen mali ibadet, İslam'ın beş şartından biri. 2. Klasik şiirde güzelin merhametine, iltifatına, şefkatine işaret olarak kullanılır; TS **Zekât** a. (zekâ:tı) [Ar.] zekat. din b. Zenginlerin sahip olduğu mal ve paranın kırkta birinin dağıtılmasını öngören, İslam'ın beş şartından biri

AZ **Zəmin** is. [Far.] zelilin. 1. kl. Yer, toprak. 2. Üzerine resim yapılan, nakış vurulan asıl renk, ton; fon. 3. mec. Bir olayın meydana geldiği asıl muhit, şerait, vaziyet, imkân; TS **Zemin** a. (zemi:ni) [Far.] zemin. 1. Taban, döşeme, yer. 2. Kumaş, süslü kâğıt, halı, yer muşambası, tablo vb. desenli nesnelerde, biçimlerin üzerinde yer aldığı renk. 3. mec. Temel, dayanak. 4. mec. Ortam. 5. esk. Yeryüzü, dünya.

AZ **Zəncir** is. [Far.] zincir. 1. Birbirine geçmiş halkalardan meydana gelen metal bağ. 2. Pranga. 3. mec. Esaret, zulüm, mahkûmiyet sembolü; TS **Zincir** a. [Far.] zincir. 1. Birbirine geçmiş bir sıra metal halkadan oluşan bağ. 2. Art arda gelen şeylerin oluşturduğu dizi. 3. Taşıtların kar veya buzda kaymaması için tekerleklerine takılan alet. 4. Altın veya gümüşten yapılmış takı. 5. esk. Hükümlülerin eline, ayağına vurulan demir bağ.

AZ **Zəncirləmə** is. zincirleme. 1. Zincirlemek fiili. 2. Zincir gibi birbirine bağlı. 3. mec. man. Deli; TS **Zincirleme** a. 1. Zincirlemek işi.

AZ **Zər** is. [Far.] kl. zer. 1. Altın. 2. Altın suyu veya tozu. 3. Altın simli ipek kumaş;
TS **Zer** a. [Far.] zer. kim. esk. Altın.

AZ **Zərf** is. [Ar.] zarf. 1. İçine mektup, kart, evrak vb. şeyler konulan bir kenarı zamklı kâğıt muhafaza, zarf. 2. kl. Kap, kılıf, muhafaza; TS **Zarf** a. [Ar.] zarf. 1. esk. Kap, kılıf, sarma. 2. İçine mektup veya başka kâğıtlar konulan kâğıttan kese. 3. İçine fincan veya bardak oturtulan metal kap. 4. db. Bir fiilin, bir sıfatın veya bir zarfın anlamını zaman, yer, ölçü, nitelik, soru kavramları bakımından etkileyen kelime, belirteç.

AZ **Zəriflik** is. zariflik. 1. İncelik, güzellik, latiflik. 2. Zayıflık; TS **Zariflik** a. Zarif davranış veya zarif olma durumu, zarafet.

AZ **Zərrə** is. [Ar.] zerre. Bir şeyin en küçük parçası; TS **Zerre** a. [Ar.] zerre. 1. Çok küçük parçacık. 2. esk. 0,00156 gram olan ağırlık ölçü birimi.

AZ **Zəval** is. [Ar.] zeval; TS **Zeval** a. (zeva:li) [Ar.] zeval. esk. 1. Yok olma, yok edilme. 2. Suç, kabahat, sorumluluk. 3. Bozulma. 4. Öğle.

AZ **Zikr** is. [Ar.] zikir. 1. Anma, yâd etme, hatırlama, adını anma, adını söyleme. 2. din. Teşbihle dua etme, Allah'ın adını anma, sıfatlarını birbiri ardınca söyleyip tekrar etme. 3. Bütün düşünce, bütün fikir, bütün hayal. 4. Eski dönemlerde "kam" törenleri ile ilgili olan ve kitlesel karakterli bir derviş oyununa verilen ad; TS **Zikir** a. [Ar.] zikir. 1. Anma, söyleme, sözünü etme. 2. din b. Bir tarikata bağlı olanların Tanrı'nın adını art arda söylemesi.

AZ **Ziqzaq** is. [Alm.] zikzak. Birbirine zıt yönde açılar meydana getiren kırık çizgi; zikzaklı; TS **Zikzak** a. [Fr.] zigzag. 1. Art arda birdenbire ters yöne açılar yapan kırık çizgi. 2. mec. Sık sık değişen görüş, düşünce veya davranış, istikrarsızlık.

AZ **Zillət** is. [Ar.] zillet. 1. Zorluk, ağır şart, kötü durum, maddi sıkıntı, yoksulluk, meşakkat. 2. Hakirlik, alçalma; TS **Zillet** a. [Ar.] zillet. Hor görülme, aşağılanma.

AZ **Zir** is. [Far.] esre; alt, tabak. 1. Arap alfabesinde "e" sesinin çıkarılacağını bildirmek için ünsüzlerin altına konulan işaret (!) 2. Bir şeyin yere bakan tarafı, aşağı, zir. 3. Çay tabağı; TS **Zir** a. [Far.] esk. 1. Alt. 2. Aşağı.

AZ **Zor** is. zor. 1. Güç, kuvvet. 2. Çok güçlü, kuvvetli, büyük. 3. Çok becerikli, yiğit. 4. Çok, hayli. 5. Zor anlaşılabilen, çok zor, ağır. 6. Mecburiyet, mecburiyet altında;

TS **Zor** sf. [Far.] zūr. 2. a. Sıkıntı, güçlük, rahatsızlık. 3. a. Yüküm, mecburiyet. 4. a. Baskı.

AZ **Zorbalıq** is. kon. azmanlık; zorbalık. 1. Büyüklük, azmanlık, irilik. 2. mec. Zorba; TS **Zorbalık** a. Zorbaca davranışta bulunma, müstebitlik.

AZ **Zülal** is. [Ar.] zülal; albümin. 1. Saf, serin, tatlı su (klasik şiiirde saflık, temizlik işareti olarak kullanılmıştır). 2. biy. kim. Hayvan ve bitki dokularında ve sıvılarında bulunan (süt, kan serumu, yumurta akı vb.) karbon, oksijen, azot, hidrojen ve genelde kükürtle birleşmiş, ısıtılınca pıhtılaşan, suda eriyebilen sade bir protein maddesi. 3. bit. b. Besiözü, besi dokusu, albumen; TS **Zülal** a. (zūla:li) [Ar.] zulāl. Saf, tatlı su.

AZ **Zümre** is. [Ar.] zümre. 1. Sosyal tabaka, sosyal sınıf. 2. kl. Toplum. 3. kl. Tür, cins, grup; TS **Zümre** a. [Ar.] zumre. 1. Topluluk, takım, grup, camia. 2. Tür, cins.

AZ **Zürriyət** is. [Ar.] kl. zürriyet. 1. Evlat, nesil, soy. 2. Döl verme, üreme; TS **Zürriyet** a. [Ar.] zurriyyet. 1. Döl, soy sop, sulp. 2. Çocuk.

1.2. Çok Anlamlı Adların İncelenmesi

1.2.1. Eş Değer Çok Anlamlı Adlar

AZ **Açılış** is. açılış. 1. Açılma durumu, açılma hareketi. 2. Bir kurum veya binanın işe başlaması, yeni bir tesisin vb.nin hizmete girmesi; TS **Açılış** a. 1. Açılma işi. 2. Yeni bir yapının, yerin veya kuruluşun çalışmaya başlaması, küşat.

AZ **Ağır Yara** is. ağır yara. 1. Bedendeki derin ve ciddi yara. 2. mec. Bir olay sonunda oluşan olumsuz durum; TS **Ağır yara** a. 1. Bedendeki derin ve ciddi yara. 2. mec. Bir olay sonunda varılan olumsuz durum.

AZ **Ajan** is. [Fr.] ajan; ispiyoncu. 1. Bazı işlerle görevlendirilmiş kimse. 2. Polis için haber toplayan, casusluk yapan, ispiyoncu; TS **Ajan** a. [Fr.] agent. 1. Casus. 2. Bir kimsenin, bir ortaklığın veya bir devletin bazı işlerini yapan kimse, temsilci.

AZ **Akıbet** is. [Ar.] akıbet. 1. Son, nihayet, ahir, encam, netice. 2. Sonunda; TS **Akıbet** a. [Ar.] (a:kıbet) 'akıbet. 1. Bir iş veya durumun sonu, sonuç. 2. zf. Sonunda, önünde sonunda.

AZ **Alış-veriş** is. alışveriş; ilişki. 1. Alım satım işi, ticaret. 2. mec. Alaka, münasebet; TS **Alışveriş** a. 1. tic. Satın alma ve satma işi, alım satım, iş, muamele, ahzüita, aksata, pazar. 2. mec. İlişki, münasebet. alışveriş yapmak alım satım işini gerçekleştirmek.

AZ **Alkoqol** is. [Ar.] alkol. 1. Şarap veya mayalanmış şekerli sıvıların damıtılması sonucunda elde edilen yanıcı, içilmesi halinde insanı uyuşturan madde: 2. Alkollü içkiler; TS **Alkol** a. [Fr.] alcool 1. kim. Bira, şarap vb. sıvıların veya pancar, patates nişastasının şekere dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan glikoz çözeltilerin mayalaşmış özlerinin damıtılmasıyla elde edilen, kokulu, uçucu, yanıcı, renksiz sıvı, ispiroto, etanol, etil alkol. 2. mec. Her türlü alkollü içki.

AZ **Allahsızlık** is. [Ar.] Allahsızlık. 1. Allah'a, dinî itikatlara inanmama. 2. mec. kon. İnsafsızlık, zalimlik, gaddarlık; TS **Allahsızlık** a. Tanrısızlık.. 2. mec. Acımasız olma, insafsız olma, vicdansız olma.

AZ **Arabaçı** is. arabacı. 1. Arabayı kullanan kimse, araba sürücüsü. 2. Araba yapan veya satan kimse; TS **Arabaçı** a. 1. Arabayı süren kimse. 2. Araba yapan veya satan kimse.

AZ **Aslan** is. hay. b. aslan. 1. Etçiller carnivora takımının, kedigillerfelidae ailesindendir. 2. mec. Cesur, güçlü, kuvvetli, yiğit; TS **Aslan** a. 1. hay. b. Kedigillerden, Afrika'da ve Asya'da yaşayan, erkekleri yeleli, yırtıcı, uzunluğu 160, kuyruğu 70 santimetre ve ucu püsküllü, çok koyu sarı renkli güçlü bir tür memeli, arslan. 2.mec. Gürbüz, cesur ve yiğit adam.

AZ **Aşınma** is. aşınma. 1. Aşınmak işi. 2. kim. coğ. jeol. Yıpranma, eskime, incelme, düzleşme. 3. jeol. Kütlelerin çeşitli kuvvetlerle koparılması ve parçalanması sonunda meydana gelen taş parçalarının, dış kuvvetlerle süpürülmesi; TS **Aşınma** a. 1. Aşınmak işi. 2. Korozyon. 3. jeol. Erozyon.

AZ **Aşıyan** is. [Far.] aşıyan. 1. Kuş yuvası. 2. mec. Oturulan ev, yuva, ocak, mesken; TS **Aşıyan** a. (arşıya: ni) [Far.] āşiyānesk. 1. Kuş yuvası. 2. mec. Ev, oturulan yer, mesken.

AZ **Atlas** is. [Yun.] coğ. atlas. 1. Belirli bir sisteme göre hazırlanmış harita mecmuası, bütün dünya haritalarını içinde bulunduran kitap. 2. Astronomik harita ve cetvellerden, güzel resimlerden, teknik çizgilerden, hayvan, bitki vb. resimlerinden oluşan dergi (hayvanlar atlası, anatomi atlası vb.); TS **Atlas** a. [Fr.] atlas. 1. coğ. Dünyanın, bir ülkenin, bir bölgenin fiziksel ve siyasal coğrafyası ile ekonomi, tarih vb. konularda toplu bilgi vermek için bir araya getirilmiş coğrafya haritaları derlemesi. 2. Bir konuyu açıklamak için hazırlanmış resim veya levhalardan oluşmuş kitap.

AZ **Ay** is. [Ar.] ay. 1. Dünya'nın etrafında dönen ve Güneş'ten aldığı ışığı yeryüzüne yansıtan gezegen, mah, kamer. 2. Ayın dünya etrafındaki devrine göre ölçülen müddet, yılın on ikide biri; TS **Ay** öz. a. gök b. Dünya'nın uydusu olan gök cismi, kamer, mah, meh; TS **Ay** a. 1. Art arda gelen iki yeni ay arasında geçen süre. 2. Yılın on iki bölümünden her biri, aynı gününe kadar geçen veya yaklaşık otuz gün olarak kabul edilen süre.

AZ **Aya** is. aya. 1. Parmaklar hariç, el ve ayağın içi. 2. Yaprığın parlak olan üst kısmı; TS **Aya** a. 1. Elin parmak dipleriyle bilek arasındaki iç bölümü, avuç içi. 2. Ayak tabanı. 3. bit. b. Yaprakların düz ve parlak bölümü.

AZ **Bağlıq** is. bağlık. 1. Bağları çok olan yer, bağ yeri. 2. Üzüm bağı bulunan alan; TS **Bağlık** a. Bağ yeri, üzüm bağları çok olan yer.

AZ **Bugün** is. bugün 1. İçinde bulunulan gün. 2. İçinde bulunulan devir, çağ, dönem; TS **Bugün** a. 1. İçinde bulunulan gün. 2. İçinde bulunulan çağ, zaman.

AZ **Bulamac** is. bulamaç. Sulu, cıvık hamurla yapılan bir yemek; TS **Bulamaç** a. 1. Sulu, cıvık hamur. 2. Bu koyulukta yapılan çeşitli hamur yemekleri.

AZ **Buzxana** is. buzluk; buzdolabı. 1. Buz yapılan yer, buzhâne. 2. Soğuk hava deposu, buzdolabı; TS **Buzhane** a. (buzha:ne) [T.] buz + [Far.] hâne. 1. Buz yapılan yer. 2. Soğuk hava deposu.

AZ **Canbazlıq** is. cambazlık. 1. Cambazın yaptığı iş, ipte veya at üzerinde çeşitli gösteriler yapan kimsenin işi, ustalığı. 2. mec. Hilekârlık, kurnazlık. 3. At veya hayvan alıp satmak işi; TS **Cambazlık** a. 1. Cambazın işi veya mesleği, akrobatlık, akrobasi. 2. At alıp satma veya yetiştirme işi. 3. mec. Kurnazlık, düzenbazlık, hilecilik.

AZ **Canevi** is. canevi. 1. Mide bölgesinin üstü, yürek. 2. mec. En hassas, en güçsüz nokta; TS **Canevi** a. (ca'nevi) 1. Kalbin altındaki bölge. 2. mec. En duyarlı yer: kalpgâh.

AZ **Cənah** is. [Ar.] cenah, kanat; yön. 1. Kuş kanadı. 2. Kol. 3. Ordunun sağ ve sol tarafı. 4. Taraf, yön; TS **Cenah** a. (cena:hı) [Ar.] cenâh. esk. 1. Kuş kanadı. 2. Kol, pazı. 3. Yan, taraf. 4. ask. Kanat.

AZ **Çarpışma** is. 1. Çarpışmak fiili. 2. Kavgâ, dövüş, savaş; TS **Çarpışma** a. 1. Çarpışmak işi; müsademe, sadme. 2. ask. Öncülerin veya küçük birliklerin yaptıkları küçük savaşma.

AZ **Dərun** is. [Far.] kl. derun. 1. İç, içeri, öz, dâhil. 2. mec. Kalp, yürek, gönül; TS **Derun** a. (deru:n) [Far.] derûn esk. 1. İç, içeri, öz. 2. Gönül, yürek, ruh.

AZ **Dikən** is. diken. 1. Bazı bitkilerin dal, yaprak, meyve kabuğu vb. bölümlerinde ve bazı hayvanların derisinde bulunan sert, ucu sivri ve batıcı çıkıntılardan her biri. 2. Bu tür çıkıntıları çok olan bitki; TS **Diken** a. 1. Bazı bitkilerin dal, yaprak, meyve kabuğu vb. bölümlerinde ve bazı hayvanların derisinde bulunan sert, ucu sivri ve batıcı çıkıntılardan her biri. 2. Bu çıkıntıları çok olan bitki

AZ **Dirhəm** is. [Ar.] dirhem. 1. Yakın Doğu'da ağırlık birimi (okkanın dört yüzde bir kısmı), 3,12 gramlık ağırlık ölçüsü. 2. Bazı Arap ülkelerinde gümüş para birimi

(yaklaşık bir frank değerindedir); TS **Dirhem** a. [Ar.] dirhem. esk. 1. Okkanın dört yüzde birine eşit olan, 3,207 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü. 2. Bir tür gümüş para.

AZ **Diyanat** is. [Ar.] diyanet. 1. Dinî kurallara tam bağlı olma durumu. 2. Din; TS **Diyanet** a. (diya:net) [Ar.] diyanet. din b. 1. Din kurallarına tam bağlı olma durumu. 2. Din.

AZ **Doğruluq** is. doğruluk. 1. Gerçeklik, dürüstlük; sadakat, samimi yet. 2. Gerçeklik, sahilik, hakikate uygunluk; TS **Doğruluk** a. 1. Doğru ve dürüst olma durumu, doğru olana yakışır davranış, dürüstlük, adalet. 2. fel. Düşüncenin gerçeğe uyuşması, yargı ve önermelerin gerçeğe uygun olması.

AZ **Dolam** is. dolam, sarım. 1. Bir şeye sarılan şeyin her defalık sargısı. 2. Bir şeye sarman şeyin her seferlik sarılmış miktarı; TS **Dolam** a. 1. Dolama işinin her defası. 2. sf. Bir kez dolanacak miktarda olan.

AZ **Dosye** is. [Fr.] dosya. 1. Bir iş, bir konu veya bir kişi hakkındaki evrakın tamamı. 2. Bu evrakı toplu hâlde bulundurmaya yarayan kap; TS **Dosya** a. (do'sya) [Fr.] dossier. 1. Aynı konu, aynı kimse, aynı işle ilgili belgeler bütünü. 2. Bu gibi belgelerin toplandığı kartondan kap.

AZ **Drenaj** is. [Fr.] akaçlama, drenaj. 1. tekn. Ark veya borular kullanarak bir yerde biriken suları dışarıya akıtma, kurutma; bu gaye ile kullanılan ark ve boru sistemi. 2. tıp. Yarada biriken suyu veya iltihabı dışarı boşaltmak için kullanılan boru vb.; TS **Drenaj** a. [Fr.] drainage. 1. Toprakta bitkilerin yetişmesine zararlı olan fazla suların akıtılması, akaçlama. 2. tıp Yarada biriken sıvıyı akaçla boşaltma.

AZ **Düşünüş** is. 1. Düşünmek fiili, düşünme tarzı. 2. Mütalaa; hüküm, fikir, düşünce; TS **Düşünüş** a. 1. Düşünme işi, tefekkür. 2. fel. İnsanın, özellikle davranışlarına yön veren ahlak tutumu ve düşünme biçimi.

AZ **Düyünçü** is. etn. davetçi. 1. Düğün çağrıcısı. 2. Düğüne davet edilen ve katılan şahıslar. 3. Düğün sahibi; TS **Düğüncü** a. 1. Düğün sahibi, toycu. 2. Düğün çağrıcısı. 3. Düğüne katılan kimse.

AZ **Elan** is. [Ar.] bildiri; ilan. 1. Resmî bir makam, kurum veya bir topluluk tarafından herhangi bir durumu ilgililere duyurmak için yazılan yazı, tebliğ, tebligat, resmî bildiri. 2. Bilimsel bir konu üzerine yazılan açıklama, tebliğ, bilgi, haber, resmî

bildiri metni; TS **İlan** a. (i:la:nı) [Ar.] i'lân. 1. Duyuru. 2. Açıkça bildirme, açıkça duyurma.

AZ **Ehtizaz** is. [Ar.] titreme. 1. İhtizaz, hafifçe titreme, titreyiş, oynatılan bir telin bir müddet titremesine benzer hareket. 2. Fizikte cismin titreşimli hareketi, titremesi, titreyiş; TS **İhtizaz** a. (ihtiza:zı) [Ar.] ihtizâz. esk. 1. Titreşme, titreşim. 2.fiz. Titreşim.

AZ **Ellips** is. [Yun.] mat. elips. 1. Bütün noktalarının odak adı verilen iki aynı noktaya olan uzaklıklarının toplamı birbirine denk olan kapalı eğri. 2. dbl. Anlatımda kolaylık sağlamak gayesiyle bir kelimedeki eklerin veya bir cümledeki kelimelerin azaltılarak anlatılması olayı, elips; TS **Ellips** a. [Fr.] elipse. 1. mat. Bütün noktalarının belirli iki ayrı noktaya olan uzaklıklarının toplamı birbirine denk olan kapalı eğri. 2. dil b. Eksilti.

AZ **Etap** is. [Fr.] etap. 1. Yarışlardaki belli durma yerleri ve bu durma yerleri arasındaki mesafe. 2. Merhale, aşama, satha; TS **Etap** a. [Fr.] étape. sp. 1. Aşama. 2. Adım.

AZ **Evlad** is. [Ar.] evlat. 1. Ana ve babaya göre oğul ve kız çocuklar. 2. Soy, döl, nesil; TS **Evlat** a. (evla:dı) [Ar.] evlād. 1. Bir kimsenin oğlu veya kızı, çocuk. 2. Soy, döl.

AZ **Ecza** is. [Ar.] ecza. 1. kl. Bir şeyin bileşimini meydana getiren küçük hissecikler. 2. İlaç maddeleri; İlaç; TS **Ecza** a. (ecza:) [Ar.] ecza. kim. 1. Canlılardaki rahatsızlıkların bozuklukların ve. çeşitli hastalıkların tanısı, önlenmesi veya tedavisi için yararlanılan doğal veya sentez yoluyla hazırlanmış madde. 2. Çeşitli amaçlarla kullanılan kimyasal madde.

AZ **Əfsanə** is. [Far.] efsane. 1. Nesilden nesile ağızdan ağıza geçerek çoğunlukla Fevkalade karakterli hikâye, rivayet; masal. 2. mec. Masal, uydurma şeyler. 3. Dillere düşmüş, geniş sahalara yayılmış olay, hikâye; TS **Efsane** a. (efsa:ne) [Far.] efsane. 1. ed. Eski çağlardan beri söylenegelen, olağanüstü varlıkları, olayları konu edinen hayalî hikâye, söylence. 2. mec. Gerçeğe dayanmayan, asılsız söz, hikâye vb. 3. mec. Olağanüstü bir başarı elde etmiş kimse, kurum vb. efsane olmak efsane gibi anlatılmak veya anılmak.

AZ **Önam** is. [Ar.] canlılar, halk. 1. Bütün varlıklar, yaratılan canlıların tamamı. 2. Halk, toplum, insanlar; TS **Enam** a. (ena:m) [Ar.] enām esk. 1. Yaratılmış bütün canlılar. 2. Halk.

AZ **Öndişə** is. [Far.] endişe. 1. Kaygı, düşünce. 2. Telaş, rahatsızlık, korku, ıstırap şüphe, merak, şüphe, telaş; TS **Endişe** a. [Far.] endişe. 1. Tasa, kaygı. 2. Kuşku. 3. Korku. 4. Düşünce.

AZ **Facia** is. [Ar.] facia. 1. Felaket, bedbahtlık, çok üzücü, dehşetli hâdise. 2. ed. Trajedi; TS **Facia** a. (fa:cia) [Ar.] fâci'a. 1. Çok üzüntü veren, acıklı olay, afet. 2. tiy. Trajedi.

AZ **Faset** is. [Fr.] faset. 1. Baskı işlerinde harf ve satırları formada tutmak ve sıkmak için kullanılan kama. 2. diş. Dişin ön yüzüne estetik amaçla yapılan kaplama; TS **Faset** a. [Fr.] facette. 1. Baskı işlerinde harf ve satırları formada tutmak ve sıkmak için kullanılan kama. 2. Dişin ön yüzüne estetik amaçla yapılan kaplama.

AZ **Fəcr** is. [Ar.] fecir, fecr. 1. Güneşin doğmaya başladığı zamanı, tan vakti, güneşin doğmasından önceki alacakaranlık. 2. Tan vaktiyle birlikte gökte görünen kızıllık, aydınlık; TS **Fecir** a. [Ar.] fecr. 1. Tan. 2. Tan kızıllığı.

AZ **Fərman** is. [Far.] ferman. 1. Buyruk, emir, yüksek hâkimiyet organının kanun kuvvetindeki kararı. 2. kl. Hükümdarın, padişahın yazılı emri, buyruğu; TS **Ferman** a. (ferma:nı) [Far.] ferman. 1. Buyruk, emir. 2. tar. Osmanlı Devleti'nde padişahın verdiği, uyulması gerekli hükümleri taşıyan yazılı buyruk, yarlık.

AZ **Finiş** is. [İng.] finiş. 1. Sürat yarışlarında son bölüm. 2. Bu yarışlarda varılacak son nokta, bitiş yeri; TS **Finiş** a. [İng.] finish. 1. Bitme. 2. sp. Varış.

AZ **Firəngüzümü** is. bit. b. kırmızı Frenk üzümü. 1. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, taşkırangiller saxifragaceae ailesindendir. 2. Bu ağacın salkım şeklinde mayhoş meyvesi; TS **Frenk üzümü** a. bit. b. 1. Taşkırangillerden bir çalı (Fibes nigrum). 2. Bu bitkinin genellikle şurubu yapılan, uzun salkım biçiminde, taneleri ufak, kırmızı ve mayhoş yemişi.

AZ **Fotoğrafçı** is. kon. fotoğrafçı. 1. Bir sanat olarak fotoğrafçılıkla uğraşan kimse. 2. Fotoğrafhane, fotoğraf çekilen ve çıkarılan yer; TS **Fotoğrafçı** a. 1. Fotoğraf çeken veya basan kimse. 2. Fotoğrafhane.

AZ **Gavurluq** is. gâvurluk. 1. Kâfirlik, müslüman olmama, dinsizlik. 2. mec. Zalimlik, insafsızlık, merhametsizlik; TS **Gâvurluk** a. 1. Gâvur olma durumu, dinsizlik. 2. mec. Acımasızlık, insafsızlık, gaddarlık.

AZ **Gerçek** is. gerçek. 1. Hakikat, doğru. 2. Doğruluk; TS **Gerçek** a. 1. Yalan olmayan, doğru olan şey, hakikat. 2. Gerçeklik. 3. Doğruluk.

AZ **Girdab** is. [Far.] girdap. 1. Su çevrintisi, burgaç. 2. mec. Zor, korkutucu, ürkütücü durum, hayatın keşmekeşi; TS **Girdap** a. (girda:bı) [Far.] girdap. 1. coğ. Bir engelle karşılaşan su veya hava akıntısının dönerek ve çukurlaşarak yaptığı çevrinti ters akıntıların oluşturduğu dönme, eğrim, çevri, anafor. 2. mec. Tehlikeli yer veya durum.

AZ **Göt** is. k. göt. 1. Bağırsaklardan sonra gelen boşaltma organı, makat, kıç. 2. Dip, alt. 3. Geri; TS **Göt** a. kaba. 1. Anüs. 2. Alt taraf, dip. 3. Kaba et, kıç, popo.

AZ **Güclük** is. güçlük. 1. Güç olma durumu, güç olan şeyin hali, büyük güç isteyen, zorluk, meşakkat, zahmet. 2. Sıkıntı, engel, müşkülât; TS **Güclük** a. 1. Zorluk. 2. Ağır ve yorucu emek, zahmet, meşakkat. 3. Engel, pürüz.

AZ **Hafızlık** is. hafızlık. 1. Hafızın görevi, vazifesi. 2. Ezbercilik; TS **Hafızlık** a. 1. Hafız olma durumu. 2. tkz. Ezbercilik, bir şeyi anlamadan öğrenme özelliği.

AZ **Handikap** is. [İng.] handicap. 1. At yarışlarında binicilerle eyerin toplam ağırlığının, atların koşuyu kazanma şansını etkileyecek biçimde ayarlanması. 2. mec. Elverişsiz durum, engel, mânîa; TS **Handikap** a. [İng.] handicap. 1. Engel. 2. At yarışlarında binicilerle eyerin toplam ağırlığının, atların koşuyu kazanma şansını etkileyecek biçimde ayarlanması.

AZ **Harmoni** is. [Yun.] armoni; ahenk. 1. müz. Ahenkli bir bütün meydana getirebilmek için uygulanan sesler, notalar. Birkaç benzer tonun aynı anda ifa edilmesi. 2. Seslerin, renklerin uygunluğu, armoni; TS **Harmoni** a. [Fr.] harmonie. 1. Uyum, düzen, ahenk. 2. müz. Armoni.

AZ **Heybet** is. [Ar.] heybet. 1. Korku, saygı, hayranlık uyandıran azamet, görkem, ululuk. 2. Korku, dehşet, yılgınlık, endişe, ürperti, heyecan; TS **Heybet** a. [Ar.] heybet. 1. Korku ve saygı uyandıran görünüş, mehabet. 2. Büyüklük, ululuk, azamet.

AZ **Heysiyətsizlik** is. haysiyetsizlik. 1. Haysiyetsiz olma hâli. 2. Şerefsizlik, onursuzluk; TS **Haysiyetsizlik** a. 1. Haysiyetsiz olma durumu, haysiyetsizce davranış. 2. Onursuzluk.

AZ **Hədiyyəlik** is. hediyeilik. 1. Armağan olarak verilecek değerde olan. 2. Armağan olarak verilmek için hazırlanmış şey; TS **Hediyeilik** a. 1. Armağan olarak verilmek için hazırlanmış şey. 2. sf. Armağan olarak verilecek değerde olan.

AZ **Hıçkırırq** is. hıçkırık. 1. Sesli ağlamamaya gayret ederken gırtlaktan çıkan kesik kesik sesler; hıçkırık. 2. Mide dolgunluğu veya sinir hâli gibi sebeplerden dolayı elimizde olmadan, gayri ihtiyari olarak diyafram kasının kasılmasıyla hava akciğerlere geçerken boğazdan çıkan ve düzgün aralıklarla "hık, hık" diye tekrarlanan ses; TS **Hıçkırık** a. 1. Çok yemek yeme veya sinirsel bir nedenle ve istemsiz olarak diyafram kasının kasılmasıyla hava akciğerlere geçerken boğazdan çıkan ve düzgün aralıklarla tekrarlanan ses. 2. Çok ağlandığında çıkan ses.

AZ **Hicrət** is. [Ar.] hicret. 1. Kendi yurdunu terk edip başka bir tarafa gitme, göç; muhaceret. 2. İslam peygamberi Hz. Muhammed'in miladi 622 yılının 16 temmuz günü Mekke'den Medine'ye göç etmesi olayı; TS **Hicret** a. [Ar.] hicret. 1. Göç. 2. din b. ve tar. İslam takviminde tarih başı sayılan Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye göç etmesi.

AZ **Himayə** is. [Ar.] himaye. 1. Koruma, yardım etme, esirgeme, himayesi altına alma. 2. mec. Kaygı, dikkat, yardım; TS **Himaye** a. (hima:ye) [Ar.] himāye. 1. Koruma, gözetme, esirgeme, koruyuculuk, gözetim. 2. Kayırma, elinden tutma.

AZ **Hoqqabaz** is. [Ar.+Far.] hokkabaz. 1. El çabukluğu ile bir takım oyunları yaparak göz boyayan ve halkı eğlendiren kimse. 2. mec. Dalavereci, fırıldakçı, üçkâğıtçı, yalancı; TS **Hokkabaz** a. [Ar.+Far.] Ar. hukka + Far. -bāz 1. El çabukluğu ile birtakım şaşırtıcı olaylar yapmayı meslek edinen kimse. 2. sf. mec. Başkalarını aldatarak yalan dolanla iş gören.

AZ **Hoqqabazlıq** is. hokkabazlık. 1. Hokkabazın yaptığı iş, hokkabazın sanatı. 2. Fırıldakçılık, üçkâğıtçılık, dolandırıcılık; TS **Hokkabazlık** a. 1. Hokkabazın yaptığı iş. 2. mec. Yalan dolanla görülen iş.

AZ **Hotuz** is. 1. Tavus kuşunun tepeliği. 2. Kadınların süs olarak taktıkları taç; TS **Hotoz** a. esk. 1. Kadınların süs için saçlarının üstüne taktıkları, çeşitli renk ve biçimde yapılmış küçük başlık. 2. Tavus kuşu, tavuk vb.nin başında bulunan tüyler.

AZ **Hökmdarlıq** is. hükümdarlık. 1. Hükümdar olma hâli, padişahlık, saltanat, hâkimiyet. 2. Hükümdarın idaresi altında olan ülke; TS **Hükümdarlık** a. 1. Hükümdar olma durumu. 2. Hükümdarla yönetilen ülke.

AZ **Xaqan** is. hakan. 1. Türk devlet başkanlarının, kullandığı unvanlardan biri, hanlar hanı, hakan. “kağan” kelimesinden geldiği sanılıyor. 2. Padişah, hükümdar, sultan; TS **Hakan** a. (ha:ka:nı) tar. 1. Türk, Moğol ve Tatar hanları için “hükümdarlar hükümdarı” anlamında kullanılan bir unvan. 2. Osmanlı padişahlarına verilen unvan.

AZ **Xaqanlıq** is. hakanlık. 1. Hükümdarlık, padişahlık, hakan olma hâl ve sıfatı, hakan idaresi. 2. Hakanın idaresi altında olan ülke; TS **Hakanlık** a. 1. Hakan olma durumu. 2. Hakanın egemenliğindeki ülke. 3. Hakanın yönetimi.

AZ **Xanlıq** is. hanlık. 1. Han olma hâli; hakimlik. 2. Han idaresi. 3. Han tarafından idare edilen ülke; TS **Hanlık** a. 1. Han olma durumu. 2. Hanın egemenliğindeki ülke. 3. Hanın yönetimi.

AZ **Xardal** is. hardal. 1. bit. b. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, turpgiller cruciferae ailesindendir. 2. Hardal tohumunun toz hâline getirilerek sirkeyle karıştırılmasından elde edilen ve yemeklerde iştah açıcı olarak kullanılan macun; TS **Hardal** a. [Ar.] bardal. 1. bit. b. Turpgillerden, 100-150 santimetre yüksekliğinde, sarı çiçekli, deriyi yakıcı nitelikte olan ve tohumu hekimlikte kullanılan, tadı acı ve bir yıllık bir bitki (Brassica nigra). 2. Bu tohumun toz durumuna getirilmiş veya sirke ile karıştırılarak yapılmış macunu.

AZ **Xatimə** is. [Ar.] bitiş, hatime. 1. Son, nihayet. 2. Kitabın sonuna eklenen ve neticesini meydana getiren bölüm; TS **Hatime** a. (ha:time) [Ar.] hatime. esk. 1. Son, sonuç. 2. ed. Son deyiş.

AZ **Xəsm** is. [Ar.] hasım. 1. Düşman. 2. Bir oyun, dava veya yarışta karşı taraf, rakip, muhalif; TS **Hasım** a. [Ar.] haşım 1. Düşman, yağı. 2. Bir oyun, dava veya yarışta karşı taraf.

AZ **Xüsran** is. [Ar.] hüsrân. 1. Zarar, ziyan. 2. Beklenilenin elde edilmemesi yüzünden duyulan acı, yokluk acısı; TS **Hüsran** a. (hüsra:nı) [Ar.] hursân. 1. Beklenilen şeyin elde edilememesi yüzünden duyulan acı, batk. 2. esk. Zarar, ziyan.

AZ **Xüsüs** is. [Ar.] husus. 1. Haslık, has olma hâli, hususiyet. 2. Konu, madde; TS **Husus** a. (husu:su) [Ar.] huşûş 1. Konu, madde. 2. Özellik, yön.

AZ **İblis** is. [Ar.] iblis. 1. Şeytan. 2. mec. Karıştırmacı, fitne, fesat, hiylekâr; TS **İblis** a. [Ar.] iblīs. 1. din b. Şeytan. 2. mec. Kötü, düzenci kimse.

AZ **İbtal** is. [Ar.] iptal. 1. Ortadan kaldırma, lağvetme. 2. Geçersiz, bırakma, hükümsüz, bozulmuş; TS **İptal** a. (ipta:li) [Ar.] ibtāl. 1. Yararlıktan, kullanıştan kaldırma, silme, bozma. 2. Herhangi bir hükmün geçersiz olduğunu gerekçeleri ile göstererek çürütme.

AZ **İcad** is. [Ar.] icat. Yeni bir şey vücuda getirme, ortaya koyma, ihtira, buluş, yapma, yaratma. 2. mec. Garip, lüzumsuz şey, uydurma; TS **İcat** a. (i:ca:dı) [Ar.] icād. 1. Buluş. 2. Gerçekmiş gibi gösterme çabası.

AZ **İdealizm** is. [Fr.] idealizm. 1. Varlığı fikre dayandıran, fikir dışında objektif gerçeğin olamayacağını ileri süren felsefi doktrin. 2. Gerçeği idealize etme, idealleştirme; TS **İdealizm** a. [Fr.] idéalisme. 1. Ülkücülük. 2.fel. Bilgide temel olarak düşünceyi alan ve varlığı insan düşüncesinin kurduğunu kabul eden öğretilerin genel adı.

AZ **İxrac** is. [Ar.] ihraç. 1. Çıkarma, uzaklaştırma, dışarı çıkarma, atma. 2. ekon. Satış için dış ülkelere yollanma. TS **İhraç** a. (ihra:cı) [Ar.] ihrāc. 1. Çıkarma, dışarıya atma. 2. tic. Yurt dışına mal satma.

AZ **İxtisar** is. [Ar.] kısaltma. 1. Kısa duruma getirme, özetleme, azaltma. 2. mat Kesirde pay ve paydayı aynı sayıya bölerek kısaltma yapmak; TS **İhtisar** a. (ihtisa:rı) [Ar.] ihtisār. esk. 1. Sözü kısa kesme, kısaltma. 2. Bir metinden gereksiz ayrıntıları çıkarma.

AZ **İkrah** is. [Ar.] ikrah. 1. İğrenme, tiksınme, nefret. 2. İğrendirme, tiksindirme, nefret ettirme; TS **İkrah** a. (ikra:hı) [Ar.] ikrāh. esk. 1. Tiksınme, iğrenme. 2. İsteği dışında bir şey yaptıрма.

AZ **İqaz** is. [Ar.] ikaz. 1. Uyarma, uyandırma, uykudan uyandırma. 2. mec. Gafletten uyandırma; TS **İkaz** a. (i:ka:zı) [Ar.] ĩkāz. 1. Uyarma, uyarı, dikkat çekme, ihtar, tembih. 2. esk. Uyandırma.

AZ **İqlim** is. [Ar.] iklim. 1. Bir ülkenin, bir yerin hava olayları, soğukluk, sıcaklık, güneş alma durumu vb. şeylerin genel hâli; bir yerin hava şartları. 2. kl. Ülke,

memleket; TS **İklim** a. [Ar.] iklim. 1. coğ. Yeryüzünün herhangi bir yerinde hava olaylarına bağlı olarak gerçekleşen etkilerin uzun yılların ortalamasına dayanan durumu, abuhava. 2. esk. Ülke, diyar.

AZ **İlac** is. [Ar.] ilaç. 1. Herhangi bir hastalığın iyileşmesine yardım eden her şey. 2. Vasıta, tedbir. 3. Çare; TS **İlaç** a. [Ar.] 'ilâc. 1. Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollarla kullanılan madde, em, deva. 2. mec. Çare, önlem.

AZ **İlham** is. [Ar.] ilham, esin. 1. Tanrı tarafından insanların kalbine bazı şeylerin getirilmesi, içe doğma, gönle doğma, kalbe gelme. 2. İlhamla şeklinde; TS **İlham** a. (ilha:mı) [Ar.] ilhām. 1. Esin. 2. din b. Tanrı'nın, peygamberlerin yüreğine doldurduğu tanrısal âleme özgü duygu ve düşünceler.

AZ **İlzam** is. [Ar.] zorlama, üstlenme. 1. Zor kullanarak susturma, zor kullanarak yapmasını sağlama, mecbur tutma. 2. Vergi toplama işini üzerine alma; TS **İlzam** a. (ilza:mı) [Ar.] ilzām. 1. Cevap veremez duruma getirme, susturma. 2. Herhangi bir iş yerinin gelirlerini toplama işini üzerine alma.

AZ **İmparatoriçe** is. imparatoriçe. 1. İmparatorun eşi, zevcesi. 2. Kadın imparator; TS **İmparatoriçe** a. 1. İmparator eşi. 2. imparatorluğu yöneten kadın.

AZ **İmtisal** is. [Ar.] imtisal. 1. Bir örneğe uygun şekilde hareket etme, uyma, ayak uydurma, benzemeye çalışma. 2. Tabi olma, itaat etme; TS **İmtisal** a. (imtisa:li) [Ar.] imtişāl. esk. 1. Bir örneğe göre davranma, uyma, benzemeye çalışma. 2. Alınan buyruğa bütünüyle uyma.

AZ **İncir** is. incir. 1. bit. b. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, dutgiller moraceae ailesindendir., ficus. 2. İncir ağacının tatlı meyvesi; TS **İncir** a. [Far.] encīr. bit. b. 1. Dutgillerden, asıl yurdu Akdeniz kıyıları olan, yaprakları geniş dilimli bir ağaç (Ficus carica). 2. Bu ağacın yaş veya kuru olarak yenilen etli, tatlı yemişi, ballıdarı.

AZ **İncizab** is. [Ar.] “cezb sözünden”. 1. Cazibeye kapılma, cezp olunma. 2. Çekme, çekilme; TS **İncizap** a. (inciza:bı) [Ar.] İncizāb. esk. 1. Çekme, çekilme. 2. Cazibeye tutulma, ilgi duyma.

AZ **İnekçilik** is. inekçilik. 1. İnek yetiştirme, besleme işi. 2. Hayvancılık, hayvan yetiştiriciliği; TS **İnekçilik** a. 1. İnekçinin yaptığı iş. 2. İnekçi olma durumu.

AZ **İnfisah** is. [Ar.] bozulma. 1. Bol hâle gelme, genişleme. 2. Bozulma, yürürlükten kalkma, hükümsüz kalma, hükümden düşme. 3. mec. Kokuşma. 4. Dağılma; TS

İnfisah a. (infisa:hı) [Ar.] infisāh. esk. 1. Bozulma. 2. Yürürlükten çıkma. 3. Dağılma. 4. mec. Kokuşma.

AZ **İnkılab** is. [Ar.] devrim. 1. İhtilal, inkılap. 2. Herhangi bir ilmi, teknik, sanat vb. sahasında meydana gelen köklü değişiklik. 3. kl. Değişiklik; TS **İnkılap** a. (inkıla:bı) [Ar.] inkilāb 1. Toplum düzenini ve yapısını daha iyi duruma getirmek için yapılan köklü değişiklik, iyileştirme, devrim, reform. 2. esk. Bir durumdan başka bir duruma geçiş, dönüşüm.

AZ **İnkılabçı** is. devrimci; yenilikçi. 1. İhtilalci fikirler taşıyan, ihtilale katılan, ihtilale hizmet eden. 2. İhtilalci fikirler taşıyan, bu yaratılıştaki olan kimse. 3. mec. Herhangi bir ilmi sahada, teknikte vb. yenilik yapan kimse; TS **İnkılapçı** a. 1. İnkılap yanlısı kimse. 2. İnkılap yapan kimse.

AZ **İnsan** is. [Ar.] insan. 1. Akıl ve fikir sahibi, âdemoğlu, beşer. 2. Vicdanlı, merhametli kimse. 3. İnsanoğlu insan, kişi; TS **İnsan** a. [Ar.] insan. 1. Toplum hâlinde bir kültür çevresinde yaşayan, düşünme ve konuşma yeteneği olan, evreni bütün olarak kavrayabilen, bulguları sonucunda değiştirebilen ve biçimlendirebilen canlı. 2. Ademoğlu, âdem evladı. 3. sf. mec. Huy ve ahlak yönünden üstün nitelikli (kimse).

AZ **İradə** is. [Ar.] irade. 1. İnsanın bir şeyi yapmak veya yapmamak konusunda karar verebilme ve bu kararı yürütebilme kudreti. Bir şeyi elde etmek için gösterilen, çaba, gayret, dikkat, inat. 2. İstek, arzu, gönül, talep. 3. kl. Emir, ferman, hüküm; TS **İrade** a. (ira:de) [Ar.] irāde. 1. Bir şeyi yapıp yapmamaya karar verme gücü, istenç. 2. fel. ve ruh b. İstenç. 3. esk. Buyruk. 4. esk. İstek, dilek.

AZ **İsıtma** is. ısıtma; sıtma. 1. Isınmasını sağlama. 2. Sıtma hastalığı; TS **Isıtma** a. 1. Isıtma işi, teshin. 2. esk. Sıtma.

AZ **İstidlal** is. [Ar.] kl. istidlal. 1. Delile dayanarak sonuç çıkarma; sonuca, neticeye, yargıya, hükme varma, dedüksiyon. 2. Delil getirme, delil sunma; TS **İstidlal** a. (istidla:li) [Ar.] istidlal. esk. 1. Bir konuda kanıtlara dayanarak sonuç çıkarma. 2. man. Çıkarım. İstidlal etmek kanıtlara dayanarak bir sonuca varmak.

AZ **İstila** is. [Ar.] işgal. 1. Bir ülkeyi silah gücüyle ele geçirme, hâkimiyeti altına alma, istila. 2. mec. Kaplama, yayılma, sirayet etme; TS **İstila** a. (istila:) [Ar.] istilā) 1. Bir ülkeyi silah gücüyle ele geçirme. 2. Yayılma, kaplama, sarma, bürüme.

AZ **İstinad** is. [Ar.] dayanak. 1. Delil, istinat, dayangaç; destek. 2. Güvenme, itimat etme. 3. Kaynak kabul etme; TS **İstinat** a. (istina:dı) [Ar.] istinād. eski 1. Dayanma, yaslanma. 2. Güvenme, kuvvet alma. 3. Bir şeyi kanıt sayma.

AZ **İşarə** is. [Ar.] işaret. 1. İz, alamet, nişan; amblem. 2. Bir şeyi kaş göz işareti ile gösterme, ima etme. 3. Sinyal, ihtar; TS **İşaret** a. (işa:ret) [Ar.] işāret. 1. Anlam yükletilen şey, anlamlı iz, im. 2. Belirti, gösterge, alamet. 3. El, yüz hareketleriyle gösterme.

AZ **İştah** is. [Ar.] iştah. 1. Yemek isteme, yemek arzusu, yemeğe karşı duyulan istek 2. mec. Arzu, istek, heves.; TS **İştah** a. [Ar.] iştihā. 1. Yemek yeme isteği, 2. mec. Cinsel istek veya arzu.

AZ **İt** is. it. 1. hay. b. Köpek, sahipsiz köpek. 2. mec. Kötü huylu, küfürbaz, kavgacı, geçimsiz, terbiyesiz, ahlaksız ve değersiz kimse; TS **İt** a. 1. Köpek. 2. hkr. Değersiz, terbiyesiz kimse.

AZ **Qaçış** is. kaçış; koşu. 1. Kaçma, kaçma işi ve tarzı. 2. sp. Koşu müsabakası; TS **Kaçış** a. 1. Kaçma işi. 2. sp Yarışan bir koşucunun veya bir kümenin diğer yarışçıları hızla geçmesi.

AZ **Qaimə** is. ekon. kaime. 1. Resmî kâğıt, buyruk, ferman. 2. Kâğıt para, kayme; TS **Kaime** a. (ka:ime) [Ar.] kâ'ime. esk. 1. Buyruk, resmî kâğıt, ferman. 2. Kâğıt para, kâğıt lira, kayme.

AZ **Qamus** is. [Ar.] kamus. Asıl anlamı okyanus demektir. 1. Büyük sözlük, sözlük. 2. Ansiklopedi; TS **Kamus** a. [Ar.] kamus. 1. Sözlük. 2. Bir dilin bütün söz varlığının bir araya getirildiği büyük sözlük.

AZ **Qanunçu** is. yasacı. 1. Kanun yapan, kanun çıkaran, yasa yapan. 2. Kanunlara riayette kusur etmez; TS **Kanuncu (I)** sf. 1. Yasa yapan. 2. Yasayı uygulayan.⁶

AZ **Qarun** is. [Ar.] karun. 1. Eski Yahudi tarihinde çok zengin bir adam. 2. Çok zengin adam; TS **Karun** a. (ka:run) [Ar.] kārūn. Çok zengin kimse. 2. Öz. a. (ka:run) [Ar.] kārūn. Kur'an'da kendisinden çok zengin olarak söz edilen ve bütün mal varlığı bir anda yok olan kişi.

⁶Türkçe Sözlük'te "kanuncu (II)" ad türünde "1. Kanun çalan kimse. 2. Kanun yapan veya satan kimse" anlamlarında kullanılmıştır.

AZ **Qaya** is. kaya. 1. Taşlık ve sarp dağ; uçurum. 2. Büyük ve sert taş kütlesi; TS **Kaya** a. 1. Büyük ve sert taş kütlesi. 2. Kayaç.

AZ **Qayabaşı** is. hlk. kayabaşı. 1. Çobanların dağ başında söyledikleri bir Türkünün adı. 2. fo. Âşık Cünun tarafından oluşturulduğu ileri sürülen, "beça perde"de koşma ve bayatı (mani) türü şiirlerle ifa edilen bir âşık havasıdır; TS **Kayabaşı** a. (kaya'başı) müz. 1. Bir Anadolu ezgisi ve bu ezgiyle söylenen koşma. 2. ed. Türk halk edebiyatında çoban türküsü.

AZ **Qayğısızlıq** is. kaygısızlık; rahatlık. 1. Hayatta her şeye karşı kaygısızlık; ilgisizlik, kayıtsızlık, gamsızlık, gailsizlik. 2. Sakinlik, rahatlık, endişesizlik; TS **Kaygısızlık** a. 1. Kaygısız olma durumu. 2. Kaygısızca davranış.

AZ **Qəhbə** is. [Ar.] kahpe. 1. Namus ve iffetini kaybetmiş kadın, fâhişe, zâniye, orospu. 2. mec. Kahpe karakterli, dönek, hilekâr, kalles, vefasız; TS **Kahpe** a. [Ar.] kahpe. Kaba. 1. Orospu, ahlaksız kadın. 2. sf. mec. Dönek.

AZ **Qəhbəlik** is. kahpelik. 1. Kahpe olma hâli. 2. mec. Kahpece hareket, döneklik, vefasızlık, hilekârlık; TS **Kahpelik** a. 1. Kahpe olma durumu. 2. Kahpece davranış.

AZ **Qəlbəğah** is. [Ar. +Far.] kalpgâh. 1. Canevi. 2. Ordunun ortası, merkez; TS **Kalpgâh** a. (kalpgâ:h) [Ar.+Far.] Ar. kalb + Far. -gâh 1. esk. Canevi. 2. ask. Ordunun sağ ve sol kanatları arasında yer alan ve komutan ile çevresindekilerin bulunduğu merkez birliklerden oluşan bölüm.

AZ **Qələndəri** is. [Far.+Ar.] fo. kalenderi. 1. Âşık edebiyatında aruzla ve kendine has hava ile okunan bir şiir türü. 2. Koşma türü şiirle ifa edilen ve "derviş" olarak da bilinen bir âşık havasıdır; TS **Kalenderî** a. (kalenderi:) [Far.+Ar.] Far. kalender + Ar. -î ed. 1. Bir halk şiiri türü. 2. müz. Bu şiirin, halk şairleri tarafından yapılmış bestesi.

AZ **Qələyan** is. [Ar.] galeyan. 1. Kaynama, coşma. 2. mec. Güçlü bir şekilde dalgalanma, coşkunluk, heyecan; TS **Galeyan** a. (galeya:nı) [Ar.] galeyün esk. 1. Kaynama. 2. Coşma. 3. Coşku.

AZ **Qənimət** is. [Ar.] ganimet. 1. Savaşta düşmandan alınan her şey. 2. Tesadüfen ele geçen ve bir daha ele geçmesi mümkün olmayan şey, bulunmuş gibi olan şey. 3. Fırsat; TS **Ganimet** a. (gani:met) [Ar.] gānimet. 1. Savaşta düşmandan zorla ele

geçirilen mal. 2. Bir rastlantı sonucu ele geçen kazanç veya imkân. 3. Yağma sonrasında elde kalan mal, çalıntı.

AZ **Qərb** is. [Ar.] batı, garp. 1. Güneşin battığı taraf. 2. Batı tarafında olan ülkeler; TS **Garp** a. [Ar.] ğarb. esk. Batı, günindi. **Garp** öz. a. (garbı) Batı.

AZ **Qəraz** is. [Ar.] garaz. 1. Gaye, niyet, meram. 2. Gizli gaye, maksat, kötü niyet, gizli düşmanlık, garaz; TS **Garaz** a. [Ar.] ğaraž. 1. Kin. 2. Hedef, amaç, maksat.

AZ **Qəzetçi** is. gazeteci. 1. Gazete sahibi veya gazetede yazı yazan kimse. 2. Gazetede çalışan veya muhabir olan adam. 3. Sokakta gazete satan adam; TS **Gazeteci** a. 1. Gazete yayımlayan kimse. 2. Gazeteye yazı yazmayı, haber toplayıp vermeyi veya gazetenin yazı işlerinde çalışmayı iş edinen kimse. 3. Gazete satan kimse.

AZ **Kızartma** is. kızartma. 1. Kızartmak fiili. 2. aş. Tavada vb.nde kızartılmış et, balık vb.; TS **Kızartma** a. 1. Kızartmak işi. 2. Kızartılarak hazırlanmış yemek.

AZ **Qital** is. [Ar.] kl. kıtal. Vuruşma, savaş, muharebe, birbirini öldürme; TS **Kıtal** a. (kita:li) [Ar.] kitāl esk. 1. Vuruşma, birbirini öldürme. 2. Savaş.

AZ **Qoçqatımı** is. hlk. koç katımı. 1. Sonbaharın ilk dönemleri. 2. Koçların güzün çiftleşmek için koyunların arasına salınması olayı; TS **Koç katımı** a. 1. Koçların güzün çiftleşmek için koyunların arasına salınması. 2. Bu işin yapıldığı mevsim.

AZ **Qoruyucu** is. koruyucu. 1. Bir şeyden koruyan, muhafaza eden, mani olan, engel olan. 2. Koruyan mekanizma, koruyucu; TS **Koruyucu** a. 1. Koruyan kimse, muhafız. 2. Himaye eden, kollayıcı, hamî.

AZ **Qovurma** is. kavurma. 1. Kavurmak fiili. 2. Yağda kavrulup saklanmak üzere kendi yağı ile dondurulmuş et, yağda kavrulmuş et yemeği; TS **Kavurma** a. 1. Kavurmak işi. 2. Kendi yağıyla pişirilip kavrulduktan sonra yenilen veya dondurulup saklanan et.

AZ **Qoyun** is. koyun. 1. Boynuzlugiller bovidae ailesinin geniş getiren hayvanların en önemlisidir. 2. mec. Sorumsuz, mesuliyet duymayan insan; TS **Koyun** a. 1. hay. b. Geniş getirenlerden, eti, sütü, yapağısı ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan. (Ovis aries). 2. mec. Verilen buyruklara uyan, kendi kişiliğini gösteremeyen kimse.

AZ **Qoyun** is. koyun. 1. Göğüs, göğsün orta kısmı, bağır. 2. Göğüsle elbise arasındaki kısım. 3. mec. Sine, aguş; TS **Koyun** a. 1. Kollar arası, kucak. 2. Göğüsle giysi arası. 3. mec. Koruyucu, şefkatli çevre.

AZ **Qravūra** is. [Fr.] gravür. 1. Çelik, bakır, taş, şimşir tahtası, linolyum, abanoz, fildişi gibi maddeler üzerine kazınarak yapılan resim. 2. Tahta üzerine kabartma, metal üzerine oyma olarak yapılan resim; TS **Gravür** a. [Fr.] gravure. 1. Ağaç, taş veya metal bir levhanın oyularak işlenmesi ve bunun bir yüzeye basılması tekniği. 2. Bu teknikle yapılmış resim.

AZ **Qumluq** is. kumsal. 1. Kumla kaplı olan, kumsal. 2. Kumsal alan, kumu çok olan alan, kumla kaplı yer; TS **Kumluk** a. 1. Kumsal. 2. sf. Kumu çok olan.

AZ **Quşdili** is. kuşdili. 1. hlk. bit. b. Koyu yeşil renkli ve yenen bir bitki, bir çeşit dişbudak. 2. Daha çok çocukların kendi aralarında konuştuğu, kelimelerin başlarına veya sonlarına yahut hecelerin arasına başka kelime veya heceler konarak yapılan anlaşılma konuşma; TS **Kuş dili** a. Genellikle çocukların, kelimelerin başına, hecelerin arasına başka hece ekleyip kelimelerin biçimlerini değiştirerek uydurdukları bir konuşma türü. **Kuşdili** a. (ku'sdili) bit. b. Bir tür dişbudak.

AZ **Kainat** is. [Ar.] kâinat. 1. Yaratılmış, var olan şeylerin tamamı, bütün âlemler, mevcudat. 2. Dünya, bütün yeryüzü, yer, gök, yıldızlar vb; TS **Kâinat** a. (kâ:ina:tı) [Ar.] kâinât. 1. gök b. Evren. 2. Dünya.

AZ **Kalamin** is. [Fr.] kim. kalamın. 1. Doğada az bulunan, güç işlenen, hidratlı Çinko silikat. 2. Havada, yüksek ısıda işlenen metal parçaların yüzeyinde oluşan oksit katmanı; TS **Kalamin** a. [Fr.] calamine min. 1. Doğada az bulunan, güç işlenen, hidratlı çinko silikat. 2. Havada, yüksek ısıda işlenen metal parçaların yüzeyinde oluşan oksit katmanı.

AZ **Kalamit** is. [Yun.] kalamit. 1. Amfibol cinsinden, tremolit çeşidi bir mineral türü. 2. bit. b. Kalamitler grubundan olup sapları atkuyruğu gibi eklemlidir; TS **Kalamit** a. [Fr.] calamite. min. 1. Amfibol cinsinden bir mineral türü. 2. İlk Çağ ağaç taşı.

AZ **Kalori** is. [Lat.] ısın, kalori. 1. Normal atmosfer basıncında (101 235, 0 paskal) ısınma ısısı 150'lik suyunkine eşit olan bir cismin 1 gramının sıcaklığını 1 derece yükseltmek için gerekli ısı miktarına eşit olan ısı birimi. 2. Herhangi bir gıdanın insan organizmasından meydana getirdiği sıcaklık enerjisi miktarı; TS **Kalori** a. [Fr.] calorie. 1. fiz. Normal atmosfer basıncında, ısınma ısısı 15 CC'lik uyunkine eşit olan

bir cismin, bir gramının sıcaklığını 10⁰C yükseltmek için gerekli ısı miktarına eşit olan ısı birimi, ısın. 2. Besinlerin, dokular içinde yanarak vücudun sıcaklık ve enerjisini sağlama değerlerini gösteren ölçü.

AZ **Kartoteka** is. [Alm. +Yun.] kartoteks. 1. Belirli bir sisteme göre dizilmiş bilgi ve listeler ihtiva eden karton fişler. 2. Bu fişlerin bulunduğu kutu; TS **Kartotek** a. [Fr.] cartothèque. 1. Kartlar üstüne işlenmiş bilgilerin düzenli bir dizgeye göre derlenmesi. 2. Bu biçimde derlenmiş kartların saklandığı kutu, dolap vb., kartoteks.

AZ **Kəşidə** is. [Far.] keşide. 1. Çekme, çekilme, dizilme. 2. Kelimeler arasına konan tire işareti; TS **Keşide** a. (keşi:de) [Far.] keşide. esk. 1. Banka ve her tür piyango ikramiyesinde çekme, çekiliş. 2. Arap harfli yazıda bazı harflerin baş tarafı yazıldıktan sonra süs için çekilen uzatma.

AZ **Kif** is. küf. 1. Ekmek, peynir gibi organik maddelerin üzerinde, nem ve ısıнын etkisiyle oluşan, çoğunlukla yeşil renkli mantar. 2. Küf bağlamış yemek vb. 3. kon. Pas; TS **Küf** a. 1. Ekmek, peynir vb. organik maddelerin üzerinde, nem ve ısıнын etkisiyle oluşan, çoğu yeşil renkli mantar. 2. hlk. Pas.

AZ **Kifayət** is. [Ar.] kifayet. 1. Yetme, yeterlik, kâfi gelme, kâfi miktarda olma. 2. Beceriklik; TS **Kifayet** a. (kifa:yet) [Ar.] kifayet. 1. Yeterli miktarda olma, yetme, kâfi gelme. 2. Bir işi yapabilecek yetenekte olma, yeterlik.

AZ **Kilse** is. [Yun.] kilise. 1. Hristiyanların ibadet ettiği bina, Hristiyan ibadethanesi. 2. Hristiyanlarda din işleriyle, dinî hayatla uğraşan teşkilat. 3. Hristiyanlıkta dinî mezheplerden her biri; TS **Kilise** a. [Rum.] din b. 1. Hristiyanların ibadet etmek için toplandıkları yer. 2. Hristiyanlıkla ilgili dinî kuruluş. 3. Hristiyanlığın öğretilmesi, dinî işlerin yönetimi vb. ile ilgilenen papa ve piskoposlar topluluğu.

AZ **Kimono** is. [Jap.] kimono. 1. Japon millî kıyafeti. 2. Kolu özel şekilde kesilmiş kadın giysisi; TS **Kimono** a. (kimo'no) [Fr.] kimono. 1. Japonların önden çapraz olarak kavuşan uzun ve geniş kollu ulusal giysisi. 2. Geniş kollu sabahlık.

AZ **Kinetika** is. [Yun.] fiz. kim. kinetik. 1. Olayları, yalnızca maddesel parçacıkların gözlenen veya düşünülen hareketleriyle açıklayan kuram (teori, nazariye). 2. Kimyasal tepkime (reaksiyon) hızlarının incelenmesi; TS **Kinetik** sf. [Fr.] cinétique. fiz. 2. a. kim. Kimyasal tepkimelerin hızlarını inceleyen bilim dalı. 3. a. tek. Hareket olaylarını inceleyen bilim dalı.

AZ **Kirpik** is. kirpik. 1. Göz kapağının kenarında bulunan kıllar veya bunlardan her biri. 2. Kısa kirpik, küçük kirpik. hay. b. bit. b. Bazı hayvanların hücrelerinde ve bitkilerde kirpiğe benzer çıkıntılar, cilium; TS **Kirpik** a. 1. Göz kapağının kenarındaki kıllar veya bu kıllardan her biri. 2. bit. b. ve hay. b. Tüy gibi, küçük ve ince uzantı veya uzantılar.

AZ **Kitabət** is. [Ar.] kl. kitabet. 1. Yazı yazma sanatı; yazı, eser. 2. Kâtiplik, sekreterlik; TS **Kitabet** a. (kita:bet) [Ar.] kitabet. esk. 1. Yazmanlık, kâtiplik. 2. Kompozisyon, tahrir.

AZ **Klinika** is. [Yun.] klinik. 1. Doktor olacak talebelerin ders yaptığı tedavi yeri. 2. Hasta tedavi edilen yer; TS **Klinik** a. [Fr.] clinique tıp 1. Hastanın bakıldığı, muayene edildiği yer. 2. Hekim olacak öğrencilerin hasta başında uygulamalı olarak ders gördükleri hasta koğuşu.

AZ **Koka** is. [İsp.] bit. b. koka. 1. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, koka ağacıgiller erythroxylaceae ailesindendir. 2. Bu bitkinin yapraklarından çıkarılan madde; TS **Koka** a. (ko'ka) [İsp.] coca. bit b. 1. İki çeneklilerden, çiçekleri küçük ve sarımtırak, zeytine benzer meyvesi kırmızı renkte olan, yapraklarından kokain çıkarılan, en çok Peru'da yetişen bir bitki (Erytroxylon coca). 2. Bu bitkinin yapraklarından çıkarılan madde.

AZ **Komediya** is. [Yun.] komedi. 1. Güldürücü tiyatro eseri, komedy. 2. mec. Güldürmeğe sebep olan, komik olay. 3. mec. Herhangi bir gaye ile kendini bir rolde gösterme, riyakârlık, sahtekârlık, komedy; TS **Komedi** a. [Fr.] comédie I. tiy. Güldürü. 2. Gülmeye neden olan olay veya olaylar. 3. mec. Yalan ve yapmacık söz veya davranış, komedi yazarı, acıklı komedi, trajikomedi.

AZ **Komiklik** is. komiklik. Komik olma hâli; komik kimsenin yaptığı hareket; TS **Komiklik** a. 1. Komik olma durumu. 2. Güldürücü davranış.

AZ **Konvoy** is. [Hol.] as. konvoy. 1. Bir yeri veya bir şeyleri korumak veya birilerinin kaçmasına engel olmak için birbiri peşince giden askerler, silahlı gruplar; aynı yere giden insan veya asker grupları, kabile. 2. Savaş zamanı nakliye ve ticari gemilerin düşmandan korunması için onların yanında seyreden gemi ve uçak filosu; TS **Konvoy** a. [Fr.] convoi. 1. Aynı yere giden taşıt veya yolcu topluluğu, kabile. 2. Savaş gemileri tarafından korunan yük gemileri katarı.

AZ **Kooperativ** is. [Lat.] kooperatif. 1. İşbirliğini gerçekleştirmek gayesiyle oluşturulan ekonomik birlik, iktisadi ortaklık. 2. Kooperatif mağazası; TS **Kooperatif** a. [Fr.] coopdrative. ekon. 1. Ortaklarının gereksinimlerini uygun şartlarda elde etmelerini sağlamak amacıyla kurulan birlik. 2. Üreticilerin, aracılığı ortadan çıkararak ürünlerini daha iyi şartlarda pazarlamak için kurdukları ortaklık.

AZ **Koridor** is. [Fr.] koridor. 1. Evin, binanın odalarını ve çeşitli kısımlarını birleştiren geçit, aralık. 2. İki taraftan sınırlı dar yer; TS **Koridor** a. [Fr.] corridor. 1. Bir yapıya girmeyi sağlayan veya odaları birleştiren genellikle dar geçit, geçenek. 2. İki devlet arasındaki dar toprak parçası.

AZ **Kölə** is. köle. 1. Eski çağlarda yabancı ülkelerden zorla kaçırılıp özgürlükten yoksun edilen, alınıp satılabilen erkek veya kadın. 2. tar. Hür olmayan, başka birinin bağılı olan, kul, bende. 3. mec. Herhangi bir şeye karşı aşırı derecede bağlı olan kimse; TS **Köle** a. 1. tar. Savaşta tutsak alınan, yabancı ülkelerden zorla kaçırılıp özgürlükten yoksun bırakılan veya başkasından satın alınan kimse, kul, esir. 2. Birinin emri altında bulunan, özgür olmayan kimse. 3. mec. Herhangi bir şeye aşırı derecede bağlı olan kimse.

AZ **Köpək** is. köpek. 1. Omurgalı hayvanlar vertebrata dalının, etçiller carnivora takımının, köpekgiller canidae ailesindendir. 2. Küfür anlamında kullanılır; TS **Köpek** a. 1. hay. b. Köpekgillerden, boy ve biçim bakımından pek çok cinsi olan, çok iyi koku alan, sadık, bekçilik ve avcılık gibi işler için beslenen memeli hayvan (Canis familiaris). 2. hkr. Aşağılık niyetlerle yaltaklanan veya davranışları kötü olan kimse için kullanılan bir sövgü sözü.

AZ **Köpəkoğlu** is. k. köpoğlu. 1. Köpek oğlu köpek anlamında bir küfür ifadesi. 2. Dolandırıcı, sahtekâr, kurnaz, düzenbaz, hilekâr, dekçi; rezil, tilki; TS **Köpekoğlu** a. (köpe'koğlu) kaba. 1. Kurnaz, işini bilen, düzenbaz, açık göz, uyanık kimse.

AZ **Küfr** is. [Ar.] küfür. 1. Allah'ın varlığını, birliğini, peygamberlerini, vahiy yoluyla bildirdiği esasları inkâr etme. Dinsizlik, Allahsızlık. 2. Bir kimseye ağır ve çirkin söz söyleme; TS **Küfür** a. [Ar.] küfr. 1. Sövmek, sövmek için söylenen söz, sövgü. 2. din b. Tanrı'nın varlığı ve birliği gibi dinin temellerinden sayılan inançları inkâr etme.

AZ **Ləhcə** is. [Ar.] lehçe. 1. dbl. Bir dilin çeşitli bölge ve topluluklarda aldığı, kaide ve kelime hazinesi olarak fazla farklılaşmayan kollarına verilen ad, diyalekt. 2. kl.

dbl. Konuşma tarzı, telaffuz; TS **Lehçe** a. [Ar.] lehce. 1. dil b. Bir dilin tarihsel, bölgesel, siyasal sebeplerden dolayı ses, yapı ve söz dizimi özellikleriyle ayrılan kolu, diyalekt. 2. Konuşma tarzı.

AZ **Lətafət** is. [Ar.] letafet. 1. Latiflik, yumuşaklık, hoşluk. 2. Güzellik, ruhu okşayan durum ve hâl, alımlılık; TS **Letafet** a. (leta:fet) [Ar.] letâfet 1. Güzellik, hoşluk. 2. İncelik.

AZ **Ləzzət** is. [Ar.] lezzet. 1. Yenen, içilen bir şeyden duyulan hoş bir tat, güzel duygu. 2. mec. Bir şeyden duyulan güzel, hoş his, sevinç duygusu; haz, neşe; TS **Lezzet** a. [Ar.] lezzet. 1. Ağız yoluyla alınan tat. 2. mec. Herhangi bir şey karşısında duyulan zevk, haz.

AZ **Libretto** is. [İt.] libretto. 1. Opera, oratoryo güftesi, böyle eserlerin yazıldığı metin. 2. Bale veya sinema senaryosunun planı; TS **Libretto** a. (libre'tto) [İt.] libretto. müz. 1. Bir operanın sözlerinin yazılı bulunduğu kitap. 2. Bir pandomimi veya baleyı açıklayan kitap.

AZ **Lisey** is. [Yun.] lise. 1. Komünist ihtilalinden önce Rusya'da soylu çocuklarının okuduğu imtiyazlı yatılı orta veya yüksek okul. 2. Türkiye ve batı Avrupa ülkelerinde orta öğretimin ikinci kademesi durumundaki öğretim kuruluşu; TS **Lise** a. (li'se) [Fr.] Iycée. 1. Sekiz yıllık ilköğretimden sonra en az dört yıllık bir eğitimle hayata veya yükseköğretime hazırlayan ortaöğretim kurumu, ortaöğretim. 2. esk. Üç yıllık ortaokuldan sonra en az üç yıllık bir eğitimle hayata veya yükseköğretime hazırlayan ortaöğretim kurumu.

AZ **Lügət** is. [Ar.] lüğat. 1. Sözlük. 2. Herhangi bir dilde veya şivede olan sözlerin toplamı; TS **Lugat** a. [Ar.] lugat. esk. 1. Kelime, söz, sözcük. 2. Sözlük.

AZ **Mahiyət** is. [Ar.] mahiyet. 1. Bir şeyi tayin eden asli unsur, bir şeyin gerçek anlamı, hakikati, nitelik. 2. fel. Eşya ve olaylar arasındaki ilişki ve bağları belirleyen dahili esas, özellik; TS **Mahiyet** a. (ma:hiyet) [Ar.] mahiyet. 1. Nitelik, vasıf, öz, asıl, esas. 2. İçyüz.

AZ **Mancanaq** is. [Yun.] mancınık. 1. Kuyulardan su çıkarmak için kullanılan ve kaldıraç vazifesi yapan uzun ağaç. 2. Topun icadından önce, kale duvarlarını dövmek için iri taş ve gülle atmakta kullanılan yaylı alet; TS **Mancınık** a. [Ar.] mancanîk. 1. Top yapımının bilinmediği çağlarda, kale kuşatmalarında, ağır taş gülle fırlatmakta kullanılan basit bir savaş aracı. 2. İpekçi çıkırığı.

AZ **Manivela** is. [İt.] manivela. 1. Bir cismi hareket ettirmeğe, çevirmeye yarayan bir mile tutturulmuş, çevrilerek hareket ettirilen kol. 2. mec. Faaliyet yaratan, doğuran, hareket ettiren vasıta; TS **Manivela** a. [İt.] manovella I. Bir ucunun bağlı bulunduğu bir nokta çevresinde dönen kol. 2. Kaldıraç.

AZ **Masonluq** is. masonluk. 1. Din ve millet ayrımı yapmadan bütün insanlar arasında kardeşlik ve sevgi prensiplerini yaygınlaştırmak iddiasında bulunan, üyeleri arasında menfaat ilişkilerini gözetten bir teşkilatlanmaya dayanan, ülkelerin siyasi ve idarî hayatında etkili rol oynayan, aslında gizli uluslar arası teşkilat, Yahudi menfaatlerine hizmet eden bir kuruluş. 2. Mason olma hâli; TS **Masonluk** a. 1. Birtakım kardeşlik ilkelerini benimseyen, birbirlerini parola ve işaretlerle tanıyan, loca denilen bölümlere ayrılan kimselerden kurulu dernek. 2. Mason olma durumu, farmasonluk.

AZ **Mastika** is. [Yun.] macun. 1. Çeşitli gayeler için kullanılan karışık birleşimli bir madde. 2. Döşemelere sürülen mumlu boya; TS **Mastika** a. (masti'ka) [Rum.] 1. Sakız rakısı. 2. Sakız ağacından çıkarılan reçine.

AZ **Mavəra** is. [Ar.] kl. mavera. 1. Bir şeyin ötesinde, arkasında, gerisinde olan; öte. 2. Görülen, yaşanan âlemin ötesi; TS **Mavera** a. (ma:vera:) [Ar.] māverā'. esk. 1. Öte. 2. Görülen âlemin ötesi.

AZ **Mazi** is. [Ar.] mazi. 1. kl. Geçmiş zaman, yaşanılardan önceki zaman, eski zaman. 2. gr. Geçmiş zamanın eski adı; TS **Mazi** a. (ma:zi:) [Ar.] māzī. 1. Geçmiş. 2. db. esk. Geçmiş zaman.

AZ **Meşin** is. [Far.] meşin. 1. İşleme neticesinde hazırlanan en sade yumuşak koyun derisi. 2. Bu deriden imâl edilmiş, hazırlanmış; TS **Meşin** a. [Far.] mīšīn. 1. İşlenmiş koyun derisi. 2. sf. Bu deriden yapılan.

AZ **Metr** is. [Yun.] metre. 1. 100 cm.ye eşit uzunluk ölçüsü. 2. Santimetrelere bölünmüş ve 1 m uzunluğundaki ölçü aleti; TS **Metre** a. (me'tre) [Fr.] metre. 1. mat. Yer meridyen çemberinin kırk milyonda biri olarak kabul edilen, 100 cm'lik temel uzunluk ölçüsü birimi. 2. Genellikle desimetre, santimetre, milimetrelere bölünmüş ölçü aracı.

AZ **Meyvə** is. [Far.] meyve. 1. Bazı ağaçların ve bitkilerin çiçeklerinin döllenmesinden sonra yumurtalığın gelişmesi ile meydana gelen ve tohum ihtiva eden bitki uzvu, yemiş, ürün. 2. mec. Ürün, netice; TS **Meyve** a. [Far.] mīve I. bit. b.

Bitkilerde çiçeğin döllenmesinden sonra yumurtalığın gelişmesiyle oluşan tohumları taşıyan, genellikle yenebilen organ, yemiş. 2. mec. Ürün, sonuç, kâr.

AZ **Mezac** is. [Ar.] mizaç. 1. Huy, tabiat, yaratılış. 2. Hâl, sağlık; TS **Mizaç** a. (miza:cı) [Ar.] mizac. 1. Huy, yaradılış, tabiat, karakter. 2. esk. İnsan vücudunun fizyolojik yapısı, sağlık.

AZ **Məcəllə** is. [Ar.] mecelle. 1. Hukukun herhangi bir sahasına ait sistemleştirilmiş kanunla. 2. kl. Kitap, dergi, risale; TS **Mecelle** a. [Ar.] mecelle. 1. Kitap. 2. huk. Fıkıh hükümleriyle bu konudaki türlü içtihadı bir araya getiren, Tanzimattan sonra hazırlanmış olan, yasa yerine kullanılan eser.

AZ **Məddahlıq** is. meddahlık. 1. Meddahın işi, meddah olma hâli. 2. Yaltaklık, dalkavukluk, tabasbus; TS **Meddahlık** a. 1. Meddah sanatı, meddahın işi. 2. Övücülük.

AZ **Mədənçi** is. madenci. 1. Maden sahibi, madeni olan kimse. 2. Madende çalışan işçi; TS **Madenci** a. 1. Maden işleten kimse. 2. Maden ocaklarında çalışan işçi.

AZ **Məhəbbətnamə** is. [Ar.+Far.] muhabbetname. 1. Dostçasına yazılmış mektup. 2. Aşk, sevgi ifade eden mektup, aşk mektubu; TS **Muhabbetname** a. (muhabbetna:me) [Ar.+Far.] Ar. mahabbet + Far. nāme. esk. 1. Aşk mektubu. 2. Arkadaş, dost mektubu.

AZ **Məlikə** is. [Ar.] melike. 1. Kadın hükümdar. 2. Hükümdar karısı, kraliçe; TS **Melike** a. [Ar.] melike. esk. 1. Kadın hükümdar. 2. Padişah karısı.

AZ **Mən** is. [Ar.] kl. men. Yasak, yasaklama, men etme, önleme, mani olma; TS **Men** a. [Ar.] men. 1. Yasaklama. 2. Engel olma.

AZ **Mənfa** is. [Ar.] menfa. 1. Sürgün yeri. 2. Sürgünde olma durumu, sürülmüş (kimse); TS **Menfa** a. (menfa:) [Ar.] menfa. esk. 1. Bir kimsenin sürgüne gönderildiği yer, sürgün yeri. 2. Sürgün olma durumu.

AZ **Məsənəd** is. [Ar.] mesnet. “mesanid sözünden”. 1. Vazife, rütbe, derece, paye, makam. 2. Dayanak, dayanılan şey, isnat edilen; TS **Mesnet** a. [Ar.] mesned. 1. Dayanak. 2. esk. Mevki, makam.

AZ **Məzac** is. [Ar.] mizaç. 1. Huy, tabiat yaratılış. 2. Hâl, durum, sıhhat, sağlık; TS **Mizaç** a. (miza:cı) [Ar.] mizac. 1. Huy, yaradılış, tabiat, karakter. 2. esk. İnsan vücudunun fizyolojik yapısı, sağlık.

AZ **Məzarçılıq** is. mezarçılık. 1. Mezarıcı olma hâli. 2. Mezarının yaptığı iş; TS **Mezarçılık** a. 1. Mezar kazma işi. 2. Mezar bakımını yapma işi.

AZ **Məzbələ** is. [Ar.] mezbele. “zibi sözünden”. 1. Çöp dökülen yer, çöplük, süprüntülük. 2. mec. Aşağılık, kötü durum; TS **Mezbele** a. [Ar.] mezbele. esk. 1. Çöplük. 2. mec. Aşağılık ve kötü durum.

AZ **Mika** is. [Lat.] mika. 1. Püskürük ve başkalaşmış kayalar içinde bulunan, alüminyum silikat ile potasyumdan oluşmuş, yapraklar şeklinde ayrılabilen parlak bir mineral, evren pulu. 2. Bu mineralden yapılmış olan; TS **Mika** a. [Fr.] mica. 1. min. Püskürük ve başkalaşmış kayalar içinde bulunan, alüminyum silikat ile potasyumdan oluşmuş, yapraklar durumunda ayrılabilen, ateşe dayanıklı parlak bir mineral, evren pulu. 2. sf. Bu mineralden yapılan.

AZ **Mikrometr** is. [Yun.+Fr.] fiz. kim. mikrometre. 1. Büyük ölçüde büyütme gücü olan teleskop, mikroskop gibi optik aletlerle incelenen nesnelerin oylumlarını ölçmede kullanılan alet. 2. Çok küçük uzunlukları ölçmeye, incelemeye yarayan alet. 3. Metrenin milyonda biri değerinde uzunluk ölçüsü; TS **Mikrometre** a. (mikrome'tre) [Fr.] micromètre. 1. Büyük ölçüde büyütme gücü olan teleskop, mikroskop vb. optik aletlerle incelenen nesnelerin oylumlarını ölçmede kullanılan alet. 2. Çok küçük uzunlukları ölçmeye, incelemeye yarayan alet. 3. mat. Mikron.

AZ **Milliyət** is. [Ar.] milliyet. 1. Millet vasfını taşıyan bir halkın durumu; kendine has yaşayışı açısından ele alınan millet. 2. Bir kimseyi bir tüzel kişiyi veya bir şeyi devlete bağlayan bağ; TS **Milliyet** a. [Ar.] milliyet. 1. Millete özgü olma veya millî olma durumu, ulusallık. 2. Bağlı bulunan millet, tabiiyet.

AZ **Mineral** is. [Fr.] mineral. 1. Yer kabuğunda bulunan, organik olmayan, tabii kimyevi bileşik veya element. 2. Mineral olan veya içinde mineral olan; TS **Mineral** a. [Fr.] mineral. 1. jeol. Normal sıcaklıkta doğada katı durumda birtakım maddelerle karışık veya birleşik olarak bulunan veya kimyasal yollarla elde edilen inorganik madde. 2. sf. İçinde inorganik maddeler bulunan.

AZ **Mim** is. [Ar.] mim. 1. Arap alfabesinde yirmi dördüncü, Fars ve Osmanlı alfabelerinde yirmi yedinci sırada yer alan ve işaretiyle gösterilen harf. 2. Alamet, işaret; TS **Mim** a. [Ar.] mim 1. Arap alfabesinin yirmi dördüncü harfinin adı. 2. esk. Biten bir yazının altına konulan işaret.

AZ **Mitil** is. mitil. 1. Yatağın, yorganın, yastığın alt yüzü. 2. Yüzü olmayan, yüz takılmamış yorgan, yatak vb. TS **Mitil** a. [Rum.] 1. İçine yün, pamuk vb. doldurulan beyaz yastık veya yorgan kılıfı. 2. İki yüzü beyaz kapsız yorgan.

AZ **Müdərris** is. [Ar.] kl. öğretmen; ilahiyatçı. 1. Ders veren kimse, müderris, hoca, öğretim üyesi. 2. İlahiyat konusu uzmanı, teolog; TS **Müderris** a. [Ar.] muderris. esk. 1. Ders veren profesör. 2. Medresede veya camide öğretmen.

AZ **Müjdə** is. [Far.] müjde. 1. Sevindirici haber, iyi haber, muştu, beşaret. 2. Sevindirici haber getirene verilen hediye, muştuluk. 3. Sevindirici haberi ifade etmek için söylenen söz; TS **Müjde** a. [Far.] mujde. 1. Muştu. 2. Muştuluk. 3. ünl. Sevindirici haber verileceği zaman söylenen bir söz.

AZ **Mükafat** is. [Ar.] ödül. 1. Bir kimseye herhangi bir sahadaki başarısı veya hizmetlerinden dolayı verilen para veya kıymetli bir şey, mükâfât. 2. Bir hizmet veya iyiliğe karşı yapılan iyilik, karşılık; TS **Mükâfat** a. [Ar.] mukâfât. 1. Ödül. 2. Değerlendirici, sevindirici davranış.

AZ **Müqavimət** is. [Ar.] mukavemet. 1. Zorba harekete karşı gelme, mukavemet; hücum, baskıya karşı gelme. 2. fiz. Cismin herhangi bir değişikliğe, etkiye karşı gelmesi, tepki göstermesi özelliği, yeteneği; TS **Mukavemet** a. (muka:vemet) [Ar.] mukavemet. 1. Dayanma, karşı durma, karşı koyma, dayanırlık. 2. fiz. Direnç.

AZ **Mürşid** is. [Ar.] mürşit. 1. İrşat eden, doğru yolu gösteren, rehber, bir tarikata başkanlık eden, bir tarikatın önderi, şeyhe verilen unvan, ad. 2. Yol gösteren, gafletten uyaran, rehberlik eden; TS **Mürşit** a. [Ar.] murşid. 1. Doğru yolu gösteren kimse, kılavuz. 2. esk. Müritlerine tasavvufu öğreten, sırları ve gerçekleri gösteren tarikat şeyhi.

AZ **Nalbəndlik** is. [Ar.] nalbantlık. 1. Nalbant olma durumu. 2. Nalbandın işi; TS **Nalbantlık** a. 1. Nalbant olma durumu. 2. Nalbandın işi.

AZ **Nəbatat** is. [Ar.] nebatat. 1. Bitkiler âlemi, bitkiler. 2. Bitki bilimi; TS **Nebatat** ç. a. [Ar.] nebātāt. bit. b. esk. 1. Bitkiler. 2. Bitki bilimi.

AZ **Nəcasət** is. [Ar.] necaset. 1. Pislik, kirlilik, murdarlık, çirkef, çamur. 2. İnsan veya hayvan pisliği, kazurat; TS **Necaset** a. (neca:set) [Ar.] necaset. esk. 1. Pislik. 2. Dışkı, ters.

AZ **Nədim** is. [Ar.] kl. nedim. 1. Sırdaş, yakın dost, arkadaş. 2. Eskiden padişahların, hanların meclislerinde gülünç sözleri ve komik hareketleri ile onları eğlendiren kimse; TS **Nedim** a. (nedi:mi) [Ar.] nedim. esk. 1. Arkadaş, yakın dost. 2. Yüksek makamdaki kişileri hoş sözlerle, güzel fıkra ve hikâyelerle eğlendiren kimse.

AZ **Nəşidə** is. [Ar.] şiir. 1. Şiir, türkü, şarkı. 2. kl. Bir şiirin darbimesel hâline gelmiş beyiti, mısrası; TS **Neşide** a. (neşi:de) [Ar.] neşide. esk. 1. Bir toplulukta okunmaya değer şiir. 2. Atasözü gibi kullanılan beyit veya dize.

AZ **Nida** is. [Ar.] nida. 1. Haykırma, haykırış, nida, çağırma, seslenme, bağırma. 2. dbl. Ünlem, nida; TS **Nida** a. (nida:) [Ar.] nidā'. esk. 1. Çağırma, bağırma, seslenme. 2. db. Ünlem.

AZ **Nihilizm** is. [Lat.] nihilizm. 1. 1860'lı yıllarda Rusya'da zadegân adet ve ananelerine karşı gelen, her şeyi inkâr eden, bütün inançların ve gerçeklerin inkâr edilmesini esas İlan doktrin, hiççilik, aşırı ferdiyetçilik. 2. Her türlü gerçek varlığı inkâr eden aşırı bireycilik, yokçuluk. 3. Her türlü siyasi düzeni inkâr eden, toplumun birey üzerinde hiçbir baskısını kabul etmeyen görüş; TS **Nihilizm** a. [Fr.] nihilisme. fel. 1. Var olan bütün varlıkları, değerleri ve gerçekleri reddeden bir öğreti. 2. Her türlü gerçek varlığı inkâr eden aşırı bireycilik, hiççilik, yokçuluk. 3. Her türlü siyasi düzeni inkâr eden, toplumun birey üzerinde hiçbir baskısını kabul etmeyen görüş.

AZ **Nizam** is. [Ar.] nizam. 1. Usûl, kaide, yöntem, metot. 2. Sıra, saf, düzen.; TS **Nizam** a. (niza:mı) [Ar.] nizām. 1. Düzen. 2. Kural.

AZ **Nüktə** is. [Ar.] kl. nükte. “nikât, nüket sözlerinden”. 1. Ancak dikkat edildiğinde anlaşılan ince söz ve anlam; bir söz veya ibareden özel bir dikkatle çıkarılan gizli anlam. 2. İnce anlamlı, zarif ve şaka muhtevalı söz; TS **Nükte** a. [Ar.] nukte. 1. İnce anlamlı, düşündürücü ve şakalı söz, espri. 2. esk. Yazıda, resimde, sözde ve davranışta ince, derin anlam, espri.

AZ **Nümunə** is. [Far.] örnek. 1. Her hangi bir ürünün örneği, onunla ilgili bir düşünce oluşturacak parçası. 2. Bir şeyin nasıl yapıldığını, icra edildiğini gösteren canlı misal, canlı şahit; TS **Numune** a.(numu:ne) [Far.] numûne. 1. Örnek. 2. Göstermelik.

AZ **Oğulluq** is. oğulluk; üvey oğul. 1. Erkek evladın baba ve anneye karşı olan borcu, vazifesi, hakkı; evlatlık. 2. Birisi tarafından evlatlık olarak alınmış veya annesinin bir başkasıyla evlenmesi dolayısıyla onun üvey babasının evine giden, üvey evlat; TS **Oğulluk** a. 1. Oğul olma durumu. 2. hlk. Üvey oğul.

AZ **Oxluq** is. okluk. 1. Ok yapmaya yarar. 2. Sadak; TS **Okluk** a. esk. 1. İçine ok konulan ve sırtta taşınan meşinden yapılmış ok kılıfı, sadak. 2. sf. Ok yapılmaya uygun.

AZ **On** is. on. 1. Dokuzdan sonra gelen sayı. 2. Dokuzdan bir artık. 3. is. Bu sayıyı gösteren 10 ve X rakamlarının adı; TS **On** a. 1. Dokuzdan sonra gelen sayının adı. 2. Bu sayıyı gösteren 10 ve X rakamlarının adı. 3. sf. Dokuzdan bir artık.

AZ **Orqanizm** is. [Lat.] organizma. 1. Canlı varlık. 2. mec. Birbiriyle uygunluk içinde çalışan parçaları olan şey; TS **Organizma** a. (organi'zma) [Fr.] organisme. 1. anat. Canlı bir varlığı oluşturan organların bütünü, uzviyet. 2. Herhangi bir canlı varlık.

AZ **Ölkə** is. ülke. 1. Memleket, ülke, diyar; yer, arazi, toprak. 2. Bir devletin idaresi altında olan yerler; devlet. 3. İçinde vilayet olan büyük idari arazi; TS **Ülke** a. 1. Bir devletin egemenliği altında bulunan toprakların tümü, diyar, memleket. 2. Devlet. 3. Bir özelliği ön plana çıkarılarak düşünülen bölge.

AZ **Paxlava** is. baklava. 1. İnce yufkadan yapılan bir çeşit hamur tatlısı. 2. Bakla şeklinde nakışı olan şey; TS **Baklava** is. baklava. 1. İnce yufkadan yapılarak arasına kaymak, fıstık, ceviz, badem vb. konulup pişirilen ve üzerine şeker şerbeti dökülen bir tatlı türü. 2. Eşkenar dörtgen biçiminde olan nesne.

AZ **Pansion** is. [Fr.] pansiyon. 1. Yemek verilen ücretli talebe yurdu. 2. Aile yanında kira ile oturulan oda, böyle kiralanan ev; TS **Pansiyon** a. [Fr.] pension. 1. Bütünü veya bir bölümü sürekli veya belli bir zaman için kiraya verilen, isteğe göre yemek de veren ev. 2. Ücretli öğrenci yurdu.

AZ **Panteon** is. [Yun.] panteon. 1. Eski Yunan ve Romalılarda en büyük tapınak. 2. Herhangi çok tanrılı bir dindeki tanrıların hepsi. 3. Büyük şahsiyetlerin defnedildiği yer; TS **Panteon** a. [Fr.] panthéon. esk. 1. Yunan ve Romalıların en büyük tapınaklarına verdikleri ad. 2. Bir halkın, bir ulusun bütün tanrıları. 3. Büyük yararlık göstermiş kimselerin gömüldüğü ulusal anıt.

AZ **Paralellik** is. paralelizm. 1. Paralel olma durumu. 2. mat. Koşutluk, eşitlik, müvazilik. 3. mec. Benzerlik, yakınlık, aynı işi yapma, tekrarlama; TS **Paralellik** a. 1. Paralel olma durumu. 2. mat. Koşutluk. 3. mec. Benzerlik, yakınlık.

AZ **Pastel** is. [Fr.] pastel. 1. Resim yapmada kullanılan renkli boya kalemi. 2. Bu tür kalemlerle yapılan resim; TS **Pastel** a. [Fr.] pastel 1. Pastel kalem. 2. Böyle kalemlerle yapılan resim.

AZ **Paşalıq** is. paşalık. 1. Paşa unvanı veya paşa olma durumu. 2. Bir paşanın yönetimindeki bölge; TS **Paşalık** a. 1. Paşa unvanı veya paşa olma durumu. 2. tar. Bir paşanın yönetimindeki bölge.

AZ **Period** is. [Fr.] fiz. kim. mat. periyod. 1. Dönme, dönüş, devir. 2. Bir hareket, birbirinin aynı olan ve eşit zamanlarda yapılan başka hareketlerden oluştuğunda, hareketlerin her biri veya bunların yapılması için geçen zaman aralığı; TS **Periyot** a. [Fr.] période. 1. Dönem. 2. fiz. Devir.

AZ **Pərəstiş** is. [Far.] tapınma; hayranlık. 1. Sitayiş etme, tapma, secde etme, ibadet etme. 2. mec. Meftunluk, vurgunluk, hürmet, saygı, önünde eğilme; aşk; TS **Perestiş** a. [Far.] perestiş. esk. 1. Tapınma. 2. Delicesine sevmek.

AZ **Pəri** is. [Far.] peri. Mitolojide cinlerin çok güzel ve cazibeli kadın simasında tasavvur olunan kısmı. 2. mec. Çok güzel, masum, güzel huylu kadın veya kız; TS **Peri** a. [Far.] peri. 1. Doğaüstü güçleri olduğuna inanılan, hayal ürünü varlık. 2. mec. Çok güzel, alımlı, becerikli kadın.

AZ **Pompa** is. [İt.] den. pompa. 1. Hava veya herhangi bir akışkanı bir yerden başka bir yere aktarmaya (basmaya) yarayan makine. 2. Bir kaptaki boşluk oluşturmak için, o kaptaki havayı emmeye yarayan alet; TS **Pompa** a. (pompa) [İt.] pompa. 1. Hava veya herhangi bir akışkanı bir yerden başka bir yere aktarmaya yarayan makine. 2. Bir kaptaki boşluk oluşturmak için o kaptaki havayı emmeye yarayan alet.

AZ **Prizma** is. [Yun.] prizma. 1. mat. Tabanları çok kenarlı, paralel ve eşit, çok yüzlü geometrik cisim, menşur, biçme. 2. fiz. Güneş ışığını renklerine göre ayırmada, bunların yönünü değiştirmede vb. kullanılan cihazlarda olan prizma şeklindeki şeffaf cisim; TS **Prizma** a. (pri'zma) [Fr.] primse. fiz. 1. Işınları saptıran ve ayırıştıran, saydam maddeden yapılmış üçgen cisim. 2. mat. Alt ve üst tabanları birbirine paralel ve eşit iki çokgendenden, yanal yüzeyleri de eşit ve paralel doğrulardan oluşan çok düzlemli cisim, menşur, biçme.

AZ **Prototip** is. [Yun.] prototip. 1. Edebî suret, ilk tip, esas model. 2. Sonra gelen bir şahsın veya şeyin selefî olan şahıs veya şey, ilk tip, ilk örnek; TS **Prototip** a. (pro'totip) [Fr.] prototype. 1. İlk örnek, 2. Model.

AZ **Rahatlıq** is. rahatlık. 1. Kaygı, üzüntü, keder, heyecan ve şüphenin vb. olmadığı durum; kaygısızlık. 2. İstirahat, dinlenme; TS **Rahatlık** a. 1. Üzüntüsü, sıkıntısı, tedirginliği olmama durumu, rahat. 2. Yorgunluk veya sıkıntı vermeme durumu.

AZ **Rekord** is. [İng.] rekor. 1. Spor yarışmalarında ulaşılan en üst düzey. 2. Çalışmanın, üretimin herhangi bir sahasında elde edilen en yüksek başarı; TS **Rekor** a. [Fr.] record. 1. Bir spor dalında erişilmiş derecelerin en üstünü. 2. mec. Daha önce elde edilmemiş olan sonucu aşan yeni sonuç.

AZ **Rəğbətsizlik** is. rağbetsizlik. 1. İlgi görmeme hâli, rağbet rağbetsiz olmama durumu. 2. Gönülsüzlük, meyilsizlik; TS **Rəğbətsizlik** a. 1. İsteksizlik, gönülsüzlük, rağbet etmeme. 2. İstenilmeme, rağbet edilmeme.

AZ **Rəsul** is. [Ar.] resul. 1. Allah'ın elçisi, peygamber, elçi. 2. Yeni bir kitap ve şariat ile yollanan peygamber, nebi. 3. Bir kimsenin sözünü başka birine tebliğ eden, bildiren kişi; TS **Resul** a. (resu:lü) [Ar.] resül. 1. din b. Kendisine kitap indirilmiş peygamber. 2. esk. Haberci.

AZ **Rical** is. [Ar.] rical. 1. Erkekler. 2. Devlet erkânı; TS **Rical** ç. a. (rica:li) [Ar.] ricâl. esk. 1. Erkekler. 2. Yüksek makamlardaki devlet adamları.

AZ **Robot** is. [Fr.] robot. 1. Otomatik olarak çalışan cihaz. 2. mec. Fiillerini düşünerek yapmayan, otomat gibi hareket eden (kimse); TS **Robot** a. [Fr.] robot. 1. Belirli bir işi yerine getirmek için manyetizma ile kendisine çeşitli işler yaptırılabilen otomatik araç. 2. mec. Başkasının buyruğu ile iş yapan, kendi akıl ve iradesini kullanmayan kimse.

AZ **Sabir** is. 1. Sabreden. Tahammül eden, katlanan. 2. Acele etmeyen, sabırlı; TS **Sabır** a. [Ar.] sabr. 1. Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç. 2. Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme.

AZ **Sahiblik** is. sahiplik. 1. Bir nesneyi kanun çerçevesi içinde ve serbestçe kullanabilme hakkını taşıma durumu, sahip olma. 2. Himayelik; TS **Sahiplik** a. 1. Sahip olma durumu. 2. Kendisinin olan bir şeyi yasa çerçevesi içinde dilediği gibi kullanabilme hakkını taşıma durumu, iyelik, mülkiyet.

AZ **Sava** is. sava. 1. Haber. 2. Müjde; TS **Sava** a. hlk. 1. Haber. 2. Muştu.

AZ **Sayə** is. [Far.] saye, gölge. 1. Gölge. 2. mec. Himaye, müdafaa, koruma; TS **Saye** a. (sa:ye) [Far.] saye. esk. 1. Gölge. 2. mec. Koruma, yardım.

AZ **Seks** is. [Lat.] seks. 1. Cinsel ilişki. 2. Erkek veya kadın olma vasfı; cinsiyet; TS **Seks** a. [Fr.] sexe. 1. biy. Cinsiyet. 2. Cinsel ilişkide bulunma.

AZ **Sevda** is. [Ar.] sevda. 1. Sevgi, muhabbet, aşk. 2. Arzu, heves, meyil; TS **Sevda** a. (sevda:) [Ar.] sevda. 1. Güçlü sevgi, 2. Aşırı ve güçlü tutku, istek.

AZ **Səbzəlik** is. sebzelik. 1. Sebze ekilmiş arazi, toprak. 2. Buzdolabında sebze konan bölüm; TS **Sebzelik** a 1. Sebze bahçesi. 2. Buzdolaplarında sebze konulan yer.

AZ **Sicil** is. [Ar.] sicil. 1. Resmî kayıtların yapıldığı defter. 2. Memurların hâl ve hareketlerinin kaydedildiği dosya. 3. Kayıt; TS **Sicil** a. [Ar.] sicil. 1. Resmî belgelerin kaydedildiği kütük. 2. Görevlilerin meslek yaşamlarındaki çalışma durumları. 3. Görevlilerin meslek yaşamlarındaki çalışma durumlarının işlendiği dosya.

AZ **Sifət** is. [Ar.] sıfat. 1. Yüz, surat. 2. Bir şahsı veya bir şeyi diğerlerinden ayıran hâl, durum. 3. gr. Bir ismi nitelik, nicelik, yer, sıra vb. bakımından niteleyen belirten kelime, ön ad; TS **Sıfat** a. [Ar.] sıfat. 1. Bir kimsenin görev, ödev, toplumsal veya hukuki bakımdan yeri ve özelliği. 2. db. Bir adı, nitelik, nicelik, yer, sıra vb. bakımından niteleyen, belirten kelime, ön ad. 3. hlk. Yüz, kılık ve dış görünüş.

AZ **Silindr** is. [Fr.] silindir. 1. mat. Alt ve üst tabanları birbirine eşit dairelerden oluşan bir nesnenin eksenini dikey olarak kesen, birbirine paralel olan iki yüzeyin sınırladığı cisim. 2. Motorlu taşıtların motorunda pistonu güçlü bir itiş sağlamak için gaz karışımının yandığı veya patladığı yer. 3. Özellikle yol yapımında toprağı sıkıştırarak düzleştirmek için kullanılan araç. 4. Metalleri inceltmek, kumaşları parlatmak, kâğıt üzerinde baskı yapmak için sanayide kullanılan merdane. 5. Silindir biçiminde şapka; TS **Silindir** a. [Fr.] cylindre. 1. mat. Alt ve üst tabanları birbirine eşit dairelerden oluşan bir nesnenin eksenini dikey olarak kesen, birbirine paralel olan iki yüzeyin sınırladığı cisim, üstüvane. 2. tek. Metalleri inceltme, kumaşları parlatma, kâğıt üzerine baskı yapma vb. işler için sanayide kullanılan merdane, silindir makinesi. 3. tek. Motorlu taşıtların motorunda pistonu güçlü bir itiş sağlamak için gaz karışımının yandığı veya patladığı yer. 4. Yol yapımında toprağı sıkıştırarak düzleştirmek için kullanılan genellikle motorlu araç. 5. Silindir şapka.

AZ **Sinus** is. [Lat.] mat. anat. sinüs. 1. Trigonometrik çember üzerine taşınmış bir yayın ucunun ve bu yaya tekabül eden merkez açısının ordinatı. 2. Organizmanın çeşitli boşluklarına verilen ad; TS **Sinüs** a. (si'niis) [Fr.] sinus. anat. 1. Organların veya dokuların arasında bulunan boşluklar. 2. mat. Trigonometrik bir çember üzerine taşınmış bir yayın ucunun ve bu yaya karşılık olan merkez açısının ordinatı.

AZ **Sirayət** is. [Ar.] sirayet. 1. Geçme, bulaşma (hastalık). 2. mec. Yayılma, dağılma; TS **Sirayet** a. (sira:yet) [Ar.] sirayet. 1. Hastalık başkalarına geçme, bulaşma. 2. mec. Yayılma, dağılma.

AZ **Siyahlıq** is. kl. siyahlık. 1. Karalık, siyah olma hâli. 2. Karartı; TS **Siyahlık** a. 1. Siyah olma durumu, kara renk. 2. Karanlık veya koyuluk.

AZ **Soda** is. [İng.] soda. 1. Sindirimi kolaylaştırmak, susuzluğu gidermek için içinde sodyum karbonat bulunan köpüren su. 2. Tababette ve aşçılıkta kullanılan billurlaştırılmış nötr sodyum karbonat; TS **Soda** a. (so'da) [İt.] soda. 1. Sindirimi kolaylaştırmak, susuzluğu gidermek, içkileri sulandırmak için kullanılan, içinde sodyum karbonat bulunan, köpüren su. 2. Temizlik işlerinde kullanılan bir çeşit tuz.

AZ **Sorğu** is. sorgu. 1. Sorma, soru sorma. 2. Muhakeme etme, sorular sorma; TS **Sorgu** a. 1. Sorma işi. 2. huk. Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu'na göre, sanığın araştırma konusu olayla ilgili olarak yargıç karşısındaki beyanı, istintak.

AZ **Soyğun** is. soygun. 1. Genelde silahlı haydutların yaptığı hırsızlık çapul; yağma, yağmacılık, çapulculuk; haydutluk; eşkıyalık, şekâvet. 2. Hiçbir emek harcamadan elde edilen haksız kazanç, vurgun; TS **Soygun** a. 1. Genellikle çete durumunda bir araya gelmiş haydutlar tarafından yapılan silahlı hırsızlık. 2. Hiçbir emek harcamadan ve yolsuz olarak elde edilen büyük kazanç, vurgun.

AZ **Staj** is. [Fr.] staj. 1. Herhangi bir meslek edinecek olan kimsenin geçirdiği uygulamalı öğrenme dönemi. 2. Bir kimsenin, meslek bilgisini artırmak için bir kurumun bir veya birçok bölümünde çalışarak geçirdiği dönem; TS **Staj** a. [Fr.] stage. 1. Herhangi bir meslek edinecek olan kimsenin geçirdiği uygulamalı öğrenme dönemi. 2. Bir kimsenin, meslek bilgisini artırmak için bir kurumun bir veya birçok bölümünde çalışarak geçirdiği dönem.

AZ **Sucuq** is. sucuk. 1. Şişirilip kurutulmuş bağırsak içine baharatlı et kıyması doldurularak yapılan bir yiyecek. 2. Ceviz, badem içi gibi şeyler ipliğe dizildikten sonra nişasta ile koyulaştırılmış kaynar üzüm şirasına batırılarak kurumaya bırakılan

ve bu şekilde hazırlanan yiyecek; TS **Sucuk** a. 1. Şişirilip kurutulmuş bağırsak içine baharlı et kıyması doldurularak yapılan bir yiyecek türü. 2. Ceviz, badem içi vb. şeyler, bir ipliğe dizildikten sonra nişasta ile koyulaştırılmış kaynar üzüm şirasına batırılarak yapılan tatlı yiyecek.

AZ **Sumaq** is. bit. b. sumak, somak. 1. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, antepfıstığıgiller anacardiaceae ailesindendir. 2. Bu ağacın, ekşilik vermek için dövülerek yemeklere katılan mercimeği benzer meyvesi; TS **Sumak** a. [Ar.] summāk. bit. b. 1. Antep fıstığıgillerden, sıcak bölgelerde yetişen, kabuğu hekimlikte, yaprakları dericilikte kullanılan bir ağaç (Rhus coriaria). 2. Bu ağacın, ekşilik vermek için dövülerek yemeklere katılan mercimeğe benzeyen meyvesi.

AZ **Susuzluq** is. susuzluk. 1. Susuz olma durumu, susamışlık. 2. Kuraklık, rutubetsizlik, nemsizlik; TS **Susuzluk** a. 1. Susuz olma durumu, kuraklık. 2. Susamış olma durumu.

AZ **Südçülük** is. sütçülük. 1. Süt satma işi. 2. Süt ürünleri hazırlama; TS **Sütçülük** a. 1. Süt satma işi. 2. Sütten kaymak, tereyağı, yoğurt, peynir vb. ürünler elde etme işi.

AZ **Sünnət** is. [Ar.] din. sünnet. 1. (erkek çocukta) Erkeklik organının ucundaki derinin çepeçevre kesilmesi; sünnet düğünü. 2. Hz. Muhammed (S.A.V)'in müslümanlarca uyulması gerekli sayılan davranışları ve herhangi bir konuda söylemiş olduğu söz; TS **Sünnet** a. [Ar.] sunnet. 1. din b. Hz. Muhammed'in Müslümanlarca uyulması gerekli sayılan davranışları ve herhangi bir konuda söylemiş olduğu söz. 2. Erkek çocukla, erkeklik organının ucundaki derinin çepeçevre kesilmesi. 3. Sünnet düğünü.

AZ **Süpürgəçi** is. süpürgeci. 1. Müstahdem, hizmetçi, çöpçü. 2. Süpürge yapan veya satan kimse; TS **Süpürgeci** a. 1. Süpürge yapan veya satan kimse. 2. Sokak süpürücüsü.

AZ **Sürət** is. [Ar] sürat. 1. Herhangi bir hareketin hızlilik derecesi, çabukluk. 2. fiz. Bir cismin katettiği yolun uygun saate olan nispeti, tempo; TS **Sürat** a. [Ar.] sur'at. 1. Hızlilik, çabukluk, ivinti. 2. fiz. Hız.

AZ **Şaşqınlıq** is. şaşkınlık. 1. Şaşkın kimsenin hâli. 2. Aklını kaybetme, sersemlik; TS **Şaşkınlık** a. 1. Şaşkın olma durumu. 2. Şaşkınca davranış.

AZ **Şəhadət** is. [Ar.] şəhadet. 1. Şahitlik. 2. Şehitlik, şehit olma; TS **Şehadet** a. (şəha:det) [Ar.] şəhadet. 1. Tanıklık. 2. Yüksek bir ülkü uğrunda ölme, şehit olma.

AZ **Şəhidlik** is. şehitlik. 1. Şehit olma hâli. 2. Şehitlerin defnedildiği yer; TS **Şehitlik** a. 1. Şehit olma durumu. 2. Şehitlerin gömüldüğü mezarlık, meşhet.

AZ **Şəkər** is. [Far.] şeker. 1. Şeker pancarı veya kamışından elde edilen tatlı madde. 2. mec. Tatlı, lezzetli şey. 3. tıp. Şeker hastalığı, diyabet; TS **Şeker** a. [Far.] şeker. 1. Şeker kamışı, şeker pancarı, patates, havuç, mısır, buğday vb. bitkilerin sap ve köklerinin öz suyundan veya nişastasından çıkarılan, birleşiminde karbon, oksijen ve hidrojen bulunan, beyaz, suda eriyen, mayalanabilen ve çoğu tatlı olan maddelerin genel adı. 2. Bu madde katılarak yapılmış lokum, akide, çikolata vb. tatlı yiyeceklerin genel adı. 3. tıp. Şeker hastalığı.

AZ **Şəmail** is. [Ar.] şemail. 1. Tabiat, huy, karakter, ahlak. 2. Dış görünüş; TS **Şemail** a. (şema:il) [Ar.] şemā'il. esk. 1. Dış görünüş. 2. Huy, karakter.

AZ **Şeytanlıq** is. şeytanlık. 1. Şeytan olma durumu. 2. Hile, dalavere, kurnazlık; TS **Şeytanlık** a. 1. Şeytan olma durumu. 2. mec. Hile, kurnazlık.

AZ **Şikar** is. [Far.] şikâr, av. 1. Karada, denizde, gölde veya akarsularda evcil olmayan hayvanları vurma veya yakalama işi. 2. Avlanan hayvan (kuş). 3. mec. Hile, fırıldak, kurnazlık yoluyla veya düşmandan ele geçen mal, ganimet; TS **Şikâr** a. (şikâ:rı) [Far.] şikar. esk. 1. Av. 2. Avlanan hayvan. 3. Düşmandan ele geçirilen mal, ganimet.

AZ **Tamaşa** is. [Far.] seyir; görünüş; oyun. 1. Seyretme, temaşa. 2. Görülmeğe değer, seyredilmeye değer yer, merasim vb., göz önünde uzanıp giden manzara. 3. Tiyatroda, sinemada, sirkte vb. seyircilere gösterilen şey, eğlence, oyun. 4. Temsil, oyun; TS **Temaşa** a. (tema:şa:) [Far.] temāšā. esk. 1. Hoşlanarak bakma, seyretme. 2. Seyredilecek görüntü, görülmeye değer şey. 3. Gezme, seyir. 4. Oyun, temsil, piyes, tiyatro.

AZ **Tank** is. [İng.] tank. 1. Zırhlı ve silahlı, paletli tekerlekleri olan motorlu savaş aracı. 2. İçinde sıvı şeyler taşınan veya saklanan metal sarnıç, su, yakıt vb. gibi şeyleri depolamaya yarayan araç; TS **Tank** a. [Fr.] tank. 1. ask. Zırhlı ve silahlı, tekerlekleri paletli, motorlu savaş taşıtı. 2. Su, yakıt vb. sıvıları depolamaya yarayan araç.

AZ **Tasa** is. [Far.] kon. hiddet, tasa. 1. Öfke, gazap, kızgınlık, tehevür, hırs, hışım. 2. Üzüntülü düşünce durumu, kaygı, endişe, gam; TS **Tasa** a. 1. Üzüntülü düşünce durumu, kaygı, endişe, gam. 2. ruh b. Tatmin edici olmayan veya tedirgin eden durumların ortaya çıkmasını önleyebilmede, güvensizlik içinde bulunulduğunda duyulan tedirgin edici duygu.

AZ **Telefon** is. [Yun.+Fr.] telefon. 1. Belirli bir uzaklıktaki konuşmaları ileten ve yansıtan elektrik tesisatının hepsi. 2. Birbirinden uzakta olan iki kişinin konuşmasını sağlayan cihaz; TS **Telefon** a. [Fr.] 1. Konuşmaları ileten ve yansıtan düzenek. 2. Birbirinden uzakta bulunan kişilerin konuşmasını sağlayan aygıt.

AZ **Tevhid** is. [Ar.] tevhid. 1. Bir olduğuna inanma, birleme. 2. Allah'ın birliğine inanma ve bunu ifade etme. 3. Birleştirme. 4. ed. Allah'ın varlığını ve birliğini anlatmak, ifade etmek için yazılan şiir; TS **Tevhit** a. (tevhi:di) [Ar.] tevhid. 1. din b. Allah'ın birliğine inanma, bir sayma, bir olarak bakma. 2. din b. Tek tanrıcılık. 3. ed. Divan edebiyatında Allah'ı övmek için yazılan manzume. 4. esk. Birkaç şeyi bir araya getirme, birleştirme.

AZ **Təbrik** is. [Ar.] tebrik; selamlama. 1. Güzel haber, sevindirici olay, bayram vb. sebebiyle yazılı veya şifahi kutlama. 2. Selamlama gayesiyle yollanan mesaj, yapılan söylev vb; TS **Təbrik** a. [Ar.] tebrik. 1. Kutlama. 2. Tebrik kartı, tebrik etmek kutlamak.

AZ **Təcəssüs** is. [Ar.] tecessüs. 1. Kimseye belli etmeden kendini ilgilendirmeyen şeyleri öğrenme çabası içinde olma. 2. Merakını giderme çabası, anlama merakı; TS **Tecessüs** a. [Ar.] tecessus. esk. 1. Belli etmeden kendini ilgilendirmeyen şeyleri öğrenmeye çalışma. 2. Merakını gidermeye çalışma, görme, anlama merakı.

AZ **Təcvid** is. [Ar.] kl. tecvit. “cevdet”ten. 1. Kelimelerin söylenişinde, seslerin çıkaklarına, uzunluk ve kısalıklarına göre okunması. 2. Kur'an'ın doğru okunmasını sağlayan bilim. 3. Bu bilimle ilgili olarak yazılmış kitap; TS **Tecvit** a. (tecvi:di) [Ar.] tecvid. esk. 1. Kelimelerin söylenişinde, seslerin çıkaklarına, uzunluk ve kısalıklarına göre okunması. 2. din b. Kur'an'ın doğru okunmasını sağlayan bilim. 3. din b. Bu bilim üzerine yazılmış kitap.

AZ **Tədvir** is. [Ar.] tedvir. “devr”den. 1. Yönetme, döndürme, çekip çevirme. 2. Yuvarlak şekle sokma, döndürme; TS **Tedvir** a. (tedvi:ri) [Ar.] tedvir. esk. 1. Çevirme. 2. mec. Yönetme, çekip çevirme.

AZ **Təəssür** is. [Ar.] teessür. “esr”den. 1. Bir şeyin etkisi altında kalma, etkisini hissetme, duyma, müteessir olma, üzülme. 2. His, ruhi ıstırap (hiddet, korku, sevinç vb.); TS **Teessür** a. (teessür) [Ar.] te'essur. esk. 1. Üzüntü. 2. Duygulanım.

AZ **Təəssüs** is. [Ar.] kurulma; kökleşme. “esâs”dan. 1. Ortaya çıkma, teessüs. 2. Yerleşme, temelleşme, teessüs; TS **Teessüs** a. [Ar.] te'essus esk. 1. Kurulma, ortaya çıkma. 2. Yerleşme, temelleşme, kökleşme.

AZ **Təfəül** is. [Ar.] fal açma. “fal”dan. 1. Bakla, su, iskambil vb. ne bakarak gelecekte olacak şeyleri anlamaya çalışmak, fal bakma. 2. Hayra yorma, uğursama, uğur sayma; TS **Tefeül** a. [Ar.] tefe'ul. esk. 1. Fal açma, fala bakma. 2. Uğur sayma, hayra yorma.

AZ **Təhlükə** is. [Ar.] tehlike. 1. Korku doğuran durum, tehlike; kötü, belalı iş. 2. Hoşlanılmayan, kötü, zor, ağır bir olayın meydana gelmesi ihtimali; TS **Tehlike** a. [Ar.] tehluke. 1. Büyük zarar veya yok olmaya yol açabilecek durum, muhatara. 2. Gerçekleşme ihtimali bulunan fakat istenmeyen sakıncalı durum.

AZ **Təxriş** is. [Ar.] tahriş. 1. Tırmalama, tırmalanma. 2. Yakıp kaşındırma, azdırma; TS **Tahriş** a. (tahri:şi) [Ar.] tahrîş. 1. Tırmalanma, tırmalama. 2. Yakarak kaşındırma.

AZ **Təkamül** is. [Ar.] tekâmül. “kemal”den. 1. Olgunluk, olgunlaşma, gelişme. 2. fel. Tabiatda ve toplumda herhangi bir şeyin yavaş yavaş kademeli olarak değişmesi; TS **Tekâmül** a. (tekâ:mül) [Ar.] tekāmül. esk. 1. Olgunluk, olgunlaşma. 2. Gelişim, gelişme. 3. biy. Evrim.

AZ **Təkrir** is. [Ar.] tekrar. “kerr”den. 1. Tekrarlama, tekrar etme, yeniden söyleme. 2. ed. Bir şiirde veya yazıda, bir kavramı, bir ifadeyi anlatımı kuvvelendirmek için sık sık tekraralama sanatı; TS **Tekrir** a. (tekri:ri) [Ar.] tekrar. 1. Tekrar etme, yeniden söyleme. 2. ed. Bir yazıda, bir şiirde sözü veya kavramı anlatımı pekiştirmek amacıyla sık sık tekrar etme sanatı.

AZ **Təqva** is. [Ar.] takva. 1. Allah'tan korkma, bu korku yardımıyla günah işlerinden uzak kalma. 2. Müminlik, dindarlık; TS **Takva** a. (takva:) [Ar.] takva din b. esk. 1. Allah'tan korkma. 2. Dinin yasak ettiği şeylerden sakınıp buyurdıklarını yerine getirme, züht.

AZ **Telaş** is. [Ar.] telaş. 1. Heyecan, ıstırap, endişe, endişeye kapılma. 2. Şaşkınlıktan doğan karışıklık, kargaşa, heyecan, gürültü patırtı. 3. Herhangi bir sebeple acelecilik, heyecan ve ıstırap içinde acele etme; TS **Telaş** a. (tela:şı) [Ar.] telāşī. 1. Herhangi bir sebeple acelecilik. 2. Kaygı, tasa, sıkıntı. 3. Şaşkınlıktan doğan karışıklık, kargaşa.

AZ **Tələffüz** is. [Ar.] telaffuz. “lafz”dan. 1. Söyleyiş, söyleniş. 2. gr. Boğumlanma, ifade etme tarzı; TS **Telaffuz** a. [Ar.] telaffuz. 1. Söyleyiş. 2. db. Boğumlanma.

AZ **Təlmih** is. [Ar.] telmih. 1. Söz arasında kastedilen bir şeyi üstü kapalı olarak söyleme, imalı konuşma, işaretle söyleme, açık söylememe. 2. ed. Bir ifadede adı anılmayan bir olaya, fıkraya, atasözüne veya tanınmış bir şiire, söze işaret etme; TS **Telmih** a. (telmi:hi) [Ar.] telmīh esk. 1. Anlatılmak istenen şeyi söz arasında imalı olarak belli etme, açıkça söylememe. 2. ed. Bir dizede veya beyitte bilinen bir olay, bir atasözü, fıkra vb.ni hatırlatma sanatı, anıştırma.

AZ **Təmsilçilik** is. temsilcilik. 1. Hak ve görev bakımından birinin veya bir topluluğun adına davranma görevi. 2. Temsilcinin makamı ve görevi, mümessillik; TS **Temsilcilik** a. 1. Hak ve görev bakımından birinin veya bir topluluğun adına davranma görevi. 2. Temsilcinin makamı ve görevi, mümessillik.

AZ **Tənəkə** is. teneke. 1. Kalay kaplanmış ince demir sac. 2. Bu sacdan yapılmış şey; TS **Teneke** a. 1. Yumuşak çelikten yapılmış üzeri kalay kaplı ince sac. 3. Bu sacdan yapılan, yaklaşık yirmi litre hacmindeki kap.

AZ **Tərcüman** is. [Ar.] tercüman. 1. Bir dilde yazılmış veya söylenmiş bir şeyi başka bir dile çeviren kimse. 2. mec. Bir şeyi ifade eden, bildiren, aksettiren, bir durumu yansıtan; TS **Tercüman** a. [Ar.] tercemān. 1. Çevirmen. 2. Göze görünen bir olayın, durumun veya biçimin anlamını dile getirmek.

AZ **Tərifi** is. [Ar.] terfi. 1. Yükseltme, yükseltılme, yukarı kaldırma, kaldırılma. 2. Rütbe verme, rütbe alma; TS **Terfi** a. (terfi:) [Ar.] terfī'. 1. Derece, makam bakımından yükselme, 2. Yükseltme.

AZ **Təsadüf** is. [Ar.] tesadüf. 1. Yalnızca ihtimallere bağlı olduğu düşünülen olayların kesin olmayan değişebilen sebebi, kaza, vaka. 2. Rastlantı, tesadüf, zuhurat. 3. Rastlayış, rastlama, tesadüf; TS **Tesadüf** a. (tesa:diif) [Ar.] teşüduf. 1. Yalnız ihtimallere bağlı olduğu düşünülen olayların kesin olmayan, değişebilen sebebi. 2. Rastlantı, rast geliş.

AZ **Təsdīs** is. [Ar.] tesdis. “süds”den. 1. Altılama, altılı yapma. 2. Bir gazelin her beytine dört mısra ekleyerek müseddes hâline getirme; TS **Tesdis** a. (tesdi:si) [Ar.] tesdis. esk. 1. Sayısını altıya çıkarma veya altıya bölme. 2. ed. Bir gazelin her beytine dört dize ekleyerek altılı duruma getirme.

AZ **Təsvir** is. [Ar.] tasvir. “sûret”den. 1. Bir şeyin resmini yapma, tasvir; resim. 2. Bir şahıs veya şey hakkında yazılı veya sözlü olarak yapılan konuşma. 3. İlmi gayelerle bir şeyin özelliklerini vb. açıklama, izah etme. 4. Bir şeyin resmini yapar gibi güzel bir şekilde tasvir etme; TS **Tasvir** a. [Ar.] tasvîr. 1. Betimleme. 2. ed. Betim. 3. hlk. Resim.

AZ **Təşrifat** is. [Ar.] teşrifat. “Teşrif” in çoğulu. 1. Resmî toplantılarda, tantanalı merasimlerde resmen kabul edilmiş usûl ve kurallar, kaidelere bağlı davranma, seremoni. 2. Kurallara göre davranma; TS **Teşrifat** a. [Ar.] teşrifat. 1. Resmî günlerde ve toplantılarda devlet büyüklerinin makam ve mevki sıralarına göre kabulü. 2. Kurallara göre davranma.

AZ **Təzad** is. [Ar.] tezat. 1. Zıtlık, karşıtlık; düşmanlık, çekişme. 2. ed. Anlatımda birbirine karşı iki sözü yan yana kullanma; TS **Tezat** a. (teza:dı) [Ar.] tezâdd. 1. Karşıtlık, karşıt olma, zıtlık, çelişki, kontrast, antagonizma. 2. ed. Anlatımda birbirine karşıt iki sözü yan yana kullanma.

AZ **Təzvir** is. [Ar.] tezvir. 1. Yalan, riya. 2. Dolandırıcılık, hilekârlık; TS **Tezvir** a. (tezvi:ri) [Ar.] tezvir. esk. 1. Yalan dolan, dedikodu. 2. Ara bozma ve özellikle kötülük amacıyla yapılan kovculuk.

AZ **Tombaz** is. tombaz. 1. Irmaklarda kullanılan altı düz kayık. 2. Üzerinde köprü kurulan altı düz kayık şeklinde duba; TS **Tombaz** a. den. 1. Irmaklarda işleyen, altı düz kayık. 2. Üzerinde köprü kurulan, altı düz kayık biçiminde duba, ponton.

AZ **Toz** is. toz. 1. İnce un gibi ufalanmış toprak veya herhangi bir madde. 2. Küçük, hafif parçacıklara bölünmüş toprak; TS **Toz** a. 1. Çok küçük ve hafif parçacıklara bölünmüş toprak. 2. Çok küçük parçacıklara bölünmüş olan herhangi bir madde.

AZ **Tütün** is. bit. b. tütün, Virjinya tütünü. 1. İki çenekliler dicotyledoneae sınıfının, patlıcangiller solanaceae ailesindendir. 2. Bu bitkinin kullanılmak üzere kıyılmış yaprakları. 3. Duman; TS **Tütün** a. 1. bit. b. Patlıcangillerden, birleşiminde nikotin bulunan, otsu bir bitki (Nicotiana tabacum). 2. bit. b. Bu bitkinin kurutulup kıyılarak sigara biçiminde veya pipoyla içilen yaprağı. 3. hlk. Duman.

AZ **Ucuzluq** is. ucuzluk. 1. Fiyatların aşağı inmesi durumu, ucuz olma hâli. 2. Her şeyin ucuz olduğu yer ve zaman; TS **Ucuzluk** a. 1. Ucuz olma durumu. 2. Belli bir zaman için uygulanan indirimli satış.

AZ **Uçurum** is. uçurum. 1. Çok sarp ve derin yamaç. 2. mec. Derin fark, ayrılık. 3. mec. Tehlike, facia, felaket; TS **Uçurum** a. 1. Deniz, göl, ırmak vb. su kıyılarında veya karada dik yer, yar. 2. mec. Felaketli sonuç. 3. mec. Büyük fark, ayrılık.

AZ **Uydurma** is. uydurma; uyduruk. 1. Uydurmak fiili. 2. Gerçekte mevcut olmayarak birisi tarafından uydurulan asılsız şey; yalan; TS **Uydurma** a. 1. Uydurmak işi. 2. Şişirme haber.

AZ **Uysallıq** is. uysallık. 1. Uysal olma hâli. 2. Uysalca davranış; TS **Uysallık** a. 1. Uysal olma durumu. 2. Uysalca davranış.

AZ **Ücrət** is. [Ar.] ücret. 1. Bir hizmet karşılığı verilen para. 2. Kiraya, nakliyeye, postaya vb. verilen para; TS **Ücret** a. [Ar.] ücret. ekon. 1. İş gücünün karşılığı olan para veya mal. 2. Kiralanan veya satın alınan bir şey için ödenen para.

AZ **Vəzir** is. [Ar.] kl. vezir. 1. Padişahın yardımcısı; bakan. 2. Satranç oyununda bir figürün adı; TS **Vezir** a. (vezi:ri) [Ar.] vezir. 1. tar. Osmanlılarda devletin bakanlık, valilik gibi yüksek görevlerinde bulunan ve paşa unvanını taşıyan kimse. 2. Satrançta, her yöne gidebilen, önemce ikinci sırada gelen taş, ferz.

AZ **Vızıltı** is. vızıltı. 1. Hızla uçan böcek veya cisimlerin çıkardığı ses. 2. mec. Sürekli ve usandırıcı biçimde şikayetlenme; TS **Vızıltı** a. 1. Vızıldama sesi. 2. mec. Hafif sesle ve bezdirici biçimde yakınma, sızlanma.

AZ **Yağmurluq** is. yağmurluk. 1. Yağışlı. 2. Yağmur, kar vb.nden korunmak için kullanılan giysi; pardösü. 3. Yağmur sularının akıp dökülmesi için damın aşağıya doğru uzanan kısmı, saçak; TS **Yağmurluk** a. 1. Yağmurdan korunmak için üste giyilen giysi, trençkot, empermeabl. 2. Çadır bezinden yapılan ve yağmurdan korunmaya yarayan örtü. 3. İçeriye doğru açılan pencerelerle dış kapılarda yağmur ve kar sularının içeriye girmesini önlemek için yapılmış oluklu parça.

AZ **Yaxarış** is. yakarış. 1. Yakarma işi, yakarı. 2. din b. Tanrı'dan bir şey dilemek amacıyla söylenen söz, dua, münacat; TS **Yakarış** a.1. Yakarma işi, yakarı. 2. din b. Tanrı'dan bir şey dilemek amacıyla söylenen söz, dua, münacat.

AZ **Yalançılıq** is. yalancılık. 1. Yalancının hâli, yalan söyleme. 2. Yalan, uydurma sözler, yalancılık; TS **Yalancılık** a. 1. Yalancı olma durumu, yalan söyleme huyu. 2. Yalan söz söyleme.

AZ **Yapıncaq** is. 1. Üzerinde benekleri olan bir beyaz üzüm türü. 2. Keçeden yapılan kolsuz, uzun elbise, kepenek; TS **Yapıncak** a. hlk. Soğuk havada, açıkta bırakılan atlara örtülen uzun tüylü kebe. 2. a. bit. b. Seyrek taneli, kırmızı benekli bir tür üzüm, kınalı yapıncak.

AZ **Yarın** is. yarın. 1. Bugünden sonraki ilk gün, ferda. 2. Gelecek gün, gelecek zaman, gelecek çağ; TS **Yarın** a. 1. Bugünden sonra gelecek ilk gün. 2. Gelecek, ilerideki zaman.

AZ **Yarış** is. yarış. 1. Birbirini geçmeğe çalışma, rekabet, birbirini geçme esasına dayanan, müsabaka. 2. Sporun herhangi bir dalında birbirini geçme esasına dayanan ve önde gelenin kazandığı müsabaka; TS **Yarış** a. 1. sp. Yarışma. 2. Rekabet.

AZ **Yavər** is. [Far.] yaver. 1. kl. Yardımcı, imdada yetişen, dar anda imdada koştan. 2. kl. Üst rütbeli subayların yanında bulunan ve onların emirlerini ulaştıran, bazı hizmetlerine yardım eden subay, emir subayı; TS **Yaver** a. (ya;ver) [Far.] yāver. esk. 1. Yardımcı. 2. ask. Emir subayı.

AZ **Yelək** is. telek; yelek. 1. Telek (kuşlarda vb.). 2. hlk. Kolsuz, kısa elbise, yelek; TS **Yelek** a. 1. Ceket altına giyilen kolsuz ve kısa giysi. 2. Okun yay kirişine takılan bölümündeki tüy. 3. hlk. Kuş kanadının büyük tüyü, telek.

AZ **Yetiřdirmə** is. yetiştirme. 1. Bir şeyi birisine ulaştırma. 2. Birisi tarafından eğitilerek yetiştirilmiş, büyütölmüş kimse; TS **Yetiştirme** a. 1. Yetiştirmek işi. 2. Birinin koruyuculuğunda yetişen kimse.

AZ **Yoxluq** is. yokluk. 1. Olmama, bir şeyin olmaması durumu, ademi mevcudiyet, var olmama. 2. Hazır bulunmama, gaybubet, gıyap. 3. Yoksulluk, fakirlik, darlık, sıkıntı, azlık, yetersizlik; TS **Yokluk** a. 1. Yok olma, bulunmama durumu, adem, ademiyyet, fıkdan, gaybubet. 2. mec. Fakirlik, yoksulluk. 3. fel. Hiçlik.

AZ **Yolma** is. yolma; yolunan. 1. Yolmak fiili. 2. Çok kısa olduğundan orakla biçilemeyen ve el ile yolunması gereken şey; TS **Yolma** a. 1. Yolmak işi. 2. hlk. Sapı orakla biçilmeyecek kadar kısa kalmış ekin.

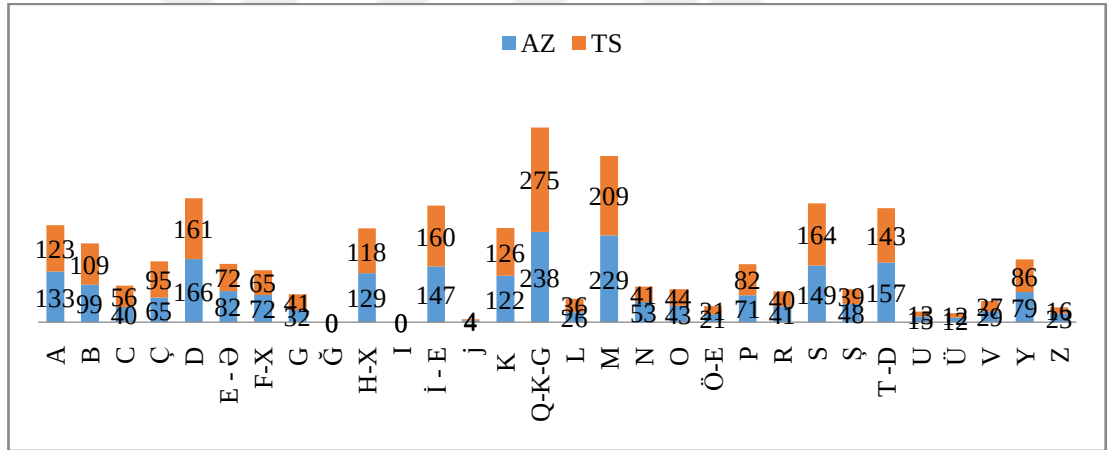
AZ Yüzlük is. yüzlük. 1. Yüz birimle ölçülen. 2. Yüz manatlık kâğıt para; TS **Yüzlük** a. 1. Yüz lira değerinde olan para. 2. mat. On kuralına göre yazılmış bir tam sayıda sağdan sola doğru üçüncü basamak.

AZ Zadə is. [Far.] kl. zade. 1. Evlat, erkek evlat, oğul. 2. Doğmuş, doğan; TS **Zade** a. (za:de) [Far.] zade esk. 1. Oğul, evlat. 2. sf. Doğmuş.

AZ Zəfər is. [Ar.] zafer. 1. Galibiyet, üstünlük, düşmanı, rakibi kesin mağlup etme, yenme. 2. Arzu edilen bir şeyi elde etme. 3. Başarı, üstünlük; TS **Zafer** a. [Ar.] zafer. 1. Savaşta kazanılan başarı. 2. Yengi. 3. Bir yarışma veya uğraşıda çaba harcayarak elde edilen başarı.

AZ Zirvə is. [Ar.] zirve. 1. Dağın en yüksek noktası, doruk. 2. Bir şeyin en yüksek derecesi, en uç noktası; TS **Zirve** a. [Ar.] zirve. 1. Doruk. 2. mec. Bir işte ulaşılan en üst aşama.

1.2.2. Tam Yalancı Eş değer Çok Anlamlı Adlar

Şekil 1.2.2. Tam yalancı eş değer çok anlamlı adlar

Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü'nde tespit edilen tam yalancı eş değer adların 259 tanesi çok anlamlıdır. *Türkçe Sözlük*'te tespit edilen tam yalancı eş değer adların 256 tanesi çok anlamlıdır.

Abi: AZ

Ağıl: AZ Ağıl (II): TS

Acıtma: AZ

Ağızsızlık: AZ

Açıqqapı: AZ

Andız: TS

Adamcığaz: AZ

Araz: TS

Adamcılıq: AZ

Argo: TS

Aşçı: TS
Atlama: TS
Avara: TS
Ayaqaltı (I): AZ **Ayakaltı:** TS
Aza: TS
Azar: AZ
Azat: TS
Babalıq: AZ **Babalık:** TS
Badi (III) Badi (II): AZ
Bağdadi (I): AZ **Bağdadi:** TS
Baxanaq: AZ
Bakışım: TS
Balata: AZ **Balata:** TS
Ban: AZ
Bank: AZ
Banka: AZ **Banka:** TS
Banket: AZ **Banket:** TS
Barata (I): AZ **Barata:** TS
Barça: TS
Basar (I): TS
Başaltı: AZ
Başçı: AZ **Başçı:** TS
Baton: AZ
Bayan: TS
Bayır: AZ
Baza (I)Baza (II): AZ **Baza:** TS

Bekâr: TS
Bekarlıq: AZ
Bellik: TS
Belgi: TS
Bərə (IV) AZ Bere (I): TS
Bidat: TS
Birun: AZ
Büyükelçilik: TS
Buklet: AZ
Bumbar: TS
Buruq (II)Buruq (IV): AZ
But: TS
Cıcık: TS
Cır-cır: AZ **Cır cır:** TS
Cingözlük: AZ
Cuma: TS.
Çalım: TS
Çap (I): AZ **Çap (I):** TS
Çapkınlık: TS
Çatal: AZ **Çatal:** TS
Çatış (I): AZ
Çatma: AZ **Çatma:** TS
Çaylaq: AZ
Çeşnici: TS
Çəkəcək (I)Çəkəcək (II): AZ
Çekel: TS

Çəkmə (I): AZ Çekme: TS

Çemen: TS

Çepel: TS

Çığır: TS

Çıkma: TS

Çinqıl (I): AZ

Çırnık: TS

Çile: TS

Çir: AZ

Dalan: AZ **Dalan:** TS

Daylaq: AZ

Demokratlıq: TS

Devir (II): TS

Deyiş: TS

Dədə: AZ **Dede:** TS

Dedelik: TS

Dəftərçi: AZ

Dəngə: AZ **Denge:** TS

Dənsizlik: AZ

Dərmə: AZ **Derme:** TS

Dərz: AZ

Dəv: AZ

Diapazon (I): AZ

Dindiriş: AZ

Dizel: AZ

Dolay: AZ

Düzən: AZ **Düzen:** TS

Edi: TS

Elli: AZ **Elli:** TS

Ellik: AZ **Ellik:** TS

Eloğlu: AZ **Eloğlu:** TS

Eser: TS

Eskimo: TS

Əflatun: AZ

Erik: TS

Erke: TS

Ətər (II): AZ **Eter:** TS

Fasilə: AZ

Fel (I): AZ

Fen: TS

Ferma (I): AZ

Fizik: TS

Fotoğraf: TS

Friksion: AZ

Fütüvvət: AZ

Gelberi: TS

Gezi (I) Gezi (II): TS

Göstəriş: AZ **Gösteriş:** TS

Gözaltı: TS

Gurultu: AZ

Günlük: AZ **Günlük (I):** TS

Günü: AZ **Günü:** TS

Güre: TS	İlişkən (III): AZ
Hadis: TS	İnaq (II): AZ
Han (I): TS	İnam (I): AZ
Hap (I): TS	İnan: AZ İnan: TS
Haris (I): AZ	İternat: AZ
Hasar: AZ	İşlək (II): AZ
Havan: TS	İtila: TS
Heyvancıgəz: AZ	İtilme: TS
Həyət: AZ Heyet: TS	İtki: AZ
Hırs: TS	İzafilik: AZ
Hindi: AZ	Qabaqlıq: AZ Kabaklık: TS
His: AZ His: TS	Qaçaqaç: AZ
Hol (I): AZ	Kadir (I): TS
Huş: AZ	Gaga: TS
Huni: TS	Kaltaklık: TS
Hüda: AZ	Qanunçu: AZ Kanuncu (II): TS
Xala: AZ	Qanunçuluq: AZ
Xar (I) Xar (IV): AZ	Qapçaq: AZ
Xarıltı: AZ	Karabasan: TS
Xay (I): AZ Hay: TS	Qaraçılıq: AZ
Xərək: AZ	Qaradüzən: AZ.
Xərif (II): AZ Herif: TS	Karagöz: TS
Xır (I): AZ	Kara haber: TS
İfrad: AZ	Qaraqaş (II): AZ
İxtiyar (I): AZ	Qarama: AZ
İlan: AZ İlan: TS	Qarıma: AZ

Karnıyarık: TS

Qart (I): AZ **Kart (II):** TS

Qartopu: AZ

Gastronomi: TS

Kavara (I) Kavara (II): TS

Qayır: AZ **Kayır:** TS

Kayma: TS

Qazandibi (I): AZ

Gazilik: TS

Kıllık: TS

Kırklık: TS

Kırım: TS

Qır-qır: AZ **Gırgır:** TS

Qısqı: AZ

Qıya: AZ

Kıyma: TS

Qızılca: AZ

Kızılçık: TS

Koca yemiş: TS

Koçluk: TS

Qoçu: AZ **Koçu:** TS

Qoltuqaltı: AZ **Koltuk altı:** TS

Kom: TS

Komi: TS

Qonaq: AZ **Konak (I)Konak (II):** TS

Konakçı: TS

Konaklık: TS

Konuk: TS

Qovuq (I): AZ

Qovuş: AZ

Qoyuluş: AZ

Grena: TS

Kurtluk: TS

Quruntu (II): AZ **Kuruntu:** TS

Qüllə: AZ **Gülle:** TS

Kalender: TS

Kan (I): AZ **Kan:** TS

Kanat: TS

Kap (I): TS

Kasa: AZ **Kasa:** TS

Kav (I): TS

Kef: AZ

Kəbə: AZ

Kəlik: AZ

Keme: TS

Kent: TS

Kənəf: AZ

Kesenek: TS

Kil: AZ

Kilit: TS

Kiplik: AZ

Kirəclik: AZ

Kist: TS

Kişilik: AZ **Kişilik:** TS

Kodeks: AZ

Koğuş: TS

Kola(I) Kola (II): TS

Kolluk (I)Kolluk (II): TS

Kombinezyon: TS

Komi: TS

Köçek: TS

Kökleme: TS

Köpəklik: AZ

Küçük: AZ **Küçük:** TS

Küf: TS

Kültə: AZ **Külte:** TS

Küme: TS

Küpə (I)Küpə (II): AZ **Küpe:** TS

Kür (I): TS

Küskü: TS

Küvet: TS

Labada: AZ

Laçın (II): AZ

Lak: AZ **Lak:** TS

Lala (I): AZ **Lala:** TS

Ləvənd: AZ

Leventlik: TS

Lira: TS.

Mabəd: AZ **Mabet:** TS

Maça: AZ **Maça:** TS

Makineci: TS

Maqazin: AZ **Magazin:** TS

Mama (II): AZ

Mandarinlik: TS

Markiz: TS

Maroken: TS

Maskara: TS

Mazı (I) : TS

Mehter: TS

Mehterhane: TS

Mexanik: AZ

Meşə: AZ

Meşəlik: AZ

Məhlə: AZ

Mərci: AZ

Mərifət: AZ **Marifet:** TS

Mərzənguş: AZ

Məsləhət: AZ **Maslahat:** TS

Məslək (I): AZ **Meslek:** TS

Məşrutə: AZ

Mət: AZ **Met (II):** TS

Mıdır: TS

Miad: AZ **Miat:** TS

Mis: AZ

Mors: TS	Piyaz: TS
Moruk: TS	Post: AZ Post: TS
Motorcu: TS	Pota: AZ
Mübaşir (II): AZ	Raket: AZ
Mücərrəd: AZ	Rampa: TS
Mühimmat: TS	Rey: AZ Rey: TS
Nanay (II): AZ	Rikkat: AZ
Nas: TS	Rota: TS
Natura: TS	Rulet: AZ Rulet: TS
Nazim: AZ	Sabah: AZ Sabah: TS
Nefis (I): TS	Sadır: AZ Sadır: TS
Nere: TS	Sağanaq: AZ Sağanak: TS
Niş: AZ	Salat: TS
Not: AZ Not: TS	Salçı: AZ
Nuh: AZ	Sancaq: AZ Sancak: TS
Onur: TS	Sapak: TS
Otaq: AZ	Sapan: TS
Ovmac: AZ Ovmaç: TS	Say (I): AZ Say (II): TS
Paxır: AZ	Sazlıq: AZ
Palanduz: AZ	Sekans: TS
Pey: AZ	Ser (I): TS
Pər: AZ	Səhba: AZ Sehpa: TS
Pərsəng: AZ	Səkkizlik: AZ
Piç: AZ Piç: TS	Səmər: AZ Semer: TS
Piket (I) Piket (II) Piket (III): AZ	Sənət: AZ
Pintilik: AZ	Səra (I): AZ

Sığıntı: AZ

Silgəc: AZ

Silkinti: TS

Siren: TS

Sit: AZ

Sövmə: AZ **Sövme:** TS

Subaşı: AZ **Subaşı:** TS

Suyolu: TS

Suyuq: AZ

Sülüs: TS.

Sümük: AZ

Sürtük: TS

Sürtüklük: AZ

Şalaq: AZ

Şamata: AZ

Şenlik: TS

Şərif: AZ (II): TS

Şerit: TS

Şişlik: AZ

Tab (I)Tab (II)Tab (III): AZ

Tabaka (I): TS

Tabaq: AZ

Tabaqçı: AZ **Tabakçı:** TS

Tabaqçılıq: AZ

Tapu: AZ

Taraz: AZ

Tarif: TS

Taş: TS

Tat (I): TS

Tav: TS

Tayfa: AZ **Tayfa:** TS

Texnik: AZ **Teknik:** TS

Ter: AZ

Termin: AZ

Tək (III): AZ

Tələbkərlıq: AZ

Tənis (II): AZ

Təntənə: AZ

Təpilmə (I): AZ

Terek: TS

Ters (I): TS

Təsviyəçilik: AZ

Tığ (I): TS

Tır: AZ

Tırıq: AZ

Tırpan: TS

Tin (I): AZ **Tin:** TS

Tiryak: AZ

Titr: AZ

Tol: TS

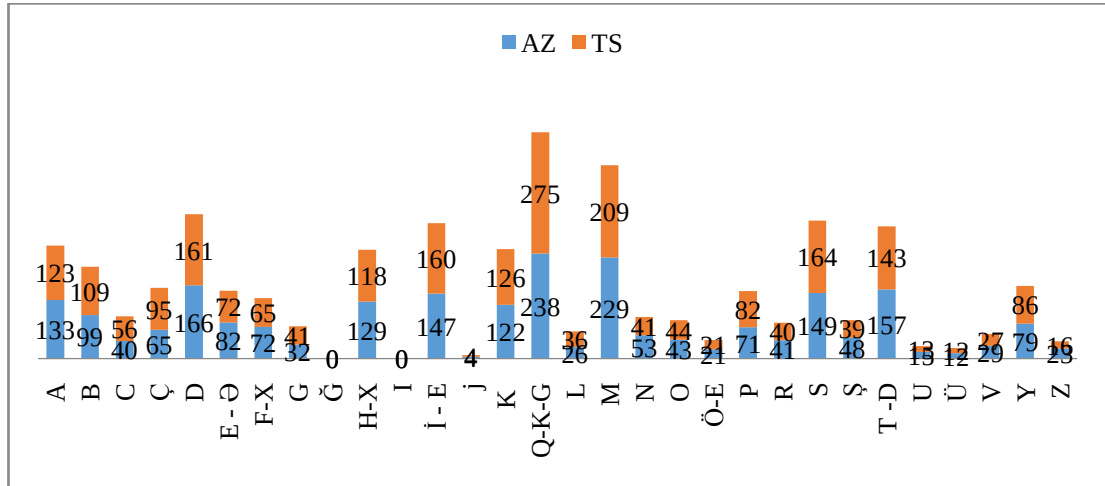
Topur: TS

Toyluk: TS

Tozluq: AZ
Tribun: AZ **Tribün:** TS
Tura: TS
Tuş: TS
Tutar: TS
Tutqunluq: AZ
Tutukluk: TS
Tutum: AZ **Tutum:** TS
Tutumsuzluq: AZ
Tuz: AZ **Tuz:** TS
Tuzluk: TS
Tülü: AZ
Tüy: TS
Uca: TS
Uçurum: AZ **Uçurum:** TS
Uğurluluq: AZ
Ulaq (I): AZ
Ulam: AZ **Ulam:** TS
Üçaylıq: AZ.
Üçlü: TS
Üçlük: AZ.
Ünsiyət (I) : AZ
Üzgünlük: AZ
Üzlük (I): AZ
Üzsüzlük: AZ
Varak: TS

Vaz (II) : AZ
Vezne: TS
Volta: TS
Vurğun (I): AZ **Vurgun:** TS
Yalman: AZ
Yalpak: TS
Yamaq: AZ **Yamak:** TS
Yançı (I): AZ **Yancı:** TS
Yapıq (II): AZ **Yapık:** TS
Yardaq: AZ
Yatır: AZ
Yavanlıq: AZ
Yavaşa: AZ
Yazıcı: TS
Yazlıq: AZ
Yedək: AZ
Yegan: AZ
Yelme: TS
Yetke: TS
Yoğunluq: AZ **Yoğunluk:** TS
Yolculuk: TS
Yurtluk: TS
Zağarlıq: AZ
Zil (I): AZ **Zil (I):** TS

1.2.3. Kısmi Yalancı Eş Değer Çok Anlamlı Adlar

Şekil 1.2.3. Kısmi yalancı eş değer çok anlamlı adlar

Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü'nde tespit edilen kısmi yalancı eşdeğer adların 2330 tanesi çok anlamlıdır. *Türkçe Sözlük*'te tespit edilen kısmi yalancı eşdeğer adların 2378 tanesi çok anlamlıdır.

Ab: AZ

Ad: AZ **Ad:** TS

Aba (II): TS

Ada: TS

Abajur: TS

Adam: AZ **Adam:** TS

Abdal: AZ **Abdal:** TS

Adamcığaz: AZ

Abi- Kövsər: AZ

Adamcıq: AZ **Adamcık:** TS

Abidə: AZ

Adamlıq(I): AZ **Adamlık:** TS

Acılık: AZ

Adət: AZ **Adet:** TS

Acıma: AZ **Acıma:** TS

Adres: AZ **Adres:** TS

Aclıq: AZ **Açlık:** TS

Afaq: AZ

Açar: AZ **Açar:** TS

Afət: AZ **Afet:** TS

Açık: TS

Afiyət: AZ

Açıq məktub: AZ.

Ağa: AZ **Ağa:** TS

Açıq-saçıqlıq: AZ

Ağac: AZ **Ağaç:** TS

Açıqlıq: AZ **Açıklık:** TS

Ağalıq: AZ **Ağalık:** TS

Açma: TS

Ağartı: AZ **Ağartı:** TS

Ağartma: AZ

Ağı : AZ

Ağıl: AZ **Akıl:** TS

Ağır hava: TS

Ağırlıq (I): AZ **Ağırlık:** TS

Ağız: TS

Ağızlama: AZ

Ağızlıq: AZ **Ağızlık:** TS

Ağrı: AZ

Ağrısızlıq: AZ

Ağzıpozuqluk: AZ

Ah-vay: AZ

Ahəng: AZ **Ahenk:** TS

Akşam: TS

Aidiyet: TS

Ailə: AZ **Aile:** TS

Ailəsizlik: AZ

Aksessuar: AZ **Aksesuar:** TS

Aktif: TS

Aktualizm: AZ **Aktüalizm:** TS

Al: AZ **Al:** TS

Ala: TS

Alaca: AZ **Alaca:** TS

Alacalık: TS

Alaçıq: AZ **Alaçık:** TS

Alay: TS

Albüm: TS

Alçaqlıq: AZ **Alçaklık:** TS

Aləm: AZ **Âlem:** AZ **Alem:** TS

Alət: AZ **Alet:** TS

Alıcı: AZ **Alıcı:** TS

Alım: AZ **Alım:** TS

Alın: AZ **Alın:** TS

Alınlıq: AZ **Alınlık:** TS

Alış: AZ

Alışkanlık: TS

Alılık: TS

Almanax: AZ

Alev: TS

Alpaka: TS

Alt: AZ **Alt:** TS

Altın: TS

Altılıq: AZ **Altılık:** TS

Alto: AZ **Alto:** TS

Alyans: AZ

Amaç: TS

Amazon: AZ **Amazon:** TS

Ambar: AZ **Ambar:** TS

Ambarçı: AZ

Amfiteatr: TS

Amil: AZ

Amir: AZ **Amir:** TS

Ana: AZ **Ana:** TS

Anahtar: TS

Ana kucağı: TS

Analıq: AZ **Analık:** TS

Anket: AZ

Anlam: TS

Anlayış: AZ **Anlayış:** TS

Ansambl: AZ

Antaqonizm: AZ

Anten: AZ **Anten:** TS

Antre: TS

Aparat: AZ **Aparat:** TS

Ar: AZ

Ara: AZ **Ara:** TS

Araba: AZ

Aracı: TS

Aracılık: TS

Araq: AZ **Araq:** TS

Aralıq: AZ **Aralık:** TS

Arayıcı: AZ **Arayıcı:** TS

Arayış: AZ

Arena: TS

Arxa: AZ **Arka:** TS

Arkaç: TS

Arkalık: TS

Ariyət: AZ **Ariyet:** TS

Armağan: TS

Armatür: AZ **Armatür:** TS

Arpacık: AZ

Arpalıq: AZ **Arpalık:** TS

Artıqlıq: AZ

Artım: AZ

Artırım: TS

Artırma: TS

Artist: TS

Artistlik: TS

As: AZ

Asfalt: AZ **Asfalt:** TS

Askı: TS

Asma: AZ **Asma:** TS

Aspirator: AZ **Aspiratör:** TS

Ast: TS

Astar: AZ **Astar:** TS

Astronom: AZ

Asudəlik: AZ

Aş: AZ

Aşağı: AZ **Aşağı:** TS

Aşı: AZ **Aşı:** TS

Aşıçı: AZ

Aşıçılıq: AZ

Âşık: TS

Aşıq: AZ **Aşık:** TS

Aşılama: TS

At: TS

Ata: AZ **Ata:** TS

Atalıq: AZ

Ataman: AZ

Atçı: AZ

Atçılıq: AZ

Atəş: AZ **Ateş:** TS

Atəşbaz: AZ **Ateşbaz:** TS

Atəşbazlıq: AZ

Atəşlik: AZ

Atəşlilik: AZ

Atıcılıq: AZ **Atıcılık:** TS

Atım: AZ **Atım:** TS

Atış: AZ **Atış:** TS

Atışma: AZ **Atışma:** TS

Atqı: AZ **Atkı:** TS

Atlet: AZ **Atlet:** TS

Atmosfer: AZ **Atmosfer:** TS

Atom: AZ **Atom:** TS

Atomçu: AZ

Av: AZ **Av:** TS

Avantaj: AZ

Avaz: AZ

Avazə: AZ

Ayaq: AZ **Ayak:** TS

Ayakçak: TS

Ayaqçı: AZ **Ayakçı:** TS

Ayaqçılıq: AZ

Ayaqlıq: AZ **Ayaklıq:** TS

Ayar: AZ **Ayar:** TS

Ayat: AZ

Aydınlıq: AZ **Aydınlık:** TS

Ayin: AZ **Ayin:** TS

Ayna: AZ **Ayna:** TS

Aynaçı: AZ **Aynacı:** TS

Ayric: AZ

Ayrılıq: AZ **Ayrılık:** TS

Ayrılış: AZ

Ayırım: TS

Azı: TS

Azim: AZ

Baba: AZ **Baba:** TS

Baca: AZ **Baca:** TS

Bacak: TS

Bacanak: TS

Bacı: AZ **Bacı:** TS

Bacılıq: AZ **Bacılık:** TS

Bad: AZ

Badya: AZ

Bağ: AZ **Bağ:** TS

Bağa: TS

Bağlama: AZ **Bağlama:** TS

Bağlaşma: AZ

Bağlılıq: AZ **Bağlılık:** TS

Bahar: AZ **Bahar:** TS

Baxıcı: AZ **Bakıcı:** TS

Bal: AZ **Bal:** TS

Bala: AZ

Balçaq: AZ **Balçak:** TS

Balina: TS

Balkon: TS

Bal kabağı: TS

Balon: AZ **Balon:** TS

Bant: TS

Bar: AZ **Bar:** TS

Baran: AZ

Bardak: TS

Barmaq: AZ **Parmak:** TS

Parmaklık: TS

Baryer: AZ

Bas: AZ **Bas:** TS

Baskı: TS

Baskıcı: TS

Başçı: AZ **Başçı:** TS

Başıaçıqlıq: AZ

Başıbağlılıq: AZ

Bataq: AZ **Batak:** TS

Batıq: AZ **Batık:** TS

Batin: AZ **Batın:** TS

Batqı: AZ **Batkı:** TS

Batma: AZ **Batma:** TS

Bayrakçı: TS

Bazar: AZ **Pazar:** TS

Becərmə: AZ

Behişt: AZ

Bel: AZ **Bel:** TS

Bemol: AZ **Bemol:** TS

Beş: AZ **Beş:** TS

Beşik: AZ **Beşik:** TS

Bey: AZ

Beyin: AZ **Beyin:** TS

Bəbə: AZ

Bəbək: AZ **Bebek:** TS

Bədəl: AZ **Bedel:** TS

Bədən: AZ **Beden:** TS

Bəqiyə: AZ **Bakiye:** TS

Bəla: AZ **Bela:** TS

Bəlağət: AZ **Belagat:** TS

Belediye: TS

Belgit: TS

Ben: TS

Bənək: AZ **Benek:** TS

Bərat: AZ **Berat:** TS

Berber: TS

Bərzəx: AZ **Berzah:** TS

Besleme: TS

Bəstəkar: AZ

Bəstənikar: AZ

Bəy: AZ **Bey:** TS

Beyanname: TS

Bəylik: AZ **Beylik:** TS

Bez: TS

Bəzəkçi: AZ **Bezekçi:** TS

Bezirgân: TS

Bıçkı: TS

Bıçkıcı: TS

Biçim: AZ **Biçim:** TS

Bilek: TS

Bilərzik: AZ **Bilezik:** TS

Bilgi: TS

Bina: AZ **Bina:** TS

Birləşmə: AZ

Birlik: AZ **Birlik:** TS

Bitəblıq: AZ

Biz: TS

Blok: AZ **Blok:** TS

Boa: AZ **Boa:** TS

Bobin: TS

Boğaz: AZ **Boğaz:** TS

Bohça: TS

Bolero: AZ **Bolero:** TS

Bomba: TS

Bombardıman: TS

Boru: AZ **Boru:** TS

Bostancı: TS

Boşalma: AZ **Boşalma:** TS

Boşanma: TS

Boşluq: AZ **Boşluk:** TS

Boy: AZ **Boy (1):** TS

Boyaçı: AZ **Boyacı:** TS

Boydag: AZ

Boyun: AZ **Boyun:** TS

Boyunduruq: AZ **Boyunduruk:** TS

Boz: AZ **Boz:** TS

Bozca: AZ **Bozca:** TS

Böhran: AZ

Bölge: TS

Bölmə: AZ **Bölme:** TS

Bölük: AZ **Bölük:** TS

Bölüm: AZ **Bölüm:** TS

Bölünmə: AZ **Bölünme:** TS.

Böyüklük: AZ **Büyüklük:** TS

Bucaq: AZ **Bucak:** TS

But: TS

Budaq: AZ **Budak:** TS

Buxar: AZ

Bukalemun: TS

Bulaq: AZ

Bulantı: AZ

Bulut: AZ **Bulut:** TS

Burağan: AZ

Buraxılış: AZ

Burğu: AZ **Burgu:** TS

Burlesk: AZ

Burma: TS

Burun: AZ **Burun:** TS

Buynuz: AZ **Boynuz:** TS

Buyruqçu: AZ

Buyruqçuluq: AZ

Buzluk: TS

Büküm: AZ **Büküm:** TS

Büküntü: AZ **Büküntü:** TS

Bülbül: TS

Bünye: TS

Büro: AZ **Büro:** TS

Bürudət: AZ

Büst: TS

Büzgü: AZ

Büzüşüklük: AZ

Cadı: AZ **Cadı:** TS

Cağ: AZ

Cahillik: TS

Caize: TS

Cam: AZ **Cam:** TS

Cemaat: TS

Caməkan: AZ **Camekân:** TS

Can: AZ **Can:** TS

Canan: TS

Canavar: AZ **Canavar:** TS

Canbaz: AZ **Cambaz:** TS

Canlandırıcı: TS

Car: TS

Casus: AZ

Cavanmərdlik: AZ

Cəbərut: AZ **Ceberut:** TS

Cədvəl: AZ **Cetvel:** TS

Cəhənnəm: AZ **Cehennem:** TS

Cəhət: AZ

Cəhrə: AZ

Cəllad: AZ

Cəlb: AZ **Celp:** TS

Cəm: AZ **Cem:** TS

Cəmiyyət: AZ **Cemiyet:** TS

Cənab: AZ

Cənazə: AZ **Cenaze:** TS

Cenk: TS

Cerbeze: TS

Cərəyan: AZ **Cereyan:** TS

Cərimə: AZ

Cerrah: TS

Cərrahlıq: AZ **Cerrahlık:** TS

Cəsərət: AZ **Cesaret:** TS

Cəvaz: AZ **Ceviz:** TS

Ceza: TS

Cezp: TS

Cırboğa: TS

Cır-cır: AZ **Cır cır:** TS

Cıvıltı: TS

Cızık: TS

Cib: AZ **Cep:** TS

Cidal: TS

Cidar: TS

Ciddilik: AZ

Cihaz: AZ **Cihaz:** TS

Cila: TS

Cild: AZ **Cilt:** TS

Ciltçi: TS

Cilvə: AZ **Cilve:** TS

Cim: TS

Cin: AZ **Cin:** TS

Cinas: TS

Cinayət: AZ

Cins: AZ **Cins:** TS

Cinslik: AZ **Cinslik:** TS

Cisim: AZ **Cisim:** TS

Cisimcik: TS

Civar: TS

Ciyər: AZ **Cığır:** TS

Coğrafiyaçı: TS

Cövhər: AZ **Cevher:** TS

Cümhur: AZ **Cumhur:** TS

Cumhuriyyət: TS

Cümle: TS

Cüret: TS

Cüz: AZ **Cüz:** TS

Çağ: TS

Çağırım: TS

Çağırış: AZ

Çaxma: AZ **Çakma:** TS

Çakmaktaşı: TS

Çakıldak: TS

Çalğı: AZ **Çalgı:** TS

Çalma: TS

Çalpara: TS.

Çamçaq: AZ **Çamçak:** TS

Çamır: AZ **Çamur:** TS

Çamırlıq: AZ **Çamurluk:** TS

Çanaq: AZ **Çanak:** TS

Çapa: TS

Çapar: AZ

Çapçak: TS

Çardaq: AZ **Çardak:** TS

Çarx: AZ **Çark:** TS

Çarkçı: TS

Çarıq: AZ **Çarık:** TS

Çarıklık: TS

Çarliston: TS

Çarmıh: TS

Çapraz: TS

Çarşaf: TS

Çatı: AZ **Çatı:** TS

Çatki: TS

Çatlak: TS

Çatlaqlıq: AZ **Çatlaklık:** TS

Çatlama: AZ **Çatlama:** TS

Çavuş: TS

Çay: AZ **Çay:** TS

Çayçı: AZ **Çaycı:** TS

Çehre: TS

Çeşid: AZ **Çeşit:** TS

Çeşni: AZ **Çeşni:** TS

Çeviklik: AZ **Çeviklik:** TS

Çevirici: AZ **Çevirici:** TS

Çevirme: TS

Çevre: TS

Çəki: AZ **Çeki:** TS

Çəkie: AZ **Çekiç:** TS

Çəkiliş: AZ **Çekiliş:** TS

Çəkilmə: AZ **Çekilme:** TS

Çəkim: AZ **Çekim:** TS

Çəkişmə: AZ

Çekmece: TS

Çələbi: AZ **Çelebi:** TS

Çelenk: TS

Çelik: TS

Çənbər: AZ **Çember:** TS

Çəngəl: AZ

Çəngi: AZ

Çəngilik: AZ

Çəpər: AZ **Çeper:** TS

Çərçi: TS

Çərçilik: AZ

Çərçivə: AZ **Çerçeve:** TS

Çərəz: AZ **Çerez:** TS

Çerge: TS

Çentik: TS

Çərtmə: AZ

Çete: TS

Çetele: TS

Çətinlik: AZ

Çekirdek: TS

Çərək: AZ Çeyrek: TS

Çərxi-fələk: AZ Çarkıfelek: TS

Çığirtma: AZ Çığirtma: TS

Çıkrık: TS

Çığ: TS

Çıkak: TS

Çıxarış: AZ

Çıktı: TS

Çıkıntı: TS

Çılpaq: AZ

Çılpaqlıq: AZ

Çinqi: AZ Çingri: TS

Çıra: TS

Çıraq: AZ

Çırnık: TS

Çırpı: AZ Çırpı: TS

Çırpınış: AZ

Çırpıntı: TS

Cızı: AZ Çizi: TS

Çiçek: TS

Çil: AZ Çil: TS

Çimdik: TS

Çingene: TS

Çobanlıq: TS

Çocuk: TS

Çoxaltma: AZ Coğaltma: TS

Çoxbilmişlik: AZ

Çoxluq: AZ Çokluk: TS

Çoxüzlü: AZ

Çolaqlıq: AZ

Çoluk çocuk: TS

Çor: AZ Çor: TS

Çorbacı: AZ Çorbacı: TS

Çökme: TS

Çöküntü: TS

Çöl: AZ Çöl: TS

Çöp: AZ Çöp: TS

Çörək: AZ Çörek: TS

Çörəkçi: AZ

Çörekotu: AZ Çöven: TS

Çöz: TS

Çubuq: AZ Çubuk: TS

Çubukçu: TS

Çuxa: AZ

Çuxur: AZ Çukur: TS

Çul: AZ Çul: TS

Çulcu: TS

Çürüklük: TS

Daban: AZ Taban: TS

Dadaş: TS

Dağdağa: AZ

Dağımlıq: AZ

Dağıntı: AZ

Dağlaləsi: AZ

Daxil: AZ

Dâhiliye: TS

Dal: AZ **Dal:** TS

Dalak: TS

Dalğa: AZ **Dalga:** TS

Dam: AZ **Dam:** TS

Dama: AZ

Damarsızlıq: AZ

Damathık: TS

Damaq: AZ

Damğa: AZ **Damga:** TS

Damla: TS

Damlalıq: AZ **Damlalık:** TS

Danışiq: AZ

Danışment: TS

Dar: AZ

Dara: AZ **Dara:** TS

Daraq: AZ **Tarak:** TS

Darı: TS

Darlıq: AZ **Darlık:** TS

Tartışma: TS

Dastan: AZ **Destan:** TS

Daş: AZ **Taş:** TS

Taşçılık: TS

Dava: AZ **Dava:** TS

Davam: AZ **Devam:** TS

Davul: AZ **Davul:** TS

Davulcu: TS

Dayaq: AZ **Dayak:** TS.

Dayanaq: AZ **Dayanak:** TS

Dayanıqlıq: AZ

Dayanıqsızlıq: AZ

Dayanış: AZ

Dayə: AZ

Dayı: AZ **Dayı:** TS

Dekadan: TS

Dekor: AZ **Dekor:** TS

Dekorator: AZ **Dekorator:** TS

Delta: TS

Deme: TS

Depo: AZ **Depo:** TS

Determinant: AZ

Dəbdəbə: AZ

Defterdar: TS

Defterdarlık: TS

Dəhliz: AZ

Dəlmə: AZ **Delme:** TS

Dəm: AZ **Dem:** TS

Demet: TS

Dəmir: AZ **Demir:** TS

Demir yolu: TS

Demirhindi: TS

Dəmlək: AZ

Dəng: AZ **Denk:** TS

Dəniz: AZ **Deniz:** TS

Dərc: AZ **Derç:** TS

Dərd: AZ **Dert:** TS

Dərə: AZ **Dere:** TS

Dərəbəylik: AZ **Derebəylik:** TS

Dərəcə: AZ **Derece:** TS

Dəftər: AZ **Defter:** TS

Dərgah: AZ **Dergâh:** TS

Dəri: AZ **Deri:** TS

Dərinlik: AZ **Derinlik:** TS

Dərman: AZ **Derman:** TS

Dernek: TS

Dərs: AZ **Ders:** TS

Dərya: AZ **Derya:** TS

Dəstan: AZ **Destan:** TS

Destar: TS

Dəstə: AZ **Deste:** TS

Dəstək: AZ **Destek:** TS

Dəstur: AZ

Deveci: TS

Devecilik: TS

Dəvəgözü: AZ

Davet: TS

Dəyəmək: AZ **Değnek:** TS

Dəyirman: AZ **Değirmen:** TS

Dəyişik: AZ **Değişik:** TS

Dış: TS

Dışarı: TS

Dızdız: TS

Diaqram: AZ **Diyagram:** TS

Dialekt: AZ

Diyalog: TS

Diapozitiv: AZ

Diyastol: TS

Dibaçə: AZ

Dideban: TS

Didişmə: AZ

Diklik: AZ

Diktator: AZ

Diktatorluq: AZ **Diktatörlük:** TS

Diqqət: AZ **Dikkat:** TS

Dil: AZ **Dil:** TS

Dilənçi: AZ **Dilenci:** TS

Dilsizlik: AZ

Din: TS

Dinamik: AZ **Dinamik:** TS

Dinamit: TS

Dinamizm: TS

Dinamo: TS

Dinar: AZ **Dinar:** TS

Dinçlik: AZ

Dinçi: AZ

Dinleyici: TS

Diod: AZ

Diplom: AZ

Diplomat: AZ **Diplomat:** TS

Diplomathıq: AZ **Diplomathlık:** TS

Dirig: AZ

Dirilik: AZ

Dirlik: TS

Dirsək: AZ **Dirsek:** TS

Disk: AZ **Disk:** TS

Dispaç: AZ **Dispeç:** TS

Diş: AZ **Diş:** TS

Dişcik: AZ

Dişi: AZ **Dişi:** TS

Dişilik: TS

Diş kirəsi: AZ **Diş kirası:** TS

Dişsizlik: AZ

Divan: AZ **Divan:** TS

Divanxana: AZ

Divar: AZ **Duvar:** TS

Diyanat: AZ **Diyanet:** TS

Diyar: TS

Dizlik: AZ **Dizlik:** TS

Dodaq: AZ **Dudak:** TS

Doğma: AZ

Doğrama: AZ **Doğrama:** TS

Doğruculuk: TS

Doğu: TS

Doğum: AZ **Doğum:** TS

Doğurğanlıq: AZ

Dok: TS

Dolab: AZ **Dolap:** TS

Dolam: AZ

Dolama: AZ **Dolama:** TS

Dolambac: AZ **Dolambaç:** TS

Doldurma: AZ **Doldurma:** TS

Dolğunluq: AZ

Dolma: TS

Domino: TS

Don: AZ

Donanma: AZ **Donanma:** TS

Dondurma: AZ **Dondurma:** TS

Dondurmacı: TS

Donma: AZ

Donuz: AZ **Domuz:** TS

Donuzluq: AZ **Domuzluk:** TS

Dost: AZ **Dost:** TS

Dostluk: TS

Doyğunluq: AZ **Doygunluk:** TS

Döl: AZ **Döl:** TS

Dönəklik: AZ

Dönüm: AZ **Dönüm:** TS

Dönüş: AZ **Dönüş:** TS

Döş: AZ **Döş:** TS

Döşək: TS

Döşəmə: AZ **Döşeme:** TS

Döşəməçi: AZ **Döšemeci:** TS

Döşəməçilik: AZ

Devlet: TS

Dövlətquşu: AZ

Dövrən: AZ **Devran:** TS

Dövrə: AZ **Devre (I):** TS

Döymə: AZ **Dövme:** TS

Döyüş: AZ **Dövüş:** TS

Döyüşkənlik: AZ

Döyüşçü: AZ

Draje: AZ **Draje:** TS

Drakon: AZ **Dragon:** TS

Dragon: TS

Dram: AZ **Dram:** TS

Dren: AZ **Dren:** TS

Dua: AZ **Dua:** TS

Dublaj: TS

Dublyor: AZ

Duman: AZ **Duman:** TS

Durak: TS

Durğu: AZ **Durgu:** TS

Durğunluq: AZ **Durgunluk:** TS

Durulanma: AZ

Durum: AZ **Durum:** TS

Duruş: AZ

Duş: AZ **Duş:** TS

Duvaq: AZ **Duvak:** TS

Duyğu: AZ **Duygu:** TS

Düalizm: AZ

Düdük: AZ **Düdük:** TS

Düdükçülük: AZ

Düymə: AZ **Düğme:** TS

Düğü: TS

Düyüm: AZ **Düğüm:** TS

Düğün: TS

Dükan: AZ **Dükkân:** TS

Dünya: AZ **Dünya:** TS

Dünyalıq: AZ

Dünyəvilik: AZ

Dürtmə: AZ

Dürtülmə: AZ

Dürü: AZ **Dürü:** TS

Dürüstlük: AZ

Düşmən: AZ **Düşman:** TS

Düşmə: AZ

Düşük: AZ

Düşüklük: AZ Düşüklük: TS

Düşüncə: AZ Düşünce: TS

Düşünme: TS

Düz: AZ

Düzeltme: TS

Düzgüncü: TS

Düzlük: AZ Düzlük: TS

Effekt: AZ

Effektiv: AZ Efektiv: TS

Ehram: AZ Ehram: TS

Ekran: AZ Ekran: TS

Ekspertiza: AZ

Ektoderma: AZ

El: AZ

Elçi: AZ Elçi: TS

Elçilik: AZ Elçilik: TS

Elektrik: AZ Elektrik: TS

Elektrolit: TS

Element: AZ

Epikriz: AZ

Epiqraf: AZ

Epiqram: AZ

Erkək: AZ Erkek: TS

Erkəklik: AZ Erkeklik: TS

Estetik: TS

Eş: AZ Eş: TS

Eşik: AZ Eşik: TS

Eşmə: AZ

Eşşəkçi: AZ

Etalon: AZ

Etik: AZ Etik: TS

Etnoqrafiya: AZ

Etüd: AZ Etüt: TS

Ev: AZ Ev: TS

Evcik: AZ

Evç: TS

Evladhq: AZ Evlatlık: TS

Eyvan: TS

Eyyam: AZ

Əbcəd: AZ

Əbə: AZ Ebe: TS

Əbədiyyət: AZ

Eczacılık: TS

Əda: AZ Eda: TS

Ədat: AZ

Edep: TS

Ədəvat: AZ

Ədib: AZ

Ədəbiyyat: AZ Edebiyat: TS

Ədəbiyyatçı: AZ Edebiyatçı: TS

Əfəndi: AZ **Efendi:** TS

Efkâr: TS

Efrat: TS

Əhl: AZ **Ehil:** TS

Əhli-keyf: AZ **Ehlikeyif:** TS

Əhliyat: AZ **Ehliyet:** TS

Əjdaha: AZ

Ejder: TS

Ekâbir: TS

Əkəlik: AZ

Əkin: AZ **Ekin:** TS

Ekmek: TS

Əksəriyyət: AZ

Əl: AZ **El:** TS

Elçim: TS

Əlif: AZ

Əlifba: AZ

Əliuzunluq: AZ

Əllik: AZ **Ellik:** TS

El yazısı: TS

Emanet: TS

Emek: TS

Əməl: AZ

Əmiş: AZ

Emme: TS

Əmniyyət: AZ **Emniyet:** TS

Əmsal: AZ **Emsal:** TS

Əmzik: AZ **Emzik:** TS

Əndazə: AZ **Endaze:** TS

Əndərun: AZ **Enderun:** TS

Əngəl: AZ **Engel:** TS

Enik: TS

Ənsar: AZ

Ər: AZ **Er:** TS

Ərbab: AZ

Ərdəm: AZ **Erdem:** TS

Ərgənlik: AZ **Ergenlik:** TS

Əriştə: TS **Erişte:** TS

Erk: TS

Ərkan: AZ **Erkân:** TS

Ərlik: AZ **Erlik:** TS

Əsas: AZ **Esas:** TS

Eser: TS

Əsgî: AZ **Eski:** TS

Əsgîçi: AZ **Eskici:** TS

Əskiklik: AZ

Esnaf: TS

Eşkâl: TS.

Ət: AZ **Et:** TS

Ətək: AZ **Etek:** TS

Etlik: TS

Ətraf: AZ **Etraf:** TS

Əyalət: AZ Eyalet: TS

Əyilim: AZ Eğilim: TS

Eğlenme: TS

Əymə: AZ

Əyrilik: AZ

Əyyam: AZ

Əzbər: AZ Ezber: TS

Əzbərçi: AZ

Əzəl: AZ

Əzinti: AZ Ezinti: TS

Əzmə: AZ Ezme: TS

Fahişəlik: AZ

Fail: TS

Faiz: AZ Faiz: TS

Faksimila: AZ

Fal: AZ

Falaqqa: AZ Falaka: TS

Familiya: AZ Familya: TS

Fantastika: AZ

Fantastiklik: AZ

Fantezi: TS

Fantaziya: AZ

Fantom: AZ

Fare: TS

Fars: AZ

Fasıl: TS

Fauna: AZ

Fayton: AZ Fayton: TS

Faza: AZ

Fenomen: AZ Fenomen: TS

Fetiş: AZ Fetiş: TS

Feyz: AZ

Feyiz: TS

Fə dai: AZ Fedai: TS

Fə xriyə: AZ

Fakirlik: TS

Fə lakət: AZ Felaket: TS

Felç: TS

Fə lək: AZ Felek: TS

Fellah: TS

Fə lsə fə: AZ Felsefe: TS

Felsefeci: TS

Felsefecilik: TS

Fə nar : AZ Fener: TS

Fə narçı: AZ Fenerci: TS.

Fə nd: AZ

Fə nn: AZ Fen: TS

Fə rağ: AZ Ferağ: TS

Fə rağat: AZ

Firar: TS

Fə rda: AZ Ferda: TS

Fə rdiyət: AZ

Ferik: TS

Fərq: AZ **Fark:** TS

Fərsəx: AZ **Fersah:** TS

Fəsad: AZ **Fesat:** TS

Fesahat: TS

Fətrət: AZ **Fetret:** TS

Fəvvarə: AZ

Feyezan: TS

Fəza: AZ

Fəzilət: AZ

Fındık: TS

Fındıkkıran: TS

Fırça: TS

Fırıldaq: AZ **Fırıldak:** TS

Fırıldakçılık: TS

Fırın: TS

Fırtına: AZ **Fırtına:** TS

Fısıltı: AZ

Fıstık: TS

Fışılı: AZ

Fışqırtı: AZ

Fidan: AZ **Fidan:** TS

Fikir: AZ **Fikir:** TS

Fikirsizlik: AZ

Fiqur: AZ **Figür:** TS

Fil: AZ **Fil:** TS

Film: TS

Filosof: AZ **Filozof:** TS.

Filosofluq: AZ

Final: AZ **Final:** TS

Fincan: TS

Firar: TS

Firuzə: AZ

Fişək: AZ **Fişek:** TS

Fit: AZ

Fitil: AZ **Fitil:** TS

Fitnə: AZ

Fizioloq: AZ

Fizionomiya: AZ

Flanel: AZ

Flor: AZ

Florin: AZ

Fokus: AZ

Folklorçu: AZ **Folklorcu:** TS

Folklorçuluq: AZ **Folklorculuk:** TS

Fon: AZ **Fon:** TS

Forma: AZ **Forma:** TS

Formalizm: AZ

Format: AZ **Format:** TS

Formül: TS

Fors: AZ **Fors:** TS

Forum: AZ **Forum:** TS

Foto: TS

Fotometr: AZ

Fotomontaj: AZ

Fresk: TS

Freze: TS

Frezeci: TS

Friz: TS

Furqon: AZ

Gecə: AZ **Gece:** TS

Gecəlik: AZ **Gecelik:** TS

Genişlik: AZ **Genişlik:** TS

Genlik: TS

Gerçək: AZ **Gerçek:** TS

Geri: AZ **Geri (I) :** TS

Gerilik: TS

Geymə: AZ

Gəbrə: TS

Gədəliq: AZ

Gedik: TS

Gəlin: AZ **Gelin:** TS

Gelincik: TS

Gəlinlik: AZ **Gelinlik:** TS

Gəliş: AZ

Gəlmə: AZ **Gelme:** TS

Gəm: TS

Gənclik: AZ **Gençlik:** TS

Gərginlik: AZ

Germe: TS

Giriş: AZ **Giriş:** TS

Girmə: AZ

Göbək: AZ **Göbek:** TS

Göbek bağı: TS

Gödən: AZ **Göden:** TS

Göl: AZ **Göl:** TS

Gön: AZ **Gön:** TS

Göncü: TS

Görkəm: AZ **Görkem:** TS

Görümlük: TS

Görünüş: TS

Görüş: AZ **Görüş:** TS

Götürüm: TS

Gövdə: TS **Gövde:** TS

Göy: AZ **Gök:** TS

Göz: AZ **Göz:** TS

Gözcülük: TS

Gözənək: AZ **Gözenek:** TS

Gözlük: AZ **Gözlük:** TS

Gözlükçü: TS

Gurultu: AZ

Güc: AZ **Güç:** TS

Güllə: AZ **Gülle:** TS

Gün: AZ **Gün:** TS

Günah: AZ **Günah:** TS

Güney: AZ **Güney:** TS

Güruh: AZ

Hac: TS

Hacət: AZ **Hacət:** TS

Hacıyatmaz: TS

Hadisə: AZ

Hafiz: AZ **Hafız:** TS

Hakim: AZ

Hakimlik: AZ **Hâkimlik:** TS

Haqsızlıq: AZ

Haqşünaslıq: AZ

Hal: AZ **Hal:** TS

Helallik: TS

Halalzadə: AZ **Helalzade:** TS

Hale: TS

Haləti-ruhiyə: AZ

Halqa: AZ **Halka:** TS

Hamam: TS

Hamamçı: AZ **Hamamcı:** TS

Hambal: AZ

Hamallık: TS

Hamilelik: TS

Hamiş: AZ

Haramzada: AZ

Hasılat: TS

Haşıya: AZ **Haşıye:** TS

Hava: AZ **Hava:** TS

Havalılıq: AZ

Havasızlıq: AZ

Hayıf: TS

Hazırlıq: AZ

Hazım: TS

Heç: AZ

Heçlik: AZ **Hiçlik:** TS

Hekaya: AZ **Hikâye:** TS

Hesab: AZ **Hesap:** TS

Heybe: TS

Heyət: AZ **Heyet:** TS

Heykəl: AZ

Heykəltəraşlıq: AZ

Hayranlık: TS

Haysiyet: TS

Heyvan: AZ **Hayvan:** TS

Hayvanat: TS

Hayvancık: TS

Hayvanlık: TS

Həba: AZ

Həbib: AZ

Hacamat: TS

Hədəf: AZ **Hedef:** TS

Hediye: TS

Həftə: AZ

Hakem: TS

Həkim: TS

Həkimbaşı: AZ

Hakaret: TS

Hamaset: TS.

Həmiyyət: AZ

Hamle: TS

Həmşire: TS

Hanefi: TS

Hərərət: AZ **Hararet:** TS

Hərərətlik: AZ

Hərbiyə: AZ **Harbiye:** TS

Hərəkət: AZ **Harekât:** TS

Hərəkət: AZ **Hareket:** TS

Hərəm: AZ **Harem:** TS

Hərf: AZ

Hərif: AZ **Herif:** TS

Hərzə: AZ

Həsrət: AZ

Həssasiyyət: AZ

Həssashıq: AZ

Həvalə: AZ **Havale:** TS

Havari: TS

Həvəs: AZ **Heves:** TS

Həvəskarlıq: AZ

Həyat: AZ **Hayat:** TS

Həyəcan: AZ **Heyecan:** TS

Həyəcanlılıq: AZ

Həyula: AZ

Həzəyan: AZ **Hezeyan:** TS

Hırıltı: TS

Hicab: AZ **Hicap:** TS

Hicaz: TS

Hidrofobiya: AZ

Hidrofon: AZ

Hidroqrafiya: AZ

Hikmət: AZ **Hikmet:** TS

Hilal: AZ **Hilal:** TS

Hile: TS

Himmət: AZ **Himmet:** TS

Hin: TS

Hipnoz: AZ

Hipostaz: AZ

Hissə: AZ **Hisse:** TS

Hizb: AZ **Hizip:** TS

Havuz: TS

Havza: TS

Hökm: AZ

Hüküm: TS

Hükûmet: TS

Hörmət: AZ

Huri: AZ

Hücre: TS

Hücum: AZ **Hücum:** TS

Hüdüd: AZ **Hudut:** TS

Hüquq: AZ **Hukuk:** TS

Hülul: AZ **Hulul:** TS

Hüma: AZ

Hünər: AZ

Hünərlilik: AZ

Hurufat: TS

Hüseyni: TS

Hüsn: AZ

Hüviyət: AZ

Huzur: TS

Xab: AZ

Xainlik: AZ **Hainlik:** TS

Xak: AZ **Hak:** TS

Xalislik: AZ

Xalq: AZ **Halk:** TS

Halkçılık: TS

Xan: AZ **Han:** TS

Xanə: AZ **Hane:** TS

Xanədan: AZ

Xanım: AZ **Hanım:** TS

Xanımlıq: AZ

Xara (II): AZ

Xaraba: AZ **Harabe:** TS

Xarabalıq: AZ

Xarablıq: AZ

Xaric: AZ **Hariç:** TS

Hariciye: TS

Xasiyət: AZ **Hasiyet:** TS

Haşlama: TS

Xata: AZ

Hata: TS

Xatir: AZ **Hatır:** TS

Xatirat: AZ

Xatirə: AZ **Hatıra:** TS

Xatun: AZ **Hatun:** TS

Xaya: AZ

Xeyirlilik: AZ

Xeyrat: AZ **Hayrat:** TS

Xəbər: AZ **Haber:** TS

Xəbərçi: AZ **Haberci:** TS

Xəbərdarlıq: AZ

Xəbərsizlik: AZ

Xəfiflik: AZ **Hafiflik:** TS

Xəlvətxana: AZ **Halvethane:** TS

Xəmsə: AZ

Hatim: TS

Xətt: AZ **Hat:** TS

Xəyal: AZ **Hayal:** TS

Xəyalat: AZ

Xəzinə: AZ **Hazine:** TS

Hazne: TS

Hırdavat: TS

Hırka: TS

Hırılı: TS

Xırman: AZ **Harman:** TS

Xidmət: AZ **Hizmet:** TS

Xidmətçi: AZ **Hizmetçi:** TS

Xidmətçilik: AZ

Xidmətkar: AZ

Xidmətkarlıq: AZ

Xilaf: AZ

Hilal: TS

Hınzır: TS

Xitab: AZ

Xitabət: AZ

Hıyar: TS

Xoca: AZ **Hoca:** TS

Xortum : AZ **Hortum:** TS

Xoruz: AZ **Horoz:** TS

Xoşluq: AZ

Xozan: AZ

Hülasa: TS

Xuy: AZ **Huy:** TS

Xüruc: AZ **Huruç:** TS

Husumet: TS

Xüsusiyyət: AZ **Hususiyyət:** TS

Huşu: TS

İadə: AZ

İade: TS

İaşə: AZ

İbadət: AZ

İbadullah: TS

İbarə: AZ

İbləğ: TS

İbra: AZ

İbrani: AZ

İbraz: AZ

İbre: TS

İbtıla: AZ

İbtizal: AZ **İptizal:** TS

İcap: TS

İcabet: TS

İcazetname: TS

İcazet: TS

İcma: AZ **İcma:** TS

İcmal: AZ **İcmal:** TS

İcra: TS

İcraçı: AZ **İcracı:** TS

İctihad: AZ **İçtihat:** TS

İçtima: TS

İç: AZ **İç:** TS

İçəri: AZ **İçeri:** TS

İçim: AZ **İçim:** TS

İçki: TS

İçlik: AZ

İç üz: AZ

İdarə: AZ **İdare:** TS

İdarəçi: AZ

İdarəçilik: AZ **İdarecilik:** TS

İddia: AZ **İddia:** TS

İdeal: AZ

İdeolog: TS

İdeya: AZ

İdxal: AZ **İthal:** TS

İthalat: TS

İdman: TS

İdrak: AZ **İdrak:** TS

İfa: TS

İfadə: AZ **İfade:** TS

İffet: TS

İflas: AZ **İflas:** TS

İfna: AZ **İfna:** TS

İfrağ: AZ **İfrağ:** TS

İfraz: TS

İfrit: AZ **İfrit:** TS

İfsat: TS

İftar: AZ **İftar:** TS

İftarlık: TS

İftixar: AZ

İğfal: TS

İham: AZ **İham:** TS

İhbar: TS

İhdas: TS

İhtilal: TS.

İxtilat: AZ **İhtilat:** TS

İhtiyarlık: TS

İhvan: TS

Ehsan: AZ **İhsan:** TS

İhsas: TS

Ehtilam: AZ

Ehtimam: AZ

Ehtiram: AZ

Ehtiras: AZ **İhtiras:** TS

Ehtiyac: AZ **İhtiyaç:** TS

Ehtiyat: AZ **İhtiyat:** TS

İhya: TS

İkiləmə: AZ **İkileme:** TS

İkilik: AZ **İkilik:** TS

İkindi: TS

İkmal: TS

İkona: TS

İkram: AZ **İkram:** TS

İksir: AZ **İksir:** TS

İqamət: AZ

İqamətgah: AZ

İqamə: AZ **İkame:** TS

İqbal: AZ **İkbal:** TS

İqdam: AZ

İqta: AZ

İktibas: TS

İqtidar: AZ **İktidar:** TS

İktisat: TS

İqtisadçı: AZ

İqtisadiyyat: AZ

İqrar: AZ **İkrar:** TS

İl: TS

İlahə: AZ

İlave: TS

İleri: TS

İlgar: TS

İlhak: TS

İlişdirmə: AZ

İlişik: AZ **İlişik:** TS

İlişmə: AZ

İllət: AZ **İllet:** TS

İllüzyonizm: AZ

İlmə: AZ

İlməkləmə: AZ

İltica: AZ

İltifat: AZ **İltifat:** TS

İltimas: TS

İltizam: AZ **İltizam:** TS

İmalə: AZ **İmale:** TS

İmam: AZ **İmam:** TS

İmamlıq: AZ **İmamlik:** TS

İman: AZ **İman:** TS

İmansızlıq: AZ

İmkan: AZ

İmla: AZ **İmla:** TS

İmperatorluq: AZ **İmparatorluk:** TS

İmsak: AZ **İmsak:** TS

İmtina: AZ

İmtiyaz: AZ **İmtiyaz:** TS

İmtivan: AZ **İmtihan:** TS

İmza: AZ **İmza:** TS

İmtizac: AZ **İmtizaç:** TS

İn: TS

İnayət: AZ

İncə səs: AZ

İnci: AZ **İnci:** TS

İndikator: AZ

İnek: AZ **İnek:** TS

İnekçi: TS

İnfaq: AZ

İnfaz: TS.

İnfial: AZ **İnfial:** TS

İnhilal: AZ **İnhilal:** TS

İnhina: AZ **İnhina:** TS

İnhiraf: AZ

İnhisar: AZ **İnhisar:** TS

İnhitat: AZ **İnhitat:** TS

İnikas: AZ **İnikâs:** TS

İnkâr: AZ **İnkâr:** TS

İnkişaf: TS

İnkısam: TS.

İnqita: AZ

İnsaf: AZ

İnsanlıq: AZ **İnsanlık:** TS

İnşa: AZ **İnşa:** TS

İnşaat: TS

İntak: TS

İntibak: TS

İntihap: TS

İntihar: TS

İntiqal: AZ **İntikal:** TS

İntisap: TS

İntişar: AZ **İntişar:** TS

İntizam: AZ **İntizam:** TS

İntizar: TS

İntriqa: AZ

İnzibat: TS

İnzimam: AZ

İp: AZ **İp:** TS

İpəkçilik: AZ

İplik: AZ **İplik:** TS

İrca: TS

İrfan: AZ **İrfan:** TS

İrinti: TS **İrk:** TS

İrk: TS

İroni: TS

İrs: AZ

İrsiyət: AZ

İrtifa: AZ **İrtifa:** TS.

İrtihal: AZ

İrtikab: AZ **İrtikâp:** TS

İs: TS

İsidici: AZ

İskələ: AZ **İskele:** TS

İskemle: TS

İslamçılıq: AZ

İsmət: AZ **İsmet:** TS

İsnat: TS

İstek: TS

İstəksizlik: AZ

İstəmə: AZ

İstiare: TS

İstida: AZ

İstiğfar: TS

İstiğna: TS

İstiğraq: AZ

İstihale: TS

İstikrar: TS

İstiqamət: AZ

İstiqbal: AZ **İstikbal:** TS

İstinaf: AZ

İstintak: TS

İstirdat: TS

İstismar: AZ **İstismar:** TS

İstisna: TS

İş: AZ **İş:** TS

İşçi: AZ **İşçi:** TS

İşçilik: TS

İşgəncə: AZ **İşkence:** TS

İşgil: AZ

İş-güc: AZ

İşgal: TS

İşıq: AZ **Işık:** TS

İşkal: AZ

İşkembe: TS

İşkəncə: AZ **İşkence:** TS

İşləmə: AZ **İşleme:** TS

İşlətmə: AZ **İşletme:** TS

İşsizlik: AZ **İşsizlik:** TS

İştirak: AZ **İştirak:** TS

İştirakçı: TS

İştirakçılıq: TS

İşverən: AZ

İtlaf: AZ

İtlik: AZ

İttifaq: AZ **İttifak:** TS

İttixaz: AZ **İttihaz:** TS

İye: TS

İynə: AZ **İğne:** TS

İz: AZ **İz:** TS

İzan: AZ

İzçi: AZ **İzci:** TS

İzin: TS

İzzət: AZ

Jalə: AZ

Janr: AZ **Janr:** TS

Jarqon: AZ

Jelatin: TS

Jest: TS

Jeton: AZ

Jimnastik: TS

Kebap: TS

Kebapçı: TS

Qab: AZ **Kap:** TS

Qabaq: AZ **Kabak:** TS

Qabarcık: AZ **Kabarcık:** TS

Gabari: TS

Qabarma: AZ **Kabarma:** TS

Qabıq: AZ **Kabuk:** TS

Qabırğa: AZ **Kaburga:** TS

Qabiliyətsizlik: AZ

Qabız: AZ **Kabız:** TS

Kaplama: TS

Qaçaq: AZ **Kaçak:** TS

Qaçaqçılıq: AZ **Kaçakçılık:** TS

Qaçışma: AZ

Kaçkın: TS

Kadın: TS

Qadınlıq: AZ **Kadınlık:** TS

Kafa: TS

Qafilə: AZ **Kafile:** TS

Qafiyyə: AZ **Kafiye:** TS

Qağa: AZ **Gaga:** TS

Qaxac: AZ **Kakaç:** TS

Qaxma: AZ **Kakma:** TS

Gaip: TS

Qaiblik: AZ **Gaiplik:** TS

Qaidə: AZ **Kaide:** TS

Qaimlik: AZ

Qal: AZ

Qala: AZ **Kale:** TS

Qalabəndlik: AZ

Kalak: TS

Qalan: AZ **Kalan:** TS

Kalay: TS

Kalaycılık: TS

Qaldırıcı: AZ

Qaldırış: AZ

Kalkan: TS

Qalxancıq: AZ

Qalın səş: AZ

Qalınlıq: AZ **Kalınlık:** TS

Galon: TS

Galoş: TS

Qalpaq: AZ

Qaltaq: AZ **Kaltak:** TS

Kalubela: TS

Qamçı: AZ **Kamçı:** TS

Qamət: AZ

Qamış: AZ **Kamış:** TS

Kamu: TS

Qan: AZ **Kan:** TS

Qanad: AZ **Kanat:** TS

Qanadsızlıq: TS

Kambur: TS

Kancıklık: TS

Qanlıq: AZ	Qaranlıq: AZ Karanlık: TS
Qantar: AZ Kantar: TS	Karantina: TS
Qantarçılıq: AZ	Qarantiya: AZ
Qanun: AZ Kanun: TS	Kara sevda: TS
Qanunnamə: AZ	Qarasu: AZ
Qapaq: AZ Kapak: TS	Qarayel: AZ Kara yel: TS
Qapaqlıq: AZ	Qardaşlıq: AZ Kardeşlik: TS
Qapalıq: AZ Kapalıq: TS	Qarderob: AZ Gardırop: TS
Kaptıkaçtı: TS	Qarğaburun: AZ Kargaburnu: TS
Qapı: AZ Kapı: TS	Kargı: TS
Qapıcı: AZ Kapıcı: TS	Kargılıq: TS
Qapıçılıq: AZ	Qarı: AZ Karı: TS
Qaplama: AZ Kaplama: TS	Qarılıq: AZ
Qara: AZ Kara: TS	Qarın: AZ Karın: TS
Qara qış: AZ Kara kış: TS	Qarınağrısı: AZ Karın ağrısı: TS
Karabaş: TS	Karınca: TS
Karabatak: TS	Qarıncıq: AZ Karıncık: TS
Karabiber: TS	Karışdırıcı: TS
Qaraciyər: AZ	Qarışıqlıq: AZ Kargı: TS
Qaragül: AZ	Qarlıq: AZ Karlıq: TS
Garaj: TS	Qarnitur: AZ Garnitür: TS
Qaraqarğa: AZ	Garnizon: TS
Qaralama: AZ Karalama: TS	Karpuz: TS
Karalık: TS	Qarşı: AZ Karşı: TS
Qaraltı: AZ Karaltı: TS	Qarşıçı: AZ
Karamuk: TS	Qarşılıq: AZ Karşılık: TS

Qartal: AZ	Qavıl: AZ Kavıl: TS
Qartlıq: AZ	Qayə: TS
Qartuq: AZ	Qayəlilik: TS
Kasırğa: TS	Qayəsizlik: AZ
Kasnak: TS	Kaygana: TS
Qasnaqlama: AZ	Kaygı: TS
Qaş: AZ Kaş: TS	Qayıq: AZ
Qaşıq: AZ Kaşıq: TS	Qayış: AZ Kayış: TS
Kaşıqçı: TS	Qaymaq: AZ Kaymak (I): TS
Qasıqlama: AZ	Qaynaq: AZ Kaynak: TS
Qasıqlıq: AZ	Qaynama: AZ Kaynama: TS
Qaşınma: AZ	Kaynarca: TS
Qaşıntı: AZ	Qaynatma: AZ
Qat: AZ Kat: TS	Kayısı: TS
Qatar: AZ Katar: TS	Kaytan: TS
Qatılıq: AZ Katılık: TS	Qaz: AZ Gaz: TS
Qatıntı: AZ	Kazan: TS
Qatışılıq: AZ	Qazanc: AZ Kazanç: TS
Qatqı: AZ Katkı: TS	Qazançı: AZ Kazanıcı: TS
Qatlama: AZ Katlama: TS	Kazık: TS
Katma: TS	Qazıma: AZ Kazıma: TS
Qatran: AZ	Gazi: TS
Katrancı: TS	Qazma: AZ Kazma: TS
Kavrama: TS	Qazmaçı: AZ
Kavrayış: TS	Qeyrət: AZ Gayret: TS
Kavuz: TS	Qeyrətlilik: AZ

Qeysər: AZ

Qəbilə: AZ

Qəbul: AZ **Kabul:** TS

Qəbzə: AZ

Qədəm: AZ **Kadem:** TS

Qədəmə: AZ **Kademe:** TS

Qədər: AZ **Kader:** TS

Kadir: TS

Qəfəs: AZ **Kafes:** TS

Kahrəman: TS

Kahve: TS

Qəlb: AZ **Kalp:** TS

Qələbə: AZ **Galebe:** TS

Qələm: AZ **Kalem:** TS

Qələmkar: AZ

Kalemkârlık: TS

Qələmlik: AZ

Qələndər: AZ **Kalender:** TS

Galat: TS

Qələti-məşhur: AZ

Qəmər: AZ

Gamze: TS

Kandil: TS

Qərabət: AZ

Qəraib: AZ

Qərar: AZ **Karar:** TS

Qəragah: AZ **Karargâh:** TS

Kararname: TS.

Qəarsızlıq: AZ

Karanfil: TS

Qəriblik: AZ

Qəsavət: AZ

Kasideci: TS

Qəssal: AZ

Qət: AZ

Qəyyum: AZ **Kayyum:** TS

Qəyyumluq: AZ **Kayyumluk:** TS

Qəza: AZ **Kaza:** TS

Qəzəliyyat: AZ

Qıcıq: AZ **Gıcık:** TS

Qıcıqlama: AZ

Gıcırtı: TS

Qıç: AZ **Kıç:** TS

Qığılcım: AZ **Kıvılcım:** TS

Kıkırdak: TS

Kıl: TS

Qılavuz: AZ **Kılavuz:** TS

Kılçık: TS

Kılıç: TS

Kılıf: TS

Qımız: AZ

Qır: AZ

Qırğın: AZ

Qırx: AZ **Kırk:** TS

Qırxayaq: AZ **Kırkayak:** TS

Qırxım: AZ **Kırkım:** TS

Qırıqlıq: AZ **Kırıklık:** TS

Kırıntı: TS

Kırışıklık: TS

Kırlangıç: TS

Qırma: AZ **Kırma:** TS

Qırmız: AZ

Gırtlak: TS.

Kısım: TS

Kısırlık: TS

Qısqac: AZ **Kıskaç:** TS

Kış: TS

Qışla: AZ **Kışla:** TS

Qışlaq: AZ **Kışlak:** TS

Kıvılcım: TS

Kıvrım: TS

Kıvrıntı: TS

Kıyı: TS

Kıyık: TS

Qız: AZ **Kız:** TS

Qızdırma: AZ **Kızdırma:** TS

Qızgınlıq: AZ **Kızgınlık:** TS

Qızıl: AZ **Kızıl:** TS

Qızıllıq: AZ **Kızıllık:** TS

Qızlıq: AZ **Kızlık:** TS

Qızma: AZ

Kızmemesi: TS

Qiblə: AZ **Kible:** TS

Qibt: AZ **Kıpti:** TS

Qibtə: AZ

Qida: AZ

Qina: AZ **Gına:** TS

Kırat: TS

Qismət: AZ **Kismet:** TS

Qitə: AZ **Kıta:** TS

Qiyafət: AZ **Kıyafet:** TS

Qiyam: AZ **Kıyam:** TS

Qiyamət: AZ **Kıyamet:** TS

Qocalıq: AZ **Kocalık:** TS

Koçbaşı: TS

Koku: TS

Qol: AZ **Kol:** TS

Kolan: TS

Qolaylıq: AZ

Qolluq: AZ **Kolluk:** TS

Qoltuq: AZ **Koltuk:** TS

Koltukçu: TS

Koltukçuluk: TS

Qoltuqluq: AZ

Qondola: AZ **Gondol:** TS

Gonk: TS

Komşuluk: TS

Konuş: TS

Qonuşma: AZ **Konuşma:** TS

Kopuntu: TS

Kor: TS

Qorxu: AZ **Korku:** TS

Qorxuluq: AZ **Korkuluk:** TS

Qorxusuzluq: AZ **Korluk:** TS

Korucu: TS

Korunak: TS

Qoşalıq: AZ

Koşam: TS

Qoşma: AZ **Koşma:** TS

Koşum: TS

Qoşun: AZ **Koşun:** TS

Kovan: TS

Qovğa: AZ **Kavga:** TS

Kavşak: TS

Koyak: TS

Qoyma: AZ

Qoyun: AZ **Koyun:** TS

Qoyunçu: AZ

Qoyungözü: AZ

Koz: TS

Qoza: AZ **Koza:** TS

Kozak: TS

Qrafika: AZ

Qrotesk: AZ **Grotesk:** TS

Qrup: AZ **Grup:** TS

Qucaq: AZ **Kucak:** TS

Quduzluq: AZ

Qul: AZ **Kul:** TS

Qulac: AZ

Qulaq: AZ **Kulak:** TS

Kulaklı: TS

Qulaqlıq: AZ **Kulaklık:** TS

Qulluq: AZ **Kulluk:** TS

Kulp: TS

Kum: TS

Kumaş: TS

Qumbara: AZ **Kumbara:** TS.

Qumbaraçı: AZ

Kumlama: TS

Kumru: TS

Qumsal: AZ **Kumsal:** TS

Qundaq (I): AZ **Kundak:** TS

Qurbağa: AZ

Kurbağacık: TS

Qurban: AZ **Kurban:** TS

Qurd: AZ **Kurt:** TS

Kurgan: TS
Qurqucu: AZ
Qurma: AZ
Qurna: AZ
Qurra: AZ **Kura:** TS
Qursağ: AZ **Kursak:** TS
Qurşaq: AZ **Kuşak:** TS
Kuşak bağlama: TS
Kurşun: TS
Kurtarıcı: TS
Kurtuluş: TS
Quruducu: AZ **Kurutucu:** TS
Quruldama: AZ
Kurultay: TS
Qurultu: AZ
Quruluq: AZ
Quruluş: AZ **Kuruluş:** TS
Qurum: AZ
Kuruma: TS
Qusdurma: AZ
Kusma: TS
Quş: AZ **Kuş:** TS
Quşburnu: AZ **Kuşburnu:** TS
Kuşku: TS
Qut: AZ **Kut:** TS
Kutu: TS

Quyruq: AZ **Kuyruk:** TS
Quyu: AZ **Kuyu:** TS
Kuyucu: TS
Quzey: AZ **Kuzey:** TS
Quzğun: AZ **Kuzgun:** TS
Quzu: AZ **Kuzu:** TS
Kuzu dişi: TS
Kuzulama: TS
Quzuluq: AZ **Kuzuluk:** TS
Qüdrət: AZ **Kudrət:** TS
Qürbət: AZ
Qürbətlik: AZ
Qürub: AZ **Gurup:** TS
Qürur: AZ **Gurur:** TS
Qüsür: AZ **Kusur:** TS
Qüsurluluq: AZ
Qüvvə: AZ **Kuvve:** TS
Qüvvət: AZ **Kuvvet:** TS
Qüvvətsizlik: AZ
Kabare: TS
Kabine: TS
Kabus: AZ **Kâbus:** TS
Kadmium: AZ
Kafirlik: AZ
Kaftan: TS.
Kağız: AZ **Kâğıt:** TS

Kağızcılıq: AZ **Kâğıtçılık:** TS

Kâhin: TS

Kahinlik: AZ

Kakao: TS

Kam: AZ **Kâm:** TS

Kamal: AZ **Kemal:** TS

Kamera: AZ **Kamera:** TS

Kamış: TS

Kanal: AZ **Kanal:** TS

Kanalcık: TS

Kanon: AZ

Kantata: AZ

Kanton: AZ

Kap: TS

Kapital: AZ

Kapitalist: AZ

Kapot: AZ **Kaput:** TS

Kapriçço: TS

Kapsul: AZ **Kapsül:** TS

Kar: AZ **Kâr:** TS

Karikatur: AZ **Karikatür:** TS

Karkas: TS

Karnaval: TS

Karsızlıq: AZ

Karton: AZ **Karton:** TS

Kartoncu: TS

Karvan: AZ

Karvansara: TS

Kaset: AZ

Katafalk: AZ

Katalog: TS

Katib: AZ

Kauçuk: AZ **Kauçuk:** TS

Keçə: AZ **Keçe:** TS

Keşik: AZ

Keyfiyət: AZ **Keyfiyet:** TS

Kədərliklik: AZ

Kəfən: AZ

Keklik: TS

Kelam: TS

Kələ: AZ

Kelebek: TS

Kəllə: AZ **Kelle:** TS

Kəlmə: AZ

Kəman: AZ **Keman:** TS

Kəmanə: AZ **Kemane:** TS

Kəmankeş: AZ

Kəmənd: AZ **Kement:** TS

Kəməndləmə: AZ

Kəmər: AZ **Kemer:** TS

Kənar: AZ **Kenar:** TS

Kenarlık: TS

Kənarsızlıq: AZ

Kepçe: TS

Kəpək: AZ **Kepek:** TS

Kəpir: AZ

Kəramət: AZ **Keramet:** TS

Kərəm: AZ **Kerem:** TS

Kərki: AZ

Kəsafət: AZ **Kesafet:** TS

Kəsdirmə: AZ **Kestirme:** TS

Kesek: TS

Kəsər: AZ

Kəsik: AZ **Kesik:** TS

Kesiklik: TS

Kəsim: AZ **Kesim:** TS

Kəsinti: AZ **Kesinti:** TS

Kəski: AZ **Keski:** TS

Kəskinlik: AZ

Kəsmə: AZ **Kesme:** TS

Kesmik: TS

Kestane: TS

Keşf: AZ **Keşif:** TS

Keşkül: TS

Kətə: AZ

Kibrit: TS

Kiçiklik: AZ **Küçüklük:** TS

Kiçiltmə: AZ **Küçültme:** TS

Kilid: AZ **Kilit:** TS

Kilo: TS

Kimlik: AZ **Kimlik:** TS

Kimya: AZ **Kimya:** TS.

Kimyaçı: AZ **Kimyacı:** TS

Kimyager: AZ

Kimyagerlik: TS

Kinayə: AZ **Kinaye:** TS

Kir: AZ **Kir:** TS

Kirə: AZ **Kira:** TS

Kirəmit: AZ

Kiriş: AZ **Kiriş:** TS

Kirvə: AZ

Kirvəlik: AZ

Kisvət: AZ

Kist: TS

Kisvə: AZ **Kisve:** TS

Kişi: AZ **Kişi:** TS

Kitab: AZ **Kitap:** TS

Kitabçı: AZ **Kitapçı:** TS

Klassik: AZ **Klasik:** TS

Klon: AZ

Kodifikasiya: AZ

Kokart: TS

Kokteyl: TS

Koloniya: AZ **Koloni:** TS

Kom: AZ **Kom:** TS

Komision: AZ **Komision:** TS

Komisioncu: TS

Komite: AZ

Kompleks: TS

Komprador: AZ **Komprador:** TS

Kompresör: TS

Konferans: AZ **Konferans:** TS

Konser: TS

Konsol: AZ **Konsol:** TS

Kontakt: AZ **Kontak:** TS

Kontekst: AZ **Kontekst:** TS

Kontralto: AZ **Kontralto:** TS

Kontrol: AZ **Kontrol:** TS

Kontrolçu: AZ

Kontur: AZ

Konveyör: TS

Kooperatifçi: TS

Kooperativçilik: AZ

Kordon: AZ **Kordon:** TS

Kornet: AZ

Korpus: AZ

Korsaj: AZ

Koşuk: TS

Kotlet: AZ

Köhnəlik: AZ

Kök: AZ **Kök:** TS

Kömürçü: AZ **Kömürçü:** TS

Köpəkdişi: AZ

Köpük: AZ **Köpük:** TS

Körpü: AZ **Köprü:** TS

Körpücük: AZ

Körpücü: AZ **Köprücü:** TS

Körük: AZ **Körük:** TS

Körükçü: TS

Kötük: AZ **Kütük:** TS

Kuryer: AZ **Kurye:** TS

Küfe: TS

Küləh: TS

Külçə: TS

Külfət: AZ **Külfet:** TS

Külxan: TS

Külləmə: AZ **Külleme:** TS

Külliyat: AZ

Külliyet: TS

Küllük: AZ **Küllük:** TS

Küh: AZ

Künyə: AZ **Künye:** TS

Küp: TS

Küpeşte: TS

Kürdi: TS

Küri: AZ

Kürk: AZ

Kürə: AZ **Küre:** TS

Kürək: AZ **Kürek:** TS

Kürekçi: TS

Kürekçilik: TS

Kürsü: AZ **Kürsü:** TS

Küskü: TS

Kütlə: AZ **Kütle:** TS

Kütlük: TS

Kütüphanə: TS

Kütüphaneci: TS

Labirint: AZ **Labirent:** TS

Labrador: AZ

Laciverd: AZ

Laden: TS

Laf: AZ **Laf:** TS

Lağım: AZ **Lağım:** TS

Lağımçı: AZ **Lağımçı:** TS

Lakırtı: TS

Laklak: TS

Lağlağa: AZ

Lalə: AZ **Lale:** TS

Lamel: TS

Lamise: TS

Lastik: TS

Lateks: AZ

Lavta: TS

Layihə: AZ **Layiha:** TS

Ləçək: AZ

Ləğv: AZ **Lağv:** TS

Ləkə: AZ **Leke:** TS

Ləngər: AZ **Lenger:** TS

Levazimat: TS

Leğen: TS

Ləzzətlilik: AZ

Lığ: AZ

Libas: AZ

Liberalizm: AZ **Liberalizm:** TS

Lider: AZ **Lider:** TS

Liderlik: AZ **Liderlik:** TS

Lif: TS

Liken: TS

Liman: AZ

Limonluk: TS

Lira: TS

Lirik: AZ **Lirik:** TS

Lirizm: TS

Liva: TS

Lobi: TS

Logistik: AZ **Lojistik:** TS

Lokma: TS

Loca: TS

Lort: TS	Maliyə: AZ Maliye: TS
Lövhə: AZ Levha: TS	Maliyəçi: AZ
Lüks: AZ Lüks: TS	Mandal: TS
Lülə: AZ Lüle: TS	Manej: AZ Manej: TS
Maarifçi: AZ	Manifest: AZ Manifesto: TS
Maarifçilik: AZ	Manipulyator: AZ Manipülatör: TS
Mabeyn: AZ Mabeyin: TS	Manjet: AZ Manşet: TS
Macəra: AZ Macera: TS	Manqa: AZ
Madam: AZ Madam: TS	Manşon: TS
Maddə: AZ Madde: TS	Mantar: TS
Maddiyat: TS	Manufaktura: AZ
Maddiyət: AZ	Manufakturaçı: AZ Manifaturacı: TS
Maestro: TS	
Mağara: AZ Mağara: TS	Maral: AZ
Mağaza: TS	Maraq: AZ Merak: TS
Mağazacı: TS	Marka: AZ Marka: TS
Mah: AZ	Marş: AZ Marş: TS
Mahal: AZ	Mareşal: TS
Majör: TS	Mareşallik: TS
Makara: AZ Makara: TS	Masa: TS
Makiavellizm: AZ	Masaj: TS
Makina: AZ	Masal: TS
Makas: TS	Maska: AZ Maske: TS
Makasçı: TS	Masura: TS
Mal: AZ Mal: TS	Maşa: TS
Mala: AZ	Makinist: TS

Material: AZ **Materyal:** TS

Matris: AZ **Matris:** TS

Maya: AZ **Maya:** TS

Mazarat: AZ

Mazgal: TS

Məhnət: AZ

Mihrap: TS

Məhvər: AZ

Melinit: AZ

Melodram: AZ **Melodram:** TS

Mentor: AZ

Menü: TS

Merkantilizm: AZ

Meşk: TS

Metafizik: AZ

Metafora: AZ

Metastaz: TS

Meteor: TS

Metraj: AZ **Metraj:** TS

Meydan: AZ **Meydan:** TS

Meyhane: TS

Meyl: AZ **Meyil:** TS

Meylətmə: AZ

Maymun: TS

Maymuncuk: TS

Meyveci: TS

Meyvecilik: TS

Məal: AZ **Meal:** TS

Məbdə: AZ **Məbde:** TS

Məbəəd: AZ **Mabet:** TS

Məbus: AZ

Məcaz: AZ **Mecaz:** TS

Mecburiyyət: TS

Mecburluk: TS

Məclis: AZ **Meclis:** TS

Məcmuə: AZ

Məcun: AZ **Macun:** TS

Məcus: AZ

Mədar: AZ **Medar:** TS

Məddah: AZ **Meddah:** TS

Mədən: AZ **Maden:** TS

Madencilik: TS

Mədəniyyət: AZ

Methiye: TS

Mədihi: AZ

Mədrəsə: AZ **Medrese:** TS.

Məfhum: AZ

Məğlubiyyət: AZ

Məğrurluq: AZ

Mahpus: TS

Mahpusluk: TS

Məhəbbət: AZ **Muhabbet:** TS

Məhəllə: AZ **Mahalle:** TS

Məhərrəm: AZ

Məhfəzə: AZ

Məhfil: AZ **Mahfil:** TS

Məhkumluq: AZ

Məhlul: AZ

Məhrək: AZ

Məhrəm: AZ

Məhrumiyət: AZ

Məhsul: AZ **Mahsul:** TS

Mahsulat: TS

Məhşər: AZ **Mahşer:** TS

Məxdum: AZ

Məxluq: AZ

Məxlut: AZ

Məişət: TS

Məkan: AZ **Mekân:** TS

Meke: TS

Məkik: AZ **Mekik:** TS

Məktəb: AZ

Məqam: AZ **Makam:** TS

Makat: TS

Melaike: TS

Mələk: AZ **Melek:** TS

Meleke: TS

Mələkut: AZ

Məlhəm: AZ **Merhem:** TS

Məlumat: AZ

Məlumatsızlıq: AZ

Məmə: AZ **Meme:** TS

Məməcik: AZ

Memleket: TS

Mənafe: AZ

Mənalılıq: AZ

Məndil: AZ **Mendil:** TS

Mənfəət: AZ

Maneviyat: TS

Mənfəz: AZ **Menfez:** TS

Məngənə: AZ **Mengene:** TS

Mənqəbə: AZ **Menkıbe:** TS

Mənsubluq: AZ

Mənşə: AZ

Mənşur: TS

Mantıkcı: TS

Mənzil: AZ **Menzil:** TS

Mənzərə: AZ **Manzara:** TS

Manzume: TS

Merasim: TS

Mərbutiyət: AZ

Mərcan: AZ **Mercan:** TS

Mərək: AZ

Mərhələ: AZ **Merhale:** TS

Mərhəm: AZ **Merhem:** TS

Mərhəmət: AZ

Mərkəb: AZ

Mərkəz: AZ **Merkez:** TS

Mərqəd: AZ

Mərmər: AZ

Mərsiyə: AZ

Mərtəbə: AZ **Mertebe:** TS

Məsabə: AZ

Məsəfə: TS

Məsamə: AZ

Məsəl: TS

Məsələ: AZ **Mesele:** TS

Məsh: AZ **Mesh:** TS

Məsih: AZ

Məskən: AZ

Məskənət: AZ **Meskenet:** TS

Mesnevi: TS

Məsərəf: AZ

Məsraf: TS

Məşguliyyət: TS

Məşğələ: AZ

Məşk: TS

Məşrəb: AZ **Meşrep:** TS

Məta: AZ **Meta:** TS

Mətbəəçi: AZ

Mətlə: AZ **Matla:** TS

Mətlub: AZ

Metin: TS

Mezat: TS

Mezarçı: TS

Məzə: TS **Meze:** TS

Məzhəb: AZ **Mezhəp:** TS

Məzhər: AZ

Mazlumluk: TS

Məzmun: AZ **Mazmun:** TS

Məzmur: AZ

Mezra: TS

Mezuniyyət: TS

Mırıltı: AZ

Mızrak: TS

Mikado: AZ **Mikado:** TS

Mikroskop: AZ

Miqdar: AZ **Miktar:** TS

Mil: AZ **Mil:** TS

Milad: AZ **Milat:** TS

Militarizm: AZ **Militarizm:** TS

Millət: AZ **Millet:** TS

Milyoner: TS

Mimik: TS

Mir: AZ **Mir:** TS

Miras: AZ **Miras:** TS

Mirzə: AZ

Misal: AZ **Misal:** TS

Misil: TS

Misk: TS

Misyoner: TS

Mizac: AZ **Mizaç:** TS

Mizan: AZ **Mizan:** TS

Mızrak: TS

Model: AZ **Model:** TS

Modelçilik: AZ

Modernizm: AZ **Modernizm:** TS

Modül: TS

Molekül: TS

Molla: AZ **Molla:** TS

Moment: AZ

Monoloq: AZ **Monolog:** TS

Monotip: AZ

Montaj: AZ **Montaj:** TS

Motif: TS

Motor: TS

Mozaika: AZ **Mozaik:** TS

Möhrə: AZ **Mühre:** TS

Möhür: AZ **Mühür:** TS

Mövla: AZ

Mövlud: AZ **Mevlit:** TS

Mövsüm: AZ **Mevsim:** TS

Mucid: AZ

Muflon: TS

Mujik: AZ

Mum: AZ **Mum:** TS

Musiqar: AZ **Musikar:** TS

Musiqi: AZ **Musiki:** TS

Muştuluq: AZ **Muz:** TS

Müamilə: AZ **Muamele:** TS

Mübahlıq: AZ

Mübalığə: AZ

Mübarizə: AZ **Mübareze:** TS

Mücadele: TS

Mücahid: AZ

Müdafiə: AZ

Müdaxilə: AZ **Müdahale:** TS

Müdara: AZ

Müddət: AZ

Müdür: AZ **Müdür:** TS

Müellif: AZ

Müəllim: AZ

Müəllimə: AZ

Müəmma: AZ **Muamma:** TS

Müessese: TS

Müfrəzə: AZ

Müfti: AZ **Müftü:** TS

Mühacirət: AZ **Muhaceret:** TS

Muhafız: TS
Muharebe: TS.
Mühəddis: AZ
Mühərrəm: AZ
Mühərrir: AZ
Mühit: AZ **Muhit:** TS
Müxabir: AZ **Muhabir:** TS
Muhabere: TS
Müxalif : AZ **Muhalif:** TS
Müxalifət: AZ **Muhalefet:** AZ
Müxəmməs: AZ **Muhammes:** TS
Müqabilə: AZ **Mukabele:** TS
Müqavilə: AZ
Müqəddəmə: AZ **Mukaddime:** TS
Müqəddərat: AZ
Mülahizə: AZ
Mülaqat: AZ **Mülakat:** TS
Mülayimət: AZ **Mülayemet:** TS
Mülk: AZ **Mülk:** TS
Mülkiyyət: AZ
Mültəzim: AZ
Mümeyyiz: AZ **Mümeyyiz:** TS
Münacat: TS
Münadi: AZ
Münasibət: AZ **Münasebet:** TS
Münazirə: AZ **Münazara:** TS

Münəccim: AZ
Münəvvərlik: AZ
Münşəat: AZ **Münşeat:** TS
Müntəha: AZ **Münteha:** TS
Müntəxabat: AZ
Müraciət: AZ **Müracaat:** TS
Mürəbbə: AZ **Murabba:** TS
Mürəbbi: AZ
Mürid: AZ
Mürur: AZ **Mürur:** TS
Mürüvvət: TS
Müsafir: AZ **Misafir:** TS
Müsahib: AZ **Musahip:** TS
Musahiplik: TS
Müsamiyə: AZ **Müsamaha:** TS
Müsəmirə: AZ **Müsəmere:** TS
Müsəddəs: AZ **Müseddes:** TS
Müsəlla: AZ **Musalla:** TS
Müsəlləs: TS
Müsəmmən: AZ
Müstəşar: AZ **Müsteşar:** TS
Müstəzad: AZ
Müsvedde: TS
Müşahidə: TS **Müşahede:** TS
Müşəmbə: AZ **Muşamba:** TS
Müşəri: AZ **Müşteri:** TS

Mütaliə: AZ **Mütalaa:** TS

Mütəkəllim: AZ

Müttəhidlik: AZ

Müzakere: TS

Müzayidə: AZ

Nacaq: AZ

Nahiyə: AZ **Nahiye:** TS

Naxış: AZ **Nakış:** TS

Naib: AZ

Naiblik: AZ

Naqil: AZ **Nakil:** TS

Naqqaş: AZ **Nakkaş:** TS

Nal: AZ **Nal:** TS

Namazlık: TS

Namazsız: TS

Namizəd: TS **Namzet:** TS

Namlu: TS

Namus: AZ **Namus:** TS

Nar: AZ **Nar:** TS

Narkoz: AZ

Natiqə: TS **Natika:** TS

Naz: AZ **Naz:** TS

Nektar: AZ **Nektar:** TS

Nemət: AZ **Nimet:** TS

Neştər: AZ

Ney: AZ

Nəbi: AZ

Nedime: TS

Nəfəs: AZ **Nefes:** TS

Nekahet: TS

Nem: AZ **Nem:** TS

Nənə: AZ **Nene:** TS

Nərdivan: AZ

Nəsil: AZ **Nesil:** TS

Nəşə: AZ **Neşe:** TS

Nəşət: AZ

Nəşr: AZ **Neşir:** TS

Nəticə: AZ

Nəva: AZ **Neva:** TS

Nəzakət: AZ

Nəzarət: AZ **Nezaret:** TS

Nəzm: AZ

Nikah: AZ **Nikâh:** TS

Niqab: AZ

Nisa: AZ

Nisab: AZ

Nisbət: AZ **Nispet:** TS

Nisyan: AZ

Nişan: AZ **Nişan:** TS

Nişanə: AZ **Nişane:** TS

Nişangah: AZ **Nişangâh:** TS

Niyabət: AZ

Niyaz: AZ

Niyet: TS

Nizamsızlıq: AZ **Nizamsızlıq:** TS

Nota: TS

Nöqsan: AZ

Nöqsansızlıq: AZ

Nöqtə: AZ **Nokta:** TS

Növbət: AZ **Nöbet:** TS

Nur: AZ **Nur:** TS

Nüfus: AZ **Nüfus:** TS

Nüfuz: AZ **Nüfuz:** TS

Nümayiş: AZ

Nüsxə: AZ **Nüsha:** TS

Nüvə: AZ

Nüzul: AZ

Oba: AZ **Oba:** TS

Obyektivizm: AZ

Ocaq: AZ **Ocak:** TS

Ocakçı: TS

Ocaklıq: TS

Od: AZ

Oda: AZ **Oda:** TS

Odun: AZ

Odunluk: TS

Oğlan: AZ **Oğlan:** TS

Oğru: AZ

Oğul: AZ **Oğul:** TS

Oğulcuq: AZ **Oğlucuk:** TS

Ox: AZ **Ok:** TS

Oxçu: AZ **Okçu:** TS

Oxçuluq: AZ **Okçuluk:** TS

Oxşama: AZ

Okuyucu: TS

Oktava: AZ

Olacaq: AZ **Olacak:** TS

Ombudsman: AZ

Onbaşı: AZ

Onbaşılıq: TS

Ongun: TS

Onluq: TS

Omurga: TS

Opal: TS

Opera: AZ **Opera:** TS

Operator: AZ **Operatör:** TS

Optik: AZ **Optik:** TS

Orak: TS

Orijinallıq: AZ

Orkestr: AZ **Orkestra:** TS

Orqan: AZ **Organ:** TS

Orta: AZ **Orta:** TS

Ortak: TS

Ortaklıq: TS

Ortalıq: AZ **Ortalık:** TS
Oruç: TS
Ot: AZ **Ot:** TS
Otlaq: AZ
Otluk: TS
Otorite: TS
Oturacaq: AZ
Oturaq: AZ **Oturak:** TS
Oturum: AZ **Oturum:** TS
Ovma: AZ
Ovraq: AZ **Evrak:** TS
Ovrat: AZ
Oyanış: AZ **Uyanış:** TS
Oyma: AZ **Oyma:** TS
Oymaq: AZ **Oymak (I):** TS
Oynaqlıq: TS **Oynaklık:** AZ
Oyuq: AZ
Oyun: AZ **Oyun:** TS
Oyunbazlıq: AZ
Oyuncaq: TS **Oyuncak:** TS
Oyunçu: AZ **Oyuncu:** TS
Ozan: AZ
Öd: AZ
Ödəniş: AZ
Öfkə: AZ
Ökçe: TS

Öküz: AZ **Öküz:** TS
Öküzbalığı: AZ
Öküzlük: AZ **Öküzlük:** TS
Ölçü: AZ **Ölçü:** TS
Ölçüm: AZ **Ölçüm:** TS
Öldürücülük: AZ
Ölülük: AZ
Ölüm: AZ **Ölüm:** TS
Ölümsüzlük: AZ **Ölümsüzlük:** TS
Ömür: AZ **Ömür:** TS
Ön: AZ **Ön:** TS
Öncül: AZ **Öncül:** TS.
Önlük: AZ **Önlük:** TS
Ördek: TS
Örnək: AZ **Örnek:** TS
Örs: TS
Örtü: AZ **Örtü:** TS
Öte: TS
Övladlıq: AZ **Evlathk:** TS
Övliya: AZ
Evrak: TS
Öyrənci: AZ **Öğrenci:** TS
Öz: AZ **Öz (I) :** TS
Özək: AZ
Özlük: AZ **Özlük:** TS
Paça: AZ **Paça:** TS

Paçalık: TS

Padşah: AZ

Padşahlıq: AZ **Padişahlık:** TS

Paklıq: AZ

Palan: AZ

Palçıq: AZ **Balçık :** TS

Panel: AZ **Panel:** TS

Panno: AZ **Pano:** TS

Panorama: AZ **Panorama:** TS

Papaq: AZ

Para: TS

Paradoks: AZ **Paradoks:** TS

Paragraf: TS

Paravana: AZ

Parazit: AZ **Parazit:** TS

Parazitlik: AZ

Parça: AZ **Parça:** TS

Parçaçı: AZ **Parçacı:** TS

Parçacık: TS

Parə: AZ **Pare:** TS

Parıltı: AZ

Park: TS **Park:** TS

Parquet: AZ **Parke:** TS

Parkecilik: TS

Parlaklık: TS

Parodiya: AZ

Partiya: AZ **Parti:** TS

Partiyaçı: AZ **Partici:** TS

Partizan: TS

Partizanlıq: AZ **Partizanlık:** TS

Pas : AZ **Pas:** TS

Pasaj: TS

Paşa: TS

Patent: AZ **Patent:** TS

Patron: AZ **Patron:** TS

Patronaj: AZ **Patronaj:** TS

Pay: AZ **Pay:** TS

Payan: AZ

Payə: AZ **Paye:** TS

Pedolog: TS

Pens: AZ **Pens:** TS

Peşrov: AZ **Peşrev:** TS

Peyzaj: AZ **Peyzaj:** TS

Peder: TS

Pəhləvan: AZ **Pehlivan:** TS

Pəhləvanlıq: AZ **Pehlivanlık:** TS

Pələng: AZ

Pəncərə: AZ

Pəncə: AZ **Pençe:** TS

Pərçəm: AZ **Perçem:** TS

Perdahçı: TS

Pərdə: AZ **Perde:** TS

Pərdədar: AZ

Pərhiz: AZ **Perhiz:** TS

Pərişanlıq: AZ

Pərvanə: AZ **Pervane:** TS

Pervaz: TS

Pətək: AZ **Petek:** TS

Pır-pır: AZ **Pır pır:** TS

Pike: AZ **Pike:** TS

Pilot: TS

Pipet: TS

Pir: AZ **Pir:** TS

Piramida: AZ **Piramit:** TS

Pislik: AZ **Pislik:** TS

Piston: AZ **Piston:** TS

Piyada: AZ **Piyade:** TS

Piyalə: AZ

Plan: AZ **Plan:** TS

Plançı: AZ

Plançılıq: AZ

Planet: AZ

Plastik: AZ

Plastron: AZ **Plastron:** TS

Platforma: AZ **Platform:** TS

Plato: TS

Plazma: TS

Polad: AZ

Polemik: TS

Poligon: TS

Polis: AZ **Polis:** TS

Ponton: AZ **Ponton:** TS

Popülizm: TS

Portret: TS

Posa: AZ **Posa:** TS

Postal: TS

Pozitiflik: TS

Praktiklik: AZ

Pres: AZ **Pres:** TS

Profesör: TS

Profil: AZ **Profil:** TS

Proqram: AZ **Program:** TS

Programçı: TS

Proses: AZ

Protestanlık: TS

Protokol: AZ **Protokol:** TS

Psikoz: TS

Puding: TS

Puf: TS

Pul: AZ **Pul:** TS

Pulman: TS

Rabitə: AZ **Rabıta:** TS

Rabitəsizlik: AZ

Radar: TS

Radio: AZ **Radyo:** TS

Radioteleqraf: AZ

Raport: AZ **Rapor:** TS

Refleks: AZ

Reflektor: AZ

Rejim: AZ **Rejim:** TS

Reklam: AZ **Reklam:** TS

Rektorluq: AZ **Rektörlük:** TS

Replika: AZ **Replik:** TS

Rəcm: AZ

Rədif: AZ **Redif:** TS

Rəfah: AZ

Refakat: TS

Rəfiq: AZ **Refik:** TS

Rəfiqə: AZ

Rəğbet: TS

Rəhbər: AZ **Rehber:** TS

Rehberlik: TS

Rəhmət: AZ **Rahmet:** TS

Rəhmətlik: AZ

Rəhn: AZ

Rəhnə: AZ

Rəxt: AZ **Raht:** TS

Rəis: AZ **Reis:** TS

Rəqəm: AZ **Rakam:** TS

Rakkas: TS

Rəqs: AZ **Raks:** TS

Remil: TS

Rəmz: AZ

Rəncbər: AZ

Rende: TS

Rəng: AZ **Renk:** TS

Rəsm: AZ **Resim:** TS

Resimci: TS

Reşme: TS

Rəy: AZ **Rey:** TS

Reze: TS

Riayet: TS

Ricat: AZ **Ricat:** TS

Risk: AZ

Ritm: AZ

Rol: AZ **Rol:** TS

Roman: AZ **Roman:** TS

Romans: AZ **Romans:** TS

Ruh: AZ **Ruh:** TS

Ruhanilik: TS

Ruhaniyet: TS

Ruhiyat: TS

Ruznamə: AZ **Ruzname:** TS

Rücu: AZ **Rücu:** TS

Rüsum (I): AZ

Rütbə: AZ **Rütbe:** TS

Saat: AZ **Saat:** TS

Sabite: TS

Sabitlik: AZ **Sac:** TS

Sacayağı: TS

Saçaq: AZ **Saçak:** TS

Saçı: AZ **Saçı:** TS

Saçma: AZ **Saçma:** TS

Sadaka: TS

Sadəlik: AZ **Sadelik:** TS

Sadizm: AZ

Safliq: AZ **Saflik:** TS

Sağım: AZ **Sağım:** TS

Sağlamliq: AZ

Sağliq: AZ **Sağlık:** TS

Sağrı: AZ

Sahib: AZ **Sahip:** TS

Saxsı: AZ **Saksı:** TS

Saqqal: AZ **Sakal:** TS

Sakız: TS

Salavat: AZ

Saldırganlık: TS

Salkım: TS

Salık: TS

Sallama: AZ **Sallama:** TS

Sallantı: TS

Salnamə: AZ

Salon: AZ **Salon:** TS

Saman: AZ

Samanlıq: AZ

Samuray: AZ

San: AZ **San:** TS

Sancı: TS

Sandalya: AZ **Sandalye:** TS

Sandıq: AZ **Sandık:** TS

Santral: TS

Sap: TS

Saray: AZ **Saray:** TS

Sarban: AZ

Sarğı: AZ **Sargı:** TS

Sarı: AZ

Sarıq: AZ **Sarık:** TS.

Sarılıq: AZ **Sarılık:** TS

Sarsıntı: AZ **Sarsıntı:** TS

Saturn: AZ

Savaş: AZ **Savaş:** TS

Saya: TS

Sayğı: AZ **Saygı:** TS

Sayğısızlıq: AZ **Saygısızlık:** TS

Sayı: AZ **Sayı:** TS

Sayma: AZ

Sayrılık: TS

Saz: TS

Sazaq: AZ **Sazak:** TS

Sazan: TS

Seans: AZ **Seans:** TS

Seçi: TS

Seçim: TS

Seçmə: AZ

Sektor: AZ **Sektör :** TS

Sel: AZ **Sel:** TS

Selinti: AZ **Selinti:** TS

Semafor: TS

Senato: AZ **Senato:** TS

Senyör: TS

Serum: AZ **Serum:** TS

Servis: AZ **Servis:** TS

Sevgi: TS

Sevim: TS

Seyir: TS

Səadət: AZ

Səbəb: AZ

Səbi: AZ

Səbil: AZ **Sebil:** TS

Səbir: AZ **Sabır:** TS

Səda: AZ

Sadakət: TS

Sədaqətlilik: AZ

Sədəf: AZ **Sedef:** TS

Sədəmə: AZ **Sadme:** TS

Səfa: AZ **Sefa:** TS

Səfər: AZ **Sefer:** TS

Səfərbərlik: AZ **Seferberlik:** TS

Səfhə: AZ

Sefillik: TS

Səfsətə: AZ

Səhnə: AZ **Sahne:** TS

Səhra: AZ **Sahra:** TS

Səki (I): AZ **Seki (I):** TS

Səktə: AZ **Sekte:** TS

Səlamət: AZ **Selamet:** TS

Sələ: AZ

Sələf: AZ

Səltənət: AZ **Saltanat:** TS

Sema: TS

Semere: TS

Səmt: AZ **Semt:** TS

Sənaye: AZ

Sər: AZ **Ser:** TS

Sərbəstlik: TS

Sərdar: AZ

Seren: TS

Sərəcəm: AZ **Serencam:** TS

Sərəskər: AZ

Sərgi: AZ **Sergi:** TS

Sərkeşlik: AZ

Sərmayə: AZ **Sermaye:** TS

Serme: TS

Sərpuş: AZ

Sərtlik: AZ **Sertlik:** TS

Səs: AZ **Ses:** TS

Sevap: TS

Səviyə: AZ

Sıçan: TS

Sıçrayış: AZ **Sıçrayış:** TS

Sıfır: AZ **Sıfır:** TS

Sığınak: TS

Sığır: TS

Sığirdili: TS

Sıxım: AZ **Sıkım:** TS

Sıxıntı: AZ **Sıkıntı:** TS

Sıklık: TS

Sıkma: TS

Sıpa: TS

Sıra: AZ **Sıra:** TS

Sırt: TS

Sızı: TS

Sızılı: AZ **Sızıltı:** TS

Sideroz: AZ

Sidiklik: TS

Sifariş: AZ **Sipariş:** TS

Sifon: AZ **Sifon:** TS

Sihhət: AZ **Sıhhat:** TS

Silah: AZ **Silah:** TS

Silahdar: AZ

Silahlılıq: AZ

Silecek: TS

Silgə: AZ **Silgeç:** TS

Silgi: AZ **Silgi:** TS

Silsilə: AZ **Silsile:** TS

Sim: AZ **Sim:** TS

Sima: AZ **Sima:** TS

Sinə: AZ **Sine:** TS

Sinek: TS

Sınıf: AZ **Sınıf:** TS

Sinir: AZ **Sinir:** TS

Sipər: AZ **Siper:** TS

Sirk: AZ

Sirke: TS

Sirkən: AZ

Sistem: AZ **Sistem:** TS

Sitəm: AZ

Siyah: TS

Siyaq: AZ

Siyasət: AZ **Siyaset:** TS

Siyasətçi: AZ

Sofuluk: TS

Soğancık: TS

Sol: AZ **Sol:** TS

Solak: TS

Solo: AZ

Soluk: TS

Solukluk: TS

Son: AZ **Son:** TS

Sonda: TS

Sonsuzluk: TS

Sonuc: AZ **Sonuç:** TS

Sopa: TS

Sorğuc: AZ

Sorma: AZ

Soy: AZ **Soy:** TS

Soyuqqanlılıq: AZ

Soyuqluq: AZ **Soğukluk:** TS

Soyutma: AZ

Söküntü: AZ **Söküntü:** TS

Söz: AZ **Söz:** TS

Su: AZ **Su:** TS

Sual: AZ

Sualtı: AZ

Suç: AZ

Suçuluq: AZ

Sultan: TS

Sultanlık: TS

Suluq: AZ **Suluk:** TS

Sululuk: TS

Surət: AZ **Suret:** TS

Süd: AZ **Süt:** TS

Südçü: AZ **Sütçü:** TS

Südsüzlük: AZ **Sütsüzlük:** TS

Sükun: AZ

Sükunət: AZ **Sükûnet:** TS

Sülalə: AZ **Sülale:** TS

Süluk: AZ **Sülük:** TS

Süngər: AZ **Sünger:** TS

Süpürge: TS

Sürgü: TS

Sürgün: AZ **Sürgün:** TS

Sürmə: AZ **Sürme:** TS

Sürü: AZ **Sürü:** TS

Sürücü: AZ **Sürücü:** TS

Sürüm: AZ **Sürüm:** TS

Sürünme: TS

Sürütmə: AZ **Sürütme:** TS

Süs: TS

Sütun: AZ **Sütun:** TS

Süvari: AZ **Süvari:** TS

Süvarilik: AZ **Süvarilik:** TS

Süveyda: AZ **Süveyda:** TS

Süzgəc: AZ **Süzgeç:** TS

Süzgü: TS

Süzüntü: TS

Şablon: AZ **Şablon:** TS

Şah: AZ **Şah:** TS

Şahid (I): AZ

Şahidlik: AZ

Şahlıq: AZ **Şahlık:** TS

Şahnişin: AZ

Şaibə: AZ **Şaibe:** TS

Şal: AZ **Şal:** TS

Şamdancı: TS

Şan: AZ **Şan (I):** TS

Şans: TS

Şapka: TS

Şassi: AZ **Şasi:** TS

Şayak: TS

Şef: AZ **Şef:** TS

Şeir: AZ **Şiir:** TS

Şey: AZ **Şey:** TS

Şeyx: AZ **Şeyh:** TS

Şeytan: AZ **Şeytan:** TS

Şəb: AZ

Şebabet: TS

Şəbəkə: AZ **Şebeke:** TS

Şəddə: AZ

Şəfaət: AZ

Şəfəq: AZ **Şafak:** TS

Şəfqət: AZ

Şəhadətnamə: AZ **Şehadetname:** TS

Şehvet: TS

Şəxsiyyətlik: AZ

Şəkərləmə: AZ **Şekerleme:** TS

Şəkil: AZ **Şekil:** TS

Şəkilsizlik: AZ

Şəmsiyə: TS

Şənlik: AZ **Şenlik:** TS

Şər: AZ

Şərar(ə): AZ

Şərbət: AZ **Şerbet:** TS

Şərəf: AZ **Şeref:** TS

Şərik: AZ

Şərq: AZ

Şarkı: TS

Şık: AZ

Şiar: AZ **Şiar:** TS

Şiddət: AZ **Şiddet:** TS

Şiddətlik: AZ

Şikayət: AZ

Şikayətçilik: AZ

Şimşək: TS

Şirinlik: AZ

Şirkət: AZ

Şiş: AZ **Şiş:** TS

Şişkinlik: AZ **Şişkinlik:** TS

Şivə: AZ **Şive:** TS

Şöhrət: AZ **Şöhret:** TS

Şölen: TS

Şura: AZ

Şükür: TS

Şürekâ: TS

Şüşə: AZ **Şişe:** TS

Şüur: AZ

Tablo: AZ **Tablo:** TS

Tabu: AZ **Tabu:** TS

Tabut: TS

Tac: AZ **Taç (I):** TS

Tadad: AZ **Tadat:** TS

Taxıl: AZ

Taxt: AZ **Taht:** TS

Taxta: AZ **Tahta:** TS

Taktik: TS

Talaq: AZ

Talan: AZ

Tamlık: TS

Tampon: TS

Tapan: AZ

Tarix: AZ **Tarih:** TS

Tarla: TS

Tas (I): AZ **Tas:** TS

Tasa: AZ **Tasa:** TS

Taslak: TS

Taun: AZ

Tava: AZ **Tava:** TS

Tavan: AZ **Tavan:** TS

Tay: AZ

Tel: AZ **Tel:** TS

Telefonçu: AZ **Telefoncu:** TS

Telefonçuluq: AZ **Telefonculuk:** TS

Teleqraf: AZ **Telgraf:** TS

Tema: AZ **Tema:** TS

Tender: AZ

Termik: AZ **Termik:** TS

Terminal: AZ **Terminal:** TS

Test: TS

Təbdil: AZ

Təbib: AZ

Təbiat: AZ **Tabiat:** TS

Tabla: TS

Təbliğ: AZ **Tebliğ:** TS

Təbyiz: AZ

Təcavüz: AZ **Tecavüz:** TS

Təcərrüd: AZ

Təcəssüm: AZ **Tecessüm:** TS

Təcrübə: AZ **Tecrübe:** TS

Tədaxül: AZ **Tedahül:** TS

Tədarük: AZ **Tedarik:** TS

Tədarükçü: AZ

Tedavi: TS

Tədbir: AZ **Tedbir:** TS

Tədbirlilik: AZ

Tədris: TS

Təəddüb: TS

Təfərrüç: AZ **Teferrüç:** TS

Təfərrüd: AZ **Teferrüt:** TS

Təfriqə: AZ **Tefrika:** TS

Təfrit: AZ

Təfsir: AZ **Tefsir:** TS

Təftiş: AZ

Təğafül: AZ

Təxsisat: AZ

Tekâlif: TS

Təkər: AZ **Teker:** TS

Təklif: AZ **Teklif:** TS

Təklik: AZ **Teklik:** TS

Təkmil: AZ **Tekmil:** TS

Təknə: AZ **Tekne:** TS

Tekneci: TS

Tekrar: TS

Təqdim: AZ **Takdim:** TS

Təqdir: AZ **Takdir:** TS

Təqdis: AZ

Təqlid: AZ **Taklit:** TS

Təqlidçi: AZ **Taklitçi:** TS

Təqrir: AZ **Takrir:** TS

Taksir: TS

Takti: TS

Təqvim: AZ **Takvim:** TS

Tələb: AZ **Talep:** TS

Tələbə: AZ

Telef: TS

Təlif: AZ **Telif:** TS

Təlqin: AZ **Telkin:** TS

Təlvis: AZ

Təmas: AZ **Temas:** TS

Təmayül: AZ **Temayül:** TS

Təmcid: AZ

Təməl: AZ **Temel:** TS

Təmənna: AZ

Təməssül: AZ **Temessül:** TS

Temin: TS

Təminat: AZ

Təmizlik: AZ **Temizlik:** TS

Təmkin: AZ

Təmkinlilik: AZ

Təmrin: AZ

Təmsil: AZ **Temsil:** TS

Təmsilci: TS	Tərlik: AZ Terlik: TS
Təmyiz: AZ Temyiz: TS	Tərsim: AZ
Tənasül: AZ	Tərtib: AZ Tertip: TS
Tənazür: AZ	Tərtibat: AZ Tertibat: TS
Tənəffüs: AZ Teneffüs: TS	Tərvic: AZ
Tənəvvür: AZ	Tərz: AZ Tarz: TS
Tənəzzül: AZ Tenezzül: TS	Tescil: TS
Tənhalıq: AZ	Teselli: TS
Tənkil: AZ Tenkil: TS	Təsəvvür: AZ Tasavvur: TS
Tənqid: AZ Tenkit (I): TS	Tasfiye: TS
Tənvir: AZ Tenvir: TS	Təsir: AZ Tesir: TS
Tənzil: AZ Tenzil: TS	Təslim: AZ Teslim: TS
Təpə: AZ Tepe: TS	Təslis: AZ Teslis: TS
Tepecik: TS	Təşdid: AZ Teşdit: TS
Tepeleme: TS	Təşəbbüs: AZ
Təpəlik: AZ Tepelik: TS	Teşekkül: TS
Tepme: TS	Təşəkkür: AZ Teşekkür: TS
Terane: TS	Təşhir: AZ Teşhir: TS
Tərbi: AZ Terbi: TS	Təşkil: AZ Teşkil: TS
Tərbiyə AZ Terbiye: TS	Təşrih: AZ Teşrih: TS
Tərəf: AZ Taraf: TS	Təşviq: AZ Teşvik: TS
Tərəfdar: AZ Tarafdar: TS	Təşyi: AZ
Tərəfdar: AZ Taraftar: TS	Təvatür: AZ Tevatür: TS
Tərk: AZ Terk: TS	Təvəccöh: AZ Teveccüh: TS
Terki: TS	Təvəkkül: AZ
Tərkib: AZ Terkip: TS	Təyid: AZ

Tezek: TS

Tezekkür: TS

Təzəllül: AZ

Tırtıl: AZ

Ticaret: TS

Tifil: AZ

Tiftik: AZ

Tiğ: AZ **Tığ:** TS

Tikə: TS

Tilsim: AZ **Tılsım:** TS

Tımar: TS

Timsal: AZ

Tip: AZ **Tip:** TS

Tiran: AZ

Tıraş: AZ **Tıraş:** TS

Titrəklilik: AZ

Toxluq: AZ

Toxmaq: AZ **Tokmak:** TS

Toxum: AZ **Tohum:** TS

Toxuma: AZ **Dokuma:** TS

Toxumluq: AZ **Tohumluk:** TS

Ton: AZ **Ton:** TS

Top: TS

Topçu: AZ

Topçu: TS

Topçuluq: AZ

Toplama: AZ **Toplama:** TS

Toplanış: AZ

Topuk: TS

Tor: AZ

Toraq: AZ **Torak:** TS

Torba: AZ **Torba:** TS

Torpaq: AZ **Toprak:** TS

Töhmət: AZ

Tökmə: AZ **Dökme:** TS

Törəmə: AZ **Türeme:** TS

Tövbə: AZ

Tufan: AZ **Tufan:** TS

Tuğ: AZ **Tuğ:** TS

Tuluq: AZ

Tulumba: AZ **Tulumba:** TS

Tur: AZ **Tur:** TS

Turşu: AZ

Tutak: TS.

Tutma: AZ **Tutma:** TS

Tutulma: AZ **Tutulma:** TS

Tutya: AZ **Tutya:** TS

Tümən: AZ **Tümen:** TS

Tün: AZ

Tütünlük: TS

Uçurtma: TS

Uçuş: AZ

Uğultu: AZ **Uğultu:** TS

Uğur: AZ **Uğur (I):** TS

Uğursuzluq: AZ

Ulus: AZ

Unçu: AZ

Unluk: TS

Us: AZ

Usluluq: AZ

Usta: AZ **Usta:** TS

Uşaq: AZ **Uşak:** TS

Uşaqlıq: AZ **Uşaklıq:** TS

Uygunluk: TS

Uyğunsuzluq: AZ **Uyğunsuzluk:** TS

Uyku: TS

Uyuşmazlıq: AZ **Uyuşmazlık:** TS

Uzaqlıq: AZ **Uzaklık:** TS

Uzunluluq: AZ **Uzunluk:** TS

Üfüq: AZ **Ufuk:** TS

Ülfət: AZ **Ülfet:** TS

Ülkü: AZ **Ülkü:** TS

Ümera: TS

Ümid: AZ

Ümran: AZ

Ün: AZ **Ün:** TS

Unvan: AZ

Ürək: AZ **Yürek:** TS

Üslup: TS

Üst: AZ **Üst:** TS

Üstlük: AZ **Üstlük:** TS

Ütü: TS

Üz: AZ **Yüz :** TS

Üzük: AZ **Yüzük:** TS

Vadi: AZ **Vadi:** TS

Vaqon: AZ

Vali: AZ **Vali:** TS

Valilik: AZ **Valilik:** TS

Vals: AZ **Vals:** TS

Var: TS

Variant: AZ **Varyant:** TS

Varis: AZ

Varlıq: AZ **Varlık:** TS

Vasita: AZ **Vasita:** TS

Vergi: AZ **Vergi:** TS

Verici: TS

Verim: AZ **Verim:** TS

Verimlilik: TS

Vədə: AZ

Vəhşət: AZ **Vahşet:** TS

Vəhy: AZ **Vahiy:** TS

Vəxamət: AZ

Vəkalət: AZ **Vekâlet:** TS

Vəkil: AZ **Vekil:** TS

Vəkillik: AZ **Vekillik:** TS

Vəli: AZ **Veli:** TS

Vərəsə: AZ

Vəsilə: AZ **Vesile:** TS

Vətəndaş: AZ

Vəzn: AZ **Vezin:** TS

Vilayət: AZ **Vilayet:** TS

Viranlıq: AZ

Virüs: TS

Viza: AZ **Vize:** TS

Vokalist: AZ **Vokalist:** TS

Vuruş: AZ **Vuruş:** TS

Vücut: AZ **Vücut:** TS

Vüsat: TS

Yaban: TS

Yağ: AZ **Yağ:** TS

Yağcı: AZ **Yağcı:** TS

Yağcılık: TS

Yağış: TS

Yağma: TS

Yağmur: TS

Yalak: TS

Yalama: AZ

Yaldız: AZ **Yaldız:** TS

Yalınlık: TS

Yamaç: TS

Yan: AZ **Yan:** TS

Yanak: TS

Yançılıq: AZ

Yanğın: AZ **Yangın:** TS

Yanıq: AZ **Yanık:** TS

Yanma: AZ **Yanma:** TS

Yapalaq: AZ

Yapı: AZ **Yapı:** TS

Yapılma: AZ

Yapma: AZ

Yar: AZ **Yâr:** TS

Yara: AZ. **Yara:** TS

Yaradılış: AZ **Yaradılış:** TS

Yarak: TS

Yaramazlıq: AZ **Yaramazlık:** TS

Yâran: TS.

Yararlıq: AZ

Yaraşiq: AZ

Yardım: AZ **Yardım:** TS

Yarlıq: AZ

Yarma: AZ **Yarma:** TS

Yaprak: TS

Yas: AZ

Yasa: TS

Yasakçı: TS

Yastıq: AZ **Yastık:** TS

Yastıqçık: AZ Yastıkçık: TS

Yaş: AZ Yaş: TS

Yaşayış: AZ

Yaşlıq: AZ

Yaşmaq: AZ

Yataq: AZ Yatak: TS

Yavru: TS

Yavşak: TS

Yay: AZ Yay: TS

Yayğı: AZ

Yayğınlıq: AZ

Yayılım: TS.

Yaylaq: AZ

Yaylım: AZ Yaylım: TS

Yaylım ateşi: TS.

Yayma: AZ Yayma: TS

Yaymaca: AZ

Yazı: AZ Yazı: TS

Yazıcı: TS

Yazıcılık: TS

Yazılış: AZ

Yazma: TS

Yedəkçi: AZ Yedekçi: TS

Yekun: AZ

Yel: AZ Yel: TS

Yelək: AZ Yelek: TS

Yelkən: AZ Yelken: TS

Yelpaze: TS

Yem: AZ Yem: TS

Yemek: TS

Yemiş: AZ Yemiş: TS

Yemişçi: AZ

Yemişlik: AZ Yemişlik: TS

Yemlik: TS

Yengə: AZ Yenge: TS

Yeniçəri: AZ Yeniçeri: TS

Yenilik: TS

Yer: AZ Yer: TS

Yerdəyişdirmə: AZ Yer dəyişdirmə: TS

Yetmə: AZ

Yeyicilik: AZ Yiyicilik: TS

Yemeni: TS

Yəmin: AZ

Yığılış: AZ

Yığılma: AZ

Yığın: AZ Yığın: TS

Yığmaq: TS

Yıkıntı: TS

Yırtıklık: TS

Yiv: AZ Yiv: TS

Yoxlama: AZ Yoxlama: TS

Yoksulluk: TS

Yoxuş: AZ

Yol: AZ **Yol:** TS

Yolaq: AZ

Yolçu: AZ **Yolcu:** TS

Yoldaş: AZ **Yoldaş:** TS

Yolsuzluq: TS **Yolsuzluk:** TS

Yonqa: AZ **Yonga:** TS

Yordam: TS

Yön: AZ **Yön:** TS

Yuxa: AZ **Yuka:** TS

Yumru: AZ **Yumru:** TS

Yumruq: AZ **Yumruk:** TS

Yumşaqılıq: AZ

Yumurta: AZ **Yumurta:** TS

Yumurtacıq: AZ **Yumurtacık:** TS

Yumurtalıq: AZ **Yumurtalık:** TS

Yurd: AZ **Yurt:** TS

Yurdsuzluq: AZ

Yurt: TS

Yuva: AZ **Yuva:** TS

Yük: AZ **Yük:** TS

Yüksəliş: AZ

Yüz: AZ **Yüz:** TS

Zağ: AZ

Zaman: AZ **Zaman:** TS

Zar: AZ **Zar:** TS

Zat: AZ **Zat:** TS

Zaviyə: AZ **Zaviye:** TS

Zefir: AZ

Zecir: TS

Zəhər: AZ **Zehir:** TS

Zəhmət: AZ

Zəkat: AZ

Zəmin: AZ **Zemin:** TS

Zəncir: AZ **Zincir:** TS

Zəncirləmə: AZ

Zər: AZ

Zərf: AZ **Zarf:** TS

Zəriflik: AZ

Zerre: TS

Zeval: TS

Zıkr: AZ **Zikir:** TS

Zikzak: TS

Zillət: AZ

Zir: AZ **Zir:** TS

Zor: AZ **Zor:** TS

Zorbalıq: AZ

Zülal: AZ

Zümrə: AZ **Zümre:** TS

Zürriyət: AZ **Zürriyet:** TS

SONUÇ

Türk Dünyası'nda ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal vb. alanlarda her geçen gün etkileşim artmakta ve bu durum Türk dilini olumlu yönde etkilemektedir. Ortak Türk alfabesi bu olumlu gelişmelerdendir. Türk dilini konuşan ülkeler arasında etkileşimi daha ileriye götürmek için Türk lehçelerini konuşmak, anlamak, yazmak kısaca dilde birlik sağlamak gerekir. Türk dilini konuşan ülkeler arasında dilde birlik sağlaması bakımından Türk lehçeleri üzerine yapılan karşılaştırmalı çalışmalar önemlidir.

Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi XVI. yüzyıldan sonra lehçe farklılıkları belirginleşen Türk dilinin iki lehçesidir. Azerbaycan Türkçesinin yazı dilinde farklılıklar Rus hakimiyetinden sonra artmıştır. Türk yazı dilini parçalama siyaseti güden Rus idaresi Batı Türkçesi grubunda Türkiye Türkçesi dışında Azerbaycan Türkçesi, Gagavuz Türkçesi ve Türkmen Türkçesi olmak üzere üç yazı dili oluşturmuştur. Batı grubundaki lehçeler birbirlerine yakın olmalarına rağmen bu lehçelerin kelimelerinde şekilsel ve anlamsal farklılıklar vardır.

Azerbaycan Türkçesindeki Adların Türkiye Türkçesindeki Adlarla Karşılaştırılması adlı çalışmada Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesindeki adlar anlam bakımından karşılaştırılmıştır. Çalışmada *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü* ve *Türkçe Sözlük* temel araştırma kaynakları olarak kullanılmış, *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*'ndeki adlarla *Türkçe Sözlük*'teki adlar yalancı eş değerlik ve çok anlamlılık bakımından karşılaştırılmıştır. *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*'nde 88.252 madde başı sözlük birim, *Türkçe Sözlük*'te (2011) ve *Güncel Türkçe Sözlük* (2023) 77.005 madde başı sözlük birimle karşılaştırılmış ve adlar tespit edilmiştir. Tespit edilen adlar çalışma için belirlenen başlıklar altında karşılaştırılmıştır. Çalışmaya bazı özel isimler, yer adları eklenmemiştir. Ayrıca *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*'nde bitki ve hayvan adlarının açıklamaları ayrıntılı verilmiştir. Çalışmaya bu açıklamaların bir kısmı eklenmiştir. *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*'nde sıfat, zarf, ünlem olarak belirtilen kelime *Türkçe Sözlük*'te ad olarak ya da tam tersi *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*'nde ad olan kelime *Türkçe Sözlük*'te sıfat, zarf, ünlem olarak belirtilmiştir. Bu bağlamda adı geçen sözlüklerin birinde ad diğ erinde sıfat, zarf, ünlem olan kelimeler karşılaştırılıp çalışmaya eklenmiştir.

Türkçe Sözlük'ün on birinci baskısında yer alan bazı adların anlamlarının sanal <https://sozluk.gov.tr/> sözlükte aynı olmadığı tespit edilmiştir. *Aktif* adının *Türkçe Sözlük*'te beş anlamı, <https://sozluk.gov.tr/> sanal sözlükte üç anlamı verilmiştir. *Türkçe Sözlük*'te verilen 4. a. db. *Etken*. anlamı sanal sözlükte verilmemiştir. *Namazsız* adının *Türkçe Sözlük*'te 2. *Aybaşı durumunda olan (kadın)* anlamı sanal sözlükte 2. *O an için namaz kılmamış olan* biçiminde değiştirilmiştir. Belirtilen durum göz önünde bulundurularak çalışmaya adın hem *Türkçe Sözlük*'teki hem de sanal sözlükteki anlamları eklenmiştir.

Kaynak lehçede fonem ve yapı ya da sadece fonem bakımından aynı olan bir kelimenin, hedef lehçede anlamının tamamı ya da bir kısmının örtüşmemesi yalancı eş değerlik meydana getirir. Bu bağlamda *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü* ve *Türkçe Sözlük* çerçevesinde karşılaştırılan adlar, *İnceleme* bölümünde *Yalancı Eş Değer Adların İncelenmesi* başlığı altında *Tam Yalancı Eş Değerli Adların İncelenmesi* ve *Kısmi Yalancı Eş Değerli Adların İncelenmesi* alt başlıklarında karşılaştırılmıştır. *Tam Yalancı Eş Değerli Adların İncelenmesi* alt başlığında *abacı/abacı, balalıq/balalık, bank/bank, çan/çan, doyumluk/doyumluk, eser/eser, gəzi/gezi, günü/günü, həyat/heyet, ilan/ilan, kok/kok, köçək/köçek, kolluq/kolluk, rey/rey, salam/salam, seçki/seçki, tabaq/tabak, tabaqçı/tabakçı, varis/varis, yaymacı/yaymacı* vb. tam yalancı adlar kaynak alınan sözlüklerde tespit edilerek açıklamalarıyla birlikte çalışmaya eklenmiştir. Çalışmanın yöntemi bölümünde adlarda fonem değişikliği olduğu ve bu değişen fonemler belirtilmiştir. Fonem değişiklikleri dikkate alınarak kaynak sözlüklerde 758 tam yalancı eş değerli ad belirlenmiştir. *Kısmi Yalancı Eş Değerli Adların İncelenmesi* alt başlığında *fors/fors, həmiyyət/hamiyet, xəyal/hayal, xırxa/hırka, izzət/izzet, izan/izan, qaralama/karalama, qapıçı/kapıcı, şiar/şiar, şiddət/şiddet, tabut/tabut, taxta/tahta, uğur/uğur, ulus/ulus, unçu/uncu, ülkü/ülkü, ün/ün, vasita/vasita* vb. adlar *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü* ve *Türkçe Sözlük*'te karşılaştırılarak anlamlarıyla birlikte çalışmaya eklenmiş ve yapılan karşılaştırmayla 3253 tane kısmi yalancı eş değerli ad saptanmıştır. Çalışmada elde edilen veriler doğrultusunda yalancı eş değerli adların sayısı oldukça fazladır. Bu durum hem yazı dilinde hem de konuşma dilinde iletişim kazalarına yol açabilir. Tespit edilen yalancı eş değerli adların bir kısmı Türkçe kökenliken diğer bir kısmı yabancı kökenlidir. Sanat, bilim, ekonomi, tıp vb. alanlarında yabancı kökenli adlar *Azerbaycan Türkçesi* ve *Türkiye Türkçesine* farklı dillerden ya da aynı yabancı

dilden girmiş olmalarına rağmen anlam alanlarının tamamı ya da birkaçının örtüşmediği görülmüştür. Bu durum yukarıda belirtilen alanlarda iletişim kopukluğuna neden olur. Sağlıklı bir iletişim için özellikle terimlerin anlamlarında birliktelik sağlanması önemlidir.

Dilsel göstergenin kendisiyle ilişkili birden çok kavramı belirtmesi çok anlamlılıktır. Çalışmada çok anlamlı adlar *İnceleme* bölümünde *Çok Anlamlı Adların İncelenmesi* başlığı altında *Eş Değer Çok Anlamlı Adlar*, *Tam Yalancı Eş Değer Çok Anlamlı Adlar* ve *Kısmi Yalancı Eş Değer Çok Anlamlı Adlar* alt başlıklarla incelenmiştir. *Eş Değer Çok Anlamlı Adlar* bölümünde kaynak sözlüklerde eş değer çok anlamlı adlar karşılaştırılarak anlamlarıyla birlikte çalışmaya eklenmiş ve bu karşılaştırma sonucunda 312 tane eş değer çok anlamlı ad tespit edilmiştir.

Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde eş değer adların ilk anlamlarıyla alakalı yeni anlamlar oluşurken Azerbaycan Türkçesinde ve Türkiye Türkçesinde oluşan bu yeni anlamların aynı olduğu görülmüştür. *Tam Yalancı Eş Değer Çok Anlamlı Adlar* bölümünde önceden tespit edilen tam yalancı eş değer adların çok anlamlı olanları çalışmada listelenmiştir. *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*'nde 259 tane tam yalancı eş değer çok anlamlı ad ve *Türkçe Sözlük*'te 256 tam yalancı eş değer çok anlamlı ad saptanmıştır. *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*'nde kısmi yalancı eş değer çok anlamlı 2330, *Türkçe Sözlük*'te 2378 ad belirlenmiştir. Yukarıdaki veriler doğrultusunda tam yalancı eş değer çok anlamlı adların her iki sözlükte neredeyse aynı olduğu görülür. Adı geçen sözlüklerde tespit edilen adların çok anlamlı kullanımının fazla olması kelimelerin anlam alanlarını belirleyen adın kullanıldığı bağlamla ilişkilidir. Bu nedenle adın kullanım alanı arttıkça ilk anlamıyla ilişkili yeni anlamlar kazanır.

Çalışmanın hazırlanma aşamasında *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü* ve *Türkçe Sözlük*'te bazı hususlar çalışmada daha sağlıklı veri elde etmeyi olumsuz yönde etkilemiştir. Karşılaşılan bu hususları belirtmek gerekir. Adı geçen sözlüklerde bazı adların anlamları kapalıdır. Yani adın hangi anlamı karşıladığı belirsizdir. *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*'nde; “Adamcılıq is. adamcılık. 1. Vahşilik, canavarlık, saldırganlık. 2. mec. Kana susamışlık; *Türkçe Sözlük*'te Adamcılık a. Adamcıl olma durumu.” burada *adamcıl* sıfatının anlamını bilmeden *adamcılık* adının anlamı anlaşılmamaktadır. *Adamcılık* adın anlamını bilmek için “Adamcıl sf. İnsandan ürkmeyen, insana alışmış olan, insana sokulan, sıcak kanlı, munis” tanımını bilmek

gerekir. Yine *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*'nde; “Ağızsızlıq is. kon. halimlik; kararsızlık. 1. Yumuşaklık, mülayimlik; inkiyat, itaat, boyun eğme. 2. Tereddüt, duruksunluk; müteredit oluş; *Türkçe Sözlük*'te Ağızsızlık a. Ağızsız olma durumu” şeklinde açıklanmıştır. Burada “ağızsızlık” adının anlamı için *ağızsız* sıfatına gönderimde bulunulmuştur. Ağızsız sf. Ağızsız olma durumu “ağzı olmayan” anlamını mı yoksa “yumuşak huylu, sessiz” anlamını mı belirtmektedir? Bu durum belirsizdir. *Türkçe Sözlük* incelendiğinde bu türden açıklamaların olduğu görülmektedir. *Türkçe Sözlük*'ü ilkokul çağında bir çocuğun, Türkiye Türkçesini yeni öğrenen bir kişinin, *Türkçe Sözlük*'te adlar üzerine çalışan bir öğrencinin ya da Türkiye Türkçesini konuşan, okuyan ve yazan herkesin kullandığını varsayarsak sözlükte geçen yukarıda belirtilen bu tür ifadeler adın anlamını kavramayı zorlaştırmaktadır. Çalışmaya kaynaklık eden sözlüklerde kelimenin anlamının kapalı olduğu durum *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*'ne kıyasla *Türkçe Sözlük*'te daha fazladır.

Her iki lehçenin sözlüklerinde adların yanına köken dilya da aracı dil bilgisinin açık olarak belirtilmemiş olması bir başka ihtilaflı durumdur. Bu durumu daha iyi açıklayabilmek için sözlüklerde yer alan *divan* madde başı incelenebilir. *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*'nde; Divan is. [Far.] kl. divan. 1. Mahkeme. 2. tar. Yüksek meclis, hükümet organı, yüksek devlet organı. 3. kl. Genelde hükümet organları, hükümet. 4. kl. Hükümetin temsilcileri veya memurları; TS Divan a. (di:va:nı) [Ar.] dīvān 1. tar. Yüksek düzeydeki devlet adamlarının kurduğu büyük meclis. 2. ed. Divan edebiyatı şairlerinin şiirlerini topladıkları eser. 3. Sedir. 4. mec. Meclis. Bu kelime, *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*'nde Farsça, *Türkçe Sözlük*'te Arapça olarak verilmiştir. Ancak verilen bu dil adlarının *divan* kelimesinin köken dilimi yoksa mevcut dile geçmesine vesile olan aracı dilimi olduğu belirtilmemiştir. Sözlüklerde bu durumu belirten açıklamaların olması araştırmacılar için kolaylık sağlayacaktır.

Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi üzerine yapılan çalışmalar araştırılırken adların yalancı eş değerlik ve çok anlamlılık bakımından ayrıntılı biçimde karşılaştırmalı çalışmadığı görülmüş ve bu sebeple hazırlanan çalışma *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*ve *Türkçe Sözlük* kaynak alınarak bu alandaki boşluk doldurulmaya çalışılmıştır. Ayrıca adlar üzerine yapılan bu çalışma, iki lehçenin yalancı eş değerlik ve çok anlamlılık üzerine hazırlanmış sözlük niteliği taşımaktadır.

Bu çalışmanın yalancı eş değerklik, çok anlamlılık ve ad bilimi üzerine yapılacak çalışmalara katkı sağlaması umulmaktadır.

Yapılan çalışmada sözlüklerde karşılaşılan bazı sorunlar yukarıda ifade edilmiştir. Türkiye’de son yıllarda sözlükçülük üzerine yapılan çalışmalar artış gösterse de yeterli düzeyde değildir. Bazı araştırmacıların da ifade ettiğı gibi çalışmaların genellikle kuramsal çerçevesinin tam olarak belirlenmemesi, birbirinden bağımsız yürütölmesi ve sözlük bilimsel çalışmaların bilimsel niteliğinin düşük olması bugün Türk sözlük biliminin sorunlarındandır. Ayrıca sözlük hazırlamada ve sözlük eleştirisinde yöntem sorunu, sözlük bilimi terimleri sorunu, madde başlarının verililiyle ilgili sorunlar da sayılabilir. Bu sorunların çözümü için sözlük uygulama ve araştırma merkezlerinin açılması, üniversitelerde geniş katılımli sempozyum ve konferansların düzenlenmesi yapılan çalışmalardandır. Ancak bu çalışmalar sözlükçülük sorunlarının çözümünde yetersiz kalmıştır. Sözlük çalışmalarının sürdürülebilir ve yenilikçi olması için sözlük bilimi adı altında kodlama ve yapay zeka destekli lisans programı kurulabilir. Böylelikle bilimsel, etkileşimli, sürdürülebilir ve belirli aralıklarla kendini yenileyebilen sözlükler oluşturulabilir. Oluşturulan bu sözlükler disiplinler arası çalışmalara da katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Abid, S. (2006). *Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesinde fiillerin anlam açısından çeşitlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Adıgözelova, U. (2019). *Azerbaycan ve Türkiye Türkçesi arasında aktarma sorunları "beş katlı evin altıncı katı" romanı*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Adıgüzel, S. (2012). "Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi arasında aktarma üzerine bazı problemler". *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S.47. 51-56.
- Ahanov, K. (2008). *Dil bilimin esasları*. Ankara:TDK.
- Akdoğan, Y. (1999). *Azerbaycan Türkçesi'nden Türkiye Türkçesi'ne büyük sözlük*. İstanbul: Beşir.
- Aksan, D. (2009). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: TDK.
- Aksan, D. (1990). *Türkçenin gücü*. Ankara: Bilgi.
- Aksan, D. (2016). *Anlambilim konuları ve Türkçenin anlambilimi* Ankara: Engin.
- Albayrak Hacaloğlu, R. (1992). *Azeri Türkçesi dil kılavuzu, Güney Azeri sahası derleme deneme sözlüğü*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Alkan, H. (2012). "Lehçeler arası aktarmalarda yalancı eş değerler sorunu (Türkiye Türkçesi-Özbek Türkçesi-Yeni Uygur Türkçesi fiil örneği)". *Turkish Studies*. S. 7(4). 671-688.
- Altaylı, Y. ve A. (2006). *Azerbaycan-Türkiye Türkçesi ortak kelimeler sözlüğü*. Ankara: Tiyyem.
- Altaylı, S. (2018). *Azerbaycan Türkçesi sözlüğü*. C.I-II-III. Ankara: TDK.
- Altınörs, A. (2000). *Dil felsefesi sözlüğü*. İstanbul: Paradigma.
- Ayaz, E. S. (2011). *Eş anlamlılığın bilimsel temelleri ve Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesindeki eş anlamlıların karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Aydın, M. (2007). *Dilbilim el kitabı*. İstanbul: 3F.
- Aytaç, A. (2007). *Feridun Ağasıoğlu Celilov'un "Azerbaycan dilinin morfonologiyası" adlı eserinin Türkiye Türkçesine aktarımı ve Azerbaycan Türkçesi ile Türkiye Türkçesinin biçim bilimsel ses bilim (morfonologiya) açısından karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Baldane, O. (2018). "Çalgıbilimde ortak terminoloji: Türkiye ve Azerbaycan'daki telli çalgı adlarının terimleşmesinde öne çıkan dil yapıları ve faktörler". *Yeni Türkiye*, S. 101. 58-63.
- Barış, G. (2016). *Azerbaycan Türkçesinin söz varlığının Türkiye Türkçesi ile karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Baylon, C. ve Mignot, X. (1995). *Initiation à la sémantique du langage*. Paris: Nathan.
- Bayrav, S. (1998). *Yapısal dil bilimi*. İstanbul: Multilingual.
- Bilgegil, M. K. (1984). *Türkçe dilbilgisi*. İstanbul: Dergah.

- Bingöl, Z. (2006). "Sözlük ve sözlükçülük üzerine bir araştırma". *Akademik Bakış Dergisi*, S.9. 196-206.
- Boz, E. (2011). *Sözlük bilimi yazıları I*. Ankara: Gazi.
- Büyükkavas Kuran, Ş. (2012). "Antropoloji ile anlambilim ilişkisi". *Turkish Studies*, S.4. 1167.
- Çalışır, R. ve Yalçın, S. K. (2017). "Türkiye ve Azerbaycan'da okutulan 6. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki alıntı sözcüklerin kökenleri açısından karşılaştırılması", IX. *Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu*, Malatya.
- Ceferov, S. (2007). *Müasir Azerbaycan dili leksika*. Bakı: Şerq-Qerb.
- Chomsky, N. (2009). *Bilgi sorunları ve dil*. İstanbul:BGST.
- Çolak, D. (2014). "Saha Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasındaki yalancı eşdeğerler". II. *Genç Akademisyenler Sempozyumu*. Ankara. 595- 625.
- Condon, J. C. (1995). *Kelimelerin büyüdü dünyası -anlambilim ve iletişim-*. Murat Çiftkaya (çev.). İstanbul: İnsan.
- Dağ, S. (2014). *Türkiye Türkçesinde ve Azerbaycan Türkçesinde batı kökenli paronimlerde anlam değişimleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Doğu Akdeniz Üniversitesi Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Gazimağusa.
- Dağlı, H. (2018). "Azerbaycan Türkçesi ile Türkiye Türkçesinin cümle öğeleri bakımından karşılaştırılması". *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, S. 11. 69-88.
- Dağlı, H. (2019). "Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesinin birleşik zarf-fiil eklerinin yapı açısından karşılaştırılması". *USOBED Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, S. 3(2). 161-176.
- Dağlı, H. (2019). "Azerbaycan Türkçesinde bildirme (haber) kiplerinin Türkiye Türkçesiyle karşılaştırılması". *Journal Of International Social Sciences Academic Researches Dergisi*, S. 2. 23-38.
- Demir, N. (1997). *Sibiryaya Araştırmaları. "Bir Tuva masalının Türkiye Türkçesine aktarılması"*. Ankara: Simurg. 379-389.
- Demirci, K. (2017). *Türkoloji için dil bilim konular kavramlar teoriler*. Ankara: Anı.
- Demirdağ, E. (2014). "Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesinde cümle öğelerinin karşılaştırılması üzerine". *Selefler ve Xelefler 1. Beynelxalq Simpozyumu*. 22-24 Octyabr, Bakü.
- Demirdağ, E. (2018). "Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesinde kelime gruplarının tasnifi üzerine". *Türk Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 15. 139-159.
- Demirdağ, E. (2019). "Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesinde birleşik cümle yapılarının karşılaştırılması". *Turkish Studies*, Volume 14. Issue 2. Ankara.
- Doğan, B. Ç. (2019). *Azerbaycan Türkçesinde birleşik fiiller*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilecik.
- Dominguez, P. J. ve Nerlich B. (2002). "False Friends: their origin and semantics in some selected languages". *Journal of Pragmatics*, Volume 34. 1833-1849.
- Dura, F. (2017). *Azerbaycan Türkçesinden Türkiye Türkçesine aktarma sorunları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Elbourne, P. (2020). *Anlam anlam bilime giriş*. Murat Demirekin (çev.). İstanbul: The Kitap.

- Ercilasun, A. B. (2015). *Dilde birlik*. Ankara: Akçağ.
- Ercilasun A. B. ve Diğerleri (1991). *Azerbaycan Türkçesinin kısa grameri: karşılaştırmalı Türk lehçeleri sözlüğü (kılavuz kitap) I*. Ankara: KB.
- Erdem, M. (2009). *Modern Oğuz Türkçesi söz varlığı Türkiye, Azerbaycan ve Türkmen standart türleri esasında*. İstanbul: Grafiker.
- Ergönenç Akbaba, D. (2007). “Nogay Türkçesi ve Türkiye Türkçesi arasındaki yalancı eş değerler”. *Bilig*, S. 42. 151-176.
- Ertuğ, S. (2007). *Oğuz Grubu Türk lehçelerindeki hareket fiillerinde yalancı eşdeğerlikler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Eziler Kıran, A. (2014). “Dilbilim, anlambilim ve edimbilim”. *Turkish Studies*, Volume 9/6. 724-728.
- Finegan, E. (1994). *Language*. Orlando: Harcourt Brace & Company.
- Gaddar, Z. (2015). “Türkiye Türkçesi-Azerbaycan Türkçesi tiyatro terimleri üzerine bir karşılaştırma”. *Turkish Studies*, Volume 10/16. 567-578.
- Gedikli, Y. (1998). “Türk lehçelerinden metin aktarma yolları ve metin aktarmanın ilke ve meseleleri”. *II. Türk Dünyası Yazarlar Kurultayı*. Ankara: İLESAM. 58-69.
- Göbutoğlu, İ. (1995). *Türkiye ve Azerbaycan Türkçesinde fiillerin karşılaştırmalı anlam gelişmeleri*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Gökçür, E. (2012). “Azerbaycan Türkçesi ile Doğu Anadolu ağızlarındaki ortaklıklar üzerine”. Ankara: *Turkish Studies*, Volume 7/4. 1801-1824.
- Görkem, B. K. (2019). *Cəlil Məmmədquluzadə'nin seçilmiş öykülerinin Azerbaycan Türkçesinden Türkiye Türkçesine aktarılması ve öykülerdeki ki'li tümcelerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Greimas, A.-J. (1966). *La sémantique structurale*. Paris: Larousse.
- Grünberg, T. (1999). *Anlama belirsizlik ve çok anlamlılık*. İstanbul: Gündoğan.
- Guiraud, P. (1999). *Anlambilim*. Berke Vardar (çev.). İstanbul: Multilingual.
- Guiraud, P. (1994). *Göstergebilim*. İstanbul: İmge Kitabevi.
- Guliyev, İ. (2015). “Türk ve Azerbaycan dilbilgisinde ad tamlamalarının araştırılması üzerine”. Germany: *International Journal of Languages' Education and Teaching Mannheim*.
- Gulusoy, İ.- Dağlı, H. (2018). “Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesi ağızlarında “baba” ve “oğul” sözcüklerinin fonetik varyantları üzerine”. *Turkish Studies*, S. 13. 5.
- Günay, D. (2007). *Sözcükbilime giriş*. İstanbul: Multilingual.
- Güneş, Ç. (2019). *Azerbaycan Türkçesinde yapım ekleri ve işlevleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bartın.
- Hacıyeva, B. (2019). “Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesinde öfemizmlerin oluşmasının leksikolojik semantik özellikleri”. *Journal of Current Debates in Social Sciences*, S. 2(2). 220-226.
- Hacıyeva, S. (2018). *Mehmet Emin Yurdakul ve Abdullah Şaik'in eserleri bağlamında XX. yüzyıl Azerbaycan ve Türkiye Türkçelerinin sözvarlığı karşılaştırması*. Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

- Hengirmen, M. (1999). *Dilbilgisi ve dil bilim terimleri sözlüğü*. Ankara: Engin.
- Hengirmen, M. (1998). *Türkçe dilbilgisi*. Ankara: Engin.
- Hirik, E. (2016). “Ağızlarda kelime eşdeğerliği: Nevşehir ağız örneği”. *II. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu*. Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi. 497-515.
- Hüseynova, A. (2014). *Organ adlarıyla kurulmuş deyimlerin karşılaştırılması (Azerbaycan – Özbek ve Türkiye Türkçesi)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İlhan, N. (2007). *Geçmişten günümüze sözlükçülük geleneği ve Türk dili sözlükleri*. Elazığ: Manas.
- İlhan, N. (2009). “Sözlük hazırlama ilkeleri, çeşitleri ve özellikleri”. *Turkish Studies*, 4/4. 534.
- İlker, A. (1999). “Lehçeden lehçeye aktarma üzerine bazı düşünceler”. *3. Uluslararası Türk Dili Kurultayı*. Ankara: Türk Dil Kurumu. 553-560.
- İmer, K.- Kocaman, A. ve Özsoy, A. S. (2019). *Dilbilim sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- İnalçık, H. (1956). “V. Beynelmilel onomastik ilimler kongresi”, *V. Beynelmilel Onomastik İlimler Kongresi*, 12-15 Nisan. Ankara: TTK. 226.
- Jackson, H. (2016). *Sözlükbilime giriş*. M. Gürlek- E. Patat (çev.). İstanbul: Kesit.
- Kaplan, M. (2015). *Kültür ve dil*. İstanbul: Dergâh.
- Karaağaç, G. (2013). *Anlam bilimi ve iletişim*. İstanbul: Kesit.
- Karaağaç, G. (2015). *Dil bilgisi ve anlam bilgisi çözümlemeleri*. Ankara: Akçağ.
- Karaağaç, G. (2013). *Dil bilimi terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK.
- Karadoğan, A. (2004). *Türk lehçeleri arasında aktarma sorunları (Türkmen Türkçesi– Türkiye Türkçesi üzerine bir inceleme)*. Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Karadoğan, A. (2004). “Türk Lehçeleri arasında yapı eş değeri ve yalancı eş değeri yapılar”. *V. Uluslararası Türk Dil Kurultayı*. Ankara: TDK. 1591-1604.
- Karaman, E. (2007). “Bağımsızlık sonrasında Türkiye Türkçesinden Azeri Türkçesine geçen kelimeler”. *Journal of Academic Studies*, S. 9 (33). 178-201.
- Karaörs, M. (1999). “Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesi'nin kelime grupları, cümle ve cümle çeşitleri bakımından karşılaştırılması”. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, BELLETEN*, Ankara: TDK, S. 44. 129-144.
- Kartal, İ. (2019). *Türkiye ve Azerbaycan Türkçesinde aile ve akrabalıkla ilgili sözcüklerin cümle içinde kullanımları (ses bilgisi ve çekim ekleri örneklerinde)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- Kılıç, V. (2009). *Anlambilime giriş -temel kavramlar-*. İstanbul: Papatya.
- Kırömeroğlu, N. (2011). *Türkmen Türkçesi ve Türkiye Türkçesindeki yalancı eş değeri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kirişçioglu, F. (2006). “Türkmen Türkçesinden Türkiye Türkçesine yapılan aktarmalarda karşılaşılan bazı problemler”. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 20. 21-35.
- Kocaman, A. (1998). “Dilbilim, sözlük, sözlükçülük”. *Kebikeç*, S. 6. 111-113.

- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK.
- Mangır, M. (2023). *Türkiye Türkçesinde iletişim fiilleri*. Konya: Palet.
- Mehmedoğlu, A. – Buran, A. – Alaeddin Kızı, H. (1994). *Karşılaştırmalı dilbilgisi terimleri sözlüğü (Türkiye Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi, Rusça, İngilizce)*. İstanbul: Nil.
- Memmedov, Y. (2005). “Onomastik birimlerle lügat birimleri arasında leksik-semantik alaka”. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 5 (2). 401-406.
- Mirzabayov, A. (2018). *Azerbaycan Türkçesi ile eski Anadolu Türkçesindeki hayvan isimlerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Necefoğlu, H. (1999). *Türkiye ve Azerbaycan Türkçelerinde eşsesli ve eşköklü kelimeler sözlüğü*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları. S. 118. 121-148.
- Niklas-Salminen, A. (2003). *La lexicologie*. Paris: Armand Colin.
- Nyckees, V. (1998). *Sémantique*. Paris: Belin.
- Öksüz, A. (2014). “Türkiye Türkçesinde ve Azerbaycan Türkçesinde “su” unsurlu atasözlerinin gramer özellikleri”. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, Volume. 3/2.
- Özeren, M. (2014). “Salar Türkçesi ve Türkiye Türkçesi arasındaki yalancı eşdeğer sözcükler”. *(TEKE) Dergisi*, S. 3. 111-127.
- Palmer, F.R. (2020). *Semantik: Yeni bir anlambilim projesi*. Ramazan Ertürk (çev.). Ankara: Fol.
- Paşayev, K. V. (2016). *Türkiye Türkçesindeki eşya adlarının Azerbaycan Türkçesindeki eşya adları ile karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Resulov, A. (1995). “Akraba diller ve yalancı eş değerler sorunu”. *Türk Dili Dergisi*, S. 24. 916–924.
- Rezaeli, M. (2018). “Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesi arasında bulunan fonetik farklılıklar”. *Türkland*, S.2. 59-75.
- Rıfat, M. (2013). *Açıklamalı göstergebilim sözlüğü*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Sakaoğlu, S. (2001). *Türk ad bilimi I giriş*. Ankara: TDK
- Saussure De, F. (1998). *Genel dilbilim dersleri*. Berke Vardar (çev.). İstanbul: Multilingual.
- Sevgi, O. (2018). “Türkiye ve Azerbaycan Türkçesinde ekoloji terimlerinin kullanımı ve etkileşim imkânı”. *Avrasya Terim Dergisi*, S. 6 (2). 35 – 45.
- Sterkenburk, P. V. (2003). *A practical guide to lexicography*. Amsterdam: Benjamins.
- Şahin, İ. (2019). *Adbilim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Şavk, Ü. Ç. (2007). “Altaycada eş sesli sözcükler”. *IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı II*, Ankara. 1653-1693.
- Tahiroğlu, B. T. (2003). *Türkiye Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesinde sıfatların anlam açısından karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Tamba-Mecz, I. (1998). *Anlam bilim*. İstanbul: İletişim. Erişim: <https://kutuphane.tdk.gov.tr/details?id=88121>.
- TDK (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK

- Teymurlu, Z. (2013). *Azerbaycan dili dialektlerinde ve Türk edebi dilinde işlenen ortak sözler*. Doktora Tezi, Bakü Devlet Üniversitesi Türkoloji Bölümü, Bakü.
- Teymurlu, Z.- Emiroğlu, Z. (2016). “Azeri Türkçesi ve Türkiye Türkçesi ağızlarındaki söz varlığının temel özelliklerine dair”. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 24. 264-276.
- Tokat, F. (2017). “Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi arasındaki yalancı eş değerlerin XVI. yüzyılda Azerbaycan sahasında Türkçeye çevrilmiş bir metindeki örnekleri”. *Türkland*, 1. Cilt. 2. Sayı.
- Tokatlı, S. (2004). “Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesindeki eş sesli kelimeler üzerine”. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 16/1. 141-156.
- Uğur, N. (2007). *Anlambilim-sözcüğün anlam açılımı*. İstanbul: Doruk.
- Uğurlu, M. (2004). “Türk lehçeleri arasında kelime eş değeri”. *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 29. 29-40.
- Uğurlu, M. (2012). “Türk lehçeleri arasında benzer kelimelerin eş değeri durumu”. *Turkish Studies*, 7(4). 1308-2140.
- Usta, H. İ. (2010). “Sözlükçülük ve sözlük araştırmacılığı”. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, S. 7/2. 92-101.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. İstanbul: Multilingual.
- Vendryes, J. (2001). *Dil ve düşünce*. Berke Vardar (çev.). İstanbul: Multilingual.
- Wilson, J. (2002). *Dil, anlam ve doğruluk*. İbrahim Emiroğlu v.dğr. (çev.). Ankara: Ankara Okulu Yayınları
- Yaylagül, Ö. (2015). *Göstergebilim ve dilbilim*. Ankara: Hece Yayınları.
- Yazıcı, K. (2019). *Türkmen ve Azerbaycan Türkçesindeki Arapça, Farsça kelimelerdeki ses değişimleri (Türkiye Türkçesi ile karşılaştırılması)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Yıldırım, H. (2005). “Türkmen Türkçesindeki aldatıcı kelimeler”. *Gazi Üniversitesi I. Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu*, Ankara. 765-792.
- Yıldız, H. (2009). “Karay Türkçesinde yalancı eş değeri kelimeler”. *Gazi Türkiyat Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 5. 611-659.
- Yule, G. (1998). *The study of language*. Cambridge: Cambridge University.
- Zengin, D. (2010). “Türkçenin tersine sözlüğü”. *Türkiye’de ve Dünyada Sözlük Yazımı ve Araştırmaları Uluslararası Sempozyumu*, İstanbul: Kubbealtı Yayınları. 226-238.
- <https://sozluk.tdk.gov.tr/>.
- <https://archive.org/details/f.-de-saussure-cours-de-linguistique-generale-texte-entier/page/317/mode/2up> 25.06.2024 12:10.
- <https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/sozlukbilim> 01.09.2024.

ÖZ GEÇMİŞ

Eda EKEN, Erzurum Nenehatun Kız Lisesi’ni bitirdikten sonra Kafkas Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümünden 03.07.2012 tarihinde mezun oldu. 2013 yılında Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans programına girdi. 2019 yılında OMÜ LEE Türk Dili ve Edebiyatı ABD doktora programına başladı. Eda EKEN, orta derecede İngilizce bilmektedir (YDS 63.75).

2024

İletişim Bilgileri

ORCID ID : <https://orcid.org/0000-0002-2294-565X>

Yayınlar:

- 1.Eken, E. (2023). “Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesindeki somatik deyimlerin Karşılaştırılması”. *XV. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Tam Metin Bildiri Kitabı*. Sakarya.
- 2.Eken, E. (2023). “Köroğlu Destanı’nın Azerbaycan ve İstanbul Varyantlarının Gösterge Bilimsel Olarak Karşılaştırmalı İncelenmesi”. *Hitit Üniversitesi 1. Türk Dili, Edebiyatı ve Kültürü Öğrenci Sempozyumu Tam Metin Bildiri Kitabı*. Çorum.
3. Bögrek, B. N. Ve Eken, E. (2024). “Mediha MANGIR Türkiye Türkçesinde İletişim Fiilleri. Konya: Palet Yayınları, 2023, ss.163.” *Disiplinlerarası Dil ve Kültür Çalışmaları Dergisi*. (2/2). 73-75.